Aborsus cause q̄ sint · v · p̄ · ca · p̄ · F · cca mediū Et q̄le pccm̄ sit vide i mulier ⁊ in homicidiū

Abrenūciacō ōniū tp̄alium q̄z vtilis sit ⁊ ad q̄d ordināt' · iiij · p̄ · iiij · ca · c · post me ·

Absolucō sacramētal' effcūs q̄les efficiat · iij · p̄ · ca · ix · a · p to

Absolucō sacramentalis an ficte ɔfitēti impēdi debeat · iij · p̄ · ca · ix · · p · in fine

Absolucōis effectū cōseq̄ volens q̄lit' debeat esse disposit9 · iij · p̄ · ca · ix · p · q · p totum ·

Absolucō infirmantib9 q̄uo sit danda · vij · p̄ · ca · ix · b · in fine

Abstinētia quid sit · vj · p̄ · ca · v · a · in me · et q̄uo et q̄bus modis suāda sit ibid · c · p totū

Abstinencia laudat' ⁊ approbatur scōrum ⁊ pħoꝝ exēplis vj · p̄ · ca · viij · F · p totū ·

Abstinētia sextuplex ē ⁊ vna sola ē v̄tuosa · vj · p̄ · ca · vltimo · c · per totum

Abstinencia virtus quid moderet in cibis ⁊ potib9 vj · p̄ · ca · v · d · post princi ·

Abstinencia fit vicōsa tribus modis · vj · p̄ · ca · viij · g · p to

Abstinencia multa est in hōie ⁊ solo exercicō elucescit · vj · p̄ce pto · ca · viij · f · in princi ·

Accidia prohibet' pri · p̄ · ca · p̄ · k · in fine

Accidia quid sit · j · p̄ · ca · xx · a per totum

Accidia quare est pccm̄ · p̄ · p̄ · ca · xx · c · in principio

Accidia q̄uo ⁊ q̄n sit p̄us mortal' ⁊ q̄n pccm̄ veiale ⁊ q̄n mortale pccm̄ p̄ · p̄ · ca · xx · c · an̄ medium d · e · p totum

Accidia quottuplex sit p̄ · p̄ · ca · xx · a · post medium

Accidie ꝑpriū quid sit p̄ · p̄ · ca · xx · in principio

Accidia peccat' viginti modis · p̄ · p̄ · ca · xx · F · p totum

Accidia quib9 et qualit' remedietur p̄ · p̄ · ca · xx · o · p totū

Act9 meritori9 an r̄qrat actualē tēdenciā in deū p̄ · p̄ · ca · iiij · p · in pn̄ · De h° ec · vid in meritū

Act9 fidei q̄d sit ⁊ q̄uo diuidatur p̄ · p̄ · ca · ij · B · in prin ·

Act9 spei q̄s sit ⁊ q̄uo egrediatur p̄ · p̄ · ca · iij · a · circa mediū

Act9 dilecōnis dei q̄uō sit optim9 p̄ · p̄ · ca · iiij · g · in fine

Act9 dilectōis q̄uō d̄beat foueri ut crescat p̄ · p̄ · ca · iiij · g · ante finem Et per que occasionaliter inflāmetur ibidem · I · in fine

Act9 nobilissim9 in eccia q̄s sit · iij · p̄ · ca · v · b · circa prin ·

Act9 iustoꝝ p filios scīi q̄lit' exprobret' · p̄ · p̄ · c · xxj · n · p to

Act9 meritori9 a quo originē ordinacōem ⁊ ⁊miacōem capē debeat · p̄ · p̄ · ca · iiij · q · in prin ·

Accusare p̄latos an sbditi possint · viij · p̄ · ca · tercō · d · in fine

Accusare an q̄s teneat' prim

suū et qn̄ quō et ibidē. d. p totū
Adiutare qd sit pmo pce. ca. xj. kk. post principium. ij. pce pto capitulo. iiij. E. in princi.
Adiutare hominē an liceat pmo precepto ca. xj. mm. p to. quō. ij. precep. ca. iiij. e. p to.
Adiutare irracōnales creaturas an liceat primo pcepto capitulo. xj. ll. per totum
Adiutare demōes an et quō liceat. ij. p. ca. iiij. f. per totum
Adorare quid sit. p. pcep. capitulo. viij. b. post principiū:
Adoracōis tres sūt spēs. que dā latria quedā dulia quedaz yperdulia Et quibꝫ couenient pmo pcepto ca. vj. c. post pn.
Adoracō quedam interior quedam exterior et in quo ɔsistāt pmo pcep. capi. vj. a. b. p to.
Adoracōis signa vbi et quādo et qbus modis debent exercei p. pcep. ca. vj. b. ante mediū.
Adoracō quare fit ad orientē et ponuntur qnqꝫ cause primo pcep. ca. viij. f. per totum.
Adulacō quid sit et quādo sit mortale peccatum vl nō. viij. pcepto ca. ij. d. per totum
Adulacō quā detestabilis sit et adulatō cui assimilet. viij. precepto capitulo. ij. e. per to
Adulaciōis remedia que sint ibidem. f. per totum
Adulteriū qd sit. vj. p. ca. p. a. i principio ca. ij. c. in prin. et ē semp mōtale pccm ibidē.
Adulteriū quam magnū peccatū sit ex septem ostēdit. vj pcepto capitulo. ij. d. p totū.
Adulterio an vir aut mulier magis peccet. vj. pcepto ca. primo. a. circa medium.
Aduocatus causam iiustā defendēs aut causaz bonā aduersarij grauans quomodo peccz vij. pcep. ca. iiij. h. in princi.
Affectō diligēdi deū ā excessum habeat pmo pcep. ca. v. k. circa principium.
Agens ɔtra ɔsciēciā edificat ad iehennam quomodo hoc intelligatur pmo pcepto ca. v f. in decima regula.
Agilitas qualis erit in corporibꝫ glorificatis. x. pcep. ca. xij. l. in principio et quō agilitate corpora btōꝝ moueantꝰ vide in corpora beatorum
Alchimiam operari an sit peccatū capitulo. xvj. b. in fine.
Ambiguitate stante cui parti standum sit. viij. pcepto capitulo tercō. e. post medium.
Amicicie qnqꝫ sūt xpā. v. precepto capi. vj. g. in pnci.
Amor cānalis per que signa cognoscatur. iiij. pcep. ca. ij. m. post. principium per totū.
Anathema est dn̄m ihesū non amare p. pce. ca. iiij. c. in fine
Anathema est dicē deū mandasse qd hō non possit implere pmo pce. ca. pmo. d. in fine
Aia hūana q̄ꝫte capacitatis

sit et quo saciari possit· vij· pce pto ca· pmo· i· · in princi·
Anima fidelis tribus arris a deo est desposata· primo precepto capitulo· v· I· in me·
Anime btoru i quo celo collocetur· x· p· ca· v· b· in prin·
Anime in purgatorio an aliquam habeant scienciam· vij· p· ca· viij· h· in fine·
Anime in purgatorio an pacienter sustineant penam. vij· pce. ca· viij. h· in pncipio
Anie danatorum an qnq infernum exeat et an tuc penas secu portet p· p. ca· xj· i· ad fine· x· p· ca· ij· b· post mediu
Animã p proxio ponere quo liceat et qn cadit sub pre· iiij· p· ca· iiij· e· post princi·
Animarum sex sut loca· vij· pce· ca· viij· A· i pnci·
Anias in purgatorio qs puniat an angeli boi vl mali· vij· pce. ca. viij· I· in principio
Animalia vera vtru demones fomare possint copulsi p icãta coem pmo p. ca· xj. l. et mod9 per quem fit deo pmittete ponitur ibidem. l. per totu et qua 9 causa demoes faciut illa ibidem dicitur· Et q res opificio demonu trasmutari possunt et q no ibidem · m. ad finem
Ars notatoria quid sit p mo pce· capi· xj· zz·
Ars salisatoru que sit et an licita sit pmo p· ca· xj· 22·
Arte notatoria an licitum sit sciencia acquire et an possibile sit p· pce· ca· xi .zz· per totu
Artifices quinq odicoes seruare tenetur ut eoru opera sint licita. iij. p. ca· xiiij· b· per to·
Artificia superfluorum ornamentoru factiua an sine peccato pssint exercei pmo p· ca· xviij· g· in principio
Articuli fidei quot sunt et quo distinguatur pmo pce· ca· ij· A· in medio vsq ad finem
Articuloru ordinata distictio an cuilibet fideli ad sciendum sit necessaria primo pcep. ca· ij· b. in principio
Articulos fidei de quibus publice festiuat eccia qlibet fidelis tenetur in spe cognoscere et eos explicite credere primo precepto capitulo. ij. b. circa medium. c. in principio
Astrorum aspectu an licite futua cognosci possint et que et quo et quottupliciter p· p. ca· xi. tt. per totum
Astrologorum de futuris vera relaco ex quib9 causis pueniat p. p. ca· xi. vv· per totu
Avaricia a quo pmo adinuenta sit pmo pce· ca· xvj· e· post pncipium
Auaricia deo fidem retrahit· spem minuit caritatem falsificat. vij. ca· pmo· g· per totu·
Auaicia quottuplex sit et quo diffiniat· vij· p· ca· j· a· i pn·

Auaricia est vicium habundancie in malo dupliciter ibidem. d. in medio
Auaricia in quibus reperiatur viii precepto ca. p. b. per to.
Auaricia quando et quomodo sit mortale peccatum viii p. ca. p. c. per totum
Auaricia detestatur per naturam et per scripturam ibidem f. per totum
Auaricia septem de causis est valde detestabilis viii precepto ca. p. d. per totum
Auaricia omnium infirmitatum spiritualium est periculosissima nouem de causis viii. p. ca. p. h per to.
Auditus in patria quibus perficietur et quomodo ratione sui obiecti premiabitur gaudio x. p. ca. vi. e. per totum
Augures aruspices auspices quomodo differant p. p. ca. xi. xx. in principio.
Auium garritu vel animalium motu an licitum sit futura coniecturare et quomodo p. p. ca. xi. xx. per totum.
Aurea aureola frequens quod sint et quomodo differant et quomodo mereantur x. p. ca. viii. a. per totum
Aureola et palma quomodo differant x. p. ca. viii. c. ad finem
Aureole quot sint et quare tantum tres. x. precepto ca. viii. b. totum et que illarum sit perfectior ibidem E. in principio
Aureola martirum quot requirat ut mereatur x. p. ca. viii D. in principio.
Aureola martirii ad que opera datur et ad que non ibidem d. post principium
Aureola doctorum quibus datur et quibus non. x. precepto ca. viii. k. per totum
Aureola virginum quibus detur et quibus non. x. precepto ca. viii. F. g. h. I. per totum.
Aureola unius in eadem specie utrum sit fulgidior alterius ibidem l. per totum et an aureole meritum possit intendi ibidem. m in me.
Autoritas dei super nos unde consurgat et quomodo propterea deus sit reuerendus honorandus et sibi obediendum. i. p. ca. p. b. in prin.
Autoritate propria contra iuramentum in cautum venire nulli licet sed ad superiorem suum recurrere tenetur. ii. p. ca. iii. c. post medium.
Auxilium in tempore necessitatis a quibus et quomodo homo petere debeat. p. p. ca. ix. e. in principio.
Baptismus quot frequens conferat. iii. p. ca. iii. d. per to

ba

Baptismi materia que esse debeat ibidem. d. post medium
Baptismi forma que sit et an mutari possit. iii. precepto ca. iii. e. in principio.
Baptismi formam qui teneantur scire ibidem. e. in medio
Baptisare necessitatis tempore quibus liceat ibidem E. post medium
Baptisari necessitatis tempore debet hec pars que extra matrem apparet siue sit pes siue manus et cetera ibi xm. E. in fine

Ce Celū empirreū quō sit di=
spositum ·x·p̄·ca·v·b·i
prin· ⁊ an habeat diūsas māsi
ones·b.in medio· ⁊ qd sit mā=
sio in celo ibidē ad finē

Censūs tributa reddit9 ⁊ sic
d alijs dn̄is secularib9 sbtrahē
tes an peccēt ⁊ qz grauit· iiij·
p̄·ca·vij·g·cir·medium ⁊ fur
tū omittunt· vij· p̄cepto ca·
·iiij·l·in principio

Census seu cōtribuciones ex
actiones ⁊ similia iniuste im=
posita an liceat sine pcc̄o reti=
nere· vij·p̄·ca·iiij·o·p to:

Certitudo quottuplex sit ⁊ q̄
sufficiat ut euitet' mōtale pec
catum ·p̄·p̄cepto ·ca·v·f· an̄
medium in sexta regula

Certitudo moralis t'bus vijs
acquirit' ibidē i septia regula

Certitudo cōiecturatia ut qs
sit sine pcc̄o mortali p q̄ haberi
p̄t vid i cōiectura

Certitudo an aliqs sit i statu
salutis quō sumii d̄beat iij·p̄·
ca·viij.q·p totum

Certitudo cp aliqs i celo p q̄ ha
beri p̄t.vij.p̄·ca·viij·b.i p̄n.

Certitudo de q̄busdā cp sint i
inferno quō sumatur ·vij·p̄·
ca·viij·c· in p̄n·

Ci Cibis ⁊ potib9 quō per
tēperācia vtēdū sit et
alijs natuē refectōib9 utpote
somno laboē spacio et̄ ·vj·p̄·
capitulo·v·b·per to:

Cibis in consuetis periodus
naturalis uite abbreuiatur·
vj·precepto capitulo.v.E·
ante finem·

Cicatrices i corpib9 gloiosis
an manebunt in patria vide
in vulnus·

Circūstācie que sint ōfitende
·iij·p̄·ca·ix·h·l.p to·

Claritas i corpibus glorio Cl
sis qualis et quomodo erit·x·
·p̄·ca·vij·l·p totum·

Claritas corporum glorioso
rum an visum offendat ibidē
·m·in princi·

Clauis sacerdotalis quottu=
plicē effectum habeat·iij·p̄·
capitulo·v·b·in fine·

Clerici an preciosis uestibus
possint vti primo precepto ca
pitulo decimoseptimo·f·post
principium·

Cogitacō de fornicacōne Co
an semp sit mortalis·ix·
precepto capitulo·iiij·h·cir=
ca medium·

Cogitacō pccōris ut cōuerta
tur qualis esse debeat vide in
peccatois meditacō·

Cognacō spūalis vnde cōt=
hatur iij·p̄·ca·iiij·b.an̄ me·

Cognicō dīne volūtatis quot
tupliciter haberi potest p̄·p̄·
·ca·xix·C·in prin·

Cognicō suijpius q̄z vtilis sit
·ix·p̄·ca·ij·a·p totū

Cognicō suijpsius p q̄ ⁊ quō
habeatur ·ix·p̄·ca·ij·b·c·d·
·e·f·per totū·

Cognicō suiipsius ex quinqꝫ potissime habetur. ix. p̄ce. ca. iij. C. in principio

Cognicō preteritorū in p̄ria an habebitur et quomō. x. p̄. ca. ix. g. per totum

Chorea quā piculosus lu dꝰ sit ꝑꝫ septez vj. ca. iij. a. in p̄nci. b. c. d. ꝑ totū

Chorea vnde habeat originē vj. p̄ce. ca. iij. a. per totum.

Chorea ex quibꝰ causis et cō dicōibꝫ putatur fore licita. vj p̄. ca. iij. f. in medio.

Chorea ex tribꝫ caus̄ fit vicō sa ꝛ illicita vj. p̄ ca. iij f. i pri.

Chorisare vtꝝ sit pccm̄ et q̄n ꝺ ibidem. f. g. per totum

Colendus in quibus sit deus p̄. p̄. ca. iij. g. in p̄ncipio.

Colētis deū quis sit fructus p̄. p̄. ca. ix. e. ante mediū

Colendi deū ante legē ꝺcalo gi multi fuerūt modi supsticō si p̄mo precepto capitulo pri= mo. k. post medium

Concordia beatoꝝ q̄nta erit in p̄ria. x. p̄. ca. x. c. ꝑ totum.

Cōcupiscēcia qd sit ꝛ quot tuplex. ix. p̄. ca. iiij. c. ꝑ totū

Concupiscencia carnis q̄n sit mōtal' q̄n veialis et q̄n nullum pccm̄ ibidem. d. e. per totū

Condicōes in ꝓmissis i votis in iuramtis sub audiēde et iclu se que sint. viij. p̄cepto. capi. secundo. b. per totum

Confessio ḡnalis que sit quot tuplex sit et ad q̄d valeat. iij. p̄ce. ca. ix. d. per totum

Confessio sup cōtricōnē quid addat et quantum ꝓdest. iij. p̄ce. ca. x. a. ad finem

Confessio vbi et cui facienda sit. iij. p̄ce. ca. ix. l. per totū. et in quibus casibus potest quis nō suo sac̄doti cōfiteri. iij. p̄ce. ca. ix. O. ante medium

Confessio q̄n sit facienda sub p̄ce. ibidem. R. per totum

Cōfessio de ignorācia q̄uo fi eri ꝺbeat. ix. p̄. ca. iij. V. i fine

Cōfessio in q̄bus casibus sit iterāda. iij. p̄. ca. ix. s. ꝑ totū.

Cōfessio an possit fieri layco iij. p̄. ca. ix. n. in p̄nci.

Cōfessionis ꝛ sacramtalis ab solucōnis sūt nouē p̄clari effe ctꝰ. iij. p̄. ca. ix. a. b. ꝑ totū

Confessionē alicuius audiēs dolose q̄uo peccet ꝛ an tenea= tur zelare. viij. p̄cepto ca. iij. b. post medium.

Cōfiteri volēs quātam dili= gēciā debeat habere ad reco= gitandū oīa pec̄a mōtalia. iij p̄. ca. ix. f. post princi.

Cōfiteri quis teneatur ꝛ mu ti et ignorātes ideoma q̄uo cō fiteri teneantur tercō p̄cepto ca. ix. d. per totum.

Confitei absenti per l̄rām an sit licitū. iij. p̄ce. capitulo. ix. e. in principio.

Cōfiteri ā teneat' q̄ nullū ha bet mōtale pc̄m ibidē. e. i fine

Confitearis quod teneamur et quot ibidem . f . in principio . h . l . k . per totum.
Cōfitens ut effectū absolu=cōis cōseq̄t quō debeat esse di=spositus vide in absolucō .
Confirmacō an sit sacramētū necitatis et qn̄ et quibus . iij . p̄ . ca . iiij . b . d . per totum
Cōfirmacō quot fructus cō=ferat . iij . p̄ . ca . iiij . a . p totū
Confirmacō quibus sit dan=da . iij . p̄ . ca . iiij . c . in fine .
Cōfirmatus q̄uo debet custo=di ne crismati irreuerēcia ex=hibeatur ibidē . c . post me .
Confirmati officiū qd sit . iij . p̄ . ca . iiij . a . ↄca mediū p totū .
Confirmādus qualiter debe=at esse dispositus tercō p̄ce . ca pitulo . iiij . c . in princi .
Cōfirmādū tenēs q̄lit̄ debeat esse disposit9 ibidē . c . in me=
Cōiectura q̄ quis sit sine pec cato mortali p que p̄t haberi iij . p̄ . ca . xij . g . in p̄nci .
Commūicacō quotidiana an sit licita et expediens vide in eukaristia .
Cōmutacio quottuplex sit et que vnaqueq̄ req̄rit q̄ sit iu=sta . vij . p̄ . ca . v . c . in p̄nci . d . e . f . g . h . l . k . per totum
Consciā an semp obligat ad faciendū p̄ . p̄ . ca . v . f . ante fi nem in regula vndecima
Consciā erronea q̄uo ligat . p̄ . p̄ . ca . v . f . post p̄ncipiū .
Cōsciā pplexa q̄uo sit regēda p̄ . p̄ . ca . v . f . in . xiij regula .
Consciā qn̄ sit emūdāda . iij . p̄ce ca . ij . a . an̄ medium :
Cōsciē bone signum quod sit v . p̄ . ca . iij . d . circa . finē
Consciencie beatorum in pa=tria quomodo sibi inuicem pa tebunt . x . p̄ . ca . xi . e .
Cōsensus ītp̄tatiu9 qn̄ sit . ix . p̄ . ca . iiij . f . post mediū
Consensus mōtalis quottu=pliciter fieri potest . ix . p̄ce . ca pitulo . iiij . f . per totū
Cōsensus deliberatiu9 ī delcā conem peccati mortalis an sit spēale pc̄m mōtale ī venereis vj . p̄ . ca . ij . h . in medio . ix . p̄ . ca . iiij . f . post medium
Cōstans ab īcōstāti q̄uo dif fert p̄ . p̄ . ca . xxi . g . ↄca mediū
Consuetudo que possit excu=sare a pcc̄o ⁊ que nō . vij . p̄ce . ca . v . p . ante finem
Cōsuetudo ā excuset a nō sol uēdo decimas . Vide ī decimas
Cōtemptus quid sit p̄ . p̄ . ca . xxij . g . in p̄nci .
Cōtempt9 qn̄ sit mōtale pec catum et qn̄ nō ibidem . g . p9 principium . h . p totū
Cōtēpt9 magtudo vl̄ puitas vn̄ ↄsurgat ibidē . h . ad fine
Cōtēptus ⁊ negligēcia q̄uo drant p̄ . p̄ . ca . xxij . h . in fine .
Contricō quid sit tercō p̄cep . ca . viij . a . in p̄ncipio .
Cōtricō ut fiat sufficiēs . vij .

requirit condicões · iiij · pcep · capitulo · viij · b · c · d · e · f · g · h · i · k · l · m · per totum
Contricõ quõ et qñ cũ vtute cuius formatur caritate · iiij · pcepto ca · viij · o · in princi ·
Cõtricõ dolorẽ sensitiuũ an requirat · iiij · p̃ · ca · viij · k · in fine
Cõtricõ de vnoquoqꝫ peccato mortali et de circũstãcijs in aliud genus pcci trahẽtibꝫ an singulatim sit habẽda · iiij · pcepto ca · viij · b · circa · medium ·
E · p totũ · d · post mediũ
Contricõ p venialibꝫ quomõ et qualis sit habẽda · iiij · p̃ · ca · viij · r · per totum
Contricõ de oblitis quõ fieri debeat · iiij · pce · capitulo · viij · E · d · per totum ·
Contricõ de ignoratis quõ fieri debeat · iiij · p̃ · ca · viij · f · per totum · I · per totũ ·
Cõtricõ inutilis et falsa que sit · iiij · p̃ · ca · viij · R · p totũ
Cõtricõnis pambula quot et que esse debeãt · iiij · p̃ · ca · viij · a · circa medium ·
Cõtricõis dolor q̃m magnus esse debeat et q̃ʒ diu durare debeat · iiij · pce · capi · viij · a · post princi · L · per totũ ·
Cõtricõis dolor p pcco quocies debeat haberi vide i dolor ·
Cõtricõis vel attricõis bone quinqꝫ sunt effectus · iiij · pce · ca · viij · o · post mediũ
Cõtriti voluntas · q̃lis esse debeat · p̃ · p̃ · ca · ij · i · circa · mediũ iiij · p̃ · ca · viij · k · circa · mediũ
Conuerti ad dominũ celeiter mouemur ꝓpter quinqꝫ · p̃ · p̃ · ca · x · h · per totum · iiij · pcep · ca · xi · d · e · f · per totũ
Corpa btõꝝ qualia erunt in patria · x · pcep · ca · vj · f · i fine et an erunt palpabilia capi · vij · D · per totum ·
Corpa glorificata an in sua potestate habeãt videri vel nõ videri · x · p̃ · ca · vij · m · i fine
Corpora beatoꝝ an aliquãdo corpaliter moueant · x · p̃ · ca · vij · I · post mediũ
Corpa btõꝝ an ab animabꝫ moueãtur motu nõ organico k · in pncipio ibidem
Corpa btõꝝ an i istãti moueantur ibideꝫ · k · post principiũ et quomõ ibidẽ ·
Corpa dãnatoꝝ qualia erũt et q̃uo punietur · x · p̃ ca · ij · h · p to · ca · iij · b · ante finẽ ·
Correctõ quottuplex sit · v · p̃ · ca · xij · a · per totum
Correctõ frña vide i frater ·
Corrupti ext̃ matrimoniũ ã aliquẽ fructũ possint mereri et quẽ · x · p̃ · ca · ix · h · p to ·
Creature irracõnales an sint diligende quarto p̃ · ca · iij · g · in fine ·
Creature irrõnales an p9 diem iudicij manebũt · x · p̃ · ca · v · h · per totum
Credẽ oẽs ãticu · fi · explicite

an quilibet xpian9 teneat et quomo pri. p ca. ij. a. in pncipio. b. in principio.

Cristiana in disciplia i q cosistat vij. p ca. ij. c. circa pnci.

Custodire q teneat lo et quo v. p ca. ij. f. circa. pnci.

Damnati i iferno quot exterioib9 peis puniatur. x. p. ca. ij. A. per totu et vsqz ad fine capituli

Dnati an aliqd cogitabunt de deo. x. p ca. iij. d. in prin.

Dnati an possint infernu exire et hominib9 apparere. x. p ca. ij. h. post mediu

Dnati an habeat noticia eoru q in mudo habebat et an videant sanctos in gloria. x. p. ca. iij. c. per totum.

Damnati an odiet quos hic in malo dilexerunt. x. pcepto ca. iij. b. post medium

Damnatoz pene inteiores q sunt et quo eis puniutur. x. p. ca. iij. per totum capitulu.

Dnatoz pena respcu supioru quottuplex eit et qm mag x. p. ca. iiij. p totu capitulu

Dnatoz pene quo erut opposite dotib9 felicis aie et que erut ille ibide. b. p totu

Dnatis p actib9 excelleter mal an dabitur luteola sic excelleter bonis dabitur aureola. x. pce. ca. ij. l. p totu

Dnificari homo in qnot possit et quo dz fieri sm hec restitucio. Vide in restituco

Dnum proximo illatum an obligat ad restitucionem et quo. vij. p. ca. iiij. e. p9 me.

Dni recopesaco in quib9 species furti fieri debz. vij. pcc. ca. iiij. d. vsqz. r. p totu

Decalogus quatu se extedit et quid cotineat. p p. ca. pmo. l. in pnci.

Decime de iure naturali et diuino sut institute p. pcep. ca. vij. g. post principiu

Decime qre sint institute p. pcep. ca. vij. g. post mediu

Decime cui dnt dari. iiij. p. ca pi. vj. e. an mediu pmo pcep. ca. vij. g. post princi.

Decime de qb9 reb9 solui dnt p. p. ca. vij. f. i prici. et vtrz cosuetudo a no soluedo decimas excusat ibide. f. in fine

Decimas male expones quomo peccet p. p. ca. vij. g. i fi.

Decimas an paup diuiti sacerdoti soluere teneatur p. p. ca. vij. g. in principio

Defect9 primoz quottuplices sint et quo remediet. vij. p cep. ca. ij. a. circa. prnci.

Delectaco i quo sit habeda. ix. p. ca. iiij. b. in fine

Delectacio quam multiplex sit et quomodo ex ea generetur peccatum. nono precepto ca. iiij. f. post pricipiu

Delcaco d cogitacoe fornicacois an sit semp motal. ix. p.

capi·iiij·h·in medio·

Delectacō morosa an in omi genere pcci sit vitanda vide i morosa delectacō·

Delcacōes morosas habē circa actū venereū ð aliq̄ legittime hñda in vxorē vel de iā hita an sit mortale pccm. ix· p̄cep· ca·iiij· I· per totum

Delectacōib9 mal' imorari q̄z malū sit· ix· p̄·ca·iiij.o·in pñ. et quō delcābilia sint fugiēda p mlta docet' ibidē·p·in fine

Demones qua ptāte possunt cogi et ā etiā aliq̄ naturali v̄tute·ij·p̄.ca·iiij·g·in princi:

Demōes an licitū sit adiurare et q̄ modi sint seruādi p̄·p̄·ca· xi·kk·per totum ij·p̄cep·ca· quarto.ff· per totum

Demōes adiurare vtrum laycis sit licitum p̄mo p̄cepto ca. xi·RR·per totum

Demones quomō futura sciāt et ex quibus causis primo p̄·ca·ix·g·per totum

Demones an hoiem inuitū de loco ad locū possint portare p̄·p̄·ca·xi·r·in p̄ncipio

Demōes incubi et succubi an sint p̄·p̄.ca·xi·cc·per totū

Demonib9 an sit credēdū etiam veritatem dicentib9 ij·p·ca·iiij·f·in fine.

Demōib9 an debeat maledici v·p̄·ca·iii, b.post mediū

Demōiaci vtr̄ p herbarū et lapidū apposicōem possint iuuari p̄.p̄·ca·xi·TT·p totum.

Demoniacis an eucaristia sit dāda·iij·p̄·ca·xij·t·in fine

Derisio ēca q̄ fieri habeat·v· p̄·ca·xiiij·a· circa mediū

Derisio qualē pccm sit et quō ab aliis distinguat' ibidē·b· p totū et qñ sit mortale pccm ibidem·c·d·p totum

Derisio trib9 de causis ē detestabilis et derisores quibus assimiletur ibidē·E·p totū

Derisorum pene que et quales in scripturis reperiantur ibidē F·per totum.

Desperacō qñ sit pcm in spm scūm et qñ simplex mortale et quō opponit' spei p̄·p̄·ca·iij· e·p totum Et racō q̄re sit peccatum ibidem in fine·

Detractio quid sit·quinto p̄· ca·x·a· circa p̄ncipi·

Detractio detestanda est ppter septem quinto p̄cep·capitulo·x·g·h·i·k· p totum

Detractio directa fit q̄druplicit'·v·p̄·ca·x·b·in prici

Detractio idirecta fit dupliciter ibidem·b· ad finē

Detractō ppa q̄ sit et an semp sit mortalis·v·p̄·ca·x·c·circa principiū·F·circa mediū

Detractor quib9 assimiletur ibidem·h·per totū et quot noceat ibidem·I·in p̄ncipiū

Detractor vno flatu tres interficit·v·p̄·ca·x·m·in fine

Detractori quō sit resistēdū

v·p̄ce·ca·x·n·per totum
Detractorem audire an sit li
citū ⁊ quomō et qūo nō·v·p̄·
ca·x·k·per totum·
Detractorem audiētes trib⁹
de causis sunt reprehensibiles
ibidem·m·per totum
Detractorum tres sunt gra=
dus·v·p̄·ca·x·d·e·per totū·
Detractorum tres sunt modi
ibidem·f·circa p̄ncipium
Deuocō vnde causetur·iiij·p̄·
ca·duodecimo·l·in fine
Deuocō quib⁹ gestis excite=
tur meli⁹ p̄·p̄·ca·vj·c·i fine·
Deuocōnis vere et hūilitatis
que sint cause·ix·p̄cep·ca·ij·
e·post medium
Deus ſm animā ſm corp⁹ et
reb⁹ possessis diuersimode est
colendus ⁊ adorādus p̄·p̄·ca·
p̄mo·k·circa medium
Deus quomō spernatur p̄·p̄
cep·ca·v·d·per totum
Deus quare p cōpus nr̄m est
venerandus ⁊ quot de causis·
p̄·p̄·ca·vj·d·i principio quā
do et quibus diebus ibidem
vsq; ad finem
Deus pro peccatis quomodo
et p quid sit placandus tercō
p̄ce·capitulo tercō·c·ante me
dium ca·viij·b·per totū
Deus an pecores exaudiat·
vij·p̄·ca·ix·g·post mediū
Dilectō quottuplex sit p̄·
p̄·ca·iiij·h·in·princi·
Dilectō dei q̄m stricte nobis
mādetur p̄·p̄ce·ca·quarto·a·
in principio·b·c·p totū
Dilectō dei tripliciter cadit
sub p̄cepto scilicet ut diligat'
fauorabiliter ordinabiliter ⁊
appreciabiliter p̄mo precepto
ca·quarto·g·in p̄nci·
Dilectō dei actual' an semp
fieri d̄beat et qn̄ est obligato
ria et qn̄ nō p̄·p̄·ca·v·g·p to
tū·iij·p̄·ca·p̄·l·p totū·
Dilectō dei rōabil' ē xp̄i·vij.
p̄·p̄cep·ca·v·k·p totū·⁊ po=
nūtur ibidem multe pabole q̄
bus mēs icitari deb; ad rōna=
bilit' diligēdum deū
Dilectō dei in patria qūo fi=
et p̄·p̄·ca·v·h·
Dilectō sui̇p̄ius q̄re non ita
explicite est mādata sicut di=
lectō xp̄i·iiij·p̄·ca·p̄·e·p to
Dilectō sui̇p̄ius ſm q̄ sumi d̄
beat ut sit bona ⁊ licita·iiij·p̄·
ca·p̄·c·p totū·v·p̄ce·ca·vj·
f·circa mediū p totū·
Dilectio sui̇p̄ius ut sit iusta
et licita quatuor requirit·iiij·
p̄·ca·p̄·d·per totū
Dilectō xp̄i qūo necessaia sit
⁊ qūo alia mādata i ip̄a ople
tur·iiij·p̄·ca·p̄·a·p totū
Dilectō proximi q̄ in se coti=
nere debeat·iiij·p̄cep·ca·ij·c·
d·e·f·p totū
Dilectō proximi per q̄tuor so
phisticatur ut nō fiat merito
ria·iiij·p̄·ca·ij·k·in prin·m·
per totum

Dilectō proximi nouem ha=
bet gradus quarto p̄cepto ca
pitulo quarto tres extensiue
a·b·per totum·tres intensiue
c·d·e·per totum·tres effecti
ue·f·g·per totum·Et secun=
dum illos attenditur eius per
fectio vel imperfectō
Dilectō inimici quomodo im
plenda sit·iiij·p̄.ca·iiij·ff·p⁹
p̄ncipiū ꝛ q̄ ip̄a sit sūma ca·
iiij·b.circa medium·
Dilectōnis dei mandatum ā
in via possit impleri p̄mo p̄ce·
ca·v·h·per totum·
Dilectōnis ordo qui sit seruā
dus·iiij·p̄cepto capitulo·iiij·
c·d·e·f·per totum·
Dilectionem proximi mouen
cia et inducencia que et quot
sunt·quarto precepto capitu
lo secundo·I·k·per totum·
Diligere deū et fruire deo quo
modo inter se ōdinantur p̄mo
p̄ce·ca·iiij·I·in p̄nci·
Diligere quid sit p̄mo p̄cep·
ca.iiij·g·post medium
Diligere deū super oīa quid
sit p̄·p̄ce capitulo·iiij·h·an=
te medium et quo amore dili=
gendus sit deus ibidem
Diligere seipsum q̄d sit quar
to p̄ce·ca·p̄.b.in fine
Diliges dn̄m deum tuum ex
tota mente quomodo hoc fiet
exponitur in primo p̄cepto ca
pitulo·iiij·m·n·et ostenditur
per ius naturale ꝛ ciuile q̄ oīa
in deum sunt referēda ibidem
R post medium·
Diligendus quomō sit de⁹ ap
preciabiliter primo precepto
ca·quinto·C·per totum
Diligendus an sit deus ꝑpter
vitam eternam p̄·p̄ce.ca·iiij·
I·in p̄ncipio.
Diligendus an sit deus ꝑpter
beneficia que dedit et quomo=
do p̄·p̄ce.·ca.quarto·I.a me=
dio vsq; ad finem·k.i p̄nci·v·
capitulo·I.in.p̄nci.
Diligendo deū quis debet es
se respectus et quot de causis
sit diligendus p̄·p̄cep.capi.
quarto·g·in medio
Diligencia quanta esse debe=
at i preceptorum custodia p̄·
p̄·ca.iiij·b.post p̄ncipiū
Diligentibus deum omnia co
opari in bonum quomō hoc fi=
et.p̄.p̄ce.ca·iiij·f.per totū
Diligibilia que deus manda=
uit quot sunt primo precepto
capi.pri·M.in fine·
Dispensatores votorum ꝛ ali
orum dispē[illegible]biliū qui et quot
sūt·ij·p̄.ca.v·x.in medio
Diuiciarum appetit⁹ ex quot
causis proueniat·vij·p̄ce.ca·
primo·k·per totum
Diuiciarum appetitus quare
saciari nō potest vij.precep.
ca·pri·I·per totum·
Diuinacōis quot sint species
ꝛ quomodo differēter fiāt p̄·
p̄·ca·xi·b·per totū·

qui nō ibidem · m · p totum et i
c·· ibus casibus vxor sine ɔsen
viri potest dare elemosinaȝ
ibidem · n · per totum
E elemosinam i magna quāti
tate dans an plus mereat᷑ q̄m
q̄ modicū dat ex magna cari-
tate · vij · p̄ · ca · ij · d · per totū
Emptores rerū furatarum
vel alias vicōsaȝ an ꝓpter ig
norāciaȝ excusentur · ix · p̄ · ca ·
iij · f · p totum · de alijs empto-
ribus vide in venditores ·
Epikeya vt᷒ ēca p̄cepta le-
gislatoꝝ quomō sit seruanda
vj · p̄ · ca · vij · d · circa · mediū
Erubescencia sequendi cri-
stum prohibetur p̄ · p̄cep · ca ·
xxi · a · in principio ·
Erubescibilia pcc̄a p̄ ceteris
q̄ sint p̄ · p̄ · ca · xxi · b · p᷒ me ·
Estimacō circa deū quottu
plex fieri p̄t p̄ · p̄ · ca · iij · e · i fi ·
Eucaristia in missa obla
ta quottuplicēȝ effectū
habeat · vij · precepto capitu-
ix · e · post mdium ·
Eukaristia oblata i missa q̄n
tum tollat de pena · vij · p̄cep ·
ca · ix · e · post medium ·
Eukaristia quibus dari debe
at · iij · p̄ · ca · xij · p totū · ca ·
Eukaristia an cū actuali de-
uocōe sit sumēda et deuocō vn̄
causet᷑ · iij · p̄ · ca · xij · i · p᷒ me ·
Eucaristia deuote suscepta
septem notabiles fructus cō
fert · iij · p̄ce · ca · xij · k · p totū ·

Eucaristia miraculose per ·· u
tata in aliam speciem puta in
massam cārnis digiti et᷑ · an sit
sumenda ab aliquo · iij · p̄ · ca ·
xij · l · post principium
Eucaristia an post cibum aut
potum debeat sumi et in quib᷒
casibus · iij · precep · capitulo
xij · d · e · per totum
Eucaristiā quotidie pcipere
an liceat · iij · p̄ · ca · xij · l · p totū
Eucaristiam percipe volens
que scire teneat᷑ ca · p̄ · h · p to
Eucaristiā pcipe volēs q̄n de
cim debet habere ɔdicōes · iij ·
p̄ · ca · xij · per totum ca ·
Eucaristiā volēs percipe q̄uo
certus esse d̄beat ꝙ sit sine mō
tali pcc̄o et que diligēs ɔscien
cie examinacō excusat a pcc̄o
et que nō · iij · p̄ · ca · xij · f · p to ·
et signa bone disposicōis vide
in certitudo
Excellenciaȝ petere quā
do sit peccatum et · q̄n nō
p̄ · p̄ce · ca · xij · k · in fine
Excōmūicacō a iure fert᷑ so-
lum ꝓ mortali primo p̄ce · ca ·
ix · d · in fine
Exercitacōis modus ad vir
tutes acquirēdas quis sit · ix ·
p̄ · ca · ij · C · in fine
Exorcismi cū caracteribꝫ an
vim habeāt i demōes · ij · p̄ · ca
pi · iiij · g · post mediū ·
Exorcismi per p̄latos · eccle
sunt examinandi · ij · precepto
ca · iiij · f · in fine ·

Et expositio parabole d. homine descendente ab iherusalem in iherico valde pulchra. ix. pce. ca. ij. d. post medium.

Facies anime id est suprema porcio anie ad quot potest conu̅ti p̄mo p̄. ca. v a per totum

Facies d̄monis qualis sit x. p̄ce. ca. iiij. b. circa medium

Fama bona q̄uo conseruatur v. p̄ce. ca. viij. f. post p̄nci

Fama p̄pa an sit ꝑtege̅da et a qb9. v p̄. ca. viij. r. s. ꝑ to.

Fama hominis quatuor modis potest ledi. vij. p̄. ca vij. l. m. n. o. per totum

Fama ꝑximi in fraterna correctione an d̄beat ledi. v p̄ce. capitulo. xi k. circa mediu̅

Fama ꝑximi in ↄfessione an debeat conseruari iij. p̄ce. ca. ix. n. an̄ mediu̅. o. per totu

Fame ablaco̅ quot nocumta inferat. v. p̄. ca. x. e. c̄ca med

Felicitas natural'm lumie naturali tm̄ v̄tutib9 moralib9 acq̄ritur j. p̄. ca. p̄. g. post medium

Festa i eccia i nouo testamto ad similitudine̅ veteris testam̄ti habe̅t quodam̄o disticto̅ne̅ iij. p̄. ca. p̄. b. per. totum

Festa eccie su̅t i triplici d̄fa iij. p̄ce. ca. p̄. e. per totum

Festa eccie principalia q̄uo elucident misteriu̅ articuloru̅ fidei p̄o p̄. ca. ij. c. post p̄nci.

Festiuitas sabbati quinq3 de causis in diem d̄nicum est tra̅slata. iij. p̄ce. ca. p̄. c. per totu̅.

Festiuitas sanctificat' noue̅ modis. iij. p̄. ca. ij. a. b. ꝑ to.

Festiuo die quid homo face̅ teneatur q; sit in statu salutis. iij. p̄. ca. viij. p. q. per totum

Festiuo die an homo semꝑ et per tota̅ die̅ teneat' fore recollect9 ad exercitaco̅em i noue̅ modis s̄cificacionis diei festi. iij. p̄. ca. ij. l. per totum

Festiuo die mo̅talit' peccans an magis peccet q̄3 opus corꝑale faciens alias lic. tu̅. iij. p̄. ca. p̄. g. circa medium

Fetores toci9 mu̅di et o̅mes fetule̅cie vbi manebu̅t p9 die̅ iudicij. x. p̄. ca. ij. g. p9 prin.

Ficto̅ q̄ sit mendaciu̅ et q̄ no̅ p̄. p̄. ca. xv. d. i prin.

Fides sub primo pre. cadit. p̄. p̄. ca. ij. in principio.

Fides profitenda est corde p̄mo precepto capitulo. ij. g. i princi. Ore. h. per totum Ope k. in fine et quomo̅ ibide̅

Fides q̄n ore sit publice ꝑfite̅da et q̄n no̅ ibide̅. h. ꝑ totu̅

Fides simpliciu̅ a̅ q̄nq3 sit meritorio̅ fide doctoꝝ et magno noru̅ p̄. p̄. ca. ij. g. c̄ca mediu̅

Fidei act9 q̄s sit. Vide i act9

Fidei articulos an liceat scrutari p̄. p̄. ca. ij. m. in fine

Fidei p̄. quot hoim g̅n̄a tra̅sg̅diu̅t' p̄. p̄. ca. ij. l. m. n. o. ꝑ to.

Diuites cui assimiletur · vij · p̄cepto ca · p̄ · k · in fine ·
Doctores v̄bū dei ꝑfecte dum p̄dicātes an pl⁹ mereāt dātib⁹ elemosinā corpalē vij · p̄ · ca · iij · s · in p̄nci
Dolere de peccato quociēs hō tenetur et quid prodest dolere de peccato · iij · p̄cepto capi · x · f · in p̄ncipio ·
Dominica dies multis prerogatiuis est sublimata · iij · p̄cepto ca · p̄ · c · in medio ·
Domin⁹ secularis q̄s sit · iiij · p̄ce · ca · vij · a · in princi ·
Domini seculares a subditis in quinq̄ȝ debent honorari · iiij · p̄ce · ca · vij · d · per totū
Domini seculares quot modis honorēt̄ ibidē · g · p totū
Dn̄is tpalib⁹ ex quinq̄ȝ causis tenemur obedire · iiij · p̄ce · ca · vij · a · in fine · b · c · p totū
Dominis secularib⁹ an subditi in omibus teneātur obedire Et i quibus nō · iiij · p̄cep · ca · vij · e · f · per totum
Dominis secularibus an vltra cēsum debitum liceat subuenire et in quibus casibus · vij · p̄ · ca · iiij · m · per totum
Dos anime quid sit · x · p̄cep · capitulo · vij · a · b · et quottuplex est dos · b · in fine ·
Dotes anime beate quot et q̄ erūt · x · p̄cepto capit̄lo · iiij · b in principio capi · xij · a · circa p̄ncipiū et quare sunt tres dotes ibidē · b · per totū ·
Dotes corpis gloificati quot et que erūt · x · p̄cepto ca · vij · d · circa medium et quare tot · d · in fine ·
Dubietas in quibus casibus a pcō excusat p obediēciā · p̄ · p̄ · ca · xxij · e · p totū
Dubia i pte meliorē cca primos sūt interptanda p̄ · p̄ · ca · xiij · d · post mediū · Sed circa nos in peiorem ptem Ibidem datur racio ·
Dubio stante q̄uo recta osciencia debeat formari p̄ · p̄ · ca · xxij · f · p totū · v · pre · ca · xiij · L · circa principiū ·
Dubio stāte de aliquo agibili cautū est abstinere vsq̄ȝ ctitudo habeat̄ p̄ · p̄ · ca · ij · f · cca medium ca · v · f · post principium in quinta regula et vndecima regula p totum ix · p̄ · ca · iiij · f · in medio ·
Dubi⁹ in fide an sit in fidelis p̄ · p̄ · ca · ij · m · p totum
Duellū quid sit et an sit licitū duellare p̄ · p̄ · ca · xix · f · p to · g · in principio
Duellum quot modis fit p̄ · p̄ · ca · xix · g · ante mediū ·
Ebrietas quot modis capit̄ et quot modis otingat et q̄n sit pc̄m mortale vl̄ veniale vel nullū · vj · p̄ · ca · vj · d · an̄ mediū p to ·
Eccie sentēcias publice promlgatas ā q̄libȝ etiā simplex

credere et fuãe teneatur pmo pcē · capitulo. ij. f · per totū
Ecclesie ↄstitucões quõ obliget Vide in pceptū ecclesie
Eccie quare sint ad iuēte. iij · p · ca. xiij. c · per totū
Eccie quot de causis sunt visitande · iij · p. ca. xiij · b. p totū · et que in eis licite possint fieri ibidem · d · per totum
Eccie defensionem petens p refugium in eam an priuai ea debeat ꝛ in quib9 casibus · iij · p. ca · xiij. h · in medio
Ecciaꝝ ꝛ alioꝝ sanctoꝝ locorū immūitas per que fuetur et quõ infringatur · iij · p · ca. xiij. f · g · h · per totum
Electio per sortē an fieri possit et quando p · p · ca. ix. h · circa principium
Elemosina quid sit · vij · pcepto ca · ij · b · in pncipio ·
Elemosina quos effect9 habeat et quot · vij. p · ca · ij. B. c. d. per totū. E · in medio
Elemosina an sit maior pars satisfactōis ibid. b · cca pnci.
Elemosina an in se ↄtineat ieiuniū et oracōnē et quot de causis · b · circa. princi · ibidē
Elemosina an sit medium dispositiuum resurgendi a peccato · c · per totum.
Elemosina vnius denarij i vita quare plus valet elemosina omniū diuiciaꝝ post mortē data. v · ij · p · ca. ij · f · post princi.
g · per totū. ca. ix · b. i · princi ·
Elemosina de quibus dand[a] est. vij. pcepto capitulo terc[io] G · per totum et quid sit superfluū. Vide in supfluū.
Elemosina quib9 sit dāda · vij p · ca · iij. O. per totū · et an ꝓpinqs · P. per totū · et cui magis sit benefaciendū. Q · per totū · et an pacientibus necessitatē in sola vite hoestate. N. p to ·
Elemosina spiritualis quotuplex sit · vij · p · ca · iij · r · i principio et an sit melior corporali r · post medium
Elemosina corporal' an et qñ spirituali sit pferēda · vij. p. capitulo · iij. s · in fine
Elemosina quomõ et ex qua radice sit danda. vij. precepto capitulo · iij · t · per totum · iiij. pce. ca. iij · h · per totum
Elemosine largicõ quando sit sub precepto · vij · p. ca · iij · a. ponitur vn9 casus · B · i pnci. ponit' secund9 casus
Elemosine efficacia i quo ↄsistit. vij. pcepto capi · ij · d. in fine · E · in prin ·
Elemosinā dare qñ sit ↄsiliū vij · p · ca · iij · l. in princi ·
Elemosinam multi dare possunt et que sint meliores · vij · p · ca. ij · f · in principio
Elemosinam dare an et quādo sit peccatū. vij · p · ca. iij. k · per totum. L. in medio
Elemosinā qui possunt dāe et

Fide corde tenens et ore ne=
gans an mortaliter peccet p.
pcẽ·ca·ij·R·in principio
Fletus quomõ i dãnatis re
periatur et quomõ eo punien
tur·x·pcẽ·ca·ij·e·per totum
Fomes peccati original'
qd sit et an p9 baptismũ
mãeat·ix·p·ca·ij·d·añ·me·
Forma baptismi que sit vide
baptismus
Fornicacio simplex que sit et
an sit semper mortalis·vj·pce
pto capitulo·ij·a·per totum
Fortuna vnd dicatur et quid
de ea tenendum sit et an aliqui
homines sint a natura bene vel
male fõtunati et respectu cu
ius sit fortuna pmo pcep·ca·
ix·qq·per totum et vtrum ho=
mo vniuersaliter possit esse be=
ne fortũat9 ibidem·ss·p to·
FRaterna correctio quid
sit et ad quos pertineat
et eam obmittẽtes sine causa
racionabili quam pculose fa
ciant qñto precepto capitulo
ix·a·per totum·
Fraterna correctio sextupli
cem fructum affert·v·pcep·
ca·ix·c·d·per totum·
Fraterna correctõ quomodo
sit fienda et quibus circũstã=
cijs·v·p·ca·xj·l·per totum
Fraterna correctio quibꝰ cõ
petat·v·p·ca·xij·g·in pñci·
Fraterna correctõ an pro ve
nialibꝰ peccatis fiei dbeat·v·
pce·ca·xj·b·per totum·
Fraterna correctio in quib9
casibus nõ obligat·v·pcep·
ca·xij·g·per totum
Fraterne correctiõis obmis
sio quib9 noceat·v·precepto
ca·xj·b·per totum et quando
eius obmissio sit licita et meri
toria ibidem·e·per totum et
quando sit mortalis·f·per to=
tum et qñ venialis·g·per totũ
Fraterne correctiõis ordo et
modus quis sit·v·pce·ca·xij·
b·c·d·e·f·per totum·
Fraterne correctioni quare
dominus iubet testimoniũ ad=
hiberi ibidem·e·in princi·
Frater iniuriatus an tenet'
querere recõciliacõem iniuriã
tis ipo nõ petente·v·pce·ca·
xij·m·in medio·
Frater offendens et a leso ve
niã petẽs et si lesus dimittẽ nõ
vult qd faciet·v·pce·ca·viij·
O·per totum
Frater offendens i secreto an
in publico teneatur satisfacẽ
et ecõuerso·v·pce·ca·viij·n·
in principio et an teneatur di
cere se mentitum fuisse ibidez
n·in medio·
Fratris recõciliacõ qb9 mo=
dis fieri debeat·v·p·ca·viij·
B·per totum·e·post·mediũ
Fratris recõciliacio añ obla
cõem muneris et quomodo fi
eri debeat·v·pcepto ca·viij·
B·circa medium·

F Fratris offēsio quot modis fieri possit et quomō ſm hoc debeat fieri rcōciliacō· v. precepto ca. viij. c. d. e· f. per totum
F Fris recōciliacō q̄z cito fieri debeat qnto p̄cepto ca. octauo l. circa medium
Fratri offendenti et nō petēti veniam nec satisfacienti an q̄s dimittē teneat' ibidem: k. p to
Fratre sine causa irascente an q̄s ab eo veniā petē teneat' et quomodo ibidem. d. per totū
Fratrum reconciliacione habita an rancoīs signa liceat retinere ibidem. m. per totum
Fructus quid sit. x. precepto capi. ix. a. per totum et quare frcūs dicat'. b. p to. l· k. p to
Fructus spiritus quot et qui sunt. x. precep. ca. ix. k. per to
Fruct9 oris quot sunt primo p̄cepto. xx. g. circa principiū
Fructuū gradus quot et qui sunt. x. p̄cep. ca· ix· c. d. e. p to
Furari res exiles utpote p̄nā acum aut simile an sit mortale. vij. ca. iiij. c· per totū
Furtum quid sit. vij· pre· ca. iiij· a· per totum
Furtum an sit peccatum mortale septimo precepto capitulo quarto. b· per totum
Furtum quot modis cōmittatur et ponuntur· xxj· modi· vij· precepto capitulo quarto. d. p totū vsq3 K· Et quomō et in q̄bꝫ modis sit recōpēsandū ibidē
Furtum velatum quomodo fiet et dantur due regule ibidem Prima regula· K· in principio· secunda regula. t. per totum
Furtum velatum per primam regulam qui committant ibidem· r. s· per totum
Furtum velatum per secundam regulam qui committant ibidem· v· per totum
Furtum ex circūstancia trāsit in aliam speciē peccati aut aggrauatur ibidem· b· in medio
Furtum an committat qui alienam rem occulte et iniuste secum retinet ibidem. a· in fine
Furtum an committat qui suam rem apud alium iniuste et occulte detentam furtim et occulte reassumit septi. precepto capitulo· iiij· e· in principio
Furtum an cōmittat qui res p̄rimi destruit occulte vel manifeste et ex eis nichil retinet ibidem· e· in medio
Furtum an committat creditō si pignōe sibi obligato vtatur ibidem. e. in fine
G Audium beatorum de cristi humāitate quale erit· decimo precepto capitulo decimo· e· f· g· per totum
Gaudium beatorum de societate iocundissima quam magnum erit. decimo precepto capitulo decimo· A. b· p totum
Gaudia beatorū exteiora quot

erũt · x · p̄ · a · in principio:
Gaudia btõꝝ interiora quot erũt · x · precep. ca · xi · a · p totum capitulum ·
Gaudioꝝ multitudo et mag⸗tudo qualiter eit in patria · x · p̄ · ca · xi · f · g · per totum
Gloria q̄d significet in hoc noīe inanis gloria p̄ · p̄ · ca · xiiij · d · in principio
Gloria quottuplex sit ibidē f · per totum ·
Gloia vana quot modis fit ibidem · g · per totum ·
Gloria dyabolica que sit ibi⸗dem · h. per totum ·
Gloria; appetere an liceat p̄ · p̄ · ca · xiiij · d · vsq; · h · p totum
Gracie augmētum an q̄s alteri possit merei · vij · p̄ · ca. ij · f · circa medium ·
Grad⁹ peccati mōtal' fũt vndecim · ix · p̄ · ca. iiij · k · p to ·
Gratus esse deo an pl⁹ teneatur peītēs q̄ȝ inocēs aut ecōuēso · ix · p̄ · ca · p̄ · k · per totum
Grati esse deo & q̄bꝫ teneni̅. Vide i dilectō dei rōnabilis est
Grati esse deo q̄uo teneni̅ . ix · p̄cepto ca · p̄ · l · in medio
Grati esse quibus teneni̅ ibi⸗dem · l · in principio
Grati esse de bn̄ficiō p recōp̄esacōem an teneamur apparēt̄ indignis ꝛ qui sint · ix · p̄ce · ca. p̄ · l · m · per totum
Grati esse an debeam⁹ hijs q̄ ad peccādum nos iuuant ibi⸗dem · m · post medium ·
Gratitudinis tres sũt grad⁹ ix · p̄. ca · p̄. l · in fine ·
Gula quottuplex sit ꝛ quo modo diffiniatur · vj · p̄ · ca · quinto. d · per totum
Gula quādo sit pc̄cm mōtale vj · p̄ · ca · v · f · per totum
Gula corpi et aīe infert mlta mala ibidem · e · in medio
Gula · viij · r̄ medijs curat̄ · vj · p̄cepto ca · vj · f · per totum
Gule sp̄es que sint ꝛ quot sint eius filie ibidem · e · p totũ
Gust⁹ i p̄ria q̄bꝫ p̄ficietur et q̄uo in mēso gaudio racōe sui obiecti premiabitur · x · p̄ce · ca · vj · g · per totum
HAbētes alimēta et q̄bus tegamur hijs cōtēti q̄uo itelligat̄ illd̄ vij · p̄ · ca. iiij · g · in fine ·
HEretici et eorum fauto⸗res quomō sint excōmūicati p̄ · p̄ · ca. secūdo · o · p totũ
Herbis lapidibus et verbis an et q̄uo sit licitum vti pri · p̄ · ca · ix · e · ante finem
Herbe an cū oracōnibus pos⸗sint colligi ibidem · E ·
HOmicidiũ incurritur qui decim modis. quinto p̄cepto ca. p̄ · c · d · ef · g · p totũ
Homicidij cause que sint ibi⸗dem · a. in p̄ncipio · ca · secundo a · p totũ · b · in p̄ncipio ·
Hōicidio n̄ sequēte te adhuc mltis mōis trāsgredit̄ p̄ · non

occides. v. p̄. ca. p̄. h. i. p to-
Homines siluestres an sint et in quottuplici differencia sint p̄. p̄ce. ca. xi. k. per totum
Homines pmittente deo an a demonib9 possint ledi p̄mo p̄cepto capitulo. xi. T. p totū
Homines opacōne demonum an in bestias possint transformari p̄. p̄. ca. xi. m. in princi.
Homines an possint in lupos transformari ibidē. n. cir. me.
Homies a trib9 celestib9 causis diriguntur s̄m tria q̄ in eis sunt p̄. p̄. ca. xi. qq. circa me. Vide de hoc in influx9
Homines sub triplici lege positi sunt quib9 regi dñt. ix. p̄. ca. p̄. c. circa medium
Honestas persone s̄m que sumi debeat et qui sint honorādi vij. p̄. ca. iij. e. per totū.
Honor dei q̄uo sit querendus p̄. p̄. ca. iiij. m. per totum capitulo. vj. a. b. per totum.
Honor beatorum qualis et q̄z magnus erit in patria. x. p̄ce. ca. decimo. d. per totum
Hora prandij ieiunalis diei q̄ sit. vj. p̄. ca. vij. e. circa me.
Hora secūda post meridiē s̄m aliquos doctores xp̄s mortu9 est in cruce ibidē. e. añ mediū.
Humiliare se et vetacit violare se reputare quot modis otigat. ix. p̄. ca. ij. l. per totū.
Humilis odicō i aduersis que sit. v. p̄. ca. ij. e. circa mediū
Humilitas quare ita difficulter acquiratur cum tamen natura ad hanc inclinat. ix. p̄ce. capitulo. ij. k. in princi.
Humilitatis vere q̄ sint cause et radices. nono p̄cepto ca. secundo. c. post medium.
Iactancia vn̄d oriat̄ vide in ypocrisis et cui opponatur. viij. p̄cepto ca. secundo. c. ante mediū
Iactancia quot modis omittatur. viij. p̄cepto ca. secundo c. circa principium.
Iactancia quādo sit peccatū mortale et quando non ibidē. c. circa medium per totū
Ieiunium quid sit sexto p̄cepto ca. septimo. a. in p̄nci.
Ieiunium quottuplex sit ibidem. a. circa medium.
Ieiunium cadit s̄b precepto legis nature legis diuine et legis ecclesiastice et q̄uo diuersimode. vj. p̄ce. ca. vij. C. d. p totum. Et sub cōsuetudine loci cadit ibidem. f. in prin.
Ieiuniū impugnāt caro mūdus et dyabolus. sexto p̄cep. ca. vij. c. circa. mediū
Ieiuniū. xij. p̄claras habet vtilitates ibidem. b. p totū
Ieiunium quibus circumstācijs fieri debeat. sexto precepto capitulo septimo. E. circa medium
Ieiuniū an q̄s soluē possit auctoitate sua et quis possit in eo

dispẽsare · vj · p̄ · ca · viij · a · per totũ · ⁊ i qbꝫ caus sit dispẽsan dũ ibidẽ · b · c · d · e · p totũ

Ieiuniũ sine causa legittima trãsgrediẽs an peccet mortalit vj · p̄ · ca · vij · d · añ mediũ

Ieiuniũ tripliciter trãsgredi pt ibidem · E · in princi ·

Ieiuniũ an potu soluatur ibidem · E · post mediũ

Ieiuniũ an redimi possit p pecunia · vj · p̄ · ca · viij · h · p totũ

Ieiuniũ ꝓprie terre an in alienis locis sit seruãdũ · vj · p̄cepto ca · vij · f · ante mediũ ·

Ieiuniũ quot modis fit vicio suũ · vj · p̄ · ca · viij · g · p to ·

Ieiunali die plus q̃ȝ semel comedẽs an peccet mortalit tociens quociens comedat · vj · p̄ · ca · vij · e · circa princi · ij · p̄ · capitulo · v · g · ante finem

Ieiunali tẽpe quibꝰ cibis sit vtendũ ibidem · e · circa mediũ et an de castore licitum sit edere ibidem · e post mediũ ·

Ieiunali tẽpe an electuaria et ꝯfectiões possint sumi et q̃modo · e · post mediũ

Ignis inferni q̃ȝ magnũ sit et q̃uo differt ab igne nr̃o · x · p̄ · ca · ij · d · i princi.

Ignis purgatoriꝰ quottuplex sit ⁊ q̃uo diũsimode purgat · vij · p̄ · ca · viij · I · ad finẽ.

Ignis quo mũdꝰ renouabit añ diem iudicij quousqȝ ptinget · x · p̄ · ca · v · f cca mediũ

Ignorãcia ãticulorꝫ fidei an quibusdã sit excusabilis et q̃bus de causis p̄ · p̄ · ca · ij · d · pꝰ princi · cũ declaracõe vsqȝ ad · f · et · F · in fine · l · post mediũ

Ignorãcia quid sit · ix · p̄cepca · p̄mo · b · in fine ·

Ignorãcia quottuplex sit et q̃ excusat ⁊ que nõ · ix · p̄ · capitulo · ij · a · b · c · d · e · p totũ

Ignorancia an sit peccatum et q̃ · ix · p̄ · ca · p̄ · b · p totũ

Ignorãcia que magis sup omes est fugienda ix · p̄cepca · secũdo · a · ad finem

Ignorãcia q̃uo pt euadi ⁊ p q̃ remediari · ix · p̄ · ca · iij · l · per totũ · iij · p̄ · ca · viij · g · h · p to ·

Ignorancia legis nature an aliquẽ excusat · ix · p̄ · ca · p̄ · C · circa medium.

Ignorancia an excuset a statutis ordinariorũ · ix · p̄ce · ca · iij · g · in principio ·

Ignorãcia durante an homo semper peccat interim q ignorat ibidem · I · p totũ

Ignorancia ignorata q̃uo p penitẽciã possit deleri · ix · p̄ce · ca · iiij · k · per totũ

Ignorãcie q̃ sint cause · ix · p̄ · ca · iij · h · p totũ · m · in princi ·

Illuduntur ope demonũ q̃ se angaria opinantur et dicunt raptos et restituti sensibus mira dicuntur p̄mo p̄ce · capitulo · xi · O · p totũ

Illusio hoim p demones quot

mōis fiat p̄.p̄·ca·xi.e·p totū
Im pfectōis oīm rer causa et mater que sit·ix·p̄·ca·ij·b· circa principiū·
Inanisgloria quid p̄ten dat p̄.p̄.ca.xiiij·d p to·
Inanisgloria cui assimiletur ibidē·b·post mediū
Inanisgloria ī oī loco hōiez in uadit ibidē·b·ad finem·
Inanisgloria multis de caus est valde piculosa ibidē· b.p9 princi·et omib9 opibz se infle ctit ibidē·b·post me·
Inanisgloria qn̄ sit pc̄m mor tale vel nō p̄.p̄cepto·ca·xiiij· ł·k·per totum·
Inanisglorie pc̄m quomō sit cōtra dei caritatem ibidem·l· m·n·per totum·
Inanisglorie quot sint reme dia ibidem·c·per totū
Incātatores q̄ dicāt et qūo sūt phibiti·p̄.p̄·ca·xi·gg· circa principium
Incestus quid sit et quam de testabile viciū sit·sexto p̄cep· ca·ij·e·per totum·
Inclinacōes an necessitēt hō mīnē ad eligendū p̄·p̄·ca·xi· gg·post me.33·circa mediū
Indeuocō vnde cētur·p̄·p̄ce· ca·xx·A·per totum
Infirmitas an excuset a ieiu nio·vj·p̄.ca·viij· b·in fine
Infirmitas hōis quottuplex sit·iij·p̄·ca·vj·a·cir·mediū
Influxus celi angel9 et deus qūo diūsimode ifluūt in hōiem
p̄·p̄·ca.x·d·circa fine
Ingratitudo sb̄ p̄mis duab9 spēbus supbie ↄtinetur·p̄·p̄· ca·xij·l·i principio
Ingratitudo qn̄ sit pcc̄m mō tale aut veniale·ix.p̄cepto·ca· p̄·O.per totum
Ingratitudinis quot sint g̃ dus·ix.p̄·ca·p̄·n·p totū
Inimicus quis sit·v·p̄ce·ca· vij·o·in princi·
Inimici quot mōis pugnāt ↄt nos·v·p̄·ca·vij·a·in me·
Inimici i necessitatis tpe an actualit sint diligēdi· quinto p̄.ca·vij·g·in fine
Inimici etiā ore triplicit sūt diligēdi·v·p̄·ca·viij·a·in pn cipio·Q·per totum
Inimicoꝝ dilectō an sit no bis possibilis· quinto p̄·capi· vij.b·c· per totum
Inimicos an corde teneamur diligere et qūo ibidē·e·f·p to tū Et qūo tenem9 eis bn̄facere iiij·p̄·ca·iij·f.post princi·
Inimicos diligendo an requi rat specialis actuacō mētis et an semp debeāt diligi·v·p̄ce· ca·vij·g·per totum
Inimicis an tenem9 ex p̄cep· bn̄ficia impendere· v· p̄cepto ca·ix·C·per totum
Inimicis bn̄facere an sit ma gis meritoium q̄m amicis ibi dem·c·per totum
Innouacio mūdi quare fiat· x·p̄·ca·v·g·in fine
Innouacō mūdi quomō fiat

Vide in mundi purgacō
Innouacō elemētorū solis lu
ne stellarū et aliaꝝ rerū quō
fiet x p̄ ca. v. h. p totum
Impassibilitas quomō erit in
anima beata ⁊ quomō differt
ab ea q̄ fuit in adā in statu in
nocencie ⁊ que est in pueris d
cedētibus i originali x p̄ ca
vij E in principio
Intellect⁹ bti i pria quō pfi
cietur x p̄ ca xij d p totum
Intēcio in bona fama de xpo
bono facta q̄l esse dbeat p̄ p̄
ca xiiij g an finē ⁊ n p totū
Intēcōis disposicō i actib⁹ v
tuosis cū tēdēcia i deū q̄lis esse
debeat p̄ p̄ ca iiij p cir me
Inuēte res an sint fuāde vel
cui restituende vij p̄ ca iiij
x y z p totum
Inuētores nouitatū multa
rū que fuerunt ⁊ quomō a deo
plagati fuerunt pmo p̄ ca
xvj E per totum
Inuidēcia fraterne grē quō
sit quartus gradus inuidie v
p̄ ca v g in medio
Inuidēcia fraterne gracie ut
est peccatum i spiritū sanctū
q̄ sit ibidem g
Inuidia quid sit v p̄cepto
ca v a p to
Inuidia vnde nascatur ibidē
b p to E in medio
Inuidia quibus cōmuniter
inhereat v p̄cepto capi v E
post me f p to
Inuidia quod habeat filias
v p̄ ca vj a p to
Inuidia quādo sit prim⁹ mo
tus v p̄ ca v f cir finem et
quando veniale vel mortale
pccm g cir pnci et mediū
Inuidia ira odiū quō diffe
rat v p̄ ca vj b per totū
Inuidia quō et p q̄ remedie
tur v p̄ ca v X p totū
Inuidia ē signū filioꝝ dyabo
li v p̄ ca v h post mediū
Inuidia q̄lis ⁊ quō erit i dā
natis x p̄ ca iij b p to
Inuidie quot sint gradus v
p̄ ca v E g in pnci
Ira q̄m magnum et quā
malum vicium sit v p̄ce
ca ij b c d per totum
Ira quare sit capitale vicium
v p̄ce ca iij a ⁊ quare ⁊ quō
sit omnium viciorum ianua ibi
dem a ad finem
Ira quottupliciter deū offen
dat v p̄cepto ca secundo b
circa medium c in pnci
Ira quottupliciter animā de
format et vilib⁹ rebus assimi
lat ibidem c post prin
Ira corpus quottupliciter le
dat ibidem C post mediū
vsq; ad finem
Ira quas vtilitates et quot
dyabolo auffert ibidē d p to
Ira quot modis fit peccatū
quinto precepto capitulo se
cundo h per totum
Ira qn̄ sit pcm aut nō ibidem

E·f·g·ꝛ qn̄ mortale aut veiale h·I·per totum

Ira quō naturaliter nascatur ibidem·e·post mediū

Ira an sit licita et an ea vtendū sit ꝛ quomō. v·p̄·ca·iiij·i·per totū·et quādo sit meritoia g·h·per totum

Ire passio quare data sit hoi v·p̄·ca·iij·h·circa·mediū·

Ire quot sint spēs. v·p̄·capitulo·iij·d·e·p totum et qn̄ ille sint mortales vel nō·f·p to.

Ire q̄ et quot sint filie·v·p̄·ca·ij·b·p·to·ca·iij·b·c·p to·

Ire quot sint gradus·v·p̄cepto ca·ij·e·f·g·p totum

Iram remissibilē hn̄tes quaꝫ mali sint·v·p̄·ca·ix·e·in pri.

Irā ꝓpaꝫ quot sint remedia ncia·v·p̄cepto·capitulo quarto·d·e·f·per totum

Iram alienam quot remedient ibidem·g·per totum

Iudex amore odio aut timore false iudicans aut ꝓpter ignorāciaꝫ ad iudicādū in sufficiens et sine peritorum ꝯsilio iudicās quō peccet·vij·p̄·ca·iiij·g·in princi·

Iudices an ſm ꝓbata in iudicō iudicare debeant·vij·p̄·ca·iij·h·per totum

Iudicium quottuplex sit·p̄·p̄ ca·xiij·d·post princi·

Iudiciū temerariū de malicia pximorum quale peccatū sit. ibidem·d·post princi·

Iuramentum quid sit·ij·p̄cepto ca·p̄·E·in princi.

Iuramentum quare sit introductum secūdo precepto capitulo p̄·d·circa medium

Iuramētū i gn̄e quottuplex sit ꝛ modi quibus fit·ij·p̄cep·ca·p̄·f·per totum·

Iuramētum licitum qd sit·ij·p̄·ca·p̄·E·circa princi·Et ponuntur ibidē plures illiciti modi iurandi·E·per totum·

Iuramentum ut sit licitū tria requirit·ij·p̄·ca·p̄·h·p totū. ꝛ ut sit discretum quinqꝫ requirit ibidem·h·circa·princi·

Iuramentum licitum suis cōmittibus regulatum est cult9 latrie·ij·p̄·ca·p̄·h·in fine

Iuramentū p deū absolute et iuramētū p deū cū solēnitate i vel extra iudiciū an sint idē·ij·p̄·ca·p̄·f. post mediū

Iuramētū incautū quot modis fit et q̄ incaute iurēt·ij·p̄·ca·iij·a·b·c·d·e. p totū

Iuramtū an ꝓpa autoritate liceat soluere. Vide in autoitate ꝓpria et an liceat in iuramētis dispensare ꝛ per quos·ij·preca·iij·f·per totum

Iurans lapsu lingue ꝛ aduertens se falsū iurare an sit piurus·ij·p̄·ca·ij·d·in prīci·

Iurās in ioco falsū affirmādo an piuret ibidē·e·in princi·

Iurās falsū qd credit verū ā piurꝫ ibidē·f·post mediū

Iurās p deū sup aliquod cuiꝰ oppositū magis credit ā devē ꝗ pte ē eq dubiꝰ an mōtalit̄ peccet·viiį·p̄·ca·iiį·l·p to·

Iurās incaute per metum an teneatur iuramēto·iį·p̄·ca·iiį·d·p totū·

Iurās ex impetu an teneatur iuramento iį·p̄cep·capi·iiį·a·cir·p̄ncī·

Iurās aliqđ qđ ē maioīs boni impeditīū an seruare teneat̄·iį·p̄·ca.iiį·c·p totum

Iurās ōtra ōsiliū euangelicū an seruare tenetur ibidem·b·in medio·

Iurātes an possint habē dilacōnem vł absolucōnē a iuramēto ibidē.g·p to·

Iurare ā sit licitū·iį·p̄·ca·p̄·d·p totū ꝛ quādo sit licitū ibidem in medio·

Iurare et adiurare qūo differūt ꝛ quottuplex sit adiurādi modꝰ·p̄mū·p̄cep·ca·xi·kk·post p̄ncipiū·

Iurare p creatuās ā sit licitū·iį·p̄·ca·iiiį·l·p totum

Iurare cū solēnitate sup cruce euangelio ā corpe xp̄i q̄re statuit eccīa·iį·p̄ca·p̄.f·ad fi·

Iurare faciēs aliqm quē pbabiliter credit piurare an peccet iuramētum ab eo recipiēs·iį·p̄·ca·iiį·e·p totum

Iurare aliquē falſe sciēs ꝛ audiēs an teneat̄ hꝰ māifestare ibidem·h·p totum

Iurare volēs quomodo debet esse certus super re de qua iurat·secundo precepto capitulo terc͛o·a·post p̄ncī·

Iurare icaute quot modis cōtingat ibidem·b·c·p totū·

Iurare volēs ad testificandū q̄ scire debeat. Vide in testis

Iurare falſe deum in testem sumendo quā periculosum sit ostenditur per varia exempla iį·p̄·ca·p̄.g·per totum.

Ius positiuū quousq; se extēdat·tercio precepto capitulo nono·O·in medio·

Iusticia dei an debeat peccatū mortale eternalit̄ p̄uire.x·p̄.ca.p̄·e·per totum·

Iustificacō impiį qūo et p q̄ habeat fieri·iiį. p̄cepto capi·viiį.p·per totum

Labor vtꝝ cadat sub p̄cepto ꝛ qūo·iiį·p̄ce·ca.xiiį·b·p totum.ꝛ quot de cauſ necc̄āriū sit vł expediat laborare ibidē·c.p to·

Labor sp̄ualis an et q̄re penalior sit corpali·tercio p̄·capi·xiiį·d·per totum

Laboratores infideles quomodo peccent septimo p̄cepto ca.iiiį.f in principio

Laboris manualis excusacōꝫ an aliq̄ homines possint habere et vti elemosinis tercō p̄ce·ca·xiiį·f·per totum

Latria quid sit primo p̄cepto ca·vį·c.post p̄ncipiū

Latria an soli deo sit exhibenda ibidem·a in principio

2 la

Latria adoracõe in quib9 sig
nis deus coletur p̄. p̄ · ca · viij ·
d · circa medium
Leges humane vtrū impo
nãt hoi necitatē i foro cō
sciēcie · ix · p̄ · ca · p̄ d · e · p totū
Leges hūane quot mōis pos
sīt esse iniuste et q̄uo eis sit obe
diēdū ibidē. e · per totum
Leges iniquas statuētes q̄uo
peccēt et cui pene subiciunt̄ de
facto ibidē. f · per totum
Letanie minores q̄re sint isti
tute p̄ · p̄ · ca · xi · n · an̄ fine
Leuātes d̄ fōte quot esse dn̄t
et in cognacō transit ad hoies
q an ad leuātes inter se · iij · p̄ ·
ca · iiij · b · circa finem
Leuātes de fonte qui esse pos
sint tercō p̄cep · ca · iij · g · p to ·
capitulo · iiij · b · in fine
Lex quottuplex sit p̄. p̄. ca ·
p̄ · b · per totū · Et q̄uo ab vna
p̄ma lege omnes alie descen=
dunt ibidem · g · in fine
Lex nature quid sit et ad que
inclinat · nono precepto capi=
tulo p̄mo · c · circa principiū
Lex nature que sit et quomo
do naturaliter ad virtutes in=
clinat et vicia respuit p̄mo p̄ ·
ca · p̄mo · g · circa mediū
Liberū arbitriū q̄d sit p̄mo
p̄ · ca · xi · t · t · in medio
Liberū arbitriū an necessitet̄
p influxum astrorū p̄ · p̄ · ca ·
x · d · ante medium
Liberum arbitrium an subia
cet inclinacōni astrorum p̄ · p̄ ·
ca · xi · tt · post medium ·
Loca sacra p q̄ a q̄uo violā
tur · iij · p̄ · ca · xiij · g · p to
Locorū distinctō an sit i ifer
no et q̄ ad illa perueniūt · x · p̄ ·
ca · ij · k · per totum
Locū ppinquiorē seu māsiōe
in celo q̄s habebit deo · x · p̄ · ca
pi · v · d · in princi ·
Locū ppīqiorē hūanitati xp̄i
in celo q̄ habebūt · x · p̄ · ca · v ·
d · in medio
Ludo q̄ se possunt ad aliq̄d
obligare septimo p̄ · ca ·
vj · p · ante medium
Ludo q̄uo omia mādata pn̄t
transgredi · vij · p̄cepto · ca · vj ·
v · post · medium
Ludo · xiiij · pccā pn̄t cōtingi
vij · p̄ · ca · vj · v · in princi ·
Ludo acq̄sita ā possint teneri
vij · p̄ · ca · vj · s · p · to · q · in me ·
Ludo p̄dita an possint repeti
vij · p̄ · ca · vj · t · per totū ·
Ludo lucrata ad quos vsus
dn̄t duti a p quē ibidē · r · p to ·
Ludo q̄le pccm̄ sit · vij · p̄ · ca ·
vj · q · post principiū
Ludus trib9 de causis est mul
tum detestabil' · vij · p̄ · ca · vj ·
v · per totum ·
Ludus quomodo sit cōtra ca
ritatem. quinto p̄cepto capi=
tulo · xiiij · d · in fine ·
Ludo p recreacōe an et q̄uo
sit licitus. vij · p̄ce · capi · vj · p ·
ante medium
Lusores ā obligare se possint
ad sortē veniēdā spe lucri · vij

precepto capitulo. vj. p. post medium. q. in principio

Lusor stulticia p quicq ostenditur ibidem. v. post medium

Lumen gloie quid sit. x. pcep. ca. xij. c. principio.

Lupi quidam hominibus crudeliter sunt infesti. vij. d causis p p. ca. xi. n. per totum.

Luxuria e abhominabil ppter eius effectus. vj. p. ca. p. e. in me.

Luxuria quo totam hois rone in oibus actibus suis deordiat. vj. p. ca. p. f. circa principium

Luxuria in voluntate hois duplicem deordinacoem inducit ibidem. F. ad finem

Luxuria quot habz filias. vj. p. ca. p. f. in principio

Luxuria an sit vincibilis et pbatur q sic autoritate. racoe. et similitudine. sexto pcepto. ca. pmo. l. m. per totum.

Luxuria septem modis remediatur sexto pcepto capitulo pmo. g. h. i. k. per totum

Luxurie vicium ppter quinq e abhominabile. vj. pcep. capi. pmo. C. per totum

Luxurie vicium quintupliciter est nociuum ibidem. d. per totum. E. in pncipio et quomodo noceat. f. circa pricipium

Luxurie species et gradus q sint. sexto pcep. ca. ij. a. b. c. d. e. f. g. per totum

Luxurie species an singule sint peccata mortalia ibidem. A. in fine.

Luxuriam fometantes et nutrientes q sint et an talia sint peccata mortalia quo et quo non. vj. p. ca. ij. h. per totum. ix. p cep ca. iiij. m. n. p totum Et grauitas illoz sm que attedatur vj. p. ca. ij. h. i fine

Luxuriosus quo describatur vj. p. ca. p. c. i fine.

Mala alteri velle an et quo sit licitum. v. p. ca. vij. d. post medium

Maledictoes uitare per exempla sacre scripture docemur. v. p. ca. iiij. c. p totum.

Malidicens alteri pmo se male dicit. vj. precepto capitulo iiij. c. in fine

Maledicere qd sit et an sit peccatum mortale. v. pcepto ca. iiij. a. per totum

Maledicere sb racione boni an sit licitum et quot modis contingat ibidem. b. in princi.

Maledicere creaturis irracionalibus an sit peccatum et quale ibidem. b. circa medium

Maleficia sacris temporibus quare fiunt pmo pcepto capitulo. xi. aa. per totum

Maleficia p remediacoem an sint tollenda et quo p. pce. ca. vndecimo. x. per totum

Malefice an possint lac vaccis auferre et quale remedium sit adhibedum pmo pcep. ca. xi. oo. per totum

Malefici vtz suis maleficijs possint hoies veracit ledere et

quibus modis et qbus rebus p̄ pre·ca·xi·v·p totū
Malefici aliq̄ q̄re p̄ ceteris dicā tur icātātes p̄ precepto·ca· xi·v· in principio
Maleficiis suis an demōes le dere possint homies in caritate existētes ut eos ad uicia pdu cerēt p̄·p̄·ca·xi·v·p totū
Martir sine mōte quot modis fieri possit p̄.p̄·ca·ii. l·in fi·
Martirio se offerētes quales esse d̄beant p̄mo precepto ca· ii·k· in principio
Martirio se offerre absq̄ spe ciali diuino motu icautū ē hoi i pfecto ibidē·k·post mediū
Martiriū q̄uo cadit s̄b precep to p̄·p̄·ca·ii·l·in principio
Martirium quot exigat ut sit meritoriū aureole·x·p̄·capi· viii·d·in p̄ncipio·e.p totū
Matres quare pl᷒ diligūt fi lios q̄ȝ patres.iiii·p̄. ca.quin to.k·post medium·
Matrimōial' b̄ndictō ad q̄ sit util'·iii·p̄.ca·vii· e· ptotū
Matrimōial' act᷒ i q̄bꝫ casibꝫ sit veniale pc̄m·vi·p̄·capitu· iiii.d.per totum
Matrimonial' actus in q̄bus casibus cōmuniter sit mortal' ibidem·e·circa p̄ncipiū·
Matrimōial' act᷒ in q̄b᷒ casi b᷒ sit dubi᷒ an venial' vel mō talis sit ibidē·e· in princi·
Matrimonial' act᷒ in q̄b᷒ ca sib᷒ sit meritori᷒ et in quibus licitus tantū·vi·p̄cepto capi. iiii. a. in principio
Matrimonial' debiti reddictio q̄uo cadit s̄b p̄cep·ibideȝ·a·in me·ꝛ q̄uo nō·b·c·p totū
Matrimonial' act᷒ ptic͡ō an die dominico sit fienda·iii·p̄· capitulo·ii·h·in fine
Matrimoniū in quo consistit· iii·p̄.ca·vii·in princi·
Matrimonium q̄uo ꝯtrahētes cōformat passioni xp̄i et q̄uo hoc fiet·iii. p̄cep·ca· septimo A·circa medium
Matrimoniū cōtrahētes quas cōdicōes obseruare debent ut consequantur vtilitates ma trimonii·iii·p̄cep·ca·vii·c. d·per totum·
Matrimoniū causa libidinis solum contractum an sit verū ibidem·d.in p̄ncipio·
Matrimoniū an quis ꝯtrahere teneretur ut dote prem nutriat iiii·p̄·ca·v·r. per totū
Matrimoniū carnale ꝛ sp̄uā le q̄uo adinuiceȝ cōpent'·x·p̄. ca·vii·a·b·c·per totū
Matrimoniū ꝯtrahētes et ꝯsū mātes·an post ꝯtinencie votū debitū petē possint et q̄uo·vi· p̄·ca·iiii·e·ad finem.
Matrimonii bona quot et que sint·iii·p̄cepto ca·septimo·b· post principium
Matrimonii effect᷒ ꝛ utilita tes quot ꝛ qui sint.iii.p̄ce·ca vii·a·b·per totū
Medici circa ifirmos quomō agē dn̄t·ix·p̄·ca.ii·r·an̄ me·

Mediū vtutis quō sit sumēdū. vij. p̄. ca. iij. l. in p̄ncipio

Mendaciū in gn̄e qd sit. viij. p̄. ca. p̄. c. in medio. et quot in se includat ibidē. b. in princi.

Mendacium quinq3 de causis ēst ɔtestandum. septimo p̄cep. ca. p̄. k. per totum

Mendaciū an p̄t fieri sine peccato. viij. p̄. ca. p̄. d. p totum

Mendacium p que fieri potest ibidem. c. in princi.

Mendacium per os quot modis incurritur. viij. p̄cepto capitulo. ij. a. in princi.

Mendaciū an pp̄t indeliberacōnē possit excusari ut nō sit mortale. viij. p̄. ca. iij. f. p to.

Mendacia iocosa et officiōsa ā uiris perfectis sint mortalia. viij. p̄. ca. p̄. l. p totum

Mendacia iocosa in p̄dicacōibus dicere an sit semp mōtale ibidem. l. post mediū

Mendaciorum quot sint genera. viij. p̄. ca. p̄mo. e. per totū. et quomō omnia reducunt ad tria. E in fine

Mendaciorum generib9 quō differenter peccatur et quādo mortaliter. viij. precepto ca. p̄ f. g. h. per totū

Mentiri et mendacium dicere quomodo differant ibidem. b. post principium

Mentiri in cōfessiōe an sit semper mōtale ibidē. l. in fine.

Mercari quō et quot de causis sit piculosum. vij. p̄. capitulo quinto. o. per totum

Mercatores saluai volētes q̄mō se hre ɔbeāt ibid. p. p to.

Mercatōes vectōes et artifices eis ī necītate laborātes an excusant a violacōe sabbati et quō nō. iij. p̄. ca. ij. f. g. p to.

Mercatoz ꝓprietates qs p̄° inuenit. vij. p̄. ca. v. b. in prin.

Mercenarios damnificantes eo q nō statim soluunt an peccent et quomō et an teneātur recōpensare damnum. vij. p̄cepto ca. iiij. R. per totū

Meritorium magis an sit deo assentire et adherere quā cognoscere seu apprehēdere p̄. p̄. ca. ij. g. circa mediū.

Meritū ex ope ā augeatur p actualē tendēciā ī deum p̄. p̄. ca. iiij. p. circa medium. x. p̄. ca. v. d. in prīci.

Meritū in nostris bonis actib9 ex quatuor augetur. v. p̄. ca. ix. c. in fine. d. p totū

Meritū ī nr̄is bōis actib9 scdm qd extēdatur. et quō h̄ fiet p̄. p̄. ca. iiij. d. an̄ me. usq3 ī fi. vij p̄. ca. ij. d. ī fine. e ī princi.

Meritū q̄lez actū exigat. vij. p̄ ca. ij. g. in principio

Meritum ex dacione spiritualis elemosine an maius sit quā ex dacōne elemosine corporalis. septimo precepto capitulo. iij. S. in principio

Meritū ex alienis bōis an nob accrescat et quot modis. vij. p̄. ca. viij. c. circa p̄nci.

Metus quottuplex sit ꝑ·ꝑce·ca·xxi·g· circa mediū

Met⁹ quē effectū habeat ibidem·h·in fine

Metus cadēs ī ꝯstātē virū q̄s sit ibidem·h·circa mediū

Met⁹ cadēs ī ꝯstātē uirū quottuplex sit ibidem·h·in pricī·

Miracula sanctoꝝ dyaboliatqꝫ antixp̄i q̄uo differēt' fiāt ꝑ·ꝑ̄·ca·xi·l·ī fine·

Misericordia dei quāta sit ꝑ·ꝑ·ca·iiij·f· añ mediū

Misericordia q̄d sit·vij·ꝑ·ca·ij·a·in principio

Misericordie quid opponatur ibidem in principio

Missa tota reuerēt' ⁊ deuote ā a quolibꝫ fideli die dñico ex ꝑcepto sit audiēda·ꝑ·ꝑ·ca·vj·d·post mediū ꝑ totū·iij·ca·ꝑ·l·in principio

Misse neglectō ī die celebri ā ꝑ aliud op⁹ equalēs dꝫ supplei ⁊ q̄uo ꝑ·ꝑ·ca·v·g·ad finē

Misse sacrificiū quot de causꝭ sit deo acceptū·vij·ꝑce·ca·ix·e·post principium

Misse sacrificiū quot gña hoim ꝑticipāt ꝑ·ꝑ·ca·vij·b·ī fine

Modestia vt⁹ ēca q̄ ꝯsistat ꝑ·ꝑ·ca·xvij·a·in pnci·

Monetā meliorē eligē ⁊ ī āgētu resoluē ut cari⁹ vēdat' ā licitū sit·vij ꝑ·ca·iiij·q·ꝑ totū

Monetam malā exponētes sicā ad eos ꝑuenit an peccent·vij·ꝑ·ca·iiij·p·per totum

Mons veneris an in veritate sit ⁊ q̄d de eo senciēdū sit ꝑmo ꝑ·ca·xi·g·per totum

Mons bernaꝛ̄ ā sit ⁊ q̄uo ꝑ hoc hoīes illudāt' ibidē·h·ꝑ totū

Mora sola ā de vēiali pc̄co faciat mōtale·ix ꝑ·ca iiij·f·añ finem·Et quam magna mora hoc faciat ibidem·g·

Morientes reqrē ut reuelāt statū suū p⁹ mōtē ā liceat et q̄b⁹ liceat ꝑ·ꝑ·ca·xix·e·añ me·

Mortē fugere ā liceat in xp̄iana ꝑsecucōe ⁊ q̄n ⁊ q̄n nō ꝑ·ꝑ·ca·xix·g·ante finem

Morosa delcācō an in oī genē pc̄ci sit vitāda et quare·ix·ꝑ·ca·iiij·h·per totum

Mulier ōnata in corea q̄uo sit sagena dyaboli·sexto ꝑcepto capitulo·iij·b·in fine

Mulier an elemosinā dare possit·vij·ꝑ·ca·iij·n·ꝑ totū

Mulier ꝯt' expssam viri ꝓhibicōeꝫ dās elemosinā q̄uo peccet·vij·ꝑ·ca·iiij·k·in pricī·

Mulieres ā ꝑocīꝭ ōbeāt vestirip·ꝑ·ca·xvj·d·circa mediū·

Mulieres q̄uo se ornare debeant ad cōplacēdū ꝓprijs viris ⁊ ut ne sint alijs causa ruine·ꝑ·ꝑ·ca·xviij·C·ꝑ totū

Mulieres vires nō hn̄tes nec here volētes nichilomin⁹ ōnātes se supflue q̄n peccēt mōtalit' vel vēialit' ꝑ·precepto·ca·xviij·a·circa mediū

Mulieres q̄re plus repiantur supsticōse quam viri ꝑmo precepto ca·xi·bb·per totum

Mulieres ip̄gnate quõ p̄uide re debeãt ne homicidiũ cõmittãt · v · p̄ · ca · p̄ · f · per totum

Mulieres p̄gnãtes vel nutriẽtes an et quõ ieiunare tenẽtur vj · p̄ · ca · viij · b · in fine

Mulierꝝ ornat⁊ qual' esse debeat p̄ · p̄ · ca · xviij · a · p totũ

Mulierꝝ r̄ligiosarũ ornat⁊ qñ sit mortal' ibidẽ · b · in p̄ıcı·

Mulierũ amore capti icãtati alias philocapti an necessitẽtur ad opa mala et an abstinere nõ valeant et quõ p̄ · p̄ · ca · xi · K · in medio

Mulierib⁊ an licitũ sit se colorare pter decorem et an mẽbra diffõmia liceat decorare p̄ · p̄ · ca · xviij · g · p totum ·

Mundi pũgacõ añ finale iudicii quare fiat et quõ fiat et per qđ fiat · x · p̄ · ca · v · e · p to · f · in p̄ıcıpio · Et que loca nõ purgabuntur · f · ad finem

Mundi purgacio quo ordine fiat · x · p̄ · ca · v · g · per totũ

Mutuãs alteri pecuniam qua sub certo dãno p se egeret an liceat eũ exigere idẽnitatẽ suã q̃ʒ retẽtis pecunijs pprijs euitaret · vij · p̄ · ca · vj · d · cir · me ·

Mutuacõ quottuplex sit et qđ sit et vnđ dicat' · vij · p̄ · ca · vj · b · circa principium

Mutuacõ in q̃bus rebus fieri habeat ibidem · f · p totũ

Mutuacõ an trãsferat dominium ibidem · f · ad finem

Mutuũ quõ đbeat dari · vij · p̄ · ca · vj · b · cir · me · c · p totũ · Et q̃ sit causa q pmutui dacõne nichil iuste p̄t · ca · ibidem · c · in medio · d · in principio

Mutuũ dãtes quot mõis possint peccare ibidẽ · o · in medio

Mutui dacõ qñ cadit sb̄ p̄cepto et qñ sub cõsilio · vij · p̄ · ca · vj · E · per totum

Mutuo dato in q̃busdã casib⁊ licitũ est vlt' valorẽ rei mutuate recipe nõ promutuacõne s̄ alia de causa · vij · p̄ · ca · sexto · b · per totum ·

Mutuo dato an exigi possint q pecunia nequnt mẽsurari ut fauor honor beniuolẽcia et huiusmõi ibidẽ · d · post principiũ

Negligẽcia quõ sit viciosa et qñ mõtale peccatũ et qñ veniale · ix · p · ca · iij · m · per totum

Negligẽcia et tepiditas etiã venial' q̃ʒ mala sit ibiđ · n · p to ·

Negociacõ nunc tẽporis quõ sit licita septimo p̄cepto capitulo · v · b · ad finem

Nomen dei licite assumi p̄t multis modis · ij · p̄cepto ca · p̄ · c · in principio

Nomen dei q̃m valde honorifice sit tractandum ibidem · C · ad finem

Nominis dei vana assumpcio quot modis fiat ibidem · C · post principium

Non assumes nomẽ dei tui in vanũ đ q⁰ noie hoc intelligat' · ij · p̄ · ca · p̄ · b · per totum

Noue adinuēcōes quō sint iudicāde an sint supsticiose vł nō p̄. p̄. ca. xi. dd. p totum
Nouitatū iuencō quottuplex sit ⁊ q̄ sit licita ⁊ q̄ nō p̄. p̄. ca. xvj. b. p to. ibidē. d. p to.
Nouitatū iuēcō q̄n sit mortał
Nouitatū iuēcō quot gn̄ibus hoīm se magis implicat ibidē c. per totum
Nouitatū inuencō quot et q̄bus de causis sit valde piculosa ibidem. E. per totum.
Obediēcia in dubijs ā ⁊ quō excusat a pccō: p̄. p̄. ca. xxij. e. p totū
Obediencia quottuplex sit p̄. p̄. ca. xxij. c. p to ⁊ in obediēcia q̄le pcm̄ sit ibidē. ⁊. p totū
Obediēdū i q̄bꝰ sit deo ⁊ in quibus hominibꝰ p̄. p̄. ca. xxij. b. post principium
Obedire sbditꝰ plato ā i oibꝰ teneatꝰ p̄. p̄. ca. xxij. a. i prin.
Obedire clericis in q̄bꝰ layci teneātꝰ ⁊ ecōtꝰ ibidē. b. in fine
Obedire dn̄is sclaribꝰ i q̄bꝰ teneātꝰ sbditi et in quibꝰ nō. iij. p̄. ca. vij. e. f. per totum
Obduracō quid sit. vij. p̄. ca. ij. a. in principio
Oblacō q̄n sit in p̄cepto. p̄. p̄. ca. vij. c. in principio
Oblacō q̄ł esse d̄beat p̄. p̄. ca. vij. e. i princi. dē. e. i fine
Oblacō quot mōis viciatꝰ ibi.
Oblacō sp̄ualis q̄ sit ⁊ quō sit offerenda. v. p̄. ca. viij. b. circ principium per totum
Oblacōis q̄ntitas quāta esse debeat p̄. p̄. ca. vij. c. in fine
Oblacōes n̄ r̄ddētes a q̄bꝰ et quō d̄beāt pūiri ibidē. c. an̄ fi.
Oblacōes sine ꝓximi caitate an sint deo accepte. v. p̄cepto ca. viij. b. circa medium
Oblacōes p sacdotez quō dn̄t dispēsari p̄. p̄. ca. vij. d. in fi.
Oblacōnibꝰ q̄ dn̄t vti ibidē d. in principio
Obligācium v̄ba quō sint itelligēda vide in v̄ba ambigua
Obs̄uacō dieꝝ mensiū ⁊ tpm ā sit licita p̄. p̄. ca. xi. ZZ. p to.
Occasiōe vel sollicitacōne aliquē ad peccādū inducēs ad q̄d teneatꝰ. vij. p̄. ca. vij. q. p to.
Ociari quā malū sit. vj. p̄. ca. p. ⁊. per totum.
Ociū quot mala faciat. iij. p̄. ca. xiiij. e. p to. ⁊ q̄ sint isistentes ocio vicōso ibid. g. p totū
Occidē cui liceat. v. p̄. ca. p̄. c. in medio
Occidere seip̄m quot mōis ctigat et q̄z magnū sit pccm̄. v. p̄. ca. p̄. g. per totū
Occidē pccōrē an sit g̃uiꝰ q̄z occidere iustū ibidē. n. in fine.
Occidēs aliq̄z q̄z posset euadē fugiēdo ā sit hoīcida ibidē. c. i fine. ca. p̄. b. in princi.
Occisio quottuplex sit. v. p̄.
Occisio iusta quot reqrit obs̄uāda ibidem. b. in princi.
Occisio iniusta quot mōis fiat ibidem. b. post medium.
Occisionis mandato quid

ꝓhibeat̃ ibidē·b·in prĩci·
Occasiōe mādatũ nō occides quindecī modis trāsgredit̃·v· p̄·ca·p̄·c·d·e·f·g·per totũ
Occasiōes ↄ alias lesiōes iniustas multa fugere nos docent ibidem·l·m·n·per totũ
Occisor an sit q̄ i extrema necessitate proximo nō subuenit ibidem·e·in medio
Oculi beatoꝝ quomodo premiabuntur. Vide in visio
Odiri deꝰ vtꝝ ab aliq̃ possit v·p̄·ca·vj·c·ꝑ totum
Odire deũ qd sit et q̃uo sit grauissimũ pccm p̄·p̄·ca· iiij·l·ꝑ totũ·v·p̄·ca·vj·d·ꝑ totũ·
Odire qd possimus et d̃beamꝰ v·p̄·ca·vi·E·per totũ
Odium in damnatis q̃uo erit x·p̄·ca·ij·b·per totum
Offēsio ꝓximi q̃uo fiet ↄ q̃uo recōpē̃set̃ querere in f̃ris offēsio
Olfactꝰ in p̃ria q̃uo ꝑficiet̃ et quibus in gaudio p̄miabit̃ x·p̄·ca·vj·f·per totũ
Omen quid sit et an ipso possint futura cognosci·p̄·p̄cep·ca·xi·yy·per totum·
Opēa miseicōdie quot sint vij·p̄·ca·ij·a·cir·mediũ
Opa s̃uilia q̄bꝫ soluit̃ sabbatũ q̄ sint·iij·p̄·ca·p̄·i·k·ꝑ to·
Opa exteriora q̃uo ab interioribꝰ originari et regulari debent·v·p̄·ca·viij·b·an me·
Opa misericordie tē̃pe necessitatis tā inimicis quam amicis sb obligacōe sũt impendenda v·p̄·ca·iij·b·per totũ
Opa bona viuoꝝ ꝑ q̄ ↄ q̃uo d̃scēdāt ad defũctos i purgatoriũ·vij·p̄·ca·ix·g·cir·prĩ·
Operis s̃uilis necessitas quot mōis fiet et q̃uo a pc̃co excuset·iij·p̄·ca·ij·c·d·e·f ꝑ to·
Opus v̄tuosum quot mereat̃ et ecōũso de malo·v·p̄·capi iiij·b·circa medium
Opus satisfactoriũ quot debeat habere ↄdicōes·iij·p̄·capitulo·x·c·d·per·totũ
Opꝰ mānuale ut sit licitũ quot req̄rat ↄdicōes vide i artificis
Opus bonũ duo i se ↄtinet scꝫ meritũ et satisfactōnē·vij·p̄·ca·ix·E·post mediũ
Oracō qd sit·iij·p̄·ca·xiij·C· post prĩcipiũ et vnde efficaciā habeat ibidem·e·circa finē
Oracō qñ et q̄bꝫ est in p̄cepto p·p̄·ca·iij·c·d·ꝑ totũ
Oracō in ecc̃ie an sit vtilior et fructuosior q̄m ext̃ ↄ quot de causis·iij·p̄·ca·xiij·e·ꝑ totũ·
Oracō dñica q̃uo ↄtineat septem a quolibet fideli sperãda et petenda p̄·p̄cep·capitulo· iij·b·post prĩcipiũ ꝑ totũ
Oracō sup ifirmũ ꝑ sacerdotē vel aliũ probate vite an licite possit fundi·p̄·p̄cepto capitu xi·bb·in fine
Oracō q̄bus aīabꝫ prosit·vij· p̄·ca·viij·a·circa mediũ
Oracōis specialia loca quare

sint iueta·iiij·p̄·ca·xiiij·c· p to
Orans deū nec aiaꝫ suā ꝑparās dimittēdo ꝑxio vl' ad deuocōꝫ se n̄ disponēs ā merat' exaudiri a do p̄·p̄·ca·xix·h·cir.me·
Oracōnē dn̄icā et simbolū apostolorum discere negligētes quo peccēt cōt' p̄mū p̄ceptū p̄·p̄·ca·iiij·g·in fine.
Orare qlibet fidelis an pro ꝑsequētibꝫ teneatur et quo. v·p̄.ca.viij·t·per totum
Orare qlibet fidelis pro p̄latis ecc'ie an teneatur·iiij·p̄cep·ca·sexto·c· in principio
Orare p defūctis an sit melius quaꝫ pro viuis·vij·p̄cepto ca·viij·e·per totum
Orare publice ā liceat p hijs q subitanee mō tui sunt.vij·p̄cepto ca·viij·c.ante mediū
Orare an liceat pro hijs qui i manifestis pc̄cis decesserunt··vij·p̄·ca·viij·c· in princi·
Orare pro sanctis an licitum sit ibidem.a·in fine
Ordo rect' ꝛ tēdēcie i deū i opacōnibus humāis ad vitaꝫ eternam promerendaꝫ quis sit p̄·p̄·ca·iiij·o·per totum
Ordo in dilectōe seruādꝫ qs sit.iiij·p̄·ca·ij·c.post princi·
Ordo ſuādꝫ in emissiōe voti quis sit·ij·p̄·ca·v.c· in prin·
Ordines ecc'ie quot sint.iij·p̄cepto ca·v·b·in medio et quis sit excellencior ibidem
Originale pc̄cm qd sit.ix·p̄cep·ca·ij·d.in pricipio et quo spoliauit hoīem oībus v̄tutibꝫ et gr̄cijs ibidē·d·post me·

Paciēcia irrōnabil' qꝫ magis la sit·v·p̄cep·ca·iij·g·circa medium
Pacta quo sint ſuāda·septimo p̄·ca·vj·r.post mediū·
Parentes sacerdotum an fiāt pricipes bonorum opum p eos factoꝝ speāliori mō q̄m alij·iiij·p̄·ca·v·d·post mediū
Parentes honorare doceni' ex septeꝫ racōnibus·iiij·p̄.ca·v·b.c·d·e·f·g·p totum
Parentes quo et in q' sint honorādi ibidē.h·per totum
Parētes vota filioꝝ suoꝝ ā sine pc̄cō et qn̄ possint reuocare.iiij·p̄·ca·v·l·circa me·
Parētes quot mōis inhonorētur·iiij·p̄.ca·v·n·p totū
Parētibꝫ filij ā ad oīa obediē teneāt'·iiij·p̄·ca.v·m·p totū
Parentibus inuitis an filius religionem poterit itrare·iiij·p̄.ca.v·q·p totum
Parentibus votum filiorum irritātibꝫ an filios liceat obedire·iiij·p̄·ca·v·l·p totū·
Pater quare dicat' deus p̄·p̄cepto ca iij.b·post princi.
Pater spūalis quis sit iiij·p̄cepto ca·vj·a·in princi·
Pater ā sit magis diligēdus matre·iiij.p̄ ca· v·ꝛ·k.p to·
Pater carnalis an pr̄i spūali sit plus diligendus·iiij·p̄cep.

capitulo·iij.g·in medio
Pater an possit cpellere filiū ad matrimoniū ɔtrahēdū·iiij·p̄.ca.v·p·p totum
Patres quos honorare debē͡ꝰ quottuplices sint.iiij precep·ca·v·a·per totum
Paꝰ fāilias i quot tenetꝰ subditis pͥuidē·v·p̄·ca.p̄·k·i fi·
Patrini quot tenētur filijs ex fonte susceptis·p̄mo p̄ce·ca·secundo·l·i pͥcipio
Passio dn̄i ihū q̄uo itam cōpescat.v.p̄.ca·iiij·e·in p̄nci.
Pauptas q̄ ꝛ q̄ꝫ magꝰ ꝛ q̄n excuset a ieiunio sexto p̄cep·ca·viij·c·per totum
Peccās ɔꝰ vnū p̄ceptū oīm fit reus q̄uo hoc intelligatur p̄.p̄cep·ca.p̄.c.post·mediū.
Peccās i die festiuo mortaliter vno pc̄to dupliciꝰ mōtaliꝰ peccat·iiij·p̄.ca·p̄·h·i pͥci·
Peccāe ex ignorācia q̄uo sit guissimū·ix·p̄·ca.iij·b·i me·
Peccata dimissa q̄uo redire itelligantur·ix.p̄cepto ca·secundo·g·in fine
Peccata i hoīe q̄uo generēꝰ ix.p̄·ca·iiij·f·per totum
Peccata q̄uo ꝛ ꝓpter que sūꝰ turpia et erubescibilia p̄.p̄ce·ca·xxi·c·d·per totum
Peccata clamancia in celum quot ꝛ que sint·q̄nto precep·ca·p̄·m·per totum.
Peccata aliena q̄ ꝛ quot sint vij·precepto capitulo septimo·b·c·circa principiū
Peccata iniquoꝝ an semper sint euellenda et an aliq̄bꝫ causis sint tollerāda·v·p̄cep·ca·xiij·n·o·per totum
Peccata verboꝝ ex intencōe dicētis sūt iudicāda.v·prece·ca·x·c. in principio
Peccata veialia multa an faciunt vnum mortale decimo p̄cepto·ca·p̄.c.in medio·
Peccata pͣntum deū vlcisci in filijs vsq; ad q̄rtā generacōeꝫ q̄uo intelligatur p̄mo precepto ca·quarto·a.in medio
Peccati detestacio q̄d sit·iij·p̄·ca.viij·c.circa princi·
Peccati malicia ꝛ magnitudo penes q̄ attēdatur nono p̄·ca·ij·ꝸ.ante mediū
Peccati gradus qui et quot sint.Vide in gradus
Peccatoris meditacō qualis esse debeat sexto pre·capitulo·iij·d·circa medium
Peccatores an deꝰ exaudiat vij·p̄·ca·ix.g·post mediū·
Peccatores an sint diligendi·iiij·p̄·ca·iij·ꝸ·per to·
Peccatores an se odiāt quinto precep·ca·vj·f·Et vtrum se diligant ibidem.
Peccoꝝ reliquie que sint·iij·p.capitulo.vj·a·cir·mediū
Peccm̄ mōtale ad q̄ ꝛ ad quot mala obliget p̄mo precepto capitulo·iij·b·circa finem
Peccm̄ duodeci mala opaꝰ i homie.ix·p̄·ca·ij.f·g·h.i.p to·
Peccm̄ mōtale ex nouē causis

iuste eternaliter punitur·x·p̄
cepto ca·p̄·e·per totum
Peccatũ in quo cõsistat p̄·p̄·
ca.xviij.&.in fine.
Pccm cordis et opis quõ dif
ferant et qñ sũt vnũ pcm et qñ
duo·ix·p̄·ca·iiij·b·in prici·
Pccm pꝓpriũ an qs teneat̃ ma
nifestare pmo p̄·ca·xv·e·cir
ca medium.b.post prici·
Peccatũ quot mõis dicat̃ oc
cultum·v·p̄·ca·xij·f.p9 me·
Pccm mõtale quot modis di
cat̃·vj·p̄·ca·ij·b·cir·me·
Pccm veniale an p morã fit
mortale Vide in mora·
Pccm veiale an possit fieri mõ
tale·x·pce·ca·p̄·c·p totũ. Et
quot modis ibidẽ in fine
Pccm veiale vndecim mala in
fert.x·p̄.ca·p̄·d·p totũ
Pccm cõtra naturã quid sit et
quot sint eius mõi et grad9 et
quõ d ipõ sit p̄dicãdũ·vj·pce·
ca·ij·g·in principio·
Pccm ɔtra naturã inter pcca
carnis trib9 de causis ẽ grauissi
mũ ibidẽ·g·post mediũ.
Pccm oĩe sup oĩa fugere de
bet oĩs racõnalis creatura·ix·
p̄·ca·ij·e·in princi.
Pena vtentiũ supsticõnib9 q̃
sit s̄m leges p̄·p̄· capitulo·ix
b·post principiũ
Pena legal̃ faciẽtiũ tẽpesta
tes q̃ sit p̄ p̄·ca·xi·pp·i fine·
Pena damnatorum Vide in
damnatorum pena
Pena ꝛ iferni ɔsideracõ ã pl9
moueat ad dimittẽdũ pcca q̃z
ɔsideracõ gaudio ꝛ celestiũ·x·
p̄·ca·iiij·d·p totũ.
Penas iflige q̃ possint et quo
diũsimode·v·p̄·ca p̄·k·p to·
Penitencia quid sit·iij·p̄·ca·
viij·l·circa pricipiũ
Penitẽcia quot habeat ptes
iij·p̄·ca·viij·in prici·
Penitẽcia sex d causis ñ ẽ ꝓcra
stinãda p̄·p̄·ca·iij·g·p9 me·
ca·xx·h p. totũ·iij·p̄·ca·xi·
d.e·f·per totum
Penitẽcia sera quõ sit piculo
sa·iij·p̄·ca.xi·d. g·p totũ
Penitẽcia vera quõ debeat es
se circumstãcõnata·iij·pcep·
ca·xi·e·in principio·
Penitẽcia quõ sit iniũgẽda·iij
p̄·ca·x·h·cir·me·g·p totũ
Penitẽcia s̄m canones iponẽ
da q̃ sit ipis vtẽtib9 supsticõi=
b9 p̄·p̄·ca·ix·b·cir·mediũ
Percussiões vulneracões mu
tilacões ꝓhibent̃·v·p̄.ca=
pi·p̄·h·Et p totũ
Perfect9 i dei dilectõne quõ
possit toti terre ꝓdesse pmo p̄
cep·ca·iiij·a.in fine
Peregrini an tenẽtur ieiuna
re et quõ·vj·p̄·ca·viij·d·cir·
principiũ·vsq; ad finẽ
Periurium quid sit·ij. pce·ca
pitulo·ij.a.per totum
Periuriũ quot modis commit
tatur secũdo pce· capitulo·ij.
c·d·e·f·g·p totum
Periuriũ ꝓpriũ semp ẽ mõtale
pccm·ij·p̄·ca·ij·b·in fine·

Periuriū q̄z g̃ue pc̄m sit et ex quot cognoscitur·ij·p̄cep·capitulo secūdo·h·p totum
Periuriū an possit excusari ꝓpt ideliberacōem qꝛ nō sit mōtale viij·p̄·ca·iij·f·p totū·
Periuriū q̄tuor de causis ē multū detestabile·ij·p̄cepto capitulo secundo·A·p totū
Periurus quis sit ꝓprie scdo p̄ce·ca·ij·b·in principio
Periuri penitencia que sit secundo p̄ce·ca·ij·h·ad finē·
Periurare aliquē scient̄ pmittens quō penitere debeat secūdo p̄·ca·iij·E·circa finē
Periurius quō sit īfamis ꝛ nō potest testificare secundo p̄cepto ca·secūdo·h·in fine
Periurādi ꝯsuetudo quō sit remediāda·ij·p̄·ca·ij·k·p to·
Perplexiōe stāte quō sit euitandū peccatum·viij·p̄cepto ca·secundo·h·per totum
Phisonomia q̄d sit p̄·p̄·capitulo·xi·zz·circa principiū
Phisonomie iudicō an de moribꝰ hoim possit iudicari p̄·p̄·ca·xi·zz·pꝰ principiū Et a q̄bꝰ sumat̄ iudiciū cōiecturacōnis ꝛ quomō sit iudicādū ibidē·
Phisonomie iudiciū ex tribꝰ redditur falsū·zz·ad finē
Piarꝝ mēcū est ibi agnoscere culpā vbi culpa nō ē quō hꝰ debeat intelligi p̄·p̄·capitulo v·f·in tercia regula·
Pollucō quottuplex sit ꝛ q̄ impediat sūpcōnē eucaristie et q̄n et quō·iij·p̄·ca·xij·h·p to·
Potencie anie quō ꝛ p que in patria perficientur p̄·p̄·capitulo·iij·b·circa medium
Potus tempanciā quinqꝫ exempla nobis suadēt·vj·p̄·capitulo·vj·b·per totum·
Potus excessus quō plꝰ noceat q̄z excessus cibi sexto p̄·capi·vj·a·circa medium
Preceptorꝝ dei sciēcia q̄z sūme sit homī necessaria·ix·p̄·ca·p̄·C·circa mediū
Preceptorꝝ obs̄uācia q̄z stricte a deo sit mādata p̄·p̄·capitulo p̄·A·per totum
Preceptorꝝ obs̄uatōes quottuplex seq̄tur vtilitas p̄·p̄ce·capi·p̄·c·per totum·
Preceptorꝝ trāsg̃ssores quot mala sequāt̄ ibidē·d·per to·
Precepta quot de causis sint diligēter seruāda p̄·p̄·capi·p̄·b·per totum vsqꝫ·E·
Precepta quō s̄m dictamen recte rōnis natural' sint homī data et ideo naturalit̄ iclinat̄ ad eorꝝ implecōem ibidem·b·in fine·E·circa medium
Precepta quō perfectissime ordināt hoīez ad deū ad ꝓximum et ad seipm p̄·p̄·ca·p̄·h·p totū Et ibidē colligit̄ racō quare sūt decem p̄cepta
Precepta ex quot alleuiātur p̄·p̄·ca·p̄·E·p totū
Precepta quottuplicia sint ꝛ

quomō diuersimode ligēt pri-
p̄ce. ca. p̄mo. I. circa mediū
Precepta iuris positiui quan-
tum se extendant. iiij. p̄cep.
capitulo. ix. Q. in medio
Precepta ecclesie quomō li-
gent ix. p̄ce. ca. p̄. C. in fine
Precepta p̄me tabule an pos-
sint dispensatiue laxari. secun-
do p̄. ca. ij. h. in medio
Precepto de p̄ntū honoracōe q̄-
re additur p̄miij p̄missio quā-
to p̄. ca. v. Q. per totum
Precepto nō mechaberis que
prohibentur. sexto p̄cepto ca-
pitulo p̄mo. b. in p̄nci.
Precepto non furtū facies q̄
p̄hibeāt. vij. ca. p̄. p. i p̄nci.
Precepto quinto q̄ p̄hibeāt
v. p̄. ca. p̄. h. I. per totū
Precepto. viij. quid p̄hibea-
tur. viij. p̄. ca. p̄. a. per totū
Precepto. ix. que p̄hibeant
ix. p̄. ca. iiij. a. i princi. b. post
mediū et ad q̄ extendatur pro-
hibicō. l. m. n. per totum
Precepto. x. quid p̄hibeatur
x. p̄cepto ca. p̄. a. in fine. b. p
totum Et quare hoc p̄ceptum
ponatur ibidem
Preceptis eccie q̄uo sit obedi-
edū. vj. p̄. ca. vij. d. cca. me.
Preceptum p̄mum ponitur li-
teraliter p̄mo p̄ce. ca. p̄mo. k.
in p̄ncipio. Et que et quot in
eo precipiuntur.
Preceptū scdm ꝑparacōem ai
quid sit p̄. p̄. ca. ij. I. cca. p̄n.
Preceptū de honoracōe p̄ntū
quot modis trāsgrediat. iiij.
p̄ce. ca. quinto. n per totum
Preceptum nō furtum facies
xxi. modis transgredi potest.
vij. p̄. ca. iiij. d. p totū vsq. q.
Predicatores quomō se ha-
bere dēbeāt ne scandalisent. v.
p̄. ca. xiij. R. per totum.
Prelati qui et quot sint. tercō
p̄. ca. ix. l. in medio
Prelati a subditis an possint
accusari. Vide in accusare
Prelati subditos iniuste leden-
tes aut corrigendo offenden-
tes an veniam ab eis petere te-
neantur et recōciliacōnem. v.
p̄. ca. octauo. P. per totum
Prelati eccie in quibus sint
honorandi et quomodo. iiij. p̄.
ca. sexto. C. d. e per totū iiij.
p̄ce. ca. sexto. E. in fine.
Prelati eccie quomō dehono-
rentur. iiij. p̄. ca. vj. F. p totū
Prelatorum status q̄uo licite
et moderate debet esse honestus
vij. p̄. ca. iij. b. circa mediū
Prelatis ecclesie quā sit obe-
diendum. quarto precepto ca-
pitulo sexto. a. per totum
Prelatis ecclesie i quibus te-
nent layci obedire quarto p̄.
ca sexto. b. per totum.
Premium quottuplex erit in
patria p̄. p̄. ca. iiij. d. ad finē.
Presumpcō quottuplex sit p̄-
mo p̄. ca. xvi. a. per totum
Presumpcō quare sit pcēm et

qñ sit pcm in spiritū sanctum
ꝛ qñ nō · ꝑ · p̄ · ca · iij · f · ꝑ totū ·
P restigiū qđ sit ꝑmo precep
to ca · xi · c · in medio
P restigiū in gñe quot mōis
fiat ibidem · d · per totum
P rinceps sbditis quot ꝓuidē
tenet̄ ꝑ · p̄ · ca · ꝑ · h · i princi ·
P riceps quō dbeat esse hñd⁹
in gloria et plus ceteris fidem
astruē ꝑ · p̄ · ca · ij · n · in medio ·
P rincipi i quot tenēt̄ subditi
obedire · ꝑ · p̄ · ca ꝑ · h · añ me ·
P rofitere quid sit · ꝑ · p̄ · capi-
tulo · xx · h · in fine ·
P romittens tēpalia ex metu
cadēte in ɔstātē vir͛ an tenea
tur soluē · ꝑ · p̄ · ca · xxi · l · ꝑ to ·
P romittēs aliqđ facere quod
ītēdit ꝛ tñ nō facit an mēciat̄
vij · p̄ · ca · ij · a · in prici ·
P ropositū bonū an aliqñ obli
get et quomō · secūdo p̄cepto
ca · v · m · per totum
Proxim⁹ noster qs sit ꝛ quot
sint nobis proximi · iiij · p̄ · ca ·
secūdo · b · per totum
P ueri an in cunabul̄ ope de
monū possint ꝑmutari ꝑ · p̄ · ca
pitulo · xi · q · per totum
P ueri quotēnes eucaristiā ꝑ
cipe possint · iiij · p̄ce · capitulo
xij · b · in fine
P ueri iurare i iudicō q̄re ñ ad
mittūt̄ · ij · p̄ · ca · ꝑ · h · cir · me ·
P ueris post baptismū moriē
tibus an debeatur fructus · x ·
p̄ · ca · x · f · per totum

P uerpere q̄re plus ceteis ꝑso
nis ifirmis mirabilib⁹ appari
cōib⁹ et fātasijs vexari vidēt̄
ꝑ · p̄ · ca · xi · ff · per totum
P urgatoriū ā sit et quō oñda
tur scriptūa ꝓbia ꝛ exemplis
vij · p̄ · ca · viij · f · circa prici ·
P urgatoium quottuplex sit
ibidem · g · in pricipio ·
P urgatoriū an vnā aiam ci-
ci⁹ purget altera ꝛ vñ hoc sit ·
p̄ · ca · viij · k · per totum
P urgatorij pena q̄m magna
sit ꝛ quottuplex sit ibidem · g ·
post principiū usq; ad finem ·
l · circa medium
P urgatorij ignis quottu-
plex sit et quō differēt̄ purgz
vij · p̄ · ca · viij · l · ad finem

R Acōnis humāe quot
sint act⁹ · vij · p̄ · ca · ꝑ
mo · f · circa mediū
R acōis act⁹ quō ꝑ luxuriā d
ordināt̄ et ꝑuertūt̄ ibidem
R ancorosi et iram dimittere
nolentes quam mali sint et cui
assimilentur · v · p̄cepto capi ·
ix · e · in principio
R ancor quō sit pccm ꝛ quō ꝑ
multa docemur rācorem expel
lere ibidem · e · per totum
R apina quō sit mōtale pccm
vij · p̄ · ca · iiij · b · in prici ·
R aptor vl̄ r̄stitucōem rei ab
late an teneat̄ recōpēsare dā-
num qđ iniuste intulit · vij · p̄ ·
ca · iiij · l · in principio ·
R ecidiuacio i pcca quomodo

remediat᷑ · terciō p̄cepto ca ·
xi· A.b·c·per totum·
Recōciliacō ꝓximo vel fratri
fienda quere in frater·
Reddit⁹ cū ocio habē an licē
at·iiij·p̄.ca.xiiij·c· i fine
Regula ⁊ directoriū oīm hu
mānoꝝ actuū q̄ sit p̄·p̄·ca·iiij·
b·post me· vide in ordo rect⁹
Regula ad ꝯgnoscēdū qn̄ q̄s
mortalit̄ peccat ꝯt̄ dilectōē ꝓ
ximi.iiij.p̄·ca·ij·g·h.ꝑ totū·
Regula vna ad ꝯgnoscēdum
pc̄ca mortalia a venialibꝫ p̄·p̄
cepto ca ·xiij·h·per totum
Regula vna ꝓ tꝑancia seruā
da·vj·p̄·ca·v·b·in p̄ncipio·
Regule doctoꝝ ad ꝯgnoscē
dū pc̄ca mōtalia a veīalibꝫ p̄·
p̄cepto ca.v·b·per totum·E·
per totum·F.per totum·
Regule doctorum dirigētes
aīm fluctuātē in viā regiā ad
mādatoꝝ dei obſuācīā ⁊ sūt i
numero·xiiij·p̄mo·p̄· ca·v·f.
post principium
Regule q̄bꝫ mēsurari dn̄t oꝑa
bōis ne supbiat sunt.iiij.p̄·p̄·
ca·xij·E·per totum
Religio q̄d sit p̄·p̄·ca·xi.dd·
Religiōis igressum ipediens
an peccet et q̄d teneat᷑ facere
vij·p̄·ca·vij.r.per totum
Religionū istitucō q̄ fuit cau
sa p̄·p̄.ca·v.f·circa mediū in
septima regula ad finem
Religiosi q̄uo famam bonam
ꝯseruare debeant.v·p̄·capi·
xij.b·post medium
Religiosi gr̄a regule ⁊ relig
ōnis elemosinas capiētes ⁊ n̄
s̄m regulā nō viuētes s̄ ꝯt̄ deū
⁊ regulā q̄uo peccēt·vij·p̄cep
to capitulo·iiij·r·post mediū·
Religiosus habitū religiōis
portās ⁊ a statu pfectōis de=
ficiens an sit ypocrita p̄mo p̄·
capi·xv.hh.per totum idem d̄
clerico quocumq̄ꝫ·
Religiosus an teneat᷑ p̄lato
suo in omnibus obedire p̄·p̄·
ca.xxij·c·per totū
Religiosus an teneatur obe=
dire p̄lato in hijs q̄ sūt ꝯt̄ re=
gulā ibidem·d·per totum
Reliq̄e sanctoꝝ q̄uo ⁊ quot=
de causis debent venerari p̄·p̄·
ca·viij·E· per totum
Remedia ꝯtra supbiam ⁊ ina
nē gloriam primo p̄cepto ca·
xiij·k. per totum
Remedia ꝯtra recidiuā pecca
ti Vide in recidiuacō
Remedia. vij. vicōꝝ capita
liū.Vide i dictōibꝫ vicōrū·
Restitucō cui debeat fieri.vij.
pcepto ca·vij·E·per totū·Et
per cuius manus fieri debeat·
ibidem·F. per totum
Restitucō quādo fieri debeat
ibidem.g·per totum.
Restitucō de q̄uo fieri debeat
vij.p̄·ca·vij·t·per totum
Restitucō rei ablate i q̄bꝫ casi
bꝫ possit differri·vij·p̄· capi·
vij·g·añ mediū·h·p. totū

Restitucō in bōis corpis q̄uo sit fiēda · vij · p̄ · ca · vij · i · p to ·
Restitucō i mutilacōib9 et aliis lesionibus q̄uo sit facienda ibidem · k · per totum ·
Restitucō in bōis aīe ablatis scʒ moib9 q̄uo sit fiēda · vij · p̄ · ca · vij · p · q · r · per totum
Restitucō bone fame i ptē vł i toto ablate q̄uo sit fiēda · vij p̄ · ca · vij · l · m · n · o · per totū
Restitucō q̄uo et qual' cōtricō nē precedere d̄beat · vij · p̄ · ca · vij · A · in principio
Restituere qui tenentur ibidem · b · per totum
Restituere debens et non habens quid facere debeat p salute sua conseruāda · septimo p̄cepto ca · vij · h · in me ·
Restituere famā an teneat' q̄ nō ēte nec publice s incaute et idiscrete murmurāt' dic' de aliq° audiuisse cmen qd omisisset vij · p̄ · ca · vij · m · per totum
Restitue' quid teneatur q̄ aliquem a religione retraxit ibidem · I · per totum
Reuerēcia dei exteior i q̄b9 cōsistit p̄ · p̄ · ca · vij · in princi ·
Reuerenciam deo aufert qui eucaristiam indigne manducat p̄ · p̄ · capitulo sexto · E ·
Ridere an sit pccm et quottuplex sit · v · p̄ · ca · xiiij · g · p to ·
Sabbati p̄ceptū transgredientes quaʒ grauiter peccent et quot d̄ causis · tercō p̄ · capitulo p̄ · f · per totum
Sabbati p̄ceptum quot modis violetur · iij · p̄ · ca · p̄ · g · h · I · k · l · m · per totum ·
Sabbati p̄ceptū q̄uo p mortale pccm violetur · iij · p̄cepto ca · p̄ · g · circa mediū
Sabbati dies quot d̄ causi sit beate v̄gini i sp̄eale hōre deputata · iij · p̄ · ca · p̄ · d · per totum
Sabbatum in antiqua lege an fuit strictius mādatū quā nunc dies dn̄icus · iij · p̄cep. capitulo p̄ · k · post principiū ·
Sabbatū quot mōis scificet' iij · p̄ · ca · ij · a · per totum ·
Sabbatum violāt q̄ absqʒ legittima causa missam audire negligūt · iij · p̄ · ca · p̄ · l · in pri · Idem de sermone audiendo ibidem · m · cum sequentibus
Sabbatū soluendi necitatis tempe quis p̄t dare licenciam iij · p̄ · ca · ij · h · per totum
Sacerdos septē de causis ē multū honorandus · iij · p̄cepto ca · v · a · b · c · d · p totum Sacerdos
Sacerdos vtilissim9 est ecc'ie iij · p̄ · ca · v · C · in medio
Sacerdos siue bonus siue malus maximo honore est tenendus ibidem · d · post principiū ·
Sacerdos in pane et aqua ieiunans et illo die celebrās an vini ablucōnem sumere debeat · ij · p̄ · ca · v · v · per totum
Sacerdotis officiū cui assimiletur et in quibus ibidem · iij ·

p̄·ca·v·d·circa principium
Sacerdotes raro celebrantes aut idigne q̄z grauiter peccēt ibidē·d·ante medium
Sacerdotes occasiōaliter ad peccandū inducentes quā grauiter peccēt ibidē·d·in medio
Sacerdotibus detrahētes quā grauit̄ peccēt ibidē·d·p9 me·
Sacerdos leprosus an celebrare possit et quomodo·iij·p̄cep·ca·xij·h·ante finem·
Sacra scriptura q̄uo legi d̄beat p̄·p̄·ca v·f·cir·me·in·vij· regula secūdo mēbro in fine
Sacramēta ecclesie quare sūt septē·iij·p̄·ca·iij·b·per totū·
Sacramēta vn̄ habeāt efficaciam ibidē·c·per totum
Sacramēta quare sint instituta·iij·p̄·ca·iij·a·per totū
Sacramētoꝝ veneracō·iij·mādato p̄cipitur·iij·p̄·capitulo tercō in principio
Sacramētoꝝ suscep cō q̄z vtilis sit·iij·p̄·ca·iij·c·in fine
Sacramētis ecc̄ie malefici sua instrumēta quare tāgi p mittāt p̄·p̄·ca·xi·z·p totū·
Sacrificiū deo offerēdum q̄uo lex natūe dictat p̄·p̄·ca·vij·h·p totū·et quottuplex sit sacrificiū ibidē·b·Et q̄uo sacrificiū misse sit digni9 alijs ibidē·
Sacrificium altaris ex q̄b9 causis sit d̄o acceptū·vij·p̄·capitulo·ix·E·post princi·
Sacrificium altaris q̄uo sup oīa valet p satisfaciēdo p aīabus in purgatorio·vij·p̄·ca·ix·e·in p̄ncipio.
Sacrificiū altaris quātū tollat de pena ibidē·e·post me.
Sacrificiū altaris quāte efficacie sit ibidē·f·p totū
Sacrilegiū q̄d sit et qui hoc cōmittant·vi·p̄cepto ca·ij·f·in principio
Sacrilegiū q̄uo graue et grāde peccm sit p̄ter quinq̄z·vj·p̄cepto ca·ij·f·in me·
Sanacō animaꝝ a d̄o quottuplex sit·iij·p̄cepto capi·viij·a·circa principiū·
Sancti q̄b9 reuerēcijs sint honorandi p̄·p̄cepto ca·vi·c·in principio·ca·viij·b·post medium et in quibus signis honorētur dulia veneracōne pri·p̄·ca·viij·d·in fine
Sancti n̄ canonizati ā possint venerari p̄·p̄·ca·vj·c·in me·
Satisfactō p peccis quare et q̄uo debet fieri·iij·p̄cep·ca·x·A·per totum
Satisfactō de q̄bus rebus et ptibus hominis fieri d̄beat ibidem·g·per totū
Satisfactō p que opera fieri possit ibidem·f·g·p totū
Satisfactō quāto tp̄e et per quot opa fieri possit·iij·p̄cep·ca·x·b·per totū
Satisfactō per que opa magis fieri possit·iij·p̄cepto ca·xi·m·per totum

Satisfactio pro animabus i purgatorio p quot et q fieri possit. viij. p. ca. ix. a. b. c. . d. e. p to. et pfectu maiore capiant scdum maiorem caritatez ibidem. e. in fine

Satisfactio pprio de iniuria sibi illata p q fieri possit. v. pce. ca. viij. h. p totum

Satisfacere p se in vita quare meli9 sit q3 p aliu post mortez viij. p. ca. ix. b. in princi.

Satisfacere an qs possit q est in pcco mortali ostitut9. iij. p. ca. x. h. p totum

Satisface viu9 p viuo pccore an possit et quot mois. iij. p. ca. xi. h. p totu. l. i medio. Et qn no possit. l. p totu

Satisface p alio voles quo debeat esse disposit9. iij. pce. ca. xi. l. per totum

Satisfacies p alio an sibi mereat. iij. p. ca. x. k. p totu

Satisfactoriu op9 qle esse debeat vide in op9 satisfactoriu

Scadalu qd sit. v. p. capi. xiij. a. i pri. et quot mois possit qs scadalizari ibidem

Scandalu quottuplex sit. v. p. ca. xiij. c. circa prici.

Scadalu an sit gnale vel speciale pcm. v. p. ca. xiij. e. p to

Scadalu qn sit pccm mortale et quado veniale et qn no. v. pcepto ca. xiij. d. e. f. g. p totu

Scandalu in fama pximor3 quo sit cauedu septimo p. ca. viij. m. circa mediu

Scadalu ne oiatur vtr3 bona sint dimitteda. v. p. ca. x iij. h l. k. l. m. per totu.

Scadalu in quot gnib9 hoim oriri possit ibide. h. in me.

Scadali pccm q3 detestabile sit. v. p. ca. xiij. b. in prici.

Scadali suspico quo facilit n sit habeda ibide. l. in prici.

Scadalizatis quot sint pene. v. p. ca. xiij. b. an medium De scadalo uitando datur. iiij. regule v. p. ca. xiij. p. p totu

Sciecia acqsita quale mercedem habebit in gloria p. p. capitulo. iiij. e. in pncipio

Scire quilibet q tenet. ix. p. ca. p. c. i pricipio. h. i. p totu. ca. ij. a. in principio

Scrupul9 qd sit p. p. ca. v. f. post mediu in octaua regula. Et q scrupuli sint abiciendi et quo ibide in. xij. regula.

Secretum quottuplex sit et. vide in sigillum

Sensus hois quo in patria pmiabut. x. p. ca. vj. a. p totum. et quo fiet sensaco p sensus in patria ibidez. b. et quottuplex sit sentire ibide.

Sensus hois quo ab humanitate cristi tanq3 a iocudissimo obiecto saciabuntur. x. p. capitulo. x. f. per totum. g. post principiu per tuotum

Sensibiliu maxima delectacione que et quot causabut i patria. x. p. ca. xi. b. p totu

Serpetes p dinu vbu a liceat

arcē.p̄.p̄·ca·xi·g g·in fine
Seruire deo ꝓpt vitā eternaz an licitū sit et nō ꝓptea eū dilige͂ ꝗ ꝓpt se p̄·p̄·ca·iiij·o·p totū. Vide in diligere·
Seruile op⁹ die dn̄ico factū an excusari possit aliqñ et per q̄ iij·p̄·ca·ij.c·l·k·p totū
Seruile opus ex nccitate fieri quot mōis cōtingat et qūo et qñ excusat a violacōe sabbati iij·p̄·ca·ij.d·e·f·p totū
Seruile opus die festiuo factū an pietas et modicitas excusent·iij·p̄·ca·ij·l·k.p totū
Seruit⁹ quottuplex sit.iij·p̄cep·ca.p̄·l.k·p totū
Seruit⁹ que deo fit qūo in nostrā cedꝫ vtilitatē p̄·p̄·ca·xi·k·in medio
Sigillū secreti et cōfessionis an semꝑ ligat et qūo viij·p̄·ca·iij.b·c.p totū
Sigilla hoiem ad tacēdum artācia quot sint.iij.p̄cepto ca·ix.m per totum
Signū aliqd a deo peti ā sit licitū p̄·p̄·ca.xix·d·i prīci·
Signum magne fidei qd sit·p̄.p̄·ca·ij.g.post mediū
Signum reprobacōnis quod sit.Vide in superbia·
Signa exteriora in vbis gestis et factis cui debeāt correspōdē p̄.p̄·ca·xv·c·cir.prīci·de hoc vide in vestis·
Simulacō qd sit·p̄·p̄·ca·xv·b·circa principio
Simulacō quottuplex sit et q̄ mōtalis et q̄ nō·viij.p̄·ca·ij·g·post p̄ncipiū p totū
Simulacō quare sit pccm primo p̄.ca.xv·C·in prīci.et qñ sit pccm·d·ad finē
Simulacō aliqua an sit licita p̄·p̄·ca·xv·l·p totū
Simulacō et ypocrisꝭ qūo differant·viij·p̄cepto capitulo·ij·B·in principio·
Simulata equitas quomō sit duplex iniquitas.pmo p̄cep·ca.xv.e.in fine
Sobrietas qd sit·vj·p̄.ca vj·a·in prīci
Societas bona qūo et qñ sit q̄rēda p̄·p̄·ca·xx·o.in me·
Societas mala q̄ꝫ piculosa sit et qūo societas popularis fuit btō petro occasio dn̄m negādi p̄.p̄·ca·p̄·f·ante finē
Sol et luna qūo stabunt post diem iudicij·x.p̄cepto ca·v·h·post mediū
Somnia an et qūo sint sig͂ futuroꝝ p̄·p̄.ca·x·c·p totū·
Somnioꝝ q̄ꝫ diuerse sint cause p̄·p̄·ca·x·b.in p̄ncipio et quomodo caute scđm ea possit iudicari ibidē ad finē
Sorte vti quid sit p̄.p̄·ca·x·E·per totum
Sortibus licite vti in quot casibus cōtingat p̄·p̄·ca·ix.h·per totum·
Sortibus male vti in quot casib⁹ cōtingat ibidē.f·in prī.
Species reꝝ an possint ꝑmutari pmo p̄cep·capi·

xi·iii·in principio·
Speranda et desidrāda quō sūt a deo petēda·p̄ p̄·ca·iiij·b·
Sperare i scōs ⁊ scās p̄uilegiatas quō liceat·p̄·p̄·ca·iiij·g
Spes quid sit·p̄·p̄·ca·iiij·a·i principio
Spes quō cadit sub p̄·p̄·p̄·p̄·ca·iiij·in principio
Spes sup mīa dei ⁊ i xp̄ījs meritis quō fundari debeat ibidē a post medium
Stat⁹ honestas q̄ sit·vij·p̄·ca·iiij·g·in principio·
Status decencia quō sit cōseruāda·vij·p̄·ca·iiij·g·p totū
Strepitus nocturnales et cetere insolēcie i q̄busdā domib⁹ cōtingētes a quo et ope cuius fiant·p̄·p̄·ca·xi·f·p totū·
Stuprū quid sit et stuprū cōmittēs q̄d teneat' in foro ɔ̄sciē vj·p̄·ca·ij·b·in principio
Stupro quot mala eueniant vj·p̄·ca·ij·b·p totū·
Subditi an p̄latos debeant accusare vide i accusare
Subtilitas i cōpib⁹ gloriosis quō eit in p̄ria·x·p̄·ca·vij·g·per totum·
Suffragia qb⁹ prosint ⁊ qb⁹ nō·vij·p̄ ca·viij·a p totū·c·i medio·d·i prin·f·i p̄ricipio
Suffragia q̄ intēcōe debeant recte r̄gulari·vij·p̄·ca·viij·d·in medio·
Suffragia pro alio facta an eciā prosint faciēti ad satisffaciendum pro se·vij·p̄·ca·viij d·ad finem·
Suffragia facta p peccatores an valeant iustis·vij·prec·ca·xi·g·p totū·
Suffragia facta pro multis an valeāt equaliter omnibus·ibidem·l·per totum·
Suffragia cōtinuata successiue an plus valeant simul factis·ibidē k·p totum·
Suffragiorꝝ valor p quatuor g̃dus distinguitur·vij·p̄·ca·ix·h·per totum
Supbia q̄d sit et quō p eā peccet'·p̄·p̄·ca·xij·b·h·i prin
Supbia essencialit' in quo sit·p̄·p̄·ca·xij·h·in principio
Supbia ⁊ inanis gloria differūt quadruplicit' p̄·p̄·ca·xij·c p totum·ca·xiij·c·ante me·ca·xiiij·b·in principio
Supbia quō duab⁹ virtutib⁹ ɔtrariat' p̄·p̄·ca·xij·c·i prin·
Supbia p̄·p̄·prohibet' pri·p̄ ca·pri·k·circa finem·ca·xij·a·in principio·
Superbia q̄ꝫ magnū malū sit pri·p̄·ca·xij·
Superbia quomodo sit reprobrum euidētissimū signum·p̄ p̄·ca·xiij·g·circa·prin·
Superbia quibus operib⁹ se inmiscet primo·precepto·ca·xiij·e·p totum
Supbia quomodo multis nocet ⁊ quibus·ibidem·f·p totū
Superbia quando sit mortale peccatum et quando non·pri·precepto·capitulo tredecimo

g·per totum
et dantur de hoc conclusiones illatiue ex regulis datis d cognicione peccatorum venialiū vel mōtalium ibidem·i·p to·

Superbia in vestium ornatu generat ex se multa vicia p̄mo p̄·ca·xviij·h· per totū

Superbia in vestitu p multa sanctoꝝ exēpla dissuadet᷑·p̄·p̄·ca.xviij·l.p totū

Supbia i vestitu exteriori ē quintuplex stulticia ibidem·k·p totū.

Superbie radices quottuplices sint p̄·p̄·ca·xij·d·p to·

Superbie quot et que sint cause eam antecedentes p̄mo p̄cepto·capitulo duodecimo·g.in princi·

Superbie que et quot sunt cōcomitancia capitulo tredecio e·circa princi

Superbie quot sint species p̄mo p̄cepto·capitulo duodecimo·h·p̄ma species que sit ibidem·h·post principium·et quot sint ei⁹ signa.ibidem.i·per totum·secunda species q̄ sit et quomodo multiplicit᷑ errat qui hac specie peccat ibidē·k·l·per totum.tercia species que sit.tredecimo capitulo·a·per totum·quarta species que sit et quomodo per eam peccatur ibidem·capitulo tredecimo.c.per totum·⁊ que ad eam r̄ducantur·c·post me·d·per totum

Superfluum quid sit et qualiter ⁊ secundum que debet sumi et attendi·vij·p̄·ca·iij·d·e·f.g·p totū

Supersticio q̄d sit p̄mo p̄cepto·capitulo vndecio·a·in p̄ncipio·dd·circa p̄ncipium·Et quot sunt supersticionis genera ibidem·a·circa p̄nci·

Supersticiones quomō cognoscantur·p̄mo p̄cepto·ca·xi dd·Et ponūt᷑ multā supsticōnū exēpla ibidē

Supsticōes q̄ꝫ g̃uia sint pcā p̄·p̄·ca·ix·c.in p̄nci·et q̄uo ⁊ q̄bꝫ mod̄ sint peccata mōtalia ibidē·ca·ix·d·p totū·

Supsticōnū quot sint species p̄ncipales.p̄·p̄·ca.ix·b p to·

Supsticōnū maleficia vn̄ sorciāt᷑ effectū ibidē.f.p totū

Supsticōnibꝫ vtēs apostofi dei q̄uo d̄clarat᷑ p̄·p̄ ca.ix·b.ante finem·

Suspicās d̄ ꝑprio suo mōtale pc̄ꝫ ex leuibꝫ et isufficiētibus signis et firmit᷑ ex hic credēs an mōtaliter peccat·p̄·p̄·ca·xiij·d·post p̄nci

Suspicō q̄d importat·p̄·p̄·ca xiij·d·post prin·

Suspicō ex q̄bꝫ otigat ibidē d·post p̄nci·

Suspicōis quot sint gradus ibidē·d·ante me.

Taciturnitas i q̄bꝫ sit habēda vide in sigillū.

Tactus in p̄ria q̄uo ꝑficiet᷑ ⁊ q̄bꝫ rōe sui obiecti maximo

gaudio p̄miabit᷑ · x · p̄. ca · vj · h · ꝑ totum·

Tedium vite vn̄ oriat᷑ et qn̄ sit pc̄m · p̄ · p̄ · ca · xx · n · i prin ·

Temptare deū qd sit p̄ · p̄ · ca xix · a · ꝑ to · cū declaracōe eius b. c. d · ꝑ totum ·

Temptare deum an semꝑ sit pc̄m ibidē a · in fine

Temptacō dei quottuplex sit p̄. p̄ · ca. xix · b · i prin ·

Temptacō dei ꝑ quot gn̄a ho minū fit ibidē · e · i pnci

Temptacōnis ꝓgressus qūo fit ꝛ qūo ex ea pcā fluūt ix · p̄ ca. iiij · f post prin ·

Temptacōnū vie q̄ sint ꝛ qūo sint obstruēde · vj · p̄ · ca · p̄ · l · in princi.

Tēptāciū deū q̄druplex ē gr̄ dus · p̄. p̄. ca. xix · h · ꝑ totū ·

Temptacō hoīs in mōtis ar ticl'o q̄re qūo ꝛ quot d̄ caus sit g̃uissima · iij · p̄. ca · vj · a pꝰ pn̄

Tempestates ā liceat v̄b sa cris cāpanaꝝ pulsacōib; ꝛ si milib; r̄pellere · p̄ · p̄ · ca · xj · pp per totum

Tepiditas q̄; mala sit vide in negligencia ·

Tepiditas qūo dyabolo pre stat fiduciā tēptādi · p̄ · p̄ · ca · xx. f. circa · medium

Testificari an qs teneat᷑ aliq̄ b; casib; · viij · p̄ · ca · iij · a · ꝑ to

Testis testificādo verbaliꝫ asserēdo iurarē volēs q̄lē sciam habē d̄beat sup re ipa d̄ q̄ iura re d̄beat · viij · p̄ · ca · iij · g · h · i ·

per totum ·

Testimoniū an licite p̄t fieri de hijs q̄ alicui i secreto sūt cō missa. viij · p̄ · ca. iij · b · c · ꝑ to ·

Testimoniū falsū an semꝑ sit mortale peccatum ·

Thesauri inuenti an sint r̄tinē di ꝛ qūo vij · p̄ · ca · iiij · y · ꝑ to.

Timor in genē an excuset a peccato · p̄ · p̄ · ca · xxi · k. ꝑ to ·

Timor qn̄ sit mōtale pc̄m ibi dem · l · ꝑ totum ·

Tristicia quottuplex sit · p̄ · p̄ · ca · xx · a · circa princi ·

Tristicia de alieno bono quot tuplex sit v · p̄. ca · v · c · d · ꝑ to

Tristicia d̄ bono dīno qn̄ sit p̄ mꝰ motꝰ qn̄ veiale pc̄m ꝛ qūo mōtale · p̄ · p̄ · ca · xx · d · e · ꝑ to.

Tristicie quot sint radices et cause ibidem. b · ꝑ totum ·

Turpia et inhonesta q̄ sint et qūo sint occultanda · p̄. p̄ · ca · xxj. b. in medio.

Vendicō ꝛ empcō quot re quirāt ꝯdicōes vt fiāt li cite. vij · p̄ · ca · v · c · circa mediū · e · ꝑ totū · f · in prin ·

Vendicio et empcio quomo do secundū naturalē ꝛ dīnā le gem requirant equalitatem ꝛ secundum que iustum preciū in ipsis sit sumendū · vij · p̄. ca v · g · h. k. ꝑ to · et q̄ estimacio sit sequenda · k · ante me.

Vendicōis et empcōnis qs d̄ beat esse finis intentꝰ · vij · p̄. ca · v · l. ꝑ totū

Venditor an teneat᷑ dicere de

fectū vel viciū rei vēdende ibi dē· m· p totū·

Vendicōe et empcōe quottuplicit̄ possit fieri fraudacō ibi· d· in prin·

Vēdere rē carius q̄3 sit empta an liceat et i q̄bꝫ casibꝫ· vij· p̄· ca· v· f· ante me·

Vēdentes q̄uo diuisū lucrū debēt capē· vij· p̄· ca· v· p· circa medium

Veniale pc̄m vide i pc̄m·

Verba ꝯtumeliosa ꝓferre qn̄ sit pc̄m mortale aut veiale aut nullū· v· p̄· ca· iij· c· i prin

Verba obprobriosa q̄m mali effectus sint generatiua· v· p̄ ca· ij· g· post medium

Verba āmbigua q̄uo sint itelligēda· viij· p̄· ca· iij· e· pꝰ me·

Verba vel facta occasiōem scādali iducēcia quot mod̄ fiet p̄· v· ca· xiij· c pꝰ prin·

Verbū detractoriū quādo sit veniale aut mortale· v· p̄· ca· x· f· post prin·

Verbū dei quāte efficacie sit· p̄· p̄· ca· xi· g g· an̄ finē

Verecūdia quottuplex sit· p̄· p̄· ca· xxj· f· i fine

Verecūdia qn̄ sit et q̄bꝫ d̄ causis laudabil̄· p̄· p̄· ca· xxj· e· p to· et p oppositū inuerecundia quot d̄ causis sit vituperabilis ibidem· f· in principio

Verecūdia qn̄ sit mōtale pc̄m ā veiale· p̄· p̄· ca· xxi· m p to.

Verecūdia bona quid sit· ibi b· p totū·

Verecūdia bona i q̄bꝫ repiat̄ ibidē· b· f· in prin.

Verecundia mala quid sit· primo p̄cepto· capitulo vicesimop̄mo· g· in p̄nci·

Verecundia mala in quibꝫ r̄periatur p̄mo p̄· ca· xxi· o· p totum

Verecūdia mala quot habeat radices ibidē· p i fine·

Verecūdia quot r̄medijs expelletur ibidē· b· p totū.

Vermis ꝯsciēcie quid sit et q̄uo sit in viuētibus et in damnatis x· p̄· ca· iij· e· p totū

Vermis ꝯsciēcie quottuplex sit ibidē· f· p totum

Vestes p̄ciosas deferre an sit peccatum p̄mo p̄· ca· xviij· c· per totum

Vestes vane et turpes vel superflua ornamenta an ꝓpter consuetudinem sine graui peccato possint deferri p̄mo pre· ca· decimo octauo· g· circa· medium

Veste muliebri an vir possit vti et ecōuerso. p̄· p̄· ca· xviij· d· p totum.

Vestis exterior q̄uo inteioris animi debet esse iudiciū· p̄· p̄· ca· xviij· b· circa medium

Vestiri p̄ciose an possint ꝯstituti in dignitatibus· p̄· p̄· ca· xviij· d· p totū

Vestiū hūiliū delacō an sit v̄tuosa operacio· p̄· p̄· ca· xviij· l· et quibus p̄sonis et q̄bus modis· n· per totum

Vestiū p̄ciositas quot genei bus hoīm et quō ſm magis et minus admittit̄ p̄. p̄ · ca. x vij · f · per totum
Vestiū curioſitas quō hūano ſtudio ſit excogitata et quātū nūc diſtat a p̄ma veſtiū inſti= tucōe p̄ · p̄ · ca · x vij · h · in prīn ·
Vestiū textarū p̄m9 inuētor q̄s fuit p̄mo p̄cepto, capitulo x vij . h · poſt prīci
Veſtitu exteiori an ⁊ quō vir tutes acquirūt̄ p̄. p̄ · ca · x vij · b · in fine
Veſtitu ꝑ exceſſum aut defe= ctū ɔtingit · xij . modis peccai p̄. p̄ · ca x vij · g · h . ꝑ totū
Veſtitū humilē quō quidā im pugnāt ⁊ rōnes eoꝝ ſoluunt̄ p̄ · p̄ . ca · x viij · m · ꝑ totū ·
Veſtitus ſuperbia cui aſſimi= letur vide in ſupbia ·
Via ad patriā celeſtē q̄ ſit p̄ · p̄ · ca · iij · b · poſt me ·
Via regia in mādatis dei ob= ſeruāda que ſit p̄mo p̄cep · ca · v · f · poſt · princi ·
Via vicoꝝ durioꝛ ē etiā natu ralit̄ mādatoꝝ oƀuācia ꝓpter quicꝗ ca · p̄ · p̄ · p̄ · f i prīn.
Vicia capitalia q̄re aliq̄ dicā tur · vij · p̄ · ca · p̄ · d · cir ca me ·
Vicia q̄re ſenſualib9 hoīb9 ap= pareant v̄tutibus dulcioꝛa et ex quot ⁊ q̄bus cauſ p̄ · p̄ . ca · p̄ · f · a medio vſq; ad finē
Vicia repmere quō poſſumus ⁊ ꝑ que media · ix . p̄cep · capi · ij · c · poſt medium
Vicium negās q̄d quis i ſe tn̄ habet an ⁊ quō peccet p̄ · p̄ce · ca · xiij · b · in prīnci ·
Vini potacōem quō multa re= prehēſibilia cōcomittāt̄ · vj · p̄ cep · ca . vj · d in prīn ·
Vinū abuſiue ſūptū · vij · ma= la īducit ibidē · c · ꝑ totū
Virginē oppmēs vl̄ ſeducēs q̄d teneat̄ in foro ɔſcie · vj · p̄. ca · ij · b · in prīnci ·
Virgines an p̄cioſ ſint oꝛnā= de p̄ · p̄ · ca · x vij · e · ꝑ totū
Virgines i p̄ria an ⁊ quō hu= māitati xp̄i erūt ꝓpīq̄ores . x · p̄ · ca · v. d · ad finē
Virtuoſi actoris q̄ ſūt condi cōes p̄ · p̄ · ca · ij . k · poſt mediū.
Virtutes q̄bus modis ſint ac q̄rēde · ix · p̄ · ca · iiij · o · poſt prī cipium per totum ·
Virtutes quō differēt̄ ſint in aīa et in actib9 exterioribus p̄ · p̄ · ca · x vij · b · in prīnci ·
Virtutis mediū quō ſit ſumē dū . vij . p̄ · ca · iij · l . in prīn ·
Virtutē hn̄s ꝑfectā ⁊ habēs virtutē ipfectā vl̄ carēs v̄tu te quō differēter poſſint eūdē actum agere p̄ . p̄ · capi · ij · k · poſt principium
Vis iraſcibil̄ et cōcupiſcibilis in p̄ria quō ꝑficientur · x · pre · ca · xi . c . per totum
Viſio dei quottuplex ſit ⁊ que ſint ille viſiones . x · pre . capi · xij · ꝗ · circa principium
Viſio dei quot mōis habeatur x · p̄ · ca . iij · b · poſt mediū

Visio dei in gloria quō sequtur ad maiorē amorē in via p̄·p̄· ca·iiij·e·per totum
Visio vie per q̄ impediat᷑ q̄ nō sit perfecta·x·p̄cep·ca·xij·e· post principium
Visio humanitatis xp̄i quale gaudium affert beatis·x·p̄ce· ca·secūdo·l·p totum·
Visio btōꝝ quō et ex q̄bꝰ eīt maxime gaudiosa·x·p̄·ca·vj C·d·per totum·
Visiones nocturnales spiri=tuū quot mōis ↄtingē possint p̄·p̄·ca·xi·l·per totū
Visiōes in speculis malefico=rū quō illusōie sint p̄·p̄·ca·xi· f·per totū
Visiōes sortilegice quomodo sint false p̄·p̄·ca·x·a·p totū· ca·xi·m·circa·pīci·
Vnctio sacra an sit sacramtum necessitatis·iij·p̄ce· ca·vj·c·per totum
Vnctio q̄bus sit danda·iij·p̄· ca·vj·b·in medio et qn̄ sit dā da ibidē·b·ad finē
Vnctō ā sit iterāda etiā in ea dē egritudīe ibidē·b·post me.
Vnctionis extreme quot sint effectꝰ et vtilitates·iij·p̄·ca pitulo·vj·a·p totū
Vnctiōis sacramtū q̄bꝰ sit isti tutū·iij·p̄·ca·vj·in pīci·
Vnctionē ē negligēs volūta rie et quomō peccet·iij·p̄·ca· sexto e·ad finem
Vngēdus quō debeat esse di=spositꝰ ibidē·b·per totū
Vngi ā debeat q̄ rōnis vsū p̄di dit ibid·a·cir·me·b·cir·finē
Volūtas viri iusti q̄lis esse de bet p̄·p̄·ca·ij·l·circa me·
Vota an irritari aut dispēsari aut cōmutaī possint et p quos ij·p̄ v·x·p totū
Voti fractio ꝓpa autoritate absq̄ rōnabili causa ā semper sit mōtale pc̄m. ij·p̄·ca·v·g· in medio
Voti liciti et cōpleti quot sint ↄdicōes ij·p̄·ca·v·a·b·c·p tō
Voto aliqd faciēs qd aliūde nō faceret an ex hoc meret᷑·ij· p̄·ca·v·f·p totū
Votū an requirat deliberacōez ij·p̄·ca·v·b circa pīnci·
Votū quid sit secūdo p̄·ca·v· a·in principio
Voti ↄdicōes·vide in ↄdicō.
Votū cui ꝓpe fieri debet·ij·p̄· ca·v·b·ad finem
Votū an magis obliget iura mēto·ij·p̄·ca·v·h·p totū.
Votū an semp obliget ad ob ſuācīā ibidē·l·p totū
Votū sb ↄdicōe emissum ā ob ligꝫ vouētē ibidē·n·p totū·
Votū sub ↄdicōe ihonesta fa=ctū an sit obligatoriū stāte ↄ dicōe ibidē·r·p totū
Votū sub ↄdicōe factū ꝗ ↄdi cōne ꝓpter culpā vouentis nō impleta ā sit obligatoriū ibi=dem·O·P·per totum.
Votū subitaneū ā et quō obli get·ij·p̄·ca·v·l·p totū.
Votū quomodo obligat ad re

possibilē solū·ibidē·g·i pricī·
Uotū de abstinēcia carniū an ad medici mādatū laxari debeat·ij·p̄·ca·v·s·p totū
Votū indeliberatum relaxans ꝓpria autoritate an mortalit̄ peccet ibidē·x·in fine
Uouēs castitatem ⁊ fōnicās qūo dupliciť peccet ibidem·a·post medium.
Uouere an sit expediēs·ij·p̄·ca·v·d·per totum
Uouere quō sit actus latrie·ij·p̄·ca·v·e·in princi·
Uouere an liceat q omē votū vouēs velit voce vł scripto exp̄mē·ij·p̄·ca·v·s·p totū
Uoto alqd facē ā sit meli⁹ q̄z sine voto·ij·p̄·ca·v·e·p totū·
Usura cir·q̄ omittať·vij·p̄·ca·vj·b·circa princi·
Usurarij qūo mltis mōis peccent·vij·p̄·capi·vj·i·k·l·m·n·o·per totum
Usurari⁹ ad que teneť ibidez b·in principio
Usurandi qūo multi sint modi ibidē·i·p totū vsq3·o·
Uulnera in scis in pria an apparebūt et quare ⁊ qūo gloriosa apparebūt·x·p̄·ca·vij·f·p totū ca·viij·a·in medio·
Uxorē ā qs pl⁹ diligē teneať quā pntes·iiij·p̄cepto capitulo·iij·g·post medium
Xp̄i hūaitas qūo eit cā excellētissimi gaudij btōꝝ ⁊ satuitas obiectiua oim sensuū btōꝝ·x·p̄·ca·x·e·f·g·p to·
Ymago aie peccatricis qūa ꝯpigi dēat·ix·p̄·ca·ij·i·an fi·
Ymagies quot d cauš inuēte sūt p̄·p̄·ca·viij·d·in pnci·
Imaginū usus q̄re admittatur in ecclia cū i veteri testa·re piatur vetitus p̄·p̄·capitulo viij·b·in fine·e·p totū
Ypocris vna gła ⁊ iactancia qūo differēť ex eadē radice oriant̄ p̄·p̄·ca·xv·a·fere p totū
Ypocris quot modis accipiatur ibidem·b·in princi·
Ypocš ꝯuit dča et silacio qūo idē sint. Vide in simulacō
Ypocš ꝓpe dicta qd sit p̄·p̄·ca·xv·e·in medio·
Ypocris quot icludat in se ibidem·e·ante finem
Ypocš ꝓpa i quot ⁊ qbꝫ ꝑsōis repiať p̄·p̄·ca·xv·f·p totū
Ypocš ꝓpe dča ā semp sit pcž ibid·e·p⁹ me·et qūo ꝯgnoscatur ā sit pcm mōtale vel veniale ibidē·k·p totū·l·in princi·
Ypocsis qūo sit piculosa ⁊ valde nociua p̄·p̄ce·ca·xv·l·post principiū vsq3 ad finem·
Ypocta qd sit ibid·e·in me·et qūo cognoscať·g·p totū·
Yronia qd sit et an sit pcm p̄·p̄·ca·xv·m·p totū
Zel⁹ dom⁹ di qūo ⁊ i q° dz habei·v·p̄·ca·xi·d·p to·
Zizania quot d cauš ñ sit euellēda·v·p̄·ca·xiij·n·o·p totū·
¶ Et sic est finis

¶ Sequitur aliud registrum siue contenta capitulorum cuiuslibet precepti.

Primum capitulum primi precepti tractat quam stricte deus velit precepta seruari
Secundum tractat de fide
Tercium tractat de spe
Quartum de dilectione
Quintum de errore multiplici circa dilectionem et quomodo possunt cognosci peccata mortalia
Sextum de seruitute dei et veneracione sanctorum
Septimum de sacrificiis oblacionibus et decimis.
Octauum de veneracione ymaginum et reliquiis sanctorum.
Nonum de speciebus supersticionum et de grauitate peccati huius
Decimum de falsa translacione hominum et somniis et de sortibus etc.
Undecimum recapitulat species supersticionum de lupis
Duodecimum tractat de superbia et eius speciebus
Decimumtercium de iactancia et remediis superbie.
Decimumquartum de vani gloria et remediis eius
Decimumquintum de ypocrisi quid sit et qualiter omittitur et simulacione
Decimumsextum de presumpcione noui
Decimumseptimum de vestibus tantum
Decimumoctauum an mulieres peccent mortaliter se ornantes
Decimumnonum de temptacione dei.
Vicesimum de accidia et speciebus eius et remediis.
Vicesimumprimum de erubescencia xpm sequendi et remediis
Vicesimumsecundum de contemptu et inobediencia.

¶ Capitula secundi precepti.

¶ Primum capitulum tractat de assumpcione nominis dei et iuramento
Secundum de periurio et quando sit mortale
Tercium quomodo iuramentum fit multipliciter
Quartum de blasphemis iurantibus illicite per creaturas Et adiurantibus illicite.
Quintum de votis eius fractione et dispensacione

¶ Capitula Tercii precepti

¶ Primum capitulum tractat festa qualiter sunt celebranda. quare instituta sunt et de transgressoribus
Secundum qualiter festa sanctificantur.
Tercium de sacramentis et primo de baptismo.
Quartum de confirmacione
Quintum de sacramento ordinis
Sextum de extrema vnctione
Septimum de matrimonio.
Octauum de penitencia et primo de contricione
Nonum de confessione
Decimum de satisfactione
XI. de remediis recidiuacionis

et periculis procrastinantibus et an vnus potest satisfacere etc.
Duodecimum de sacramento eucaristie.
Decimumtercium de sanctificacione locorum scilicet ecclesie altaris et cimiterii
Decimumquartum de labore et ocio Et de mechanicis.

¶ Capitula quarti precepti

¶ Primum de dilectione dei
Secundum de dilectione proximi
Tercium de numero et gradu diligendorum
Quartum de dilectione proximi prout cadit sub consilio
Quintum quomodo filii debent parentes honorare
Sextum de honoracione patris spiritualis
Septimum de prelato seculari honorando.

¶ Capitula quinti precepti.

¶ Primum de homicidio et lesione peccata clamancia
Secundum de causis homicidii scilicet ira et inuidia
Tercium quomodo ira sit capitale vicium et de filiabus eius.
Quartum de maledictione de remediis ire
Quintum de inuidia et eius remediis
Sextum de filiabus inuidie. Et primo de odio
Septimum quomodo inimici sunt diligendi vel odiendi
Octauum de reconciliacione calumnia et oracione
Nonum de dilectione inimicorum et rancore.
Decimum de tractione fugienda et nocumento
Vndecimum de correctione fraterna
Duodecimum de ordine correctionis
Decimumtercium de scandalo et que sint propter scandalum vitanda.
Decimumquartum de irrisione.

¶ Capitula sexti precepti

¶ Primum Capitulum tractat de mechia et luxuria.
Secundum de speciebus luxurie scilicet cantu. osculis.
Tercium de chorea et quando sit peccatum mortale
Quartum de actu coniugali licito fragili et cetera
Quintum de gula temperancia et speciebus eius.
Sextum de sobrietate et ebrietate et filiabus gule
Septimum de abstinencia et ieiunio
Octauum qui tenentur ieiunare et quis potest dispensare.

¶ Capitula septimi precepti

¶ Primum capitulum de auaricia et appetitu
Secundum de obduracione et

elemosina etc.
Tercium qn homo teneatur ad ele
mosinam et quando nō
Quartū de furto et rebꝫ inventis
Quintū de empcōe et vēdicōe
Sextū de ꝯtractibꝫ usurariis
et ludis etc.
Septimū de restitucōne
Octauum de suffragiis mor=
tuorum.
Nonum per q̄ anime defūcto
rum iuuari possunt

¶ Capitula octaui p̄cepti.

¶ Primum capitulū de mēdacō
et quando sit mortale.
Secūdum de peccatis oris ꝑ
missione iactancia etc.
Tercium de falso testimonio.

¶ Capitula noni p̄cepti

¶ Primum capitulū de ignoran
cia quottuplex et q̄ꝫ piculosa
Secundum de cognicōne pro
pria et defectu.
Tercium d ignorācia qn excu
sat et quottuplex ignorācia
Quartū de ꝯcupiscēcia

¶ Capitula decimi p̄cepti.

¶ Primū de ꝯcupiscēcia aliena=
rum mulierum
Secūdū de penis trāsgredien
cium decalogū de inferno tene
bris igne frigore etc.
Tercium de penis interioribꝰ
damnatorum.
Quartum de pena damnatorum
respectu superiorum
Quintū d p̄mio seruāciū deca
logum. Et primo de gaudiis
quinqꝫ sensuum
Sextum de visione corporali de
lectabilissima et aliorum sen=
suum perfectōne
Septimū de dotibus corporis.
Octauum de aurea et aureola
et fructu
Nonum de fructibus beatorum
Decimum de societate iocun=
dissima. Amicicia ꝯcordia et
honore.
Undecimū de interioribꝫ gau
diis irascibilis ꝯcupiscibilis quie=
tacōe intellectus rōne scibilium
Duodecimū de dotibꝰ anime scꝫ
visiōe dilectōe et ꝯprehensiōe

¶ Et sic ē finis.

¶ Incipit prologus i exposicō-nē decalogi scdm frem Johā-nē Nider· sacre theologie p-fessorem ōdinis pdicatorū.

Conuent9 Lanshutani Ord FF Predi

Decalogi legez sacratissimā. p-mū dinit9 pro thoplastorū inſertam cōdib9: et denuo dei digito in tablis exaratam lapideis postremo qz p incarnatū altissimi verbū propalatam cristicolis · vbi cuidam ait. Si vis ad vitam ingredi serua mādata · Hanc normā cunctorz fidelium regulā iter et directoriū esse osiderās et fratz mei ordinis q pdicatorz ēvotis satisface cupiēs p multorz tempoz curricula ex famosorz dictis dine sophie pceptorztā p pdicacōū qm p ofessorz ōbitis exerciciis pticularia et spetialia dei et ecclie mādata i vnū pceptoriū colligere i sequentib9 studui singula decalogi pcepta sub distinguēdo p sp ealia capitula vt ita precepta paterēt cuiqz lucidius p q labore m pcor a lcore sequēciū oroez iptiri qntulācūqz puulā vt eterne sapie a q cūcta bona pcedūt p pmio coplari i pria tādē mereā et

¶ Incipit pceptoriū dine legis Capitulum primum

Sunt igit tria pncipalit pnotanda pceptorz pambula · Primo qm stricte de9 velit pcepta sua custodiri · Scdo qz rōabile sit deo i pceptis suis p obediam sibici. Terco quo pcepta habēt distingui ¶ Quātū ad pmū· illud docet scriptura multipliciter · Nā pro transgressione precepti vnius de non edendo fructum fetidum pmi parētes et tota posteitas dānata est genes · iij · Item precepta iubent meditāda. i domo· extra. in via· dormiēdo. et vigilādo· deut°. vj · Item primū preceptū per blasphemiā quidam transgrediēs a dō iubetur ext castra ab oib9 lapidari leui. xxiiij · Item quidā modica ligna sabbato colligens similiter lapidat numeri· xv. Item Saul scdm sonū lre otra dei preceptum seruās victimāda de regno eicit et a demone possidetur · j. regū xvj Itē oza archam cōtra domini pceptum tangens subitanee a deo occidit · ij. regū vj · Itē pphta bonus otra dei pceptū manducans paterno sepulchro priuat et vita · 3· Re· viij · que tria exēpla sūt cōt excusantes se i trāsgssiōe

dei p̄ceptoꝝ ut inquiūt p intencōnem bonam. Ideo dicit psalmista. Tu mandasti mādata tua custodiri nimis id ē valde. ¶ Quo ad .ij. ad s'uandum dei mandata septē nos inducere debent. Primo summa auctoritas dei precipiētis qui hab; i nos vniūsale ꝛ plenum dominium. tum quia creauit. tum q2 regit seu gubernat cuncta. Ad talem autem principē ptinet condere leges nobis ꝛ nos obedire sibi et honorare. corde. verbo. et factis. ideo preceptis frequēter premittit. Exodi. xx. ego dn̄s deus tu9. Secundo ad idē nos debet inducere immensa dei dignitas et maiestas q̄3 hab; p potēciā. eminēciā. pulchritudinē. et alia sua ꝓpria. ꝓpter q̄ merito deberem9 eū reuereri ꝛ ei obedire. et eū honorare. magnū enī est nō obedire prelato minori maius supiori. sed maximū infinite dignitatis principi. ut p simile patet i policia humana. Tercio p̄ceptoꝝ racionabilitas. tū q2 ꝓcedūt a sapiētissimo. tū q2 sūt oīa scdm dictamē rc̄e racōis naturalis ut declarat' in .iij. li. sentē. di. xxxvij. Ideo ro. vij. d2. Mādatū sanctū iustū et bonū ¶ Quarto preceptoꝝ maxima

vtilitas. q2 q̄ntuplex. Nā bona eccl'ie ꝓpa facit obs'uacio mandatoꝝ. s'm illō ps. pticeps ego sum oīm timēciū te. et custo. mādata tua. Totū hoīe; rc̄ificat. ecc̄. xv. d̄dit deus homi mādata. q̄ si s'uaret. s'uarēt eū sc3 i iusticia ꝛ eq̄tate. ꝛ rc̄itudie. Amicū dei cōstituit. Jo. xv. vos amici mei estis si feceritis q̄ p̄cipio vob Mansiō; trinitatis sacratissime efficit. Joh. xiiij. Si q̄s diligit me ꝛ pr̄ me9 dilig; eū et ad eū veniem9 et māsionē apd̄ eū faciem9. Ad vitā eternā ducit q2 si vis ad vitā ingredi: s'ua mādata. mathei xix. S; aduūte q2 oꝛpot3 oīa s'uare. q2 d2 iacobi. ij. Si q̄s i vno offēderit. fc̄us ē oīm re9 sic videlicet q2 q̄ i vno pc̄o mortali deū offēdit. inimic9 dei cōstituit'. ꝛ si sic decedit. eternalit' dānabit'. nō tn̄ tanta pena q̄nta ille q̄ in multis p̄ceptis trāsgressoꝛ repit'. Pudoꝛ est certe pro temporali p̄cio tam ꝓmpte seruire homini. et ibō pro mercede eterna tā segniter obsequi. ¶ Quinto ad s'uandū dei p̄cepta. mouē debet maloꝝ multiplicitas in quā currūt dei p̄cepta non s'uātes. Nam aufert homi seipsum. tū q2 in s'uitutem dyaboli redigit. q2 oīs q̄ facit

peccatū seruꝰ ē pc̄i. ioh̄. viij. Tū eciam qꝛ meliꝰ esset homi isti si natꝰ n̄ fuisset si sic moritur Aufert homi oīa bōa opa qꝛ si caitatē n̄ habuero nichil sū dicit apl's. j. ad corin. xiij. Aufert eciā fraternitatē ecclesie. q̄m c̄dimꝰ i articl'o Sāctoꝝ cōmūionē. de q̄ p̄s. pticeps ego sū oīm timēciū et ut p̄dictū ē. Aufert societatē sanctoꝝ i pr̄ia ꝛ vitā eternā de q̄ apl's ad gal'. v. enumeratis p̄ceptoꝝ trāsgressionibꝰ sic cōcludit. Qui talia agunt regnū dī nō possidebūt. Sexto nos moue̅ debꝫ bn̄ficiōrum diuinoꝝ magnitudo ꝛ multitudo. in tollerādo mala nr̄a ut peniteamꝰ dando eucaiſtiam ꝛ sacramēta ut sanemꝰ. vocādo nos vaie ut r̄surgamꝰ. custodiēdo ne moriamur. et vitam eternā ꝑmittendo. ne desperemꝰ. vn̄ si tot bn̄ficijs ingrati fuerimus. grauius peccamus. Cuiꝰ exemplū habemꝰ math. xviij. In seruo cui debita dimissa fuerāt. q̄ alteri dimittere noluit. ꝛ math. xxv. de suo nequā. qui dn̄i talentū abscōdit. Septimo mouere debet mādatoꝝ possibilitas. nā leue ē mādata dei seruare. math. xi. Jugū eni meū suaue ē et onꝰ meū leue. Et. j. io. v. Mādata eius g̃uia nō sūt

Et Jero. i exposicōe fidi catho Anathema sit inq̄t q̄ dic̄ deū aliq̄d nob̄ p̄cepisse ꝛ hoīez implere ill'd nō posse. ¶ Racō leuitatis ē q̄ntuplex. Nā leuia facit p̄o caritas q̄ oīa suffert oīa sustinet s̄m apl'm. j. coꝛ. xiij. vn̄ puꝰ i caītate laborat p̄ceptis pareūdo. d̄ q̄bꝰ mat. vij. Arta est via que ducit ad vitam. ut p̄s. dic̄. ꝑpt' verba labioꝝ tuoꝝ ego custodiui vias duras. sed magnus i caritate viam mandatoꝝ currit dicēte p̄s. viam mādatorum tuoꝝ cucurri. cū dilatasti coꝛ meum. scꝫ in caītate. Secūdo qꝛ natura ad mandatoꝝ obs̄uacōnem iclīnat. oīa eni bonū appetunt. p̄mo ethi. Tercio qꝛ premiū maximū ꝑmittitur q̄d oculꝰ nō vidit deus absque ꝑparasti expectātibꝰ te. ysa. lxiiij. Quarto quia coadiutoꝛ est xp̄us qui s̄m apl'm opatur in nobis velle ꝛ perficere ꝑ bona voluntate phi. ij. Quinto qꝛ iuuant nōs virtutes ifuse. angelꝰ nr̄. orō eccl'ie sacramēta. ꝛ multa silia. Via aūt vicōꝝ in se viceuersa ꝑpter quīqꝫ dura ē ¶ Primo propt' iusticiā dei que non sunt hic pc̄m impunitū. Vn̄d augꝰ. j ꝯfes. Jussisti dn̄e ꝛ ita ē ut pena sit sibi oīs animꝰ inordinatus. Secūdo qꝛ ē cont' naturā

eo q͡ ꝯ͡ racōnem· vn̄d·ij· eth͡ in diffinicione v̄tutis dicitur esse determinata racōne ꝓut sapiens determiabit. Tercio q͡z eternū supplicīū mer̄ ꝑt q͡d viciosis math͡·xxv·iudex dicet. Discedite a me maledi cti i ignē eternū· Quarto q͡z vicia sibi cōtrariāt·puta ꝓdi galitas auaricie ꝛ sic de alijs ut dic̄ ph͡s·iiij·eth͡· Quinto q͡z viam vicōꝝ nō adiuuāt san cti angl͡i nec de⁹ q̄ nescit pa= trociniū prestare criminibus Sed quid facit vicia dulcia· R̄n̄º q͡ ·v·corp⁹ aiale.habi= t⁹ radicati·multitudo deliquē ciū.suasus inimicoꝝ ꝛ affc̄s tepid⁹ ad ardua· de p̄º dicit̄ gall̄·v·Caro ꝯcupiscit adūs= sus spiritū ꝛ spūs adūsus cā nē·Et iteꝝ maifesta sūt opa carnis q̄ sūt fornicacō immū dicia luxuria etc̄· de radicatis habitib͡ mal̄ dic̄ ph͡s·ij·eth͡ q͡ ꝓmpte et delectabilit̄ fa ciūt vicia opari a q̄b⁹ diffici le ē recedere· vnde iere·xiij.si ethiops p̄t mutare pellē suā aut pard⁹ varietates suas et vos poteritis bn̄ facē cū didi ceritis malū. De.iij· videlicȝ d multitudie deliquēciū patȝ in p̄s·dicēte. Cū sancto sanct⁹ eris et cū p̄uso p̄uteris·hic ē q͡ petr⁹ inter xp̄i discipulos manens sanct⁹ fuit·sed cum i turba ꝓplariū fuit ter xp̄m neguit. De iiij·vid͡licȝ d suasū inimicoꝝ dic̄ apl͡s·ij·coꝝ·xi· Ipse sathanas trāsfigurat se in angelū lucis.sic fecit xp̄o· math͡.iiij.dicēs· Si filius dei es dic ut lapides isti panes fi ant· De quito videlicet affc̄u tepido ꝛ sensualitate remur= murāte ait xp̄s mathei·xxvj· spūs q̄dē ꝓmpt⁹ ē caro aūt.i firma ¶ Quātū aūt ad.iiij.d distinccōe p̄ceptoꝝ notādū s͡m scm̄ tho.j·2·q·xcj·q͡ lex q̄n tuplex ē·vna generał q̄m de⁹ naturalit̄ cuilib͡ȝ indidit rei ut suo creatori obediret hanc le gem nulla creatura trāsgredi tur irracōnał·nā celū quotti= die circuit d quo i p̄s· statuit ea i eternū et in seculū seculi· p̄ceptum posuit et non p̄teri= bit. Quatuor elemēta ꝛ aues iura sua naturalia fuāt ꝛ alia similit̄ naturalia Secūda lex ē nature de q̄ ro·ij· Gentes q̄ legem non habēt naturaliter ea que legis sūt faciūt·hec di ctat v̄tutes esse faciēdas·vi cia fugiēda· Que volum⁹ ut faciāt nob͡ hoies eadē eis faci am⁹ ꝛ similit̄ d dimissiōe· vn̄ mat·vij·ait saluatō· Oia q̄cū q͡ vultis ut faciāt vob͡ hoies et vos facite ill̄·hec ē eni lex ꝛ ꝓphe· Lex hec eciā ad felici tatē natūalē p̄ v̄tutes mōales

docet venire ut patuit i p̄bis Tercia est lex hūana ciuilis. q̄m prelati seculares statuūt d̄ qua p̄u. viij. p me reges regnāt. et legū ɔditores iusta decernūt. Quarta hūana ecclesiastica p ap̄licos. et ɔsilia ac dyocesanos et supiores spirituales tradita. d̄ q̄ decretorū et decretaliū libri pleni sūt Quīto dīna p̄ncipalit̄ i decalogo ɔtenta. de q̄ vbi thema. He leges oīs tūc rc̄e sūt cū ab eterna lege. i. a dīna rōne oia rite p̄cōcipiēte deriuāt̄ dirigūt̄ et mouēt̄ s̄m thomam. ibidē ¶ In decalogo itaq̄ expo. xx. deus hōibꝰ ꝓuidit. ut dic̄ s. tho. ibidē. q. c. Sic p̄nceps reipublice ꝓuidē d̄bꝫ ad quē spectat tria ꝓuidē i s̄bditis Primo quō se bn̄ habeant ad supiorē. Scd̄o quō bn̄ se habeant inferiores ad se mutuo Tercio quō quisq̄ sit intra se bene ordinatus. Secūdū hec igitur p̄ncipalit̄. p̄mo necessaria sunt p̄cepta ordinancia s̄bditos d̄bite ad p̄ncipē suū Primo sic q̄ fidelit̄ obediat̄ ei et ɔtēpnātur inimici principis. q̄d deo facimꝰ colēdo eū non demoia. Scd̄o sic ut honoretur caute. ita q̄ ore non inuanū nomē eius assumatur Tercō q̄ obsequijs certo die honoretur. Scd̄o necessaria sunt p̄cepta pacē inter famulos ad inuicē ɔ̄suācia. primo sic q̄ ꝓpinquis s̄bueniamꝰ honorando pentes. Secūdo ut ꝓximum corpe nō ledamꝰ p occisionē. tercō nec i p̄sona cōiuncta puta vxore vel filia. Quarto nec i rebꝰ p furtum. Quīto n̄ v̄bo p falsū testimoniū. tercō necāriū ē ut q̄sq̄ d̄i famulꝰ int̄ se pacifice r̄gatur q̄d reginē nullꝰ p̄nceps deo dempto facere p̄t. q2 interiora n̄ videt. Jdeo voluntas duobus vltimis p̄ceptis cōpescit̄ ne cupiamꝰ vxorē ꝓximi. nec res eius. Et sic satis fit p̄cepto triplicis dilectōis scꝫ d̄i p tria ꝓximi p quīq̄. et sui p vltima duo De2 eni math. xxij tria in gn̄e p̄cipit. videlicꝫ sui dilectōꝫ. dicēdo. Diliges dominū deū tuū ex toto cord̄ tuo. dilectōꝫ ꝓximi. ibi et proximū tuū. dilectōꝫ sui. ibi sic te id ē sic te debes diligere ¶ Ingrediēdo igitur decalogum notādū. primo s̄m tho. i. 2. q. c. q̄ decalogus tanq̄ꝫ capitalia q̄dā p̄cepta ɔtinet oia p̄cepta alia videlicꝫ leḡ naturalis et q̄ scriptura et sapiētes alij tradidert Scd̄o notādū q̄ q̄dā p̄cepta s̄m eūdē ibidē sūt affirmatia ut illa duo. Sabata sanctifices. Habeas in honōe pētes. Alia aūt neḡtiua

ut om̄ia alia octo ₛm eū· Ali
q̄d tn̄ ₛm bonauētu. in·iij· di·
xxxvij·ē pl' affirmatiuū q̄m
negtiuū ut p̄mū p̄ceptū. Af
firmatiā semp ligāt n̄ p sem
per id ē nō p omi tpe et hora
Negatiua vtroq3 mō· Tercō
notādū q̄ ₛm iosephū quīq3
p̄cepta erāt in vna tabula·p̄
ma videlicet quīq3·alia quīq3
erāt i alia tabula. ₛ q2 due ta
bule erāt ɔtinētes totū deca=
logū sig̃ficabāt q̄ duo māda
ta sc3 dilectōis dei ꝛ p̄ximi ɔ
tinerēt totū decalogū· iō ₛm
aug̃· sequēdo signatū nō lrā3
p̄ma tabula ɔtinebat tria p̄=
cepta p̄ma deo seruiēcia·secū
da cōtiebat alia septē ad p̄xi
mū ptinēcia·Est itaq3 primū
mandatū·Exo·xx·sic positū·
Ego sum dn̄s deus tuus qui
eduxi te de terra egipti ₔ do=
mo ₛuitutis n̄ habeb deos ali
enos corā me·non facies tibi
sculptile neq3 om̄e3 silitudiē
q̄ ē in celo desup et que i terra
deorsū nec eoꝝ q̄ sūt i aquis
sb terra nō adorabis ea neq3
coles·h̄ p̄ceptū partim ē af=
firmatiuū videlic3 ego sū dn̄s
de' tu' · et tripl'r ē negatiuū
vn̄ xp̄us expoit math· iiij. h̄
p̄ceptū dicēs dn̄m deū tuum
adorab ꝛ illi soli ₛuies sc3 cul=
tu latrie·nā ₛm iero·in prima
pte p̄cipitur cult' latrie id ē
honor deo debit'· p̄ceptū igi
tur h̄ p̄mū ɔtinet plura pre=
cepta p̄ticularia que in ·xxij·
capitulis sequētibꝫ recitabū
tur·quedā affirmatiā et q̄dā
negatiā·Cū eni a dn̄o bo ha
beam' tria·aiam·corp' ꝛ res
iustissimū ē ut ei ₛuiam' istis
et deū sic colam'. Sed scd̄m
aug̃·in encheridiō·deus coli=
tur optime·fide·spe· et carita
te·q̄bus aīa deū colim'·Se=
cūdo debem' colere corpe per
adoracō3. Tercō rebꝫ p obla
cō3·decimā·et sitibꝫ·Alia ps
p̄cepti est negatiua triplicit
Fuerūt eni quidā q̄ coluerūt
plures deos sine institucione
ymaginū videlic3 solē lunā et
stellā·ɔtra quos dr̄ non habeb
deos alienos·alij coluerīt sub
ymaginibus plures deos. cō
tra quos dicitur · non facies
tibi sculptile et̄· nō tamen ta
les coluerīt ymagines· ₛ yma
ginata·sic nos hodie vnū de=
um· alij ipsas ymagines ado
rauerūt et aliq̄d diuini eis at
tribuerūt·Contra quos ɔclu
ditur n̄ adorab ea neq3 coles·
vnd omnis supersticio in hoc
puncto prohibetur·Item h̄
prohibetur quedā capitalia
vicia p̄ut sūt mōtalia Primo
supbia·nā dictū·x·i·q·Clxij
ar·v·Q·d humilitas p̄prie re
spicit subiectō3 hoīs ad deū

et ecōuˀso supbia defectū hu
ius sbiectōis ꝑm scʒ ꝙ aliqˀs
extollit se sup id qd ē sibi ꝑ=
fixū ꝑm diuinā regulā vel mē
surā qua mensus est nob deˀ
vnde ecc̄·x· Supbia hominis
est apostotare a deo· vbi eciā
inobediēcia notatˀ· Scdo ꝓ
hibetˀ hic accidia q̄m tedet di
diuini obsequij etc̄·

¶ Capitulum secundum

Circa p̄mū p̄ceptū
pticulare videlicet
de tenēda vera fid
q̄ sb p̄cepto cadit
mar·vl· Qui crediderit et bap
tizatˀ fuerit salˀ erit· Qui vo
n̄ crediderit odēpnabitˀ· Tria
p̄ncipalitˀ ponetˀ· Primo q̄ et
quot c̄dēda sint simplici xp̄ia
no·i· n̄ hn̄ti curā aiaꝝ ·nec of
ficiū docēdi publice scripturā
sacrā· Secūdo quō et qualiter
credē debeamˀ credēda· ter=
cio quotuplices hoies. precep
a tū hō trāsgrediantur· ¶ Quā
tū ad p̄mū notādū ꝑm tho·2·2
q·2·ar·vij· et ꝑm alios docto
res ꝙ cuilibʒ simplici sufficit
ad salutē credē explicite ea q̄
cōtinētˀ i simbolo apl̄oꝝ et qˀ
ibi articuli oūes otinentur or
dinate breuiter et vtiliter Jdo
circo statuit eccl̄ia tales esse
credēdos a singulˀ· et addiscē
dos esse· Et sunt numero·xij·
articli osideratio auctores eo
rū q̄ fuerūt duodeci apl̄i sꝫ di
stiguēdo ꝑm credita sūt·xiiij
scʒ septē de diuitate· et septē
d huanitate· qˀ fides vidʒ ea
i quibꝰ felicitabim̄· Est autē
vita eterna· ut dˀ p xp̄m io·x
vij· ut cognoscāt te solū verū
deū et quē misisti ihesum xp̄m
Primus igitur articulˀ respi
cit vnitatem diuine essentie·
Secundus patrem· Terciˀ
filium· Quātˀ spiritū sanctū
Tres alij ocernūt opacōʒ dei
ad extra qˀ ad triplex opˀ· p̄
mum nature· ibi· creatorē celi
et terre Secūdum opˀ est gra
cie· Credo ecciam sanctā ca=
tholicā sanctoꝝ oūiōʒ· remis
sionē pc̄oꝝ· et sb hijs otinen
tur oia sacramēta Terciū glo=
rie· carnis r̄surrectionē· et vi
tā eternā amen· Septem de
humanitate sūt Primus· con
ceptˀ d spū sancto· Secūdˀ
natˀ ex maria virgine Terciˀ
passus crucifixˀ mortuˀ et se
pultˀ· Quartus· descēdit ad
inferna ꝑm animā· Quintus
resurrexit a mortuis· Sextˀ
ascēdit ad celos sedet ad dex
terā patris omipotētis· Sep
timˀ· inde venturus est iudica
re viuos et mortuos· ¶ Hos b
articulos sic scire ordinate·
sic distinguere et enumerare

nō ē necessariū cuilibȝ simplici fideli ſꝫ sufficit et exigitur p̄mo ꝙ credat itelligat et assenciat i genere et implicite oibꝰ q̄ credit eccīa catholi· et ꝙ nulli ārticulo explicite dissenciat· ⁊ sic simplices oīa credūt licet implicite solū· q̄ maiores credūt in q̄ntū maiores adherēt doctrine diue· sic enī ſm greg̃· sup iob· j· Boues arabāt et asine id ē simplicesꝰ pascūtur iuxta eas· vn̄ apl̄s j· cor· xj· Imitatores mei estote sic̄ et ego xp̄i· Secūdo exigitur ꝙ qs i specie cogn̄scat illos articulos ⁊ explicite seu ista de quibus festiuatur in ecclesia in festis principalibus anni· vn̄ dic̄ tho· vbi priꝰ ar· vij· post tempꝰ gracie reuelate: tā maiores q̄ȝ minores tenētur hr̄e fidē explicitā de xp̄i misterijs p̄cipue q̄ntū ad ea q̄ ꝯuiter in eccīa solēnisantur et publice ꝓponūtur. sicut sūt articuli incarnacionis ut sup̄ Et qꝛ ut dicit tho· vbi sup̄ ar· viij· Misterium xp̄i explicite credi n̄ potest sine fiō trinitatis q̄ in misterio xp̄i hic ꝯtinetur utputa ꝙ filius dei carnē assumpserit ⁊ p g̃ciā spūs sancti mūdū r̄nouauerit· Et iterū de spū sancto ꝯceptꝰ fuerit iō post tēpꝰ g̃cie diuulgate tenētur omēs ad explicite credēdā misteriū trinitatis· ⁊ eciā omēs q̄ r̄nascūtur i xp̄o hoc adipiscuntur p inuocacōȝ trinitatis ſm illō math· vl· Euntes in mundū vniūsum docete omēs gētes baptizātes eas i noie pr̄is ⁊ filij ⁊ spūs sancti hec tho· ¶ Hic declarat de articulꝫ latius ioh. kunseym tractatu ꝺ erudicōe ꝯfessoꝝ sic Tenetur iq̄t simplex ut i specie cogn̄scat et c̄dat articlos seu ista de q̄bꝫ festiuatur in festis principalibus anni· Tenentur enim tales iuxta illō quod celebratur i festo trinitatis credere ꝙ tres persone i diuinis sūt vnus deus creatoꝛ omniū rerum· in cuiꝰ trinitatis seu p sonarum nomine baptizātur Itē tenētur credere ſm festū natiuitatis xp̄i ꝙ filiꝰ dei natꝰ ē ex v̓gie maria· Itē c̄ca parasseuē ꝙ xp̄s sit passus ꝓ nobis mortuꝰ ⁊ sepultꝰ· Itē circa pasca ꝙ r̄surrexit et ꝙ resurgemꝰ vere· Itē c̄ca ascēsionē ꝙ ascēdit i celū· c̄ca pēthecostē xp̄m misisse sp̄m sanctū apl̄is et eccīe· Q̄ꝺ vna eccīa sit extra q̄ȝ n̄ ē salꝰ· ⁊ vnū caput eccīe i terris· c̄ca c̄ōpis xp̄i festū ꝙ xp̄s vere ꝯtinetur i eucaristia Et ꝯnter sacram̄· penitēcie et oīa alia sacram̄ta i medicinā a xp̄i passiōe nobꝫ effluxa c̄ca fel tū oīȝ scōꝝ ꝙ fiat fiale

iudiciū· Resurrectō mortuorū· Remuneracō bonoꝝ i eterna beatitudie i regno celoꝝ· maloꝝ pūicō i eterna dānacione in iferno· ꝛ p ꝯsequēs ꝙ bona sūt faciēda ꝛ mala cauēda· Hec sūt que quilibꝫ fidelꝰ adultus explicite credere tenetur· et assensus debet esse respectu oīm articloꝝ ꝛ credēdoꝝ· ut pmo tactū ē· ꝟ apꝑhēsio i specie nō ē ñ eoꝝ q̄ iā sūt scđo enumerata· ¶ Racō aūt dictoꝝ ē ꝟm bonauen· in· iij· circa distin. xxxvij· qꝛ si aliqs excusaretur đ infimis seu simplicibꝫ a talibꝰ credendis explicite i ecclia hoc maxime esset ex ignorancia. sed hoc non cū articuli tales sint đ tā maifestis ꝙ ñ pñt latere sine culpa· Sūt enim aliqui articuli tam maifesti· ꝙ nullus xpianus hñs vsum racōis ignorat eos· ñ omino negligat· et cōtēpnat dei cultū ꝛ salutē ꝓpāꝫ et p ꝯñs taliū ignorācia nō ē sine culpa· nisi forte quis excusaretur de illoꝝ noticia per defectū doctoris· vel p breuitatē vite. post iceptū vsū racōis vel p imbecillitatē vsus racōnis· nā ꝓpter vltimū iđ dicit scđo· in· iij· đ· xxv· nō requirit in quolibꝫ necessario· eciā p statu isto· ꝙ oēs istos articulos explicite ꝛ distincte

credat· qꝛ deꝰ nullū obligat ad impossibile ext' de re· iu. li· vj· nemo eni pt ad impossibile obligari· et iđo si qs rudis ē q̄ nō pt ꝯsiderare quid sit natura· et quid psona· non ē necesse ꝙ habeat actū explicitū đ articulo ptinēte ad nature vnitatē et psonaꝝ trinitatē distincte sic hñt clerici lrati ꝟ sufficit sibi si nō pt huiōi distinctōꝫ intelligere quia nec terminos· ꝙ credat sicut quilibet credit vsum hñs racōnis hec scđo· nō tñ videtur aliquis tam grossus vtens racōe qui nō possit aliqualiter manuductionibꝫ et exemplis ad misterium trinitatis itelligēdū aptari· ¶ Dicitur eciā secūdo nisi quis excusetur ꝓpter breuitatem vite vnđ querit Altisidorenꝭ· in· iij· suo mateia đ fide· in quo instanti primo hō teneatur credere sꝟ pena priuacōis caritatis habitꝰ· Et ponit casū ꝙ puulꝰ statim post baptismū ꝯferatur ad paganos· et ibi moret' vsqꝫ ad adultā etatē· Rñdet' ꝙ ꝟm aplm Inuisibilia dei a creatura mūdi· p ea q̄ facta sūt itellcta cōspiciūt'· ergo ad hoc ꝙ aliqs credat oportet ꝙ pus cōsiderꝫ visibilia ꝛ ꝯferat illa sue cause· sed ad omnia ista exigitur tpis tractꝰ· iđo ipossibile est

p se q aliqs in primo instāti vsus racōis credat. null9 aūt tenet' ad impossibile p se. vn nō nullus tenet' credē in pmo oin stāti etatis adulte. Iudex eni secularis dat indicias ad cre dēdū i se. s qntū pcise temp9 deus det ad huōi deliberacō; nullus scit nisi deus. Ex quo patet q hoc argumentū non valet. iste ē adultus a nūqm credidit i deū et sic decedit er go dāpnabit'. Racō ē qz nū= qm fuit i hora vel mora credē di et ideo iudicatur ut puul9 donec tēpus deliberacōis fue rit elapsū hec ibi. ¶ Dicit' eciā notāt. ū quis excusaret' ppt defectū doctoris. vnd dicit tho. i. iij. di. xxv. Si qs de mi sterio incarnacōis credēdo vl' huiōi instructorem non ha= beret ei de9 reuelaret ū ex cul pa sua rmaneret. vū explica cio eoz que sūt de necessitate salutis. vel diuinit9 homi pui deretur p predicatorem fidei sic patz de cornelio actuū. x. vl' p reuelacōz qua supposita in ptāte liberi arbitrij ē ut in actū fidei exeat. Idē eciā po nit. x. q. ij. ar. vij. vbi rectat exēplū famosū. Qd eciā re= fert vincēci9 i speculo histo= riaz li. xxmj. c. C. lxxij. Na i ostātinopoli qdā lammā au= reā inueīt a sb ea virū iacētē cū hac scriptura. xps nascet' ex vgine maria et credo i eum sub ostantini a hyrene tēpoi bus. O sol iterz me videbis p tunc aūt hyrena siue helena mater cū filio suo scz cōstanti no impauit ¶ Tercō eciā opō tet quēlibet simplicē iterdum explicite credere articulos ū expsse otētos i simbolo aplo rū. puta cū eccia odēpnat ali quē articulū otra hereticos in certa terra. vū fm tho. et sco. i. nj. Si sit aliquid quod cre= dendum est qd tū ōiter non predicatur in eccia. sed ppo= nitur spēaliter in vno loco de nouo non est illud necessariū simplici credere firmiter. Illi tanqm vero adherendo. ymo necessariū ē magis illi nō ad= herere quousqz sciat illd credi ab eccia tanqz verū. Et si hoc sibi ostiterit tenetur illi firmi ter adherere. Sicut i morali bus qn sunt altricacōes d ali quo pcō qn est pcm mortale ut si vnus dicat expertus in sciēcia. q nō licet sic mercari. ali9 dicit q sic tuci9 est sic ū procedere quousqz veritas pa teat aliūde Sic dic sco. i for ma et dirce cōcordat tho. Ex quo patet q si qs int hereti= cos nutrit' nullū hūs doctor= rē catholicū si errat i necessaio credēdis non in toto excusat'

Quia aut nimis cito ċdit alicui errori· aut diuinum auxiliũ non inuocat aut suis peccatis exigentibus īformato rē hr̄e nō meruit. ut dic̄ altisi
g diorenſ. ¶ Sc̄d̄o p̄ncipalit̄ sciēdū ē· quō q̄lit̄ credere de beam⁹· deum colendo· Vbi notandum ꝙ modus fidei necc̄arıo est d̄bite habēd⁹· videlicȝ in corde p assensũ· in ore p v̄bum ·et in ope p preceptorũ dei exercitium. Quo ad p̄mũ de credendo in corde· Sciēdũ ꝙ actus hit⁹ fidei est credē et noscere seu ītelligere et firmiter assentire ac adhere hijs que lex xp̄iana nobis ꝓponit credenda Et sic credere seu fides habȝ duo· scȝ appl̄hēsionē seu cognic̄ōnē· et assensũ siue adhesionē· Et quidam pl⁹ habent de p̄mo · quidam pl⁹ de secūdo· oēs tn̄ fideles vtrūqȝ hn̄t· n secūdũ videlicȝ assentire seu adherere ē magis meritoriũ q̄ȝ p̄mũ videlicȝ ognosce seu appl̄hēdere. De primo non nunq̄ȝ sepe plus habēt l̄rati· n s̄ scd̄o ecouerso simplices amplius· patet illud· q̄ simplices firmius credūt nō nūq̄ȝ dc̄is scripture q̄ȝ l̄rati· cui⁹ signũ ē ꝙ simplices sepe plus opib⁹ demōstrāt ea que scriptrra iubet q̄ȝ l̄rati faciāt· si enim l̄rati firmiter assentirēt · et pfc̄e vtiqȝ in op⁹ exirent· Signũ enim magne fidi est q̄n fides cordis in op⁹ exuberat p opera bona ex fide pcedēcia. Signum vero pue fidei ē· q̄n modicũ redūdat ī virtutū exercicia· Illa vtiqȝ quib⁹ ī speali p fidē ē assenciendū cōplēdun tur in articulo symboli ut sup patuit· Secūdo eciā exigit̄ ꝙ quis interdū fidē pfiteat̄ ore· vn̄ ro. x· Corde credit̄ ad iusticiā· ore aūt ofessio fit ad salutē· vbi s̄m glo· ¶ Cor
h de credere sufficit ad iustificacōȝ s̄ oris cōfessio exigit̄ cum q̄s ī martirio d̄ fide querit̄ q̄d martiriũ multi fugerūt cord credentes· s̄ ore dāpnabiliter v̄itatē negantes· vn̄ luc· ix xp̄s ait qui me erubuerit et meos sermones hūc filius hominis erubescet cū venerit ī maiestate sua· Et math· x· Qui me ofessus fueit· cōfitebor et ego eū corā p̄re meo. dic̄ aūt tho· ı· ı· q· ııȷ· ar· ıȷ· Cōfessio fidi est p̄ceptū affirmatium iō licet semp liget. ñ tn̄ p semp s̄ est nec̄aria ad salutē ī aliq° loco et tp̄e q̄n scȝ p obmissionē hui⁹ cōfessiōis s̄btraheret̄ honor debitus deo· vel eciam vtilitas proximis impendenda· puta si aliquis interrogatus d̄ fide taceret. et ex h̄ crederet̄ vel ꝙ nō haberet fidē

vel cꝙ fides nō esset vera· vel aliȷ̄ p ei⁹ taciturnitatē auterētur a fide· In huiōi enim casibꝰ ꝯfessio fidei ē de necitate salutis· Itē dicit̄ ibi ī casu neccitatis vbi fides piclitatur: q̄libꝫ tenetur fidē suā ꝓpalare· vel ad instructiōnē alioꝝ fideliū siue ꝯfirmacōꝫ vel ad repmēdū infideliū insultacōnem Si tn̄ turbacio ifideliū oiret̄ de ꝯfessiōe fidei maifesta absqꝫ vtilitate fidei vel fideliū non esset laudabile in tali casu fidē publice ꝯfiteri· vn̄ mathei vij· Nolite sanctū dare canibꝰ neqꝫ margaritas sp̄gē ante porcos· ne ꝯūsi dirūpāt vos Sed si vtilitas aliq̄ fidei speret̄ aut necessitas assit: cōtēpta turbacōe ifideliū debꝫ hō fidē publice ꝯfiteri ſm illd̄ math· xv Sinite illos scꝫ turbari ceci sunt et duces cecoꝝ· hec ibi ¶ Sꝫ quereres tenet̄ ne aliquis sb̄ p̄cepto mātiriū subire ꝓpter xp̄m Rn̄dꝫ tho· q̄dli· mȷ·q·x·ar·ij· Illud qd̄ h̄ querit̄ nō cadit absolute sub p̄cepto id ē nō ē p̄ceptū absolute sic honorare parētes Sꝫ cadit sub precepto ſm p̄paracōꝫ animi id ē ī casu· sic scꝫ cꝙ hō habeat animū p̄paratū ad faciendū illd̄ qd̄ debitū reddi tur ex aliq̄ causa occurrente· Sū eni op⁹ esset, ꝗ h̄ exigerꝫ

sal⁹ alioꝝ homo debet esse paratus ad hoc faciēdū· p hunc nāqꝫ modū sustinere martiū ꝓpter xp̄m cadit sub p̄cepto qꝛ scꝫ hō debet habere animū paratum ut prius ꝑmitteret se occidi q̄ꝫ xp̄m negaret· vel mortalit̄ peccaret· Et sic eciā relinq̄re ꝓpria bona cadit sub p̄cepto qꝛ deberet esse parat⁹ anim⁹ xp̄iani maḡ sustinere rapinam bonoꝝ suoꝝ q̄ꝫ cristū negare· vel mortalit̄ peccare· De hoc tn̄ multū secū cogitare et ad pticularia descendere· an hō poci⁹ vellet tali vl̄ tali horribili morte plecti q̄ꝫ fidē negare vl̄ mortalit̄ peccare caue̅ dn̄t simplices p̄sertim ne seipos cogitādo vl̄ aloquēdo tēptēt· sufficit eni in gn̄e de h̄ h̄re bonū ꝓpositū et sperare ī dī g̃ciā cꝙ bn̄ acturi essent si neccitas adueniret· in necessitatis eni articulo multi pri⁹ eciam in fide exigui repti sūt diuino assistēte auxilio mātiriū aiosissime tolerasse· vn̄ tho· q̄dlibe· j·q·vnj· dicit Cōtritus tenetur in generali velle pati magis q̄m cūqꝫ penam q̄ꝫ peccare· ideo anselm⁹ libro d̄ similitudinib⁹ dic̄· cꝙ aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa q̄m in paradiso cum culpa quia ī nocēs in inferno non sentiret

penam et pcō in padiso non gauderet de gloria. Et qz cōtricō non pt esse sine caritate p quā oia dimittunt peccata Ex caritate enim pl9 hō diligit deū q̄z seipm. peccare aūt est facere cōt deū. puniri aūt est aliquid pati contra seipm vn̄ caitas hoc reqrit ut q̄zlibz penā homo cōtritus pelig at culpe. Sz i speali descēdē ad hanc penā vel ad istā nō tenetur. Animo stulte faceret si quis seipm vel aliū sollicitaret sup huiōi pticularibz penis Manifestū est enim q̄ sicut delcābilia pl9 mouēt i pticulari ōsiderata q̄z i ōui. Ita terribilia pl9 terrēt. si i pticulari ōsiderētur. Et aliqui sunt q̄ in minori tēptacōne non cadūt qui fōte i maiori caderēt Sicut aliqs audiens adulteriū nō incitatur ad libidinem s̄ si p cōsideracionē descendat ad singulares illecebras magis moueret. Et sihī aliquis non refugeret pati mortē p xpo. Sz si p ōsideracōz descēderet ad cōsiderādū singulas penas magis rtraheretur. Et ideo descēdere i talibz ad singularia ē inducere hōiez i tēptacionem et pbere occasionē peccādi hec thomas. Utrz autem quis possit effici martir sine morte. Respondetur q̄ sic sex modis. de tribz di. Bern. triplex ē martiriū sine sanguine. scz parcitas in vbertate q̄z habuit dauid. largitas i paupertate q̄m exhibuit tobias et vidua. Et castitas i iuuētute qua vsus est Josep in egipto s̄m gre. eciā triplex ē. videlicet paciēcia adūsoz vn̄ dic. sine ferro mātires esse possum9 si paciēciā veracit i aio custodim9 Compassio afflictoz vn̄ dic. ois q̄ dolorē exhibz in aliena nccitate crucē portat i mēte. dilectō inimicoz vn̄ dicit ferre ōtumelias. odiētē diligē. mātiriū ē i occulta cogitacōe. Sed querit an habēs caitatem impfectā possit sustinē mātirium. hāc questionē mouet sanct9 doctō q̄ōli. nj. q. xxij. sub hac fōma vtz aliqs absq̄z pfcā caitate possit se ad mātiriū offerre. Rn̄det in opibus v̄tutū duo sunt attēdenda. scz illud qō fit. et mod9 faciēdi. Cōtingit autē idē factū qō fit s̄m aliquā pfectā caitatē fiei eciā nō solū ab habēte puā caitatē s̄ eciā a non habēte v̄tutem. sic aliquis nō hn̄s iusticiā pt facere aliqō opus iustū. sed si attēdim9 ad modū faciēdi. is q̄ non habet v̄tutem nō potest opai sicut ille qui habet nec ille qui habet puam sicut ille

qui habet magnam qui opa-
tur faciliter et prompte ꝛ de
lectabiliter quod nō facit il
le q̄ caret v̄tute vel qui puam
h abꝫ. Sic ergo dicendū est
ꝙ hoc opus quod ē offerre se
martirio vel eciā matiriū suf
ferre: p̄t facē nō solū caritas
perfecta. Juxta illḋ ioħ. xv
Maiorem caritatē nemo ha
bet ut animā suam ponat pro
amicis suis. ħ eciā impfc̄a ca
ritas. vnḋ glo. sup illud p̄s.
Dilexi mādata tua sup aurū
et thopasion dicit minima cai
tas plus diligit dei legem q̄ꝫ
milia auri ꝛ argenti ꝛ eadem
racōe q̄ꝫ oīa tpalia. Et qḋ
plꝰ est ille q̄ caret caritate se
offerre p̄t martirio et suffer-
re scḋm illud. j. corin. xiij. Si
tradidero corpꝰ meū ita ut ar
deam caritatē aūt nō habeaꝫ
nichil michi pdest. Sed ca-
ritas pfecta ħ facit pmpte
et delectabilit̄ ut patꝫ ḋ lau
rēcio et vincēcio q̄ in tormen-
tis hilaritatē ostenderūt. ħ
aūt non potest facere caitas
impfecta vel eciam ille q̄ ca
ritate carꝫ hec tho. Sꝫ an ex
pediat impfc̄o se subicē spō
te martirio. Rn̄o. ꝙ n̄ dinitꝰ
qs sit motꝰ: ħ icautū ē Et ta
les i magna multitudie rpiū
tur fidē negasse ut patꝫ p eu
sebium li. vj. ecc̄. hiſ. c. xxx.

ter cio exigitur ut fidē q̄libet
fateatur ope. si vult ad vitā i
gredi et meritorie agē. nā fi
des sine opribꝫ mortua est ia
cobi. ij. Et si vis ad vitā igre-
di serua mandata. vbi thema
¶ tercio prin cipaliter viden- l
dū est quot genera hominum
p̄ceptum de fide trāsgrediū-
tur Sūt aūt quiqꝫ. Primo fi-
dem addiscere negligentes.
nam in decre. p aug̃. de conse
cra. di. iij. Statutū est ꝙ pa
trini tenētur filios docere sim
bolum apostoloꝝ Et racō ē q̄
ibi ea vel paulo plura cōtinēt̄
q̄ꝫ quilibet credere teneat̄ et
ordinate ibi articuli ponūtur
et memorie facilius imp̄mun
tur. tenent̄ inquā discere ne-
scientes nisi excusaretur ut su
pra: imbecillitate ingenij ca
rēcia doctorum. aut pinqui
tate puericie. Secūdo in fide
dubitantes nā tales dicūtur
heretici q̄ dubitant de fide ca
tholica ut patꝫ auctōitate
extra de hēticis li. v ¶ Vbi di m
citur dubius in fide infidel̄ ē
nec eis omnino credēdum est
qui fidem veritatis ignorant
hec ibi. nō credēdum dic ap-
paratus id est testimoniū eo
rum non recipiēdū. Et patēt
illa ḋ thoma ioħ. xx. cui xp̄s
Noli esse icredulꝰ ħ fidel̄. vn̄
ꝛ didimꝰ ḋi idō q̄ dubitauit

Racōe eciā patz · qr dubitās nō est i fide. eō q̄ n̄ assenciat alicui articulo certo, vl' omib9 Et qui nō est in fide ē ɔt' fidē ſm illd mat · xij · ⁊ luc · xi · Qui nō est mecū contra me est ·

¶ Sic apl'i fuerūt tp̄e passiōis xp̄i licet ɔfirmati fuerint i aduētu spūs sancti · nā glo · sup illd ps. Ego ɔfirmaui columnas eius dic. Apl'os qui i passione titubauerūt · Idē dicere videt' beatus. aug9 · satis expsse li. de origine · Ad venatū vbi dic latronē bene de xp̄o ⁊ apl'os male ð xp̄i diuitate sensisse Tercō psūptuose fidei articulos scrutari volentes Sicut aug9 ante cōuisionem fecit: contra illud ecc · iij · Alciora te ne quesieris · ⁊ forcōra te ne scrutat9 fueris ⁊ q̄ scrutatō ē maiestatis opprimet' a glia vn̄ bernar: fidē scrutai p̄sūptuose temeitas ē · credere pietas est · noscere vero vita eterna ē · ¶ Quarto fidē ore negātes licet cōde teneāt tales mortalit' peccant · ut sup patuit. q̄les fuert Nicodem9 Joseph ab aromathia · et mlti p̄ncipes iudeoꝝ i xp̄m credētes ſi ne extra synagogam eicerētur cū nō fatētes · de q̄bus habet' Joh · xij · peccauerūt eni mortalit' dic · ibi nicode lira · qr p̄ncipes erāt q̄ plus tenebātur fidē astruere · et' qr erat ð necitate salutis xp̄m ɔfateri ibi · ⁊ ut ibidē dr dilexerūt gloriā hominū magis q̄m gloriā dei · Nam ut dicit tho · 2 · 2 · C · xxxi · quādo quis gloriam suā p̄fert testimonio di sicut cōtra p̄fatos p̄ncipes dicitur · Similit' ⁊ pe · ter peccauit mortaliter negando xp̄m ut pbat thomas i q̄dlibe · suis ¶ Quinto heretici ⁊ ip̄is credētes · eoꝝ defēsores · receptores ⁊ fautōes · Oms isti quicq̄ eciā sūt exɔīicati qn̄ viciū eorū i aliquē actū exteiorē publice vel occulte progreditur, ut plura iura expsse dicūt ·

¶ Terciū Capitulum

Secūdo spes cadit sb̄ p̄cepto ut dic ſ tho · 2 · 2 · q · xxij · ar · i vn̄ Jere · xvij · maledcus q̄ ɔfidit i hoie ⁊ poit carnē brachiū suū. et a dn̄o recedit cor eius. vn̄ spe eciā colit' deus corde qr procedit ab habitu infuso · Est aūt spes ut dic' Mgr in · 3 · di · xxvj · certa expectacō future beatitudis veniēs ex dei grā. ⁊ meitis p̄cedētib9 Hic aūt tria p̄ncipaliter sūt videnda · Primo q̄ p̄ncipaliter sperare ⁊ appetē, debeam9 · Scdo quō contra hoc mādatum excedāt ð sperātes, Terco quō p̄sumētes · Circa

p̄mū pro itellc̄u habit⁹ spei
⁊ exercitio ei⁹ act⁹ ē sciendū
ꝙ act⁹ hui⁹ sc̄d̄e v̄tutis ē ꝯ-
fidere firmiter vl' certa ꝯfidē-
cia q̄m q̄lib3 deb3 h̄re q̄n̄q3 in
actu ſ3 semp̄ i habitu d' h̄ ꝙ
eternalit' saluetur· q̄ ꝯfidēcia
d3 initi ex vna p̄te sup̄ dina
gr̄a ⁊ misericordia cui deb3 ꝯ
fidē ꝙ ip̄m saluabit ⁊ ex alia
p̄te sup̄ ꝓp̄ijs meritis q̄ ad h̄
vult h̄re ḡcia adiutrice· deb3
eni firmit' ꝓponē in corde suo
ꝙ p̄ca vitādo ⁊ bn̄ viuēdo ve
lit mereri vitā eternā q̄ sine
h̄ ꝓposito esset magis p̄sūpcō
q̄3 spes· sic sūt q̄ ꝯfidūt fatue
ꝙ saluabūt' et tn̄ nichil facē
volūt vl' dimittere pro salute
b sua ¶ Illa autē q̄ sūt sperāda
⁊ desiderāda q̄ n̄ possum⁹ v̄tu
te ꝓp̄a ꝯseq̄ debem⁹ eā petē a
deo Et ista sb̄ n̄uo septuplici
enumerāt' breuit'· vtilit'· et or
dinatissime math· vj· in oracōe
dn̄ica in q̄ s̄m tho· 2· 2· q· lxxx-
nj· ar· ix· Inuocam⁹ p̄° deum
rememorādo quis ē q̄ pat' nr̄
puta fidelissim⁹· p̄jssim⁹· di-
tissim⁹· sūm⁹· et prudētissim⁹
pater in quā· creacōe· guber
nacōe· r̄dēpcōe· ḡtisfactōne
et glorificacōe· ſ3 vbi ē· in cel'
specialiori effc̄u ⁊ sūma pos-
sessione· primū igitur dicitur
pat' nr̄ ut nichil diffidamus·
Sc̄d̄m additur in celis ut cor
sursū habeam⁹· post h̄ septē
p̄ ordinē petim⁹· vbi sic ē or-
do ita ⁊ dig̃tas septē bonoꝝ
petim⁹ eni p̄°· Sāctificet' no
mē tuū id ē honorificet' ⁊ lau
detur· ut memoria tui nomis
quo de⁹ nr̄ et p̄r diceris semp̄
et vbiq3 in reuerēcia habeat'
et h̄ i cūctis opib3 p̄ncipalit'
debem⁹ intēdere· Et p̄fectis
sime fiet in patria vbi memo
ria eo fecūdabit'· itellc̄us vni
et' et volūtas amore āplexa-
bitur· nō aūt sic petitur sc̄d̄m
aug· in sermone dn̄i i monte·
quasi n̄ sit sanctū nomē dei ſ3
ut sanctū habeat' ab hoib3 id
ē ita innotescat ill' dn̄s ut nō
estimēt aliq̄d sancti⁹ q̄d ma-
gis offēdere timeāt· ſ3 q̄ p̄fe
cte in nob̄ sanctificari nō p̄t
nomē p̄ris n̄ in p̄r̄ia tuto loco
ideo dicim⁹ secūdo adueniat
regnū tuū· Est aūt sola debi
ta via ad h̄ regnū ut volūtas
dei impleatur q̄ p̄ceptis inno
tescit clare· Ideo· nj· d' fiat vo
lūtas tua sic i celo ⁊ i terra ad
hec aūt p̄cepta ꝯtinuāda mei
toie necc̄ari⁹ ē panis et sb̄sidiū
tā corp̄is q̄3 aie q̄d petim⁹· mj
dicēdo panē nr̄m quottidia-
nū et' Et hec· mj· bōa positia r̄
sidua sūt libacōis a mal' q̄ sūt
tria· p̄mū ⁊ pessimū ē culpa p̄
terita et' q̄m dicim⁹· dimitte
nob̄ et'· tēn eni ad p̄cā3 et nā

ad irā dei· et ad multa alia ma
la sustinēda· secūdū est futu=
rū malum· i qd incidere possu=
mus inclinante temptacione
contra qd dicimus· et ne nos i
ducas in tēptacōnē· Ultimo
petim⁹ libera nos a malo· pe=
ne scz et ab omi qd pt īpedire
fuiciū dei· Amen id ē fiat op
C tam⁹ ¶ Sed notādū· q̄ orō
q̄nq̄ ē i pcepto ſm tho· in diū
sis locis· ut i· iiij· di· xv· et· i· i·
q· lxxxiij· Primo ad horas ca
noicas tenēt ministri ecclie·
q2 medij sunt inter deū et po=
pulū· q2 nutriuntur a populo
et q2 ad eucaristie sacramtū de
bēt esse dispositi āpli⁹· vn̄ bn̄
ficiati et i sacris ↄstituti· et rli
giosi pfessi ad horas tenētur
¶ Scdo quilibet tenetur interdū
p se orare· et sibi pcurare bo=
na spūalia· que nec marie vir
gini data sūt semp sine orōe·
psertim tn̄ ad h tunc aliquis
tenetur· qn̄ aliquis grauiter
tēptatur· nec aliter pt adiu=
uari· Tercō pro pximo i casu
sue necitatis· quo p aliū non
iuuaret in tēptacōnibȝ suis i
mortalibȝ me sciēte hoc· et cū
nec se alio⁹ iuuare posset. Tūc
eni locū habȝ illd ābro· pasce
fame scz spūali morientē· si n̄
pauisti occidisti. ſ hoc diffici
le ē scire. Quāto dn̄icis diebȝ
et i festis pcipuis ad ↄformā

dū se mistris ecclie· h sentēci
alit tho. sup· iiij· di· xv ¶ Qn̄ D
to qn̄ qs vult aliquid orare·
Sexto si satisfactōz i penitē
cie sacramto· p orōz rcepit p se
Septimo si satisfactōz orō=
nū p alio pmisit· Octauo ex
bn̄ficō rcepto i elemosina spi
rituali vel corpali· p dāte be
neficium· sicut paupes p diui
tibus a quibȝ elemosinā reci
piunt et diuites p clero· a q̄
ſmonē et sacramta recipiunt
nisi aliunde refūdāt. Prefati
aūt vltimi quatuor modi sūt
saltem debiti· et si non pcepti
semp quo ad oms. Conſ hoc
mādatū spei excedit· Primo
p desperātes ¶ Ubi sciēd ſm E
Tho· et bonauen. sup· z· circa
finē· q̄ desperacō non ē semp
pcm in spiritū sanctū. Aliqn̄
eni aliqs desperat ſm bonauen
ex pusillanitate· ita q̄ in ipa
desperacōe nō venit ↄplacēcia
ſ dolet et renititur cōtra ipa3
et sic n̄ ē i spiritū sanctū· quia
ex tali desperacione nō picit
ho in pfūdum· pt enim h ex
vehemēti demonis temptacō
ne puenire· vel aliquando ex
naturali ifirmitate· ut ex ma
nia ut crebo ↄtingit repire in
feminis· vn̄ bonauen. sup· ij·
dicit· desperat aliqn̄ qs ex pu
sillanitate· ita q̄ i ipa dspera
cōe n̄ venit cōplacēcia· ſ dolet

et renittit ꝯtra ipā et sic non ē pcm in spiritū sanctū · hec i scdo di · xliij · Est alia despera cō q̄ qs desperat diffinitiue ab scondēs se quasi a facie dine misericordie ſm q̄ cayn fecit q̄ dixit a facie tua eicis me ho die et h̄ simplr ē pcm in spiri tū sanctum q2 est in ꝯtumeli am dine misericordie cui suā p̄ fert iniq̄tatem sicut ait cayn maior ē iniq̄tas mea q̄m ut ve niā merear · Ex h̄ tn̄ nō iudi catur infidelis · aut q2 tal' bn̄ sentit d' alijs · et male d' se aut certe q2 n̄ estimat deū misere ri velle · Et tale pcm i spiritū sanctū semp hab3 ꝯiūctam maliciā p̄ eo q̄ q̄ sic desperat i tali culpa vult vitam suā fi nire vn̄ tales d'speratissimi fre quēt' sibi iferūt mortē · Et tho dicit q̄ desperacō inq̄ntū de speracō est spēs pci i spiritū sanctū que nō ꝓuenit ex hoc q̄ aliquis neget remissionem peccatoꝝ · ſ3 remissionē pecca toꝝ quā fieri credit ut liberi2 vacet pcis sponte a se abicit dū n̄ vult tēdere i h̄ q̄ remissi onē peccatoꝝ ꝯseq̄tur · Cau sa aūt quare desperacō ē pec catū ſm tho · vbi prius · Quia ois mot2 appetitiu2 cōformi ter se hn̄s itellectui falso est scdm se mal2 et ecōuso bonus de vero d' deo estimato · Sed

circa deū vera estimacō itelle ct2 est q̄ ex ipo ꝓueit homi salus et venia pcoib2 datur ſm illd̄ ezechiel · xviij · Nolo mortem peccatoris ſ3 ut ꝯuer tat' et viuat · Falsa aūt opi nio peccatoꝝ ē q̄ homini pec catori penitenti veniam dene get · vel q̄ peccatores ad se nō cōuertat p̄ graciam iustifi cantem · Et ideo sicut motus spei qui conformiter se hab3 ad estimacōnē verā est lauda bilis ⁊ virtuosus · ita opposi t2 mot2 desperacōis q̄ se ha bet ꝯformit' estimacōi false d' deo ē viciosus ⁊ pcm ¶ Se cūdo peccant cōtra spem p̄su mētes · vbi notādū ſm bona uētura · Q3 d' p̄sumpcō duplex ē vna ē d' meritis · alia d' impu nitate · Prima est qua quis d' meritis suis presumit et ē sup bie · Secūda est qua quis p̄ sumit de impunitate dans to tum diuine misericordie et au ferēs ei omino rigorem iusti cie ⁊ hoc ē peccatū in spiritū sanctū · quia claudit viam ad graciam et ad culpam aperit Et ſm thomā presūptuosus non peccat ex h̄ q̄ misericor diam di nimis magnam arbi tratur cū sit infinita · sed quia iusticiam eius ꝯtempnit et in h̄ eciā misericordie derogat abutens ea ac si nō esset iusta

Et ut dic̄. 2.2.q. 21.ar.2. p̄sūp
cio ideo pc̄m est q2 sicut falsū
est q̄ de9 penitētib9 nō indul
geat. vl' q̄ peccātes ad peni
tēciā n̄ reuocat. ita falsū ē q̄ i
pc̄o p̄seuerātib9 veniā ↄcedat
et a bono ope cessantib9 gl'iā
largiatur. cui est diaconi ↄfor
miter se habz p̄sūpc̄ois mo-
tus. et ideo presūpc̄o ē mi9
pc̄m q̄z desperacō q̄nto mag'
est ꝓpriū deo misereri et pcere
q̄z punire. ꝓpter eius infinitā
bōitatē. Illud eni sm se ↄue-
nit deo. h' aūt ꝓpter pc̄a nr̄a
vn̄ peccare cū ꝓposito p̄seue-
rādi i pc̄o sb spe venie ad p̄-
sūpcōz ptinet. et h' nō dimi-
8 nuit s; auget pc̄m. ¶ Pecca
re aūt sub spe venie q̄nq; p-
cipiēde cū ꝓposito abstinēdi
a peccato. et penitēdi de pc̄o
hoc nō est p̄sūpc̄onis sed hoc
pc̄m diminuit. q2 p huiōi vi-
det' h're volūtatē mi9 firma
tā ad peccādū. Ideo mgr̄ dic̄
li. ij. di. xxij. q̄ adā mi9 pec
cauit. q2 sb spe venie pecca-
uit. hec ille. Caueant h' p̄mo
inordiatā spem i quosdā san
ctos ponentes q̄ fuiūt beate
barbare. katherine et similib9
q̄ licet bn̄ faciāt h'ns fuiēdo.
videāt tamen ut spem suā cū
execucōne di vocacōnū et mā
datoꝝ roborēt. Scdo caue-
ant spem i hoie; aliquē nimis
ponētes sic faciūt parentes
interdū ꝓpt' liberos. negocia
et opa ↄtra p̄cepta di actitā
tes. cont' quos di Iere. xvij.
Maledictus qui confidit in
hoie. et ponit carnē brachium
suum. et a dn̄o recedit cor ei9
Caueāt terciō penitēciā ꝓcra
stinātes et sic sperātes tandē
cōuti i fine quod difficile est
nō impossibile ꝓpt' sex. videli
cet propt' infirmitatē vsū ra-
cōis et volūtatis tardātem.
propt' dolorē mentē īpedien
tē. propter habitū vicōsū ad
mala iclinātē. propt' timorē
mortis naturā terrētē propt'
familiam relinquendam per
strepētem. et demonē tēptā
tem. Terciō peccant ↄtra hoc
p̄ceptū orōnem dn̄icā et sym
bolū aploꝝ nō addiscētes. q2
ibi ↄtinētur sperāda.

¶ Capitulū quartū

Tercio dilectio dei
cadit sb p̄cepto q̄
sibi fuire debem9.
di q̄ dilectōe p̄° vi
debit' q̄m stricte p̄cipit' et q̄z
necāria ē Scdo q̄z vtil'. Ter
ciō q̄lit' cadat sb p̄cepto. Qu
arto q̄z rōnabiliter et cur p̄ci
pitur. Quito quot modis cō
tra eam peccet' ¶ Quātū ad a
p̄mū q̄z stricte p̄cipiat' di di
lectō pat; p p'lā Sīā exo. xx.
deū diligētib9 et deū odiētib9

terribilis pena indicit' et pre-
miū ꝓmittit' cū post p̄mū p̄ce
ptū imediate addit'. Ego sū
dn̄s de⁹ tu⁹ fortis zelotes vi
sitās iniq̄tatē pr̄m in filios i
terciā et q̄rtā gn̄acōem eorū
q̄ oder̄t me. ⁊ faciēs miam in
milia hīs q̄ diligūt me et cu-
stodiūt p̄cepta mea. Pria ps
ut di. lxx. 2. 2. q. c viij. hʒ veri
tatē de pc̄a tp̄ali q̄ filij puniū
tur q̄ sūt aliq̄d pentū et sic de
ɔg̃tis q̄ sepe viuūt vsq₃ ad q̄r
tā gn̄acōz. Scd̄a ɓm mg̃rm
i. ij. di. xxxiij. hʒ veitatē de fi
lijs ⁊ ɔg̃tis imitātibꝫ pc̄a pn
tū. Sʒ. iij. nūq̄ʒ intelligit' q̄
fili⁹ vel ali⁹ puniat'. pc̄a cul
pe vl' eterna ꝓ pc̄to alteri⁹.
Scd̄a ps pʒ q̄ sepe tota t̄ra
vna meli⁹ hʒ ꝓpt̄ cō i caitate
hoīe vtʒ de ioseph. dauid. ab
rahā et d̄ helia celū apiēte ad
b pluendū ¶ Itē necitas oñdit'
deu°. vj. ubi sic dr̄ diliges do
minū deū tuū ex toto cōde tu
o et ex tota aīa tua ⁊ ex tota
fortitudine tua. math. xxij.
Addit' ex oī m̄te tua. Erūtq₃
v̄ba h̄c q̄ p̄cipio tibi hodie in
cōde tuo ⁊ narrab ea filijs tu
is et meditaberis sedēs in do
mo tua et āmbulās in itinē dor
miēs atʒ ɔsurgēs. ⁊ ligabis
ea q̄si signū i māu tua erūtq₃
et mouebūt' an̄ oculos tuos
scibesq₃ ea i limie ⁊ ostijs do⁹

tue n̄ tn̄ dn̄t ad lr̄ām dic' glo.
in māu cōpali ligari ẜ sp̄uali
idest in oī ope adiūgi. Io. dr̄
q̄i Alias sic pharisei facēm⁹
si in māibꝫ corporeis ea defer
rem⁹ nec scibē ad lr̄aʒ i limibꝫ
et ostijs optet ẜ i oī eg̃ssu ad
op⁹ dn̄t ꝟuari. nā ɓm tho. di-
lectō dei et p̄xi dʒ esse regl̄a
oīm hūanoꝝ act. Itē math̄
xxij. Exn̄s sine veste caitatis
licʒ i nupcijs sit ecc̄ie q̄ ad fi
dē tn̄ ligatis maibꝫ et pedibꝫ
ꝓicit' i tenebras exteiores v-
bi erit flet⁹ et strido dēciū
Itē. j. cori. xiij. Ostēdit' q̄ nl'
la eloq̄ncia. nec scia. nec mira
cl̄a. nec elāgicō elemosinaꝝ
nec passio valʒ sine caritate.
Si iq̄t linguis hoīm loquā et
āgeloꝝ caitatē aūt n̄ hūero
f̄cus sū velut es sonās ⁊ ciba
lū tiniēs. Et si habuero ꝓhe
ciā ⁊ nouim misteia oīa scʒ sci
ptūe ⁊ oēʒ sciam. Et si hūero
fidē ita ut mōtes trāsferam
caitatē aūt nō habūo nichil
sū scʒ q̄ vita caitatis careo.
Et si distribūo i cibos paupū
oēs facultates meas ⁊ si tra
didero corp⁹ meū ita ut ādeā
caitatē aūt n̄ habūo nihil m̄
ꝓdest. Itē. j. cor. vl. Si q̄s n̄
amat dn̄m ih̄m xp̄m sit ana-
thema scʒ maledc̄us ɓm glo.
quia maledicetur in iudicō il
la maledcōe de q̄ math. xxv.

qr maledicetur in iudicio illa maledictõe de q̃ math. xxv Ite maledicti i ignẽ eternũ ·
b Quãutil' vo sit di dilectõ patz ex septẽ Primo filiũ dei ↄstituit caritas · qr misit de⁹ spiritũ filij sui. in q̃ clamam⁹ Abba pr̃· Ro. viij· et galla · iiij· ꝛ ioh· j· Dedit hĩs q eũ r̃ ceperũt ptãtem filios dei fieri q̃ credũt in noie eius· nã caritas peccatorẽ de infinita distancia in quã cecidit p mortale peccatum a deo in q̃ fuit i regione longinq̃ filius pdigus eleuat ad vnionẽ cũ patre celesti hoc eni gracie officiũ ẽ dic̃ Albert⁹· ij· de mirabili sciẽcia di· Secũdo facit mereri quolibꝫ ope moralit̃ bono vitã eternã· aut ei⁹ augmtum· qr si filij et heredes ut dicit' galla. iiij· ꝛ Ro. viij. Tercio facit qđ p modica bõa tẽpalia in casu p đo data ꝛ sic de aliis tãtũ meret' qs quãtũ alius p multa tẽporalia data ut patet de vidua cum duobꝫ miutis missis i gazophilatiũ luce. xxi· que cũ ti testimonio plus quaꝫ omnes misit· Et de sancto petro q licꝫ mod. cum reliq̃rit cũ ait math· xix Ecce nos reliquimus omnia ꝛ secuti sum⁹ te· qđ ergo erit nobis Rñdit amen dico vob et'· centuplũ accipietis ꝛ vitã eternã possidebitis· nõ eni ut dic̃· sup eodẽ gre· q̃ntũ ß ex q̃ntõ id est ex q̃nta caritate qs dat deus põderat tunc scꝫ quando non adest facultas exterior. Quarto facit interdũ nichil hñtẽ de bonis exterioribꝫ tantũ mereri đ premio essenciali q̃ntũ ali⁹ meretur qui multũ dat ut patꝫ in eo videlicꝫ. q in pauptate exñs ex magna caritate vellet dare centum florenos et nõ p̃t dare tãtũ i casu p̃t mereri sic qui centũ florenos dat· Exẽpli grã paup nichil hñs in caritate tamen existẽs ut duo quo ad gradũ qui pfectũ animũ habꝫ dãdi alteri mendico decẽ florenos tãtũ meret' de p̃mio essenciali quãtũ diues ex equali caritate dãs actu· x· florenos· secũdus tñ p̃miũ accidẽtale habebit qr gaudebit de eo q voluntatẽ dãdi habuit et q dedit et paup mẽdicus p eo intercedet ß hec modica sũt respectu essencial' p̃mij qđ erit de creatore· h pbat sentẽcialit̃ scũs th· j· ij· q· xx· ar. iiij
e Q̃nto impetrat et meret' sciencia magnã i pria et gaudiũ Sic q si simplex vetula i caritate ↄcedit· q habꝫ caitatẽ ut q̃tuor. Et mgr̃ in theologia si decedit in caritate ut duo. vetula hẽbit clariorẽ et pfectiorẽ

sciencia͂ ꝺ visis in ꝺeo q̄ꝛ theologus licet ꝺe habitibꝰ scientificis acq̄sitis mg̃r pl9 habiturus sit ꝺ sciēcia. ꝫ hec modicū ē r̄spectu sciēcie ꝺ ꝺeo imediate hn̄ꝺe. Racōnē assig̃t tho i p̄ma pte .q.xij. ar.vj. Quia magnitudinē caritatis vie seq̄tur i p̄ria mag̃tudo luminis glorie Et magnitudinē lu͂is glorie seq̄tur intimior vnio ⁊ visio ꝺiue essencie. et q̄nto intimi9 videt̃ ꝺe9 et vnit̃ alicui itellectui tāto plura ⁊ intēsi9 sciet q̄s ea que relucēt i ꝺeo et p ꝯn̄s maior ꝺelectacō seq̄t̃ et mai9 gauꝺiū. Caritas enī sinum corꝺis primo apit iꝺ ē
f capaciorem rēꝺꝺit Sexto caritas facit ꝙ ꝺiligētib9 ꝺeū oīa coopant̃ in bonū ro. vnj. Hijs celū est p̄miū infern9 a pc̄is prohibitoriū ⁊ similiter lymbꝫ purgatoriū: bona tpalia sustētamētum ⁊ oīs aꝺu͂sitas lucrū p paciēcie meritū. q̄ꝛ ꝺic̄ greg̃. nulla nocebit aꝺuersitas si nulla ꝺn̄et̃ iniq̄tas nulla enim pruꝺēti p̄t aꝺesse mala fortuna. q̄ꝛ ut ꝺic̄ boe. ꝺ ꝯsola. In ptāte eius est aꝺu͂s bn̄ vti ut ꝓsperis. Septimo in via facit oīe op9 leue. iugū eni inq̄t xp̄s meū suaue ē et on9 meum leue mathei. xi. ymo finis p̄cepti est caitas. j.
g thimo. j. Tercō q̄lit̃ caꝺat ꝺi

lectio ꝺei sup oīa sꝫ p̄ceptovi. ꝺēꝺū est. vbi notāꝺū ꝓut elicit̃ ex varijs ꝺictis scꝫ tho. ⁊ alioꝝ viꝺet̃ ꝙ tripliciť ꝺilectō ꝺei itelligit̃ p̄cepta Prio placibiliť seu fauorabiliť. secūꝺo orꝺiabiliť. Tercō app̄cabiliť. Primo ꝺebꝫ ꝺiligi placiabiliť sup oīa sic ꝙ vel̃ ꝺeo bonū ⁊ ꝯplacēcia͂ i h᷑ bꝫas sine r̄lacōe ipi9 i q̄ꝺcūq̄ꝫ aliuꝺ bonū Pro cui9 itellectu notāꝺa sūt aliq̄. p̄mo q̄ꝺ sit ꝺiligere Rn̄. ꝫm ph̄m i r̄thorica Est alicui bonū velle ut ꝺiligē hoieꝫ ē sibi bonū velle. Scꝺo q̄ꝺ sit homi bonū. Rn̄. ph̄s. j. et h᷑. et x. Felicitas sua v̄tutes et sciēcie. et hec nūq̄ꝫ obsūt sibi q̄ntū ē ꝺ se sibť ⁊ bona tpalia et mala pene ꝺeſuiēcia aꝺ virtutes Tercō nota ꝙ ꝺuplex ē h
ꝺilectō i hoibꝰ. q̄ꝺa͂ ꝯcupie. q̄ vtilitatis n̄re gr̃a ē puta cū aliq̄s ꝺiligit aliq̄ꝫ reꝫ ꝓpť se ꝺiligētē ⁊ sic ꝺiligim9 asinū capra͂ cibū et silia q̄ꝛ vtilia nob aꝺ honorē aꝺ ꝺl̃cacōꝫ vl̃ aꝺ comoꝺū n̄m ⁊ tali ꝺilectōe ꝺiligit h᷑ se p̄ncipaliť n̄ aliꝺ alia ē ꝺilectō aīcicie puta cū q̄s ꝺiligit aliquē hoieꝫ ꝓpť ipm ꝺilectū hoieꝫ ut cū q̄s viꝺꝫ aliquē sapiētē v̄tuosū et huiōi ⁊ sibi ista vult iesse ⁊ ꝯplacꝫ i eis ꝺiligit eū ꝺilectōe aīcicie. Quāto nota ꝙ ꝓpe ꝺo nichil bonū

ē nisi id qđ ipē ē videlicet q̄ ē omnipotens omnisciēs miseri cordissim⁹ paciētissim⁹ ditissi m⁹ ꝛ silia nā ieiunare· orarē· v̄ tutes acq̄rere vicia vitare nō sūt đo bōa licȝ corā nob̄ ei sint bonoifica Quia bonoꝝ nroꝝ ñ idiget sed nob̄ p̄fata bona sūt et p ea corā nob̄ glorifica tur pr̄ qui in celis est Ex quo patet q̄d sit deū sup oia dili= gere quia sibi bonū velle vi= delicȝ meditaī velle ꝛ ɔplacē ciam hr̄e q̄ est omnipotēs sa piētissim⁹ optimus et similia Et sic amam⁹ scđo amore vi= delicȝ amicicie nō ꝑpter aliud nec relatiē ad aliud non autē diligere debemus eum primo amore scȝ ɔcupiscēcie videlicȝ ut velim⁹ sibi bonū misericor die q₂ nob̄ bōa dat q₂ tūc nos pl⁹ diligerem⁹· vn̄ Bern̄·li· j· đ diligēdo deū absq̧ ītuitu p̄miȷ̄ diligēd⁹ ē de⁹·ver⁹ eni amor in seipo ɔtentus est Et iteꝝ licet de⁹ sit absq̧ intuitu premiȷ̄ diligend⁹ nō tñ absq̧ premio diligitur· vnđ quan= to quis puri⁹ diligit deū ꝑpt̄ se et quanto min⁹ habet r̄spe ctū ad se diligentē tāto deo dilectō plus placet ꝛ ampli us homo meret̄ Racō aūt q̄= re sic diligere debem⁹ deū ꝑ ter se est· Prima quia nisi sic tūc nō diligerem⁹ eum nobi

liori mō q̄ȝ diligimus equum asinū et̄· quibus bonum volu mus ꝑpter nos Item naturali ter mr̄ filio vult bonū sepe sine omi respectu vtilitatis ꝓprie ut in casu quo fili⁹ iuuenis mo reretur ergo plus tenem̄ deo Item idē patȝ in amicis veris ad quos exigitur ut non dili= gāt vtilitatis aut delcacōnis gr̄cia sed amicū propt̄ se· Itē experiēcia ē q̄ q̄s diligit prop ter se eū quē nūq̄ȝ videbit vlt̄ mare existētem· ut si audis đ probo milite in armis ꝛ v̄tuti bus vis sibi bonū et cōplacen ciam habes in eo licȝ nulla vti litas tibi inde seq̄ret̄· Cur er go nō diligerem⁹ deū propt̄ se sine omi respectu ad aliud ab eo Ex quo patet q̄ȝ multū merētur qui dei pfectiones sepe meditando ɔsiderāt ꝛ cor de sibi in h̄ cōplacet· Optim⁹ eni act⁹ ē diligere deū Hic q̄ritur p̄mo an deum diligere possim ut det m̄ vitā eternam seu celū· R̄n̄ō₂ nō sed p plura opa alia deo ſuire possumu̅ propt̄ vitā eternā· Nam dif ferunt seruire deo ꝛ diligere sicut gen⁹ ꝛ spēs· vn̄ opa bo na debeo facē plura et conari implere alia precepta· ꝛ alia propt̄ vitā eternā q₂ opa ta lia bona sūt vie ad celū· Sed diligere deū nō debeo ut vitā

eternā michi donet quia sic or dinarem deum i creaturam et in vtilitatem m eam quod illi citum est Tum quia hoc esset vti fruendis quod nūqm licet ut dicit augustin⁹ pmo d doctrina xpiana. Tum quia sic me principaliter quererē. tū eciam quia deteriora dnt esse gracia meliorum ɓm phm in politicis qd hic nō fieret Secundo queritur possum ne diligere deum ꝓpter bnficia que michi dedit. Respondit tho. 2.2.q.xxvij.arti.iij. Si hꝯ ꝓpter dicat causam finalem non d deo q2 sic vterer eo. Si autē dicit causam occasionalez vel motiuā possum scdm illud ps Inclinaui cor meū ad faciendas iustificacōes tuas i eternum ꝓpter retribucōnem. Beneficia enim que de⁹ nob dedit velut caritatem dei facule nos accēdere dnt ad deū diligendum et occasionem pstare. hec aūt questio sic et precedens et similes aut nūqm aut caute debēt pdicari secularib⁹

k ¶ Tercō queritur cur tam durum apparet secularibus deū a nob non debere diligi ꝓpter bnficia Responsio ɓm villhel. parisiēsem libro d virtutibus Hoc faciunt carencia doctorū realiū ꝗ igrancia seculariū que ꝓueit ex eo ꝙ se querūt non que dei sunt qd caritas di n facit ɓ dilectō curua. Querūt eni homies nimis terrena honores. diuicias. et similia q̄ licet sint minima bona tamen in eis contentantur. Similes pueris qui in piro plus amorē figūt q̄m i tota domo. Cōtra hunc modū diligendi deū peccant directe quidam peccatores qui vellent ꝙ de⁹ nō nosceret peccata eoꝝ vl ut sibi peccata eoꝝ placerēt contra quos i ps° dic dn̄s Existimasti inique ꝙ ero tui simil' arguam te et statuam ɔt' faciem tuam tales enim vellent deum non esse omisciētem vel summe bonum. Et hoc est deū velle non esse deum quia sciencia sua ē deus met ¶ Secūdo l cont' hoc faciunt odientes deum. vellent enim eum nō esse iustum punientē. ymo tristantur ꝙ iustus ē ut faciunt eciam dāpnati dicit autem tho. 2.2.q.xxxiiij. ꝙ odire deum iter omnia peccata grauī⁹ est quia in eo per se est aūsio ab incōmutabili bono In alijs autem est auersio p accidens. verū licet deus clare visus a nullo possit odiri quia sic i eo nec apparēs nec verum malum videretur. Tamen oditur a malis visus i suis effectibꝯ videlicet punicōis. Sic eni vidēs

per croceū vitꝛ pulchrum ho
minē iudicat pulchrū et bene
coloratum hoiez pallidum vel
croceū esse Sic pusi p penas
a do inflictas eū iudicāt cru
delem scdm illd ps. supercecı
dit ignis scꝫ pc̄i et malorum
effectuū et non viderūt solē.
m ¶ Secūdo pceptū de diligen
do deū sup oia debet fieri or=
dinalit sic videlicet cꝙ nos et
oia alia in deū referamꝰ et in
suā gloriā vltiate Ita cꝙ quic
qd diligimꝰ volumꝰ agimuˢ
ꝑpt deū et eiꝰ gloriā diliga=
mꝰ agamꝰ et obmittamuˢ.
quia tunc in oib rebus pluˢ
diligimus q̄ꝫ res ipsas quādo
suam gloriam in omnib que
rimus vltimate qꝛ ꝑpt qd vnū
qdcꝙ tale et ipm magis. i. po
n sterio ꝛ ¶ Et scdm hoc intelli
gi debꝫ preceptū dilige domi
nū etc. Qd breuiꝰ et clariꝰ sic
exponit tho. tractatu d pfe=
ctione spūalis vite Et ē mēs
sancti augu. li. j. de doctrina
xpiana nā dilectō ē actꝰ vo
lūtatis q̄ sigficatˢ p cor qꝛ sic
cor ē principiū materiale om
niū motuum corpaliū ita vo=
lūtas q̄ntum ad intēcionē fi=
nis vltimi q̄ ē obiectū carita=
tis ē pncipiū omniū actuū.
quarūcūcꝙ potencia ꝛ q̄ mo=
uentur a volūtate hec aūt sūt
tres scꝫ intellectꝰ q̄ sigficatˢ

p mētē. vis appetitiua iferior
que significatˢ hꝫ p aiaꝫ. vnd
fm eam dicimur agere vitā
aialē Et vis executia exterio
que significatur p fortudieꝫ
siue virtutem siue vires preci
pit ergo nobis cꝙ tota nr̄a i
tencō feratˢ in deum sic cꝙ om
nia actu vel habitu in deum
referantur sicut in finē Qd im
pletur cū aliquis vitam suam
ad dei fuiciū ordinat ⁊ p oñs
oia que proptˢ seipm agit vir
tualiter ordinātur in deū nisi
sint talia que a do abducant
sicut pc̄a Et sic diligitur deꝰ
ex toto corde Secūdo ut in=
tellectꝰ noster totalitˢ sbda
tur deo sic cꝙ homo credat ea
q̄ diuitꝰ tradūtˢ. scdm illud. ij
cor. x. in captiuitatem redi=
gentes omnē intellectū i ob
sequiū xpi. Et eciā i medita=
tis dei pfectionibus ei talia
inesse velimus et oia memota
ta alia scꝫ bn̄ficia di in deū or
dinemuˢ Et hꝫ ē tota mente
diligere. Tercō ut appetituˢ
nr̄ iferior reguletˢ scdm deum
et quecūcꝙ homo amat spetat
et sic de alijs passionib i deo
amet vniūsalitˢ omēꝫ affectō
nem ad dei dilectōꝫ referens
non in voluptates carnis Et
qui sic perdit animam suam i
vitam eternam custodit eam
Ioh. xij. Et hꝫ est ex tota aia

dilige. Quarto ut oia exteriora nostra verba et opa ex diuina caritate deriuētur et in dei honorē dirigantur sm illud .j. cor. vltio. Omnia opa vestra in caritate fiāt. Et sic diligitur deus ex tota fortitudie et tal' pfectō deū diligēdi cadit sb pcepto. quod autē omnia sunt in deū referēda et suū honorem patz .j. cor. x. Siue māducatis siue bibitis siue q̄d aliud facıatis omnia ī gloriā dei facite ut in oibus honorificetur deus. Sic enim fit debita rcōpēsa deo qui omnia in nos ordinauit ut dicit magister in .ij. di. j. Quia .j. cor. iij. Oia nr̄a sūt. Jus id docz naturale ut cuius ē arbor vel ager eius eciā totus sit fructus. Sz totū qd sumus et possumus et a deo accepimus et dei pprium est. ergo fructus opū nostrorum deo cedere debz. Sed p talia deo nullam vtilitatem adicere possumus. Cū scdm ps. Bonorū nostrorū nō indigeat ido oportz ut ad eius fiāt honorē. Item cuiuslibet veri fui omnia opa cedūt dn̄o lege ciuili. sed dei fui sumus per omnia a quo animam corpus. et res et quicqd in illis boni cōtinetur habemus. ergo nostra opa dei honori fuire iustissimum est. Notādum tamē quod quamuis omnia sint in deū ordināda vltiate. non tamē de necessitate sūt omnia immediate et ī solū deū ordinanda. Quia sunt multi fines adinuicē subordimati in quos res recte ordinari possunt. vltimate tamē totū ē in deū ordinādum. Exēpli gracia. comedere debes ut viuas nō ecōuerso. viuere ut opa licita facias ad que creatus es. Opari bene ut vitam etrnā habeas que sūt videre deum beatifice et eo frui. Et vitā eternā habere non pter comodū pprium vltimate s pter gloriā dei q̄ ibi plus exercetur. Sz queritur o

Cum non debeam deū diligere propter vitā eternam ex prima exposicōne possum ne alia bona opa facere pter deū diligē videlicz deū laudare. orare ieiunare. et silia pter acqrēdā vitam eternam. Rn̄detur quod sic Racō est qz omnia preenumerata opera bona vie nō sunt formaliter dei dilectio s effcus dilectōis. dilectō eni dei facit quē deū colere. orare. sanctificare sabbatū. multa precepta seruare. et silia. Et talia tāqz minus bōa ordināt ī maius bonū scz ī vitā eternā videlicz ī dei visiōz clarā et dilectōz. et hō ē rectus ordo. Scdo q̄ritur p an ad bonitatē actuū nrorum requiratur ut qs actualiter tendat

per reb p̄noiatas i deū ordie iacto R̄ndet̄ q̄ n̄ oportet actualiter sic tendē s̄ ut act⁹ nr̄i sint vere boni sufficit et req̄rit̄ ut cadāt sup debitā materiā et ut alias sint bn̄ circūstancōnati et q̄ referāt̄ in deum actualiter vl̄ virtualiter Tamē q̄nto plus q̄s actu in deum referret tāto pl⁹ meretur. Sicut mēcator ad remotam terrā paruā rē portās lucratur plus q̄ꝫ alter cū eq̄li re in ꝓpinquo manens oportet eni ad min⁹ hoiēꝫ taliter esse dispositū in animo per habitū acq̄sitū ex actualibꝫ relacōnibꝫ i deū aut p habitū infusū aut p generalē itēcionē faciēdi oia ꝓpt̄ deū q̄ si fere solueret et actualit̄ cogitarꝫ de deo et de relacōe i ipm statim referrꝫ in eū. Exemplū i filī pr̄ amat filiū ꝓpter quem ditādū mercatur circuit maria terras perambulat nō semper actualiter talia ordinās in filij ditacōnem sed sufficit q̄ labores p̄nominati impati sint aliq̄n a dilectōe filij cui⁹ iperij v̄tus manet i sequētib⁹ Simile de volēti ire romam nō oportet q̄ in itinere peregrinus talis semp actu cogitꝫ d̄ fine scꝫ d̄ roma sed medīāte vna ciuitate attigit aliā et sic est in ꝓposito ¶ Tercio

Querit̄ an ad hoc q̄ act⁹ nr̄i sint boni moralit̄ vel meitorie exigat̄ q̄ a caritate seu a dilectōe dei icipiāt ꝛ terminēt̄ origmentur et ordinent̄ R̄nsio q̄ sic nā q̄ oiri oporteat a dilectione dei patet p aug̃ in de spiritu et littera. d. non ē fructus bon⁹ qui de radice caritatis nō surgit. Caritas autē est d̄i dilectio ex acquisito habitu vel infuso procedens q̄ eciā nullus actus sit bon⁹ moraliter nisi immediate tendat i deum ut dei dilectio primario exposita vl̄ immediate tendat p alia opera in deum finaliter: p aug̃. in de ci. dei li. xix. vbi dicit nullas esse veras virtutes si in deū finalit̄ non referātur. Ex q̄bus patꝫ necc̄arium fore actus nostros originari et terminari a d̄o i deū verbi g̃cia. ad h̄ q̄ dilectio tua vel ꝓximi sit bona moraliter exigit̄ ut dei dilectō sit causa dilectōis ꝓximi ꝛ q̄ ꝓximū diligas finaliter propt̄ deum. Sic de elea et de alijs Sed ut sint opa nr̄a eciā meritoria oportꝫ ut ex ifusa dilectōe ꝓcedant videlicet ex caritatis habitu. j. cor. xiij.

¶ Capitulum quintū

COnt̄ h̄ pceptū faciūt plurimi catura sibi p fine statuēdo

quā creaturā pl9 deo diligūt ut honores·diuicias. volup-tates·scienciam·et plura alia Pro cui9 itellectu notādum fm tho·j·ij·q·j· qꝫ sempē ali-quid in corde hois qd homo sū me diligit et in qd maxie vitā suā ordinat. Et hoc dicitur vl tim9 finis hois· Et ad illd ha bet ho quasi specialiter faciē aie id ē supremā intencōnem cōuersam· Et si hoc ē deus tūc ho ē i statu salutis et si subito moreretur saluaretur Si ve ro est creatura iam ē in statu

b dāpnacōis. ¶ Nū regla tal a doctoribus sacre theologie elicitur Et sit prima ad noscē dū pcā mortalia a venialib9 qn amor vel affectio ad crea turā ad se vel aliū tātū crescit vel ē amor tā magn9 qꝫ i eo cōstituitur vltim9 finis id ē qꝫ aliqs nec actu nec habitu or dinat illā creaturā nec ei9 di lectōnē· aut eciā seipm i deū sed vellet cū tali creatura cōtē tari et nō curare deū offendere nec pceptum eius transgredi ꝓpt illam creaturā ē mortale peccatū· qr est aliqlis cōtemp tus dei· Et licet nō sit formal tn̄ ē fruicō creature et ꝓponi tur creatura dō vel eciam cū aliqs vellet cum creatura hic semp manere nō curādo de be atitudie licꝫ eni nō sint rudes

sup hō temptandi tn̄ semp ta lis amor ē pcm mortale· qn au tē aliqs diligit creaturā plus qꝫ deberꝫ ꝫ tn̄ ꝓpt hō nollet de um offēdē nec amiciciā ei9 p dē nec trāsgredi ei9 pceptū n̄ oportꝫ qꝫ tūc sit mortale· alia regula secūda videlicꝫ satis cō cordās cū pma ē· qꝫ qn aliqd omittit notabilit cōt dilectō nē di hō ē mortale· qn nō tūc ē veniale· Qn aūt aliqd fit cōt dilectōꝫ di pt attēdi penes hō qꝫ repugt caitati et aicicie qꝫ ad deū hre debem9 sup oia·

¶ Tercīo diligēd9 ē de9 sup oia e appciabilit sic qꝫ tā care hea9 et appciem deū qꝫ ꝓpt nullā ca turā eo carē vellem9 ꝫ oibꝫ a-lijs a dō eū eis ꝓponim9 et qꝫ tā firmo amore dō adhrea-m9 qꝫ ꝓpter nullā creaturā nec propt oēs sil aliqd faciam9 aut velim9 cōtrariū dine dile-ctōi id ē cōtrariū dei pceptis q eni dlibeāte fiūt cōt dina pcep ta sūt cōtraria dine dilectōi et caitati qr sūt pcā mortalia q tollūt caitatē Illd eciā videt velle sco·j·nj·di·xxvij· vbi di cit qꝫ ho debꝫ deū extēsiue dili gē sup oia·ita qꝫ nullū aliud nec oia sil sint eq appciabilia sic de9·ꝫ qꝫ oia alia vellꝫ cici9 n̄ esse qꝫ deū n̄ esse· Et dbꝫ eciā itēsiue deū dilige sup omnia ita qꝫ facili9 deberet iclinari

ad cõtrariũ dilectõis cuiuscũ q alterius q̃3 ad otrariũ dile ctõnis dei Est autẽ racio hor qr deus ẽ illa p̃ciosa margarita quã negociator ille iuenit qui abijt et vendidit vniuersa que habuit et emit eã math. xiij. Item cũ deus infinitus sit i bonitate misericordia et similibus attributis intẽsiue et extẽsiue ideo p ifinitis mũdis n̄ deberet offendi sm augu. Cur deus homo Itẽ stultissimus esset q cotempto thesauro grãdi papiliones insequeretur sicut pueri qd tñ faciũt qui creaturã plus q̃3 deũ diligũt. ¶ Contra hoc d preceptũ faciunt quicũq intuitu alicuius lucri temporalis consequẽdi ut fit in emendo vel vẽdẽdo a delectacõis ut fit luxuriãdo. a honoris ut fit supbiẽdo. vel vane gloriãdo faciũt contra dei preceptum. Tales nõ diligũt deũ sup omnia sed diligũt creaturã plus q̃3 deũ qr pter eã plus placet eis talis creatura q̃3 diuina voluntas i p̃ceptis. Et appreciatur uere vel interp̃tatie creaturã plus q̃3 deũ. vnde aug⁹. li. de. li. ar. diffiniẽs pccm mõtale dic Est spreto incommutabili bono rebus mutabilibus adherere. vnde math. x. Qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃3 me n̄ est me dignus. aut qui amat filiũ aut filiã super me nõ est me dignus. Secũdo cõtra hoc p̃ceptum faciũt qui amore alicuius persone ut adã r̃spectu eue et malo amore capti r̃spectu persone dilecte ne psonã talẽ otristent negligũt dei preceptum et otra ipm faciũt dei beneplacitum nõ curãtes Tercio q̃ timore alicuius psone ut sui pter dños deo obedire i p̃ceptis obmittunt et sic creatura vilẽ creatori p̃ciosissimo p̃ponũt. ¶ Ex dictis patere e pñt doctorum quedã regule et sit tercia in ordine. Quicqd omittit̃ vel obmittitur contra preceptum dei vel eccie vel legis nature vel supioris si talia p̃cepta sint de necitate salutis vel cõt̃ votum solẽpne vel priuatum vel otra iuramẽtum licitum semp ẽ mortale pcm Quia est dictũ vel factũ vel ocupitum cõt̃ legem eternã Sic eni diffinit aug. et allegat mgrm. ij. di. xxxv. Qñ vero citra tũc non comportat q sit mortale Itẽ patet q talia sb dei mãdatis p̃ceptiuis cõtinẽt̃ ¶ Alia r̃gla ẽ qrta videlicet Qñ aliqd fit ot̃ osciaz vere f vel false dictãtem aliqd esse mortale: ẽ mortale pcm qr est spreto vere vel interp̃tatiue incomutabili bono rebus mutabilibus adherere ut btũs aug.

diffinit peccatū mortale in 3 libro ar. et ē cōt terciam exposicōnem et cōtra apl'um ro. xiiij. Qui discernit si māducauerit dāpnat9 ē. quia nō ex fide. glo. id est s'm cōscienciam vnde cōsciencia erronea ligat non inquātum erronea sed inquantum consciencia. Item vl' q facit contra cōscienciam formidātem pbabiliter vel dubitatiue an aliqd sit mortale tunc semper est mortale pctm. Q ʒ aūt non fit contra cōscienciā adhuc pt esse mortale si cōsciēcia n̄ sit satis instructa et sufficiēter. vnd est rgula mgralis dubitās de aliquo an sit illicitū et stāte dubio illd agēs peccat. Sed hāc regulā exponit Cācell. parisieñ. Joh 3 gersona tractatu 3 pollucōe vna cū vilhel. alijs. dic. Intelligēdam esse de dubio tali qd est t vehemēs et magis aut eq saltem īducit mētem credere q mortale est illicitū sic q ē licitū. ymo albert9 adhuc facilior est. Secus est vbi mēs plus inclinatur et iudicat q ē licitū qʒ illicitum. qʒuis non habeat vsqʒqʒ certitudinem euidētem aut fixā. qr nec hoc ipm requiritur. Item Cancellari9 i de vita aie dicit istā regulā: exponens se discrimini pcī. mōtalis peccat mortalit

debere itelligi n̄ de omi dubio sed 3 probabili et vehementi probatur p illd Ecci. iij. Qui amat periculum peribit i illo Exemplum ponit de sciēt ponēte se dormitū ꝓpe serpētes qui se picula committit intoxicacōis. Pro intellectu taliū sūt notāde rgule. xvj. qs poit in diuersis locis. Cācell. i florib9 regulaꝝ moralium. Et libro. iij. 3 cōsolacōe theologie Prima equitas quā nominat plus epykeyā prepōderat iuris rigori. Est aūt eqtas iusticia pēsatis omnibꝫ ccūstācijs particularib9. dulcore misericordie tēpata hoc intellexit q dixit Ipe eciā leges cupiunt ut iure regāt. Et sapiēs noli esse iust9 nimis. alioqn sūma iusticia sūma iiusticia fit et ps Omnia mādata tua eqtas 3i scʒ id ē cū eqtate pēsanda Secūda ābulādū ē in via virtutū doctrina. via regia ut nec strictiꝰ fiat dei mādatū nec laci9 qʒ ipe mādaueit qʒuis i de sumē possint aliq aut malicie declamē. aut ecōt i despeiacōʒ corruē nō tñ oibꝫ p omi tēpe et loco pdicādā allerim9 qʒ libʒ veritatē Tercia bonaꝝ mēciū ē ibi agnoscere culpā vbi culpa non ē agnoscere inquā non per assensum firmum hoc enī i stultū picule sumqʒ foret

Sed sic ut doleat aut peniteat hō postmodū q̄si veraciter ī culpa teneretur hoc intelligitur de p̄teritis. Racio dicti ē q2 certissimū ē q sine dei gr̄a dāpnati sumus. Et q nullus omnino de certus ē se esse i gracia nichilq nostr̄ ē et a nobis nisi pc̄a. Quarta loquēdo de futuris agibilib9 vel credibilibus nō reputetur culpa vbi culpa nō ē alioqn causaretur erronea cōsciēcia h̄ cōt̄ q̄m si aliquid attēptet fieri iā culpa ē si fluctuet anim9. Quinta sb̄ hac dubitacōe fluctuās velut vtrūlib3 nesciens q̄d acturus sit. Cōsiliū est ut nō agat q2 exponer3 se discrimini quo casu certū h̄eat q peccet. Sexta si vis q̄cq̄3 secur9 agere cert9 sis illō esse bonū neq3 virtuti ɔtrariū. Sed refert q̄ certitudine. sufficit nēpe certitudo moral' q̄ ē infima. nec exigit' secunda certitudo supnaturalis q̄ est nobilissima clare euidēcie put videt' de9 i gloria. nec ꝑph̄alis reuelacō ut ī prophecie dono. nec adherēcie q̄ dine auctoritati innitit' ut i articul' fidei ꝗ sacre scripture nec tercia certitudo exigit' natural' q̄ h̄et' ex d̄mōstracōe ut p̄ma pncipia. Est autē moralis siue ciuilis certitudo q̄ tāgitur ab aristotole in pncipio ethicoꝝ cui9 sentēcia ē disciplinati esse in vnaquaq3 re certitudinē querē iuxta exigēciam materie. Eque eni vicōsum est inquit persuadēte3 querere mathematica ꝗ moralem demonstrare nō eni ɔsurgit certitudo moralis ex euidēcia demōstracōnis sed ex probabilib9 ɔiecturis grossis et figuralib9 magis ad vnā ptē q̄3 ad alterā hec certitudo moralis sufficit vel nō sis in peccato dū facis q̄d in te ē id est dū bn̄ vteris donis iam habitis aut saltem pc̄m non incurris nouū p temeritatē. Exempli gracia ī celebrādo orta est eni ex diligēcia tua preparacōis excusacō. Septima rgula certitudo moralis p doctrinā colligit' altero triū modorū quoꝝ vn9 pueit ex alteri9 auctoritate. ali9 ex ꝓpa erudicōe tercius ab exꝑimentali certitudine. sub primo viuūt insipientes ꝗ aīales q̄ aut nō habēt clarā sue ɔplexionis armoniā vel aliā gr̄iam gratis datam q̄ faciliter cōcipiūtur agenda ab eis q̄ scripturas ītelligunt ut aug9. Tales ab alijs recipe habēt intelligenciā scripturaꝝ ꝗ alijs credere et obedire racōnib9. Sub secūdo sūt ꝓficiētes et rōnales qui proueniūt sc3 ex propria

erudicõe ⁊ oritur hic modus nutriturq₃ ex studiosa pscrutacõne diuinoꝝ mãdatoꝝ in sacra scriptura ɔtẽtoꝝ q̃ legi dñt puro fideli et itegro corde. Sub. nj. sũt pfecti et spũales sc₃ sb experimẽtali cõsuetudie de q̃bꝰ apl's. Spiritual' hõ oĩa iudicat ⁊ ip̃e a nemine iudicatur Et alibi dicit' nichil dulciꝰ q̃₃ respicẽ i mandatis dñi. habẽtes eñi virtutũ habitus ex eisdem inclinãt' ad recte iudicandũ de agibilibꝫ eoꝝ nõ ex habitu sciẽcie solũ sed ex nataralivtutis inclinacõe puto q̧ religionũ institueñdaꝝ p̃ncipal' causa fuit auctoritas r̃gimis cui obediẽcia p̃staret' plꝰ q̃₃ ꝓprie racõni q̃ i plurimis dubia ẽ valde ⁊ debilis ⁊ incerta. hũana eñi agibilia tantã hñt variabilitatẽ. dicẽte. aristo. ⁊ teste expiẽcia ut visu magis q̃₃ arte cõstare videãt'. Octaua ẽ certitudo moral' nõ semp scrupulos oẽs abicit sufficit ut cõtẽpnat vel supet sic operando quasi non sint. Est aũt scrupulꝰ i ꝓposito vacillacõ seu dubitacõ quedã ɔsurgens cum formidine ex aliq̃bꝰ cõiecturis debilibꝫ et icertis. alioqui si ex vehemẽtibꝫ argumentis et ꝓbabilioribꝫ ꝓ hac parte q̃₃ ꝓ altera dubitacõ ɔsurgr₃ iã nõ scrupulus solꝰ vel leuis dubitacõ cũ trepidacõne dici oportet ĩ moral' ð trãsgressiõe certitudo Nona regl'a ẽ: moralis certitudo nõ p̃t sub vna regula tradi q̃ sufficiat i oĩ casu ɔsciẽciã agẽtis rñdere secura se ñ deliq̃sse. id ex euẽtu reꝝ ꝓpẽdi sepiꝰ solet ꝓpterea ɔstitute sũt i figura tres ciuitates r̃fugij fides. spes. caitas ɔtinẽtes lauacꝝ peñtẽcie ⁊ immũitatis asilũ q̃tenꝰ pax cõturbata p ea q̃ se fecisse fõmidat hõ r̃formet'. Decia regl'a ẽ oĩs agẽs ɔt' ɔsciẽciã edificat ad gehẽnã si ɔsciẽcia sit fixa q̧ id qð agit' ẽ mõtale vl' veniale solũ q̃ntũ ẽ ex pte vniꝰ ẽcũstãcie q̃ ẽ facẽ ɔt' ɔsciẽciã si ɔsciẽcia iudicet illud solũ esse veniale. Vndecia. expõnẽ se picculo pc̃i mortal' ẽ pc̃m mortale. vel sic agere incertũ ⁊ dimittere certũ in materia morali ẽ pc̃m mortale si tale sit icertũ q̧ sit mortale nõ solũ p ɔiecturas leues aut ex suspicõe trepida aut scrupulosa ꝓueniẽte ex nimio tiore cadẽdi ivia dei. ĩ intelligit' dũ tale ẽ vehemẽt' et ꝓbabilit' icertũ eq̃ sic oppositũ vl' magꝰ. tũc eñi illð qð agit' non carebit mortali culpa alit' nõ oportet. idem dicit altisiodorẽs. albtꝰ adhuc est benignior in libro de lxie

vbi sic q̄rit vtꝝ ɔsciēcia semper obliget ad faciēdū. R̄n̄sine p̄iudicio loquēdo dicimus ꝙ non obligat ad faciēdū n̄ sit ut opinatum vl' ut creditū vel ut scitum illud qd' est in ɔsciēcia Et tūc obligat siue cōsciēcia sit erronea siue nō erronea nō aūt obligat s̄m eūdem si est ut dubitatū aut ut ambiguū. Duodecima r̄gl'a est. cōsiliū salubre est frequēter agere cōt' scrupulosos leues ⁊ trepidos citādo eos ad alioꝝ iudiciū q̄ten' ex ɔsuetudie fiat hō robust' solidus et trāquill' i exercicio sp̄uali Exēplum i domificatoribꝰ et funibulariis Tredecima i nullo casu ē ɔplexus aliqs inter duo pc̄a q̄n ei pateat exitus absq̧ nouo pc̄o. nā si iurauerat quispiam se occisuꝝ petꝝ innocētem nō occidat eū ip̄e nō peccauit nouiter s̄ iā peccauerat iurādo. Si aūt dict̄z sibi ɔsciēcia erronea ꝙ petr' innocēs ē statim occidendus ab eo dimittat hāc ɔsciēciā ⁊ liberatus ē. Si postremo incidāt duo p̄cepta icōpossibilia ex culpa sua agat id qd' d' se est magis obligatoriū et a nouo pc̄o immunis existet

8 ¶ Dubia plura hic occurrūt Prio q̄n hō teneat' dilig̃ deū super oia. r̄n̄sio ꝙ nō semꝑ et ꝓ semꝑ q' est p̄ceptū affirmatiuū. racō est ꝙ actualit' deū dilig̃ semꝑ esset impossibile propt' hūanā ifirmitatē necc̄itatē ⁊ propt' multa impedim̄ta dic̄ tn̄ sco. in. iii. di. xxxvii. ꝙ ad actualiter implēdū obligat diebus festiuis Ita ꝙ omi i die festiuo ⁊ potissime dominicis diebꝰ et i p̄ncipalibꝰ festis teneatur hō se r̄colligẽ ⁊ deū sup oia actualiter diligẽ ut patebit de sanctificacōne sabbati clari' Et licz ꝓ tūc teneatur ex p̄cepto tn̄ omi mom̄to tenem̄ pc̄a vitare ⁊ bn̄ agẽ Et fōte nimis icristianū esset siue foret nō quottidie de mane saltē aliq̄liter cor ad deū ɔuertere. Et quāuis ip̄editus legittie excusetur d' audiēcia misse interdū die dn̄ico. tn̄ nū q̄z vid' qs excusari qui in die tali teneat' dū diligere super omia q' solo corde impleri p̄t vnde dicit Scotus in. iii. di. xxvii. si aliq̄ necc̄itas excusat ab execucōe audiencie misse domico die necc̄e ē supplere in aliquo equalēte ut saltē die illo deputato i sp̄eali cultui diuino aliqs act' h'eatur relat' imediate i deū ad ei' reuerēciā ¶ Dubitat' secundo an preceptū hoc d' dilectione in via possit impleri a nobis. R̄n̄sio scd'z tho. in libro d' ꝑfectiōe

spūalis vite. Triplex ē gdus deū diligēdi Prim⁹ ut diligā tur quātum diligibilis ē et h a solo deo attingit. Racio qꝛ simplicit infinite bon⁹ diligibilis et amabilis ē et sic nec i patria a creatura quacūqꝫ diligitur. Secūd⁹ ut diligat de⁹ scōm totā virtutē alicui⁹ diligentis. et sic solū i patria a nobis perficietur Et ad hoc hic suspirare debem⁹. ibi eni oia nostra scꝫ cor id ē intēcio mēs id ē itellect⁹. aia id est ois nr̄ appetitus. ꝛ fortitudo id est exteriora nr̄a totaliter i deū ferēt dilectiue. Terci⁹ gdus ē deū diligēdi sic exposituū est tripliciter hoc preceptum. ꝛ sic i via impleri potest
i ¶ Dubitatur .iij. an deū pl⁹ amare deberes si ꝑ te solo mūdū creasset. redemisset. ꝛ glorificatur⁹ esset te solū in pr̄ia et nō alijs vel ꝑ alijs hec faceret vel factur⁹ esset. R̄n̄. hugo li. soliloquij sui vbi hō cū sua aia loqtur. Q̄d ymo plus qꝛ plura sic singul' cōtulit. nā aia dicit. Ecce vince dilectū ꝛ electū diligo. Sꝫ hāc huius dilectōis mee iuriā paciō qꝫ solū diligēs sola n̄ amor. vbi r̄spōdꝫ hō Caue aia ne qd ab sit nō spōsa sed meretrix dicaris si munera dātis idē dei bn̄ficia pl⁹ q̄ꝫ amātis affcm diligas Et post h oñdit qꝫ tria velut arras quasdā quelibet aia a do spōso suo r̄cepit Primo quedam ɔūiter. Secundo quedā specialiter. Tercō quedam singularit̄. Communit̄ ut celum ꝛ terram ꝛ eoꝝ ornatum quo ꝑticipāt pisces aues et bestie. Spēalit̄ intellectū memoriā. volūtatem. dn̄ium terre redempcōem i passione et glorificacōnem. Singulariter vero qꝫ in vtero mortu⁹ non fuisti. qꝫ peccātē te expectauit. penitēciā dedit. et inumerabilia alia. Cōmunia finaliter deus ꝑpter te creauit q̄ licet deus amet. plus tamē te qꝛ in tuum obsequium q̄ si deus nō creasset quot oblectamētis careres. Spēalia propter se i via fecit ut ꝑ societatē sine qua nulli⁹ boni iocūda ē possessio ꝑ ꝓximos hoies haberes. in pr̄ia vero quot indicibilibꝫ careres gaudijs si sola saluareris. pl⁹ g tibi ɔtulit alia diligēdo q̄ꝫ si sola amareris nec putes distrahi deū q̄ infinit⁹ nō min⁹ te diligit. plures diligendo. omnia enim ut ait apl's nr̄a sūt. hec ē sentēcia ibi hugo. ¶ Quāto vidēdū ē q̄ꝫ rōnabile sit deū diligē sup oia ꝛ q̄re teneam̄. Prio qꝛ simplicit̄ sūme bon⁹ ē ymo bonitas ipa. ꝛ sic ē amabil' ifinite k

et desiderabilis ideo si possibile esset infinite a nobis diligendus foret. vn̄ bern. de diligēdo deum i q̄libet alia affectōe nr̄a oportet fuare modū et terminū cōstituere vl' quē ascendēdo fieret affectio vitupabil' ut patet d' dormicōe et vigilia gaudio tristicia et sic de similibus aie passionibus In dilectōne aūt dei p quā maxie attingimus finē nr̄m vltimū non p̄t esse excessus. Item naturale ē ut bonū diligatur et melius ā plius. ergo optimū sūme diligendū ē. demōstracō eni naturalis ista est. Et hec sc3 bonitas dina debet esse finis et causa nr̄e dilectōis s3 oia q̄ i sequētibus dicentur dn̄t esse occasiones et cause efficiētes ammonētes nos ut deū propter seipm finalit' diligamus Et propt' h solum q2 bonus est. Secūda racō q2 ipe prior dilexit nos et plus q̄3 nosipsos diligamus q2 fm augu. de kathezi3ādis rudibus nulla maior ē ad amorē inuitacio q̄3 p̄ueire amātem. Et nimis durus est q̄ pimpendentē dilectionem rmeare negligit. dilexit eni nos deus ifinite pfectus miseros dilexit eternalit' dilexit nescientes et r̄sistentes. Eph. ij. deus cum diues esset i misericordia propt' nimiā caritatē suā q̄ dilexit nos et cū essemus mortui pc̄is ouiuificauit nos i xp̄o Cuius gr̄a saluati estis Joh. nj. Sic deus dilexit mūdū ut filiū vnigeitū suū daret ut oīs q̄ credit i eū n̄ pereat s3 habeat vitam eternā Tercia racio q2 pr̄ nr̄ est am amplius q̄3 parētes carnis eo deus nos et pētes creauit ut dicit damas. li. j. c. xv. vnde cū naturale sit ius et diuinū parētes dilgere plus deum tenemur diligere. perpēdamus q̄nta beneficia otulit in singulis membris corpis et potēcijs anime de quibus si oculis puati a medico g̃tis restitucō3 recipemus grati valde essemus ei. vn̄ plus ei dilectio exhibēda ē q̄ totū corpus dedit. Quāta q2 nr̄ gubernatō: r̄git eni fouet et protegit multū diligitur rex optime r̄gēs. ergo sūme diligatur qui celū terrāq3 et omnia elemēta optimo ordie regit propt' hoies electos potissime ro. viij. scimus q̄m diligētibus deū oia cooperātur i bonū. nā scd̄m augu. deus mala fieri n̄ sineret nisi meliora inde elicere sciret. Item multū diligit' pr̄ familias q̄ regēdo cibaria et necessaria mistraret. plus ergo diligendus ē q̄ propt' nr̄m cōmodum oia creauit omnia enim scd̄m apl̄m nostra sunt

angeli nũc ministrãdo · tandẽ in patria cõletãdo · mala eciã ꝓpter nos in bonũ vertuntur magnũ beneficiũ ꝙ generalẽ influẽciam nobis et alijs ꝓpt nos irradiat quã ſm gregoꝛ· ſi adminiſtans ſubtraheret · i nichilum oia flueret · Quinta qꝛ noſter redemptoꝛ eſt · Quã tũ enim nobis bonũ in h̄ ꝯtulit · q eramꝰ i captiuitate dyaboli · morti eterne addicti ꝑcio carẽtes r̄dẽpcõis quos p filiũ ſuũ vnigenitũ dilectiſſimũ ſibi p eiꝰ vitam ꝑfectiſſimã p moꝛtẽ crucemq̧ r̄demit Qui ro · viij · Propꝛio filio ſuo nõ pepcit ſ ꝓ nobis omnibꝰ tradidit illũ · Et q̄ꝫuis omnia dei beneficia ſint innumerabilia multitudĩe et ĩeſtimabilia magnitudĩe crebro p̄ oculiſ cordis tenenda velut ſcintille diue caritatis ad nos calefaciẽdũ apta · Et tñ q̄ moriendo pertulit tanq̄ꝫ ingẽs ignis d̾bẽt nos maxĩe mouere ad deum diligendũ · Sexta qꝛ ſuã preſenciã veriſſime quottidie in eucariſtie ſacramento cum ymolatur poꝛrigit patꝰ noſ exaudire amplius q̄ꝫ ſi oculis viderẽmꝰ dirc̄e coꝛpoꝛeis Beati inquit q non viderũt ⁊ crediderunt · ait eni d̾ hoc · Ego vobiſcum ſũ vſq̧ ad ꝯſũmacõnẽ ſeculi math · xi · vltio · Septimo qꝛ ꝓmiſit ſe diligentibꝰ ꝓmiũ inexcogitabile · Quia Ioh · xiiij · Si qs diligit me ſmonẽ meũ ſeruabit · et pr̄ meus diligꝫ eũ ⁊ ad eũ veniemꝰ et mãſionẽ apud eũ faciemꝰ qd̾ erit i patria perfectiſſime

Capitulum · vij ·

Qvartõ h̄ mãdatur a nob̄ ſuitus deo exhibenda a nr̄o coꝛpe h̄ eni xp̄s oſtẽdit cũ dixit math̄ · iiij · Dñm deũ tuũ adorab̄ ⁊ illi ſoli ſuies Vbi ꝑmo videdũ de rõne ſuitutis coꝛpalis quã deo tenemur et quot ſint qbꝰ coꝛpoꝛaliter deo ſeruire debemꝰ · Secũdo cur illa facere debemꝰ ⁊ qñ · Tercõ qui cõtra h̄ faciũt Quo ad primũ notãdũ ꝙ ſm iero · i ꝑmo mandato precipitur latria id eſt ſeruitꝰ adoracõ ſeu reuerẽcia et honoꝛ deo ſoli exhibẽda · Et h̄ fit coꝛde p fidẽ · ſpẽ et caitatẽ · Sꝫ coꝛpoꝛe fit ſicut in p̄cedẽti capitulo dictũ ẽ · Reb; vero alijs p plura alia · Et d̾ tali dic̄ tho 2 · 2 · q · lxxxv · ꝙ adoracio duplex ẽ · vna iteriõ i vera mẽtis deuocione · alia exteriõ i coꝛpoꝛis exhibicõe que fit alicui tanq̄ꝫ ſupremo omniũ dño ⁊ talis cultꝰ ẽ ſoli d̾o debitꝰ · qꝛ

de⁊ est sūm⁊ nr̄ dn̄s rex et pr̄
racione creacionis · vnde i re=
cognicōnē nostre sbiectōis
ad talem dn̄m ei obseqa exhi
bere tenemur cōpalia. Sic
et suis dn̄is tēpalib⁊ corpalit̄
seruiunt et eciā reuerenciam
eis faciūt corpalem. Et h̄ tā
git malach · j. si ego pat̄ ve=
ster vbi honor me⁊ pr̄is enim
est pducere et gubernare. vn̄
apl's ro. xij. Exhibeatis cor=
pora vestra hostiā sanctam vi
uētem deo placētem racōnabi
b le obsequiū vr̄m. ¶ Exhibet̄
aūt reuerēcia et honor ac sui
t⁊ deo nr̄o a corpe multiplici
ter p gestus. Quidam sūt ɔ
munes alij quibusdā spēales.
Cōmunes sūt inclinacō capi
tis oracō vel laus dei vocalis
pectoris tūsio p manū dorsi i
clinacō genuflexio ābulacio
ad loca scā toci⁊ cārnis mace
racō p ieiuniū eccie et tocius
corpis pstracō vel manuū ad
modū crucis extēsio flet⁊ et
gemit⁊ ac hijs similia q̄ deo
reuerenter exhiberi pn̄t i re
cognicōnē vniūsalis sui domi
nij. Sed notādū q̄ taliū ge=
stuū quidā fiūt ɔmūit̄ i eccia
vel i publico et talib⁊ reuere
ri debem⁊ in publico. Quia s̄
hoc math. v. dr̄ sic luceat lux
vr̄a corā hoib⁊ ut videāt opa
vr̄a bona et glorificēt patrē
vestrū qui in celis ē. alia vero
licet sint signa hūilitatis ⁊ di
obsequia tamē si nō solēt fieri
a multis deuotis i publico de
bēt fieri solū i secreto ut sūt ve
nia ad modū crucis expāsio
mag̃ pect̄ cis tūsio. Et d̄ hijs
dr̄ math. vj. Tu aūt cū oraue
ris int̄ i cubiculū et̄. nā scd̄m
glo. sup illud math. xvij. h̄
genus demonioꝝ non eicitur
nisi in ieiunio et oracōe. oracō
ibi capitur p talibus gestib⁊
quibus deo seruimus ⁊ eis me
diātibus ɔtinue oramus. alij
gest⁊ corpis sūt quibusdam
deuotis spēales ut criniū ab=
scisio. oculoꝝ ad celū leuacō
auriū ad dei v̄ba vel laudes at
tencō. nariū i hospitalib⁊ corā
infirmis fetidis afflictō. oīm
sex opū misericordie exhibicō
Quia qd̄ minimo fecistis m̄
fecistis math. xxv. lingue p
abstinēciā aliquoꝝ delecta=
biliū licitoꝝ cruciacio vestiū
duraꝝ induicō quibus tact⁊
affligitur. Et p castitatē con
iugalem vidualē ac virgineā
corpis sui immolacio. Talia
enim corporis obsequia d̄o ex
hibere debem⁊. ¶ Sꝫ diceres c
possum⁊ ne talib⁊ scōs venera
ri. Rn̄sio q̄ sic saltē q̄ ad ali=
qua aliter tn̄ q̄ꝫ deū venerami
talia eni debem⁊ deo exhibē
in recognicōꝫ vl'is sui dominij

et tal' honor isto mō nullaten9 exhibēd9 ē sanctis. ß eosdē gest9 aliquos saltē exhibere possumus sanctis tāqm dei amicis quoꝝ r̄spectu sum9 inferiores qui sūt dn̄i nostri. ß nō p̄ncipales potētes nos iuuare Vbi notādum ꝙ venerari seu adorare possum9 aliquatri plr. latria. dulia. et yp dulia ut declarat tho. in. iij. di. ix et cōiter doctores ibidē. Latria idem est ꝙ seruitus deo exhibita. et p̄t fieri vl' potuit licite hijs videlicȝ trinitati psonaꝝ diuinaꝝ trib9 angelis quos abrahā vidit. colūbe super xp̄m apparēti. voci p̄rne scripture sacre verbi inqn̄tū a deo processerit hūanitati xp̄i deo vnite. cruci xp̄i. ymagini xp̄i. sacramēto eucaristie. vestimtis. clauis. et lācee xp̄i. Dulia v̄o fuit9 ē exhibita creature ꝗ veneracō qua honorare possum9 hec. videlicȝ angelū. aīaȝ beatā. ymaginē vtriusqȝ. Corp9 alicui9 sc̄i canoisati p̄serti et publice pulueres eiusdē ossa talos vestes vngues ꝗ sīlia ɔtracta a sc̄is canoisatis p̄serti Et mateiā d̄ q̄ p̄t pcipi ꝙ fueit i corpē alicui9 talis sancti. Sȝ yp dulia. i. maior dulia. q̄ venerari possumus xp̄i crucē. mariā v̄ginē. et sex sacramenta alia ab eucaristia

hec henric9 de gādauo i qd̄li. et hern̄. claromontens ibidē. Sed queritur posset ne aliqs licite aliquē defūctum quem pbabiliter credereȝ esse i celo venerari ꝗ iuocare. R̄n̄. hosti. et ioh̄. andree. i nouellis d̄ reliquijs ꝗ eoꝝ venēacōe. c. Cū ex eo. Reliquie oīno de nouo iuēte nō dn̄t venerari sine licēcia sūmi pōtificis sic ꝙ publice et pvłem ecc̄iam venerēt' T̄n̄ si antiq̄ reliq̄e nouiter inuenirētur licȝ eas venerari secrete tn̄ licet deuocōȝ ad talē de quo q̄ritur habere et eum i oculto precari. Itē ibidē capitulo audiuim9. refert tn̄ hostiens Ex tolerācia rōne ecc̄ie magn̄ficū karolū i sola capella aq̄sgrani et n̄ in alijs ecc̄ijs venerari hec d̄ ioh̄ ādree. Idē patȝ de q̄busdā sanctis p̄r̄ib9 ordis fratrū p̄dicatoꝝ ut de fratre merculino et d̄ frē ambrosio q̄ in quibusdā ciuitatib9 ytalie de pape licēcia festiuātur licet n̄ sint canoisati vliter p ecc̄iam. Sȝ q̄reres q̄ gest9 sūt meliōes p deuocōe R̄n̄ ſm hūbertū ꝙ genuflectio manuū aliq̄lis ptēsio ꝗ oculorū i celū leuacō vidētur corp9 cor ꝗ sensū sursū eleuare occasionalit' pl9 q̄ȝ alia. vni tn̄ fuit qd̄ non alteri ergo eligat q̄sꝙ sibi accomodū. ¶Quo ad. ij.

Cur ista deo debem⁹ a corpore exhiberi q̄ bonoꝝ nr̄oꝝ nō indiget. R̄n̄. ideo primo, sic deus honorat' q̄m honorē nob̄ facit vtilem Secūdo ut pximus edificet' per hoc. Tercio ut p talia exteriora ad int' deuocōe calleam⁹ Retinent enī animū ut min⁹ ad mala pfluat qr sig' sensibilia pl⁹ mouēt De corpe vero sūt speciales racōes nā qr de⁹ corpus nostrū creauit rexit assumpsit r̄demit ac glorificabit dignū ē ut ei obseqa p̄beat a quo talia sūt et erūt. Sed q̄ris quādo tenem' ad corpalia obseqa deo exhibēda. R̄n̄ fm Scoin. iiij. di. xxvij. q̄ die dn̄ico ⁊ magnis festiuitatibus pedib⁹ ire debes ad ecciam audire missam totā ppt' p̄ceptū et reuerēter inclinare ad eleuacionē corpis xp̄i. pmo h̄ tenetur sacerdos docere populum ut habet' ext' .li. iij. de ce. misse. c. Sane. Similit' q̄n portatur cōpus xp̄i p ciuitatē. Et q̄n quis vadit ppe locū vbi situat' debet r̄ueri tantū dn̄m Caute tn̄ scot⁹ de hac materia sicvbi sup̄ dic' Q̄n h̄o teneat' deū diligere gratuite ex p̄cepto forte determiauit illud p̄ceptū diuinū. Sabbata sanctifices. et maneat vn⁹ q̄sq; apd̄ se recolligendo se et ascēdēdo ad deū suū. Et eccia specificauit q̄ntū ad missam audiēdā d̄ ɔse. di. i. missas hec ille di. xxvij. Quo ad. iij. notādū q̄ ɔt' tale cultū di faciūt Primo male eucaristiā sumentes Scd̄o loca sancta destruētes. Tercō corā eucaristia ⁊ reliquijs scōꝝ ac cruce irreuerēter se habentes. Quis enī dn̄s sustineret a rustico ut luto sis pedib⁹ irreuerēter an̄ ciu' mensam ambularet. Sic̄es excessus pōdera fm gestus sup̄ allegatos. ¶ Capitulū. vij.

Quinto mādat' nobis fuit⁹ dina deo exhibēda p opera exteiora tripl'r. sacrificijs. oblacōib⁹ ⁊ decīacōe. sacficia ut dic' tho. 2. 2. q. lxxxvj ppie dicitur q̄n c̄ca res deo oblatas aliqd̄ fit sicut q̄ aīalia occidebātur a sacerdote. et pais bn̄dicitur hodie. vn̄ sacrificium dicitur qr aliqs sacrū eo facit. oblacio vero est deo oblatum ⁊ si nichil circa ipm fiat ¶ Sz querit' tenem'ne hodie sacrificia ppe offerre. R̄n̄ q̄ sicvbi notādum fm eūdem q̄ lex naturalis dictat deo sacficiū offerēdū videlicz q̄ h̄o sensibilib⁹ reb⁹ vtat' offerēs eas deo in signū debite sbiectionis ⁊ honoris fm similitudinē eoꝝ q̄ hodie i q̄busdam

regnis dn̄is eorꝝ aliq̄ offert in recognicōꝫ dominij ꝟm illd̄ ecc̄·xxxv· Nō apparebͣ ante
b ꝯspectū dei vacuꝰ ¶ Est autē duplex sacrificiū vnū p̄ncipale interiꝰ quo aīa se offert deo in sacrificiū sicut p̄ncipio sue creacōis ⁊ sic̄ fini sue beatificacōis de quo p̄s· Sacrificiū ī deo spūs ꝯtribulatꝰ cor ꝯtritū et hūiliatū deꝰ nō despicias Et ad hͦ sacrificiū om̄es tenemͬ· Aliud ē exteriꝰ qͦ cristus a sacerdote in eucaristia sacrificatur et eciā alij actuͬ exteriores aliaꝝ v̄tutū q̄ ī diuinā ī reuerēciā assumūtur· qͦrū aliq̄ cadūt sub p̄cepto alij sub ꝯsilio. vnd̄ q̄libet xp̄ianꝰ ꝓ modulo suo misse sacrificio debet cooperari·quod sacrificium dignius est omibꝰ sacrificijs. Quia ibi societas angelica·fōs oīs ḡcie· memoria le xp̄i caritatis sūme q̄m paciēdo exhibuit·Actō sacdotis dig̃ssima ⁊ p̄ncia vīlissima īfiniti boni· Sūt aūt q̄nqꝫ genera hoīm p̄ticipāciū de hoc sācrificō misse·Primo fideles etiam pc̄ores. Scd̄o fideles in caritate exiſtētes ext̄ materialē ecc̄iam·Tercō aſtantes misse siue sint ī caītate siue extra·Quāto offerētes bōa sua de q̄bꝰ oībꝰ patet ꝙ in canone orat sacerdos·Quīto sacer

dos met q̄ si dispositꝰ est plꝰ om̄ibꝫ p̄cipe p̄t·sed p̄cedētes plus et minus ordine quo numerati sunt· ¶ Secundo d̄ oblacione queritur·Primo q̄n̄ sit p̄ceptum offerre. R̄n̄. tho· vbi priꝰ·q·lxxxvj·a·lxxxvij·Racio naturalꝰ dictat ꝙ eis q̄ diuino cultui miniſtrāt ad salutem tociꝰ populi populꝰ totꝰ necc̄itate victꝰ miniſtret sic̄ et hijs q̄ ꝯūi vtilitati inuigilant scꝫ p̄ncipibꝫ et militibꝫ ⁊ alijs huiōi ſtipēdia victꝰ debēt· ꝓbat hoc apoſtolꝰ·j· corꝫ·ix· ꝑ hūanas ꝯsuetudīes dicēs·q̄s militat suis ſtipēdijs vnq̄ꝫ vn̄ ut hꝫͭ geñ·xlvij Rex gētilꝭ pharo. sacerdotibꝫ speālē terrā dederat et oībꝫ secularibꝫ p̄ fame possessiōes suas vēdētibꝰ sacdotes terrā suā q̄ete possidebāt ⁊ eis cibaria ex horreis publicis porrigebātͬ· Seq̄tur in dictis tho· postea ꝙ cōtingere poteſt ꝙ aliquis ad oblationes teneatur q̄drupli ci racone Primo ex precedenti ꝯuēcōne sic̄ cū alicui ꝯceditur aliquis fundus ecclesie ut certis temporibus certas oblaciones faciat quod tamē habꝫ racōnem census· Secūdo ꝓpt̄ p̄cedentem deputacōꝫ siue ꝓmissionē· sic̄ cū al q̄s offert donacōnē īt̄ viuos vel cū relinquit in teſtamēto ecc̄ie aliq̄ꝫ

rem mobilem vel imobilem in posterum soluendā. Tercio mō ppt' ecclesie necitatem puta si ministri ecclesie nō haberent vn̄ sustētarent' Quarto ppter ɔsuetudinē. tenent' enī fideles in aliqbus solēpnitatib9 ad aliqs oblacōnes ɔsuetas. Et ideo illi q̄ debitas oblacōnes nō rddūt possunt puniri p sb tractōz sacramentorum non per ipm sacerdotē cui sūt oblacōnes faciēde ne videat' p sacramentorum exhibicōe aliqd exigē s p supiorem aliquem hec ille Sed qritur qnte qntitatis debet esse oblacō vel cuius spēi. Rn̄. idē cp q° ad talia in vltimis duobus casibus rmanet oblacio quodāmō volūtaria scʒ q° ad qntitatē et speciē. Alicubi enī offert' pais et vinū. alicubi aialia. alicubi pecunia. a

d licubi cādele et sīia. ¶ Queritur

cur solis sacerdotibus debeātur oblacōes Rn̄. tho. damas. papa di. x. q. j. oblacōnes q̄ int' ecclesiā offerūt' tm̄mō sacerdotibus q̄ quottidie dn̄o fuire videtur licet ɔmedere et hr̄e Et racō est prima q2 sacerdos quodāmō cōstituitur seqster et medius int' populū et deum Sicut d ipso moyse legitur deu. v. Ego iquit sequester et medius fui inter deū et vos. Et ideo ad eum ptinet diuina dogmata et sacramēta exhibere ppo. Secūda ea q̄ sūt populi puta p̄ces et sacficia et oblacōnes p eū dn̄o dn̄t exhiberi fm illd hebr. v. oīs pōtifex ex hoībus assumpt9 p hoībus ɔstituit' i hijs q̄ sūt ad deū ut offerat dōa et sacficia p p̄cis. Et ido oblacōes q̄ deo a populo exhibentur ad sacerdotes pertinent non solū ut eas in suos vsus ɔuertant verū eciam ut eas fideliter dispēsent. ptim quidem exponēdo eas in hijs que ptinēt ad cultū diuinum ptim vero i hijs que pertinēt ad pprium victū q2 qui altari deseruiunt cū altari pticipantur. j. cor. ix. partim eciam in vsus paupū qui sunt qntū pt de rebus ecclesie sustentandi q2 et domin9 i vsus pauperū loculos habebat ut dicit ierō sup math. Ea autē que dant' alias paupib9 nec sunt ppria sacrificia nec oblacōnes licet dentur propter deū q2 nō immediate deo offerūt' ¶ Queri

e tur qualiter sint oblaciones dāde. Rn̄. domin9 albt9 super missam. Oblacō exteriō debʒ esse vtil' valore. piguis deuocōe. oblata i caritatis dilectōne. et mūda in acqsicōne. vtil' quidē ut possit ministris dei cōuti ad vtilitatē. vn̄ malach. j. male offerre dicit' qui debile

offert· Sicut qui falsam monetā offert pigue aūt ut pl9 de cordis deuocōne procedat q̄ʒ de manu Sicut vidua duo era luc·xxi· Mun9 enī extrinsecū recognicō debʒ esse censualis ut ipe q̄ offert munus recognoscat q̄ dn̄s de9 in ip̄m habeat dominiū cui aiaʒ corp9 et res s̄bdit Simile fc̄m ē in tēporalibꝫ luc·ij· vbi dicit' quelibet dedisse denariū cēsuale imperatori romnoꝝ· p̄t eciam intēdere p oblacōnem sacerdotis promocōnem ꝓ vite accomodis reuerēciā exhibēdā sancto cui9 solēpnitas agit' ꝓfectū viui vl' mortui ꝓ quo missa valebit De deuota oblacōe dr ecc·vij· De negligēcia purgate cū paucis vbi glo· Quāuis pua oblacio multoꝝ delictoꝝ purget negligēciam. sup que tho·2·2·q lxij·ar·ij· sic dic. Parua oblacio cū hūili mēte et pura dilecōe facta ut ibidem dr: nō solū purgat peccata venialia s̄ eciā mōtalia. De·ij· math vj· Si offers munus tuū ad altāe et ibi r̄cōdat9 fueris et' De·iij·prouer·xlij· Honora dn̄m de tua s̄ba· Et scd̄m tho· vbi sup̄ oblacō triplicit' viciatur et refutat'· Primo si merces meretricis ē ꝓpt' scādalū ne eccia videatur fouere pcā si de lucro pc̄i oblacōꝫ recipiat· Secūdo d illicite acq̄sitis q̄ d tua s̄ba esse debʒ· Tercio si oblacio vergat in detrīm̄tū alteri9 ut si filius offerat d q̄ p̄reʒ nutrire debʒ q̄d iprobat xp̄us math·xv· ¶ Tercō d decimis querit' d quibꝫ rebꝫ sint dāde R̄n̄. s̄m doctores q̄ d p̄sona ꝓpa si ē ꝯsuetū Et d rebꝫ ꝓpriis extrisecis s̄m q̄ ꝯsuetudo iubet· vn̄ dic tho·q̄ lxxxvij·q· iij·ar·iij· Nulla ꝯsuetudo ꝯt'ria soluit hoieʒ ab obligacōne reddēdi decias. q̄r hec obligacio fūdat' sup ius diuū et sup ius naturale vn̄ semp tenetur hoies r̄ddē decimas si eccia exigat eciā ꝯtraria ꝯsuetudīe n̄ obstāte et i terris i q̄b9 ē ꝯsuetudo q̄ decime soluāt' ipa ꝯsuetudo q̄ exp̄ostulat decias· vn̄ peccaret q̄ n̄ r̄ddereʒ· s̄ i terris in q̄bus n̄ ē ꝯsuetudo ꝯuis q̄ decime dent' et eccia nō petit videt' eccia r̄mittē dū dissimulat alias hoies ꝓtalie et oric talū pc̄iū dāpnarēt' q̄ decimas nō soluūt hec tho· Et postq̄ꝫ ꝓbauit q̄ i sili apl's n̄ postulauit victū ab hijs q̄b9 p̄dicabat ꝓpter scādalū tollēdū. addit tho· Rcores inq̄t ecciaꝝ n̄ bn̄ facerēt si i terris talibꝫ decias exigerēt i q̄bꝫ n̄ ē ꝯsuetū dari q̄ndo ꝓbabilit' crederēt q̄ ex h̄ scādalū nasceretur hec ille

g ¶ Dubitat᷑ vtr̄ paup̄ teneatur solue᷑ decias diuiti sacerdoti R̄n̄. ſm tł x. q̄ðli. vj. q. v. ar. mj. Reddere debitum ē act⁹ iusticie. et ideo ad hoc ꝙ alicui reddatur q̄ð ei debetur non refert vtrum sit diues vł paup̄ Decime aūt sacerdotib⁹ debētur. in omūi quidē ſm ius naturale. naturał eni racō dictat ꝙ illi qui ꝑ populo i spiritualib⁹ laborant. a ꝑplo stipēdia sue accipiāt sustētaco̅nis Et ſm hoc eciā i nouo testaīto est iure diuino sanxitum. Nā j. Cor. ix. dn̄s ordiauit hijˢ qui euāgeliū annunciāt ut de euāgelio viuāt. In veteri aūt testamēto quātitas fuit determiata scȝ decima. et idē statuit eccia i nouo testa. soluendū vn̄ cū sacdotib9 decime debeāt᷑ tā de iure naturali q̄ȝ diuino. Et eciā ex statuto eccie q̄ȝuis sacdos sit diues. nichil ominꝰ paup̄ tenet᷑ ei decias soluere. Sȝ dicis alias habet vnd̄ sustentetur. Cur ergo sibi dabit᷑ R̄n̄. p̄mo ꝙ decimarū solucio eciā ꝓpter paupe res est istituta sustētādos. ſ hijs sacerdos ꝓuidē debȝ d decima Secūdo ꝙ effectum ē alicui debitū p statutū eccie nichilominꝰ ei debetur. q̄ȝuis sit diues. Qui eni i simili emit rem aliquā. debȝ soluere tātū quātū videlicȝ siue a paupe si a diuite emat. addit Ray. in sū. clerici. hn̄tes sufficiēs patrimoniū vel reddit⁹ recipiētes adhuc decias. si tales deseruiūt eccie et decimas percipiūt nō ut eas i malos vsus ſ in pios ɔsumant. non peccant. alias sacrilegiū cōmittūt. xvj. q. j. qm̄ alie difficultates h̄ sunt. scȝ an laici sine feodo possint decimas hr̄e. ſ h̄ ad p̄sens reliquo

¶ Capitulū Octauū.

Sexto mādatū ē negatiuū sic et sequēcia. ¶ Nō habeb deos alienos corā me Cōt᷑ h̄ faceret q̄ eciā sine ymaginib⁹ solē aut lunā vł aliqd alið ꝑ ðo coleret sic q̄dā fecerūt Sȝ q̄r h̄ error eciā inter paganos multos extinct⁹ ē ideo nichil de isto iam op⁹ est dicē. ¶ Sȝ ɔsequet᷑ septimo b mādat᷑ ꝙ nec ymagīes deor̄ hr̄e debemus eas venerādo deitatis cultu. Item cōtra h̄ faciunt ymaginib9 abutētes. vn̄ q̄r hic monemur adorare deū et cauere ab ymaginum cultu malo. Ideo h̄ tria videda sūt Primo d institucōe ymaginū Secūdo d veneracōne reliquiar̄. Tercō versus quas mūdi p̄tes adorare debem⁹. Pro p̄ᵒ notandū ꝙ adorare ē se totū adorato sbicere ꝓpt᷑ eminēciā

ūtutis et sanctitatis totāq̧ spem in ipsū ponere· vn̄ et cultus siue seruitus dicitur et sic deo cōpetit soli·nam sine eo nichil possum9 ioh·xv· venerari vero sanctos possum9 nos eis sbiciēdo tanq̄3 dei amicis et nr̄is intercessoribus· et hec species est suffragij· Sȝ diceres·Cur faciunt xp̄iani ymagines cōtra illud preceptum non facies tibi sculptile.R n̄·p̄mo q̄ de9 absolute nō p̄hibuit fieri ymagines· qr iussit cherubin effigiari obumbrācia ꝓpiciatoriū Exo·xxv·Sȝ p̄hibuit modo qui sequitur scȝ·n̄ adorabis ea neq̧ coles ea·n̄ videlicet sic gentiles qui putabant aut aliquid diuini in ymagine esse·aut creatum

c quid deū effigiare·¶ Fuit tamen in veteri testamēto p̄hibitum fieri ymagines maxime dei·Tum ꝓpter ꝓnitatem populi ad ydolatriā ꝑ tūc et inter ydolatras cōmorantis·Tū eciam qr de9 nō dum homo factus fuit·vn̄ nec effigiari debuit hodie aūt ītroduct9 ē vsus ymaginum·p̄mo a cristo qui suā ymaginē ab agaro regi pāno impssam misit ut r̄fert eusebi9 in ecclesiastica historia·Et damasus libro sentēciarum suarum Scd̄o ab apostol nam tēpore eorū hec fuerunt vn̄ lucas ymagines ūginis marie et filij ei9 sculpsisse legitur· Et apostolorum tempore sanctus seruacius ymaginem cristi crucifixi secū detulisse repitur i sua historia Tercō a cōtinuato ritu ecclesie q̄ approbacōnem ymaginum in cōcilio romano fere mille episcoporum ꝯg̃gato diffiniuit·¶ Sȝ

d cur inuente sūt.R n̄det scd̄m thomā in·iij·di·ix·Triplici de causa scd̄m tres ꝑtes ymaginis anime Ex parte memorie ad frequentem recordacōneȝ salutis nostre et instrumētorum salutis·Ex parte itelect9 ad informacōnem rudium qui litteras ignorant qui docentur ymaginibus loco lr̄arum·Ex parte voluntatis ad maiorē excitacōnē deuocōnis·Plus enim mouent visa q̄3 audita·Et sic institute sūt ꝓpter memorie labilitatē·intellectus ruditatē et affect9 tarditatem Itē notandum q̄ scd̄m doctores ꝯmuniter di·ix·tercij adorat deus in quibusdam signis latria puta eucaristia ymagie crucifixi ymagine crucis et i scriptura sacra potissime in euangelio posset a prudēte adorari veneramur eciam sanctos i quibusdā dulia ut i ymaginibus·

sanctoꝝ alioꝝ eccijs altaibꝫ reliquijs ⁊ silibꝫ ¶ Quo ad .ij. Cur venerāde sint reliquie sanctoꝝ R̄n̄. ſm damaſ. i hyſtoria barlaam vbi recitatꝰ de pcessione sanctoꝝ patꝝ portācium reliquias ꝙ quadruplici de causa. Primo ut ex veneracōe eoꝝ auxiliū senciamus. Scđo ut exēpla eoꝝ quoꝝ sūt hic imitemur Tercō ut requiem patrie vbi aīe eoꝝ sūt speremuſ. Quarto ut nos in puluerē rdigēdos memoreni

f ¶ Quo ad iij. ſm thomā vbi supra. ad orientem adoramꝰ et altaria ɔstruūtur quintuplici ꝺ causa. Primo i signū ꝙ a xp̄o eſt nr̄a illūinacio qui eſt lux mūdi sic sol eſt ab oriente Secūdo qꝛ oriens eſt nobilioꝛ pars orbis in signum nos ibi vertimꝰ ꝙ credamus oīa nob a ꝺo cōferri et nobiliora ut ḡtuita immediate. Tercio sicut motus incipit ab oriēte p angelū. ita oīs nr̄a actō a ꝺo. Quarto qꝛ paradisus eſt ibi a quo cecidimꝰ. ideo memoremur ut in celi paradisū itremus Quinto qꝛ ab oriēte ad iudicium veniet xp̄s.

¶ Capitulum nonum

a Octau o p̄hibetꝰ h̄ oīs supſticō diuinacō ⁊ similia i qbꝰ illꝰ qꝺ a solo ꝺo vel a sanctis expectare debemꝰ a creaturis illicite rqrimꝰ nō inqt adorab ea neq coles. Circa hāc materiam videndū. Primo de spēbus supſticonū. Scđo ꝺ grauitate huius pc̄i. Tercio de remedijs licitis et illicitiſ

b ¶ Quo ad primū ſm ysideꝝ vnj. et hiaꝝ. et ſm tho. i. i. q. lxxxij. Et certe sunt capitales. xuj. species. Prima ē phitonū hoīm videlicꝫ i qbꝫ demō loqtꝰ. ad quā reduci videntur putātes se localiꝰ ad herodianā traduci Itē qdā mulieres i quatuoꝛ tēporibꝫ extasim p demonē paciētes. Secunda eſt somnia habēciū ⁊ deceptorie ibi iudicāciū. Tercia mathematicoꝝ q̄ ſm natiuitates hoīm et ſm influxus celeſtium iudidicāt diffinitiue ꝺ volūtarijs hūanis. nā mathematici iudicant ſcđm cōſtellacōnes Quārta sortilegioꝝ Quinta arioloꝝ id eſt in aris p doloꝝ rn̄sa dantes. Similiꝰ geomātici in terreſtribꝫ iudicātes ut in inſpectōe vnguis calib politi spatula manu ⁊ in similibꝫ futura vel secreta predicēteſ Sexta auguria practicāciū auditu scꝫ i cantu et volatu ⁊ motu auiū iudicāciū. Septima carmiatoꝝ p verba et exorciſtaꝝ demōes et illicite ſpētes adiurātes Octaua fit p

remedia supsticiōsa alia ꝓ sanitatibus vel aliis exercēdis ut in ligaturis verbꝭ mordiatis vel inusitatis caracteribꝰ et huiōi. Nona aruspiciū id est horaꝝ et dieꝝ vani inspectatores Decima nigromāticoꝝ id est mortuos suscitāciū ut pmo rgū. xxviij. Et hodie ex dubio fidei morituroꝝ ad redeūdum inuitāciū. Vndecima trāsformacinum se vel alia i similitudines animaliū ut in lupos et bestias alias. Duodecia fortunā inculpanciū aut eufortuniū. Tredecima artem illicitā addiscēciū ut diuinacōnes. artem notoriā ⁊ si que sūt similes. Quartadecima maleficorum qui nituntur immutāe corpora a sanitate certa generacionē impedire. animum in amorē vel odium ↄcitare et hiis similia

c ¶ Quo ad secūdū de grauitate huius peccati notandū hoc pmo ꝓhibitū est in sacra scriptura multiplici pena eciaꝫ sub pena mortis anime et corpisꝭ vnde leuitici. xix. anima que declinauerit ad magos et ad ariolos et fornicata fuerit in eis. ponam faciem meam contra eam et interficiā eā de medio populi mei. Item ibidem xx. vir siue mulier i quibꝫ phitonicus vel diuinus spiritusꝭ fuerit moriatur lapidibꝰ obruēt eos saguis eorum sit super eos. vnde ꝓpter hoc peccatum ochozias infirmꝰ mortuus est quarti regū primo. Et saul. j. palip. x. Item secundū canones. Si diuinatorum et maleficoꝝ peccatū occultum sit imponitꝭ penitēcia. xl. dieꝝ Extra eodem capitulo primo Si notoriū eucaristia negatur de ↄsecracōne distinctōe ij. pro dilectōne. Si sit clericus deponēdus est. et i monasterio detrudēdꝰ Si laicꝰ exↄmunicandus. xxvj. q. v. non oportet Tales eciam ifamesꝭ sunt. et qui ad eos cōcurrunt vñ nec ad accusacōꝫ debēt admitti. ij. questiōe. vij. Quisquis nec Itē tales ſꝫm leges debēt plecti pena capitis Et si accedant ad domum alteriꝰ debent cremari ⁊ bona eorum omnia debēt publicari codice de maleficiis. l. nemo. l. culpa l. nulla. Contra omnes diuinatores et maleficos iura ciuilia seuissima sunt. vnde libro ix. codice rubrica ꝺ maleficisꝭ et mathematicis ⁊ ceteris similibꝫ ut dicit azon i sūma diuinātes circa somnia vel i garritu auiū ⁊ in sibilibꝫ talibꝫ ñ pmittitꝭ ad limē alteriꝰ accedere aliioqn cōcremātur nec aliqs debꝫ eos suscipe vel cōsulē

alioquin deportatur in insulā et omnia bona publicantur. Qui aūt arte magica vite innocentum insidiantur aīos mulierum ad libidinem flectunt. et hij bestijs obiciūtur ut .l. militi. Itē nemini pmittitur diuinare alioqui supplicio capitis ferit gladio vl core prostratus ut in supra dictis legib9 patet. Itē beat9 aug. dicit. et habetur .xxvj. q. vij. n̄ obseruabitis. vbi enumeratis multis supsticōib9 sic cōcludit. Qui has et q̄scūq3 diuinacōes aut fata aut auguria obseruat. aut attēdit aut cōsentit obseruātib9. aut talib9 credit aut ad domū eorum vadit. aut in suā domū introducit. aut interrogat. Sciat se fidē xpianam et baptismum puaricasse et paganū et apostatā et dei inimicū. irā dei grauiter i eternū icurrere n̄ ecciastica penitēcia emēdat9 deo

b recōciliet. ¶ Sed dubitatur an semp sit pcm mortale talib9 esse iplicatū. Rn̄. fm quosdā cp actū dinacōis et huiōi pt qs tripliciter exercere Primo sic cp credat p illū actū realiter asseq qd itēdit puta alicuius amorem vel furti reuelacōz. vel futuri euēt9 precognicōz de ɔtingētib9. Certū ē cp q talia credit ɔseq posse p actū illū oportet cp credat i illo actu aliqd existē diuini numis. q̄ aut a dō solo expectare debem9. aut que soli deo ɔueniūt ut immutare volūtatem aut cōtingēcia futura certitudinaliter pdicere Et tūc talis fidem abnegat ut i auctoritate aug. immediate tactū est. Et sic de g̃uissimis pcis mortalib9 vnum est qr fidem tollit debitam. Secūdo mō sic fieri pt cp licet aliquis nō credat p actū illū realiter assequi qd intendit tamē vult curiose expiri vtrum aliqd efficacie sit in tali actu vel non. Et hoc itez ē pcm mortale min9 pmo. Racō est qr talis est dubius et fluctuās i fide postq̄ ɔtra veritatē et firmitatē fidi ɔponit expiri talia que scit vl scire deberet p fidē catholicā esse r̄probata. Tercio si ex sola leuitate vl simplicitate hec exerceat nichil tn̄ i hō credēs esse vtutis et efficacie nec eciā expiri itēdit an i hoc aliqua efficacia existat sed solum leuitate et simplicitate hō facit Et hō videtur qbusdā esse veiale pcm maxime apud laycos et ydiotas Sed q̄ntum ad clericos qui tenetur hoc scire iure phibitū. semp ē mortale peccatū Quia excōmunicādi sūt scōm iura. Excōmunicacō aūt a iure solū p mortali infligitur

e Quo ad .iij. dubitatur q̄ sunt remedia licita homini pro ad epcōe bonorum quorumcūqȝ et p euitādis malis q̄buscūqȝ Rñ. v. Primo faciat hō id q̄d p̄t ex ꝓpria industria. ex ꝓpa potēcia et viriū suarum exercitacōe Q̄d apl's .ij. cor .ix. iubet dicēs. Habūdetis i omne opus bonū. Scđo hō recursū habeat p cōsilio ad alios homies qui sint in hoc prudētiores et sup hō imploret auxiliū potēcioris ut cū perito in arte medicandi si est ifirmitas naturalis. Ideo ecc̄. xxxviij. Honora medicū ꝓpter necessitatē eteni eū creauit altissim⁹ et. a deo eni ē ōis medela Tercio se cōmēdet p̄cibus iustoꝝ huius vie. vñ ecc̄. xxxvij. Cū viro sancto assidu⁹ esto quecūqȝ agnoueris obſuātē timorē dei cui⁹ aīa est ſm aīaȝ tuā Quarto deuote inuocet scōꝝ patrue d̄ quo iob. v. dr. Voca si est q̄ tibi r̄spōdeat et ad aliquem sanctoꝝ cōuītē. Quito ad deū immediate p adiutorio recurrat humilit̄ Sic i veteri testamēto sancta virgo sarra fecit Tobie .iij. q̄ ait hoc pro certo habet oīs q̄ colit te qȝ vita eius si i ꝓbacōe fuerit coronabit̄. si aūt in tribulacione fuerit liberabit̄. et si icorrepcōe fuerit ad misericordiā tuam ꝑuenire licebit. Et iosaphat rex iuda in tribulacōne inimicoꝝ exñs .ij. palip̄ .xx. ait. Cū ignorem⁹ q̄d agere debeamus hoc solum habem⁹ residui ut oculos nr̄os dirigamus ad te. Et si imtētū nō adipiscitur quis p p̄mā viā. addat secūdā et sic si oportȝ terciam vsqȝ ad vltimā Q̄d si pseuerauerit et si ad salutem est vtiqȝ exaudiet̄. aut in ꝓpria petiti fōma aut i equalēti. Exēpli grā. Si vis carere vicō. aut occasione ei⁹. aut h̄re virtutes. deuocōnē. et hui⁹ōi spiritualia bona. siue h̄re temporalia vel carere malis hui⁹ vite aliq̄bꝫ. p̄mo p̄mum arripe Secūdo adde secūdū et sic cōsequēt̄. ſ3 alia remedia querere supsticōsa illicitū est. sunt autem tria quib⁹ nō prohibemur vti in r̄mediū. Primo herbis. lapidibꝫ et silibꝫ q̄ naturalē habēt virtutē. de q̄ racō ſm naturales et medicos r̄ddi p̄t vñ btūs Ier. di. et poit̄ .xxvj. q. vij. Demoniū sustinēti licet petras et herbas h̄re sine icātacōe. Itē verb̄ sacris q̄ alicuius autoritatis sūt et aliīs sacris rebꝫ. vñ si aliq̄s colligat herbā medicinalem cum simbolo diuino vel oracōe dñica vel scribat in carta simbolum vel dominicā oracōȝ et ponat

sup aliquē īfirmū ut sic ī isti⸗
tm̄ de⁹ creatoꝛ omniū honore
tur nō reprobatur dummodo
nulla alia supersticio admisce
atur ut habet̄ in ꝯsilio marti⸗
ni pape·xxvj·q·v· non liceat
Tercō ī ieiunījs oracōibꝫ ele⸗
mosinis ⁊ alijs opibꝫ que sūt
de genere bonoꝝ que certum
f est placere deo· ¶ Sed dubi
tatur vnde maleficia efficatiā
habeāt R̄n̄·ex quicꝗ·p̄mo ex
parua cōfidencia quam hoies
habēt ī deū ideo pmittit eoꝝ a
demonibꝫ impediri scōm illd
ps· Q̄m ī me sperauit liberabo
eū scꝫ iustū· Et per argumen⸗
tū a ꝯtrario sensu q̄ nō sperant
in deum· demonis ptāti relin
quūtur· Secundo ex errore q̄
in hominibꝫ est cuiꝰ pena fre
quēter ē effectꝰ maleficij fm
illud ro·j· Cum cognouissent
deū n̄ sic deū gloificauerīt et
⁊ obscuratum est insipiēs coꝛ
eoꝝ· Tercō ut fides probetur
bonoꝝ fm augu· qd probat
p illd deu·xiij· Si surrexeit ī
medio tui ꝓpħa·aut qui som⸗
niū se vidisse dicat· et p̄dixe⸗
rit signū·aut portētum et eue
nerit qd locutus est ⁊ dixerit
tibi eamꝰ et sequamꝰ deos ali
enos quos ignoras ⁊ seruia⸗
mꝰ eis·non audias v̄ba ꝓphe
illius aut somniatoris· Quia
tēptat vos dn̄s deꝰ ut palāꝫ

fiat an diligatis eum an non
Quarto ꝓpt̄ pactū exp̄ssum
vel tacitum cū demōibꝫ initū
et societatē q̄liter fit in omni
supsticōe ut dicit augꝰ de do
ctrina xpiana li·ij·q̄ societas
oīm vt ibi dicit penitus fugiē
da est cristiano· Quito ex de
siderio dyaboli q̄ conat̄ cōti⸗
nue decipe nos·j·pe·v·aduer
sariꝰ vester dyabolꝰ tanq̄ꝫ leo
rugiens circuit querēs quem
deuoret cui resistite fortes in
fide ¶ Dubitat̄ iteꝝ qbꝰ ex g
causis demones sciāt futura ī
terdū et vn̄ tā miros effectꝰ
pn̄t cū deus permittit efficere
R̄n̄·fm augu·li· de natura de
monū assign̄do sentēcialit̄·vij
causas nō q̄ futura ꝯtingēcia
sciāt sed ꝯiecturāt probabili
ter· Prima q̄ vigēt sbtilitate
naturali plus q̄ꝫ hoies· Secū
da·plura sciūt q̄ꝫ nos ꝓpter ex
perienciam tempoꝝ· Tercia
propter celeritatē motus de⸗
mon multa futura p̄dicere pt
q̄ hoiem latēt· Quarta·nā po
tēcia cū deꝰ permittit possunt
moꝛbos immittere et hos pre
dicere· Quita·p signa futura
pn̄t p̄dicere subtilius q̄ꝫ medi
cus videdo pulsum et vrinam
nā sicut medicus videt p sig
na aliqd in infirmo qd homo
simplex non videt·ita demon
qd nullus ho naturaliter videt

Sexta ex signis que pcedūt ab aīo hōis ɔiecturāt ea que sūt vel erūt ī aīa astuci⁹ prudenti viro· Sciunt enim qui ī stinctus eoꝝ sūt verisimilit̄ secuturi· Septīa acta pbāꝝ et scripta noscūt ex quibꝫ futura pdicē pnt· Et hec tāgūtur·xxvj·q·iij·sciendum·

¶ Capitulum·x·

a Quo ad pmū modum notādum ꝙ put habetur·xxvj·q·v·Epi ex ɔcilio acqrēsi· Tales psone nō trāsferūt̄ a demone localit̄ ad loca in qbus se dicūt fuisse sed ipe sathanas cū mētē cuiusq3 mulieris cepit et hāc p infidelitatem sibi sbiugauerit illico trāsfōmat se in dīusaꝝ formaꝝ spēs et mētē q̄m captiuā tenet ī somnis deludēs·mō p leta·mō p tristia ymaginarie solū deducit non veracit̄· Et cū sola aīa hec paciatur infidelis· hec nō ī aīo s̄ ī corpe eeunire opinat̄· Exēplum refertur de vetula qua3 cū ɔūtere nō posset frater predicator ad hāc ex ɔdicto venit fr̄ qn̄ in cubella se trāsiturā dixit versus dn̄am herodiadē vel venerē·nā p tunc vetula sine motu locali dormire cepit et cū se iā somniar3 vsus herodiadem vehi et man⁹ leta piceret· versū ē ex motu vas et vetulam cū ɔfusione ad terrā proiecit· Eadē de causa ficta sunt interdū ꝗ ymagiaria solum Quādo quedā ī quatuor temporibus se ī raptu dicunt videre aīas purgatorij ꝗ plā alia fantasimata· Nec mouē debet ꝙ quarūdam vetulaꝝ pedes pro tūc adusti non senciūt ignem qꝛ demō fātasimata in ymaginacōe mulieris tāto itēdere potest ut anima extra nichil senciat· Exemplū d̄ habētibus morbum caducum qui eciam adustionem nō senciūt in infirmitate sua· qꝛ anima in interioribus passionibꝫ vel doloribꝫ pressa: extra non sentit ignem· Item naturalit̄ quidē spēaliter mulieres quedam faciliter ex ymaginacōibus possunt rapi ad intra a d̄o ut nō senciant exteiora ut ponit exemplū aug⁹·xiij·d̄ ciuitate dei de quodam rustituto noīe qui ad modicum alicui⁹ gemitū se ad interiora cōuteŕe poteāt ut nec voces nec pūcturas·nec vellicātes sentir3 ymo tanq̄3 in defuncto null⁹ anhelitus senciebatur ¶ Quo b ad·ij· et somnijs notādum ꝙ raro aliqs debet tenere d̄ somnijs ꝗ iudicare· Interdum tamen potest ꝗ d̄ aliqbꝫ debet p̄mū pat3 qꝛ cause somnioꝝ sūt

tam varie q̄ pauci sciāt a q̄ fiāt. nā scdm gre. li. iiij. dyal. aliquādo fiūt plenitudie vē tris aliqn̄ vētris et capitis exinanicōe et hec expiēcia di dicim⁹. aliqn̄ demonū illusio ne ecc̄. xiiij. multos errare fe cerūt somnia aliquādo dei reue lacōe gn̄. xxvij. ait ioseph au dite somniū meū qd vidi. ali qn̄ cogitacōe naturali simul ꝛ illusione. vn̄ ecc̄. v. vbi mul ta sūt somnia multe sūt vani tates. Et infra multas curas fecerūt somnia. aliqn̄ fiūt co gitacōe simul et reuelacōe dei daniel. vij. vbi oñdit q̄ som niū pharaonis cepit a cogita cōe et termiabat in reuelacō ne. Quidā tn̄ aliqualiter sed caute iudicare possunt inter dū d somnijs ut si post somniū d cruce aqua vel calice expt⁹ es tibi tribulacōnē sepe subse cutam timere potes q̄ eueni at. Et paciencia ꝛ oracōne et alijs te ōtra temptacōnē pre parare. ꝛ forte ido de⁹ reuela uit. Similiter si de extremo iudicio te somnias damnatū Postea scrutare ōsciēciā. sed nūq̄m curāda sunt somnia de thesauris iueniēdis. d inimico inuadēdo et similib⁹. possunt aūt quītupliciter ut dic tho. somnia signa esse futuroꝝ

c ¶ Primo qn̄ ē causa effcu fu turi ut qz somniasti te ituꝝ ad ecclesiā certam ido postea va dis. Secundo somniū ē signū futuri cuius causa in somnian te est ut colera pressus somni at de nigro et sic vtūtur me dici somnijs Tercio interdum a casu euenit d quo qs somni auit ut d igne somniasti ꝛ ea dem die a casu dom⁹ incinera tur. Quāto quādo impssio ae ris vel celi corp⁹ dormiētis al terat. sequitur interdū simile somnium ut si aer vel celū ē di spositū influere humide cor pus facit somniare animā de pluuia. Et ē hoc ōmune in for mica muscis pulitib⁹ ꝛ gallo et in brutis alijs que ex talib⁹ immutāt ꝛ iudicāt prudētes ex talibus quosdā euētus na turales. Quinto quādo ab an gelis bonis vel mal' influxu aliqs de futuro recipitur. tn̄ q̄ haberet de somnio discrecō nem spirituū que ē scdm apo stolū. j. cor. xij. gracia speal' spūs sci: iudica repellet et de berz d somnio ut sci et p̄ hec sancti inqt gre. vbi sup visio nes ꝛ reuelacōnes quodā inti mo sapore discernūt ut sciant qd a bono spū pcipiāt vel qd ab illusione paciātur ¶ Quo d ad iij. notādū q̄ gene. j. di xit de⁹. fiāt luīnaria i firmam to celi ꝛ diuidāt diē ac noctē

ꝯ sint i signa glo· serenitatis et tēpestatis· ꝯ tempora glo· veris· estatis· autūni· ꝯ hyemis vnde primū ministeriū qd faciūt nobis corpora celi ē ꝙ faciunt diem ad laborādū hominibꝫ ꝯ noctē ꝑ quiete nostra· Secūdo fuiūt inqntum sūt signa naturaliū effectuū ut pluuie siccitatis· caloris et similiū· s; nō sic sūt sig̃ eoꝝ q̄ depēdēt a libero arbitrio nr̄o Sic ꝙ aliquis ex eis iudicare possit hūc furē oīno fiendū luxuriosū ꝯ huiusmodi· nā et ptholomeꝰ ait· Sapiēs dn̄atur astris· nam hec diuersimode influūt scd̄m ꝙ do fuimꝰ vel nō vnde leuit̄· xxvj· Si nō feceritis mandata mea ec̄ dabo celū vob̄ desup ferreū ꝯ terrā eneā et ꝯsumetur in cassum labor vester. si aūt in preceptis meis ambulaueritis dabo vob̄ pluuias tēporibus suis· et terra gignet germē suum· vn̄ ꝑm tho· li· iij· ꝯtra gentiles Tria sūt in hoīe vic; corpus seu corpalia· intellectꝰ· et voluntas· Item tria alia sūt i celestibus vic; celum angelꝰ et deus. Celū solū potest in corpus ut illumīādo frigefaciēdo ꝯ calefaciēdo· angelꝰ bonꝰ p̄t intellectū illūinare et malꝰ n̄ p̄t itellectui q̇cq; ip̄mere. deus solus p̄t volūtatē vertē ad placitū. potest eciā in intellectum ꝯ in corpus imprimere quicq̇d vult. Quicquid vlt̄ prefata astris asscribit̄ de actibꝫ ad liberū arbitrium pertinētibus est supsticiosum vel supsticioni propinquum

¶ Quo ad· mj· de sortibus notādū ꝑm tho· 2· 2· q· lxxxxv· ar vnj· Et scd̄m nicolaū de lira super illo actuū· j· Sors cecidit sup mathiā ꝙ vti sortibꝫ ē ex vario euētu seu disposicōne alicuiꝰ rei sensibilis ꝓposite determinare aliquod dubium vel incertū. sicut ex festucis propositis p h; ꝙ aliquis accipit breuiorē vel lōgiorē seu in proiectione taxillorum ex hoc ꝙ aliquis ꝓicit plura vel pauca puncta vel ex similibꝫ aliquod dubium inter hoīes determinat̄· ¶ Secūdo notandum ꝙ sortibus vti contingit dupliciter· aliquādo ē malū· aliqn̄ est bonū· malum est octo modis· Primo qn̄ qs ea intencione vtitur sortibus q̄i actus humani qui requirun tur ad sortes vel euentꝰ eoꝝ subdātur disposicōni stellaꝝ h; enim falsum esset nō carēs demonum suggestione. secūdo quando quis expectaret sorcium iudicium a demonibꝫ qd fit qn̄ fiūt in quibus verisimile ē demōis ibi esse opꝰ· sic

legit᷑ Eze· xxi· q̄ rex babilonis stetit ĩ biuio ĩ capite duarũ viarũ commiscẽs sagittas interrogauit ydola exta cõsuluit. Tercio q̄n do q̄s expectaret sociali actuũ euet᷒ euenire a fortuna ⁊ h̄ solum locũ haberet ĩ sorte que vocat᷑ diuisoria ut si queratur iudicio sorcium quid cui sit exhibẽdum siue illud sit res possessa· siue sit honor· siue dig̃tas· siue pena aut aliq̄ actio· Et tal᷑ sor᷑ nõ videt᷑ habere nisi forte vicium vanitatis· Sicut si aliq̄ non valẽtes aliquid diuidere cõcorditer velint sortibus ad diuisionem vti quasi fortune exponẽtes q̄s quã p̄tem acci piat ut tho· dic̄ sed nico· d̄ lira sic dicit· si disposicio vl᷑ euet᷒ sorcium expect᷑ et᷑ in fortuna tñ. nullum est viciũ si mittãt᷑ sortes ad determinandum inter homines quis quã partem accipiat alicui᷒ rei ⁊ h̄ ex cõmuni cõmittitur ɔsensu fortune· Causa tñ motiua p̄t esse pc̄m ut si ꝓpter cupiditatem ꝓpriam vel alis viciũ nõ pos sint concorditer alio mõ diuidere Quarto q̄n q̄s expectaret iudiciũ sorcium, vl᷑ euẽtuũ solũ a deo vl᷑ a sanctis angel᷑

8 ¶ Et licet h̄ de se nõ sit illicitũ quãdo fieret in neccitate et cũ reuerẽcia tñ fit q̄druplicit᷑ cũ pc̄o· Primo si absq̄ vlla neccitate ad sortes recurrat᷑ h̄ enĩ videtur ad dei temptacionẽ pertinere ut dicit ambro. sup luc· Qui inquit sorte eligitur humano iudicio non dep̄hendi tur· Secundo si quis eciam in necessitate absq̄ reuerẽcia debita sortibus vtatur· videant tales dic̄ Beda sup act᷑· j· hec ipos ap̄los non n̄ collecto fratrum cetu ⁊ p̄cib᷒ ad deũ fusis egisse· Tercio si diuina oracula ad terrena negocia ɔ̄uertãtur· vñ aug᷒· ad inquisi cõnes ianuarij hijs q̄ de paginis euãgelicis sortes legũt ⁊ si optãdum sit q̄ hoc faciant id ẽ permittẽdum ne mai᷒ malum fiat ut pocius q̄z ad demonia cõsulenda cõcurrãt· tñ michi displicet ista ɔsuetudo ad negocia secularia et ad vite hui᷒ vaĩtatẽ diuina oracula velle cõuertẽ· Quarto si electõnib᷒ ecclesiasticis q̄ ex sp̄us sancti ĩspiracõe fieri debẽt aliqui vtãtur sortibus ɔtra prohibicoẽ Ext᷑ de sortil᷑· c· vltio nec obstat q̄ mathias ẽ sorte elect᷒. hoc enim adhuc nõ erat prohibitũ· Item cũ reuerẽcia sp̄eali sp̄us sancti instinctu fiebat q̄d ĩ ɔ̄nam non est trahẽdum· vnde et beda vbi supra dato sp̄ũ sancto stati· vij dyacones n̄ sortib᷒ s̄ electõe

b facti sũt. Sortibꝰ tñ licite qs vti pt qntupliciť. Primo qñ pfata vitat licet vtať sorte in tẽpalibꝰ dignitatibꝰ. qꝛ talia officia ordinãť ad terrena disponenda. Secũdo in diuisione reꝝ tempaliũ. dum mõ vitentur vicia priꝰ tacta Tercõ quando necessitas aliq ab electõe dignitatis eccia‍stice immineret Tunc enim licitum est cũ debita reuerẽcia sortibus diuinũ auxiliũ implorare. vñ augꝰ in epla ad honoratũ Si inter ð ministros sit disceptacõ q eoꝝ in tpe psecucõnis maneãt in fuga oim et qui eoꝝ fugiãt ne mõte eorũ deseratur eccia. Si hec disceptacõ aliter nõ poterit terminari qntũ michi videtur q maneãt ⁊ qui fugiãt sorte legẽdi sũt. Et hͦ modo vsi sunt sortibꝰ sancti viri qui in veteri et nouo testamẽto legũtur vsi fuisse sortibus. sicut iosue achoꝛ repit ibidem. vij. Saul Jonathã. j. rgum. xiiij. Et zachaias sorte exijt luc. j. Quãto licitum est ut dicit augꝰ. j. de doctria xpiana Si tibi habũdaret aliquid qð oporterꝫ dare ei q nõ haberet nec duobꝰ dari potuisset. si tibi occurrerent duo quoꝛum neuter alium vel indigẽcia vel erga te aliq necitate suparet nichil tuciꝰ faceres qꝫ ut sorte legeres cui dãdũ esset qð dari vtriqꝫ nõ posset ð talibꝰ sortibꝰ dicitur puer. xvj. sortes mittũť in sinũ sed a dño temperãtur Quinto fit licite scðm innocẽciũ et hostiens. p litibꝰ dirimẽdis in hijs q tẽpalia sũt qñ fit sorte simplici cũ paleis vel huiusmodi: ꝯcordat gãfreduˢ.

Capitulum. xi.

De alijs aũt sup ẽnumeratis mõis supsticõꝫ. ut meliꝰ agnoscãť ⁊ vitẽť a fidelibꝰ: mõuebũť plures breues ⁊ vtiles qstiones numero xl v. ⁊ soluẽť. Primo tñ notãdũ ẽ ẽm tho. 2. 2. q. lxxxxij. ⁊ lxxxxiij. q cũ supsticõ sit rligio sup modũ ẽuata. supsticionis duo sunt gña ydolatria scꝫ et diuinacõ p qm quis aut occulta aut futura inuestigare nititˢ p pacta aut occulta aut maĩfesta inita cũ demonibus. Diuinacõ autem ut dicit ysidorꝰ libro. viij. ethimo. habet plures species. Et ẽm tho numerãtur. de quibus infra dicetur distinctiꝰ. vna est pstigium qua oculi hominũ pstringuntur alia somniorum diuinacõ Tercia nigromãcia p quã futura discũť p viuoˢ a b

ut p arrepticios at p phitones· Quarta nigromancia q̄ adhibitis ꝑcantacionib⁹ quibusdam et sagwine vident re suscitari mortui diuare ꝛ ad interrogata rn̄dere. Quita geomancia q̄ i materia terrestri sc3 vngue ferro vel lapide futura prenūciantur p aliqs figuras vel signa ianimata verū tn̄ ad h̄ gen⁹ ptinet diuinacio que fit ex ꝯsideracōe eoꝝ que eueniūt serio p ꝯtractionem pūctorum sed ibi nō fit inuocacio demonū nisi tacita Sexta ydromācia que in aq̄ idem facit Septima aeremāncia in aere· Octaua i igne piromācia idē facit· Nona arispicium p quod i visceribꝫ aialiū immolatorum i aris demonū idē fit. sc3 inuestigacō occultoꝝ vl' futuroꝝ Et p om̄s istas spēs fiūt talia p exp̄ssam demonū inuocacōꝫ· sequētes aūt p tacitam/ vn̄ decia ē mathesis q̄ ex siderib⁹ natiuitates hoim ꝯsiderat ꝛ diuinat futura vndecima ē augurium a garritu auium dicta lic3 se extēdat ad mot⁹ vl' voces auiū seu quorūlibet aialiū siue p sternutacōes hoim fiat vel mēbroꝝ salt⁹· auspiciū tn̄ ab ispectōe auiū dictū ad oculos ꝓprie pertinet· augurium vero ꝓprie ad garritum auiū qꝛ in duob⁹ istis ꝑncipalit' diuinacio in auibus fieri solet Duodecima ē omē· ꝛ fit i verbis et ꝯca eadē qn̄ quis verba hoim certa itēcōe dicta. alia intēcōne retorquet ad futuꝝ qd vult ꝑnoscere· sic maxim⁹ valerius dicit omnium obseruacio aliquo ꝯtractu religioni innixa ē· qm̄ non fortuito motu sed diuina ꝓuidēcia cōstare creditur que fecit celos Tredecima est cyromācia qū alique disposicōnes figuraꝝ cōsiderantur in aliquibus corporib⁹ visui occurrētes ut ex lineamētis manus ꝯsideratis Quartadecima ē spatulamācia ꝛ ē diuinacō facta i figuris spatule alicui⁹ aialis· Quitadecima sortilegiū est qd fit p ꝯsideracōnē figuraꝝ que ꝓueniunt ex plumbo lique facto in aquā ꝓiecto. siue ex qbusdam cedulis scriptis vel non scriptis i occulto repositis· dū ꝯsideratur qs quā accipiat vl' eciam ex festucis ineq̄lib⁹ positis quis maiorē vel minoreꝫ accipiat· vel eciā ex taxilloꝝ proiectōe quis plura pūcta proiciat· vel eciā dum ꝯsideratur quid aperienti librū occurrat q̄ omnia sorciūn omen hn̄t

¶ Primo igit' queritur d̄ prestigijs quot mōis oculi hominū possint deludi· Est autem c

prestigiū sensuū quedā delusio oculoꝝ p̄sertim. Et dicit a p̄stringo q2 aciē oculoꝝ p̄stringit. dicit ysid. vnj. eth. c. ix. Ita q2 res videātur alit̄ esse q̄z sint. Et ut alexander d̄ hal. parte secūda dicit p̄stigiū ꝓprie sūptū est illa illusio demonis q̄ n̄ habz causam ex parte mutacōnis rei sed solū modo ex pte cognosentis q̄ deluditur siue q̄ntum ad interiores sensus. siue q̄ntū ad exteriores. Rn̄. alexād. de hal.
d parte secūda ¶ Q2 d̄ trib2 modis in genere p̄t fieri p̄stigiū vna delusio nāq2 fit absq2 demōibȝ et artificialit̄ sola videlicz agitacōe hōim ostēdenciū et occultāciū. Sic fit ī traiectōibus p ioculatores vel p mimos. alius modus fit eciā sine virtute demonū ꝗ naturalit̄ v̄tute quorūdam corporū mineraliū que qui habēt pn̄t scd̄m quādā virtutē huiusmodi corpibus inditā rem ostendere vel facere apparere nō sicut est. vnde s̄m th. prima pte. q. Cxiij. ar. iij. Et secūdū alios plures. Quedam herba accēsa fumigās facit trabes apparere s̄pētes Tercī2 mod2 delusiōis ē q̄ fit p demōes deo tn̄ pmittēte. habēt eni demones quandā potestatē ex ordie nature sup quasdā res inferiores quā pn̄t exercē circa istas res q̄n deo sinit ¶ Et e
tūc eciā res apparet aliter q̄z sint p̄t eni demō quiq2 modis aliquē illudē q2 iudicat rē aliter q̄z est. Primo mō artificiali traiectōe. Secūdo naturali applicacōe alicui2 rei de q̄bus dictū est q2 ptātē ī hoc habz pl2 q̄z hō et sciēciam ꝗ cū de2 pmittit exequi. tercio modo p̄t in assumpto corpe se ostendē esse aliquā rem q̄ non est ut lactucā Sic accidisse videt̄ moniali. d̄ q̄ refert greg. j. li. dyalogoꝝ vl̄ ī massa auri ut d̄ beato anthonio s̄cm legit̄. vl̄ lupū ut infra dicet̄ se ostēdē p̄t Et sic tegere rē alienā suo assūpto corpore Quāto p̄t turbare organū visus ut videat̄ res nubilosa que ē clara et huiusmodi. Sicut eciā post fletū lumen apparet aliter q̄z ante Quinto modo ī ymagiatiuaz potenciam operando trāsmutacione sp̄erum sensibiliū scd̄m th. vel humores varios mouēdo ut appareāt ignea vl̄ aquea ꝗ huiōi. sicut in melācolicis naturalit̄ fit vel in maniacis. ¶ Questio. ij. vnd̄ prouen f
iāt res vise q̄s videt virgies in specul̄ vel vnguibȝ maleficoꝝ ad furta sb̄lata ꝗ huiusmodi reperienda. Et cur malefici poci2 recipiunt virgines

mares vł feminas q̄3 corrup tos Rñ. ſm villḃ. pariſieñ. in vltia pte de vniuſo q̄ ope de monū fit p modum vnum vel ples p̄cedenti dubio expſſos virgines aūt tm̄ ad hoc ydo= neas demō mētitur triplici d causa licet corruptis idē oſtē dere valeret. Prima ut figat falſo ſe caſtitatē amare quā odit q2 caſtiſſimam virginem ſūme odit que cōtriuit caput eiuſdē ſerpētis. vñ inſidiatur calcaneo eius. vñ deus ait ſer penti inimicicias ponā int̄ te et mulierē ⁊ ſemē tuū ⁊ ſemē illi⁹ ipſa conteret caput tuū ⁊ tu iſidiaberis calcaneo eius gñ. nj. Scdo ut ſic aias ma= leficorum et eis credenciū de cipiat ad amiciciam demonū inclinatas p infidelitatis vi= ciū ſb ſpecie boni nō ſb ſpecie mali Tercō ut corpa ſic ledat innocentum vel minus viciјs infectoꝝ. nā poſtea ut p ex piencia patet tales habent viſum frequēter horribiliorē q̄3 antea ex veſtigiјs dmonū rlictis i oculis vel facie vidē

g tis. ¶ Queſtio tercia an veri tas aliqua ſubſit hiјs q̄ dicū= tur de mōte veneris. vbi cum pulcherrimis feminis dicunt̄ q̄dā frui luxuria ⁊ voluptate ad placitum Rñdꝫ villḃ. vbi ſup̄ li. d vniuerſo q̄ ficticiū ē totum. licet demonū opere ta les hoies illudātur modis ta ctis in primo dubio ut in veri tate eis fieri videatur q̄d tm̄ i apparēcia fit. vnde refert q̄ q̄dā miles ſe ſic putabat frui q̄dā femia luxurioſe. q̄ euigi lans ſe reperit in luto quodaꝫ realiter amplecti quoddā ca dauer mōtue beſtie. Queſtio h

quarta an veritas ſit q̄d que dā i linea reni bagute famāt ⁊ eis credētes de quodā mon te circa bernēſe opidū. in quo referūtur eſſe abſcōditi in an tro viri ⁊ femie deuotiſſime vi uētes nullam cōmunionē ha= bētes cū aliјs fidelib⁹ niſi q̄ in feſtiuitatibꝰ p ſacramentis recipiēdis trāſferūtur p aera ad quoſdam ſibi notos preſ= ſpiteros in prochiјs. Rñſio q̄ demonis opa iſta ſūt ꝑut fūdit⁹ inueſtigaui. et laquei innocētum ſicut in p̄cedentibꝰ duob⁹ dictū eſt dubiјs No= ui enim quādam deuotam ſan ctimonialem quam dyabol⁹ quidā multo tēpore ipugna= uit eciā viſibiliter q̄ hanc de= monaſterio conabat̄ educere illeſam ſub tali d quoq̄ querit̄ mēdacō ſed mentita eſt iniq̄= tas ſibi nam ipa reſtitit de cō ſilio prudentum et demonem nō curauit ¶ Queſtio quinta i q̄d ſenciendū eſt d nocturnis

exercitib9 qui aliqñ dicūt᷑ vi=
deri ⁊ vnde pueniāt tales ap
parēcie ⁊ cur apparēt· R̄ñ· se
cūdū vilhel· vbi prius· Et fm
tho· i· iiij· di· xlv· Q̄ 8 aliqñ vi=
uētibus tales apparēt· Et pt
otingē ꝙ septē modis fit ap
parēcia taliū exercituū aliqñ
opere ⁊ pñcia bonoꝝ angelo
rū· sicut helizeo factū ē i ad=
iutoriū cōt᷑ sirios eū capē vo=
lētes· iiij· regū· vj· aliqñ fiunt
exercit9 demonū ab eisdē vi=
uos deludē volentes Sic rex
demonū cū suis apparuit btō
martino i specie xp̄i martinū
coronāe gestiēs p meitis Ita
i vitaspatrū de q̄busdā legit᷑
Itē i libro dyalogoꝝ bti g̃g
de cōgregacōe demonum iu=
dicia inter se discernēcū sup
reos legim9· aliqñ fit apparē
cia sanctoꝝ i patria existen=
ciū qui ꝑpria virtute ad viuos
venisse legūt᷑ eis i adiutoriū
sic sanctus felix martir qui
ciuib9 nolanis apparuit a bā
baris obsessis· Et idem credē
dum esse de alijs sanctis put
aug· recitat libro 8 cura p mō
tuis habenda aliqñ fit ab aīa
bus que sūt in purgatoio ut
suffragia expetant ut beatus
gre· iiij· dyalogoꝝ pbat mł
tiplicit᷑· Et vilhel· similit᷑· ali=
qñ fit ab aīab9 dāpnatis ad
erudicōꝫ hoim et ad terrorem
aliqñ fieri potest erudicōe et
immissione bonoꝝ angeloꝝ
in spiritū viuentis alicui9 sine
reali apparēcia· aliqñ eciam fi
eri potest mera decepcōe demo
nū sicut in p̄mo dubio dictū
est· Ex quo patꝫ falsū esse ꝙ
dāpnate aīe nūq̄m infernum
exeant ymo hoc aliquādo fit
dicit sanctus tho· sed p tunc
dāpnacōnem secum ferūt· vñ
dicit tho· eciam modum quo
iste apparicōes fiunt assignā
do· Quāuis inquit anime san
ctorum vel dāpnatoꝝ p̄sen=
cialiter assint vbi apparēt· nō
tamen credendum est hoc sem
per accidē· aliquando eni hu
iusmodi apparicōes fiūt vł in
dormiēdo vł ivigilādo opacō
ne bonoꝝ vł maloꝝ spirituū
ad instructōꝫ vł decepcōꝫ viuē
ciū sic eciā et viui hoies aliqñ
alijs apparēt et eis multa di
cūt i somnijs cū tñ ꝯstet eos ñ
esse p̄ntes· sic augu· p multa
exēpla pbat i li· 8 cura p mō
tuis hñda· Questio· vj· an k
veꝝ sit ꝙ aliq̄ hoies sint silue
stres R̄ñ· alb· i 8 al· ꝙ sic vł
saltē mōstra hoim sūt· Sūt eni
i q̄ntuplici dr̄ia q̄i siluis appa
rēt i hūana specie aliqñ aliqñ
veri hoies rōnales· sic p̄ses
p̄res scī legūt᷑ i vitasp̄rm nu
di ⁊ yrsuti qdāmō vel tecti fo
lijs heremiticā vitā soli duxisse

Et aliqñ p bestijs a tyrãnis a
casu i retibus ferarꝫ capti. ali
qñ sunt mõstra quedã in hu=
mana natura racionalia tamẽ
sic satiri q̃lẽ vidit btũs anthõ=
niꝰ cũ paulum p̃mũ heremitã
quesiuit. Sicut scribit btũs
iero. ait eni satirus ille ad an
thoniũ. mortalis ego sũ vnuꝰ
ex acolis heremi legacõne fũ
gõ gregis mei. pcamurq; ut
omunẽ dñm p nobis depceis
quem p salute mũdi olim ve=
nisse cog̃uimꝰ et i omnem ter
ram exiuit sonus eiꝰ. Erat au
tẽ homũcio ad vncis naribuꝰ
fronte cornibꝫ exaspatꝰ cuiꝰ
extrema pars corpis i capra
rum fines ꝯfinebat. aliqñ sũt
qui apparẽt veri homines. s;
neglecti et velut bestie facti
Sic hodie sũt circa terrã gale
cie i hispanijs insul' hoies do
mesticos fugiẽtes velut fere
ut docꝫ expiẽcia ꝯ talibꝫ eciã
videt' fuisse mas et femia circa
saxoniam capti p venatores
ꝯ quibꝰ refert a.b. i ꝯ aĩl'. q
omino spẽm humanã videbã
tur habere. s; velut moriones
esse videbãtur. vir eni viuꝰ s;
femĩa mortua capiebat'. ali=
qñ sũt pigmei qd animal fm
alber. vbi priꝰ ẽ multũ simile
homini qr erecte incedit. ma
nibꝫ vtitur ad opera quedam
loqtur ligua. Et tñ simplicit'
plus ẽ bestia q̃3 hõ. licet sit no
biliꝰ aĩalium ifra hominẽ. ali
quãdo eciam demones i siluis
apparẽt esse hoies vl' femie ut
decipiant incautos. Sic omu
niter habet' in vitas patrum

¶ Questio. vij. an verũ sit q
malefici possint facẽ vera aĩa
lia ãte sua. Rñ. fm alb. vbi su
pra. q sic deo pmittẽte. ali qñ
impfecta quedã aĩalia pcu
rare possunt fieri nõ instãti si
cut deꝰ facere potest. s; motu
quodam licet subito. sicut pa
tet ꝯ maleficis scdm aug. Et
exod. vij. vbi glo. strabi sup
isto vocauit pharao sapiẽtes
dic. q demões discurrũt p mũ
dum et colligũt diũsa semina
et ex eoꝝ adaptacõe pnt p=
rũpere diuersas spẽs. Et glo
ibidem sic dicit dũ p incãtacõ
nem demonũ malefici aliquid
efficere conantur discurrũt p
mũdum et semina subito eoꝝ
de quibus hoc agitur afferũt
et sic ex illis pmittẽte deo no
uas spẽs reꝝ producũt. licet
ergo demonũ ope fieri possunt
deo permittẽte vera talia ñ il
lusoria id ẽ solũ apparẽcia tñ
talia dicũtur signa mẽdacia
semper. qr demones talia solũ
et pncipaliter faciũt ad sedu
cẽdum homies videntes pt'
qd. ij. thessa. ij. dic apls de au
ticxpo. q aduentus eius erit

scđm opacōnē sathane in omni virtute ⁊ signis ⁊ pdigijs mēdacibꝰ· sancti aūt miracula dei vtute increata impetrāt vtilia fidei ⁊ istātanee cū placet altissimo· ¶ Questio·viij· an ope demonū trāsformacōnes pnt fieri hoīm ī bestias·sic in lupos ⁊ huiusmodi. Rn̄·q nō vn̄·xxvj·q·v Epi ex osilio acqrēsi sic dicitur· Quisquis credit posse fieri aliquā creaturā·aut ī meliꝰ·aut ī deteriꝰ· immutari· aut trāsformari in aliā spēm vł ī aliā silitudinē nī ab ipo creatore q oia fecit ⁊ p quē oia fca sūt pcul dubio infidelis ē et pagano deteriō Hoc late ostēdit btūs augꝰ· d ci·dei li·xviij·c·xviij·vbi ondit q demones faciunt tales trāsformacōes nō realit̄ s̄ visum hūanū decipiēdo· Sicut ostensum ē dubio pmo multis modis· vn̄ augꝰ ibi dicit q famosissima maga circes mutauit socios vlixis ī bestias Et qdā stabularie mulieres ouertebāt hospites suos in iumēta onera portācia Refert eciā socios dyomedis ī aues ouśos ⁊ postea lōgo tpe circa tēplū dyomedis volabant Et qd pstāciꝰ· narrauit d patre suo veracit̄ qui dicebat se caballū fuisse et annonā cum alijs aialibus baiulasse Nam ut augꝰ·ibidē soluit in pmo sola apparēcia fuit et oculoꝝ decepcō·ī secūdo et quarto vera onera fuerunt que dmones inuisibilit̄ psentes portauerūt In tercō vero socij dyomedis p demones fuerūt de medio subito sbtracti ⁊ aues vere loco eoꝝ immediate posite que ibi volauerūt·in nullo aūt predictoꝝ de hoīe vere factū fuit irracōnale aial s̄ solū apparēter·dicit tamē tho·j·parte·q· cxiij·ar·iij· Q d omes trāsmutacōnes corpalium rerū q possunt fieri p aliquas vtutes naturales ad quas ptinent semina que in elemētis huiꝰ mūdi inueniūtur· possunt fieri p opacōnes demonū huiusmodi seminibꝰ adhibitis· Sicut cū aliqua res transmutatur ī serpentes vel ranas que p putrefactōnē generari possunt Ille vero trāsmutacōes corporalium rerum que non possunt virtute nature fieri nullo mō operacione demonū scđm rei veritatē perfici possunt sic q corpus humanum mutetur ī corpus bestie·aut q corpꝰ hoīs mortui reuiuiscat· Q d si fieri videatur apparēcia ē sic ostēsū ē qstione pma ¶ Questio nona vnde ergo pueit q quidā lupi tā crudelit̄ astute et pticulariter hoīes omedūt

Rū. ꝯm alb. in d aialibꝫ ⁊ ꝯm alios ꝙ ex septem causis ꝓuenire pt. Aliqñ ꝓpt famis augmētum. Sicut ⁊ cerui ali qñ ⁊ alie bestie hoībus appro pinquāt. aliqñ ꝓpt ferocita tem viriū. in frigidis eni regi onibus sunt cōpore minores ⁊ magis asperi ⁊ feroces. sic eciam tēpore coytus et qñ ha bent catulos ut Aristo. dicit li. d aialibꝫ sūt magis seui sic caicule aliquādo ꝓpt astuciaȝ ⁊ seniū. lupi enim qnto sūt se niores. tāto deteriores et no cent hoībus qꝛ non possunt ve nari bestias ꝓpter etatē et dē tes eoꝝ ꝯstringūt. aliquādo propt̄ expienciā hūanarum carniū que qꝛ optīe cōplexio nate sūt ꝑ oīs dulcioēs sunt Und sicut voluptas leccato rē trahit ad voluptuosū cibū sic hūane carnes a lupis. aut in sepulchro. aut post bellum hoīm vel alio mō gustate. ali qñ propt̄ cerebrum rabidum Efficiuntur enim sicut canes rabidi. ⁊ tūc quecūqꝫ inuene rint trucidāt. sic ⁊ canes aliq aliqñ propter opacōeȝ demo num vt hoīes credāt hoīes et vetulas falso i bestias mutai sicut pagani putabāt. vñ de monis opere potuit illud fieri quod refert vincen. i speculo hystoiali li. vi. c. xl. in gallia inquit añ xpi incarnacōeȝ et añ bellū punicū. lupus vigili e vagina gladiū abstulit Et vilh. vbi supra refert de quo dā viro q̄ se ꝯuerti putabat i lupum certis tēporibꝫ quibus in antris latitabat. illuc enim certo tēpore iuit ⁊ ope demo nis velut dormiēs iacuit. ⁊ si bi iterim cū fixus maneret vi debat̄ ꝙ lupus ipse factus circuiret pueros deuorādo Et cū illud realit̄ solū demō quē dā lupū possidēs faceret pu tabat falso se somniās circui re. quomodo tā diu dementa tus est vir ille quousqꝫ iuentꝰ est iacere i silua raptus mēta liter. aliquādo eciam fit ꝓpter occultū vel manifestū dei iu diciū ꝙ dmonū vel diuino in stinctu lupi propter pc̄a pē tū vel pueroꝝ tales damnifi cant sicut factū esse legimus xlij. pueris q̄ deridēdo heliseū dicendo ascende calue ascen de calue a duobꝫ vrsis d silua exeūtibꝫ statim iugulati sūt iiij. re. ij. Et de leone qui pro phetā dei iussum nō implentē occidit. iij. re. xiij. Sic eciā ut i historijs legimꝰ tpe Auiti epi vyensi. letanie minores q̄ ante ascensionē dñi celebran tur triduo inuētе sūt qñ lupi ciuitates itrātes ibi hoīes vora uerūt publice hec deꝰ ꝯmiatꝰ

est leuic. xxvj. dicens Si nõ feceritis mandata mea. emittã in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra. Et deu. xxxij. Dẽtes bestiaꝝ immittam i eos cũ furore trahẽtium sup terrã atq; serpenciũ Quod oñdit de᷒ effectu .iiij re. xvij. quando leones immisit qui deuorabant ydolatras in terram samarie loco veroꝝ
o dei cultorum positos. ¶ Questio decima. qd de raptis feminis in angaria et alias q̃ rstitute sensibus mira dicũt d̃ animab᷒ in purgatorio. i inferno. de furtis pditis et sitibus Rñ. q; supsticiose agunt ista ope demonũ deluse. sic in prima questione dictum est nec obstat q; cãdela aduste ñ senciãt q̃ sũt in raptu. q2 dyabolus mentẽ inteiorẽ sic strigit q; exteri᷒ nichil senciũt. Sic fit aliq̃ in melãcolicis vl' eciã naturaliter. Sic d̃ quodã viro noie restituto refert btũs aug᷒. de ci. dei. q̃ q̃ voluit rapiebatur a sensib; a d̃o q; eciam
p am vellicãtes ñ sensit Questio. xi. Vtꝝ demones sint q̃ nocturno tpe i collis equoꝝ quasi strepas faciũt de crinib᷒ vbi gutte ceree r̃periũtur et plura i stabul' bestiaꝝ facere videntur. Rñ. villh. q; sic ñ hoies talia ex astucia facerẽt ãtificialit᷑. Questio. xij. vtꝝ
q demonum ope capsiões puerorum fiant. Sic q; infantes ponantur q̃ nõ impiguantur ß semp miseri sũt. Rñdet villh q; sic. quando parentes infantes non oracõib; et cruce muniũt Tunc enim demõ vicem i fantis gerere potest vel translacionẽ facere deo permittẽte. vix tñ talia sũt credẽda fieri ope demonum nisi srãtorum
r iudicia assint. ¶ Questio. xiij vtrum demon localiter possit trãsferre aliquem hoiem de loco ad locum inuitum. Rñdet villh. q; sic. Sic eciam bon᷒ angelus tulit in cicinno capitis abacuck de iudea i caldeã Exemplũ aliud habes dubio iij. sed ut in precedenti dubio dictum est et in solucõne pmi dubij credẽdum est talia solũ ut plurimũ in spiritu id est in ymaginatia hois fieri nõ realiter ñ fõte raro ut tenet dñs albtus et vlricus i sũma. Q d̃ aũt aliquãdo corpaliter fiat et localit᷑ patz d̃ puero q̃nquẽni cuiusdam nobilissimi viri q̃ puer monachus p tũc fact᷒ a monasterio nocte illatus ẽ pistrino clauso vbi repertus mãe se p quosdã dixit ad magnũ cõuiuiũ delatũ et ut comederet iussum et p supiora pistrino imissum ut r̃fert pe. damiãi

Et legitur i speculo hystoriali
li. xxvj. c. lxiiij. q aūt aliq ma
leficiati vel amore mulierum
capti dicūt se non posse otine
re quin oporteat eos currere
ad amasias. verum ē i pte et in
parte falsū. nā si dei graciam
vellēt inuocare et facere qd i
se est ut oterent de peccatis
deus illa eis dimitteret et gra
ciam infūdendo robur resistē
di demoni tribuerz Et sic eos
ad peccādum nemo posset co
gere vel moue localit. Sz si
illa rēnuūt. nō mirū est si i po
testate dmonis positi eorum do
min9 eis dnatur dyabol9 uel
voluptatis appetitus. dic eni
beat9 aug9. i omeli. sup illo
vbo ioh. vj. nemo pt venire
ad me n pater me9 traxeit eū
trahit vnūquemq3 sua volup
tas. ondis oui viride ramū et
te seqtur. nullo sc3 corpaliter
trahēte. Sic criso. dicit super
math. xx. de asina quā xpus
eqtauit. q cū demō volūtatē
hois peccato possidet. qsi ad li
bitum trahit quo placet. Exē
plum dans de naui in mari p
dito gubernaculo que ad vē
ti libitum proicitur. ita equo
potēter insidens ita rex tirāni
habēs possessionē. Questio
xiiij. Quis faciat illos strepi
tus et lusoria illa que audiūt
aliqn et videntur vt i inquie-
tacionib9 domorum nocturnis
vbi proiciuntur lapides vel
inquietantur pulsu hoies vel
videt incēdi fantastici ignes
vl alie ludicre opacōes Rñ.
scdm vilh. et Cassianū i coll.
prm Qñq3 illa fiūt et sepe o-
pere demonū taliū qui pl9 nō
cere nō pūt hoib9 nisi in talib9
potestate diuina ligati. ridi-
culosi eni tales inutiles effec-
tus demonū malignorū opa
ostēdunt. Aliquādo fiūt stu
dio malignorum hominū qui do
mos volunt euacuari hoibus
vel lucrari tēporalia sub titu-
lo falso apparenciū aiarū uel
sb illo ptextu itroducere lux
uriā uel furtū omittere. aliqn
eciā fieri possunt ex curiosita
te hoim uolēciū terrere proxi
mos ioco vl ex fantasticis et
melācolicis debilitatib9 put
expiēcia docet i prefatis eos
qui mundum immundum no
uerūt. Aie eni siue sint dāna-
te siue in purgatorio siue i ce
lo nullaten9 sūt credēde ta-
lia facere qz primis n legitur
admissum. reliquis qz in cari-
tate sunt: ista trufatoria iuti
lia nō oueniūt. vnd non ē du
biū qui demones aliqn tales
eciam inqetudines faciāt ut
error paganicus redeat quo
cdebat aias defunctorum circa
tumulos vl circa aias hitare

non in inferno· si aūt adessent anime ꝯ purgatorio tales ve risimiliter aut vtilia opera vel salubria facerent ⁊ ostēderēt aut auxilia a viuis peterēt· si cut beat⁹ greg̃ · poīt exēplū in ·iiij· dyalogorum· ¶ Questio ·xv· an demōes possint et audeāt grauiter homies lede re· Rn̄sio ſm tho· ꝙ sic· pos sunt enim deo pmittēte quin tupliciter ledere· vic꞉ in rebꝰ fama· corpore· vsu racōnis· ⁊ in vita· De rebꝰ pat꞉ iob· j· et ij· cui pecora· domū abstulit ⁊ liberos de fama patet i legē da beati iero· ut refert Ioh· ādree i iheromiano ꝙ dyabo l⁹ se trāsfōmauit i formā san cti siluani epi i nazaret ama toris iheronimi Qui demō p̄ mo feminā nobilē nocte i le cto pcare et puocare cepit ad luxuriā verb et deiñ fcis solicitauit ad malū que tamē clamaret demon in specie epi sancti ſb lecto femie se ab scōdit vbi reqſit⁹ et inuētus p luxuriosa verba se mentit⁹ est esse epm siluanū In crasti num igitur sanct⁹ vir dispa rente dyabolo diffamat⁹ est grauissime que infamia tādē circa sepulchrum sancti ihe ronimi fatēte dyabolo in ob sesso corpe purgata ē De cō pore patet in beato iob· q̄ p cussus est a demone vlcere pes simo iob· ij· De tali r̄fert sigi bt⁹ ⁊ vincenci⁹ in speculo hi storiali libro· xxv ·c· xxxvij· ꝙ tpe luduici secundi impera toris in parrochia magunti na quidam demon primo sepe lapides iecit et q̄si mallio ad domos pcussit· Et deinde pu blice loquēdo furta pdēdo et discordias seminādo plures i qetauit· deinde oms otra vnū irritauit· cui⁹ hospiciū vbicū ꝙ manebat incēdit ⁊ ob illi⁹ peccata oms pati affirmauit vn̄ tādem tm̄ agros p hospi cio habere potuit pter quod cū p̄sbiteri letanias celebra rent multos lapidum iactibꝰ demon vsq꞉ ad cruentacōnem lesit· aliquādo quieuit· aliquā do seuit et p triēnium ista oti nuauit· quosq꞉ ibidem omnia edificia incēdio ꝯsumpta sūt De nocumēto vsus racōnis et vexacione interior꞉ sensuum patet i possessis ⁊ arrepticijs p euāgelicas eciā historias De morte ⁊ ꝙ vita eciā quos dam priuet patet Tobie ·vj· de septē viris sare virginis oc cisis qui pter luxuriosum ef frenem appetitum i vgīnē sa rā eiusdē non erāt digni matri moio· ¶ Questio ·xvj· vtr꞉ ma lefici possint veracit suis male ficijs hoies ledere· et h sic qb⁹

modis·⁊ quibus rebus· dicū
tur aūt malefici ut dicit ysid·
viij·ethimo·c·ix·ob facinoꝝ
magnitudinē hij elemēta ſb
dit cōcutiunt ſcʒ ope demonū
turbant mentes hoim ac sine
vllo veneni haustu violencia
tm̄ carminis īterimūt ut luca
nꝰ dic̄ hec ysidorꝰ Rn̄·ſm tho
in·ij·ſcā di·vij·⁊ viij·⁊ in·iiij
dis·xxxiiij· Et cōmuniter ſm
omnes theologos ibidē ſcri-
bētes ꝙ malefici oibus istis
mōis possunt ꝓcurare lesiōes
in hoibus ⁊ eoꝝ rebus coope
rāte demone in quibus demō
pt solū ledere vel decipe de q̄
bus modis iam dictum est a
principio huiꝰ mateie de sup
sticionibus preserti questiōe
immediate precedēti vicʒ·xv
de hoc eciā infra dicetur·non
aūt faciūt ista imediate ma-
leficoꝝ opera actione ꝓpria
et īmediata ſʒ talia fiunt p de
mones q̄ visis maleficijs im-
mediate ex pacto dudū cum
maleficis a pncipio mūdi et
tēpore veteris ydolatrie hito
sciunt qualē effectū debēt ad
intēcionem maleficoꝝ procu
rare ut exēpli gracia· Scopa
quā malefica ītingit aque ut
pluat nō causat pluuiā ſed de
mon tal bꝰ visis qui si deus p
miserit ptātem habet i omia
corpalia ⁊ in aerem vētos et
nubes· vt stati talia procura
re ⁊ causare valeat·maga si
quidē signū dat p ſcopā·ſed
demō illud ꝓcurat et agit vt
pluat p demonis actionem·
cui maga mala fide ⁊ ope ser
uit ⁊ se tradidit obsequijs illi
us vel alijs Sic qn̄ ymaginē
cereā vl' sile ad maleficiēdum
aliquē·maleficꝰ facit·vel qn̄
maleficō alicuiꝰ in aqua vel
plūbo ymago apparet quic-
quid molestie ifert' tali yma
gini tale experit' fieri ymagi-
nato id ē hoi maleficiato·pu-
ta pūctura vl' alia lesura que
cūqꝫ. q̄ lesio r̄alit' q̄dē ifertur
ymagini p maleficū vel p ali
um hoiem· ſed iuisibilit' demō
maleficiatū hoieʒ eodem mō
ledit·dei pmissione si d̄meruit
reus· Questio xvij· an lici
tū est talia maleficia tollere x
Rn̄. ſm doctores sub distin
ctōe·aut tolli pn̄t sine supsti
cōsis modis ut p licitū exor-
cisinū aut p oracōeʒ vel inter
cessionē sanctoꝝ. vl' p sacra-
mētalē maleficiati ꝯfessiōem
vel p p̄scisam ostēsionē seu in
dicacōeʒ alicuiꝰ q̄ scit vbi est
ymago· vel p solū motum lo
calem· vel mō ꝯgruo simili ⁊
sic ē licitū· aut n̄ possunt tolli
nisi p supsticōsū modum· vel
p noua maleficioꝝ opa et sic
est illicitū· q2 ſcd̄m apl'um nō

sũt facieñda mala ut eueniant bona ¶ Questio. xviij. an ne hij q̄ i caritate sũt ledi possint p maleficos sicut hij q̄ i peccato mortali. Rn̄det̃ sm̄ Cassianũ in collacōe patrũ q̄ neq̄ q̄z. boni enim i rebus p demonem et suos ledi possunt i meritũ eorum et pbacōnem ut in bonis fortune que sunt exteriores res. fama. et sanitate corpis. Sic de beato iob patuit q̄ i talibus lesus fuit p demonē sed i nullũ peccatum bois hominibus inuitis p maleficia trahi pñt licet tēptari valeāt ab intra et in carne ext̃ sz nullatenus violētari. Sic enim ponit exēplũ cassianus de duobus maleficis q̄ beatũ āthoniũ p tres dmōes successiue missos d cella mouere nequerũt licet tēptatum se p h̃ sentiret. Sz q̄z signo crucis et oracōe temptacōni resistit inefficacia hominũ fuerunt maleficia verũ i peccatoribus demon potestatem maiorē habet et magnā vnde veritas ait luc. xi. Cum fortis armatus custodit atriũ suũ in pace sunt oia que possidet. Si aũt forcior supueniēs vicerit illũ vniusa arma eius auferet i quibus cōfidebat ¶ Questio. xix. cur malefici instrumta sue malicie p sacramēta ecclesie vel p alia diuina tāgi p curant ut filum trahēdo p crisma sacrũ vel ymaginē ceream sb palla altaris ad tēpus ponēdo et silia faciēdo Rn̄. demois isticitu ista fiũt triplici d causa Primo ut nō solũ hoies p talia pfidi fiant sz eciā sacrilegi dina q̄ntũ in eis ē ɔtaminādo plus deũ creatorē suũ offendāt intimius animas ɔprias ɔdēnēt et plures i peccata ruere faciant. Secundo ut deus sic grauiter p hoies offensus sm̄ beati aug. sentēciā demōi maiorē potestatem in hoies malos tribuat quibus deus cōcedit iratus quod denegaret ppicius Tercō ut sic sb specie boni apparētis plures simplices facilius decipiat q̄ tacta dinis rebus et oracōnibus a do putāt eciā aliquid nimis obtinuisse vbi solũ maiora peccata sunt cōmissa ¶ Questio. xx. ē cur plura maleficia et supsticōes exerceri solēt sacracōribus anni tpibus et psertim circa festũ natiuitatis xp̄i. Rn̄. q̄ triplici de causa sic i pcedēti dubio p oia q̄z festa plus frāgũt̃ pcis mortalibus q̄z mechanicis opibus ut aug. dic ti. d decē cōdis Supsticō aũt de maximis suilibus operibus demonis est contra dinā reuerēciā. Racō secūdi ē spēalis de klis ianuarij. quia ut ysid. di li. viij et hiarẽ. c. ij.

Janus a quo ianuari⁹ mensis dictus ē·q̄ i circūcisionis xp̄i die icipit· ydolū fuit diuersis faciebus ɔfictum· vna tāq̄ȝ esset finis anni p̄cedētes·et a lia tāq̄ȝ esset principiū futuri et imminentis anni ꝓtector et fōtunat⁹ auctor·i cui⁹ reue rēciā poci⁹ demōis i ydolo ve nerati sūt ꝯmoēs·vaias ɔmo cōnes luxuriosas fecerūt stre nas et iocalia sibi mutuo ho= mies tradiderūt· choreas va rias duxerūt· mēsas p̄parave rūt de q̄bꝫ mencio fit p beatū aug· in multis locis et libris Et·xxvj·q·v·lex fere per to tū Sȝ has corruptelas falsi xp̄iani imitāt̄ hodie c̄ca eadē festa·licȝ p̄dicacōe sanctoꝝ exstirpate sint i multis locis· et tamē demonum operacōne alicubi trāslata ad tēpora car nispriuij·qū cū laruis ⁊ ludis et alijs sup̄sticōnib⁹ silia fiūt

bb ¶ Questio·xxi·vn̄ ꝓueit ꝙ femie sepe i maiori multitudi ne reperiūt̄ sup̄sticiose ⁊ ma= lefice q̄ȝ viri R̄n·t̄plici de cau sa·Primo q̄ prone sūt ad cre dēdū·fidē aūt malam demon principalit̄ q̄rit·vñ eccī·xix· Qui cito credit leuis est cor= de ⁊ minorabitur·Secūdo q̄ a natura ꝓpt̄ fluxibilitatē cō plexiōis·faciliores sūt impssi onis ad reuelacōes capiēdas p ip̄ssione sepatoꝝ spirituū vt vilḣ·dic̄ vbi sup̄ qua com plexione cū bene vtūt̄ multū bone sunt ·cum male peiores sūt·Tercō q̄ linguam lubri= cam habent et ea q̄ mala arte sciunt·eis cōparibus feminis vix celare pn̄t·secꝫ occulte cū vires nō habeāt·p maleficia vidicare q̄rūt faciliter·vnde eccle·xxv·Cōmorari leoni ⁊ draconi pl⁹ placebit q̄ȝ hita= re cum muliere neq̄ȝ· Breuis oīs malicia sup̄ maliciā mulie ris

¶ Questio·xxij·vtꝝ cre cc di possit licite ꝙ ꝯmōes icubi sint et succubi mulieib⁹ ifesti ⁊ femias ɔnoscētes R̄n·au⁹ ꝺ·ci·dei·ꝙ sic Et ysid·li·viij ethico·et tho·in mults locis Quō autem ⁊ quib⁹ de cau= sis illa ꝓueniant·quō vel an liberai possit q̄s ab hac vexa cōne·vide in dyalogo quem collegi de formicaꝝ ꝓpreta tib⁹ li·v·

¶ Questio·xxiij dd an ne possint aliq̄ r̄gl̄e dari p quas agnoscat̄ vtrū aliquid sit sup̄sticōsū vel nō·dicitur aūt sup̄sticō vt pȝ coll̄·ij·su per illo q̄ sūt racōȝ hn̄cia sapiē cie in sup̄sticōe·glosa eni dic̄ ibi ꝙ sup̄sticō ē religio supra modū seruata id ē modis vel circūstācijs mal̄ et defectuo sis·Est vero religio virtus in clinās ad exhibēdū deo racōe

sue excellēcie debitū cultū et honorē tā in cordis q̄z i corporis actib9. Rñ. ſm tho. 2. 2. q. lxxxxiij q sic saltē i genere ac ratis put' ex verbis elicitur eius sancti. Et sūt quinq. Prima ē cū gloria dei sit finis nr̄ pncipalis quē in oibus querere debem9. attēdat' an op9 sit ad gloriā dei ac homo i ope deo det principaliter gloriaz p ipmq opus mens hoīs deo subiciatur iuxta illud. j. cor. x. Siue mādūcatis siue bibitis siue alid quid faciatis oia in dei gloriā facite. Secūda videatur an opus quod fit ac quod ptinet ad aliquā abstinēciam corpalē vel ad corporis exercitium vt p sit refrenatiuū ɔcupiscēcie modo virtuti ɔbito ſm ritū eccīe vl' ſm moralē doctrinā. qr aplīs dic̄ ro. xij. Racōnabile sit obsequiū vr̄m loquēdo de corpalibꝫ exerciciis. Tercia videatur an op9 sit ſm statutū vniūsalis eccīe. vl' ſm scripture sacre testimoniū vl' saltē ſm ptic'lais eccīe ritū. aut ɔ ɔsuetudie generāli q ſm aug. p lege hn̄da ē vn̄ btūs gre. scribit aug9. anglor epo diceti. q sūt diuse eccīe ɔsuetudies in missar celebracōe. m inqt gre. placet ut siue i romana. siue i gallia rū seu i q̄cūq eccīa aliquid inuenisti qd pl9 oipotēti dō possit placere solicite eligas. Diūse inqt tho. eccīe ɔsuetudies i cultu dīno i nullo veritati diuine repugnāt. et ideo sūt seruāde et eas pterire illicitū est. Quarta inspiciat' an op9 ad hibitū vel exercitiū ad effēm q̄ expectat' hēat naturalē ppetatē vel non ɔ quo phisici medici ac astrologi inqntū tales multa iudicare pñt ac theologi. Quīta ɔsideretur si op9 nō ē merito res alicui9 scādali dati ptēs occasiōz ruine. qr tūc licet ñ esset supsticiosū tñ ppt scādalū esset dimittēdū vl' differēd vl' occulte sine scādalo faciēdū. Quicqd ē vni ex premissis cōtrariū timdū ē ut supsticiosū vel ut pc̄m. ppt p̄riaz illicitū ē exercē i nouo testamto cerimoialia vl' iudicialia veteris testamti ñ ɔ nouo istituta essent ab eccīa vl' gēte. ppt idē ac ppt r̄gulā secūdā fatue faciūt vouētes nō pectinare caput sabbato vl' ieiunare die dn̄ico tāq̄z meliori die et silia ppt terciā supsticiose agūt q̄ i ritibꝫ alicui9 eccīe pticularis i pcessiōibꝫ vl' huiōi se nō conformāt ɔmūitati ñ aliūde excusentur ppt quartā supsticiose agūt q vtūt' caractēibꝫ ignotis vel noibꝫ suspectis vl' alligacōnū mod nichil coopātibꝫ

naturalit̃ effectui q̃ expecta tur · q2 pfata ꝯ se naturaliter nulli9 actiuitatis sunt cũ sint artificialia solũ ⁊ quãtitates Idem est de ymaginibus per astrologos factis ⁊ anulis ac lapidibꝰ suis artificialib9 Similit̃ q̃ credunt qꝫ celi vel stellarꝫ ĩfluẽcia aliquẽ necessi tet ad aliqꝺ viciũ · ꝑt̃ quin= tã si res scãdalosa esset nota bilit̃ eciã benedictões aliq̃ que a secularibꝰ p v̓ba deuota fiũt sine malis ritibꝰ sup infir mos essent saltẽ ñ publice fa= ciẽde · Que° · xxiij · vtrꝫ fa scinacões seu iuultuacões hẽ ant efficaciã malã in pueis a vetul' mal' Rñ · tho · 2 · 2 · q · xx x vj · ñ esset illicitũ cauere · si qs timerꝫ nocumẽtũ alicui puero ex oculo fascinãte q̃m fascina cõꝫ sic declarat · j · p · q · c · xvij · nam ut inq̃t ex forti ymagia cione anime immutant̃ spũs corporis ꝯiuncti que quidem immutacõ spirituum maxime fit in ocul' ad quos sbtiliores spũs proueniũt oculi enim in ficiunt aerẽ ꝯtinuũ vsqꝫ ad de terminatũ spaciũ p quẽ mo= dũ specula si sint noua ⁊ pura ꝯtrahũt quandã ĩpuritatẽ ex aspectu mulieris mẽstruate ut aristo · dic̃ in li. de somno ⁊ vigilia · Sic igitur cũ aliqua aĩa fuerit vehemẽter cõmota ad maliciã sicut maxĩe ĩ vetu labꝰ cõtingit efficitur ẽm mo dum pdictũ aspectus ei9 ve nenosus ⁊ noxius et maxime pueris qui habẽt corp9 tene rũ · ⁊ de facili receptiuũ imp̃s sionis · possibile ẽ eciã qꝫ dei p missione vl' ex aliquo oculto fato coopetur ad hoc malig nitas demonũ · cũ q̃b9 sortile ge vetule pactũ aliqꝺ habẽt hoc tho · Questio · xxv · Cur plus vexari videtur fãtasijs vel mirabilib9 apparicõibus puerpere ⁊ purgacõis sue tẽ pore q̃ꝫ alie infirme psone Rñ qꝫ triplici ꝺ causa · Prima ẽm alb · in de somno ⁊ vigilia ꝑt̃ ꝯdicionem sue infirmitatis p tunc horrẽde ymagines faci= lius naturaliter eis in cerebro p̃sentãtur quas demones vel silia credũt esse cũ nichil sit r̃ aliter · Secunda q2 tales sepe vetulas p famulabus habẽt que sunt plene sup̃sticõnibus vnde gladio puerpas ꝺ fero quodãmõ benedicũt · gallinã nigram lecto coniũgũt · si pu erpere moriuntur in puerpio eas iam defũctas in eisdẽ cal cijs et vestimẽtis quibus vesti te erãt viuẽtib9 propinquare certo tpe affirmãt et multa si milia fatua asserũt · Tercia q2 alie femine sup̃sticose puerpe ras crebro visitãt · que eciam

plura supsticiōsa solent semia re(pt)ē que si puerpere cito talib⁹ credūt nō mirū si plus q̄z alie vel alij infirmi fantasijs fatuis a deo vexari pmittūt̃ iuxta illud ecci .xxxiiij. Fantasias patitur cor tuū nisi ab altissimo emissa fuerit visitacō

88 Questio .xxvj. vtum licitū sit p carmia scripta vl' v̄ba sacta bn̄dicē īfirmos hoīes vl' iumta. ⁊ an licitū sit eað secū deferre ⁊ portarē q̄ īcātacōis spēm h̄re videntur Incātatores enī dicūtur qui artem aliquā verb pagūt vt dic ysið. viij. li. eth̄ia ꝝ. Rn̄dz tho. 2. 2 vbi sup̄ q sic Septē ɔdicōnibus seruatis. vna est vt videatur ne verba aliqð ɔtineant qð ptineat ad inuocacōes demonum exp̄ssas vel tacitas. Secūda ne ɔtineant ignota noīa. qr scðm crisos . talia metuenda sūt ne aliqð supsticōnis lateat. Tercia ne materia verboꝝ aliquid falsitatis ɔtineat. qr sic ei⁹ effectus ñ posset exspectari a deo qui nō ē testis falsitatis. Quarta ne ibi contineātur vana vt karacteres inscripti preter signū crucis. Quita ne spes habeatur i mō scribēdi aut ligandi aut in q̄cūq3 huiusmōi vanitate que ad diuinā reuerēciā ñ pertineat quia alias iudicare tur supsticiōsū esse Sexta vt in alligacōe . placōe vl' scriptura diuinoꝝ v̄boꝝ r̄spectus solū habeatur ad sacta verba et ad intellectū eoꝝ et ad dei reuerēciā seu ad v̄tutē diuinā a qua exspectat̃ effectus vl' ad sanctoꝝ reliqnias a q̄bus etiā p̄fata exspectant̃ secundario licet a deo principalit̃ Septima ut cōmittatur effectus qui exspectatur diuine volūtati qui scit vtrū sanitas vel tribulació plus prosit inuocāti vel minus vel an obsit Et hāc ɔdicōnem ponit tho. i. i. 2. in materia de gracia. Et di. xv. in. mj Alias erit licitū si nulla dictarū septē ɔdicionū opus infecerit pbat tho. p illð mar. vl. cristo dicente. Signa eos qui crediderunt hec sequēter. In nomine meo demonia eiciēt linguis loquētur nouis. serpētes tollent et̃ Item nō minoris sanctitatis sūt v̄ba dei quā sanctoꝝ r̄liqe dicēte aug⁹. Nō ē minus verbū dei q̄z corp⁹ xp̄i. ß scðz omnes licet reliquias sanctorū secū reuerent̃ portarē g̃ q̄liter cūq3 nom dei inuocetur rite p oracōz dominicā p salutacōnē angelicā vel alio modo licito spes haberi potest in eo ɔmittēdo effcm dīne volūtati. Ex p̄dictis elicit sanctus docto

q̄ predictis seruatis condicionibꝫ p diuina v̄ba licitū ē arcere serpentes Et eadē racōne vt dicit quecūq̄ animalia si solꝰ respectꝰ habeat̄ ad sacra v̄ba ⁊ ad diuinā v̄tutē de serpentibꝫ tñ caute est agendū i icantacōibus q2 vt dicit sepe tales hn̄t illicitas obseruācias· et p demones sortiūtur effcm· p̄cipue i serpētibꝫ· q2 serpens fuit p̄mū demonis instrumētū ad hominem decipiendum

bb ¶ Questio·xxvij· vtrū ortum habeant bn̄dictōnes et carminaciones q̄s vetule hodie sup infirmos et viri quidā faciūt· R̄n̄·q̄ principiū hoꝝ fuit sanctissimū Sed sicut oia demonis instinctu depuātur medi antibꝫ demonibꝫ et malis hoibus·ita et diuina noia·nā apostoli et sancti viri scd̄m illd̄ mar·xvj·In nomine meo demonia eiciēt· infirmos visitarūt et oraciones sup eos p sacra v̄ba fuderūt· deīd sacdotes deuoti silia rite pegerūt ꝓpter qd̄ deuotissime oracōnes et exorcismi sancti reperiūt̄ i antiquis hodie ecclesijs ad omnia que hoies facere vl' pati poterāt p deuotos viros applicati oli sine oi supsticōe·sicuti eciā hodie lr̄atos et sacre theologie doctores noui q̄ ifirmos visitātes silia verba egrotis applicauerūt·ñ solū demoniacis Sed supsticiosi hoies a se multa vana ⁊ illicita ad istar hoꝝ inuenerūt·qbꝫ hodie vtūtur circa infirmos hoies et iumēta· nec clerus amplius ex sua desidia licitis vtitur v̄bis visitādo infirmos ñ raro ꝓpt̄ qd̄ villd̄·dictꝰ durādi glosator raymūdi dic̄· q̄ talia p̄fata sacdos r̄ligiosus ⁊ discretꝰ aut eciā laycꝰ vir siue mulier excellentis vite ꝓbate discrecōnis facere p̄t· fusa oracōne licita sup infirmū nō sup pomū aut sup cigulū ⁊ silia sed sup infirmātes Juxta dictū mar· vltio sup egros manus imponēt·nec sūt huiōi psone ꝓhibende a talibꝫ nisi forte timeat̄ qd̄ ad exemplū illoꝝ in discreti ⁊ supsticōsi alij carminacōnis sibi vsurpēt abvsum tuentes se exēplo illorū

ii ¶ Questio·xxviij· vtrū ne credi possit licite q̄ demoīaci iuuai possint et meliꝰ habere p herbarū vel lapidū aliquoꝝ applicacōꝫ·R̄n̄·q̄ licet demō talibꝫ immediate arceri nō possit q̄a super omnia corporalia potencior est iuxta illud Job·xlj·ñ est potestas super terrā que ei compari possit · tamen per p̄fata que naturaliter compescere habēt aliqs manie vl' alteriꝰ infirmitatis sp̄es q̄bus

demō instrum̄taliť vtiť i pos
sesso hoīe leuius habere p̄t de
moniacus. Et scd̄m quosdam
totaliť liberai. vñ. xxvj. q. vl
tima dicit. Et est autoritas
bti Jeroni. demoniū sustinēti
licet petras vel herbas habē
sine incantacōne. Ad idē est
magister i historia scolastica
sup thobiā. ⁊ nicola⁹ d lyrā su
p p̄mo reg. d saul obsessione
kk ¶ Questio. xxix. vtrū licitū
sit demones adiurare. Rn̄sio
scd̄m tho. 2. 2. q. xc. q̄ sic dum
modo modi teneant debiti ex
p̄ssi sup. q. xxxj. ⁊ xxvj. Pro
cui⁹ itellectu scd̄ʒ eūdē tho.
p̄mo notādū q̄ iurare p̄missō
rie est seipsū immobiliť ordi
nare ad aliquid agēdū Nam
ille qui iurat iuramēto p̄missō
rio p reuerēciam diuini nois
quod ad cōfirmacōeʒ sue pro
missionis inducit seipsū obli=
gat ad faciēdū qd promittit
Secūdo notandū q̄ adiurarē
est p quandā similitudinē iu
ramenti promissorij a se indu
cti aliū ad aliquid agendum
prouocare. Tercō notādū q̄
sicut homo iurādo promissoie
seipsū ad aliqua agendū or=
dinat seu prouocat ita potest
alium ad agendum dupliciť
prouocare. Superiores q̄deʒ
dep̄cādo inferiores aūt impe
rādo seu compellēdo. Et sic est
duplex adiurādi modus. vn⁹
quidem p modum dep̄cacōis
vel inductōnis ob r̄uerēciā
alicuius sacri vel p modum a
micitie seu beniuolencie. Ali⁹
mod⁹ ē via imperij seu ɔpulsi
onis p hoc ad p̄positū Primo
enim modo nō licet demones
adiurare. quia videť ad amici
ciam ⁊ beniuolēciā ptinere q̄
nō licet ad demones vti de q̄
dic origenes sup math. Nō
licet scd̄m potestateʒ datam
a saluatore adiurarē demonia
Judaicū eni est hoc. isto mō
vtuntur nigromātici ad iura
cōnibus demonū. Secūdo au
tē modo adiuracōnis p ɔpulsi
oneʒ vicʒ licet nobis aliq̄d vti
et aliquid n̄ demones enim in
cursu huius vite nob aduersa
rij ɔstituūtur. non aūt eorum
actus nostre disposicioni sb
dunť sed disposicōni diuine ⁊
sanctorū angelorum quia vt
dicit Augustin⁹ tercio d tri
nitate. Spiritus deceptor re
gitur per spiritū iustum possu
mus demones adiurando per
virtutem diuini nominis tan
quā inimicos repellere ne no
bis noceāt vel spiritualiť vel
corporaliť scd̄m potestatē da
tam a cristo luce. x. Ecce dedi
vob potestatem calcādi sup
serpentes et scorpiones ⁊ sup
omnē p̄tateʒ inimici ⁊ nichil

vob nocebit non tñ licitum ē
eos adiurare ad aliqd discen=
dum ab eis vel eciā ad aliqd
p eos obtinēdum. qr hec pti
nerz ad societatem aliquā cū
ipis habitam. ppt qd super
illo xpi. obmutesce et exi. dic
crisos. mar. j. Salutiferz no=
bis dogma dat ne cdam⁹ de
monibus qntumcūq3 denun=
ciēt veritatē nisi forte ex spe
ciali istinctu vel reuelacōe di
uina aliqui sancti ad aliquos
effcus demonū opacōe vtan
tur. Sicut legit de btō Iaco
bo cp p demones fecit hermo
genē ad se adduci hec de tho.
ll ¶ Questio. xxx. vtz licet ad
iurare irracōnalē creaturā R n
tho. ibidē cp sic p modum cō=
pulsionis que rferri tūc debet
ad dyabolū qui in nocumen=
tum nostrum vtit irracionali
bus creaturis. et talis ē mo=
dus adiurandi in eccie exōcis
mis p quos dmonū potestas
excluditur ab irracionalibus
creaturis si eni intencio refer
retur ad irracōnalē creaturaz
quo ad se q nichil itelligit va
mm na esset ¶ Questio. xxxi. v=
trū hoi liceat aliū hoiez adiura
re R n. fm tho. ibidē. p modū
depcacōis licet quēlibet hoiez
ymo deum et angelum adiura
re p inuocacōem diuini nois
vl alicui⁹ rei sacre. s p modū
cōpulsionis licet supioribȝ re
spectu inferiorz quibus eciā
iuramēta imponere possunt in
casu. nō tñ possunt inferiores
supioribȝ p adiuracōnem per
modum cōpulsionis necitatē
imponere. Sic se ad iuramen
ta ligare possunt. qr sic vsur=
parēt ptātem in alium quam
nō habēt licet possint ppter ali
quā necitatē inferiores suos
superiores rstringere tali ge
nere adiuracōis. ¶ Questio nn
xxxij. vtz secularibus nō or
dinatis ad exorcistatum licitū
sit demoiacos adiurare R n. fm
tho. in. iij. di. xxxiij. q. ij. ar. j.
sub ar. iij. cp sic nō tñ tanq3 ex
officio sicut eciam qd mai⁹ ē
ministrare ad missam puatā
psertim licet seculai puro can
delas accēdere et huiusmōi. q
accolitatus sūt ordinis. et tñ
laycus pt ea facere sed nō ex
officio. ¶ Questio. xxxiij. vtz oo
verum sit cp malefice alienas
vaccas lacte puare valeāt.
et si sic qle remediū possit ap=
plicari. R n. fm pdicta p pri
ma qstiōe cp sic ut patz qstiōe
xvj. Cū eni scdm alb. i de ani
malibȝ lac de natura sit men=
strui in aiali quolibet Sicut
fluxus tal hūoris infirmita
te aliqua restrigitur ut dicūt
medici de femia. idem potest
demon si a deo permittitur in

bestia facere Notādum tn̄ ꝑ solucōne secūde questiōis ꝙ istiꝰ fluxus scꝫ lactis restri-ctio tripliciť fieri pt̄ · vno° ex condicōe naturali sicut post cōceptum fetum · alio mō ex infirmitate accidētali sicͭ forte ex comestione alicuiꝰ herbe q̄ lac restringeͤ habeat ꝛ alteā re vaccam Tercō mō ex malefico. Primo mō remedio non indiget Secūdo modo si q̄s sciret naturale remediū applicare posset Sicͭ eciā ꝯť aliaꝰ infirmitates potest secluſ superſticōibꝰ tactis questione xxvj · ꝛ · xxvj Conť terciū modum diuina remedia applicari possent sicut est dictū questione · xxvj · vnd̄ a deuotis ꝑsonis ꝛ v̄ginibꝰ exꝑtū habeo ꝙ adhibito signo crucis et dn̄ica oracōe cū salutacōe angelica trinis vľ circiť cessat opꝰ demonis si est ꝑ maleficiū · de hoc habuisti capitulo · ix · supꝑ ff · nō aūt licet applicare supsticōsa ut quedā faciūt seruātes quoddam brodiū de die carnispriuij q̄d notat supsticōnem demonis · ¶ Questio pp xxxiij. vtrum ꝑ sacra verba modis antedictis · ꝛ eciā linatis liceat cōtra grandines seu cōtra tempestates procedere Rn̄detur ꝙ sic · Certum eni ē sicut beatꝰ thō · dicit Job · j · ꝙ demones grandines fulmina et tēpestates d̄o ꝑmittēte ꝓcurare possunt sicut cōť iob fecerunt cuiꝰ oues igne ꝯsumpte sunt celesti id est d̄ aere descendente per demones ꝓcurato eciam ad cōsumpcōnem pastorum · Similiter vehemētē ventum qui domū deiecit ꝛ septē filios et tres filias iterfecit ruina · vnde licitis r̄medijs demonū resisteͤ pt̄ quis hanc enim ob causam vniuersaliter vel cōmuniter i ecclesia cāpane contra auram pulsanť · Tū ut tan̄qꝫ per tubas deo consecratas demones r̄cedant a suis maleficijs Tum eciaꝫ ut populus excitatus deum contra tempestates inuocet · Et eādē ob causam cum altaris sacramēto ꝛ sacris verbis ad aurā sedādam proceditur cōmuniter ex antiquissima cōsuetudine ecclesiaꝝ i gallia et in germania Fiant ergo talia ꝛ nō contra ea q̄ dicta sunt questione · xxvj · Et i alijs hijs cōcordare videntur iura ciuilia · C. de maleficis eť · vbi notāter dicitur ꝙ qui faciunt illud id est impedientes ne labores hominū ventorum grādinisq̄ꝫ lapidacōne sternantur non pena sed premio digni sūt · l · eorum ibidē ¶ Questio · xxxv · qq de genetaliacis ꝛ fōtuna vtꝝ

aliqui hoīes sint a natura bene vel male fortunati. Et qd de fortuna tenēdum sit. dicūtur aūt genetaliaci ut dicit ysid. vij. ethimo. c. ix. ppter natalium consideracōem siderum qui vulgo mathematici vocantur ¶ Fortuna vero ut ibidē dic. c. ij. a fortuitis nomen habere dicitur. q̄si deā quandam res hūanas varijs casibꝰ et fōtuitis illudētē. vnde et cecam appellāt eo q passim i quoslibꝫ incurrēs sine vllo examie meritoꝝ et ad bonos et ad malos venit hec ysid. Sed talem deam credē ydolatria esset nec ita de fortuna loqtur aristo. ij. phꝭicoꝝ. nec i 8 fortuna bona. nec theologi. vnde questioni pfate. Rn̄det scūs tho. li. iij. summe contra gentiles. q. lxxxvij. et sequētibꝰ. Pro quorū intellectu notādū fm eū Primo q alicui tūc bn̄ dicit a fortuna otingere qn̄ aliqd bonum accidit sibi p̄ter intencōnem ppriam. sicut qui fodit vineam intencōe vites nutriēdi iueīt thesaurū. potuit tn̄ talis intencione aliena vicꝫ dn̄i sui q̄ sciuit ibi thesaurū abscōditum ex intencōe dirigi. male aūt fortunari 8r si fodiendo frangit tibiā. Scd̄o notat q in hoīe sūt tria que a tribꝰ celestibus causis diriguntur voluntatis actus. intellectꝰ actꝰ et corpalia. quoꝝ p̄mū a deo tm̄ et immediate. secundū ab angelo. et terciū a celesti corpore dirigitur. nam electōnes et voluntates immediate a 8o dirigūtur dicēte pū. xxi. scriptura. cor regis in manu dn̄i. et quocūq voluerit inclinabit illud. Et pꝫus deus est qui operatur in nobis et velle et perficere p bona volūtate. Cognicō vero hūana in intellectiua a 8o mediantibꝰ angelis ordiatur. Ea vero q̄ ad corpalia ptinent siue sint exteriora siue iteriora in vsum hoīs veniēcia a deo mediātibꝰ angelis et celestibꝰ corpibus dispēsantur. dic enim beatus dyo. c. iiij. de dinis noībus q corpa celestia sūt cause eoꝝ q̄ in hoc mūdo fiunt. Cū igitur hō sit ordinatus scd̄m corpus sub corpibus celestibus. fm itellectū vero sb angelis fm volūtatem aūt sb deo. potest otingere aliquid p̄ter intencōnem hoīs. quod tn̄ est scd̄m ordinem celestiū corpum vel disposicōnē angeloꝝ vel ecia 8i. Tercō notat q nichil phibet q eciam aliquis homo habeat ex impssione corporis celestis aliquā efficaciam i aliqbus corpalibus faciēdis quā alius nō habet. puta medicꝰ

in sanādo ⁊ agricola i plātan
do et miles i expugnādo· hāc
eciā efficaciā multo pfecti⁹
de⁹ hōibus largitur ad sua
opa efficacit̃ exequenda hec
tho· vnde vilh̄· in de vniuerso
dicit q̄ p expienciam habet̃
Si meretrix nititur plantare
oliuam non efficit̃ fructifera
que tamen p castum plātata
fructifera efficit̃· adūtendū
tū h̄ dicit tho· q̄ prefata cor
poris disposicō et eciā angeli
psuasio nō necessitet hominē
ad eligēdum qui liber est. pt
eni homo nō sequi inclinacio
nem qualitatis corpalis ⁊ an
geli psuasionē· Quarto notā
dum q̄ aliquod bonū potest
accidere homini et pter intē
cōem ꝓpriam ⁊ pter inclinacō
nem celestium corporū et pter
angelorum illuminacōem nō
aūt pter diuinā prouidenci-
am que ē factiua ⁊ guberna
tiua cuiuslibet entis· vn̄ respe
ctu dei simplicit̃ nichil dicit̃
nec pt esse a casu vel a fortu-
na· sed respectu nostre vl̄ an
22 gelice nature ¶ Questio· xxx
vi· vtrū vel quō differt aliquē
esse bn̄ natū vl̄ male bn̄ fortu
natū vel male bene guberna
tum et bn̄ custoditū· Rn̄det
tho· ibidē· q· lxxxx· Ex dispo
sicōe relicta a corpe celesti in
corpe nostro dicitur aliquis
non solum bn̄ fortunat⁹· aut
male· sȝ eciā bn̄ nat⁹· sm̄ vero
q̄ ab angelo illūiatur dicit̃
bn̄ custodit⁹· Sȝ sm̄ q̄ a dō
in bonū incliatur dicitur bene
gubernat⁹ Et qn̄ aliqs ex im
pssione celestiū corpoꝝ inclia
tur ad aliqs electōes sibi vti
les quaꝝ tū vtilitatē ꝓpa racō
ne non cognouit· Et cū hō ex
lumie intellectualiū substāci
aꝝ illūiatur ei⁹ intellect⁹ ad
eadē agēda ⁊ ex dina opacōe
inclinatur ei⁹ voluntas ad eli
gendum aliqd sibi vtile cui⁹
racōnem ignorat dicitur bene
fortunat⁹. Et ecōtrario male
fōtunat⁹ quādo ex supioribꝫ
causis ad ɔtraria eius electō
inclinatur sicut d̄ quodam di
citur iere· xxii· Scribe istum
sterilē virū qui in diebus suis
non psperabitur ¶ Questio ff
xxxvii· vtrū hō possit esse bene
fōtunat⁹ vniūsalit̃ id ē ut ali
qs hēat i natura sua aliqͣ dis
posicōꝫ ut eligat semp vl̄ ut i
pluribꝫ aliq̄ qb⁹ cōīt̃ cta sint
p accn̄s aliq̄ cōmoda vel icō-
moda Rn̄· tho· ibidē· Ex cor
pore celesti hō pt hr̄e talē im-
pssionē· qȝ natura tm̄ ad vnū
ordinatur· ea aūt sm̄ q̄ homi
accidit bn̄ vel male sm̄ fortu
nam non sunt reducibilia in
aliqd vnum· sed sunt indeter
miata ⁊ ifinita. ii· phicoꝝ Sȝ

pt esse qꝫ ex iclinacōe celesti i clinetur ad eligendū aliquid cui coniūgit̄ p accidēs aliqđ cōmodū et ex alia inclinacōe aliud et ex tercia tercium nō aūt qꝫ ex vna inclinacōne ad oia. Ex vna aūt diuina dispo sicōne pt homo ad oia dirigi hec tho. Questio. xxxviij. vtrꝫ p astra licite futura cog nosci possint qđ dinare đr per astra. Rñ. tho. 2. 2. q. lxxxxv. ar. v. Quedam sciri pñt ꝓ cer to. quedam nequaqꝫ. quedaꝫ ex ꝯiectura nō certitudinalit̄ Certitudinaliter pñt sciri p astronomos q̄ necessario eue niūt p cursus celoꝝ ut eclip ses et aspect⁹ siderū adiuicē non pñt aūt sciri p sidera duo que subtrahūt̄ eis que per cer titudinē sic sciri non pñt. Pri mo effectus ꝯtingētes p ac cidēs. siue in reb⁹ hūanis. siue in naturalib⁹. sicut sūt euētus fortuiti ⁊ casuales quia ex. vj metaphice. ens p accidēs nō habꝫ causam et pcipue natu ralē cuiusmōi ē vt⁹ celestiū cor porum. Secūdo meri act⁹ li beri arbitrij qđ ē facultas vo lūtatis et racōis sicut sūt futu ra opa hoim solū a libero arbi trio depēdencia. qꝛ nullū cor pus pt sic directe impmē in rem incorporeā qualis est vo lūtas et itellect⁹. Ṡ̄itis ergo duobus modis ex astris dina re est supsticiōsum et illicitum possunt tñ corpora celestia ad hoc inclinare li. ar. dispositie i q̄ntum impmunt in corp⁹ hu manum et p ꝯñs in vires sensi tias que sūt actus corpaliū organoꝝ q̄ inclināt ad hūa nos actus. qꝛ tñ vires sensitie obediūt racōni. Ex. iij. đ aīa ⁊ j. ethicoꝝ ideo nulla nccitas ex hoc libero arbitrio imponi tur. sed ꝯtra inclinacōnem cele stiū corpum homo pt per racō nem operari. Si qs vero vta tur cōsideracōe astroꝝ ad p cognoscēdū futura que ex ce lestib⁹ causant̄ corpibus. pu ta siccitates ⁊ pluuias ⁊ alia huiusmōi. nō erit diuinacō su psticiōsa et illicita hec de tho. Dic̄ eciā dñs alb. sup. iij. c. đ di. no. qꝫ inferiora nō possunt in supiorib⁹ cōgnosci certitu dinaliter. sed tñ cōiecturalit̄ Et adducit ad hoc ptolome um Aristo. et auicenā multis racōibus. Questio. xxxix. vn de ergo ꝓuenit qꝫ astrolo gi ex ꝯsideracōne astroꝝ fre quēter vera pronunciāt eciam in hijs que pertinēt ad huma nos act⁹ Rñ. tho. 2. 2. q. x. c. v. ar. v. ꝰ cōtingit dupliciter vno qđē mō qꝛ plures hoim passiones corpales sequūtur et ideo act⁹ eoꝝ disponūtur

ut in pluribꝰ scd̄m inclinacōꝫ
celestiū corporum. pauci autē
sunt id est soli sapiētes qui ra
cōe huiusmōi inclinacōes mo
derentur. Et ideo astrologi i
multis vera ꝓnunciant et pre
cipue in cōmunibꝰ euētibus q̄
dependent ex multitudine et
alio mō ꝓpter demones se im
miscētes. vn̄ augꝰ dicit ii.
sup gen̄. ad lram. Fatendum
est quādo a mathematicis ve
ra dicūt instinctu quodā oc=
cultissimo dici quod nesciētes
hūane mētes paciūtur. quod
cū ad decipiēdos hoīes fit spi
rituū immūdoꝝ et seductoꝝ
operacō ē quibꝰ quedam ve=
ra de tpalibus rebus nosse ꝑ
mittūt. vn̄ ↄcludit. Quaꝓpt
bono xp̄iano siue mathemati
ci siue quilibet impie diuinan
ciū et maxime dicētes vera ca
uendi sunt ne consorcio demo
niorum animam deceptā pa=
cto quodā societatis irretiāt
xx ¶ Questio. xl. vtꝝ licitū sit
cōiecturare futura ꝑ auguria
ꝗ ꝑ aliorum animaliū motꝰ
seu voces. vl' gestꝰ Augures
aūt sūt dicit ysidorꝰ vbi priꝰ
qui ꝑ volatus auiū ꝗ voces in
tendūt aliqua signa reꝝ vel
obseruacōes improuisas ho
minibꝰ occurrentes qui ꝗ au
spices dicūt. Aruspices tn̄
ꝓprie qui oculis ꝗ visu. Auspi
ces vero qui auditu et ex voce
cōiectūrant. Rn̄det tho. ibidē
ꝙ sic. Sub distinctōe tamē
Nam cū bruta aīalia non ha
beant nisi aīaꝫ sensitiuā cuius
omnes potēcie sunt actꝰ cor
poralium organoꝝ. ideo subia
cet eorum anima disposicōi ↄ
tinēcium corporū et pmordia
liter celestiū corporum. Et ideo
nichil ꝓhibet aliq̄s eoꝝ opa
cōnes esse futuroꝝ signa. in
q̄ntum conformātur disposi=
cōnibus corpum celestium et
aeris cōtinētis ex qua proue
niunt aliqui futuri euētus. in
hoc tamē duo considerari opor
tet. Primum quidem ut huius
modi operacōnes non extēdā
tur nisi ad precognoscēda fu
tura que causantur ꝑ motꝰ
celestium corporū ut supra di
ctum est. Secūdo ut non ex
tēdātur nisi ad ea que aliqua
liter possunt ad huiusmōi aīa
lia pertinere. Cōsequūtur eni
animalia cognicōnem quādā
naturalem et instinctū tripli
citer. vno modo per celestia
corpora ad ea que eoꝝ vite
sūt necessaria. sicut sūt immu=
tacōes que fiūt ꝑ pluuias. vē
tos ꝗ alia huiusmodi. vnde si
q̄s ex hoc ꝙ cornicula frequē
ter crocitat predicat pluuiā
cito vēturā n̄ ē illicitū. alio mō
instinctꝰ huiusmōi causant'

ex causa spūali bona angelo vel ex deo ut ptz i columba sup xp̄m descēdēte luc. iij. Et i coruo qui pauit heliam. iij. regū xvij. Et in ceto qui absorbuit et eiecit ionam Ione. j. Atio ex causa spūali mala ut ex demonibus q̄ vtūtur huiusmōi opacōnib⁹ brutoꝝ aīaliū ad implicādum aīas vanis opinionib⁹. Et eadē racō videtur esse d omib⁹ alijs huiōi omis igitur huiusmodi diuinacō si extendat᷑ vltra illud ad quod pt attingere scd̄m ordinē nature vel diuine prouidencie ē supsticiosa et illicita hec tho.

¶ Questio. xlj. vtꝝ p omen possint futura cognosci ē aūt scd̄m tho. omen vbū ex insperato prolatum ex quo seq̄tur bonum alicui⁹. Et tūc dicitur omen illi⁹ Et ponitur exēplū de romanis q̄rētib⁹ locum aptū ut ibi manerent ꝛ ciuitatē edificarēt. Et cū venissent ad locum vbi nūc est roma vexillarius qui ferebat vexillū p̄cedēdo fixit illd in terra dicē᷑ Stem⁹ quia hic optīe manebim⁹. ꝛ hoc verbū fuit acceptū p omine. R̄ndet tho. ibidē aliter est dicēdū de omine q̄z de p̄fatis augurijs. q2 verba hūana que accipiūtur p omine nō subduntur disposiconi stellaꝝ. disponūtur tn̄ dupliciter. aliqn̄ scd̄m diuinā prouidēciam. aliqn̄ vero scd̄m demonis opacōnem. scd̄m p̄mū modum coniecturare est licitum. vn̄ gedeon qui in cathalogo sanctoꝝ heb. xi. ponit᷑ vsus fuit omine ex h̄ q audiuit recitacōem ꝛ interp̄tacōꝫ cuiusdā somnij ut legitur iudicū. vij. Et similit᷑ heliezer s̄u⁹ abrahe. ut legit᷑ gen. xxiiij sed gedeon obseruauit recitacōnem et exposicōnē somnij accipiēs eadem p omine quasi ordinata ad sui instructōꝫ a diuina prouidēcia. ꝛ siliter heliezer attēdit verba puelle oracōe p̄missa ad deū hec tho secūdo modo cōiecturare est illicitū quo mō recepēt omen serui benedab regis sirie. qui audiētes ab ore regis israhel achap. hoc vicꝫ vbū. si adhuc viuit. frater meus ē accepērūt p omine. ꝛ festinantes rapuerūt verbū ex ore ei⁹ atq̄ dixerūt. frater tu⁹ benedab viuit iij. re. xx.

¶ Questio. xlij. vtꝝ ex arte phisonomie diuinare licitū sit id ē ex disposicōe membroꝝ hoīs ꝯiecturare de morib⁹ hoīm. respō. alb. li. j. d animalib⁹ tractatu. ij. q sic dūmō caute fiat vicꝫ solū d natura ꝯiecturalit᷑. sed d morib⁹ ꝛ electōib⁹ nō diffinitiue iudicādo. ꝛ ad hoc plures allegat

phos. vbi notat pͥmo q phisonomia ē sciēcia docēs diuinare id ē ɔiecturare d affectibus hoim p phisicas formas mēbror. Scdo notat q ex multis que sūt in homine accipitur coniectura illa Primo ex sāguine siue humore q ex talibꝫ passionatꝰ facilitꝰ hō et afficitꝰ humore vicꝫ quadruplici. sanguineo. melancolico colerico. et flegmatico. Scdo ex sexu masculinitatis et femineitatis. Tercō ex ocul ca pill auribꝫ. facie. et alijs membris patētibꝫ ꝓpter qd ptolomeus dicit diuinare meliꝰ ex stellis secūdis et veriꝰ. Stellas secūdas vocans figuras et accidēcia inuēta i rebꝫ phisicis que a stellis superioribꝰ impssa materie scimus sed superiores stelle aliqñ nichil imprimūt licet in eis nō deficiat sed in materia inferiꝰ idispo sita. Tercō notat q nichil p̄ fatorum necessitat voluntatē vnd nullus diffinitiue iudicādus est ex talibus malꝰ esse nisi manifestū sit suū malū. licet prefata aliqñ inclinēt aut signēt inclinacōnem affectꝰ. Vñ p tria potest quis contra talia operari. Primo per hō q mēbrum quod inspicitur ē fōte signū p accñs infirmitatis alicuiꝰ et non nature Secūdo p liberū arbitriū quo ut phs in. iij. ethicor dic. Sumꝰ dñi nostrar actōnū. Tercō p habitum virtutis vel ɔsuetudinē vñ aristotoles refert discipulos ypocratis eiusdē faciē optime depictā obtulisse philemoni optio phisonomo q iudicauit illd esse viri luxuriosi et deceptoris ydolū. qd cū idignāter ypocrati retulissent. Rñdit vere iudicauit quia ad hec natura iclinauit. Sꝫ illud qd natura nō dedit amor virtutū et phie ɔtulit scꝫ ɔtinēciā et fidem. hec de alb. Certū autē ē q grā plꝰ valet qꝫ oīa antedicta. vñ deuoti viri minꝰ alijs sūt iudicādi. vñ ātē p̄fatā ap ꝓbat salomō pū. xvij. In facie prudētis lucet sapia. oculi stultor in finibꝫ terre Et ecc xix. Ex visu cognoscitur vir et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Sed iudicia vitas vitare iubꝫ cū iudeis ait. Joh vij. Nolite iudicare fm faciē sed iustum iudicium iudicate

¶ Questio. xlij. vtr aliq vera sciēcia p artem notoriā possit acquiri. Est autem ars notoria quedam obseruancia q p ieiunia abstinēcias et oracōnes verbales cū inspectōe q rundā figurar seu caracter ac prolacōne verborum ignotorum et similium quis sciēciā 22

adipisci molitur· R̄n. tho· 2· 2· q· x· c· vi· ar· i· q̄ ars notoria illicita et inefficax est· et ideo penitus repudiāda et fugiēda a xpiano· Primū pbat qr uti tur ignotis caracteribꝫ et ver bis ut· q· xxvi· dcm ē vn̄ sup vacuis signis vtēs· tacita de monum pacta habz· Scdm patz qr nullus demō itellectū hois illumiare pt quem ex ob stinacōe obtenebrare intēdit semp ut docet tho· i· pte Acq sicō aūt sciēcie et sapiencie fit p illūinacōz· vn̄ ut augꝰ· dic x· li· de ci· dei· eciā teste pro phirio phō· demonū opacōi bꝰ et obſuācijs et purgacōni bꝰ aīa nec diuinā nec verā sciē ciam adipiscit· Terciū patet ex aug· li· ij· de doctrina xpia na· Eadem racōne sicut de sup sticōibꝫ ceteris q̄s ibi iprobat

33 ¶ Questio· xliij· vtrꝫ saliato res peccent iudicantes i suis cōiecturis· Sūt enim saliato res ut dic ysid· li· viij· ethimo sic dicti qr dum eis mēbrorꝫ quecumqꝫ ptes salierit aliqd sibi exinde prosperum seu tri ste significare predicunt Re spondet idē ibidem q̄ sic· Idē ex questionibꝰ· xxvi· et· xxvi· patet· vn̄ ocludit ex supra di ctis oībus ysid· q̄ i hijs om nibus ars demonū ex quadā pestifera societate hoim et an gelorꝫ malorꝫ exorta est vnd et cūcta vitāda sūt xpiano et omni penitus exectacōe repu dianda atqꝫ damnanda hec ysid· ¶ Questio· xlv· vtrꝫ ne 22 licitū sit dies· annos· obſuāe aut menses· ad exeundum de domo p itinera· ad iduēdū no uas vestes· et ad faciēdū simi lia· pro habēda pſperitate et vitāda aduſitate: R̄ndet tex tꝰ· xxvi· q· vi· nō licet et sequē tibꝫ multis auctoritatibꝫ sum morꝫ pōtificum et augꝰ· q̄ nō vnde ibi improbant obseru a tores kalendarꝫ ianuarij sub ritu paganorꝫ vicꝫ ne aliqd plꝰ noui fiat pter annum no uum· ne mense cū epulis parē tur vel lampadibꝫ· ne p vicos et plateas chori ducātur· nec cauciones fiant Et tales ana thema sūt qui faciūt Itē i alio c· dicitur non obseruetis dies qui dicūtur egyptiaci glosa quos egypcij iuenerūt· ut q̄ aliqs opus in die tali inchoa ret malum haberet exitū Tn̄ ex antiqtate ecclesia sigt hos dies i kalēdarijs suis· hec ibi vnde augꝰ· in encheridion et ibidē in decreto habet quis existimarꝫ q̄z magnū pc̄m sit dies obſuare et menses et an nos et tēpora sicut obseruant qui certis diebus siue annis si ue mensibus volunt vel nolūt

ichoare aliq̄d eo q̄ ſm varias doctrias hoīm fauſta vel īfauſta eē eſtimāt tpa n̄ huiꝰ mali mag̃tudīe ex tiōe apl̄i p̄ſarem q̄ de talibꝰ ait Nūc cognouiſtis deū ymo cogniti eſtis a dō quō cōuertimī iterū ad infirma et egena elemēta quibus denuo ſeruire vultis. dies obſuatis et mēſes et tempora et ānos Timeo vos ne fōrte ſine cauſa laborauerī ī vobꝭ Tn̄ bn̄ obſeruare quis p̄t tpa qn̄ luna ē incerta quota p ſecādis lignis ut diuciꝰ duret et minꝰ a vermibꝰ rodantur Sic d pomoꝝ colligēdis fructibꝰ et d ſimilibꝰ que ex naturali pħia vel ex arte autēti ca ſine ſupſticōnibus ſeruari debēt vel poſſunt

¶ Capitulū .xij.

a Non phibetur in cōfeſſo vnū deū ſupbia q̄ q̄s rēnuit deo obedire ſicut humilitate deū ruerem̄ debite vbi primo videdū erit quid ſit ſupbia. quō differat ab inani gloria. et q̄ȝ deteſtabile viciū ſit Scdō q̄ ſint eiꝰ ſpēs Terciō qn̄ ſit mōtale peccatū. et de eiꝰ rmedijs. Circa p̄mū notandū ſm tho .2.2.q. clxij. et q̄ſtionibus de malo q̄ſtiōe d ſupbia. Q ̄ ſupbia eſt cōtemptꝰ dī vel ſupioris vel nolle obedire taliū p̄cepptis Et hoc ē fōmale et p̄ncipale. Sȝ materiale ē audax ſeu p̄ſūptuoſus appetitus et inordinatus p̄prie excellēcie dī p̄mo cōtemptꝰ ¶ Vbi nota q̄ tūc ſm tho .2.2.q.clxxxvj. ar. ix. aliqs cōmittit vel trāſgreditur aliquid ex ↄtemptu qn̄ voluntas eius rennuit ſbici ordinacōi legis vel regule et ex hoc p̄cedit ad faciēdum cōtra legem vel r̄gulā. Quādo aūt ecōtra ppter aliquā particularē cauſam. puta cōcupiſcēciā vel irā vel deſideriū cuiuſcūq̄ alterius rei īducit ad aliquid faciēdū ↄtra ſtatuta legis vł regule nō peccat ex ↄtemptu ſed ex aliq̄ alia cauſa. eciā et ſi frequēt ex eadē cauſa vł alia ſiħi peccatū iteret. frequēcia tn̄ diſpoſitiē īducit ad ↄtēptū Nam ſm bern̄. Cōtemptꝰ ē tumor ſupbie. dī cōſequēter in deſcripcōe ſupbie nolle obedire quod declarat cōtemptū id eſt rēnuere obedire Eſt enī trāſgreſſio p̄cepti effectꝰ exteriō ſupbie q̄ ē ī omī mortali pcō. Sȝ ↄtēptꝰ p̄cepti ē iteri or actꝰ et n̄ ē ī omī pcō mortali. q̄ q̄dā fiūt ex ignorācia aliaq̄ ex fragilitate ſȝ ſupbia ex q̄dā malicia. dī vł ſupioris q̄ quēlibȝ dē inꝰ ſupiorē ābitrai ut poſtea dicet dī appetitꝰ audax. q̄ ſupbia eſt in iraſcibili b

ꝺ ꝓprio bono presumpcō que dam qua se erigit cōtʳ deū vel alios spernes eos vel eoꝝ man- data puipendēdo seu ɔtemnē do dicitur inordiatus qꝛ si or dinate q̄s appeteret excellēci as suas nō peccaret. Nā rex francie pferre pt diuicias su- as diuicijs militis. Et conside rare bona tēpalia ⁊ spūalia si bi collata a ꝺo. sed cū grāꝝ actione in deū debet ea redu cere. ꝙ si se extollat ꝺ eis cōtʳ deū aut ꝓximū aut eoꝝ man data: iordiate tūc appetit. di citur ꝓprie excellēcie. vn̄ dicit alexander ꝺ hal. i sūma ꝙ cū supbia sit appetē excellenciā sui. aliꝺ ē appetere excellēciā et aliud appetere excellenciā ut ꝓpriam. appetē eni excellē ciā cū sit naturale homi et an- gelo iqntum sūt facti ad dei ymaginē nō est peccatū ſꝫ ap petere excellēciā ꝓpriam ut ꝓpͥ am semp est pc̄m. Et fit mul- tiplicitʳ ut in speciebꝫ appare

c bit quatuor. ¶ Ex qbꝰ patet Primo ꝙ supbia duplici vtu ti ɔtrariatur directe hūilitati q̄ ad formale in supbia. ⁊ qͦ ad materiale magnanitati q̄ virtꝰ importat extēsionē ani- mi ad magna et ardua i omi virtute. Secūdo supbia dif fert ab appetitu inanis glīe seu ab inani gloria. Pro cuiꝰ itellectu nota ſm aureolū i .ij. dis. xxi. q. ij. ꝙ aliud est ɔpla cere et delectari i sui excellen cia hita qꝺ est vane glorie. ⁊ aliud ē erigē se sup alios qꝺ ē supbie. affectiones enim ap petitus sequūtur cōformiter existimacōnes in tellectꝰ. Sꝫ alia ē existimacō in itellectu existimare quātitatem sue ex cellencie absolute. ⁊ aliud est existimare excellēciā suā ɔpa ratiue ad alios scꝺm excessum ymo hec secunda oritur ex pri ma. Primo eni intellectꝰ inꝺ diatus existimat suas suffici ēcias esse magnas ⁊ supmi grͣ dus. Secūdo ex hac existima cōne oritur statim existimacō isufficiēcie alioꝝ. q̄ existmat excellēcias alioꝝ paruas. Et hec dupliciter vel existimādo sufficiēcias ꝓprias magni grͣ dus. vł sufficiēcias sibi equa liū modicas. igitur i appetitu erunt cōformitʳ due affectio ines corespōdētes vltis exi- stimacionibꝰ duabus. Primā quidē existimacōem qua inor diate existimat excellēciā suā magni gradus absolute seqͥ tur i appetitu delectacō ⁊ cō placencia in ꝓpria excellencia q̄ est ianis gloria. sed secūdā existimacōem qua puipendit alioꝝ bona sequitur ereectio et talʳ erectio est supbia. Et

si erectio talis est respectu supiorum vl maiorum tūc dr irreuerēcia et seqt existimacō q̄ iudicat q̄s suas sufficiencias mag̃s q̄ supiorum puas Respectu vero equaliū dicit̃ p̄fata erectō otemptus qui seqtur existimacōnē qua quis bona eq̄lia aliorum r̄putat q̄si nulla · videtur igitur q̄ supbia qua druplicit̃ differt ab iani gloria· qr supbia est in appetitu irascibili r̄spectu alicui⁹ ārdui cū quodam cōtemptu aliquā do q̄ in illo qui nō curat manifestacōem· sed inanis gloria est in ocupiscibili non semper de arduo nec semper cū otēptu q̄ semp ē appetitu manife
d stacōis ¶ Dubitat̃ q̄ sint radices supbie. Respōdetur q̄ triplices Prima ē inordiatus amor sui· ex illo eni quis facilit̃ retorquet inordinate in se excellencias veras vel falsas· Secūda est cōsideracō incauta bonorum suorum que cū oīa sint a deo principalit̃ aut totalit̃· Si p gracia⁊ actō3 n̄ in deum dirigūt̃ se erigit anim⁹ in supbiam· Tercia est negligēcia osiderādi deū q̄ proximū· nā si sepe osideraremus deū oīpotētissimū· sapiētissimū et optimum a quo manāt precepta non faciliter nos cōtra eum erigeremus· similiter si cōsideraremus debite pximū nō facilit̃ eū otēnerem⁹ si eq̄lis ē aut irreuerent̃ tractare m⁹ si supior ē· Cōsidera igit̃ i pximo quolib3 quō raro ē aliq̄s tā puus q̄n aliq̄n magno pdesse possit· Itē q̄ aliquā v̄tutē occultā hab3 q̄ cares Itē q̄ forte p̄destinat⁹ ē q̄ tu dānandus ut in iuda et magdalena claruit iprouise i multis
¶ Dubitat̃ Cū supbire sit supra regulā a deo nob̄ traditā ire· q̄ sint regule s̄m q̄s m̄surare debem⁹ opa ne supbiam⁹ e
R̄n̄· q̄· mj. oppōita· mj· spēbꝫ supbie d̄ q̄b⁹ gre· dic· xxmj· morum· prima ut c̄dam⁹ firmit̃ oīa bona nr̄a q̄ n̄ sūt p̄ca et defect⁹ a d̄o nob̄ data. Scd̄a ut si q̄ meruim⁹ de⁹ p̄ncipalis sim⁹ auctō extitit sine quo nec dū sum⁹ aliq̄d sufficiētes facē aut velle bonū s̄z nec cogitare ut dic̄ ap̄l̄us· Tercia ē agnoscere bona nostra que habem⁹ a d̄o esse nichil alieni nob̄ ascribēdo. Quārta amare pximū i nullo eū d̄spiciēdo ¶ Quā malū sit supbia pat3 p̄° autoritatib⁹ Est eni quasi rex vel regina aliorum vicorum· vn̄d p̄s· f
Emūdabor a delicto maximo id est supbia s̄m glo. Itē eccī x· Inicium oīs peccati supbia qui tenuerit eā implebit̃ maledictis Itē thodie· mj· supbiā

nunq̄ȝ in tuo sensu aut in tuo verbo dn̄ari pmittas. in ipsa enim initiū sūpsit oīs pdicio Secūdo patȝ exēplis. nā sup̄bia de sup̄mo angelo fecit pessimū dmonē ysa. xiiij. quō cecidisti lucifer de celo q̄ mane oriebaris. ecce d āgelo fit demon. de nobilissima creatura pessima fit. ꝛ de celo eiecit i infernū. Item eua p sup̄biaȝ que voluit effici sciēs ut deus facta est insciēs quodammō ut pec9 p̄s hō cū i honore esset non intellexerit ɔparat9 ē iumētis insipiētibꝫ ꝛ simil' fcus est illis. Item saul postq̄ȝ hūilitate in regnū per deū ducit' sup̄biēs deicit' et postei sui et a demone possidetur. j. re. xv. Itē nabuchudonosor dan̄. v. sup̄biēs depositus est d solio regni sui. ꝛ gloia ei9 ablata est ꝛ a filijs hoim eiect9. Itē phariseus qui se dixit nō esse ut ceteros ut se sup ceteros extolleret nō ē iustificat9. sꝫ humilis publican9 luc. xviij. Itē petrus qui p̄ ceteris presūpsit dicēs. et si oms fuerint scādalizati i te ego nō scādalizabor math. xxvj. vilius ceteris lapsus ē per ancillam p

g iurādo ꝛ trina vice. ¶ Quo ad ij. principale de spēbus superbie notādū p itellectu earūdem fm tho. q. de malo materia de sup̄bia. q. xij. ꝙ quedaȝ se habēt antecedēt ad sup̄biā ut sūt ex quib9 oritur facilit' alia sūt in q̄bus essenciatiter ɔsistit sup̄bia. alia aūt sunt q̄ ɔsequūtur sup̄biam ꝛ ab ipa eliciūtur. Et quodlibet istoꝝ ē multiplex. nā cū sup̄bia sit inordiatus amor proprie excellēcie. tot erūt añcedēcia et cause ꝛ origīes quot bōa i q̄bus quis excellēciam inordiate appetere p̄t. Sunt autē in genere triplicia bona. Primo infima q̄ dicuntur fortune ut diuicie. delicie. dignitates officioꝝ. amici ꝛ honores Secūdo bona nature quo ad corp9 ut pulchritudo fōtitudo. sanitas ꝛ nobilitas. quo ad aīam intellectus perspicacitas natural'. sciēcia acq̄sita memorie tenacitas. ad virtutes naturalis habilitas seu virt9 naturalis. virt9 acq̄sita. potestas tolerādi exercicia sp̄ualia. et artes acq̄site. Tercō bona gracie ut fides spes. caitas ꝛ alia Cū igitur homo inordiate diligit se q̄d ē radix oīm pc̄oꝝ id ē cū non refert omnia bona in deum p̄mo p̄ncipaliter et finaliter put i primo p̄cepto dictū ē quodlibet p̄fatoꝝ bonoꝝ facilit' hō retorquet in se ꝛ se extollit vlt' q̄ȝ debȝ ¶ Es h sencialit' vero sup̄bia fm gre

xxiij. mor. ꝯsistit in quatuor spēbꝰ quas declarat sanctus tho. vbi sup. nam ƀm aug. li. sentenciarum prosperi. supbia est inordinatus amor ꝓpe excellēcie. ut cum homo vult sibi aliquod bonum solū ideo quia hoc habēdo vel isto modo habēdo excellēcior est q̄ȝ nō habēdo vel non sic habēdo. i isto aūt capitulo solū de p̄mis duabꝰ spēbus dicet. Prima igitur species supbie ē Cū bonū qđ sibi iest ab alio a semetipso habere se existimat. Excellenciꝰ eni est ꝙ aliquod bonū isit alicui a se q̄ȝ ab alio. Quādo ergo homo ꝓpter inordiatum amorem ꝓprie excellēcie mouetur ad estimandū illud bonum quod habȝ ab alio se solū habere a se. Et vult eciaȝ sic habere a seipso: tūc supbit p̄ma specie ꝯ illđ. j. cor. iiij. Quid habes quod nō accepisti sup quo glo. aug. Sciendum neminē posse discerni ab illa perdicōis massa nisi q̄ hoc bonum habet ꝙ credat ꝙ qcquid boni habet a gracia saluatoris accepit. vn̄ phs i p̄mo de celo mūdo ab hoc quidē ente scȝ deo depēdet celū ⁊ tota eius natura. ⁊ ab vno ente singulꝭ ꝯmunicatū ē esse ⁊ viuere. nam quicquid habemꝰ a đo habemꝰ. aut immediate a sua manu potēti nobꝭ porrecta ut aīam. intellectū volūtatē. memoriā. fidē et v̄tutes īfusas. aut mediātibꝫ dei nunciis qui sunt celū. elemēta. homines. bestie et alia tēporalia nobꝭ porrecta patȝ illđ math. vj. vbi dicitꝰ ꝙ aues nō nent nec serūt ⁊ tamē patꝰ celestis eas pascit. nō iquit ipē se pascūt licet volent ⁊ querāt Itē patȝ expiēcia. nā agricola q̄ interdum ex vno anno bn̄ colit vineā minꝰ pcipit q̄ȝ precedēti anno qn̄ male coluerat vineam Cur qꝛ labor humanꝰ non sufficit sed solis ⁊ celorum influēcia aeris tēperies ⁊ natura in q̄ deus dn̄atur nō hō ¶ Sȝ dicis. credo me omnia bona a deo hr̄e g° careo p̄ma specie supbie. R̄ndet vill. in sūma viciorum ꝙ eciā ideo dicitꝰ de supbo ꝙ ipē credit bona sua habere a se quia scilicet facit ac si crederet. sicut in simili aliquis dicitur nō credere xp̄m filiū dei qui nec illius terretur cōminacōnibꝫ nec attrahitur promissionibꝫ nec p̄ceptis obtempat nec ꝯsiliis acquiescit ut dic̄ bern̄. Sūt aūt tria quātum ad hoc ꝙ dicitur supbet facere q̄si cr̄deret bona sua a se hr̄e ⁊ non a deo Prio si gloriatur i corde suo de bōis suis pū se ꝓpter qđ aplus dic̄. vbi sup

q̄d habes q̄d non accepisti· si aūt accepisti quare gloriaris quasi nō acceperis · Secundo q̄ntū ad hoc ꝙ aliq̄s de bonis suis se iactat· ꝯᵗ illd iob·xxi si osculatꝰ sum manum meā · in manu oꝑacō·i osculo vero intelligitᵗ laudacio· vnd oscu lum manus est laudacō ꝓprie operacōnis. Tercio q̄ꝛ d bonis suis deo grās nō agit · ideo in gratus dꝛ vulgariter nō ag= noscere beneficiū. vnd greḡ non est dignꝰ dādis qui non
k agit gracias de datis· ¶ Se cūda spēs supbie ē cū q̄s bo= nū q̄d habꝫ ab alio de gracia cognoscit et fateᵗ se ab alio habere. sed putat sibi h̄ debi tū fuisse ꝛ ꝑ meritis recepisse Excellēciꝰ eni est aliquid ha bere ab alio ex meitis suis q̄ꝫ mere de gracia Cū gᵒ hō ꝓpter amorē ꝓprie excellencie moue tur ad estimādum illud bonū quod ab alio habet d gracia hr̄e se ab eo meritis proprijs ut si famulū habes suo labo= re vix merētē calcios· q̄ datis sibi tunica ꝛ caligis ꝛ calcijs putaret hec se bn̄ meruisse· h̄ est supbire ꝯtra deū vel hoieꝫ Scire aūt debes ꝙ quicquid habes· a deo habes· i· cor·xij deus oꝑatur omnia in oībus ꝑmo deus in omni actōe nr̄a ꝑncipalius ꝯcurrit· sed dicis diuicias et sciēciā studio ꝛ la bore ꝓprio acq̄siui· quō ergo a dō hēo. R̄n̄deᵗ ꝙ deꝰ tibi ma nus cōtulit pedes etᵗ ꝛ intelle ctus tui industriā· Et hoc est primū q̄d habes ꝭ a deo. hec aūt oīa velut pēna mōtua ma nu scriptoris nō r̄ca nichil fe cissent ad tuā sciēciam· aut ad diuicias tuas nisi sūmꝰ ātifex esse ꝛ intelligere tibi dedisset et ꝯſuasset ꝛ hec fuīt principa lissima ꝛ sine nostra industria ꝛ immediate a deo· vnde luce xvij· Cū omnia feceritis q̄ p̄= cepta sunt vobis dicite serui i vtiles sumꝰ q̄d debuimꝰ face re fecimꝰ· et merito iutiles q̄ꝛ nichil deo ꝓficimus sed nob̄ ex sua boītate merito q̄d face re debuimꝰ etᵗ q̄ꝛ dꝛ verissime serui sumꝰ creacōe racōe cuiꝰ omnia nr̄a sibi debemꝰ· plus si possibile esset tenemᵘ ex cōs uacōne. amplius ex redēpcōe etᵗ · dicit eciā alexander d halis in sūma. credere se hr̄e bonum ꝑ meritis inq̄ntū credit se q̄s esse causam principalem meri torum illoꝝ deū vero secūda riā est pcm̄ ꝛ supbia· Simili ter cū se credit habere bonum a dō ꝑ meritis inq̄ntum se po nit causaꝫ scdariā tāq̄ꝫ ex me rito ꝯdigni illud tribuentem est secūda spēs. Credere aūt se habē aliq̄d bonū ꝑ meritis

ponēdo deū causam principa
lē non ē peccatū· vnde supb?
secūda specie appetit excellē
ciā ppriā ut ppriam inqntū po
nit se causam principalē· deū
vero secūdariā hec ille Cont
ista quidā putāt merita sua
tam magna ut merito de? p
eis debeat eis dare vitā eter=
nā pseruare a tribulacōnib?
a silibus· Quod si non facit
deus murmurāt supbe· ¶ Ad
illam spēm a ad primā eciā r
ducitur ingratitudinis viciū
sm tho· Quia ingrat? est q̄ si
bi attribuit qd ab alio habet
Cōt hāc speciē peccās mul=
tipliciter errat· Primo q2 libe
ralissimū largitorē deū putat
venditorem dum credit emē
meritis a do qui nō ē estima=
tor meriti id est opus non est
d se meritoriū· s a di misericō
dia· Secūdo talis putat sol=
uē qd impossibile ē sibi soluē·
q2 alias omnia tenem deo ut
pretactum est· Tercio quia
ea que i oculis nostris iterdū
putāt merita sūt demeita vn
iob ·iiij. Ecce qui seruiūt ei nō
sūt stabiles et i angel suis re
perit puitatē· q̄ntomagis hij
qui habitāt domos luteas q̄
terrenū habēt fundamētū cō
sumentur velut a tineis ysaie
lxiiij. Facti sum? ut immūdi
omnes nos quasi pānus men

struate vniūse iusticie nostre·

¶ Capitulū ·xiij· d eodē

Quia igitur superbia multis rebus se immiscet ido hic tria sūt videnda. Primo de duabus vltimis supbie spēb in capitulo pcedēti enumeratis et qb? rebus se immisceat Secūdo qñ sit peccatum mortale. Tercio que sunt remedia contra eaudem ¶ Quātū igitur ad pmū a notandum q tercia spēs est Cum iactat se quis de bono quod non habet. Excellenci? enim est habere in se aliquod bonū q̄3 nō hre illud. Et quanto bonum est mai? tāto est excellencius et tāto maiorē excellenciā habens p hoc osequitur Cū igitur quis ex appetitu pprie excellencie mouet ad attribuēdum sibi aliqd bonū quod nō hab3· aut mai? bonū q̄3 habeat tūc est tercia spēs Exempli gracia· cū homo ppt appetitum pprie excellēcie estimat se sapiētē· pulchrum· iustū· fortem et sic de alijs bōis nature aut gcie· aut eciā estimat se magis sapiētē· aut doctū iustum fortem a ispnominatis q̄3 sit· aut dic se sapiētē doctum fortē iustū a similia aut mag q̄3 sit i talib dictis

aut eciaʒ si talia alio mō q̄ʒ p verba ostendat ut in p̄cōsita te vel stiū· ampla familia. vl q̄ cūq̄ exteriori alia habitudīe
b ē i tercia specie supbie ¶ Ad idem ptinet cū q̄s negat aliquod viciū q̄d in se est p hoc eni attribuit sibi vītutē oppositam· vel attribuit sibi bonū innocēcie q̄d non habet. vnde aug⁹. xiij· de ci· dei dicit q̄ excusare se d' pc̄o cōmisso ad supbiā ptinet· ꝛ dixi notant̄ q̄n ex amore ꝓpe excellēcie mouetur ad se sic iactādū. si eni ex aliqua alia causa moueretur ut ex vanitate q̄dā vel delc̄a cione sola. quā habʒ i mēciēdo. vel propter lucrū tūc nō reduceretur ad supbiā sed ad aliq̄d aliō viciū· Et licʒ iactācia opponatur vitati· tn̄ ꝓpe racione cause ex qua frequēt̄ procedit ponit̄ hic spēs supbie· vnde dicit tho· q· de malo vbi sup̄ Et alexāder d' hal' in sūma licʒ in iactācia sit falsa vocis significacō· q2 tn̄ ei⁹ intencō principalis nō ē ut fallat s; ut excellat· dicitur spēs supbie ꝛ non mēdacij· Iactācia ponit̄ species superbie nō q̄tum ad ip̄m exteiorē actū qui ꝯsequēter se habʒ ad supbiam· sed q̄ntum ad interiorē affectū· Ex quo talis actus exterior procedit dū scʒ homo p̄sumit de seip̄o ac si hr̄et q̄d nō habʒ Et i talē excellenciā animus eius tēdit que sibi nō ꝯpetit nisi haberʒ q̄ nō habet Et in summa dic̄· q̄ iactācia ꝓcedit ex supbia sic ex causa interius motiua ꝛ impellēte· ex h' eni q̄ aliq̄s interius per arrogāciam sup̄ seip̄m eleuatur seq̄tur plerūq̄ʒ q̄ exteri⁹ maiora de se iact et· licet q̄nq̄ʒ nō ex arrogācia sed ex q̄daʒ vanitate aliquis ad iactāciā procedat ꝛ in hoc delectetur q2 est talis s̄m habitū. et ido arrogācia p quā aliquis sup̄ seip̄m extollitur est spēs supbie nō tn̄ idē iactancie· sed ut frequēcius eius causa ideo ponit gre· speciē terciam· tēdit aūt iactator plerumq̄ ad h' q̄ gloriā ꝯsequatur p suā iactāciam· et ido s̄m gre· ex inani gloria oritur s̄m racionē finis. d' hac mateia vide infra p̄cepto. vij· c· ij· ¶ Quata species est s̄m greg⁹· cū quis de spectis alijs singularit̄ vult videri· excellēcius enim est q̄ q̄s habeat aliquod bonum q̄d alij non habēt· aut perfecti⁹ illud habeat q̄ʒ alij· Cū igit̄ inordinatus amor ꝓprie excellēcie facit q̄ q̄s despectis alijs vult solus videri hr̄e quod nō habet tūc est quarta spēs verum est q̄ illud videri pl⁹ c

ptinet ad inanē gloriā cuius causa est supbia · vnde dicit tho · vbi supra · q · de malo · pec catū supbie qn̄qz magis euidenci⁹ apparet p aliq̄ p̄cedēcia et subsequēcia q̄z p illō in quo essencialit̄ ɔsistit · ideo beatus greg̃ · spēs supbie assignauit ſm aliquos act⁹ antecedētes vl̄ cōsequētes cū tn̄ omes spēs supbie in quadā p̄sūpcione animi essencialit̄ cōsistāt · velle eni singularit̄ videri cōsequenter ad supbiam ptinz · Essencialit̄ aūt quāta spēs superbie i hoc ɔsistit cp ho mo p̄sumit de se ac si omnes singlariter excelleret · Ad huiusmodi eni excellēciā anim⁹ ei⁹ afficit̄ hec ibi · Supbia enim inordiate ꝓpriā excellēciam appetit ſi inanis gloria appetit excellēcie inordiate maifestacōz · ad hanc spēm reducit̄ cū quis aliquod bonū habz in se quod aliȷ̄ nō habēt · aut eciaz excellēci⁹ possidz q̄z aliȷ̄ ⁊ sibi in hoc complacet inordiate in q̄ntum p hoc supra alios ē et eis excellencior · vel cū quis nō habet sed appetit habere aliq̄d bonū mai⁹ ut p h̄ sup alios sit ⁊ eis excellēcior ⁊ p hoc se estimat aliȷ̄s simplicit̄ meliorē et sic vult eis p̄ferri · nec vult eis i aliȷ̄s sb̄ esse vbi deberet tūc ē i illa q̄rta specie superbie · Exēpli grā · si q̄s habz maiorē sciēciā aliȷ̄s et in h̄ cōplacet · aut appetit hr̄e magnam ꝓpter hoc ut p eam super alios sit et eis excellēcior ē q̄rta spēs · Si aūt cog̃sceret se eam habere d̄ munere dei et ɔplacet in ip̄a ideo ut meli⁹ noscat quid bonū ⁊ quid malum sit ad se et alios regēdū ad d̄i laudem tunc est virtus · Sed si ꝓpter huiusmōi sciēciaz estimat se ñ sciētib⁹ meliorē · iteꝝ ē i ista q̄rta specie · q̄z si ip̄e excellit in sciēcia et in ista ē superior · in alio deberet putare aliqua bona que ignoraret racōe quoꝝ alter ē multo melior · et sicut dictū est de sciēcia ita d̄ q̄cumqz alia v̄tute · ymo de diuiciȷ̄s ⁊ robore corpali ⁊ de aliȷ̄s quibuscūqz bonis corpalib⁹ ⁊ spūalib⁹ · ¶ Ad hāc speciem pertinet quādo quis presūptuose tendit in aliquid q̄d est sup̄ se et supra suam dignitatem ut si quis nō esset sufficiens ad regēdum ciuitatē q̄ ex amore ꝓprie excellencie moueret̄ ad appetēdū fieri mgr̄ ciuiū aut sil̄e aut insufficiens ad curā aiaꝝ · attn̄ ad talē statū appetitu tēderz aut se igereret · Et h̄ ꝓpter inordinatū amorē ꝓprie excellēcie quo vellet aliȷ̄s p̄ferri i statu epali vl̄ in huiōi aliȷ̄s esset q̄rta spēs d

Et nūc dicta sint de hijs in q̄ b⁹ essencealit' supbia cōsistit et ꝺ interiori supbia · ad hāc eciam spēm pertinere videt' iudiciū temerarium ꝺ malicia proximi. vbi notādum ꝙ triplex ē iudicium · vnū pfectorum de quo · j · cor · ij · spūalis omnia iudicat · aliud est iudiciū auctoritatis de quo sap. j diligite iusticiam q̄ iudicatis orbē · Terciū est iudiciū suspicōnis de quo scdm tho · 2 · 2 · q · lx · tria sūt notāda · Primo an iudiciū ex suspicōe procedēs sit illicitum vbi sciēdum ꝙ sic dic tuli⁹ · Suspicio importat opinioē mali quādo ex leuib⁹ indicijs procedit Et cōtingit ex tribus · vno quidem mō ex hoc ꝙ aliquis in seipo mal⁹ est et ex hocipo quasi ɔscius sue malicie faciliter malū de alijs opinatur scdm illꝺ eccꝭ · x · i via stultus ambulans cū ipe sit insipiēs omes stultos estimat · alio mō prouenit ex hoc ꝙ aliqs male afficit' ad alteri · Cum eni aliqs cōtemnit vl' odit aliquem · aut irascitur vel iuidet ei ex leuib⁹ signis opinatur mala de ipso q̄ʒ vnusquisq₃ faciliter credit qꝺ appetit · Tercio mō prouenit ex longa expiencia · vn̄ phs dicit · ij · rthorice ꝙ senes sūt maxīe suspicōsi q̄ʒ multociēs experti sūt alioꝝ defectus · p̄me autē due suspicōnis cause manifeste ptinent ad peruersitatē affect⁹ · Tercia vo causa diminuit racōnē suspicōis · et ideo suspicō viciū quoddā importat · q̄ q̄nto magis ꝓcedit suspicō tāto magis ē vicōsū hec tho · Secundo notādum scdm eundem ꝙ triplex est gꝺus suspicōnis · Primus ut hō ex leuibus indicijs de bōitate alicui⁹ dubitare īcipiat et hꝺ est veniale et leue pcm · ptinet eni ad tēptacōem hūanā sine q̄ ista vita non ducit' ut habetur in glo · super illud · j · cor · iiij · nolite ante tēp⁹ iudicare addit hic Cācel' · parisien · Iudicare ꝓpria estimacōne aliū ex aptis signis exteriorib⁹ q̄ non pn̄t bn̄ fieri non est ex se mōtale lic₃ q̄nq₃ sit curiositas venialis q̄ndoq₃ mortal' dū hō ab alijs meliorib⁹ aut debitis nimis impedit' · aut dū p hꝺ in supbiam erigitur · Secund⁹ gradus dicit tho · est cū aliqs ꝓ certo maliciā alteri⁹ existimat ex leuib⁹ īdicijs ꝛ signis et hꝺ si sit de aliq° graui ē peccatū mortale inq̄ntum nō est sine cōtēptu ꝓximi · Qꝺ enim aliqs malam opinionē habet de aliq° sine causa sufficienti ex isto indebite cōtemnit ipm et ideo iniuriatur ei · vnꝺ glo

ibidē dicit Et si ergo suspicōnes
vitare non possumus quia hoīes
sumus iudicia tñ idē diffiniti
uas firmasqȝ sentēcias otine=
re debem9. Cācellari9 eciaȝ di
cit. iudicare alterȝ leui suspi=
cōe s̄m p̄sūpcōes exteriores
p̄b̄tim vehemētes nō ex se mō
tale ē. sec9 si firma assercōe in
teriori vel exteriori illō fieret
i magnū p̄ximi dedec9 et ma=
lum. null9 eciā in vita iudicā=
dus est tanqȝ dignus iferno
qm̄ spūs scūs operatur subi=
to. facta igitur a nob nō per
sona sunt iudicāda. zelotipia
eciā que ē vehemēs amor su=
spicōsus nō satis fidens de re
amata et alie suspicōes mali
uole ut dū quis semp̄ putat
irrideri et falli ut quidaȝ me=
lācolici et q̄dā ex religios fa
ciliter cadunt si nō dep̄mant'
sed si addatur cōsensus liber
sūt ut plurimū mortalia deli=
cta aut mōtaliū delictorȝ ve
hemēs causa. Terci9 gd9 est
ut dicit tho. Cū aliquis iudex
ex suspicōe p̄cedit ad aliquē
condemnandū et hoc directe
ad iniusticiā p̄tinet. vnde est
peccatū mōtale. Tercō notā
dum s̄m eūdem q dubia sunt
in meliorē partem interp̄tan
da ut dic glo. sup illo ro. xiiij
Qui nō manducat mādncātē
nō iudicet. cui9 racō est quia

ex hoc ipso q aliqs habet ma
lam opiniōȝ de alio absqȝ suf
ciēti causa iniuriatur ei et con
temnit ip̄m. null9 autem debȝ
alterȝ contemnē vel quocūqȝ
nocumentū inferre absqȝ cau
sa cogente. Et ideo vbi nō ap
parēt maifesta iudicia de ma
licia alicui9 debem9 eū ut bo
num habere i meliorē partem
interp̄tādo quod dubium est
Sed diceres cū homo debȝ di
ligere p̄ximū sicut seip̄m. sed
ēca seip̄m homo debȝ dubia in
terp̄tari in peiorem partē s̄m
illō iob. ix. Verebar oīa op̄a
mea. ergo videtur q ea q̄ sūt
dubia ēca p̄ximos sint i peio
rem partē interp̄tāda. R̄nsio
tho. interp̄tari aliq̄d in melio
rem partem vel deteriorem o
tingit dupliciter. vno mō per
quādam suspicōnē. et sic cū de
bem9 aliq̄bȝ malis adhibere
r̄mediū siue nr̄is siue alienis ex
pedit ad hoc ut securius reme
diū apponatur q supponat'
id quod deterius est. quia re
medium quod est efficax ōt'
mai9 malū multo magis ē ef
ficax cōtra min9 malum. alio
modo interp̄tamur aliquid in
bonum vel malum diffiniēdo
siue determinando. Et sic in re
rū iudicō debȝ aliquis niti ad
hoc ut iterp̄tetur vnūquodqȝ
s̄m q ē In iudicō aūt p̄sonarȝ

ut interp̄tetur in meli⁹ sic di=
e ctū est hec tho. ¶ Nunc vidē
dū est d̄ ↄsequētibus supbiā
interiorē que a vulgo vocatˀ
supbia. vbi sciēdum q̄ super
bia imperat et inuoluit se mul
tis opibus exterioribꝫ ⁊ i ge
nere quītuplicib⁹. Primo cor
pori. ibi sūt supbia criniū. ocu
loꝝ excellēcia. ceruix erecta.
labia magniloq̄. gressus cō=
posus ⁊ brachia mināciā. Se
cūdo in ornatu corporis ↄmit
titˀ supbia. p̄ciositate. molli=
cie extraneitate. multitudine.
āplitudīe vlˀ strictitudīe. Et
hec oīa cōmitti p̄nt in peplis
capucijs tunicis pallijs suffo
deraturis camisijs cīgulˀ cali=
gis et i calceamētis. Tercō i cō
uiuijs p inuitacōem diuitum
multoꝝ et paupeꝝ paucoꝝ i
multitudīe ferculoꝝ et i p̄cio
sitate cibarioꝝ. Et s̄m v̄sū. p̄.
ꝑpe. laute. nimis ardent. stu
diose. Quarto in equis ⁊ cur
rib⁹ p multitudinē equoꝝ p
ornatum eoꝝ aut curruū. p ni
mis eoꝝ frequētem vsum. p
d̄o enī ⁊ p p̄cis deberem⁹ ali
quādo peditare xp̄i exēplo ⁊
v̄gis marie. Quito ī voce aut
p verba ut iactando se. aut i
cantu in q° multi supbiūt fre=
quentādo suauiter vociferādo
⁊ notas frāgēdo. nec solū ex=
teriora veruēciam simpliciter
oīa bona sup̄ enumerata ho=
minis supbia potest destruē
vn̄ beat⁹ aug⁹. in regula. alia
quippe iniq̄tas in malis opi=
bus exercetur ut fiāt. Sup=
bia vero eciā bonis opibꝫ insi
diatur ut pereant. p̄t eni quis
de virtutibus ymo de humili=
tate vestium et i sitibꝫ se exal
tare. ¶ Notādum aūt q̄ sup f
bia multis nocꝫ. primo quod
ammodo d̄o cui⁹ tēpla exuit
templū inquit apostol⁹ dei. j.
coꝝ. nj. sanctū ē qd̄ estis vos
sed hec supbia deuastat. Se
cūdo nocet sanctis q̄r in festi
uitatibꝫ coꝝ plus solent mul
ti in supbia vestiū criniū ⁊ ser
torum offendere q̄ꝫ in dieb⁹
ferialibꝫ. tercio nocet angelˀ
in custodiā nostrā deputatiˀ
qui gaudiū haberēt sup vno
p̄core p humilē penitēciā re=
deūte quo priuātur cū in sup
bia excedim⁹. vn̄ eciā. j. coꝝ.
xi. dicitur mulier debꝫ hr̄e ve
lamen sup caput suū ꝑpˀ an=
gelos scꝫ ne offēdat eos. vn
de glo. ibi āgelici sp̄us ad es
se credēdi sūt marie cū diuis
misterijs vel obsequijs māci
pam̄ id est cū ecclesiā igressi
vlˀ lectōibꝫ sacris aurē acco
modam⁹ vel oracōi icūbim⁹
vel missarū solemnia celebra
mus vel psalmodie opam da
m⁹. Quāto nocꝫ alteri ↄiugū

interdū cū mulieri supbe vir
p phas ⁊ nephas expēsas lu
crat᷑. ⁊ ecōuūso mulier viro as
sentit Quīto noc; ipi supbiē
ti. superbis enim deus resistit
iaco. iiij Sexto nocet aliis ho
minibꝰ quibus datur scādalū
⁊ occasio silr̄ faciēdi Septi
mo aiabus i purgatorio. nā
cū expēse in apparatu supbo
crescūt elemosine paupibꝰ hꝫ
et in purgatorio decrescunt
g ¶ Quo ad. iij. principale qn̄
supbia sit pc̄m mortale notat
tho. vbi supra ꝙ supbia ſm
suū genꝰ est peccatū morta
le. accidit tn̄ ꝙ aliqui motus
supbie ꝓpt᷑ sui impfectōnem
sunt solum veialia peccata ut
qui ꝑueniūt racōnis iudicium
aut sūt ꝑter eius cōsensū. dic
autē de malicia supbie beatꝰ
greg. ꝙ euidentissimū signū
reproboꝝ ē supbia. Et criso.
super math. Nichil nos ita a
di clemēcia alienos facit ⁊ ge
hēne tradit igni ut supbie tirā
nꝰ Que aūt sit differēcia i g̃
uitate quatuor spēꝝ supbie
ostenditur ſm alexandrū de
hal. i sūma. Prima est d se g̃
uissima. quia ibi maior do fit
iniuria. Secūda est minꝰ g̃
uis. quia minor fit do iniuria
ali quid enim a do se quis rce
pisse fatetur Tercia ē d se mi
nus grauis q̄3 secūda verū qn̄

supbia vel aliud quodcūq3 vi
ciū sit mortale vel nō mēsurā
dū esset penes quatuō rgulas
de hoc datas in exposicōe secū
da ⁊ tercia primi ꝑcepti de di
lectōe di sup oīa. ¶ vnd p in h
tellectu taliū sit hec alia rgu
la silis q̄si pme et sit quīta in
ordine. alie enim capitulo. v.
sūt posite quando aliquid com
mittitur notabiliť cť dilectō
nem proximi tunc ē mortale
quando non tunc est veniale.
Quando aūt fit aliquid con
tra dilectōnē proximi potest
attendi penes ista ꝑcepta le
gis nature. Quod tibi nō vis
fieri. altei ne feceis. Et quod
tibi vis racōnabiliť ⁊ ex debi
to fiei alteri hoc idē facias. ⁊
potest eciā attendi penes scā
dalum actiuum quod ego in
fero pximo meo malo exēplo
sed in quanto oporteat aliqd
esse cōtra dilectōem proximi
vel quātum sit illud scādalū
ad hꝫ ꝙ sit mortale nō ē deter
minatū ꝑcise. q; in modico fa
cere cōtra proximū nō ē mōta
le. aut in paruo eū scādaliza
re vnd attēdat quilibꝫ penes
seipm quid sibi vellet vel non
vellet fieri et p quod factū
fuaret int᷑ se ⁊ pximū aīcicia
vel non ſm hoc iudicet aliqd
mortale vel veniale. ¶ Est igi i
tur superbia peccatū mōtale

p primā regulā sup capitulo
quito positā dum quis se niti
tur sbiectōni diuine sbtrahe
re sic q totā vitā suā ⁊ act⁹
suos ad hūanā laudē ⁊ gliā
mūdanā ordinat ⁊ i hijs finē
vltimū cōstituit. et h quo ad
inanē gloriā q ex supbia pce
dit. vel qn habꝫ nolle obedi=
re di mādatis vel deo seu otē
nit ut i descripcōe supbie pa=
tuit. Similiter ē supbia pcm
mōtale penes quītā regulā
Cū quis proximos p sua su=
pbia pficiēda grauat. sic fa=
ciūt nobiles p fastu suo pau
peres excoriātes ⁊ viri p ōna
tu mulieꝝ pximos dānifican
tes. Est eciā supbia pcm mō
tale p quītā regulā cū qs per
supbiam nō curat scādalizāe
alios sic mulieres quedā alie
nos viros ad lapsū puocan=
tes ⁊ ido se ōnātes ⁊ occasio
nē dātes lapsui mētis. est eci
aꝫ mōtale p terciā rgulā Cū
qs pter supbiam trāsgredi=
tur pceptū ecclesie. sicut fm
quosdā doctores: milites ex
ercētes torneamēta p ecclesi
k am phibita. ¶ Sūt aūt re=
media plura ōt supbiā ⁊ ianē
gloriā. Primū ōsideracō mag
nitudinis diuinaꝝ perfectio
num ōtra quem deū vel ei⁹ or
dinacōem quis supbit. Cōt
qd dicitur Job. xv. qd tumet
cōt deū spūs tu⁹. ad huiusmo
di intuitum et dei locucōnem
abraham se cinerē geñ. xviij
⁊ moyses impedcōis ligue p
fitebātur hūilit exo. iiij. Se
cūdum est cōsideracō hūilita
tis xpi ⁊ scōꝝ. vñ phil. ij. cri=
st⁹ fact⁹ est obediēs vsqꝫ ad
mortem mortem autē crucis
math. xi. discite a me qꝛ mitis
sum ⁊ humilis corde. Terciū ē
ōsideracō sui im pfectōib qs
habemus. nā corpus ⁊ eius p
fectōꝫ. aiam et eius pfectō
nem a solo deo pncipalit ac=
cepimus p quib tanto plus
grati esse debemus qnto excel
lēciora dona rcepim⁹ alias am
pli⁹ puniremur. Faciliter eciā
perdere possum⁹ oia bona nr̄a
qꝛ ysa. xl. omnis caro fenū et
oīs gloia eius sic flos agri
Quartū est ōsideracō ppriaꝝ
impfectionum omuniū omni
bus. nā corpus d vilissima ma
teria ōceptum est ⁊ i vermib
finalit putrescꝫ defūctū. me
dio vero tempe super omnia
animācia im naribus. auribus
oculis ore et alibi emittit im
mūdicias pter ea q latēt itri
sec⁹ fm illd mich. vj. hūilia
cō tua i medio tui ē. aia autē
ebet intellectu. curua ē affcu
labilis mēoria. prona ad lap
sum. et tarda ad rsurgēdum
vnde Jere. xvij. prauū est cor

hois ⁊ inscrutabile ⁊ qs cog noscet illud Quintū est ꝯsideracō imperfectionum moraliū nam nescim⁹ licet sperare pos sum⁹ an aliquod op⁹ meritoriū fecerim⁹ cūctis diebꝫ vite nostre. Tū quia sepe vicia virtutis palliū induūt. tū qꝛ ob missio vni⁹ circūstācie debite totum op⁹ viciat ⁊ pauci ibi diligēciam adhibēt. tū quia supbia vel inanis gloria sepe totū op⁹ viciat. vñ ps. lxiij. Sicut pann⁹ mēstruate vniuerse iusticie nostre. Et iob. ix. verebar omnia opa mea sciēs ꝙ nō parcis delinquēti Et gre. v. moꝝ. Sepe iusticia nr̄a ad examen diuine iusticie deducta iniusticia ē. et sordꝫ i cōspectu districti iudicis qđ in ocul' fulget opantis Sextū ē cohabitacō humilium in corpore et opere. sicut enim ille qui ꝯmunicat super bo induet supbiam eccī. xiij. sic qui cōmunicauerit hūili induet hūilitatē. vñ odo epūs parisieñ. in mēsa semp ante se posuit despectōres paupes ⁊ a latere alios. Reqsit⁹ aūt quomodo posset hoc tolerare. Rñdit ꝙ quidā nobil' miles eum docuerat iob. v. scꝫ visitās spēꝫ tuā nō peccab Septimū ē et forte optimū cōsideracō ꝓpoꝝ pcoꝝ que quilibet meli⁹ scit q̄ꝫ alter vel scire debꝫ si eni peccasti semel mōtaliter deū et omnē creaturā sibi fuientē offendisti. ido fm dei iusticiā panis te suffocare deberꝫ. aqua sbmergere. ignis incinerare. aer inficē. bestie deuorare ⁊ ita d' sibꝫ intelligēdum est fm hugo. Quia fm aug. peccatoꝛ nō est dignus pane quo vescit' qđ igit' de te q̄ fōte cēcies peccasti mōtaliter Cōsiderem⁹ igitur i alijs bona nō mala. i nobꝫ vero frequent' nostra mala.

Capitulū. xiiij.

Decimo prohibetur p̄ primo precepto inanis gloria prout est peccatū mōtale q̄ ꝓpriū dei vicꝫ regis seculorum et immortal' honoꝛ ⁊ gloria. j. thi. j. tollit' quodāmodo Et ro. j. Qui cū cognouissent deum non sicut deum glorificauerīt ⁊ obscuratum est insipiens coꝛ eorum d' hoc vidēdum est primo quante puitatis sit hoc viciū ⁊ periculi. secundo que et quottuplex sit inanis gloria. Tercio quādo sit peccatū mortale vel non. Quātū ad p̄mū notandū fm tho. 2. 2. q. xxxi. q' d' inanis gloria differt a supbia. nā supbia nō ē inanis gloria

nec appeticō eius sed supbia ē causa appeticōis ianis glo-rie. vñ supbia facit appetē inordinate ppriā excellēciam. et ex isto facilit' mouetur hō ad appetēdum maifestacōz eiusdem excellēcie. et illa ē appeticio ianis glorie. Et ocurrere ibi pñt quatuor. nā vane gloriosus putat ī se esse aliqd excellencia certa dignū qualit' tū non est appetit ut alij hoc cognoscāt et manifestū fiat vult ut hoc alij approbent laudent et honorēt et in tali laude vl' approbacōe delectat'. Secūdo notādū scdm eūdem q inanis gloria licz nō sit semp pcm mortale. ē tñ valde periculosū pcm triplici de causa. primo qr nulli psone pcit Iuuenes impugt ut ptz ī vitas patrū d pueris. vno ī duodecimo āno. alio ī. xv. serpētem illese ad mōasteriū portātibz quos abbas flagellauit. cur ñ discerēt mites et hūiles esse corde. Senes excecat ut patet ī solitario pdicāte et missam cātāte cathecumis cū nullz adesset ñ pat' obfuās. Nobiles pcicit ut patz ī ezechia rege q vnica oracōe obtinuit pcussionē cētum octuaginta quinqz miliū hoim. alia oracōne xv. ānos adiectos vite Et regressum sol' faciētem. xxxij. horas die q tamē tandē eleuatus ñ penitēciam egisset deo valde displicuisset ut dic' Cassi. de. vij. pncipalibz vicijs. Et originalit' ponit'. iiij. regum xx. et ysa. xxxviij. et. xxxix. Rurales īflat ut patz ī fratre mattā vestibz alligāte ut essent lōgiores. Cui demō ait. o monache si maiora valeres maiora faceres. Feias eciaz sanctas īficē nitit' ut patet d sancta melaīa romōa vidua. ccc. libras argēti scō banbone psentāte. cui cū pr nichil grā de respōderet. mulier ait pat' ccc. libre sunt Rñt. pr. si deo dedisti scit quantū. si m mercedem pdidisti m celo. viros sanctos decipit ut patz d sancto eleuteio abbate d q referet gre. ij. dyalo. q cū puerz a demōe nocte vexatū ad monasteriū suū detulisset et ibi puero exñte illeso pr diceret. ecce fres quō demō moialibz illis illusit statim puer obsidetur iterato. et pr eleuteri9 plorās imperat ut nēo cibū gustz nisi puer sanet'. Qd cū fletu factū ē demō abscessit et pat' deinceps humilior fuit Secūdo qr hoc viciū omibz opibus se inflectit malis quidē ī hijs q gloriātur cū male fecerit et exultāt ī rebz pessimis pū. ij. Bōis eciā ut oracōi pdicacōi

lectōi·correctōi·cātui·taci= turnitati vestimētis hūilibꝰ re ligioso icessui diuinis officijs et silibꝰ insidiatᷣ opibꝰ ut peant qꝺ alia vicia n̄ faciūt vn̄ aug' i regula Supbia eciā bonis opibꝰ isidiatᷣ·ideo sci p̄res ut cassianꝰ refert: h̄ viciū assila uerūt cepe vbi vna sblata pel licula ɔtinue decōticāda alia restat Itē assilatᷣ scopolo ma ris ad quē illisa nauis referta oibꝰ bōis stati mergitᷣ·Item bm greg'·latroni q̄ thesaurꝝ i via recipit onsū Itē bm cris· arbori iuxta viā plātate cuiꝰ poma raro maturescūt Itē vē to vrēti q̄ fructū tenerꝝ stati destruit. Exēplū ivitaspatrū vbi fratᷣ ut putabatᷣ deuotus onagros i solitudine vocauit ut onera portarēt. qꝺ cū āthō nio fr̄es r̄tulissent ait Iste iqt ē velut nauis plēa diuicijs pi culo exposita maris post pau ca aūt tp̄a flēte anthōio q̄situ ē q̄d flerꝫ R̄n̄·lapsū iqt illius ꝺ q̄ m̄ dixisti s ite et videte in matta eū flētē iuerᷣt et r̄pierᷣt et·v·die defūctus ē· Tercō ē h̄ viciū ꝺtestabile q̄ i omī lo co hōierꝫ r̄pit eciā i solitudie vn̄ btūs appoloniꝰ cū·xv· ānorꝝ exn̄s heremū itraret et ibi per xxx·ānos mānsisset vocatus ē ab angl'o ut exirꝫ et p verba sua egyptios ɔuterer plures

ait·aufer ā me q̄so spiritū ina nis glorie. cui angelꝰ·subter pedes pice q̄cquid ēca ceruicē tuā r̄pis q̄ facto dyabolū p iecit clamātē et sic p̄ᵒ liber ef= fectꝰ ē·Itē de alio patre qui cū obsessos liberaret impug= tus ab hōc vicō obtinuit obsi deri et tandem fratrum oracōe sanatus liberatus est a demōe et ab inani gloria ymo hōc vi cium victū acriꝰ insurgit Et p̄mū ē i vite sancte inchoacō ne et vltimū i victoria. quod nec xp̄m dimisit quin eum im pugnaret et in pinaculo cum eo demon ascēdit ¶ Sūt aūt c quiq3 remedia. Primū ut solli cite videamꝰ ne in principio medio aut in fine opis boni vana gloria se imisceat b oia in deo dirigamꝰ bm illud p̄s· Non nob domine nō nob sed nomi tuo da gloriam·sic san= ctus thō. fecisse dicitᷣ crucifi= xo quādo honorabatur: cū pol lice vicꝫ secrete crucē faciēdo sub scapulari et dicēdo p̄fatū versiculum Secundo ut vere amur oia opa nostra cū beato iob. ix. Ne forte nisi fecerimꝰ ut debuimus scd̄m illud luce· xvij· Cum omia feceritis que p̄cepta sūt vobis dicite serui inutiles sumꝰ·quod facere de buimus fecimus Tercō ɔside remus q̄ntum malum faciat

q2 oīa ōpa bona pt destruere scdm illud xpi · recepert mercedē suā qd xps ait d ypocritis math · vj · Quāto ut opa apparēt rara · bōa occultem2 qntum possum2 ut nesciat sinistra qd faciat dextera tua ma thei · vj · Quito ut orem2 otra tātū viciū vn sup illd thes · ij · deo q pbat corda nostra dicit glo · ut sibi nō hoibus placeam2 qd nisi ipe in nob opetur vitare neqm2 · Et aug2 idem dic · Quas vires nocēdi habeat hūane glorie amor · nemo sentit nisi qui ei bellū indixeit

d ¶ Quo ad · ij · pncipale notandum cp gloia in pposito sigt cp bonū alicui2 deueniat i noticiā alteri2 vl alioꝝ · ad approbacōz eoꝝ · Et sic appetere gloriam est aliquē appetere ut bonū suum verū vl apparēs veiat i noticiā · ad approbacōnem alteri2 vel alioꝝ · s aliquē qrere gloriā p exteiora facta · fit p hoc cp aliquis opa sua agit coram alijs aut loqtur aut qn maifestatur p laudē alienā ut qn honoratur ab alijs q2 tunc vidētes eum honorai maiora d eo estimant Et ista pertinēt ad filias inanis glorie · de qb2 postea dicetur · Secundo notādum cp non ois appetitus glorie est malus s appetit2 inanis glorie semp est malus · nā ut tho · vbi prius dicit ad pfectionē hois ptinet cp ipe se cognoscat s cp ipse cognoscatur ab alijs nō ptinet ad ei2 pfectōnem · Et ideo nō est p se appetendum · pt tn̄ appeti iquātū ē vtile ad aliqd · ¶ Vnde tri- e plicites est vtile · licitū cp aliquis cognoscatur ab alijs bonus · Primo ad hoc ut deus ab hoib glorificet · vn math · v · sic luceat lux vr̄a corā hoibus ut videāt opa vr̄a bona · glorificēt prēm vestrum qui in celis est · Secūdo ad h cp hoies proficiant in bono qd in alijs cognoscunt ut in pcedenti auctoritate eciā patz · Et sic fecit apls · ij · coꝝ · xi · · xij · ut discipuli sui p pseudo aplos n̄ d ciperētur vel eis pl2 crederēt ait Ter virgis cesus sū · multa alia que ibi enumerat de se aplus bona · Tercō ad h cp ipse homo ex bonis q in se cognoscit p testimonium laudis aliene studeat i eis pseuerare et ad meliora proficere · Et sic licet habere curā de fama · eā tueri · Eciā sic fit in treugis q fiūt super graduandis in vniuersitatib · et fm hec tria laudabile ē · cp quis habeat curā de bono noie · Et cp puideat quis bona corā homib · n̄ tm̄ coram deo Ro · xij · nō tn̄ cp in

hoīm laudē manifer delectet. Pt igitur laudabilit' ad aliorū vtilitatē gloriam suā querere sicut ꝛ deus suā gloriam querit non ꝓpt' se ꝫ ꝓpter nos

f ¶ Est ergo notādū h' ꝙ i generere est gloia triplex. vna vera. secūda vana. tercia dyabolica. Prima ē septuplex. vera qn̄ qs nulliꝰ peccati sibi ꝯsciꝰ est de qua .ij. cor. j. Gl'ia nr̄a hec est testimoniū ꝯsciēcie nostre. verior qn̄ dulcedo sancti spūs manifeste sentit' q̄ spiritꝰ sanctꝰ testimoniū dat spiritui nostro ꝙ simꝰ filij dī ro. vnj. Sic hic cauēdū ē ne qs decipiatur in dulcedie spūali ꝛ sentimētis. q2 quedā sūt cōmunes malis ꝛ bōis. alie spēales tm̄ bōis ut beatꝰ bern. tradit in epl'a ad fratres d' mōte dei. verissima ē eterna gloria alie tres sūt pus r̄ratate. Tercio notandū ꝙ gloriā suā pt quis qrerere ut p̄missum ē ꝫ illd' cōpetit potissime pfectis viris. vnd' ꝛ math. v. cristus discipulis ait ꝛ doctoribꝫ. sic luceat et'. nec tn̄ talibꝫ semp competit sed quādo ē notabilis necessitas vl' vtilitas. Infirmis aūt ꝛ impfc̄is non ē tam cautum ꝓpter periculū inanis glorie. q2 scd̄m greg. Bona innotescē hoībus sine piculo vix fieri pt patēt hec vbi pus p apl'm qui ait. j. cor. xij. Insipiēs factꝰ sum id est ad modum insipientis quodammō feci gloriando. vos me coegistis scʒ mal' facilit' acq̄escēdo doctoribus. ¶ Secūda gloria vicʒ vana fit quītupliciter ꝫm tho. Primo ex parte materie bone gloie paulo sup. Cū qs appetit ꝙ alijs appareāt aliq̄ bona in se ꝛ illa approbēt tanq̄ʒ bona et magna q̄ tn̄ nō sūt i eo. ut cū appetit ꝙ alij eū estimēt doctū aut deuotū aut multū doctū aut liberalē. aut diuitē aut pulchꝛ nobilē et sic de similibꝫ cum non sit tal' aut cum appetit ut alij putēt eum fecisse tale opꝰ quod tn̄ non fecit. Secūdo gloria est vana cū quis querit gloriam d' re q̄ nō ē gloria digna ut d' caduca re ꝛ fragili. Sic ē pulchritudo cōpis. diuicie. crispitudo criniū ꝛ huiōi. inane eni est et vanum ꝙ hō huiusmodi res caducas fragiles ꝛ modicas que ꝯmunit' magis nocent q̄ʒ prosint tam magnas reputet ꝙ eciā gloriam d' eis querit ꝛ vult ꝙ alij i eo talia noscāt ꝛ tāq̄ʒ bona ꝛ magna reputēt et approbent. Tercō est vana cum quis gloriaʒ q̄rit de rebus inutilibus ꝛ nociuis que non sūt apud multos grauia peccata r̄putata ut de g

supfluis sūptibus in cōuiuijs in vestibus. edificijs. familia et fit glīa sic vana ex pte materie. Quarto est vana ex pte eius a quo quis gloriaȝ q̄rit puta cū quis appetit bōa sua vera vl' apparēcia fieri maifesta hōibꝰ ut ea approbēt quorū tū hoim iudiciū ē fallibile et icertū ut hōibꝰ simplicibꝰ mūdanis et secularibꝰ q̄ actus hominū frequēt' solum extrinsecus ɔsiderāt et multociēs non bona aut modicū bōa estimāt magna et excellēcia. ymo frequēter de rebus modicū aut nichil iudicare sciūt. ut si q̄s appeteret doctꝰ apparē apud ydiotas et rudes. qꝛ de huiusmodi iudicare non sciunt. tales eni noscūt solū sensibilia et p̄senciā ut diuicias potēciā pulchritudinē et silia modica ymo talia sūt bōa mīma. non media ut virtutes. nec maxia ut beatitudinē facientes q̄ tū mīma bona maxima estimant Et illos q̄ talia hn̄t estimant gloriosos et reuerentur tales et honorant vera aūt bona habentes et vere bona ut v̄tutes ipi nō noscunt. aut modicum reputant. aut parui pendunt aut qđ deterius ē ɔtemnūt. et ideo inane et vanū est testimoniū huiusmōi honoꝝ ab eis q̄rere. Quito modo gloia fit i

anis et vana ex parte ipiꝰ qui gloriā querit. ut qui gloriam suam nō refert in debitū finē puta i dī honorē et proximi salutem. Omne eni bonū de quo quis recte gloriā querit debꝫ credere a deo sibi esse datū et ita non habet hō hoc a se. ſ3 est quasi quoddā bonū diuinum et deo đ isto p̄ncipaliter debetur glīa et laus. Et idō qn̄ hō appetit ut bonū suū alijs fiat manifestū debꝫ hoc appetere ad istū finē ut deꝰ ex hoc laudetur. qui tale bonū largitus ē. Jdeo dicit apl'us. ij. coꝛ. x. Qui gloriatur in dn̄o glorietur id ē de bono opere nō querat sibi gloriā ſ3 deo. Tale eni bonū datur homi a deo ut ex illo alijs ꝓsit. et idō intātū debet appetere gloriam de tali inq̄ntū p eā paratur sibi via ad hoc ut alijs ꝓsit sic apl'us ut sup̄ patuit Qū ergo homo appetit glīaȝ et i illa sistit aut in seipm solū refert i sui laudē et recōmēdacōȝ et nō in profectū proximi aut i dei laudē et gloriā finalit' tunc est vana gloria et ianis et peccatū qꝛ quodcūq꜄ vanū appetere est pc̄m scđm illđ p̄s. filij hominū vsq꜄quo graui corde ut qđ diligitis vanitatē et queritis mēdaciū etc. Tercia gloria vicꝫ dyabolica est eciā ex

parte materie qn̄ qs gloriaȝ querit de pc̄is notabilib⁹ ⁊ d̄ rebus magis ignominios̄ q̄ȝ gloriosis·ut cū quis per potē ciā aliquē opprimit aut cū no tabili psona luxuriat⁹ ē · aut aliqd iniuste a tali r̄cepit aut bas tilusit in pc̄is·aut p mul= to lusit ⁊ vult ut alij h̄ noscāt et approbēt hoc ē dyabolicū peccatum. q2 demōes sic corā suo principe gloriari solent d̄ malis in que alios proiecerūt Cont̄ quos in ps̄·Quid gloi aris i malicia q̄ potēs es iniq̄= tate dilexisti maliciā sup be= nignitatē iniq̄tatē magis q̄ȝ loq̄ eq̄tateȝ ꝓpterea destruet te de⁹ i finē· ¶ Quo ad·ij·pn cipale· q̄n̄do scȝ inanis gloia sit pc̄m mortale notandū ſm tho· vbi sup̄ ·ꝙ aliq̄ndo vane glorie appetit⁹ ē mortale·ali quādo veiale· Omne eni pec catū qd fit cot̄ caritatē ē mor tale ⁊ solū tale· mō ianis glo ria quedā est cont̄ caritatem quedā nō·Et licet pc̄m ianis glorie p̄cise scd̄m se osideratū ⁊ put sibi nō coiugitur aliud peccatū nō r̄pugnat caitati proximi ut ꝙ qs appetat bo na que in ipo sūt vel apparēt maifesta fiei alijs ⁊ laudai ⁊ hoc p̄cise ꝓpter delc̄acōem q̄m habet in alioꝝ laude hoc nō ē ot̄ caritatē ꝓximi nec aliquo mō i nocumētū ei⁹·¶ Potest tn̄ inanis gloria esse ot̄ carita tē proximi in q̄ntum alid pec catū ei scȝ iani glorie oiūctū est.vnde hec pma r̄gula ē· ꝙ q̄ncumq3 ordinat̄ inanis glo ria in aliud pc̄m mortale tāq̄ȝ in finem ut cū quis vult videri doct⁹ ut alij sibi credāt ⁊ sic eos perducat in pfidiā vel cū quis se laudat de fidelitate vl̄ facit simulata opa ut eū esti mēt pbum ⁊ fidelem ⁊ sic pos sit eos dānificare in rebus p furtū vel p aliā fraudē nota= bilit̄ p̄sertim dānosam vl̄ cum qs vult videri diues vel nobil̄ ꝓpter hoc ut mulierē aliquam possit allicere in sui amorē ⁊ o sensum luxuriosū·Tū q2 illud esset ot̄ caritatem proximi q2 in magnū nocumentum fierȝ pc̄m mortale· Et d̄ illo sona= bāt eciā r̄gl̄e posite sup̄ d̄ sup bia qd sit pc̄m mōtale· ¶ Se cūda regula ē· Quāuis pc̄m inanis glorie p̄cise ſm se cōsi deratū et sine oiūctiōe alteri⁹ pc̄i nō sit otra caritatē ꝓximi tn̄ ē ut sic cōtra caritatē d̄i tri pliciter ſm tho·Primo racōne materie de qua quis gloriat̄ ut cū quis gloriatur de aliq° falso quod est otrarium dn̄e reuerencie sic̄ illud·Ezech·xx vnj ·Eleuatum est cor tuū et dixisti de⁹ ego sum Suo mō

si gloriaret᷑ de oipotēcia·omni sciēcia. vl᷑ ꝙ esset deꝰ ⁊ sic laudari appeteret et valde peccarꝫ ɔtra dei reuerēciā et mortalit᷑ Sic fecit alexander magnꝰ ꝗ filius iouis a multis dici delectabatur. attñ cū telo g̃uiter in expugnacōe ciuitatis vulneratꝰ esset ait· oēs me ꝺi filium clamāt· sed hꝫ telū me hoīeꝫ esse fatetur Jtem idē cū se ꝓ ꝺo adorari vellet Quidā miles ei ait· Si diȷ̄ corpꝰ aīo tuo eq̄ssent· capite celū ⁊ manibꝰ vtrosqꝫ fines terre capxres aut tāgeres· Cū sis igit᷑ equalis aliȷ̄s· aliȷ̄s te nō p̄feras. sic fecisse voluit octauianus. si sibilla maiorem ei non oñdisset ⁊ herodes fecit se adorari ꝓ deo ut patꝫ act u·xiȷ· similit᷑ si qs gloriaꝫ quereret de aliquo bono tāq̄ꝫ a se hito et non tamq̄m a deo accepto mere g̃tuito gloriaret᷑ ꝺ falso scꝫ ꝙ aliqd haberꝫ a seipso et nō a deo esset cōt᷑ dei ṙuerē ciam peccatū mōtale. sicut fecisse videtur nabuchudonosor monarcha qui in pallacio deambulās ait· nōne hec est babilon ciuitas magna q̄ꝫ ego edificaui in domū regni i robore fortitudinis mee ⁊ i gloia decoris mei daniel᷑·iiij· quo loquente statim vox sibi omminabat᷑ ꝙ septem annis ut bos fenū cōmedere deberꝫ ⁊ ꝑuari sensibus. ad illum primū modum eciā ꝑtinet scōm tho·Cū quis bonū tpale de quo quis gloriatur p̄ferret deo·qꝛ hoc ꝓhibetur iere·ix· Nō glorietur sapiēs in sapiēcia sua nec fortis i fortiudine sua nec diues in diuiciȷ̄s suis·sed in hoc glorietur ꝗ gloriatur scire ⁊ nosse me qꝛ ego sum dominꝰ ꝗ facio miseīcordiā et iudiciū ⁊ iusticiā i terra. hec eni placēt michi ait dominꝰ ¶ Secūdo modo appetitꝰ inanis glorie cōtrariat᷑ dilectōi dei ex ꝑte eiꝰ a quo gloria queritur·ut cum q̄s testimoniū et approbacōꝫ hoīm p̄fert testioniȷ̄s ⁊ approbacōibꝰ dei·sicut cōtra quosdam de ꝑ̄ncipibus sacerdotū dicit᷑ ioh·xiȷ· ꝙ dilexerīt plꝰ gloriam hoīm q̄ꝫ gloriam dei nā ut ibi habetur·multi ex p̄ncipibꝰ ⁊ legisperitis et sacdotibꝰ crediderīt in xp̄m s᷑ ꝓpter phariseos non cōfitebantur ne ꝺ sinagoga eicerentur qꝺ erat apꝺ eos valꝺ ignomiosū Jsti ergo plꝰ refugerūt illā ignominiā et plus dilexerūt gloriā hoīm ⁊ plus voluerunt honorari et tāq̄ꝫ boni reputari ⁊ approbari ab hoībꝰ q̄ꝫ gloriā dei id ē q̄ꝫ appecierīt a deo approbari ⁊ corā eo iusti existē Et s̄m nicolaum de lira de

iustoꝝ numero in pte vel i toto fuerīt nicodem⁹ q̄ ad ih̄m venit nocte ⁊ pncipes eīt iohā ut supra et ioseph ab arimathia et gamaliel et ¶ Tercio

n appetit⁹ vane glorie repugnat dilectōi dei et hō ex pte ipi⁹ gloriātis scʒ qui intēcōꝝ suaꝝ refert ad gloriā tanq̄ʒ ad vltimū finē. ita ꝙ gloriā appetit ꝓpt̄ seipm nullo mō r̄ferendo eā in vtilitatem ꝓximi aut dei honorē finalit̄. Et q̄ opera v̄tutū ordinat vltimate i gloriam suā tāq̄ʒ i suū ⁊ optimū sibi ut ꝙ ieiunat dat elemosinā ⁊ silia ut alij sciāt ⁊ eū glorificēt· Et q̄ tāte diligit eā et appetit ꝙ eciā ꝓpt̄ ipaʒ cōsequēdam non p̄termittit facē ɔt̄ deū sic ē pc̄m mortale. Quñ vero gloria ē vana aliq̄ modoꝝ sup̄ positoꝝ circa secūdā ꝓposicionem attñ nō repugnat dilectōni aliquoꝝ modorum nūc p̄tactorum· tūc appetit⁹ vane glorie non est peccatū mōtale ſ̄ solū veniale ut di·tho

¶ Capitulum·xv·

a Undecimo hic prohibetur ypocrisis. nā ex p̄missis patet· sic finis supbie ē ꝓpa excellēcia q̄ʒ intēdit supb⁹· sic finis appeticōnis inanis glorie ē manifestacō ꝓprie excellēcie q̄ illā intēdit vane glo̅sus ·ad hāc aūt manifestacōnem ſm tho· 2·2·q·cxxxij· ar·v· potest q̄s tēdere ⁊ directe triplicit̄. Primō p verba et sic est iactancia· Scdo p facta falsa ⁊ sic est ypocris̄. Tercō p fc̄a vera habēcia quādā ammiracōem et sic ē p̄sūpcio nouitatū· De ypocrisi ergo tria sūt dicenda Primo q̄d sit ⁊ qualit̄ cōmittitur ⁊ q̄ʒ mala sit· Secūdo qñ sit pc̄m mōtale seu sb̄ p̄cepto ꝓhibita· Tercō an q̄s se minorē possit ostēdere q̄ʒ sit i re q̄d vocat̄ yronia ¶ Quātū ad·i b
notād ſm tho· vbi sup̄ ꝙ ypocris̄ duplicit̄ capitur vno mō ɔmūiter· alio mō ꝓprie. ɔmūiter seu generaliter ypocris̄ idē est ꝙ silacō ⁊ sic ē mēdaciū ɔsistēs i signis exteioꝝ factorū ut cū quis per aliqua exteriora sigina reꝝ· aut factoꝝ aliquid de se signat q̄d i eo ñ est· aut meli⁹ aut excellenci⁹ q̄ʒ in eo veracit̄ existat. ⁊ isto mō magn⁹ apparatus vestiū ē simulacō seu ypocris̄ l̄rature siue sapiēcie· Et magn⁹ stat⁹ et sūptuosus in equis suis et similibꝫ est simulacō diuiciaꝝ et potēcie· Et sic ɔmis simulacō seu ypocrisis est mendaciū et ideo peccatū ⁊ aliqñ mortale si est cōtra caritatem· aliqñ veniale sic de mēdacō dicet̄ infra in p̄cepto·viij·capitu·j·

c Causa aūt q̄re simulacio est peccatū est illa dicit tho ibidē qr ad virtutē veritatis ptinet ut aliquis talē se exhibeat exterius p signa exteriora q̄lis ē signa autem exteriora n̄ solū sūt verba s̄ eciā facta · sic ergo vitati oppoit' q aliqs p verba exteriora siḡficet aliud q̄ȝ habȝ apud se qd ad mēdaciū pertinet ita eciā vitati oppōitur q aliquis p aliqua signa factoꝝ vl' reꝝ aliqd ꝯ se siḡficet cōtrariū eius quod i eo ē qd ꝓprie simulacō dicit'

d Tn̄ sic dic̄ aug' in li· de q̄sti onib' euāgeliꝫ Nō oīe qd fingim' mēdaciū est· s̄ qn̄ illud fingimus qd nichil siḡficat tunc est mendacium· Cū aūt fictō nr̄a refert' ad aliqȝ significacōem non est mēdaciū s̄ aliq̄ figura veritatis· Et sb iūgit exē plū ꝯ figuratiuis locucōnib' in quib' quidē fingimus res · non ut asseratur ita esse s̄ eas ꝓponimus ut figurā alteri' qd asserere volum' Sic igitur se finxit dn̄s logi us ire luc̄ · vl· Quia cōposuit motū suū q̄si volētis longius ire ad aliud figuratiē siḡficādū scȝ q ip̄e ab eoꝝ fide longe erat ut gre · dic̄· Est igit' ut dic̄ tho· simulacō pcm̄ simpliciter qr non refert vtꝝ qs verbo vel quocūqȝ facto aliꝫ mēciatur· tn̄ vlric' dicit si qs dat p aliquod opus vl' p verbū duplex aliquid itelligere quod nō est· non intēcōe fallendi. sed intencōne vtilitatis ꝯsequētis talē simulacōȝ non esse pcm̄ Circa qd tn̄ notat tho· q sicut aliqs verbo mētitur qn̄ significat qd non est nō aūt qn̄ tacet qd ē qd quidē aliquādo licet· Ita simulacio ē qn̄ aliqs p exteriora signa factoꝝ vl' reꝝ significat aliqd quod non est· nō autem si aliquis p̄termittat significare qd ē· vnde aliqs p̄t occultare suū pcm̄ sine pcō · alio modo capit' ypocris̄ in sacra scriptura ꝓprie ⁊ ē simulacō sanctitatis ⁊ iusticie quā qs nō habȝ et sic ypocrita est qui p exteriora siḡ factoꝝ sanctitatē ā quācūqȝ virtutē q̄m non habȝ simulat cū itēcōe ut aliꝫ credant eū talē esse· Et talis ypocrisis semp ē peccatū· sicut et omne mēdacium est peccatū ip̄a aūt ypocrisis est mēdaciū in facto· vnde ypocrisis duo dic̄ scȝ defcm̄ sanctitatis ⁊ simulacōȝ sanctitatis ip̄i' · ideo aug̃ · dic̄ sup p̄s· lxxiij· simulata equitas nō ē equitas s̄ duplex ē iniq̄tas Est eni ibi duplex pcm̄ scȝ in ypocrita· vicȝ iiq̄tas occulta ⁊ falsitas sanctitatis in ostēsione Nec

e

f

aūt ypocris in quinqꝫ ꝑsonis se inflectere solꝫ sepius· Prio i hereticis d quo math·vij·attēdite a falsis ꝓphis q veniūt ad vos i vestimētis ouiū itrinsecꝰ aūt sūt lupi rapaces· Secūdo in fictis cleicis ⁊ rligiosis d quibus dicitur·dū ore ⁊ habitu non corde deo se fuire ostēdunt ꝑ xp̄m mathei·xv· ypocrite bn̄ ꝓphauit d vobis ysa xxix· populꝰ hic labijs me honorat· cor autē eoꝝ lōge est a me Et math·xxiij·Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui clauditis regnū celoꝝ añ homies·vos eñ ñ itratis scꝫ male viuēdo·neqꝫ introeūtes sinitis itrare scꝫ ꝑ exempla mala eos ificiēdo· Tercio i fictis iudicibꝫ ⁊ scabis ac dn̄is tpalibꝰ q cū iusticiā deberēt defendere ⁊ se hoc facere ꝑtendāt i trinsecꝰ sūt pleni dolo ⁊ auaricia· De qbꝰ math·xxiij· ve vobis scribe et pharisei ypocte qui mūdatis quod deforis ē calicis ⁊ parabsidis· intꝰ aūt pleni estis rapia ⁊ immūdicia ve vobis scribe et pharisei ypocte q similes estis sepulchris dealbatis q foris apparēt hoibus specōsa·intꝰ vero plena sunt ossibꝫ mortuoꝝ et omni spurcitia Quarto i fictis viduis et v̄ginibꝫ q in delicijs viuentes vel nequicijs alijs prehonorari volunt·vnde iob·xx· si ascēderit vsqꝫ ad celos supbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi ster quiliniū in fine ꝑdetur· Quito in paupibus ficte mēdicantibus de q bus luc·xx·ait xp̄s·attēdite a scribis q volūt ambulare in stolis et amant salutacōes in foro ⁊ p̄mas cathedras i synagogis· ⁊ p̄mos accubitꝰ i cōuiuijs qui deuorant domos viduarum simulantes longam oracōnem hij accipient dānacōnem maiorē. ¶ Sed quomō cognoscitur q̄s ypocrita esse. Rn̄det augustinꝰ sup illo luce·vj· Nō potest arbor bona fructus malos facere etc· q a tribus cognoscūt ypocte Primū est bonorum oppressio vel persequēdo· vel detrahēdo Omnes eni ypocrite detractores sunt· Secūdum est facilis reprehēsio alioꝝ quod faciūt ut videantur habere zelū. Tercium est impaciēcia in adūsis super omnes enim mouetur ⁊ offenduntur ad cōtumelias sibi dictas·quia querunt gloriam ideo dolent ad otumeliā vnde dicit ieronimꝰ Non queras gloriam ⁊ non dolebis cū inglorio sus fueris. q laudem non appetit non sentit otumelias ¶ Sꝫ diceres sunt ergo mali religiosi vl clerici ypocte g h

Rn̄dit tho. hitus sanctitatis puta religionis vel clericatus significat statum quo quis obligatur ad opa pfectōnis et ideo cū quis habitū sanctitatis assumit intēdēs se ad statum pfectōnis trāsferre. si p īfirmitatē deficiat. nō ē simulator vł ypocrita qr nō tenet maifestare suum pcm. sanctitatis habitū deponendo. Si aūt ad hoc habitum sanctitatis assumeret. ut se iustū ostēderet esset ypocrita et simulatō. vn̄ gre. dic. xxxi. mor. Sūt non nulli q et sanctitatis hitū tenēt et pfectōis merita exe qui nō valēt. hos nequaq̄ credēdū ē i ypocritarum numero currere. qr aliō est īfirmitate
i peccare aliō malicia. Sed iterū dubitares. vtrū aliqs simulās sanctitatē ad honorem dei et edificacōm proximi peccet. Rn̄det pe. de tharētasia i quodlibe. duplex ē simulacio quedā que fit ab aliq ut iniquitas sua pallietur et ipe ab hoībus laudetur et bonus reputet. et hec ē pcm. alia fit ad dei honorē et proximorū edificacionem ut si aliquis religiosus maiorē religionē ostēdit coram secularibus q̄ corā suis fratribus ut ipi magis edificētur. iste nō peccat ß meret. hec ille. Exēplum i btō ... nico p quadragesimā i pane et aq̄ cū socio ieiunāte ut hereticos ouerteret. et sic eps oxoniens didacus olim ɔs hereticos albienses hortabat abbates eadem intēcōne ut pedes irēt in pauptate. Quo ad .ij. pncipale notādū ßm tho. q ypocrisis secūdo mō sūpta. aliqn̄ ē pcm mortale et aliqn̄ veniale. Qn̄ aūt sit mortale vł veniale ē attēdēdū ex fine quē ipe fingens intēdit. si nāq̄ talis finis est cōtra caritatē est pcm mortale. sic cū qs simulat sanctitatem ut falsam doctrinā seminet i qua sibi nō tam cito crederetur nisi sanctus et iustus appareret. quales sunt omnino ter heretici. ppter qd dicit dn̄s math. vij. attēdite a falsis pphetis qui veniūt ad vos i vestimētis ouium intrinsecus autē sunt lupi rapaces. vł cū qs simulat sanctitatē ut idignus adipiscatur ecclesiasticā dignitatem vel ut adipiscat alia tempalia quecūq̄ cū damno aliorum. vel simulat sanctitatē ut familiarior fiat alicui mulieri aliene. ut eā p hō decipiat et in suū ɔsensū alliciat et sic ð aliis huiōi finibus qui sūt cōtra caritatem dei vel proximi hec videt esse mēs sancti doctoris. vn̄ et vlricus li. vj. trac. iij. c. xxviij. dic. Cum aliquis k

simulat sanctitatē quā nō habet ꝓpt̄ h̄ ut detur ei aliqd· sicut illi de qb9 math̄·xxiij· dicitur· ve vob ypocrite qui comeditis domos viduaꝝ· peccatū mortale ē· q2 rapit q8 debet̄ sancto q2 quod datur ei datur in nomine iusti. Itē q̄n do talē simulacōnem facit ex insaciabili auaricia. si aūt aliqs ꝓ sua necessitate simulet ampliorē indigēciā q̄3 habeat n̄ est h̄ mortale peccatū · sicut faciūt illi qui cōmūiter trutāni vocantur. 8 hijs enim dicit crisostom9 cp tal' simulacō poci9 ē culpa diuitū q̄3 paupeꝝ qui ex sui indigēcia ad hoc compelluntur · ¶ Si aūt s̄m thofinis intēt9 nō repugnat caritati tūc manet veniale ut cum quis fingit solū q2 delectat̄ i sic fingēdo de quo dic̄ ph̄s· iiij· ethicoꝝ cp magis videt̄ vanus q̄3 malus vl' si fingerꝫ ꝓpter iocū. Eadem enim racō de fictōne ⁊ mēdacio ut dc̄m est p̄cedenti capitulo Tn̄ siue ypocris̄ sit veiale siue mortale peccatum est periculosū et multipliciter nociuū· ut pat; p̄mo ex verbis xp̄i qui ypocritas fere p̄ alijs ipugnauit mathei·xxiij·septēplr·et math̄·vj· Exterminat̄ eni facies suas ut appareāt hoib9 ieiunā tes Et luce·xij· attēdite a fermento pharisëoꝝ q8 est ypocrisis· Et marci · vij· ypocrita eice p̄mū trabem de oculo tuo Secūdo quia raro ad melius cōuertuntur· Tum quia se bonos putant aliorum laude delectati iob·xxxvj·. Nmc ti n̄ clamabunt glo· quia hūane laudis auiditate superati scōs se esse miseri ecia3 cum i peccatis morentur putant Tum q2 spirit9 sanct9 eos fugit sine quo conuerti non possunt sap̄· j· spiritus sanctus disciplme effugiet fictū. Tum ecia3 q2 dyabolus noscitur esse in eis ⁊ dormit iob·xl·s̄b vmbra dormit in secreto thalami· sc3 in quo nullus fructus stips vacuus ⁊ radix i limo laudis est fūdatus. Tercō quia sūt similes sterqlinio niue tecto Sepulchris pulchris cadaueib9 plenis· vulpibus quarum pellis est bona ⁊ carnes inanes · simoni q̄ angariatus crucem dn̄i portauit et vulpi q̄ se mortuam fingit quo adusqꝫ cornicem capiat · Cigno q̄ exteri9 est albus caro aūt eius nigra ¶ Quo ad terciū principale m queritur vtrum yronia p quā aliquis minora 8 se fingit sit peccatum· Responsio scōm tho 2·2·questione·Cxij· Quod aliquis 8 seipso minora dicat potest contingere dupliciter

vno mō salua veritate dū scȝ maiora que sūt i seipꝭ recitēt quedā vero minora detegūt et de se pferūt que tñ in se es se cogᵒscūt. Et sic miora de se dicere nō ptinet ad yroniam nec eciā est pcm scdm genus suum nisi p alicui⁹ circūstācie corrupcōȝ. alio mō aliquis di cit minora a veritate declinās puta cū asserit aliqd vile ð se qð in se nō cognoscit aut cum negat de se aliqd magnū qð tñ percipit in seipō esse. et hoc ptinet ad yroniam et ē semp pcm. vnde aug⁹ li. de verbis dñi. Cū huilitatis causa mēti ris. si nō eras pcoꝛ anteqȝ mē tireris. mēciēdo pcoꝛ efficeris Et si obicis illud greg. ad au gu. angeloꝝ epm bonaꝝ mē ciū ē ibi culpas agᵒscē vbi cul pa non ē Rñ. tx. Qð ad bo nitatem mētis ptinȝ ut hō ad iusticie pfectionē tēdat ideo in culpam rputat non solū si deficiat a omuni iusticia q̄ ve re culpa est. ſ eciā si deficiat a iusticie pfectōne. que nūqȝ culpa non est. non aūt culpaȝ dicit qð p culpa nō recogno scit qð ad yronie mēdaciū p tinet. Nota tñ ꝙ yronia p de fectū pprie oppoit̄ iactācie q̄ ambo ꝯsistūt i verbi i factis aūt videtur aliqd opponi ypo crisi p diminucōem suo modo

sic ð yroia. ¶ Capitulū .xvj

Duodecimo phibet̄ p̄ sūpcō siue sit nouita tū siue alia. Vñ ecci a
xxxvij. O psūpcō neqssima vñ creata es glo. a mala volūta te scȝ deficiēte. vbi notādū ꝙ psūpcō qdā ē bona q̄ scȝ i qbus dā id qð in nobis est facim⁹ et de rsiduo in diuinū auxiliū speramus et de deo psumim⁹ alia mala qua qs se inordina te et nimis confidit de vtraqȝ dicitur iudith. vj. q non dese ris psumētes de te et de se pre sumentes humilias. mala pre sūpcio est duplex. qdā voca tur presumpcō nouitatū que ē filia inanis glorie fm gre. alia est psumpcō rspectu ali oꝝ illicite que eciā nō habēt nouitatem seu ammiracōnem speale. Item quedā ē psump cō que ē pcm in spm sanctum alia est pci alleuiatiua de qui b⁹ duab⁹ habes sup in. j. pre cepto vicȝ de spe. Est igit̄ p̄ sumpcō quītuplex. pma bōa de meritis vel de dei bonitate ꝯfidēcia humil. Secunda pci excusatiua in pte ſ bene faciē di ptelatiua. Tercia presūp cio generalis. Quarta speal̄ que dicitur nouitatum psūp cio. Quinta pcm in spiritum sanctū ¶ De psumpcōe igit̄ b

nouitatū· pmo aduertēdū qȝ nouitatū inuencio est triplex Quedam licita et virtuosa ut modus acquirēdi perfectōȝ vite spiritualis· sic samuel cuneos reperit pphetarum· dauid cātorum numerū· helias anachoresim in veteri testamto· i nouo iohānes baptista· Itē maria et ioseph matrimoniū vgineū· anthoni⁹ mōachatū vl' poci⁹ xps vl' iohānes baptista scdm crisostomū· alia ē vana supflua vel modicū peccatū· ut inutiliter in artib9 laborādo i alchimia et i alijs experiēcijs vltra qȝ oportȝ se occupādo· Tercia ē nouitatū inuēcio vicōsa qua nouus peccādi mod⁹ repit p quē alij pficientes in malis imbuuntur

c ¶ Secūdo notandū hoc viciū multis generib9 hoim se inflectit· Primo in hereticos q de suo ingenio psumētes noua ofingūt Scdo in religiosos qui otra vel sup statuta seniorū sicut pharisei singularia qdā interdū ofingūt visiones ut sancti appareāt et similia Tercio i artifices mechaicos ut sutores sartores fabros et eciā hoies se supbe vestientes Quarto mercatores cū cōtractib9 raris cābijs rempcōib9 vitaliciis et similib9 vanis· nā cū p vsurā maifestā lucrari ñ audeāt p auaros otract9· tā qȝ varijs vijs ad lucrū tendūt Quito iudices scabini aduocati et huiōi nouis modis in iusticiam defendentes Sexto dñi tēporales nouos modos illicitos exactōnādi repiētes in tatijs in steuris et similib9 Septimo clerici et rligiosi nouos modos cātādi theatricos ppter questum vel ob apparēciam repiētes ¶ Tercio notādum quādo sit mortale· nā qn do aliquis psumit aliqd inueire de sciēcia ut nouos errores ut alios i errorē ducat vel nouos modos quib9 alios notabilit depmat vel exactōȝ idebite inueiat vel in finē qui tēdit i mortale peccatū aliquē inducat. In hijs et alijs quando caritati dī vel pximi rpugnat sicut sup dictū ē: mortale pcm est Et quia qs particeps efficitur in malis sequētib9 que quis pmo inueit valde latum peccatū ē et piculosum nouitatum inuencō illicita ut inuentores vestium supbie deseruiēcium noua et cātilenarum et similium· ¶ Quarto notandū qȝ qmuis non semper sit pcm mortale nouitatum inuencō· tamen periculosum ē ut ostendunt plura Primo ut dictū ē qȝ aliqs tot malorum hic p pcā et i futuro p d

e

penas particeps efficit quot malis alijs futuris et p̄sentibꝰ hōibꝰ occasionē p inuēcōꝫ nouam ammistrat. Secundo qr om̄s inuētores nouitatum illicitaꝝ om̄s mali fuerūt ꝛ filij hōim. Nam p̄mus inuētor auaricie fuit cayn qui p̄mꝰ ciuitatē fecit gn̄.mj. iniuriā faciēs illuc fugit. mēsuras fecit ꝛ termios i agris statuit. ab isto cayn septio gradu descē dit lamech. qui p̄mus bigamiā repit et sic primus adulter fuit huiꝰ filij et filie om̄s fere curiosas artes repierūt ut hēs gen̄.mj. quia eiꝰ filius yabel pr̄ fuit habitāculum i tētorijs. Thubalchayn p̄mus sculpturas mioraliū curiosas fecit Noema filia p̄mo variā texturā repit cū a principio a deo aīaliū pellibꝫ coopertimēta fuerint ordiata Tubal ipe fuit pr̄ canēciū in cithara ꝛ ōgano hec om̄ia gen̄.mj. ꝛ li.ij. spec. histo. vincencij. hij eciā cū om̄i sua cognacōe diluuio interierūt. Tercō qr omnes q̄ postea auxerūt vel dilatauerūt nouitatū inuēcōnes mali fuerūt ꝛ miserabilit̄ mortui. ut ex martiniana patꝫ historia vbi legit̄ cp tuliꝰ hostiliꝰ terciꝰ de p̄mis regibꝫ romanoꝝ scꝫ post romulū scd̄s q̄ p̄mus purpura est vsus ꝛ tādē cū tota domo sua fulmine arsit Nero impator quintꝰ ab octauiano q̄ piscabat̄ rtibꝰ aureis que sericis funibꝰ extēdebāt nullā vestē bis induit. soleas argēteas mulis fecit. tādem a romanis de palacō fugatꝰ ext̄ romā seip̄m interfecit. et a lupis dicit̄ comestꝰ. aureliꝰ imperator romanꝰ p̄mū apd̄ romanos dyadema capiti iniecit gēmis. fulmie corripit̄. ꝟ nō morit̄. tādem fraude serui sui occisus ē. Dyoclecianꝰ impator p̄mus gēmas vestibus calciamētisq̄ȝ immisit Cū om̄es retro p̄ncipes sola purpura vterētur. tādem veneno perijt. tarquinus supbꝰ rex romanoꝝ a romulo septimꝰ excogitauit oīa tormētoꝝ genera cathenas. tormēta. carceres. cōpedes exiliū ꝛ huiōi. ꝟ ꝓpter tarquinū filiū suū qui lucreciā nobilē feminā corrupit a regno ꝛ a roma ē expulsus i exiliū. hec ō martiniana Itē symō magꝰ volare volēs corruit occisus. Itē et hierus monachꝰ postea. primo iuuenis igeniosus volare volēs cecidit nō mortuus. ꝟ cōfractis pedibꝰ ut r̄fert vinceciꝰ i speculo historiali Ecce quō om̄s curiositatū iuētores grālr̄ puniti sūt.

¶ Capitulū. xvij.

a Tredecimo hic prohibet̄ preciositas vestium q̄ ex suꝑbia uani gloria vel ex p̄sumpcōne ꝓcedit Modestia eni ut ambrosi9 li. j. de offi. dicit Circa exteriorem cultū seu ornatum ↄsistit cui opponit̄ immodestia. Circa qd̄ p̄mo videndū d̄ illicitis vel ↄtinētis. Secūdo d̄ hijs q̄ dissuadēt taliū suꝑbiam. Tercio an vtilitas vestiū sit laudabil̄. Quātū ad p̄mū ē dubium vtrū ćca exteriorē ornatum possit esse virtus et viciū Rn̄d; tho. 2. 2. q. clxix. In ipis rebus exteioribꝫ quibꝫ homo vtitur nō est aliquod viciū. s; ex pāte hoīs qui immoderate vtitur eis sed quia quidam dicūt ꝙ cū in corde sit virt9 nō aūt in vestibus. p̄t quis eque deferre tunicā p̄ciosam ⁊ i habitu seculari latere cor hūile. sicut i hūili veste ecōūso et ouili cor lupinū potest latere Idcirco tria sūt notāda ¶ Primo ꝙ ćca exteriorē vestitū v̄tutes ↄsistūt siue exercēt̄. q2 lic; om̄s v̄tutes sb̄iectiue sint in aīa ⁊ essencialit̄. tn̄ ćca actus exteriores exercēt̄ q̄ eoꝝ sūt materia. Exēpli ḡcia mia est mentis habitus. sed in distribucōne pecuniaꝝ exercet̄ sic fides ↄfessione. Sic eciā; hūilitatem ⁊ simplicitatē nominat̄ andronicus. dicit tho. habitus moderatiuos vestimtorum. vnde sicut stultum est dicere. si cor ē misericors nulla vis de opibꝫ miseicordie exterioribꝫ. sic eciam dicit̄. iiij. ethicoꝝ eutropelia poīt̄ habit9 modificatiu9 verboꝝ vel factorum solacōsoꝝ. Secūdo nota ꝙ ꝑ exteriorē vestitū v̄tutes mēti adesse ↄprobātur. vnde si hūiliter in vestimto ꝓcedis ex corde hoc manauit dicente bernhardo i appologetico. Ex corde thesauro sine dubio procedit quicq̄d foris apparet vicioꝝ sc; siue virtutum. vn̄d̄ si p̄ciosum defers vestitū d̄ corde vicioso processit. nam s̄m ph̄m. ij. ethicoꝝ habitus semper inclinant ad act9 ex quibꝫ generātur. Tercio notādū ꝙ ꝑ exteriorē vestitum virtutes acq̄rūt̄. pat; q2 studēdo ⁊ legēdo sciēcia acq̄ritur. Et eadem racōe hūilia vestimēta portādo hūilitatis habitus acquiritur pat; igit̄ q̄; fatue dicāt qui inquiūt. si cor bonum est nulla vis erit in vestimento ¶ Dubitat̄ secū- c do vtꝝ vestes p̄cōsas deferre sit peccatū. Rn̄det̄ ꝙ sic. vnde sup illo luc. xvj. Induebatur purpura ⁊ bisso dicit glo gregorij. si cultus preciosarū vestium in culpa non esset

b

sermo dei nō tam vigilāter exprimeret qꝫ diues purpura et bisso indutus apd īferos torqbatur. et probatur racōe. qr pciosum dicitur relatiue. et ita sonat preciositas in excessum ꝓprij modi ymo includit corrupcōꝫ modi ēca propriū statū. ſꝫ corrupcō vł excessus modi ē pcm dicit aug9 li. de natura boni. peccatū ↄsistit i corrupcōne boni qd ↄsistit i mō
d specie et ordie. ¶ Dicit tn̄ tho. vbi sup̄. si illi qui in dignitatibus ↄstituūtur. vel eciā ministri altaris pciosiorib9 vestib9 q̄ꝫ ceteri induūtur. hoc non est ꝓpter sui gloriā ſꝫ ad significādā excellēciā sui misterij vel cultus diuini et ideo in eis nō ē vicosum. Et ſm pe. de palude in. iiij. di. xxiiij. pcosa vestis ad pōpam mūdi est in culpa. sed ad honorē dei portata ē latria. de hac materia dicit alexāder d halis i sūma sic vti pciosis vestib9 ē in se malū. eo qꝫ vsus vestis debꝫ esse ad necessitatē nō ad curiositatem vel voluptatē. pciositas autē vestis curiositatē dicit et ideo i se malū ē. vnd. j. thi. vj habētes alimēta et quibus tegamur hijs ↄtēti simus glo. q vltra tendit malū inueit. pt aūt bene fieri ut cū aliqs vtit pciosis vestib9 ex officio dignitatis ut reges et nobiles et eis assistentes. q licet paupes sint vtūt tn̄ pciosꝭ nō ad ostētacionem sui vel honorem. sed ad honorē dn̄oꝝ suoꝝ. similiter et mulieres cū vtuntur precōsis vestib9 non ad ostētacōnē sui vel ad voluptatē carnis ſꝫ tm̄ ut placeāt viris suis vti pciosis nō ē eis pcm. Et si dicis qꝫ oia facta sunt propt hoiem. Dicēd licꝫ hō vestꝫ sit tn̄ pcōsitas vestiū n̄ ē facta ꝓpter statū oīm hoim ſꝫ propt eos quibus cōuenit ex officō dignitatis hec alexād de hal. Et post pauca dicit. et licꝫ mulieres ornari auro et margaritis in se malū sit propter ↄiūctōꝫ act9 ad materiā idebitā. eo qꝫ mulier cū sit fca ad dei ymaginē nō debꝫ querere decorem ex artificio Tn̄ qn̄ de volūtate maritoꝝ faciūt ut obſuēt eoꝝ graciā. vel ut morē regionis vel ciuitatis obſuēt cū modestia tn̄ vel ut gradum dignitatis obſuēt excusant a pcō. Sic de hester legitur hest. v. qꝫ induta ē regalib9 i dumtis habebat eciā coronā i capite suo quā nō gestabat causa supbie ſꝫ ut gradū dignitatis obſuaret hester. xiiij hec ille ¶ Sed qd de virgini e
bus vł de ill9 q maritos nō habēt. Rn̄. idē si vgo nō ꝓponat

nubere peccat grauit̄ se p̄cōſ ornādo niſi hoc faciat ut ɔſer uet gradū dignitatis qꝛ i tali virgīe debꝫ eſſe ornatus ſimplex nō p̄ciosus. ſic dic̄ iero· que ſcꝫ neſciat eſſe pulchra et q̄ negligat forme bonū ꝯ pcedēs ad publicū· non pect9 aut collū denudet· nec pallio r̄uelato ceruicē appeiat ſꝫ q̄ celet faciē· v̄go eni dum virgo ē cogitet q̄ dei ſūt ut dicitur· j cori· vij. ſi autem ꝓponit nubere non peccat ſe p̄cioſ ornando ut placeat illi cui ꝓpoīt nubere moderate tamen ut nō ꝓuocet ad libidinē ſed in ſe habeat decēciam muliebrem vn̄ j· coꝝ· vij.. Virgo non peccat ſi nubat· ergo nec ornādo ut nubat hec ille· Huic cōcorda re videtur auguſtin9 ad poſſi doniū i ep̄la Nolo inq̄t d̄ ōna mētis auri vel veſtis prepro perā habeas i probibēdo ſententiam niſi i eos qui neqꝫ cō iugati neqꝫ coniugari cupiētes cogitare dn̄t quomō placeant deo· Illi aūt cogitant q̄ ſūt mūdi quo placeāt· vel viri vxorib9· vl' mulieres maritis niſi ꝙ capillos nudare feminas q̄s eciā velare caput apoſtol9 iubꝫ nec maitatas decꝫ ¶ Ex p̄miſſis patet ꝙ p̄cioſitas veſtiū nouē generibꝫ hominū pl9 et min9 ɔcedit̄· Prio

ſacerdotibus in dino officō ɔceditur et in eis ē cultus latrie et quib9 ɔpetit ex officio dignitatis · ſicut dn̄s papa ut dicit alexander vbi p̄us vtit̄ p̄cioſ ex officio diḡtatis ſcꝫ romani imperij q̄m diḡtatē Cōſtantinus dr romane eccleſie ɔtuliſſe vnde in ſignum huius dn̄s papa d̄fert ſigna impialia· Secūdo reges et nobiles ꝗ eis aſſiſtētes eciā ſi ſint pauperes· Tercio quicumqꝫ ali9 quādo hoc exigit ɔſuetudo regiōis et mores eoꝝ int̄ quos aliqui viuūt tūc enim poſſunt p̄cioſis veſtibus vti ſcd̄m tho et alexāde· vnde di· xlj· dicit̄ ſicut in cibis mores eoꝝ cum quibus viuim9 obſeruare monemur· ſic de indumētis intelligedum eſt· Et loq̄tur ſp̄ealiter de clericis Clerici eciam q̄ nō habent de patrimonio crucifixi ſed tm̄ viuūt d̄ ꝓprio p̄rimonio poſſunt vti p̄cioſ veſtibus ea intencōe ut ſeruēt gradū ſue nobilitatis· Qui autē viuunt patrimonio crucifixi vel ſunt in ſacris ordinib9 cōſtituti peccant vtendo veſtibꝫ p̄cioſis niſi eis ɔpetat ex officio diḡtati9 ut d̄ papa dic̄tū fuit· vnde ſuper illo math· xj iohānes habebat veſtimentū gloſa ſeru9 dei non debet habere veſtimtum ad decorē vl'

ad delectacōnē. sed tm̄ ad te gēdū nuditatē Et. xxxi. q. mj ois iactācia et iactura corpo ralis aliena ē a sacrato ordine Omnes ergo epos et cleicos q̄ se fulgidis et claris vestimē tis ornāt emēdari oportz Itē di. xlj. pcimoiaz cū veste hu= mili nō reprobam⁹. sic̄ et or= natū p̄ter corpis diligenciaz īfucatū laudam⁹. dissolutos et fractos vestibꝫ nō r̄cipim⁹ nec obstat illd. j. pe. j. vos e= stis gen⁹ electū r̄gale sacer= dociū. Ex quo videt̄ q̄ cū ha beāt dn̄acoēm in populo racio ne dn̄acōnis pn̄t vti vestibus p̄cōsis. R̄n̄. q̄ licet aliq̄ habe ant dn̄acōz in pplo. q2 tn̄ eis data ē in elemosinā nō tenen tur causa dn̄acōis tal' vti ve= stibꝫ p̄cōs. pn̄t tn̄ clerici ut p̄ missum ē vestibꝫ p̄cōsis vti ex officio dig̃tatis vl' ꝫm prie ɔ suetudinē moderate tn̄ et hijs exceptis que exp̄sse ꝓhibent̄ ext̄. nj. d vi. et ho. clericorum vbi dr̄ pannis rubeis aut viri dibꝫ clerici nō vtatur. Corri= gias auri vel argenti ornatū hn̄tes nō ferāt ß neqꝫ ānulos nisi q̄bꝫ ɔpetit ex officō dig= nitatis hec oīa alexā. Quāto ɔiugate possunt vti vestimen tis nobilib⁹ ꝫm suū statū Q̄n̄ to virgines nupture ut dēm est. Sexto virgines nobiles eciā non nupture. vn̄d cecilia intus cilicio et extra aureis ve stib⁹ tegebatur. Septio vi due nupture eadē racōe sicut virgīes nupture Octauo hu mili habitu et decēti vti debēt virgines et vidue in castitate viuere volētes. nō supbe. No no religiosi mime Dubita g tur. nj. quot modis in vestitu q̄s peccare possit R̄n̄. ꝫm tho. multipliciter tā in immoderā cia q̄z in defectu inter q̄ v̄tus medium tenet q̄ modestia dr̄. Igitur peccatur. xij. modis ī immoderācia. Primo mō p cō pacōem ad ɔsuetudinē hoim cū quibus aliquis viuit vnde dic̄ btūs aug⁹. ij. ɔfes. Que ɔtra morē hoim sūt flagicia p morum diu̇sitate vitāda sunt ut pactum inter se ciuitatis et gētis ɔsuetudie vl' lege fir matū nulla ciuis aut pegrini libidine violet̄ Turpis enim est pars oīs vniu̇so suo nō cō gruens. Ex q̄ patz q̄ peccāt nouaz īuencionū inuētores in vestib⁹ et alijs pegrinis mo dis se vestiētes q2 ɔt̄ ɔsuetu= dinē faciunt. et sub isto ɔtine tur extraneitas vestium id est cū q̄s vult habere vestes alijs dissimiles. vn̄d soph̄. j. visita bo sup principes et sup filios regis et sup om̄es qui vestiti sunt. et induti veste peregrina

Secūdo mō pt esse immoderacō in vsu taliū rex ex inordinato affectu mētis ex q̄ quādoq3 cōtingit q homo nimis libidinose vtatr talibꝫ siue sm consuetudinē eorum cū quibus viuit siue eciā pter eorum cōsuetudinē· Et fit p suphabūdāciā tribus modis· vno mō p hoc q homo ex supfluo cultu vestiū gloriam hoīm querit put sc3 vestes et alia huiōi ptinēt ad quedā ornatum ut patuit in probacōe p gre·in secundo dubio· nemo quippe vestimēta pcipua vel pciosa sc3 excedencia statum ꝓpriū nī ad inanem gloriaz querit· nemo eciā vult ibi pciosis vestibus indui vbi a nemine pt videri· Quarto mō sm q homo p supfluū cultum vestiū querit delicias sm q vestes ordināt ad corpis fomētum. Et ideo mollicies vestium ē viciū de quo math·xi· Qui mollibꝫ vestiūtur in domibꝫ regū sūt vbi greg· Nemo estimet in fluxu atq3 in studio pciosarum vestiū pcm deesse· Quia si hō culpa non esset nullo mō dn̄s iohānē de vestimēti sui asperitate laudasset hāc molliciem criso·sup apostolū eciā i mulieribꝫ reprobat eas ostēdens non semp naturalit delicatas esse·sed ex ꝯsuetudie mala ut apparet in rusticis femis dura sustinētibꝫ et i delicatis vgînibꝫ q̄ cilicio corpꝰ domabāt Quito mō sm q nimiam sollicitudinē q̄s appoīt ad exteiorum vestiū culturā eciā si nō sit aliq inordinacio ex pte finis vnde in vitaspatrū quidā pr vidēs ōnatā meretricē fleuit et q̄rētibꝫ causam ait due res me flere faciūt istiꝰ mulieris pdicō et q deo meo nūq3 tāto studio meā aiaz ornaui Itē de scō nōno epō ibid silit legit q visa ōnatissima mēt ce margareta noie fleuit ob scdam causam dictā·has·v·poit tho Sexto supfluitas i q̄titate ꝯtinua ut sūt q̄ nimis longas vestes pōtāt terrā coopiētes pulueres suscitantes pulices colligētes et demōes iterd venētes exēplū d p̄re vidēte dyabolū ridē a q̄ causaz q̄rēs Rn̄ demō·sociū meū i cauda mlieris eq̄tātē vidi et i tractu lutū icidere. Et d alio solitario legimus q p paupertate matta vestē ploq̄uit et vocē audiuit si āpliꝰ posses grādiora facēs Sic q̄dā viri ut lōgiores sint faciūt et calopedia alta idu ūt ꝯt quos ps·neq3 i tibijs viri bn̄placitū erit ei·et·j·regū xvj· Cū pater dauid pn̄tarz eliab pmogenitum tāq3 regno dignum· samuel dixit deꝰ

ad samuel ne respicias vultū
eius et altitudinē stature ei⁹
qm̄ abieci eū. nec iuxta ītuitū
hoim iudico Septio supflui=
tas in quātitate discreta q̄ vo
lūt habere diūsa paria vel tīu
ca pocius a tineis ↄmedi q̄ȝ cri
stū indui Contra quos iacobi
v. agite nūc diuites ⁊ plōate
vlulantes in miserijs vestris
q̄ euenient vob̄ diuicie vr̄e pu
trefacte sūt ⁊ vestimta a ti=
neis ↄmesta. Bern̄. clamant
nudi clamāt famelici cōqrūt̄
vob̄ frigore ⁊ fame miserabi
lit̄ laborātes. Quid ↄfert tot
mutatoria vestium extēsa in
ptičis vel plicata in manticis
b ¶Octauo materie p̄ciositas
i serico. auro. vl̄ argento. vbi
nota quō defecit ī curiositate
hūana īdustria. Prīo fuit ve
stis pell̄ cū lana qr̄ gen̄. iij. Et
Fecit de⁹ ade et vxori sue tu
nicas pelliceas. Secūdo pro
cessit ad puram lanam q̄ leni=
or est pelle quā artem noema
repit filia lamech p̄mi adul=
teri. Tercio ꝓcessum ē ad cor=
tices herbaꝝ scȝ ad linū Quar
to ad stercora vermiū scȝ seri
cū Quito ad aurifigiū et ad
lapides p̄ciosos qui nūq̄ȝ viui
fuerūt. nec pars rei viuentis
Nono coloris varietas. nam
clericis ꝓhibet̄ color viridis
et rube⁹ ⁊ vari⁹. Haco qr̄ de⁹
natură velleris ī neutro sic co
lorauit Exēplum. Quedā de
uotissima v̄go talia ferre no
luit dicēs ouis que nunq̄ȝ pec
cauit naturali ↄtētatur colore
Cur ergo q̄ peccaui vtar p̄cō
so Decio vestem hn̄di iniusta
importunitas. volētes eni ve
stiri supflue. occasioȝ dāt q
pecunia acq̄ritur arte illicita
vnde iere. ij. In alis tuis inuē
tus est sanguis aīaꝝ paupū
et innocentum. vndecimo ex
parte defect⁹ habit⁹ fit re
p̄hensibil̄ dupliciter dic̄ tho.
ḿm affectū vno modo ex ne=
gligēcia hois q̄ ñ adhibȝ stu
diū vel laborem ad h̄ q exte
riori ornatu vtat̄ ḿm q ōpor
tet. vn̄ ph̄s dic̄. vij. ethicoꝝ
q ad molliciē ptinȝ q aliq̄s
trahat vestimtum p terrā ut
nō laboret eleuādo ip̄m. alio
mō et est duodecim⁹ ex eo q
ip̄m defectum exterioris cul
t⁹ ad gloriā ordiat. vnd̄ dic̄
aug⁹ in ḿmone dn̄i in monte
nō ī solo reꝝ corporeaꝝ nito
re atq pōpa sed in ipsis sor=
dibus ⁊ lutosis esse iactāciā
et eo piculosiorē quo sub no=
mie ḿuitutis di decipit. ⁊ ph̄s
dicit. iiij. ethicoꝝ. q et super
habūdācia ⁊ immoderat⁹ de
fectus ad iactanciā ptinēt
Ideo d bt̄o aug̃. Et q nec ve
stes nimis p̄cōsas. nec nimis

abiectas hr̃e voluit· q̃z ĩ vtro
q̨ȝ hoies suam gloriam q̃runt

¶ Capitulũ·xviij·

Dubitatur vtrum muliẽ
a res peccẽt mortalit̃ i
superfluo ornatu R̃n̄dȝ
tho· vbi sup̃· Circa ornatũ mu
lierum sunt eadem attẽdẽda
que supra cõmũiter dicta sũt
cĩca exteriorem cultũ viȝ qui
q̨ȝ p̃ma ⁊ duo vltima ⁊ insup
quoddã aliud sp̃eale scȝ q̨ mu
liebris cult9 viros ad lasciui=
am puocat scd̃m illd pu̇· vij·
Ecce mulier occurrit illi orna
tu meretriceo p̃parata ad ca=
piẽdas aĩas· p̃t tamẽ mulier
licite operam dare ad h̃ ut vi
ro suo placeat ne p ei9 cõtẽp
tum in adulteriũ labatur· vñ
j·corinth·vij· Mulier que nupta
est cogitat que mũdi sũt quõ
placeat viro· Et ido si mulier
ciugata ad hoc se ornet ut vi
ro suo placeat p̃t h̃ facẽ ab=
sq̨ȝ pc̃o· vnde·j·thi·ij· dic̃ apo
stol9 Mulieres in hitu orna=
to cũ reuerẽcia ⁊ sobrietate õ
nãtes se non in tortis crinib9
nec auro nec margaritis· aut
veste p̃ciosa p qd datur itel=
ligi q̨ sobrius ⁊ moderat9 or
nat9 nõ phibetur mulierib9
sed supfluus ⁊ inuerecũd9 ⁊
impudicus Ille aũt mulieres
q̃ viros nõ hñt nec volut hr̃e
et sũt i statu nõ hñdi nõ p̃nt
absq̨ȝ pc̃o appetẽ placẽ viro⁊
aspectib9 ad ccupiscẽdũ· q̃z
h̃ ẽ dare eis incẽtiuũ peccãdi
Et si q̃dã hac intẽcõe se õnet
ut alios puocẽt ad ccupiscẽ=
ciam mortaliter peccãt· si au
tem ex quadam leuitate vl̃ ex
vanitate pter quãdaȝ iactã
ciã nõ semp est mõtale pecca
tum sed q̃nq̨ȝ veniale· Et eadẽ
racio est q̃ntum ad hoc d viris
Et licet mulieres caput nudã
tes a pc̃o possint excusari q̃n=
do h̃ non fit ex aliqua vanita
te sed pter terre csuetudinẽ
tñ consuetudo talis nõ est lau
dabilis hec tho· ¶ Sed quid b
de religiosis· R̃n̄dit vlric9 li·
vj· tract·ij·c·x· p̃ciositas ve=
stiũ vel ornat9 tũc ẽ mortale
pc̃m cũ est cõtra pfessionem
alicui9· sicut cũ alique monia
les professe pauptatẽ ⁊ secu
li abrenunciacõȝ ornant se ad
modũ theatricarũ mulierum
vel eciã monachi abiecto hi
tu religiõis sue deferũt habi
tum clerico⁊ seculariũ· vl̃ cũ
hoc pcedit ex supbia dãna=
biliter vel ordinat̃ ad prouo
cãdũ alios ad cõcupiscẽcias
illicitas· iexcusabiles aũt sũt
mulieres cũ a viris prohibite
nichilomin9 immoderate se õ
nant. patȝ enim q̨ tũc faciũt

ex sup̄bia vel ex libidine pc̄a aũt oīm habēciũ incitamtũ libidinis ex tali ↄnatu rꝺūdāt in talē personā p̄ agguacōȝ culpe. hec vlricus ¶ Sed quō tenebit se vxor ꝑpter maritũ suum se ornās ne peccet. aliis occasio ruine existēdo R̄n̄· durād·i·iiij·di·xxxvij· n̄ solũ pec cat qui dat aliȷ directe occasiōȝ peccādi sed eciā q̄ sciēter et absq̄ iusta necessitate ꝑponit alicui mateiā vn̄ sumit occasiōȝ peccādi· maxie qn̄ credit eũ dispositum esse ad tale pc̄m verbi gr̄a· si mulier credit aliquē male dispositũ ad ↄcupiscēdũ eā si scienṫ et absq̄ necessitate iusta vel debita vtilitate p̄sentet se ei peccat vnicuiq̄ eni deus mādauit ꝺ proximo suo nō aũt displicet satis alicui dānacō proximi q̄ scienter ꝑponit ei materiā vnde sumit occasionem peccādi

d ¶ Sed nūq̄d est mortale peccatũ viris induere muliebria vestimenta et ecōūso mulieribꝫ induere vestimētum virile R̄n̄· alexād vbi sup̄ virũ idui muliebri veste et mulierē veste virili i se malũ ē eo q̄ vtriq̄ sexui diūsa idumēta dedit natura ut dr̄ deu·xxij·in glo· sup̄ illud non induetur· tn̄ excusatur a pc̄o cum aliquis hoc facit causa nccitatis ut si q̄r qreretur ad mortē et ut occultaretur vestimētũ accipet muliebre vel cum mulier ut fuet corpis castitatē veste viri iduitur· sicut legitur de beata marina et beata eugenia ¶ Cũ aũt hoc fit ex ↄsuetudine ut possit licencius libidinē suā implere vir cũ mulieribꝫ et mulier cũ viris· sicut aliqn̄ factũ ē· vel cũ hoc fit ut aliȷ h̄ videtes ad libidinē ꝓuocētur mortale peccatũ est hec alexā· Cōcordat tho· vbi p̄us dic· cultꝰ exterior ↄpetere debet ↄdicioni persone scd̄m ↄmunē ↄsuetudieȝ et ideo ꝺ se vicōsum est q̄ mulier vtatur veste virili vel ecōuerso· Speāliter aũt hoc ꝓhibetur i lege deu·xxij·qr gētiles tali mutacōe habitꝰ vtebantur ad ydolatrie sup̄sticōnem· p̄t tn̄ hoc qn̄q̄ fieri sine pc̄o ꝑpter aliquam necessitatem vl̄ causa occultādi ab hostibꝫ· vel ꝑpt̄ defectũ alteriꝰ vestimēti· vl̄ ꝑpt̄ aliq̄d aliud huiusmōi hec tho ¶ Sed q̄d e de mulieribꝫ se colorātibꝫ vel alia figm̄ta ad apparētē pulchritudinē adhibētibus R̄n̄· Ciprianus li· de habitu virginũ· nō virgies tm̄ aut viduas s̄ eciā nuptas puto eciā oēs feminas omīno esse a dmonēdas q̄ opus dī et facturā eiꝰ et plasma adulterare nullo mō

debeant adhibito flauo colore vł nigro puluē vel robore· aut quolibꝫ lineamēta natiua corrūpēte medicamie. manus deo inferūt qn̄ illō qδ ille formauit rformare ɔtendūt Impugnacō ista diui opis ē preuaricacō ⁊ veritatis. deū vidē nō poteris cū oculi tibi ñ sint quos de9 fecit sed quos dyabol9 ifecit· δ inimico tuo tēpta cū illo piter āsura· vbi tho dicit fucacō de q̄ loquitur· Ciprianus ē q̄dā spēs fictōnis que ñ potest esse sine peccato q̄ eciam ut nō dubitat aug· i epła ad possidoniū Ipis maritis nolētibꝫ decipi displicet. ñ tamen semp tał fucacō ē peccatū mōtale sed solū quando fit ꝓpter lasciuiam vel in dei ɔtēptū de q̄bꝫ casibꝫ loqtur Ciprianus. Sciēdū tñ ꝙ aliδ ē fingere pulchritudinē ñ habitā· ⁊ aliud ē occultare turpitudinē ex aliqua causa prouenietē puta egritudie vł aliquo huiusmōi· hoc enim ē licitū· q2 scδm apłm ·j· cor· xij Que putam9 ignobilioꝛa mēbra esse cōpis hijs honorem habundanciorē circūdamuſ

Queritur vtꝝ artifices ōnamētoꝝ supfluoꝝ p̄fatoꝝ factōes peccēt mōtalit Rn̄dit tho· ibidem · Si q̄ est ars ad faciēdum opera aliqua q̄buſ hoies vti nō possunt absq3 peccato p ɔn̄s artifices talia faciēdo peccarēt utputa p̄bētes direcᷓte aliȷs occasiōꝫ peccādi puta si q̄s fabricarꝫ ydola vel aliq̄ ad cultū ydolatrie ptinēcia Si q̄ vero ars sit cui9 opibus possunt hoies bñ vel male vti sicut gladȷ sagitte ⁊ alia huiōi· vsus taliū arcium nō ē peccatū ⁊ hec artes sole sunt dicēde scδm crisos. super math· si tamen operibus alicui9 artis ut pluries aliq̄ male vterentur quāuis de se non sint illicite. Sūt tamen ꝓpter officiū p̄ncipis a ciuitate expirpāde scδm documēta platonis Quia ergo mulieres licite se pn̄t ornare vel ut ɔseruent decēciam sui stat9 vel aliquid eciam supaddere ut placeant viris· cōsequēs est ꝙ artifices talium ornamentorum nō peccāt in vsu talis artis ñ forte inuenienδo aliqua supflua ⁊ curiosa· vnδ crisos· dicit sup math· ꝙ ab arte calceoꝝ ⁊ textoꝝ multa abscindē opoꝫ· eteni ad luxuriā deduxerūt necessitatē ei9 corrūpētes artē male arti ɔmiscentes hec tho· alexādex vbi supꝑ dic̄ Qui viris faciūt idumēta muliebria ⁊ mulieibꝫ virilia ut se inuicē mag excitēt ad luxuriā ⁊ ut liceci9 possint explere

libidinē tales artifices peccāt mortalit̄ de talibꝫ loquit̄ cri sos. cū inq̄t viros in mulierū formas deducāt ⁊ mollescere faciāt p calciamēta lasciuie cū supfluis ⁊ nociuis eas arceri statuim⁹. et loq̄t̄ de arte textoria q̄ fiūt vel tincta viris et arte sutoria q̄ fiūt eis calciamēta muliebria. hec alexād

g ¶ Sꝫ nunq̄d si artifex reqratur et petat̄ ut sibi faciat vestem vane disposicōis curiosaꝫ vel vanā nouiter inuētā et sic de domibus et̄ nunq̄d ꝓpt̄ lucrū debꝫ facē talia. R̄n. mgr̄ henri. d hassia i lcura sup gen̄ q̄ artifices n̄ debēt esse taliū vestiū excogitatores ⁊ a forciori nō taliū factores n̄ forte casus spēalis qn̄qꝫ aliđ exposcat. Racō est q2 nullus debet aliū ad vaitates ꝓuocare nec ad supfluos sūptus occasionare. nec quicq̄ꝫ iuuare debet ut vani hoīes suas adīnuēcōes friuolas et cogitat⁹ noxios expleant in ope. hec ille sed nunquid taliusmōi ornamenta aliqñ p cōsuetudinem sine g̅ui pcō pn̄t deferri. R̄n. mgr̄ ioh. d tābaco. li. d ɔsol̄ theo. in hijs q̄ sunt solū mala q2 probibita. multū excusat i toto vel i tāto ɔsuetudo ideo i talibꝫ ex vi racōnabil̄ cōsuetudis p̄sertim si p̄scripta sit. ē cōtra ius scriptū multociēs faciēdum. nam et gracianus ille gracōse dicit q̄ ɔstitucō vtencīū moribꝫ confirmat̄ q̄muis eciaꝫ supflua ornam̄ta gestare ad ɔplacendū multis scōꝝ auctoritatibꝫ reprobetur tn̄ hoc fine excluso racōe ɔsuetudinis gestari pn̄t sine graui pcō. Causa aūt quare in talibꝰ saltem circūscripto scādalo excusare valeat ɔsuetudo ē Quia res que ꝓpter sui nouitatē ⁊ p ɔsequēs raritatē ymaginacōꝫ excitāt ⁊ ꝓuocāt ad libidinē. eo scꝫ q̄ ꝓpter ammirari hoīes res huiōi magis cōsiderāt et ꝓfūdi⁹ cogitāt. Ille quidē res quādo in ɔsuetudinē veniūt cessant ymaginacōꝫ excitare et ad libidinē ꝓuocare eo q̄ tūc cessant q̄daꝫ rara esse et ammiracōe digna ⁊ cogitare cōsideracōe ꝓfūda hec ibi.

h ¶ Quo ad .ij. p̄ncipale notandū q̄ supbiā ornat⁹ dissuadet p̄mo peccatū multiplex inde oriēs. Primū ē inanis gloria quā rarissime ibi q̄s deuitat. Exēplū d diuite epulone in purpura luc. xvj. vn̄ d gre. in omelia ibidē nemo vestimenta p̄cipua nisi ad inanē gloriaꝫ q̄rit. Secūd ē tumor mentis sup alios. vn̄ herodes veste p̄ciosa indut⁹ elat⁹ in seipso ab angelo necat̄ actu

xij· Terciũ ē, q͛ cõfũdũt pau
peres talia nõ habẽtes· nã si
cut p aplm·j·cor·xi· Corin=
thei arguũt᷑ q͛ p escã suã cõ=
fũdebant nõ hñtes sic p ve=
stimẽta fieri pt scdm basiliũ
in rgula· Quarto mollẽ et ef
feminatũ efficiũt· Exẽplũ de
epulone qui sicut ppt᷑ supbiã
purpura induebatur ad ext᷑
ita bisso ppt᷑ mollicie ad intra
scdm glo· Quintum ē rapina
vl᷑ furtũ aut illicitus labor q̃
a talib9 facilit᷑ exercet᷑ ut sup
flua vestimẽta habeãt et spo
liãt pauperes · vñ petrus da
miani de cõtemptu mũdi Illa
vestis nõ in merito rapia esse
nũcupat᷑ q̃ duor vel triũ eci
am vestiũ sũma coemit᷑· Ra=
pinã pcul dubio ppetrat qui
vani honoris ardore succẽsus
duarum impẽsas vestiũ i vnã
redigit et pximũ suũ quem si
cut seipm amare debuerat in
sua nuditate relinqt· Sextũ
ẽst scandalũ pximi nã qui scã
dalizaueit vnũ ex minimis istis
qui i me credũt expedit ei ut
suspẽdatur mola asinaia i col
lo eius et demergat᷑ in pfun
dũ maris math·xviij· Septi
mũ ē pticipacõ omniũ crimi=
nũ q̃ aliis eius exẽplo faciũt
vl᷑ ad lram scdm ps· Peccatũ
cõcomittetur eũ quodãmodo
sicut vestimẽtũ quo coopitur
et sicut zona q̃ semp pcingitur
¶ Secũdo dissuadet supbiaz i
vestiũ exẽpla sanctor· Pri=
mo dei q̃ nobilissimũ spiritũ i
nob vestiuit carne fragili scdm
illud iob·x·pelle et carne ve=
stisti me· Secũdo de9 q̃ pmis
parẽtib9 fecit tũicas pellice
as gen·iij· Item hester·xiiij·
ait·tu scis dñe ifirmitatẽ meã
et necessitatẽ meã q͛ abhõiner
signũ supbie et gloie mee qd
ē super caput meũ in diebus
ostẽtacõis mee et detestor il=
lud q̃si pannũ mẽstruate et nõ
portẽ illud in dieb9 silẽcij mei
Itẽ iob·xvj· Saccũ osui sup
cutẽ meã Itẽ math·iij· Ipe io
hãnes erat vestit9 de pilis ca
melorum· Item scdm maximũ
in smone· beatissima v̇go virgo
tunicam vnam habuit· Item
xpus scdm crisostomũ vestimẽ
ta abiecta habebat· Itẽ de an
tiquis patrib9 dicit apls heb
xi· Circuiuert i melotis in pel
libus capris· Itẽ augustin9
dixit ut ei9 canit legẽda Fa
teor de pciosa veste erubesco
¶ Tercio idem dissuadet mul k
tiplex supborũ in vestitu stul
ticia q̃rũ pma est q͛ exteiora
vilia interiorib9 nobilissimis
preponunt scz corp9 aie· Se=
cũdo q͛ dei ordinẽ puertũt et
nature· quia ancillã scz carnẽ
preponunt dñe id ē aie et dñe

ꝓpria · ancille tradunt · Tercio qꝛ plus expendunt ut oculos alioꝝ pascãt q̃ȝ ꝓpriũ ventrẽ Quarto putãt ꝙ ex precõsitate selle ꝛ freni equꝰ id ẽ corpꝰ appciet᷑ Quito qꝛ oĩa bona sua volũt hr̃e bona ꝛ ornata ꝛ solam aĩam ſm aug⁹ turpem · ¶ Quo ad · iij · principale queritur vtꝛ sit virtuosum ꝛ laudabile deferre veſtimẽta hũilia nõ p̃ciosa vel abiecta Rñ · ſm th̃o · q̃olibe · x · q̃ · xiiij · Quo ad iſtud aliter ẽ loquendũ de pſona publica ĩ dignitate aliqua vel ĩ platura cõſtituta · aliter de persona p̃uata cui nulla cura regiminis vel prelacõis eſt cõmiſſa · in persona enĩ publica duo ↄſiderant᷑ ſcȝ ſtatꝰ dignitatis ꝛ ꝓpe pſone ↄdicõ Circa que duo ita se debet hr̃e ne dignitatis auctoritas veniat in contemptũ ꝛ ne ipe in superbiã efferat᷑ · vtrũ qȝ igitur ei p̃t eſſe laudabile et᷑ ꝙ p̃cioſ vtatur ad reuerẽciam auctoritatis inducẽdaȝ et᷑ ꝙ vilibꝫ vtatur racõe ꝓprie hũilitatis · sic dũtaxat · ne q̃ ad auctoritatẽ ↄſeruandam fiũt in superbiã degenerent · et ne dũ nimis ſuat᷑ hũilitas regẽdi frãgatur auctoritas sicut dicit aug⁹ · lxx th̃o · Ex q̃ ſeq̃tur ꝙ virtuoſũ ꝛ laudabile ſit in pſona publica si ꝓpe ĩſirmitatis intuitu veſtimẽta deferat hũilia · vñ ĩ laudẽ bti martini epi dr̃ · ꝙ poſt ſuſceptũ epatum eadẽ in eius veſtibus mãſit vilitas ꝛ abiectõ Et de demoſtene ph̃o legit᷑ ꝙ tã diu vtebat᷑ toga philoſophica q̃m diu fuit vulgo ĩcognitus · ſed vita et eloquẽcia cognitus ait · Malo venerari vitã et ſapiẽciã q̃ȝ togaȝ vñ tũc ↄmunibꝫ vtebatur veſtibꝰ Item gre · j · dyalogoꝝ de btõ equicio abbate dr̃ · ꝙ tam vilis erat in veſtibꝰ atqȝ ita deſpectꝰ · ut ſi quis illum fortaſſe neſcirȝ · ſalutatꝰ eciã reſalutare deſpiceret · vñ vix aut nunq̃ȝ legit᷑ de ſanctis ꝙ auctoritatẽ ſuam ĩ regimine veſtiũ p̃cioſitate exhibuerãt venerãdam · ſed pocius veſtiũ vilitate · moꝝ humilitate et vite ſanctitate · ut apl̃i d̃ q̃bꝫ legit᷑ ꝙ fuerũt pãnoſi id ẽ vilibus pannis induti · Et xp̃m pannis mater ĩuoluit id ẽ ſm bern̄ · et alb · vilibus · Nõ inq̃t bern̄ · fit mencõ de pellibꝫ aut alijs p̃cioſis ſuppellectilibus ut nob ↄmendet pauptatem habitus et indumẽti vilitatẽ De pſonis vero p̃uatis quibꝫ nulla cura regiminis vl̄ prelacõnis ẽ ↄmiſſa · dd᷑ · ſm th̃o · loco p̃allegato Meritorie ꝛ vtuoſe agũt ſi portãt intuitu ꝓprie

hūilitatis et amore ɔtempt⁹ mūdi vestimēta hūilia et hūiliora et viliora q̄z stat⁹ ꝓpri⁹ reqrit· ¶ Nec obstāt cauilla cōnes iniquoꝝ qui p̄mo in cōtrarium arguūt· attendēdum ab hijs qui i vestimētis ouiū veniūt intrinsecus aūt sūt lupi rapaces· rn̄sio s̄m thomā ꝙ hoc est pro vilitate vestiū q2 nunq̄z lupi vilia induerēt nisi xp̄i ouiū hec vestimēta essent ꝓpria. Secundo dicūt talem habitū deferentes scādalizare· Rn̄dit iero· i ep̄la ad marcellā scandalizat quempiā vestis fuscior· scandalizet et iohānes quo int̄ natos mulierum nullus maior fuit qui angel⁹ dict⁹ dn̄m q̄ baptisauit qui cameloꝝ vestit⁹ tegmine zona pellicea cingebat̄ Tercō dicūt· cū in corde virt⁹ lateat nichil officit vestimtū si cor fuerit bonum· Rn̄sum ē de hoc supra Quarto obiciūt aug⁹· iij· de doctrina xp̄iana et habet̄ di· xlj· c· q̄squis· q̄squis reb⁹ trāseūtib⁹ stricti⁹ vtit̄ q̄z se habet cōsuetudo eorum cū quib⁹ viuit· aut intemperās ē aut supsticōsus· Rn̄· ꝙ gracian⁹ false allegat· q2 i oīb⁹ cōrectis origīalib⁹ bti aug̃· legetur tēperās et nō itemperās Et sic th̄· et oms famosi allegāt Quito arguūt beatū bartholomeū vsū fuisse purpura clauata· Rn̄dit bonauētura li· de pfectiōe euāgelica ꝙ illd̄ i legēda romana n̄ hetr̄ Et sic verū est quod dicit̄· dico ꝙ necessitate ductus hō fecit· q2 aliud in regione illa calida vestimētum portabile nō inuenit· Itē nota ꝙ dyabol⁹ dixit cōsimilia verba p ydolū Cristi eciam vestimētum tunice in cōsutili s p̄ciosū fuisse negat exp̄sse crisost· sup math̄ in ope impfecto· ¶ Quātū

n vero sit meritorium talia deferre pat3 p petrū damiani libro de ɔtēptu mūdi dicētem rex niniue purpura indut⁹ ꝓpter ciuitatis excidiū coopt⁹ sacco diuini furoris motū cōtriti cōdis hūilitate placauit Ezechias quoq3 cultu r̄gio ōcoratus terribiles r̄gis assiriorum minas tremefact⁹ audiuit· Sed mox ut ip̄e cilicio tegit̄ cilicioq3 tectos ad ꝓphetam mittere nūcios non erubuit ꝓpinquum diem victorie et optate ꝓsperitatis oraculum reportauit· Nā ecce āgelus dn̄i cētum octuagintaqnꝙ milia assiriorum vna nocte percussit Egregius ille ꝓphetarum ysaias ad diuine iussionis imperium vestimēta deposuit et trium annorum spacio nudus et discalciatus incessit

Erubescat igitᷣ dicᷣ pe. dā. humana supbia Ex qͦ patet ꝙ hūilitas vestiū deū placat gᷣciā meretᷣ et ꝑrimū edificat. vñ tho.2.2. vbi supᷣ dicᷣ sic. Si vilioribꝫ vestibꝫ q̄3 ceteri q̄s iduatᷣ nō semp peccat. ꝟ si hoc faciat ꝓptᷣ maceracōꝫ carnis. vel hūiliacōꝫ spūs. ad vtutē tpancie ptinet. hoc autē pcipue ptinet ad hos q alios vbo et exēplo ad peītēciā hortātᷣ hec thomas.

¶ Capitulū·xix·

Decimoqrto ꝓhibetᷣ hō ði tēptacō vñ deu·vj· nō tēptabis dñm deū tū·et idē xp̄s cōᷣ dyabolū allegauit math·iiij· Vbi pͦ a vidēd·q̄d sit deū tēptare Secūdo quot gn̄a hoīm i illō vicium icidāt Tercō dᷣ gᷣdibꝫ deū tēptāciū· Quo ad·j· fm tho·2 2·q·lxxxvij·p totū·deū tēptat q expimētū sumit seu explorat ex intencōe racōe ꝓprie psone p sua v̄ba vel fc̄a de ði potēcia·sapia·pietate·bōitatate vel volūtate speculatiue sine spēali dei mītuctu·sine iusta necitate vel pia vtilitate ⁊ sine aliis debitis circūstāciis·vel q eciā pter intecōnē talia expiedi aliq̄d loqtur petit vel facit q̄d ad nichil aliud vtile ē n̄ ad ꝓbādū dei ptātē sapiēciā·volūtatē·vlᷣ bōitatē vñ sup illo deu·vj·nō tēptabis dñm deū tuū dicᷣ glo·deū tēptat q hn̄s q̄d faciat sine racōe omittit se discrimini vlᷣ piculo expiens vtꝝ possit liberari a deo dicitᷣ pͦmo q expimētum sumit seu explorat·qꝛ tēptare est experimētum de aliquo sumere: nullus aūt experimentū sumit nisi de re ignota vlᷣ dubi Ex qͦ pat3 ꝙ om̄is deū tēptans deū ignorat·vlᷣ dubitat de aliqua pfectōne dei quod semp est pc̄m·Ex qͦ patet ꝙ deū temptare semp est pc̄m. dicitur ex intencōe ad dr̄am tēptacōnis pter intencōnem ¶ Vbi notandū ꝙ duplex ē b ði tēptacō·vna itēta·alia nō intenta Intēta fit dupliciter vno mō expsse·alio mō iterptatiue·Expsse cū aliq̄s dicto vel facto itēdit expimētū de aliquo sumere Interptatiue vero qn̄ nō itēdit expimētū sumere p sua dicta vel fc̄a tn̄ agit vel dicit q̄d ad nichil aliud videtᷣ ordinabile nisi ad experimētum sumēdum vnd̄ q̄si interptatiue deū temptat qui ⁊ si nō intendat de deo experimētum sumere aliquid tn̄ petit vel facit ad nichil aliud vtile nisi ad probādū dei ptātem bonitatem ⁊ silia dicitur

ratione ꝓprie ꝑsone. q2 si quis experimētū sumeret ↄ deo vl' ad deū ꝑtinētibus nō ut ipse exꝑimentū sumēs de hijs seu talia explorās talia cogᵒscat sed ut ea alijs demōstret q̄n do ē iust ⁊ necitas aut pia vtilitas. hoc eni nō esset tēptare deū: dicitur ꝑ sua v̄ba vel facta n̄ cogitata ad differēciā īfidelitatis. nā infidel' inq̄ntū huiōi in mente dubitat de dei perfectōne. puta bōitate potencia et similibꝫ. sed deū tēptare cū directe opponat' cultui diuino seu latrie vel r'ligioni in exteioribꝫ ↄsistit actibꝫ dicitur eciā ꝑ sua v̄ba vel facta. q2 hō deū tēptat exꝑsse dupliciter ¶ q̄nqꝫ exꝑsse verbꝫ quādo homo i sua peticōe orādo vel similia verba formādo ea intēcōne aliqd a deo postulat ut exploret ei sentēciā potēciā. vel bōitatē. vel volūtatē. factis aūt deū exꝑsse tēptat. quādo ꝑ ea que facit intēdit exꝑimētū sumere diuine potestatis siue pietatis. aut

c sapiēcie ¶ Dicit' ↄ dei potēcia bōitate et' speculatiē n̄ ꝑ̄ctice. nā duplex ē cognicō diue volūtatis vel bōitatis vna q̄dē speculatiua. Et q̄ntum ad hāc nō licꝫ dubitare nec ꝓbare vtꝝ dei volūtas sit bona vl' vtrū deus sit suauis. alia practica affectiua seu exꝑimētalis. dū quis exꝑitur in seipso gustū diuine dulcedinis ⁊ cōplacēciam diue volūtatis. Sicut de ierotheo dicit dyo. ↄ diuinis noib9. c. ij. q̄ didicit diuina ex ↄpassione ad ipa. Et hō mō monemur ut probemus dei volūtatem ⁊ gustem9 ei9 suauitatem scd̄m illud ro. xij Probetis q̄ sit volūtas dei bona bn̄placēs ⁊ pfc̄a. et i ps. Gustate et videte qm̄ suauis ē dn̄s Dicit' sine spēali dei istinctu. vnd abrahā nō peccauit gen̄. x v. cū dixit ad dn̄m. vn̄ scire possum q̄ possessur9 sim eā scilicꝫ terrā repromissam a ↄo. similit' nec beata agatha que noluit medicinā recipere quia exꝑta erat erga se diuinā beniuolēciā ut vl' ifirmitates nō pateret' ꝑ qb9 corpali medicia idigerꝫ vl' stati sentiret diuine boitatis eff c̄m. Sꝫ achas peccauit nō ꝑtēs signum. nō enim si petisset deum tēptasset q2 de9 iussit eū ꝑtere et eciā q2 ꝑtinebat ad ↄmunē vtilitatem. Gedeon vero q̄ iudicū. vj. signū a deo petisse legit' ↄ victoria r̄promissa ex debilitate fidi ẜm glo. petisse videtur ideo peccauit. Sicut et zacharias luc̄. j. q̄ dixit ad angelū. vnde hoc sciam vn̄ ꝓpter incredulitatē punit9 fuit

d Ubi sciēdum ꝙ dupliciter aliqͣ signū petit᷑ a deo. vno modo ad explorādū diuinam potestatē. aut veritatē dicti eius et hͦ ꝯ se ptinꝫ ad dei tēptacōꝫ. alio modo ad hoc ꝙ instruatur qͦd sit circa aliqͦ factum placitū deo· et hͦ nullo mō ptinet ad dei tēptacōem Dicit᷑ sine iusta necitate· qꝛ si iusta necitas foret nō esset pcm· vn̄. ij· paliꝑ ·xx. Cum ignoramꝰ qͦd agere debeamꝰ hoc solum habemus residui ut oculos nr̄os dirigamꝰ ad te Dicitur sine pia vtilitate. qꝛ ex pia vtilitate sancti ⁊ apli pecierūt ut in noīe xp̄i fieret miracula actu· iiij· Similiter de quodā· j· dyalogoꝝ r̄fert gre. qui suscitauit paruulum ad lacrimas mr̄is eius· similit᷑ q̄ꝫuis p̄dicatores pro victu corꝑali nō sint soliciti ut verbo dei et doctrine vacent· si sic soli deo innitāt᷑· nō deū tēptant qꝛ non sine necitate vel vtilitate faciunt· ꝟ si sine tali facerēt deū tēptarēt· vn̄ augꝰ· xxiij· cōtra faustum dicit ꝙ paulꝰ nō fugit q̄si nō credendo i deū. sed ne deū temptaret si fugere noluisset. cum fugē potuisset· Dicit᷑ et sine aliis debitis circūstanciis· qꝛ pie ⁊ hūilit᷑ petēdū ē aliquid a deo ⁊ sic seruiēdum est deo Dicitur vel qui eciā p̄ter itencōem ꝓpter temptacōem dei interpretatiuā Quo ad· ij· p̄ncipale notandum ꝙ ꝯtra hoc mādatum exceditur quītupliciter· Primo veritatē inquirēdo de alia vita q̄ in fide nutantes r̄uocāt monituros· Secūdo iusticiam q̄ volūt p duellū ostendi vniꝰ innocēciam et alterius malum Tercō sapiēciā qui p̄termisso studio hūano artes vel sciēcias desup expectāt p oracōes solū· Quarto potēciam qui nō fugiūt necē cū possint ⁊ debeāt· paulꝰ enī p sportā fugit· et xp̄s de templo deorsum se nō dimisit sed descendit· Quīto bonitatē· q̄ refutāt medicinalia i casu sine necitate ⁊ vtilitate· similit᷑ qui tempus miserēdi deo ꝯstituunt ut dicitur iudith· viij· hij enī omnes aliquo mō vidētur explorare diuina illicite. Quo ad primū q̄rit scūs tho. qͦli· iij· q· ix· ar· ij· vtꝝ liceat ab aliqͦ moriēte reqrere ut reuelet statū suū post mortem. R. ꝙ sic supponēdo hͦ tn̄ diuino iudicō ⁊ dūmō nō ex dubitacōe fidei de futuro statu q̄si temptādo inqͥrat. Et pia et humil᷑ intencō fiatur vicꝫ ad subueniēdū defūcto p suffragia Racō ē qꝛ ſm dam· li· iij· Implecio naturalis desiderij e

nō ē peccatū nisi aliqua inor diacō adiūgatur ut patet de cibo. naturalit aūt scire deside ram9. j. methaphisice. sed cum p̄fatis trib9 condicōibus de siderare scire statum alicuius post mortē nichil inordiate videt' hr̄e annexum. vnde. ij. math9. xij. sancta ergo et salu bris est cogitacō p defūctis exorare ut a pc̄is soluant' hec ibi. Quidam ali9 doctor ad dit q qui expeteret rditū ut certificari vellz d statu illo an vicz celū sit. vel infernus qd ōmuniter p̄dicatur: mortalit' peccaret quia infidel' foret di cit eciam q istam peticōz nō debent facere nisi hōies deuoti et illi pn̄t sic expeti qui fuer't in statu isto deuoti et de qb9 p̄sumitur q sint saluādi. dya bolus enim sepe immiscere p̄t illusiones quādo sic mortui re uocātur. Cōtingit enim q̄nq3 mortuū esse ī purgatorio et demō i ei9 specie dicē eū esse in inferno ut aīa suffragio p̄ue tur et viu9 de deuota vita mor tui quam recolit immitari de sistit. Secūdo contingere p̄t animā esse i purgatorio quā demō dicit esse i celo ut anima suffragio p̄uetur. sed queris nunqd tenet' viuus apparen= ti credere qd aperit. Rn̄. idem doctor posito q defūct9 re= uerteret' nō esset qs obliga= t9 c̄dere ea q̄ reuelar3 licz eciā essent vera hec ille. ¶ Secūdo f possunt peccare ōtra istud du ellātes. vbi notādū q ƀm ni colaū de lira sup materia duel li. dauid cū golia. j. reg. xvij. Duellum p̄t dupliciť accipi vno mō pprie et sic ē singula= ris pugna duoꝝ ut p victori am vni9 appareat tādē ei9 iu sticia p dīnū iudiciū et alteri9 iniusticia. Et sic scd̄m oms do ctores duellū ē illicitū tā ex pte appellātis q̄3 eciā recipiē tis et eciā iudicantis et ōsulē= ciū sc3 ex officiō et fauore p̄stā ciū. sibit' sacdotes q̄ daret bn̄ dictōz talib9 qr ibi maifeste ē tēptacō dīna guit ibi videt' peccare appellat9 inuite seu suscipiēs inuite graui9 q̄ spō te se offerēs guissime. similit' videt' de iudice et coopantib9 hec videt' raymūdi sentēcia. et hō mō ƀm quosdā videt' loq d duello iura ipm duellū phibē cia. q. v. mōarchiā. Et ext' de purgacōe vulgari cū suscepi sti ñ p reuelacōz dīnā maifesta tū fueit q de9 vult sic iudicaē suā iusticia3. et hoc mō dauid aggressus ē goliā. qr ei dixit Ego venio ōt' te ī noīe dn̄i viuē tis. nec pprie sic dauid fuit du ellator. sed dīne iusticie, execu tor ¶ Alio mō potest accipi g

duellū large put est bellū singulare vni⁹ cū vno absq͡z expectacōne diui iudicij. sed ut p virtutem. artē vel fortunā vel oibus istis vel aliq̄bꝰ eorum ↄcurrētibꝰ aliqua ↄtrauersia inter eos crimīalis vl̄ ciuilis termiet̄. an tale duellum semp sit mortale discordant tā theologi q̄z iuriste. Fit aūt duellū tripliciť. Primo a spiritu scō ut i dauid. j. re. xvij. ⁊ in Rolādo ut l̄r̄tur i historia karoli Secūdo scōm multos p̄sertim ex pte appellātis cū pcō ut in. ij. mō tactū ē. Tercio semp est graue pcm ut in primo casu Et notandū q̄ iudiciū ferri cādentis. et aq̄ feruētis et silia ƿhibita sūt. sic et d̄ duello dcm̄ ē. Tercō peccare pn̄t ↄt̄ hoc volētes p artem notoriam vel similē sine hūano studio sciēciā adipisci. Quāto qui nō fugiūt vbi tenētur et possunt. dei auxiliū ad h̄ sine causa expectantes ↄt̄ quos xp̄s ait. Cū vos p̄sequet̄ in vna ciuitate fugite i aliam math. x. Qn̄ aūt fugienda sit mors in xp̄iana p̄secucōe ⁊ qn̄ nō. vnctō et cōsideracō scādali piculū gregis et huiōi docere possunt. Nam aliqn̄ contingit eodē tpe ⁊ in eodem loco: vnū debere fugere alteꝝ nō ut de santulo quē gladius ferire nō potuit. ⁊ de dyacono recedēte gre. ponit exēplū i li. dyalogoꝝ. Quito quidam fugiunt medicinalia vbi oportꝫ eciā quod licꝫ agatha fecisse videatur. tn̄ ut tho. 2. 2. q. lxxxxvj. dic̄ fecit certa d̄ dei adiutorio ut sup̄ Quo ad. iij. p̄ncipale nota f̄m tho. quadruplex ē grad⁹ deū tēptaciū omes tn̄ non sunt ƿprij primus eoꝝ q̄ animū nō p̄parāt ante oracōꝫ. sed distrahūtur scienter et negligēt̄ qui labijs deū honorāt solū. Secūdus eoꝝ qui non dimittūt ante oracōem debitoribus rancorem tenētes. De ambobꝰ dicit̄ ecc. xviij. ante oracionem p̄para animā tuam ⁊ noli esse quasi homo qui temptat deū vbi dicit glo. interli. Tēptat deū qui orat q̄d docuit. sed nō facit quod iussit. Sup̄ que dicit tho. 2. 2. vbi prius q̄ iste q̄ ante oracōem suam animam nō p̄parat dimittendo si quid aduersus quē habꝫ vel aliquis se ad deuocōem nō disponēdo non facit quod in se est ut exaudiat̄ a deo et id̄o q̄si interpretatiue temptat deum ⁊ q̄uis huiōi quasi interp̄tatiua tēptacio videat̄ ex p̄sūpcōe seu indiscrecōne procedere tn̄ hoc ip̄m ad dei irreuerēciā p̄tinet ut h̄o presūptuose ⁊ sine

debita diligēcia se habeat in hijs q̄ ad deū ptinēt · dicitur enim .j. pe. v. Humiliami sb potēti manu dei et .ij. thi. ij. sollicite cura teipm probabilē exhibere do. vnd ecia huiusmōi temptacō ē spēs irreligiositatis hec tho. Tercius eorum q̄ pter intencōem petūt vel faciunt que dicit in diffinicōis declaracōe interptatia tēptacio. Quartus eoꝝ q̄ ex intēcōne talia faciūt ut ibid patuit

¶ Capitulū .xx.

Decimoquinto ꝓhibetur hic accidia cuius ꝓprium est tristari de obsequio diuino. sicut caritatis est gaudere in bono diuo.

a ¶ Ubi tria pncipalit sūt vidēda. Primo de quiditate ꝯ malicia et origie accidie. Scdo de spēbꝫ. Tercio de remedijs Quantū ad pmū sm thomā 2.2. q. xxxv. accidia ē tristicia de bono diuino qd homo debꝫ facere. dicit pmo tristicia sed nō quelibet. Est enim quedaꝫ tristicia bona ut illa q̄ ꝯpatimur miserie ꝓximi sic mia facit tristari. ꝯ passiōis xpi meditacō. similit tristicia quam habemus de peccatis ꝯmissis ī contricōe. Alia ē tristicia mala ī appetitu vindicte inordinato et ꝯstituit spēm pc̄i ire vel tristicia de bono ꝓximi et facit odiū vel inuidiā. sed tristicia d bono diuo ꝯstituit accidiā. dicit .ij. d bono diuo id est de bonis spūalibꝫ istis potissime que hoiem p se ordināt in deū ut sūt virtutes do exhibēde corde. ore. vel ope. de q̄bus dictū fuit a pmo pcepto particulari vsqꝫ ad sextum. et sic eciā sunt omnia opa virtutum. nō inq̄ntū cca talem materiam s inq̄ntum ꝓpter deū facta ꝯ in deum rlata. Ex q̄ patꝫ qp ē accidia oris cordis et opis. Quia quis tedium ꝯ tristiciā habere potest meditādi fidē. sperādi ī deum. deū diligendi quo ad cor. quo ad os laudādo. orando loquendo de do ꝯ silia. Et in ope multipliciter fit. Dicitur ꝯsequēter quod homo debet facere. quia si quis tristaretur d spūali bono ad quod quis non teneretur sub pena peccati venialis aut mortalis. puta de pficiē do aliquo quod solū cadit sb ꝯsilio nō esset accidia. Exemplum de iuuene euāgelico qui tristis abscessit cū ei xpus dixit. si vis pfectus esse vade et vende omnia que habes ꝯ da paupibus math. xix. ¶ Sꝫ b quot sūt radices ꝯ cause tristicie. Rn̄det qp tres. Prima cū

quis nō amat deū nec gaudz in eo · ideo ɔñter ñ amat opa spūalia · nec in eis gaudz · sed tristatur · Secūda qꝛ quis nō noscit vel nō adūtit vl nō meditatur honestatem et vtilitatem ac suauitatē spūaliū bonoꝝ ex h' puenit qꝛ non reputat spūalia · sed ea vilia et quasi nichil valēcia estimat et triste ea facit q ea rfugit Tercia qꝛ sensus apphēdit spūale bonū ut laboriosū et puatiuū delcacōis sensibilis · et ido sensualitas a spūali bono fugit ad delcabilia sensualitatis · et tal' sensualitas interdū ad se trahit racōꝫ et volūtatē q tristantur de spūalibus bonis et diuinis ¶ Sꝫ quare accidia est pcm · R ñ · fm tho · triplici de causa · Primo qꝛ in se malū est tristari de bonis optis q̄lia sunt diuina · d talibꝫ eni sūma ɔplacēcia esset hñda · Secūdo qꝛ immediatus accidie effectus est qꝛ facit tediosū et grauē i spūalibꝫ diuis · opꝫandis · Tercio qꝛ multa alia mala ex accidia sequuntur in spēbꝫ et effectibꝫ ei' · Q ñ vo sit pcm · nota fm tho · vbi prius qꝛ tristicia de bono spūali aliqñ nullū est pcm sed forte defectus nature ut qñ opus diuinū est solū ɔsiliū et nullo mō debitū · secundo aliquādo materia ē meriti · tercio aliqñ est veiale · Quarto aliqñ mortale · p quoꝝ itellectu notādū p̄mo qꝛ i nob' sūt duo primū ē caro siue sensualitas simil' bestijs alijs · h' dempto qꝛ p racōꝫ pt frenari hec caro habꝫ ɔplacēciā i luxuria in vana gloria In gula ira et i similibꝫ et habꝫ tristiciā d oībus q sūt cōtraria carni ut patꝫ i ieiunio oracōe · hūilitate · paciēcia et secundum est aīa racōnalis a deo optīo immediate creata q naturalit' vellꝫ btificari hec desiderare deberet virtutes deum et btitudīnē et spūalia bona Et d solo pcō pncipaliter tristari · sicut eciā naturaliter phi reperierūt et de h' scripserunt et fides amplius instruit ¶ Secūdo notandū qꝛ caro ɔcupiscit adūsus spiritū et spiritus adūsus carnem gal · v · Q d idem sensit ro · vij · dicens video aliā legē i mēbris meis repugnātem legi mētis mee Et idem quilibꝫ expitur · Exēpli gracia · Racio iubꝫ diuitē vel rligiosū ad matutinā surgere et p̄mium delectat racōꝫ s mollicies lecti et calō corp' tenēt qꝛ non vult surgere Ex isto causatur quedā tristicia in sensualitate · vnde si ppter talē repugnāciam tristicia d bono spūali veiat hoī subito

et indeliberate et oino ↄᵗ aut pter voluntatem tunc est solū pmꝰ motꝰ ⁊ mere naturalˀ Et qꝫ diu manet solum pmus et naturalˀ motꝰ nullo mō depēdens a volūtate. tūc nullū est peccatū moris ſꝫ defectꝰ seu peccatū nature. quia ñ ē ī potestate hoīs dicēte btō augustino Nō ē i potestate nostra quibꝫ visis tāgamꝰ ¶ Et

e

si hō statim ut huiusmōi motum accidie racōne pcipit īcipit resistere racōe ⁊ volūtate tunc illa resistēcia est sibi meritoria. sic sepe accidit ꝙ homo sentit aliquod tediū ī exercicō spūali racōe sensualitatis qd tñ racōni displicet. ido eciam resistit conādo p exercicia bona delectari in diuinis ꝓ posse talis tristicia nō ē peccatū. quia in sola sensualitate ↄsistit sed est mateia meriti. qꝛ volūtas detestatur eam si vero homo huiusmōi primo motui accidie nō cōsentit scdm racōem plene saltem. nec sufficienᵗ se ei opponit. postqꝫ ipm pcipit. sed voluntas aliqᵒ mō ad sensū incliata habꝫ se ēca hoc negligēter ī rsistēdo. tūc illa accidia est pcm veniale si fuerit de opere debito. Et hoc est ꝓpter negligēciā voluntatis q̄ ei imputabilis ē. Et ſm Cassi. de institutis mōachoꝝ eciā ī pfectos viros cadit. ſꝫ si motus ille accidie ptingit vsqꝫ ad racōꝫ. ita ꝙ carne totaliter cōtra spūm pualēte ⁊ tristicia sic in racōe inualescēte ꝙ ipa racō ex hoc ↄsenciat ī fugā et horrorē aut detestacōꝫ boni spūalis diuini qd hō facē tenetᵗ tūc ē pcm mortale. ut dic scūs tho. cuiꝰ racōꝫ assigt. qꝛ illud ē mōtale ex gñe qd ſ se et ſm ꝓpriā racōꝫ contrariatᵗ caritati. ſꝫ accidia huiusmōi est talis. quia ꝓpriꝰ effectus caritatis ē gaudium de deo et ſ diuinis rebꝫ cui ↄtrariatur accidia que est tristicia ſ bono spūali inqntū diuinū. exēplū in in simili de ↄcupiscēcia adulterij. qd de genere suo ē pcm mortale. hec ↄcupiscēcia qꝫ diu est naturalis motꝰ manens in sensualitate ⁊ nulloᵒ dependēs a volūtate tūc nō ē pcm. sed si hō ei rsistit ꝓpᵗ deū ē ei meritoriū. si vero volūtas nō ↄsenciēdo in opus nec ī delectacōꝫ nō excludit ↄcupiaꝫ ſꝫ pmittit eā morari in aīo tūc venialˀ fit culpa. si vo ptigat vsqꝫ ad racōꝫ ita ꝙ racō supata ↄsenciat ī opꝰ adulterij fit culpa mortalis ita in ꝓposito Simile ē de ira ¶ Quo ad ij principale notandum prout colligitur ex dictis grego. xxxij. moraliū. et ex ysidoro

f

de summo bono et cassiani de
viij. principalibus viciis. et ex
villo. in summa viciorum quod vi-
ginti sunt spēs vel modi peccā
di accidie. Primus ē origo ali
orum vicij tepiditas q̄ vomitū
puocat. vñ apoc. iij. xps dic
scio opa tua qr neqꝫ frigidus
es neqꝫ calidus. sed quia te-
pidus es et nec frigidus nec
calidus incipiā te euomere de
ore meo. Euomitur cū i deteri
ora labi pmittit. hec fiduciaꝫ
temptandi dyabolo p̄stat qr
de multis tēptat tepidū vbi
non feruidū. Exemplū de olla
feruēti cui musce non insidēt
hec eciaꝫ hoiem quasi otractū
facit. qr scdm bern. Forsitan
ido nō possumus qr non multū
volumus. Secūdus ē mollicies
que est impaciēcia dure rei de
q̄ pū. xviij. Qui mollis et disso
lutus ē in ope suo frater est
opa sua dissipātis. et reperit
omuniter in delicate nutritis
hec ē culcit dyaboli. hec facit
ut ho velut niueus globus ad ig
nē tribulacōis liqscat Tercius
somnolencia de q̄ pū. xix. pi-
gredo immittit sopore. animi
etate eni somni phibere debe
rēt auicule de mane canētes et
galli et inepcia actus dormien
di q̄ pnt esse nimietas brutali
tas surgēdi tristicia importu
nitas dormiēdi. Quartus ē
ociositas pū. xij. Qui opat
terraꝫ suā saturabit panibus q̄
aūt sectat ociū stultissimus ē
vbi nota quod terra siue solū o-
ris octo fructus pferre pt scꝫ
dei laudacoꝫ. grciarum actōne.
oroem. ofessione vborum modi
ficacōem. abstinēciam. frater
nam correpcōem. et fraternam
erudicōem. stultissimus inquit
est stultus qr in vita negligit
necessaia vite celestis acqrere
stultior qr vitam hostibus expo
nit stultissimus qr aiam interfi
cientes solꝫ pascere. puta cor
pus et demonē. Quintus est di
lacō ps. Tempus faciēdi dn̄e
dissipauerūt legem tuā. Tar
dant quidā oūti alij confiteri
alij perficere. Ad ouersionem h
accellerādam mouere deberēt
quinqꝫ scꝫ mōtis icertitudo luc.
xij. Vos estote pati qr nesci
tis q̄ hora dn̄s vester veturus
sit. Secūdo multiplex bonum
inde prouenies scꝫ vite iocūdi
tas. maior viuēdi et moriendi
securitas. pene maioris euasio
et pmij multiplicitas. Tercō
periculū male osuetudis iere.
xiij. si mutare pt ethiops pel
lem suā et vos poteritis bn̄fa
cere cū didiceritis malefacē
Quarto quod iniqus ē in deū. in
angelū. in se et in proximū fm
illud aug. pcor non est dig-
nus pane quo vescit. Quito

qȝ difficile est quē vere ad de
um ɔūti ambro· Plures inue
ni baptismale ī inocēciā suas=
se q̄ȝ verā pniteciā egisse Sex
tꝰ ē tarditas · sicut enim acci
diosus differt ɔuerti sic tar=
dus tarde pcedit in ope iam
inchoato pū·xi· Sicut acetū
dētibus et fumus oculꝰ sic pi=
ger molestꝰ est hijs qui mise
runt illum · Quo ɔtra terrere
deberēt tēporis breuitas·ma
loꝝ i malꝰ strēnuitas ⁊ bono=
rum viroꝝ ⁊ mulieꝝ sollercia
Septimꝰ ē negligēcia i hoc
ɔsistēs qꝛ hō non curat qualit
opꝰ inchoatū faciat vtꝝ bene
vel male· sed hoc solum curat
ut ab onere laboris ichoati se
expediat pū·xxiiij· Diligēt
exerce agrum tuū iere.xlviij
Maledictꝰ q̄ facit opus dei
negligēt alia lrā habȝ frau-
dulēt· Tales terrere deberet
irracōnaliū ut apū ⁊ formica
rū diligēcia ad corpꝰ ppriū ⁊
dei ituitꝰ· Octauꝰ ē impseue
rācia q̄m habēt qui opꝰ ichoa
tū ad pfectū nō ducūt· Que
saul deiecit·j·rḡū·xv · ad q̄m
vitādam xp̄s d cruce descēde
re noluit viuus math̄ ·xxvij·
pseuerēcia eni cibꝰ ē dei ioh̄·
iiij· Meus cibꝰ est ut faciam
volūtatē eius qui misit me ut
perficiā opus eiꝰ·huic demō
insidiatur geñ·iij· Tu insidia
beris calcaneo eius· Nonꝰ est
remissio in eo eni est qui quot
tidie deteriō efficit̄·vsus Fer
uidus in pmis· medio tepet al
get in ymis pū·x· Egestatē
opata ē manꝰ remissa· manꝰ
aūt forciū diuicias parat· Quo
cōtra pū·iiij· Justorum semi=
ta quasi lux splēdens pcedit
⁊ crescit vsqȝ ad pfectū diem
vbi nota q̄d sit pficere vicȝ si
mul oīa peccata pposito di
mittere ⁊ exerciciā p vita cōe
vicōrum necessaria. et acq̄sicō
ne virtutum apta iuxta suum
statū arripe· Decimus ē dis
solucō· dissolutus eni difficul
tatē inueniēs in suo r̄gimine
se dimittit oīno absqȝ guber=
nacōe fm illud prouer.xxiij·
Eris sic dormiens i medio ma
ri ⁊ quasi sopitꝰ gubernator
amisso clauo· Talis animū su
um nō recolligit· Est eni tāq̄ȝ
puluis quem proicit ventꝰ a
facie terre· ⁊ quasi dolium nō
ligatū· hanc dissolucōȝ gre·
videtur vocare importunita
tem mentis qua mēs ppt tri=
sticiā in spiritualibꝫ se impoꝛ
tuna se trāsfert ad delcabilia
corpalia tediose spūalia im=
plendo· Vndecimus est incu
ria que suorum debitam curā
non habet· Cui opponitur di
ligēcia· incuriosus sua ñ colit
culta nō colligit ⁊ collecta ñ

custodit. vn̄ v̄sus. Non minꝰ ē vtꝰ q̄ʒ q̄rere ꝑta tueri. Ib viciō laborāt q̄ audita n̄ curāt mēorie tradē mēte vel scripto vel ope. q̄ dilacerate ambulāt et immūdicias sine racōne susti‑nēt. cōt quos ē cp ordiate natura ꝓcedit cp ornatꝰ. iterdū ēvtꝰ et cp exteriora notāt iteriorē incuriā.
k ¶ Duodecimꝰ ē ignauia q̄ laborat q̄ eligit pocius i miseria magna ꝑmanere q̄ʒ aliq̄ntū laboris subire. Et videt idē esse cū pusillanimitate. nā magnimitas ē vtꝰ inclinās ad opa magno honore digna ſm pħm. iiij. eth. p̄ sūpcō ē excessus ꝯ pusillanimitas defectꝰ ē spēalit in hijs q̄ spēalit cadūt sub ꝯsilio. Et ſm tho. 2. 2. q. cxxxiij. Pusillanimis deficit a ꝓporcōe sue potēcie dū r̄cusat ad id tēdē q̄d ē sue potēcie ꝯmēsuratū. et ideē cp math. xxv. et luc. xix. seruus q̄ acceptā pecuniā dn̄i sui fodit in terra. nec ē opatꝰ excapter quēdam pusillanimitatis timorem punitur a dn̄o
l ¶ Tredecimꝰ ē indeuocō scʒ q̄dā ariditas spūal' et carēcia feruoris mētalis de qua i ps. aīa mea sicut terra sine aqua tibi. Et numeri. xi. anima nr̄a arida est nichil r̄spiciūt oculi nr̄i nisi man. Oritur aūt aliq̄n ex supbia que est quasi mōs gelboe sup quem nec ros nec pluuia deuocōis scd̄m Bern̄. descendit aliq̄n ex defectu cibi spūal' ps. aruit cor meū q̄r oblitus sum ꝯmedere panem meū. aliq̄n ex accidia nā alie creature ocio impiguāt. sed hō labore spūali ꝓu. xxiij. vult et nō vult piger. aīa aūt laborāciū impiguabit
m ¶ Decimꝰ quartꝰ est tristicia in diuino scʒ officō. Et gre. videt vocare torporē qui ē circa p̄cepta q̄ ꝑtinēt ad ꝯmunē iusticiam nō inq̄t augꝰ. ex tristicia aut necessitate q̄r hilarē datorem diligit deus. ij. cor. ix. hec vicū est quasi absinthiū positū in esca dei. Itē cū oīa a deo accepimꝰ iustissimū ē ut ei restituēdo lete seruiamus. Item ꝓu. xxv. Sicut tinea vestimento et vermis ligno sic tristicia viri nocet cordi.
n ¶ Decimus quintus tediū vite quod aliq̄n orit ex dī amore et celestis patrie. sic patʒ in apostolo q̄ ꝯcupiuit dissolui et esse cū xp̄o aliquando ex maloꝝ p̄sertim alienoꝝ ꝯsideracōe q̄bus mūdus plenus ē. Ecc. ij. Teduit me vite mee videntē mala esse vniūsa sub sole et cūcta vanitatē et afflictōʒ spūs. aliq̄n ex vehemēcia tribulacōis ꝓpe ij. cor. j. sup modū g̃uati sumꝰ et sup v̄tutē ita ut tederet

ecia nos viuē aliqñ ex accidia
⁊ tūc ē pcm̄ et puenit ex lōga
tristicia postq̄ȝ nō solū tedet
deo suire ẜ eciā viuē· Decim⁹
sext⁹ ē despeacō q̄m docȝ apo
stol⁹ fugē penitētes· ij· cor·
x· Ne nimia tristicia absorbe
atur huiōi· Decimusseptim⁹ ē
racor ⁊ q̄dā mētis amaritudo
ɔt illos q̄ hōieȝ volūt ad spūa
lia exercicia īducē. Exēplū d
monacho accidioso cōt platū
amaricato· Decimusoctau⁹
ē istabilitas ꝓpositi cū hō i dei
suicō diūsa ꝓponit ⁊ mala at
tēptat ⁊ frequēt ꝓpositū mu
tat nō ex ipotēcia aut ex racō
nabili causa ẜ ꝓpter tediū qd
habȝ i eoꝝ execucōe spūaliū
Decimusnon⁹ ē īq̄etudo cor
poris ⁊ istabilitas loci ut ap
paret i multis. Vicesim⁹ ē ma
licia qñ propt tristiciā q̄m q̄s
habȝ i diuis i tm̄ mal⁹ efficit
q̄ eciam spūalia modica aut
nulla estimat ⁊ eciā impugt·
¶ Quo ad· iij· pncipale notā-
dū q̄ plā rmedia sūt ɔt acci-
diā. Primū ē ɔsideacō detesta
bilitatis hui⁹ vicij ut apparȝ
p° i cōsideracōe exēploꝝ oim
reꝝ laborāciū· nā i vita carēti
b⁹ sol et astra quottidie girū
mūdi circueūt i hn̄tib⁹ vitā ve
getabilē herbe ⁊ arbores mi-
nimū inicū hn̄tes i multis ad
ūsis a magnā q̄ntitatē pueni

ūt Insensibilib⁹ dic· salom on
pū· vj· vade ad formicā o pi
ger ⁊ ɔsidera vias ei⁹ et disce
sapiaȝ· i malis hōib⁹ quot sūt
studia mūdo suiēdi. i hōis hoi
b⁹ cecilia q̄ apis argumētosa
do suit· i angel hōis et mal ɔ
tinua sūt exercicia. Scdm est
q̄ tm̄ displiceat do· vn̄ apoc·
iij. Quia tepid⁹ es icipiā te
euomē· Glā ẜm glo· q̄ q̄ndaȝ
securitatē accipiūt d hōis ali
qb⁹ Itē luc· xv· Gaudiū ē an
gel sup vno pcōre scȝ serui-
do pn̄iaȝ agēte q̄ȝ sup· xcix·
iustis q̄ n̄ idigēt pn̄ia scȝ te-
pide viuētib⁹ ẜm gre· Itē luc
xiij. d ficulnea dr̄ ifru tifera
succide illā ut qd eciā terrā oc
cupat Terciū ē q̄ accidia mlt
tū placet dyabolo· vn̄ math·
xij· Immūd⁹ spūs exiens ab
hōie iueniēs domū vacātē va
dit ⁊ assuūt alios· vij· nequio-
res se ⁊ itrātes hitāt ibi. Itē
math· viij· demōes dixerunt
xpo si eicis nos mitte nos in
gregē porcoꝝ· et iob· xl· dor
mire· s· demō i loco calami p
qd vacuitas desigt·. Scdm r
mediū ē rōnabil diūsitas oc-
cupacōnū ẜ ordiata debȝ esse
⁊ rōnabil ut docȝ exēplū i vi-
taspatrum vbi beato antho-
nio accidia temptato angel⁹
apparuit quem vidit primo
funiculum torquentem·

deinde orātē · deinde sportas texentē · et iterũ oracōi vacātē et sic facē anthoniũ iubētē ɔt̃ accidiā · Terciũ ē ut cũ sentit tristiciā accidie q̄s interdũ q̄rat bonā societatē cũ q̄ verisimilit̃ solũ de deo ⁊ licitis tractet lete. exēplũ i vitaspatrũ vbi sepe illō fecerūt. In cui⁹ figura legit̃ exo. xvij. cp iosue pugnāte ɔt̃ amalech orabat moyses leuās manus ad deũ cui⁹ man⁹ erāt g̃ues · ḡ hur ⁊ aaron sustētabāt man⁹ eius ex vtraq̧ pte · Quartũ ut hō se cogat ad exerciciũ spũaliũ que fastidit · Nā habit⁹ delectabilis nō nisi p act⁹ inter dũ tristes multiplicatos acq̄rit̃ ex · ij · ethicorũ · Quintũ ut cũ magno conatu q̄s memoretur dei tot bñficia ⁊ si ḃm ps · Renuit ɔsolari aīa mea c̄dat q̄d seq̄tur · memor fui dei ⁊ delectat⁹ sũ · oportꝫ aũt hũc conatũ magnũ esse q2 hō in tristicia ɔstitut⁹ difficult̃ talib⁹ immorat̃ · Sextũ ē exclusio p posse triũ radicũ accidie in p̄ncipio capituli positarũ · In cuius figura dicit̃ leuit̃ · vj · Ignis in altari meo semp ardebit quē nutriet sacerdos subiciens ligna mane p singulos dies · Septimũ est ɔsideracio pene inferni ⁊ purgatorij et beatitudinis q̄ expectamus ḃm nr̃m meritũ vł demeritũ · vñ i vitaspatrũ · q̄dā pr̄ ɔq̄st⁹ ē pr̄i achilli accidiā Rñdit alter iō pateis q2 nō dũ vidisti requiē celi nec penā iferni. Octauũ ⁊ sũmũ remediũ ẽi g̃cia ē ps · viā mādatorũ tuorũ cucurri cũ dilatast cor meũ · vñ i canti. Trahe me post te curremꝰ i odore ũgētorũ tuorũ Cā. j · ps · Erraui sic ouis q̄ perijt et̃

¶ Capitulũ · xxi ·

Decimosexto prohibetur erubescencia xp̄m sequēdi et eius doctrinā in necessarijs ad salutē · vñ luc · ix · ait ¶ Qui me erubuerit et meos ḃmones hũc fili⁹ hominis erubescet cũ venerit i maiestate sua ⁊ pr̃is ⁊ scōrũ angelorũ id ē ad modũ erubescētis se hēbit dicēs . nescio vos · sicut ait virgib⁹ fatuis math · xxv · ⁊ clausa est ianua · Tria sũt hic dicenda ⁊ videda · Primo de verecũdia seu erubescēcia bona · Scđo de mala de q̄bus dicitur ecc̃ · iiij · Est cōfusio adducens pc̄m ⁊ ē ɔfusio graciam et gloriaꝫ adducens Terciō de remedijs male erubescēcie. ¶ Quātũ ad · j · notā dũ ḃm tho · 2 · 2 · q · cxliij · q verecũdia est timor d actu exprobrabili facto vel fiendo · dicit̃

pmo timor q̄ ē rſpectu ardui possibilis respectu cui⁹ nō ē tristicia· Ex quo patȝ q̄ pfe= cti nō erubeſcūt facilit̄ d̄ fu= turis mal' ꝑpetrabilib⁹·q꞉ nō apphēndūt mala opa ut diffi culter ab eis mediāte grā vi tabilia ¶ Itē patȝ q̄ maliciosi nō ſūt verecūdi quia ex habi tu facilia putant mala· dicit̄ de actu turpi in q̄ includitur cogitacō· v̄bum· vl' obmiſſio turpis· dicitur turpis ſeu ex probrabilis· ſed que ſunt tur pia exprobrabilia ſeu inhone ſta· Rn̄ſio q̄ nuditas corpis in adulto rſpectu alteri⁹ ¶ Itē diſcooptura membri immūdi puta genitaliū poſteriorꝫ et vberū· Ex q° patet q̄ȝ male fa ciant veſtes curtas portātes q° ad viōs ⁊ vbera nudātesq° ad mulieres ⁊ tūicas leuātes ſine cauſa· Racō iſtorꝫ ē· q꞉ a natura talia verem⁹ ut dic̄ bea tus aug⁹·li·de ciui·dei· cōtra dyogenē· ¶ Item omē peccatū ē erubeſcibile pcipue tn̄ luxu rie furti ſeu ſbtractōis alieni boni et mēdacij de q̄bus inter cetera dicit̄ ecc̄·xlj Erubeſcite a patre ⁊ matre d̄ fornicacōe Et a pſidēte ⁊ potente d̄ men dacō· Et a principe ⁊ a duce d̄
c delicto· ¶ Q d̄ aūt turpe ſit omē pc̄m patet triplicit̄· Pri mo quia peccatū nuditatē fe

cit erubeſcibilē· Nā gen̄·ij·&r Erātvterq꞉ nudus adam ſcili cet et vxor eius ·et non erube ſcebāt· racio q꞉ nullum pecca tū fecerant ⁊ futurū facilit̄ vi tare poterāt ¶ Interi eni q̄ mēs ſupiori obediebat cātori q̄c= quid infra mentem erat ut mē bra corpis et eciā beſtie homi obediebant · ſed eoipſo quo homo deo inobediēs fuit· obe diencia multorum hoi ē ſbtra cta ¶ Ideo genes·iij·dicit̄ poſt q̄ȝ ambo de fructu vetito gu ſtauerūt· apti ſūt oculi amborꝫ videlicȝ experiēciā habēdo q̄ malum prius mēte nouerunt Cūq꞉ cognouiſſent ſe eſſe nu dos conſuerūt folia ficus ⁊ fe cerūt ſibi perizomata· plura ibi d̄ verecūdia videlicȝ q̄ ad vo cem d̄i fugerunt qn̄ deus que ſiuit adā vbi es· q̄ de⁹ ait q̄s iudicauit et ¶ Secūdo cum d
erubeſcēcia ſit fuga rei tur= pis et pc̄m ſit opus dyaboli ɔtra naturā ymo eo r̄moto oīa decēcia forēt cōſtat pc̄m eſſe maxie erubeſcibile ⁊ q̄d pl⁹ ē ī ei⁹ ɔpacōe alia erubeſcibilia n̄ ſūt teſte gre·dicēte d̄ maria magdalena q꞉ ſe metipāȝ g̃ui ter intus erubeſcebat nichil eſſe c̄didit q̄d verecūdaret̄ fo ris· Tercō erubeſcēcia ē rſpcū immūdorꝫ ſed in ɔpacōne pc̄i alia immūda mūda ſūt· vnde

math. xv. Que de ore pcedūt de corde exeūt et ea coinqnāt hoiem. de corde eni exeūt cogitacões male. homicida. adulteria. fornicacões. furta. falsa testimoia. blasphemie hec sūt q coinquināt homine ps. Corrupti sūt et abhominabiles. facti sunt scz iniqui. Dicit fco vel fiēdo qr plura fecim9 q erubescē debem9 et nescim9 an de facto luere coram deo habeam9 plura eciā sūt q ppetrare possem9 turpia. Notādū ij. fm tho. vbi prius et phm ij. et iiij. ethicoz. q verecundia q̃muis nō sit virtus eo q virtus dic. pfectōz habitus perfectus aūt vir nō tim3 aliquid ut futuz arduū possibile vel difficulter vitabile. sed pter habitū facilit vitabile turpe. Tn verecūdia ē bonum qd et laudabilis passio et habit9 osimil ei9 acquiri potest Laudabilis inquā quītuplicacõe. primo qr frenū ē sensualitatis qd dū qs habet a multis malis pseruatur actibz et spes est de ei9 correctõe. vn quidā phs dic. Erubuit res salua est. secundo est ornamētū pciosum quo decoratur iuuētus et muliebris sexus. vn ecc. vij. Gracia verecūdie ei9 scz mulieris sensate et bone super aurū. Tercio ē ocul9 q̃daz

mētis ostēdens opus de quo quis verecūdat esse examinādū an bonū et tūc erubescēcia est expellēda. si malum tūc ē dimittēda fm illud math. vj si oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuū tenebrosū erit. Quarto ē puilegiū hūane odicōis i hac vita q caret oia aīalia irracōnalia. qr nullū eoz verecūdatur pprie. qr turpe nō pcipit ut patz i eoz actibz. Quinto gcia a do meretur. vnde gen. ix. sem verecūd9 bndicitur et cham maledicitur. Et luce. j. Ad ingressum angeli maria verecūda et timida audiuit. ne timeas maria. inuenisti graciā apud dnm Quo contra quicq mala incurrūt inverecūdi p oppositū q facilit osiderare potes. vnd iere. iij. Frons meretricis fcā ē tibi noluisti erubescere Itē ibidem. vj. ofusione non sunt confusi et erubescere nescierūt Tercio notādū q verecūdia que eciā non est pcm repitur in multis. primo in pfectis et senib9 q ad habitum multum et paz quo ad actū quia nō apphendūt turpia ut possibilia sibi et difficulter euasibilia sed tamen sūt sic dispositi ut si i eis esset aliqd turpe de hoc verecundarētur ut dic phs. iiij. ethicorum. secundo reperitur

plus in mediocriter bõis. qꝛ i eis est aliquid de amore boni attamen nō sūt totaliter immunes a malo. Tercō plꝰ reperiēdum est de verecūdia in feminis. Quarto plꝰ in vgīnibus adultis. Quito maxīe in iuuenibꝫ vtriusqꝫ sexꝰ postqꝫ venerit ad vsum racōis. verecūdia aūt carēt qui sunt in patria. Item vsu racōis carētes in via. adā et eua caruerūt in paradiso. Et malicōsi q̄ nichil apphendunt ut turpe nec malum timent Est p̄terea triplex verecūdia. q̄dā naturalꝰ vsum racōis p̄ueniens sic alie passiones. alia ē materia merēdi ut ista que īsurgit racōe infamie innocentis. Tercia ē meritoria et satisfactoria ut ista q̄m habemꝰ i ɔfitēdo peccata. vn̄ bern. Quantum displicet d̄o impudicicia p̄cōris tantū placet deo erubescēcia

g penitēcis. ¶ Quo ad .ij. p̄ncipale notādum q̄ ſm tho. vbi sup̄ Mala verecundia ē timō inordinatus de actu nō vere ſꝫ apparent ex probrabili seu turpi facto vel fiēdo. p̄ cuiꝰ declaracōe aduertēdū. cū timor sit de essencia verecūdie q̄ntū ad p̄positū sufficit timō vel metꝰ q̄ ſm tho in .mj. dis. xxix. est instātis vꝰ futuri piculi causa mentis trepidacio

Et ē duplex metꝰ quidaꝫ qui cadit in cōstantem virū. aliꝰ qui nō cadit in cōstātem virū Cōstās eni p̄prie ē virtuosus et incōstās vicōsus. metꝰ autē cadens in cōstantē virū est quando minꝰ malum sustinendū cogitur metu maioris mali ꝫ timor cadi in ɔstātem virum. Cuiꝰ racō est quia scd̄m ph̄m .ij. ethicoꝝ ɔstans ꝛ virtuosus ē mēsura omniū operū suoꝝ. Scit enim quid fugiēdū ꝛ q̄d faciēdum sit. Idcirco eligit magis sustinē minꝰ malum q̄ꝫ maius malum incidere vbi vnū fieri oportꝫ. et differt ɔstans ab incōstanti dupliciter. Primo electōe. qꝛ eligit quodcūqꝫ malum pene pati puta priuacōnem bonoꝝ exterioꝝ fame vel vite q̄ꝫ peccare de quo dic̄. ansel. lib. cur deus homo q̄ p̄ infinitis mundis saluandis scꝫ corpaliter nō esset cōmittēdum peccatū Incōstās aūt ꝛ vicōsus eligit pociꝰ ſbire maius malū puta peccatū p̄pter delectacōnē annexam q̄ꝫ vitare minus malū puta p̄dere tpalia. nā minimū peccatū eſt maiꝰ malū q̄ꝫ maximum malum pene sit malum alia differencia est q̄ntū ad estimacōꝫ periculi vel pene imminētis qꝛ ɔstās nō cogitꝰ nisi forti ꝛ p̄babili estimacōe

Incōstās aūt ꝓ leui estimacō ne ⁊ fugit quodāmō nemie p sequēte ¶ Est autē q̄druplex metus q̄ cadit in cōstātē virū Prim⁹ est metus mōtis ab eo q̄ intēdit ⁊ pt occidere Secū dus ē ḡuis cruciatus corporis puta verberacō· torsio· incarce tacō et huiōi· Tercius est me= tus stupri qui bonis viris ma ior q̄m mortis esse d̄bet· Itē si q̄s dedit aliquid ne stuprū pa ciat᷑ vir vl᷑ mulier Quart⁹ ser uitutis metus · Et dic̄ tho· pe· ⁊ al̄b· ꝙ nō differt vtrū hec p̄ dicta quatuor fiant in p̄sona ꝓpria· siue in p̄sona liberorum siue vxoris Item si q̄s in adul terio vel furto vel flagicō alio dep̄hēsus dedit aliq̄d vel se ob ligauit ad p̄dicta q̄tuor perti net q̄ timuit mortē vel pericu la vel vincula· Item si deprehē sus dedit quid dep̄hensori vl᷑ ꝓ misit ne ꝓderet᷑· ptinꝫ ad qua tuor p̄fata· quia ꝓditus pre nominata potuit pati Metus autē cadens in cōstantē virum est q̄ fit per minas v̄boꝝ· vt ni si hoc feceris nō habebis grāꝫ meā vel nō diligā te et similia Eciam scōm legistas timor in famie ⁊ vexacōis non caderet i cōstātē virū et s̄b quatuor p̄ fatis q̄ talib⁹ multis modis s̄bueire pt. Et nota ꝙ metus cadit i vnū qui non diceretur cadere i aliū Nō ei ē verisimi le regē timere debuisse militē puū. et minō metus excusat in casu feiam q̄m virū Met⁹ igi tur cadēs i cōstātē virū fac̄ ꝙ ꝓmissa vl᷑ data tali metu nec corā deo nec coram ecc̄ia tenēt ut m̄rimoniū tali metu contra c̄tū ⁊ alia data vl᷑ ꝓmissa Ra cō est q̄ cōsensus in talibꝫ nō ē liber mere s̄ coactus. nichil ḡ dedit libere· ymo metus ca= dens in constātē virū impetrat restitucōem i itegrū· ¶ Sed queritur vtꝝ ille qui per metū cadētē in constantē virum cō= pulsus aliquid promittit d̄ tē poralibꝫ teneat᷑ illud postmod̄ adimplere Rn̄· alber · in· iiij· Credo ꝙ vbi est iudiciū p q̄d̄ inueniri potest d̄fēsio a iudicā te etiaꝫ coactus debet soluere promissum et cōpetit ei actio ex lege ⁊ ex canone ⁊ iudex d̄ bet eū restituere in integꝝ Si aūt d̄fect⁹ sit iudiciū puto ꝙ nō debet soluere s̄ aliquā leuē propt᷑ cautelam facere peni= tenciā d̄ promisso. precipue si fides vel iuramentum non int᷑ ueit· si aūt iuramētū interueit dicūt multi et etiā michi satis ꝓbabile videtur esse soluēdū· si aūt nō soluit ⁊ iuramētū vio= lauit ⁊ postea veit ad penitēci am videt᷑ michi nō esse cogen d⁹ ad solucōem s̄ tm̄ ad fracti

iuramēti emēdacōem· hec alb·
k ¶ Dubitat' an timor in genere de timore loquendo excuset a peccato Rn̄sio ƀm tho· x· x· q· Cxxij· ar· iiij· Timor inqñtum habet racōem peccati iqñtū ē ɔt' ordinē recte rōnis que est regula hūanoꝝ actuum· Recta aūt racō iudicat qđā mala magis esse alijs fugiēda· ⁊ ideo qñcūq; ut refugiat mala q̄ scđm racōnē magis sunt fugienda nō refugit mala que sūt minus fugienda nō est peccatū· sicut magis est fugienda mors corpal' quā amissio rerū vnde si quis ꝓpter timorē mortis latronib9 promitteret aut daret excusaretur a pcc̄o qđ i curreret si sine causa legittia ꝑtermissis bonis hoibus quib9 magis esset dādū peccatoib9 largiretur· si autē aliqs per timorem fugiēs mala que scđm racōnem sunt min9 fugiēda i curtat mala que scđum racōem sunt magis fugiēda· nō p̄t a peccato totalit' excusari· q2 talis timor inordinat9 esset· sūt aūt timēda magis mala anie q̄m corpis ⁊ mala cōpis q̄3 exteriorū rerū. Et ideo si quis in curtat mala aīe id ē pccā· fugiēs mala corpis puta flagella vl' mortē· aut mala exteioꝝ puta damnū pecunie· aut si sustineat mala corpis vt vitet dānū pecunie· nō excusatur totalit' a pcc̄o· diminuitur tn̄ aliqđ ei9 peccatū quia minus voluntariū est qđ ex tiore agit'. Imponit' enim homī quedā necessitas aliquid faciendi ꝓpter imminētē timorē ut faciat volūtariū mixtum secundū pl'm
¶ Sed qn̄ ē timor pcc̄m mortale· Rn̄· ar· iij· Timō ē peccatū ƀm q̄ est inordinatus ꝓ ut sc3 refugit qs qđ ƀm rōne3 nō est fugiēdū· hec aūt inordinacō timois qñq; qđē ɔsistit i solo appetitu sensitio n̄ veniēte ex ɔsensu rōnal' appetit9 ⁊ sic nō est pcc̄m mōtale ꝫ veiale solū Qñq; vero huiōi inordinacio timoris pertigit vsq; ad appetitū rōnalē qui dicitur voluntas· q̄ voluntas ex libero arbitrio refugit aliqđ nō scđm racōem Et tal' inordinacō tioris qñq; est pcc̄m veiale· qñq; mōtale· si eni qs ꝓpter timore3 q̄ refugit quis piculū mortis vl' quodcumq; aliud tēporale malum sic disposit9 est ut faciat aliqđ ꝓhibitum vl' pretermittit aliqđ qđ est p̄ceptum in lege dīna talis timō ē pcc̄m mōtale alioquin erit peccatū veniale· vnđ· apoc̄· xxi· Timidis ⁊ incredulis ⁊ execratis pars erit in stagno ignis ⁊ sulfuis qđ ē mors scđa hec de tho· quicquid igitur de timore dictū ē l

illud ad verecūdiā applicandū
m est ¶ Ad sciendū qn̄ verecun-
dia sit pcc̄m veniale vl̄ morta
le notādū scd̄m tho. 2. 2. q. xix.
ar. iij. et ij. q timor mundan⁹
est quo quis inordinate timet
amittere bona exteiora. hūa-
nus q̄ qs timet ꝑprie ꝑsone. et
pertinēt ad vnū timorem in re
q̄ qs a deo recedit ꝓpter amo
rem creature et corporis detri
mētū. et timere taliū perdicio
nem. interdū est naturale. int̄
dum viciū. Naturale eni est q
refugit ꝓpriȷ corpis detrimē-
tū vel etiā damnū tempalium
rer. Sed q lō ꝓpter ista re-
cedit a iusticia est ɔtra racōem
naturalē vn̄ phus. iij. ethico.
dicit q quedā sūt pccor ope
ra ad que nullo tiore debet qs
cogi. qr pei⁹ ē huiusmōi pccā
cōmittere q̄m penas qualscūq̄
pati. Dicitur indiffinicōne de
actu nō vere sed apparent̄ ex
n probabili ¶ Vbi nota q du
plices sunt actus. quidā vere
exprobabiles ut in principio
capituli patuit. Aliȷ non vere
exprobabiles sed apud filios
hui⁹ seculi d̄ quibus dicit̄ iob
xij. Deridet̄ iusti simplicitas
Sup quo greg. libro. x. mo.
sic dicit. Animus quippe viri
iusti nonnunquā operi recto
cōstanter innititur et tn̄ hūa
nis irrisionib⁹ vrgetur Mirā
da agit et obprobria r̄cipit qr
ab huius mundi sapiētib⁹ pu
ritatis virt⁹ fatuitas credit̄
Quid nāq̄ mundo stulti⁹ vid
tur q̄m mētē vbis ostēdere nic
hil callida machinacōe simla
re nullas iniurȷs ɔtūelias red
dē ꝓ maledicētib⁹ orare pau-
ptatē q̄rere. possessa relinq̄re
rapiēti nō resistere. percucīēti
vnā maxillā alterā p̄bere. sed
qd abhominatur egipcȷ isra-
helite deo offerunt Subditur
lāpas cōtēpta apud cogitati
ones diuitū id ē supborum pa
rata ad tēp⁹ statutum ¶ Itē o
notādum q malā verecundiā
multi habēt scd̄m q multipli
cit̄ aliqui peccāt vt in septem
pccis capitalib⁹ Primo qui-
dā verecundāt̄ hūiles esse aut
in veste. ɔtra exēplū ioh̄. bab
tiste vestiti zona pellicea mat.
iȷ. Aut nō querendo necessa-
ria dubia cōtra xp̄i exemplū q̄
in medio doctor q̄siuit luc. ij.
Aut verecūdātes qn̄ nō sciūt
respondere ad quedā inutilia
sicut homerus ut r̄fert polic(r)a
tus q̄ ꝓbleuma pediculorū sol
uere neqens p̄ tristicia mortu
us est Aut sacramēto reueren
ciam nō facientes Cōtra exē-
plū militis qui precōse indut⁹
equū d̄scēdit in luto genua fle
ctēdo ad eucaristiā scd̄m suā
cōsuetudinē ut Cesari⁹ refert

in suo dyalogo· Secundo sūt alij verecūdātes pauptatem que est istrumentū humilitatis lima pccorū et xpi ornatus Alij celāt genealogiā paupe rū· Quo cōtra dicit de villhel· epo parisiens· qui scobā cū q p̄r suus pistor fornacem purgare solebat i camera sua semper habebat ut videret se de paupertate eleuatū Et ysaie· xlviij· Ecce excoxi te ḡ n̄ q̄si argentū elegi te i camino paup tatis ꝓpt̄ me faciā ut nō blasphemer gloriā meā alteri non dabo Tercō alij verent̄ detractōnes castitatis· et ɔtrahūt cōtra exēpla virginū q̄ etiā sanguinē effūdere nō erubuerūt vn̄ sap· iiij· Multigēa aūt impioꝝ multitudo nō erit vtilis et adulterine plātacōes nō dabūt radices altas nec stabile firmamētū collocabunt et si in ramis in tpe germinauerit infirmit̄ posita a vēto ɔmouebunt̄ et a nimietate ventorum eradicabūtur Quarto alij paciencīā recusantes verecūdāt̄ irā sopire ɔt̄ xpi verbū· In paciēcia vr̄a possidebitis aīas vestras luc· xxj· Quinto alij verēt̄ ignoscere in se peccātibꝰ ɔtra exēplū xpi qui tociens p serti die crucifixiōis offēsus omnia cōdonauit· Sexto alij abstinēciam verent̄ ꝓpter ob

lequētes cōtra exēplū Ioꝛati p mo dyalogoꝝ gg̅· vbi dicit̄ q i ɔuiuio carnes ɔmedere no lens miraculose piscē obtinuit Septio alij ex inertia et pusillanimitate timēt moituris mōtē ānūciare ɔt̄ exēplū ysa· dicentis Ezechie dispone domui tue q moirieris tu et nō viues ysa· xxxviij· Alij verecūdant̄ infirmis obsequi cristū fugiētes Alij verecundāt̄ corrigere vicia filioꝝ ācillaꝝ et famılie Quos oēs valde terrere deberet formida h̄ xpi sentēcia luc· ix· q me erubueit et meos s̄moēs hūc filiꝰ hōis erubescz cū veneit in maiestate sua et̄· ¶ Quo ad· iij· p̄ncipale notā dū q ad expellēdā verecūdiā valēt septē Prio ɔsiderare xpi maximā dehonoracōem in sua morte· nam ad festū pasche ď omni terra quasi aliq̄ ihrl̄m venerāt· xp̄s famosissimꝰ in v̄bo facto· et virtute fuēat· Crux turpissima fuit pena· attn̄ voluit in medio latronū educi et moi et nudꝰ ōnino exui q̄ omnia alia et aliam verecundiā maximā incutere potuerīt· At tamē ad hebreos· xij· proposito sibi gaudio sustinuit crucē confusione contempta quare ut ibidem dicitur Exeamꝰ extra castra improperiū eiꝰ portātes· Scd̄o videamꝰ exēpla

sanctoꝝ qui verecūdiā postpo
nētes virtutibꝰ insudarūt. nā
heb. xj. fide moyses grādis fa
ctus negauit se esse filiū filie
pharaonis. voluit enī magis
affligi cū populo dei q̄ʒ tēpora
lis pecc̄i habere iocūditateʒ. su
sanna magis voluit mori tur=
pit̄ q̄ʒ puritatē m̄rimonialē p
dē dan̄. xiij. Itē actu. v. ibāt
apl̄i gaudētes a ɔspectu cōsi
lij q̄m digni habiti sūt ɔtume
liā ꝓ nomine ih̄u pati Tercō
ꝑpderādum est q̄m malū ꝛ stul
tū sit dimittē opa bona ex ve=
recundia. nā tales faciunt sic
vir q̄ ꝓpter latratū caniculi ca
strū nō defenderʒ. sicut equus
qui trūcum vmbrosum formi=
daret Et sicut vidētes recti ꝛ
sani irrisionē cecoꝝ curuorum
ꝛ leprosoꝝ et iudicia eoꝝ fal
sa curare nō debēt. ꝓ nichilo
enī irrisiōes curāde sūt talium
Quo ɔt̄ leui. xxvj. dr̄ Terre=
bit eos sonitus folij volantis
Quāto valʒ ɔsiderare erubescē
ciā q̄m i futuro sustinebūt bo=
na facere erubescētes luc̄. ix. q̄
me erubuit et meos sermōes
et̄. Quito sexto ꝛ septimo va
let ɔsiderare tres radices vere
cundie male ꝛ illas extirpare.
Prima radix est amor placen=
di mūdo Sen̄. desines timere
si sperare desieris Idem nondū
felix es si non turba deridet te

math̄. v. Bti estis cū maledi
xerint vob̄ hoīes. Secunda
elongacō dei ab aīa q̄a si p̄ns
esset multū diceret quis illō p̄s.
Si ambulauero in medio vm
bre mōtis nō timebo mala q̄m
tu mecum es domīe. alias time
ret Figura huiꝰ est in petro q̄
xp̄m sequēs a longe ter nega
uit ex timore ꝛ verecūdia Ter
cia causa est auiditas honoris
trāsitorij qui cū a falsō attribui
tur faciliter perditur. ꝛ apud
nemin̄ē vliter honor habetur
Si inquit apl̄us hoībus place
rē xp̄i seruus non essem.

¶ Capitulū. xxiij.

Quia igitur sup̄bie vi
ciū causat iobediēciaʒ
ꝛ p̄ceptoꝝ transgres
sionem atq̄ʒ cōtēptū. Idcir=
co decimoseptimo tria princi
paliter de huiusmōi ꝓ nūc sūt
videnda. ¶ Primo quibus ex a
precepto sit obediendū Secū
do quid sit cōtēptus et q̄n mor
tale pecc̄m Tercō de inobediē=
cia q̄n sit mōtale pecc̄m Quan
tū ad. j. dubitat̄ an sb̄ditꝰ te
neatur prelatis suis in omībꝰ
obedire Rn̄ō thō. 2. 2. q. Ciiij.
ar. v. Obediens mouet̄ ad im=
perium precipiētis quadaʒ ne
cessitate iusticie. p̄t autē cōti=
gere ex duobꝰ q̄ subditꝰ nō
teneatur superiori suo i omibꝰ
obedire. vno mō ꝓpter p̄cepū

maioris ut dicit' Ro. xiii. sup il lud qui potestati resistit dei or dinacõni resistit. qui resistunt ipi sibi dãnacõem acquirunt. vbi glo. aug. Si quid iusserit imperator nũquid faciẽdũ est si cõtra pconsulem iubeat. rur sum si qd ipe proconsul iubeat et aliud imperator. nũquid du bitatur illo ɔtempto isti ẽ ser uiẽdũ. ergo si aliud imperator aliud de? iubeat. illo contẽpto obtẽperãdum est deo Ray. ad dit. si tamen dubitat subdit? vtrũ id quod pcipitur sit ɔtra deũ vl' nõ debet obedire nisi es set tale quid i quo nullo modo asset excusabil' ignorãcia. pu ta contra articulũ fidei. pcep ta vl' phibicões vl' gñale sta tutũ ecclesie. Alias bonũ sine q' pt esse sal? debet dimittẽ in terdũ pter bonum obediẽcie.

b ¶ Alio modo dicit tho. nõ te netur inferior suo supiori. obe dire si ei aliqd pcipiat in quo ei nõ subditur dicit enim. sene ca. iii. li. de beneficiis. Errat si quis estimat suitutem in totũ hoiem descendẽ pars eius me lior excepta ẽ. corpa obnoxia sunt et ascripta dñis. mẽs qdẽ est sui iuris. et ideo in hiis que pertinent ad inteiorẽ motum voluntatis homo non tenetur homini obedire sed in hiis que exteri? per corp? sunt agẽda

Inquib? tñ scdm ea que ad na turã corpis pertinẽt ho hoi obe dire nõ tenet' s3 soli deo. qr oẽs hoies natura sũt pares. puta i hiis q ptinẽt ad corpis susten tacõe3 et plis generacõnẽ. vñ nõ tenetur nec sui dñis nec fi lii parentib? obedire de matri monio cõtrahẽdo vel virginita te seruãda. aut aliquo alio hu iusmõi. s3 in hiis que ptinẽt ad dispẽsacõe3 vl' disposicõe3 actu um et rex hũanax tenetur sb ditus suo supiori obedire scdm racõem supioritatis. sic miles duci exercit? in hiis q ptinẽt ad bellũ. seru? dño in hiis q p tinẽt ad suilia opa exequẽda fili? pris i hiis q ptinẽt ad di sciplinã vite et curã domesticã et sic de aliis. Vlricus in sũma addit laici nõ tenentur platis ecciasticis obedire nisi in hiis ad quox obsuãciã se i baptis mo obligauerũt sc3 ut teneãt verã fidẽ cũ opib? qbz abrenũ ciauerũt dyabolo et omnib? po pis eius. Clerici aũt tenentur eis obedire i hiis que ptinent ad officiũ clericale ¶ Dubita c tur. ii. vtx religiosus teneat' in omnibus plato suo obedire Rñsio scdm tho. vbi supra. Et petrũ de thar' super. ii. dis. vl. q triplex est obediencia. Pri ma sufficiens ad salutem. seu necessitatem qua scilic3 obedit

quis i hijs ad q̄ obligat᷑·obligatur aūt r̄ligiosus ꝛ ad illa solū obedire tenet᷑ q̄ pꝯſſunt ad regularē ꝯſeruacionem ptinere vt ſūt ꝓmiſſa et illa ſine quibus religionis ꝓfeſſio nō ſeruaretur vt mutua obſequia et officia ꝛ huiuſmōi. Et i hijs prelato ſuo obedire eſt neceſſitatis· Secūda ē obediencia ꝑfecta que obedit in oi bꝰ licitis· ſꝫ illa nō ē necītatis ideo bern. li· de diſpē· et p̄cep· dic. Subditꝰ nec cit᷑ ꝓmiſſa ē ibidē dꝰ nec vltra promiſſum cogendus per legem obedire Tercia obediēcia ē indiſcreta que in illicitis obediret ¶ Dubitatur· iij· vtꝝ religioſus teneatur obedire prelato ſuo in hijs que ſūt ꝯt r̄gulā R̄n· ſm pe. de thar. in quodli. Eoꝝ q̄ religioſo a p̄lato ſuo iniūgūtur tria ſūt genēa Quedā ſūt ſm regulā· ut ea q̄ in r̄gula ꝯtinētur et ea que ad illoꝝ debitam obſuācīam expediunt vł requirūtur· In hijs nō eſt dubiū qui abbati p̄cipiēti teneatur mōachꝰ obedire niſi excuſetur racōnabili impedimento Alia ſunt preter r̄gulā ut que nec ibi cōtinētur nec ad illa expediūt vel ordinant᷑ vt leuare feſtucā. Et d̄ hijs eſt verior ꝛ cōmunior opinio ꝙ in leuiori bus q̄m ſit regula tenetur obedire. ſꝫ nō i ḡuioribus· que aūt oīno preter regulā ſūt in hijs nō tenet᷑ obedire· q2 nō tenetur niſi quantum ſe obligauit ſu a ꝓfeſſione perfecta tn̄ obediēcia etiā in hijs obedit Alia ſūt ꝯtra regulam ut quoꝝ oppoſita ibi precipiūt᷑ vł prohibentur· de hijs diſtinguēdum eſt· q2 quedam ſūt i quibus p̄latus p̄t diſpenſare· quedā in quibus nō p̄t eo ꝙ regula vł ꝯſtitucō prohibet· Aut ergo certum eſt r̄ligioſo ꝙ p̄latus in tali caſu in quo precipit nō p̄t diſpēſare· ꝛ tūc non debet obedire· Aut certum eſt ꝙ p̄t et tūc debet obedire. Aut dubium eſt an poſſit et tūc racōe dubij dico ſimpliciter ꝙ tenetur obedire hec de pe. ¶ In dubijs eni obediēdo alteri preſtim ſuperiori quis multipliciter excuſat᷑ Primo ſecūd ray· in ſūma Subditus qui mouet bellum dn̄o ſuo ſibi mandante Quādo eni ſubditus ꝓbabiliter dubitat an dn̄s habeat iuſtū bellū excuſat᷑ ibi ſubditus propter bonū obediencie· licet forte peccet dn̄s cōtra deū mala p̄cipiēdo· vn̄ augꝰ. li. cōtra manicheū. Vir iuſtus ſi forte ſb̄ r̄ge ſacrilego militet recte p̄t illo iubente militare vł bellare ſi quod iubet᷑ vł nō eſſe cōtra p̄ceptū dei certum eſt vel

vtrũ sit certum non est. ita vt fõtasse reum faciat iniqtas i perandi Innocentem autez mi litem ostẽdat ordo suiẽdi. sed intellige scđm vill. quãdo du bitat miles an assint ↄdicões reqsite ad bellũ iustum vicz p sona. res causa. animus. et au toritas. Item scđm hostieñ. in tellige probabilit dubitantẽ quando inqsiuit qñtũ potuit et periciores consuluit et semper dubius remansit. ne icõsciẽcia sit affectator ignorãcie. vnđ in rebus dubijs homo p illũi nacõe sui laborare debet ut do cet aug⁹. libro. lxxxiij. qstio nũ. et habet di. xxxvij. fiali di cẽs. Nõ omnis ignorãs immu nis est a pena. ille ei ignorãs pt excusai a pena qui quod di sceret nõ inueit Illis autẽ ig nosci hoc nõ poterit qui haben tes a quo discerẽt operaz nõ đ derunt Secundo excusat dubi um aliqualiter in reddẽdo debi tum in matrimonio i casu quo mulier crederet primum virũ defũctũ et iã aliũ duxit. et nũc audit pmũ virũ viuere. Nã ut tho. dicit. q. fali super. iiij. di xxxviij. Si post secundum cõ tractũ oriat aliqua dubitacõ de vita prioris viri ex aliq cau sa que certitudinem facere pos sit nec reddẽ debet nec exige re debitum Si autem causa il la faciat pbabilẽ dubitacõez debet reddere. sed nõ exigere Si aũt sit leuis suspicõ potest vtrũqz licite facere. quia đbet illã causaz poci⁹ abicere qz sm hõ ↄsciẽciam formare: hec tho. Tercõ excusatur in dubio etiã vbi supioris nõ arceat manda tum ut in scrupulos et timora tis dictũ est sup pmo pcepto de regula tercia pcci mortal. Item. iij. pcepto đ sacramẽto eukaistie et đ accedẽtib cũ re mõsu pcci Quarto excusant i dubijs obediendo religiosi eo modo q dictũ ẽ nũc. iij. dubio Quito excusat qs possessor ali cui⁹ rei quã credidit hõa fid fu isse suã eo q hz ↄtinuacõz pos sessiõis bona fide. iusto titulo et rẽ pscriptibilẽ ibi esse cdidit et sic pscripcõez habere locum credit licet iã incipiat ex aliq motio dubitare an res sit sua dic. eni hostieñ. q tal adhuc dicitur habere bonam fidem et vtetur fructibus et sic pscri bit đbet tñ ab alijs iqrẽ veita tẽ ut sic ad eã pueiat et illa p bat per iura canõica et ciuilia Idẽ dic berñ. i glo. ex đ rscip. sup. c. qm omẽ. Idez innocẽ in glo. ibidẽ. Dubitat. iiij. quo in dubijs qs sibi rectã ↄsciam debeat fõmaẽ R̃n. sm iohãnẽ de tãbacõ li. de cõsolacõe theo logie. xiiij. c. viij. i dubijs iqt

bonoꝝ viroꝝ vita aliis viuen
di debet esse regula Est igitur
respiciēdū ad facta bonorum
viroꝝ ⁊ discretorum Et si plu
res tales vel ut in pluribus ca
su tali eis occurrēte sic vel sic
se habere inuenires aut estima
cōne tua iudicares tūc et tu si
militer agere nō formides hec
ille ad idē ē Cancell. parisien.
de gersona tractatu de vita aie
lectōne sexta sic dicēs Genera
le damus documentū. credere
scꝫ facilit sapientum ⁊ bonorū
iudicō et ɔtra eoꝝ cōmūes sen
tencias nō leuiter sibimet for
mare scrupulos anxios ⁊ timi
dos Fallor si nō iubꝫ sapiens.
Fili ne iītaris prudēcie tue. et
rursus. noli trāsgredi termios
quos posuerunt pr̄es tui hoc p̄
cipue necāriū ē apud religio=
sos respectu supioꝝ suoꝝ hec
etiā apud ignaros dīnaꝝ le=
gū hec ille. Idē dicit de iunnio
ribꝫ theologis respectu sentē
cie seioꝝ in quibus vita et do=
ctrina i moribꝫ bois cōcordat
Et causaꝫ assigt Quia virtus
lōge cercitꝰ arte opat̄ ⁊ iuue=
nes passiōibꝰ obtenebrāt̄. p̄
fatis concordat Jero. sup illd
pū. iii. dicēs Ne imitaris pru
dēcie tue. prudēcie sue inqt in
nititur q̄ ea q̄ sibi agenda vel
dicēda videtur patrū decretis
ꝯ̄ꝑponit. ¶ Quo ad. ii. princi=

pale de ɔtemptu quid sit et qn̄
mortale pccm̄ Rn̄r Cancell. de
vita aie lectōe. v. vbi sic dic.
Cōsului sūmam dn̄i Anthisio
dorēs vbi loqtur de cōtemptu
⁊ dicit ꝙ ɔtemptus est appci
ari rem minꝰ iusto. Alio mō ē
rem negligere ⁊ de ea nō cura
re ut dū peccās habet cōcustā=
cias retrahētes ꝟ eas nō curat
aduertere. claudit ꝙ oculum
quodāmō et vertit tergum ad
eas Tercō mō est irasci rei taꝫ
q̄m vili ⁊ eā aspernari. pmū ē
malū. secūdum peius. tercium
pessimū. dicamꝰ ergo ꝙ i om̄i
pccō etiā veniali ɔmittat̄ cō
tēptus dei Primo mō vere vel
interpr̄tatiue. Secundꝰ ɔtēp
tus interuenire p̄t tā in mōta
li quā solo veiali. Tercius con
tēptus circa deū precipienteꝫ
⁊ erga p̄latum suum inquātū
prelatus est. nō videt̄ vnq̄m
fieri cū dliberacōe ɔpleta abs
ꝙ pccō mortali. et hoc vocat̄
ꝓprie ɔtēptus Nichilominus
aduertēdū est diligenter. ꝙ
īfert plurimū dicere aliquid fi
eri ex ɔtemptu. ⁊ alqd esse cū
cōtēptu Sicut refert aliqd fi
eri ignorāter. et aliquid ex ig
norācia. Dicit̄ quippe fieri ex
contēptu qn̄ cōtēptus est pri
cipalis causa talis actiōis sic
ꝙ illo nō existēte n̄ fieret actō
ita quis opatur ex ignorācia

qn̄ illa n̄ existēte nullo mō fie-
ret illud quod fit. prouenit aūt
actus nōnunq̄m cū cōtemptu
vere vel interp̄tatiue non tn̄
ex cōtemptu. q2 ɔtēptus nō ē
i causa s3 vl' īfirmitas. aut dbi
litas. aut ignorācia. aut affe
ctio vicōsa. aut libidiosa dn̄a
tur. sicut peccat aliquis qn̄q3
ignorāter. ita tn̄ ꝙ non mi9
operaretur qđ operatur si illud
cognosceret. ꝓpterea palā3 ē
ignorācia tūc non esse causam
agētem sed circūstātem ¶ Quē
admodū cōtigit in subditis q̄
dicūt se scādalisari đ factis su
periorum quos tn̄ ab actōib9
malis nō ɔpescere et scādali ces
sacō et p̄latorum vita bona s3
ita sibi blādiūtur et sup alios
querunt excusacōes in pcc̄is.

b ¶ Ex hijs oib9 nō videt' rgu
la generalis posse sumi de disti
ctōe int' mōtale et veniale pe
nes hoc qđ ē esse vl' non esse ex
cōtemptu ¶ Nā si capiatur cō
tēptus p̄mo mō nō ē nccē oē3
actū factū ex ɔtēptu esse mō
tale. dū sc3 de9 aut p̄latus ap
preciat' mi9 iusto. solū veiali
ter ꝛ ex ɔtēptu tali mētit' ali-
q̄s. aut ociose iocatur. vellēte
resistit p̄mis motib9 ¶ Simil' ex
secundo ɔtemptu p̄t eueire q̄3
uis nō ita leuit' ꝛ frequēter de
niq3 act9 qui ꝓuenit delibera
te deliberacōe cōpleta ex tercō
ɔtēptu ut michi videt' est sem
p mortal' h3 eni fit qn̄ peccans
attēdit ad precipiēte3 ꝛ ad p̄
ceptum eius licitū siue deus sit
siue prelatus ꝛ ꝓpter vilipēsio
nē et aspernacōnē p̄cipientis
suiq3 p̄cepti assurgit effrēate
ad actū talē faciēđ vl' obmit
tēdum. alioquīn non factur9
vl' nō obmissur9 hoc ꝓprie est
agē ex ɔtemptu tāq3 si dicat
ut aliqui. Ego in despectū ve
stri et quia sic precipitis agā
oppositū. hec cancel. parisien.
de gerso. Ad idem ē tho. ut su
pra p̄cepto. j. de supbia. satis
etiā ɔcordare videtur hūber-
t9 sup li. ɔstitucōnū vbi addit
ꝙ maioritas. ꝛ minoritas ɔtē
ptus īsurgit ex m'ltis. Aliqn̄
ex magnitudie rei ɔtēpte. ali
qn̄ ex numero ɔtemptoꝝ. ali-
qn̄ ex ɔtemnentis magis debi
ta subiectōe. aliqn̄ ex actus i
tensione. aliquando ex frequē
cia. aliquando ex obstinacōne
aliquando ex ɔtemnentis mo
dicitate. Est aūt differēcia in
ter negligenciam et cōtēptū
s̄m btūm bern̄. q2 negligēcia
est lāguor inercie. s3 ɔtempt9
est tumor supbie. ¶ Quo ad i
iij. p̄ncipale quale sit peccatū
inobediencia Rn̄det vlricus li.
vj. tractatu iiij. Inobediēcia
exhibita p̄lato n̄ ē s̄m se mor
tale pcc̄m n̄ sit ɔt' p̄ceptū eius

Quia ipse platus ideo mandatum tēperat. qr nō vult sBditū p qlibet leui causa expone discrimini mōtal pcci. Dixi9 autē fm se qr ex aio nō obedientis simplici mandato pt hoc fieri mortale pccm scz cū hoc facit ex tali ɔtēptu auctoitatis plati cp intendit ei nō obedie etiā si pciperz id quod mādat

¶ Sequitur secūdū preceptū. Capitulū pmū

PReceptum secundū est Nō assumes nomē dei tui inuanum Nō enim habebit de9 insonte q assumpseit nomē

a ei9 frustra ¶ Circa quod ponētur quinqz capitula. Primum est de intellectu verbox hui9 pcepti i genali a de iuramēto licito. Alia vero erūt d modis hoc pceptum transgrediendi.

b ¶ Quātum ad pmum notād scdm tho. x x q. Cxij. Et scdm alexādrū de hal in suo. iij. di. xxxvij. cp non est intelligēdū hoc pceptum solū d hoc nomie deus: cp illud non sit inuanum assumendum. s est intelligēd de omni nomine p qd racōnali mēti de9 innotescit. sicut sūt illa nomina. creator. rdēptō. gubnator mūdi a similia. non enī differt p quodcūqz nomen dei periuriū cōmittatur. noib9 quippe dei debetur reuerencia ex parte rei significate que ē vna non aūt ex pte vocum iō dicit in singulari non assumes nomen dei tui inuanum ¶ Se c

cundo notandū cp ibi non prohibetur omnis assumpcō diuini nominis. quia illa pt multis modis bñfieri ut in orōnibus dei laudib9. et benedictionib9 eccie ac exorzismis a in sermonibus. nec phibetur hic omis iuracō per nomen dei. qr illa pt etiam multis modis benefieri Sed hic pprie phibetur vana assumpcio diuini nois que fieri pt vana scdm tho. vbi pus dupliciter. Vno mō scdum seipam scz qr nō habet firmamētū veritatis ut qn qs falsū iurat que iuracō ē hic phibita et principalit est periurium a pccm mortale ut dicetur Et hō volunt glose. j. exodi. xx. sup hoc pcepto. que dicit nō assumes scz iurando p nichilo Secunda est deutro. v. Non assumes scz iurando p re que non ē Secundo dicitur assumpcō diuini nois vana ex parte iurantis. ut qn qs iurat verū a tamē ex leuitate a sine iudicō discrecōnis et tunc licet nō sit semp pccm mōtale. ē tn semp pccm a disponit ad lapsum et periuriū Tercō notādū cp dei nomē

valde honorifice ē tractādū ꝓpter causas rccitatas prio ꝑcepto ĉca finē in tercō ꝑcepto ꝑticulai Et qñ aliter fit ġuiter peccare cōtigit· Additur aūt huic sic ꝗ pmo precepto pena Ideo quia ad ea ad que hoies proni sunt pene tāquā medici ne addende sūt scōm phm· ijᵒ· eth. Ad ydolatriā autem proni fuerunt iudei qꝛ inter vl' cca ydolatrias ꝯgebāt· Ex ligue etiā lubricitate hoies ꝓni sūt periurare· ideo dicit nō eni habebit deꝰ isontē q̄ assumpserit

d nomē eius frustra· ¶ Dubitatur·j·an licitum sit iurare Rñ· scōm tho·r·r·q·lxxxix· Et ꝑm alios doctores ꝯmunit' super iij· di·xxxix· Iuramētū ꝑm se nō est malum sed ꝑt esse licitū ꝗ honestū patet pmo deu·vj· Dñm deū tuū timeb et ꝑ nomē eiꝰ iurabis Itē apl's iurauit in epl'is suis·ij·cori·j·Ego testē deū inuoco in aiam meaꝫ ro·j· Testis est michi deꝰ cui ꝑuio· Secūdo ad idē est augꝰ·li·cōtra mendaciū et in sermone domini in monte· et in sermōe de verb apostoli Tercō ptꝫ ex bona origine iuramti et fine·itroductū enim ē ex vera fide qua credūt hoies habere ifallibilē veritatem deū et vniūsalē oim cognicōem et ꝑuisionē· ꝗ ideo ipm i testē dictorum suoꝝ inducūt tāqm̄ eū qui nec fallere nec falli potest quē nichil latꝫ Finis etiā iuramti esse ꝺbꝫ ad certificādū homines de dictis ad finiendū ꝯtrauśias ut dicit apostolꝰ heb·vi·nec obstat illud math·v·Ego aūt dico vobis nō iurare oino· qꝛ cū ibi negacō ꝑponit' signo vniūsali affirmatio ē sensus ꝑm bonauē· non iurare oimode et nō in omi casu quod verꝫ est qꝛ nō ꝺbet fieri leuit' et sine comitibꝫ dicēdis·si autē cristus dixisset ōnino nō iurare cū ibi negacō seqtur sensus esset ꝙ i nullo casu esset iurandū·nec est iuramētū desiderandum tanqm ꝑ se bonū sed tāqm medicia quedam cōtra malum ꝓximi sine qua nō curatur ꝓximus vl' iuuatur ut dic augꝰ· sup eplam ad gal· ideo math·v·sit sermo vester est est non non quod aūt hijs habūdāciꝰ ē a malo ē· ¶ Se

e cundo dubitatur quid sit iuramētum Rñdet augꝰ·iurare ꝑ deū ē deū testē inuocare Ray· dicit Iuramētū est affirmacio vel negacō de aliq' sacre rei attestacōe firmata·dic etiā hostieñ· ꝙ ꝑ fidei interposicōem obligatur quis sicut ꝑ iuramētum· Sed quereres qd ē iuramentum licitum Rñ·ꝙ iurare licite ē reuerēter deū testē inuocare ad ꝯfirmacōeꝫ veritatis de

qua audiẽs nõ est certus et cui non assentit simplici assercõne in causa vtili ei qui iurat vł ei cui iuramẽtum pstatur· vel cõ munitati Ex quo patet primo male iurare eũ q̃ irreuerẽter iu rat puta ĩ loco. tẽpore. vł ver= bo indecẽti diuinũ nomen assu mendo in testimoniũ· Secũdo male iurat qui d certis alteri iu rat ut q cras dies erit ꝛ silib9 Tercõ vane iurat quando sine iuramẽto alter crederet dicẽti Quarto vane iurat qñ aliquis dicẽti nõ credit ĩ causa nullius vł modice vtilitatis ꝛ tñ iurat patẽt oĩa ex descripcõe Quin to sequitur q omne iuramẽtũ a malo aliquo occasionem ha bet ptz q2 a malo ignorãcie al teri9 quẽ certificare optet Vñ dñs ait· sit smo vr̃ est ẽ nõ nõ qd autẽ hijs habund ancius ẽ a malo est scilicz ignorãcie nõ semp a malo pccĩ pprĳ· Ter cõ dubitat' quot modis et per q̃ verba fiat iuramentum Rñ· ĩ genere triplex est iuramtum Primũ qñ hõ inducit dĩuĩ te= stimoniũ ad cõfirmacõez psen ciũ aut pteitoꝝ ꝛ vocat' asser toriũ ut cũ dic· Testis ẽ michi de9 q ita est vł q ita fuit aut dic p deũ ita fuit ꝛ sic de alĳs hoc enĩ est ita sicut de9 ẽ michi testis ut dicit aug9· in quodã sermone de periurio vł dicit de us scit q verũ loquoꝛ et sic de alĳs similib9 locucõnib9. Se cũdũ iuramentum dicitur pro missoriuũ· cũ quis diuinũ testi moniũ inducit ad ꝯfirmandũ aliqd futuꝝ ut cũ dicit quis p deũ ita faciã vł testis ẽ michi de9 q volo cras soluere· Terci um est execratoium cũ quis se aut aliquid sui vł ad se ptinẽs obligat deo ut iudiciũ suum ĩ illud exerceat si nõ est veꝝ qd dicit· aut si non faciet qd pro mittit et similia. Et hoc vocat' execratroriũ iuramẽtũ· Qñ hõ creaturaz aliquam vel magis ꝓprie bonũ qd ex aliq̃ creatura percipit deo obligat vel ipig norat ut scz in illo puniatur ni si eueĩat illud ꝓ quo iurat. aut ita sit sicut iurat· vt cũ dic. ita viuat fili9 me9 est sensus nisi ita sit sicut dico· aut nisi imple uero qd promitto. nõ viuat fi li9 meus. aut cũ dicit Sic me de9 adiuuet est sensus nisi ita sit sic dico· aut faciã quod ꝓ= mitto nõ adiuuz me deus· aut cũ dic. p salutem meam ẽ sen= sus nisi ita sit nõ sim saluus· ꝛ sic iurauit ioseph· geñ. xlĳ· p salutem pharaonis ut sit sen= sus· nisi ita faciã ut dixi nõ sit salus pharaõi· aut cũ iurat qs per aĩam suam aut p aliam rẽ q̃m diligit sic apostol9 iurauit ĳ. corĩ· j. dicens Testem deum

inuoco in aiam meam Et scđm alexā· vbi prius Execratoriū iuramentū est .g. ue iuramētum qz ibi de⁹ inducit̄ ⁊ ut testis ⁊ etiam ut iudex scꝫ ut i puniēdo oñdat aliquē mendacem et sic det testimoniū otra iurātē per penā eius Itē notādū scđm doctores di. xxxix· tercij nō est mai⁹ saltē scđm se vł ad min⁹ ita magnū est iuramētū qđ fit p solū deū sicut qñ otigit iurare p euāgeliū· aut sup corpus xpi· aut sup crucē Itē nō ē putādū ꝙ puū sit iuramētum qñ fit ext̄ iudicium· aut sine solēnitate· ymo iuramētū p deum est maximū qñ fit ext̄ iudiciū aut sine solēnitate ut dic̄ gre. et aug⁹· ad publicolā· ideo dicit btūs iero· habem⁹ in lege dei sciptū Nō periurab in noie meo· nec pollues nomen dei in vanum Ideoqꝫ āmonēdi sunt ut oēs diligenter caueāt piurium nō solū in altari seu scōrum reliquijs ꝫ etiam in omūi loquela Sed diceres q̄re tunc fac̄ ista ecclia scꝫ sup crucē eukaristiam vel sup euāgelium iurare et̄· Et quare iūamenta publica cū ceremonijs plus reputat· Rñ· triplici rōne· primo ut iurās tieat eo mag̃ falsitatē dicere ex hꝯ ꝙ sibi ad memoriā r̄ducitur beneficium redempcōis nostre factū p cristū ꝓpter quod nullo modo debet offēdere deū· Secundo ut magis ⁊ expssius recordet̄ se iurasse ⁊ sciat pluribus ostare ⁊ sic nō facilit̄ transgrediatur Tercō ut ex hꝯ appareat ꝙ oino deliberate iurauit ut postea se nō excusare possit p hoc ꝙ in opiate ⁊ surrptcie applicat⁹ fuit ¶ Quāto dubitat̄ dictū .g. ē ꝙ iurare est deū testē iuocare· et cū aliqs inducit̄ in testē fit illo fine ut ipē testis manifestet veritatē circa ea q̄ dicūt̄ modo de⁹ nō manifestat veritatem q̄ p nomen eius iuratur Rñsio scđm tho· 2· 2· q· lxxxix· ꝙ ymo de⁹ sepe māifestat an verꝫ sit quod dicitur etiā in p̄senti· aliqñ p internam inspiracōem· aliqñ p facti nudacōeꝫ dum scilicet producit̄ in publicum quod occultum fuit aliqñ etiam manifestatur per penā mencientis· quando quis execratorie iurauit vbi deus simul est iudex et testis· Ad propositum refert vincencius in speculo hystoiali li· xxiiij· c· xxiiij ꝙ ad karolū magnum venerunt due sorores ducis cuiusdam francorum contra eum de temporalibus rebus oquerentes· karolus igitur neganteꝫ ducem iurare fecit p sanctū silviū martirē ꝙ nichil teneret̄ sororibꝫ de hijs in quib⁹ cōtra

eũ agebãt· qui cũ let⁹ iurasset crepuit medius stati ⁊ p aluũ stercora pruperũt· sanguisq; post q̃z exiuit oculos aures os et ei⁹ nares vitam infra duas horas termiauit Itẽ refert idẽ li·xij·c·lxxiij· et gre· turonẽs q̄ ad sepulchꝝ bti pangracij martiris p dyoclecianũ marti risati anno·xv· etatis sue q̄s quis falsum iurare voluit nũ= q̃m ad cõcellã chori ecclesie ve nit quin aut stati a dmõe cap t⁹ isanit· aut cadẽs in pauimẽ tum portin⁹ exspirat Item idẽ li·xxiij·c·xc· Quidam nomie bernnus in rebus ecclesie san cti quintini martiris falsũ fe rebat testimõiũ volẽs aufer= re quãdã siluã· Quem martir in somnis redarguẽs ei⁹ nasũ tenendo falsatorem pclama= uit expgefactusq; cũ visũ vx ori recitaret et faciẽ aq̃ laua= ret nasus i aquã cecidit· q̄ ter rit⁹ ad placitũ quo eadẽ cãci= tatus erat ire r̃cusans nasũ au reũ cũ cathxis aureis artifici= aliter appẽdit· Quẽ iterũ mi= nis sanct⁹ p visum coegit ut nasum artificialem peiora non passurus deponeret in testimo niũ falsitatis· q̄d et factum ē in ecclesia sancti p̄fati Itẽ idẽ li·xxiij·c·cix· Quidã solidum argenteũ a p̄re mutuauit quẽ iuramẽto postea negauit se ac

cepisse a p̄re cui pater· iura mi chi p sanctũ andomanũ te ve ritatem asserere· q̄d cũ faceret erecta manu statim oculi ei⁹ c̄puerunt ⁊ die tercia miserri ma morte decessit Idem li·x·c· Cxv· refert Quo i alexãdria vidua ditissima melancia accu sauit iudicialiter eugenium v̄ ginez q̄ se veste mõachi iduit Accusauit in quã melãcia eu= geniũ quẽ iuuenculũ putauit eo q̄ sine copulis iungi nollet Et famuli famuliq; vdue te= stimoniũ dederunt ibidem fal sum dicẽtes se vidisse eugeniũ velle vidue vim intulisse Euge ni⁹ igitur cũ se virginẽ osten deret patri suo iudici liberat⁹ est Sed non diu post vidue do mus cum omib⁹ inibi existen tibus celica flãma cõbussit· p hibebit autẽ de⁹ testimonium veritatis occulte· i iudicõ fina li manifeste qñ illũiabit absc̃õ dita tenebraꝝ ⁊ mãifestabit c̄silia cordiũ·j·corn̄·iiij· Et illd̄ testimoniũ nulli iurãti deficiet ¶ Quito dubitatur q̄ et quot h requirũtur ad hoc q̄ iuramen tũ sit licitũ R̄n̄· q̄ tria icre·iiij poita vbi dicitur iurabis viuit dn̄⁹· in veritate· iudicõ· et iusti cia· sup quo dicit iero· tres es se debent comites iuramẽti· iu dicium vicz veritas ⁊ iusticia Primũ hoꝝ q̄d se tenet ex pte

iurātis est iudicium discrecōis ut scȝ nō iuret leuit᷑ ꝯ cū discre cione et discussione quītuplici ter· Primo ꝙ illud quod iura= re vult possit facere Secundo an sit faciendum et quid ex hꝯ seq̄ possit ⁊ accidere Tercio lo cus debitus et tempus debitū in conuiuio enim et loco sola= cioso et sic de tempore· pericu= losum est iurare. quia ibi mi= nus consueuit homo deliberare Similiter quando quis irasci= tur Quarto an subsit causa ra cōabil᷑ ⁊ necēria q̄ꝝ vna ē vti litas ꝓxi q̄ ñ cēdit ñ q̄s iuraue= rit vbi tñ ꝓxio nō expedirȝ nō cēdere Alia causa ꝓpt᷑ q̄ȝ q̄s p̄t iurare ē vtilitas sui scȝ iurātis ut i casu q̄ᵒ optȝ hoīeȝ se expur gare p iuramtū Alia cā est ut exerceat᷑ publica iusticia iō iu dices hn̄t ꝯpellē testes ad iu= rādū i casibꝫ d̄ veritate dicenda Alia causa ē ꝯuis vtilitas vt cū pn̄cipes int᷑ se volūt facē fe dera pacis· aut s̄bditi iurāt fid litatē suis supiorib꞉· ā ꝓ ꝯsue tudine ecc̄ie fuāda· Qn̄to ut fiat reuerēt ⁊ deuote· cā ē q̄z i quolibȝ iuramto p nom̄ dei siue fiat i iudicō siue ext᷑ iudiciū ad ducit᷑ i testē deꝰ· iō q̄blibȝ iu= ramtū dȝ cū maxia r̄uerēcia fi eri ꝓpt᷑ singlarissimū hoīeȝ q̄m hꝯ tenet᷑ tāto dn̄o tāq̄m tremē de maiestati ꝓ q̄nto ē deꝰ qui

noīatur et i testē adducit᷑ omi terreno dn̄o et teste r̄uerbiliō ob cuiꝰ rei ꝯn̄sionē pueri iura= re nō pmittūtur an̄ etatē pub tatis q̄z deliberare plene nō p̄= sumūt᷑· piuri etiā nō admittū tur iurare q̄z p̄sumit᷑ ex priori eos reuerēciā d̄bitā iuramēto nō exhibere Et· xxij· q· v· dr̄· honestū ē ut q̄ scis audȝ iurare hꝯ ieiunꝰ faciat cū oī hōestate ⁊ tiore dei Ex quibꝫ ptȝ q̄ȝ ma le faciant hij quoꝝ fere semp ꝯm verbum est· p deū· p deum sanctum· p creatorē meū· sic me deus adiuuet· testis est mi chi deꝰ et p filia· si eni famuli pncipum audiente eoꝝ dn̄o non nisi cū timore et reuerēcia eum nomināe audent ut coraȝ papa fit pfectissime p̄r Et co rā regibꝫ ābasiatores eos noi nādo caput et genua inclināt Et oppositum faciendo parui pēdere iudicantur dn̄os Quā to plus cū sūma reuerēcia deꝰ in testem assumendus est Se cūdū et terciū cca iuramēti co= mites se tenet ex pte eius q̄d p iuramētum confirmatur· est eni secūdus comes veritas ut scȝ veꝝ sit id quod q̄s iurat iu= ramento assertorio et q̄d quis ꝓponat facē illud q̄d iurat iūa mto pmissorio et ut adhibe at diligēciā sibi possibilē ut ad ipleat ⁊ veꝝ faciat q̄d iurauit

Terciũ ẽ iusticia q̄ requiritur ĩ iuramẽto ꝓmissorio ut scʒ illd qd q̇s ꝓmittit mediãte iuramẽto ꝓmissoio sit licitũ nec sit impeditiuũ melioĩs boĩ q̄ sit nullã ĩcludẽs ĩiq̄tatẽ q̄ntũ boĩ apparere p̄t hũanitus qñ iurat Qñ igit̃ vnũ ðfecit de tribꝫ comitibꝫ aut plura deficiũt ẽ iuramẽtũ illicitũ q̄ tãto peiꝰ q̄nto plures et p̃ncipaliores c̃cũstãcie ðsũt Qñ vẽo tres comites assũt iuramẽtũ ẽ licitũ et meritoriũ ṗmo cultꝰ v̇tutis latrie vñ augꝰ. ĩ ſmone ð ꝑiurio. q̄ntũ inq̇t ad me ṗtinʒ iuro magna necitate cõpulsus cũ video ꝙ ñ iurẽ nõ michi credi. et ei qui michi nõ credit ñ expedire ꝙ non credit. hac perpẽsa racõe q̄ ɔsideracõe deliberata cũ magno dico timore corã deo ita ẽ aut testis ẽ michi deꝰ. aut scit cristus ꝙ sic est.

¶ Capitulũ Secũdũ

a Contra hoc preceptum peccant multi. primo ꝑiuri. ¶ Vbi tria sũ p̃ncipalit̃ notãda. Primo q̄d sit periurium. Secundo quotuplicit̃ fiat ꝑiuriũ q̄ qñ sit mõtale vl̃ veniale peccatum Tercĩo an periuriũ sit maius pc̄c̄m q̄m homicidiũ q̄ que pene sint ꝑiurĩj Est autẽ periuriũ ut dicit mgr̃ li. iij. di. xxxix. Mẽdaciũ iuramẽto firmatũ q̄ capit̃ ibi mẽdaciũ large taʒ ꝑ eo qd dicit̃ ɔtra mẽtẽ q̄m ꝑ eo qd nõ ðr ɔtra mẽtẽ dũ tñ sit falsũ qd ðr. vl̃ ſm alios ꝑiuriũ ẽ iuramẽtũ illicitũ et ĩdebitũ. vñ quodcũqꝫ ex tribꝰ comitibꝫ iuramẽti defueit scʒ v̇itas iusticia vl̃ iudiciũ periuriũ est. nõ tamẽ eodem ordine Sed ṗmo quidẽ q̄ p̃ncipaliter periuriũ est. q̄ndo deest v̇itas secũdaio autẽ qndo deest iusticia Quicũqꝫ eĩ iurat illicitũ ex hocipõ falsitateʒ incurrit. q̄r obligatꝰ est ad hꝺ ꝙ contrarium faciat. Tercio vero qñ deest iudiciũ quia cũ indiscrete iurat ex hocipõ ꝑiculose ɔmittit falsitatẽ incurrendi. Et sic capitur periuriũ large et nõ est semꝑ mortale peccatũ ꝑiuriũ istis modis oĩbꝫ

b ¶ Scd̃o notãdum ꝙ q̇ scienter iurat falsum. scienter ĩq̄ã quo ad dictum et quo ad iuramẽtum est vere q̄ ꝓprie ꝑiurꝰ q̄ est semꝑ pc̄c̄m mõtale Cuiꝰ racõ assignatur sc̄d̃m tho. vbi prius q̄r ꝑiuriũ de sui racõe importat cõteptum dei. vñ de se ĩportat irrũerẽciã dei ipsũ ĩducere in testẽ falsitatis. q̄r ꝑ hꝺ significatur vl̃ ꝙ deus veritatem non cognoscit q̄ sic testificat̃ falsũ ex ignorãcia aut sigficat̃ ꝙ testificatur falsitatẽ

quorum vtrūq; est magna dei irreuerēcia Est eni sic deū iuocare tātū ac si deus nō cognoscerz veritatem et sic ex ignorācia testificet' falsum vel si cognoscit eam tūc est ac si scient' approbet et testificet' falsitatez Item piuriū ppriū est mōtale· quia directe cōtra pceptū dei sc; nō assumes nomē dei tui in uanū Et cōtra illud leuiti. xix·
c Nō piurabis in noie meo· Ex quibus seqtur q piuriū ad minus nouē modis cōmittit' Primo qn qs falsum iurat solēnit' in pñcia iudicis q delibetauit tā de dicto cfirmato qm de iuramēto· Tal' piurās nō solū mortalit'· s etiā enormit' peccat vñ p tres digitos quos ponit sig= ficat' q corpus aiam et famā impignorat deo derelicto ipsi dyabolo. nā ibi ppt' circūstācias grauius quis peccat quia i iudicio Et qr multum deliberate piurat ut dicit ray· qui inqt iurat p deum multū obligat'· q vero p deū et euāgelium magis obligatur· qui istis adiūgit sanctorum rliquias magis obligat'· et ita crescētibus solēnitatibus crescit obligacō Secūdo piuriū facit q extra iudiciū vl' non solēnit' falsum iurat deliberās prius de dicto et de iuramēto et tal' etiā peccat mōtaliter minus tamen qm pcedēs

vnde tho. 2. 2 q. xcviij. arti. iiij· vult q grauius est peccatū si quis p euāgeliū solemniter iurans piuret qm si per deū cōmuni sermone periuret et tum ppter scādalū· tū propt' maiorē deliberacōem. Quibus eqlit' hinc inde positis grauius est si quis p deum iurans piuret q; iurās per euangelium Et sunt talia periuria valde grauia peccata quia cū deus sic assumitur tanq; testis falsitatis assumit' cōtra secūdum pceptum· Est eni ut paulo āte dictum est. ac si deus nō cognoscat veritatem et sic ex ignorancia testificet' falsum· vl' si cognoscat eā tūc est ac si scienter approbet. et testificet' falsitatē Quorū vtrūq; est magna diuine veritati iniuria· Tercō periurat qui ex d lapsu lingue iurat Si quidem aduertat se iurare et falsū esse quod iurat nō excusatur a peccato mortali. sicut nec a dei cōtemptu. nā ad hoc q aliquis peccet mortaliter saltem non ex habitu requiritur q suum peccatum plene sit volūtarium directe vl' interptatiue quod dicitur ppter istū qui cum deliberare posset: deliberare cōtemnit· Si ex tali contemptu deliberacōis ex surrepcōne periurat videtur multis q talis non ē excusandus a peccato mōtali

nō aūt sic ꝑ omnia de isto qui deliberare obmittit nō ex cōtēptu sed ex negligēcia· si autē non adūtat aliqs se iurare falsum· nec falsum esse qd asserit tūc non videt habere intencōnem iurādi nisi ex habitu male introducto fōte iuraret· iō a crimine piurij excusatur. sic cum quis iurat in conmuni sermone nō aduertens quē inuocet et ad quid· sed ex quadā cōsuetudine mala. aut alia surrepcōne mala iurat. tūc ñ peccat mortalit sed appropiquat

e ad mortale ¶ Quarto periurat qs ioco falsū sciēter cōfirmādo ꝛ mōtalit peccat vñ dic sc̄us tho. vbi prius. ꝙ ille q ioco se piurat· nō euitat diuinaꝫ irreuerenciā. sed quo ad aliqd adauget eā. magnū eni est ꝛ maior irreuerencia dei cū in ioco assumitur testimonium falsitatis quā ex aliq necessitate hoīs. Et sicut homo non euitat diuinā irrueréciam sic nec pec

f catū mortale· ¶ Quinto periurat et peccat mōtalit q iurat aliqd verū qd tñ credit falsū· qꝛ iurādo mētit et fallere intēdit mediante iuramento ꝛ itēdit illud quod credit falsū cōfirmare mediante iuramēto ꝛ per testimoniū diuinū Exēpli gracia mercator hꝫ duo dolia vini ad vēdendū· in vno scit corruptū vinū esse i alio sanū sed a casu trāsponuntur vasa ista Si igitur mercator intendit ambo i eqli precō vendere ꝛ ex errore iurat ꝙ in· a· dolio sit sanum vinum in quo in veritate ita est. ꝗ mercator putat solū sanū vinū esse in· b. dolio. verū iurādo periurus est. qꝛ mētitur ꝛ ↄtra cor loqt Sexto periurat qui dubitat an sit verum qd iurat ꝛ tñ dicit se scire ꝙ verū sit· Et si hoc ex deliberacōne et ex ꝓposito fac ē mōtale peccatū ꝛ mai? si est solēnisatum Racio est qꝛ talis iurat se scire certū esse ꝑmonē sic esse et hoc est mēdaciū qꝛ non scit sic esse ꝗ dubitat est ergo mēdacium iuramēto firmatū· scita igitur ꝓ scitis pt quis iurare Credita solū ꝓ creditis et dubia ꝓ dubijs debet quis iurare vel tacere Septimo periurat ille qui falsū iurat qd credit esse verū licet nō tam grauiter peccet sicut quit? cum ille nō intendat fallere sic quitus· nec intēdat mēdose ꝑ nomē dei testimoniū eius inducere non tñ ē a pcco imunis Quia ut dic bonauē· sup· iij· di. xxxix· Quāuis tal non ↄtemnat veritatē ex certa sciēcia adducēdo eam i testimoniū falsitatis ↄtemnit tamē ex ipsa temeritate. a deo eni nomē dei terribile ē· ꝛ venerabile

q̄ nullꝰ debȝ ip̄m in testē assu mere nisi noverit quid loquat᷑ ⁊ sit certus de veritate dicti sui nā ignorācia nō excusat in to
g to in tali iuramēto ¶ Octauo periurat quis qui iurat falsum deliberās de dicto sed nō de iu ramēto Et sic forte p̄t ꝯtingē q̄ hō periuret sine peccato mō tali tn̄ ad miꝰ ē veniale gros sum ⁊ p̄iculosū ⁊ multū appro pinquat ad mōtale pcc̄m· Nō no ꝯtigit aliquē iūare qui nec deliberate de dicto nec de iura mēto ſ; totū ꝓfert ex quadaȝ surrepcōne nō ex ꝯsuetudine vel habitu· siue quando iurat in ꝯmuni ſmone. nō attēdens quē inuocat et ad quid sed ex quadaȝ surrepcōne iurat ⁊ sic nō peccat mortalit᷑ sed venia lit᷑ minus tamē quā ille q̄ deli berat ꝺ dicto non de iuramēto Quod eni ex sui repcōne ꝓce dit ꝑfecti voluntarium nō est Ad hoc aūt q̄ q̄s peccet mōta lit᷑ requirit᷑ q̄ suū peccatū sit plene voluntriū directe vl᷑ in terpretatiue quod addit᷑ ut in
h iij.patuit ¶ Quāte vero gra uitatis sit periuriū quo ad.iij· patet p̄ sanctū tho· vbi prius ⁊ q̄dlibe·j·q.ix·ar·ij·ex quiq̄ Tū q: in se grauiꝰ ē q̄ȝ homici dium ſm tho· Tū q: diuini no minis quedā abnegacō Tum q: di i suo noie ifamacō Tū q: ab eccia g̃uit᷑ punit᷑ Tum etiā q: a gentibꝰ horrēdū cēset᷑ oia p̄ret᷑ quartum patent per tho· in quodlibe· vbi prius .vbi sic dicit apl̄us dic̄ ad heb.vj.Ho mies p̄ maiores sui iurat ⁊ ois cōtrauersie eoꝝ finis ad ꝯfir macōeȝ ē iuramētū Frustra au tē i causa hoīcidij ꝯtrausie finis esset iuramētū si homicidiū gra uius esset quā periuriū· p̄sume ret᷑ enim q̄ qui maiorē culpaȝ homicidij cōmisit non vereret᷑ minorē periurij icurrere. vnde ex hoc ipso q̄ in causa cuiusli bet pcc̄i defert᷑ iuramēto māi feste oñdit᷑ q̄ p̄iuriū ꝓ maxīo pcc̄o debet haberi· nec imerito quia periurare nomē dei videt᷑ quedā diuini nois denegacio vn̄ secūdū locū post ydolatriaȝ pcc̄m p̄iurij tenet ut ex ordie p̄ceptoꝝ ptȝ· sed ⁊ apud gēti les iusiurādū erat honoratissi mū ut dicit᷑ in p̄ncipio metha p̄hice Itē ſm bern̄. nec deꝰ nec homo p̄t dispēsare i p̄ceptis p̄ me tabule ſ; p̄iuriū ē ꝯtra p̄cep tū p̄me tabule· hoīcidiū aūt cō tra p̄ceptū secunde tabule. nō occides cū q̄ deꝰ vel hō p̄t dis pēsare ergo p̄iuriū ē grauiꝰ ho micidio Itē p̄iuriū ex obiecto ē peccatū in deum· homicidium ex obiecto in proximū· sed ex obiecto attēdit᷑ g̃uitas pec cati p̄ncipalit᷑ g̃ et· Qꝺ autē

homicidiū grauius puitur in ecclesia. racō est q2 grauius nocumentū iterdū hoib9 imminet etiā ex minori culpa. scd̄m iudiciū tn̄ dei mai9 peccatū grauius punit᷑. hec tho. Rich᷑. tenet q̄ homicidium sit grauius piurio q2 cōtra caritatē q̄ pximus est diligēdus. periurium vero est cont᷑ virtutē latrie piurus eni iurat verū q̄d falsū ē

Quartum q̄ ecc̄ia grauit᷑ puniat periurium pat3 q2 periurus deb3 agere penitēciā. vij. annis. xxij. q. i. p̄dicādum. Et hosti. dic̄. li. ij. q̄ piurus quātūcumq3 agat peītēciā testificari nō p̄t. Quāuis alij penitentes. licet fuerint criminosi possint testificari intellige qn̄ semel ɔtra periuriū probatum est. racō dicti est q2 alias nimis piuriū fier3: Et q2 ip̄m iuramētū ē de se substancia testimonij. Infamis ē piurus iuramento promissorio. qn̄ piurat solemniter et qn̄ p tali piurio fertur ɔtra eum sentēcia diffinitia i cā accusacōis et᷑.

Ad detestacōem piurij faciūt q̄tuor alia. Primo quia peior ē quodāmō dyabulo. q2 demones res sacras timet et q̄si veretur demones eni credūt et contremescūt iaco. ij. et philip. ij. In nomie ihesu flectat᷑ om̄e genu celestiū terrestriū et iferno rū piur9 vō nomē di sacratissimū nō reueret᷑. Scd̄o piurās qd̄āmō peior ē fure q2 piurās fur et sacrilegus esse videtur. sacrilegus eni ē qui rem sacrā furatur i inuito domino. sic piurās prohibente deo. non assumes nomē dei tui iuanū et sacrilegium quodāmō cōmittit

Tercō piurus q̄i falsarius est si q̄s sigillū alicuius dn̄i ad cōfirmādū aliquā veritatē sibi ɔmissam iferret ad aliq̄d ɔfirmādum falsum. ip̄e falsari9 iudu caret᷑. et si h᷑ facēt de sigillo pape de facto eēt excōmūicat9 sic cū de9 pmiserit hoib9 ut assumāt nomē suū ad cōfirmacōem veritatis. si vtantur nomine eius ad confirmacionē falsitatis. falsarij sunt quo ad deum et excomūicate ista unexcomicacōe qua dic̄ ap9. j. cō. xv. si q̄s n̄ amat dn̄m ihesum anathema sit.

Quarto q̄ illicite iurat quasi laqueum ad collū suū ponit scd̄m illud pū. vj. Illaqueatus est v̄bis oris tui et captus proprijs sermōibus. iuramentū autē transgrediēs quasi se pprijs manib9 in aīa iugulat. pter hec pericula dic̄ scriptura. ecc̄. xxiij. vir multū iurans replebitur iniquitate et n̄ discedet a domo ei9 plaga. et p̄s. q̄s ascendet i mōtē dn̄i idest in celū. Et sequitur.

Qui non iurauit in dolo proximo suo. ergo a sensu contrario. dolo se iurans non ascendet sed descendet in infernum et ecc. xxiij. Iuracioni non assuescat os tuum multi enim sunt casus in illa. Remedia ergo contra piurium quisque sibi debet adhibere presertim assuetus periurare. primo vt non diffidat quin cum proprio conatu dei gracia hoc vicium possit eradicare. Exemplum noui militem in piurijs assuetissimum. tandem compunctum per sermones qui cum dediscere non valeret piuria. tandem sibi inflixit tociens a carnibus vna die abstinere quociens periurium faceret et fecit licet in curia foret magni principis et plene sanatus est. Audiui de quodam alio qui quociens iurauit guttam sui sanguinis per puncturam de corpore extorsit potest quis tociens quociens iurat si diues est denarium in elemosinam dare alias non dandum. vel si pauper est aliquid orare. Secundo debet quilibet in animo statuere pocius velle emolimento corporali carere quam in consuetudine periurij perseuerare. secundum illud christi math. xvj. quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur anime vero sue detrimentum paciatur. et sic tandem habitum malum deponet et lucrum temporale habere poterit. Exemplum cesarij in dyalogo duo colonienses mercatores ad quendam confessorem venerunt de habitu periurandi conquerentes. quibus persuasit. vt per annum venderent sine iuramento. fecerunt et anno euoluto ad confessorem redeuntes se dixerunt valde depaupatos. eo quod sine iuramento nullus eis credere vellet quibus confessor secundo psuasit dominis illud esse negocium nec curandum si secundo anno ceptum continuare quod cum facerent maiorem fidem homines in ipsis sine iuramentis habentes quam antea eos multum ditauerunt Tercio inspicienda sunt testimonia paganorum iuramenta in maxima reuerencia habencium et sine iuramento verba eorum tam firma tenuisse vt eis crederetur. Exemplum. j. methaphisice. vt supra Item in vitis philosophorum. Solum philosophus ait ne meciais probitatem iureiurando certiorem haberi. Cuius enim dictum non habet sine iureiurando pondus eius quoque iusiurandum vile est. Item ibidem xenocrates philosophus platonis discipulus fuit qui vt ait valerius tantam autoritatem sue sapiencie attulerat ut cum de re aliqua testimonium coactus a iudice diceret. et ad aram accessisset vt iuraret omnia se vere retulisse. prohibitus est a senatu iurare. Quarto precipue omnibus consideret quisque mala prenotata ipsius piurij. Quinto oret deum vt hoc vicium euadat

Capitulū ·iij· p̄cepti·ij·

Contra hoc preceptum faciunt secūdo icaute iurantes Ubi videndū erit·an et qñ et qntū incautū iuramētū liget·Fit aūt incautū iuramētū qntupliciter· Primo· qñ irreuerēter fit iuramētū vl' leuit' vl' sine cā racōnabili·quia tūc comes iudicij seu discrecōis offendit' etiā si verū sit et licitū ꝓ quo iuratur Secūdo fit incautū iuramētū qñ qs indeliberate iurat ex ipetu sic ꝙ si plene ǒliberasset illud ñ iurasset·Et tūc ſm vill'· quis seruare tenet' si licitum est qǒ iurauit Sufficit eni ad hoc ꝙ sit obligat' ꝙ itēderit deū iducere testē illi' rei quā dixit·Itē si lǒ ꝓpt' obmissiōe; delibēacōis sufficiētis·aut vnicuiqꝫ iurat ꝓmissoie aliqd sibi ipossibile tūc deest iudiciū et ē illicitū et sic iurās peccat pmo si illǒ qǒ iurat credit sibi possibile fore·cū tñ sibi sit ipossibile nō excusat' a pc͠ō totaliter qꝛ ꝓpter ireuerēciā diuini testimonij non deberꝫ iuramētū adhiberi nisi i re in q firmit' cert' esset·vnǒ ibi deficit iudicium discrecōis·nisi forte quod eāt ei possibile quādo iurauit· red datur ei postea impossibile puta si qs iurat pecuniā se solutu rum q postea ei vi vl' furto sbtrahitur·Tūc videtur excusari a faciēdo qǒ iurauit licet teneatur facere qntū in se est ut soluat et impleat qǒ promisit Item sepissime icaute ɔt' preceptū secūdū faciūt hij q causa lucri de facili iurant·vt oēs vēdentes et ementes tales sepissime falsū iurāt·et sic piurium incurrūt et mortale pcc̄m· Quod maius erit si in dānum ꝓximi sic iurāt·et quandoqꝫ ꝓ parua re se non remissius dare iurant Item sepissime cont' hoc secundum preceptum incaute iurāt et peccāt q absorpti passione ire aut ex ebrietate·aut in ludis etiam prohibitis vt taxillorum enormit'· aliquando falsa·aliquando inhonesta vel etiam iniusta et ǒ se peccata in tali disposicione iurant·quia voluntas tunc vehemens est ad velle iurare et passio rōem absorbet vt non possit ꝓtūc deliberare de hiis q iurāt'·iō ɔt' h' p̄ceptū sepissime peccāt ex p̄ua cōsuetudie et falsū iurāt et piurāt eciā ex lubco ligue et si aliqñ ñ pmeditat: t'n iurāt tñ sp peccāt qꝛ leuit' sine cā et ireuerēt' iurat Tercō icautū iuramētū fit rōe eius qǒ iurat'·nā ſm thoricū· et cōmuīt oēs theologos et iuristas Sic icaute iurat qs qñcumqꝫ

iurat aliqd quod derogat cari tatis actui. Et pt fieri i quicq casibz. Primo cu qs iurat face re vel obmittere qd alias eet mortale peccatu vt cp aliquē ppria autoritate guit velit le dere vel inimiciciā ad eu ge rere cu rācore. i q° casu peccat periurando. et peccat iuramē tu iplēdo sic et in secūdo casu q seqt. Exēplu de dauid q iu rauit temerarie velle nabal oc cidere s retractauit bene vt di cit amb°. li. de offic. Secūdo qn qs iurat aliqd facē vel ob mittere qd alias esset veniale solu vt qd velit mētiri officiose iocose l simile Tercio cu iurat aliqd idrns qd ex circūstācia effici posset veiale vel mōtale ut cu iurat aliqd qd vgit i dte riorē exitu pter aliqd qd de nouo emergit qd fuit impmē ditatu. sicut patet i iuramēto herodis q iurauit puelle saltā ti se daturum quod petisset. h eni iuramētu poterat a pncipi o esse licitu intellecta debita odicoe scz si peteret qd dae li ceret a deceret. s impleco iura mēti fuit illicita vt dicit btūs āb°. li. j. de offic. Quarto cum iurat aliqd qd e ot osiliu euā gelicu vel notabil boi ipediti uu. sic cu aliqs iurat se n intra tu religionē. vel cp non fiat clericus. ā cp n accipiet placi onem in casu q° expedit eu ac cipe. et i h casu peccat qde iu rādo. dic. tho. qz peierat et e g ue pcm et nō tenet seruare iu ramētu. ponit ei obicē spūi san cto. s multo meli⁹ facit n im plēdo huiusmodi iuramētum. similit q iuraret se n otinētē p māsur cu ext mrimoniu eet. vn pe. de pa. sup iij. di. xxxix. dic qn aliqs pmisit nō morta le nec veiale nec aliqd bonu s purā puacōnem melioris boni vt si aliqs iuāt se nō intratur religionem. aut n seruatur v ginitatem. vel nō factur bo nu alicui n iqntu caitas vel p ceptu coget talis peccat iura mētum eni dbet cadre sup ma teriā debitā et sup bonu ex se et formalit. et tunc licet puet mai⁹ bonu. valet tn vt iurāte aliq° se velle otrahē cu aliq ma trimoniu qn aut nullu bonu iu rat s solu malu cuiusmōi e pu ra puacō melioris bōi n vz. s peccat qs in iurādo a obligat ad culpā. ❡ Qnto qn qs iuat qd e maioris bōi ipeditim l cu iuāt id facē qd meli⁹ eet n fa cere qm facē. vel iurat n face re id qd melius eet facē qm n facē. Exēplu qn iurat qs se n ieiunatur. l n velle iustu in iu dico. vl n accomodare pecuni am vel n itrare domum sortis vel non vendere rem suam.

c

pro minori pcio vel nō comedere secū vl nolle retinere famulū quē melius esset rtinere· vl non loqui proximo· vel nō facere ei cōsolacōnem que omnia meli9 esset facere q̄3 obmittē et sic de similib9· Talis non est obligatus ad seruandū qd iurauit· Et pbantur oia q̄nq3 p psid· in sinoimis li· ij· dicētē et allegat magister· di· xxxvij· tercij di· In malis promissis r scinde fidē· in turpi voto mu= ta decretū· Et tho· assigt rōe3 Quia p se mala et maioris boni impeditia sub iuramēto ca= dere n̄ pn̄t· et scd3 Bern. Qd pro caritate institutū ē contra caritatē militare n̄ deb3· et tn̄ sicut Rich· dic· et vilh· ppt reuerēciā sacramti diui nois iuocati et ad puicōe3 temeritatis sic iurāciū et ppter reuerēciam eo3 qui psūt et ad tute ambulandū nō deb3 quis auctori= tate ppria venire cōt qdlibet iuramētū icautū· sed p aliq̄b9 debet recurrere ad aliquē su= periorē suū qui a tali iuramēto debet absoluere ipm vl declarare eum nō fore obligatum maxie qn̄ pt oriri dubiū· vtz obseruacō vergat i piorē exitum q̄3 nō obseruacō· Tn̄ cōt tria prima qn̄ manifesta sunt propria auctoritate cōtrauenire pt· Cōt qdlibet vero iuramētū qd respicit rei veritatē et derogat caritati vel eius perfectioni vel disponētibus ad eā pt hō venire ppria auctoritate i casu necitatis· hec sentēcialiter Rich. durand9 dicit· Si iuramētū esset icautum ex eo q iurās n̄ sufficiēter dlibe= rauit vel illud qd pmittebat erat res idifferēs seu par valēs vel pl9 nocēs vouēti q̄3 expediēs vl sicut possunt alie circūstancie inueniri circa iuramtū que reddūt ipm icautū· nō est tutū q tale iuramētū itermittat sine auctoritate superioris potētis in talib9 dispensare Quarto pn̄cipaliter iuramētū incautū fit interdū a coactis et p metum vbi sūt plures casus· Prim9 q de eo qui cōpulsus p metū iurauit se aliqd facere vel dature Ri· durā· di· xxxviij· et· xxxix· circa tercium iuramētū pmissoriū aut est coactū p metū qui cadit i cōstantē virū· aut p metū q̄ n̄ cadit i cōstantem virū· si pmo° sic non est obligatorium i foro cōtencioso· quia cogēti non competit actio cōtra coactum vt obseruet iuramētū· Quātū vero ad forū cōsciēcie tale iu= ramētū est obligatoriū· si illd qd promittitur est licitū et si iurans cōsensit in pmissum q̄ntumcūq3 fuerit p metum iustū

coactus· vñ si qs non implet qd coactus iurauit iuramēto ꝓmissorio· piierat et peccat mortaliter ñ talis sit coactus p metū cadētē i cōstātem viꝝ fuerit p hñtē potestatē ab obligacōe absolutus qꝛ ꝑ nullo tpali debꝫ hō facere aliqꝫ irreuerēciam dei vel deo sed hō fieret nisi impleretur ꝓmissum nichilominus talis habet remediū q pot est repetere in iudicō ꝙ coactus iurauit et soluit pt etiā petere ab epō vt cogat illum absoluere ipsum a iuramēto. si non poterit ad hoc induci soluat q repetat· quia licet iurauerit soluere nō tamē iuāuit ñ rpetē ꝙ si iurauit etiā nō repetere tūc denūciet eccīe ſm fōmam euangelicā· si peccauerit in te frater tuus vt ecclesia illū ꝯpellat ad penitēciā in qua veniet absolucō iuramēti vel restitucō male acquisiti vel accepti Itē pt iudici denūciare et ille ex officō tenet' alium ꝯpellē ad restituēdū· si vero iurauit non denūciare iudici tale iuramētū ē illicitum nec obligat· et ideo non obseruādū cū vergat i dteriorē exitū vtpote exns ꝯt iusticiā et cōt' vtiitatē publicā· et pñtim hō pt dnūciāe dūmō hō faciat pñcipalit' intēcōe salutis eterne. si vero iuramētū ꝓmissoriū sit coactū p metū q non cadit in cōstātem viꝝ tūc iuramētū ē obligatoriū in foro cōscie fō cōri racōe qm sit iuramētū coactū p metū cadētē in ꝯstantē viꝝ et iteꝝ i foro ꝯtēcōso· qꝛ ſm iura talis metus nō iudicatur sufficiēs ad aliquid cū iuramēto ꝓmittēdū· Et sic apparet qd sit dōm de coactiōe ad ꝓmissoriū iuramētū· aug᷒· i ſ mōe de piurio sic dic᷒· si qs coactus ꝓ vita redimēda· vel qlibet cā vl' ncēitate piurat· quia pl' corp' qꝫ aiam dilexit tres qdragesimas peiteat alij iudicāt tres ānos vnum in pāe et aq̄· Ex q' seqt' ꝙ ille q ñ itēderet solué qd coact' ꝓmitēt cū sciēter flm iuraret teneret' ad peitēciā illā de rigore· ſ de assertorio seu ꝓbatorio iuramēto est secūdus casus· vbi dō· ꝙ qcūqꝫ faceret iuramētū assertoriū iurādo falsū vel icaute sic peccaret iurādo q piurium icurreret et ad hō faciēdū nullus cogi pt· si tñ qs opposi tū faceret ex metu tūc coactō excusaret a tāto ſ ñ a toto qꝛ ad peccādum nulla coactō fieri potest sufficiēs libero arbitrio nā oīe malū pene sustinēdū foret a quolibet añqm mīmo pcco peccare deberet· Est eni mimū pcm maius oi malo pene pscise· vñ qñ seruus iurat

aliqđ falsū vel illicitū dño co
gēte·ābo sunt piuri·nolite ait
xpus timere illos q̄ occidunt
corpus ¶ Ytē vero iste pec
cet q̄ inducit hoiem ad iurandū
quē pbabiliter credit periura
turū q̄ ē tercius casus·vel sic re
cipit ab eo iuramentum·Rñ·
ſm tho·bonauē·et rich·Indu
cēs aliū ad iurādum. aut hō fa
cit sic psona publica et secun-
dū ordinē iuris·aut hō facit ñ
tāq̄m psona publica·ſ; priua
ta·Primo modo si q̄s inducit
alium eciam pcipiēdo ad iurā
dum q̄muis cdat eum iuraturū
falsum non peccat q̄r facit il
lud qđ ex officio tenetur face
re vñ non tam dici debet illum
ad iurādū cōpellere q̄m ps ad
uersa q̄ hoc petit a iudice·si au
tē iste q̄ inducit ad iurandū sit
puata psona·aut publica nō
tamē hō faciēs vt psona pub
lica. puta otra ōdinē iuris pec
cat mortalit̄·q̄r talis est scien
ter pximo suo causa pcī mor-
talis et sic spūalit̄ hoīcida p
priā aiam et alterius necās cui
gladiū peierādi tradit·Exem
plū rfert aug·i ſmōe quodā.
Qđ q̄dā fidelis innocēs rē ac
comodauit cuidā q̄m ille redđ
re negauit Compulsus ergo
per accomodantem iurare pe
ierauit et alter rem perdidit·
Cui rapto i nocte ipsa iudex
ait·Cur puocasti hoiem iura
re quē sciebas falsū iurāre·ille
rñdit·q̄r rē meā negauit·ꝛ iu
dex Melius erat ut rē tuā pde
res q̄; vt aiam eius piurio pi
meres prostratus igitur tam
grauiter cesus est ut i dorso vi
gilātis plagarū vestigia ap
parerēt·ſ; indultū ē ei postq̄;
emēdatus est. Ideo idē aug·
in ſmone de decollacione ioh·
baptiste·Ille q̄ hoiē; puocat
ad iuracōem ꝛ scit eū falsū iu-
raturū vincit homicidam quia
homicida corpus occisurus est·
Ille aiā;·ymo duas aias·Itē
talis qui aliū peierare pcurat
debet penitere·xl·dies i pane
et aqua ꝛ vij·annos sequētes
ꝛ nūq̄; deb; esse sine pitencia
xxij·q·v·Si q̄s se·Quito pn̄
cipaliter iuramētum icautum
fit a dolosis de quo dicit·tho·
in summa sic ar·vij·Et i scrip
to·q̄ iurās simpliciter sine do
lo in foro cōsciencie non tene
tur nisi ſm suam intēcionē In
foro aūt contencioso obliga
tur scđ; q̄ verba ouiter solēt
accipi·Si autē dolose iuratur
seruari deb; scđm sanū itellec
tum illius cui iuratur·Et licet
tacōe iuramēti non obligetur·
nisi scđm suā intēcionē .Tam
tenetur ad hoc ut alius ex ta-
li dolo non ledatur·Et hoc fit
qn̄ scđm intēcionē recipientis

f impletur. ¶ Dubitatur circa predicta primo vtrum in iuramentis possit dispensari et per quem. Rn̄ tho. 2. 2. q. lxxxix. In iuramentis promissorijs dispensari pt sicut et in votis. quia in aliquo casu pt esse illicitum vel nociuum iuramentum siue id quod iuratur et pro quo nō est debita materia iuramenti Et ideo notandum quod illud quod cadit sub iuramento promissorio aliquando est manifeste repugnans iusticie utputa quia est pctm vel maioris boni impeditiuum vt ne intret religionem et tale iuramentum dispensacone non indiget. Quandoque autem aliquid iuramento promittitur de quo dubium est vtrum sit licitum vel illicitum proficuum vel nociuum aut simpliciter aut in aliquo casu et in hoc pt quilibet epus dispensare. Quandoque vero promittitur aliquid sub iuramento quod est manifeste licitum et vtile. Et in tali iuramento nō videtur habere locum dispensacio vel commutacio nisi aliquid melius occurrat faciendum ad comunem vtilitatem quod maxime videtur pertinere ad potestatem pape qui habet curam vlis ecclesie vel etiam absoluta relaxacio. nam ad vnumquemque pertinet irritare iuramentum quod a sibi subditis factum est circa ea que subduntur eius potestati. sicut pater potest irritare iuramentum puelle. vel vir vxoris numeri. xxx. Durandus dicit vt supra ¶ Dubitatur secundo

g an iurans possit licite obtinere dilacoem vel absolucionem ab eo cui iurauit Rn̄. secundum tho. vbi prius et Ray. Si iuramentum factum est in fauore dei et per illud homo intendebat se obligare deo vel cultui dei vel ad pietatis opus. tunc non pt absolui ab homine nisi per commutacionem in melius vt dicetur de voto vt quod velit intrare religionem cum socio Ire ad sanctum iacobum cum socio ire contra infideles cum eo. et sic de dicendo psalterium simul tunc non potest absoluere alium inquantum concernit dei fauorem vel pietatis opus. sed bene inquantum alium tangit vnde quasi duo iuramenta sunt ire ad sanctum iacobum. et hoc alter non potest relaxare Et cum socio ire quod socius pt relaxare. si vero fit in fauorem hominis iuramentum alteri si ille sponte absoluerit postea nō tenetur. et idem de dilacoe. et eciam si nō intendebat se obligare deo. sed tamen homini nichilominus non pt absolui ab homine quando iurarat se aliquid facturum in fauorem dei. sicut si iurassem tibi quod dare ticio x. florenos in fauorem ipsius ticij non posses mihi remittere huiusmodi iuramentum. Thomas addit prefatis. nisi forte sit interposita condicio scilicet si videbitur illi

cui promittit vel aliquid tale
b ¶ Dubitatur·iij·qñ ille q̄ au
dit aliquē aliū iurāre falsum et
ipe scit et tacz·an teneatur h̄
maifestare·hec q̄stio mouet̄
ideo qr dicitur leuic·v·anima
q̄ audiuit vocē iurātis falsū te
stisq3 fuerit·q2 aut ipe vidit ā
oscius ē·ñ idicauerit pōtabit im
iq̄tatē suā·dic tñ tho·i sūma·et
ray·q2 exq° moyses i p̄dicta
aucto·ñ exp̄ssit cui h̄ esset in
dicādū·sufficit isti vt se ab h̄
pcī viculo absoluat si idicz ta
lib3 q̄ mag̃ possent ꝓdesse q̄m
obesse piurio siue eū corrigēdo
siue dū ꝓ eo placādo utputa
sacēdotes vl' honesti et discrē
ti prēs·et ad hāc dnūctiacōz
d talib3 psonis faciēdā tene
tur q̄lib3 quociensc̄uq3 viderit
aliquē viciuū p̄cipicō id ē pcō
omittēdo·Sic soluit q̄stionez
istam aug9·li·questio·super·
leuic·xxij·q̄sti·v·hic videtur

Capitulū· Quartū·

Contra fm p̄ceptū non
assumes et̄ peccāt ad
huc tria geneā pcōꝝ
Primi sūt blasphemi Secūdi
sūt adiurantes illicite·Tercij
sūt pcaturas illicite iurātes·
de q̄bus est dicendū p ordinē
a Circa p̄mū notād fm tho·2·2·
q·xiij·q2 blasphemare ē hoita
ti et excellēcie p̄cipue dīne de
rogare seu ouiciari Dicit̄ bo
nitati qr de9 oīmode bon9 est
et excellēs·Dicit̄ p̄cipue diui
ne qr blasphemia committi p̄t
i scōs et dina·sicut eni deus in
scis suis laudat̄ iq̄ntū laudā
tur opa q̄ de9 scis suis efficit
Ita ex blasphemia que fit in
sanctos ex osequēti in deū re
dūdat ¶ Dicit̄ drogare·vbi b
notādum q2 sunt tres q8am
mō spēs hui9 pcī blasphemie
et semp deo derogatur·Vna
est cū attribuitur deo q8 ei ñ
ouenit·vt cū aliqui dicunt·qñ
ipsi puniūtur in se vel i suis et
alij pcōres nō puniūt̄ taliter·
Ecce deus est iniust9·similiter
maledicētes deo vt lusores ei
imp̄cantes q̄ nō pn̄t deo iesse·
sicut qui vellent deū nō esse iu
stum vt pcta eorum nō puni
ret·sicut etiā isti i iferno faci
unt·sic etiam peccant deo att̄
buētes mēbra q̄ iq̄ntū de9 ñ
habet·Et peius qui deo attri
buunt menbra que nomiari de
probo viro essent verecūda·et
pessime q̄ deo attribuūt que in
eo non sunt·exemplum primi
Iurantes per caput dei et per
similia mēbra·Exemplum se
cundi vt p dei posteriora et p a
lia verecūda mēbra Itē simile
videt̄ qñ quidam a deo puniū
tur q̄ dicunt nunquid latrōes

sumus qđ fecim⁹ vbi hoc meruim⁹. Cū tñ alias deū sepe grauiter offēderūt Sp̄es blasphemie. alia est cū a deo remoue tur qđ ei ɔuenit ut dicētes deū nō esse iustū. deū ñ esse verū hominē dū ñ esse i eucaristia. deū nō eternalit̄ punire peccatum mōtale post hāc vitā. Tercia sp̄es ē. qñ creatūe attribuitur qđ deo appropriat̄ vt ꝙ ymago det grām. ꝙ creatura aliq̄ puta verbū vł factū ꝓnūcti et futura soli đo nota. sic circa

c supsticōes iterdū fit ¶ Secūdo notādū ſm tho. vbi p̄us ꝙ blasphemia ſm gen⁹ suū. est pc̄m mōtale Racō est qꝛ peccatū mortale ē p qđ hō sepat̄ a p̄mo p̄ncipio sp̄uał vite qđ est caritas dei. vñ q̄cūq; caitati rpūgnāt ex suo genere sūt peccata mortalia. Blasphemia autē ſm gen⁹ suū rpugnat caitati. qꝛ đrogat đme bonitati q̄ ē obiectū caritatis. et iterū qꝛ est cont̄ secūdū p̄cep tum Sūt autē ſm tho. vbi p⁹ tres gradus blasphemie. i derogāte eni đme boitati scđm tres p̄fatos modos. quidā derogāt scđm solā opinionē intellect⁹. aliꝗ đrogāt deo scđꝫ opinionē itellect⁹. ɔiecta q̄dā affect⁹ seu voluntatis detestacōe. Et vterq; mod⁹ dicitur blasphemia cōdis si ñ pro dit ad extra. Aliꝗ aūt primum modū vł secūdū vł ambos lingua prodūt et ē blasphemia oīs. p̄ma mala. scđa peioꝛ. tercia pessima Et sunt scđm gen⁹ suum omnes tres gradus maxia peccata. Sed diceres ē ne semp pc̄m mortale emittere blasphemiā. cū q̄dā absq; deliberacōne blasphemēt Rn̄. ibidē tho. blasphemia potest absq; deliberacōe ex surrepcione procedere dupliciter. vno mō ꝙ aliqs non aduertat hoc quod dic̄ esse blasphemiā. qđ potest ɔtigere cū aliquis subito ex aliq̄ passiōe in verba ymaginate prorūpit. quorum significacōnem non cōsiderat Et tūc est peccatū veniale et ideo non habet ꝓprie racōnem blasphemie alio mō quādo aduertit hoc esse blasphemiā considerās significata verborū et tūc nō excusatur a pcc̄o mōtali. Sic nec ille q̄ ex subito motu ire aliquem occidit iuxta se sedētem ¶ Tercō notandū

d ꝙ ꝓ vitādo huiōi pcc̄o q̄ñq; mala blasphemie sūt ɔsiderāda Prio eccīa h̄ pc̄m multum punit. qꝛ xxij. q. v. talis q̄ iurat p caput đi ā p capillos eius aut aliqđ huōi dicēs quasi de⁹ scđm ꝺinitatē talia habeat Si clericus est debet deponi. si vero ē laycus anathema=

tisari qd scdm bonauen. in iiij. di. xxxix. intelligēdū est de illis qui turpiter et irreuerēter nomiant mēbra xpi et quodā exquisito mō iurādi diuidunt eum membratim et potissime q̄ iurant per eius membra q̄ etiā in nobis verecūdum esset nominare. Et essent pro illis a p̄sidentibus religiosis et secularibus grauissime puniēdi. Idē videtur etiā itelligendum de hijs q̄ de virgine būdicta et sanctis dei iurādo ihoneste loquūtur Aut q̄ aīas suas dmonibus douēt vl' alia dicūt horrēda. Secūdo detestabile est hoc viciū qz peius ē piurio. vn̄ glo. sup illd eplē. iiij. blasphemia tollatur a vobis. dicit peius est blasphemare q̄z peierare. Qui eni peierat id ē falsū iurat nō dicit aliqd. vel sentit aliqd falsū de deo sicut blasphem9. Sed adhibet testē tā q̄m sperans q deus sup hoc n̄ testificetur p aliquod euidēs signum. vnde pene periurio debite etiā isti blasphemo deberentur de iusticia. Tercio ē detestabile qz blasphemia p̄pōderat homicidio vn̄ tho. ibidem dic. Homicidiū et blasphēia si cōsiderētur scdm obiecta in que peccatur maximū est blasphemia qz est directe pc̄m i deū homicidiū aūt in pximum

Si aūt cōsideretur scdm effectū nocēdi sic homicidiū p̄ponderat. plus eni nocet homicidiū proxio q̄m blasphemia deo qui non moritur. Tn̄ qz blasphemus intendit nocumētum iferri honori diuino simpliciter grauius peccat q̄z homicida p̄mū tn̄ locū tenet homicidium int' peccata i proximū omissa Quarto est dtestabile qz hic a deo et a seruis dei mōte sepe punitū reperim9. vnde leuic. xxiiij. Filius rixās cū alio quodam et blasphemans dū capitur incarcerat' Et de9 p moysen rn̄sum dedit q lapidari deberet et statim lex sanxita est Qui blasphemauerit nom̄ dn̄i mōte moiat' siue ciuis siue peregrinus fuerit. Itē refert vincēcius in speculo historia. Qd rex frācie philipp9 qn̄cumqz pcepit i tabna vl' alibi hoiem etiā militē blasphemasse cum sbmersit et de h edictū firmū posteris an̄ mortē suā reliquit Quito hoc pc̄m est detestabilissimū qz pprium est oim dānatox. vnde dic. glo. sup illd apoc. xvj. Estuauerūt homines estu magno et blasphemauerūt nomē dn̄i habētis ptātem sup has plagas In inferno inquit positi q̄muis sciāt se pro meito puiri dolēt tn̄ q de9 tā tā potēciā hēat q plagas eis

infert· hoc aūt ē dicit tho· blas
phemia· Et credibile ē q̄ post
resurrectōem erit eis eciā vo
e calis blasphemia· ¶ Circa se
cūd viçz adiuracō; notād ſm
tho· 2· 2· q· lxxxix· q̄ adiuāre ñ
ē aliū adiurādū īducē· ſʒ eſt p
q̄ndā ſīlitudīem iuramīti a ſe in
ducti aliū ad aliq̄d agēdū ꝓ
uocare· Pro cui9 declaracōne
adūtēdū q̄ ille q̄ iurat iuramē
to ꝓmiſſorio p reuerēciā dini
nois q̄d ad ɔfirmacōnē ſue ꝓ
miſſiōis iducit· ſeipſū obligat
ad faciēdum quod promittit
q̄d ē ſeipſum immobiliter ōdi
nare ad aliq̄d agendum· ſicut
autē homo ſeipſū ordinare p̄t
ad aliq̄d agendum· ita etiā et
alios· ſupiores q̄dē dep̄cando
inferiores aūt impando· Cū
igitur vtraq; ordiacō p aliq̄d
dinū ɔfirmat̄ ē adiuracō· Et fi
eri p̄t ad q̄nq; gn̄a rex ad de
um· ad ſubditū ſibi hoiem ſeu
ad ſe· ad ꝓximū eq̄lē· vel ſupe
riorē· ad demonē· ⁊ ad creatu
rā irrōalē· ſʒ diūſimode· p° eni
cū ho ſit dn̄s actuū ſeruoꝝ nō
autē dn̄s eoꝝ q̄ ab alio ſūt a=
gēda· iō ſibiipſi p̄t neceſſitatē
iponere p dini nois iuocacōe;
nō aūt hāc nēcitatē p̄t aliꝭs i
ponere niſi ſibi ſubditis quos
poteſt ex debito p̄ſtiti iuramē
ti compellere ſi igitur aliq̄s p
inuocacionem diuini nominis

vel cuiuſcūq; rei ſacre alicui ñ
ſibi ſbdito adiurādo neceſſita
tem agendi aliquid imponere
intendat ſicut imponit ſibiipſi
iurando· talis adiuracō illicita
eſt· quia vſurpat poteſtatem
in alium quam nō habet et eū
nititur ɔpellere q̄dammō· Ta
mē propter aliq̄m neceſſitatē
q̄ ſunt ſupiores· ſuos inferio
res tali genere adiuraciōis cō
ſtringere p̄nt Et ideo p̄nceps
ſacerdotum· vt orige· dic̄ ſup
math· ihēſū illicite adiurauit
p deū viuū· quia ſubditus ei9
nō fuit· ſi vero adiurās ītēdat
ſolūmodo p reuerēciā dini no
mis vel alicui9 rei ſacre aliq̄d
ab alio obtinere abſq; neceſſi
tatis impoſicōe· talis adiura=
cō licita ē reſpectu quorūlibʒ
Et ſic adiuām9 deum dicēdo p
paſſionē ⁊ crucē tuā libera nos
ſimiliter hoiem· demonem· ⁊ an
gelum· et ſic patet ſm et ter=
cium· Eſt eni modus adiurādi
ſic duplex vnus p modū ɔpul
ſionis et eſt illicitus ad equa
lē et ſuperiorē de quo ī p°· Se
cundus eſt p modū d̄p̄cacōis
vl' iductiōis ob reuerēciā ali=
cuius ſacri· ¶ Quō igit̄ demō f
poita nob adiurare licite vel ñ
Rñ· q̄ ñ licet demōes adiuāre
p mod bñuolēcie d̄p̄cacōis ſeu
iductōis· q2 ille modus vidᵉt̄
ad quandam beniuolenciā vel

amiciciā ptinere q̄ n̄ lic; ad de mones vti· et sic nigromātici vtūtur adiuracōibȝ et inuoca cōnibus vel incātacōibus de monū ad aliquid ab eis obti nēdū adipiscendū vel addiscē dū· Secūdo aūt adiuracionis modo vic; q̄ ē p ɔpulsiōem ·li cet nobis ad aliquid vti et ad aliq̄d nō licet · possumus ei de mones adiurādo p virtutē di uini nois tanq̄m inimicos re pellere ne nob̄ noceāt corpali ter vel spūaliter ſm ptātē da tā a xp̄o scd̄m illud luc· ix· Ec ce dedi vobis ptātem calcan di sup serpētes et scorpiones ꝛ sup oēm v̄tutē inici ꝛ n̄l vob̄ nocebit · et mar · vl· In nomie meo demonia eiciēt· Et rō isti us est quia demones in cursu huius vite nobis adūsarij cō stituūtur· non aūt coꝝ actus nostre disposicōni subdūtur sed disposicōi diuie ꝛ sancto rū angeloꝝ· scd̄m aug9· iij· li de trini· Nō tn̄ licitū ē d̄mōes adiurare ad aliq̄d ab eis addi scendū vel eciā ad aliquid per eos obtinēdum q2 h̄ ptineret ad aliq̄m societatē cū ip̄is ha bēdam· vnde criso· sup illd̄ ob mutesce· et exi ab eo dicit· sa lutifeꝝ h̄ nobis dogma dat' ne credam9 demonibȝ quan tumcunq; denūciēt veritatem nisi fōte ex speciali instinctu

vel reuelacōne dina aliq̄ sanc ti ad aliquos effectus demo nū opacōe vtantur· Sicut de beato iacobo legitur· q̄ per d̄ mone' fecit hermogenē ad se adduci ꝛ sic p3· mj· ¶ Ex p̄di ctis seq̄t' p° q̄ nulla alia pote stas habet demonē cogere n̄ diuina· angelica· et humana non ex natura ſ; ex grā et vir tute dina· Et racō est q2 non ē potestas sup terrā que ei com pet' q̄ factus ē vt nullū time ret vt dicitur Iob· xlj· vn̄ glo· ibidem· Omnia humana sup at ꝛ si meitis sanctoꝝ ſbiace at· Exemplū est de multis san ctis nec obstat illud tob̄· vj q̄d raphael tob̄· iuniori dixit q̄ fum9 pticule cordis piscis positi sup carbones extermia ret oēe gen9 demoioꝝ fum9 eni hoc n̄ fecit vt dicit nico· de lira· q2 res corpalis n̄ imp̄mit i rem pure spūale; · sed p fumū desiḡbatur virtus expulsiua meritoria tobie q̄ fuit virtus oracionis tobie· cui9 merito raphael expulit demonē· sarā liberando ꝑpter q̄d dicitur ibi dem· raphael app̄hendit d̄mo nem et ligauit eum in supiori b9 egypti· nec obstat illud· j· re· xvj· vbi ad citharisacionē dauid sp̄us mal9 in saul q̄euit q2 non fuit liberatus saltem vt demon non rediret sed melius

lebat virtute diuina immediate vel mediātibꝰ angelis sanctis ex merito dauid qui laudes diuinas in cithara canebat ꝓ salute saulis sicut et sci deuocōibꝰ. Melodia autē coopabatur ad deuocōnē. sicut ꝗ quarti regū iiij. Heliseus fecit adduci psalten vt mens eiꝰ in deum eleuaretur. non tamē melodia i demonē agebat. Item naturalē dispoſicōem melodia bonā poterat facere et malā imminuē racōe quoꝝ demō miꝰ poterat vexare. de q̄ materia plenius reperies libͦ. v. in dyalogo de formicis. Secūdo patet ex p̄fatis falsitas quorūdā librorum in scriptis nigromāticorū et exorciſmoꝝ q̄ per talia caracteriſata demones se putāt cogere ꝗ vexare seclusa virtute diuina n̄ attēdētes illd xp̄i Hoc genꝰ demonioꝝ n̄ eicitur n̄ i ieiunio et oracōe. p eni ieiuniū secūdū bedā corpus. ꝗ per oracōem spūs leuatur ad deū vt calcet demonia. Tercō seqtur ꝙ exorciſmi quidam deberēt examinari p ꝓlatos an aliqd supsticōſū ꝯtinerēt tūc ei n̄ essent admittendi ne posteriora peiora fierēt prioribꝰ. sicut exēplū ponit grego. li. j. dyalogoꝝ de quadā p demōem obsessa post coytū ecciam intrāte ꝗ cū sacdotis cuiusdā iuuamen nichil iuraret. ad incātatores eā duxerūt cognati et legio in eā intrauit. Quīto an liceat adiurare irrōnalē creaturam. Rn̄. thō. adiuracō q̄ qs vtitur ad irrōnalem ɔ̄aturā p̄t intelligi dupliciter. vno modo vt ipsa adiuracio referatur ad ipsam creaturā irrōnalem ſm se. et sic vanū esset irracionalē creaturā adiurare cū non intelligat locucōem. Alio modo vt referatur ad eū a quo irrōalis ɔ̄atura agitur et mouetur. Et sic dupliciter adiuratur irrōnalis ɔ̄atura. Vno quidē modo p modū depcacōis ad deū directe quod pertinet ad eos q̄ diuina iuocacōe miracula faciūt. Alio modo per modum ꝯpulsiōis que refertur ad dyabolum qui in nocumētum nostꝝ vtitur irrōalibꝰ ɔ̄aturis. Et talis ē modꝰ adiurādi i eccīe exorciſmis p quos demonū ptās excluditur ab irracōnalibus creatuis h

Circa. iij. an liceat p ɔ̄atuās iurare Rn̄. ſm gor. sup math. v Iurare p ɔ̄aturā q̄drupliciter ꝯtingit. Primo ipam tāq̄m aliqd diuinū iplorādo. ꝗ sic stricte punit iurās cā. xxij. i duobꝰ locis Et eciā sic qs piuriū committeret mendaciū per creaturam iurando vt ibidem dicitur. Secūdo contingit iurare per creaturā iuramētum tanq̄ȝ per rem i

vilē ɔtemnendo primū ptinet ad infidelitatē et sp ē pcm sic et fm q ptinet ad dolositatez Tercō deū q i ipsa cātura psi=det tāq3 testē iuocādo ɋ sic ioseph iurauit p salutē pharao=nis gen̄ .xlij. Et eccia iurat p scā euāgelia. Quāto ɔtingit iurāre p cātura tāq̄m eā ad vsū q̄m iurās inde sperat deo ipig=rādo Et sic fit iuramētū execra toriū. vt testis ē m̄ deꝰ i aiam meā. Tercō et quāto licitū es se potest vt supra tactū fuit.

Capitulum quintum

a Q Ont fm p̄ceptū. n̄ assu mes. et. peccant eciā vota frāgētes ¶ Vn̄ de voto p̄mo vidēdū ē q̄d sit Scdo q̄ntū pcm sit ifrigē vo tum. Tercō de eiꝰ dispēsacōne Quātum ad p̄mū notādū fm mgr̄m i. iiij. di. xxxviij. et tho. ɋ alios theologos. Qd votū est ɔcepcio spōtanea melioīs ꝓpositi aī delibcōe deo vel san ctis eiꝰ firmata cū intēcōe se obligādi. p cuiꝰ intellectu notādū q ad licitū et ɔpletū votū plura exiguntur que tā gūtur. in descripcōe eius. Pri mo est concepto alicuiꝰ a spū sancto in intellectu fcā. Se cūdo exigitur q nō sit de ma=lo. Nā ꝓpe suptum votum nō potest esse d malo ibi melioris vbi p̄supponitur q sit bonū. malū ei. pociꝰ nos deordīat a deo. votū eni nō est vinculum iniq̄tatis. vnde ysid. In malis promissis rescinde fidē. in tur pi voto muta decretū. vn̄ iudi plures q̄m q̄draginta q̄ voue rūt se neq3 mādūcaturos neq3 bibituros donec occidērēt pau lū actu. xxiij. Male vouerūt Tercō exigitꝛ q n̄ sit de necīo a nob alias fiēdo q2 melioris ad bonū eni necāriū puta qd alias ē p̄ceptū nob obligamꝛ. ex alteriꝰ autoritate et h̄ ꝓpe non pertinet ad votum cuiuſ obligacō ē ex mera voluntate verum tamē vt dicit durandꝰ q2 ad idem potest q̄s obligari pluribꝫ obligacōibꝫ. ideo ni=chil ꝓhibet quin ad illud ad qd obligamꝛ p p̄ceptum ex al terius autoritate obligemur etiā p votum ex ꝓpria volūta te. vnde firmitꝛ tenendū ē q vouēs ɔtinēciā et ɔmittēs ad ulteriū vl simplicē fōnicacōez peccat duplicitꝛ. videlicet pcō adulterij vel fornicacōnis et n̄lominꝰ fractōe voti. q̄muis illud votū sit large et ipropꝛe dictū. Quia votū ꝓprie dcm ē solū de hijs q̄ sunt in hoīs lib tate. Quarto exigitur q nō sit bonū indifferens quia tale vt sic nō ordinat in deum. Itē

q̄ nō sit de mīori bono . ibi me
lioris boni Racō est q̄r minus
bonū respcū maioris boni ha=
bet rōnē mali et ideo nō p̄t ca
dere sub voto in q̄ntū est impe
ditiuū maioīs boni. Q̄nto exi
git̄ q̄ sit ɔcepcō libera. ibi spō
tanea. ex q̄ patet q̄ possint vo
uere q̄r q̄lib; potest vouere ea
q̄ sunt in sua libtate et ea i q̄=
bꝫ est sui iuris. vnde impubēs
serui religiosi clerici et vxoēs
in q̄busdā non possunt vouere
b ¶ Sexto exigitur deliberacō
ibi aī deliberacōne et addit̄ ad
drām votoꝝ q̄ fiūt ex surr̄pci
one in q̄bꝫ nō inueit̄ plena rō
voti. an autē deliberacio ad vo
tū exigat̄. dic̄ ricħ. Votū dr̄
a volēdo vnde sicut in nob̄ est
duplex velle sc; plenū q̄ ē ōli
batiuū ⁊ semiplenū q̄d ē velle
ex surrepcōe. sic ecīā ē duplex
votū q̄ddam habens plenam
rōem voti . et quoddam surre
pticiam siue semiplenā et de ra
cione primi est q̄ sit factū ex
deliberacōe nō autē de rōe scdi
Tale eni potest fieri ex surre=
pcōne et quia nō habet plenā
racōnem voti. ideo nō obligat
de necessario sed tm̄ de ɔgruo
ex̄t eodem veniētes et ex̄t. de
iur. ad nostram. Et ideo veire
ɔtra tale votū etiam ꝓpria au
toritate nō est pc̄m mortale.
Septio dicit̄ deo vel sanctis
eius . q̄r nō ē ad hōiem ꝓprie
vnde ricħ. dicit q̄ de fōma vo
ti est vt fiat deo. ex̄t. e. ti. mḡ
ne. c. i. Racō est q̄r homo in vo
to obligat se ad faciēdum ali
q̄d bonum. nulli aūt aliꝭ a deo
potest homo de iure obligare
se totū q̄r sibi soli ɔuenit de iu
re potestas sup hoīe; totum ⁊
et nullus potest r̄cipere ō iure
obligacōnē nisi cōueniat ei de
iure potestas in illā rem ⁊ iōo
soli deo potest fieri votum ꝓpe
loquēdo de voto. q̄r tamē salꝰ
tocius hominis multū ꝓmoue
tur p oracōes sanctoꝝ ⁊ illud
aliquo modo possumus sed nō
plene q̄ ip̄trare valemꝰ. scis
aliquo modo ɔuenit ptās sup
hominē totū ⁊ iō p̄t fieri eiꝭ a
liquo modo votū . nō tn̄ plene
rōe; hn̄s voti. hec ricħ. Octa
uo dr̄ firmata aī sc; deliberatō
ne. ¶ Prio eni exigitur delibe c
racō. Secūdo ꝓpositū volūta
tis q̄d exigit̄ deliberacō; . Ter
cō ex ꝓposito ꝓcedit ꝓmissio
in q̄ ꝑficit̄ rō voti. q̄m ꝓmissio
nē seu firmitatē hꝫ. sic declāt
votū quādā obligacōnē ipō
tat ad aliq̄d faciēdū vel dimit
tēdū. obligat aūt hō se hoī ad
aliq̄d p modū ꝓmissionis q̄ ē
rōiꝭ actus ad quā pertinet or
dinare. sic eni hō ip̄adō vel de
p̄cādo ordiat q̄dāmoᵒ q̄d sibi
ab aliꝭs fiat ita promittendo

ordinat qđ ipse ꝑ alio facere debeat. Sed ꝓmissio q̄ hoi fit nõ p̄t fieri nisi ꝑ v̾ba vel q̄cunq̄ alia exteriora signa. deo autē p̄t fieri ꝓmissio ꝑ solā interiorē cogitacōem. quia vt dr. j. re. xvj. Hoies vident ea q̄ parēt. deus autē intuet̾. cor. hec tho. Aliqui vt gotra numeri. xxx. addūt intecōne obligandi se ad adiplēdū ꝓmissum dicētes ex nuda ꝓmissione ⁊ ex deliberacōe facta non obligari promittētem. sola enī deliberacio non firmat promissionē quē addicōem. Rich. non improbare videtur

d ¶ Dubitat̾ an expediat vouere. R̄ñ. rich. vouens aut vouet bona quorū obseruacō videtur probabiliter ꝓporcōnata īfirmitati sue spēali. ā īproporcōnata. Primo modo expedit hoi vouere qr ꝑ hoc ampli᷒ firmat volūtatem suā in bono et excludit a se ꝑ magna ꝑte libertatē malefaciēdi ⁊ fcīt actum virtutis latrie et iō vouēdo meret̾ ꝓpter qđ vouet vn̄ p̄s. vouete ⁊ reddite domino deo vr̄o. Secūdo modo non expedit nec licet qr tale votū non haberet discrecōem comitē. cū per hoc vouēs magis se videat̾ illaq̄are quā augere securitatē de sua salute. simile dic̄. tho. 2. 2. vbi prius.

e ¶ Dubitatur an meli᷒ sit aliq̄d facē ex voto q̄ȝ sine voto R̄ñ. tho. ibidē q͡p sic tripliciter de causa Primo qr vouere ē actus latrie q̄ est nobilissima virtus illud aūt qđ imperatur a nobiliori virtute melius est et magis meritoriū. Secūdo qr q̄vouet. pl᷒ se deo s̄bicit q̄ȝ qui non vouet. sicut qui daret arborē cū fructu q̄ȝ qui darȝ tm̄ fructū vt dicit ansel. vnđ et ꝓmittētibus gracie augētur Tercō qr ꝑ votū volūtas immobilit̾ firmat̾ ad bonum. Facere aūt aliq̄d ex volūtate firmata ad bonū ꝑtinet ad ꝑfectiōeȝ v̄tutis ut pȝ ꝑ ph̄m ij. ethico. Rich. rōem assig̾t dicēs sic. Cū de᷒ acceptȝ op᷒ ꝓpter operantem tātomagis acceptat op᷒ q̄nto est ab homine ad ei᷒ seruiciū spēalius dedicato. Sed ceteris pibus idem cū eq̄li scȝ caritate et leticia spēalius dedicat̾ hō ad di seruiciū ꝑ votū q̄ȝ sine voto. nā votū ut dic̄. pe. de palu. in mj. Nō est piculosū de sua natura s̄ ex culpa n̄ faciētis ideo expediēs est vouere. Et licet melius sit n̄ vouere q̄ȝ ꝓmissa nō reddere. tamē melius ē vouere q̄ȝ nō vouere. Sic meli᷒ est baptisari q̄ȝ nō baptisari ⁊ tamen meli᷒ est nō baptisari q̄ȝ postmodum retrorsum conuerti

f ¶ Dubitatur an peitēs

de eo q viuit licite alias non cōpletur ꝯ votum. n̄ q2 nō vult frāgere votū nūq̄d talis meretur. R̄n̄. ſm anſel. li. d similitudinibꝫ q plus talis meretur q̄3 ſimilie faciēs nō ex voto. et exemplificat d vulnerato cauteriſando qui timens abſciſionem malarum carnium ne violenter medicum ledat ſe ſpontanee iubꝫ ligari quem cum vrere medicus incipit. incipit turbari ligatus. et nolit velit reſcinditur putridum r̄cedēte paſſione gracias tam ligatoribus quā medico r̄fert. dicit etiā pe. d pal talis adhuc plꝰ meret̄ ceteris paribꝫ q̄m ſi ſine voto ſimile faceret. Primo q̄ dē q2 bona volūtas ſufficit ad meritū ſm bern̄. vn̄ a p̄ncipio qn̄ vouit et n̄ ſoluit tm̄ meruit q̄ntū qn̄ ſine voto ſoluit et huic merito ſupadditū ē meritū iuſticie qꝰ vult facē q̄d ꝓmiſit Scd̄o q2 licet ſit triſticia in h̄ q vouit et quedam voluntas tamen in ſoluēdo quod vouit et i venerando votum eſt voluntarium Tercio etiam videt̄ q non demeret̄ in hoc q vellet n̄ vouiſſe. quia ſicut a principio non tenebatur vouere ſic voto ex poſt facto tenebat̄ ſoluē vel dato q penitere de bono ſit ſibi peccatum tamē non propt̄ hoc impedit̄ qui volendo bonum mereat̄ maxie ſi ſint diūſi actus. Nūc ſc̄d̄o vidē- 8
dum eſt quomodo votū liget vbi p̄mo notandū q̄d votum ligat ad faciēdum rem poſſibilem. vnde deuᵒ. xxiij. Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis reddere. quia requiret illud dn̄s deuˢ tuus. Racō eſt ſm thomā. quia omnis promiſſio licita facta cum intencōne obligādi ſe et cū deliberacōne. ſi accepteturab eo cui fit obligat promittētem. nō tm̄ ex precepto legis dine ſed eciam legis nature. ſed votum licitū eſt huiuſmodi promiſſio et omem talem promiſſionem recipit deus ergo et̄. Dicit̄ notāt̄ poſſibilem. q2 ſm tho. in iiij. Quicq̄d votū ip̄ediret ſi p̄ſens eſſet dum vouetur etiam aufert obligacōem uoto facto. vn̄ ſi vouet̄ poſſibile iā et fit idē poſtea impoſſibile nō obligat pro quāto ē ipoſſibile vt ſi diues vouerꝫ ꝯſtruere eccleſiam qui depauperat̄ poſtea vt infra dicet̄. Secūdo notandū ſm tho. vbi priꝰ q voti fractio ꝓpria autoritate eſt ſemper peccatū mōtale niſi forte ſubeſſet racōabilˀ cauſa et tūc n̄ poſſet heri r̄curſus ad autoitatē p̄lati ā diſpēſātis ā votū ꝯuicātis. pe. d palu. i. iiij. di. xxxviij. d ſic. pᵒ ois volūtaia

voti fractio est mortal. qr red dre est necessitatis et tociēs q̄ ciēs frāgit. dū tam̄ assit act⁹ exterior et interior. secus si exterior tm̄. qr pc̄m p se ē i actu interiori. Et hoc intellige i voto negatiuo. ut exēpli grā in illo qui vouit n̄ bibē vinū. secus in affirmatio puta cū q̄s voueret ieiunare tūc eni nō q̄ciens comedit tociens peccat sed solum secunda vice. tercia autē et deinceps n̄. maxime si nō ex cōtemptu sed q̄si non reputans sibi possibile plus illa die ieiunare paratus ieiunare si iā non fregisset et parat⁹ alia die integra ieiunare pro illa secus si in cōtēptū. puta si omino frustra fregerit. ā ad huc fractur⁹ si n̄ fregisset hec ille. De hoc dubia sunt apud doctores p̄sertim de affirmatio nō ex cōtēptu ¶ Tercio notādum

h secūdum eūdē tho. i materia d̄ iuramēto. 2. 2. ar. viij. Votum ex sua rōe ē magis obligatorium q̄ȝ iuramētū. saltem primo p̄stitū vt sic qr obligacō voti causat̄ ex fidelitate quā deo d̄bem⁹ scȝ vt ei pmissum soluā⁹ obligacō autē iuramēti causatur ex reuerēcia quā debemus homi ex qua tenem̄ q̄ verificemus illud qd̄ p nomē eius promittimus. sed omis ifidelitas irreuerēciā continet sed non conuertitur illud. videtur eni infidelitas subiecti ad dn̄m esse maxima irreuerēcia et iō votū ex racōne sua magis ē obligatoriū quā iuramentum. dr̄ notāt̄ primo p̄stitū vt sic qr rich distinguit de iuramēto. aut ei fit homi. aut fit deo. Primo n̄ ita fortit̄ obligat sicut votū quia obligacō q̄ fit deo in voto ē forciō obligacōe q̄ fit hoi Secūdo mo magis obligat iuramētum ceteris parib⁹ Votum eni non importat nisi promissionem deo factā ex deliberacōe cum intencōe se obligādi. hoc aūt totū importat iuramentum et addit testimoniū prime veritatis ad maiorē cōfirmacōem pmissiōis ¶ Dubi

i tat̄. j. an votū semp obliget ad obseruācīā siue iplecōnem R̄n̄. tho. in scripto quicq̄d fiēdum votum impediret si pn̄s esset etiā voto facto obligacōnē aufert. vn̄ si aliq̄d ē possibile cū fouetur et postea fit impossibile tollitur obligacō q̄ntum ad hoc. vt si q̄s diues voueret edificare eccām qd̄ post modū pficere non posset paupptate supueniēte n̄ obligat̄ H̄ tn̄ sic itelligēdo q̄ si fcūs ē omnino impotēs absolutus ē a toto. si aūt ex pte ita q̄ totū perficere n̄ potest tūc remanȝ solum obligatus ad illud qd̄

k potest 7 non ad aliud. Dubitat' iij. vtrum vouēs votū licitū teneat' statim soluē ipm. R̄n̄. s̄m rich. Obligacō voti causatur ex ꝓpria volūtate et intencōe. vn̄ liui. xxiij. Quod semel egressum ē de labijs tuis obs̄uabis et facies sic ꝓmisisti domino deo tuo et ꝓpa voluntate locutus es ex ore tuo. et ideo si de voluntate et itēcōe vouētis sit obligare se ad stati soluēdū. statim soluere tenet'. si aūt ad certū tēpus vel s̄b c̄ta ↄdicōe nō tenet' statim soluere sed nec tardare debet vltra quā itendit obligare se do Dicit' ei ibidē. si votū voueris domino deo tuo nō tardabis reddere q2 reqret dn̄s deus tu9 illud 7 si moratus fueris tibi reputabitur in peccatum vill'. ros. dicit. Cū aliquis aliquid vouit sine ↄdicōne vel tēporis prefixione tenetur illud exeq statī cū potest nisi in vouendo aliud in mente habuerit tamē datur ei tēpus ad arbitriū boni viri ad disponendū de reb9 suis. Concordat tho. ad dēs in scripto ꝙ si is q vouerat intrare religionē ex mora circa dispensacōnē rerū probabiliter timeret perpetuū ipedimentū tenetur vlterius non differre

l Dubitatur tercio an votū s̄bitū mim9, sc3 ↄlibeatū obliget. R̄n̄. pe. de. pal. in. iiij. di. xxviij. ꝙ votū subitū nō obligat ad ꝓmissum. nec ad peccatum ꝑfectū. nec ad bonū ꝑfectum. vt puer qui irat9 pri vel magistro. vouet vl' iurat intrare religionē vl' bn̄ potat9 Talia eni q2 calore iracūdie fiunt ꝓ nō facto haberi debēt s̄ verum est q8 sic subito fit q8 non ad sentēciam rōis q̄ nō reqrit magnā morā tēporis ꝑuenit. sed quādo sciēs est quid iurat vel vouit tunc tenetur nisi cū eo dispēsetur racione mim9 plene deliberacōis. sicut eciā q̄ calore ↄcupiscēcie inflāmat9 aut bn̄ potat9 nō tn̄ perfecte ebrius iurat vxorē ducē. vn̄ illa deliberacō tp̄is vel etatis q̄ sufficer3 ad obligādū se dyabolo p mortale pc̄m sufficit ad obligandū se deo p votum et sicut ex ira occidēs q2 ex electōe seu habitu non ꝓcessit s̄ ex passione iudiciū racōis turbāte nō excusatur ex toto qn sit mortale sed i parte. sciuit ei in parte quid faceret sic de voto in ꝓposito suo modo. Du m bitatur. iiij. an solū ꝓpositum aliqn̄ aliquē obliget. R̄n̄ idē ibidē ꝙ sic i illo casu quādo qs intrat religionē cū ꝓposito remanēdi 7 deo ꝑpetuo famulādi q8 eqpollet voto simplici s̄ non solēni extra de religione.

Cōsulti vbi dicitur q statuti te
netur ad aliā religionē itrare
Et quāquā non sit ligatus vi
voti qr nō pmisit sȝ solū propo
suit tñ ligat' vi statuti in reli-
n gione aliqua remanere ¶ Du
bitat' · v · vtrum votum sub cō
dicōne emissum obligat vouē
tē Rñ · scdm Ray · Cōdicō du-
plex est gñalis que i voto sem
p itelligi debȝ et illa nō existē
te nō ligat Exēpli grā · si de⁹
voluerit ibo romā si potero · alia
specialis puta si intrauero lō-
bardiam ibo ad sanctū marcū
vel si fili⁹ meus fuerit liberat⁹
de infirmitate visitabo sanctū
iacobum q similia · hec ɔdicō si
defecerit id est extiterit nō ob
ligat ex voto Alias sic · xxxij ·
q · viij · nō solū ext' de ɔdicōne
oppo · vtr · Et hoc intelligas
vbi tota voti obligacō ponē-
batur in euentū ɔdicōis aliter
si alias fuerit cōcausa · vl' etiā
si fecit votum ob causam q pu
blice et ñ expssit causaȝ sȝ votū
Tūc pter cōcausam v l' ɔsciē-
ciā ut alia lrā habet q ppt' scā
dalū tollēdū tenetur implere
ex nō voto magne · glo · vi ll' ·
dicit Cōcausa est qñ nō tantū
ex vna causa obligauit se sed
etiaȝ ex alia · exēpli grā aliqs
vouit q irȝ ad scūm iacobū qr
cēdebat q ibi i ueniret frēȝ su ·
um nichilomi⁹ pter redimē-
da pecā sua · in h' casu q̄muis i
tellexerit frēm suū decessisse an
q̄m iter arriperet · nichilomi⁹
tñ ire propt' aliā causam tene
bitur · idē intelligas quociēscū
q ȝ voueat aliqs ex duab⁹ cau
sis vl' plurib⁹ · vl' sub duabus
cōdicōnibus vl' pluribus et ni
chilomin⁹ intēdit se obligāe
qualibet illiarum causaȝ vl' ɔ
dicōne extāte ¶ Dubitatur o
vj · an votum sb cōdicōe factū
que cōdicio nō implet' propt'
culpam vouentis sit obligato
rium Rñ · rich' · q sic · et ponit'
expresse p casum extra de spō
sa · Sic ex lris · vnd cū aliquis
do vouet aliqd speale obsequi
um si a pcō de q' tēptatur pš
uauerit eū · si incidat in illd pec
catum nichilomin⁹ tenetur i
plere votum qr q de⁹ cum nō
pseruauit ab illo pcō stetit p
eū nō p deū q illum a pcō illo
psuasset si ille voluisset ¶ Du p
bitat' · vij · esto q aliquis horē-
rēs cōmittere aliqd magnum
scel⁹ qd nūq̄m intēdit ɔmitte
re · voueat q si ɔmittat intra
bit aliquā religiōem quam nō
vult sȝ horret intrare · et postea
illud scelus cōmittit · nūqt te-
net' intrare rligionē Rñ · rich'
super · iiij · di · xxxviij · q sic · qr
votū sb ɔdicōe factū de re bo
na et ppt' finem bonum ē obli-
gatoriū extante cōdicōe siue

illa ↄdicō sit bona siue mala ut
q alias tenui ¶ Dubitat · viij·
an votū & nō vouēdo aliqd nisi
illud qd vouetur exprimatur
verbo dicto. vł scripto sit ob
ligatoium Rn̄. q sic per asta
x i li j. c. de voto. Ita q si po=
stea voueat ɂ votū suū v̄bo vel
scripto nō exp̄mat peccat. nā
tale votum ē bonū qɂ ꝑ voti ex
p̄ssionem in v̄bo vł scripto ha=
betur de voto facto ɛcioɂ cog
nicō ɂ p̄cauet̄ in vouēdo p̄cipi
tacō quoɂ vtrūq est bonū· ni
chilominꝰ tn̄ videtur q tene
at illud votū si alias sit licitum
qɂ cū vouere sit bonū ɂ a spiri=
tu scō ↄsultū ꝑ illud p̄s. Voue
te ɂ reddite dn̄o deo vr̄o· iō vo
tum de nō vouēdo nō obligat
vn̄ votum de quo ꝓposita est q̄
stio non obligat ad nō vouen
dum sed obligat ad exp̄mēdū
per verbum vel scriptum si cō=
r tigerɂ emittere votū ¶ Dubi
tat̄ · ix · vtɂ votum factū sub
cōdicōe inhonesta sit obliga=
toriū stāte ↄdicōe. verbi grā
Aliqs vouit se peregrinaturū
ad scūm iacobū ut prosperet̄
in furto. homicidio. vel adulteio
Queritur postq̄m cōmisit fur=
tum. adulteriū. vł homicidiū ·
vł simile vtɂ teneat̄ ꝑegrina
ri ad scūm iacobū. Rn̄. astax i
sūma vbi priꝰ q nō Sed du=
racoꝰ qd li iiij · q penultia disti

guit · hō inqt gn̄alit̄ est verum
q ↄdicō que est ↄtra naturam
ↄtractꝰ tollit ↄtractū et facit
ip̄m esse nullū qɂ icludit oppo
sicōem ad cōtractū Condicio
aūt inhonesta q̄ est cōtra natu
rā ↄtractus ꝓmissionis vł ob
ligacōnis p̄t esse inhonesta du
plicit̄· qɂ qn̄q est inhonesta ɂ
illicita nō solū fm se ß etiā i ha
bitudie ad illud qd ꝓmittitur
v̄bi grā· si aliqs dic̄. sic ꝓmit
to deo q si possum ꝑpetrare hoi
cidiū ego i grāɂ actōeɂ dici
faciā missaɂ solēnē. qn̄q vēo ē
ihōesta i se ß nō i hītudie ad ꝓ
missum v̄bi grā· si qs dicat sic
ꝓmitto q si ↄtigat me pecca
re ieiūabo ut dimittat̄ m̄ pccm
ↄmissum· si pᵒ mō ē ihōesta vo
tū nō est obligatoriū qɂ ē ↄt̄
naturā ꝓmissiōis vł cōtractꝰ
et ꝑ ↄn̄s tollit obligacōeɂ. Et
tale votū nō p̄t impleri sine de
trimēto salutis qɂ illō qd ꝓmis
sum ē redditur illicitū ex circū
stācia informāte in vouēdo et
soluēdo qɂ si aliqs soluat ut ob
ligatꝰ ex ↄdicōe ɂ cōdicō nō i
fōmat sic illico optet ut soluat
ex motio illicito vt ptɂ ititulo
qd ē pccm. si scdo mō vicɂ q ↄ
dicō ihōesta nō sit ↄt̄ naturā ↄ
tractꝰ tūc exstāte ↄdicōe votū
ē obligatoiū ricħ· teɂ etiā i ij
mēbro q nō licet ut vouens se
ieiūaturɂ si occidat iimicū suū

s Dubitatur .x. vtrū si qs vo tū fecit de carnib⁹ nō comedē dis ⁊ infirmetur ita q̄ a medi cis dicitur q̄ est in periculo ni si cārnibus vescatur ⁊ q̄ aliter non p̄t euadere infirmitatem Rn̄dez huḡ .xxxiij. q. finali nō solum talis de p̄cepto maioris etiā sine p̄cepto potest carnes comedere q̄r ē causa necitatis ⁊ in huiōi voto condicō tacita fuisse videtur .ñ necitas coge ret ⁊ p̄ceptum maioris adesset.
t Dubitatur .xj. a quib⁹ teneat̄ abstinē q̄ vouit vel cui iniūctum est ieiunare in pane ⁊ aqua Rn̄. pe. pa. i. iiij. di. iij. Ab oibus istis tenet̄ abstinē vic3 brodio expresso de carnibꝫ vl̄ piscibꝫ qn̄ sūt nimis cō densata vl̄ tipsana vl̄ burreta ex substancia pisorum extra = cta q̄r hec non videntur vere
v aq̄ Dubitatur .xij. an sacer dos qui tenetur ex voto vl̄ obe diencia vl̄ penitencia ieiunare vno die in pane ⁊ aqua an ea dem die celebrās debeat sume re vini p̄fusionē post sūpcōnez de calice ip̄ius eukaristie. vnd̄ pe. pa. in. iiij. di. xij. dic̄. q̄ debet sumere vini p̄fusionē. qn̄ nō est aliā missam celebratur⁹ ip̄a die ut dicitur de cōse. eadē p̄te. quia nec votum nec peni tēcia nec obediēcia d̄bꝫ imuta re ritū ecclesie et ordinacōnes
dcilioꝝ. pluta alia dubia vide in sūmis Quo ad .iij. notād̄ x scd̄m th̄o. ⁊ omnes q̄ i voto p̄t fieri irritacō dispensacō et cō= mutacio. Racō q̄r votum non ē vinculū iniq̄tatis nec impedi tiuū melioris boni. q̄r p̄ carita te institutū est sed sepe ↄtigit q̄ quis malū vouit ⁊ tūc est ir ritum. aliqn̄ quis vouit minus bonū ⁊ tūc est in meli⁹ ↄmutā dum. Sūt aūt tres dispēsato res votoꝝ. papa et suus vica ri⁹. ep̄us et su⁹ penitenciari⁹ p̄latus religionis et cui cōmit tit. papa sol⁹ p̄t dispensare in voto religionis si ē dispēsabi le in voto ↄtinencie. i voto cru cis vl̄ terre sancte. ⁊ sibi reti= net votū ad limia petri ⁊ pauli et ad sanctū iacobū ep̄us aūt i alijs Et nota nūq̄m sine alic⁹ p̄fatoꝝ auctoitate quis d̄bꝫ votū ifringere nisi necitas vr geat ⁊ supioꝛ haberi nō possit Racō est quia null⁹ debet esse iudex in propria causa.

Sequitur p̄ceptum .iij. Capitulū p̄mum

Preceptū .iij. sic poi tur exodi .xx. Me mēto ut diē sabba ti scifices. Sex die b⁹ opabeis et facias oia opa tua. septie aūt die sabbatum

dn̄i dei tui ē· nō facies i eo ōne op9. Ubi tria tāgunt᷑ de quib9 pn̄cipalit᷑ agendū ē Primo phibent᷑ opera quedā p q̄ festū frangi p̄t ibi· nō facies in eo om̄e op9· Secūdo iubemur scificare festū· ibi memēto vt diē sabbati sanctifices Tercō mādat᷑ ut laboremus certis diebus· ⁊ certo festiuem9 ibi sex diebus opaberis· septimo aūt
b die sabbatum dn̄i est ¶ Pro quoꝝ declaracōe notādum· ꝑ· ꝙ i veteri testamēto duplicia festa fuer̄t ut pꝫ sabbatū qd īstitutū fuit origialit᷑ triplici de causa Prio in grāruācōeꝫ ⁊ ad deo vacandū vn̄ exo· xx· Sex dieb9 fecit de9 celū ⁊ terrā· ⁊ septio die requieuit idest cessauit a nouis creaturis ōdēdis vn̄· ſm tho· ꝛ· ꝛ· q· cxxij· sabbati p̄ceptū erat morale parti ⁊ ptim ceimoniale Morale qꝛ lex nature dictat ꝺo oīm rerū pn̄cipio aliquo tēpe vacandū poci9 q̄ꝫ creature Ceimoniale aūt fuit quo ad diem septimū iꝺo fuit figura requiei xp̄i i sepulchro que futūa erat in sabbato ut dic̄ aug9· li· iiij· super gene· ad lr̄aꝫ Scꝺo i auaricie restrictōnem nisi eni deus die sabbati feriandum mandasset auaricia p acqrendis tpalibꝫ nimiū creuisset· Tercō ut laborātes fāuli ⁊ serui licite i corpore et anima r̄crearentur quos imisericōdes nimis alias grauassent vtrumq꜠ tāgitur exo· xx· vbi inter p̄ceptū illꝺ dı nō facies in eo om̄e op9 tuū Ecce restrictō auaicie in dn̄is Et fili9 tu9 ⁊ filia tua et seru9 tu9 et ancilla tua iumētū tuū ⁊ aduena qui ē itra portas tuas ecce terciū· Alia habuer̄t i veteri testamēto festa p̄t sabbatū ob spēalia bn̄ficia eis collata· sic̄ p liberacōe p iudith fc̄a· Iteꝫ p hester ⁊ silia Sic ⁊ i nouo testamēto duplicia hꝫ eccia festa p° diē dn̄icū loco sabbati· scꝺo festa xp̄i et scōꝝ i memoriā spēaliū bn̄ficioꝝ eccie p̄stitoꝝ ¶ Fuit aūt sabbatū i diē
dn̄i cū q̄ntuplici de causa rōnabilit᷑ trāslatū Priō ut cessante figūa sabbato pasche qn̄ xp̄s reqeuit in sepulchro cessarꝫ et sabbatū pn̄te vitate ⁊ imediate trāsferet᷑ i diē sequētē· oīs eni decursus tpis a creacōe vel lapsu hoīs vsq꜠ ad dn̄ice resurrecōis diem quedā nox fuit Secūdo ob memoiā creacōis toci9 mūdi hac eni die ad lr̄aꝫ de9 in pricipio fecit celū et terrā ⁊ lucē Tercō i memoriā bn̄ficij recreacōis q̄ p passionē ad gloiosaꝫ xp̄s pueit r̄surrectōnē Ep̄us enim dn̄ico die solum ōsecrai debet ut habet᷑· lxxv· di· c· ordinacōes episcoporum c

Et maiora q̄ xp̄s fecit quodā mō illa die fecit mūdū creare inchoauit et lucem de q̄ postea sol factus est· vnde ꝯ ꝓprie di cit' dies solis. xp̄s resurrexit. spūm sanctū misit· et nat9 est in mundum · ꝯ ut innocēci9 di cit q̄libet dn̄ica dies est ymago dn̄ice r̄surrectōnis ob q̄s etiā causas maior dei influx9 i ecc̄ia exspectari p̄t q̄m alio die simplici sic̄ ꝯ de loco ꝯsecra to creditur ꝙ i eo citi9 homo exauditur orādo ceteris ꝑibus Quāto ne iudaysare videam̄ ꝯmune festū cū iudeis tenēdo ideo etiā feriare sabbato die su spectū esset de iudaysmo Rn̄ to i figurā ꝯ mēoriā future re surrectōnis nostre in corpore

d ꝯ aīa. ¶ Secūdo notandū ꝙ quāq̄ꝫ nō liceat feriare sabba to nisi quis vellet iudaysare si cut ꝯ antixp̄us ordiabit ut di cit gre· de cōse· di· iij· peruenit tamē sabbatū btīssime v̄gi ni i spēalē hōrem est ꝑ clerū d putatū triplici de causa· Prio q2 i sola dei mr̄e lumē fidei sab bato obūbratū: ꝑmāsit: ap̄lis ꝯ aliis de xp̄o titubātib9 Se cundo q2 sic̄ a ieiunio ferie sex te fit trāsitus ꝑ sabbatū ad so lēnitatē diei dominice· sic etiaꝫ a miseia p̄ntis vite fit transit9 ꝑ btāꝫ virginē ad statum glo rie Tercō q2 sabbato sepe legi tur beata v̄go maria pc̄coib9 miracula et bn̄ficia prestitisse vn̄ legim9 i historijs· ꝙ olim i grecia an ona diei sexte feie velū itra qd ymago virginis erat dīna virtute se appeiebat ꝯ sic ꝑmāsit vsq3 ad nonaꝫ sab bati qn̄ iteꝝ dīmitus se retra xit eius exēplo latini sabbatū etiā i laudē virginis ꝯsecraue

e rūt ¶ Tercō notādū ꝙ tripli cia sunt festa ecc̄ie· q̄dā sūt et dicūt' p̄cipua ꝯ maiora festa ecc̄ie ꝯ sunt dies dn̄icales· xp̄i festa. btē v̄ginis· et apostolo rū · Alia sunt festa ecc̄ie satis ꝯmūia ꝑ orbē· Alia sunt q̄ ep̄i spēalit' i suis dyocesib9 istitu

f erūt ¶ Quarto notādū ꝙ ꝓ ter qn̄q3 multū peccāt qui hō p̄ ceptū transgrediuntur Primo q2 in veteri testamēto pēa mō tis plexū ē· vn̄ numeri· xv· dr de quodaꝫ q̄ colligebat ligna in sabbato quem moyses ꝯ aa ron r̄clusert in carcere ꝯ querē tes quid ei facere dberēt· Rn̄. de9 morte moriatur hō iste ob ruat eū lapidib9 omnis turba extra castra. mistice aūt ligna die ꝓhibito colligit q̄ materi am ignis īfernal' colligit. tal' lapidib9 id ē duris obiurga cōib9 proiciēd9 est. qn̄ i festis trāsgredi non dimittit · Secū do in nouo testamento etiam grauit' punitū est. Refert eni

greg. j. dyalo. q quedā nupta marito i vigilia dedicacōis sci sebastiani victa ɔcupiscēcia a viro suo se nō abstinuit. i crastino aūt cū remorsu ɔsciēcie verecūdia victa a ꝓcessione se nō sbtraxit. vñ in eadē a demone publice vexari cepit. quā cū sacerdos palla altaris iuuare vellet. eū etiā demō iuasit. et ɔfudit hanc igit amici p icātatores iuuare ꝓcurauerunt. si in ipsis ɔiuracōnibus legio demonū in eā intrauit et tot vocibꝫ clamare cepit quot demonibꝰ arrepta erat. q̄m tn̄ demū sanctꝰ eps fortunatꝰ p plures dies et noctes orādo liberauit Tercō q2 magne ingtitudinis viciū quis incurrit cū sex dies sibi cum magno conatu expedit et vnū diem nō i dei honorē et ꝓpriā aie salutē ɔsummat et cū tot di beneficia meditai negligit Quārto q2 quodā mō i tres ꝑsonas diuinas peccat i prē3 cuiꝰ potēcia mūdum cauit. i filiū cuiꝰ sapia3 mūdū redemit. i spūm scūm q̄ tali die in mūdū veit et in xp̄i hūanitatē q nata tali die visibilit primo apparuit Quīnto q2 mltū cece peccāt Festis eni peccātes faciunt sic̄ ille q̄ loco sacro peccar3 qd vtiq3 turpiꝰ ē q3 nō in sacro peccare Tēpꝰ aūt a deo sacratū ē Ite3 dedicacōem xp̄i i dedicacōnē demonis vertunt Item p totā ebdomadā ꝓpt labores mūdi sunt in anima et dominico die turpes sūt i aia lic3 mūdi i vestimētis ¶ Quīnto notādū q i genē xij. sūt p q̄ festa violari possunt pri̇o peccādo mōtalit quocumq3 genere pcci ꝭm tho. vbi pꝰ Et alex. d hal. i suo iij. di. xviij. Leui. ei di. xxiij. om̄e opꝰ ꝭuile n̄ facies i eo sc3 sabbato. ꝭuit aūt hō pcco. vñ ioh. viij. q̄ fac pcc̄m ꝭuꝰ ē pcci. vñ glo. amb. luc. xiij. di. lex in sabbato ꝭuilia opa facē id ē pccis agguai ꝓhibꝫ. rō ē q2 pccā mōtalia ɔtriāt obꝭuācie festoꝝ inq̄ntū i pediūt applicacōe3 hōis ad deum qd ē finis festi Et q2 ut dicit tho. magis impedit hō a rebꝰ diuinis p opꝰ pcci q̄m p opꝰ licitū q̄3uis sit corpale. ido magis ɔt hoc ꝓceptū agit q̄ peccat in die festo pcco mōtali q̄3 q̄ opꝰ corpale alias licitū fac nō tn̄ p veiale pcc̄m fit violacō illiꝰ ꝓcepti vnde augꝰ. li. d x. cordis dic. meliꝰ id ē minus male facer3 iudeꝰ in agro suo aliqd vtile q̄m in theatro sediciosus existeret et melius facerēt feīne lanā ea3 i die sabbati quam tota die in neomenijs suis impudice saltarēt ¶ Et dicit alexander de halis vbi supra. Quod q̄ pcc̄m mortale in

die festo committit: dupliciter peccat mōtalit̄ et incurrit reatū duorū peccorū mortaliū· eo q̄ exempli gracia fornicator agit ɔt̄ duo p̄cepta· scʒ nō mechaberis ꝛ sabbata scifices· et sic de piurio et homicidio etc̄· vn̄ seq̄ videt̄ q̄ sic peccās fōnicādo sufficiet̄ si vult ɔfiteri optet q̄ dicat i ɔfessiōe fōnicat⁹ fui et in die festo feci· sic in simili furat⁹ i loco sacro tenet̄ circūstāciaʒ loci exp̄mere· q2 tales cīcūstācie aggrauāt in ifinitū
2 Secūdo ifrigi p̄t sabbatū faciēdo op⁹ fuile· q2 leuit· xxiij· dr· omne op⁹ fuile nō facies
i in eo scʒ sabbato· ¶ Pro cui⁹ intellectu notād̄ ſm tho· 2· 2· ·q· Cxxij· q̄ p̄ter fuitutē peccati adhuc quītuplex est fuitus· vna q̄ fit peccādo mortalit̄ de q̄ dc̄m ē· alia est q̄ fit per opus latrie qd̄ vicʒ ptinet ad dei cultum Et p tale fuile op⁹ q̄s meretur i festo· nec prohibet̄ hic· q2 plus quis ad quietē sabbati disponitur· vn̄ etiā in veteri testamēto licuit sabbato circūcidere hostias mactare ꝛ offerre archā circumferre ihericho et silia · Et hodie licʒ docere verbo et scripto vn̄ ioh̄· vij· Circumcisionem accipit ho in sabbato ut nō soluat̄ lex moysi ꝛ math̄· xij· Sacerdotes in sabbato sabbatum violant id ē corpalit̄ operātur i sabbato Et numei· xxiiij· dic̄ glo· fabri et huiōi ātifices ociantur i die sabbati· lecto ̄ aūt diuine legis vl̄ doctor ab opere suo nō desinit nec tn̄ ɔtaminatur sabbatū· sicut nec sacerdotes in templo violāt ꝛ sine crimine sūt· Alia est fuitus qua ho ̄ seruit altari vl̄ sibiip̄i· et talia op̄a seruilia sunt duplicia quedā sunt sp̄ūalia vt mentis exercitacō· ꝛ talia hic nō dicūtur fuilia q2 conueniūt homini scd̄m mētē scd̄ʒ quā ē homo seruus dei et nō hoīs· vnus eni ho ̄ nō ē fuus ꝛ pprius alteri⁹ ſm mētē ſʒ scd̄m corpus· a talibus seruilibus nō optet abstinere in festo quo ad illa q̄ sunt d̄ se licita honesta et recta Ex quo ptʒ q̄ quis non tenetur in die festo abstinere ab ip̄is op̄ib⁹ sp̄ūalib⁹ que etiā ab ip̄o operāte ordinātur ad tp̄ale lucrū aut ad aliud huiōi tale bonum ut si aduocatus i die festo studet in hijs que die crastia vult ppōnere pp̄ter tēpale lucrum Et rustic⁹ cogitʒ d̄ aracōe terre sue q̄m crastina die vult arare talia eni ſm p̄dictā sentēciam sci tho· nō sūt seruilia saltē materialiter cum sint sp̄ūalia et iteriora d̄ istis dicit rich̄· in iiij· di· xxxvij· q̄ ho ̄ pro execucōne huiusmodi actuū iteiorꝝ

et exercicio nō incurrit pecca tū mortale nisi ꝓpt eoꝝ exerci ciū excludat̄ illa vacacio quaꝫ tūc ꝺbet cultui ꝺiuino ex necita
k te ¶ Alia sunt opa hōis corpo ralia ⁊ sunt duplicia queꝺā ſ= uis ꝓpria utpote aꝺ q̄ quilibet nō tenetur ſeꝺ aꝺ que tenētur ſui ꝺn̄is ut sūt arare · cibos co= quere metere et act⁹ mechāi ci et huiōi nō enim tenetur q̄li bet sibi aut alteri aꝺ talia ext̄ necitatem · ſ; serui tenēt̄ aꝺ ta lia ꝺn̄is suis quoꝝ sūt ꝓprij · ⁊ oīa talia ꝓhibebātur in vetei lege p hoc māꝺatū eo ꝙ con = trariabātur obseruācie sabba ti qr prohibēt applicacōem ho minis aꝺ ꝺīna · nunc vēo in no ua lege nō ē tā stricta ꝓhibi cō i ꝺie ꝺn̄ico sic̄ fuit in ꝺie sab bati · Queꝺā eni opa conceꝺū tur nūc in ꝺie ꝺn̄ico q̄ in sabba to ꝓhibebāt̄ sic̄ ciborum ꝺeco ctio et alia huiōi q̄ licet neces saria fuerint poterāt tn̄ p̄ueni ri Et etiā in quibusꝺā opibꝫ ꝓ hibitis facili⁹ ꝺispēsatur i no ua lege ꝓpt̄ necitatē q̄ꝫ i ve= teri lege · ⁊ racō ē qr obſuacō sabbati fuit figural̄ · Figura aūt ptinꝫ aꝺ ꝓtestacōem veri tatis q̄ꝫ veritatē nec i moꝺico p̄teire optꝫ · ⁊ iō fuit sabbatū tā stricte obseruāꝺū ut figūa corrn̄ꝺeret ipi rei Obseruacio vēo ꝺn̄ice nō ē figuralis cū nō

significet futuꝝ ſ; ē ꝯmemora cō p̄terite resurrectōis xp̄i ⁊ rep̄ntacō p̄ntis q̄etis aiaꝝ q̄ꝫ nūc hn̄t p xp̄i mortē · Alia rō ē qr oli scōꝫ thō in veteri lege obſuācia sabbati fuit moralis ⁊ cerimonialis seu figural̄ · Et obſuācia talis sabbati muta ta ē in ꝺn̄icū ꝺiē orꝺinacōe ec= clesie iō hoꝺie obligamur aꝺ obſuāciā ꝺn̄ice nō ex h̄ tercio p̄cepto · seꝺ tm̄ eccl̄ie manꝺato Alia vero sunt opa hōis corpa lia cōmunia seruis ⁊ liberis aꝺ que quilibet homo applicatur corporaliter q̄ ꝺ sui natura aut intencōe agētis orꝺinātur aꝺ lucrum temporale · aut aꝺ ali= quoꝺ bonū corporale tanq̄ꝫ aꝺ finem ꝓpriū ⁊ immeꝺiatum ut sunt omnes act⁹ mechāici cul tura agroꝝ vineaꝝ et similia mercatura placitacō iuꝺicia ꝯ tēcōa ⁊ silia Ista eccl̄ia ꝺeter= miauit esse ſuilia et statuit ea in ꝺiebus ꝺn̄icis et i alijs festi uitatibꝫ ab vniūsali eccl̄ia insti tutis non esse exercēꝺa nisi vr geat necitas aut suaꝺeat pi etas ut ptꝫ ꝺe ꝯse · ꝺi · iij · roga cōes Et · xv · q · iiij · ⁊ ext̄ ꝺe fe rijs · c · oēs · ¶ Tercō īfringit̄ festū p hoc ꝙ aliqui non legit tie prepeꝺiti negligūt auꝺire missam · quilibet enim xp̄ian⁹ ex precepto primo tenetur aꝺ ꝺeum actualiter ꝺiligenꝺum

Et videt᷑ scoto i·iij·di·xxvij· q̄ h᷒ sit dieb᷒ festiuis· ita q̄ oi die festiuo et potissime dieb᷒ dn̄icis et pn̄cipalib᷒ festis te=neat᷑ se h᷒ recollige᷑ et deū sup ōnia actualit᷑ dilige᷑ ꝛ fōte h᷒ ɔ̄tmiat ꝺiuū mādatū ill᷒· sab bata sanctifices vt vnusq̄sq; maneat apd se r̄colligēdo se ꝛ ascēdēdo i deū suū Et eccīa spe cificat h᷒ q̄ntū ad missam audi ēdā die dn̄ico de cōse· di· i· mis in sas· ¶ Quarto ifrigit᷑ p eos q̄ nimis tarde in vigilia festi laborāt opēa ꝓhibita ꝛ q̄ i die festo nimis cito laborāt nō sc; t̄minato festo· Q̄n aūt q̄s te=neat᷑ festū icl᷒āe vl᷑ t̄minare R̄n. ray· q̄ r̄gulait᷑ a vespera i vesperaȝ ext᷑· e· oēs· Festoꝝ tn̄ iniciū et finis iuxta coꝝ q̄li tatē ꝛ iuxta diūsaꝝ regionū ɔsuetudines cōsiderai dn̄t· Et sicut magnitudo dieꝝ exigit celebrai sic p᷒ icipere ꝛ tardi᷒ debē termiai vera racōe videt᷑ ext᷑· e· qm̄ Quito offēdūt p̄di cacōnē i festo nō audiētes vl᷑ irridētes eos q̄ audiūt vel ali=os de s̄mōe trahētes et i s̄mōe dormiētes· mag᷑ eni est negli gēcia cibū corpis p sex dies q̄ rere ꝛ aie cibū p vnā horam fa stidire. null᷒ ei p̄t p̄cepta itel ligē ñ discat· p̄dicatō aūt ē do ctor dei p̄ceptoꝝ Sexto offē dūt sup̄bi vestitu superfluo pō=

poso hastiludijs ꝛ silib᷒· Sep timo vēdētes auare et emtes mercatōes ꝛ istitōes Octauo luxuriosi cultu vestiū s̄tis· ta=ctib᷒· cantib᷒. et v̄b᷒· potissime choreis isistēdo ut ɔpleāt luxu riosaȝ voluptatē Nono gulosi potacōib᷒ vl᷑ ɔmessacōib᷒ se in purgitantes et fercula nimis lauta ꝓcurātes Decio iracūdi litigiosi ꝛ lusores Vndecio iu dicijs p̄sidētes sine causa vl᷑ pi etate. Duodecio accidiosi q̄ di uinū cultū ad quē tenent᷑ pu=ta s̄mones missam ꝛ simlia fa stidiunt et triste audiūt Et sic ptȝ d̄ prohibitis i· iij· mādato

Capitulū Secūdū

Secūdo videndū erit de isto q̄d mandat᷑ affir matiue vicȝ ¶ Memē to ut diem sabbati scifices. nō eni sufficit a sensibilib᷒ absti=nē s̄ optȝ cultui ꝺiuo se applica re Vbi notādū q̄ festiuitas scificat᷑ nouē modis Prio i au diēdo missam ꝛ ꝺiua officia de uote Qui ei ut rich. dic̄ obmit tūt audire missaȝ peccāt g̃uit᷑ ñ sint ex aliqua rōnabili causa legittie excusati· vn̄ d᷑ de ɔse· di· j· missas Die dn̄ico seculari b᷒ ꝛ a fōcōri cleicis dic̄ archi dyaconus totas audire speāli ordine p̄cipimus. ita ut ante

bn̄dictōnez sacerdotis egredi pplus nō p̄sumat. qd̄ si fecerit ab epo publice cōfūdatur id ē grauit̄ corripiātur vsq3 ad ruborē vl' excōmūicentur. Apparatus ibi dic̄. hoc sup missas p̄ceptū esse vnd̄ q̄ diebus dn̄icis missas nō audiūt ɔt' h° p̄ceptū faciūt q2 deum nō sup oīa diligūt in festiuitatib9 dn̄icis ⁊ similib9 n̄ excusentur ut sup̄ dictū ē p̄cepto p̄mo. c. v. g. Et debēt ibi deū sup oīa diligere Sc̄do scificatur festū p audiēciā ⁊ lectōnē ⁊ collacōnē verbi dini i s̄mone Tercō audiēdo vl' ab audiētib9 q̄rēdo quis excomunicetur que festa et q̄ ieiunia sint nec̄io p ebdomadā celebrāda et tenēda Quāto ɔsciēciā emūdādo. rimari ei tūc attēcī9 dberz xp̄iā9 q̄lit̄ deū offēderit p ebdomadā ⁊ ɔterī. satisfactōnē p pcc̄is exeq̄ ⁊ facē bona sil'ia. vn̄ gre. i r̄gistro Dn̄ico die a labore terreno cessandū est atq3 oīno oracōībus insistendū ut si q̄d negligēcie p sex dies agitur die resurrectōis dn̄ice expiet̄ Qn̄to attēte meditari dbz h° dīna bn̄ficia sibi singularit̄ ⁊ aliis ɔmūit̄ misericōdissime collata q̄ sunt tā innumerabilit̄ ml'ta ⁊ tam inestimabilit̄ magna ut ingētem flāmam caritatis accedere habeāt in cord̄ meditātis ⁊ sic gr̄as agē dz p talib9 et p v̄tutib9 si q̄s fecit. meditetur gaudia p̄rie. p̄eas ifernī. ⁊ miserias mūdi ut sic suspirz ad et̄na Exēplo illi9 q̄ legit p totū tēpus vite sue in tribus libris quoz p̄m9 erat rubeus in quo legit caritatē ⁊ passionē xp̄i ⁊ scōrū Secundus erat niger in quo legit penas inferni. Terci9 aure9 in quo legit gaudia celi et̄. Sexto dbem9 orare dūm beataz virginē ⁊ sanctos ab eis velut pauperes suffragia mēdicādo ɔtra vulnera anime ⁊ contra hostem corpis et aie. Septio p indulgēcīis debē9 ambulare si deuocōi ɔgruit vl' quiete in vno loco p caritatis augm̄to p̄seueāe. Octauo opa misericordie corpalia implere in leprosoriis in hospitalib9 apud etiaz alios paupes nō mi9 q̄z cristū visitādo q̄ ait Quod vni ex minimis meis fecistis m̄ fecistis. Nono opera misericordie sp̄ualia ɔplē. i fōmādo d auditis vl' lectis i scriptura i morib9 ancillas famulos. incolas dom9. maitū ⁊ pueros q̄ talia ignorāt q2 i defcū taliū mag̅ cecitas in eccīa causat̄ ¶ Secūdo notādū q̄ fuile opus factū in festo excusare p̄nt tria. aliq̄n a toto. aliq̄n a tāto. p° necc̄itas. scd̄o pietas. ⁊ tercō opis paruitas. Prio C

excusat necitas. q2 legem nō habet et fit multipliciť. Prio excusat qn̄ imminet piculū vite p incursū hostium tūc licitū est pugnare p sua aut cōmūitatis necāria defensione. sicut fecit machabeus. j. machb. ij. sic i bello iusto licet facere fossata et muros repare. Secundo si hō esset i tali necitate ↄstitut9 q ppt defectū necessario rū corpis esset i piculo āmissionis vite. nec posset aliunde suo ↄfectui succurrē. tali esset licitū quodcūq; op9 facile exercē p vita ppria ↄseruāda aut alteri9. ideo math. xxij. xp̄s excusabat discipulos q̄ ppt necitatē ↄfricabant spicas māib9 in sabbato ¶ Tercō si imminere hoī necitas egritudinis cōporalis pt in festo opari licite opus corporale pertinēs ad salutē corpis pprij vel alieni pcurandā. ido medici possunt medicare et infirmi medicamen recipere. vn̄ xp̄s ioh. vij. arguendo iudeos dic. Michi indignimini q totum hoiez saluū feci in sabbato. sicut eni bibim9 et comedimus in festo ppter salutem sic et medicamē appōi pt vn̄ greg. ad ciues romāos et ponit de ↄse. di. iij. puenit. Ad me platū ē a pūsis hoibus vobis pdicatum esse ut die dn̄ico null9 debeat lauari Et siqde p luxuia ↄ p voluptatē qs lauari appetit hoc fieri nec reliquo quolibet die ↄcedim9. si aūt p necessitate corporis hoc nec die dn̄ico phibemus Et archidī. dicit sup p necitate ergo non lic; lauari in festiuis dieb9 nisi necitatis cā Eadem rōne nec minuere sanguinē. nec barbā radere. nec vngulas scidē pānos autē ↄ calciamēta induimus hijs dieb9 ea necitate q̄ ↄmedim9 hec ille ¶ Quarto si immineat necitas vitādi rei exteioris dānū. ut si iacentib9 segetib9 in agro. aut feno i p̄tis et immineat tēpestas q̄ talia corrūpat. aut multū deterioret. aut forte abducat a sole sepata. non sunt phibendi dn̄i rerū tollere i festis ↄ indemnitati sue p̄ cauere vl' adhuc stātib9 vuis in vitib9 ↄ supueniat frig9 destruēs. aut si ē verisilis timor de incursu hostiū q̄ alio die huiōi res destruerēt vl' aufferrent. aut etiā hoies ē ca collectōz taliū rez caperēt vl' occiderēt tūc lic; opari dic hostien̄. ne i modico momento pereat cōmoditas celesti prouisione concessa. patent illa p xp̄m math. xxij. dicētē Quis ex vob hō qui habuerit ouē et ceciderit sabbato i foueā nōne tenebit ↄ leuabit eā In sili eni casu licitū est ex indulto eccie

dñicis ꝛ festiuis diebꝫ ꝑter qꝫ im sũmis ꝛ maioibꝫ festiuitatibꝰ. allecia piscari. ceruisiã iuasari etc̃. extra ꝺ ferijs. c. licet.

f ¶ Quĩto excusant̃ serui et rustici q̃ iusto metu ꝯpellũt̃ a dñis ad laborãdũ festis diebꝰ. nã si sine cõpulsione ꝓ labore ipꝫ tũ tũt̃ nõ ꝺbẽt dñis obedire q̃ñ est licitũ nec honestũ. dñi tam̃ g̃uit̃ peccãt. similiter q̃ addu cunt in festis census dñis sine cõpulsione vel nccitate aliq̃ ꝑ tacta supius ad finẽ istũ vicꝫ ut alijs diebus ꝓprijs et cõsuetis laboibꝫ vacet. nõ oino excusant̃ ñ arta nccitas compellat Simılit̃ r̃gulares ꝛ sacẽdotes q̃ dñicis diebꝰ absqꝫ nccitate quadrigant aut huiõi alia faciũt q̃ alios corrũpũt exẽplo ꝛ similia alijs faciẽdi occasionẽ dant. silit̃ excusant̃ vectores merciũ ad nundinas remotas vl̃ ad loca r̃mota aut aliarũ rerũ si sine graui incõmodo nõ possunt diebꝫ festiuis vacare ab eũdo aut quadrigando. idẽ videt̃ ꝺ cursoibꝰ qui ex causa rõnabili et nccitate diebus festiuis ad loca r̃mota ambulant et sine graui icõmodo suo aut alioꝝ vacare nõ possent.

g ¶ Sexto excusari possunt munitores ꝛ vectões pegrinoꝝ ꝛ sufferratores equoꝝ q̃ talia faciũt in festis. si h̃ pñcipalit̃ faciũt ꝓpt̃ nccitatẽ eoꝝ ꝓ q̃bꝫ faciũt talia ꝛ tũc etiã licite recipiũt sallariũ ꝓ laboribꝰ suis Si vero faciũt talia in festo pñcipalit̃ ꝓpt̃ questũ aut ꝓpt̃ improbã cupiditatem lucrãdi nõ videtur quõ ꝺbeant excusari. sed illi qui eos de talibus requirũt excusantur si racionabilem hñt causam et necessaiam et alias sibi nõ poterãt prouire. Hec oia et illa i q̃nto membro dicta sũt sentẽcialit̃ vill'h. in glo. Ray. ¶ Septimo q̃ vadit ad mercata que fiũt dominicis diebꝫ ꝛ alijs festis maxime pcipuis si quis faciat h̃ nõ ꝯsuetudinarie sed aliq̃n et pro aliqua necessitate. nõ credo dicit idẽ ꝙ peccet mõtalit̃. si aũt hoc ducat in consuetudinem ꝛ faciat ex cupiditate lucrãdi sicut faciũt mercatões qui ꝓpt̃ frequẽtanda mercata aut nũdinas vix aut nũq̃m intrãt ecclesias suas c̃do ꝙ peccãt mõtaliter. mercata tñ q̃ fiũt ex victualibꝰ necessarijs ad quem cũqꝫ diem festũ de pane vino carnibꝰ et huiusmõi nõ credo illicita esse. aut ꝺ facili ꝓhibẽda dum tamen se ꝓpter hoc nõ subtrahant a diuino fuicõ. hec vill'h. ibidẽ ¶ Sed cũ dictum sit ꝙ possit indulgei hominibus ut in diebꝫ festis laborẽt cũ necessitate artãt̃. Quereres q̃s h

dabit licẽciã istã. Rñ. ẜm vil. q̄ eps loci si cõmode adiri pos sit alias sufficit simplicis sacer dotis dispẽsacõ discreti tñ. pos set etiã esse tãta nccitas et taz notoia q̄ auctoitate ppa pos sent facẽ. sed pro q̄nta nccitate liceat opari i festis hoc pocius ad arbitriũ boni et discreti viri limitãdũ ẽ q̄m p aliquã doctri nã gnãlẽ dtermiandũ ¶ Se cũdo excusat in fuilib9 opib9 in festis pietas opis multipli citer. Pmo arare agros paupe rũ. aut eis q̄drigãe vl eis alio mõ laborare. si enim dicit idem ibidẽ in dieb9 dñicis aut aliis maioib9 solẽnitatib9 scz festis xpi. beate virginis. et in dieb9 aplõꝝ talia faciãt nõ videt li citũ sed ceteris festiuitatibus licz seq̄ cõsuetudinẽ regionis q̄m scit eps loci et nõ rprobat si autẽ dubitatur an sciat eps loci et sustineat. recurrere de bet sacerdos ad epum ut super hoc ab eo certificetur. Ad hoc aũt ut talia licite sustineant. ã licite fiãt optz q̄ p huiõi la borẽ nõ reuocẽtur laborãtes a dinis audiendis que tenentur audire. et q̄ talia pñcipaliter fiãt ppter deũ et nõ propt af fectũ carnalẽ. aut spe rmune racõis terrene. i pastu etiã ho minũ et aialiũ laborancũ et q̄ nccitas pauptatis illi9 cui ta lia fiãt hꝰ videat exigẽ sic etiã exceptis pcipuis festiuitatib9 credo q̄ nisi sit phibitũ aut c suetudini cõtrariũ liceat aliq̄d opari circa edificacõem eccia rũ et sacroꝝ locoꝝ et ad opus mistroꝝ ecclesie pauperũ psertim eoꝝ qui reddit9 nõ habent ita tñ q̄ labor nõ perueniat ad multã fatigacõem et tediũ ex diuturnitate laboris. qr nõ cre do q̄ debeãt i eis laborare per totã diẽ. nec ad multã fatiga cõnem nec debent ppter huiõi laborez obmittere audicõnem misse in tali festo. nõ eni dbẽt dimittere id ad q̄d tenent p pter aliud ad q̄d nõ tenetur. hec d vilh. ¶ Tercio excusat interdũ fuilitatẽ opis modici tas vñ dicit idẽ. q̄ licet nõ sit licitũ scribere aliquod grande in die festo vt de sexterno ad sexternũ sic nec licet alia opa seruilia opari Scolares tñ le ctiones suas quas nõ possunt sine scripto memorie cõmẽda re scribere possunt. Silr ẜmo nes quos stilo aut plũbo no tauerũt scribere possunt ut cre do puto eciã q̄ studens q̄s in aliq̄ libro possit corrigere si aliq̄d corrigẽdũ sit locare aũt opas suas. aut alienas cduce re dieb9 festiuis ppt corrigen dos libros non est licitum. Et sicut dicit de correctione libri

si p̄t de laborib⁊ aliis intelligi ut si q̄s nō itēcōne ꝭ operandi alias ut forte de ābulādo trāsiret i die festo ꝑ vineā suā aut agꝛ ⁊ trāseūdo purget modicū q̄d ꝑ icurā māserat purgād aut repat modicū de sepe q̄ in aliq̄ pte rupta aut iclinata fuit. aut iuxta vites erigat vnū palum vl' duos incliatos. aut aliud puum faciat q̄d sic trāseundo ocurrat faciendum. hec vilh. ¶ Tercio quereret quis vtrū xp̄ianus tota die festiuo obligatus sit habere aīm r̄col lectū et se exercere i sup̄ notatis noue exerciciis R̄n̄. q̄ licz illud esset bonū nō t̄n ē hō ad h̄ obligat⁊ v̄tute illi⁊ precepti ymo in multis casib⁊ p̄t se occupare exercitio operū exteiorū eū a talibus distrahenciū ut cū necītas viget. aut pietas sua suadet. ymo dicūt aliq̄ doctores ut cācellari⁊ modern⁊ q̄ i die festo p̄t hō assumere sibi aliquā recreacōz spaciū vel solaciū dūmō h̄ sit sibi honestū. ⁊ talit̄ fiat ut nō cōmittantur illa pecca ꝑ que offenditur de⁊ ⁊ potissime mortalia ut sūt ebrietates. piuria. rixe desideria carnalia. v̄ba opa aut cāmia luxurie. ⁊ cetēa similia que i diebus festis sūt duplicia peccata ¶ de ꝯ choreis. ille vero autoritates sanctoꝝ que sonāt q̄ i diebus festis nichil nisi orōni ut deo aut huiusmōi vacandum sit ut dicit alexan. ꝯ hal. in suo. iii. intelligēde sūt q̄ nichil ꝯtrariū vacacōi diuinoꝝ aut q̄d huiōi vacacōnez ipediat agendū est ut sūt opa seruuilia ꝓhita vbi nō necītas vrget nec suadz vtilitas vn̄ tho. di. in. iiii. di. xxxii. q̄ licet nō teneat' hō toto die festo orāe ⁊ oīb⁊ horis tenet' t̄n se toto die ꝯsuare ydoneū ad orandū. Et addit ibidē q̄ act⁊ mrimonialis licz careat culpa t̄n q2 tacō nē ꝯp̄mit ꝓpt' carnalē delcācōnē ⁊ hoiez ad sp̄ualia tēdē nō sinit. iō in dieb⁊ festis et aliis i q̄b⁊ ē p̄cipue sp̄ualibus vacādum nō licet petere ꝯiugale ꝯbitū Exēplū vide paulo supra greg. dyalogoꝝ p̄nti p̄cepto c. j. f.

¶ Capitulū Terciū

Tercio ad hoc mandatū memēto ut diē sabbati sanctifices reducit' reuerencia ⁊ sanctificacio septem sacramētorum noui tēstamenti. Sic enim sanctificātur tēpus et locus. ita sanctificari ꝯbent septem sacramenta de quib⁊ in sequentibus dicet' laci⁊ quātum ad ea q̄ sunt necessaria ¶ Vbi p̄mo notād a q̄ s̄m hugo. ꝯ sancto victore

n mgr̄m di. ī iiij. Sacramēta sūt instituta a xp̄o vulnera peccatorꝝ sanāda Est enim ecc̄ia velut apotheca vel domus prudētissimi medici ɔtra oēs infirmitates ātidota sufficiēcia cōtinēs vbi ifirm⁹ est pcc̄or. medicus est xp̄s. minister medici est sacerdos. antidotū est virtus sacramētorꝝ. sed vasa antidoti sūt sensibiles forme. vij. sacramētorꝝ

b ¶ Scd̄o notandū ꝙ tm̄ septem sūt sacramēta noue legis. qr ſm tho. septē sunt vulnera quib⁹ ſuit hic infirmamur. tria sunt pcc̄a. q̄tuor sunt penose occasiōes pcc̄orꝝ ꝛ seq̄le Primū malū est pcc̄m originale ɔtra qđ ē baptism⁹ Secundū est veniale peccatū ɔt̄ qđ ē appropriate institutū oleū extreme vnctōis Terciū est mortale pcc̄m ɔtra qđ ē penitēcia. Quartū est ifirmitas ad bonū contra qđ ē ɔfirmacio Quintū est ignorācia verorū cōtra quod est ordo. qr ordinatus đbet esse doctus ut possit docere. Sextū ē ɔcupiscencia effrenis. cōtra qđ est m̄rimonium Septimū est affectio ad terrena ꝛ caduca cū tepore vl̄ torpore inordinato ɔtra quod ē eukaristia vbi visibiliter deū vidēdo ad inuisibilia rapi et ac

c cēdi inuitamur ¶ Tercō notādum ꝙ septē sacramēta eorū efficaciā et virtutē habēt a di uῐ diuῐ modo Primo a đo principaliter qr de⁹ solus graciam creat ꝛ pcc̄m dimittit Secūdo a passiōe xp̄i tāq̄m a causa meritoria. nā xp̄s in p̄mo istāti sue cōcepcōis se pr̄i obtulit ꝓ redēpcōe generis humāi q̄ oblacō ɔsūmata fuit i cruce. q̄ oblacō qr ex sūma caritate ꝓcessit ꝛ a sūmo nobilissimo filio dei. ideo acceptissima pr̄i fuit Et ad illud loquitur btūs aug⁹. xxij. đ ci. dei. c̄ca p̄n̄pium vbi dic̄. đ xp̄i latere fluxisse septem sacramēta hui⁹ aūt passionis meritū hodie ē in accepcōne pr̄is ꝛ cōmūicatur volēti sacramētū aliquod recipere. lex ei đimitatis est scđm ansel. Cur de⁹ hō ꝙ ꝓ nullo pcō cū sit infinitū malū de⁹ placai vult nisi sibi offēatur mai⁹ bonum q̄m pcc̄m malū ē. ꝛ hoc fit q̄n pr̄i xp̄s passus offert̄. illđ viđt̄ velle ap̄lus ro. v. ubi habūdauit delictū sup habūdauit ꝛ gr̄a vn̄ ec̄. i passione xp̄i oia sacramēta p̄sentata fuer̄t Baptism⁹ in aqua lateris. eukaristia in sanguine lateis. cōfirmacō in aggr̄ssu terribilissime mortis. pn̄itencia i lacrimis xp̄i. ordo qr fuit hostia ꝛ sac̄dos Matrimoiū i gn̄acōe filiorꝝ ecc̄ie p apercōe; lateis. vnctō extrema in effusiōe sanguinis

multiplicis. Tercio habent efficaciā a fide ecclesie sine cuius fide collata non valeret. Quarto a caritate suscipientis quedā habent maiorē efficaciā et hoc vltimū secundum quod maius est secundum hoc etiā plus haurit de medicina vasorum gratie. iuuat autem miro modo receptio sacramentorum homines quia ut communiter dicunt doctores vim habent ex opere operato id est ex virtute ipsorum signorum ex pacto christi et fide ecclesie Et in sacramentis datur gratia et non exigitur quod homo se semper disponat sed exigitur quod homo gratie se non

d opponat ¶ Quo ad sacramenta in speciali primo de baptismo sunt tria scienda. Primo quē fructū deus per hoc sacramentū nobis dederit Secundo quid fieri debet a conferentibus hoc sacramentū Tercio quis teneatur scire et alia. de primo ponuntur quinque fructus. Primus est remissio peccati originalis quia sicut omnes in adam moriuntur ita omnes in christo viuificantur scilicet per baptismū .j. cori. xv. Secundo dantur omnes virtutes videlicet caritas. spes. fides. iusticia. temperancia. prudencia. fortitudo. ut determinatū est in cle. de summa trini. et fide catholica Tercio caracter specialis imprimitur anime qui cedit in gloriam perpetuam beati. et in confusionē eternā dampnati de quo caracterē determinatur ab ab innocencio extra de bap. et eius effectu c. maiores. Quarto omnis pena peccatorum relaxatur quia per baptismū homo consepelitur christo passo et regnaretur secundum apostolū. Consepulti enim sumus christo per baptismū in mortē Quinto ianua celi baptisato aperitur in cuius signū celi aperti sunt super christum baptisatū luc. iij. Que autem fieri debeant a secularibus qui baptisare eos oportet Sciendū quod tanto caucius hoc debet procedere quanto maior videlicet infiniti boni perpetuo fruendi defectus potest committi per vnū verbū additū vel substractū Primo ibi videat ut materia sit apta videlicet ut sit aqua elementalis pura et naturalis Ex quo patet quod apta materia sunt aqua pluuialis. maris. fluminis. stagni putei vel fontis et aqua resoluta ex rore. pruina. niue. grandine glacie Et fieri non potest in aliquo alio liquore. ut vino. ceruisia vrina. medone. oleo. lacte. brodio expresso de piscibus vel carnibus rosacea sublimita seu alchimica. sudore. saliua nec de burreta extracta de substantia pisorum nec in niue glacie grandine et pruina non sint resoluta. dubiū autem est an baptisetur quis in lixiuio. ti psana extracta de substancia ordei balneo sulphureo et lutosa aqua

¶ Secundo videatur ut forma sit debita quo ad ea que sunt de necessitate sacramenti et etiā de necessitate vitandi peccatū c

Forma autem baptismi quam tenet

romõa ecc̃ia est ista Ego baptiso te in nomie pr̃is et filij et spũs sc̃i. Et habet᷑ extra de baptismo et ei⁹ effectu: si q̃s. Et p̃termittitur ꝓpriũ nomẽ vicȝ ioh. vł katerina ꝺ ritu romane ecc̃ie. Sed p̃cedẽcia om̃ia non sũt de necessitate sacramenti. amẽ vẽo nõ ẽ de nec̃citate baptismi nec de essencia sacramẽti nec de nec̃citate p̃cepti nisi vbi ꝯsuetudo p̃ticulai͛s hoc habet q꞉ vl͛is ꝯsuetudo hoc nõ habȝ. nec ẽ de forma xp̃i. licȝ li. ego sit de nec̃citate nõ sacramenti ꝟ p̃cepti ecc̃ie vl͛is. i li. baptiso eni p̃ma p̃sona intelligit᷑. et ẽ semꝑ regula iuris q͛ mutacõ quocũq̃ mõ fiat i forma ecc̃iastica sacramẽtoꝝ obligat ad pc̃m nisi ex impotencia vel ex nec̃citate fiat. Et cõsuetudo ecclesie ligat ut statutũ. sic̃ et cõsuetudo ꝓpli ligat ut lex. quis aũt scire teneat᷑ hãc formam dic̃ pe. pa. i. iiij. di. v. Formaȝ baptismi forte nõ oẽs scire tenẽtur nisi quibus incumbit ex officõ ut curatus vł obstetrix cui sepe incũbit Et nõ solũ possunt seculares i casu nec̃citatis baptisare ꝟ debẽt q꞉ si non occurreres mõti corꝑis cũ posses esses re⁹ mortis. sic multomagis si nõ succurras morti anie vnde si hoies appetunt diuicias corporales ut dent elemosinas. cur nõ appeterẽt plus diuicias sp̃uales vicȝ sciaȝ ut dẽt sp̃ũi elemosinas que maiores sũt. Adũtendum tñ q͛ si nõ sit periculum de tardacõne baptisandi ꝺbet q̃s expectare p̃ꝺo neũ ministꝝ q꞉ solus sacerdos habet ex officõ baptisare nec altei licȝ ñ i nec̃citate tñ q̃ncũq̃ sua ꝯsciа dictabit ei q͛ puer ẽ in periculo moriendi antequã veniat potẽs et volẽs et debẽs baptisare ip̃e non solum p̃t. ꝟ etiã debet eũ baptisare si sciat formam baptismi et simplices ꝺbẽt querere a fratis an bene baptisauerit vel an debitã formã sciant. i periculo etiã si solũ man⁹ vel aliud mẽbrũ nascit᷑ baptisandum est sc̃dum tho. et plũes alios. et sc̃dm sco. i cimiterio sepeliẽdũ hec ille. ¶ Tercõ baptisans debet attendere ut simul sit ablucio in aqua et forme ꝓlacõ. vnde dic̃ aug⁹. sup Ioh. omel᷑. viij. Accedat verbũ ad elementũ et fit sacramẽtũ nõ autẽ accedit rite saltem nisi fiat simultas talis q͛ꝺ ꝺclarat sco. dicẽs Noluit xp̃s nos obligare ad taȝ subtilem simultatẽ quã vix hõ posset percipere vel seruare. siue eni sacerdos pri⁹ immergat vna imersione vbi moris est ter mergere. et postea incipiat verba cũ secũda immersione. siue prius

F

icipiat verba ꝛ dicat ego baptizo te immergat aut aspergat i casu cū vƀ sequētib⁹ sufficiēs ē simultas dūmodo tn̄ ꝓlacō nō finiat ante incepcōem ablucōis nec ablucō an̄ incepcōem prolacōis. Quarto quisqꝫ baptisatus i se et i suis cōtinue meditari debet quid ꝓmisert patrini ꝓ eo ac si met baptisat⁹ ꝓmisisset vicꝫ resigr̄e dyabolo ꝛ pōpis eius. Et licet illud nō sit ꝓprie votum qꝛ ē de necessarijs Certū tn̄ est baptisatū graui⁹ peccare qꝫ nō bap

g tisatum ceteris parib⁹ Quinto videndum est ut leuās nō sit mōachus Item ut nō sit cōsanguine⁹ vel affinis. vt dicet de ꝯfirmacōe. itē ut sit vnus nisi ꝯsuetudo obstet Expremissis oib⁹ ptꝫ ꝙ baptism⁹ cōstituit xp̄ianū ut familie xp̄i ascribatur ut dei fili⁹ adoptiu⁹ sit ƀ ꝑ ꝯfirmacōꝫ militib⁹ xp̄i ascribitur.

Capitulū iiij. precepti iij.

Secūdum sacramtum ē ꝯfirmacōis. cuius fruct⁹ sūt tres p̄ncipales Pri⁹ qꝛ caracter speal' aie

a ibi ip̄mit' Ffacō ē qꝛ ꝯfirmacō ē sacramtū q° homo deputat' ad aliqd sacrū puta ad ꝯfessionē fidei ꝛ ꝯstātē ei⁹ defēsionē vn̄ ꝛ in frōte repicit' hoc sacramētū ꝑ imp̄ssionem signi crucis epo dicēte. cōsigno te signo crucis ne erudescas. cristū crucifixū ꝯfiteri vbo ꝛ ope vn̄ tho. dic' ꝙ xp̄ianoꝝ duplex ē pug' spūal'. vna q̄ qs pugt cōtra ipedientes salutem suiip̄i⁹ et hec oib⁹ indicit'. sed ad hoc nō datur sacramētum ꝯfirmacōis. ƀ ad sistendum fortit' in pugna q̄ quis nomen xp̄i impugnat ꝛ ut inuictus xp̄i cōfessor ꝑmaneat. Et huic pugne nō omes exponuntur. nam q̄uis cuiuslibꝫ baptisati ꝛ credētis sit ꝯfiteri fidē q̄ndo ꝯfessio ab eo expetit' nō tn̄ est cuiuslibet se libē exponere sed tm̄ ꝯfirmati. Et hoc patet in apostolis in quibus hoc sacramentum iniciū sūpsit qꝛ an̄ aduentū spūs sancti ꝯfirmātis eos erāt fores clause cenaculi ꝓpt' metum iudeoꝝ postea vero repleti spū sancto cepert cum fiducia loqui et publice verbum dei predicare Eciam crist⁹ eis pri⁹ ait Sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto Luce vltimo. Sic etiam videmus ꝙ qui ad mundi miliciaꝫ eligūt' eis imprimit' aliquod signū ꝑmanens ut aureū baltheū vel simile Et olim cauteio brachium talium signabitur ad drām alioꝝ Et etiā in bello

dimicaturi certis signis ꝯsignant᷑ · sic ꝛ in milicia fidei per
b ꝯfirmacōēȝ fit · ¶ Scd᷒ effectus ē spēal ꝛ noue grē sacramētal᷑ infusio Racō est qꝛ confirmacō deputat suscipiētē ad aliquod sacꝛ quod digne sine gracia fieri nequit qꝛ nō ē speciosa laus in ore peccoris ymo deputat ad op᷒ arduissimū et maxime caritatis ut aīam suam ponat quis ꝓ xp̄o Jdeo de ꝯsecra · di · v · c · nouissime · dicit᷑ ꝙ i cōfirācōe dat᷑ sp̄us scūs septiformis grā cū om̄i plenitudine sanctitatis · Terci᷒ effect᷒ est ꝙ in ꝯfirmacōe ꝯtrahitur cognacō sp̄ualis sic̄ ꝛ in baptismo · vn̄ dic̄ pe · de pa · in iiij · di · vij · Sic̄ it᷑ baptisantē ꝛ vxorē eius matrimonio consūmato et om̄es filios eius ex vna parte · et baptisatū et patrē et matrē eius ex altera Et siliter inter leuātē de sacro fōte et vxorē eius mr̄imonio consūmato ex vna parte cū filijs suis ꝛ baptisatum ex alia parte cū patre et mr̄e eius ꝯtrahitur cognacō sp̄ualis q̄ mr̄imoniū impedit et dirimit · similit̄ oibus illis modis est de cōfirmāte et ꝯfirmato · ꝛ tenēte cū ꝛ vxorib᷒ ꝛ libeis ut hᷓt᷑ libro vj · de cognacōe sp̄uali · c · j Itē sic̄ nō debēt plures leuare baptisatum si tn̄ fiat spiritual᷑ cōgnacō ad om̄es ꝯtrahit᷑ nō q̄dē inter illos ad inuicē sed iter quelibet eoꝝ ex vna ꝑte · ꝛ baptisatū ꝛ parētes eius ex altera · sic etiā ē ꝑ om̄ia de tenentib᷒ ꝯfirmatū de ꝯse · di · iiij · nō plures Et libro · vj · de ꝯgnacione sp̄uali · c · ij · Itē sic vir non debet tenē vxorē nec filiū ei᷒ in baptismo · qđ si scicter fecerit ꝑuat se iure petendi debitū Si aūt ignorāt nō propt̄ hoc seperantur · sic per om̄ia de confirmacōe · xxx · q · j · de hijs Et đ cognacōe sp̄uali i decretali
c h᷒ hec per · ¶ Qualit aūt cōfirmandus se habere debeat · Sciēdū ꝑmo ꝙ illi q̄ fecte etatis sūt monei dn̄t ut cōfiteātur q̄ ten᷒ mūdi dōa sp̄us sancti valeāt accipe ext̄ de cōse · di · v · vt ieiuni Secūdo debet recipiens esse ieiunus nisi necessitas vrgeat ut dic̄ mgr̄ in · iiij · di · vij · Et de conse · di · v · ut ieiuni Excipiūt᷑ aūt ibidē infirmi et piclitātes mōte Jdeo etiā ꝑpt̄ multitudinē ꝯfirmādoꝝ sustinetur ut a nō ieiuno detur ꝛ suscipiatur ꝯgruēti᷒ tn̄ est ut fiat a ieiunis et a ieiunis suscipiatur vbi fieri p̄t Tercō prouideri debet de apto tenēte i ꝯfirmacōe Circa qđ pe · de pa · notat cū tho · ꝙ mulier p̄t tenere virū ꝛ ecōuerso ꝛ mulier mulierē ꝛ vir virū Teneri eni debet

ↄfirmād⁹ in signū ꝙ infirm⁹ indiget ab alio sustētari· hoc aūt signū locū hab3 mulier vł viro tenēte ¶ Itē nō plures vno tenere debēt in cōfirmacōe sic nec in baptismo in q° tn̄ forte ↄtraria ↄsuetudo excusat de cō se· di· iiij· nos plures· Et q̄ndo mos erat ēmē nō erat ¶ Itē sic in baptismo nō baptizat⁹ nō debet tenē baptisandū· sic etiā i ↄfirmacōe nō ↄfirmat⁹ nō d3 tenē cōfirmādū de ↄse· di· iiij· In baptisante· ¶ Itē nec q̄ leuauit i baptismo deb3 tenē i ↄfirmacōe nisi i necitate ¶ Itē nō debēt se tenere mutuo cōsanguinei vł affines q2 sufficere eis d3 bet vinculū naturale et cānale Quarto scd̄m rich· debet frātros ↄfirmati ligari donec desiccet̄ ne forte sordes ↄtrahat Et ẜm hugonē· ij· d3 sacramentis pte· vj· c· vlti· Decet cōfirmatū nō lauare caput septem dieb⁹ ꝓpt̄ septē dona spūs sci Et etiā q2 spūs sci aduēt⁹ septē dieb3 celebrat̄ Qn̄to attēdi debet quibus sit dandum hoc sacramētum vic3 q2 omnibus xp̄ianis mutis q2 signo pn̄t ↄfiteri xp̄m mulierib⁹ viris morituris etiā ꝓpt̄ meitum obediēcie et signum caracteris· pueris etiā dari posset q2 nō ponūt obicē grē hui⁹ sacramēti· Circa septēniū tn̄ dic̄ pe· de pa· cō sultum est dari ut memorētur de sacramēto nō iterabili facili⁹ ¶ Ultimo querit̄ an cōfirmacō sit sacramētum necessitatis id est ad salutē necessarium Rn̄det̄ scd̄um tho· ꝙ nō est sic necessaium ꝙ sine eo nō posset quis saluaī quia pueri nō cōfirmati saluātur· Sed sic est necessitatis ꝙ ↄtempt⁹ ei⁹ damnabilis est armican⁹ li· ix· de q̄stionib⁹ armeōrum sic dicit Michi videt̄ ↄfirmacō sic esse necessaria ꝙ si haberi poterit habeat̄· ideo in adultis ei⁹ accepcō habet vigorē p̄cepti ut michi videt̄ hec ille· postea illd multiplicit̄ ꝑsuadet Sco· di· i iiij· di· vij· Cōfirmacō nō ē sacramētū necitatis ad salute3 ñ adulto oblata oīmoda oportunitate sic ꝙ tūc nō ↄtenat· vñ ext̄ de sen· ex· nō ē plen⁹ xp̄ian⁹ q̄ ↄtēnit Iudicaret̄ aūt ↄceptus si oīmoda oportūitate oblata nō susciper3· hec d3 sco· adultus scd̄m sco· ē q̄ siḡ h3 vsus rōnis di· etiā pe· de pa· vbi p̄⁹ Cū hō teneat̄ semel in vita ↄfirmari si possit et negligat licet alit̄ sacramētū ñ cōtēnat mōtalit̄ peccat et dānatur moriens nisi ↄfirmetur tunc si potest vł nisi peniteat et confiteatur de hoc quod in sanitate potuit et neglexit Similiter si quis bellum aliquod mortale intret· q̄ d

pri⁹ ꝯfirmari potuit ⁊ negle=
xit deberȝ sibi͂ tūc ꝺ h̄ ꝯfiteri
vl̄ ꝯfirmari si posset. Itē ꝯfir=
macō ē necitatis sacramtū v=
bi imminet ꝯfitēi corā tiranno
⁊ habȝ ꝯfirmātē et oīa pata
qꝛ tūc vix p̄t excusari a cōtep
tu vl̄ p̄sūpcōe hec de pe. pa.

¶ Capitulum. v.

Tercium sacramentū ē
ordis vl̄ poci⁹ ordia=
cōis. Vbi notādum
a scꝫm mgrm di. xxiiij. mj. ⁊ tho.
et alios doctores ibidē. ꝙ sa
cerdos q̄libȝ habȝ septē p̄uile
gia ꝓpt̄ q̄ multū honorād⁹ est
ab alijs a se custodiēd⁹ a pec
catis ⁊ ꝺo si bn̄ viuit valde ac
ceptus Prio eni ad sp̄ealē dei
cultū ē sepcies admini⁹ plus
q̄ȝ secularis ꝯsecrat⁹ nā ōdies
sūt. vij. ⁊ i quolibȝ cōsecratur
sp̄ealit̄. ⁊ i quolibȝ recipit spe
cialē gr̄ciā sacramtalē q̄rū vna
ē pfectior alia scꝫm gr̄d⁹ ordi
nis qꝛ in quolibȝ deputat̄ ad
sp̄ealē actū dinū ad quē gr̄a
exigit̄ sp̄eal̄. si igit̄ loc⁹ sacer
ut cimiteriū ⁊ ecc̄ia ac altare
et vasa sacra puta calix ⁊ mō
strācia ⁊ vestes sacre ut cor=
pale palle idumta ꝓ missa ⁊
huiōi sūt reuerēt̄ tractāda q̄
tn̄ oīa sūt irracōnalia. cur ra=
cōnal̄ sac̄dos sepcies sacratus
deo nō pl⁹ esset honorād⁹. Se
cūdo qꝛ q̄libȝ sac̄dos vl̄ laycū
habȝ. vij. caracteres aīe sue
impssos specie drn̄tes idelì=
biles p quos h̄ ⁊ i iudicō ⁊ in
alio seculo agnoscet̄ i q̄ ordi
ne fuit q̄ ei sigcula in magnū
gaudiū si saluabit̄ cedēt vl̄ in
magnū tormētū si dānabit̄.
vn̄ cuilibȝ sac̄doti orādū ē illꝺ
p̄s. Fac mecū signū i bono ut
videāt q̄ me odert ⁊ ꝯfūdāt̄
qm̄ tu dn̄e adiuuisti me ⁊ ꝯso
lat⁹ es me. Tercō q̄libȝ sacer
dos habȝ effcus clauiū r̄gni
celestis saltē vbi habȝ ꝓplm ꝺ
q̄bus dꝛ math̄. xvj. tibi dabo
claues regni celoꝝ. ⁊ q̄cūqꝫ
ligaueris vel solueris. dic̄ eni
tho. vbi prius. ꝙ clauis reali
ter est caracter sac̄dotal̄ cui⁹
effect⁹ ē septuplex. Primus
pc̄a delere si recipit i ꝯfitēte et
hec dispositie Secūd⁹ macu
las pc̄oꝝ tergere, terci⁹ gra
ciā acq̄rere dispositie, q̄rtus
penā purgatorij imminuere
Quint⁹ pena satisfactoīa li=
gare, sextus excōmūicare qū
ē in epo. sacerdote. archidya
cono. vel electo hn̄te iurisdi
cōem, septimus indulgēcias
dare si ē in epo. ¶ Quarto sa b
cerdos habȝ ptātē corp⁹ xp̄i
ꝯsecrare. Et licet opinio sit an
ep̄atus sit ordo sup̄ sac̄dociū
tn̄ dicit sco. quicq̄d de hoc sit

act⁹ nobilissim⁹ in eccīa simplicit᷑ ē ꝯsecracō eucaristie. ⁊ ideo supm⁹ grad⁹ siue nobilissim⁹ est sacdociū ꝓpt᷑ nobilitatē act⁹ ad quē disponit videlicȝ ꝯsecracōȝ eucaristie. sex vero alij infeiores ordies sūt q̄ in nobilitate sic se excellunt ut p̄mus sit hostiarius. secundus lectorat⁹. terci⁹ exorcistat⁹. quart⁹ accolitat⁹. quitus subdyaconatus. sextus dyaconat⁹ ⁊ sacdociū supm⁹ mēsurādo penes nobilissimum actū ꝯsecrādi eucaristiā. p̄fatoꝝ eni ordinū quilibȝ disponit aliqualiter ad eucaristiaȝ Hāc aūt potestatē eucaristiam scȝ cōsecrādi nec angelus habȝ nec hō ali⁹ q̄ntūcūq̧ potēs aut sciēs scūs aut bonus. qđāmō eni sacdos eū q̄ celos verbo creauit v̄bo r̄creare hȝ ⁊ eū quē castissima v̄go semel genuit quottidie qđāmō regnare p̄t ¶ Quito sacerdos est velut alt᷑ gabriel archangel⁹ ⁊ celestis q̄dam panimph⁹ mediās int᷑ deuotā aiaȝ vł sponsaȝ ecclīaȝ ⁊ xp̄m eius sponsū cū celebrādo orat ⁊ offert vota aiaꝝ sūmo pr̄i ⁊ clemēciā pr̄is r̄nūciat ꝓp̄lo ac demū ꝯiūgit xp̄m spōsū cuilibȝ hui misse assistēti deuote. Est eč sic baiul⁹ doni nobilissimi ꝯtēti i scrinio speꝝ sacramtalīū qđ scriniū pr̄ celestis p̱ eū quottidie dirigit mūdo O q̄nte dulcedis ⁊ ꝯsolacōnis ē deuoto sacdoti tātū sacramētū v̄bo ꝯficere. p̄ oculis hr̄e. ꝯtrectare maib⁹. ore sumē. ⁊ alijs mīstrare Sexto sacdos ē vtilissimus eccīe q̄r nullus xp̄ian⁹ rite efficit᷑ necītate dēpta ñ p̱ sacerdotem. nullus in xp̄i militē ꝯsecrat᷑ ñ p̱ sacdotem ep̄m in ꝯfirmacōe nulli eni pc̄m dimittitur ñ p̱ sacdotē Oms fame piret spūs si eucaistiā nullus ꝯsecraret nec aliq̄s mūiri p̄t melius ad mortē q̄ȝ p̱ sacerdotē dātē eucaristiā et vnctōneȝ. nec bn̄dici i mr̄imonio q̄s p̄t fructuose ñ p̱ eūdē nec aia b⁹ post hāc vitā s̄buenit᷑ salubri⁹ q̄ȝ p̱ eucaristiā s̄m gre. i mȷ. dyƚ. p̱mo nec ꝓ pc̄ore hic fieri p̄t mai⁹ q̄m ut p̱ eo xp̄s offerat᷑ pr̄i i eucaristia ut di. tho. ¶ Septimo vita sacdotis boni tota ē angelica. q̄dā eni angeloꝝ s̄m dyo. ⁊ dan. i celo deo habent assistere. Sacdos vero i terra idē habȝ facē deo in altari ⁊ i choro. alij i celo ⁊ alibi đo mīstrāt. ſͥ sacerdos in terra xp̄o. preter hoc oēs angeli in celo triplicia habēt officia videlicet. laudare. benedicere. ⁊ p̄dicare. que in terra sacdoti sunt ꝓpria. Ex istis sequūtur plura documta

salubria. Primo q̄ oīs hō secularis tū potissime i magno honore tenere debet sacd̄otē siue bonū siue malū patz q2 p̄fata maxīo honore sūt digna. ideo dauid malū sed vnctū saul q̄z q̄z mortalē suū inimicū ledere noluit. j re. xxiiij. sic fecit constātin9 impator ut r̄fert rufin9 q̄ cū itrasset locū niceni ocilij ⁊ p̄res quosdā repir3 int̄ se habē iurgia. acceptis ab eis oīm iurgio2 ⁊ q̄rimoīa2 libellis eos i sinu colligēs fecit exuri ne cui hominū innotescere posset p̄cm sacerdotum. vnde ⁊ alibi fertur dixisse et ponit̄ di. xcvj. i scripturis impator ↄstātin9 dixisse narratur vere si proprijs oculis vidissem sacerdotē dei aut aliquē eo2 q̄ monachico hītu amicti sunt p̄cantē clamidē meā explicarē ⁊ coopirē eū. ne ab aliquo videretur. Secūdo sequit̄ q̄ grauit̄ peccāt sacerdotes raro celebrātes vl' i dinis idigne mistrātes ⁊ alijs p̄cis mortalib9 se inq̄nātes patz q2 cū crescūt dona. crescūt eciā r̄m gre. dono2 racōes. et seru9 sciēs volūtatē dn̄i sui ⁊ nō faciens plagis vapulabit multis luc. xij. Ideo eciā xp̄s maxie i sacerdotes iuexit malos cū ve m̄ltiplex eis p̄dixit mathei. xxiij. et qñ de eo2 tēplo vēdētes ⁊ emētes eiecit math. xx. Tercō seq̄t̄ q̄ g̃uiter peccant q̄ sacerdotib9 coopantur ad peccādū puta. ludēdo crapulose ↄuiuēdo. ⁊ p̄serti luxuriādo tactu. verbo munuscul' vl' actib9 q2 oēs tales maculāt sacdotes dn̄i et indignos reddūt maxis hoīs q̄ facere possent boni sacdotes. Quāto sequit̄ q̄ g̃uiter peccāt seculares sacdotib9 indiscrete detrahētes patz q2 tales maxie honorare tenēt̄ ⁊ nō ifamare Quo ↄt̄ deus exo. xx. p̄cepit dn̄s nō detrahes ⁊ p̄ncipi p̄pli tui nō maledices. Quito seq̄tur q̄ mr̄es et p̄res ac alij nutricij sacerdotū hono2 do multū regraciari tenētur ⁊ letari debent q̄ eo2 misterio aliq̄s factus ē sacerdos patz q2 p̄ticeps sūt sp̄ealius hono2 operū taliū sacdotū q̄z alij p̄res. hec sunt tria sacramenta vicz baptism9 ↄfirmacō ⁊ ōdo solū caracteres imp̄mēcia idelibiles. quo2 racō3 assig̃t p. d thar. sup. iiij. dicēs Cū caracter sit signū distinctiuū r̄m statū fidei i eccīa militāti sciēdū q̄ triplex ē distictō. vna tociꝰ exercit9 ab exercitu ↄtrio q̄ fit p caracterē baptismi. altera militū forcio2 a popularib9 infirmiorib9 q̄ fit p caracterē ↄfirmacōis Tercia

ductum ab vtrisq̄ q̄ fit p caracterē ordis Prim⁹ imp̄mitur ad fidei suscepcoꝫ. Scd̄s ad ei⁹ ↄfessioꝫ seu defēsioꝫ. Terci⁹ ad doctrinā fidi siue tradicōꝫ. hec aūt triplex disticcio i triplici sepacōne et electōe ppl'i isrl'. sigficata ē. nā i electōe ⁊ sepacōe eoꝝ ab egipcijs sigt' caracter baptismal' i sepacōe bellatoꝝ ab ibellibꝫ caractter ↄfirmacōis. i sepacōe vō leuitaꝝ ab alijs caracter ordis hec pe. vn̄ eciā tho dic̄ q̄ i cuiuslibꝫ ōdis suscepcōe q̄s dux efficit' q̄ ad aliq̄d populi xp̄iani . .:. . .:.

Capitulū. vj.

Vnctōis extreme sacramtū exeūtibꝫ de h̄ mūdo ē institutū. vbi p̄º vidēd de ei⁹ effectibꝫ scd̄o quō sit r̄cipiēdum. tercō an sit
a necc̄ario r̄cipiēdū. Quātū ad p̄inum notād ſm tho. i. iiij. di. xxiij. et alios q̄ v. sūt p̄ncipales effc̄us hui⁹ sacramēti. Prim⁹ et p̄ncipal' ſm tho. est ablacō reliq̄aꝝ pc̄i n̄ aūt dicūtur r̄liquie pc̄i hit⁹ vl' dispoſicōes pc̄oꝝ. ſ; debilitates ex talibꝫ ↄn̄tes et alias aīaꝫ ad malū occasionātes vn̄ p̄mus effc̄us ē q̄dā sanacio sp̄ūal' q̄ dat' ↄtra q̄ndā debilitatē vel ineptitudinē q̄ i nob̄ r̄linq̄t' ex pc̄o actuali ⁊ origiali ↄt' q̄m debilitatē roborat' h̄ p h̄ sacramtū. vn̄ pe. de pa. declarat illō vlteri⁹ dicēs q̄ morte instāte imminꝫ g̃uissima tēptacō inimici calcaneo isidiāti. et causat' ex q̄tuor. Prio ex memoria p̄cedēciū delictoꝝ ex q̄bꝫ i desperacoꝫ illabi q̄s posset q̄nto eni pluries ⁊ g̃uioribus pc̄is q̄s ↄsensit tātomag' meruit i tēptacōibꝫ deseri. ibi aūt imminet g̃uissima tēptacio. scd̄o ex hītibꝫ mal' q̄ i ↄtrariū g̃re iclināt ⁊ p tunc h̄ p̄n⁹ ē ad malū pc̄i. terco ex icliacione aīe ad corp⁹ ifirmū cui itēta ē mag' p tūc ⁊ p ↄn̄s mim⁹ aīa sibiip̄i intēdit. naturaliter eni diligit corp⁹ a q̄ sepaī ſm ph̄m. iij. et h̄. terribilissimum est. Quāto pacietur tūc visiones terribiles h̄ ex hijs oībꝫ aīa debilior efficit' ⁊ g̃uissima immet tēptacō. ido q̄si pugil inūgit' ↄt' demonē sic ↄfirmā d⁹ ↄtra mūdū. ⁊ sic ifirmitas sp̄ūalis p hoc sacramtū tollit' in p te vel i toto. ⁊ h̄ si ifirm⁹ vtitur racōe. silia hēs ifra. c. xi g. si aūt ifirm⁹ iā p̄didit vsū rōnis lapsus i frenesim ita q̄ peccare n̄ p̄t tūc adhuc r̄stat i eo ifirmitas ab actu g̃ie ⁊ p̄ea debita pc̄o actuali. ⁊ ↄt' hanc q̄ ē scd̄a infirmitas eciā

datur vnctō dicit pe. d pa ut pugnās i fine vincat et purgatꝰ sine ꝑui purgatorio celū intret ⁊ ꝓpt has duas ifirmitates fit vnctō vn triplex pt esse ibi ifirmitas. pma corpal. scda spūalis ad resistendū tēptacōni. tercia spēalis ad obligacōꝫ pene. Secūdꝰ effectus ē secūdariꝰ vicꝫ sanitas corpalis hūc aūt n̄ inducit nisi fm ꝙ expedit ad fineꝫ pncipalē scꝫ ad sanacōꝫ spūalem. ⁊ tūc semp iducit dic tho dūmodo nō sit impedimētum ex parte recipiētis. Terciꝰ si imminet dic idē aliqd peccatū mōtale vel veiale qͦ ad culpā tollit ipm dūmō nō ponatur obstaculū ex pte recipiētis ita ꝙ attritꝰ pt fieri ↄtritꝰ si nō pus fuit. pe. d pa. addit. ponatur eni ꝙ duo ifirmi sint i extremis. ambo solū attriti nō potētes ↄfiteri quoꝝ vnꝰ inungatur alter nō pmꝰ pt saluari ⁊ alter damnari. qꝛ in pmo vnctōis sacramētum de attrito fecit contritum nō sic in scdo Itē ponat̄ eciā eos esse ↄfessos tn̄ i ↄfessione potuerunt habere tam impfcm dolorē ꝙ fuerīt ficti rspectu sacramēti penitēcie. stat pmū p vnctōꝫ fieri ↄtritum non secūdum qꝛ non vngitur. Item ponat̄ eciam esse ↄmūicati ad huc vni delebitur pcm qd alteri non delebitur non vncto Quartꝰ ē hilaritas mētis nō actualis sed habitualis q̄ fit p augmentū gr̄e habitual. si pfuit et ifusio noue gr̄e sacramentalis q̄ pcedēcia efficit et ornatꝰ qdā sacramētal. Quintus effectus ē professio que dā vltimate xpiane fidei. sic ↄfirmacō ē ꝓfessio qdā inchoate fidei p baptismū. ⁊ ista inuunt̄ iaco. v. Infirmat̄ quis ex vobis inducat psbiteros ecclesie et orēt sup eū vngētes eū oleo in noīe dn̄i. ⁊ oracō fidei saluabit infirmū ⁊ alleuiabit eū dn̄s. et si in pcīs fuerit dimittēt̄ ei. Quo ad. n̄. tria obſuanda sūt Primo inungēdus debet esse penitēs saltē dolore attricōis alias fictꝰ obstaculū sacramēto ponerꝫ Secūdo debꝫ vti racōne actu vel aliq̄liter de ꝓpinqͦ vsus fuisse ideo pueris nullatenꝰ ē dādū nec fatuis nec furiosꝭ seu amētibus qui nunq̄ꝫ racōe vsi sunt qꝛ sacramentum hꝰ requirit ut prosit ꝙ ex quadā deuocōne suscipiatur q̄m pfati nūq̄ꝫ habuerūt. Frenetici tn̄ ⁊ amentes si in mēte sana ↄstituti hꝰ sacramētū petiuerūt eis dari potest iā alienatis a racionis vsu dūmō non faciāt irreuerēciā sacramento. vn̄ ligari pn̄t b

possunt enim tales esse in pc̄o et in aliis defectibꝰ. Et q2 sani peccierūt: ideo eius effc̄m habere possunt i infirmitate. tercio oportet ut sit infirm9 i periculo mortis ↄstitut9. Racō ē q2 nō quelibet sanitas spūalis est effcus hui9 sacramenti ſ3 vltima et pfecta q̄ dispoīt immediate ad actum glorie nec i q̄libet necessitate corpali sbucit vt9 diuina ſ3 i extrema deficiente auxilio hūano. ideo ꝓpt vtrūq3 effc̄m solū in piculo mortis ↄstitutis debet dari senibꝰ eciā dat' qui moriunt' eciā sine aliq̄ actuali ifirmitate q2 defect9 nature reputat' i eis p actuali ifirmitate nō g° deb3 dari sanis nec omi ifirmo adulto. nec i quolib3 piculo mortis q2 n̄ dat' decapitādis vel bellaturis. aut nauigātibꝰ. q2 mors taliū imminet ex euētu fortune nō ex defcu nature. an aūt i eadē ifirmitate pluies sit dādū R. ſ3m thō. q3 sic. qn̄ ē diuturna ifirmitas ut ydropiſ. tisis ⁊ similes ſ3m q3 hō pluries i piculo mortis ↄstituit'. si aūt quis sanatur ⁊ recidiuat: tūc a forciori p̄t iterari i piculo mōtis Quo tempe autē p̄mo possit iuuenibꝰ dari i extremis ↄstitutis: apparet q3 tūc quando eucaristia eis dat'. et an post eucaristiā vel ante sit dādū ↄsuetudini videt' rlinquēd. si tū eucaristiā sumere nō posset vngēd9 esset. dic̄ eciā pe. de pa. q3 si q̄s expsse nō petiuit hō sacramtū anteq̄3 puat9 fuit rōe q2 forte ſ3 piculo nō credebat tūc eciā nō vteti racōe p̄t dari ⁊ deberet q2 ad hō deuocō pcedēs sufficere p̄t si verisile esset eū desiderasse āmonitū ¶ Quo c ad. nj. an vnctō sit sacramētū necessitatis. Rn̄det armican9 li. ix. de questione armeici capi. xxvj. q3 nō ē sic necesse q3 sine eo null9 saluet' adult9. tū si infirm9 sit forte i pc̄is mortalibꝰ vl' vnō: potest ↄtingere q3 non adiutus alioꝝ sacramtoꝝ eccie suffragio nec vnctōnis sacramto finalit' sine contricōne dānaret'. quib9 tamē adhibitis: deus sibi ↄtricōem daret. Ideo ꝓpter possibile casū expedit hō sacramētū rcipe Et capi. xxix. dic̄. ↄstat iuxta prefata q3 potest esse casus i q° dato hō sacramēto ifirmus saluaret' qui alias damnaretur. Cum igitur lateat sacdotes ecclesie quando ille casus istat. semp aut p maiori pte sunt incerti quādo istet. ⁊ ita artantur ex cura quā gerūt p illi9 sacramēti remediū succurrere. alioquin enim non video qn animam infirmi piclitent

et ex isto seqt' necitas hui⁹ sacramēti i casu sc₃ necitatis talis Itē ei⁹ necitas arguit' ex magna vtilitate ei⁹ q̄ eni tā vtile sacramtū negligeret cū isto idigeret nō i merito deū offēdere videret' qn̄ sine omi difficultate ex pte sui ifirm⁹ posset acq̄re. q' enim sine difficultate ⁊ molestia p̄t melius facē vl' magnū bonū omodū spūale acq̄rē si negligat n̄ video quin sit sue salutis neglector ⁊ beniuolēcie dine ōtēptor. ymo amic⁹ di n̄ esse ouincit' q̄ ei⁹ bn̄placitū cū illd pficē p̄t nō explet qn̄ sine difficultate ⁊ molestia posset facere ut dictū ē videt' g° hō sacramētū necariū esse ad salutem ita q̄ si cōmode haberi poterit habeatur. hec de armicano.

¶ Capitulū. viij.

De matrimonio q̄d ōsistit i cōsensu duoꝝ in signo cōsensus ⁊ int' psonas legittias sūt tria vidēda. Primo q̄ eius efficacia. Scdo q̄ matrimonij itroitū inficiāt. Tercio q̄bus modis sanctificet' mrīmoniū ⁊ q̄m intēcō₃ hr̄e debeāt cōtrahentes

a ¶ Quantū ad p̄mū notādū q̄ effectus mrīmonij b̄m tho. et alios in. iiij. ēca dis. xxvi. sūt quicq̄. Prim⁹ ē gr̄cia sacramtalis collacō ppt' difficultatē ppetue obligacōis et ppt' iuuamē necariū i opib⁹ mrīmonij. vn̄ qn̄ querit' cū oia sacramēta fluxerint a passione xp̄i ⁊ ex ōnti p sacramta cōformamen passioni xp̄i q̄ fuit penal' quō ōtrahētes pn̄t ōfōmari passioni xp̄i p̄tim cū mrīmoniū sit delcabile R̄n̄. tho. Quamuis mrīmoniū nō ōformet passiōi xp̄i quo ad penā tn̄ ōformat q° ad caritatē p q̄m p eccia sibi in spōsam oiungēda passus est. nā sic aqua baptismi hab₃ q̄ cōp⁹ tāgat ⁊ cor abluat ex tactu carnis xp̄i. ita mrīmoniū hō hab₃ vic₃ ōferre grām ex hō q̄ xp̄s sua passione illud rep̄sentauit ⁊ nō p̄ncipal't ex aliq̄ sanctificacione sacerdotis. Et sic aqua baptismi cum fōma verboꝝ nō operatur immediate ad gra₃ s₃ ad caracterē. ita act⁹ exteiores et verba exp̄mēcia ōsensū directe faciūt nexū quendā q̄ ē sacramtū mrīmonij. Et huiōi nexus ex virtute dine istitucōnis dispositiue opatur ad graciam que gracia cōcupiscēcie fomitē i sua radice hab₃ r̄p̄mere hoc tho. ¶ Secūdus igit' ef- b fect⁹ ē diminucō ōcupiscēcie ppter collatā grām. Sed diceres si mrīmoniū ōcupiscēciā

p grāȝ habȝ minuē q̄ v̄gines et deuoti oīs deberēt ɔtrahe re. Rū·tho·xxȝ h̄ esset si non esset aliis efficaci⁹ remediū p opa spūalia ⁊ carnis mortifi cacōȝ ⁊ p silia. Terci⁹ effcus cōsistit in bōis m̄rimonij q̄ sūt fides ut neut̄ alieno maculet̄ thoro sacramētū id ē indiuisi- bilitas seu vīculū ꝑpetuū· sig nans vnionē xp̄i ⁊ ecclesie· et ꝓles ad cultū dei educāda h̄ tū bonū prolis est in obliga- cōne s̄b ɔdicōe scȝ si euenit ꝙ suscipiatur gratāter ⁊ r̄ligio se educetur· vn̄ est ibi obliga cio pro semp et ad semp n̄ im pedire istud bonum studiose. Quart⁹ ē excusacō vl̄ decor i actu q̄ alias esset act⁹ turpi tudis Null⁹ eni prudēs debȝ pati iacturā n̄ p r̄cōpēsacōne equal̄ boni vl̄ maioris Sed in ɔiūione viri ⁊ feīe rōis iactu ra accidit tū q̄ racō absorbet̄ tū q̄ caro tribulacōȝ patitur s̄m apl̄m·j·cor·vij·tū eciam q̄ nulli p tūc grē ꝓbciaꝝ ɔ ferūt̄ i actu g̊ tria bōa p̄dc̄a expectāt̄ ut fiat r̄cōpensacio taliū· Quitus effect⁹ ɔsistit in accidētalib⁹ bonis s̄m ver- sus Hostes cōciliat ⁊ eo di- scernit̄ heres· bis ligat alma notat ius trāsfert augȝ amo c rē ¶ Quo ad secūdū notād ꝙ ad recipiēdū q̄nqȝ p̄fatas vti litates reqrit̄ ut accipe volēs sacramentū m̄rimonij in sex p̄ cipue se licite teneat· alias pi culum imminet pc̄i mortalis tēporaneū aut diutinū s̄m do ctores Primo videat ɔtrahēs ut nō sit i pc̄o mortali· vbi no tat scot⁹ ꝙ qn̄ querit̄ q̄s sit minister matrimonij videt̄ ut plurimū ꝙ ip̄imet ɔtrahētes ministrēt sibi hoc sacramentū vel mutuo vel vt̄ ꝗ·s̄ nec hoc requirit̄ necessario·sed cū omi ɔtractu ē sacramētū·nā aliqn̄ patres contrahūt ꝓ filio ⁊ fi lia p̄sentib⁹ non exprimētib⁹ signa ꝓpa· Si igitur ibi est sa cramētū oportȝ dici ꝙ mister est indifferēt̄ qui p̄t esse mini ster in contractu matrimonij omnes eni cōtrahētes duas g̃ cias accipiunt q̄ due sūt g̃cie in animab⁹ cōtrahenciū et hoc verū ē nisi sit obex pc̄i supple mortalis hinc et inde· Nō eni sufficit ad g̃am pcipiendam ꝙ cōtrahēs nō sit fictus r̄spe ctu sacram̄ti s̄ oportȝ ꝙ pri⁹ penituerit q̄ ill̄d sacram̄tū nō dat p̄mā g̃ciam hec scot⁹ Se cūdo caueat cōtrahēs ne i ɔtra ctu solū vl̄ p̄ncipalit̄ itēdat supbiā auariciā vl̄ luxuriosaȝ voluptatē· q̄ di· vill̄d· p̄si· de sacram̄tis· q̄ m̄rimonio ɔtraria intēdūt multū peccāt vbi g̃ra q̄ amore explēde libidis sue

tm̄ forinsecus mr̄imoīa ineūt similit̄ q̄ solā ꝓpter voluptatē aut solam auariciā. aut solam supbiā inijt ꝛ ꝯtraxit mr̄imoniū bonis mr̄imonij aut exclusis aut neglectis hō est n̄ curatis taliter ꝯtrahētes multum peccāt q꞉ n̄ i sanctificacōe ſ̄ȝ i impuritate terrenoꝝ sacramtum recipiūt. ymo abutunt̄ isto sacramēto. ꝛ verisimiliter peccāt mortalit̄ dic vilħ. si sit q̄s adult⁹. aut a deo ꝓuect⁹ et eruditus ut talia noscē debeat merito. in tales eni demoniū habȝ potestatem thob. vj

b ¶ Sȝ quereres est ne inter tales mr̄imoniū R̄n̄. q꞉ sic q꞉ ꝛ si amō libidinis sue explēde solus illos moueat vl̄ eoꝝ alterum. ad oīa tn̄ onera mr̄imonij vterq꞉ se obligat pactōe generali. hoc est ad vxorē regendā ꝛ ſuandam ei fidē thori ꝛ alia onera sicut eni si quis baptisaret̄ causa luxuie tm̄ ꝯcupiscēs spēȝ alicui⁹ xp̄iane mulieris q̄m aliter habere nō posset nisi baptizaretur. vere baptizaret̄. et veꝝ sacramētū baptismi r̄cipet. sic et iste verū sacramētū mr̄imonij percipit licȝ nō recta intēcōe Cōsensus eciā iste et si amore libidis fit tm̄. mr̄imonial̄ tamē est n̄ fornicarius aut amatorius. nō eni in solaȝ libidinem cōsentit. sed eciā i omnia onera mr̄imonij ꝛ ad oīa illa se obligat. sic̄ ꝛ ille q̄ causa luxurie sue explēde tm̄ baptisat̄. nō in solam luxuriā ꝯsentit ſ̄ȝ eciā in hoc ut baptiset̄ ꝛ xp̄ianus fiat. ꝛ ad oīa agēda ꝛ sustinēda q̄ xp̄ianissimi sunt se obligat ipa susceptōe baptismi. hec vilħ. Tercō caueāt ꝯtrahētes ne inter eos sit affinitas vel cognacō spūal̄. aut ꝯsaguinitas. mr̄imonij ꝯtractū impediēs ꝛ dirimēs. alias sibi debitum reddēdo alter admin⁹ adulteriū vel fornicacōȝ ꝯmitteret. Quarto debet in cōtractu ꝯsensus fuisse i mēte ꝛ expssus i voce signo vel scripto deficiēte eni alteri⁹ ꝯsensu vl̄ si non fuit expssus nullum mr̄imoniū esset corā deo. Quito videat ne scient̄ sit votū sō factū inter ptes de ꝯtinēcia alias vouēs peccare posset mortalit̄ ꝛ sō spōsam ſſ̄trahere t nec sine pc̄o mortalißm multos vnq̄ȝ postea posset petē debitū nec ꝓsperitas tpaliū in tali mr̄imonio esset multū sperāda. ymo eciā ḡuiter videtur peccare qui votiuā ducit sciēt̄ q꞉ coopatur ei ad pc̄m mōtale causam dādo fractōis voti similiter alij qui tales tradūt nuptui. q꞉ ro. j. dicit̄ nō solum supp̄. excludūtur a regno dei

qui mōtalia faciūt sed etiā q̄ consenciūt faciētibꝰ vbi glo. Cōsentire ē tacē cū possis redarguere vl' errorē adulando fouere. Sexto caueāt ne clā destine nupcias celebrēt s̄ benedictōē rcipiāt i facie eccīe vbi nō sūt bimubi. neuter eni coniugū tenetur reddere debitū alteri statim ɔtracto mrīmonio dic̄ tho. i. iiij. di. xxxij. ⁊ s̄m villh. sup rap. peccat mōtalit' q̄ ante bn̄dictōē nupcialem vxorem cognoscit i locis vbi est ɔsuetū bn̄dictōnem adhiberi. ¶ Valet aūt bn̄dictio mrīmonial' ⁊ fit ꝓpt' multa ut notat hūbert9 de offcio epi et villh. pisi: de sacramētis Qn̄qꝫ eni mrīmonio annectitur sterilitas ɔt' hanc valꝫ benedictō dina. ps. bn̄dixit eis et multiplicati sūt nimis. iterdū pauptas. ɔt' hāc valꝫ eadbenedictio qr puer. x. benedictio dn̄i diuites facit interdū discordia ɔiugum s̄ bn̄dictō dn̄i valꝫ ad pacē nume. vj sic bn̄dicetis filijs israhel. Cōuertat dn̄s vultum suū ad te. et det tibi pacē Interd demō accipit potestatē in ɔtrahentes ut patꝫ thobie. vj. d demone q̄ interfecit septē viros sare. sed ɔtra hoc valet bn̄dictō quia ibi est crucis signum qd fugat demonem. Interdum in coniugibus caro dn̄atur sic equus ⁊ mul9. Ido malo amore cōiungūtur contra hoc valꝫ bn̄dictō sancta. qr dat graꝫ ecc. xl. gracia sicut paradisus in bn̄dictōnibus. gr̄a aūt eleuat mētem ad spūalia. Interdū matrimoio adiūcta ē multa ꝓsperitas ducens ad malū finē. sed bn̄dictio diuina ecōuerso adducit habūdanciam spūalium bonoꝝ ducenciū ad bonum finem. ps bn̄dictōneꝫ dabit legislator ibunt de vtute in virtutem vid' de9 i syon Quia ergo bn̄dictio dina cōcomitat' inuocacōꝫ dn̄i nois quā facit sacerdos i sua bn̄dictōe s̄m illd numeri. v. Inuocabitis nomē meū sup filios isrl' et ego bn̄dicā eis. ido racōnabilit' bn̄dicit' matrimoniū aliquoꝝ ¶ Quo ad terciū notat villh. vbi sup. qd cū mrīmonium sit sancta ⁊ scificatia et ꝑfecta societas maris ⁊ feīe i specie hūana. et sanctitas sit s̄m dyo. elōgacō ab exectacōnibꝰ ⁊ ɔtamiacōibꝰ vicōrum et pcōꝝ ⁊ adherēcia total' ad deum ideo septuplex ē sanctitas mrīmonij s̄uāda a ɔtrahētibꝰ. Pria ɔsistit i elōgacōe a turpitudīe ⁊ exectacōe ꝓhibitoꝝ qr ɔtrahētes intēdē dn̄t ut se lōge faciāt ab hijs. Secunda consistit in custodia et

retractōne ꝯsortis ab huiōi Tercia ꝯsistit i sbiectōne sui ad alteꝝ et i iugo ꝑpetue ſuitutis quo se alter alteri sbicit absqꝫ ꝑticipꝫ Quārta i suscepcōe oneis vicꝫ ꝓuisiōis ⁊ educacōis non eni leue ē onꝰ viro ꝓuidere de ꝑgnātibꝫ enixis et nutriētibꝫ siliṫ custodire ꝑuulos et erudire· similiṫ et in muliere dolor partꝰ· erūnositas ꝑgnācīu qbꝫ ꝯdolet vir ⁊ miseria nutriēcīu et filia. Quita ē ex suscepcōe r̄gimis ipius vxoris q̄ntū ad virū q eciā regē habet totā domum vbi mulieri cōpetit ps solicitudis ñ eni rcepit vxorē tm̄ ad ſi exhibēda necāria victꝰ et vestitꝰ ſ eciā ad regēdū i ꝯposicōne moꝝ in correctōne et ꝑfectōe eiꝰ· nec leuis cura et modicū ē onꝰ cura mulieris vnius Sexta ex fructu ꝓlis ad ſi cultū nutriēdū· Septima ex ipo sacramto id ē sacre rei signo. Est enim signū ꝯiūctōis xp̄i et eccīe· xp̄i et fidelis aie· xp̄i et btoꝝ p̄rie. hec sūt sanctificacōes de qbꝫ videṫ loq apl̄s·j·thessa·iiij· Hec ē volūtas ſi sanctificacō vr̄a ut abstineatis a fornicacōe. ut sciat vnusquisqꝫ vestrū vas suū possidere i sanctificacōe et honore ñ i passiōe desiderij. sic ⁊ gētes q ignorāt deū· ñ eni vo cauit nos deꝰ i immūdiciā ſ i scīficacōꝫ i xp̄o ih̄u dn̄o nr̄o.

¶ Capitulū ·viii·

De penitēcie sacramto cuiꝰ tres sūt ꝑtes ſm crisostomū· ꝯtricō ꝯfessio· ⁊ satisfactō· Primo vidēdū est de origine ꝯtricōnis Secūdo de ꝯdicōibꝫ ꝯtricōni necessarijs Et tercō ſ effectibꝰ ꝯtricōis ¶ Quātū ad p̄mū notandū p̄° qꝫ ſm mgr̄m di. xvij·iiij· Cōtricō ē dolor volūtarie assumptꝰ ꝑ p̄cis cū ꝓposito confitendi et satisfaciēdi Dicitur p̄mo assumptꝰ oportet eni i ꝯtricōe q ꝯmūiter habetur p̄cedere quedā· secus de p̄uilegiata ut i latrōe magdalena et paulo vbi deꝰ fōtē mie aperuit ut fier et subito qd i alijs paulati· sic eni sanauit quosdā subito xp̄s· alioꝵ quottidie sanat successiue mediate cursu ꝯui sic et in aiabꝰ fecit ut tho· dicit ꝯtra gētiles Scdo ſi volūtarie non coacte ꝓpter hoc piculosū ē in extremis p̄mo penitere · ut hēs sup̄·c·vj·a· Tercō ſi dolō scꝫ q sit displicibiliter maiō cuius cūqꝫ ꝓuacōe citra deum· Et ſ dolor est volūtatis nec oportꝫ necessario qꝫ sensualiṫ doleat vnde stat· qꝫ ꝑ patre mōtus

sensibiliter plus doleat ñ itel lectualit' et gaudeat pc̄o2 d dolore tali· sed q̄3 diu dolebit Rñ· semp id est qñ recolit se male fecisse· Quāto cū ꝓpo sito ɔfitēdi ⁊ satisfaciēdi Se cūdo notādū ḃm bonauen· ꝙ quiq3 sūt p̄ambula ɔtricōnis ut plurimū nā peitēcia actu alis q̄ ē immediata disposicō ad grām orit' ⁊ icipit ḃm ōdi nē Primo a fide cui9 act9 p̄= mus ē q° hō ɔgnoscit ⁊ credit dei boitatē et iusticiā· Et ꝙ il li diuine boitati displicet omē pc̄m· ⁊ ꝙ diuina iusticia pc̄is sic offenditur ꝙ nullo modo dimittit multū· ɔnterq3 homo cog°scit se mala ɔmisisse· ⁊ dei offēsā3 icidisse p iusticiā soluē dā· Secūd9 est act9 timoris fuilis quo timet se eternalit' mise℞ futurū ꝓpter pc̄m ⁊ re trahitur isto mō a pc̄is ꝓpter metū gehenne i q° timore q̄s si solū maneret desperar3. ideo terci9 act9 fidei ē q° credit de um tam infinite misericordez ut ad verā penitēciā remittat omē3 offēsā3 et i amicū dei rci piat peitētē. Quart9 ē act9 spei de venia ɔsequēda ꝓpter dei misericordiā ⁊ boitatē q̄bꝫ parat9 ē indulgere et i amici ciam reassumē penitētē· Quin tus ē ꝓpositū emēdandi vita3 et reuertēdi ad deū· et se ei ɔfe

derādi et satisfaciēdi p ɔeitū ɔfessionem et satisfactōz· Et hec oia innuūt' luce· xv· p filiū ꝓdigū p̄mū ibi· dicam illi sc3 patri· pater peccaui in celū ⁊ corā te· scd̄m ibi· Jā nō sū dig nus vocari fili9 tu9· terciū ibi Et surgēs qd nō fecisset nisi d p̄ris clemēcia presūpsisset· q̄r eciā ibidē vic3· surgēs· quin tum ibi· venit· Et sic pat3 ꝙ pe nitencia incipit a timore fuili et ut videbit' termiat' i amore filiali· iuuat eciā ad p̄ncipium ɔtricōnis mala ɔsiderare q̄ fa cit pc̄m mortale p̄cipue de q° i p̄ncipio libri hēs d trāsgredi ētibꝫ p̄cepta ca· j· d· ¶ Quo ad b scd̄m notādū ḃm mḡrm in· iiij i pluribꝫ distinctōibꝫ d peitē cia et tho· et sco· ꝙ ad hn̄dā ɔ tricōz vel disposicōz sufficiētē ad eandē p, delecōne oīm pc̄o rū mortaliū exigūt' plura· p° diligēs discussio ɔsciēcie ⁊ di sticta p̄cogitacio oīm pc̄o℞ mōtaliū d q̄bꝫ hō ñ ē p̄us suffi ciēt' ɔtrit9 ⁊ cuiusllib3 eo℞ cū ɔcūstācijs agg°uātibꝫ maxie cū ɔcūstācijs i alid gen9 mor tal' pc̄i trahētibus hēat aūt ad mēorādū diligēciā sic dicetur capi· ix· f· ⁊ ca· xij· f· Vt pbat magister i· iiij· di· xvj· et p au gu· libro de vera ⁊ falsa peitē cia et ad min9 in p̄ma ɔtricōe id ē attricōe, et ꝑparacione ad

contricōem exigit ut doleat
d singulis q̄ meōrie occurrūt
mortalibꝫ. et eciā de singulꝭ eo
rū circūstācijs q̄ pcī spēm mu
tāt id ē i aliud genꝰ pcī mōta
lis trahūt de q̄bꝫ circūstācijs
clarius dicetur in materia cō
fessiōis. Racō dcoꝝ qꝛ opor-
tet ut in sequēti mēbro dicet
d singulis detestacōꝫ spēalē
hre memorie saltem occurrē
tibꝫ. vnd pceptū ecclie. Omis
vtriusq; sexꝰ. li. v. d peni. et re
mis. dic ois vtriusq; sexꝰ fide
lis postq̄ꝫ ad annos discrecio
nis puenerit. oia sua pcā sal-
tē semel i anno fideliter ↄfite
atur. de hoc ezechias rex ait.
ysa. xxxvij. Recogitabo tibi
oms annos meos i amaritudi
c ne aie mee. ¶ Secūdū ē dis-
plicencia seu detestacō singu
loꝝ mortaliū pcōrum suorū
quoꝝ in pdicta pcogitacōe
poterat esse memor. est aūt de
testacō ista nolicio q̄ penitēs
nollet se illa sua pterita pcā
fecisse. aut ē volicō cōdiciona
lis q̄ vellet se nō peccasse si es
set sibi possibile aut optatiua
ut vtinā n̄ peccassem ita cōtra
deū. q aūtē singula q̄ mēorie
occurrūt oporteat in spēali
detestari hꝰ patet. j. ezechie.
xviij. vbi deꝰ tradidit modū
iustificādi impiū dicēs si ipiꝰ
egerit penitēciā ab oibꝫ pec-

catis suis q̄ opatꝰ ē et custo
dierit vniuersa pcepta mea scꝫ
ppposito et fecerit iudiciū id ē
scrutiniū sup omissis et iusticī
am id ē exteriꝰ effcualit cui-
q; qd suū ē tribuēdo d sibi et
proximo vita viuet et nō mo-
rietr. Jdē vult apls. j. coꝝ. xj.
vbi dicit Probet aūt seipm hō
et sic d pane illo edat. idē vult
glo. sup illd ps. Lauabo p
singulas noctes lectū meū.
Dicit p singulas noctes itel
ligere debemꝰ singl'a pcā su
per q̄bꝰ singularit flere debe
mꝰ ad hꝰ ut lauetur lectꝰ nr̄e
cōsciēcie. racō ē qꝛ per singula
pcā mortalia facta ē spēalis
auersio ab icommutabili deo
q̄ rei mutabili hō adhesit Jteꝫ
ↄtricō p ↄfessionē explicatr.
si oportꝫ de singulꝭ mortalibꝰ
ↄfiteri igit eciā oportet d sin
gulis ↄteri. Et licet illud ab
oibꝫ sit faciēd. Est tn̄ singl'ai
ter necessariū istis qui adhuc
aliqua malicia ita infecti sūt
ut illā vix vel nō dimittē ppo
nāt. indiget hij tam diu lam
tari quo dum p dei gr̄ciā d oi
bus doleāt Cōcordat pfatis
tho. in. iiij. di. xvij. dicēs. q̄ntū
ad pncipiū ↄtricōis id ē q̄ntū
ad attricōꝫ q̄ homo cogitat d
pcō et dolet et se pparat ad cō
tricōꝫ oportꝫ q sit detestacio
d singulis peccatis que qui-

ĩn memoĩa habꝫ adhibita di ligēcia ad memorādū et ĩnue niēdū ea. Quātū vero ad ter minū ↄtricōnis scꝫ qñ ipa dis plicēcia format᷑ caritate ⁊ fit ↄtricō. tūc sufficit q̄ꝛ fiat vna ↄfūis de oĩbus simil᷑. ¶ Ter
d
ciū requisitū ē vna gñalis de testacō oim pc̄oꝝ suoꝝ tam oblitoꝝ q̄ꝫ ignoratoꝝ q̄ pec cator ↄmisit et nō sciuit et ad huc nescit quot fuerūt pc̄a. ꝓ itellectu aūt oblitoꝝ pc̄o rū notādū ſm tho. ꝙ obliuio de aliq̄ p̄t esse duplicit᷑ vno° sic ꝙ totaliter a memoria ex ciderit et ꝙ homo nō possit il lud iq̄rere nec memorari. alio mō sic ꝙ ꝑtim a memoria ex= ciderit ⁊ ꝑtim remāserit. sicut cū i generali recolo me aliq̄d audiuisse ſ nescio in spēali q̄d fuerit. Et tunc requiro i me= moria ad ↄgnoscēdū ⁊ r̄mini scēdū. sic eciaꝫ dicitur aliquid esse oblitū duplicit᷑ vno modo sic ꝙ i gñali maneat i memo ria ſ non in spēali ut cū homo recolit se vnū vel pl̄a ↄmisisse et nescit q̄. vicꝫ an supbia. an auaricia. vel luxuria. vel gu la. et tūc debꝫ hō cū diligēcia recogitare ut iueniat pc̄m in spēali quia hō tenetur de quo libet suo mortali memorato i spēali cōteri specialit᷑. si autē inueire nō p̄t. nec in ꝑticulari memorari tūc sufficit de eo cōteri ſm ꝙ in memoria cōti net᷑ scꝫ dolere ꝙ cōmisit quod dam mortale de quo nō ē me mor. Et debet nō solū sic i gñali dolere de quodā pc̄o ↄmisso et oblito. sed debet eciam cum hoc dolere de obliuione que sibi ex negligēcia ꝓpria cōtingit ¶ Alio mō p̄t pc̄m esse obli
e
tū sic ꝙ ipm omino a memo= ria excidit nec aliquā ꝺ eo ha bꝫ noticiā eciā adhibita suffi ciēti diligēcia et tūc ñ tenet᷑ hō de eo ↄteri i ꝑticulari q̄ꝛ im potēcia excusat eum a debito et sufficit gñal᷑ ↄtricō de oĩ eo i q̄ deū offēdit. et dic bona uen. ꝙ penitēs nō debꝫ ꝺ obli tis cōteri in gñali sub ↄdicōe ut si deū in aliq̄ pc̄o offendit sed debet de eis cōteri sꝫ ꝓba bili estimacōe. debet eñi ꝓba bilit᷑ et v̄isimilit᷑ estimare ꝙ in multis offendit deū ⁊ sic ex hac estiacōe doleat ac si cert᷒ esset tūc ē vere ↄtrit᷒ ꝺ eis et dimittūt᷑ sibi illa oblita sicut cognita que detestat᷑ i ꝑticu lari. ¶ De ignoratis v̄o pc̄is
f
quō sit conterēdū vbi vicꝫ q̄s peccauit ſ nescit ea fuisse pec cata Notādū p̄mo ſm tho. in quarto. distinctōe. xxi. ꝙ ig norācia ei᷒ q̄d q̄s scire tenet᷑ nō excusat eum quia ipsamet ignorācia ē peccatum. vnde

cū aliquis nō ↄfitetur pc̄a ꝓp ter hoc q꞉ nescit ea esse pc̄a et suo mō videtur si nō ↄteritur ꝺ aliqbꝫ pc̄is propter hoc q꞉ nescit ea esse pc̄a et potissime propt̄ ignorāciam iuris diui tūc non excusat̄ alias heretici excusarentur qui aliq̄ pc̄a i quibus sūt nesciūt esse pc̄a. ⁊ eciā excusarētur simplices q̄ ex negligēcia aut ex desidia ignorāt. ⁊ q꞉ ignorata ex negligēcia sciūt p diligēciā. iō tenetur hō facere qđ in se ē ut pc̄a sua cog̊scat q̄tenꝰ de eis ↄterat̄ ↄfiteatur ⁊ satisfaciat Et si q̄ris p qualē diligēciā sit r̄pellēda ignorācia R̄n dit crisost. sup math. omelia xxxix. si velles scripturaꝝ ingredi veritatē nūc poteis orō nibus. nūc quereres i scripturis. nūc pulsares hōis opibꝰ nūc iterrogares sacerdotes. g nūc istos nūc illos. ¶ Ex qbꝰ ꝭm bonauē. sup. iiij. et vilh. parisieñ. de fide et legibꝰ. Elicitur ꝙ quatuor sūt iuuancia ↄt̄ ignorāciā. Primo tenetur quis discere salutaria sibi. Et hoc p verbi dei attentā audiēciā p libroꝝ sacre scripture diligētem lectionē. ⁊ p cordialē meditacōꝫ. debꝫ enim q̄libet ꝭm statꝰ sui exigenciaꝫ talibꝫ intēdere. nō solū i q̄dragesima ꝫ eciā i oīni die festiuo cū ad hoc sit institutꝰ. si enī p alios dies tp̄alibus itēdis cur nō i die festo legi dei intēderes. o si q̄ p̄fata fecissent q̄nta iā ignorata didicissent Secūdo exigit̄ ut quis frequēt̄ ↄuerset̄ cū bonis hōibus de rebus loquat̄ salutaribꝰ et querat de eis que ad ꝺi ptinēt honorem ⁊ suā salutē ¶ Tercō h caueat a pc̄is grauibus q̄ iā cognoscit et si icidit stati ↄteratur. alias ꝭm gre. peccatū qđ p penitēciā nō delet̄ mox suo pōdere ad aliđ trahit peccatū ⁊ lumē racōis cecat ut ꝓbat mḡr i. ij. di. xxxvj. vn̄ ro. j. Enūmeratis q̄busdam pc̄is et negligēcijs dic̄ ꝓpterea tradidit illos deꝰ scꝫ ph̄os i passiones ignominie q̄ deū cog̊scentes nō sic̄ deū glorificauerūt Quartū est ut q̄s crebro deuotis oracōnibꝫ deū et scōs inuocet q̄tenus eū de necessarijs potissime dignet̄ illūiare q꞉ oīs sapiēcia a dn̄o deo est. sic scūs tho. fuit illuminatꝰ a deo et eciā ab aplis ꝺ quodā dubio istructꝰ. h enim faciēdo plurima q̄s discereꝫ ꝺ h eciam reperies infra p̄cepto. ix. c. nj. k. l. ¶ Ad ꝓpositū igitur i q̄n quis incipit scōm bonauē. super. iiij. Cognoscere pc̄a que prius ignorabat tunc tenetur de eis in pticulari cōteri

et cū h' cōteri ꝺ ignorācia sua q̄ sibi ex sua culpa eueīt. et de bꝫ eciā istā ignorāciā emēdare ꝓ posse. alias nō videt' esse ver⁹ penitēs qn̄ ē de necc̄ariis ad salutē q̄m diu aūt ignorat aliq̄ pc̄a: debꝫ ꝺ eis cōteri i generali ut qn̄ hō dolꝫ i cōūi ꝺ omni dei offēsa p ipm̄ cōmissa. dole at eciā in gn̄ali de oībus peccatis oblitis Et postq̄ꝫ hō cōtritus ē i pticulari de omīb⁹ sibi cognitis et eciā de omnibus oblitis in generali. tunc debet homo estimare verisimilit' se eciam in multis offēdisse deum que ignorat et nō nouit esse pc̄a. et de talibꝫ debet cōteri i gn̄ali et cū h' de sua culpabili ignorācia seu crassa. et ꝓ talibꝫ hūilit' veniaꝫ p̄cetur h' docet lex dei in p̄s. delicta quis ītelligit glo. q. d. nullus oīa. iđo addit' ab occultis et' et ab alienis pce fuo tuo. Et alibi delicta iuuētutis mee et ignorācias meas ne memineris dn̄e. ¶ Sꝫ q̄reres q̄nt⁹ dolor seu q̄nta displicēcia exigitur ad cōtricōꝫ R̄n̄. f̄m tho. duplex ē dolor cōtricōis. vn⁹ i voluntate et est ipa cōtricō met seu displicēcia peccati et debꝫ esse maior de pc̄is q̄ꝫ quicūqꝫ deliberat⁹ dolor. aut que cūqꝫ volicō eiusdem volūtatis ꝺ q̄cumqꝫ tēporali re. Quia plus volūtas debet detestari pc̄m quia cōtra deū q̄m nolit quodcūqꝫ damnū i aliis rebꝫ maxime quādo homo de vtróqꝫ deliberat et ea ad inuicem cōpat deus eni debet sup omnia placere cū oīa alia finalit' sint in ipm ordināda. et iđo pc̄m qđ ab eo aūtit et eū offendit debet sup oīa volūtati displicē Ideo ieremie. vj. luctū vnigeniti fac tibi vbi glosa dicit docet penitētē qđ facere debeat nā peccator nō habet n̄ vnam aīaꝫ ei'. et alia glo. nichil dolēci⁹ morte vnigeniti. Et ita f̄m racōꝫ et volūtatē nichil ꝺ bꝫ esse detestabili⁹ et mag' nolitum q̄ꝫ peccatū. et addit thomas et dicit. ꝙ eciam i casu i quo oportet hominē peccare mortaliter aut mori. aut aliā quācumqꝫ penam tolerare teneret' homo i tali casu omnem penam p̄eligere. et poci⁹ sustinere q̄m peccare mōtalit'. aut q̄m velle peccasse et hr̄e volūtariam et deliberatā cōplacenciam in mortali peccato p̄terito. tamen quando non imminet tal' casus necessitatis tūc nullus est de hoc temptādus eo ꝙ homo nō scit de facili affect⁹ suos regē aut mēsurare. Bonauentura eciā dicit ꝙ magnū ē periculū et stulticia ab aliq̄ ifirmo id ē ivtutibus

in virtutibꝫ inpfc̄o vel eciam a seipso hoc q̄rere scʒ · an velʒ mori · aut q̄ʒcumqꝫ penā susti nere · vl' mortalit' peccare · qꝛ hꝰ ē se vel aliū tēptare ⁊ a nul lo penitēte debʒ ɔfessoꝛ hꝰ q̄ rere · s̄ si sponte quis illud di cit signū est magne pn̄itēcie alius est doloꝛ sensibilis in p te scʒ sensibili · ⁊ talis non est necessariꝰ ad ɔtricōʒ p morta libus · primo qꝛ nō est semper in ptāte nr̄a · secūdo qꝛ sic pec catū p actū volūtatis suffici ent' nascitur · ita p actū volū tatis vicʒ p detestacōʒ pc̄i vo lūtariā que est essencialit' ɔtri cio sufficiēt' tollitur sine dolo re sensibili pc̄m · laudabil' tn̄ esset si hēret' moderate · Quā tum reqsitum ad ɔtricōnē est ut hō cesset a mortalibus ⁊ ut eciam habeat ꝓpositū sibi ca uēdi ꝓ futuro nō solū d̄ pc̄is ɔmissis de q̄bus nūc dolet · sed eciā d̄ oibꝫ mortalibꝰ ⁊ occa sionibꝫ ꝓpiq̄s · racōe quoꝝ vel similit' esset postea iteꝝ casu rꝰ i mortale · patʒ illd̄ p diffi nicōʒ penitēcie gre · q̄ est pec cata p̄teita plāgere ⁊ plāgē da iteꝝ nō cōmittere id ē hr̄e ꝓpositum non ea amplius ad mittēdi · ad idē ē mgr̄ in · iiij · di · xv · ⁊ · xiiij · racō ꝓpositi isti us ē qꝛ si hō non hērʒ tale ꝓpo situm nullū mortale scʒ cōmit tēdi tūc hēret volūtatē alicu iꝰ vel ɔplacēciā mōtalis pc̄i · Dicit eciā aug · li · d̄ vera ⁊ fal sa penitencia · scio deū inimicū omi c̄minoso · quō ergo q̄ vnū crimē remittat de alio r̄cepit ve niā · nā luc · xiij · et ioh · vij · to tū hoīeʒ sanū fecit · in sabbato Et nullū demonē i eo reliq̄t q̄ legionē habuit luc · viij · ex q̄ patet q̄ nō cōterit' qui odiū graue cōt' ꝓximū retinet · Itē q̄ ocasiōes certas pc̄oꝝ vita re non ꝓponunt ut cōcubinas vsuras et huiōi Itē qui nolūt reuocare seductos malis ɔsi lijs et moribꝫ p eos aut diffa matos iniuste · Quītū requisi tum ē ꝓpositum ɔfitēdi ꝓ lo co et tp̄e s̄m eccie p̄ceptū oia sua mortalia prius nō ɔfessa et de q̄bus prius non ē legitti me absolutꝰ et eciā ꝓpositū sa tisfaciendi deo pro istis pc̄is ¶ Sextū reqsitum ē motꝰ li beri arbitrij in deū qui videtur esse maxie d̄ dilectō sup oia Racō est scd̄m tho · in · iij · p · q lxxx v · Quia talis dilectō d̄i ē causa detestacōis pc̄oꝝ fi nalit' ꝓpt' deū et inq̄ntū sūt d̄i offensiua et ɔt' honorē ipsius fc̄a · ut patebit statim d̄ hꝰ eci aʒ hēs · i · c · xi · p̄mi p̄cepto · h · Septimū r̄qsitū ē vna generał detestacō oim pc̄oꝝ mōtaliū ad verā eni penitēciā reqritur

dicit tho. ibidem q homo dese rat pcm inquantum est otra deū Et post pauca subdit. si enim displicet hoi aliquod pcm eo q est contra deū sup oia sibi dilectū. q̄d reqritur ad racōnē vere penitēcie tūc eciā displi cet sibi oia pca mortalia. ido mgr i. iij. di. xxi. btm augu. allegādo dic. arbitrij liberta tē qrit de9 ñ necitatē. caritatē et ñ solū timorē. et sbdit opor tet nō solū timere iudicem sed et diligere. ergo oportz q ho deū sup omnia diligat et q a- ctualis di dilectō sit sibi cau- sa et eū moueat ut detestetur pcm finalit ppt deū scz iqntū ē dei offensiuū et ot eius hono
n rē. ¶ Ex quo patz q si ho pec cata sua detestet solū qr sunt oppoita vtuti morali aut solū qr rddūt eū idignū et vitupa bilē qliter eciā phi cognoue rūt detestāda esse pca. aut si solū detestaret ea ppt timorē pene. amissiōis vite eterne in qntū illd esset sibi icomodum ibi sistēdo sine vlteriori rlacō ne i deū tūc ho solū qreret suū omodū et fugerz suū icomo- dū et nullo qreret deū et illi9 honorē ot illd apli. j. cor. x. si ue mādūcatis siue bibitis et nec tal detestacō esset actus vtutis qr nō ē cūstācōnata de bito fine et p ōns nō formare tur gra nec fieret otricō. ido nullū tollerz pcm. ymo ipa es set viciū et actuale pcm qr cir cūstācōnata i debito fine et p ōns eciā ñ esset attricō vera q de ogruo meret gre infusiōz et pco r missiōz. s3 esset actu alit offendens et ita meretur penā. Exēplū pmo de anthio cho de q. ij. mach. ix. q̄d pec cato q̄d omisit in dei fideles ñ ē a deo miam osecut9 q ut dic tho. veniā fuisset asecut9 si ve re peituisset nō aūt vere peitu it qr ñ ex amore iusticie d pec catis omissis dolebat s3 ex tio re pene qm expectabat vl ex dolore pene quam sustinebat sic demōes et dānati oms pe nitēciā agūt magnā p pcis nō qr deū offēderūt s3 qr icō modum eorum maximū ē. s3 li cet ista septem pūcta sint p- babilit ex doctoribus sacre theologie dicta tñ q de talib presertim. ij. et. vij. odicōnibus vult pdicare caueat ne ppłm scādalisetvl desperare faciat sed more prudentis medici et scdm pastorale beati grego. caute loquat ita ut duros et dissolutos terreat et emolliat pusillanimes autē desperare de venia non faciat ¶ Quātū o igitur ad. iij. pncipale qñ ho p illa septē sup dca se ppara- uit et deueīt ad illa vnā gnalē

oim suorum mortaliu detestaci
one bn circustancionata maxie
circustancia debiti finis scdm
dicta Et qn huiusmodi detestaco
e satis magna pro tot et tantis
pccis tunc mox informatur caita
te et fit contricio Et i eode insta
ti deus multa bona confert peni
teti no ex valore cotricois pecca
se seu attricois Sed propter meritu
passiois xpi qui icipit iam aliquo
modo vnire se xpo propter qua
vnione passio et meritum xpi
sibi suffragatur p modu influ
xus fm tho in iii p non inqua
ex valore cotricois peccase quia
breuis et parua est et non suffi
ciens satisfactio pro pcco mor
tali qd e aliquo mo ifinite mali
cie eo q p ipm infinitu bonu
cotenitur sed dimittit pcca et
alia bona confert propter meritu
xpi qui sua passione nob me
ruit q qn ho in fide xpi et propter
deu detestatur pcca sua scdm
modu pmissum tuc deus dimit
tit ea propter hoc q dei filius sibi di
lectissimus pro pccis istis sicut
pro oibus aliis mortuus e et deo
pri hostiam se obtulit plus fm
ansel. Cur deus ho deo placetem
qua pcm sit malu et nociuu. Sut
aut effectus cotricois seu bo
ne attricois ecia anteqz qs co
fiteatur actuu pmo scdm xpi
exemplum luc xv oia pcca mor
talia peniteti i instati dimittu
tur et pr celestis ei tanqz filio
pdigo reueteti mia motus oc
currit ei eterna pena in tpale
comutado Scdo amicus dei effi
citur ita q iniqtatum eius am
plius no recordetur ad ira scdm
Eze xviii qd sigficat osculu
pris. Tercio gra caritas et ce
tere vtutes in baptismo ifuse
et p pcm pdite aie infundutur
Et hec est stola pma. Quarto
heres eterne patrie efficitur q
hereditas p sibi annulu i bap
tismo datur ei et nuc fides ca
ritate fomata certa e de eter
na felicitate Quinto oia opa
viua oli et mortificata p pcca re
uiuiscut ut velut calciamta pe
des affectuu ammo muniet
Prefatas vii condicioes vere co
tricois breuius pstringes can
cella parisien ioh de gersona
interpti suo int cetera sic dic
Sciens misericordissimus pr
deus et cognosces nram fragilita
te p maxima et ad malu proni
tate multiplicibus viis mortali
vita durate patissimus est nob
delicta remitte et grciam ofer
re si dutaxat veraciter et ex corde
tres sibi subscriptas veritates
porrigamus Pria veritas dne
sic vel sic contra tua bonitate pec
caui ut m displicet racone cu
ius penitenciam ago qz te offe
di q totus es venerandus et co
lendus. quodqz madatu tuu

trãsgressus sum. Secunda veritas dñe bonum habeo ꝓpositũ et desideriũ tuo iuuamine mediãte m̃ in futurũ p̃cauendi ne icidã i peccatũ ⁊ occasiones iuxta possibilitatẽ viriũ euitãdi. Tercia veritas dñe bonã habeo volũtatem pc͠oꝝ meorum ↄfessionẽ integraliter faciendi pro loco et tpe ſm tuũ ⁊ sancte mr̃is ecclesie mãdatũ ⁊ p̃ceptũ· has veritates si aliqs q̃licũqȝ loco et tpe sinceriter nõ ficte aut mẽdacit' ex corde ꝓnũciauerit securus existat se i salutis ⁊ gr̃e statu ↄsistẽ et vitã eternã mereri q̃ȝuis oĩa crimia ↄmisisset si eciã talis absqȝ alia ↄfessione ↄtinuo decederet i absencia sacerdotis dormiẽdo· aut alio quouis m̃ ↄ morte sbita p̃uet᷒· idẽ finaliter saluaret' acerbissima pena purgatorij mediãte.

q Ex quo notãdũ ⁊ salubre cõsiliũ elicitur ut xp̄ian᷒ quilibȝ singul' diebꝫ bis ã semel sero vl' de mane aut saltem festis dieb᷒ redeat ad cor suum ↄsciencia examinans an tres p̃missas veritates proferre valeat cũ corde sinceitate· ⁊ si sic tũc int' statũ salutis se esse ↄfidat quod si eas puramẽte fateri ñ valet obstãte volũtate peccãdi q̃ actualit' delectat'· aut iniquo ꝓposito q' q̃s occasiones pc͠oꝝ vitare rẽnuit queadmodũ illi q̃ pc͠is carnalibus mersi resurgere nolũt· aut vsuras suas· aut iniustas mercacões et lucra ↄtinuãt vel iniuste retinent alienum· quicqȝ alteri᷒ odio vel vĩdicte desiderio flagrantes in nocendi ꝓposito pseuerãt certissime sciãt hij ⁊ ↄsimiles nõ ep̄m aut papã eos absoluere posse q̃mq̃ȝ talib᷒ salutare ↄsiliũ det' ut p seip̃os vel alios bona q̃ poterit operẽtur orãdo vl' elemosinas dãdo quod de᷒ eoꝝ cõda illuminet et ad bonũ dirigat ⁊ cõutat· hec cãcell·

¶ Sȝ quõ ↄtricõ ẽ habẽda de venialibꝫ Rñ. tho· i· iiij· di· xvij. quod ad delecõȝ venialiũ non exigitur actualis ↄtricõ de oĩbꝫ· nec sufficit habitualis ↄtricõ ꝓ delecõẽ omniũ semp· ſ; sufficit media cõtricõ scȝ quorũdã displicẽcia i spẽali ñ q̃s i deũ feruide ferret' vbi ꝓtũc sibi implicite oĩa sua displicerẽt venialia tñ oȝ semp quod anim᷒ nec implicite nec explicite illi veniali inhereat qd sibi vult dimitti· alias volũtas curua esset· hec itelligẽ q' ad reatũ pc͠i· ſ; de pena pl᷒ et min᷒ dimittit' scd̃m quod pl᷒ dolet vel apci᷒ deuotum rmediũ suscipit ut aquã bñdictam disciplinam et alia huiusmodi r

Capitulū· Nonum

Cōfessio ē scda ps pnie de q̄ tria sunt vidēda. Prio q̄ eius frcūs seu effect9 Scdo quō q̄libȝ et q̄lit sit ɔfitēdū· Tercō de ɔfessionis gn̄al effcib9 ⁊ ppetatib9

a Quātum ad .j. notādū ฿m tho. et sco· et bonauē. di· x viij. iiij · ꝙ noue sūt effcūs ɔfessionis ⁊ sacramtalis absolucōis. Prim9 ē magnū meritū ɔfitētis ⁊ fuga trāsgressionis isti9 pcepti de q̄ in h̄ pcepto cristus ait Joh· xx. Quoꝝ remiseritis pcā remittūt eis. Obedit etiā q̄s h̄ pcepto ecc̄ie· quoꝝ pceptorū trāsgressio ē ḡue pcm.

b Secundo valet ad augmētū gracie si q̄s prius eā habuit. Tercō valet ad gracie noue infusionē si ea prius caruit facitq; ð attrito cōtritum· si eni dolor attricōis penitencie nō fuisset sufficiēs disposicio ad ɔtricōem· tūc ɔfessio ⁊ absolucō ei sup adiuncte supplerent eius defectū dūmō penitens ipe tunc non ponat obicē gr̄e per ɔmissionē actualis peccati mortal. Quarto· ɔfessio et absolucio ifinite lōgā penam iferni et acerbā valde mutāt i tpalem penā ⁊ purgatorij· ⁊ hoc faciūt confessio et absolucō hite in ppoito· etiā anteq̄ȝ homo ɔfitetur scȝ cū cōteritur vere· q2 sic an̄ ɔfessionē moriens finaliter saluaretur Et q2 pfata pena q̄mq̄ȝ sit finita tn̄ iproporcionata est virib9 penitentis i hoc mūdo viuētis p vi clauiū in ɔfessione ⁊ absolutione intātū illa pena p ɔfessionem ⁊ absolucōȝ minuit̄ ꝙ remanet pporcionata virib9 penitētis ita ꝙ satisfaciendo pt se ab ea i hac vita totalit̄ q̄s libeāre· idcirco q̄nto ɔfessio ⁊ absolucō sacramtalis iproporcionatā hois virib9 penā ɔtrito debitā reddit h̄ pporcōnatā hoi et p ɔn̄s penā finitā minuit āplius· Sexto ɔfessio ⁊ absolucō etiā penā p pc̄is debitā ppt̄ verecūdiā pl9 minuunt q̄m p̄us fueit iminuta· Et iō q̄nto pl9 q̄s ɔfitet̄· tāto sibi pl9 pena minuit̄ et tociens cōfiteri posset ꝙ ois pena sibi dimitteret̄ p pfata Septio ɔfessio vȝ ad pc̄i cog̃cōem q̄n fit discreto ɔfessori. Octauo valȝ ad ɔsc̄ie assecuracōnē· vn̄ cū dauid corā ph̄a cōfitebat̄ pcm suum· statim audiuit ab eo· transtulit dn̄s peccatum tuū. ij· re· xij· vn̄· ij· cor· j. Gloria nostra hec ē testimoniū cōsciēcie nostre· Nono ฿m tho· specialē ornatū imp̄mit faciei aīe deo honorificū proximo exemplarem ⁊ demoni terribilē

c ¶ Quantū ad .ij. pncipale de quinqȝ circūstācijs satis neccessariū est dicere. videlicet quis vbi. qn̄. qd. et quō xpianus teneatur ↄfiteri. pmo q̄s ↄfiteri teneatur. R̄n̄. ƀm p̄nomiatos doctores ꝙ adultus q̄ habet vsū racōis. et q̄ post baptismū susceptū peccauit mōtaliter. p adultū aūt itelligit Scotus nō aliquē tante aut tante etatis ƀ hominē qui habet etatem sufficiētem ad ↄgnoscēdū q̄d iustū et quid iiustū contra legē dei Et qui p̄us instructus et interrogatus ordinate percipit q̄d iustū et q̄d iiustū in lege dei qd in vno cicius fit q̄ȝ i alio In nōnullis etiā malicia supplet etatē ita et p̄t fieri in bonis

d Sȝ sūt q̄tuor dubia hic. pmū q̄d de muto. Itē .ij. q̄d de ignorāte ydeoma certū R̄n̄. ↄuiter ƀm doctores ꝙ tales p signa et nutus ↄfiteri possunt nota tā ↄfitēti q̄ȝ confessori. Si aūt non habētur signa vtriqȝ nota. tunc fiat p iterp̄tē etiā secularem qui tacere tenetur sicut ↄfessor pncipalis. Scoto tn̄ videtur non esse necessariū ↄfiteri per iterp̄tem sed talis qui nō habet sacerdotem ydeoma scientē. habet impossibilitatē ↄfitēdi homini ydoneo. ppter qd ut dicit scotus. sufficit sibi cōfiteri deo cū ppositio ista peccata ↄfitēdi etiā sacerdoti opportunitate oblata. ¶ Terciū dubiū e nūquid non habenti sacerdotē p̄n̄tem licet mittere et cōfiteri pcc̄a p scripturā scoto et sancto doctori in q̄dlibetis videtur ꝙ sit ↄtra racōem ↄfessionis sacramētalis scriptura missa sacerdoti absenti. tum q2 scriptura talis de sua natura semper est patula cuicūqȝ legēti. tum q2 absenti tolleretur verecūdia q̄ ē etiā ps maxima satisfactionis. tū etiā ppter picula que sequi possent i reuelādo pc̄a hoc xp̄us docuit sumere sacramētū vt videtur ƀm aug. et mgr̄m di. xvij. Qn̄ luc. xvij. precepit leprosis vt se p̄n̄tarēt sacerdoti Quārto q̄d de illo q̄ nullū mortale ƀ solū veniale pcc̄m haberet R̄n̄. ƀm multos ꝙ n̄ tenetur ↄfiteri racōe diuini precepti qd contra mortale solū latū ē Sed racōne precepti ecclesie. Omnis vtriusqȝ sexus tenetur ƀm quosdā. ¶ Scdo q̄d tenetur aliq̄s ↄfiteri R̄n̄. ꝙ mōtalia pc̄a cū q̄nqȝ ↄdicōnibus videlicȝ oīa mōtalia et c̄cūstācias ad mōtale trahētes. Dubia q̄dā et quottas mōtaliū et ƀm quosdā q̄ntitatē q̄ndā. mōtalia tenē ↄfiteri q̄ q̄s p9 n̄ ē rite ↄfessus et de q̄bȝ p̄t hēre meōriam dicit sco. premissa inq̄sicōe diligēti secūdū possibilitatem f

fragilitatis humane. Racō ē qr p q̄slibet pcm mōtale efficit' quis dei inimicus et sepat' ab vnitate quadā ecc̄ie. ɔfessio aūt directe instituta est vt q̄s ōndat' deo ⁊ ecc̄ie recōciliatus. Item p ōme mortale naufragat' hō et p tabulā secūdā penitēcie post baptismum solū salus acq̄rit'. sed eciā dēm ē mortalia illa ɔfiteri quorū pt habere memoriā vt tactū ē. ⁊ dicit sco. q hō debet tātā diligenciā apponere in scrutādo ɔsciam suā et iq̄rēdo mortalia a se commissa q̄ntā diligēciā apponeret prudēs vir circa aliq̄d multū arduū quod valde esset sibi cordi. Sz ɔstat q homines p temporalibꝫ arduis q̄runt diligentissime vias amicos et media prudētissime. vñ aug⁹. et allegat' a magistro. di. xvj. dic. sit pat⁹ facere p recupanda vita aie q̄ faceret pro euitanda corporis morte Et s̄bdit. cū gaudio eni facere debet imortalis futur⁹ que faceret p differēda mōte moritur⁹ diuturna igit' delibeācō locū maxie habet i diu non cōfitentibꝫ et conterentib⁹ raro et grosse viuētibꝫ.

g ¶ Oportet etiā oīa memorata et singula vni et eidē ɔfessori cōfiteri. Rō qr ɔfessio fit sac̄doti loco dei. sed in ɔtricōe oīa et' singula deo debent ōndi. ergo et in confessione. et in casu quo cōfessor p̄mus ꝓpter casus reſuatos nō possit absoluē ab oībus. tñ ɔfitēs tenetur p̄mo cōfessori ɔfiteri oīa et singula et de illis a q̄bꝫ nō pt absoluē cōfessor debet eū ad superiorē remittere. Dicitur notāter oīa mortalia. qr siue sint ɔsensus siue ꝓposita. siue verba. siue fc̄a siue obmissa mortalit' oīa sūt cōfitenda. additur vni ex pte confitētis qui erubescere debꝫ coram cristi vicario que facere ñ erubuit corā omnipotēti deo ex parte etiā confessois vt sciat de singulis iudicare. et sic habemus q oportet ɔfiteri mortalia omia q̄ in memoria haberi pñt et vni sacerdoti ¶ Oportꝫ h etiā terco cōfiteri mortalia cū cīcūstācijs aggūātibꝫ ⁊ i aliā gn̄⁹ pc̄i mōtal' trahētibꝫ. sicut sūt ille que spēali ꝓhicōne p̄ceptoria prohibentur verbi gr̄a Accipere alienū ꝓhibetur ibi. non furtū facies. sed si q̄s de loco sacro accepit vel rem sacram. alia probibicōne ꝓhibetur. ideo opōtet ambo confiteri videlicet de furto et de sacro loco. similiter si fornicat⁹ es cū adultēa vl' cū moniali vl' ɔsanḡnea. hec cīcūstācie i aliā spēm pc̄i mortalis trahunt er go sunt confitende. sic forte

est de hoc q̄ qs mortalit̄ pec cat die festo· qa p mōtale pec catū pl9 violat̄ festū q̄m p o p9 mechanicū· 8 hoc habes· c· j· h· hui9 p̄cepti· p̄cedēcia enī mōtalia equalēt duob9 mōta libꝫ

i ¶ Oportet eciā· nͦ· quo tas pc̄oꝝ mōtaliū dicē q̄ me morat̄ qs qa quociēs ē c̄cūstā cia· vn̄ oportꝫ dicē· p̄ma vice feci cū talibꝫ c̄cūstācijs· ⁊ se cūda vice talit̄ ā talit̄· Oportꝫ etiā s̄m aliquos dicē q̄ntū vel circūstācias quasdā q̄ licet nō mutēt sp̄em· addūt tn̄ notabi lē q̄litatē malicie ⁊ deformita tis ut i furto multū addit ad parū vn̄ qn̄ qs tales c̄cūstāci as noscit ex se vel ex ɔfessiōis inq̄sicōe· etiā sūt cōfitende s̄m multos· tho· tn̄ dic̄ q̄ n̄ oportꝫ Scot9 dic̄· q̄ n̄ ē certū eas cō fitendas esse ß tutū est fieri ⁊ vtile·

k ¶ Oportꝫ enī q̄ qs ɔfite atur pc̄a que dubitat an sint veialia vl̄ mōtalia Quia s̄m bonauētura qn̄ homo aliquod veiale suū credit esse mortale Aut dubitat ꝓbabilit̄· an sit mortale· ā veniale ⁊ sic dubi tat an ɔfiteri teneatur an non Si illud non ɔfitetur tunc ex poneret se discrimini· ⁊ in hijs que sūt salutis dimitteret ptē securiorē quā faciliter ɔsequi posset Et tho· di· xxij· q̄ qn̄ qs dubitat de aliquo peccato an sit mortale tenetur illud con fiteri dubitacōne manente· qꝛ quicq̄d cōmittit aut obmittit in quo dubitat esse pc̄m mō tale peccat g̃uiter discrimini se cōmittēs· Debet ergo ɔfite ri rem ꝓut habꝫ in corde· non dicendo se peccasse mōtaliter· sed iudiciū ɔfessori de hoc r̄lin quendo·

¶ Tercō aduertendū vbi vel cui qs cōfiteri teneat̄ l
R̄n̄· s̄m· tho· i iiij· di· xvij· q̄ n̄ oi sed sacerdoti habēti iurisdic cionem in ɔfitētē· Et sūt p̄lati quatuor· papa habꝫ iurisdic cōnē i oēs Ep̄us i dyocesanos Pleban9 i prochianos suos· Et p̄latus collegij vl̄ mōaste rij vel ordinis in sibi subiec tos Et q̄libet p̄fatoꝝ p̄t ptā tē suā alteri ɔmittere qui etiā s̄m cōmissionem p̄t absoluere

¶ Sꝫ quō tenetur ad celacōꝫ m
ɔfessionis hoies ⁊ etiā ad alia celāda R̄n̄· s̄m doc· ɔiter i iiij· di· xxi· q̄ vij· sūt sigilla hoiem ad tacēd artācia n̄ 8 re aliūde sciat· Prio ligat̄ ad tacēdū cō fessor 8 pc̄is ⁊ c̄cūstācijs ⁊ p sonis i ɔfessione pceptis· Se cūdo n̄ ɔfessor q̄ audit ɔfitētē a casu vl̄ a ꝓposito vel iterp̄ tādo signa muti vel verba p sona ignorātis· Tercō q̄cūq̄ audit ab aliq̄ p̄cedēciū reue lacionem ɔfessiōis adhuc te netur tacere· Quāto ɔfitēs q̄

reuelacōne in iūctōis pnītēcie probabiliter crederet ɔfesso rē ledi tenetur celare· alioqui verēda pr̄is sui non coopiens vl discoopiēs cū cham male dicit᷑ Quīnto qñ vn⁹ ab alio pe tit ɔsiliū recōmēdans vt h̄ ce let ꝗ hoc accipit ad celādū te= net᷑ celare nisi aliūde obliga ret᷑ vt patet ifra p̄cepto· viij· c· iij· d· xiij· c· Sexto q̄ pcepit ab alio verba q̄ ex natura fac= ti talis sunt materie ꝙ reuela cō noceret· tenet᷑ tacere min⁹ tñ quā si se ad hoc obligasset· Septimo seruus auscultās a ꝓposito vel a casu secretū qđ tractat᷑ i curia dn̄i sui tenet᷑ ce lare et si frāgit· ius ciuile g̃ui= ter eū punit et ius dinū· Octa u⁹ mod⁹ vocat᷑ sigillū secreti· et vt dicit pe· de pa· vbi p̄us· ꝙ om̄es talia sigilla frāgētes d qb⁹ dictū ē peccant grauit᷑ nisi aliūde sciāt vel ordo corre ctiōis fraterne vel denūciacō nis᷑ ul p̄sumpcō boni viri cui di cit᷑ reuelacōnē quorūdā d p̄fa tis aliter fiendum exposcant·

n ¶ An aūt possit fieri layco con fessio R̄n· ꝙ i nl'lo casu necē ē layco ɔfiteri· qr cū claues ñ hē at ñ p̄t absoluē· sed qñ q̄s ñ hꝫ sacerdotē sufficit ꝓpositum cō fitendi· verumtamen· vt dicit magis. di· xvij· et alij docto= res plures · penitēs talis i āti culo mortis nō hñs sacdotem non tenet᷑ sed potest confiteri seculai vt verecūdia sibi cedat i satisfactiōem et alter sibi cō ciliari possit aut ostendat suū posse facere Debꝫ etiā ɔfitēs diligēter cauere ne alteri⁹ fa mā sicut alias etiam tenet᷑ in= cōfessione ledat māifestando alteri⁹ persone occultum pec catum graue et infamās quā personam confessor actu no= scit· aut nosceret verisimilit᷑ ꝑ futuro· nec cōfessori sciscitāti debet eā patefacē· ñ pri⁹ ēca i stā ꝑsonā· seruasset sup h̄ for mā correctiōis fraterne· aut eēnt forte aliq causeꝓpter q̄s etiā ext᷑ ɔfessionem posset ꝗ d beret illi sacerdoti illas res de nūciare· aut alias deferre· ali as dicēs vel iubēs dicē peccat detrahēdo· et si cui inaduerten cia fēm ē· aut ex ignorācia de bet illud ɔfiteri qr i sacramēto penitēcie multum est pēm vi= tādum· vñ peccat qui in ɔfes sione dicit vicini mei ista ɔsuēt faciūt vel ɔmune est hoc pec= catum in ciuitate vl in patria mea vel nos om̄es sum⁹ tales

¶ Sꝫ diceres qđ g᷑ faciēdū ē o in i pcō cēcūstancionato talit᷑ ꝙ nō possum eius spēm expri mere nisi alium notē· vt si filia cū p̄re peccauit· R̄n· ꝙ debet q̄rere aliū ɔfessorē habentem

autoritatē quē si non cōpetēt repit petat licēciā alteri sacerdoti ↄfiteri Et semp talē q̄rat q̄ nec noscat aliū nec verisimilit noscitur ꝰ sit. Et si nullū repiret q̄n nosceret aliā psonā· dic bona· ⁊ durā· si etiā immet casus necītatis vt quia se putat statim morituꝝ ꝙ famā ꝓximi q̄ꝫtū p̄t debet custodie s̄ magis debet suā ↄsciam purgare. Tho· in· iiij· di· xvij· q̄stione d̄ ↄfessione articulo tercō dic i casibꝫ ill' q̄n ↄfitēs scit sacdotē suū hereticū· Aut sollicitatorē ad malum· aut fragilē qui ad pc̄m ꝙ q̄s ei ↄfitet' sit pronus· vel si reuelator esse ↄfessiōis ꝓbabilit' estiet'· vl' si pc̄m ↄt ip̄m ↄmissum sit de q̄ q̄s ↄfiteri d̄bꝫ Et i casibꝫ i q̄bꝫ ꝓbabilit' penitens piculū sibi vel sacerdoti ex ↄfessione ei facta timet debet recurrē ad superiorē vel ab eodē petere licēciā alteri ↄfitēdi Et si licēciam hr̄e non possit: idem est iudicium quod de illo q̄ nō habet copiā sacerdotis· vnde magis debet diligere layco ↄfiteri nec in h̄ trāsgreditur aliq̄s preceptū ecclesie Quia precepta iuris positiui nō se extēdūt vltra intēcōnē precipientis que est finis p̄cepti· hec autem est caritas scd̄m apostolum· vn̄ bernhardus dicit· illud quod est institutū pro caritate nō debet militare contra caritatē sed ↄfessio ꝓ caritate instituta est que contra caritatem militaret si homo ad confitendum vni sacerdoti artaretur in casibus recitatis nec fit aliqua iniuria sacerdoti si in precedentibus casibus ab eo diuertitur· Quia p̄uilegiū meret' amittere qui ↄcessa sibi abutit' p̄tāte Hec de tho· Itē caueat ↄfitēs s̄m p̄fata q̄ntū p̄t ne cofiteatur reuelatori ↄfessionis vl' ei qui pronus fit ad odiū audita ↄfessionis materia vl' ad luxuriā et sic de alijs s̄ n̄ necessaria ibi abscidat· vel alium ↄfessorē scd̄m p̄dicta querat· Nā q̄n cc̄ūstācie incitātes ad libidinē peccatum aggrauantes nō tamē ad aliud genus pc̄cī mortalis trahūt· tales quādo ꝙ debēt et pn̄t laudabilit' reticeri adhita debita discrecōne scd̄m ↄsideracōem turpitudis· circūstāciaꝝ et pronitatis ad malū ex eius ↄfessione siue in ↄfitente siue i confessore homi etiā dicit bona· voleti meditari ↄfitenda d̄ luxuia ↄpetit p̄us domare carnē per ieiunia ⁊ huiōi· ⁊ ↄsidrare vilitatē pc̄o ꝝ· iferni penas ⁊ huiōi ⁊ sic d̄ testari ne caro icalescat· Q̄d̄ si nō iuuat oportꝫ vtiq̄ necāia ibi fieri et sacramētū ibi iuuāe

p̄t ne noceat scd̄m illd̄ marci·
vltio Et si mōtiferū quid bibe
p rint non eī· ¶ Quāt9 modus
in ɔfitēte deb3 seruari vic3 ut
si vult absolui oport3 d̄ necita
te ⁊ sb̄ pena noui pcc̄i q̄d sit i
caitate vl' attritus· vn̄ ⁊ sco·
dicit ꝙ hō tenetur ɔfiteri cum
displicēcia pc̄i cōmissi et cū ꝓ
posito abstinēdi a pc̄is ⁊ etiā
cū ꝓposito obediēdi i ꝑuando
istā satisfactōnem ⁊ pñiā
quā ab ipō sacerdote sibi iposi
tā volūtarie assumpsit siue i se
suscipiet Et bonauē· dicit ꝙ si
accedit ad ɔfessionē et absolu
cōnem sine ꝑmissa disposicōe
ꝓbabili· ymo accedit cū ɔtra
ria disposicōe· ut q2 sibi plac3
aliq̄d mōtale pc̄m tūc peccat
mōtalit' q2 illd̄ sacramtū q̄ntū
in se ē irritū facit ꝙ non ē sine
ɔtemptu· piculum ergo ē no
lētibus restituere· inuidiā te=
nētibus· ⁊ carnalem amorem
tenētibus luxuriosū· iste tam
q̄ fictus ē idest qui nō habet
ꝓpositū cauēdi mortalia ꝟ ꝓ
ponit ɔmittere· vl' n̄ displicēt
p̄terita mortalia audiēd us ē
⁊ sibi pñiā iponēda ꝓ emo
licōe cordis· ꝟ n̄ ē absoluend9
q2 fictio talis ē sibi pc̄m mor
q tale si sic vellet absolui· ¶ Itē
caueat ɔfitēs ut ꝓ tunc nō sit
in excōicacione maiori quia a
nullo pc̄o p̄t absolui nō p̄ ab=
solut9 a sentēcia excōicacōis
maioris· Item cōfessio sit vera
vt nichil dicat hō sciēter fl'm·
ficte se laudādo vel vitupādo
etiā se· q2 tūc mēciēdo ɔtra mē
tē loquēdo fieret pc̄or· Itē sit
nuda absq3 obscuritate v̄bo4
occultāte pc̄a aut circūstāci
as· sed ɔfitēs oia ɔfitēda quā
tumcūq3 sunt turpia exp̄mat
vt potest honeste ⁊ decēter ta
liter tn̄ et cū talib3 verb vt cō
fessor plene et clare itelligat
pc̄i spēm et circūstācias agg̃
uātes. Quīto qn̄· id ē tps ɔfi
tēdi obseruādū ē ¶ Vbi notā r
dū ꝙ ex p̄cepto ecc̄ie oīs vtri
usq3 i dectal'· tenet' homo ad ɔ
fessionem in omi anno ad mi9
semel et potissime in q̄dragesi=
ma an̄ pasca q2 tūc q̄lib3 tene
tur ɔmūicare Secūdo dic̄ sco·
ex p̄cepto diuio ille q̄ commi=
sit mortale de quo non ē ɔfes
sus tenetur illud ɔfiteri q̄ncū
ꝙ ē in mortis articulo q2 q̄lib3
quando sibi imminet iudicium
damnacōnis· et iudiciū miseri
cordie: tenet' se ad misericordi
am ꝑparare q̄ntum potest· sed
ibi est huiōi sc3 in infirmitate
vbi merito formidat sibi mor
tem iminere· Secūdo qn̄cūq3
se expoit actib9 piculosis ad
mortē. sicut in bello mortali · i
naufragio· ⁊ i silib3· Terco qn̄
vult exercē act9 q̄lib3 spālit'

debetur reuerencia. vt quādo vult cōmunicare vel celebrare preconfiteri debet post mōtale pc̄m. habita sacerdotis copia. subdit sco. et in similibus simile est iudicium Quāto qn̄ q̄s habet presenciam eius qui pt eū absoluere et verisimilit̄ timetur q̄ non sit illius aut alteri9 absoluere potētis p̄senciam vnq̄m i posterꝫ habiturus Item q̄nto teneretur qn̄ ɔscia erronea aut dubiū probabile augeret ad confitēdum Item sexto quādo vouisset certis tēporibus velle confiteri ¶ Ex p̄cedentibus oībꝫ patet ꝛ maifeste seq̄tur q̄ in certis casibꝫ ē necc̄ario ɔfessio iterāda. Primo qn̄ q̄s diuidit cōfessionem sic q̄ scīeter ꝛ a ꝓposito reseruat aliquod mortale q̄d oino nō vult ɔfiteri Aut q̄d n̄ vult illi sacerdoti ſ3 alteri ɔfitei Talis tenet̄ oia p̄cōfessa iteāto cōfiteri etiā tacitū pc̄m quod tacuit sciēter Secūdo quando ɔfitēs est in excōmunicacōne maiori. q2 tūc dicit tho. in. iiij. di. xviij. nō p̄ticeps esse p̄t sacramētorꝫ n̄ p̄us a vinculo absolutus p̄fato. Tercīo qn̄ q̄s ɔtemnit satisfactōem ā negligit iplē satisfctōeꝫ ꝛ satisfactionis obliuiscit̄ Tūc ſm aliquos confessionē oportꝫ iterare Alias nesciret satisfactōeꝫ iniūgere. dicit tam̄ bonauen. q̄ p̄mus et tercius casus itelliguntur quādo ɔfitēs mutat ɔfessorem. Nam si precedenti cōfitetur et talis moriatur de pec̄is tunc non oportet iterari Aut non. tunc oportet ſm aliquos iterari. Item non oportꝫ iterari ꝓpter peccati obliti recordacōem ſ3 sufficit oblitum ɔfiteri pcc̄m et obliuionē ꝓpe negligencie et alia p̄cōfessa i generali dicere puta cū plura confessus sum. oblit9 fui etiā de istis. ¶ Quo ad tercium p̄ncipale de generali confessione notandum est q̄ geneālis cōfessio est duplex quedam generalis ꝛ publica q̄ fieri solet i accessu sacerdotis ad altaē p9 sermonē ad populū. In religionibus etiā q̄busdā in p̄ma et ante ɔpletoriū hec valet ad remissiōeꝫ venialiū qn̄ q̄s dirigit ɔtra ea ɔfessionē illā ad delecionē culpe eorꝫ ꝛ pene tocī9 vl̄ ptis ſm exigēciā deuocōis et actualis ɔtricōis etiā i generali. Alia est general̄ sacramē talis i fine ɔfessionis vbi post scita et cōfessa p̄ticularit̄ dat q̄s se reum i multis alijs ꝓut de ignoratis sup̄ dictū est et etiā d̄ oblitis. Et tal̄ valꝫ ad delecionē etiā mōtalium ꝛ venialiū. Et plus q̄3 p̄cedens nō sacram̄talis q2 ibi ē vis clauiū

¶ Capitulū. x. d satisfactōe

SAtisfactō q̄ est tercia ps peñtēcie. ideirco circa eā tria sūt videda. Prio qua de cā oportz fieri et i q̄bus osistat. Scdo de rmedijs cont' rcidiuū pcī. Tercio d piculo eoꝝ q̄ tardant cōuerti et satisfacere.
a ¶ Quātum ad pmū notād scdm tho. i. iiij. di. xiiij. ad videndū quō et cur oporteat satisfieri dō. silitudo accipi debet i hūanis. nā hō q̄ offendit pximū peccat otra amiciciā iq̄ntū sibi affectū dbitū n̄ ipēdit Et etiā peccat contra equalitatē iusticie iq̄ntum rē alteri debitā sbtrahit. Sic pcōr q̄ntū ad affectū pcī amiciciā di violat et p iobediēciā dīme legis dō dbitū sbtrahit. Ex primo amittit graꝫ et icurrit offensam Ex secūdo meret' penā cui' etiā post actus pcī cessacōez manet dbitor et semper vsqꝫ ad peñtēciā d pcō. illa aūt obligacō ad penā vocat' reat' pcī. Cōtigit autē inter hoīes aliq̄n dimitti offēsam alicui et hō p rparacōez amicicie nō dimissa pena satisfactoia. vt cū offendēs placat offēsū verb et taliter q̄ recipit eū in pristinā aīciciā. attn̄ offensus adhuc ab eo exigit satisfactionē aut dāni illati rcōpēsacōez aut rei ablate restitucōem vl' sīle aliq̄d. Sic ad ppositū q̄n homo per penitēciā se deo subicit p pcīs oterēdo et ofitendo in voto ad min' deus rmittit sibi pcīm quo ad offensam q̄r recipit eū ad amiciciā restituēdo sibi grām gratumfacienēt. sed nōdum sibi pcīm dimittit quo ad totā penam. sed eternam mōtali debitā sibi mutat in tpalem q̄n oterit' iproporcōnatam tn̄ virib peñitētis in hoc mūdo. et ideo in purgatorio luēdam ſm tho. et bonauē. Cū vero ofitetur et absoluit' tunc eadē pena vi clauiū sic minuitur q̄ efficitur ppocōnata virib peñitētis hic et in toto aboleri p̄t per satisfactiōem i vita p̄senti. et vim talem diminuendi xpi passio peñitēcie sacramēto otulit Et sic pꝫ causa q̄re oportet satisfactōnē fieri
¶ Sed quereres pro quanto b tēpore vel p quot opa purgatoriū abolet' per satisfactōnē hic vel i purgatorio. Rn̄ rich fisachie. sup. iiij. di. xvj Quis hāc profūditatem inuestigaret. cū aplus clamet. O altitudo diuiciaꝝ sapie et scie dei q̄ꝫ inconphēsibilia sūt iudicia ei' sed ne estimes illum sūme bonū odio vel inuidia abscōdisse sed poci' ex bōitate sua p nr̄a vtilitatē magna. scit eni ſcdm

illud gn̄·viij·q sensus et cogitacō hois sūt ad malū pna vn̄ si sciret quāta sue culpe debeatur otricō vt deleat' reat9 pene eterne vel purgatorij iam ad maiora nō tēderet ꝫ hijs cōtēt9 multa purgāda coacēuaret·Cū tamē purgatorij pēa

c omnē mōi penā excedat ¶ Sꝫ q̄ sūt opa per q̄ satisfacē possum9 Rn̄·ꝫm·docto·xv·di·q̄rti ad hoc q op9 aliqd sit satisfactoriū deo p pctis q̄nq3 reqrūtur·Et idē intelligēdū de passiōe satisfactoria Primū opotet q sit opus bonū et bn̄fcm cedēs ad honorem dei·op9 ei malū q̄ malefcm q̄ntūcūq3 eēt penale non satisfaceret q2 nō eēt ad honorem dei ymo otra et penā meret' illud agens ꝫm plures etiā doctores op9 satisfactoriū oportet q sit caritate formatū·Scdm ē q sit pēale ꝫ sui natūa·Ita q hō p tale op9 sbtrahat sibi aliqm dlcācō nē corpalē·aut comodū cōpale·q̄ vtile tpale op9 ei bonū n̄ pēale iō non satisfacit q2 illud peccatori qui peccādo plus iusto habuit nichil de suo sbtrahit qd tn̄ reqrit iusticia ꝫ peccator p tale opus solū pficit' Iō oportet op9 satisfactoriū esse bonū vt cedat ad horem dei a penale vt aliqd comodū subtrahat pccōri q̄ nimis habuit sequendo ppriam voluntatem cōt' dei pceptū Ideo dicit aug' de vera et falsa pnia·sunt digni fructus virtutū q̄ non sufficiūt penitētibus·pnitēcia ei grauiores expostulat ut dolore et gemitib9 mortuus impetret vitā Alia rō q̄re op9 satisfactoriū debet esse penosū q2 dbet esse pꝫuatiuum a futura culpa et ideo ne faciliter redeat ad vomitū tāqm afflictiuū expertū et medicinale deb3 esse pēosū pene ei sūt medicie ij·

d et hꝫ ¶ Sed ot' si sic tunc q̄nto qs eēt v̓tuosiō et i caitate maior·tāto min9 satisfaceret q̄a non aut modicū ē penosum assuetis talibus ieiunare·Item oracō eadē racōe nō esset satisfactoria Nā iacobi quinto dicitur tristatur qs i vobis oret aut psallat·Rn̄·tho·ad ambo quando diminucō penalitatis prouenit ex parte actus·tūc diminuit satisfactōnem·nam ceteris paribus minus satisfacit q̄ ieiunat cū piscib9 q̄m q̄ cū pane et aq̄·Et min9 satisfacit q̄ dat denariū p deo q̄m q̄ dat florenū Sed dimiucō pēalitatis que puenit ex pmptitudine voluntatis quā causat caritas a hitus non diminuit efficaciā satisfactōnis Quelibet igit' oracō etiā habet vim satisfcōis·q2 q̄3nis hēat suauitatē

spūs tñ hʒ etiā afflictionē cā
nis spūi subseruiētis· vñ gre.
sup ezech· Dum crescit in nob
fortitudo amoris itimi ifirma
mur pculdubio fortitudie cā
nis· Tercium ē vt sit volunta=
riū· vt sic sit hois· vñ si ab aliq
totalit̃ inuoluntario· et renitē
te exigeret̃ pena ille ñ satisfa
ceret ꝫ forte satis pateretur·
vñ apud deū ñ eēt op⁹ satisfa
ctoriū si esset op⁹ mere inuo=
lūtariū. Quātū ē vt sit assum
ptū ab hoie ad hō et ꝓpt̃ illū fi
nē· vt p ipsū puniat in se pc̄m
suū vt sic placet sibi deum quē
offendit p pc̄m· Quītū est vt
illud opus sit alias indebituʒ
idest vt ad hō opus hō non te=
neatur aliunde· quia si sic tūc
nō satisfaceret ꝓ pcc̄o isto q2
nō esset correspōdens illi· ſm
e iusticiā sed alteri ¶ Sed ɔtra
si sic tunc null⁹ posset deo satis
facere· qa rōe cacōnis· guber
nacōis· redempcōis· et ꝓpt̃ ali
a debem⁹ deo om̄e opus bonū
ſm illud xp̄i luc· xvij· Cū fece
ritis oia que p̄cepta sunt vob
dicite serui iutiles sum⁹ qđ de
buim⁹ facere fecim⁹· Rñ· tlo·
cp q̄zuis hō om̄e qđ p̄t dō dbe
at debito decēcie· nō tñ debito
necitatis et p̄cepti· q2 nō exi=
gitur de necitate ab hoie om̄e
qđ p̄t facere· ymo hoc ē ipossi=
bile totū conatū i vnū dirigē

cū circa multa oporteat dis=
trahi· Est aūt hoi qdā mēsura
a dō ɔstituta ad quā tenetur
et q̄ ab eo exigit̃ scʒ obseruā=
cia mādatoꝝ di. de reliquo ve
ro scʒ de opibꝫ superogacōis
p̄t facere ꝓ pc̄is· potuisset tñ
de⁹ nos obligasse sic ut qcqđ
possum⁹ teneremꝰ ꝫ ex maxi a
mia nō fecit ꝫ solū obligauit
vi p̄cepti ad dcalogū ɾ ad ea
q̄ p̄ceptie in eo cōtinētur d re
liquo possum⁹ opera satisfac=
toria exercere. Exēpli grā do
min⁹ liberal̃ habʒ seruū empti
ciū quē si vellet iuste posset ar
tare vt quicqđ lucraret̃ dñi es
set sed ex liberalitate dñs mise
ricordit̃ solū petit vt de vinea
mag̃ decē mēsuras tm̄ vini det
ānuati· et de residuo ad como
dū ꝓpm et suoꝝ lete viuat· sic
etiā de⁹ tm̄ dcalogū a nob exi
git et q̄ in eo ɔtinētur iplicite
p modū p̄cepti· ¶ Sūt igit̃ f
ut ex p̄missis iferri p̄t sex opa
satisfactoria in genere capiē
do opus satisfactoriū gn̄alit̃
vicʒ pro interioribus et extei
oribꝫ laboriosꝭ actibꝫ· Primū ē
cōtricō interior pro peccatis
et ecīā dolor ɔñs in corpore p
gemitus et huiōi· et hec cōtri
cio tāta p̄t esse vt ecīā oēʒ pe
nā deleat. Ex q̄ patet p°. cp q̄
libet quandocumqꝫ de pecca=
to preterito recordatur debet

dolore de eo· Et quociẽs hẽ facit tociẽs minuit penã· sed si recordet̃ cũ delectacõne tũc auget penã· Secũdo expedit vt sepe cũ amaritudie aie de pteritis spõte doleam⁹ hec eni faciũt hoiem securiorẽ ꝺ ɜi aicici a delet penã magnã· hũiliãt· et a recidiuo pŧuãt· Secũdũ op⁹ satisfactoriũ ẽ oris ↄfessio qua hũiliat se q̃s mala ꝑpria dicẽdo rõne cuius pena eciã minuit̃ ꝑ pcĩs· Vñ expedit distincte ↄfiteri ⁊ nude vt humilitas maior ibi sit et medicamẽ apci⁹ apponat̃· Terciũ satisfactoriũ opus est passio penosa verecũdie ↄfessionẽ cõsequẽs q̃ verecũdia etiã mł'tũ tollit penã vñ aug⁹ ⁊ alex· madi· x vij· q̃rti· Qui p vos peccastis p vos erubescatis· Erubescẽcia ei ipa pte hʒ r̃missionis Quartũ ẽ eleõsina Q̃ntũ ieiuniũ· Sextũ ẽ orõ· Et hec sunt tria in gñe q̃ ↄũit̃ vocãt̃ satisfactoria· Nã p eleõsinã itelligit̃ omẽ illð q̃ð ex mia expẽdi vel ipendi pt̃ ꝑxio i vtilitatẽ p ieiuniũ itelligit̃ oĩs corpis afflictio siue per abstinẽcias siue p vigilias pegrinacõnes aspeitates vestiũ· duicia͛ stramẽtoꝝ· discalcõnes pedũ· vel labor corpalis· ad idẽ sũt flagella quibɜ hic punimĩ q̃ licet nob̃ ñ ifligam⁹· ea tñ aliunde

inflicta· accipimus paciẽter ꝓpter ðum i purgacõnẽ nr̃ã Ro· v· tribulacõ paciam opatur· pacia autẽ ꝓbacõem id ẽ pcõꝝ purgacõem vt di· glo· p oracõnẽ vero intelligit̃ omẽ opus exteri⁹ ad cultũ latrie ptinens et ad hoc ordiatũ ut hõ p hoc adiutus et stimulatus ascẽdat i deũ ↄtẽplatiue vt oracõ vocalis psalmodia· sacrificia oblacões et similia· ¶ Ponũtur autẽ tria pŧata i gñe· Primo vt p omĩa q̃ habem⁹ a deo bona satisfacimus· elemosina de rebus exteiorib· ieiunio ꝺ corpore· et oracione de anima· Secũdo q̃r circa tria ↄtingũt peccata· Quedã ei sũt in rebɜ vt auaricia· Alia i corpore vt luxuria ⁊ gula Alia in spũ ut supbia inuidia et accidia· g° p omĩa pro oĩbus satisfaciendũ ẽ videlicet per elemosinã cõtra auariciã· per oracõnẽ ↄtra supbiã· Et p ieiuniũ cont̃ luxuriã Tercio q̃r tria bona tempalia tres radices sũt omĩũ pcõꝝ· auaricie eni radices sũt exteriora bona ↄt̃ q̃ gñ de remediũ ẽ eleõsina· Radix supbie inuidie accidie ac ire ẽ i spũ cõt̃ quã ẽ orõ· radix v° gule et luxurie i carne ↄt̃ quã ẽ ieiunãdũ· Ex q̃bus pʒ q̄ cuiiibet cõsultum ẽ vt videat ad q̃ð viciũ plus inclinat⁹ ẽ· vt ↄtra illud assumat

apcius opus satisfactorium.
b ¶ Sed dubiũ ē an q̃s i mor=
tali pc̄o possit satisfacere. Rñ.
primo sc̄dm sco. qui pnitēciā si
bi in ↄfessione ⁊ i absolucione
iniūctam a sac̄dote ⁊ a ↄfitē=
te voluntarie assumptā abicit
volūtarie ⁊ sine rōnabili cau=
sa et necessaria nolēs eā iplere
ē inobediēs ⁊ illa iobediēcia ē
pc̄cm mōtale. q: ē trāsgressio
p̄cepti ecc̄ie ⁊ vicarij d̄i ꝓpter
illd̄ piculū ē sanū ↄsiliū vt con
fessor ñ iniūgat pc̄ori pnitēciā
ñ d̄ ↄsensu suo nec aliq̄m ñ de
qua sperat ꝙ eā ipleat. ymo a
ↄfessore āmonēd᷒ ē ↄfitēs an
sibi eā competat recipe ⁊ veri
similit̄ portare Sc̄do dic̄ th̄o.
⁊ ↄmuni᷒ doctores licȝ sco. ↄ
trariū teneat. ꝙ null᷒ satisfa=
cere p̄t extra d̄i caitatē. Opa
tñ pealia ext̄ caritatē facta
q̄ rliquissent effectū q̄ iā i cō
trito esset ñ opōtȝ iterari ut in
elemosina ⁊ maceracōe cānis
fieri p̄t. Est ei fere tm̄ penosū
dedisse vnū florenū sic̄ dare de
nariū. et silit̄ vbi p abstinēciā
effect᷒ in carne relict᷒ esset.

¶ Capitulū. Vndecimū.

Quia in satisfactionis
iniūctōne ⁊ ꝓpria ipo
sicōe semp ꝓuidēdū ē
contra recidiuum pc̄i. idcirco
hic tria erūt videnda. Prio de
remedijs contra recidiuū pc̄i
Secūdo de periculis eorū qui
tardāt cōūti ⁊ satisfacere Ter
cio an viu᷒ p pecc̄ōre viuo sa=
tisfacē possit. ⁊ an tal̄ mereat̄
¶ Quātū ad p̄mū notādū ꝙ a
p doctores quosdā in propo=
sito bene exptos tres de h̄ dā
tur regule Prima est qñ quis
est in graui pc̄o a quo d̄sideāt
sanari et p̄seruari: statuat sibi
firmiter obsuare aut ad tem=
pus voueat ꝙ p qualibȝ vice
qua recediuat vnā vel plures
de tribꝰ ptibus satisfactōnis
velit iplere vicȝ ꝙ post pc̄cm
ↄmissum ifra tres dies ieiunet
in pane et aq̄. vel p̄ma die di=
cat. vij. p̄s. Secūda ieiunet i
pane ⁊ aq̄. Tercia det elemosi
nā vnū solidū. vel ꝙ quociēs
ↄtingit eū recidiuare ꝙ tunc
ifra vnū vl̄ duos vel tres dies
se obligat ad ↄfitēdū huōi re
medium verus penitēs racōna
biliter debȝ acceptare q: vide
mus multos ꝓpter penas a vi
cijs cessaē ut fuēs ⁊ latrones
¶ Secūda regula seu secūdū b
consilium ē qñ q̄s se sentit pro
nū ad certū viciū. statuat fir=
miter vel ad tēpus se voto ob
ligȝ ꝙ si ↄtingit eū tā vehem
ter tēptari de illo pec̄ō ꝙ etiā
oino deliberȝ int̄ se sic agere.
tñ ñlomin᷒ antea dicere velit

septem psalmos pniales aut flectere genua coraȝ cruce tociens vel oracionem aliquam dicere vel it beate marie vel alij sancto anteqm opus illud nephariũ pficiat. Rõ qa sic fieri potest vt deus cum temptacõne faciat puentum ppt oracões et hũiliacões ꝗ cp hõ cesset a malo ¶ Tercia qñ pcõr
c
ð cto vicio tẽptat statuat firmiter et ad hõ assuefaciat. cp qñ sentit se ad tale pcm inclinari mox aim suũ trãsferat ad cogitãdũ aliqd terribile sibi futurũ p tale pcm puta dãnacõnẽ eternã mõtẽ immĩetẽ amissioȝ vtutũ et osorciũ omniũ sanctoꝝ et dei et regni celorum societatẽ dmonũ igniũ flãma Racõ qa illa valẽt vt racõ i psencia tẽptacõis a sensualitate obumbrata ꝗ allecta ñ possit tũc pfectã et solidã cogitacõeȝ de deo et honestate vtutũ hre. Per pfatũ terciũ mod facili risipiscit reducit et frenatur a malo ad bonũ. nam p illa teribilia racõ quasi sopita excitari potest quasi ad fugiẽdum causam tanti mali. Quã tũcũqȝ eni qs tamptaretur acriter. si penalia intense qs meditaretur. et firmit qs cõderet talia se icursuꝝ desisteret a cepto malo vt pȝ in volentibus luxuriari. qñ pcipiũt homines

videre vel se ð capitãdos. tũc eni excitata racõ dicerȝ. Quõ sum tendis. nunquid pro tam leui tm bonũ vis perdre hec remedia in foro pniali imposita vel a se sponte ext foruꝫ penitencie assumpta sunt cum adiutorio diuino efficacissima remedia ot recidiua. sed qa heu pauci ofessi talia remedia aggrediunt et pseuerant seruãt Idcirco pauci vere pñĩtẽtes reperiunt vt in estate p9 pasca trãsactũ rei crebro pbat euẽt9 ¶ Quo ad ꝫm pncipale notãdum. cp pcorẽ conuersionẽ
d
suam tãdantem terrere debẽt et ad ouersionẽ inuitare quicȝ Primũ est piculũ mortis et cp rara est vera et sera pnia. nã secũdũ omes docto. i. nij. di. xx qȝ diu qs i hac vita vtit racõe pt salubrit et vere penitere vt pbat augustinus in de vera ꝗ falsa pnia per latronem luce. xxiij. Et ezech. xviij. Quacũqȝ hora ingemuerit pcõr vita viuet et non moriet ꝫm vnam litteram vt magister allegat. ß tamẽ ab eo q diu pus distulit penitere vix et multũ difficulter potest in extremis haberi vera pnia sufficiens ad salutẽ Quia aut hõ morit ita subito cp ñ adũtit se mori sic dormiendo et tunc expedita res est qr tunc iudicatur sicut reperitur

Aut pecōr aduertit se mori ꝰ pvnā horā aut morulam modicā et tunc qr hō in repētinis opatur ſm habitū· ideo n̄ videtur ꝙ hītuat⁹ in peccatis tā repēte fiat bon⁹· aut moritur qs lāguore pcedēte· et sic adhuc q̄ pus distulit· peitere vix et multū difficulter pt i extremo hre verā pniam sufficiētē ad salutē· qđ pbat scō· ex verbis bti aug⁹· in đ vera et falsa pnia quatuor racōibꝰ· Et magister allegat di· xxj· qr ad otricōem exigit vsus li· arti· q̄ racō diligēter de pc̄is deliberꝫ et volūtate libera detestet ea· sed istoꝝ vsus vbi statim iminet mors terribilissima timore et dolore vehemēt impedit· vn̄ aug⁹· Difficile ē vt tūc sit vera pnia: quādo tā sera venit quādo cruciatus mēbra ligat et dolor sensū opprimit· ut vix hō aliqđ aliud cogitāe valeat melior tn̄ ē sera quā nulla· simile habes sup̄· c· vj· a· ¶ Secūda rō ad verā pniam req̄ritur ordiata displicencia de pc̄tis· Ad hꝰ autē ꝙ displicencia valeat et ordiata sit· oportet ꝙ sit debite ēcūstācionata· ꝛ maxie circūstācia finis ꝛ pncipij actiui pncipalis vt scꝫ sit volūtaria ꝛ ꝓpt deū· sed difficile ē tūc hre actū sic ēcūstācōnatū· quia qui vsqꝫ tunc fuit ipenitēs· n̄ videtur ex seipo extorquere displicēciam nouā· nisi timore pene imminētis ꝛ sic n̄ ꝓpter deū fit ꝰ ꝓpter se et tm̄ ꝓpter vitare malū dānacōnis sue· p̄sumitur eni si esset remotus a timore mortis et dānacōis: non extorq̄rꝫ a seipo displicēciā pcōꝝ· sic nec pus fecit cū fuit san⁹· nec videt tunc mere elicere displicēciā huiōi· sicut nec mere libere in piculo naufragij quis merces ꝓicit· ꝰ solū timore periculi maioris sic hn̄s displicēciā pcoꝝ solū timore mortis aut dānatōnis eā videt hre· et talis displicēcia i eo n̄ ē mere libera· ꝛ p ōn̄s non multū placens đo· nec accepta sibi Ideo aug⁹ dicit ibidem· Nullus expectet quādo peccare non pt· arbitrij libertatē q̄rit de⁹· vt đlere possit omissa· et n̄ necītatē· caritatem et non timorē tm̄. qr non in solo timore viuit hō· Qui ergo sero penitet oportet non solū timere iudicem· sed diligere· quia sine caritate nemo pt salu⁹ esse· nō ergo timeat tm̄ penam q̄ penitꝫ sed anxietur ꝓ gloria· hec aug⁹· Tercia racō est mal⁹ habitus vsqꝫ tūc cōtinuatus ꝛ in consuetudinem versus· multū inclinat ad peccata ꝛ ad eoꝝ placenciā ꝛ sic valde retrahit hoiem ab actu

vere penitēdi ſm quē actum
peitēdi vere oportʒ hoieʒ pcā
fortiter deteſtai·ſilit' haitus
inordinati amois ad mūdū et
ad alia pñcia radicati i pcore
ipediūt multū diſplicēciā pro
pcis multū nāqʒ difficile ē vt
hō affectū ſuū quē toto tēpe
vite ſue i huiōi res fortit' icli
nauit ſubito ab eis retrahat
et in otrariū flectat. Vñ aug.
dic' hec oūſio ſi otingat alicui
etiā i fine deſperāđ nō ē de ei9
remiſſiōe. Sed qm̄ vix ā raro
ē tā iuſta couerſio timēdū eſt
de eo qui peitʒ ſero maxime cū
filij quos illicite dilexit ſint p̄
ſentes·mūd9 et vxor ad ſew
cent ⁊ ceteā que illicite dilexit
multos ex hoc ſolet ſera pnīa
decipe hec ille Intellige li p̄=
ſentes i ſeipis ā i ſuis fantaſ=
matib9 q̄ r'trahūt a forti diſ=
plicēcia pccoꝝ. Quarta racio
q̄nto aliqs ē min9 dñs actus
ſui. tāto ad otricōeʒ r'qrit' intē
ſiō diſplicencia ut ſit ſufficiēs
ad delecōnē culpe Sed iſte in
extremis poſit9 ē minus dñs
actuū ſuoꝝ·qr tunc nullo mō
ē dñs actuū exterioꝝ ad pec
cādū·nō eni poteſt mechari ā
furari et ſilia ampli9 facere er
go reqritur i eo ſm ſtrictam
iuſticiam itēſior actus diſpli
cencie ad ei9 iuſtificacōem q̄ʒ
ad iuſtificacōem ſani cū tamē

vix ⁊ difficulter habere poſſit
eque itēſū Et ido vix ⁊ diffi=
cult' pt tūc hēre verā pñiam ⁊
ſufficiētē ad ſalutē· Vñ aug.
vbi ſ'pus Age peitēciā dū ſa=
nus es Si ſic agis ſecurus es
quia pñiam egiſti qñ peccare
potuiſti Si vis pñiam tūc p°
agere qñ peccare ñ potes pec
cata te dimiſerunt non tu illa
Inuitat·v·ad ſtatim ſe ad a f
pcō oūtēdū multiplex ſcriptu
re ⁊ ſcōꝝ doc·pſuaſio·vñ ecc·
v·ne tardes oūti ad dñm et ne
differās de die i diē·ſbito ei ve
niet ira illius et i tpe vīdcē diſ
perdet te. Item ecci·xxix·re=
promiſſio neqſſima multos p
didit nequā videlicet·qr pecca
tor repromittit ſibi quod ē p
prium deo de futuro tempore
diſponere· Cont' illud actuū
primo· Non ē veſtrum noſſe
tēpora vel momēta que pr' po=
ſuit in poteſtate ſua nequiō ē
pmiſſio illa quia cū tēpus in=
finiti valoīs ſibi a deo datū fa
tue expēderit· Ad huc tamen
p̄ſumit q de9 multū tēpis ad
iciet ſibi·neqſſima ē illa pmiſ
ſio qr tal' ñ ſolū temp9 ſibi da
tū pdidit ymo etiā in otueliā
ipi9 largitoris expēdit ⁊ i fu
tuꝝ expēdē vult·itē tardātes
oūti terrē dēreʒ illđ gñ·vj·⁊·vij
v' licʒ ad peitēdū dati eēnt hoi
hō·cxx·āni·tamē·xx·āni rēſi

fuerūt ꝓpter impniam. Item luc. xij. dr illi q̄ dicebat aīe sue Aīa mea hēs multa bona reposita ī ānos plurimos · requiesce · comede · bibe · epulare · Stulte hac nocte aīaȝ tuā repeteret a te · q̄ aūt ꝑparasti cui⁹ erunt · Itē lu · ibidē Et vos estote parati qr q̄ hora nō putatis filius hōis veniet etc̄ · Ad idē ē auḡ · i · ser · de inocentib⁹ · Hac inquit animadūsionis pena pccōr pcutitur ut moriēs obliuiscat̄ sui q̄ viuēs oblit⁹ ē dī Et gre · q̄ tibi veniam ꝓmisit diē crastinū nō spospondit · Qui ꝓmittit peītēti veniā nō promisit peccāti ¶ Vn̄ notat dn̄s alb̄ · sup

g illo iohelis · ij · Quis scit si conuertatur et ignoscat · cōūtat̄ inq̄m ab ira · s · ad miam · licȝ ei verū sit quod dicit̄ eze · x viij · Quacūqȝ hora pcōr igenuerit oīm iniq̄tatū ei⁹ non recordabor amplius · tn̄ valde incertū est vtrum ad vltimā egritudinē penitēciaȝ differēti grāȝ dare velit · in tali eni casu dicit gre · Qui nō vult cū poteit iustū ē vt infligatur ei nō posse cū voluerit · vn̄ prou̅ · j · Vocaui et rēnuistis · extēdi manū meā ꝛ n̄ fuit q̄ aspicerȝ · dspexistis omne consilium meum ꝛ incre paciones meas neglexistis · ego q̄ꝫ in interitu vr̄o ridebo · Seq̄t̄ ī iohe · et ignoscat · id ē q̄s scit si ignoscē velit q̄muis certum sit ɔtrito ignosci tn̄ incertū ē an sit vere ɔtritus · ido ecci · vij · Nemo p̄t hunc corrigere quē ille despexerit Et · ij · math · ix · orauit scelestus vicȝ āthiochus ad dn̄m a quo nō erat miam cōsecutur⁹ · hec alb̄ · Huic cōsonāt verba auḡ · in ꝯmone de pnia vbi dic̄ · Si q̄s positus in vltima nccītate voluerit accipere penitēciā et accipit mox rcōciliabitur ei hic vadit fateor nō illi negam⁹ quod petit sed non p̄sumimus q̄ bene hinc exit · si secur⁹ hic exierit ego nescio dare penitēciā possum⁹ scȝ exteriorē ꝟ securitatē nō nūquid dico dānabitur · ꝟ nec dico q̄ saluabit̄ Si vis de dubio liberari age peitēciā dū san⁹ es · si sic agis dico tibi q̄ secur⁹ es qr pniaȝ egisti eo tempore quo peccaē potuisti due res sūt ā ignoscitur tibi ā non ignoscit̄ Quid hoc tibi sit futurꝫ nescio ergo tene certū et dimitte incertum id est age penitenciam sanus hec aug⁹ · ¶ Sed quo ad · iij · h

p̄ncipale dubiū est an viuus pro te viuo pccōre satisfacere possit · Rn̄ · tho · i iiij · di · xx · vni⁹ apud hūanam aiciciā ꝓ alio p̄t satisfacere · ergo multo magis apd̄ deū · tn̄ qr satisfactō est etiā in rmediū ɔtra futurꝫ

lapsum i futura pcā. Et quia vnus non pseruatur a pcīs p satisfactōnē alienā. ideo nō ē pmittēdū vt vnꝰ viuꝰ ꝓ alio viuo penitēciā agat nisi i ipo peītēte appareat aliqs defectus scʒ corpal' p quē fit impotēs ad sustinēdū satisfactōꝫ vl' spual' p quē n̄ fit ꝓmptꝰ ad portādū penā. Vnde ɔfitēti pt duplex satisfactō iiungi. vna ꝓ pteritis. alia ꝓ futuris. etiā vnū opus pt ꝓpter ābo iiungi. Satisfacē igit' pt vnus viuꝰ pro alio viuo ɔ penitēciā agere vt dic̄ pe. 8. pa. i. iiij. di. xx. ſm doctoēs ɔuit' i multis casib. Primo qn̄ fōma iniūctiōis sacramtal' ill8 ɔtiner et ut si dic̄. oīa ieiunia que tu feceis vl' alij pro te fecerit sint tibi in remissionē pcōrum Tūc alteriꝰ ieiuniū pro me factū pro me satisfacit. similit' si tibi iniūctū ē ire ad scm̄ iacobū p te vel p aliū vel ieiunare p te vl' p aliū. Secūdo si ē oimoda i dīa. tūc idē ē vbi gcia si impositū est alicui dare pecuniam. nō oino idem est si tu das vel alius ꝓ te de suo. Sʒ si seruus tuꝰ de tuo darʒ etiā te i gracia ɔ illo i mōtali ɔstituto satisfaceret. Rō quia elemosina esset i casu tali tibi meritoria ergo hoc opꝰ est satisfactoriū. Tercō qn̄ quis n̄ pt satisfacere per se tunc pt facere p aliū qꝛ talis videt' volūtas imponētis q̄ noluit ad impossibile obligare nec ad purgatoriū dirigē. Vn̄ cū dicit' i penitencia ieiunes. intelligit' id est per teipsum si potes. si n̄ fac per alium. sicut etiam facta est penitencia pro nobis p cristum. ¶ Sed tamē vt sup dictum est aduertendum. ꝙ quādo quis potest satisfacere per sepisum. et quando penitēciā data sibi est in remedium. Si tunc talis alio modo non recōpenset. certū est ꝙ nō sufficit per alium fiei satisfactōnē vt si ieiuniū ē tibi ipositū ad domandū carnē ɔtra luxuriam non sufficit ꝙ aliꝰ pro te ieiunet quando carnē tuam vis nutrire. nec aliquo equipollenti edomare. hec petrus 8 palude i

¶ Sed nunq̄d meret' satisfaciēs pro alio. Respōdet hoc et petrus de palude. ꝙ q̄cūqꝫ in caritate pro alio satisfacit ꝓ viuo vl' mōtuo sibi semper meret' sed n̄ satisfacit pro se ſ; pro alio solū vn̄ ꝓ se ita tenetur ac si n̄l fecisset. sile est qꝛ q̄ pro alio ɔmuni creditori soluit illū solū liberat nō seipm̄ n̄ suo noīe illi soluat licet apud illū 8 aicicia laudē hēat. Vn̄ volētes ꝓ se satisffiei ut prudēt' ɔ fidlit' agāt. Tria dn̄t notāter k

seruare. Prio satisfaciens sit i caritate. et talē q̄rāt q2 scd̄m cōiuiorē et tuciorē opinionem. Act9 q̄ n̄ ē ideo acceptus nō p̄t esse satisfactori9 p̄ faciēti nec p̄ alio. ergo q̄ vult penitē ciā suā alteri imponere nisi ve lit se piculo exponere aliq̄li de bet querere hoiem de quo cōfi dat q̄ sit in caitate viuēs cau te Secūda doctrina q̄ vult pe nitēciā suā alteri iniūgere de bet satagere q̄ nō solū ille sit bonus sed q̄ sit melior se. ut n̄ solū sit satisfactoia s3 etiā ma gis satisfactoia. vn̄ hec ē ter cia cā p̄pt̄ quā licet alteri pe nitēciā tuā iponere etiā vbi tu posses met sc3 satisfacē q̄n sc3 tu vis melioribꝫ occupari. s3 n̄ p̄pter amorē carnis quā bene vis alias domare s3 q2 deo ma gis carꝫ vis facere. Tercia re gula cōsulēdum ē diuitib9 no bilib9 potētibus ꝛ huiōi aliis peccōribus q̄ querant pticipa cionē bonoꝝ q̄ in r̄ligionibus sunt quia ibi sūt penalitates plures q̄3 alibi. et mag̃ accep m te deo q̄3 alibi. ¶ Sed adhuc est dubiū. cū tres sint partes satisfactōnis. orō. ieiuniū. et elemosina. q̄d eoꝝ est mag̃ sa tisfactoriū. R̄n̄. durā. di. xv. q̄n aliq̄ ↄpantur inter se d̄bēt ↄpari ceteris paribus existēti bus. Et scd̄3 hoc d̄d q̄ supposi

ta pari gr̄a vl̄ caritate ieiuni um ē mag̃ satisfactoriū q̄3 ele mosina. vl̄ orō. idirecte tam̄ et cōcomitatie elemosina est mag̃ satisfactoria. primū p̄ batur quia supposita caritate illud est magis satisfactoriū quod est magis penale. quia in ope satisfactorio fōmalis ↄdicō ex pte opis ē pe[n]alitas. s3 ieiuniū est mag̃ pe[n]ale q̄3 ele mosina vl̄ orō ↄpl̄ēd̄d s3 ie iunio q̄cq̄d ē cōpis afflictiuū vt discipline vigilie ꝛ silia. g̃ ieiuniū ē mag̃ satisfactorium nec obstat ill̄d .j. thi. iiij. Cor poralis exēcitacō ad modicū va3. pietas aūt ad oīa. q2 dif fert meitū et satisfactō. meri tū eni ē ad acq̄rēdū p̄miū ad q̄d r̄q̄rit̄ ꝛ sufficit boitas ope ris. et quod melius est magis meritoriū. Et sic dare elemosi nam est magis meitoriū q̄3 ie iuniū cū sit op9 bonū danti et recipienti. ieiuniū aūt non sic. Satisfactio aūt cū ordinet̄ ad expiacionem pene requirit q̄dem op9 bonū. s3 formale in ope ē pe[n]alitas. q2 per penam recōpensatur p̄pter q̄d ieiuni um est magis satisfactorium Indirecte aūt ꝛ cōcomitatie elemosina est pocior pars sa tisfactōis probatur q2 illa ē pocior pars satisfactōis i q̄ ↄ tinētur virtualiter alie pātes

satisfactõis vt de se patet. Secundo elemosina ẽ huiõi vtz p° qr elemosina eũ cui dat° cstituit debitorẽ ad ieiunãdũ et orãdũ et faciẽdũ alia q̃ pt et q̃ dedit. loq̄n do de debito moali n̄ ciuili. Secũdo qr eleõsina ppt deũ data ẽ q̃i q̃dã oblacõ de fca scdum phm. nij. eth. Oblacõ aũt de fca vim orõis hz. freq̄nt enim pl⁹ ipetrat donũ q̃m supplica°. Tercõ cũ bona exteriora ad cõseruacõem corpis ordimẽt° sb tractio eorum p eleõsinã vtute cõtinet ieiuniũ. Et plerũqz cõtingit q aliqs arcius viuit ex h q sua dedit Igit° eleõsina cõpleci⁹ habet vim satisfactionis q̃m oracõ vel ieiuniũ. Et ppter h elemosina indicitur vt vniũsalis medicia pc̃i. luc. xi. date eleõsinã et oia mũda sũt vob. et thob. xij. Elemosina a mõte liberat et ipa ẽ q̃ purgat pc̃a. ait raphael et fcit iueire miaz et eternã vitã hec durãd⁹

Ca. xij. de sacramto eukaristie

POstremo de nobilissimo sacramto eukaristie videnda sunt tria pñcipalit°. Prio q̃ exigant° ad cõmunicãdum sine nouo pc̃to cũ augmẽto meriti. Scd̃o q̃s fruct⁹ bñ cõicaciũ. Tercio q̃ exigãtur ad frequẽter cõmuicandos. Quãtũ ad .j. notãdũ scd̃m tho. et alios doctores dist. ix. et q̃ ca maz di. ix. et sequẽciũ. Ad sumẽdũ eucaristiã sacramẽtalr et spũalit°. xv. exigũt° scd̃m q̃ q̃squis se pbare debet. pbz ibi q̃t ap⁹. j. cor. xj. seipsũ hõ et sic de pane illo edat et°. Primũ ẽ ut cõicans sit hõ. nam solus hõ hoc sacramẽtum per se sumere pt sacramẽtaliter et spũaliter saltẽ non ãgel⁹ bon⁹. nec mal⁹. n̄ aia exuta i purgatorio l' ibo vel in iferno nec aial brutũ pbat° qr iste sol⁹ sumit p se sacramẽtalit° et spũalit° q̃ vtit° sacramẽto vt ẽ sacramẽtũ et xpo icorptur. sed sic null⁹ pfatorum valz g° ãte pmisse vere pbat° qr ille sol⁹ vtit° sacramto vt ẽ sacramtũ q̃ vtit° spc̃bus sensibilibus et velãtibus aliq̃d spũale cõtẽtũ et q̃ xp° apli⁹ l' de nouo icorpat° sed null⁹ istorum ẽ huiõi n̄ hõ. ex q° pz maxim donũ di. nã q̃ i patria sũt xp° fruũt° leti⁹ q̃z nos sed nos cẽtũ i eucari. sũim⁹ frcũo si⁹ qr pficẽ possum⁹ i eẽnciali et accẽtali pmio. bti cẽtũ hñt secui⁹ sed nos mirabili⁹. Scd̃o ẽ vt q̃s sit hõ viator. n̄ cõphesor Et iõ viaticũ dr vt nos pseruz ab hostibus et ab ipedimtis vie vnde si appareret aliq̄n sancti puta pr̃ et mr̃ defcti petẽtes sacramtum. sic q̃nqz est factũ nõ debz sacerdos eis ministrãe

ꝗ pt i missa sacrficiū tale ꝓ eis offerre· Terciū est ut quis sit fidelis ⁊ baptisat⁹· ideo nō ē dādū cathecumis nec videt᷑ de bēt ifideles quia null⁹ nisi ad xp̄i ppl'm ascript⁹ baptisma tis sacramēto deb3 admitti ad sanctā eucaristiā· Quartum ē ut q̄s sit adult⁹ nā masc ul⁹ ·xiiij· ⁊ femīa· xij· ꝗ ꝓtūc pri us vl' posteri⁹ q̄n peccare pos sūt mortalit᷑· discernē cibū cō ꝑalē a spūali et deuocōnū dē tib⁹ h̄ sacramētū masticare· in septimo octauo vl' alio q̄= cumq3 debito āno· ⁊ h̄ iudicō boi viri relīquēdū ē ⁊ statuto synodali vl' ↄsuetudi bone nō ꝑiudicare deb3 ¶ Quintū est ut quis sit mēte ꝑdit⁹ ꝓpt᷑ de moniacos ⁊ amētes· Ubi sci ēdū ꝙ si faciūt gest⁹ ꝑiculo sos et sūt furiosi ꝗ̄bꝫ possit ꝑ pendi ꝙ eiceret corp⁹ xp̄i vl' tractarent impudice vel irre uerēt᷑· in h̄ casu n̄ esset eis eu= caristia ministrāda propt᷑ re uerēciā sacramēti Si autē sit amens ⁊ non furiosus sed tm̄ loquēs inania et alien⁹ a sen su· distinguendum est q2 aut pretendit act⁹· et signa de= uocōnis ad sacramentum· Et sic ↄterminat c· de· ↄse· di· ij· c· de infirmitate: tali eucaris tia nō est neganda Aut nul= lū ꝓtūc ꝑtendit actum· vel signū deuocōis· tūc currendū est ad tēpus ꝑcedēs passionē vel eni tūc ꝑcūt et deuocōnē ad sacramentū ꝑtēdit· si alias nō immineret ꝑiculū posset q̄ dem sibi licite dari· Sed non video dic᷑ pe· de pa· necitate3 magnā· sed si talis amēs ha beret lucida interualla· possu= m⁹ dare eucaristiā tpe lucido demoniacis aūt sc3 possessis a demōe si habēt deuocōe3 ad ↄ municādū dari ꝺ̄b3 scd̄m tho· Nam Cassi· collacōnē sereni dic᷑ ꝙ multi ꝑ illd̄ liberati sūt a demōe ·ꝑdictis oibus cōcō dat tho· ¶ Sextū est ut sit ie iun⁹ ieiunio nature· Racō ꝑ= ma q2 sic placuit spūisancto q̄ h̄ ꝑ aplos eccie fiēdū tradi dit ut dic᷑ aug⁹ ad iq̄sicōes ia nuarij Secūda ꝓpt᷑ reuerēci am corporalē· dignū ei ē ut pa nis celestis ꝑcedat ome3 ter= renū panē Tercia ut maior ꝺ uocō hēat᷑ q̄ solet impediri se= pe ꝑ cibū vl' potū· omis igi= tur pocō vel cibacō ꝓprie quo cūq3 fine fuerit sūpta ipedit dignā eucaristie sumpcōe3 ut dic᷑ pe· ꝺ palud· Excipiuntur tres casus inq̄bus nō ieiun⁹ ꝑt ↄmunicare· Primo rōne in firmoꝝ de quoꝝ ꝑiclo tieturne sine viatico vadāt: tales ↄ muicādi sūt etiā n̄ ieiuni Se= cūdo sacd̄os q̄ sūit aquā purā

p errorē p vino post eucaristiam tenet' integ sacramtū p9 mod pficē Tercō i pascheues ōtigere posset q āñq eucaristiam qs deglutirz vinū pcederet i stomachū Idē i estate cōtingē posset ōmūicāti cuilibet cuius palato ad herere posset nec deglutiri nisi dilueret' vio vl aq pus stomachū intrante

e Ex qbus ptz q si cibo aut potus pe fiat' rōne medicine solī9 nō itecōe se nutriēdi ipedit eucaristiā Itē si qs heri patutā in ore posuit & hodie traiciat ipedit eucaristiā Itē q pbādo vinū seu gustādo vl' cibū aut aq ñ casu deglutiret licet statim euomeret nō alteratū i aliq : adhuc ipediret q esset cōmestio vl bibicō nisi in aliū cōductum gutturis trāsisset et stati eiectū esset tūc nō ipediret Quādo vero fieret deglutīcō casualis saliue vl reliq cibi vl aque rmanētes post locōem denciū vl oris nō ipedit dic etiā Rich. q si sacdos añ missam lauet os & casu gutta aq itrat stomachū non cēdo q iō teneat' dimittē missam maxime in die solēni cū nō videatur ipedire dignā pparacōem nec reuerēciā sacramēti Et de similibus idē iudiciū habeat' · Item si qs sale et aceto pfūderet dētes & quicqd faceret dū tñ ñ deglutirz · siue medēdo siue lauādo ñ esset cōmestio nec bibicio Et licz os nō sit ieiunū tñ stomach9 ieiun9 ē iō ñ ipedit· Relique etiā aq ex q° casu alit' ñ ex pposito os abluendo traiciūt' licz nō sint ōūse i saliuā nō ipediūt Itē Coci vl' tabnarij vl' mistrātes ad mēsam q cibū vl' potū ponūt sup linguā solū ad pbādū et stati piciūt quāuis ppt' ruerēciā pmi duo ptūc deberēt a talibo se ōtinē & terci9 alteri pbā cōmittere tñ ñ ipediūt Si aūt qs talia deglutirz licet stati euomerz nō alteratū ipedirz h' oia petr9 de pa· Dicit' aūt ieiuniū nature · qd icipit ab abstinēcia pnoia to a media nocte· dicit eciā lādolf9· ñ cib9 vl' pot9 digestus fuit sano iudicō mistrātis vl' rcipiētis eucaristiā ñ debet sumi hoc sacramentum dormicō tamē post cibum non exigitur nisi iquantū quis sine somno indeuotus efficeretur non multum etiā· decet bibere p9 matutinas sero dictas· et mlto minus commedere nisi necessitas vrgeat· Septimum est ut sit sine ōsciēcia pcti mortal' post diligentem discussionem ōscie sue. vñ apl's· j. co. xj. pbz aūt seipm homo et sic de pane illo edat

f Vbi notādū secundum thomam dis. ix. pe·

d thar· sco· q duobus modis
pt contingere aliquem cū pec
cato mortali accedere· primo
osciaȝ d lȝ habēdo· secūdo nō·
Primū fit tripl'r· pmo sic acce
dētes cū oscia pcti mōtalis q
rum oscia osurgit ex certitudi
ne sufficiēti ut q scit se fōnica
tū vl' scit se in actu pcti mōta
lis interiori vl' exteriori puta
q sibi fūt oscī pcti mortal' nō
de eo dolentes· tales accedēdo
peccāt mōtalit' qꝛ otēnūt· Et
qꝛ idigne mādacāt iudiciū si
bi mādacant· qꝛ abutūt' san
cto sanctoꝝ. Et mētūt' se in
cōpari xpo qd eucaristia figu
rat Scdo sūt qdā habētes cō
sciēcia pcti mōtalis· quorū cō
sciēciā osurgit ex ctitudie p
babili· puta q diu morose de
lectati sūt· ⁊ timēt fuisse mō
talē osensū· et tūc sic accedēdo
sine otricōe adhuc peccāt mō
talit' qꝛ discrimi se omittūt ē
ca tātū misteriū Tercō qs ha
bȝ cōsciaȝ pcti mōtal' eꝰ oscia
ex leui cōsurgit ut hō scrupu
losus q timȝ d leui dlectōe ne
fūit pcm mortale· ⁊ talit' ac
cedēs dicit pe· d· thar· nō pec
cat mōtalit' qd veꝝ ē sm pe· d
pa· qn firmā osciam nō habet
s timorem quēdā vl' vacillacō
nem cui remittit'· vn̄ petrꝰ de
thar· dic· i pmo casu qs otem
nit· i secūdo se discrimi omittit
s terco nō· Secūdo qdā sūt q
non hn̄t osciam pcti mortalis
et tn̄ sūt in pcto mortali igno
rāter Et hoc etiaȝ fit tripl'r Et
pmo qn qs pparauit se ⁊ discus
sit ppacōe sufficiēti diligen
tissime cōsciam examinando ⁊
peritos osulēdo ⁊ talis accedē
do nō peccat s remissiōeȝ pec
catoꝝ si q latēt accipit ⁊ me
ret'· videt' aūt ista examiacio
diligentissima qm tradit sco·
dicēs diligēti inqsicōne habi
ta sm possibilitatē nostre fra
gilitatis quātā scȝ diligenciā
faceret prudens vir i ardua re
qȝ vellȝ examiare seiose Quā
eciā inqsicōeȝ oportet differē
tem esse sm diusitatē peitēciū
ut maiorē apponat diligēciaȝ
qꝛ fōte diuciꝰ nō est cōfessus
et minꝰ i aim suū posuit pecca
ta sua ut ea memoriter retine
ret et suo tpe distincte confi
teretur pmissa insup otricōne
et confessione sufficienti secū
dū probabilitatem correspō
denter ad pdictā inquisitiōeȝ
si tūc cōmunicet nō peccat p
mo si aliqua alia pcta lateant
per illud sacramētū dimittēt'·
Alij sūt qui cōsciēnciā suā exa
minant probabiliter et confi
tentur· Et tales dicit petrꝰ de
thar· accedētes nō peccant s
tn̄ remissionem pctoꝝ nō ac
cipiūt nec merētur· Sed tho·

vbi p̄ns dicit. Si qs p q̄tuor signa facta diligēti inq̄sicōe sue ɔscie q̄muis forte nō suffi cienti ad corp⁹ xp̄i accedit a= liquo mō peccato mōtali i ip= so remanēte q̄d ei⁹ ɔgnicōem p̄terfugit nō peccat ymo ma gis ex vi sacramēti p̄ci remis sionē ɔsequet̄. Vn̄ aug⁹ dicit in quodā s̄mone q̄ quādo cor pus xp̄i manducat̄ viuificat g mortuos ¶ Que aūt sunt illa q̄tuor signa dicit tho. Certitu do h̄ri nō p̄t an aliquis sit sine p̄cto mōtali. j. cor. iij. nichil michi ɔscius sū s̄ nō in hoc ius tificat⁹ sū. p̄t tn̄ de h̄ h̄ri aliq̄ ɔiectura p̄cipue p q̄tuor sig= na sic̄ dicit. Bernardus p̄mo cū quis deuote v̄ba dei audit. qr ex d̄o est v̄ba dei audit ioh̄ viij. Scd̄o cū q̄s se p̄mptū ad bene opā̄d inueīt. Quia p̄ba= cio dilectōis exhibicō est opis ut dic̄ greḡ Tercō cū q̄s absti nēdi a p̄ctis infutur̄ p̄positū habet. Quarto cū de p̄teritis dol̄ qr in h̄ijs vera penitencia ɔsistit s̄m greḡ Tercō sūt qui neutro mō se discuciūt sed ne gligenter Et tales dicit pe. d thar. peccant mortaliter ac= cedēdo ⁊ demerent̄. maxime si negligencia sit magna. dicit eciā scot⁹ q̄ ɔtrit⁹ q̄ hab̄ co piam ɔfessor̄ tenet̄ ɔfitei s̄b ista lege videlicet p̄bet aūt se

ip̄m homo. Octauū req̄situ est ut q̄s nō sit ɔūsacōne in c̄mine notat⁹ ut duellare volēs p̄ser tim ip̄etens Et publicā peni= tenciam agentib⁹ nō deb̄ da ri nisi ɔpleta penitēcia nec hi strionib⁹ neq̄ciosis nec suspē= soribus p̄ūsior Intellige de sa= nis ⁊ quousq̄ appareat emen da aliqua post eor̄ conūsionē Nonū est ut sit in corpe mūd⁹ ¶ Vbi notandū q̄ q̄druplex h est immūdicia. prima corpora lis ɔiūcta cū imūdicia sp̄ūali s̄m veritate sicut i vigilia fō nicantes qui in crastinum cele brāt vl̄ stati Secūda ē corpa lis ɔiuncta immūdicie sp̄ūali s̄m q̄ndā similitudinē ut i som nijs fit sordidis cū pollucōib⁹ Tercia est imundicia corpora lis horrorē causans in p̄rimis sed nec in re nec ymagine cō= iuncta peccato ut lep̄ mēstru um fluxus seminis ex debilita te nature cātus Quarta est i differēs ut esse sordidū pedib⁹ lutos̄ vel fuligine tactū ā su dantem. Prima impedit. secū da si ex causa p̄cedēti i vigilia vl̄ paulo an̄ p mōtale p̄ctm ē egressa impedit etiā. Tercia impedit ut nō publice quis ce lebr̄ ā crebro ɔūiē s̄ occulte n̄ ip̄edit celebrāe Quāta est in drn̄s n̄ los tiei māib⁹ māduca= re n̄ conq̄nat homiē propter

reuereńciam tamen mundicia debet seruari quantum comode fieri potest
i ¶ Decimum est ut sit quis sine periculo vomitus et idem est de eo qui stomachum haberet taliter dispositum quod a se sumpta cruda egererentur quia tunc enim eciam fieret irreuerencia sacramento et communicare quis non deberet dicit petrus de pa. Undecimum est ut quis non sit apparicione miraculosa prohibitus. Si enim in speciebus illis appareret frustrum carnis. puer vel aliquid huiusmodi. non essent tunc species ille percipiende. Racio quia xpus instituit quod sumeretur eucaristia in specie panis et vini. Duodecimum est ut recipiatur a ministro ydoneo. non a muliere. non a layco nec a dyacono ubi potest copia sacerdotis haberi. nec a quolibet sacerdote sed a papa episcopo et plebano proprio vel a prelato proprio vel ab eo cui aliquis talium licenciam dederit ydoneo sacerdoti scilicet nec eciam a quocumque prelato sed a non excommunicato non irregulari dicto non suspenso. Terciumdecimum ut recipiatur tempore debito ut ad minus semel in anno et secundum diuersos status a diversis diuersimode. Quartumdecimum est ut fiat recta intencione secundum quam xpus instituit pro medicina videlicet anime non corporum nec ad maleficium. Quintumdecimum ut fiat cum actuali deuocione. quia enim eucaristia datur vere in cibum et potum: considerandum est quod manducacio nostra realis que consistit in specierum attricione sacramentalis autem consistit in interiori intellectus et affectus ruminacione per fidem considerando xpi passionem dignissimam. eius incarnacionem et similia beneficia et spe fulti ad amorem eius accensi eius unionem desideremus. quia sicut nocet aut parum prodest cibus corporis in stomachum traiectus sine masticacione oris et calore stomachi Sic nec eucaristie sacramentum nisi ruminetur ut promittitur et caritate in xpum calescamus. Actualis enim deuocio causatur ex timore et amore. Timor in surgit ex consideracione nostrorum defectuum et xpi magnitudine aut iusticia. Sed amor ingeritur dum quo xpum nedum velut piissimum patrem et benefactorem. ymo vitam cordis desideremus amplexibus
¶ Quo ad .ii. principale de effectibus eucaristie secundum tho. sunt septem notabiles di .xii. m. Et recipiuntur ad similitudinem cibi corporalis Primus et principalissimus quod nos deo per amorem amplius vnit. iste enim cibus non xpum in nos facit mutari sed nos in xpum secundum illud xpi ad aug. Cibus sum grandium cresce. et manducabis me nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue sed tu mutaberis in me Secundus est restauracio deperk

ditorum in repacōe cuiscumqꝫ defectus pcedētis Terci⁹ est augmētū oim vtutū Quart⁹ remissio pctorū venialiū oim ā multoꝝ quo ad culpaꝫ fm cp deuocō minor et maior ibi fuerit. Quītus est rmissio pecca toꝝ mortaliū si inueīt in sbiecto nō in cōscia mō suprdicto vl tacto. Sext⁹ ē rmissio pene debite p mortali et veniali in toto vl in pte. Sed hoc dic tho facit eucaristia solū qn do est sacrificiū ut i missa pali qᵒ lecta q̄ certū valorē hꝫ ad satisfaciēdū Et vlt illū hꝫ efficaciā ex deuocōe mistri. et procurātis missaꝫ Septimus ē remissio foitis ut min⁹ pni sim⁹ ad vicia. Facilius enim cauet qs futura eciā mōtalia roboatus hoc pane hec tho. vbi pus

1 ¶ Quo ad terciū pncipale de frequētacōe eucaristie querit scūs tho in. iiij. di. xij. An qlibet die possit quis eucaristiam sumere. Rndit in hoc sacramēto reqritur ex pte recipientis desideriū cōiunctōnis ad xpm quod facit amor. et reuerēcia sacramenti que ad donum timoris pertinet. Primum incitat ad frequētacōnem hui⁹ sacramēti quotidianā ꝫ. fm retrahit. vn si aliqs expimētalit cognosceret ex quotidiana supcōne feruorē caritatis augeri et reuerēciā nō minui dberꝫ qᵒtidie cōmūicare. Si aūt sentiret p quotidianā freqntacōeꝫ reuerēciā minui et feruoreꝫ nō mltū augeri: talis deberet itd abstinere. ut cū maiori rueencia et dvocōe postmod accedrꝫ vn. qntū ad h vnusquisqꝫ reliqnd⁹ ē iudicō suo. Et h est qd aug. dic. Dixit quispiā n esse accipiēdā quotidie eucaristiā Ali⁹ affirmat quotidie sumēdā faciat vnusquisqꝫ qd fm fidē suā pie cdit faciēd esse. hec aug. Et pbat exēplis zachei et cetuionis. quoꝝ vn⁹ recipit dnm gaudēs ali⁹ dixit Nō su dign⁹ vt itres sb tectū meū et vterqꝫ miaꝫ ɔsecut⁹ ē h tho.

¶ Capitulū. xiij.

Um aūt it ea q̄ sanctificāda sūt locus dei ɔtineat Ideo d sanctificacōe et veneācōe scōꝝ locoꝝ puta altais eccie et cimiterij ta sūt videda Pmo cur eccie scificari dēant et p q̄ Secūdo cur oracō vl alīj cult⁹ latrie i eccia fci do pl⁹ placeant et cici⁹ ipetrēt. ceteis pib9 q̄m si ext locū sacrū fieret. Tercō p que dehonestentur loca deo sacrata ¶ Quantum ad pmū notādū ɋ eccia frequēdāda ē sex de causis quas sanct⁹ thomas posuit super illud Joh. ij Nolite facere domū pris mei

domū negociacōis· Ecclia igit̄ frequētāda ē ꝓpter sanctoꝝ reliqas sacramtoꝝ efficacias officioꝝ frequēcias· āgeloꝝ ꝛsidēcias· multas idulgēcias· et mōtuoꝝ idigēcias hec tho· in postilla· Jdcirco dicit beat⁹ aug⁹· in regula sua In orato rio nemo aliquid agat nisi ad quod factum est vnde et nom accepit· et causam assignat di cēs ut si forte aliq̄ pt̄ horas cō stitutas si eis vacat orare vo= luerit nō sint eis ipedimēto qui ibi aliq̄d agēdū putauerunt·

t ¶ Sꝫ dubitat̄ an tp̄e grē ꝺbe at esse locus orādi speal̄· vid͛ qꝫ n̄ qꝛ mulieri ioh̄· iiij· ꝺ loco orādi q̄rēti ihesus rn̄dit venit hora i q̄ veri adoratores adora būt in spū ꝛ veritate· Rn̄dit hūbtus i rgl̄e exposicōe Nō ē i loco pōnda tal̄ fiducia qꝫ cre dat aliqs alibi se n̄ posse ex au diri sicut fecerunt aliqui iudei· sed curandū est ex aliis tribus causis de loco· Primo quia si n̄ esset aliqs locus ꝺputat⁹ ora cōni tūc nesciretur vtꝝ hoīes orarent vl̄ non et multi obmit terent orare ꝯ secundo quia va dens ad locū orādi plus labo= rando amplius meret̄· Tercō ut oracōnis locus ad orānꝺ ex citet et moneat· sic loc⁹ come dendi excitat appetitum cibi ꝛ mensale ad idem ꝛ sic ꝺ aliis

¶ Dubitat̄· iij· que in oratorii o possint fieri licite· Rn̄dit ꝑm eundem qꝫ triplices sunt acti ones in genere· Quedam sūt spirituales vt predicacionis audientia ꝛ ea que nominata sunt p tho· et talia regularit̄ possunt ibi fieri· hoc enim innuit nomen oratorij quod ab oraci one dicitur accipiendo oracio nem generaliter pro omni ex ercicio q̄ anima erigitur in de um secūdum qꝫ oracio a dam· diffinit̄· oracō ē assensus mē= tis in deū· vn̄ ꝛ sup illo math̄· xvij· Hoc genus demoniorū non eicitur nisi p oracōem ꝛ ie iuniū glosa· dic̄ oracō genera lis non solū est in verbis sed i oibus que in obsequiū dei ꝛ fi dei deuocōnēꝫ gerim⁹ Simile dictū fuit sup ꝺ partibꝫ satis factōnis tribꝫ Alie vēo acti ones sunt nccītatis ꝛ sine pec cato pn̄t ibi fieri dispensatie· nā eccīe cū oibꝫ ornamētis suis debent teneri munde· nec dn̄t ibi conuiuia fieri vel homines ibi iacē aut sua suppellectilia mittere n̄ ꝓpt̄ hostiles icursus aut icendia ꝛpentina seu alias nccītates vrgētes· sic tn̄ ut ne cessitate cessante res i loca p= stia ꝛportēt̄ Jd ꝓbāt summiste ext̄· de custo· eucaristie Re di· xlij· c· penultio ꝛ vlti· Jteꝫ ꝓpt̄ metū paganoꝝ heticoꝝ d

piratar · seu p̄donū p̄t eccia icastellari seu muniri · Et p̄nt ibi h̄re refuigū nō solū clerici s̄ ecia layci ⁊ defendē ecciā ⁊ q̄ in ea sūt pbatur ut pri⁹. Et ad idē ē Ray. et hostie. n̄ ergo lic; in eccia comedē bibere vl' iacere regularit' s̄ dispēsatie ⁊ ex causa· Tercō dic̄ hūbtus sunt actōnes q̄dā que vix aut nūq; sine pc̄to fiūt· ⁊ tales nū q̄; debēt ibi fieri nisi forte i necessitate pegrinādi d̄ quib; dicetur i tercō membro ¶ Quo ad secūd p̄ncipale notādū q̄ s̄m hūbertū vbi pri⁹ Quāuis oracōes ⁊ alia s̄b oracōe ɔtēta i omi loco posunt fieri s̄m illud j.thi.ij. In omi loco leuātes puras man⁹ Tamē cōpetēti⁹ et fructuosi⁹ i oratoio effūdūt' septem de causis vel racōib; · Prima q: pie credēdum est q̄ de⁹ facili⁹ exaudiat i loco sibi d̄putato ad h̄ q̄; i alio vn̄ ij. pal' vij. oculi mei erūt apti ⁊ aures mee erecte ad oracōe; ei⁹ q̄ i loco isto oraueit Secūdo quia credendum est q̄ āgeli sancti locum talē sanctum magis frequētent qui ē dom⁹ dei · vnde in huius rei argumētū Jacob genes' xxviij vidit angelos dei ascendentes ⁊ descendentes in loco qui dicitur Bethel id ē domun dei Ipsi aūt sūt q̄ necessarij sūt ipsis orātibus ad ferēd orones nr̄as corā deo· Tercō pbabile est q̄ demones qui libēci⁹ impediunt oracōes non audeant ita accedere ad huiusmodi locū sanctum sicut ad alia pter t'rorem quē icutit eis loc⁹ sancti⁹. vn̄ genes' vbi pri⁹ Quā terribil' est locus iste qd verū est precipue de demōib; Quārto quia oratorium cōsecratum est in honore alic⁹ sancti piū autem est credēq̄ sanct⁹ patron⁹ ecclesie specialem curā habet d̄ conuenientibus ad locum sui patronat⁹ · sicut princeps terre de hijs qui conueniunt adloca sui dominij. sicut inueitur de beato Jacobo ⁊ d̄ multis alijs sanctis spēalit' iuuātibus sua loca visitātes Et q: orantibus nō modicum necessarium est ad iutoium sanctorū qui sūt potētes apud deum s̄m illud iob. v· ad aliquē sanctor̄ cōuertere Cōsulci⁹ oratur in locis sacris q̄; alibi Quīnto ibi est frequent' corp⁹ xp̄i ɔtinue· aut hora misse ad min⁹ Rōne cui⁹ quelib; eccia excellit tēplū primū salomōis in q̄ nunq̄; tātū bonū fuit in p̄ńcia aūt xp̄i si q̄s forti fid̄ orat ciciius exaudiri p̄otorās . sic̄ latro prope cristū i cruce et magdalēa et chananea cito exaudiebantur cristo presente ergo i

fide accedēdo q̄ plus merei p̄t q̄z p̄sentia cōpal' xp̄i faciētis miracula hodie tā cito exaudi possum⁹ quā oli. vn̄d ioh. xx. xp̄s illud thome inuisse videt' dicēs. Quia vidisti me thome credidisti. bti qui nō vidert et crediderunt Sexto in ecc'iis sunt reliq̄e sanctoꝝ nec dubium talia coopari ad efficaciā nostre oracōnis quādo fuerit venerate. ideo quo ad quitum et sextū heb. ix. dr Manna qd figurabat corp⁹ xp̄i et vga aaron et tabule moysi tāq̄z eorū reliq̄e custodiebantur i ꝓpiciatorio siue oraculo et non alibi tāq̄m cōpetēcia orōni et ꝓpiciacōni. Septio ibi sunt ymagines crucifixi beate virgīs sanctoꝝ siue āgeloꝝ ut frequēt' q̄si libri laycoꝝ. hec aūt sensibiliter in mentem i troducūt hoꝝ memoriam que introducta multum valent freq̄nt' ad excitādum deuocōnē deuocōnis autē affectus sūme fcit orōnē efficacez. vnde aug. ad probā de orando deū. dignior seq̄t' effectus q̄n feruētior p̄cedit affect⁹ s̄m illd. i. coꝝ. i. ad affectū i cordis r̄spicit d̄us. p̄iculosum ē d̄pigere ymagines luxuiosas Ezech. viij. In oratorio eciā fit ꝯcursus mltoꝝ. Sic eīm ferrū ferro acuitur sic deuocio fideliū mutuo excitat'. ipossibile enim ē p̄ces multorum nō exaudi. itē math. xviij. vbi duo vel tres et'. Quātū ad iiij. p̄ncipale scz de dehōestātib' eccias ad ūtēdū ꝙ d̄ eccia qualib' intelligi p̄t illud gen̄. xxviij. quaz terribil' est loc⁹ iste n̄ est hic aliud nisi dom⁹ dei et porta celi vere etenim dn̄s ē in loco isto vnde irreuerētes eccias priores quodāmodo sūt q̄m demones qui terrētur a locis sacris sed nō hoīes illi mali. vn̄d ꝯtra tales terribilis legitur hystoria. ij. machab. iij. de heliodoro p̄ncipe cui irreuerēt' tēplū itrāti apparuit equ⁹ terribilē habēs sessorē. optimis adōnatus. isq̄z cū impetu heliodoro p̄ores calces elisit. qui aūt isidebat hēbat aurea āma. alij aūt apparuerūt duo iuuenes q̄ circūsteterūt eū et ex vtraq̄z pte flagellabāt sine intermissiōe Subdito aūt heliodorus cecidit in terrā et i sella gestatoia d̄portat⁹ ē ex etario et iacebat mutus absq̄z ōni spe salute priuatus. sed post p̄cib⁹ onie sacdotis vita ei donata ē Sūt aūt plura p̄ que irreuerētia sacro loco siue sit cimiteriū siue ecclesia exhiberi p̄t que tāgit greg⁹. decim⁹ Et ponuntur i genēali ꝯcilio lugd. et li. vi. d̄ imunitate eccie et cimiterioꝝ

Margin: f De honestate eccie; g

C. decet. Decz inquit domum dñi scitudo decet ut cui9 i pace factus ē loc9 ei9 cultus sit cū ðbita veneracōe pacific9. Sit itaqꝫ ad eccias humil' et deuotus ingressus Sit i eis qeta ɔuersacō ðo grata in spicientib9 placita. que ɔsiderātes ñ solū i struat sed rficiat. Et addit ꝙ quociēs nominatur nom ihu xpi ibi specialit' it' sacra misteria flectātur genua cordis ⁊ illð capitis iclinacōne quis te stetur null9 ibi sedicōez excitet ɔclamacōnē moueat. ipetū ue cōmittat. Cessent eciā in locis ill' vniūsitatū et societatū q̄libꝫ ɔsilia. ɔtēcōes. ⁊ publica plācita Cessent vana et m'ti fōci9 feda ⁊ ꝓphana colloquia. Cessent cōfabulacōes quelibet. Cessent in ecclesijs ⁊ eaꝝ cimiterijs negocia. ⁊ precipue nūdinarum ac fori cuiuscumqꝫ tumult9 ⁊ omnis in eis secularium iudicōꝝ strepitus ɔquiescat. nulla inibi causa ꝑ laycos crimīalis maxime agitetur. Sint loca eadem a laycorum ɔgregacōnibus ꝑit9 aliena. Et ꝑit ibi causam illā ne vbi est pctorū venia postulanda: ibi peccandi occasio detur. aut cōprehendātur pcta

h ɔmitti. hec vbi prius ¶ Secūdo habet emuniatatē hanc ecclesia ut multi ad eam cōfugientes: vita tueantur corꝑali de illo beatus aug9. li. p̄. de ciuitate dei. ca. p̄mo dic ꝙ eciā barbari ꝑpercerūt basilice apostolorū rome eciā pagāis ad eā ɔfugiētib9. postea ꝑ plura capitula ꝓbat ꝙ pagani veteres ⁊ eciā romani nōnūq̄z leguīt' ꝑpcisse in corpore fugiētib9 ad deoꝝ suoꝝ tēpla. Et ca. vij. ɔcludit ꝙ id quod barbari cōfugiētib9 ad apostolorū templum latissimū ꝑpceīt hoc xpi nomini. hoc cristiano templo tribendum quisquis i uidet cecus quisquis uidet nec laudat ingratus quisquis laudāti reluctatur in sanus ē hec ibi. vnde null9 ad ecclesiā cōfugiens inð per vim abstrahi ðbet. Excipitur p̄mo latro qui stratas publicas i sidijs ⁊ aggressuris obsidet. Secundo qui ð nocte agros vastat vel comburit. Tercō qui in ecclesia cōmisit maleficium sperās se ab eccia defendi qð sem ꝑ p̄sumitur nisi contrariū probetur Et tales eciā i alia ecclesia extrahi possunt. Quarto si cōfugiens sit seruus qui si prestita a domino caucōne de ipunitate nō velit de eclesia exire inuitus expellitur et redditur domino. Quito heretici qui videntur in tercijs ɔcludi Alijs autem eciam iudeis. paganis

ymo de excõmũicatis si cõsue tudo de excõmũicatis tenet ꝺ bẽt rectõres ecciaꝝ saluare vi tã ⁊ membra. hec omnia ꝑ diũ sa iura probantur. sed breuita tis causa dimitto

¶ Capitulũ .xiiij. de scificacõe sabbati

Tercia ꝑticula tercij ꝓ cepti ꝺ sanctificacõe sabbati ẽ Sex dieb9 opaberis vbi labor mandatur
a extᵃ dies festos ¶ Circa quod tria sũt videñda. Primo qñ labor sit i ꝓcepto. qñ i cõsilio ⁊ qñ ꝓ hibit9. Secũdo qui possint ꝺ elemosinis viuere sine labore manuum in toto vel in parte Tercõ quibus modis labor ex ercedẽs ẽ debite Quãtũ ad .j. notandũ ꝙ sup .ij. thessa .iij. vbi dr Si quis nõ vult opari nõ mãducet. si quis nõ obedit verbo vestro ꝑ eplam. hunc notate et non misceamĩ cũ illo ut ɔfũdatᵘ glo. ꝓcipit ut ope
b rẽtur ¶ Vbi queit go᷑ a vtꝝ opari manib9 sit ꝓceptũ. R ꝺ sic ꝑtꝫ ꝑ glo. et textum ꝓalle gatũ Rñdit ꝙ sicᷓ qdã sũt bõa ꝑ se ut sanũ esse qdã ꝑ accidẽs ⁊ ꝑter alteꝝ ut medicaĩ Pri ma aũt appetẽda sũt sibi sem ꝑ ⁊ oibus secũda in casu et ali quibus. sic quedam precipiũ tur ꝑter se q᷑ ꝑ se bõa ut deũ colore. ꝑntes honorare. Et hec sũt semꝑ hita oportunitate i plenda ⁊ ab omibus. Quedã vero ꝓcipiũtur ꝑter aliud ut generacõni vacare ꝑter mul tiplicacõem ⁊ ɔseruacõem hu mani generis. Et hec nõ semꝑ nec ab oibus sũt implenda. ꝗ aliquãdo. qñ scꝫ necessitas ho rum ꝑter q̃ data sũt imminet nec subueitur ab alijs. Labo rare vero et opari manib9 ñ ẽ de hijs que sũt bona ⁊ ꝓcepta ꝑter se. dicᷓ eni de se op9 idif ferẽs nõ virtuosum ꝗ ẽ ꝺ hijs q̃ sunt bona et precepta ꝑter aliud. vnde non ligat omnes ⁊ semꝑ ꝗ aliquos et in casu ne cessitatis ꝑter q̃m ꝓceptũ est
¶ Preceptũ aũt ẽ parti ꝑter necitatẽ spũalem ad vitanda scꝫ pcta que ex ocio nascuntur partim propter corporalẽ ad acquirẽdum scilicet vñ susten tetur corporis sanitas ⁊ vigor vbi ergo occurrit alicui neces sitas spũalis q᷑ ex ocio iplica tur pctis q̃ nisi per laborem ꝓt vitãe dꝫ laborare. vbi eciã oc currit necitas corpalis q᷑ ᵉliũ de nõ ꝓt necessaria inuenire de bet laborare. vbi eciã occurrit necitas vtraqꝫ simlᵗ ut q᷑ alias non ꝓt mõ licito et honesto vi uere sine pcto vl furti vel adu lacõis vl huiusmodi necessaia inuenire. debet laborare alias exceptis hijs tribus casibus c

nullū puto teneri ad laborādū ꝑ se. aliqn̄ tn̄ expedit laborare aliqn̄ nō Si eni homo alias hab; necessaria mō licito ⁊ alias p exerciciū spūale sufficiēt vitat peccata. q̄muis n̄ tenat̄ laborare. si tn̄ vacat opi spūali vl' tꝑali vtiliori· vl' si vacat vtiliori: tam̄ p laborē hunc ab illo ope nō impedit̄ notabilit̄ expedit laborare qm̄ pfecti⁹ est vtrūq facere· q; alterū tm̄ Sin autē alias. non expedit ut quādo impeditur exerciciū vl' publicū ut lectōis aut p̄dicacōis publice· vl' p̄uatum ut lectōis vel oracōis p̄uate hec gor. Cōcordat tho· i tractatu ɔtˀ ipugnātes euāgelicā pau

d ꝑtatem ¶ Sed notādū q ꝑter exerciciū manuale alia sūt exercitia spūalia licita corp⁹ eciā mltum aggrauancia. puta oracō deuota· meditacō bōa· studiū licitū· lectō vtil' · laus diuina. ɔfessionis audiencia · dacō consiliorū i causis spūalib⁹ vel tēpalib⁹ et huiusmodi Quibus exerciciis inherēdo licite nullus cēseri debet ꝑtūc esse ociosus qr spiritualis labor est penalior cōꝑali quītuplici de causa scdm medicos Primo quia labores spirituales extenuāt vires naturales ⁊ aīales quas labor exterior tāq; corporale exercitiū vigorat Secūdo quia laborum spiritualium quidam vexāt die ac nocte p somnia dura Sed laborem corporalem sequitur somnus quietus· ⁊ per cōsequēs bōa digestio ⁊ viriū fatigataꝝ restauracō. Tercō quia vires spirituales magis lese sūt originali pcto Ideo maiorē difficultatē patitur homo cum illis opādo q̄m cum viribus exterioribus. Quāto labor corporalis calorē naturalē ɔfortat· corp⁹ mūdificat et agalitat· s; spiritualiū laborum mlti calorē naturalem cōculcāt et extingūt hūoribꝫ replent · et ex sanguineo melācolicū faciūt Quinto labor spūal' emulos h; malos spirit⁹ impedientes ne homo ad veritatē ⁊ spēalit̄ ad virtutē ꝑueniat sed non sic de corporali

¶ Ocium igit̄ id est carencia e tā corꝑalis q̄m spūalis exercicij q̄nq; mala fac̄ Prio dat locum dyabolo. vn̄ sancti p̄res dixerūt occupatū vno demone sed ociosū inumeris temptari Et Iero. Semp aliquid boni facito ut te dyabol⁹ inueniat occupatum Secūdo graue dānum sustinet sine causa i vica sui corporis. que est anima Nā de ore solum quis cēto fruct⁹ posset colligere qui sunt di laudacō. graciaꝝ actio· oracō· cōfessio. modestia verborum.

abstinēcia· fraterna erudicō· vicoꝝ correctō Tercō ocōsus brutis ē deterior· brutis eni ꝯpetit ꝯmedere. ſ; de ocōſo dicit aplus· ij· theſſē ·iij· Si quis nō vult operari non māducz Quāto ꝯſumit tēp⁹ et nichil noui lucrat᷑ et ſe facit receptaculū oim ſordiū· vñ bern· Omnium tēptaconū et cogitaconū malaꝝ ⁊ iutiliū ſentia et ſeminariū ē ociū. Exemplū dauid occupat⁹ bellis nō luxuriat⁹ eſt. ſed tēpe ocij adulteriū et homicidium comiſit· ij. regum xj. Sic eciā ⁊ ſalomō circa tēplum ⁊ alia occupatus non cecidit ſ; ocōſus· Quito ociū facit fugere ſanitatē corporis ⁊ aīe q̄ ſequūt᷑ plus laborē quaz ociū ut pꝫ exēplo cathene de ferro q̄ꝫ nō vſam rubigo cōſumit ꝰuius q̄ꝫ ſi qs eavteretur qꝛ et ſi vſu ꝯſumitur tñ minus q̄m rubigīe et eciā dealbatur Ociosus etiā nō p̄t acquirere habitum virtutū qꝛ habitus generat᷑ p act⁹ frequētatos ſic eciā aīa ociosi ſemp manet nuda ¶ Quo ad ·ij· p̄ncipale notandum ſcd̄m tho· tractatu ꝯtra impugnātes pauptatez euāgelicā Et· 2 ·v· q· clxxxvij· ar· v· qp noue ſūt genera hominū q excuſari poſſunt a labore manuali in toto vel in pte et vti poſſunt elemoſinis. Primo

p̄lati ecc̄ie ⁊ clerici q8 apoſtol⁹ oñdit· j· coꝝ· ix· dicēs Neſcitis q̄m qui in ſactario opantur q̄ de ſactario ſūt edunt. q̄ altario ꝯſeruiūt cum altario pticipāt. Secūdo religioſi pcipue mēdicātes eadēz racōne q̄ ad pluā qua ⁊ clerici· qꝛ orāt laudant· ſtudēt· p̄dicāt· celebrāt ſacramenta eciā quedā ad min⁹ conferunt: ꝓpt̄ que opa ꝓ cōmūitate ecc̄ie fca tam iuſte ſuſtētacōez ab alijs recipiūt qñ faciūt ad que iſtituti ſunt ſicut ſtipēdarij ⁊ famuli rerū tpaliū p̄ciū ſui laboris· Tercō pbie ſtudio vacātes. aut īris arciū ut ſcolares qꝛ tales non poſſunt ſtudere et ſimul laborare ⁊ eccīa de talib; fructū ſperare p̄t ꝓ republica futurꝫ Q̄rto iſpirati ⁊ vocati ſpēali inſtictu ſpūſſancti ad voluntariā pauptatē quoꝝ exēplar fuit beatus alexius qui mēdicauit pluibus ānis. nā in edißa ciuitate in atrio ecc̄ie beate v̄gis xvij· ānis ad elemoſinaz ſedit ⁊ poſtmodum in domo paterna totidē annis velut mendicus ē nutritus licet a patre ignoraretur· vnde xp̄s iuueni decalogū ſuāti ait Si vis perfect⁹ eſſe vade et vēde omnia q̄ habes ⁊ da paupib;. Quinto inualidi ad laborādū vt pueri vel ſenes vł egri· aliter talib;

eni cleicus si habet· vel alij se
culāes ꝓuidre dn̄t· Sexto ele
mosina etiā vti pn̄t qui labora
re pn̄t ſ3 nō tantū ut se et suos
nutrīe possint· residuū ei ꝰ ele
mosinis accipe· pn̄t ut sūt ifir-
mū debiles mulieres· vl' senes
Septio si q̄s diues oia sua de
disset paupibus. et seclo vel
religiōe manens egeret. nec
artē opandi sciret vl' exercē n̄
posset ꝓpt' dissuetudinē Tal' de
eleōsinis victitare posset sibi
datis· vl' mōasteio ad q̄d se ꝯ
traxisset· Octauo peitētes ali
q̄ mēdicare pn̄t vel elemosinā
recipe puta hij quibꝰ ꝓ g'uibꝰ
peccatis iniunctū ē· Sz tales
si hn̄t dn̄t iptiri de suis bōis q̄n
tū ipi ꝯsumerēt alijs paupibꝰ
Nono pn̄t elemosinas accipe
aliq̄ ꝓ loco vl' structura ꝯmūi
tati vel diuino fuicō valenti-
⁊ sic mēdicāt aliq̄ ꝓ ecclijs· a-
lij ꝓ ponte· alij ꝓ rpacōne vie
Om̄es istos modos ꝓbat scūs
thomas licitos tractatu q' su
ꝑ Et· 2· 2· Qui vēo sb taliū nu
mero n̄ ꝯtinēt· et tamē ociose
viuūt etiā de reddicibꝰ ꝓprijs
nec recompēsant ꝓut tenent'
oracōibꝰ vel alijs diuinis ad q̄
aptitudinē hn̄t· aut qui eleō-
sinas fidliū recipiūt· tales no
cent sibi et paupibꝰ alijs et ꝓ
g ximū decipiunt ¶ Ex quibus
ptꝫ ꝙ plura gn̄a hoim deberēt
ꝑ capita xp̄iāi populi corrigi
qui ociose viuēt volūt· Prio cle
rici ⁊ religiosi ocōsi· Secundo
nobiles ocōsi· q̄ eo ꝙ diuicias
non habentā predecessoribus
pocius de ꝑdant'· et alia mala
faciūt q̄ꝫ velint laborare· Ad
q̄m tn̄ laborē i talicasu tenēt'
Tercio validi mendicātes va
rijs mendacijs populum deci-
piētes Quarto vsurarij Iudei
⁊ xp̄iani· cū vtrisqꝫ i lege eoꝝ
sit ꝓhibitū· Q̄nto xp̄iani cā-
bijs mal' ⁊ ꝯtractibꝰ pub' isiste
tes Sexto icātatrices ⁊ ꝓphe
tisse demonū de vaticinio eaꝝ
elemosinam recipientes· Sep
timo ciues· rōdituati eciā ocō
se viuētes nulli prosūt non bo
cui nō seruiūt non ꝓximo· q'
nō mercantur nec laborāt sed
alios insitiunt· se destruunt et
omnia noua mala interdū re-
periūt· heu quā multi repiunt'
qui talem statum desiderāt ha
bere· ¶ Quo ad tercium p̄nci h
pale notat mg'r heiric' d' has
sia super genes· iij· In sudore
vultus tui e'· ꝙ quinqꝫ requi
runtur ad hoc ꝙ quis rem ar-
tificialem faciat. vl' naturalē
fieri procuret· Primum est re
cta intencio que est· ut ipe su
is laboribus necessitatem vite
acquirat competentem sibi et
ꝯmūi vtilitati deſuiat· Scdm
ē ut op' suū vtilit' fuet ſſitate

n sophisticacōe faciat Terciū est ꝙ certis tpibus ab eccia ↄstitutis hoc ē i festiuitatibꝰ labores suos itermittat·ut diuinis pleniꝰ vacare possit Quartū ut opꝰ suū legalit᷑ et scđm iusticiā ciuilē vēdat sine fraude iuxta eiꝰ valorē p̄sātis oibꝰ ex pte materie opis ⁊ laboris et status cōtinuādi laborātis· Quintum ē ꝙ non sint artifices curiositatū et vanaꝝ nouitatū iuentores i vestibꝰ edificijs ut magis lucrētur· vid᷑ de hoc primo mandato de curiositate et de supbia

¶ Seqtur quartū p̄ceptū

PReceptū quartum capitulum primum Diliges proximū tuū sicut teipm ¶ Notandū ꝙ sicut sꝰ precepto dilectionis dei ↄprehendūtur tria precepta prime tabule de quibus hactenꝰ dictum est sic sꝰ precepto de diligēdo p̄ximū ↄplectūt᷑ septē p̄cepta secunde tabule p̄pter quod xp̄s ait math. xxij· diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aīa tua et ex oī mēte tua h̄ ē p̄mū et maximum mādatum Secundum simile ē huic. diliges p̄ximū tuū sicut teipm In hijs duobꝰ mandatis vniūsa lex p̄dēt ⁊ p̄phe Id

a

eo anq̄ ↄscēdamus ad septē p̄cepta residua necesse ē dicere d᷑ p̄cepto dilectionis p̄ximi· Et ponētur quatuor. Prio qūo tenemꝰ diligere nosipsos Secūdo qūo tenemur diligere proximos sꝰ precepto Terciō de ordine diligēdi Quarto qūo p̄ficere debemꝰ in diligēdo proximū prout est consilium ¶ Quo ad ·j. tria ponētur Prio q̄d sit diligere se. Secundo q̄ requiruntur ad bene diligere se· Terciō cur non ē speale mādatū de diligēdo se vł saltē nō tā ex acte positum sicut alia mādata Quātū ad· j· notandū fm tho· li· de perfectōe sp̄ualis vite ca· xiij· ꝙ diligē se est sibi bonū velle ¶ Sed q̄ vel quot sunt tibi bona Rn̄dit ꝙ quinq ¶ Primo maximum bonum est felicitas tua scꝫ dꝰ immediate in patria tibi vniēdus Secūdo virtutes ⁊ vitacō vicoꝝ q̄ sine hijs nullꝰ btificabit᷑. Terciō scie aliq̄les q̄ sine hijs nesciretur quomō virtutes essent acquirēde ⁊ vitāda vicia Quārto bona cōpis ut fortitudo sensuū viuacitas· pulchritudo· sāitas· et ·v·qn̄to bōa exteiora ut fama ⁊ possessiones ac pecunie Prima tria ↄseruiūt p̄ncipalit᷑ aīe duo residua cōpi Prima tria interiori hoi· alia duo exteriori homi

b

c

Sz q̄reres q̄ de q̄ncq3 bonis di ligēdo. dī q̄s se diligē. Rn̄dit phs. ix. eth. vbi q̄rit quis est philātus id ē amatō sui. Rn̄d Q̄ q̄ diligit p̄tē p̄ncipalem sui id est aiam ⁊ ei⁹ bona p̄n cipalit̄ tal' ē phılāt⁹ et v̄tuo sus. Qui vero diligit p̄ncipa lit̄ p̄tē sui min⁹ p̄ncipalē. vid licet corp⁹ et ei⁹ bona. nō est philāt⁹. q2 a maioi fit denoia cio huic ɔcordat dictū psal. q̄ diligit iniquitatē odit animā suā. Et xp̄s ait q̄ odit aiam su am id ē aialē ⁊ sensualem vitā h̄ ē corpis delitias in vitā et= nā custodit eā Ex q̄ patz. q̄ p̄ctores se nō diligūt s̄ odiūt

Quātum ad s̄m ex q̄ q̄s se di ligēdo p̄t se male diligere vt p̄ncipalit̄ corpalia diligendo Et etiā bn̄ se diligere. ideo ne cesse ē scire q̄l' deat eē dilectō sui ut bōa sit s̄m q̄3 etiā necēe e rit p̄ximū diligē velut s̄m q̄d d̄ī exēplā h̄ tradidit th̄o. vbi p̄us dicēs q̄ ad sui licitā dilec cionē q̄tuor reqrūt̄ Primo vt dilectō sui sit verax scd̄o rec= ta. tercō sancta. et q̄rto effi= cax Primo vere se amat q̄ sibi bonum aliquod d̄ q̄n īncq3 p̄ro miatis vult. ⁊ n̄ vult sibi q̄ncq3 opposita p̄fatis q̄ncq3 bois. di lectō eni ī duo tēdit. ī eū cui a liq̄s bonū vult ut in te si te dili gis. et ī bonū q̄d optas tibi s̄ illō abusiue diligre dicim⁹. di ligēdo ei piscē nō ei s̄ tibi vis bonū q2 piscis d̄struet⁹ quē co= medis. s̄ tu fōtificaberis. Sic d̄ pull'. sic d̄ vino ⁊ d̄ aliis simi lib3 q̄ ī vsū n̄r3 trāseūt. s̄ illa cō dicō dilgēdi se: n̄ sufficit ad bo nā dilectōe3 Scd̄o g̃ necesse ē ut dilectō tui sit recta ⁊ iusta seu ōdiata q̄d fit q̄n maius bo nū d̄ q̄ncq3 p̄noiatis p̄ponis mi nori bono. manifestū aūt ē q̄ bōa aie sūt optia. puta b̄titu do ⁊ v̄tutes Sz scia ⁊ cōpis bo na sūt media exteiora v̄ō sūt īfima bōa. ideo sūt optia bōa btitudo ⁊ v̄tutes q2 te inuito nec demōes nec hoīes te talib3 p̄uare q̄unt. s̄ solū tua volun= tas n̄ aūt sic d̄ bois cōpis ⁊ ex terioribz Ex q̄bz pt3 q̄ n̄ rc̄e s̄ curye se diligit. p̄ctis et labor b⁹ ī ordiate corp⁹ suū irracōa bilit̄ d̄struit p̄ bois exteioribz Sic faciūt ebriosi. hastiluso res. auari ⁊ hiis siles. rō quia exterioā p̄fert̄ ā bois cōpis. Quo ɔ̄t iob. ii. dicit̄. pelle3 p̄ pelle. ⁊ oia sc3 tpalia exteiora dabit hō p aia sua id ē p aiali seu corpali vita vel sanitate. Similiter patet q̄ non se dili gunt recte: q̄ bonum racōnal' anime contemnunt ibiantes vel inherentes bonis corporis ut faciūt spaciatū euntes die festiuo. ⁊ sic s̄mōe negligēdo

Studentes potibꝰ et alijs deliciis vacantes neglecto studio. Clerici et religiosi conuiuijs exorbitantes neglectis officijs debitis. hij eni sūt de qbus vbi sup̄ dr. Qui diligit iniqtatē odit aīam suā. ſ; qr iſtū secūdū modū diligēdi se videt̄ etiam qdā phoꝝ gētiliū habuisse ut ex. ix. eth. patet. et ex. x. et ex. j. ideo terciō necesse est ut dilectō sui sit sancta. dr autē aliqd sanctū ex eo q ordiatur ad deum. vn̄ altāe sanctū dr quasi deo dicatū. et alia huiusmodi q diuino misterio mācipātur. Qui igit̄ diligit se ꝓpter deū et spēalit̄ ex caritae infusa sancte diligit se et eiꝰ dilectō deo dicata est. Rōnabile eni ē ut dilectōem sui quilibet ordinet in deū qr princeps sūmꝰ est omiū. fons btitudinis. collator gracie. et sciēcie. reꝝ eciā cōpis et aīe. vn̄ apl's dic̄ phil. j. michi viuere xp̄s ē et mori lucꝝ. et. j. coꝝ. x. Siue māducatis siue bibitis siue aliud qd faciatis. oīa in gloria dei facite Et quia nō sufficerꝫ ad cōsequēdā btitūdinē q qs etiā se sancte diligeret n̄ eciā bonū velle ad opꝰ pduret ſm illud xp̄i. Nō ois q dic̄ michi dn̄e dn̄e itrabit i regnū celorū ſ; q facit volūtatē pr̄is mei q i celis est. ip̄e intrabit in regnū celoꝝ math. vij. Ideo quarto necesse ē vt dilectio sui sit efficax et operosa ac in exteriora opa progrediens ꝓ loco et tēpe ꝑ desideriū bonoꝝ in ore. in māu. in pedibꝰ. i expēsione pecuniaꝝ ad elemosinam ut sic btitudo. virtutes. sciēcia et alia ad beatitudinē valēcia acquirāt̄ Quātū ad nj. pn̄cipale Cur deꝰ nō tā exacte p̄cepit dilectōem sui vel nō tā clare sic̄ dilectōem dei et pximi. Rn̄dit. q p̄ceptū ē diligē se dbite. et ibi diliges pximū sic̄ teip̄m exp̄sse satis poīt̄ Triplex autē rō ē q̄re n̄ tā exp̄sse p̄cipit̄. p̄ma qr ad se diligēd i ordiate bō alias satis iclinatꝰ ē. Scd̄a qr natura incliat ad diligēdū se eciā scd̄m aīam ut ptꝫ ex phoꝝ. dictis. Tercia ſm aug. qr in delectōne dei dilectō sui icludit̄. quilibet eni debet diligē se sancte id ē ꝓpter deū. g° plus deum e

Capitulū ij.

De pximi igitur dileccione tria vidēda sunt Primo quō bn̄ fieri debet Secūdo cur fiei debet Tercio qualit̄ ꝑ alias dilectiones msciatur Pro primi itellectu notandum q dilectio proximi valde necessaria est homini. quia homo secundum phm ē anial politicū idē sociale ptꝫ a

illō p multiplicē scripturā· Nā tātam dilectōem xp̄s voluit nos hēre ad ꝓximos ut diceret petro quereti quociēs dberet dimitere proximo insē peccāti Rn̄o q usqꝫ septuagies sepcies id ē q̄drigentis nonaginta vicibus ſm· Jero· Itē ioh· xiij· ait mandatū nouū do vob ut diligatis inuicē sic dilexi vos nouū q ad pfcīssimū xp̄i mod diligēdi nouū est. q nos nouos facit d vetustis ut expōit tho· in postillis vł nouū q semper ligat ac si d nouo ligaret. vn̄ ro· xiij· nemi q̄cq̄ꝫ dbeatis nisi ut inuicē diligatis· ideo ut Jero. ait Cū iohānes moriturus it discipulorꝫ man9 ad ecclisiā duceret crebro diceret· Filioli diligite inuicē. Et q̄dā q̄reret Cur h tociēs replicaret Rn̄dit. mādatū dn̄i ē ꝛ i eo om̄e mādatū implei pōt hinc ad ro· xiij· Qui diligit ꝓximū suū legē ipleuit· Et sbdit non adulterabis. nō occides. nō furaberis· nō falsū testimonium dices· nō ɔcupisces rē ꝓxi tui Et si q̄d aliud ē mādatū i h v̄bo istaurat idest ɔtiet' ꝛ iplet' Diliges ꝓxim tuū sic teip̄m. In isto eciā ɔtiet' p̄ceptū dilectōnis di q ꝓxi9 n̄ p̄t ōdiate diligi n̄ ꝓpt deū alias dilectio non esset scā Sed ꝓpt q̄d vnū q̄dqꝫ et illd mag· hāc eciā ob cāꝫ ut dic aug9 de cui· di scē p ex vnū p relíq9 ꝑit· h eciā videt' innuere xp̄s Joh· xv dicēs Hoc ē p̄ceptū meū ut diligatis iuicē sic dilexi vos. dic meū q i dilectōe ꝓxi deus diligit' ¶ Secūdo notādū q̄s sit ꝓxim9 vł frat' nr̄ Nā illā q̄stiōem mouit legisp̄it9 xp̄o p9 hoc p̄ceptū luc· x· Pro cui9 solucōe xp̄s mouit pabolā d eo q incidit i latrones p9 q̄m quesiuit· Quis tibi vid' ꝓxi9 Rn̄dit legisp̄it9 ille q̄fec̄ ei miaꝫ Rn̄dit ei xp̄s vade et fac silr· Ex hoc aug li· p· d doctria xp̄iana sumit solucōem q̄stiōis. Et allegat magis̄ .i· mj· di· xxvij· q voluīt Q d ꝓxi9 cēsendus ē q̄libet rōnal' catura cui a nob exhibēdū ē officiū misericōdie ꝛ a q̄ nob exhibēdū ē Nō eni ꝓpinq̄tas gn̄is fac̄ ꝓximū sed op9 miseicōdie impēsū· Ex q patet q q̄libet ē nr̄ ꝓxim9 q h viuit q cuilibet p̄t a nobi ipēdi misericōdia vł nob ipēdi Scdo q aīe ipurgatoio sūt nr̄i ꝓximi q a nob recipe possūt misericōdiā suffragiorum Tercō q eciā angeli i celo q nob miseicōdie opa ipēdē possūt Quāto om̄es aīe beate eadē rōne· Qn̄to xp̄s eadē rōne xp̄s iq̄m ſm q h ꝫ nec demones nec aīe dānate sūt ꝓximi nr̄i q nec nobis opera mie nec

nosipis impendim⁹ · vnd omne beatificabile est noster proxim⁹ ut cōmuniter dicūt doctores c in . iij · di . xvij · ¶ Tercō notādū ſm tho . li . de pfectōe spūalis vite vbi ſup Et . 2 . 2 · q · xlmj de⁹ nō pcipit ut proximū toto corde diligam⁹ q2 ñ ē vl̄ nostrū bonū ſ; pticulare bonū . nec pcipit ut diligam⁹ proximū eq̄lit sibi · vl̄ eque fortit et eque intēsio affectu q2 ordinate q̄ ad itēsiōem diligere proximum debem⁹ ſm aug · ut postea dicet videlic; ut pmo aīa; nr̄am secūdo aīam pximi · tercō corpus nostrū diligam⁹ Sz debem⁹ proximū nostrū diligere sic nos Hijs suppositis dicit tho · li · q̄ pus ⁊ c · q pfectō dileccōis pximi q̄ necessaia est ad salutē q̄tuor debet hēre scōm q̄tuor i pcedēti capitulo tacta i secūda pte de diligēdo se · vn̄ multū eadē q̄tuor h̄ rememorāda sūt nā de dilectōe proximi q̄ cadit sb cōsilio isēq̄nti capitulo dtermiabit Prio igit opoit; q dlectacō proximi sit vera ut dcm ē Quicūq; aūt aliq̄d assumit in suū vsū ñ vera amat illd ſ; magis seipm ut in pmo mēbro de dilectōne sui dictū fuit Sed sic aliq̄s res assumim⁹ in nostrū vsū ita etiā ⁊ homines ipos · Ex q̄ seq̄t q si proximos eo tm̄mō diligi⁹ iq̄ntū i nr̄m vsū veire pūt · maifestū ē q eos nō vere diligim⁹ nec sicut nosipos · Et q̄dē apparet q in amicicia vtilis ⁊ delectabilis Qui eni amat aliquē q2 ē ad suā vtilitatē ⁊ delectacōe; seipm amare cōuincit cui ex altero bonū delectabile vl̄ vtile querit nō illum ex quo querit Tales eni tam false amāt proximos sicut tu false dicis amare pisces galsiatios quos tuo stomacho vis · non aūt eis bonum vis sed tibi · Racio aūt quare dilectionem proximi oportet esse veram non fictam ē q2 caitas ut describit apl̄us est que procedit de bono cord ⁊ cōsciencia puta et fide non ficta · Et j · cor · xiij · Caitas ñ querit que sua sint huius rei eciam seipm exemplū dat apostol⁹ · j · cor · x · dicens Non querēs quod michi vtile est ſ; quod multis ut salui fiāt Secūdo ad determinatum modū diligēdi proximum sicut se dicitur ut sit iusta et recta oportet ig tur ut eo ordine quis bona proximis optet q̄ sibi quī q supra tacta dbet optare pcipue quidem bona spūalia deinde bona corpis dmū q̄ i exterioib3 reb3 cōsistūt · vn̄ tā tibi q̄3 proximo btitudie; ⁊ v̄tutes orādo cōsidetare debes sine cōdicōe absolute dicēdo O de⁹ illa

michi cōfer. racō ē qr talia bona nulli obesse possunt orando aūt pro sciēcia pro bonis corpis & exterioribꝫ cōdicōnalit̄ iplicite peti debēt puta si prosūt ad beatitudiem. Racio ē qr talia m̄ltis obsūt multis eciam ꝓsūt Sed cui ꝓsūt nouit deꝰ cui ꝯmittit̄ p cōdicōez huc eciā modū socrates orāe docuit ut hēt̄ in vitas philosophoꝝ Ideo augꝰ de doctrina xp̄iana dic. nō eq̄ diligat̄ qd miꝰ vel ampliꝰ diligēdū est

e ¶ Tercio ex predc̄o mō p̄cipitur ut sit sancta ꝓximi dilcō ꝓ q° notādū q̄ i dilcōe ꝓximoꝝ semꝑ ꝯtigit plures cōuenire vel adiuuari. Quid enī ꝯueniūt in aliq̄ natūali vnione ꝑm gn̄acōnem materialē puta qr ex eisdē ꝑntibꝫ oriūt̄ Alij vero cōueniūt ꝯueniēcia q̄dā ciuili puta qr sunt eiusdē ciuitatis mūicipes sb̄ eodem p̄ncipe & eisdē legibꝫ gubnā̄t̄ Alij ꝑm aliqd officiū vl' negociū aliq̄ ꝯueniēcia vniūtur Sic q̄ sūt socij in negociādo vel militādo vel fabricando. Et huiōi ꝓximoꝝ dilcōes honeste q̄dē & recte possunt esse Sed nō ex h̄ sancte dicūt̄ s̄ solū ex h̄ q̄ dilcō ꝓximi ordinat̄ i deū. Sic eni hoies q̄ sūt vniꝰ ciuitatis ꝯsortes i h̄ ꝯueniūt q̄ vni sb̄dūtur p̄ncipi cꝰ legibꝫ gubernāt̄. Ita oms hoies iq̄ntū naturalit̄ in btitudiem tēdūt hent q̄ndā gn̄alez ꝯueniēciā in ōdie ad deū sicut ad sūmū omiū principē et beatitudis fōtē & tociꝰ iusticie legislatorē cuiꝰ bn̄ficō et gubnacōe vniūt̄ Bonū aūt cōmune ꝑm rectā rōem ē bono ꝓprio p̄ferēdū ut doc; natūa q̄ vacui p̄uēcōe & mēbra in cordis vl' i capitis defēsiōe. Et ciues i ciuitatis & ꝯmūitatis ꝓpugnacōe g° i suiipsiꝰ et ꝓximi dilectōne cū sint ꝑticulaia bōa dilcō sancta efficit̄ q̄n in deū vniūsale nostꝝ bonū ordinat̄ vn̄. j. Jo. iiij. h̄ mādatum hēmꝰ a deo ut q̄ deū diligit diligat et fratrem suū ¶ Quāto ex mō dilcōis istruimur vt ꝓximi dilectio sit efficax et oposa ut sic vnusquisq̄ nō solum sibi optat bona anime et corpis sed etiam effectualit̄ ad habendun laborare debet. Sicut etiam ad bonum n̄ sufficit bonū habere affectum s̄ etiam effectū habere opōtet secūdū illud. j. Jo. iij. Non diligamꝰ v̄bo neq; lingua s̄ opere et veritate Omia illa tradit tho. sentēcialit̄ li. d̄ ꝑfeccione spūalis vite ¶ Ex premissis seq̄t̄ ꝑtim regula magistral'. q̄n quis peccat mortalit̄ cōt̄ dilectionē ꝓximi q̄ f g

ē qn̄ aliqd cōmittit' notabilit' ɔtra dilectōnem ꝓximi tūc ē mortale pc̄tm· qn̄ nō tūc ē veniale. Qn̄ autē aliquid sit ɔt' dilectōez ꝓximi p̄t attēdi penes ista p̄cepta legis nature Qd tibi nō vis fieri alteri ne feceris· et ponitur thob· iiij. Et quod vis tibi rōnabilit' fieri ⁊ ex d̄bito alteri hoc idem facias. ⁊ ponitur math· vij· Et p̄t eciā attēdi penes scādalū actiuū qd ego infero ꝓximo meo malo exēplo Sȝ in q̄nto oportea aliquid esse cōtra dilectionem proximi vl' q̄ntum sit illud scādalū ad hoc q̄ sit mortale nō est d̄terminatū p̄cise· qꝛ in modico facere ɔt' proximū nō ē mortale aut in paruo eū scādalisare. vn̄ attēdat quilibet penes seip̄m qd sibi vellet vel n̄ vellȝ fieri· Et p qd factū s̄uaretur inter se ⁊ proximum amicicia vel nō scd̄m hoc iudicet aliquid mortale vel veniale

b ¶ Secundo ptȝ ex p̄missis q̄ qlibet volēs ꝓximū suū peccare mōtalit'. aut cui placeat deliberate pc̄tm mōtale altei⁹ ille i h° peccat mōtalit'· qꝛ quicqd d̄libēate fit cōtra caritatē illud ē mōtale. s̄ velle ꝓximū mortalit' peccare. aut gaudē deliberate de pc̄tomortali ɔt'riatur caritati d̄i ⁊ ꝓximi· dei in quē d̄ret ꝓximū sancte diligē· ꝓximi cui vult tātū malū Terciō seq̄t' afortiori q̄ ille peccat mōtalit' q ꝓximum ad mōtalit' peccād ex deliberacōe i ducit aut iducē nitit'. ut ɔsilio· iussiōe· auxilio iducē nitens ad fōnicādū p̄dādū et ad similia· pȝ qꝛ vult malū mōtale ꝓxio quē sic odit n̄ diligit qȝ tn̄ efficacit' sic d̄berȝ diligē vt ab eo malū aūterȝ ⁊ bonū suaderȝ ¶ Quo ad· ij· p̄ncipale notād q̄ plūa sūt motia ꝓximū diligēdi elicita ex d̄cis bti ābro· li. d̄ offic. ⁊ bti ansel. li. d̄ silitudinib⁹. Primū ē dīna iussio cui diligētissime est obediēdū ut patuit i p̄mo notabili et p̄mo p̄cepto scd̄m illd̄ p̄s· Tu mādasti mādata tua custodiri nimis· Secundum est exēplū brutoꝝ aīaliū se solo istinctu natūe i sua sp̄e amātiū mirabilit'. plus aūt tenetur hō rōne p̄ditus. vnde ecci· xiij. Oē aīal diligit sibi simile Simile ptȝ in mere existētibus ut aq̄ non contrariatur aque sed concordat· ignis igni· aer aeri· ⁊ terra terre altei Terciū ē ɔgnacō et vnitas originis. vnde scd̄m aug. li. de doctria xp̄iana Non putādus est ꝓximus solum qui cōsanguine⁹ ē Adā ⁊ euam intēdamus ⁊ sic omes fratres erimus· nec i aliq̄ sp̄e ꝑfecta aīaliū reperitur q̄ ab

vno pñcipio pdierit sic omēs hōmines ab vno pmo hōmine Quatū est fraternitas spūal' melior carnali. nā omēs xpiāi vnū patrē xpm et matrē vnaz btīssimam virginē mariā et ecclesiā catholicam habem9 vñ math. xxiij. Patrē nolite vob vocare sup terrā vnus enī pr est vester q in celis est Quītū exemplū est xpi q principiū mediū et finē decursus sue vite p nob eciā inimicis posuit. vñ ioh. iij. Sic de9 dilexit mund ut vnigeitū suū daret vt oīs qui credit in ipm ñ peat s habeat vitā eternā ¶ Sextum
k ē exēplū angelorum q eciā pessimos hoīes ex caritate custodiūt. vñ math. xviij. videte ne cōtēnatis. vnū ex hījs pusill'. Angeli eni eorum i cel' semp vidēt faciē patris mei q i cel' est Septimū ē exemplū mēbrorū huāni cōpis ad suiend sibi inuicē. Nā si pes ifirmatur man9 leuit palpat caput se inclinat alter pes ad medicum pedītat dorsū se curuat. videt ocul9 et auris medici pcepta aulcultat et sic de alījs. Cū aūt tota eccia vnū sit corp9 et singli altei alteri9 mēbra idē facere dberem9 nec aliqd membrum despiciēdū esset. Vñ ro. xij. ml'ti vnum corpus sumus singuli autem alteri9 mēbra Octauū est similitudo hōmis ad deū ad cuius effigiem quilibz ē in mēte formatus et baptismo rformatus. vñ sicut qdam pueros plus diligūt qui sūt similiores patri quē dilexert. Sic et nos si patrem deū diligerem9 multū sibi similē quemlibet diligerem9. mēs enim videlicet mēoria intellcūs et voluntas sūt q b9 capaces sum9 omēs ifiniti boni et vniūsalis. Idcirco eciā ut scot9 dicit sup. iij. d caitate Caitatis habit9 iclinat hñtē ad velle haberi deum a se et eciam ad hoc iclinat ut de9 diligatur et capiat a pximo saltem cui9 amiciciā sit do grata Caritas enim nō est habitus puatū amorē in dilecto qrēs Sicut cupiditas vl' zelus que socium nō vult habere vl' in se retorquet omnia Nonū est intuitus multiplicis boi ex dileccōe pximi sequētis que vtilitas dbet esse occasio nō causa pricipalis saltez sicut eciā tibi odor bon9 ē occasio comedēdi ñ cā s saitas cōpis vl' dlctacō eius ē cā comedēdi. Ex dilcōe eciā pxi seqt' aiciciā suffragiū osolacō et vita ppetua ¶ Quo l
ad tciū pncipale notād q dilcō pxi q mltiplr merei posse9 heu p quatuō falsas pxi dileccōes sophisticat' et falsificat' q i vtil' ad vitā eternā efficit'

Prima ē carnal' q̄ ut plurimū est iter psonas diūsoꝝ sexuū scꝫ solū ꝓpt' delectacōnes carnales ꝛ semp ē mala ñ q̄ntū iter cōiuges rōne mr̄imonij excusatur hec dilectio non nūq̄ꝫ a spū scōm apostoli verba incipit ꝛ ad carnalia degenēat insensibilit' vñ ad dep̄hendēdum talē falsitatis amorē se sb̄ pallio boni abscondētē. Sciēdū ꝙ dep̄hēdi pt̄ p quedā idicia Est aūt primū idiciū carnalis amoīs ꝙ eo captī ad inuicē loquūtur pauca d̄ spūalib̄ꝫ ꝛ virtutibus et multa de tp̄alib̄ꝫ et inutilibus et ad talia v̄ba vix sufficit tp̄s eis hec senciēs caueat ne caute capiat' ne laqueus hūilis eū Per oppositū spūalis dilectō proximi pascitur spūalib̄ꝫ ꝛ pascit' ac ociosa fugit Secūdū indiciū carnalis amoīs est ꝙ iqeto corde cogitāt de se inuicē cū sint a se absentes. p̄mo quidē fit d̄ bōis secūdo d̄ inutilib̄ꝫ demū d̄ noxijs Sed spūalis amor q̄escit i deo eū quē vere amat cōmendat deo orōnib⁹ quieto corde nec cōpatitur nec congaudet dilectio nisi q̄ntū racō dictat rc̄a Terciū indiciū est impaciēcia cō dilecti ut si quē diligit vn⁹ alter tristatur vl' timet se mi⁹ diligi. tristatur si bona alieno lāgiūtur. si familiaritas ei arridet. Sꝫ caritas oēm hoīeꝫ diligit ꝛ ꝺdiligi letatur honeste ꝛ de bn̄ficō alteri impenso congaudet. Quartum indiciū cānal' amoīs sūt munuscula dulces lr̄e sudaiola et huiōi transmissa q̄ ₛm iero. xp̄i amor ñ hꝫ nam talia ꝺseruata dilectōeꝫ nocuā nutriūt et ispecta insicūt. Sꝫ spūal' amor habꝫ puras ꝛ crebras orōnes exhortatoīas allocucōes ꝛ piaꝝ necessitatū sbuēcōes. Quintum indiciū ē inōdinata dissimulacō vicoꝝ ad inuicē p̄dicō maioris profect⁹ i casu quo alteꝝ localit' distare oporteret et defensio alteri⁹ in aliq̄ vicō vel excessu Sed caritas scōm illd̄ apoc. iij. dic' cū xp̄o Ego quos amo arguo ꝛ castigo ¶ Secunda dilectō ꝓpt' ē cupiditatis q̄ q̄s aliū diligit ꝓpt' lucꝝ solū sic ₛui diligunt dominos q̄ꝛ volūt h̄re lucꝝ scꝫ preciū ꝛ sic ecōuūso domini seruos. sic eciāꝫ diligim⁹ equos nostros vineas boues ꝛ similia Et illa dilectio ñ ē meritoīa quādo ꝓcedit ex sola aōre seu affectōne ꝓprij cōmodi. Tercia dilectio ē natūal' fūdata i ꝺiūctione naturalis oiginis ut cū volum⁹ alicui bonū q̄ꝛ cognatus vl' cōsanguine⁹. ꝛ sic p̄ntes liberos ꝛ cognati ꝺsanguineos dilgūt q̄ dilectio pt̄ esse bona

vel mala ꝯm diuersas circumstāci
as sed nūquā est meritoia illa
natural' dilectio quādo q̄s di
ligit aliū solum ideo q: cogna
tus ei' est. sic eciam bruta di
ligūt fetus suos. Vn̄ greg. in
ome. de aplis. iste veraciť cai
tatē habet. q̄ ⁊ amicū diligit i
deū et inimicū ꝓpť deū. nā sunt
nōnulli qui diligunt proximos
sc3 ꝓpť affectōem cānis ⁊ co
gnacōis q̄bꝫ tn̄ i hac dilectō
ne sacra eloq̄a nō ꝯtradicūt. ꝫ
aliud est q̄d sponte impendiť
natūe Aliud q̄d p̄ceptis domi
nicis ex caitate deť obediēcie
hij nimiꝝ ⁊ proximū diligūt et
tn̄ ista s̄blimia dilcōnis p̄mia
nō assequūť q: amorē suū non
spūaliť sed carnaliť ip̄edūt. si
q̄s tam diligit ꝯgnatos nō so
lū iō q: ꝯgnati sūt. ꝫ eciā ꝓpť
deū ⁊ ex caitate in fusa tūc fit
dilcō meitoria. gr̄a enim nō d
struit naturā sed eam dirigit
⁊ ordiat. Quāta dilcō pxi est
social' qua q̄s alteri vult bonū
solū ideo q: ē socius eius vel a
micus ꝯciuis cōpatriota ⁊ fāi
liaris sibi q̄ potest esse bona vł
mala ꝯm circūstācias. Et qū
fit solū ꝓpter societatē tūc nō
est meritoia. vn̄ math. v. Si
diligitis illos qui vos diligūt
quā mercedē hēbitis. dilcō igi
ť ista q̄rta p̄t eē mala uti hijs
q̄ se iuuāt ad pc̄tm. bōa ꝫ non
meitoia in hijs q̄ sine caitate i
bois se iuuāt ⁊ meitoia si fit ꝓ
ter deum ¶ Capitulū iiij.

De ordine aūt dilcōis
ta sūt vidēda. Prio de
numēo ⁊ gradu diligē
doꝝ. Scdo d ordīe q° pximis
effectiue per elemosinam vel
aliť subueniēdū sit. Tercio an
pc̄tores sint diligēdi ¶ Quā b
tū ad p̄mi intellectū notād p°
q̄ pxi' vł q̄s met p̄t itelligi
diligere tripliciť. Primo mō
ꝯplacēter ⁊ dlcātiue id ē q̄ q̄s
delcētur et ꝯplacēciam hēat in
bono q̄d aliq̄s possidꝫ. Secun
do mō aliquid diligitur affec
tiue seu optatiue vel desidera
tiue Tercō mō effectiue nam
dilectō est volicō boi et illa di
lcō d' dilcō affectiua seu op
tatiua. illi' aūt dilcōis sūt plu
res effect' vt elemosina cor
pal' vł spūal' et opera bōa alia
Et exhibicō taliū effectuū di
ciť dilcō effectiua. Secūdo re
memorādū q̄ bona nob ⁊ pxi
mis d̄sideradā sunt triplicia. q̄
dā maxia ut btitudo. alia me
dia ut virtutes. Tercia ifima
ut corpi deseruiēcia et q̄bꝫ male
vti possum' ut scia. honor. diui
cie ⁊ silia ¶ Tercō nota q̄ cum c
caitas iclinet ad diligēd diūsa
bōa meliōa et optiai q̄ ōdo ne
cessai' ē ibi. vn̄ sup illo canti.
p̄mo ordinauit i me caritateꝫ

Ambro. dic̄ Multoꝝ caritas inordinata ē qꝛ̄ pmū ē · ponūt terciū ⁊ quartū. peccat qui p̄ postere agit · nā scire quid facias ⁊ nescire ordinē faciendi nō ē pfecte cognicōis Ordis nāqꝫ ignorācia oturbat meritoꝝ fomā. Ordo igit̄ diligendoꝝ ſm mgr̄m in. iiij. di · xxix · prout elicitur ex aug · li · d̄ doctrina xp̄iāa · ambro · vbi p̄ꝰ et iero. ſup ezech · consistit in xij. gradib Prīā p̄mo oim deꝰ diligēdus ē. p̄mo affectiue sic ſup oia ut diligatur ꝓpt̄ ſe tm̄ ⁊ alia oia diligātur ꝓpter deū relatiue in eū ordināđo ea et tā firmo amore ei quis inhereat ꝙ hō pociꝰ vellet ſe ⁊ oēꝫ creaturā nō eſſe q̄ꝫ deū nō eſſe et ꝙ hō propter nullā creaturā deliberate ⁊ sciēt̄ faciat aliqđ cōt̄ p̄ceptū dei ſibi dilecti in q̄ tn̄ debet caueri ut habes p̄cepto iij. c · viij. k. Secūdo diligat̄ ſup omnia cōplacenter ⁊ delectatiue sic ꝙ nulli velit bonū sic deo Tercō effectiue diligēdus eſt ſup omnia maximi ei effectꝰ exteioꝛis caitatis ſibi exhibēdi ſunt puta honō et reuerēcia ſpeāl̄ ꝯformitas volūtatūr obediēcia · laus · grārum actō ⁊ ſiīa ſm illđ p̄s Laudate eū ſm multitudinē magtudinis eiꝰ Ex quo ptꝫ ꝙ bene ſibi timere habent q̄ hoi interđ reuerēciꝰ fuiūt q̄ꝫ deo · ⁊ ecōuſo timere habēt p̄ſidētes talē honorē ſibi fieri permittentes ut dic̄ glo · heſter · xiij · quā ob cauſaꝫ mardocheꝰ venerai noluit aman malū. ¶ Scđo gradu quilibet tenetur ſeip̄m diligē quantū ad aīaꝫ ſibi bonum volēdo ꝓut expoſitum eſt primo capitulo. plꝰ affectiue id ē itēſioni affectu ſeu actu dilectiuo q̄ꝫ ꝓx̄io. qꝛ tenetur intē ſiōi affectu et volicōne ſibiip̄i velle bonū btitudis ⁊ virtutū et actuū bonoꝝ q̄m cuicūqꝫ altei hoi Et tenet̄ ſe firmiꝰ diligē ad illa ita ꝙ miꝰ poſſit auti a dilectōe ſui q̄m cuiſcūqꝫ alteriꝰ poſt ſe Ex qͦ patet ꝙ nō ſolū bonꝰ hō ex caritate · ymo malus d̄bet ſcđm legem ſe plꝰ diligere ⁊ intēſiꝰ amore optatio q̄m ꝓximū ſaltem ordiato amōe qui ſcꝫ ē reſpectu p̄dcōrū triplicium bonoꝝ · non tn̄ q̄m diu ē malus debet ſe plus ꝓximo bono diligere ꝯplacenter ⁊ delectatiue. qꝛ nō ꝯplacere ſz triſtari d̄bet de eo qđ nunc eſt ⁊ deſiderare ꝙ fiat bonꝰ. Et ſibi hō q̄m totiꝰ p̄t et diligēcius q̄m cuicūqꝫ alteri ꝓcurāe Quilibet eciā homo tenetur oēs homines viatores diligē eq̄liter ⁊ ſic ſeip̄m : referēdo eq̄litatē ad ꝑitateꝫ boni qđ optat̄ qꝛ qlibet tenetur proximo cuilibet

optare et velle eādē btitudiez idest equalē beatitudinē quā sibi optat et eandē pfectōem vtutū et graciarum qr hō ē dilige pximū tuū sic teipm id ē ad idē bonum ad qd teipm ut vult aug sup illo gal vj Operem bonū ad oēs Et apls dicit j cori vij Volo oēs hoies esse sic me id ē ad tātū bonū licz nō tāto affcū tenear ¶ Tercō gdu pl seipm tenet qs int oēs maxime diligere itensiue pntes suos Quia qnto res diligibil est ipi diligēti magis oiūcta Et qnto magis et pus diligebatur ab ea et qnto pluta et maiora bnficia suscepit ab ipa tāto pl et itesi dz eā diligere Sed pntes alic sūt huiōi qr pmo gdu coiūcti dilecōe puenietes natos et eis esse pl om nutrire et disciplinā tradidert g et ß dicit qd si pntes essent mali nōne tūc ceteri mi pinqui vl eciā extranei boni essent amore pntibz pponēdi Rndz qz oplacet et olcātiue debem pl diligere meliorē qr debē plus complacere in bono suo adepto et in maiori bono plus quā i minori bono ß homo sicut amore optatio et dsideratiuo tenet se pl dilige itēsiue eciā si malus sit ita eciā optatiue et dsideratiue dbet homo pl diligere pntes malos

qz alios viatores quoscūqz bonos qr debet itensiori actu eis optare et desiderare vitā etnā et ut boi fiāt qm cuicūqz alteri viatoi eciā meliori Et dbet eciam hō maxime ad hoc conai et coopari fm exigēciam stat sui ut boni fiāt et caritatem acquirant et in ea pmaneāt Nō aūt debet approbare eoz mala facta qr hoc esset eos odire Quāto post pntes dbet homo maxime dilige intēsiue filios et filias Quito deinde fratres et sorores Sexto osequenter plus pinquos qz minus propinquos Septio domest cos pl qm extrāeos Octauo extrāeos Et hoc suandū est tam fm ordinē caritatis in fuse qz fm ordinem rectum nature quez caitas nō aufert ß precipit et regulat Et notat rychard i tercō distincōe xxix qz itēsio dilecōnis atttēditur fm propinquitatem ad deum que est boitas ipius diligibil potest ergo dicit ipe tāta esse boitas extranei vel minus oiūcti Et tam parua bonitas et propiqtas mihi magis coiūcti utpote quia non attinet mihi nisi i tercō vl quarto gdu qz ex maiori affcū debeo diligere extraneum magis bonū qm magis oiunctum mihi et minus bonū hoc eciam innuit Ambrosius

cū dic̄ q̄ domestici boī sūt eciā malis filijs ꝑponēdi Nono debe℥ inimicos diligere ut bono nature eoꝝ bonū velim℥. sed i q̄ntū sunt inimici idest iniuste nob̄ nocere cupiētes. nō debem℥

f eos diligere ¶ Racō scdi q̄a tūc pctm amaremus Racō p̄mi est q2 eciaȝ sunt ꝓximi ſm illud p̄ceptū math. v. Diligite iimicos vros bn̄facite hijs qui oderūt vos Pro quo scdm tho. notādū q̄ huiōi dilectio nature inimici potest dupliciť cōsiderari. vno mō in generali ꝛ sic diligere inimicū est de necessitate salutis. ut cū q̄s i generali diligit ꝓximos ab illa generalitate inimicū nō excludat alias peccarȝ mōtaliť ꝯť caritatē. Alio mō cōsideratur dilectō ꝓximi in speāli ut scȝ quis in speāli moueatur motu dilectōis actual' ad inimicū suū ita q̄ actualiter velit et optet sibi bonū illud n̄ est d̄ necessitate p̄cepti Exēplū qn̄ cogitas d̄ sorte inimico. nō oportet q̄ statim optes sibi bonū actualiť. Rō est q2 p̄ceptū de dilectōe inimici ē affirmatim ideo nō obligat ꝓ semp ꝫ precepti ē ut nō odias eū et ut nūq̄m vel' ꝛ optes sibi mala intēcōe nocendi. q2 nō odire ꝓximū est preceptū negatim. iō obligat semp et ꝓ semp. ē tn̄ ut dic̄ tho. d̄ necītate caritatis scdm ꝑparacōeȝ animi ut scȝ homo habeat aīm patum ad hoc ut i singulari inimicū affectiue diliget si necītas occurret. Sȝ q̄ absq3 necītatis articulo ho hoc actu impleat pfectōis ē ꝛ ad huc maioris perfectiōis si amōe elicito actu feratur dilectiue i inimicū cū affectu volendi sibi bonū potissime qn̄ inimicus actu offendit ut xp̄o i cruce accidit. de hac materia pleni℥ dicetur in precepto quito d̄ homicidio. Decimo vndecimo et vltimo diligere debem℥ ex caritate corpa nr̄a ꝛ ꝓpriorū eis volēdo bonū. Sūt autē corpi bona cibus. potus. aer. gaudiū. tristicia. somn℥ vigilia. abstinēcia. et tā prospera quā adūsa iq̄ntū tlīa deseruiunt spirtui iquantum vero spūm i v̄tutib3 ipediūt. tlīa et similia non sunt bona corpori ꝫ nociua q2 dānatur p talia eternaliter vel ad illō disponit. Item quatuor dotes aīe sunt optia corpori que sine labore vie non acq̄rim℥ ¶ Ex p̄missis oībꝫ cō g

clusiōem illā nota doctoꝝ ꝯīter q̄ q̄zuis quilibet oēs alios hoīes ex p̄cepto teneatur i genere diligē sic seipm idest ad equale bonū. nō tn̄ oportet ipsū in quēlibet speāliť ꝛ equali ex affectu dilectōnis dirigē

Sed dubitatur cū multe alie sint cōdicōnes qb⁹ mēbra xpi inuicē ɔiūgūtur p̄ter tactas ut r̄lacō vxoris ad maritū Filij ad prē₃ sp̄uale. sbditi ad p̄la= tū discipuli ad mgr̄₃. ꝛ dn̄i ad suū ꝛ ecōuerso Cur de hÿs nō fit mēcō p ābro. Rn̄. bonauē= di. ÿ. i tercō ꝙ oēs r̄ducūt̄ ad p̄fatas ut p̄ma vxoris ad di= lectōem sui Scd̄a ad dilecti onē p̄ris carnal̄ dilcō p̄ris sp̄u alis et p̄lati sil̄it̄ vltia duo ad dilectōnē domesticoꝝ Scd̄o dubitatur vtꝝ pater carnal̄ plus sit diligēd⁹ patre sp̄ua= li Rn̄. ibidē Richar. in tercio ꝙ sic. Quia licet pater sp̄ual̄ mag⁹ det nō tñ ita vere ē cau= sa bn̄ficij qd ip̄edit cū nō det fi lio illud bn̄ficiū nisi misteialit̄ Pat̄ aūt carnal̄ dedit filio es se nature sic̄ causa efficiens et bn̄ficiū nutricōis ꝛ doctrie. hō nō tamē magnus debetur p̄ri sp̄uali ꝑt̄ statum beneficiū ꝛ eciam ꝑt̄ subsidiū. Tercō du bitat̄ an ɔiugat⁹ pl⁹ tenea= tur diligere vxorem q̄₃ pntes Rn̄. s̄m tho. ꝙ vxor ɔiūgitur viro ut vna caro. math. xix. erūt duo. i carne vna iō itēsi⁹ diligitur vxor sed maior reue rēcia est pntib₉ exhibēda rōe principij. Vnde inquibusdam magis debet vir assistē pntib₉ q̄m vxori. sed q̄ntū ad vniōem carnal̄ copule ꝛ cohabitacio nis relictis omib⁹ adherebit vxori nō simplicit̄ relictis oi bus q₂ nō hÿs que ad pntes ptinēt quib⁹ eciā subuenien= dū est. Quarto dubitatur. an creaturas irracōnales licite di ligere possim⁹ Rn̄. thomas i su ma ꝙ nō taq̄m ad ea ad que a miciciа habeat̄ sed sic̄ bona q̄ alij volum⁹ inq̄ntum sc₃ ex cai tate volumus eas conseruari ad honorem dei ꝛ vtilitatē hoi nū. Et sic eciā de⁹ eas diligit Et h̄ p̄t. xij. grad⁹ esse diligē di Ex q̄ patꝫ q₃ male faciūt q̄ canes aues equos vestes pe cuniā ꝛ huiōi pl⁹ q̄m aiam vl̄ cōp⁹ in se vel in alijs diligunt ¶ Quo ad secūd p̄ncipale. cui h magis sit bn̄faciēdū Rn̄. tho. in q̄rto di. xv. dicens. Et dicit philosoph⁹. ix. ethico. Illud facile nō est determiare ꝑter mltas diūsitates boi ꝛ neccārij tñ hoc est tenendum ꝙ semper magis reddēdū est dbitū q̄m bn̄ficium impēdēdū ut ip̄e dic̄ ibidē nisi ex pte altēa assit ma ior boitas vl̄ necessitas. ꝛ ideo parētibus ꝛ propinquis et be nafactoribus ꝛ eis a q̄b⁹ sp̄u alia accipit hō magis d̄bet ele mosinam facere si indigeāt et ceteis paribus meliorib⁹ ma gis ꝛ magis indigētibus. Et sic scd̄m has tres condiciones

dēbēt grad⁹ in elemosinis p̄sti tui scȝ scđm honestū. necessariū ⁊ debitū assigāre aūt in singul' qn̄ vnū alteri eoꝝ p̄ferat' ē impossibile q2 singulares cōdicōnes q̄ attēdēde sūt: īfinite sūt ⁊ nō cadūt sb arte. d hijs aūt vnctio docet ⁊ prudēciū ōsiliū hec tho. ¶ Quo ad. iij. pncipale queritur cū oēs debeam⁹ diligē. an eciā pc̄tores dēbeam⁹ diligē Rñ. tho. 2. 2. q. xxiiij. et mgr̄ in. iij. di. xxix. In pc̄toribus duo sunt ōsiderāda scȝ natura et culpa. Secūdū naturā quā a deo habēt capaces sunt btitudinis. ⁊ idō scđm naturā sūt ex caitate diligēdi ⁊ sic debem⁹ eos diligere scȝ optādo eis vitā etnā paciēciā d pc̄tis iusticiā. ⁊ alia bona ad uitā etnā pmouēcia. Sȝ culpa eoꝝ deo ē ōtraria et ei displicet et ē impeditia eoꝝ salutis Et ideo scđm illā ōsideracōem sunt oēs pc̄tores odiēdi. ymo pater ⁊ mat̄ ⁊ filij ⁊ ppinqui ut docet' luce. xiiij. iō p̄s. Iniquos odio habui. vnde gre. in pasto. exponens illud p̄s. pfecto odio oderā illos dic̄ Inimicos dei pfecto odio odisse est ⁊ cp fc̄ti sunt a deo diligere. et qđ faciūt icrepare. p̄uoꝝ mōes p̄mere vite pdesse. Et scđm aug. i sermōe quodā. Esto simil' medico. medicus eni odit egritu dinē ⁊ ut liberet egrotū febrē p seqt'. nolite amare vicia amicoꝝ vr̄oꝝum si amatis amicos vestros. ¶ Capitulū. iiij.

Porro nūc q̄rto vidēndū est d dilectōe pxi ꝛt cadit sb ōsilio d q° tractanda sunt tria fm tria p q̄ dilectō pxi ad pfectōeȝ tēdit ¶ Primo de extēsione dilectōnis fraterne. Secūdo de itencōe eius. Tercō d efficacia seu effectu eius que oia ponit scūs tho. li. d pfectōne spūal' vite c. xiiij. xv. et xvj. Quantum igitur ad primū sciēdū cp in extēsione dilectionis proximi est triplex grad⁹ Sūt eni quidam qui aliquos homines diligunt vl' propter beneficia impēsa. vel propter naturalis cognacōnis vinculū. aut ciuil' amicicie Et iste dilectōnis g̃d⁹ t̄minis ciuil' amicicie coartatur. vnde dn̄⁹ dic̄ math. v. si diligitis eos q̄ vos diligūt quā mercedē hēbitis nonne et publicani hoc faciūt Et si salutaueritis fratres vr̄os tm̄ quid āplius facitis. nōne ⁊ ethnici hoc faciūt. Sūt alij q̄ dilectōnis affectū eciā ad extrāeos extēdūt dū tn̄ i eis n̄ inueniat' aliqđ qđ eis aduersetur. Et tn̄ quidē dilectōis grad⁹ quodā mō sb nature limitib⁹ coartatur. Ois eni homo naturaliter

est ois hois aic⁹ qd ostenditur qr aliu ertate i via dirigit et a casu subleuat. sed qr natualit seipsu magis q̄m aliu hominez diligit: ex eade rone pcedit ut aliquis diligatur. et ei⁹ otrarium odio habeat. ideo osequens est ut infra natural dilectionis limites inimicorum dilectio no comprehendatur ¶ Terci⁹ aut dilectois grad⁹ e ut dilectio pximi ecia ad iimicos extedat. que qde dilectois gradu dn⁹ docz math. v. dices. Diligite iimicos vestros bnfacite hijs q oderint vos. Et in hoc pfectione dilectois dmostrat esse vn oncludit sbdes. Estote ergo pfecti sic et pr vester pfect⁹ e Quado aut inimici dilectio sit necessaria: no osulta solu in pcedeti capitulo patuit Qd aute dilectio inimici sit suma pz qr in dilectonibz alijs ad diligendu mouet aliqd aliud bonum. puta vl beneficiu exhibitu. vel omuio sanguinis vel vnitas caitatis. aut aliqd huiusmodi Sz ad diligedum inimicos nihil mouere pt n solus deus diligutur enim inqntum sut dei. qsi ad eius ymagine facti et ipi⁹ capaces. Et qr deu oibz alijs bonis caritas pfert no osiderat certum boni detrimtum qd ab hostib⁹ patitur. ad h. qp eos odiat: s magis cosiderat diuinu bonu. si eos diligat vn qnto pfecti⁹ viget i homine caitas dei: tato facili⁹ animu⁹ hois flectit vt diligat inimicu hec de tho. ¶ Quo ad secudu sciedu qp secudo pfectio dilectois pximi cosiderat' fm itensioem amoris. manifestu est eni qp qnto aliquid intesi⁹ amatur tato facili⁹ alia pter ipm cotenunt. ex hijs g que homo pter dilectoem pximi dimittit vl cotemnit. osiderari pt an sit pfecta dilectio pximi huioi dilectionis proximi triplex grad⁹ inuenit. Sut eni aliq qui bona exteiora otenut pt dilectoem priorum. du ca vl pticlait. pxis admistrat vl totalit oia ncitatibz erogat prioz. qp vidt apls tag e cu di. si tradidero in cibos paupu oes facultates meas et Can. viij. di. Si dderit ho oez sbam dom⁹ sue p dilectoe qsi nihil despiciet ea vn et dn⁹ h copte de videt cu dic math. xix. Si vis pfcus esse vad et vede oia q hes et da paupibz et vei seqre me vbi oim bonoru exterioru abdicacoem ad duo vidtur ordinare. scz ad dilectoez pxi. cu dic da pauperib⁹. et ad dilectoez di cu dic sequere me. ad idem ecia pertinet si quis damnum in exterioib⁹ rebus pati non recuset pter dilectionez

dei et proximi. vnde apostolus cōmendat quosdam dicens heb. x. Rapinā bonorum vrorum cū gaudio suscepistis. et prouerbiorum xij Qui negligit dānū propter amicū iustus est Ab hoc enim dilectōis gradu deficiūt qui de bonis que hn̄t proximis necitatē habētibus sb̄uenire nō curāt vnde .j. ioh. iij Qui habueit sbstāciā mundi huius et videit frem suū necitatē hn̄tem et clauseit viscēa sua ab eo: quō caritas dei manet
d in eo ¶ Secūdus aūt gradus dilectionis est vt aliqs corpus suū laboribus exponat propter proximorum amorē cuius rei exēplum apl's in se ostēdit dicēs. ij thessa. iij. In labore et fatigacōne nocte et die opantes ne quē vrm grauaremus Ad idem refertur Si qs tribulacōes et psecucōnes propter proximorum amorem pati nō recuset. vnde et apostolus. ij cori. j. Siue tribulamur pro vra exhortacōe et salute. Et ij. thi. ij. dic. Laboro vsque ad vincula qsi male opans sed verbū dei nō est allegatū. iō oia sustieo propter electōes ut et ipi salutē osequātur. ab hoc autē gradu deficiūt qui in delicijs nil obmitterēt quia aliqd incōmodi sustinerēt pro aliorum amore Cōtra quos dicit amos. vj. ve qui dormitis in lectis eburneis et lacuitis in stratis vris. qui comeditis agnum de grege et vitulos de medio armēti. qui canitis ad vocem psalterij sicut dauid. putauerūt se habere vasa cātici bibētes in phialis vinū. et optio vngēto delibuti et nil paciebātur super otricōe ioseph. et ezech. xiij. di. Nō ascendistis exaduso neque opposuistis vos murū pro domo isrl'. ut stāetis in plio in diē domini ¶ Tercius aūt gradus dilectōis est ut aliqs aiam suā pro fribus suis ponat. j. io. iij. In hoc cognouimus caritatem dei qm̄ ille pro nobis aiam suā posuit et nos debemus pro fribus aias nras ponere. Vltra hūc aūt gradū dilectōnis intendi nō pt. vnde ioh. xv. Maiorem hac dilectōnē nemo habet ut animā suā ponat quis pro amicis suis vnde in hoc pfectio fraterne dilectionis constituitur Tamē animā idest vitā corpalem non vitam anime que deus est que aufertur per pctm mortale: ponere pro proximorū salute cadit sub necitate pcepti in ar. necessitatis puta si qs videret aliquē ab infidelibus seduci deberet se mortis piculo exponē ut eum a seductione liberaret Sed vt aliquis extra hos casus necessitatis pro salute aliorū mortis periculo se exponat pertinet ad perfectionem iusticie vel consilij Cuius exēplū c

ab apostolo accipe possumus qui dicit ij. cor. xij. Ego autē libentissime impendar et sup impendar ipse pro aiabus vestris glo. pfecta caritas ē ut quis patus sit pro fratribus mori habet aūt quandā similitudinem mortis cōdicō seruitutis. que mors ciuilis dicitur ideo ad eādem pfectōem dilectōis ptinē videt. qp aliqs seipm seruituti sbiciat pter pximi amorem et qp se mortis piculo expōnat licet hō pfectius videatur esse qr hoies naturalit magis mortē refugiunt. Omnia tho.

f ¶ Quo ad terciū cōsideratur eciam frne dilectōnis pfectō ex effectu Quāto eni maiora bona pxis impendimus tāto p fectōr dilectō esse videt. Sūt aūt cca hoc eciā tres gdus considerandi. Sunt eni quidā qui proxis obsequiūtur in corpalibus bonis puta qui vestiūt nudos pascūt fāelicos et alia opera misericōdie huiōi infirmis ministrāt que sibi dñus rputat exhiberi ut pt3 Math. xxv. Secūdo sūt aliq q bona spūalia largiūtur. que tam nō excedunt condicōnē humanam. Sicut qui docet ignorātē cōsulit dubitanti et reuocat errātem de q cōmēdatur Job. iiij. Ecce docuisti plurimos et mānus lassas roborasti vacillātes firmauerit smones tui et genua tremētia cōfortasti ¶ Tercio sunt eciā alij qui bona spūalia et bona sup naturā et racōnem g excedēcia proximis largiunt scilicet doctrinā diuinoru mau ductionē ad deū et spiritualiū sacramētoru cōmunicacionē de hijs bonis fac mēcōnē apostolus gal. iij. di. Qui tribuit nobis spiritū et opat vtutes i nobis. Et secūda thessa. ij. cū accepistis a nob verbū auditus dei accepistis illud nō sic vbū hoim s sicut est vere verbū dei huiusmōi igit bonoru collacō ad singularē quādā pfectō3 ptinet fraterne dilectōnis qr per hec bona homo vltimo fini coniungitur in quo summa hominis pfectō osistit. pfectō hec ostēdit Job. xxxvij. vbi dicit. Nunqd nosti semitas nubiū. magnas pfectas sciēcias. p nubes aūt sm beatū augustinū. sancti pdicatores itelligūt. habēt ille nubes seitas subtilissimas sc3 pdicacionis vias et pfectas sciencias dū se suis meltis nichil esse sciūt qr ea q pximis impendunt sup istos existūt Addit aūt ad hāc pfectionē si huiusmodi spiritualia bona n vni tantū vel duobus s toti mltitudini exhibēt. Quia sm philosophū bonū gentis perfectius est et

diuinus q3 bonū vni⁹ hec omia tho.

¶ Capitulū Quītū

Quartū p̄ceptū qd̄ p̄mo loco sb̄ p̄cepto dilectiōis p̄ximi ɔtinetur Exod· xx· sic ponit᷑ Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā vt sis lōgeuuſ ſup terrā. Ubi notād̄ p̄mo q̄ p̄ter patrē noſtrū q̄m quottidie iuocam⁹ i oracōe dominica: adhuc triplices ſunt patres quos honorare debem⁹. Primo carnales h̄. Scd̄o ſpirituales p̄lati d̄ quoꝝ numero fuit ap̄lus dicens· j. corin· v. Ego p euāgelium genui vos Tercō ptātes tēp̄ales ſeu domini· vn̄ ſbi naaman. iiij. r̄gū v· ei dixerūt· Pat᷑ ſi rē grandē dixiſſet ꝓpheta certe facere debueās. De p̄mis pentibꝫ p̄mo tria ſūt notāda Primo quibꝫ modis filij pētes debēt honorare Secūdo quibꝫ modis honorē debēt eis exhibere. Tercio quottupliciť conť p̄ceptū hoc ɔtigat peccaᷓ. Quātū ad primū q̄ ſtricte hoc mandatū ſit ſuādū docz p̄mo violāciū dira maledictō nā geñ· ix· Cam deridēs p̄ris ſui vereda i ſemine ſuo maledēt⁹ ē geñ· xlix. Ruben licz eſſet p̄mogenit⁹ iacob cū b̄ndicturꝰ alijs iſti dixit· n̄ creſcas quia aſcēdiſti cubile p̄ris tui. Eſau venator ⁊ parū in tabernacul᷑ inhabitans benedictionē p̄mogeniture p̄didit quam iacob matri obediēs inuenit geñ· xxv· ⁊ xxvij· Secundo idem ſuadet vite filiorū abbreuiacio· nā deu· xxj. Si genuerit homo filiū contumacē et ꝓteruū qui nō audiat patris vel matris iperium apprehēdent eū ⁊ ducēt ad ſeniores ciuitatis illi⁹ et ibi accuſabunt eū de comeſſacōibꝫ luxurijs et cōuiuijs ⁊ lapidabit eū oīs populus ſentēcia ē ibidē. Sic duo filij heli cōrepti a patre nec emēdati fōtes vna die occiſi ſūt in bello capta archa .j. re· ij. ¶ Tercio idem ſuadet multiplex natorū benedictionam hic in precepto illo ſpecialiť longitudo viuēdi in p̄miū ꝓmittitur ſupple ſi filio valet ad ſalutē vel ad cōmodū mai⁹ Si enim nō ad hoc valeret diu viuere plaga eſſet diu viuere nō p̄miū q̄ diu i peccatis viuētes pei⁹ dānāt᷑ Et p oppoſitū diu bene viuē b̄nficiū dei magnū eſt Sic ſem fili⁹ noe q̄ patrem honoraueāt· q̄ ſem videt᷑ fuiſſe ſecūdū multos melchiſedech rex ſalē quē ɔſtat diutiſſime vixiſſe vicz annis pluſquā ſexcentos ex geñ xj. Qd̄ eciā p̄z in b̄ndcōnibꝫ ioſeph q̄ p̄r omnibus filijs p̄dilexit eo q̄ obediens fuerat in arduis vt patuit i exitu vltio ad paſcua

versus fres hic in qm ioseph qntā materiā paciēcie castitatis· qntā potēciā adeptꝰ sit et semē eiꝰ pꝫ geñ· xxxvij· xxxix xli· ꝛ· xlij· multiplicit ¶ Quarto idē docꝫ filioꝝ iudeoꝝ ꝛ erga pntes pia bonoꝝ prouisio ꝗ hūiliacō· nā dauid saul diu ī psecucōne māsurꝰ ī eiusdē pncipio sollicite mrem ꝛ prem ꝯmdauit rgi moab· j· Rñ· xxij rechabite cū liberis ad iussum pris eoꝝ ionadap ī ꝑpetuū nō bibert vinū domū ñ edificauerūt semtē nō serebāt· vineā ñ plātauerūt et solū in tabnaculis māserūt nisi in necessitate guertaꝝ· ieremie· xxv· iō pre cūctis israhelitis laudāt a dō Sic eciā pfectōis exemplar ihs erat sbditꝰ illis scꝫ pntibꝫ Et in mōtis agonia de mre sollicitus virginē virgini cōmendauit ioh· xix· ¶ Quito idem docet paganoꝝ mltiplex erudicō· ut docꝫ valeiꝰ libro qnto p pluā exēpla Nā filia quedā cuiꝰ mr icarterata ꝛ fame necāda iudicis cōsensu obtinuit ut mrem visitaret p custodes tñ pꝰ qsita ne alimētū afferrꝫ q filia matrē diu lactās· tādē p custodes explōata ē mreꝫ alere qd cū iudex pcepisset vite mre filie dauit ī pietatis munꝰ ꝛ locꝰ ꝯsecratꝰ dijs a populo ut alij scribūt· Item ibidem

valeiꝰ dic̄ dō Coraliano romano qui cū a romanis pro scriptus rex alioꝝ factus esset· et rōanis nullatenꝰ nec pcio nec dotibꝫ recōcialai valeret· veniente ad eum de roma mre statim a filio obtinuit romanis pacē Itē ibidē dō filio cresi regis refert ꝙ cū filiꝰ eiꝰ mutꝰ viderꝫ ab alio quodā prem debē occidi nec ligua nec vibꝫ hūc patrem esse demōstrare posset· impietatis munꝰ ligua eiꝰ soluta ē· ꝛ locutꝰ est hūc patrem ꝛ alia clare eloquēs in mltoꝝ stuporem ¶ Sexto idē suadēt creature irracōnales celi aues Nā ut di· am· exameron· v· ciconie pie aues pntes senes nudatos· pluīs tegūt· fouēt alis ꝛ nutriūt alimētis. Et ibidē di ꝙ admiranda est cornicis clemētia. Nā cū pntes p lōgeuā senectutem plumaꝝ tegmie ꝛ alaꝝ regimie miorari contigit· cornices iuniōes ꝑ̄prijs pēnis eos fouēt ꝛ collcō cibo pascūt· qñ eciā pntes eoꝝ senescūt eos fultro alaꝝ suaꝝ subleuāt et advolād exercēt ut in pristinos vsus mēbra dissueta reuocēt ꝛ reducāt ut dic Bartho· ī de ꝑ̄prietatibꝫ reꝝ· et solū ut hystoiogphi ponūt vultures parentes fame pire sinūt ꝛ ut rfert vil· ī dō apibꝫ ptesēba a apes iūiōes nō ī ope tm

sed eciã infetuc᷑ iuuãt mr̄es·
g ¶ Septimo illud docet insen
sibiliũ exẽpla. vnde pe rauen̄·
Tolle radiũ a sole et non lucet
Riuũ a fõte ⁊ desiccat᷑·ramũ
ab ãbore ⁊ arescet.mẽbrum a
corpe ⁊ putrescet.sic sepa fi-
liũ a deuocõne paterna et iam
nõ est filius sed collega istoꝝ
d̄ qb᷑ dr̄· vos a patre dyabolo
estis et opa p̄ris vestri vultis
h pficere ¶ Quo ad.ij.p̄ncipa-
le notãd̄ ̄fm tho.2.2.q· Cxxij·
licȝ in hoc p̄cepto exprimatur
solum honoracio pntum in illa
tñ honoracõe intelligitur mã-
dari sustẽtacõ eorũ et quicq̄d
aliud a suis liberis ipsis debi-
tum est Sic interp̄tatur xp̄s
math·xv·et sup illo ephe·vj
Honora patrẽ tuum et matrẽ
tuam dicit glo·Iubent̄ paren
tes honorare idest obsequium
pietatis ⁊ reuerẽciã exhibere
ac necessaia ministrare Cõsistit
aũt reuerẽcia exhibẽda parẽ
tib᷒ ̄fm alex.de halis in trib᷒
Primo in affectu ut liberi pa-
rẽtes amẽt· eis bõa optent p
eis orẽt.et ex iõ timeãt eos ac
reuereãt᷑ ⁊ offensaȝ eoꝝ caue
ant ꝓpter ptãtẽ quã a deo i fi
lios habẽt quorũ sũt p̄ncipia
p᷒ deũ Secũdo ɔsistit i signo
exteriori et reuerencia q̄ fit as
surgẽdo.sup̄ se locãdo.verbũ
porrigẽdo loquendi ⁊ similib᷒

Tercõ cõsistit i effectu ut eis
obediãt in oibus saltem que p
tinẽt ad vtilitatẽ ac nccitateȝ
rei familiais ⁊ que ptinent ad
bonos mores q̄ saluti sunt ne-
cessaia ̄fm illud ephe·vj. Obe
dite filij pntib᷒ vestris in dño
idest ̄fm iusticiã et fidẽ dñi dei
et coll·iij·Filij obedite pntib᷒
vr̄is in oib᷒ idest ut p̄us expo
situm est Quarto ɔsistit in su
stentacõne eoꝝ fienda p tria
verbo p cõsolacões.facto per
ministeria corpalia vbi op᷒ est
et dono tpali q̄m iustũ enim ẽ
ꝙ pntes pueros d̄biles nutri
ant.tã dignũ est ut filij fõtes
pntes debiles iuuent ¶ Dubi i
tatur ẽca hoc p̄mo vtrũ homo
magis debeat diligẽ p̄reȝ quã
mr̄eȝ·hãc questiõem mouet se
neca li.declamacõnum vicȝ an
fili᷒ pci᷒ teneat᷑ alere p̄rem
q̄m matrẽ Sub hoc casu.Qui
dã pr̄ a piratis captus ad fili
um mittit ꝓ auxilio habẽdo ß
mr̄e ceca domi manẽs nec ha-
bẽs aliud auxiliũ q̄m filiũ cũ p̄
cipit manere.eo ꝙ vtrũc᷑ iu-
uãe ñ posset·q̄m ergo iuuabit
fili᷒ Seneca fortiter ãbas p
tes roborat ß ñ soluit·legiste
tñ rñdent instit·de patria po
testate i glo·ꝙ cici᷒ hẽat pa
treȝ alere qr ex legis p̄sũpcõe
ut ɔmũit pl᷒ fili᷒ spectat hr̄e a
p̄re· Et tho.2.2.q.xxvj·ar.x·

dicit q magis tenetur dilige
re prez Quia dicit btūs iero·
sup ezech. q post deū oim pa
trē dilig de℥ ē pr· a postea ad
k dit de matre ¶ Ubi notād q
i istis cōpacōibus ut qdaz dicūt
quos tho· nō reprobat hoc qd
h dicit intelligendum est per
se ut vicz itelligat esse qstio
de patre iqntū pat est· An sit
plus diligend℥ matre inqntū
mat est · pt eni subdit tho· in
oib℥ huiōi tāta esse distancia
virtutis a malicie ut amicicia
soluatur vl minuatur vt dicit
phs· viij· eth. Et ido ambro·
dic· q boni domestici sūt mal
filijs pponēdi· sed p se loqndo
pat magis diligēd℥ ē qz mat
Amāt eni pr a mr ut pncipia
qdā natural origis · pat autē
hz excellēcōrē pncipij racōem
qm mat qr pr est pncipiū per
modū agētis· mater autē per
mod paciētis a mateie Et ido
pr p se loquēdo est magis dili
gēd℥ Tn h spēs amicicie de q
nūc loquim ē amicicia q dbet
patri a matri sm gnacōis ra
cōem· est ei alia spēs amicicie
q diligi℥ amātē Alia q gnan
tē Pri ia spē possum℥ pl℥ diligē
vnū· secūda spēaliū Nā mres
naturalit plus diligunt filios
qm pres ppt tres rōes Primo
qr plus laborāt in eoz genera
cōe vn ponūt ibi magis de suo

Secūdo qr magis sciūt q sūt
sui filij qm pres. Tercō qr sta
ti natos secū tenēt a nutriūt.
nō aūt pres sic a ōsanguieos
cū qbus magis nutriti sum℥ vl
ōusati apli℥ diligim℥· qr amici
cie naturali adiungitur amici
cia socialis. Et hoc totū redit
ad hoc q pl℥ ponit mat de suo i
filio qm pat· sed plus d eo qd
filius est ponitur a prē quam a
matre· qr pater dat virtutem
formatiuā q est disposicio ad
nobilissimā aie rōal fomā. ma
ter vero mateiā· a ideo natūa
lit h plus prez diligit· a ōsan
guineos ex pte pris hec d tho
¶ Dubitatur secūdo an filij a l
filie in reuocacōe votoz a pn
tibus attēptatis dēant obedire
Rn· sm tho. 2·2· q lxxxviij· q
filij a filie sb pntū vl tutoz d
gētes tutela sūt i stat tripli
ci Quidā q nōdū hnt vsū racō
nis· a tales qntūcūq ante ōsi
non possunt aliquid vouere· qr
non possunt deliberare Alij aūt
sunt q ante annos pubertatis
id est masculi an decimumqrtū
annum femelle an duodecimū
attigerūt vsum rōis Et tales
pnt qntum in ipsis est vouere
sine pcto· sed votū eoz pt irri
tari p pntes· quorum cure re=
manent adhuc sbiecti· que re
uocacō eciā sine pcto fieri pt a
pntibus vl tutoibus Rō qre nati

vouentes non peccāt qr iplicite sbīntelligitur si pntes consenserint· Racō quare pntes reuocādo nō peccāt qr vtūtur iure suo· Quātūcūq3 tn̄ pfati filij añ ānos pubtatis sint doli capaces nō possunt obligai voto solemni religiōis pter ecc̄ie statutū qd rspicit id qd in pluribus accidit Tercō sūt qui vouent post annos pubtatis et tales si sūt libere odicōnis q̄ntū ad ea q̄ sunt sue potestatis et sue psone pn̄t se obligāe voto religiōis vl' simplici vl' solēni sine volūtate pntū· et eadē rō ē de alijs votis et otrahere pn̄t non sunt aūt sue potestatis tales semp quo ad dispensacōem domesticam· idcirco non possunt aliquid vouere quod sit ratum sine osensu patris ¶ Dubitatur iij· an filius teneatur obedire pntibus cānalibus q̄ntū ad oia· Rn̄· tho· qdli· ij· q· v· ar· j· qp non sed in quibusdā· nā cū obediēcia prelato debeatur ad illa se extendit debitum· obediēcie ad q̄ se extendit ius placōnis· habet aūt pr̄ carnalis ius placōnis i filiū· pmo quidē q̄ztū ad domesticā cōsuacōem· Sic eni ē pr̄ familias in domo sic rex i regno· vnde sicuti sbditi regis tenentur obedire regi in hijs q̄ ptinent ad gubnacōez regni

ita eciā filij et alij domestici tenentur obedire pr̄i familias in hijs q̄ ptinēt ad dispēsacōem dom9· Secūdo q̄ntū ad morz disciplinā· vnde apostolus dic hebr· xij· Patres quidem cārnis nostre habuimus eruditores et obtēperabim9 eis Debet eī pr̄ filio eciā disciplinā ut phs dicit In hijs ergo tenetur obedire filus patri carnali et non in alijs· vnd illud coll· iij Filij obedite pntibz vestris quo ad omnia· intelligitur omnia ad q̄ se ius placōis extēdit iō eciā nō exhibet irreuerēciā pntibz qui eis non obedit in hijs in q̄bus eis obedire non tenetur· ¶ Quo ad· iij· pricipale patet ex pmissis qp multipliciť nati peccāt cōtra hō pceptum in pntes Primo qui parētes irridēt pauperes aut dbiles· terreat hos maledictō cham geñ· ix· Secundo quidaz pn̄tes duris verbis contristāt otra apostolū dicentem· j· thi· v· seniorem ne increpaueis sed obsecra ut patrem· iuniores ut fr̄es· an9 ut matres· iuuenculas ut sorores in omni castitate· Tercio alij parētibus maledicunt oť illud exodi· xxj Qui maledixerit patri et matri morte moriať· Et exod xx· Qui maledixerit patri vel matri extiguetur lumē ei9 in medijs tenebris et

moriet' i pc̄tis suis ec̄. Quarto q̄ morte᷑ parētum suoꝝ optant ex eoꝝ odio aut appetitu hōris vl' hereditatis. vn̄ puerbioꝝ ix. Qui affligit patrem erit ignominiosus ⁊ i felix. Quinto q̄ pn̄tib⁹ paupib⁹ vl' idigētibus non ministrāt p posse cōtra illō eccīastici tercō fili suscipe senectā p̄ris tui ⁊ si dēficerit sensus ei⁹ p sapiēciā vl' impaciēciaȝ supp. veniam da illi Sexto q̄ non obediūt ꝫ p tue r̄ calcitrāt i hījs vicȝ q̄ ptinent ad patris imperiū q̄ iubētur lapidai vbi sup̄ Septimo q̄ manus violentas in eos iiecerint Cōtra quos exodi. xxj. Qui pcusserit patrē vel matrē mōte moriatur Octauo q̄ parētib⁹ defūctis p suffragia nō sbuei unt cōtra quos puer' xix. Qui affligit p̄reȝ erit ignominiosus ⁊ i felix ¶ Dubitat' p° q̄re o
huic p̄cepto additur pmissio p̄mij pl⁹ q̄ȝ altei mādato Rn̄. ꝭm alex. de halis i suo tercō ⁊ alios p̄mo ut ad sustētacōem pn̄tū alicerent' filij ex p̄mio queadmoō pn̄tes alliciūt' ad nutr̄cōem filioꝝ ex natura Secūdo q̄ ꝯgruū ē ut vitā ptelātes i pn̄tib⁹ filij tales eciā recipiāt lōgitudīneȝ vite i seipis Tercō q̄ p̄cepta dāt' ō eis q̄ i q̄busdā hō n̄ incliatur aut modicū. Sed adsubueniēō filijs

pn̄tes iclināt' multū et ꝯuerso modicū ¶ Jdō necē fuit mādari sic videm⁹ eciā q̄ trūc⁹ puidet ramis n̄ ramj trūco. Corp⁹ mēbris n̄ mēbra oīa corpi. sol radio nō radius soli. fons riuo nō riuus fonti ¶ Dubitatur secūdo vtꝝ aliq̄s p̄cepto p̄ris possit cōpelli ad matrimoniū cōtrahēdū. Respō. tho iiij. scrip. distinctōe. xxix. ar. vl. Cum in matrimonio sit quedam seruitus ꝑpetua : pater n̄ potest cogere filiū ad matrimoniū per p̄ceptū cū sit libere ꝯdicōnis sed p̄t eū inducere ex racionalibili cā. et tūc sic se hȝ fili⁹ ad cāȝ illā ita se hȝ fili⁹ ad p̄ceptum p̄ris ut si rō illa cogat ō necītate vl' ō hōestate et p̄ceptū sibi' cogat alias nō hec tho. ¶ Dubitat' t cō vtꝝ i vitis pn̄tib⁹ fili⁹ possit itrare religionē Rn̄. tho. q̄oli. ix. q. v. a. j distiguēdō ē q̄ a iste q̄ hȝ ꝓpositū itrādi religiōeȝ videt se i seculo nō posse viuē sine pc̄to mōtali vl' nō de facili. Si timȝ sibi de piculo pc̄ti mortal' cū magis teneat' saluti aīe sue puidere q̄ȝ cōpali necītati pn̄tū n̄ tenet' in sc̄lo remanere Si aūt videt se posse i seculo ꝯūsai absq̄ pc̄to adhuc distiguēdū est q̄ aut sine eius obsequio pn̄tes nullo modo viuere possunt ⁊ sic tenetur eis ꝓuire ⁊ alia opa ꝑfectōis

p̄termitte͂ ⁊ peccaret eos dimittes· si vero sine ei⁹ obseq̄o pn̄t pn̄tes aliq̄liter viuere nō aūt honorifice non ꝓpt̄ h̄ tenetur opera pfect̄ois dimitte͂. sec⁹ aūt ē in illo qui iā religionem intrauit quia cum iā sit mortuus mūdo ꝓpter ꝓfessiōem solutus est a lege q̄ in mūdanis obsequijs pn̄tib⁹ tenebatur fm doctrinā apl̄i ro. vij. i ill' aūt sp̄ualibꝫ puta orōnib⁹ et huiōi eis tenetur fuire Et hoc q̄d dictum est de introitu religiōis p̄t dici eciā de obſuācia virginitatis et de alijs opacōnibꝫ pfectōnis· hec tho. dubitatur· iiij. vtꝝ ille cui⁹ pat̄ non p̄t sustētari a filio n̄ ↄtrahendo accipiat dotem vn̄ pr̄eꝫ nutrire possit· teneatur ↄtrahere ut pr̄em sustentet· R̄n̄· tho· eodē ar· Casus ꝓpositus nō videtur de facili possibil'· vix eni contingere p̄t qui quis pn̄tes sustentare possit absqꝫ mr̄imonij contractu saltem manibus opando et mēdicādo Si tn̄ h̄ ↄtigeret esset idē iudiciū de v̄ginitate seruāda in isto articulo ⁊ d̄ alijs pfectōis opacōnibꝫ sic ē de introitu religiōis ut p̄us dc̄m ē. hec tho·

¶ Capitulū· Sextum

De honore secūdo patri vicꝫ sp̄uali exhibēdo vidēda sūt tria Primo vidēdum ē q̄m stricte mādatū sit p̄latis sp̄ualib⁹ obedire· Secūdo in quibꝫ sint et q̄liter honorandi· Terciō quot modis ↄtra eos hoc p̄ceptum non seruetur ¶ Quātū ad ·j· notād̄ q̄ pat̄ sp̄ualis est quicūqꝫ p̄latus reḡes in sp̄ualibꝫ aliquē quē doctrina euangelica gn̄auit vel hꝫ nutrire p̄serti si eucaristie sacramētum vel alia sibi ministrat spiritualia. vt sūt papa ep̄us plebā⁹ ⁊ vices coꝝ gerētes ↄfessores p̄dicatores abbatisse p̄orisse vn̄ apl's· j. cori· v. Ego p euāgeliū genui vos de hijs intelligitur illud mandatū apostoli obedite p̄positis vestris ⁊ subiacete eis· ipi ei puigilāt quasi rōeꝫ p aiabus v̄ris reddituri ut cum gaudio hoc faciāt nō gemētes· d̄ hijs xp̄s ait luc̄ x. qui vos spernit me spernit· Et ut nō solū bonis ꝫ eciā malis obedire debeam⁹ docet math̄· xxiij. xp̄s vbi sic d̄r· ihesus locutus ē ad turbas et ad discipulos suos dicēs. super cathedrā moysi sedebūt scribe ⁊ pharisei· Oia ergo que cūqꝫ dixerit vobis fuate ⁊ facite scd̄m vero opa coꝝ nolite facere. dicūt eni ⁊ nō faciūt· et ad id debuit apte Exēplū i vitas patꝝ vbi d̄r q̄ ad quendā solitariū venit q̄dā p̄sbit' cuiusdam basilice vt consectaret ei

oblacōem ad ꝯmūicād· quidā autē venit accusans sacerdotē apud solitariū· venit ergo p̄sbiter quadā vice volēs consecrare oblacōem id est celebrare missam Sȝ solitari⁹ pulsanti non apperuit et sic sacerdos discessit ⁊ vox ad solitariū Ecce tulerūt sibi hoīes iudiciū meum Et fact⁹ ē velut in excessu mētis solitari⁹ videbat q̄ q̄si puteū aureū fitulā aureā ⁊ funē aureū aquāqȝ valde bonā· haurire aūt vidit q̄ndā leprosū ⁊ refūdētē in vas vidit igitᷣ h̄ solitari⁹ et cupiebat bibē ꝭ noluit ꝓpt̄ leprosū q̄ hausit Et vox· cur nō bibis· nam iste solū hausit nichil iq̄nauit· Expgefact⁹ solitari⁹ misteriū itellexit ⁊ mittēs ꝓ sac̄dote sic̄ p̄us erat solitus ab eo oblacōnē sūpsit

b ¶ Sed queritur in q̄b⁹ layci teneātur suis p̄latis ecc̄iasticis obedire· R̄ndet vl· li· vj· ti· iiij· ca· xv· Layci non tenētᷣ p̄latis ecc̄iasticis obedire nisi in hijs ad quorū obseruācīā se i baptismo obligauerūt scȝ ut teneāt vetam fidem cū opib⁹ ⁊ abrenūciāte sathane ⁊ omnib⁹ pompis et opib⁹ ei⁹ et ꝑ cōsequens quantū ad omne peccatū vitandū et sp̄uale bonū ꝓsequēdū In alijs autē actibus non s̄bduntur eis n̄ quātū ad ista ꝑtinere seu re

duci ꝑnt ¶ Quo ad secundum c p̄ncipale notādū q̄ honor debit⁹ p̄latis ecclesiasticis ꝑ mlᷓta est exhibēdus p̄mo ut bonū eis corde optem⁹ ⁊ nōnūq̄ȝ ꝑ eis orem⁹ ne ꝓpter peccata s̄bditoꝝ prelato gracia verbi di s̄btrahatur· q̄ȝ dicit gregoi⁹ sup ezech̄· ome· xij· Aliq̄n ꝓpter malos auditōes boīs tollitᷣ s̄mo doctoib⁹ aliq̄n vēo ꝓpt̄ bonos auditores datᷣ s̄mo doctorib⁹ eciā mal⁹ Beniuole valꝫ se habuit dd̄ erga letalē inimicū saulē p̄us vnctū regē et iā a dō abiectū n̄ obstāte q̄ i r̄gē iā vnct⁹ esset dauid· q̄ȝ a ci saul vnct⁹ dn̄i fuit māsuetissime se ad eū habuit dauid ut ptȝ p̄mo R̄ḡ ca· mltis· q̄nto pl⁹ ad sac̄dotes ecc̄ie septēplicitᷣ deo cōsecratos nos beniuole bȓe dēm⁹ itē aliq̄n ꝓpt̄ pc̄a ꝓplī de⁹ ꝑmittit r̄gre ypocritā· iob xxxiiij· q̄ȝ erit sic ꝓplus sic sacerdos· ⁊ sic s̄u⁹ sic ⁊ dn̄⁹ ei⁹ ysa ie xxiiij· gͦ ad h̄ malū euitādū optād̄ s̄bditis est nedū pastor ꝑ abrupta ḡdit̄ grex in p̄cipitium labatur ut greḡ· dic̄

¶ Scd̄o sub diāstudē dn̄t ut e bōa d̄ p̄latis dicūt ⁊ eos hōrēt vl̄ d̄ eoꝝ mal⁹ taceāt n̄ vbi locū hȝ fr̄na correctō et mō licito speātᷣ emēda· rō q̄ȝ illd̄ ad quēlibȝ fieri d̄bet ergo plus c̄ca p̄latum· nam de omni vbo ocōso

reddituri sunt racōem ut vei tas ait qntopl⁹ de malo et plato detrahēdo · alias nichil seqt nisi ifectō populi et pctm ipsium Tercō tenentur subditi eis ad reuerēciā gestuū pter excellēciā status eorum et dignitatis et tales sm magis et mi⁹ vn̄ apl's · j · thi v · Qui bn̄ presunt psbiteri duplici hōre dig habet maxime q laborāt i verbo puta decimis et oblacōnibus oīnibus hōrandi sunt plati eccia stibus et doctria Quāto dōis et obuē ac aliis eorum viribus qr talia sunt eorum stipendia ad sustētacōez vite eorum ōdiata · Et illud pbat apl's · j · cori · v · p⁹ pfata vba imediate sbdēs · scriptū ē n̄ ifrenabis os bouis triturantis · dign⁹ ē eni operarius mercede sua vn̄ et math · x · idē dr dign⁹ ē operarius cibo suo hoc eni dixit qn̄ misit discipulos ad pcristēdū populis vbo et smonibus · Racō ē qr infinitū sūt meliora spūalia tpalibus · j · cori · ix · Si nos vob spūalia seminamus n̄ magnū est si nos carnalia vr̄a metamus · Quito debet honorari i mādatis q pcipiūt ut in vitādis excōmūicatis suandis festiuitatibus et huiōi Quo ad · iij · pncipale notād q tot mod et plurimis pt dehonorari platus ecclesiasticus quot modis honorari ·

Primo iuidentes platis q ad psonā · Scdo q eis detrahunt leuiter et multiplicit infamando vel maledicūt ɔt illud apli actu · xxiij · pncipē ppli tui nō maledices · Tercō q eos gesti b⁹ dhonestāt sine rōnabili cā ut cū eis ludētes illicite luxuiātes Et sic chā verēda morum pr norum et dfectuosorum dtegētes ɔt illud exodi · xxij · Dn̄s non detrahes et pncipem populi tui nō maledices · Quāto q eis debita i decis oblacōib⁹ et aliis sbtrahūt et iuribus eorum cōt illd mal · iij · dicit dn̄s · iferte oēz decimaz i horreū meū ut sit cibus in domo mea Et ecci · xiiij · Fili si hēs bn̄ fac tecū et do dignas oblacōes offer · Qnto q pcepta platorum ɔtēnūt in hiis in q b⁹ obedire tenētur ut in excōmūicacōibus suādis pcipue scēmris eccie Et qui diebus dn̄icis cōtēnūt audire missas et aliis festiuitatibus et interesse dīms sm eccie ordinacōez et pcepta et ieiunia ab eis rite iussa trāsgrediūt Capitulū · viij ·

De terco prīe vicz plato seculari hōrādo tria ponētur Prio qm necē et rōabilit sint honorandi · Secūdo i qbus sint honorandi · Tercō quot modis ɔt eorum honorē fiat et ɔtra hoc pceptū Quātum ad · j · notandum q pres

secularium personarum sūt omnes videlicet qui gubernare habent aliquē vel aliquos de secularibus ī foro eorūdē Sic igitur paterfamilias ē pat vxoris filiorum famulorum et domū ihabitanciū. sic pnceps vel signifer seu capitaneus pater ē sbditorum sibi. sic magister suorum scolariū Et rex suorum ī rgno et consiliū cū magistrociuiū oim ciuiū Subditos autē obedire quia necē sit suis platis et prib⁹ pfatis. pmo docet ymo impat scriptura. secūdo scorum exempla Tercio phorum documēta. Quarto eciā irronaliū fcā. et qnto nō

b sencienciū regimīta ¶ Pma quo ad pmū xps ait Reddite que sūt cesaris cesari Math. xxij. hic petrus. pma pet. ij. dicit. Sbjecti estote omni huane creature ppt deū siue rgi quasi pcellēti siue ducibus qui ab eo missis ad vidictā malorum laudē vero bonorum. paul⁹ eciā ad rō. xiij. q ptati rsistit di odiacōi rsistit docet. ij. illd scorum exempla nam xps tbutū p se et petro ex piscis misteio tbuit math. xvij. nec pilatū platū vel iudicē xps negauit cui ait nō hres in me ptatē vllā n tibi datū fuisset dsup ioh. xix. pau. ad cesarē appellauit et iudices iuocauit ī fidles ut pz actu. xxv. mauricius cū suis socijs ydolat's dyocleciāo et maxiano ipatoib⁹ militarē n renuit vbi do vēo n oficiū ipauit Ex qb⁹ ec ptz q tā mal⁹ qz bois platis obediēdū ē ut pz p pcedēcia Et p dauid qui veneat⁹ ē saul n dū depositum publice p deū vel ppl'm. vn pma pet. ij. serui sbditi estote ī timore dnis et n tm bois et modestis s eciā discol⁹ ptz tcio p phira documēta nā aristotoles yconomicorum librum pregimie dom⁹. Et libros politicorum pregimine ciuitatū et rgnorum elegātissime oscripsit sic plūa exepla ponit valeri⁹ et cetei. ¶ docz idē qr

c to tā bestialiū hoim qz irroaliū vita. vide⁹ ei pdoes vni obedire. sic et latroēs qz sine obediēcia nulla pax pseuēat sic gal l⁹ gallias rgit gr⁹ grues rex apū apes et caput mēbra ī corpe. et tha exacte suis platis obediūt. Quinto idē ptz eciā in nō sencietib⁹ in toto eciā vniūso de⁹ ordiauit ignobiliōa debere obedire nobilloribus. sic angelus p est hoi aia corpi celestia terrenis et hūidis luna et omi terre cū suis vegetabilibus p est sol ¶ Quo ad ij. pn

b cipale notādū q sbditi seculares debēt in quiqz honorare suos prelatos. primo bona eis optādo et dm p eis orādo vn. j. thi. j. Obsecro fieri oroēs p p rgib⁹ et hijs qui ī sblitate sūt

Subditi seculares debent in quinque honorare suos prelatos

Et baruch. j. Orate pro vita na
buchodonosor. Rō ē qr ꝓpter
pcta ppli aliqñ ypocrita dat
popul. Et ſm greg. qr plati
aliqñ nō corrigūt populum Jd
circo ipi plati infatuāt et pec
cāt et pplus punit. ij. re. vlti
mo vbi dr de dauid qui pecca
uit et tñ popul9 punitus fuit.
orare ergo oportet pro prelatis
Secūdo honorādi ſūt verb ut
bōa d eis ſbditi referāt Rō qr
qñ illud nō fit pplus ei9 recal
citrat eciā ilicitis ⁊ ſic turbat
reſpublica. Et ſepe ea q appa
rēt maleface vel obmitte pla
ti ipi talia emēdare nō valent
vl pplus iudicās errat temea
rie iudicādo iō paul. ait actu.
xxiij. Scriptū ē pncipē popu
li tui non maledices. Tercio de
bēt geſtib9 honorari ſeſſioib9
et alijs licitis. j. pe. ij. Deū ti
mete rgē honorificate. quicqd
eni ei fit do fit a q ōnis ptās
Quāto ſūt platis tributa dā
da exactōes licite pro republi
ca theolonea et ſteure. qr ſine
thib9 oūib9 ſbſidijs prudētes
oſiliarij officiales ciuitatis et
ſtipendiarij q milites ſua offi
cia ſil ⁊ laborādo pro victu face
re ñ pñt ido. j. cor. ix. Quis mi
litat ſtipendijs ſuis vnqz. Et
ro. xiij. Reddite oib9 debita.
cui tbutū tbutū. cui vectigal
vectigal Quīto obediēd ē p=

latis in hijs i qb9 ſūt aliq eoꝝ
ſbiecti eis ut milites capitāe
o i reb9 bellicis: fāilia prīfāili
as i dōeſticis. Ciues oſiliarijs
i ciuilib9. ¶ Jdo tho. 2. 2 q. ciiij. e
qrit: an ſbditi teneant platis
in oib9 obedire. Rñd qꝫ nō ſꝫ i
hijs vbi ſunt plati ⁊ ſbditi eis
aſtricti. vñ pmo ſbditi nō te
nentur obedire ei q vſurpaſſet
dñium ſibi ñ ꝓpter ſcādalū vel
mai9 malū vitādū: obediēdo ta
mē i licitis nō qs peccarꝫ Nec
ſecūdo ſbditi tenētur obedie
platis vbi ipāt vnum ⁊ alter
maiō platus ſub quo ē pmus
iubꝫ aliud Eſt eni regla a btō
aug. manans qꝫ duob9 platis
otraia pcipiētib9 obtpād eſt
maiori intellige in licitis Ter
cio nullus dbꝫ obedire vbi pla
tus iuberꝫ aliqd qd pcm eſſet.
qr cū de9 h ꝓhibebat p pcedē
tē regulā q ē oim dñs: deo eſt
obediēdū Tñ ſcdꝫ ray. ⁊ alios
plurios q ſūt ſubditi non dico
aici vel nō ſbditi tales ſbditi
qñ dubitāt aliqd eſſe illicitū vl
licitū debēt plato obedire ñ eſ
ſēt tale quid i q nullo mō eſſet
excuſabil ignorācia. puta ot
āticulū fidei pcepta vel ꝓhibi
cōes vl genēale ſtatutū eccie
Racō ē qr dubia ſūt i meliorē
ptē interpretāda. ¶ Quarto f
ſubdit9 non tenetur obedire
dño vel plato ſi pcipiat ei i q

nō sbditur ei puta si intromit
teret se de actibꝫ anime iterio
ribus· vnde seneca li. iij. de bñ
ficijs Errat si quis estimat ser
uitutē in totum hoiem descen=
dere ps eius melior id est aīa
excepta ē. Corpa ob noxia sūt
ꝛ ascripta dominis · mens q̄dē
est sui iuris. Jdeo dicͭ ꝯsequen
ter tho· In hijs que ptinēt ad
interiorē motum volūtatis hō
non tenetur homi obedire· ꝫ in
hijs q̄ per corpꝰ exterius sunt
agenda nec in talibus omibꝰ
Quīto igitur in hijs eciā q̄ p
corpꝰ exteriꝰ sunt agenda hō
nō teneturhoi obedire in oibꝰ
talibus. qꝛ nō in hijs q̄ ad na=
turā corpis ptinent sed soli deo
quia in ista pte omēs homies
natura sūt pares puta ī hijs q̄
ptinent ad cōpis sustentacō
nē ꝛ plis gñacōem· vñ nec te
nētur serui dñis nec filij pntibꝫ
obedire de matrimoio ꝯtrahēdo
vel virgītate seruāda· aut ali
quo huiōi· Sed in hijs q̄ pti=
nēt ad dispensacōem actuū ꝛ
rerꝫ humanarꝫ tenetͬ sbditꝰ
suo supiori obediere ſm rōnē
supioritatis. Sicͭ miles duci
exercitꝰ in hijs que ptinēt ad
bellū. hꝫ ꝺ tho· ¶ Quātū ad ter
ciū pͥncipale ptꝫ ex pͥmissis qꝫ
mltiplicitͬ sbditi faciūt cōtra
hoc pͨceptū de honorando plā=
tos Prio eis mala fauendo vl

ꝓ eis nō orādo. cū tamē ꝓ om
nibus orādū sit p orōnē domi
nicā Secūdo qui eis detrahūt
vnde exodi xxij. dijs nō detra
hes glo. iudicibꝫ Tercō qui si
ne timore et reuerēcia sūt ad
eos ꝯtͬ illð ro· xiij. pͥnceps dei
minister est tibi ī bonū. Si au
tem male feceit time· nō eni si
ne causa portat gladiū· ꝛ ptꝰ
pauca· Sbditi estote nō solu
ꝓpͤ irā ꝫ eciā ꝓpter consciēciā
Jdo eni tributa pͥstatis Quā
to q̄ eis debita tͬbuta stipēdia
steuras sbtrahūt tales ꝓtan
to sūt peiōes q̄ꝫ fūes ꝓ q̄nto ī
plūes q̄s peccat quos puat is
te q̄ sbtrahit pͥstātes eciā tͬbu
ta talia ñ pdūt ꝫ tāto plꝰ me=
rētͬ q̄nto rē ꝯñeꝫ id ē dinā plꝰ
q̄ꝫ ꝓpam curāt Vbi ptꝫ quoꝝ
dā modica caitas q̄ iuiti sunt
ad talia Quīto q̄ eis rͥbellisant
pmo pociꝰ deo· vñ ea que ꝯtra
plato s fiūt deꝰ sibi fiei dicͭ ut
patet numeri. xiij· vbi ꝓplus
dr murmurasse ꝯtra moysen et
aaron Attamē deꝰ ait vsqꝫqͦ
detrahit michi omnis populꝰ
iste quousqꝫ nō credet michi ꝛ
ibidē· vsqꝫqͦ multitudo hec pes
sima murmūat ꝯtͬ me· Sic .j.
Rnō. viij. qn samuelē iudicem
ꝓplus petiuit ut regē eis darꝫ
dñs ait nō te abieceꝛ t ꝫ me ne
regnē super eos ¶ Sequitur
pͨceptū quītū scꝫ Non occides

¶ Sequitur Preceptũ Quintum scȝ Non occides. Capitulũ pͥmũ

Preceptũ Quintũ est Non occides De quo tria principaliter sũt
a videnda ¶ Primo de homicidio in se Secundo de causis homicidij. videlicȝ proximis et propinquis q̄ sũt ita inuidia odium. detractio. et alie filie inuidie Itē recōciliacōis obmissio ⁊ fraterne correctōis que oia causa sũt vł esse pñt homicidij corporis vł aie. et hic ꝓhibetur Tercio de scādalo et ꝺ derisione. que occasio sunt occisionis anime ⁊ corporis. De homicidio in se tria ponentur Primo q̄uo iuste q̄s occidē possit. et quot modis iniuste Secundo quomō alie lesiones corꝑales eciā sub hoc precepto prohibetur. Tercio de hijs que valent ad fugiēdum ⁊ detestandũ homicidiũ
b ¶ Quātũ ad primum notādũ ꝭm tho. 2. 2. q. lxiiij. q̄ duplex ē occisio. q̄daȝ iusta. alia iniusta hic ꝓhibita. Ad occisionem iustam hoīs tria requiruntur. Primo causa iusta vt q̄s occidatur ꝓ culpa. ꝑ quaȝ talē mortem ⁊ occisionē meruerit. vñ exodi xxij. maleficos ne patiaris viuere. Secundo ordo vt fuetur in occisione iuris ōdo et maxime q̄ huiōi occisio iubendo vel exequendo fiat ab eo qui habet auctoitatē legittie ptātis ut iudex vel plat⁊. vñ numei. xxv. homicida ꝭb testibꝫ puīetur Et deu. xxj Fili⁊ iobediēs pntibꝫ iubetur ad seniores ciuitatis et ad portā iudicij duci. Ro. xiiij. q̄d iudicas alienũ fuũ dn̄o suo stat aut cadit. Terciũ requisitum est iustus animus ita q̄ iudex mandās et mi ster exequēs occidat ꝓpt̄ bonum finē et recta intencōne ut ꝓpter ꝯuacōem iusticie ⁊ correctōeȝ culpe. vñ deu. xvj. q̄d iustũ est iuste exeq̄ris. Iudex igitur vł pnceps vł ali⁊ ꝭm talia tria occidens nō peccat. ut aug⁊ ꝓbat. j. ꝺ ciui. dei. ⁊ hec occisio nō ꝓhibet᷑. ꝭ iniusta occisio hoīm nō aialiũ irrōnaliũ. i. qui quis dominium hȝ qꝛ hijs licite pt̄ vti occidendo. Ideo alia ē occisio hoīs iniusta hic prohibita. et fit quadruplicit᷑. Prio q̄ñ occiditur innocēs q̄ nullā penam meruit. Secūdo q̄ñ occiditur nocēs et q̄ meruit puniri. licet nō meruit mortem. ꝭ minoreȝ penā. Tercō quādo qui meruit mortem occiditur: nō seruato legittimo ordine iuris maxime q̄ñ occiditur ab eo qui nō hȝ auctoritatē legittie ptātis Quarto q̄ñ quis occiditur

ꝑ culpa sua ⁊ ab hn̄te aucto
ritatem ſ3 nō fit iuſto aīo vl̄ fi
ne. ut amore vindicte vl̄ ꝑp̄t
c aliū aliquē idebitū finē ¶ Fit
aūt trāſgreſſio. xv. modis ɔt̄
hoc p̄ceptum. ꝑut colligit̄ ex
tho. 2. 2. q. lxiiij. Et ex alex. de
hal. i ſuo tercō. q. xx. Primo qn̄
iudex vl̄ alter occidit innocen
tem voluntarie. puta eū q̄ nul
lam penam apd̄ iudicē meruit
Exo. xxiij. Innocētem et iuſtū
ne occidas. Scd̄o qn̄ iudex vl̄
ali9 volūtaīe et ſciēter occidit
qui meruit penā cōpalem ſed
nō mortē3. puta aliam penam
carceris. ſc3 v̄berac̄onis vl̄ ſimi
lem. Terc̄o qn̄ iudex vel alt̄ oc
cidit volūtarie vl̄ innocētē vel
nocentem. nō ſeruato ordine
iuris p̄tacto. maxime ſi occi=
dēs nō h3 auctoritatē legittīe
p̄tātis. ut q2 nō iudex vel q2 i
bello non iuſto occidit hoſtem
Vn̄ actu. xxv. Non eſt ɔſue
tudo romanis. ꝙ aliquis dam
netur. Priuſquā is q̄ accuſat̄
pn̄tes habeat accuſatores et
locū defendendi accipiat nul=
lus eni nt dicit aug9. de ci. dei
h3 auctoritatē recipiēdi vitā
alteri qui auctoritē a deo non
accepit q̄ dicit deu. xxxij. ego
occidam et ego viuere faciā.
pcuciā ⁊ ego ſanabo et̄. Quā
to qui occidit hoīem mala intē
cōne. eciā alias reū ⁊ accuſatū
ſufficiēter. puta liuore vīdicte
aut appetitu pene. Quīto q̄ oc
cidit cōpulſus necītate euita
bili. tn̄ puta q2 iuadētē ſe ⁊ oc
cidē volētē euadere poſſet fu=
giēdo vl̄ adiutorium alioꝝ in
uocādo. ⁊ n̄ vult ꝑp̄t verecūdi
am. Aut alio aliquo mō poſſet
ſe ſaluare ſ3 nō vult et occidit
eū talis homicida eſt cōtra hoc
p̄ceptum ut ɔmūiter tenēt do=
ctores. ¶ Sexto qui dando d
operā rei illicite. ⁊ q̄m euitare
deberet occidit homīnē caſu et
p̄t intencōnē ut. qui violenter
pcutit vterꝝ p̄gnantis. nō in
tendens occidere infante3 nec
matrem. ſi mō ſequatur mors
mulieris. vl̄ fet9. re9 ē homici
dij. maxime ſi fetus fuerit aīa
tus Exo. xxj. Quia dat opam
rei illicite. Vel ſi q̄s ꝓicit lapi
dē vel iaculū verſus locū. vbi
trāſitus hominū eſſe conſueuit
Idem eſt iudiciū. ⁊ ſic de ſimili
bus. Septimo. q̄ dando opa3
rei licite n̄ tn̄ adhibēdo diligē
ciā debitam. occidit p̄ter intē
cōnē hoīe3. ut ſi quis i loco pub
lico vbi cōſueuerūt hoīes tran
ſire ſecat arborē. dat opa3 rei
licite. Sed ſi nō adhib3 diligē
tiā d̄bitā. vic3 ēcūſpiciendo á
alte clamando ut ſibi caueant
homines: occidatur aliquis: re
us eſt homicidij. De quo caſu
deutro. xix. habes ⁊ ſic d̄ alijs

Octauo qui vult et itendit aliquem iniuste occidere. coram deo homicida ē eciā si nunquā exequatur ope. vn̄ sup illud deu. v. Nō occides. dicit glo. re vl̄ volūtate. Nono q̄ iubet aliq̄m iniuste occidi. ut pilatus manus lauans xp̄m p̄cepit dari militib9 et crucifigi ¶ Decio q̄ suadet et ɔsiliū dat ad iniquaꝫ hōis occisionē. aut ꝓ tali iniq̄ hominis occisione instat fienda et rogat Et sic ſm marcum iudei xp̄m crucifixerūt hora tercia linguis. vn̄ ſm aug. piculose decipiūtur q̄ estimāt non hōicidas illos quorū consilio. fraude vl̄ exhortacōe hōies occidūt. Vndecimo q̄ odit proximū qui vult desiderat vl̄ optat sibi mortem. et hoc solū ex appetitu vidicte et malū alterius. vnde. j. ioh. iij. Qui odit frem suum hōicida est. scꝫ mēte et volūtate. quā deus principalit̄ respicit. Duodecio q̄ negligit ꝓ posse a mōte liberare hōieꝫ quē noscit positū in extrema necessitate et periculo vite vt cū noscit aliquē hōiem i tali articulo cōstitutū: φ ēca eum apparēt sig̃ probabilia extreme necc̄itatis future. n̄ ei s̄bueniat. si tunc hō negligit illi ꝓ posse subuenire de suo dando aut aliūde ꝓcurādo: homicida reputatur. et agit ɔtra p̄sens p̄ceptū. vn̄ amb. pasce fame morientē. si nō paueris occidisti Et aug9. li. ɔtra faustū. si incurras in eū famelicū. q̄ mori posset nisi porrigēdo cibū s̄bueniās. iam tu homicida teneberis. ¶ Tercodecio mulier que ē causa aborsus. seu ex nimia ingluuie. aut ex nimia strictitudine vestimentoꝝ ad lasciuiā ōdinata. aut ex nimia agitacōe forte in choreis corporis aut alijs similib9 vanis aut q̄cūqꝫ alio indebito mō. Et si fetus iam sit animatus: tūc peccatū est grauius quia est verū homicidium. Circa hūc modum tā viri q̄m mulieres iterdū rei sunt qui luxuriantur cū impregnatis vnde dicit dn̄s alb. li. suo de aīalib9 li. ix. trac. j. c. ij. Sepe accidit inq̄t φ quedam mulieres simul abortiūt et concipiūt. ita φ in vno concubitu vn9 exit p aborsū. et alt̄ intrat p conceptum. et hoc fequēter accidit in hijs q̄ multum delectantur in coytu. Sepe eciaꝫ ɔtingit φ qn̄ vir coyt cū muliere p̄gnāte post octauū mensem ɔpletum mulier aborsum facit. et ido piculosum ē tales moueri saltādo aut chorisando post ɔceptum. q̄ntūcūqꝫ semen bene receptum sit. Nulla autē aliorum aīalium femina oīno ab hōie recipit q̄ sustīet coytū

post impregnacōnem. mulier vero tunc plus appetit. equa tamen aliquando simile patitur. Hec ibi. Idē libro. x. tracta. ij. ca. ij. dicit q̄ cauendū est eciā tam viro quā impregnate mulieri a multis alijs. Casus inquit aborsus cōcepti fetus sunt multi valde Aliquando fit aborsus ex percussione. aut ex casu ab alto aut per exercicium corporale laboriosum aut ex vehementi saltu adhuc et passiones anime aliquando faciūt aborsum Sicut ira vehemens aut tristicia. aut timor. Similiter faciūt aliqn̄ frigus supfluū aeris. et eciā supflua calida. Vn̄ lōga balnea medici eciam eis prohibēt. Fit eciā aliquādo aborsus ex replecōe vehementi aut sacietate plurima nauseata Idē li. ix. tracta. ij. ca. viij. dic̄ Femia obstetricā di īdiget magno exercicō. eo q̄ de facili in partu piclitāt et mater et partus. nisi vterq̄ caueatur valde. hec de alberto. que tn̄ nō sūt oīa predicanda vulgo. nisi quedā et cū cautela maxima ne discāt malefacere qui nescierunt Quartodecimo peccat cōtra hoc pceptū qui dat mulieri venenum sterilitatis. aut mulier q̄ huiōi recipit propter hoc ut iam nō concipiatur puer. Aut quocumq̄ alio mō illicito impediunt. voluntarie. ne commixtione viri et mulieris fetus cōcipiatur ¶ Quitodecimo peccat homicidio qui sibi manus inicit. se voluntarie occidēdo. nisi ex speciali dei reuelacōe certa hoc fieret ut de sampsone dicit aug9 primo de ci. dei. In quolibet alio casu peccat mortalit̄ se occidēs et tāto grauius q̄nto agit contra naturalem inclinacōnem q̄ quilibet tenetur se diligere ex racōne. et diligit naturaliter et sic peccat contra naturalē incliacōnem. id est cōtra caritatem sui et cōtra iusticiam communem cuius membrum ē et sibi adimit homo tpus penitendi. hic eciā reus est sui q̄ sic viuit vel agit propter quod vitā suā notabilit̄ abbreuiat. et notabilit̄ accelerat mortē. Vnde ieronimus. dicit Non refert vtrū paruo tempore aut magno te interimas. Et hoc s̄m bonauē. i. iiij. di. xv. contigit dupliciter. Primo cū qs sibi diminuit vitā et accelerat mortem. et facit hoc scienter voluntarie et ex intencōne. Et de illo loquitur Ieronimus. et est graue peccatum. Sit exempli gracia inter plura vnū exemplum. Aliquis sic se sanctū putat vel iustū, ut secus de gl'a iā impaciens p̄ p̄ria se affligit p̄ indiscreta ieiunia

vigilias et cetera exercitia cor palia et propter hoc sibi abbre uiet vitam ut cito sit cum cristo Tales male agunt et perdunt non nunquam vitam presentem et futuram Sicut simile legitur in collacione patrum collacione ii. moysi de patre qui se in puteum precipitauit Secundo contingit hoc cum quis sibi ab breuiat vitam et accelerat mortem dando operam rei inutili superua cue et illicite ut solet fieri per nimiam crapulam et superfluam potacionem Illud est contra primum preceptum.

h Quo ad ii principale notat tho. 2.2 q. lxxii. quod licet in hoc mandato exprimatur solum homicidium cum dicitur. Non occides. tamen in illo homicidio tanquam in principaliori et maxio corporis nocumento intelliguntur omnia alia corporis nocumenta prohibita et naturalium lesio. puta mutilacio. vulneracio incarceracio. verberacio et similia. ymo prohibetur eciam affectus talia inferendi vel optacio vel consilium iussio et consensus Sicut dictum fuit de homicidio vnde in talibus contra hoc preceptum faciunt multi Primo iudex vel alius qui innocentem verberat vulnerat et similia facit qui talia in eo non meruerit quod sibi imponit. Secundo iudex vel alius qui nocentem lederet vulnere carcere et similibus. sed plus quam meruit Tercio qui talia faceret nocenti non secundum ordinem iuris maxime quando ledens non habet potestatem puniendi legittimam potestatem Quarto iudex vel priuata persona mutilans vel ledens nocentem eciam secundum ordinem iuris qui non facit talia iusto animo. sed vindicatio Quinto qui dat operam rei illicite et per hoc ledit aliquem in corpore. ut in exemplis prius de homicidio patuit Sexto qui dat operam rei licite non tamen adhibet diligentiam debitam et sic ledit vt prius. Septimo qui iubet suadet vel auxiliu dat vel huiusmodi ut iniusta lesio iusto proximo inferatur vel eciam qui maliciose retrahit eum qui hominem defendere voluit aut conseruare ab huiusmodi iniusta lesione. Octauo qui ex odio optat aut desiderat proximo huiusmodi mutilacionem vel lesionem aut gaudet ideo solum quia nocumentum proximo est illatum. Nono qui mutilaret i se membro aliquo dempto casu quo membrum esset nociuum corpori seu periculosum racione putredinis nisi hoc aliquando ex speciali instinctu fieret spiritussancti sicut de marco pollicem sibi amputanti legitur vel origene qui se castrauit vt fidem inter mulieres sine suspicione predicare valeret quod licitum fuit si a deo habuit alias nulli licet se mutilare Non prima. quia nullus nisi deus et res

publica ptāte; hȝ aliquē p̄iuare vita aut mēbro viuo· Qui dicit. Ego occidā ⁊ ego viuē faciā. Scd̄a racō q2 eciā amputato membro quocūqȝ ad pc̄tm iclināte. vl' coopāte viciū in volūtate in nullo est eradicatū. Nulli g° ut dicit cris· sup math. licet se castrare. corpalit' mēbr4 abscindēdo. sed mēs castrāda ē· ⁊ corp9 similiter p fugam mulierū· p ieiunium p custodiā· visus ⁊ alio4 sensuū et maxie p vigilacōem aie ad expurgādas cogitacōnes malas. Ibi ei ē radix pc̄ti et essencia puta i volūtate ſm Cris. vbi p̄us sup v̄bo· Sunt eunuchi q̄ se castrauerūt ppter r̄gnū celo4· Nō iqm mēbro4 abscisionē dic· ſ cogitacōnū· Abscidē ei mēbr4 demōiacē tēptacōis ē ¶ Notād tn̄ q prin k
ceps q̄ p̄est ciuitati ā regno q̄ ē pfecta coitas hȝ i suos subditos pfectā ptātē cohercēdi Et iō p̄t eis p se vl' p aliū q̄ ei9 ptāte fūgit' isligē p̄eas eciā irrepabiles· maiōes ⁊ miores ſm meita dlicto4. Seruādo p̄fata tria i p̄mo membro posita Pat' vero q̄ solū p̄est familie domestice q̄ ē impfecta cōmūitas habet ipfectā ptātē cohercendi scȝ solū scd̄m leuiores penas que nō inferūt irrecupabile nocumētū queadmodū ē verberacō mediocris. quā iubet sp̄us sanct9 p salomōeȝ pu̇· xiij· d· Qui pcit vge odit filiū Et ifra noli subtrahere disciplinā a puero· Si eni pcusseris eum virga: nō morietur Tu virga pcutis eū· ⁊ aiam eius de inferno liberabis Nā paterfamilias tria tenet' sibi s̄b ditis Primo nutrimentum corpis Scd̄o doctrinā que correctionib9 vel verbere interdū crescit Sed sine tercō par4 valet· Iō eciā debet dare exēplū bonū· que si nō hȝ: timeat illd apl̄i j·thi· v· Si quis suo4 ⁊ maxime domestico4 curā non habet· fidē negauit· ⁊ infideli ē d̄terior ¶ Quo ad terciū p̄n l
cipale ad cessandū ab occisiōe ⁊ lesiōibus alijs nō inferēdis multa valēt· Prio docet talia ab hominari natura· nam oīe aial diligit sibi sile Ecci. xiij. Et racō natural' dcāt pxio nō iferēdū qd sibi odit fieri Secūdo cohibere d̄beret mag' pena quāȝ ex scriptūa legi9 infligi inuasoib3 tā in p̄nti q̄m i futuro. Vn̄ math· xxvj· Oēs q̄ acceperint gladiū gladio pibūt Et geñ· ix· Quicūqȝ effuderit hūanū sāguieȝ: fūdt' sanguis illi9 q p̄t intelligi tā d futūa q̄m d p̄nti pena. Tercō horror h9 pc̄ti vicȝ effusiōis sanguis q2 clamat ad deū ɔtra adūsariū

m ¶ Sunt autē quatuor pc̄ta clamancia ad deū. quorum quartū est homicidium. et in aliis tribus quia sunt quoddā homicidiū. ideo eciam clamare dicūtur ad deū Primum est homicidiū gen̄. iiii. de primo homie homicida dicitur. vox sanguis fris tui abel clamat ad me de terra: scilicet ad te vindicādū. Ideo sequitur. Maledictus eris sup terrā. que aperuit os suum: suscepit sanguinē fratris tui de manu tua: gen̄. iiii. Secūdū est oppressio innocentum de quo exo. ii. Clamor filiorum israhel ad me venit. vidique afflictionē eorum qua ab egypciis opprimūtur. Tercium ē peccatū sodomiticū. de quo gen̄. xviii. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus ē Quartū est detencō mercedis mercenariorum. de quo Jacob. v. Ecce merces operariorum qui messuerūt regiōes vras qui fraudati sunt a vobis: clamat et clamor eorū in aures dn̄i sabaoth introiuit In pc̄to ei cōtra naturā effunditur illud quod potuit esse materia hūani corporis In oppressione vero innocētū et detēcōne mercedis mercennariorum vita pauperibus aufertur. vn̄ ecci. xxxiiii. panis egentium vita pauperis ē qui defraudat illum. homo sanguis ē. Et ibidē. Qui aufert in sudore panem. quasi qui occidit proximū suū. Et ibidē. Qui effūdit sanguinē et qui fraudem facit mercēnario fratres sunt.

¶ Quarto deberet prohibē racō naturalis vn̄ seneca. Ferina rabies est ista sanguine et vulnere letari. et hec est abiecto homie in silvestre aial trāsire Quinto cohibere deberet custodia angeli proximi quem invadēs grauiter offendit Math. xviii. Videte ne contēnatis vnum ex hiis pusillis. Angeli enim eorum in celis semper vidēt faciē patris mei qui in celis est Grauiter enim offenderet regem francie: qui sub eius latere tutū invaderet Sexto quia fres sumus plus oibus aialibus quia omnes vnū prem habemus et in celis vnū xpm scilicet qui quēlibet tā preciose redemit. vnde dicē deberet illud gen̄. xxxvii. Quid proderit nobis si occiderimus fratrem nrm: et celauerimus sanguinē eius Septimo ymago dei in proximo quam vilipendit quis et inhabitacō spūs sancti. cuius templū ē homo vnde gen̄. ix. postquam deus dixit Quicumque effuderit hūanū sanguinem fundetur sanguis illius: sequitur causa. Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Ideo et habitaculū dei ē homo. i. Corin. iii. Nescitis quia tēplum dei estis vos et spūs dei habitat in vobis. Si quis aūt templum

dei violauerit: disperdet illū de⁹. Nec valet si q̄s diceret. h̄ ꝯcludere de lesione iustorū· q2 quo ad quedā. grauius est led̄ re occidēdo pc̄torē q̄m iustum Quia p̄s· dic̄ mo̅s pc̄toꝝ pes sima· Eo ꝙ statim fōte dāna tur Sed p̄ciosa ē in cōspectu dn̄i mors scōꝝ ei⁹· ¶ Capi. ij·

a N Unc de causis hōicidij vidēdū est. que sūt ira et inuidia· ꝑut xp̄us notat math̄· v. d· audistis q2 dictū est antiquis· nō occides q̄ aūt occideit re⁹ erit iudicio Ego aūt dico vob̄· qui irascit̄ fratri suo· re⁹ erit iudicō Ecce ꝓhibicō ire. Et stati rancore3 inuidie ꝓhibēs s̄biungit Si ergo offers mun⁹ tuū ad alta re· ⁊ ibi recordatus fueris· q2 frater tu⁹ habet aliq̄d adūsū te relinque ibi mun⁹ tuū et va de pri⁹ recōciliari fratri tuo ⁊ tunc venies offeres mun⁹ tuū

b ¶ De ira igitur· Primo viden dum q̄m malū viciū sit· Scd̄o q̄n vicium sit et quando non. Tercō de remedijs contra iram Quātum ad primum notādū ꝙ ira ideo est magnū viciū q2 capitale Ex quo s̄m greḡ. li· xxxj· mora· Sex nascūtur filie vici3 Indignacō· tumō clamō ꝯtencō. blasphemia· et rixa· q̄ postea declarabūtur. Vn̄ deus ira multū offēditur· Primo q2 ꝑ talia pc̄ta hospiciū d̄i turba tur Ephe. iiij. nolite cōtristai scm̄ dei spūm. greḡ. dū ira aim pulsat spūi scō hitacōe3 suā t̄ bat. ymo q̄nq3 prēm ⁊ filiū et spm̄ scm̄ d̄ hitacōe cōdis eicit ⁊ dyabolū itroducit. Quia si cut s̄m p̄s. In pace fact⁹ ē lo c⁹ eius sc3 d̄i· ita i ira loc⁹ dya boli· ¶ Scd̄o q2 ymaginē dei c in templo cordis dissipat· vn̄ Job· v. Viꝝ stultū interficit iracūdia· sup quo greḡ. Man suetudo in nob̄ ymaginē dei s̄ uat· qui semꝑ tranquill⁹ est. s̄ ira dissipat· que multis virtu tib⁹ p̄uat Tercō q2 tēplū dei i cendit· vn̄ p̄s. Incenderūt igni scūariū tuū i terra· ⁊. j· cor· iij· Nescitis q2 templum dei estis ⁊ spūs sanctus habitat in vo bis Si quis autem templum dei violauerit: disperdet illum deus· Secūdo malum ire ostē dit· q2 hōi valdē nocet· In aīa· corꝑe· et rebus. In aīa quide3 ꝓpt vicia pretacta. Aiam eni q̄ ad ymaginē dei ē formata m̄ltis mal̄ assimilat Primo q2 iratus est velut homo ligneam hn̄s domum· cui q̄nq3 accidit ꝙ vesp̄e diues ē. et māe nihil h3 q2 ignis totū vastauit· sic eciā fac̄ ira domui cordiū quo ꝯ̄ ait apl̄⁹ Ephe· iiij. Sol nō occidat super iracundiā vr̄am Secūdo assimilatur d̄mōiaco

de quo dr mar· ix· Magr attu
li filium meū ad te hn̄tem spi
ritū mutū· qui vbicūq3 apphe
derit eū: alidit eum et spumat
et stridet dentibus· Tercio assi
milatur olle nimiū habenti de
igne que ebulie͂do emittit qd
in ea erat optimū et postea cre
pat vn̄ proūbi· xv· Os fatuo
rū ebulit stulticiā· Quāto rap
no assimilatur· qui ignem ex
se producit. fm iosephum ex
ipetu venti et se et alia destruit
Quito bestijs et apro. cani ra
bido et vrso assimilatur ira. Jd
circo assimilatur serpentibus
ignitis qui iterfecerūt filios
israhel in deserto. numei·xxi·
Nocet eciam corpi multiplici
ter· Primo amarum reddit ho
mine͂· qa ira fm dam. est eua=
poraco͂ fellis· et fm august. in
epla ad nebridiū. ira cresce͂te
augetur fel in corpe Secūdo
tristiciā ingerit· animus gau
dens etate͂ floridā facit· Et spi
ritus tristis exsiccat ossa pū·
xvij· Tercio membris valitu
dine͂ et sanitatem adimit quia
totum corp9 ppter sanguinis
ebulico͂nem et spirituū turba=
co͂nem alteratur fm medicos.
Quarto vita cici9 priuat. vn̄
fm pHos· Aialia iracūda bre
uiores hn̄t pyodos ceteris pa
ribꝫ· Quinto demoni interdū
corpus totum ppter irā possido͂

dū traditur. ut accidit interd
blasphemantibꝫ in ira. Nocet
eciā rebꝫ· qr iratis fāilia triste
seruit· amici tales fugiunt: et
prudentes horrent· ex quibus
pauca te͂palia iratus pcurat·
¶ Terco͂ malum ire oste͂ditur b
qr dyabolo multum plac3 Pri
mo qa valde potens efficitur
ad destruendū bona virtutum
mediante ira· sic eciā homo me
diāte igne qui est maxime ac
tiuus multa mala facit· de quo
igne pt intelligi illud iohelis
i· ad te dn̄e clamabo· qa ignis
comedit speciosa deserti· et flā
ma succendit om̄ia ligna regi
onis. Secundo placet dyabo
lo: qr raco͂is cecitatem inducit
ira ad quam sequuntur multa
mala. vn̄ sic pū· xiiij· dr Regi
sc3 celesti acceptus est mister
intelligens Sic regi inferna
li cecus Nam iratus se in paci=
entem facit: filios vxorem fa
miliam et extraneos· et illicita
oīa sibi licita putat iratus. qr
ois ira appetit vindictā sb ra
co͂ne et apparencia iusti· Jdeo
puer· xv· Expedit magis vr
se occurre͂ raptis fetibꝫ q̄m fa
tuo ofidenti sibi i stulticia sua
Terco͂ dyabolo plac3 qr bona
multa sibi pcurat p iram· No͂
enim vnū homine͂ p iram. lucra
tur· sed interdū genealogia3
totā vl patriam per rixas· vn̄

puū. xv. vir iracundus rixas p uocat. qui aūt paciēs est miti gat suscitatas. Exemplum d cane iracūdo. q oēs alios puo cat. ¶ Quātū ad scdm qn ira sit pcm natura. vel meritum. Sciendū q sm tho. i. 2. q. lvj Et 2. 2. q. Clviij. Et phm. ij. Reth. Ira septem gradus pt hre Prim9 ē ymaginacō verā vel falsa. d lesiōe vl puipēsio ne facta tibi i psona tua reb3 amicis et huiōi. Et ibi ē fūda mētū ois ire. Quia qlibet ira a tali icipit ymaginacōe q sepe falso innititur iterdū eē vero. Ex q pt3 q verus huil q oia sibi illata putat iusta esse. et di misericōdis salutare flagel lū. difficult irascit. q2 tribula ciones nō rcipit vt lesiones s sic dei patris mediciales icisi ones: Scds grad9 est postq3 quis iudicauit se lesū vl vili pensū ab alio: cum naturale sit nocumēta rpellere: surgit qdā vehemēs 7 ipetuosus ai mot9 q est appeticō vidicte vl mo tus iclinās fortit ad vindicte irrogacōe3. 7 hic appetit9 vi dicte potēcie irascibilis est ira put est passio. Vnde sup illo math. v. Ois q irascit fri suo dicit glo. Ira ē vehemēs mo tus animi ad nocendū. hec ira si est tam subita i aliquo ut p ueniat oēm dliberacōe3 racōis et omnem motum voluntatis Dicitur primus motus. Et q2 non est in potestate nra sicut nec ceteri primi mot9 Idcirco non est peccatum. sed pena po test esse peccati. Nec enim ira non est peccatum q3diu nō de pēdet a voluntate positiue. sci licet eam volendo. aut priuati ue ei non resistendo cum possit Vnde Augustinus super illo ps. Irascimini et nolite pecca re. Si surgit mot9 ire q ppt penam peccati nō ē in potesta te nostra saltem moneat con sciencia. vt ei non consenciat racio. vt mente que regulata est sm deū seruiamus legi dei si ad huc carne fuiuim9 legi peccati. Ad illum autem mo tum qui ē appetitus vindicte vel repulsionis nocumēti. id ē ire sequuntur naturaliter tria Primo euaporacō fellis. Vnd Augusti. in epistola ad nebri dium. Assiduitate irascēdi fel crescere eciā medici affirmāt Cremēto autē fellis rursus 7 facile ac ppe nullis causis ex istentib9 irascimur. Ita q suo motu animus fecit i corpore. ad eum rursus commouendū valebit. Secūdo seqtur ascē sio et accensio sanguinis circa cor et cordis dilatacō. Vnde materialiter aristoteles diffi nit iram dicēs Ira est accensio

sanguinis circa cor· totū eciā corpus īnter calescit· Tercio sequitur turbacō et inordinacio spūum et humorum. q̄ tria cōplectens dam̄. sic dicit· Ira ē feruō eius q̄ circa cor ē sanguinis ex vaporacōe fellis vl' p returbacōem fiens Sicut eni ad motum localem natuāliter sequitur in corpe apto calor. sic ad appetitum vindicte vl' repulsionem nocumēti natūalit' sequūt' in corpe p̄fata tria

f ¶ Tercius grad9 est cū racio posset pcipe talē deordinacōz et volūtas posset moderari vel extinguere· et neutrū fit· ſ3 negligēt' ābo se hn̄t et tn̄ possent vigilācia sua talia repmere et tunc fit ira peccatū: veiale q̄dem qn̄ ita p̄ueit rō3. sic vt p̄mittit'· et vltra nō progredit' notabilit'· vigili eni aīmo hō interiora tāq3 oim bonoꝝ et malorum principalissima assidue custodire deberet. ne hostis q̄cūq3 parte lederet. sed q2 hoc pauci faciūt· idcirco veras v̄tutes pauci possidēt. lic3 multi de exterioribꝫ magnā vim faciāt vn̄ j. thi. iiij. Corpalis exercitacio ad modicū vtilis est pietas autē ad oīa· Quartus gradus est qn̄ racio pcipit ira3 et appetitum vindicte· ſ3 tn̄ d liberacōem racōis ira p̄uenit· et tūc volūtas p̄t in irā cōsentire saltē surrepticie. positiue itam volendo vel i ea cplacēdo. aut p̄uatiue ei nō resistēdo. sed eā in aīmo cōtinuat vel inualescē sinit· et sic est veniale· sed maius q̄3 in tercio gradu: saltem quādo ira adhuc recens est q d liberacōe racōis moderai nō potuit qd dr ꝓpter eos q̄ stati irati verbis maledicis seu maledictis vl' gladio proximos ledūt q̄ nō excusantur· vt sup d blasphemia patuit p̄cepto ij. c· iiij· d· ¶ Quintus grad9 g et duo sequētes sūt quos xp̄s prohibuit math· v· dicēs Qis qui irascitur fratri suo reus eit iudicio Qui autē dixerit fratri suo racha reus erit consilio Qui aūt dixerit fatue· re9 eit iehēne ignis. Vnde dicit tho· 2. 2· vbi p̄us domin9 math· v. tn̄ ponit tres gradus ire: non sp̄es· qui gradus accipiuntur ſm pcessum hūani act9· in q° p̄mo aliqd in corde concipitur et q̄ntū ad hoc dicit· Qui irascitur fratri suo· Secundo autē cū p aliq̄ signa exteriora maifestatur exteri9 eciā anq̄3 ꝓrumpat in effectū et q̄ntū ad hoc dicit· Qui dicit fratri suo Racha. qd ē interiectō irascētis. Terci9 gradus ē quai d pc̄m interi9 cceptum ad effectū pducitur. Est aūt effect9 ire nocumētū alterius sub rōe

vindicte Minimum autē nocumentorum est quod fit solo verbo· Et ideo quātum ad hoc dic̄· Qui dicit fratri suo fatue· Vnd̄ s̄m augustinum in p̄mo gradu est vnū sc3 ira tm̄· In secūdo duo. sc3 ira et vox· In tercō vero tria sc3 ira ⁊ vox et i voce· vitupacōnis exp̄ssio· Et sic pt3 q2 secūd̄ addit sup p̄mū· ⁊ terciū sup vtrūq3 vn̄ si p̄mū ē peccatū mortale in casu in quo dn̄s loqt̄ sic dcm ē multo magis alia Jō singul' eorū ponūtur correspondencia aliqua p̄tinēcia ad condēnacōem· Sed in p̄mo ponitur iudiciū. quod mīnus ē Quia ut aug9· dic̄ In iudicō adhuc datur loc9 defēsiōi· In scd̄o vero ponitur cōsiliū in quo iudices inter se cōferūt quo supplicō dānari debeat vel oporteat· In tercō ponit gehēnā ignis que est certa damnacō. Et licet aliquib9 mir3 videatur q̄ aliquis p̄ mīmo nocumēto qd̄ fit solo verbo sit reus gehenne ignis Cris̄· tn̄ ōn̄dit hoc non mirū esse· cū qn̄q3 praua verba plura homicida pepererit ⁊ ciuitates ⁊ regna euerterit nec tamen p̄uum estimes fre3 stultum vel fatuum vocare auferens prudenciā ⁊ intelligēciam quo homines ab irrōnalibus distant· Exempla vide vinc̄· i spe· histo. Primo quō

narses Rome patrici9 cū ytaliā totā ab hostib9 liberasset· ⁊ impator iustin9 cū romāis igratus suū narsetis in patriciū cassset· vxor iustini ia3 narseti ɔstātinopoli exulāti sic dei sorie demādauit· In cōstātinopolim remea· ⁊ cū puellis tuis in genicō feia3 lana3 pēsa diuide Ad· q̄ vba narses respondit· Tale se telā orditur3 quā dū viueret nō deponeret: qd̄ ⁊ fecit nam ⁊ lōgobardos d̄ pānonia vocauit q̄ totā ytaliā i breui obtinuert. excepta rōa et rauēna· sic cū spado impatoris eraclij rogas ⁊ donav' elemosinas militib9 distribuer3 ⁊ sarracēi impatoi militātes idē peterent: spado eis dixit. vix sufficit ipator dāe rogas militib9 suis Quāto magis cāib9 istis Qui exacbati cōuocatis alijs sarracenis i breui romā g̅uib9 mal' vexauert· ¶· Quando aūt ira scd̄um p̄dic̄tos tres gradus sit mortale v' quando veniale peccatum Nota p̄mo s̄m tho· vbi prius q̄ ira fit qn̄ tupliciter peccatum Cum eni ira sit appetitus vindicte. Vindicta fit iniusta quadruplicit̄ Primo quando quis ex ira punit vel vult illū inpunire qui non meruit· Secundo quando maiorem penam illi infert aut inferre appetit q̄3 ille d̄meruit

Tercio si tantā quātā demeruit. s non sm ordinem iusticie. ut qr vult punire aliquē p se ipsū. cui⁹ supior nō est aut sm ptermissiōez alteri⁹ ad dbitū ordinē iusticie requisiti Quarto si iustam penam et scdum ordinē iusticie infert: non tamē bona intencōne. aut nō pter bonū et debitū finē Debet ei intencio puientis esse bonū ipi⁹ puiti. aut ɔsuacō iusticie ɔmunis aut di honor. ita ut peccās corrigat se vl aliī p ei⁹ exemplū et dei honō fiat. vn̄ semper peccat q ex odio vl racore i malū alteri⁹ vidictā appetit. aut ut puniēs dicat strēnuus aut bon⁹ iusticiarius. aut pt lucrum. aut pter saciari vindicta. aut pter aliū malum finē Quīto ita fit pctm pter modum indebitū. id ē nō bene modificatum. eciā si prefata caueāt saltem q̄dam. utpote si quis nimis ardenter irascitur interius. vel si nimis exterius māifestat signa ire. Ita igit sm tho. qn̄ sm quatuor modos pmos vel aliquo eor homo infert aut vult iferre talē vindictā alteri: est de suo gn̄e peccatū mōtale. qr ɔtraiat iusticie et caitati ¶ Potest tn̄ ɔtingē q tal illacō iiuste vidicte et eciā volicō inferēdi. et eciaz ira ad hoc inclinās esset solum peccatum veniale. ut cū qs appetit se vindicare i aliquo modico. qd quasi nihil ē reputandū. ita q illd ita modicum sit q si actu inferretur. nō esset mōtale. ut si quis parū trahat alienum puerū p crines vel aliqd huiōi faciat. vel eciā manet veniale pctm pter impfectionē actus. ut cū motus ire sbito orit i animo et preuenit iudiciū rōnis ut in antedictis declaratum ē. Qn̄ aūt quis qn̄to modo irascitur appetēs vidictam ut si quis nimis ardēter irascitur interius. vel nimis exterius māifestat signa ire. sic ita sm se nō habet ex suo gn̄e racōem pcti mōtalis. pt tamē ɔtingē q sit pctm mōtale puta si ex vehemēcia ire aliquis excidat a dilectione dei et pxi hs sentēcialit tho. Dicit quidā alius doctor. si cōsideretur inordiacō ire ex pte modi irascēdi puta q̄zuis ista vindicta iuste et debite appetatur. qn̄ tn̄ multum inordinatus ē motus ire. et nimis vehemens interi⁹ et exteri⁹. tūc credo si pcedat ex habitu vicōso scz ex supbia vel inuidia vl ex ira eciā inhabituata volūtate. vbi habit⁹ est et pncipia ex quibꝫ tal motus pcedit sūt mōtalia Credo eciaz q illa inordinacio ire sit pctm mortale. Racō est quia

refert in eūdē finem viciȷ vn de procedit. vł si nō procedat ex habitu vicōso. ſȝ ex hoc gra ue ſcandalū ↄcitatur Puta qꝛ ille cōtra quē iraſcitur mō inor dinato. vł aliȷ audiētes vel vi dentes ad pcta mortalia ipel- lūtur. p hoc ꝙ mot⁹ huiōi ire tam inordinatus eſt qui alias ad dicta pcta nō mouerētur. pccm̄ mortale credo in dicto mō ↄmitti. Si tn̄ talis motus inordinat⁹ nō pcederet ex ha bitu vicōſo. nec graue ſcanda lum generarꝫ. ſȝ ex naturali cō plexione iraſcentis prouenirꝫ qui forte multum eſſet coleic⁹ ⁊ debilis: vel infirm⁹. ⁊ alias nimis colera infect⁹. poſſet eſ ſe pccm̄ veiale. ñ tūc ðbilitas vel motus colere inordinataꝫ acceſſionem ire cauſans ex cul pa mortali pueniret. puta ex nimia ebetate vel gula. vł ali quo huiōi. vel ipē motus inor dinatus ire intātū iraſcentem inflāmaret ꝙ a caitate dei vł pximi caderet. ¶ Capi. iiȷ.

a DUbitatur hic primo quomō ira ſit capita- le viciū. Rñdꝫ tho. r. r. vbi prius Ira ðr vicium capi- tale. eo ꝙ multa vicia ex ea o riāt Tū ex pte obiecti qđ mł tū hꝫ de rōne appetit⁹. inqñtū ſcꝫ vindcā appetitur ſȝ racōne iuſti ⁊ hoeſti. qđ ſua dignita te allicit Obiectum ei ſeu cau ſa pma omnis ire in nobis. eſt appetitus vindicte ſȝ apparē cia. vł exiſtēcia. ut ſi aliqs no bis intulit iniuſtum aliquod. iniuriā. vel puipendit nos ꝑt que merito ſit vindicta ſibi in fligenda Tū eciā qꝛ ira ex ſuo ipetu mētē habet pcipitāe ad inordinata queqꝫ agenda. Jō glo. ſuper illo pūer. rrir. Vir iracundus prouocat rixas. Ja nua inquit viciorum omnium eſt iracundia. qua clauſa. vir tutibus intrinſecus dabitur q̄ es. q̄ aperta ad oīe facinus armabitur animus. Ira eni ðr ianua vicōrum p accidens qui dem. remouēdo videlicet ꝓhi- bēs. id ē impediendo iudiciū ra cionis per quod homo trahit a malis. Directe autem et p ſe eſt cauſa aliorum ſpeciali- um vicōrum que dicuntur filie eius Et ſm greg. libro. rrri. mora. ¶ Sūt ſex. duo in cord b tria in ore ⁊ vnum i facto Pri ma filia eſt indignacō. qua ho mo illū contra quē iraſcitur re- putat indignum ut ſibi quid tale fecerit. quod videtur eſſe quedam vilipenſio. ymo qđam contemptus proximi. Secun da eſt tumor mētis ut cum ira ſcens replet animū ſuū diuer- ſis cogitacōib⁹ amaris. quib⁹ apud ſe aliqn̄ cogitat diūſas

vias se vindicādi et habet mł tiplex propositū alteri nocendi. Et huiōi sunt magna peccata. q2 nō solū in actu exteriori pc̄tm est: s3 magis in volūtate eciā3 si nō impletur ad extra p opus. Tercia est clamō q̄ est inordinata et confusa locucio quo aliquis quo ad mod loquendi exterius dmonstrat iram suam. Quarta est blasphemia cui9 sunt tres sp̄es ut dictū fuit in. ij. p̄cepto. Quinta ē otumelia. cū quis ex ira prūpit in verba opprobriosa et iniuriosa que sūt cōtra pximū Et hoc fit frequēter ex ira. q2 cū ira sit appetitus vindicte et nulla vīdicta sit irato ita prōpta sicut otumelia. idō in eam statim prūpit. Est enī otumelia proprie cum quis manifeste et otra honore3 alterius dicit sibi dfectū suum soli aut cora3 aliis. Et est maior cōtumelia cū quis coram multis dicit alicui dfectū suū eo q2 p hoc magis dānificat i honore aut reuerencia sibi ab aliis impēdenda p̄t tn̄ eciā dici otumelia. cū sibi soli dicit inq̄ntum sc3 ille q̄ loquitur otra audiētis reuerēciā agit quē videt vilipendere ex hoc q2 manifeste verba oē eum pfert Et sumūt qnq3 p eodē. ouiciū. otūelia. et improperiū. Exemplum. cū quis dic Tu es fili9 meretricis. fur. miser. vel simile. vel cū aliquis alteri improperat q2 i paupertate eius sibi plura dederit. s̄m illd ecc. xx. exigua dabit et multa iproprabit ¶. Ubi s̄m tho. 2. 2. q. lxxij. notādū q2 qn̄ intencō pferētis cōt aliquē conuiciū aut otumeliā ad hoc fertur ut p verba que pfert alteri9 honore3 minuat. tūc ē pc̄tm mortale. nō min9 quā furtū ā rapina. nō enī min9 hō amat suum honorē quā rem possessam vnd xp̄s illud voluit Math. v. qui dixeit fratri suo fatue reus eit iehēne ignis. Si quis vero alteri verbū leuis couicij aut cōtumelie dixerit nō aio dehonorandi. s3 ex animi leuitate. aut ex leui ira. sine firmo pposito aliquē dehonorandi. s3 fōte vult ipm leniē et modicū contristare. tūc p̄t esse veniale Si quis vero alteri dixerit verbū couicij nō animo dehonorandi. sed pter correctionē. tūc p̄t esse sine pc̄to. si alias sit bn̄ circūstancōnatū Sicut eni licitū ē aliquē sibi sbiectū vberare. ā in reb3 dammificāe causa discipline. sic et vbū ei ouicōsū causa disciplīne dicere. sic xp̄us luc. xxiiij. vocat duos de discipul tādos et stultos Et apl's. gal. iij. discipulos suos vocat insensatos et stultos Dicit tn̄ btūs

Aug⁹· in ſmone dñi i monte
q̄ raro ⁊ ex magna neceſſita-
te ſūt huiōi obiurgacōes ex-
hibēde i quibus non ut nob̄ ſ;
dño ſeruiatur inſtigem⁹· Ad
dit tho· q̄ in vſu taliū verboꝝ
magna diſcrecō ſeruāda ē ne-
ceſſario· ut vic; q̄s talibus ver
bis caute ⁊ moderate vtat̄ in
correctōne et alias· qꝛ poſſet
eſſe tā gue cōuiciū q̄ p̄ incau
telā ꝓlatū auferr; honorē ei⁹
cōtra quē ꝓfert̄ et tunc poſſet
homo peccare mortalit̄· eciā ſi
nō in tenderet dehonoracionē
Sic ec̄· ſi q̄s aliū ex ludo icau
te ꝓiciēs grauit̄ ledat nō ca-
ret culpa Sexta filia ē rixa p̄
quā itelligūt̄ oia nocumēta q̄
ex ira ꝓxis inferuntur exteio
ri facto· ſiue i corpe ſiue i reb͡
q̄d multiplicit̄ fit ut ꝯſtat pt;
igit̄ q̄ntis mal' iratus pateat
p; eciā q̄ i ꝯfitēdo nō ſufficit
dicē act⁹ ⁊ v̄ba exteri⁹ ꝓla-
ta ⁊ ꝑcepta· ſ; opt; eciā iterio
d ora gūia ꝯfitei ⁊ plāgē ¶ Du
bitat̄ ſcd̄o quot ſint ſpēs ire·
R̄n· ſm tho· x· v· vbi prius· Et
hub· tū i expoſicōe regule bti
aug· et ph̄m· iiij· eth· q̄ tres
Nam ea que dn̄⁹ math· v· po
nit ſunt grad⁹ ire ut dictū eſt
in alio capitulo· Eſt p̄ma ſpe
cies· ira acuta· ſcd̄a amara ter
cia difficil'; Dam· li· ij· vocat
eas felleā maniā et furorem

Scd̄um p̄mā q̄dā acuti ſūt q̄d
pti et ad oīgie; ut q̄ nimis cito
iraſcūt̄ ex cauſa q̄lib; leui· Ta
les ſi cito iraſcūt̄ ⁊ cito venia;
petūt· ſūt ſic aq̄ q̄ cito caleſcit
⁊ ſtati frigeſcit· q̄d ē mi⁹ ma
lū· hij nō ſūt meliores ꝓpt̄ ire
frequenciā· cū oīs hō̄ debeat eſ
ſe tard⁹ ad irā· iac· j· ſ; ꝓpt̄ ce-
lerē ſatiſfactōe;· cito ei culpā
ſuā rcognoſcūt· itē ſic ſignū ē
bōe ꝯplexiōis ſe cito purgari
a ſupueiente infirmitate· ita
ē ſignū bōe ꝯſcie· ſe ſtati vie
peticōe mūdāe· itē delicta ſūt
tāto gūioā: q̄nto diuci⁹ tenēt
aiam g̊ a cōtraio· tāto leuiora
q̄nto cici⁹ eā dimittūt· Eſt g̊
prima ſpēs leui⁹ pccm̄· Tū qꝛ
ea moti culpam ſuā cici⁹ cog-
noſcunt tum quia cito ſe pur-
gant ab illa iniuria tū eciā· qꝛ
iiuriā in alteꝝ ꝯmiſſa; nō ꝓlō
gāt· ¶ De ſcd̄a ſpecie ſunt a e
mari quoꝝ ira mltō tp̄e durat
⁊ māet In q̄b͡ triſticia difficul
ter abſorbet̄ niſi diuturnitate
tp̄is q̄ nō ꝓrūpit ad exteuiōa
ſig̃ iracūdie Tales tardius ira
ſcūt̄· ⁊ ad veniā petēdam tar
di⁹ iclināt̄ur· ſimiles ferro· q̄d
tarde igneſcit et difficulter in
frigidatur quod peius eſt Ta
les tripliciter peccant Primo
quo ad proximum· quia poſt
offenſam caritatem fraternā
q̄m turbauerīt differūt repāe

Scdo in se qr satisfactõez sa
luti sue necãriã ptrahũt face
re. Tercõ in deũ qr irã dei cõtra
se exortam occasiõe offẽse cõ
misse in huũ suũ cõtemnũt pla
care. Tales triplici laborãt vi
cio Quo ad primũ accidie. qr
tardi ad bonũ Quo ad secũdũ
ire que nondũ in eis sedata ẽ.
Et quo ad terciũ supbie. qr ex
supbia pcedit q ledens satis
facere dedignatur hoc tripli=
ci funiculo collo ei9 appẽso in
baratrũ mergit' amar9. Quo
contra ps Disrũpamus vincu
la eoꝝ. et piciamus a nob iu=
gũ ipoꝝ De tercia specie sũt
difficiles qui ita obstinati sũt
q nõ dimittũt desideriũ vĩdic
te:ñ puniant. Tales nũqz vo
lũt petere veniaz similes lapi
di albestõ. de quo dicit aug9.
in de ciui. dei: q semel accẽsus
nũqm extinguitur. Hos tres
gradus aug9. poit in regula
dicẽs Melior aũt ẽ q̃ quãmuis
ita sepe tẽptetur. tamẽ veniaz
ipetrare festiat ut ei dimittat
cui se agnoscit fecisse iniuriaz
q̃m qui tardius irascitur et ad
veniã petendã tardius incli=
natur Qui aũt nunq̃m vult pe
tere veniã sine causa ẽ i mona
sterio etiã si inde nõ proiciatur
f ¶ Qñ autẽ ille tres spẽs sũt
pcta mõtalia Rñ. qdã doctõ
in eo casu vbi acuti qui minus

sunt mali peccãt mortaliter ñ
est dubiũ amoros et difficiles
peccare mortalit' Et tãto gra
uiori reatu' q̃nto peiores sunt
i moribꝰ. siue motus ire ipsoꝝ
sit ex iniusta vindicta deside=
rata vl' illata. vel ex iordiato
mõ irascendi. et hoc patet p au
g9. in regula. qr ira acutorum
i q̃uibus crescit in odiũ. et itã
tũ reatus eius aggrauatur q
facit trabem de festuca. et fac
aĩam homicidã. Qui eni odit
frem suũ homicida ẽ. j. Jo. iij.
In difficilibus ergo quoꝝ ira
nõ cessat donec iniuste pũiant
ptz q ira semp est pctm mõta
le. nisi vindicta illata esset mi
nia iniuria. sic si quis modicum
de niue vl' guttam aque super
aliquẽ proiceret vel puerũ ali
quez indebite p capillos trahe
ret. in amaris aũt quia ira con
uertitur in odiũ ɜm reatũ suũ
trahit in spẽz pcti mortal' In
acutis tñ appetitus vindicte i
debite posset inde liberatus esse et
preuenire iudiciũ racõis qd in
aliis nũquã vl' rarissime otige
re posset ¶ Dubitatur tercio g
Qñ ira sit licita et meritoia Rñ.
ɜm thõ. vbi pus scdm beatum
greg. i mora. Duplex est ira
vna vocatur ira p viciũ. de qua
p9 dictũ est. alia p zelũ. cum
quis ex amore dei. primi. aut
iusticie irascitur pcto xpo aut

primi. et appetit vindictã iu-
stã scz in eũ q peccauit. et tãtã
quãtam demeruit et sm ordiem
iusticie ad honorẽ dei. et modo
debito Et tali ira non solũ lici
tum est p'mo expediẽs et debi
tũ aliqñ. vti ut ptz p cris. sup
math. dicentẽ. Qui sine causa
irascitur re9 erit. q vero cũ cau
sa nõ erit re9 Nam si ira nõ fu
eit: nec doctria pficit. nec iu
dicia stãt. nec crimina opescũ
tur. Itaq q cũ causa nõ irasci-
tur peccat Paciẽtia enĩ irracõ
nabil'. vicia seminat. et negli-
gẽciã nutrit. et nõ solũ malos
s et bonos inuitat ad malũ. Itẽ
greg. v. moral'. si nulla ira ex
virtute surgeret dine aio ad-
ũsiõis ipetũ per gladiũ phine
es nõ placasset. hanc irã qr he
ly nõ habuit: in se et in suis g
uiter punitus fuit De hac tra
dic ps. Irascimini et nolite pec
care. qd qdã male. solũ itelli-
gunt sibiips irasci licitum fõe
s si pximos ut nos amare pci
pimur restat vt sic proximoꝝ
erratib9 sicut nostris vicijs ira
scamur hec sentẽcialit gre. idẽ
dic aris. iij. et. iiij. ethicorum
Sic exo. xj. cũ loqretur moy
ses pharaõi et ille noluit audi
re. exiuit a pharaone irat9 ni
mis Sic eciã exo. xvj. cum p
hiberet moyses ne vsq mãe s
uarẽt mãna israhelite Illi ma
ne suantibus et mane scaturiẽ
te vermib9 iratus ẽ moyses cõ
tra eos Sic videns vitulum et
choros iratus piecit de mãib9
tabulas decalogi Exo. xxxij.
Simile d eodẽ moyse legitur
leui. x. Et numei. xvj. Sic cri
stus mar. iij. Cũ ccũspexisset
dñ9. cum ira iudeos qui obsua
bant eũ. contristat9 est sup ce
citate cordis eoꝝ. ¶ Dubita b
tur qrto quãdo licitũ sit vti ira
Rñ. sm greg. v. mora. q du-
plex est ira. vna racõnẽ pueni
ens ut patuit in scdo principa
li vsq ad quartũ gradũ inclu
siue. Alia est racõem supple re
ctã sbsequẽs Sũt ergo tres
regule Pria hõ nõ debet vti ira
racõnem pueniẽte. s quã stati
pcipit eam. debet ei resistẽ to
talit excludẽdo. nec aliquã pe
nam inferat quousq anim9 to
taliter quiescat Racõ est quia
ira racionem preueiens trahit
racõnem a sua rectitudine. vñ
habet racionem mali. Ira enĩ
deliberacionem racionis preue
niens cecat racionem. ut iudi-
cet iniuriam illatam que non
est iniuria. vel maiorẽ quã sit.
et sic in alia vicia. ira precipi-
tat. Secunda rgula. ira racõ
nem sequente est aliqñ vtẽdũ
Exempli grã quando homo p
fecte cognoscit pctm alteri9
sm oẽs circũstantias et quiete

et integre deliberauit de salubri pena et vindicta pro illo pcto īfligenda· attn̄ adhuc se pci pit hō timētē aut negligentē in exequēdo dictatā penā tūc assumere p̄t irā tātam quantam p̄t regere rōne ideo ut exequatur melius p̄dictatā penam Hec aliqn̄ eni locum h̄nt in iudice respcū reipublice· In mg̃ro respcū scolaris. In dn̄o respcū fui· In p̄lato respcū sb diti Et i viro respectu vxoris Racō dicti est ut dic̄ tho. vbi sup̄· qz passio ire sic̄ et oēs alij motus appetitus sensitiui ad hoc dati sūt· ut hō ꝓmptus exeq̄tur illd qd racō dictat Alioqn̄ frustra esset i hōie appetitꝰ sensitiuus Extra p̄dictos aūt casus nūquā vtendū est ira. qz nihil ꝓdest ira alias ob ē plui mū· in multa mala p̄cipitādo faciliter. Tertia regula ē q̄m uis ira p̄dctō mō assumi possit cū delibēacōe ꝓ istrumēto v̄tu tis et eiꝰ adiutoio· illud tn̄ nō expedit oibus hoibus indiffe renter. nō quidē imperfectis semꝑ ſ ꝑfectis. Racō ē qz nō oēs ꝓpter difficultatem boni vsus ire scirēt eā regē rōne et odiū et alia vitia nata esset ira gn̄are. nō autē sic in hoib3 vir tute ꝑfectis· Simile est i me dicinalib3 Nā aliqua medicia lia licita sunt ꝑito medico ad hibere qui scit modificāe ea q̄ ꝓhibētur imperito ¶ Oīa pre- dicta ꝓbātur auctoitate ex emplis et racōne Auctorita. bti greg. v· moral' dicētis Cū animꝰ ꝑ zelū mouetur curand summopē est:ne hec eadē ira q̄ pro instrumēto virtutis assu- mitꝰ· mēti dn̄etur. nec q̄si dn̄a p̄eat. ſ quasi ancilla ad obse quiū ꝑparata a racōnis tergo nunquā recedat Tūc eni robu stius cōtra vicia erigitur ·cum sbdita racōi fāulatur· nā quaz tūlib3 ira ex zelo rcitudinis sur gat. si imoderata mētē viceit rōi ꝑtinꝰ fuire otēnit· et tāto se impudentiꝰ dilatat. quāto impaciē vicium virtutē putat Exēpl' phoꝝ illa patet Nam ut dic̄ valerius libro· xj· archi ta mg̃r pitagore et platonis villico suo iratus· Sūpsissem inquit a te suppliciū nisi iratus essem· maluit eni impunitum reliq̄re q̄m ꝑpter iram grauius iusto punire· Sic socrates vt dic.t seneca li· x· d ira. Cū fuꝰ eū offendisset quē habebat di scolū ei dixit· Cederem te nisi iratꝰ essem Correpcōem enim serui in tempus distulit saniꝰ nec fuit ausus se ire cōmittere Erat aūt i eo ire signū· vocem submittere. et loqui ꝑ tiꝰ quia appāebat sibi tūc obstācl· ita dyogenes ut dic̄ seneca libro i

iiij. d ira. Cū d ira differeret: ado lescentulꝰ ꝓteruus in eū ꝯspuit Interrogatus vero an irasce retur ꝯtra illū: ait. nō irascor ſ; dubito an irasci oporteat. Si de platone dicitur ut dicit. va lerius libro primo. Cum aduer sus ſui ꝯlictū vehemencius ex arsisset. poné illū ſtati tunicā ꝛ p̄bere scapulas verberibꝰ iuſ sit ſua manu ipm̄ cesurꝰ. post modum intelligēs ſe irasci. iaz i alto manu ſuſpensa. q̄sitꝰ ē a ſpōsippo amico ſuo quid age ret. Exigo iquit penas ab ho mine iracundo. oblitusq; iam serui. quia alium quem pocius castigáret inuenerat abſtulit sibi in seruū potestatem Tu in quit ſpōſippe iſtū verbera. no lo ut ſit ille meus. ptāte id ē in mea q̄ i ſua non eſt. Rōne eciā generali p̄fata patet ſm tho. j. 2. q. xlvi. Quia q̄muis homo ſit animal mā́ſuetū cōsidératis i g̃nali rōne recta. et tēpatiſ ſima hūana cōplexione. tñ cō siderata colera hominis magis d facili inflāmātur multi ad irā q̄m ad ꝯcupiſcēciā vl' aliā paſ ſionē. ꝛ eciam q: ira eſt paſſio vehementiſſima

¶ Capitulū q̄rtū. v. pcepti

Eptia filia ire pt poni maledictio q̄ ſepe ex ira orit'. ¶ De quo vi

a ciō tractat ut ſequitur tho. 2. 2 q. lxxvij. Eſt eni ſm eū male dicere impcādo. impando. aut optādo ꝓnunciare cōtra aliū malū. et ſub racōne mali. et nō ad emendacōnē alteriꝰ. ſ; ſolū in malum eius. optare aūt ꝛ i perio moue' ad malum alterius ſb rōne mali. ſm ſe repugnat caritati Quia debemꝰ diligere ꝓximū volēdo bonū ipius. Et iō ſm genꝰ ſuū ē pctm morta le. Vn̄ i. cori. vj. neq; maledci neq; raptores r'gnū dei poſſide būt Et ē huiōi maledictō tā to grauius pctm. quāto male dicit q̄s pſone q̄m magis ama re et reuereri deberet. vn̄ leui. xx. qui maledixeit pr̄i aut mr̄i morte moriatur. Subdit tho. Cōtingit tñ v̄bū maledictio nis prolatum pctm eſſe venia le. vl' propter paruitatē mali quod quis alteri maledicendo imprecatur. vel eciā ꝓpter af fectum eius qui ꝓfert verba maledictōis cū ſcz ex leui mo tu vl' ex ludo vel ſurrepcōe ali qua talia v̄ba ꝓfert peccata enim verborum maxime ex af fectu pēſantur. ¶ Dictū eſt b autem notāter in deſcripcōne maledictionis. ſub racōne ma li. ꝛ ſolū in malum eius cui ma ledicitur. quia ſi quis impre cetur impet aut optet malum alicui ſub racōne boni: ſic eſt li citum. nec ꝓprie maledictio ē

eo q intencō pncipal' nō fertur in malū illius sm bonum. Contingit enim optāe malū alicui sb rōe duplicis boni qn= q sub racone iusti. et sic iudex iuste maledicit illū. cui pcipit iustam penā inferri. Sic eciā maledicit anathematisando. qnq sub racōne vtilis optat malum ut quādo qs optat aliquē pctorē pati egritudinē vel simile. ut melior efficiat. vl a psecucōe bonorum desistat: Et quāuis maledicere bene possit fieri sm predicta. tamen creaturis irraconalibus hōies rgulariter nō dnt maledicere. tū qr illud cōmūniter fit ex irronabili qdā ira. tū qr solet idiscrete fieri i malū hoim quor sunt Tamen ut tho. ibidē dic Maladicere reb9 irronalib9 inqntū creature sūt dei. ē peccatū blasphemie. Maledicere autē eis sm se cōsideratis ē ociosū et uanū et p osequēs illicitū ymo maledicere est a deo illicitum ut eciā dyabolo fieri nō debeat vnde puer. xxij. dū maledicit impi9 dyabolū. maledicit ipse aiā suā. id ē maledictō culpe et pene se sbicit qr cū dyabol9 sit natura bonus. pctm est saltem ut sic ei malū optare vnd btūs iudas in canonica sua dicit Cū michahel archangel9 cū dyabolo disputans altricaretur de moysi corpe non ē ausus iferre iudiciū blasphemie sed dixit imperet tibi dn9 vbi glo. Diligenter intuendū est q si michahel archāgel9 dyabolo sibi aduersanti blasphemiam dicere noluit. sed modesto smōe eū coercuit. qnto magis hoib9 ois blasphemia est cauenda qmuis enim in volun tate malus sit demon tamē natura bonus est ¶ Ad cauendū aūt viciū maledictōnis monēnt exempla sacre scriptūe et bonor xpianor Nam xps cū malediceretur sp. in cruce non maledicebat. j. pe. ij. Paul9 eciam dicit. j. cori. iiij. Maledicim et benedicim9 Et petr9. j. pe. iij. Non reddentes malum p malo. nec maledictū p maledictō. Exēpla eciā xpiāor bonor ad idē sunt que ostendunt q interdū maledicentes siue inuiti sint siue volentes in malum eor exaudiūtur. vnd greg. iij. dyal. rfert q cū simplex et sanctissim9 floreti9 p pastore hēret vrsum ouiculas pascētē discipuli quatuor cuiusdā sancti patris q dicebat eutitius. vrsum in campo occulte occiderūt. de quo cū florecius valde tristaretur. eutitius flentem fratrem velit cōsolari Cui floreti9 Spero in oipotētem deum q in hac vita ante

oculos hominũ vindictã accipient qui innoxium vrsum occiderunt. Statim autẽ quatuor rei discipuli elephãtio morbo pcussi membris putrescentib9 interierunt. Unde omni tempore florenti9 flebat se homicidam proclamans. Itẽ ibidem refert greg. q cũ famulus cuiusdam stephani prespiteri negligẽter sei seruirz clamauit prespit. veni dyabole discalcia me famulo sic loquens statim autem demon affuit et corrigie summe caligarum se soluerunt. in signum demoniace seruitutis. Ex quo patet dicit greg: dyabolũ pmptissimũ esse in maledictõib9 ad puniendũ. Simile i quãto refert de romano filiũ quiquẽnez nutriente. qui mox blasphemare cõsueuerat cũ ei aliquid rsisteret. vnde i pris sinu pestilẽcia laborãs simile ad apparẽciã demonis faciẽs necat9 ẽ. Sic cesari9 in dyalogo suo di. v. refert q vir qdã motus ira cõtra vxorem ei ait. vade dyabole. mox aũt illa p auriculaz demonẽ itrare senciẽs furiebat. Cũ qdã scũs abbas sup caput ei9 legerz euãgeliũ super egros man9 iponent. Illa terribilissime clamabat. Et cũ demoni ipar3 ut exir3: Ille rspõdit. nõ dũ vult altissim9 postea tamẽ modũ quõ demon itrauerat ipsa patefecit. Itẽ quidã iratus dixit filio suo vad dyabole quẽ mox demõ rapuit nec vnq3 cõparuit. Item puella qñquẽnis cum lac comederz. pater ei iratus ait dyabolum comedas in ventrem tuũ. mox aũt vexata est puella vsq3 ad maturam etatẽ. In q cũ limia apostolorũ petri et pauli visitarz liberata est. Sz antea dmõ in ea ait me egresso hec nũq3 post hãc vitam senciet aliud purgatorium. hec Cesari9. Sic vicesimoprimo d ciuitate dei refert Augustin9 de vidua nobili et diuite habente septem filios et tres femellas eis maledicẽte. Oẽs autem statim tremore omnium mẽbrorum terribilit sunt percussi. et ciuium suorum oculos verentes in orbem dispẽsi sunt omnibus spectaculum facti miserum. Et si nũq3 maledicentis opcio impleret tamẽn semper ille qui maledicit seipsum pmo maledicit ut verificetur illud geñ. vicesimo septio quo ysaac de iacob ait Qui tibi maledixeit sit ille maledictus. ¶Tercio pñcipalit b
videndum est de remedijs ire. Sunt autẽ quedam remedia contra iram propriam quedam contra alienam. Remedia ire proprie. sunt nouem.

Primum ēst radicē ire euellē· q̄ est amor sui inordinat⁹ et suo rū· Qui eni ardēter diligit ior diate se· amicos· filios· t̄palia et hōres· stati credit sibi iniuri am illatam esse· vl̄ se peruipen di· ut dicit Arist· ij· rethorice· vnde eccī· xxviij· ſm ligna sil ue sic ignis exardescit· et scd̄m virtutem hōis sic iracundia il= li⁹ erit· et ſm sb̄stācīā suā ex= altabit iram suam· Secūdū ē silencium· Nam natura ire est ut ꝑlata magis ferueat vnde ꝓū· xxvj· Qui ipōit stulto si= lēciū iras mitigat vn̄ scūs pat ysaac requisitus Cur demōes eū tātū timerent Rn̄dit· ex q̄ factus sum monachus statui apud me ut iracūdia ext̄ gut= tur meum non procederet· Et ps̄· Posui ori meo custodiam cū ōsisteret peccatō aduūsū me

e ¶ Terciū remedium ē exēpla paciēciū inspicere p̄ncipalissi= me xp̄i passionē· de quo greḡ dicit· Si passio dn̄i ad memo riam reuocetur· nihil adeo du rū est qd̄ nō equo aīmo tolere tur· in cui⁹ figura numeī· xxj· Filij isrl̄ lesi a s̄pētib⁹ ignitis īspecto serpēte meo id ē xp̄o crucifixo sanati sunt· ad idem valent exempla Job· Exēplū etiā illius mulieris nobil̄ de q̄ refert cassian⁹ in colla· patrū que ꝑtiuit viduam iracundis

simam in quia paciēciā discerꝫ Talib⁹ eni exemplis velut op tio clipeo aīa muniri p̄t Quar tū est cogitāe q̄uo deū sepe ꝓ ꝓrijs malis cōtēpsimus vl̄ ꝑui pendim⁹· et ꝙ indigem⁹ eci= am i ꝓrijs ōfectib⁹ a ꝓximis supportari· vn̄ greḡ· v· mora· Est ali⁹ seruāde māsuetudis mod⁹ ut cū alienos excessus cō spicimus: nostra qb⁹ excessim⁹ ōlicta cogitemus· Considera ta quippe īfirmitas ꝓria· pec cata nobis excusat aliena· pa cienter namqꝫ iniuriam illatā tolerat· q̄ pie meminit ꝙ for= tasse adhuc habeat in quo de beat ipse tolerari· Ideo tā faci liter quidā irascūtur· q̄r ꝓrios defectus qb⁹ a deo vel ꝓximo supportantur non agnoscunt vn̄ ꝑuer· xix hō indigens mi= sericors est Seneca regū ani mos induimus: illi obliti sue ī= firmitatis aliene ōfuiūt quasi iniuriam accepint· ¶ Quintū f remedium ē cōsolacō diuine or dinacōis· Nullū eni malū nob̄ p̄t inferri nisi diuina ordinacō ne· qd̄ maximū debet esse fide= lib⁹· Deus eni est velut medi cus fidelissim⁹ qui aquā tribu lacōnis cuiqꝫ ꝓpinat: scd̄m sue īfirmitatis exigēciā· ps̄· Sta tuit aquas quasi in vtre· scꝫ de celo eam dispēsans filijs vnde j· cori· x· Fidelis deus qui non

paciet̄ur vos tēptari supra id quod potestis ſ3 faciet eciā cū tēptacōne prouentū ut possi= tis sustinē. hāc rōnē assignat xp̄s petro Joh. xviij. Calicē3 quē dedit michi pater nō vis ut bibā illū. Sine quo nec fi= lij zebedei pn̄t sedē ad dextrā et sinistrā i regno. potestis iq̄t xp̄s bibere calicē quē ego bi= biturus sū. Math. xx. deus est velut pat̄ pijssimus q̄ filiū quē diligit castigat apoc. iij. ego quos amo ārguo et castigo ne videlicet ſm aplm simus adul= terini filij. si inq̄t ext̄ disciplī= nā estis cuius pticipes facti sūt oēs ergo adultei et non filij estis heb. xij. deus eciā ē velut mr̄ mi sericordissima q̄ licet castiget filiolū tn̄ non supra modū Isa ysa. xlix. Nūquit obliuisci pt̄ mr̄ infātē suū vt nō misereat̄ filio vteri sui. Et si illa oblita fuerit: ego tn̄ non obliuiscar tui Sextū est cōsideracō vtili tatis ipsius tribulacōis. nā ve= xatores nr̄i sūt sicut apes que lic3 pungant. tn̄ diligūtur q2 mellificāt Sic inimici licet ro dant: tn̄ penā p p̄ctis minuūt prudētes faciūt ꝯorāt paciē ciā. augēt hic meritū. et in ce= lo premiū p̄s. Circumdederūt me, sc3 inimici dicit xp̄us sicut apes et exarserūt sicut ignis i spinis Septimū est ꝯsideracō

nr̄e impotēcie. Sūt enim q̄dā qui verecūdātur si nō tribulā= tes eos verbo vel facto ledūt S3 sciat homo eciam minimis oportere p̄cere. Vnde aug9. ho tibi conuiciū dicit. et tumes et iratus es. pulcrius resiste si po= tes ut dormias. Octauū ē p̄ce re et misereri insano. nā iratus aliquē ipugnās racōne in p̄te vl̄ in toto nō vtitur. et sic cecus ē stultus. et quodāmō insanus q̄bus naturalit̄ clemētes sumus Vn̄ p̄u. xiiij. qui impaciens ē exaltat stulticiā suā. Nonum est p̄uia cōsideracō oim maloꝝ que sibi possent inferri. vnde greg. v. mora. mēs solicita an teq̄3 q̄slib3 agere incipiat om nes sibi q̄s pati putat cōtūeli as ꝓponat. qtūs sui redēptois ꝓbra cogitās ꝯt̄ adūsa se pre paret Que nimiꝝ veniēcia tā to fōcōr excipit: quāto se cau cius ex p̄sciā armauit Qui vēo i ꝓuidus ab adūsitate dep̄hēdi= tur q̄si ab hoste dormiēs inuei tur. hec remedia sūt ire ꝓprie. Sed p̄ncipalit̄ inuocādū ē i oi bus auxiliū dīne grē. sine quo ni hil possumus. Remedia aūt cō tra alienā irā sūt tria. Primū ē moll̄ respōsio. hoc est mirabile naturale vnū vbi molle frāgit durū. Vnde puer. xv. respon sio moll̄ frangit iram. Exem= plū i vitaspatrū vbi discipulus 8

macharij eũ pcedẽs ait ad sacerdotẽ p dolor ligna portãtẽ Quo vadis demon · qui irat9 vulnerauit grauit discipulum Cũ autẽ macharius superueniens sacerdoti diceret Salueris laborator hoc verbo lenitus p machariũ cõuersus est in monachũ · vñ causa vulneracõnis reddita · vulneratũ ambo i monasteriũ portauerũt · hõ ei irat9 ẽ velut olla buliẽs · cui aq̃ frigida superfundenda est vnde puer · xv · Os fatuorum ebulit stulticiam · Secũdũ remediũ ẽ silẽciũ · verba eni sũt velut ligna · si saltem sint verba irato displicibilia · sꝫ ad extiguẽdũ ignẽ oportet materiã lignorũ imminuere vñ eccl · ix · Nõ litiges cũ hoie litigioso ⁊ nõ strues in ignem illius ligna · Securi9 ergo esset interdũ ab irato recedere · qui nollet comburi sic̃ ⁊ ab igne Ro · xij · nõ vos dfendẽtes kmi · sꝫ date locũ ire Terciũ remediũ est beneficiũ Bñficia eni irato impẽsa sũt velut cãbones igniti valẽtes p caritate primi Ideo puer · xxv · Si esurierit inimicus tuus ciba illũ · Si sitierit da illi aquã bibere · prunas eni ogregabs sup caput ei9 et dñ9 reddet tibi · Capitulũ · v ·

De inuidia que ut plurimũ ẽ causa homicidij de q̃ Job · v · prulũ occidit inuidia Tria sunt pncipaliter videnda Primo qd sit Secũdo quãte noceat · Tercio de remedijs

Quãtũ ad pmum · Inuidia dic btũs aug9 · ẽ odiũ felicitatis aliene · Dam · li · ij · dicit q ẽ tristicia d alienis bõis Et dr inuidia q2 non pt videre bona aliorum Vñ ambro · li · de offic · Inuidus bono torquetur alieno · null9 autẽ pt videre equanimiter illud d quo torquetur Pro cui9 intellectu notandũ ſm tho · 2 · 2 · q · xxxvj · q inuidia ẽ tristicia de alieno bono inqn tũ qs aliũ excedit in bono apparẽti · pcipue de quo est gloria vel in quo hoies appetũt honorari et in opiniõe esse Inqntũ alienũ bonũ diminuere videtur ppã excellẽciã · vñ greg · xxxj · mora · Inuidia ex iani gloria vel ex supbia nascitur Q d sic patet · Nã cũ supb9 inanit glorioſus appetit sup alios excellere et magnus apparere ⁊ cognoscit in alio aliqd bonũ · tunc timet q in hoc ipsũ alter excellat vel sibi equetur · ⁊ tũc tristatur inqntum hoc minuit gloriam suã et excellẽciam q̃m hrẽt in opinione hoim · Ex hoc enim q alius in aliquo bono sibi eq̃tur · aut eũ excedit ipe mi n9 gloriosus estimatur: quia tũc nõ sup alios ipe excellens

a

b

putatur. Exēplū Tu scis arti ficiū i ciuitate: vedit pegn⁹ q̄ equaliter tibi vel meli⁹ te opa tur de quo ipse laudatur. ꝯ tu times eū tibi equari aut te ex= cellē. ꝛ doles de fama ei⁹ vl' bo no. q: fama tua minꝰ erit. hec tristicia de alieno bono est iui dia vera Et videtur pncipali⁹ esse tristicia de gloria alteri⁹ i q̄ntum minuit gloriā tuā quā appetis. sic similiter est inter diuites. nobiles. p̄dicatores. mgr̄os. ꝛ similes. quo ad pul chritudinez. fortitudiez. sciaz. vocē. deuocōem. ꝛ de quocūqꝫ vero vl' estimato bono. de quo
c qs gloriā querit. ¶ Secundo notādū fm tho. vbi pri⁹ ꝙ cū īuidia sit tristicia de alieno bo no: Quadruplex est tristicia. q̄ de alienis bōis i alio ꝯgnitis p̄t oriri. ꝛ solum quarta est in uidia Primo enim quis trista tur de bono alterius inq̄ntū ex eo timetur nocumētū. vel sibi vel alijs bōis Et talis tristicia nō est inuidia. ꝯ magis timo= ris effect⁹. ꝛ p̄t esse sine pc̄to ꝛ laudabil'. Vn̄ puer. xxix. In multitudine iustoꝝ letabitur vulg⁹. Cū impij suꝑserint pn̄ cipiatū gemet popul⁹ Et gre g̃. xxi. moꝛa. Euenire pleꝝqꝫ solet ut nō amissa caritate. ꝛ in imici nos ruina letificet. ꝛ rur sus eius gloria sine inuidie cul pa ꝯtristꝫ. Cū ꝛ ruēte eo quos dam bn̄ erigi credim⁹. ꝛ ꝓfici ente illo: plerosqꝫ iniuste oppri mi formidam⁹ Secūdo mō p̄o test qs ꝯtristai d' bono alteri⁹ nō ex eo ꝙ ipe hꝫ bonū. sed ex eo ꝙ nobis deest bonum illud qꝺ hꝫ ip̄e Et hoc ꝓprie est zel⁹ vt dic̄ phs. ij. reth'. Et si zel⁹ iste sit c̄ca bona hōesta: lauda bilis est. Vn̄. j. cori. xiiij. Emu lamini sp̄ualia Et iero. in ep̄la ad aletham. de instructione filie dicit. habeat socias cum q̄ bus addiscat. quibus inuide= at. ꝛ quarum laudibus morde atur. Vbi sumitur inuidia pro zelo quo q̄s d'bet icitari ad ꝓfi ciēdū cum melioribꝫ. Si autē sit de bonis tp̄alib⁹ p̄t esse cū peccato: ꝛ sine peccato ¶ Ter d
cio modo aliquis tristatur de bono alterius. inquātum ille q̄ accipit bonum est eo indign⁹ que quidem tristicia nō potest oriri ex bonis honestis. ex qui bus aliquis iustus efficit' sicut philosophus dicit. ij. rethori. sed de diuicijs et de talib⁹ que possunt prouenire dignis et i dignis. Et huiusmodi tristi= cia secūdū eum vocatur neme sis. et ptinet ad bonos mores. Sed hoc ideo dicit. quia con= siderabat ipsa bona tp̄alia fm se. prout possunt magna vide ri nō respiciētibus ad eterna

Sz ẜm doctrinā fidei bona tē poralia q̄ pueniūt indignis ex iusta dei ordinacōe disponuntur ad eoꝝ cōrectiōem vł ad eoꝝ dānacōem Et huiōi bona quasi nichil sūt in cōpacōe ad bona futūa q̄ seruantur bonis Et ideo huiōi tristicia ꝓhibetur i sacra scriptura· scđm illud p̄s· Noli emulari in malignātibus neqꝫ zelaueis facientes iniquitatē · Et alibi pene effusi sūt gressus mei qꝛ zelaui sup iniquos pacem peccatoꝝ videns. Quāto modo aliquis tristatur de bono alicuius inquātum alter excedit ipsū in bōis et hoc ꝓprie est inuidia: et hoc est semp prauū: vt dic arist · ij· retho. Quia dolet de eo d q̄ est gadendum scilicet de bono proximi ẜm caritatē. cui etiaꝫ directe ↄtrariatur ut dicetur.

e ¶ Quō autē fiat inuidia veniale pc̄tm vł mōtale notādū tercō qꝫ tres ibi sūt gradus · Primꝰ vbi materia origo ⁊ causa iuidie ē cognicō boni alieni excellentis i hoīe vane glorioso Talis eni feciliter timet de diminucōe sue glorie· ⁊ tristatꝰ faciliter de bono proximi vñđ ẜm greg· xxxj· moꝛa· Inuidia ex inani gloria nascitur· et ex eadē radice eciā scđm phm· ij· retħ· multe sūt cause inuidie. Primo similitudo aliquoꝝ ẜm genus cognicōem statură habitū aut opiniōez· Racō ē· qꝛ ad istos tm̄ est inuidia quibꝰ hō se vult equare vel preferre h̄ autē nō est nisi respectu nō mł'tum distancium· Nullꝰ eni nisi isanus studet se equare vł preferre in gloria hīs q̄ multo maiōes eo sunt· puta plebeus regi vel ecōuerso: ideo hīs quibus multum distat loco vł tēpore vł statu homo nō inuidet· sed quibus est ꝓpinquus Nā cū ꝓpinq̄ videantur in gloria excedere· eos nitimur excellere ⁊ ex eoꝝ gloria qua ↄtra nr̄am volūtatē pollent tristari incipimꝰ· ⁊ sic inuidere ¶ Secūdo faciliter inuidēt pusillāimes qꝛ oīa reputant magꝰ et gloriosa que nō hn̄t· Tercō senes faciliter inuidēt iunioribꝫ quos putāt possidere· q̄ ipi nō habuerūt vel nō habēt Capitur tn̄ inuidia sic cetere passiones qñqꝫ. Sicut dicit Aureolus sup. ij· di· xxj· q· ij· quasi ꝓ quadā naturali inclinacōe ad passionē inuidie. · Sūt eni ut inq̄t in appetitu sensitio appetibilitates quedā faciētes i corpe reales trāsmutacōes cōsequētes cōplexiones corpoꝝ naturales Unde q̄ sūt cōplexionis frigide et hūide· sunt naturaliter magis inclinati ad inuidiā· ut patet de mł'tis pueis f

mulieribus· et quibusdā hoīb9 flecmaticis Et racō est q̄a ta les q̄litates passiue sūt· iō ē i corpe aptitudo ad casum et de p̄ssionem ꝓpter qđ in appetitu sensitiuo oritur ꝓporcōnal' que dam aptitudo ad dep̄ssiōez et ad casum. ut facilit' dep̄matur et cadat ad app̄hensiōem boni alterius. Vn̄ sic est cp oia alia quedam reputant supiora re spectu sui. ideo timet cōfundi naturalit' et ɔp̄hēdi Rōne igi tur talis ɔplexiōis. qn̄ quis vi det bonū in aliquo stati inclia tur ad inuidēdū· et tūc fit ɔfor mis trāsmutacō in cōpe. puta quidā casus manifest9 i vultu et ꝓcēdit' inuidia· Et hoc mō accipiēdo inuidiā sc3 p natūa li aptitudie et passione vel eci am ut talis passio est primus motus· ut sic non ē pc̄tm ꝫ pe na pc̄ti· vel pc̄tm lāgo modo cū sit pena pc̄ti origial'. hec de aureo. Vn̄ aug9· li. primo. cō fes. dic̄. puulū quēdā collacta neū suū toruo vultu aspexisse· et illud inuidie attribuit. Vi di inquit ego et exptus sū zelā tem puerū. nondum loqueba tur. et ītuebat' pallid9 amaro aspectu collactaneum suum·

g ¶ Secūdus gd̄us est quedā subita et nō ɔliberata tristicia de bono ꝓximi inq̄ntum excel lens est. Tercius est tristicia talis mōi ɔlibēata· seu pfecta Prima est veniale pc̄tm. ꝫ ter cia est mōtale pc̄m vn̄ tho. vbi prius de vtroq3 dicit Inuidia ex gn̄e suo ē mortale peccatū Gen9 ei pc̄i cōsideratur ex ob iecto Inuidia aūt scdm racōe3 sui obiecti ɔtrariatur caritati p q̄3 est vita aie spūalis· ſm il lud. j· Joh. iij· nos· scim9 quo niā trāslati sumus de morte ad vitā qm̄ diligimus fres· vtri usq3 enī obiectū et caitatis et inuidie ē bonū ꝓximi ſm ɔtra riū motū. nā caritas gaudet ɔ bono ꝓximi ſm illd̄· j. cor· xiij· non gaud3 sup iniquitate. cō gaud3 aūt vitati Inuidia aūt de bono pxmi tristatur. Vn̄ ɔ ex suo genere ɔuincitur pecca tū mōtale esse iuidia ideo Job v. puulum occidit inuidia· sed nichil occidit spūalit' nisi pec catū mortale. sed sic dictū est sup̄ i quolibet genere peccati mortalis inueniūtur aliqui im pfecti mot9 in sensualitate exi stētes. q̄ sūt pc̄ta veialia. sic i genē adulterij p̄m9 mot9 ɔcu piscēcie· et i gn̄e hoīcidij p̄m9 motus ire Ita eciā in genere i uidie inueniūtur aliqui primi motus: qūq3 eciam in viris per fcis q̄ sūt pc̄ta veialia hec tho. Quart9 grad9 inuidie ē pc̄tm i spm̄ scm̄ qđ dr̄ inuidēcia frne grē. vn̄ tho· in. ij· di. xliij· dic̄·

Inuidia duplex est quedaȝ q̄ est ꝺ ꝓsperitate vl' exaltacōe hōis· Et queꝺ que est de exaltacōe gr̄e sicut ꝙ multi ad deum ꝯuertātur vel aliquid huiusmodi Et talis inuidia solū ē pc̄tm i spūm sanctū· vn̄ ibidē bonauen· dicit· dupl'r potest aliq̄s inuidere aliene gr̄e· vno modo· q2 ex hoc minuitur bonū proprium. cui9 ꝓmocōem appetit singl'arit' et sic est pc̄cm capitale Alio mō q2 visus aie sic ē deꝑuatus· vt sic nō videt bonū in se sic etiaȝ nolit videre bonum in alio· ꝗ tūc ē peccatū in spūm scūm· hoc aūt ē in illis maxime qui vix possunt in alio videre bonū· Et ita alio modo est capitale viciū· ꝗ alio modo pc̄m in spūm scūm et isto modo nō procedit nisi ex magna corrupcōe ꝗ malicia volūtatis q̄ adeo gustū ꝑuertit vt bonū faciat apparē malū· et econuerso·

b ¶ Secundo principaliter videndū est ꝺ inuidia quantū noceat· ꝗ ꝙ sit detestabil' ꝓp̄ nouem Primo nocet ꝓprio subiecto in corpe m'ltipliciter q̄a ē tristicia· Sed tristicia scðm tho· j· 2· q· xxxvij. saltez mala: multa mala facit. quia aggrauat aim ut interꝺ mot9 cōpis exteior impediat' ꝗ fit hō stupid9· et intēsa tristicia p̄ oib9 aie passiōibus mai9 nocumentū infert corpi· vn̄ ꝓuer· xxv· Sicut tinea vestimēto· et vermis ligno· ita tristicia viri nocet cōdi· quia anim9 gaudens etatē floidā facit· spūs tristis exsiccat ossa Et eccl'i· xxxviij· de tristicia festiat mors· ꝫ hoc verū est de tristicia que spem nō habet annexam. sicut contricio habet spem ꝗ gaudiū ꝺ remissione ꝗ intuitu diuine misericordie· Secundo dānosa ē inuidia· q2 recipit eā hn̄ti societatē eccl'e· ꝑs Particeps ego sū oīm timēciū te et custodientiū man. tua Aug9. pensent inuidi. quātū bonum sit caritas que sine labore nr̄o aliena bona nostra facit Tercō inuidia nulli pc̄it: De nocēti notum est de innocentibus ptȝ· Cū cayn inuidus abel· fratres ipsius ioseph eūdem· et saul dauid sine causa sint ꝑsecuti· Tales peiores sunt pilato. de quo math· xxvij: Sciebat ꝙ per inuidiā tradidissent eum Quarto inuidia valde difficulter curat' :q2 est velut ignis grecus q̄ in aq̄ tribulacōnum ardet: ꝗ difficulter extinguitur: Ideo gal. v· nō efficiamur inanis gloie cupidi inuicem ꝓuocantes iuicē inuidētes· sup quo Cyp̄anus zelus iste modū non habet ꝑmanens iugit' sine fine cū alia finiātur scelera· Quātocꝫ ille

cui inuidetur crescit in successu meliore: tãto inuidus liuoris ignib⁹ inardescit. Quinto inuidia ondit hoiem pusillanimem ꝛ infimis reb⁹ opat Job. v. paruulum occidit inuidia. nobiles sũt cõmunicatiui ut ptz i hoib⁹. i leone. In aquila Ecõtrario ignobiles sũt inuidi Sexto signũ est p qd demon suos cognoscit Sicut caritas ecõtrario Johan. xiij. In h cognoscũt quia mei estis discipuli si dilectõez habueritis ad inuicẽ Septio socij sũt dyaboli i lucro et i dãno. qr qñ dyabolus lucratur et male succedit homini: inuidus hoc lucꝛ suũ putat et econuerso. Vñ cũ ẜm tuliũ. Amicorum sit idem velle ꝛ nolle. ptz ꝓpositum. Octauo proditores plerũqꝫ efficiuntur ꝓu. xxiij. ne comedas cũ hoie inuido et ne desideres cibos ei⁹. qm i silitudinẽ arioli. et coniectoris estimat qd ignorat. Comede ꝛ bibe dicet tibi. ꝛ mens ei⁹ non est tecum Nono inuidus grauissima aie ĩfirmitate tenetur. gustũ eni aie a deo infectũ hz. ut bonũ i imici putz malũ. ꝛ ecõuerso ysa. v. Ve q̃ dicitis bonũ malum et malum bonum. ponentes tenebras lucem et lucem tenebras ponentes amaꝛ in dulce ꝛ dulce in amaꝛ. ¶ Tercio pñcipaliter de remedijs inuidie notã

dũ qꝫ cõtra eã valẽt quinqꝫ. Primo vt hõ ponat dilectõem i ea bona q̃ pñt simĺ a mĺtis hri. et a singuĺ plene. sic ẽ p̃dicacõ. eucaristie cõuio. di sup oia dilcõ ꝛ rgnũ celoꝝ. Vñ greg. qui facib⁹ inuidie carere desiderat illã hereditatẽ appetat quaꝫ numer⁹ possidẽcıũ ñ ãgustat viri eni iust⁹ p h qꝫ i terris nichil appetit: aliẽis ꝑfectib⁹ inuidere nescit. Scdo inspicere debemus quãtis fraternitatib⁹ iũgimĩ ois eni ꝑxim⁹ ẽ frater natuŕ aut quoꝛ oim vn⁹ fuit pr adã multi sũt fratres nři spũales. Quoꝛ oim vn⁹ pater crist⁹ ẽ. et mr vna v̓go btĩtissima maria. sicut ꝛ mr vna scã eccia Sum⁹ eni mẽbra vni⁹ corporis eccie. j. cori. xij. siquid patitur vnũ mẽbꝛ. cõpaciũtur cetera mẽbra. Tercio cõtra inuidiã valet eradicacio ꝓprie supbie qr ex ea oritur. Vñ dcã cõtra supbiã vĺ inanẽ glam valent etiã h. Quãto valet cõtra inuidiaꝫ meditacõ multiplicis dãni qd ex ea ꝓueit ut i secũdo mẽbro patuit. sic eni grec⁹ ignis arena ꝛ aceto solꝫ extingui sic inuidia cõsidracõe ifructuosi stat⁹ quẽ hz. ꝛ amaritudie. ꝛ cõsũpcõne viriũ. pt extingui Quinto valꝫ cõtra inuidiam. exerciciũ i operibus miseicõdie ẽca ꝑximos vĺ iimicos. vñ ꝓuer. xxv.

Si esurierit iimicus tu⁹ ciba illū· si sicierit: potū da illi· prunas eni cōgregab⁹ sup caput eius ⁊ dn̄s reddet tibi. mia eni directe oppoit⁹ inuidie· q̄r p̄oi dolet de miseia pximi. poste oi vero de felicitate pximi vn̄ de mia d̄r· ij· cor· xj· qs ifirmat⁹ et ego nō infirmor de inuidia vero Iude Ioha· xij· q̄ iudas murmuauit de effusiōe vng̃enti sup caput ihu ¶ Ca· vj.

Nunc de filiabus inuidie disserēdū ē Primo q̄ ocasiōes sūt homicidij corpal⁹. Secūdo de odio i speciali q̄d sit. ⁊ de ei⁹ ppetatib⁹. Tercō an pctores se odio

a habeāt. ¶ Quantū ad primū notādū scd̄ꝫ tho· ij· ij· q· xxxvj· Et· ẜm greg̃· xxxj. mora· Qn̄ q̄ sūt filie q̄ ex iuidia oiri p̄nt vicꝫ susurriū. d̄tractō. exultacō i adūs· afflictō in psperis pximi ⁊ odiū. q̄d sic ptꝫ. nam in conatu inuidie est aliq̄d tā q̄m p̄ncipiū· ⁊ aliq̄d tāq̄m mediū. et aliquid tāq̄m terminus Pricipiū quidē est· vt aliquis diminuat gloiā alterius vl' in occulto· ⁊ sic ē susurracio. vel māifeste ⁊ sic ē d̄tractō medium aūt ē q̄ aliq̄s intendat diminuere gl̄am alteri⁹: aut p̄t et sic est exultacio in aduersis Aut nō p̄t· et sic est afflictō i psperis· Termin⁹ aūt ē i ipo odio· Quia sic bonū delectās causat amorē· ita tristicia odiū

¶ Quo ad secundum sciēdum q̄ differūt· ita inuidia et odiū b
scd̄m tho· ij· ij· q· cētesimaquinquagesimaoctaua Ita eni ē p quā appetim⁹ malū pximi ẜm quādam mensuram· put scꝫ habet racōnē vidicte· odiū aūt ē per q̄d desideratur malū pximi absolute Et ita est interdū causa odij q: p hoc q̄ aliquis appetit malū vindicte sub racōe iusti ⁊ cū hoc frequēter facit. puenitur ad appetitum mali absolute in pximū q̄d est odium In uidia vero est tristicia d̄ bono alieno. vn̄ sic tristicie opponitur gaudiū: sic odio amori et causatur odiū tā ex ira· q̄m ex inuidia· ẜ directi⁹ ex inuidia q: ex eo q̄ q̄s tristatur de bono pximi: statim displicēciam seu odiū faciliter capit ¶ Du c
bitatur primo vtr̄ deus possit odiri ab aliquo Rn̄det tho· ibidem. deus potest dupliciter ab homie apprehendi· vno modo ẜm seipm̄ puta cū per essenciā videt⁹· Alio modo ẜm effect⁹ scꝫ cū inuisibilia di p ea que facta sūt itelleā cōspiciūt⁹ de⁹ p essenciaꝫ suā est sūma bonitas quam null⁹ p̄t odio h̄re sic visam q: sic nō hꝫ nisi racōnē diligibilis non odibilis· q: ibi nihil mali apparet intellectui

Sūt aut̄ effectuū diuinorum duo gn̄a quidā; qui nullo mō pn̄t cōtraiai volūtati. ut esse viuere. et intelligere. et talia sūt omib⁹ etiā appetibilia. Et ꝑ ut de⁹ est taliū effectuū autō etiā nō p̄t odiri. Alij sunt effect⁹ dei qui r̄pugnāt inordinate volūtati scʒ īflictō pene. et cohibicō pccōꝝ ꝑ legē diuinā r̄pugnātē volūtati pctoꝝ Et quātū ad tales effcūs deus p̄t odiri ab aliquib;. inquātū videlicet de⁹ apphēdit᷑ vt pcōrū ꝓhibitor et penaꝝ īflictor
d ¶ Secundo dubitat᷑ an odiū di sit ḡuissimū pccōꝝ simpliciter Rn̄. ꝭm tho. ibidē ꝙ sic. qn̄ est deliberatū. racō q̄ꝛ optimo oppoit᷑ pessimū ꝑ phm̄. viij. et h̄. sed amori dei qui est optimū opponit᷑ odiū dei. Jdō cū pmum sit optimum Secundum est pessimū. pmo odium dei ex deliberacōe est maxime peccatum in spūm scūm ꝭm ꝙ pccm̄ i spiritū sanctū noiat aliquod gen⁹ spēale pcti nō tn̄ ꝯputatur int᷑ spēs pcī in spūm scūm q̄ꝛ gen̄aliter inuenit᷑ in omni specie pcti i spūm sanctū vnd odiū dei mai⁹ pccm̄ ē infidelitatis pccō. q̄ꝛ ex eo orit᷑ ut effcūs ex cā.
e ¶ Dubitat᷑. iij. q̄ possim⁹ et dbeam⁹ odire Rn̄. ꝭm. tho. ibidē. licʒ odio habere illud qd a dyabolo deriuat᷑. ut pccm̄. et oīe illd qd ꝑtinet ad dfectū diuine iusticie. et q̄cquid a deo abducit nos ꝭm ꝙ a do abducit. sed naturam fratris. graciā. et huiusmōi cum sint a deo sine pccō nō possum⁹ odire De pmo dr luc. xiiij. Si q̄s venit ad me et nō odit pr̄em aut mr̄em: nō p̄t esse me⁹ discipulus. et Ro. j. detractores deo odibiles. de secūdo. j. ioh. ij. q̄ frēʒ suū odit᷑ i tenebris ē. ꝟ summa cautela ꝭm greg. ibi vidēda ē ne sb veste boni odij se occultet odiū fris
f ¶ Quo ad tciū vtꝝ pccores se odiāt Rn̄. ꝙ sic vn̄ ps. Qui diligit iniq̄tatē odit aiā; suā ꝑ cui⁹ intellectu notat h̄ tho. 2. 2. q. xxv. Ubi q̄rit. vtꝝ peccatōes se diligāt Amare seipm̄. Uno modo ꝯuē est omnib⁹. Alio modo ꝓpriū est bonoꝝ. Tercō mō ꝓpriū ē maloꝝ. Qd ei aliquis amet id qd seipm̄ esse existimat hoc cōmune est oib⁹. Hoc aūt dr esse aliqd dupliciť Uno mō ꝭm sbstāciā suā et naturam Et ꝭm hoc oēs estimāt bonū cōmūe se esse illud qd sunt. scʒ ex aīa et cōpore cōpositos. Et sic etiam omēs homines boni et mali diligunt seipsos inq̄ntum diligūt sui ipsoꝝ conseruacōem. Alio mō dicitur esse hō aliquid scōm principalitatem. Sicut princeps ciuitatis dr esse ciuitas

Vn̄ q̄d p̄ncipes faciūt: dicit' ciuitas facere: Sic autē non oēs existimant se esse illud q̄d sunt. Principale enim in homine est mēs racōnalis: secundariū autē est natura sensitiua et corpalis. Quorū primū vocat apl's. interiorē hominē ut ptz 2. cori. v. Boni aūt existimāt principale in seip̄is racionalē naturā siue interiorē hominem vn̄ s̄m hoc existimāt se esse q̄d sūt. mali aūt existimāt principale in seip̄is naturam sensitiuā et cōpalē scz exteriorē hominē vn̄ nō recte cognoscētes se ip̄os non vere diligunt ¶ Et
g hoc pbat philo. in. ix. eth. p quinqz. que sunt amicicie ppria vnusquisqz eni amic9. Primo quidē vult suū amicū esse et viuere. Scd̄o vult ei bona Tercio opatur bona. ad ip̄m Quarto cōuiuit ei delectabilit'. Quito cōcordat cū ip̄o quasi in eisdem delectat9 et cōtristatus. Et s̄m hoc boni diligūt seip̄os q̄ntum ad interiorez hominem Quia eciam volūt ip̄m obfuari i sua integritate. Et optāt ei bona eius que sunt bona spiritualia. et ad assequēdū opaz impēdūt Et delectabiliter ad cor redeūt. quia ibi inueniunt bonas cogitacōes in presenti et memoriam bonorū preteritoz. et spem futuroz bonorū ex quibus delectacō causatur Similiter eciaz nō paciūtur i seip̄is dissencōem voluntatis q2 tota aīa eoz tēdit in vnum Econtrario autē mali non volunt conseruari in interioīs hominis integ'tate. nec appetūt eius sp̄ūalia bona. nec ad hoc opantur. nec delectabile ē eis secum cōuenire redeundo ad cō Quia iueniūt ibi mala presencia. p̄terita et futura q̄ abhorrēt. nec eciā sibiip̄sis cōcordāt ppt cōscienciā remordētem s̄m illud p̄s. Arguā te. et statuā cōtra faciem tuam Et p idē pbari p̄t q mali amant seipos s̄m corrupcōnem exterioīs hominis. sic autem boni nō amāt seip̄os. odiunt g° mali seipsos s̄m p̄ncipale sui videlicet aīaz

¶ Capitulū. vij.

Hic necessariū est scire a
q̄uo inimici vel peccatores sint diligēdi vel odiendi de quibus xp̄us preceptum dat math. v. dicēs. audistis q2 dictū ē diliges pximū tuū. et odio habebis inimicum tuū. Ego aūt dico vob̄ diligite inimicos vestros bn̄facite hijs qui oderīt vos. et orate p psequētib9 et calumniantibus vos. ut sitis filij p̄ris vr̄i: qui incelis est Qui solem suum oriri facit sup bonos et malos et pluit sup iustos et iniustos

vbi dicit glo. q inimici nostri tribus modis pugnāt ɔtra nos scȝ m̄tali odio. verbali opprobrio. et corꝑali nocumēto. siue lesione in exteriori bono ut notatur i verbͣ p̄dictis Sed ibi ecōtrario tria iubet veritas in inimicis impēdēda vicȝ diligere corde. bn̄dicere ore. et opibꝫ sb̄uenire. de quibꝰ tribꝫ videndū erit. Primo q̄mo corde sint diligēdi inimici. vbi tria occurr̄t declaranda. p̄mo an inimicoꝝ dilectō sit nob possibilis. Secūdo si sic. Cur inimici sint diligendi et nō odiendi Tercō an ad eoꝝ dilectōeȝ necessaia sit

b spēalis actuacō ¶ Quātū ad primū repiūtur tam ceci racōe et ifecti volūtate ut affirmēt Et quidē credāt sibi impossibile esse q inimcos diligāt ɔtra quos scriptura. scōꝝ doctria. et phoꝝ ac natūaliū exempla Nā math. v. dr. Si dimiseritis hoibꝰ peccata eoꝝ dimittet et vob p̄r vester celestis debita vestra. sup quo glo. videtis fratres. qa cū dei grā. in ptāte nostra positū est quomō a dn̄o iudicemur. Inquit enim dn̄s. Si dimiseritis dimittetͬ vobis. Si nō dimiseritis non dimittetur vob. In ptāte aūt nostra est dimittere et non dimittē Exēpla habemus gen. xlv. Vbi post extremā iniuriam p fr̄es illatā Joseph ex amicicia singulos osculabatͬ. et sup singulos flebat. sic Exo. xxxij. Moyses applo crebro vexatꝰ cū iā ꝑe lapidaretͬ: tn̄ ait ad deū. Si nō dimiseris pc̄tm populi tui. dele me de libro quē scripsisti Et ij. re. primo Dauid cui suus inimicus semei i faciē maledixit. maluit ꝑcere et letales iimicos flere noluit. et eosdē occidētes punire ido ait i ps. si reddidi retribuētibus m̄ mala dcidā meito ab iimicis meis ianis Jo. c. iij. sic deus dilexit mūdū ut vnigenitū suū daret ut oīs q̄ c̄dit in eū nō ꝑeat ꝗ habeat vitā eternā Ad Ro. vij. sic nos xp̄us dilexit q tradidit seipm ꝑ nob in mōteȝ Justꝰ ꝑ iiustis cū tn̄ inimici essemꝰ Et ꝑ se ꝑsequētibꝫ i cruce ait. pr̄ ignosce illͥ qꝛ nesciunt qd faciūt Quē btūs stepha. sequēs ꝑ inimicis se lapidātibꝫ Act. vij. flexis geibꝰ et clamando orabat. Vbi ꝑ se stādo orauēat dicēs dn̄e accipe spm̄ meū ¶ Ad idē fūt scōꝝ dictā et exempla. nam q possibile sit nob inimicos diligere ptȝ ꝑ Augustinū qui de seruo pigro qui non vtebatur viribus sibi a deo collatis. sic dicit Seruū pigrum qui fm historiam euangelicam talentū domini sui creditū fodit i terraȝ c

nec in eo negociatus est non dampnaret deus si ea que nullo modo fieri poterat precepisset Et btūs Jero. Anathema sit qui dicit deum pcepisse impossibile Preterea si tot mulieres. pueri et tam delicate puelle flāmas. ignes et gladios ymo bestias equanimiter ptulerūt p xpō. q̄ tñ nobis fuerūt similes Cur nō possemus iudicia et iniurias equanimiter tolerare et inimicos diligere. Simile docēt exēpla phōꝝ ut in vitis eoꝝ legitur. nam pitacus philo. cum ductor esset mitilensium contra atheneñ. quorū dux fuit. firmo ex pacto singulare certamen indixit pitacus. et sb scuto occultato rethi cū firmonem inuolueret et occideret. ac triumpho potitus in principem mitilensium leuaretur. pncipatui post decēniū resignauit iaꝫ ciuitate optime ordinata. Cū q; quidam opari⁹ eius filium securim ingerēs interfecisset Et occisor ligat⁹ p ciues pitaco p̄ntaret ipm absoluit dicēs. Indulgēciā esse supplicio pciorē. Sic escines philo. et orator maxim⁹. cū sua eloquēcia athenas regeret. et ibidē a demostene oratore in orando victus in iudicō. rodis ꝑpter ignominiā pgeret. et ibidem rogatu ciuitatis primo suā et deinde de demostenis orōneꝫ clarissimā recitaret et cūctis vtriusq; eloquēciam miratibus. et plus demostenis. Sic ait longe āplius mirati essetis. si ipm p oratē audiuissetis inimici sui testis et cōmendator excellentissim⁹ effect⁹ ibidē habetur. sic eciam valerius de vitis phōꝝ refert d socrate q; semel ictu calcis pcussus cum quidā ei⁹ toleranciam miraretur ait. Si asin⁹ me percussisset calce vñ eū in iudicium conuenirem Cur igitur nō sic equanimiter sustinerē ictus hoīm. sicut pcussurā irracōnaliū. Quod eciā inimicis possim⁹ pcē patet a sili nam si tu expectāes ab imperatore magnū donū. et te imperator offenderet vel pcuteret Tune sumpturꝰ donū pderes nec facto nec verbo ꝑpter tale donum vindicares Cur igitur nō faceres simile pro eterna prīa inimico pcēdo ¶ Quo ad .2. pncipale Quō inimici sint diligēdi et quare: Notandū Primo quis sit inimicus Est autēꝫ inimic⁹ ille q affectat aut optat aut voluntarie infert. aut inferre conatur alteri malum culpe aut pene i aīa corpe vel rebꝫ Et hoc facit nō ad correctōem pximi. nec ad iustitiā exercendā nec ad aliud bonū aliqd. sed tm̄ alteri ad malum vel etiam

qui mala intencōne gaudet d̄ malo pximi· Aut tristatur de eius bono Dicitur p̄mo qui affectat alteri malū nō ad correctionem ei⁹· sed tm̄ in malū suum· puta ex odio rācore vl' animi amaritudine· Quia si quis vellet alteri malum pene ut cārceres· verbera· paupͭtatē· ifirmitatez et huiōi· et solū ad correctiōem sui ⁊ pfectū aīe ei⁹ Aut pter cōmūez vtilitatē· et faceret illud nō ex amaritudie animi· rancore vel vindicta· s̄ fraterna dilectione· Talis nō esset inimicus alteius cēsend⁹ sed amicus· qr pdesse conatur q̄muis obesse videatur Ido parentes puniētes pueros suos ⁊ mg̃ri scolares· nō sunt eorū inimici estimādi· sed amici· secūdo d̄r nō ad iusticiaz exercendam· Quia q̄ vult aut ifert altei malū pene· amore exequende iusticie: nō est inimicus psone puniende· Vn̄ lictor nō est inimic⁹ eius quē occidit mediante iusticia· nec iudex similit̄ dummodo nō ex odio vel rācore sed solum pter cōmūez vtilitatē illa faciāt· amore p̄clarissime iusticie· Dicit' tercō vl' ppter aliqd̄ aliud bonū· qr medicus qui prodesse intendit tanq̄z amicus: vrit infirmū quem sanare intendit· Dicitur quarto vl' qui mala intencōne gaudet d̄ malo pximi· aut tristat' de ei⁹ bono· Quia si intēcōe bona facit· ut de tristicia inuidie fuit dictū: nō est iimic⁹ cēsendus Ex quib⁹ ptz q̄ hō potest licite velle i casu amico suo malum scz paupͭtatis ifirmitatis mortis vl' huiōi· dūmodo sine rācore fiat et bōa intēciōe· ad bonum peccātis vl' cōmūitatis seu iusticie· Vt greg· dic· xxij mora· sed ut ibidē s̄bdit· ad hō fuanda valde necessariū ē subtilissime discreciōis examē· ne cū nr̄a odia exeqm̄· fallamur sub specie vtilitatis aliene· videlicz estimātes nos mala inimicis nostris velle pter eoꝝ correctionem· vbi ex odio volum⁹ rancore vel mala affectione Et stati loq̄tur de tiranno pter facinora pūito· subtiliter inq̄t pensare debem⁹· q̄d d̄bem⁹ ruine pc̄toris· et quid iusticie dei feretis Nā cū puersū queq̄m oipotēs deus pcusserit ⁊ cōdolēdū ē miserie p eūtis· et cōgaudēdū ē iusticie iudicis·

¶ Secundo notādū in inimico duo sūt cōsideranda· primū ē inimicicia odiū seu rācor quē habet ad pximū suū· ⁊ s̄m illa nō debem⁹ inimicum diligere hoc est q̄ non d̄bemus velle q̄ sint iimici nostri aut aliorum aut ut habeāt odiū inimiciciā et huiōi v̄sus nos vel pximos

Habemus altare d' quo edere
nō habent q̄ tabernaculo s̄er
uiūt · fūdamētū eni aliud supp̄·
quā fidem ihesu xp̄i nemo p̄t
ponere p̄ter id qd̄ positū ē qd̄ ē
cristus ihesus · j · cor · ix · Quia
sine fide impossibile ē placē do
heb · xj · Munera et oblacōes
sūt actus principalit̄ interio
res aīe ut · meditacio bonorū ·
cōplacencia diuinoꝝ · affect9
et orō mentalis · di dilectio ꝛ
pximi · ꝛ hijs similia · Ex qb9
interius in templo cordis ob=
latis debet homo prorumpere
ad actus exteriores latrie vl'
dulie · vt ad jubilacionem ym
num · oracionem vocalem · ob
lacōem · opera mīe corp̄alia et
sp̄ualia ꝛ similia · que sine ite=
riorib9 muneribus fere nulla
sūt · ꝛ ista ē exposicō ₰m aug9
Scdo notādū ꝙ ista munera
non essent deo g̃ta si nō esset i
offerēte caritas fraterna · vñ
nullum op9 est deo acceptum
sine caitate · teste ap̄lo · j · cor ·
xiij · dicente Si linguis hoīnū
loquar ꝛ angeloꝝ ꝛc̄ · Et ido
factur9 aliqd̄ op9 bonum qd̄
est mun9 deb3 q̄dē bonū p̄posi
tū nō totalit̄ dimittere · ſ3 mu=
nus relinq̄re an̄ altare id ē hu
iusmodi op9 differe et ad fra
trem pgere pedib9 corpis vl'
anime et r̄cōciliari fratri satis
faciēdo · v'bo facto · vl' vtroq3
ꝛ tunc offerre deb3 mun9 suū
Vnde aug · in sermone domi=
ni in mōte · Cū aliqd̄ tale obla
turi sum9 in interiori tēplo · p
gendū est ad recōciliacōe3 cū
fratre · dimittēdo tale munus
sp̄uale · pgendum est n̄ pedib9
corpis · sed motib9 animi · hu=
milit̄ te ex affectu proster=
nēs fratri · ad quē cara cogi=
tacōe ocurras i ɔspectu eius
cū munus oblaturus es · S3 si
frater p̄ns est ꝛ ad eū ire po=
tes n̄ simulato aīo lenire atq3
in gr̃a3 reuocare veniā postu
lādo · Si hoc corā deo prius fe
ceris pgēs ad eū n̄ pigro mo
tu corpis sed celerrime dilcōis
affectu atq3 inde veniēs id ē
intencōem reuocans ad id qd̄
agere ceperas: offeras mun9
tuū · hoc enim remediū est con
tra pc̄m ire qd̄ ₰m aug · supbi
amplecti n̄ valēt · Inflati eni
hoc medicamē caritatis et hu
militatis subire nolūt · ¶ Ter c
cō notādū ꝙ trib9 modis ɔti=
git fratrē hr̄e aliqd̄ cont' te ·
Primo modo si ille habeat cō
tra te iram aut odiū · q̄muis tu
illi nullā iīuria3 feceis nec fue
ris sibi iīuste et p aliqd̄ debi=
tū causa isti9 odij ā ire S3 fō
te susurratores aliq̄ suis susur
rijs hoc fecerūt · Aut ille forte
frater spōte assumpsit sibi cō
tra te irā · odiū vl' indignacō3

ex falsa vel solū estimata in iu
ria quam credit ex leui aut fri
uola suspicōe· In isto casu nō
est preceptum ut ad eum va=
das· et coneris procurare recō
cilacōnem sui · cum nullā sibi
iniuriam feceris · Esset tamen
consilij et magni meriti se hūi
liare coram fratre modo stati
dicēdo · et eū ad pacē et concor
diam reuocare· et esset adhuc
maioris meriti et perfectiōis
hoc agere cum fratre · quē tu
non offendisti· sed ipse te. Vn
de cris. non dicas: michi nocu
it· non ego illi · Si enim pro
gloria salutis tue iubet de9 a
miciciam facere: tu offēssus d
bes preunire offendentem· vt
duplicem gloriam consequais
vnam scilicet· qr iniuste offen
sus es· aliam quia prior ad a=
d miciciā moues · ¶ Et est adū
tendum ꝙ in illo casu non de=
bet homo a fratre sibi sic sine
causa irascenti veniam petere
ex quo nō i eum deliquit Sed
vadat ad eum in se apud ipm
excuset siue caitatiue declaret
ꝙ in eū nō peccauit· et sine de
meito cōtra eū irascitur. Et sic
eū a rancore et ira reuocet· nisi
forte hō timeret ꝙ huiōi hūi=
lis reuocacō verisimilit in de=
trimentum fratris cederet · in
iuste irascentis· qui forte aut
superbiret · aut audaci9 alijs

nocerz· Et cū hoc timeret cau
ci9 esset ut itermedie psone rā
corosū inducendo ad cōcordiā
poneret· et innocētē petēdo p
dimissiōe offense Vñ aug9 in
sermone dñi in monte· Tūc hz
frater aliquid aduersum nos.
cum nos eum in aliquo lesim9
Nos autem aduersus eum ha
bemus si ipse nos lesit. Vbi nō
est opus pergere ad reconci=
liacionem sed tātū dimittere ·
sicut tibi ad omino dimitti cu=
pis. quod ipse commiseris Et
in smone d concordia fratrum
cui9 initium dies isti · dicit au
g9. nolo ut mentiaris· nolo ut
ut dicas illi. da michi veniam
qr te nosci nō peccasse i frez tu
um s tu scis ꝙ iste peccauit in
te. nō tu i illū· Noli venire ad
frem tuū qui i te peccauit et vl
tra ab eo petere veniā· debent
tñ inter vos esse alij pacifici q
illum obiurgent· vt a te pri9
veniam petat Tu autem esto
parat9 ignoscere prorsus · ex
corde dimittere iam dimisisti
habes adhuc quid facias ora
pro illo vt petat a te veniam
quia scis ei nocere si non petit
¶ Secundo cōtingit fratrem e
aliquid habere contra te. ut si
habet contra te iram vł odium
Ideo qr tu ei iiuriā fecisti· et ei
iiuste causa et occasio illi9 odij
fuisti In illo casu dēs obmissis

aliis actib⁹ tuis fratri a te le so ꝓ iniuria sibi illata satisfa- cere· actu ꝗ̃ volũtate· ⁊ ei mõ supradicto vt melius poteris rẽcõciliari vñ Cris· sup illo va de prius recõciliari frĩ tuo di- cit in persona di ego libẽter cõ temnor· ego libenter honoris mei paciõ dãnnũ· libẽter ego dñ⁹ expecto suos· tñmõ vos in amiciciaꝫ veniatis. Vade er go vt scias· qꝛ plus diligo cõ cordiã fideliũ meoꝝ· quã mu nera· qꝛ munera hoim nullũ fa ciũt deo lucꝝ· Caritas vero il loꝝ· dei gloriaꝫ opatur ꝓpter hꝰ itaqꝫ oĩa facta sũt· ꝓpt hoc de⁹ homo factus est· et ꝓpt hꝰ hoc vniuersa negociatus est. ut hoies ad caritatiuã cõcordi am in bono ɔgregaret. Et ite rũ qꝫ diu hoies fideles inter se aliquã dissensiõem habuerint mun⁹ eoꝝ non suscipitur· ora cio nõ exauditur nec de⁹ vult esse amic⁹ fidelium. qꝫdiu int se fuerint inimici. Et ɔsequẽt dic Qual' aũt p̃cessit offensio talis debet sequi recõciliacõ. si operib⁹ offendisti. opibus re conciliare Si cogitatu offen disti: cogitatu recõciliare Si verbꝰ offendisti: verbꝰ reconci liare Ideo etiã xp̃us mathꝰ· v stati post p̃fata v̓ba vbi docet recõciliacõem fraternã dicit· Esto ɔsentiens aduersaio tuo

cito dũ es ĩ via cũ eo· ne forte tradat te aduersari⁹ tu⁹ iudi ci· ⁊ iudex tradat te mĩstro ⁊ ĩ carcerẽ mittais· Amen dico ti bi· nõ exies inꝺ donec reddas nouissimũ quadrantẽ. vbi ẽm aug· per aduersariũ in via in- telligitur ille cui ĩiuriã fecisti Per iudicẽ xp̃s. ꝑ ministꝝ de- mon· ꝑ carcerẽ infernus. et do nec capiatur nõ pro distãcia tẽpis finita: ꝫ infinita. penas eni ibi posit⁹ semp rẽddet et nũ q̃m ꝑ soluet· ¶ Tercõ mõ ɔtin git ꝙ frater tuus habet aliqꝺ aduersũ te ut scꝫ cũ tu sibi iniu riam fecisti. hꝰ habet ɔt̓ te et licet sciat ꝙ sibi ĩiuriã fecisti: siue nesciat: nullã tñ ɔtra te ha bet ꝓpter hoc irã odiũ vel rãco- rem In isto casu nõ oportet le dẽtẽ petere veniã ⁊ ad cõcor- diã reducere: ymo in casu non expedit: vt si lesus ignoraret sibi iniuriã factã qꝛ hꝰ faciẽdo sibi manifesta occasio rãcoris daret̓ Tñ ꝺbito iusticie opor tet ut leso satisfiat cui al stuli sti honorem vl' res: ꝑ verba vl' fa cta satisfaciẽdo: vñ aug⁹· in ep̃l'a· ad macedonium. Si alie nũ· q̃m pccm est cũ reddi pos- sit nõ redditur: non agitur pe nitẽcia. ꝫ fingitur· si aũt vera citer agitur: nõ dimittit̓ pec catũ nisi restituatur ablatum ¶ Sũt aũt cẽca p̃cedẽcia: xij. g

F

dubia que mouet hūbt9 in ex
posicōe regula bti aug. et sol-
uit Dubitatur pmo. quē mod
tenē dbet q recōciliāe vult fra
trē quē offendit Rndit. tripli
cem. verbo placet. cito. et man
suetudie. Prio qdē qlibet tene
tur ad satisfactōem illi quē le
sit verbo in rixādo Argumētū
ad hoc est. Exo. xxj. vbi dr q
si aliqui rixati fuerit. et pcusse
rit alter alterū et mōtu9 nō fu
erit. s in lecto iacueit: tenebi
tur eidē ad expēsas i medicos
Si hoc verū est de lesione tali
ergo et verbo satisfacere debet
q vbo lesit. cū verbis aliqn g-
uius quis ledatur q3 plagis.
Secundo cito tenetur etiā ad
satisfactōem qr i restitucōibs
qn sine die debētur: omi die de
bentur Ita et hic vn Eph. iiij.
Sol nō occidat sup iracūdia3
vram Tercō etiā i satisfaciēdo
sic d3 cauē a mō supbo. vl aspi
ritate q satisfactō psit ad cu
ratōnē ire frne. ppter illa dic.
Aug9. in regula Qui cōuicō
vl maledictō vl etiā criminis
obiectu. aliquē leseit meminne
rit satisfactōe qnto cici9 cura
h re. qd fecit ¶ Dubitat9 secūdo
p quot qs satisfacē dbet Rnde
tur p tria pt huiōi satisfactō
esse. vna pvba. vt cū qs petit
veniam de offensa ab offenso
Sic faciebat aug. scribēs Je
ronimo Obsecro te p mansue
tudinē ihesu cristi. si lesi te: ig
nosce michi Alia est per corpo
ris humilitatem. Sic fecit se
mei dauid cui maledixit. ij. re.
decimonono. Semei prostra-
tus coram rege ad eum dixit.
non reputes michi ad iniqui-
tatē nec3 memineris iniuria3
serui tui etc. Tercia est per ob
sequa. sic Jacob muneribus vo
luit placare fratrem suū esau.
Ro. duodecimo. si esurierit ini
micus tuus: ciba illum. si sitit
potum da illi. q. d. per hoc pla-
cabis illum et redibit amici-
cicia ¶ Dubitatur tercō an q i
libet offendēs teneatur ad om
nes huiusmōi satisfactiones
Rn. q nō. sicut ledēs alium in
rebus: nō tenetur nisi ad certā
quantitatem rei restituende.
Ita et offendens in verbo: nō
tenetur ad omnes satisfactio
nes. s ad certam. scdm quanti
tatem offēse Dubitatur quar
to q3 statim offendēs teneat9
recōciliāe offensū. Rn. aut of
fensus ē absens aut pns. si ab
sens sufficit offendēti propo-
situm satisfaciendi sine mora
cū poteit sic i restitucōibs. nec
opt3 q vadat in hoc casu pedi
bs. s sufficit aio. si vero ē pre
sens. aut fuit leuis offesa Ita
q non creditur offensus g'uit
turbatus. vl grauis. Si leuis

p̄t differri satisfactio vsq₃ ad tēp⁹ modicū Si vero grauis debet sine mora satisfieri Tum racōe debiti q̄d oī die d̄bet Tū etiā racōe caritatis fraterne. d̄bet eni opā dāe ne ira crescat in odium · ⁊ trabem faciat d̄ festuca et aiam faciat homicidā

k ut aug⁹ · vbi p̄us dicit ¶ Dubitat̄ quīto · vtꝝ lesus in casib⁹ p̄ictis · teneat̄ dimittere offēdēti impenitenti nec satisfatiēdi Cū de⁹ cuius mia hūanam excedit in infinitū nūq̄m dimittat impēitēti Rn̄ · q̄ sic q̄ntū ad remissiōem itrīsecam cordis · quo ad rācorem vel irā nō racōe illius · q̄a impenitens est · s̄ racōe suiipsius ne peccet nō est autē simile de deo cuius ira non est pcc̄m. impenitenti tn̄ peccāti in nos nō tenemur dimittere dimissione exterioi vn̄ luc · xvij. Si sepcies in die peccauerit i te frat̄ tu⁹ · et sepcies in die ad t cōūersus fuerit. dicēs penitet me · dimitte illi dic̄ glo · Non iubemur passim pccā dimittere · s̄ penitēti que intelligēda sūt · q̄ impenitēti peccāti in nos nō tenem̄ peccata dimittere dimissione exteriori · vl̄ q̄ nō tenemur in foro pēitēciali ip̄ēitēti dimittere

l ¶ Dubitat̄ sexto q̄d sit illa dimissio exteioꝛ quā₃ dimittit offēsus offendēti: nō ē pccatū · q̄ hoc tm̄ deus dimittit. nec satisfactō · q̄ illa soluitur tūc · Rn̄ · q̄ ē acceptacō satisfactionis vel indicacō recōciliacōnis · verbo · vel facto. expsa · ut cū offēsus offēdētem flectētē genua eleuat. vel dicit dn̄s p̄cat tibi · vl̄ p̄co. vel satisfactum est michi vel similia.

¶ Dubitatur septio an post m huiōi satisfactōem vel etiam añfca dimissione intn̄seca: lic₃ signa rancoris retinere Rn̄ · signoꝝ huiōi quedā sūt ꝓpinq̄ quedā remota · ꝓpinqua que igerūt ꝓbabilē₃ suspicōem de rancore. ut cū aliq̄s nūq̄m vult alteri loqui · ⁊ toruo vultu semp eū respicit · ⁊ similia Et ista nulli licet retinere. q̄ ab omni specie mala abstinēdū est s̄m ap̄lm · Et sicut eleazar⁹ abstinuit a carnib⁹ q̄ similes erant porcinis ne scādalisaret Ita nemo debet illa signa facere · p̄ q̄ ꝓbabiliter crederetur esse in odio Remota sunt que nō ingerunt argumentum de odio licet odiū subsequat̄ ut sūt s̄btractō familiaritatis. ⁊ s̄uicōrum aliquoꝝ et similia Et ista licet retinere oīb⁹ dummō nō fiat malo aīmo: ymo p̄t esse iterdū meritoriū · cū fit ꝓp̄t bonū alterius · Quod aūt iterdū dicitur quia hoc nō d̄bent facere p̄fecti · si itelligatur q̄ hoc

nō est pfectōis. Verū est Aliter nō videt᷑ esse verū. Dubitat᷑ octauo. vtꝝ iniuriatus teneatur querere recōciliacōem iniuriātis· ipo ñ petēte Rñ. ꝙ nō tenetur ex hoc solo. sed racōne fraterne caritatis posset teneri i casu· scꝫ si crederet᷑ pbabilit᷑ ꝙ p hᷓ liberaret aiam ei9 ab odio mōtali. ⁊ nō esset occasio mali i eo vl᷑ in aliꝭ huiōi excellens humiliacō Qꝺ autē dauid iniuriat9 ꝗsiuit recōciliacōem a saule nō penitēte et similia opa sanctoꝝ. nō optꝫ ꝙ imitem᷑ q̄ magne pfectionis opa fuerūt· ¶ Dubitatur

n nono· Esto ꝙ aliq̄s offendat aliū vbo i secreto· ⁊ petat offēsus satisfactōez i publico. nūꝗt tenet᷑ ad huiōi satisfactōnē offēdēs vl᷑ ecōuso offendat aliq̄s aliquē in publico vult satisfacē tm̄ i secreto nūqt sufficit ei. Rñsio ad pmū ꝙ nō tenet᷑ ñ forte qꝺ fcm̄ fuit in secreto· publicū fuisset Sic fur q̄ latēter accipit. nō tenetur publice satisfacere Ad secūdū dicendū ꝙ nō sufficit. argumētū ē ad hoc actu· xvj· ꝺ paulo. cui publice cōdēnato ad carcerem nō suffecit occulte liberai: sed publice Dubitat᷑. x ponat᷑ ꝙ aliq̄s imposueit altei culpā· et lesus nō vult accipe satisfactiōnē a ledēte. ñ dicat se mtitū fuisse. nunqt tenetur ad hoc ledēs· Rñ· si ledens scit se dixisse veꝝ. nullomō dꝫ dicē cōtraiū nec hᷓ debet ab eo reqri· si aūt scit vl᷑ credit se dixisse falsū vl᷑ dubiū· fm ꝙ hꝫ i oscia sua: sic dicē debet. sic restituere tenetur q̄s rem ablatā cum damno sue rei· pt tn̄ adicere aliq̄ alleuiancia culpā suā. vicꝫ ꝙ ex ai turbacōe illud dixit vel ꝙ ita audierat· vel credebat tūc. licet mō rputet falsū · Ad hᷓ autēꝫ ꝙ dicat se mētitū fuisse nō tenetur · quia p hᷓ reuelaret secretum mtis sue peccatum qꝺ sibi multum noceret ⁊ aliꝭ nō pōsset· q̄ ita restaurat᷑ fama altei p hoc ꝙ ognoscit se falsū dixisse. sicut si diceret se mtitū fuisse· hec omnia humbertus·

¶ Dubitat᷑. xj· Quid facere debeat offendens q̄ petit veniam a leso ꝭ lesus nō vult dimittere Respons. augustinus in quodam sermone sic Si fratri tuo per te offenso in cōde in vera humilitate et caritate non ficta dicis :dimitte m̄ · et ille noluerit tibi dimittere· noli esse sollicitus. fui estis. ābo vnū dominū habetis · Cōfuo tuo debes. eum rogasti·: noluit tibi dimittere. iterpella dominū amborum · et quod tibi dimisit dominus· si potest exigat ꝭ uus vult augusti· ꝙ petendo o

veniā a suo tali· et post vel an a deo liber est. licet si intulit dā nū: pro illo satisfacere debet le so Et lesus grauiter peccat cu ius ut dicit aug9· oracō nō ex audit· munus nō accipit· nec
p dimittit peccatum· ¶ Dubi tat· xij. vtrum platus aut ali us supior· racione istius pcep ti de recōciliacōne fris teneat veniam petere secundum mo dū dictū a sbdito suo· q eū in iuste lesit aut i corrigendo mo dicū lesit· Rn̄det aug9· in pdi cto sermone dicens. sunt pso ne hūiles p ordinē seculi hui9 a quib9 si petimus veniam ex tollunt i superbiam· Et sbdit durum videt ut iubeam q si hō dn̄s peccat in seruū suum· iniu ste litigando. iiuste cedēdo· et similia· q dicat ille isti Igno sce· da michi veniā. nō qa nō dbet face: s ne ille icipiat su pbire. Quid ergo faciat dn̄9 an̄ oculos dei peniteat eū Et si nō pt dicere seruo suo· qr non optet da michi veniā· blande tn̄ illū alloquat· blāda eni ap pellacio venie est postulacō et in regula dicit aug9· Quan do necitas discipline vos dice re dura verba opellit. si etiam vos ipi excessisse modū sentitis nō a vob exigit· ut a vobis sb ditis veniam postuletis· ne a pud eos quos oportet esse sub iectos. dum nimium suat hu militas: regendi frangat au ctoritas ¶ Quo ad secūdum q
pncipale sciendū· q xps alio modo iubet ore bn̄facere. vide licet inimicis bn̄dicēdo· eis nō detrahēdo vn̄ Ro. xij· nemi ma lum p malo reddētes· s bene facite psequētibus vos: bn̄di cite et nolite maledicere Et id xps iubet math· v· dicēs· Ora te p psequētib9 vicȝ p opa et calumniantib9 vos scȝ per ver ba Calumniari eteni est niti d fectū in aliquo iuenire vel cri mē sibi imponere. Et ē duplex calumniator· vnus est q falsū crimē aut dfectum altei impo nere nitit· Aut si verum tamē occultum. iponit publice· nō s uato ordine diuini iuris Et fa cit hoc tm̄ in malū alteri9· ut i de puniat vl diffametur· Alt est qui etiā benefacta ab alio nitatur ostendere mala. aut fi cte facta· ut eū p h ypocritā ostendat Aut ut ad penam vl malam famam apud alios tra hat· ¶ Sed dubitat vtrum r
aliquis peccet infamiam nō re pellēdo Rn̄· tho· qdlib· ix· q. vj ar. ij. Vtrūq scȝ otemptus fa me et appetitus pt esse lauda bilis· et viciosus Fama eni nō est necessaria hoi pter seipsū s pter proximum edificandum Appetere ergo famam pter

primū: caritatis est. Appetē vero ppt̄ seipm̄ ad inanē gloriā spectat Et ecōtrario cōtēptus fame rōne suiipsi9 humilitatis est Racōne vēo primi ē ignauie et crudlitatis ¶ Alii ergo qb9 incūbit ex officō vł ex statu pfectōis alioꝝ saluti puidere peccāt. nisi i famiā ppaꝫ iuxta posse repellāt. Aliī vero qb9 magis custodia sue salutis iminet. pn̄t sue humilitati puidentes famam vł i famiam cōtemnere. Sed cum i faia duplicit̄ repellat̄. scꝫ occasionē subtrahēdo. Et liguas detrahēciū cōpescendo: Primo modo oēs tenent̄ infamiaꝫ vitare. alias sine scādalo actiuo fieri nō posset. qd̄ semp est pcēm Sed secūdo modo nō tenet̄ nisi quātū debet aliquis saluti primi puidē. Vn̄ greg. ome. ix. sup Ezech. dicit. linguas detrahēcium sic nō debem9 nr̄o studio excitare. ne ipi peant Ita p suā maliciā excitatas debē9 eq̄nimit̄ tolerare. ut nob meritū crescat. Aliqn̄ etiā ɔpescē ne dū de nob mala dissemināt: eoꝝ q̄ nos ad bōa audire poterāt corda inocēciū corrūpant. Et infra. hīj eteni quoꝝ vita in exemplū imitacōnis ē posita. debēt si pn̄t detrahēciū sibi verba ɔpescē ne eoꝝ p̄dicacōnē nō audiāt qui audire poterāt et i pu̇is moribꝫ remanētes bn̄ viuere ɔtēnant hec de tho. pn̄t tn̄ saluo pfectōonis statu pfecti orare deum ut liberēt̄ a calūniātibꝫ. ne i eorū psecucōe ruāt vn̄ ps. Redime me a calūnijs hoim ut custodiā mādata tua. ¶ Quo ad tēciū pn̄cipale iubem̄ etiam ore orare et cōde p psequētibꝫ et calūniātibꝫ nos qtūs ɔūtāt̄. Et hec oracō a fidelibꝫ diligētissime est obſuāda. q2 exaudibilissima ē et maxie meitoia q2 ex magna caitate pcedit Cōsūata ei caitas fac̄ p inimicis orare magno ɔ̄sideio ut ɔūtāt̄ ab errore vie sue nec quicq̄ꝫ ut dic̄ crīſ. fic picīū est ut inimicos amare et p psequētib9 et calūniātibꝫ orare. Et viceūsa inter oēs nr̄as orones illa peioreꝫ et piculosior et irrōabilior. q̄ oramus ut nos de9 vindicet de inimicis nr̄is Tales ut crīſ. dicit sagittas pnicōsas infigūt. et dignos se efficiūt ut malū qd̄ inimicis impcant̄: eis deus infligat. Et scd̄m eūdē Cum a proximis molestamur: nō homini cui compati deberemus ſ demoni hominem vexanti indignari deberemus. Si enim ipse homo naturaliter homini febricitanti grauiter condolet non irascitur. Cur anime demoniacis infirmitatibꝫ presse

qn̄ iiuriat᷑ nō cōpateremur

¶ Capitulū nonum.

De tercō mō diligēdi i imicos. vicꝫ bn̄facien do cōt᷑ eoꝝ ꝑsecucōes vbi tria sūt dicenda Prio vtrū ex p̄cepto teneam᷑ iimicos no stros diligē effectiue. sic ꝙ eis bn̄ficia ipēdā᷑ ꝛ exteiora sig̃ dilectōis ondam᷑. Scd̄o an sit magis meitoriū iimico bn̄ facē q̃ꝫ amico Tercō q̃m malū sit racorē contra ꝓximū tenere

a ¶ Quātū ad p̄mū notād̄ ſm tho. 2. 2. q. xxv. ꝙ bn̄ficia ꝛ di lectōis sig̃ q̄ qs exhibet ꝓxi mis i ɔūi vł̄ ꝓ toto ꝑplo alic᷑ ciuitatis vł̄ ꝑ alicui᷑ mōaste riȷ̄ cōmūitate. talia bn̄ficia et dilectōis sig̃ exhibē iimicis ē de necītate p̄cepti. Ita ꝙ hō i tali casu etiā inimicos suos ꝓ pter inimiciciā a generalitate nō excipiat ſm modū de iteri ori dilectōe sup̃ tactū. Quia effect᷑ ꝛ signa caritatis ex teriora dn̄t ꝓpocōari interiori affectui Dilectō autē ut sup̃ tactū fuit i ɔūi etiā ad inimi cū est p̄ceptū Et si iimicis p̄fa ti effect᷑ nō exhiberentur. ꝑ tineret ad vindictā iniustā cō tra illud leuiti. xix. nō queras vlcōem et nō eris memor iniu rie ɔciuiū tuoꝝ Et ſm Rich. i

iiȷ̄. sentē. etiā hō tenetur inimi cis suis effectū salutacōnis ɔ suete ꝛ ɔūis ipendere. idest te netur exhibere eis istā saluta cioēm q̄ ex cōmūi cōsuetudine illi᷑ loci ab oibus solet impēdi nisi forte in casu quo timeret istum ex hoc ꝓuocari vł̄ semet ipsum. vł̄ timeret aliqd̄ aliud malū ex hoc oiri Alia sunt bn̄ ficia aut dilectōnis signa. que quis exhibet ꝑticulariter solū aliq̇bus ꝑsonis forte sibi ma gis familiaribus et amicis. si ue sint bn̄ficia spūs siue cōpis ꝓpria. anime ut opa mie spūa lia ut i versu isto ɔtinētur. Cō sule. castiga. r̄mitte. solāc. fe ro. Siue corpis ut in versu vestio. cibo. poto. do tectū. vi sito. soluo. sepelio. ꝛ siliā ¶ De b hiȷ̄s dicēdum. p̄mo ꝙ necessā rie obligacōis est talia impen dere tā amicis q̃m inimicis tp̄e necessitatis. vn̄ math᷑. v. ꝑt̄ hoc xp̄us ait Bn̄facite hiȷ̄s q̇ oderunt vos. et orate ꝓ perse quētibus ꝛ calumniātib᷑ vos Iteꝫ .j. ioh. iiȷ̄. Qui habuerit sb̄stāciā hui᷑ mūdi. ꝛ viderit fratrē suū necessitatē paciētē. et clauserit viscera sua ab eo. q̃uō caitas dei manet in eo Et Amb. pasce. fame moriētē si non pauisti occidisti. ergo a sili. Si nō cōsuluisti in necīta te. vł̄ tūc a pcc̄o nō defendisti

et huiōi occidisti. ꝗ sꝫ p̄cepto tenemur nō occidere · ergo in necessitate sub p̄cepto. subueni re etiā inimicis Secundo meritoriū esse p̄t ꝙ quis talia bene ficia et dilectōnis sig̃ exhibe= at inimico oi ꝯgruo t̄pe et op tunitate se offerēte . ꝗ t̄n ext̄ casum necessitatis nō ē de ne = cessitate salutis. nisi ꝑm prepa cōem animi · Opɔtet enim ut hō patum aim habeat ꝙ si occur reret nccītas in illo casu inimi co suo talia bn̄ficia dilectōis exhiberet ꝓ posse. Et tenet̄ ex hibē talia etiā inimico qn̄cū̄qꝫ casus nccītatis occurrerit et optunitas adest et pl9 tenet̄ amico in nccītate: sed ꝙ aliqͥs ext̄ casū necessitatis huiōi be= neficia alicui inimico exhibe = at ē superogacōis et consiliȷ̄.

c ¶ Quo ad ꝑm · an sit magis meitoriū inimico q̄m amico bn̄ facē Rn̄· ꝙ sic Qn̄ vicꝫ idē hō eq̄ intēs actibꝫ et ex eq̄li cari tate et ceteris pibꝫ diligit vno t̄pe amicū· et alio t̄pe iimicū et vtriqꝫ bn̄fac̄· vl̄ si vn9 diligit amicū et alt̄ diligit inimicū· et cetēa sūt paria scꝫ ꝙ diligunt eq̄ intēs actibꝫ. et ex equali ca ritate· et sunt equalit̄ dispositi Tūc dilectō iimici et bn̄ficia ei9 sūt magis meitoia q̄ꝫ dile ctō et bn̄ficia amici vn̄ greg· ꝑuicia q̄nto sūt min9 ꝺbita. tā to sūt magis accepta Sed mi n9 ꝺbitū ē iimicū diligere q̄m amicū Cui9 est racō qꝛ ꝑm tho. 2·2·q·xxvij. Et ꝑm doctōes in iiȷ̄· di· xxvij· Quatuō sūt q̄ au gēt i nr̄is bonis actib9 meitū Primū ē libtas· Quāto eni ho mo opatur plus ꝑm racōem et volūtatē n̄ naturalit̄ mere nec coacte· tātō ceteis pibꝫ plus meretur· ꝗ in dilectōe inimici nec natura nec bn̄ficia inimici mouent ad diligēdū. ymo ma gis ad odiū ¶ Secūdū ē diffi cultas. qꝛ q̄nto act9 aliqͥs ex se est difficiliō: tāto ceteis pa rib9 est magis meitorius. Et ꝺꝛ notāter ex se qꝛ duplex est difficultas i opando vna ꝓue niēs ex ip̄o ope ex se ut ieiuna re i pane et aq̄· ē difficilius q̄m cū vio et piscibꝫ Et paupeꝫ da re denariū de nccārȷ̄s· ē diffici lius q̄m diuitē dare denariū ꝺ supfluis· et hec difficultas au get meitū· Alia ē ꝓueniēs ex i dispoīcōe opātis solū. puta qꝛ se neglexit ad bonū dispo= nē. vel male se hītuauit · et hō nō auget meritum· vnde patꝫ ꝙ sepe plus meretur cū modi= co ḡuamine ieiunans religio= sus q̄ꝫ male assuet9 mereatur ieiunando cum maiore labore. Sed certū ē ꝙ facili9 est ami cū diligere ꝙ inimicū Terciū ē caritas. Nam null9 act9 est

b

meritorius nisi a radice aliquo mō procedat caritatis. Et q̄nto act⁹ ex maiori caritate procedit tāto ē deo acceptior. ⁊ magis p̄ d̄ns eo meremᷓ. sed dilectio inimici ex caritate causatur totalit̄. et solū dependet ex dilectōne dei actuali vl̄ hituali. et nullā aliā causam mouētē hꝫ nisi deū. Amici vero dilectō mltas alias causas hꝫ puta bn̄ficiū ⁊ alia Quātū e cōat⁹ ad bonū. q̄r vbi maior conat⁹ ē ad bonū ibi mai⁹ ē meritū vn̄ j. cori. iij. vnusquisqꝫ mercedē accipiet s̄m suū laborē. s̄ cētū ē maiorē conatū exigi i dilectōne inimici q̄m amici. ergo

e ¶ Quo ad terciū de difficultācorē dimittētib⁹ notandū q̄ q̄dā sūt tā discōdes q̄ raro vl̄ nunq̄m remittūt iniurias. Isti sūt valde mali propter tria Prio q̄r nō sūt veri xp̄iani. q̄ iniungunt̄ in baptismo ad h̄ndum cor pium. ⁊ nō molescūt ad pietatem. s̄ sūt iudei dure ceruicis. ⁊ incircūcisi cordibus ⁊ aurib⁹ resistentes semp sp̄ūi scō ut ait btūs stepha. actu. vij volūt h̄re oculum pro oculo dentem p̄ dente leuiti. xxiiij. Secūdo sūt sicut holofernes gētilis de quo Judith. iij. dr̄ q̄ ferocitatē animi ei⁹ mitigāe nō poterāt. Tercō q̄ pei⁹ est sūt sic dyabolus de quo dic̄ greg.

q̄ nullo p̄t placari obsequio. Cōtra hos est q̄d d̄ alexandro magno legit̄. qui dum offensus a quodam nullaten⁹ ire cedere vellet: ei ait su⁹ mḡr aris. nobilissimum tibi ad huc documētum tradere possum Alexādro aūt dicēte p̄sto sum audire. ait aristo. Quis est qui regna supauit. nonne cor tuum ⁊ potēcia. sed maiorē victoriā acq̄ris hodie: aīm proprium si viceris. si aūt neglexeris: alium victorem habeb̄ Ad que verba placatus ē vn̄ puer. xvj. q̄ d̄natur aio. forcōr est expugtore vrbiū. sic legitur de iulio cesare q̄ nulli⁹ solebat obliuisci n̄ iniuriarū Certum est etiā senecam mḡr̄m neronis ad eū scripsisse libꝝ de clemēcia. q̄ ē secūdū tuliū virtus per q̄m animus in odium alic⁹ cōcitatus benignitate retinetur. Scribūt naturales leonem pcere p̄stratis nec regem apū aculeū h̄re ergo miserāda res ē xp̄ianū i rancore manē. vbi monarche mūdi placant̄. gētil̄ libꝝ scribit. ⁊ aīalia bruta docēt. p̄terea dic̄ ap̄ls. col̄. iij. donantes vob̄ metips̄. si q̄s adūsus aliquē habꝫ q̄relā Item math. v. sanctoꝝ est nō solum r̄mittere. sed etiam benefacere inimicis Item xp̄us p̄ijssime orauit p̄ crucifixorib⁹ luc. xxiij.

q̄m lōge ergo sunt ab apl'ica doctria a scōꝝ vita et xp̄i exē plo. qui r̄mittere nolūt offen dētibus eos Sūt aūt aliȷ̄ q̄dā discuciētes culpas offēdenciū qui multā pretēdūt difficulta tē in remittēdo. mō q̄ magne sunt offense. Modo q̄ multo ciens ɔmisse ⁊ remisse multo= ciēs. nō sic facit de᷒. ymo ma= gna remittit Johel. ij. p̄s tabi lis sup malicia. malicia eni so= nat i culpā ḡuē multa etiā di= mittit q̄ mult᷒ ē ad ignoscēd ysaye. lv. et mltocies math. xviij. Non dico tibi sepcies ꝫ vsqꝫ septuagies sepcies

¶ Capi. Decimū.

De detractōe q̄ ē filia i uidie. Nūc dicēda sūt tria p̄ncipalit̄ Primo q̄d sit ⁊ q̄n peccm̄ Scdo cur sit fugiēda ꝓpt̄ ei᷒ magnū malū Tercō q̄uo peccēt ɔtractores

a audiētes ¶ Quātū ad p̄mum notādū ꝫm tho. 2. 2. q. lxxiij. et alex. i sūma. ij. pte q̄ ɔtractō ē aliene fame p occulta v̄ba ɔ̄. nig̃cō h̄ ē ablacō vl' diminucō fame altei᷒ p verba q̄ dicunt̄ absente alio vel ignorante eo ɔtra quem dicūtur Nam detra here est de aliquo toto partez tollere vnde detrahēs: aliquid de bono proximi trahit. Quia ymaginē dei. v̄tutes. et natu ralia de pximo non p̄t trahē q̄ sunt bona hominis. ꝫ famā ei᷒ potest diminuere aut tollere.

¶ Fit aūt ɔtractō sex modis b ꝫm tho. direc te quadruplicit̄. Prio cū q̄s p verba sua alteri falsum crimen imponit ⁊ ad in uenit Et ē pessima ɔtractō de q̄ ecci. xj. Attende tibi a pesti fero fabricat eni mala Scdo cū peccatū alteri᷒ suis verbis ad auget. ut cū peccatū de p ximo narrat̄ q̄d forte vez est et ali᷒ adauget. verb̄ suis ag grauādo. pl᷒ quā sit in se de q° Ecci. xj. a scintilla augetur ig nis. ⁊ a doloso auget̄ sanguis idest peccatum. Tercō quādo quis occultum reuelat. Ita q̄ peccatū alteri᷒ licet verū sed occultū manifestat. nō ꝯuato ordine caitatis ⁊ fraterne cor rectōis a dn̄o in euāgelio in= stituto Cōt̄ illud ecci. xxvij. Qui denudat archana amici fidem perdit. Quarto quando illud quod est bonum dic̄ ma= la intēcōne factum ut cū quis ieiunat orat. ⁊ similia facit de genere bonorum: alter non po tens accusare opus. accusat i tencionem que in corde est. et quam scire non p̄t. nec habet ad hoc signa sufficiēcia Sicut luc. xj. Judei dixert xp̄o In bel zebub principe demōioꝝ eicit demonia. Quo contra ecci. xj. Sz bona i mala ɔuertēs isidiat̄

tri i electis ponit maculā. Indi
recte aūt fit dtractio dupliciter. Primo negādo bonū alterius. ut si de aliquo vere bona
dicāt̄. q̄ sit doct9. virgo nobil' virtuosus et similia. Ego
dicaz. non est talis. vel si a me
queritur vtz prefata bona in
proximo sint. et ego rūdēdo negem. cū tñ sciam sibi inesse. sic
Joh. ix. Judei negabāt pmo
miraculū de illuminacōne ceci.
Scdo bonū alteius reticendo
maliciose. Sicut si de proximo
fit sermo q̄uo bona fecerit. me
pñte. vel a me queritur de tali
et ego maliciose taceā ex odio
vel inuidia. sicut milites tacuerūt xpi resurrectōez et iudei
Math. xxviii. ¶ Scdo notādum scdm tho. q̄ pccā verboz
sūt maxime ex intēcōne loquētis diiudicāda. Vñ q̄s aliq̄ dicit de alio illa intēcōe vt p hoc
auferat vl' minuat famā eius:
tūc vere dicitur et pprie ei dtrahere Et huiōi dtractō est p se
loquēdo pccm mortale Qd' probatur primo q2 Ro. i. dr detractores deo odibiles. qd ideo
additur ut dicit glo. ibidē ne
putetur leue esse pccm ppt hoc
q̄ ɔsistit in verb. Scdo sic probat̄. nā pccā que cōmittūtur
cōt' proximū p̄sanda sūt penes
nocumēta que p ea proximo inferūtur. sed p detractōem maius nocumētū infertur proximo
q̄m p furtū aut rapinaz. eo q̄
per detractōnem aufertur hoi
fama et p furtum diuicie. Fama aūt multo p̄ciosior ē diuicijs. vñ puer. xxii. meli9 ē nomen bonū quā vngētū p̄ciosū
et diuicie multe Et ecci. xli. Curā habe de bono noie. hoc enim
magis pmanebit tibi q̄z mille
thesauri magni et p̄cōsi. nā per
defectū fame a multis hois bō
impeditur. tā i spūalib9 q̄m in
corpalib9. Primo q2 i famati
doctrina min9 sapit in proximo
Scdo in famat9 pronior est
ad peccandū q2 cōspicit se honorē pdidisse Tercō vno infamato alij multi pūt infamari.
ut patz in mōasterijs religiosoz in domibus et ciuitatibus
Quarto in tpalib9 dtractib9
matrimonij. mercācīaz. et huiusmōi hoi minus credit̄ pter
q̄ hoies iterdū mori pati sūt causa defēdēdi famā. sic i duellātib9 pat; ergo plus est mortale. q̄m furtum vl' rapina tpaliū
¶ Sūt aūt tres gd9 dtractorum Quidā mali. q̄ detrahunt
simplicibus pxis. alij peiores
q̄ dtrahūt deuotis vl' rligios. vñ. iiij. Re. ij. Cū pueri mala
loq̄rēt̄ de helisco pp̄ha. q̄ vitā
duxit sic rligiosi. dicētib9 pueis
Ascende calue statim exiuerūt duo vrsi de silua occidētes

xlij. pueros Tercij pessimi qui ↄtrahũt platis ⁊ a pribꝫ spũa lib⁹ vł carnalib⁹ ↄlibertate itē cōe nocēdi ⁊ maxime in hijs q̄ ptinēt ad eoꝝ officium ut dic
e alex. ¶ Q̄ꝺ ptꝫ p̄mo. exo. xx. vbi ꝺr dn̄s nō ↄtrahes ⁊ pn̄ci pē ppl̄i tui nō maledices vbi p̄ lati dij noiant᷑. qꝛ ꝺ̄mos hoies suis sacramētis ⁊ doctrinis face pn̄t siue bn̄ siue male viuāt Itē nūeri. xiiij. de⁹ ↄtractōem fcāꝫ plato r̄putat suā. ꝺ. vsqꝫ q̄ detrahit m̄ pplus iste veriaꝫ ego eos pestilēcia Itē ecci. x. In cogitacōe tua regie detrahas glo. simpliciť monꝫ ne ira vł leuitate ai maioibꝫ nr̄is male dicā⁹ Scꝺo p illꝺ. ij. re. vj. vbi oꝫa a dn̄o pcussus ē qꝛ manū suā ad archā dei extēdit. ƺ r̄ligiosi vł deuoti. vł plati sunt archa dei pfectioꝛ i q̄bꝫ ↄtinetur māna dulcis cōsolacōis. v̄ga cōrectōis ⁊ scia discrecōis nec imerito talis a dn̄o pcutiť q̄ irreuerēť manu ligue tēplū dei tāgit. Vn̄ greg. multi dū pl⁹ vitā sacꝺotū q̄ꝫ suā discuciunt i errois foueā dilabunt᷑. min⁹ ↄsiderātes q̄ nō eos vita sacꝺotū leꝺrꝫ si hūiliť bonis sacꝺotū āmonicōnib⁹ aurē ac
f cōmodarēt ¶ Tercō ptꝫ idē in chā geñ. ix. q̄ noe pr̄is sui verēda detegēs i semie suo male dictōnē suscepit vbi alij fr̄es bn̄dictōnē receperūt. maledictꝰ iqt chanaan puer. seruus fuoꝝ eit fr̄ibꝫ suis Sunt etiā alij g̊ꝺ⁹ iuidie. quia quidaꝫ detrahūt v̄bo. Alij pei⁹ scripto. Alij cātilenis Cū tn̄ aliq̄s dic aliq̄ verba p que minuiť alteius fama. et nō itēcōe nocendi altei in fama. ƺ dicit ex i cōsideracōe aut ai̅ leuitate. aut pp̄ť aliq̄ꝫ causam. ƺ nō necāri am tūc manꝫ pcc̄m veiale ñ v̄bū ↄtractoriū a deo sit graue q̄ notabiliť hois famā ledat. p̄cipue i hijs q̄ ptinēt ad honestatē vite. ⁊ dispoicōnē bonā voluntatis. Hoc enim ex ipso genere verboꝝ habet racōem pcc̄i mōtal' dicit th᷑. Nā ut dictū ē. precepto. j. c. xiij. ꝺ. Si q̄s leuiť ⁊ ex puis signis firmiter credit de pximo pcc̄m mōtale: ipe in hoc peccat mōtaliť ƺ aliū de tali mōtali accusare. etiā ex leuitate et sine necāria ⁊ r̄onabili causa. pei⁹ ē ⁊ mai⁹ nocumētū hois ⁊ nō solū ↄť caritatē. ƺ ec̄ ↄť iusticie eq̄tatē. g̊ a forcōri ē pcc̄m mōtale vn̄ etiam teneť ad restitucōeꝫ. sic dicet' ifra p̄ce. vij. ca. vij. exēplū ē ad ppositū. si ei aliq̄s ex leuitate ai i rebꝫ vł i corpe magnū dānū iferrꝫ. grauis culpa etiā a secularib⁹ iudicijs indicaretur ut si ludēꝺo necaret. vulneraret. aut domum incineraret.

Sic est ꝺ detractoribꝫ ex leui tate in magnis rebꝫ. ut dictũ est Et alexander Qui aũt ma la ea ꝑ que minuitur ꝓximi fa ma manifestat. nõ omibus in drñt. sed debitis circũstãcijs et ꝓpter aliqꝺ bonũ vł necessai um ei q̃ pt nõ obesse ꝫ ꝓdesse et ħ fac causa correctõis ꝓximi nõ causa nocẽdi ei talis serua to aĩo corrigẽdi euãgelico de quo mathꝫ. xviij. nõ peccat ꝫ meretur. Vñ aug9. in speculo eccie. si frater tuus vuln9 ha bet in corpe qꝺ velit occulta re dũ timet secari: nõne crude lis a te simulet̃ et misericordit̃ indicaretur. Quãto ergo ma gis debes mãifestare. ne dete teri9 putrescat i corꝺ ¶ Quã tũ ad secũdũ pñcipale. Nota ꝙ ꝺtractõ est valde ꝺtestabi le viciũ ꝓpter septẽ. Primo qꝛ valde ↄ̃uis ẽ et ↄsueta malicia vnde sequitur illud ꝓũ. xxiiij. detractoribꝫ ne cõmiscaris di cit glo. hoc spẽaliter vicõ peri clitat̃ fere totũ hũanũ genus ẜm tħo. Tũ qꝛ stultoꝝ ĩfinit9 ẽ numer9 Tũ qꝛ pauci sũt qui ꝑ viã salutis ãbulãt Tũ etiaꝫ qꝛ pauci aut nulli sũt. q̃ nõ ali q̃ sex modoꝝ positoꝝ ꝺtrahũt ꝓximo suo Aut intẽcõne no cẽdi. Aut ex leuitate ani. aut ex causa nõ necessaria. ꝓt qꝺ Iac. iij. ꝺr. Si qs in verbo non offendit. hic ꝑfect9 est vir. i omi autẽ ita aut inuidia hoies ꝓmptissimi sũt ad detrahendũ aĩo nocendi Quia ita est appe titus vindicte Et inuidia tristi cia de alieno bono. Similiter vbi hoies ↄueniũt: stati aliena facta ꝓponũtur incaute Ideo puer. xxiiij. dictũ ẽ. Cũ detra ctoibꝫ ne ↄmiscaris Et in ps. detrahentem secreto proximo suo hũc perseq̃bar. quaꝓpt̃ sup illo ps. ꝓ eo ut me dilige rent ꝺtrahebãt michi glo. ter ribiliter dicit. plus nocẽt i mẽ bris detrahẽtes xp̃o q̃ animas credituroꝝ interficiũt quã q̃ ei9 cãnẽ moꝝ resurrectura pe merũt vbi alexander dicit ꝙ si ↄpacõ itelligitur q̃ntũ ad mo tiuum pñcipiũ: vẽa est aucto ritas. qa detractores ex certa malicia faciũt. nõ sic crucifixo res xp̃m occiderũt. sed nõ debet intelligi cõpacõ in gñe. qꝛ ge n9 peccati xp̃m crucifigenciũ fuit maius q̃ꝫ ꝺtractio sit Se cũdo detractio detestabile est viciũ. qꝛ nõ sufficit ꝺtractorẽ penitere de pccõ infamie sic ꝺ quibusdã alijs peccatis: ꝫ op tet etiã r̃stituere interdũ cũ ↄ fusione. ut patebit i. vij. pcep to Tercõ qꝛ magne crudelita tis ẽ detractor. q̃ cecũ idest ab sentem. et surdũ idest nõ audi enteꝫ ꝑsequitur. Contra illud

leuiti· xix· nō maledices surdo nec corā ceco pones offendiculū· sed timebis dominū deū tuū Quāuis illa sint ad lram crudelia: tñ sm glo· Surdo maledicit qui absente d̄trahit. sic etiam ceco· idest audiēti d̄tractō nem offendiculū ponit· credendo faciliter· et iudicādo temerarie· et postea detrahēdo pximo
b ¶ Quāto d̄tractō multis malis assimilat̄· Primo porco qui tota die rostꝝ tenet in luto vicioꝝ. Vn̄ mar· v. demones dixerūt mitte nos i porcos Serpenti assimilat̄ qui est aīal pdicosum i silēcō mordēs· et tortuose incedens. Vn̄ ecci· x· Si mordeat s̄pēs i silēcō nichil cominꝰ hꝫ qui occulte detrahit. Est etiā bestia simil̄ vrse quaꝫ vidit daniel· Eiusdeꝫ· vij. tres ordines denciū habenti in ore· quia neccat animam propriā famam proximi· et inficit audientes detractionem· Detractor enim est similis homini· et ē bestia hūanum sanguineꝫ idest peccatum siciens nunc aperta bona diminuens· nūc occulta reuelans· nūc vero falsa imponēs· Est sepulchrū patēs· scōm p̄s· guttur eiꝰ et lingua eiꝰ gladiꝰ acutꝰ· sūt enī detractores dapiferi dyaboli q̄ cārnes hūanas hōibꝰ comedēdas ponūt. Vn̄ sup illud pū·

xxiij· Noli esse in conuiuijs potatoꝝ· nec in cōmessacōnibus eoꝝ qui cārnes ad vescendum cōferūt glo· Carnes ad vescēdū cōferūt q̄ in collucucōibus crimina pximorum vicissim dicere studēt ¶ Quinto d̄tractores multis nocēt. d̄o· cuiꝰ iudiciū vsurpāt luc· vj· Nolite iudicare et nō iudicamini· nolite condemnare etc̄· proximo nocent quē auditu corrūpūt· et cui detrahūt. sibi quia sufflāt in puluerē alienoꝝ d̄fectuū. et se cecāt sm grēg· Nocet etiā ecclesie qr d̄tractores faciūt a hōis iterdū cessare. Sexto pūiunt̄ q̄uit Nā numeri· xij· maria soror moysi lep̄ inficitur· quia ei detraxit· numeri· xiiij· detraxerunt filij israhel terre pmissionis i malū suum. dan̄. xiij· duo senes susannam ifamātes turpiter occisi sunt ¶ Septimo k
dissuadēt exempla sanctorum et philosophorū multiplicit̄. legitur q̄ beatus augustinꝰ in mensa contra detractores versus istos scriptos habuit Quisquis amat dictis absentū rodere vitam Hāc mensam vetitā nouerit esse sibi Quos etiā d̄lere minatꝰ ē q̄busdā episcopis detrahētibꝰ nisi cessarēt In vitaspatrū legitur. Cū fratres demultoꝝ absentū loq̄rētur· vicijs abbas prior saccū i

plenum arena a tergo et mino
rem in pectore pedes: egredie
bat' A quo cu causam qsissent
ait: proprijs peccatis magnis
oblit9 aliena pua ptracto. o
rate qso ut michi mea dimitta
tur. Quo audito tacuerunt de
tractores Refert btus greg
primo libro dya. Qd cu btus
fortunat9 eps demone a quo
dam eiecisset: demo i specie pe
grini sero clamitabat p plate
as ciuitatis O viru sanctu fo
tunatu pegrinum a suo eiecit
hospicio. Tuc quida pegrinu
istu hospicio recepit Et cum is
qui fictu pegrinu susceperat p
sente vxore puulu ppe ignem
haberet. demon puulum inua
sit et i igne piectu cremauit
Et dicit greg q mala et dtra
ctoria inteccoe iste pegrinu ho
spitauit. ac si eps immisericors
fuisset. Sic in vitis pho[rum] de
socrate dicit' q aliqndo sciose
suis dtractoribus auditum pbu
it Causam aut sciscitatibus red
didit. na si eo[rum] que insunt di=
xerint corrigemur. si vero no
nichil ad nos. optet iqt ita fie
ri ut si bene dicut. corrigamur
si male nichil ad nos. Sic cu
qda dyogeni diceret de amico
suo quomodo dyogei male di
xisset Rndit dyogenes. an a
micus ista dixerit no iudico. s
certu est te ista michi d amico
meo rtulisse. Sic etia xenocra
tes phs tatum a senato hono
rat9 ut testis nuq iurare coge
retur. Cu in pncia quoru dam
dtractore taceret eis causa q
retibus Rndit. me dixisse aliqn
penituit. tacuisse vero nuqua.
Quo ad terciu sciedum. q 1
no solu peccat dtrahentes. sed
alij plures. et interdu plus q
detractores sm tho Primo q
aliu ad detrahedu inducit. Se
cundo qui detractore audit. et
sibi detracto placet ppter odi
um eius cui dtrahit'. vel ppter
aliqua alia malicia vterq illo
ru peccat. et no min9 q detra
hetes vn ro. j. no solu qui talia
agut supp. sut morte digni. s
etia q facietib9 osenciunt Ite
iducens et coplaces detractori
facit cotra caritate pximi. q
pm9 ledit fama. et scd9 copla
cet in pximi malo. vn bern. ij.
li° de cosideracone ad eugeniu
detrahere aut detrahete audire
qd ho[rum] danabilius sit no faci
le dixerim. Quando q autem
cotigit q aliqs audit detrahe
tem et no placet sibi detracto
no tn repellit detrahentem nec
ei resistit. et hoc ppter aliquem
huanum timore. aut ppter ne
gligencia. vel verecudia. tuc
ad huc peccat. Quia ea tacoe
qua quis tenetur subleuare a
sinu alteri9 iacente sub onere

ut p̄cipit̄ deu᷑. xxij. Eadē ratio
ne tenem̄ nō pati detrimētum
fame ꝓximi Et iō si possumus
iuuare tenem̄. Vn̄ iero. si esset
in nob̄ diligēcia ne passim ob
trectatoribꝫ crederem̄: iā oēs de
trahere timerēt. Et in ep̄la ad
nepocianū. Jero. di. Nemo iui
to auditore libēt̄ detrahit. sa-
gitta i lapide nō figit̄ ſ; inter
dū resiliēs pcutit dirigētem di
scat detractor dū te vidꝫ nō li-
bēt̄ audire nō facile d̄trahere.
Et dicit tho. ꝙ tal̄ nō resistēs
ex causis iā d̄cis peccat plerū
qꝫ venialit̄. qn̄qꝫ etiā fit pcc̄m
mō̄tale. ut cū alicui ex officō i
cūbit d̄trahētē cōrigē. ut fōte
supioi respcu ifeioꝝ. vl̄ cū ex
tali d̄tractōe natū ē seq̄ mag
nū piculū ñ ꝓhibeat̄ vl̄ ꝓpter
radicē scꝫ timorē hūanū q̄ p̄t es
m se pcc̄m mō̄tale ¶ Sūt aūt re
p̄hēsibiles tribꝫ d̄ causis q̄ d̄tra
hētes audiūt. ꝛ eis nō resistūt
ꝛ libēt̄ audiūt Primo quia vi-
dēt fratres suos a canib᷒ dila
cerari ꝛ nō resistunt saltem cla
more cū p̄nt vl̄ lapidibus cor-
rectōis. quod si nō faciūt be-
stie vidēt̄ vn̄ Ecci. xiij. Que ꝯ
mūicacō sancti hominis ad ca
nē Scd̄o nō resistētes. ꝛ pla-
cibilit̄ se ad d̄trahētes habētes
falsam ei᷒ mistrāt. q̄ fr̄es ꝯme
dūt qr d̄tractoibꝫ sine audiēci
um leto vultu comestio carniū

hūanaꝝ i d̄tractōe isipida fo
ret. Vn̄ iero. Nemo inuito au-
ditore libēt̄ nārat. vnd̄ ꝓuer.
xxv. Ventus aq̄lo dissipat plu-
uias. et facies tristis linguaꝫ
detrahētē Tercō audiētes d̄tra
ctōes libēt̄ iniuste agunt ꝯ̄
legē nature. scripture. et hūa
nam. quia frequēt̄ credūt vni
testi. Cū tn̄ i ore duorum vl̄ tri
um stet om̄e v̄bū Et qd̄ pei᷒ ē
Cici᷒ iterdū d̄ bono viro credi
tur vni ribaldo q̄ꝫ decem ꝓbis
ad cōtrariū vbi ē veitas meta.
ꝓpt̄ h̄ Bern. dicit ligua detra
ctoris ē vipea ferocissima q̄
letalit̄ tres iterficit vno flatu
scꝫ d̄trahētē. cui d̄trahit̄. ꝛ ip̄m
q̄ d̄tractōibꝫ delcātur ¶ Sed n
dubitat̄ qūo h̄o d̄beat r̄sistere
oi d̄trahēti Cū dicat̄ Ecci. iiij.
nō cōtradicas verbo veritatis
vllo mō. qn̄qꝫ aūt aliq̄s detra-
hit verba veitatis dicēdo R̄n̄.
ꝙ si d̄tractorē scio falsū d̄ alio
dicē possum sibi sic r̄sistē ꝙ eū
p verba arguā de falsitate. si
autē scio eū veꝝ dicere de alio
tūc ñ d̄beo eū d̄ falsitate argu
re. sed debeo verb̄ corrigere.
de hoc ꝙ peccat fr̄i detrahendo
vel saltem debeo on̄dere ꝙ mi
chi displicet detractō. et h̄ de
beo p̄ncipalit̄ on̄dē p tristiciā
faciei Qui eni detractori hila
rem on̄dit faciē. facit eū puta
re ꝙ placeat sibi detractō sua

et sic audacior fit ad detrahēdū Qui aūt tristē sibi exhibet faciē· fac eū citi⁹ obmutescē ꝑvē. xv. Ve. 2 aq̄lo dissi pat pluuias et facies tristis linguā detrahētē· ꝫ ꝯt̄ p̄dicta faciūt q̄dā. Nā qn̄ aliq̄ detractores corripiūtur a bone cōsciencie viris. stati rn̄dēt Ego veritatē dico de isto· et si p̄ns esset cui detraho sibi in faciē dicerē. Rn̄det̄ ꝙ tales grauit̄ errant q2 putāt ꝙ in faciē aliquē ꝯuiciari leuius pcc̄m sit cū tn̄ pci⁹ sit viciū q̄m detrahere. vt ondsū est de ꝯtumelia i mateia de ira Secūdo rn̄dēdū est talib⁹ ꝙ non sufficit ad vitādum peccatū dicere vitatē: ꝫ oportet vt debitis circūstācijs dicat̄ ꝫm illud· Quod iustū est iuste exequaris deut̄· xvj· Tercō rn̄detur. ꝙ rarum est apud quosdā detractores· illa eos audere in faciē dicē q̄ a tergo euomūt.

¶ Ca· xj· de cōrectōe frna.

Quia frna correctio p̄fuat interdū ifamātem ꝙ nō dicit̄ detractor. ꝫ pci⁹ aie ꝑimi de morte pcc̄i suscitator. et q2 occiditur frater in ei⁹ dimissione vt aug⁹· dicit Idcirco nunc tria sunt dicēda de fraterna correctiōe· Primo q̄ntū noceat obmissio ei⁹. et ꝑficiat ei⁹ exerciciū debitū· Secundo quō fieri debeat Tercō q̄s ad eā teneat̄

¶ Quantum ad p̄mum notā dum primo ꝙ fraterna correctio est scd̄um doctores āmonicō fratris de emēdacōne delictoꝝ ex fraterna caitate. dicitur primo ammonicō· quia obiurgacō verbi et castigacō verboꝝ ꝑtinet ad p̄latū· ꝫ āmonicō p solū verbū ꝑtinet ad oēs dicit̄ etiam de emēdacōne delictoꝝ q2 ille finis ei⁹ esse debet di ex caitate· ex q̄ ꝓcedē debet Scd̄o notādū ꝙ valde piculose peccāt dimittētes sine rōnabili causa fraternā correctōeꝫ q̄d patꝫ triplicit̄: primo quia sicut loquēdo quis peccare potest: ita tacēdo Est eni ut dicit̄ eccī· iij. temp⁹ tacēdi· et temp⁹ loquēdi. vn̄ ysai· vj· lamentat̄ se tacuisse dicens ve michi quia tacui. glosa. quia ozīā et alios libere nō rep̄hendi· Secūdo q2 sancti de hoc terribilit̄ sentēciāt. vnde gregoi⁹ Qui ꝑximi mala cōspiciūt et silēcō p̄tereūt quasi ꝯspectis vulnerib⁹ vsum medicaminis subtrahūt. et ibo mortis auctores fiunt. quo vuln⁹ q̄d curare poterāt noluēt Et aug⁹. Tu vuln⁹ fratris cōtemnis· tu eū perire vides· et negligis peior es tacendo· q̄m ille ꝯmittēdo Tercō

oēs doctores concorditer tenēt q̄ reus est cū fure. qui scit furtum· et nō indicat corrigendū Et eadē rō videt̄ de pticipacōne cuiuslibet delicti· Cū ergo tāt9 pctā peniteat sup huiōi Cū sci tā graue hoc iudicēt Et cū fm omēs mgr̄os hoc reputetur cōsensus in delictis: dic btūs aug9· Innocentes quippe non estis si vr̄os fr̄es quos indicādo corrigē potestis· tacēdo pire pmittitis
b ¶Et vere nō sūt tales innocētes triplici de cā· q2 nocēt sibi peccanti· et socijs Primo nocent sibi labia polluendo delicto alieno· vt non sint digni deum laudare. ysa· vj. Ve michi q2 tacui. q̄a vir pollutus labijs ego sū. sc3 ex ista taciturnitate glosa· q2 o3iā et alios nō correxi Ideo cū angelis deū laudare nō merui ne dicat̄ michi Quare tu enās iusticias meas et assumis testamētum meū p os tuū et̄ Secūdo nocēt ei qui est corrigend9 Vn̄ aug9· in ep̄la ad Iero. Obsecro te p mā suetudinē ihesu xp̄i· si lesi te· dimittas michi nec me vicissim ledēdo reddas malo p malo· ledes aūt si taceis m̄ errorem meū quē in factis meis. vl̄ i dcis i ueneis· Interpretatiue g° tot occidim9 quot ad mortem ire tepedi et tacētes videm9· Tercio nocēt socijs· qui eo2 exemplo tacentes idem peccatū taciturnitatis incurrunt Sicut etiā ecōt̄ pestilēte castigato stultus sapiencior erit. si autē corripueris sapientem: intelliget disciplinā pū· xix· ¶Por
c ro ex fraterna cōrectōe sextuplex potest sequi fructus Primus est aīe liberacō Si inquit xp̄s· te audierit: lucratus es animā fratris tui· math· xviij. si autem te nō audierit. saltem lucratus es aia3 tuā Vn̄ eze· iij· Tu vero animā tuam liberasti. sc3 postq̄m dixisti ipio ipietatem suā· et noluit cauē· Secūdus ē diaboli fugacō· fugit enim sic lup9 · dum exclamat̄ Quo conf̄ dic· Bern̄: securus accedit tēptator vbi nullus timet̄ rephensor Terci9 est pcci cognicō frequēt̄ enim comittens culpam n̄ aduertit quod fecit. Aut si aduertit: nō cogitat se malū fecisse· aut si malū non multum male Quart9 est cautela de futuris· Quintus ē puritatis augmētacō· vas ei aureū vl̄ argenteū q̄ntoplus confricat̄ tantomagis purificatur· Ita boni viri et religiosi· Et idō intelligentes hoc nō ferunt grauiter Ecclesiast. x· vir prudens et disciplinatus non murmurabit correct9 Exemplum d̄ Augustino q̄ dixit

Ego senex et epūs. paratus sum ab omnib⁹ corrigi et emendari. et illū amicū meū estimo cuius lingue bñfitio ante diē extremi iudicij aīe mee maculas tergo. Sext⁹ est amicicie acq̄sicio. q̄mvis enim religiosus correct⁹ interdū fēat moleste in principio. Ad cor tñ reuertens. amicū intelligit. vñ p̄u. xxviij. Qui corripit hoiem iueniet grām postea apd illū. magis q̄m ille q̄ p lingue blādimēta decipit. pp̄t ista beatus aug⁹. quēlibet hortatur ad cōrectōem fraternā. Ome. xiiij.
d sup iob. sic d. Quis omeditur zelo domus dei. nisi qui oia q̄ ibi videt pu̇ersa satagit corrigere et cupit emendari. si emendare non p̄t: tolerat et gemit. nō ē maior domus tua q̄m dom⁹ vbi habes salutē eternā si g° ī domo tua: ne peruersum aliq̄d fiat satagis: ī domo dei vbi sal⁹ pposita est et requies sine fine nō d̄bes pati q̄ntū in te ē si q̄d fōte ibi pu̇sū videris esse. verbi grā. vides fratrem tuū currere ad theatr̄. phibe mone. cōtestare. si zelus dom⁹ dei comedit te. vides alios currere et in ebriai velle. aut alia que nō licent perpetrare phibe quos potes. tene quos potes terre quos vales. q̄bꝰ ñ potes blandire noli tñ quiescere fac quicq̄d potes. veniat in mētem seru⁹ ille qui abscōdit talētū et noluit superogare. nūquid accusat⁹ fuit q̄ pdidit. et non pocī⁹ q̄ sine lucro seruauit. sic ergo fratres mei non q̄escatis Nolite quiescere lucrari xp̄o. quia lucrati estis a cristo. hec aug⁹. Sed q̄reres e
q̄ñ correctōis fraterne obmissio sit pcc̄m et q̄ñ nō. R̄n. scđm tho. 2. 2. q. xxxiij. q̄ aliq̄ñ ē meritoria. Aliquādo peccatū mōtale. Aliq̄ñ veniale nā tripliciť otigit cōrectōem obmitti fraternā: vno mō meritorie ut cū quis defert correctōnem vsq̄ ad oportunū tēpus. vel ideo obmitti quia nō sperat cor̄ emēdacōem ſ3 veisimiliter estimat q̄ ex hoc pp̄ter impaciēciā ipi corrigēdi d̄teriores fiant: aut q̄ aliquod aliud malū ex h̄ sequatur peī⁹ q̄3 correctō sit bona. aut ex aliq̄ alia causa racōnabili: Si tūc obmittit ex caritate: tunc obmissio ē meritoria vñ aug⁹. primo de ciui. dei Si pp̄terea quisq̄ obiurgandis et corripiēdis male agentib⁹ parcit: ut oportuni⁹ tēp⁹ inq̄ratur. vel eisdē ipsis metuit ne deteriores ex hoc efficiātur vł ad bonā vitam piā erudiēdos impediant. alios infirmos: et p̄uet ac auertant a fide nō videtur esse cupiditatis occasio ſ3

ɔsiliū caitatis Et dr notanter qn̄ nō spēat emēdacōem fris. ꝫ verisilr putat deteriora cōez ut forte qꝛ pcuterꝫ me. vl cōcipet grue odiū cōt me aut aliud pccm ɔmitteret p qd peior fieret: q̄m p p̄mū pccm. Tūc ei n̄ solū laudabile. ꝫ etiā dbitū esset cessare a corectōe qꝛ odiatur ad bonū fris ⁊ nō ad malū Et illud vult scriptura pū. ix. Et greg. super eodē ut postea ponet. n̄ eni ex corectōe verisilr meli9 aliqd pueiret. qꝛ p cauēt maiora mala q̄m odium illi9 sit malū tūc esset odiū qrūdā aliqn̄ timēdū Et cū melius bonū ex corectōe seqt q̄m sit odiū maloꝝ tūc odiū malorū ē ɔtēnēdū In q casu iohes herodē correxit ppt edificacōnē alioꝝ ut vult Cris. et sic interdū etiā sci correxerūt tyrānos sup psecucōe xpianoꝝ cū tn̄ sciuerīt ex hoc odia mag generari in eos. et aliqn̄ ɔnter in martires. ⁊ i se sequi ppaꝫ mortem ¶ Secūdo ɔtingit correctione frnā obmitti cū peccato mortali. ut cū qs delinquēs occurrit. et est oportunū tēp9 corripiēdi. et speratur ei9 emēdacio nec timetur aliqd aliud malū peius inde puenire. ⁊ nō est ali9 p̄sens cui ex ex officio incūbat corrigere. vl si est p̄sens. negligens tn̄ apparet. si tūc homo huiusmōi delinquentem obmittit corrigere forte pter timorē hūanū. vel mundanū. ut qꝛ sic dicit aug9. vbi supra Iudiciū timet vulgi aut carnis excruciacōem. vel etiā pempcōem vl aliud tale min9 malū q̄m peccatū illius p quo corigi deberet et tūc videtur peccare mortalir Quia ex quo sperat emēdacōem fratris. et obmittit corigere pter timorē: tūc ɔtēnit diuinū preceptū Et vidtur huiōi quoꝝ amissionē timet. caritate fraterne ⁊ saluti pximi pponē Cū tamen sm ordinē caitatis anima pximi plus sit diligēda quā prium corp9. Exemplū de elemosina corpali. video hominē famescētē. qui nō habet. nec ex se habere p̄t. vnd pascatur. nec apparet alius illud faciens. nec potēs facē. ego teneō talē sm possibilitatem nutrire. qd si negligo: pecco mortaliter et ei9 occisor reputor. Sic si videro pximum tendentem ad pccm mortale. p qd moreret in aīa ⁊ spero ipm posse corigi p ammonicōem meā. ⁊ nō est verisimile ꝙ sequātur alia peiora. nec ē ali9 q eū corrigat: teneō ex p̄cepto multo pl9 subuenire aie ne peat q̄ꝫ corpi i casu p cedēti vn̄ greg. i ome. sup: Cū audisset Iohannes in vinculis

pl⁹ ē aīaʒ ī eternū victurā pa
bulo vbi reficere q̄m ventrem
cānis moriture terrēo pāe sa
ciare. vł scire aliquē esse in pec
cato mortali et habere spē q̄
emēdaret᷑ ad correctōem me
am. nec timere aliud peius se=
cuturꝫ. ⁊ n̄ est mihi verisimile
q̄ p aliū corrigat᷑. aut q̄ per
seipsum emendetur ſ q̄ v̄isimi
liter in isto p̄cto moriat᷑ tunc
ex p̄cepto teneor eū corrige=
re ne aīa moriatur eternalit᷑
g Tercō huiōi correctōis ob=
missio est p̄ctm̄ veniale. vicʒ
qn̄ timor et cupiditas aliquē
tardiorē faciūt ad corrigēdū
delicta fratris. nō tn̄ ita q̄ si
ei ōstarʒ q̄ frēm posset a pec
cato retrahere ꝓpt᷑ timorē vel
cupiditatē dimitteret. q̄bꝫ in
aīo ꝓponit caritatē fraternam
Et h̄ mō aliqn̄ etiā viri sancti
negligūt corrigere delinquē
tes. Et d̄r in p̄dictis notant᷑
si sperat᷑ emēdacio fr̄is ꝓcura
ri p huiōi correctionēʒ. Quia
finis fraterne correctōis est e
mēdacō fratris. Et ista inten
cōne fieri d̄bet. vbi vero ꝓba
bilit᷑ timet᷑. q̄ āmonicōem ip̄e
frater nō recipet. ſ ad peiora
laberet᷑. nec aliud bonnū inde
ꝓueiret ut alioꝝ edificacio q̄
scādalisati sūt aut scādalisan=
tur verisimiliter Tūc esset ab
huiusmodi correctiōe desistē

dum. Quia q̄ ordināt᷑ ad finē
h̄nt rōnem boni ex ordine ad
finē. vn̄. ꝓū. ix. noli arguere
derisorem. ne oderit te. vbi di
cit glo. ⁊ ē greg. nō ē timēdū
ne is qui arguit᷑ ōtumelias ti
bi inferat. ſ h̄ potꝰ ꝓuidēdū
ne tractꝰ ad odiū in d̄ peior fi
at. Et dicit th̄o. ubi prius. dili
gent᷑ ꝓuidēdū ē. ne ex correc
cione sequat᷑ odiū ex n̄ra cul=
pa ꝓpt᷑ indiscretā correctōeʒ
Si aūt sine n̄ra culpa ad odi=
um ꝓuocet᷑. ex illo ex quo de
berʒ ad dilectōeʒ incitari. nō
est curādū. p̄cipue qn̄ eiꝰ pec=
catū in dānū alioꝝ vergit vel
eciam dānum sequens vel pec
catū ip̄m est grauius odio q̄d
in nos excitamꝰ. vł qn̄ sperāt
q̄ odiū paulatī tepescet. ⁊ tn̄
correctio seq̄tur. quia sic dic
greg. Meliꝰ ē odiū ꝓpt᷑ dum
q̄ʒ amicicia q̄ ē p̄ter ip̄m. Cū
enī ꝓpter ip̄m amamur: debi=
tores dei sumꝰ Cum odio ꝓpt
ip̄m habemur: debitorē eū no
bis facimus. Hec sentencia
liter th̄o. Cancellarius paris
sis magister Joh̄. gerson tr
dit regulas tres inde florib
regularum moralium. Prim
pene sunt restringende sic q
absq̄ vtilitate reipublice v
eius cui infligitur. neq̄ insti=
tui neq̄ instiuute exequi deb
ret. ⁊ p̄ccāt oppositū facientes

vl' eas cum institueint ñ tollē
tes · Secūda in omni republi
ca tollerari pūt q̄ dñt vicia q̄
absq3 dteiori piclo neq3 corrigi
neq3 exstirpai valēt Q̄ñ aūt il
lud ē ꝛ qñ ñ difficile est ꝛ sepe
ipossibile generalit diffinie ni
si ꝑut circūstācijs pticularib⁊
ispectis plati supiōes et sapi
entes determiabūt · Exemplū ē
de meretricib⁊ · vsuris ꝛ silib⁊ ·
q̄ qñq3 pmittūt · Et ita d cōcu
biarijs sacerdotib⁊ ꝓ loco ꝛ tē
pore staret forte esse faciēdū ·
Tercia ōis error facit ius ad
hūc sensū vel intellectū et si
miles ꝙ plati ꝛ pñcipes sepe
aliqua faciunt aut pmittunt
iustissime ob errorē subditoꝝ
cōmunē q̄ alias si fierēt aut p
mitterētur: ad culpā eosdem
b obligarēt Sed cū teneam' cō
rigē ꝓimū pro mortalibus:
dubitatur etiā · an de venialib⁊
peccatis Respondet hūbert⁹
in exposicōe regule bti aug⁹
Veialia sūt dispōi° ad mōta
le Sed qdā sūt dispoicō remo
ta · qdam ꝓpinqua · vel racione
multitudinis · sic ille q̄ assidue
huiusmōi sine numero cōmittit
vel racōe magnitudis sicut sunt
aliqua mēdacia ꝛ aliq̄ dtracti
ones et similia · vel rōe cōnexi
onis cū mortali · sicut sunt col
loquia ꝛ impudicus visus et
huiōi circa mulierē · Sicut er
go aliquis vidēs aliquē aliū
incedētē p via; pquam credit
ꝙ stati icurrerꝫ piculū mōtis
peccarꝫ nisi rtraherꝫ eū · Ita po
test aliquis peccare mortalit
ñ corrigat frēm de huiōi venia
lib⁊ q̄ sūt dispoicō ad mōtale
ꝛ d talibꝫ est petulācia oculo
rū Tenemur ergo interdū ad
correctiōeꝫ d venialib⁹ · non i
q̄ntū venialia · s3 q̄ntū ad mōta
le ductiua · Hec ille · Quo i
ad · ij · pncipale scꝫ quomō fie
ri dbeat fraterna correctō · no
tandū ꝙ sex in modo sunt attē
denda cum maxima diligētia
Nam ibi agitur de cura aīme
nobilissime · q̄ si nō fit ut opor
tet: picit' aīa in ꝑpetuā dāna
tionem · ꝛ infiniti boni dei mini
ster occiditur Agitur etiā cre
bro ibi de bono fame q̄ est int'
tpalia bonū maximū Unde p̄
mo debꝫ fieri cū lenitate · quia
delinquētes sunt quasi infirmi
Ad gal' · vj · Instruite huōi i
spū lenitatis · Scūdo cū hui
litate · superb⁹ enim ē anim⁹ ꝛ
ideo cū quis ei supbe loquitur
seqūtur iurgia nō frcūs · Iux
ta illd puer · xiij · Int' supbos
sp sūt iurgia Ter° cū cōpassio
ne · non eni ē vere iusticie idig
ri pcōrib⁹ s3 cōpati · ꝛ ex cōpas
sione eos corrigendo dirigere
ps · Corripiet me iust⁹ i mia ·
scilicet compassiōis · Quāto cū

discrecōe q̄ alit̄ sūt corrigēdi maiores alit̄ pares alit̄ mio=res· Alit̄ q̄uia pc̄a· alit̄ leuia alit̄ occulta· alit̄ māifesta In oib⁹ obsuād⁹ ē locus et tp̄us ꝯ optūitas q̄ ñ obsuātes q̄dē emlacōz dei q̄dē hn̄t sm ap̄lm s ñ sm sciam· ro· x· Vñ Bern̄· zelū tuū rfrenet scia scꝫ discre cōis· Quīto cū moderamīe· nō eī de festucis ꝑimo⁊ sūt tra bes faciēde· sic faciūt illi q̄ do cti sūt i culpis alio⁊ agguā=dis· i· thi· ij· Seruū dei cū mo destia corripiētē· i· cū debito⁹· Est aūt mod⁹ debit⁹ vt poci⁹ sp culpe alleuiet̄ q̄m agḡuet̄ Cōt̄ ꝙ q̄dā faciūt ouū frāg ē cupiētes securi· et ad exting=uēdū muscā q̄rūt gladiū· Se xto fieri debet cū trāq̄llitate· Correctō ei q̄ fit cū turbat⁹ ē ai⁹ freq̄nt̄ ē q̄dā ipaie effu sio· mēciēs se correctōez· Exē plū paꝫ in platōe q̄ dixit suo dn̄m offēdēti ñ eēm irat⁹: te v̄ berarē· mōs ꝑfatos inuūt ver ba bti aug· smone dn̄i i mōte li· j· Cū iq̄t necitas nos cogit aliquē rep̄hēdē: p° cogitem⁹ vtꝝ tale vnq̄ꝫ viciū hūim⁹ Et si nūq̄m habui⁹ cogitem⁹ nos hr̄e potuisse· homies ei sum⁹· Si vero hūim⁹ tāgat meori am ꝯuis infirmitas· vt rep̄he sionē illam non odiū s miseri=cordia ꝑcedat· ꝙ si nos idē vi cium habemus in quo est ille quem rep̄hendere volumus· ñ rep̄hendamus illū· sed igemi scam⁹· et non illum ad obtēpe randū nobis· sed ad parit̄ co=nandū inuitem⁹· hec ille ¶ Sꝫ k dubiū est que causa sit ꝙ tā caute est i correctōe fraterna ꝓcedendū· R ñ· secundum tho· vbi s̄pus· Cum q̄s peccat: illō nocet aie ꝯ si publicat̄ etiā no cet fame· Et quia prudēs me=dicus nitit̄ sanare vnū menbꝝ sine lesione alteri⁹· Ideo sic de bem⁹ p frn̄ā correctōnem co nari ad hoc vt sanemus fratris aiam: sine lesione fame· q̄ntū fieri p̄t· Et si ñ p̄t oīno sine le sione fieri tunc fiat cū minori lesione q̄ fieri p̄t· vez ꝙ aia p̄ ciosior ē fama· iō si alit̄ ñ p̄t fr̄ sanari: tūc oportet eum poci⁹ in tota fama dānificari p pu=blicā denūciacōnē vt aia salua fiat est autem trib⁹ de causis summe cauendum in correcti one ne indebite ledatur fama peccantis· Primo quia meli⁹ est nomen bonū quam diuicie multe ꝓuerbio⁊ ·xxij· Ex q⁹ patet ꝙ qui aufert famam· plus nocet quam qui tollit di uicias· Secundo diuicie abla te possunt restitui s vix fama quia forte post diffamacōem excusanti non crederetur vnde bene dr̄ in glo· sup lucam· ꝙ

fama est res lubrica Sic ei lu
bricū elapsū vix re habere pt
ita fama. Tercō q infamat n
solū reū infamat: sed etiam le
dit omes audientes. Sic q lu
tū mouz n solū se. s omes astā
tes inuicit. Vn ambro. tolleā
biliores sūt fures q festes et
alia bona rapiunt qm q famā.
Tū qz magis recipiūt. Tū qa
nūqm restituūt. Tum etiā qz
nō vni s multis nocet. vn sup
illō luc. j. ad vginē despōsatā
dic glo. Maluit dns aliquos
de suo ortu qm de vginis pu=
dore dubitare. Ecce qntū cri=
stus curauit de fama aliena

Capitulū xiij.

de ordie frne correctionis

De ordie gr corrigendi
dōm est mō. vbi tria
sunt videnda. Primo
quotuplex e correctō. Scdo
qs ordo sit debitus pcedēdi in
correctōe frna. Tercio quis
ad correctioem fraternā tene
a atur. Quantū igit ad pmū
notādum fm tho. vbi pus. q.
xxxiij. et in. iiij. di. xix. quod
duplex e correctō qdā e ptā
tia. q non solū intēditur emen
dao frīs. s etiam intēdit pcu
racō boni ōūis. Et illa fit solū
p simplicē ammonicōez. s etiā
qnqz p penaz iflictōz vt ipe
fr vl alij timeāt et a pcto desi
stant. et hec correctō solū pti
net ad prelatos et superiores
et iudices respectu inferiorū
suoz et nunquam ad inferio=
res respectu superiorum et d
hac nichil dicemus hic et ali=
quid dcm est inprimo capitu
lo. Alia est fraterna correctō
et est simplex āmonicō frīs de
emendacōe delictorū. Et illa
correctō ppie ordinatur in e
mēdacōez fratris dlinqntis et
e actus caritatis. q maxie ma
lū proximi idest peccatuz per
correctionis limā tollit. Et p
tinet correctō hec ad quēlibet
adultū in caritate existentē in
casu siue sit supiō siue inferior
et eciā respectu superioz et i
feriorz. Secundo notandū b
cp ōdinē corripiendi ponit cri
stus math. xviij. d. Si frater
tuus peccauerit in te cscdum
doctores prenotatos calios
ōūiter intelligit sic. pcm pxi
mi tui. aut e occultū aut mani
festū. Si e publicū. sic cp non
peccat in me solū. idst me solo
sciēte. sed etiā alijs sciētibus:
tūc illud pcm est corā eis corā
quibs factum est et ad quoz
noticiam venit publice argu
endū. Vnde pmo thimo. quī=
to. peccantem coram omnib9
argue. vt ceteri timorē habe=
āt qd itelligit d pcis publicis
fm aug9. i fmōe dni in mōte.
Racō dicti e qz correpcō tal

famam non minuit rei corã eis corã quibꝰ fit cũ prius sciãt et etiã puidet eorꝝ scandalo Si autẽ pctm sit occultũ tm̃ tunc qr etiã et pctis occultis pt patari offensa proximorꝝ. Ad hoc dd͂m est qr aut ẽ in nocumẽtũ ↄ̃uitatis seu multorꝝ aut paucorꝝ. Si in multorꝝ seu ↄ̃uitatis corpale vl̃ spũale puta cũ quis occulte tractat cum aliqbꝰ qualiť ciuitas sit tradenda hostibꝰ. vel si hereticus puaté hoies a fide aũteret tunc nõ ẽ expectãda secta ãmonicio ȝ statim aut alteri q̃ pdesse pt et plato vel alteri superiori q̃ tale periculũ pcauẽ pt. est denũciãdum ↄ̃seruãdo famã illiuˢ q̃ntũ potest cũ salute reipublice et non aliter vt si ille cui rector ciuitatis plus cõfidit cui claues tradidit eẽt illa nocte eã tradituruˢ hostibꝰ vl̃ aliqd̃ huiõi et nulloᵒ vult ↄ̃sistẽ nec pt isti periculo aliť puideri tũc esset isti noiatim dd͂m. Caueatis ne claues isti ac nocte tradatis qr pditurus ẽ ciuitatẽ rõ dci est qr bonũ ↄ̃uitatis pferẽdum ẽ bono priuato Sic cũ fama sit de maxis bonis religiosorꝝ vnũ si vnus religiosus scãdalisat alios et secreta ãmonicõ ñ iuuat. plato dicendum est vt prouideat fame communitatis. Sic eciam de heretico est intelligẽdũ ñ aliquis forte firmiť estimaret cp p secretam ãmonicõe eȝ possent huiõi mala ipediri. et idẽ iudiciũ ẽ habendum d͂ similibꝰ casibus vnde. Ihero. q̃ misericõdia ẽ parcere vni et multos in discrimen adducere. polluitʳ populus ex vno peccatore sicut ex vna oue vniuersus grex sp igitur bonũ multorum debet preferri bono vnius ¶ Si autem peccatum proximi occultum est in nocumẽtum vnius vl̃ paucorꝝ. Tunc si est nocumentũ tam paruũ quod melius sit illud paruũ pati quã aliũ diffamari quia si forte modo nõ corrigitur postea forte corriget. vt si esset ei facturus dãnũ modicum et in modico valore tunc debet corrigere si ↄ̃uenïeter potest sed nõ debet reuelare. Si autem ẽ notabile nocumentũ vt quia vult occidere nocte vel hoiem spoliare cum iaceat in camera vel vult decipe filiã. vel vxorẽ abducẽ. ã domũ ↄ̃burẽ vel huiõi silia facere et nõ sperat cp p sectam ãmonicõem possit huiõi damnũ impediri nec p aliquẽ aliũ modũ. tũc melius est innocentem suare indemnẽ quã isti ↄ̃seruare famã. Illud tamẽ sic dicẽdum est in secreto et sb̃ sigillo secreti cp nõ possit agere

c.

ad illi⁹ infamiā reuelādo· nec ad penam ipm denūciādo· ſ ſo
d lūmō ad ſui cautelā ¶ Si autē pctm fratris ſit occultū q̄ nō eſt īfamat⁹ de illo· nec pt ſufficiēt̄ probari coraʒ iudicō illi⁹ qui habet corrigē· et ſi ē ſoū innocumētū peccantis et forte eius in quē peccat q̄ ab eo ledit̄ vel p ſolam noticiam Tūc ad hoc ſolū tendendum ē vt fratri ſubueiat̄ et emēdet̄ ꝯ ideo ſi ſperatur q̄ p correptioneʒ corrigatur vt eſt p̄miſſum: tūc primo corripiendus eſt ſecrete vt innocentiam recupet et famam nō pdat· Et hoc voluit dominus cum dixit Corripe eum inter te et ipſuʒ ſolum · non ſolum ſemꝉ ſ pluries· et ſemp ſecrete· et quā diu ꝓbabilit̄ ſpes habet̄ q̄ p eā cōrigat̄· Quādo aūt ꝓbabiliter eſtimat̄ q̄ ſecreta āmonitio non ꝓficiat· nec eſt veriſimile q̄ ex teſtium inductione aliquod peius ſequatur· ſ veiſimilit̄ proficit ad fratris correctionem tūc eſt vlteri⁹ procedēdū· vt primo paucis vni vel duobus monſtret̄ peccatū fratris· q̄ poſſunt ꝓdeſſe· ꝯ de quib⁊ n̄ creditur q̄ obſint diffamando· vt ſic ſaltem ſine multitudis īfamia emen-
e det̄ ¶ · Et iſti teſtes adhibēt̄ pricipaliter· Primo vt fratrē āmoneant et cōrigāt· Scdo vt āmonicōis fr̄is ſint teſtes· Tercō vt negātē corā ſupiōe ꝯuīcāt· de actu ſi act⁹ iteret̄ Sūt ei teſtes inducēdi vt actū iteratū videāt ſm aug⁹· ſi aūt iterati ꝯndi teſtib⁊ n̄ poſſūt debēt tū adhiberi vt coram ipſis r̄cognſcat· vel ſaltē vt ipſi eū āmoneāt· et vt obiurgacō plurimorū ipſū corrigat et has duas cauſaꝝ tāgit· gloſa Sup v̄bo adhibe tecū vnū vꝉ duos teſtes· Si autem ad talium teſtiū inductionem non corrigitur: tuuc quia ꝯſciēcia preferenda eſt fame: debet ī publico denunciari ſupiori· ut ſic tū cū diſpēdio fame a pc̄to liberetur· Et hoc voluit criſt⁹ cum dixit dic ecc̄ie id ē p̄lato vel alteri ſupiorī p publicam denunciacōnem· Et ille poteſt peccatū eius publicare· vt aliȷ̄ ſcient ſe ab eo cuſtodire ne inficiātur· Et poteſt eū punie ī reb⁊ vel in corpore vel per excōmunicacōem vt reſipiſcat a peccato et propter cōmunem iuſticiam vt aliȷ̄ videtes penā illius caueāt ſibi· etiam timore pene· a ſilibus pc̄is· quia pene ſūt medicinales. Vn̄ ſm aug⁹· in regula ſi q̄s ocl̄i petulācīā in aliq̄ adūterit· Prio ſtatim ſbʒ āmonē fr̄em ne cepta ꝓgdiāt̄· Scdo ſi nō emēdat

prelato tāquā patri si hēret̄ indicādū est · vt secreci⁹ correctus non inotescat ceteris
¶ Terciō si nō iuuat: testes dn̄t adhiberi · Quarto in publicū ꝓduci ꝯuincēdus ē si negauit ꝟ duo media dn̄s in vno ꝯplexit · Sed tho · in tracta · de fraterna correctiōe sic ꝓcedre docet · et p̄ceptum de correctiōe fraterna ꝟm ꝙ ptinet ad om̄s sic debet ꝟm eūdē doctorē q̄r exequi · Cū dicitur · Si peccauerit i te idest ꝯtra te · tunc est p̄ceptum ꝟ dimittēdo · vel i te i · sciēte te Et h̄ p̄t fieri dupl̄r vel te solo sciente tunc cōripe eum int̄ te et eū solū · Si te audierit: lucratus es animā fr̄is tui · Si te non audierit non debes vltra ꝓcedere · non eni potes addere vnū vel duos · cum nullus alī⁹ sciat tn̄ potes ei dicere q̄ p̄t ꝓdesse nō obesse · Si aūt ꝯtigat ꝙ alīj p⁹ea sciāt ⁊ sit adhuc i illo p̄cto: tūc debes vnū vel duos adhibere ad eum corripiēdū · Et sic est procedendum si pc̄tm est occultū Si aūt sit maīfestū ita ꝙ plures sciāt: tūc est sic ꝓcedendū Si peccaueit in te · idest te sciente nō tn̄ solo · corripe eū āte te et remaneat · Si te audieit lucrat⁹ es aiam fr̄is tui · si aūt te non audierit: adhibe tibi vnū vel duos sc3 ꝟ illis q̄ sciūt: non scil3 p auditū ꝟ p visū vt dicit · glo · ut q̄ ad vni⁹ monicōem corrigi noluit: multorū obiurgacōe resipiscat · Si te non audierit · dic ecc̄ie id ē p̄lato · tūc potes ea dicere denūciando · et tunc vn⁹ adhibēd⁹ est · q̄r in denūctiacōe ut q̄dā dicunt sufficit vn⁹ testis · Sz si sic · videt̄ ꝙ publicet pc̄m occultum R̄n̄ · ꝙ pc̄m dicitur occultum triplicit̄ · Prio si h̄o vt solus de⁹ ⁊ n̄ alio modo vl̄ vt homo loco dei sicut ille q̄ ex sola sacramentali confessione scit · tunc non p̄t corrigere vel aliq̄d facere sed tacere · sicut q̄ nescit · Secūdo mō si scit pc̄m vnus sol⁹ homo vt homo tūc debet eum corripere inter se ⁊ ip̄m solū · nec debet vlt̄ ꝓcedere vt dictū ē · Tercō mō dicit̄ occultum si pauci sciūt ⁊ tunc occultū et maifestū nō ꝯtradicunt Si tūc te audierit non est procedendum Si non tūc adhibendus est vnus vl̄ tres Si nec vnū nec tres audierit et plures nesciant: quomodo tūc dicet ecc̄e · q̄r sic videtur alteri⁹ pc̄m publicare · dicēdum ꝙ ecc̄ia non dicitur hic ꝯgregacō siue multitudo fidelīu · sed dicitur ecc̄ia · p̄latus cui p̄t dici · eo ꝙ p̄t ꝓdesse nō obesse · vnde non est publicacō crimis · hec ꝟ tho · vbi pus

Aliter aūt esset pcedendū qñ correctō esset ptātia. plati videlicz vt ibidē dic. ¶ Quo ad terciū principale qd corripere teneatur. Rñdet ſm tho. fraterna correpcio ptinet ad quē libet adultū regularit. q̄ caritatē habet. siue sit plat9 siue subdit9 ꝓpt qd dr. xxiiij. q. iij. Tā sacdos q̄m reliq oēs fideles sumā dnt habere curam de de hijs q̄ peut q̄tenus eoꝝ redāgucōe aut corrigāt a pcīs aut si incorrigibiles appareāt ab eccīa separēt. ymo sic inferior debet corripe platū suum aut aliū superiorē. qr est op9 misericordie qd maxime prelato debet. Vñ eccī. xvij. Vnicuiqꝫ mandauit deus de pximo suo. Tñ cū modestia dbet fieri ad platos. ſm illud. j. thi. iiij. Seniorē ne increpaueris. sed obsecra ut prēz. Dctm ē autē notāt cp correpcō ptinet regularit ad q̄mlibet. qr i casu ñ ptinet ad quosdā. Vñ glosa sup math. xviij. qd in quinqꝫ casibꝫ q̄s absoluit a pcepto frne correctiōis. Primus cū ñ ē aliq̄ spes correctiōis Vñ Jer. frustra niti et ñl aliud q̄z odiū q̄rere. extreme demēcie ē. Et pū. ix. Noli corrigē derisorē ne oderit te Secūd9 cū timet defcūs pbacōis. et cīmialit agit. vbi scz obligat actō ad talionē si i pbacōe dfecerit vl deficiat. Terci9 cū plato taq̄z iudici notū ē ſcm qr ille notori9 vl ɔuict9 ē. Quart9 cū melio ri opi vel ad min9 eq̄ bono vacat sic monachi q̄ ñ obligāt i dispēdiū aīaꝝ suaꝝ ext mōasteriū vagari. Quīt9 cū multitudo vl ptās ē i culpa. vbi correpcō plus noceret eccīe q̄z pdesset Vñ vsus Nō spes nō testis plebs. presulscit monachus sum.

¶ Capi. xiiij. de scandalo

Expedita materia correctōis frne. q̄ qd itēdit aliū emdāe et i aīa viuificare. Tractādū ē d scādalo qd directe ɔtrariat correpcōi frne. qr p scādalum qd vere vel iterptatie itēdit aliū in morali vita corrūpe d q̄ scādalo tria sūt pncipl'r dicēda. Primo qd sit. q̄ntum et quotuplex. Secūdo qñ sit pcm mortale. veniale. vel nllm. Tercō q̄ sint ꝓpter scādalū vitāda l' faciēda. Quātū ad. j. notādū a ſm tho. 2. 2. q. xliij. Et i. iiij. di. xxxviij. cp scādalū ſm. Jero. sup math. xv. est dcm vel factū vel obmissum min9 rctm pbēs occasionē ruine. dr. j. dictū nō cogitatum. qr cogitatū nō opponit alicui vt offendi

culū. Dicitur secūdo dctm vel factum vel obmissum qr istis modis potest proximus ruinnā pati a nobis. Dicit tercio minus rcm non qp ab aliq supe ratur in rectitudine sed qp hz aliquē rectitudinis defectum vel quia est secundum se malū sic pcta. vel qr habet spēm mali licet de se non sit malū p bet tn occasionē ruine. vt3 d i clinātē se p dolo non peruersa itēcōe. vn aplus. ij. thessa. v. Ab ōni specie mala abstinete vos. Dicit qrto pbēs occasio nē ruine. nichil ei pt esse homi sufficiēs causa pci. qd est spe cialr ruina. nisi ppa volūtas. iō dicta vel facta alterius pnt esse causa imperfecta et occasi o peccandi. vocat aūt scāda lū grece. latie offensio. impul sio vel ruina. qr sic ptingit qp aliqs obex poit alicui i via cō porali cui impigēs dispōit ad ruinā et talis obex dr scādalū sic similit in pcessu vie spūal ptingit aliquem dispōi ad rui nam spūalē. p dcm. vel factū vel obmissum alterius. inquā tum scilicet aliquis sua āmoni cōe vel inductōe. aut exēplo aliū trahit ad peccādum. et hō

b propē dr scādalū. ¶ Est aūt scan dalū valde detestabile pctm. ut ōndit cūs qntuplr Math. xviij. vbi dicit. Qui scandali zauerit vnum. ergo plus pec cat qui multos d pusillis istis idest infirmis. Iero. ibi dicit. qp recte dr pusill9. qr q magnus est idest robustus in fide et caritate moueri nō pt. puer xij. Nō tristabit iustū qcqd ei acciderit. qui in me credunt. quia magis fideliū scandalū e cauēdū. Ecce iam pcm scanda li positum est. Nunc seqtur p mo pena. Expedit ei. idest mi n9 malū ei foret: ut suspēdat mola asinaria in collo eius. et demergat in pfundū maris. Et fm iero. loquitur fm ritū palestine. vbi p maioribus cri minibus ligato saxo ad collum solebat hō in mare pici. Mo la asinaria id est qcūq grauis lapis. vt est asin9. vel qui one rat asinū. et dr mola quam vol uūt asini vel equi cū rota i mo lendinis. Secūdo alia pena in nuit. ve mdo a scandalis. Nā tot aīarum mors pcurat quot scādala fiunt. Bern. illud ysa xxxviij. In pace amaritudo me a amarissima. Amara in nece martirū per tyrannos amarior in persecucōne hereticorum. s amarissima in scandalisantibus falsis cristianis. Tercio ponit spēale malū peccati mortalis ibi. ve hoi p quē scādalū venit Quarto ostendit malum scā dali i multiplici pena et spēalr

ignis eterni. vñ sequitur melius est tibi etc. q̃ʒ mitti in ignē eternũ. Quinto alia pena addit de verme math. ix. vbi de materia istius scãdali dr. vbi scʒ in iehena vermis ↄsciencie scʒ eoꝝ non moietur. Si potuisset quis a cristo q̃sisse. Si ita malũ est alios scãdalisare: cur pmittis scãdala euenire. Jdo rñdit cristus. necesse est. idest expediẽs ad alioꝝ ꝓbacõem vl' necesse si mũd' vult male viuere
c ¶ ij Secũdo potuisset qs interꝛ q̃sisse. Si ē necesse: ergo scandalisantes nõ sũt puniẽdi Rñ. ꝙ ymo. qr ve homi illi p quem scandalũ venit. Et illa oĩa dicta sunt. de scãdalo actiuo seu dato. qr illd est aliqñ speale pc̄m. Est autē duplex scandalum vnũ actiuũ seu datũ. qd diffinitum est ꝛ isto dicitur quis scãdalisare Aliud ē scãdalũ passiuũ seu acceptum in eo qui ex dicto vel alterius facto ruit et illud nõ ē speciale pc̄m. sed generale et ipso dr qs scandalisari. Jtem notãdum ꝙ dictũ vel factum alicuius potest altei esse occasio peccãdi dupliciter. Vno mõ p se. Alio modo per accidens. Per se quãdo qs intendit suo malo exẽplo v'bo vel fcõ aliuʒ ad pc̄m inducere. vel etiã si ipse hoc non intendit ipm factũ ē tale ꝙ de sui natura racõem hʒ vt sit inductiuũ ad peccandũ vtpote cũ aliqs publice facit pc̄m. vl' aliqd ꝙ hʒ silitudinē pc̄i. Et tunc ille qui h fa cit ꝑ se dat alteri occasionē ruine. potissime qñ hoc intendit. et vocatur scandalũ actiuum Per accñs vero v'bũ vl' factũ vnius ē alteri causa peccãdi. qñ p̃ter intẽcõem operantis. ꝛ preter cõdicõem opis aliquis malus male disposit' inducit' ad peccandũ. puta cũ qs inuidet bonis alioꝝ. Et tunc ille q̃ facit talē actũ rectũ. nõ dat alteri occasionē peccãdi. sed alius sũit. Et iõ h ē scãdalũ passiuũ sine actiuo. qr iste q̃ recte agit nõ dat occasionē ruinne quam alt' patit'. Et de passiuo scãdalo loq̃tur c̃stus vbi p̃us math. si oculus tuus scãdalisat te. si man' si pes. ꝛc. Cõtigit g' qñqʒ ꝙ simĺ sit scandalũ actiuũ in vno. et passiuũ in altero. puta cũ ad inductõeʒ vni' alt' peccat. Qñqʒ ē actiuũ sine passiuo. puta cũ q' inducit aliũ v'bo vl' facto ad peccãdũ. et iste ñ ↄsentit. Qñqʒ v'o ē passiuũ sine actiuo. vt p' deʒ ē d dcõ vl' fcõ ꝑ accñs i malicõso ¶ Quãtũ ad. ij. p̃ncipale d
qñ scãdalũ sit pc̄m veniale et qñ mortale. et quot mõis fiat pc̄m ē hec ↄclõ sm tho. ꝛ alios

ꝙ scandalū actiuū seu p se nū qm̄ ē sine culpa scādalisantis. Et scādalū passiuū nūq̄ȝ ē sine culpa scandalisati. Actiuū tn̄ bn̄ ē sine culpa scandalisati et passiuū sine culpa scādalisantis. Prima ps pȝ. qr om̄e scandalū actiuū vel ē pc̄m vł hȝ speciē pc̄ti. si ē peccatū: pȝ ꝓpositum. si vero nō sit ꝺ se peccatū ꝟ hēat spēm pc̄i. vt comedere ydolaticū coram infirmis debȝ dimitti ex caitate ad tollendum lesionem ꝓximi. Et ꝗ non dimittit: contra caritateȝ agit. sic dic̄ apłus. Ro. xiiii. si propter cibum frater tu9 contristatur iā non ꝟm caritatem ābulas. Itē pȝ math. ubi sup̄ Alie tres ptes patēt ex vltio notabili p̄tacto p̄cedēti ārticulo ¶ An aūt scādalū sit spēale pc̄m vł gn̄ale. Rn̄. th. ꝙ scādalū actiuū p se qn̄vicȝ ꝓcedit ex intēcōe agētis. vt cū aliqs suo dicto vł facto intēdit alium trahere ad peccatū: tunc est spēale peccatū. Tum qr ibi ex itencōe spēalis finis sortit̄ rōeȝ spēalis peccati. eo ꝙ finis dat spēm in moralib9 Tū etiā qr speciali virtuti opponit̄. videlicet caitati ꝓut ipat correctōnē fraternam. qr scādalisans intēdit alium corrūpere. ubi frnaliter corrigēs intendit aliū emēdare. Scandalū vero actiuū qđ fit p̄ter itēcōem agētis puta cū aliqs suo facto vel v'bo inordinato non intēdit alteri dare occasionem ruine. sed solū satisfacere sue voluntati. et sic n̄ ē spēale peccatū. qa quod est p accidens. non ꝯstituit speciem. ꝟ ē tunc c̄cūstācia aggrauās. scȝ ꝙ in publico fit. Scādalū autē passiuū non potest esse speciale pc̄m. qr ex dicto vel facto alteri9 ꝯtingit aliquē ruere ꝟm qđcumꝗ genus peccati.

¶ Sed qn̄ scādalū ē pc̄m mortale vel veniale. Rn̄. th. Scandalū actiuū p se fit mortale pc̄ȝ Primo qn̄ qs intēdit aliū inducē ad peccādū mortalit̄. Secūdo qn̄ qs intendit iducere aliū ad peccādū venialit̄ p actū peccati mortalis. Tercō autē ē veniale qn̄ qs intendit alium iducere ad peccādū venialiter p actum peccati venial' Scandalum vero actiuū per accidēs qn̄ scȝ qs n̄ itēdit aliū trahere ad pc̄m. primo est mōtale pc̄m qn̄ aliquis actū pc̄i mortalis ꝯmittit. secūdo quādo quis suo actu ꝯtemnit salutem ꝓximi. vt cū ꝓ ea ꝯseruāda non pretermittat aliqs facere qđ sibi libuerit. vnde etiā in scripto dicit th. ꝙ qn̄ quis ꝯmittit actū i quo nō itendit ꝓximi nocumētum. qui act9

alias est veniale. vel indifferēs hn̄s tn̄ similitudiem pc̄i mōtalis tūc scādalū actiuū eēt peccatū mortale. ex aliq̄bꝫ circūstācijs ɔcurrentibꝫ ex q̄bꝫ estimari pbabilit̄ posset ꝙ infirmi aspiciētes peccarent mortalit̄. veniale aūt potest esse dupliciter. Primo qn̄ q̄s actum omittit pc̄i venialis. Secūdo quādo q̄s actū omittit. q̄ non est ꝓm se pc̄m ꝫ habet aliq̄m spēm mali cū aliqua leui indiscrecōe

g ¶ Quādo autē passiuū scādalum sit mortale vl' veniale. Notandū ꝙ cū scādalū iportet impactionē q̄ndā per quā aliq̄s disponit̄ ad ruinā. ideo scādalum passiuū qn̄q̃ ē pc̄m veiale. quādo habꝫ ipactionē tm̄ puta cū aliquis ex inordiato dicto vl' facto alterius cōmouetur motu venialis pc̄i. Qn̄q̃ vero est mortale q̄i cū impactiōe habēs ruinā puta cū aliq̄s ex iordiato dicto vel f̄co alterius procedit vsq̃ ad pc̄tm mortale. hec de tho.

h ¶ Quo ad terciū principale que bona sint dimittenda. vel non dimittēda propt̄ scandalum videlicet passiuū. idest ne alius scādaliset̄. Notādū primo ꝙ triplicia sūt bona. Prīo q̄dā spūalia q̄ sūt de necessitate salutis Secūdo q̄dā spūalia que non sunt de necessitate salutis Tercīo q̄dā tp̄alia Secūdo notādū ꝙ tria sūt genera hoinū i q̄bꝫ scādalū oriri p̄t. Primo q̄dam ex malicia ꝓpria scādalisant̄. puta cū aliq̄ volūt ipedire bona spūalia prīo vel secūdo mō dc̄a. Et illud dr̄ scādalū phariseoꝝ. Alij scādalisant̄ interdū ex ignorancia. puta q̄ ignorāt opa q̄dā esse licita. q̄ tam̄ sūt licita. Et tercio alij ex ifirmitate scādalisant̄ n̄ ut p̄mi ex malicia ꝓpa et taliū vicꝫ. secūdo ⁊ tēcō mō dr̄ scādalū pusilloꝝ ¶ Qn̄ g° q̄ritur q̄ bona sint dimittēda ne q̄s scādaliset̄ R̄n̄. ꝓm tho. prima bona q̄ vicꝫ sūt de necessitate salutis. puta que nō possūt p̄termitti sine pc̄o mōtali talia null⁹ debet dimittē ne ali⁹ scādaliset̄ etiā q̄cūq̃. Rō ē quia q̄libet tenet̄ se diligē p̄us et plus quā alteꝝ et g° ea q̄ sunt de necītate salutis nō dēbet dimitti ꝓpter scādalū alterius vitādū. vnde patet ꝙ qn̄ ɔsilioꝝ obseruacō et implecio opeꝝ mie tp̄aliū vel spiritualiū est de necītate salutis tūc talia n̄ sunt ꝓpter scandalū alicui⁹ dimittēda. vt pꝫ in hijs q̄ aliq̄ ɔsilia vouerūt. et in hijs q̄bꝫ imīmet ex debito defectibꝫ alioꝝ subueīre tēpalibꝫ vt pascēdo esuriētē. vel spūalibꝫ vt docēdo ignorātē siue huiōi i

fiat debita ꝓpt̄ iniũctũ offitiũ vt patet in p̄latis. siue ꝓpter nccītatē indigētis. q2 de talib3 eadē racō est sic de necessarijs oīm. nō solū aūt pc̄m mō tale vnquā ē faciendū propt̄ vitādum scādalum cuiuscūq3 sed etiā nec veniale pc̄tm est vnquā comittēdum vt vitet̄ scādalū alterius. licet aliquis actus q̄ alias esset pc̄tm veniale vt verbum ociosum aut simile fieri posset nullū pc̄m ꝓpt̄ utilitatē alteri9 dic̄ etiā btūs Jero. ꝙ dimittēdū est scādalū om̄e qđ p̄t p̄termitti. salua triplici veritate. sc3 vite. iusticie. ⁊ doctrine. Que declarās scūs tho. i. nij. vbi sup̄ sic. d. nl'lo modo aliquis peccare deb3 vt pc̄tm alteri9 vitet. quicūq3 aūt veritatē relinquit peccat. Veritas eni de qua loquimur ɔsistit in h̄ ꝙ homo in dictis ⁊ factis suis rcītudi dine siue diuine legis regule se conformet. Cui quidem h̄ō ɔformari debet. ⁊ in hij̄s q̄ ad cognicō3 ptinēt. et h̄ ptinet ad veritatē doctrine Et in hij̄s q̄ ad acc̄ōnē spectant. siue ea debeat aliqs p seipsū agere qđ ptin3 ad veitatē vite. siue ea debeat ab alij̄s obseruanda promulgare. quod pertinet ad veritatem iusticie. que cōsistit in rectitudīe iudicij. n̄ tn̄ q̄cūq3 p̄termittit aliqđ in quo se diuie legi ɔformari potest. veritatē dimittit. q2 illo remoto: verita' adhuc remanē potest Sz tūc dr aliqs veitatē dimittere. quādo obmittit vel fc̄it. aliqđ q° obmisso vl' facto: veritas non manet qđ sine pc̄to esse nō potest. Et ideo verita' nullo modo propter scādalū passiuū alteri9 dimittāda est hec tho. vn̄ Kap. dic̄. Doctor vl' p̄dicator nō debet fl'm docē p aliq° scandalo. tacere tn̄ potest et debet. si om̄es obstinati sūt ita ꝙ deteriores efficiātur Vn̄ ext̄ li. v. vtili9 scādalū nasci pmittit̄. q3 veritas relinquatur. Veritas sc3. doctrine. vite. et iusticie. Secūdo vero mō bona sp̄ūalia q̄ n̄ sūt de nccītate salutis vt sunt consilia. vnde p̄mo dico ꝙ ista n̄ sunt dimittenda. nec ad temp9 nec semper. ꝓpter eos qui scādalisantur ex malicia. dico secūdo ꝙ vbi piculū n̄ iminet: bene sūt differenda vel occultanda. ꝓpter eos q̄ inde scandalisarentur ꝓbabilit̄ non ex malicia. sed ex ignorancia vl' infirmitate. Tam diu autem propter tales. opa q̄ nō sūt đ nccītate salutis vbi periculu3 nō imminet. sūt occultāda vl' differēda quousq3 debite reddita racōe instruantur alij ꝙ

n̄on debet ex talibꝫ scādalisa=
ri sed pociꝰ edificai· Et si post
redditam racōꝫ ·huiꝰōi scanda
lū duret Iam videtˀ scādalum
esse ex malicia n̄ ex ignorācia
vel infirmitate· Vn̄ i scripto
dicit tho· q᷑ ꝓpᵗ tale scādalū
passiuū ꝯsilia sunt ad tempus
intermittēda vlˀ occulte agē
da· n̄ autem oīno dimittenda
qꝛ homo plꝰ sibi q̄ꝫ ꝓximis in
spūalibꝫ ꝓuidere debꝫ· Et ig
norācia si diu duret in maliciā
per obstinacōꝫ ꝯputatur Ta
men attēdēda est q̄ntitas scā
dali et boni qđ ꝯtingit ex ꝯci
lio seruato· et ſm hꝫ aliquādo
ꝯsilia sūt intermittēda ꝓpter
scādalū pusilloꝝ vel scanda=
lū ꝯtēpnēdum ꝓpter ꝯsilia hec
k tho· Sꝫ quid de operibꝫ aliꝭ
a consiliꝭ seu super erogacio
nis operibꝫ que vocantur in=
differēcia ex genere · ut ꝯme
dere carnes bibere vinū· tēpa
lia modo licito acq̄rere acq̄si
ta custodiē· ꝺbita r̄petē· ⁊ sic
đ aliꝭ, nūq̄đ sūt ꝓpᵗ scādalū
dimittēda· Sūt eni triplicia
opera· q̄dam necessaīa ad salu
tē· Alia superogacōis et cōsi
liꝭ· Alia v̄o idifferēcia ex gn̄e
Kn̄· richar· in· iiij· di· xxxviij·
Opa idifferēcia ex genē quo
rū obmissio nulli aliꝭ p̄iudicat
nisi opanti· ⁊ eciā i tpalibꝫ tm̄
obmittēda sunt advitandum

scādalū ꝓximi ꝓueniens ex i
firmitate vel ignorancia. qn̄
ꝓbabiliṫ apparet q᷑ nisi tale
opꝰ obmittatˀ ꝓximus scāda
lisabitˀ· Et si ꝓbabile ē q᷑ scā
dalisetˀ mōtaliṫ: tūc obmissio
illiꝰ operis ē i p̄cepto· Si aūt
ꝓbabile est q᷑ nō scādalisetˀ
nisi veialiṫ· tūc obmissio illiꝰ
operis est in consilio postq̄ꝫ tn̄
ꝓximo est ostēsum q᷑ ex tali
opere scādalisari non debet ⁊
debito mō suasū ut non scāda
lisetur· sic nō tenetˀ obmittere
illud opꝰ ꝓpter ꝓximi scāda
lū vitādū Quia scādalū post
talia ortū hortamta ꝓueniēs
ꝓpe esset ex malicia· Vn̄ ꝓpᵗ
illud nō est dimittendum hec
Kirchꝫ· Et diċ· durādꝰ i· iiij· di
xxxviij· q̄ sūt idifferēcia sicut
ꝯmedere carnes vlˀ abstinere
ab eisđē· oīa dimittēda sūt· q̄ꝫ
diu durat scādalū pusillorum
hec ille Et ꝓbat ꝑ aug· i ser=
mone dn̄i i mōte dandū ē ⁊c·
vt postea patebit Et diċ no=
tātˀ q̄mdiu durat scādalū pu=
silloꝝ· ꝓpter eos q̄ informati
in scādalum pharisseorum in=
cidunt ex malicia vt i volenti
bus ipedire bona: sepe appa=
ret· Item vt statim dicetˀ ſm
thomam et omnes cōmuniter
Temporalia non sunt dimittē
da ꝓpᵗ scādalū ortum ex ma
licia gᵒ mlˀtominꝰ abstinencie

et huiōi quedā plus seruiēcia
ṽtuti quā tpalia ¶ Et dic vil·
fr Ray·q nō debet qs eē fa
cili⁹ ad credendū q alij scāda
lisent̄ de bono ope q facit nec
debet qs facile ꝑter metum
scandali cessare a bono opere·
Quia debet p̄sumere de alij⁹
poci⁹ q sint bōi q̄z q mali sint
semp enī iudicādū ē indifferē
tibꝫ in ptē meliorē· Tamē du
rāte ōscia q alij scādalisent̄ d̄
bet dimittere vel op⁹ occulta
re·rō p̄mi dicti videlicet·q ꝑ
pter scādalū ortū ex malicia
nō debeat qs dimittere opera
bona ociij·Quia si propt̄ ma
liciā taliū bona deberēt semp
obmitti·mali bona frequēter
īpedirent et occasio daretur
malis malignādi·vn̄d hoc scā
dalū est phariseoꝝ·q̄d etiam
cristus docuit non curare·Vn̄
postquā cristus·Math·xv·
presentibꝫ scribis et phariseis
p̄dicasset:cristo discipuli dix
erūt·Scis q̄ pharisei audito
hoc v̄bo·scandalisati sunt·At
ille rn̄dens ait oīs plātacō q̄z
non plātauit pater meus cele
sti⁹ eradicabitur Sinite illo⁹
ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ·Cec⁹
autē si ceco et̄·Racō sc̄di vicꝫ
q vbi piculū non īminet·ope
ra sup erogacōis sūt differen
da vl̄ occultāda ꝑt̄ scādalū
ꝓueniēs ex igr̄acia vl̄ īfirmi

tate quousq̄ꝫ tales informēt̄·
et aliq̄ modo ōfortēt̄·Racō
in quā ē ista q̄ ex occultaciōe
opis superogacōis vel ex di
lacōne et ꝓxi malū vitat̄· q̄ i
formabitur· et ꝓpm bonū nō
minuitur·vn̄ dicit Richard⁹
sup·iiij·di·xxx viij·q tūc qs
merito ꝓpo n̄ p̄iudicat·q̄ sic o
pu⁹ superogacōi⁹ intermitte
re meret̄ eq̄le p̄miū·p̄mio de-
bito opi superogacōis q ob
mittit vl̄ maius vn̄ tal̄ obmis
sio nichil minuit de pfectōne
caritatis·ſ magis ad ei⁹ aug
mētū disponit·Vn̄ cristus h̄
scandalū pusillorum·Math·
xviij·vitare iubꝫ vt patuit su
p̄ Et math·xvij·ne scandali-
saret ditragma petētes: illud
psoluit·Et idē sup̄ patuit de
appostolo·Ro·xiiij·Ex p̄dic
tis pꝫ q frequent̄ aici q̄ scan
dalisant̄·de ingressu alicuiu⁹
in religiōez·scādalū hn̄t pha
riseoꝝ·ꝑter q·Ihero·in epi
stola ad heliodoꝝ·dicēs licꝫ i
limine iaceat·pr̄ siccis oculis
ad vexillū crucis euola solum
gen⁹ pietatis ē·i hac re esse
crudelē ¶ Tercio° bona tpalia m
qn̄ sint dimittēda ne alius scā
dalisetur·distinguendum est
Nā bona tēporalia sc̄dꝫ tho·ā
non sūt nostra·sed nob p̄ alijs
cōmissa ad seruādū et dispo-
nēdum ꝓ comūitate·sic bona

e ccłie ɔmittūtur p̄latis·et rcō ribꝫ reipublice ɔmittūtur bo= na ɔūia reipublice talia n̄ sūt ꝑpt̄ scādalū dimittēda Quia taliū ɔseruacō sicut et deposi= toꝝ iminet hijs quibus sūt ɔ missa·ex necītate p̄cepti tuē= da Et iō n̄ sūt ꝑpter scādalum dimittenda ·sic nec alia bona p̄ma que sunt de necītate salu tis. Vn̄ btūs thō·cātuarień·re= pecījt res ecclie cū scādalo re= gis · Aut bona tp̄alia sūt nr̄a quoꝝ nos sum⁹ dn̄i· Tunc ite rum distinguendū ē· Quia cū ea dare non volumus vel a= pud aliū detēta repeteremuʳ Aut scādalū oritur ex malici a alicuius alienū volētis·vsur pare vel detinere qđ ē scanda lū pharisęoꝝ· Et illud scāda= lum n̄ ē curādum · et bona tp̄a lia tunc sūt repetēda· Tum qꝛ noceret bono cōmūi dareť eni illꝭ occasio rapiēdi aliena · Tū etiā : qꝛ noceret rapiētibꝫ iniu sta rapiēdo· vel retinēdo alie= nū: peccaret. Vn̄ dicit greg⁹ in moralibꝫ loquēs de raptori bus alienoꝝ· Quedā seruata equitate ꝓhibēda sūt nō sola cura ne nostra sb̄trahanť sed ne rapientes nō sua semetip= sos ꝑdant· Aut scādalū oriť ex ignorancia vel infirmitate alioꝝ qđ dr̄ scādalū pusilloꝝ Tūc ꝑpt̄ illđ dimittēda sunt

tp̄alia ab tp̄us· quousqꝫ sede= tur scandalū p āmonicōem vł p aliquē aliū modū· Vn̄ btūs aug⁹ in sermone dn̄i in mōte dandū ē qđ nec tibi nec alteri noceat· q̄ntum ab hōie cđi p̄t· et cū negaueris qđ petit· indi cāda ē ei iusticia · et melius ei aliquid dabis cū petētē iniuste correxeris · Si aūt post suffi cietē āmonicōem et sufficietē instructōem scādalū n̄ se da retur· pfectōis est sua dimit tere· sed non ē necītatis. Vn̄đ math̄·v· Si qs vult tecū in iu dicio ɔtēdere et tunicā tuā tol lere: dimitte ei· et pallium· et loquitur de ɔsilio· Et si sit p̄ce ptum itelligēdū est vt dicit au g⁹ s̄m p̄paracōnem animi·scꝫ vt hō paratus sit talia facere si hoc ip̄ediat ꝓmocōem fidei· et bonoꝝ moꝝ ¶ Sed dubiū est quo mō p̄dicatō p̄dicādo vel p̄nceps vel p̄latus et eis similes se debent habere circa malos et scandalisatores bo= norū presertim qn̄ multitudo est in causa· R̄n̄· ꝙ mali aliqn̄ tolerandi sunt· aliquando pu= niendi Vnde vl·li·vj·tracta · iij· questione· viij· assignat q̄= tuor causas dissimulationis· circa peccata iniquorum pro pter quas non potest vel non expedit zizania euelli Vna est cū mali sunt occulti n

nec pñt discerni a bonis Alia
causa ē · si multitudo tāta ē in
causa : q̄ nō possit extirpari si
ne scismate eccīe · In q̄ etiā bo
ni inuoluerētur · et sic eradica
ret̄ etiā et triticū · vñ aug̃ no
ad doctrinā sacrā ꝑtinere ābi
trami · vt ꝗ canes in eccīa ꝓpt̄
pacē eccīe tolleremꝰ · vł si vnꝰ
solꝰ ē vel paci · sed hꝰ ñ pt̄ fieri
sine scādalo bonorū eo q̄ eos
latet c̄me nocētis · Sicut dñs
nocentem iudā vsq̈ ad dignū
exitū tolerauit qñ tam multi-
tudo est ī culpa : pñt aliq̄ ma-
gis rei ex eis puniri ad terro-
rem multitudis · vł turba ī q̄
rum cū facultas ē ī popułpro
mendi sermonē · gñali obiur-
gacōe feriēda ē ut dic̄ augꝰ ·
o ꝯt̄ pmenianū ¶ Tercia causa
ē · qñ ꝓbabilit̄ p̄sumit̄ de eo ꝝ
correctione · eo q̄ peccāt ex ī
firmitate vel igr̄acia et nō ob
stinata malicia Si ei tales ex
termiaret̄ sepx eradicaret̄ tri
ticū idest ipsi q̄ postmodū cōu
si fuerūt triticū factū · Sicut
patet de paulo · Vñ btūs dñi
cus spū ꝓphetico int̄ hereticos
igni tradēdos vnū fecit reser-
uari q̄ post multos āños conū
sus fuit Quarta causa si exer
citādo bonos · ꝓsūt eccīe ꝗ nō
obsūt · Tūc ei tollerari pñt ne
boni ocio torpeant in caitate
et sic eradicetur triticum. Vnō
psalmista · dñs ostēdit michi
super inimicos meos ne occi-
das eos ne quādo obliuiscāt̄
populi mei · Q̄d̄ ſm bern̄ · ad li
terā hodie de iudeis potest itel
ligi · vnde etiā · Iudicū · ij · non
deleb̄o gētes quas dimisit io-
sue · vt in apoc̄ · experiā isr̄ahel
hec de vniuersaliter · Ray · ad
dit q̄d si pc̄m q̄ faciūt aucto
ritate defēdunt · q̄ non sit pec
catum · tūc non d̄bet ꝯtra tales
dormire seueritas disciplīne
Nam tales etiā heretici pñt di
ci · d̄ · pe · di · vj · ca · j · i fine · Et se
cūdū eundem idē videtur seruā
dū circa publicā delinquētem
multitudinē vł p̄ncipē · p̄dica
cōe · q̄d dictū ē de correctōne
vel ex cōmūicacōe faciēda vł
dissimulāda · Satis ꝯcordare
videtur tho · 2 · 2 · q · c viij · ¶ De p
materia scādali tradit cācella
riꝰ nouus q̄tuō r̄gulas d̄ floi
b̄o regulaꝝ moraliū Prima nł
lus agens bene secundū oīes
circumstancias dici debet da-
re scandalum alteri quantūcū
q̄ scādalisetur aliꝰ · Quia scā
dalum est dictū vel factū mi
nus rectū p̄bens alteri occasi
onē ruine · Nā in via oīno rec
ta si q̄s ceciderit non ex scāda
lo vie ſ; ex propo defectu ꝓ-
ueniet · Secūda solus ille scā-
dalisat actiue · q̄ adūtens aut
adūtere debēs alios ꝓniores

esse ad peccandũ ex modo suo agendi qui sibi non est in pcc to · nichilominus ipse operari non desistit · Secus in casib9 hic exclusis · vbi malicia ppa est scãdalũ gratis acceptum · Vbi ꝑterea nõ est adũtencia nec esse debet de scandalo alterius · et vbi quis ad illud opandum teneretur · Tercia regula · Ille dicit' ex malicia sua peccare ꝛ scandalũ accipere ñ ex actu alteri9 qui infõmat9 sufficiẽter d bõitate huiõi actus: nichilomin9 cadit in ruinã · vt si ex voto religionis emisso pentes post sufficientẽ de religionis perfectõe ifor macõem se scãdalisari ꝯqrant' scãdalũ ẽ l3 nõ iã pusilloꝝ sed phariseoꝝ: acceptũ sed ñ datũ · Quarta regula · Quilibet ab omi actu cui nõ est astrict9 aliũde tenetur desistere q̃ ã timet aut timere debet secũdũ vehemẽtẽ ꝯiecturã scãdalum pusilloꝝ quousq3 d illo ꝯpetẽte do · diligẽcia compleuerit · nisi forte pro ꝯmũi vtilitate · vnctio spũs sancti doceat illud tũc agendũ · vt cṡtus fecit in publicacõe veritatis sacramti

Capitulũ · xiiij ·

Preterea cũ derisores seu irrisores mag' mala faciãt in eccia occidẽtes ꝯcept9 spũales bonorũ · opmo irrisiõis viciõ ꝛa pñcipalr videnda sunt · Primo q̃le viciũ sit et q̃d sit irrisio · Secũdo q̃m detestabile sit · Tercio vtrũ risus sit licitus · Quãtũ ad pmũ notat tho · 2 · 2 · q · lxxij · et sequẽtib9 q' iniuria et iniusticia fit verbo per q̃nq3 vicia · Sunt eni quintuplicia bona hois q̃n tũ ad ꝑpositũ sufficit · videlic3 fama · honor · amicicia · gloria seu testimoniũ cõscie · et bona nature ꝛ fortune · Detractor famã recipe nititur · Cõtumeliosus seu ꝯuiciat' honorẽ · Susurro aicicã int' aliquos vult tollere · derisor ad ꝯfusionẽ conatur ꝑximi · et eripere vult gloriã bonoꝝ aĩe · Maledicẽs vero penam imprecatur · et si peccatum alicui optat: tñ illd facit in penã ꝑximo · Et q̃tuõ prima vicia eo ordie q' ponũt' seu excedunt in malicia · Quia detractor ẽ mal9 · peiõ ꝯtumeliam inferẽs · quem excedit susurro · qui amicum rcipere gestit · Et ad huc peior est irrisor intelligi semper ceteris paribus · Sed eciam interdũ pessimi sũt maledici Quale autem pc̃m sit derisio: et ab alijs distinctũ · Notandum secũdo ſm tho · vbi p9 · q · lxxv · q' peccata verboꝝ sũt pcipue pesanda ſm intencõnem proferẽtis

a

b

Et ideo ſm diuerſa que quis i tēdit cōt᷑ aliū loquens· huiōi pccā diſtinguūtur· Sicut eī aliquis cōuiciādo intendit cō uiciati honorē deprimere· ⁊ de trahēdo diminuere famā· et ſu ſurrando tollere amiciciā· Ita etiam irridendo aliquis inten dit· ꝙ ille qui irridetur erube ſcat· Nā de ope virtuoſo aliq̄ apud alios ⁊ reuerenciā mere tur· ⁊ famam· et apud ſeipſū bone conſcie glāꝫ ⁊ ſm illō· ij· Cor· j· gloia nr̄a hec ē teſtimo nium cōſciencie noſtre· vn̄ ecō trario de actu turpi ⁊ vicioſo apud alioꝭ quidem tollitur ho minis honor ⁊ fama· et ad hoc cōtumelioſus et detractor de alio dicūt· Apō ſeipm aūt p turpia q̄ hic dicuntur aliquis pdit cōſciencie gloriā p q̄ndā cōfuſionem ⁊ erubeſcēciam· et ad hec turpia deiecit deriſor· ⁊ quia hic ē finis diſtinctꝰ ab alijs Jdō etiā pccm irriſionis diſtinguit᷑ ab alijs pccīs· Se curitas eī cōſcie ⁊ q̄es illiꝰ ma gnum eſt bonū· ſm illud Ecc· xv· Secura mens quaſi iuge cōuiuiū· Et ideo q̄ conſcienciā alicuius inquietat confunden do ſeipſū: aliqō ſpeciale nocu mētū ei infert ¶ Cn vero ſit peccatū mōtale· Rn̄· ibidē ſic Jrriſio non fit niſi ō aliquo ma lo ꝉ defc̄tu· Malū aūt ſi ſit ma gnū: n̄ p ludo accipit᷑ ſ₃ ſerioſe ·Vnde ſi in ludum vel riſū v̄ tatur· ex quo irriſionis vel illu ſionis nomen ſumitur hoc eſt q̄a accipit᷑ ut puū· p̄t autē ac cipi aliqō malū vt puū dupl̅r vnoº ſm ſe· Alioº rōne pſone· Cū aūt aliq̄s alteriꝰ pſone ma lū vel defc̄m i ludū uel riſū pōit qō ſm ſe puū malū ē: veniale ē et puū pc̄m· ſm gn̄ꝰ ſuū· Cū aūt accipit᷑ q̄i puū rōe pſone· ſic̄ defc̄us pueroꝝ et ſtultorū paꝝ pōderare ſolemꝰ· Sic ali quē illudē vel irridē ē eū oīno puipēdē et eū tā vilē eſtiare· ut de eiꝰ malo n̄ ſit curādū ſ₃ ſit q̄ſi pro ludo hn̄dus· Et ſic de riſio eſt peccatum mortale et g̃uiꝰ quam ꝯtumelia q̄ue ſimi lit᷑ ē in manifeſto· Quia ꝯtu melioſus videt᷑ pcipere malū alterius ſerioſe· Jrriſor autem illudit· et ita videt᷑ eſſe maior contemptus ⁊ dehonoracō Et ſecundum hoc illuſio eſt graue peccatum ⁊ tanto grauius q̄n to maior reuerencia debetur perſone que illuditur ¶ Vnde grauiſſimum eſt irridere ōum et ea que dei ſunt ſecundum il lud pſa· tricesimoſeptimo· Cui exprobraſti et quem blaſphe maſti· et ſuper quem exaltaſti vocem tuam· Et poſt ſbditur· ad ſanctum iſrahel· deinde ſe cūdū locū tenet irriſio parētū

·Vn̄ puer·xxx· Oculum q̄ sb sannat prem et despicit ptum mr̄is sue effodiāt eū corui de torrentib9 ⁊ ɔmedāt eum filij aq̄le· Deinde iustoꝝ derisio g̃uis ē· quia honor ē v̄tutis p̄mium ·Et ɔtra hoc dicit· iob·xij· deridet̃ iusti simplicitas· Que quidē derisio valde nociua est quia p hoc homies a bene agēdo impediūtur s̄m illd greg̃· qui in alioꝝ actib9 bona exoriri ɔspiciūt: mox ea manu pestifere exprobracōis euellunt Et quāuis lud9 nō iportet aliq̄d ɔtrariū caritati r̄spectu eius cū quo ludit̃ int̃ amicos enī interdū ludit̃· p̄t tn̄ iportare aliq̄d ɔtrariū caritati r̄spectu ei9 de q̄ ludit̃ ꝑpter ɔtemptū ut dictū ē· hec de tho· ¶ Quo ad secūdū pn̄cipale d'risio est valde detestabile viciū triplici d' causa· primo quia p irrisores dyabol9 occidit· necat· et suffocat puulos ecclesie cum bonum inchoatum propt̃ eos dimittitur et interdum plus nocent quam heretici ·Vn̄ sunt sicut pharo· qui submersione puuloꝝ populū israhel delere voluit·Exo·j· Sunt sic̄ herodes qui xp̄m puulum occidere voluit· ⁊ puulos postea occidit inocētes·Math·ij· Scd'o irrisores malis aīalib9 assimilāt̃ ⁊ eis peiores sunt· draco ei stetit· Apoc·xij· añ mulierē q̄ eāt pitura· ut cū pepisset deuoraret filiū ei9 Sz irrisoēs ptū mr̄is nō expectant· vicz ecc̄ie fructū quē ꝓpoito bono ɔcepxrūt ei9 fideles· Sūt vulpecule vineā dn̄i demoliētes Can̄·ij· Capite nobis vulpeculas paruulas que d'moliuntur vineas Sūt ec̄· bufones· q̄ nō pm̄t odorē ⁊ florē bone vite sustinē· Tēcio irrisoēs nocēt m'ltis· et impij s̄ūt i oēs· i deū q2 rursus crucifigūt filiū dei· hebre· vj· Et s̄m p̄s· sup dolorē vulneꝝ ei9 addūt· dū aīas p q̄b9 mortē sustinuit ei aufert· Sūt d'risores impij i ꝓximū dū vuln9 ei9 sp̄uale iā ꝑniā sanatū· iterū renouāt ⁊ ɔcidūt· Job·xij· Concidit me vulnē sup vuln9· Sūt impij i matrē coꝝ ecc̄iā: tā i militātē q̄3 triūphantē dū defraudāt eā gaudio q̄d habere debuit de cōuersione peccatorum· magna reuera crud'litas necare iniuste filium quē mat̃ ꝓpria genuisset magnis doloribus· Sic in proposito magna ē crudelitas penitentē magnis fletibus ecclesie conuersum peruertē irrisionibus Nam Johā·xvj· Mulier cum parit tristiciam habet· [S]unt et impij in se· quia cū in mari mūdi scz· naufraget̃ ꝓpt eorū pc̄a: tn̄ pnīe tabulam secūdā

post naufragiū ɔtēnūt vel vili
f pendunt ¶ Unde sacra scriptu=
ra cōtra irridētes grues penas
fulminatas commemorat. Nā
i·re·xxv·nabal verba nūcio=
rum dauid deridēs ait. Quis
est filius ysai. hodie icreuerūt
serui qui fugiūt dn̄os suos · vn̄
post pauca misere mortuus est
deo eū necāte · prius aūt dauid
iurauerat eū et domū suā totā
interficere sic ·ij·reg· vj. post
q̄z dauid luserat ante archam
dn̄i et saltauerat : egressa ē in
occursum dauid michol ei⁹ vx
or et deridēdo ei ait quā glorio
sus fuit rex isrl' hodie discoope
riēs se ante ācillas seruorū
suoꝝ. et nudat⁹ ē quasi si nud
tur vnus de scurris. Igitur mi
chol filie saul nō est nat⁹ fili⁹
vsq̄ ad diē mortis sue. et ·iiij·
re·ij. cum descenderet heliseus
p viam pueri pui egressi sunt
de ciuitate · et illudebāt ei dicē
tes. Ascende calue ascēde cal
ue. egressiq̄ sunt duo vrsi de
saltu ⁊ lacerauerunt ex eis. xlij
pueros luc·xvj· postq̄z cristus
predicauit nemo potest duo=
bus dn̄is seruire. non potestis
deo seruire ⁊ mãmone Sequit
audiebāt aūt hec oia phariseī
q̄ erāt auari et deridebāt eū Et
ait ill' ih̄s. vos estis q̄ iustifi=
catis vos corā hoib⁹. de⁹ autē
nouit corda vestra · vn̄ actu·ij

discipulis deuotissime spiritū
sanctū accipiētib⁹ Alij eos ir
ridebāt · d· q̄ musto pleni sūt
Jō spū scō ceci manētes carue
rūt ¶ Quo ad terciū ē dubiū g
vtrum ridere sit peccatū · R̄n̄·
fm alex· de hal'·pte·ij· Qui=
dā ē risus q̄ causatur ex iocun
ditate spūali. ⁊ iste non ē pec
catū · sꝫ ē meritorius vel effcūs
meritoie ɔplacētie. Est eni fru
ct⁹ spūs d quo aplus ad gal'
v·loquitur vbi numerat etiam
gaudiū · benigtatē · et alia · Et
phil'·iiij· gaudete in dn̄o sem
piterꝝ dico gaudete · de q̄ risu
etiam dr de muliere forti pū ·
xxxi· ridebit in die nouissimo ·
hic risus nō est cum cachino ·
Unde btūs benedict⁹ terciū
gradum humilitatis poit n̄ esse
pmptū ad risū · sic etiā mode
stus risus in eutrapelia meito
rie fieret · vnde alb· sup luc·vj
ve vobis q̄ ridetis dic· bon⁹ ho
non cachinis sed modrate vix
ridet. Et seneca · scito q̄ verū
gaudium seuera res est secun
dum illud. eccī·xxj. fatu⁹ i ri=
su exaltat vocē suā · sapiēs au
tē vix tacite ridebit · secūdus ē
q̄ causat' ex mãsuetudie natu
re · ⁊ est passiōis hūane ppri⁹
effect⁹ · et pt fieri sine pc̄o · ⁊
merito · vt in dormiētib⁹ in pu
eris · et in q̄busdā tam subito
vt racō pueire neq̄at sicut alie

quedā passiones. Tercius ē q̄ proueit ex cordis lasciuia seu ex iordiata delectacōe Et si tūc hō delcātur i creatura ꝓpt se ꝛ ibi cōstituit vltim⁹ finis hominis sic dictū fuit sup̄ precepto p̄mo.ca.v.b.tūc ē mortale pc̄m. Simil' si morose delectacōis ꝯsensum hꝫ i actu pc̄i mōtalis ut dicet' i pe̅ultio p̄cepto Simil' si ꝯplacꝫ deliberate i cogitacōibꝫ.verbis vel opibꝫ.que alias sūt mortalia pc̄a.ꝺ isto risu dic.xp̄us luc.vj. Ve vobis q̄ nūc ridetis.qr flebitis Ve aūt dic pc̄m mortale Si autē ex surrepcōe q̄s riōrꝫ vl' sine ꝯsensu i mōtale ꝭ tm̄.ex q̄dā leuitate ai: veniale fieri posset Sic zara.gen̄.xviij de p̄ori risu q̄ est pc̄m mōtale sup illo luce.vj. Ve vobis q̄ nūc ridetis dicūt expositores ꝯmuniter.q̄ ridetis scꝫ p i ep̄tā leticiā ad pc̄m mōtale ꝺclinātē.ꝭm illꝺ p̄u.ij. Qui letātur cū malefecerint.ꝛ exultāt in rbꝫ pessimis. Ordie g' ꝯtrario faciam⁹.mō lugēꝺo ut cōsolem̄. Nā in malis p̄u.xiiij. risus dolore miscebit' ꝛ extrema gaudij luct⁹ occupat sed in ꝺuotis Math.v.beati qui fletis quoniā riꝺbitis Et p̄s. ait Eūtes ibāt ꝛ flebāt mittētes semina sua.venientes autē venient cū exul.et'.luc.xxiij.

nōne sic oportuit pati xp̄m et ita itrare i gloriā suā. Amen

Seq̄t'.vj.p̄ceptū.Ca.p̄mū.

Nunc de.vj precepto occurrit dicenꝺ.q' ꝺi non mechaberis Mechia autē ꝓpe dicitur adulteriū viri. Adulterium a vero ē oīs iorꝺiat⁹ ꝯcubitus maris ꝛ feīe.q' ꝯiugalis thorus violat' In hꝭ g' sexto mādato dn̄s volēs ꝓhibere om̄ꝫ iꝺoꝺiatū ꝯcubitū nō dixit generalit'.nō adulterabꝭ ꝭ spālit' nō mechabꝭis Est eī ꝓpe mechia adulteriū viri. Rꝺ deus posuit ꝓpt' duo. Prio ad significāꝺ q̄ adulteriū viri ā alt' ei⁹ illicit⁹ ꝯcubit⁹ est p̄mo et p̄ncipalit' ꝓhibit⁹ tāq̄ꝫ illud qꝺ ꝺ p se ē maius pc̄m q̄ꝫ mulieris adulteriū vl' fōnicacio. vir eni ꝭm aug'.ꝺ adulterinis ꝯiugijs ē fōciō ad resistēdum ꝯcupiscēcie hꝫ racōꝫ maiorem et mulier ē sibi ad regendum cōmissa. Ideo peccat directe ꝛ p se grauī⁹ fornicādo q̄ꝫ mulier licꝫ vtrūq̄ sit mōtale vicꝫ viri et feīe fōnicacō. Dicitur aūt notāt' directe ꝛ p se.qr p accn̄s illicita mulieis fornicacō ꝛ maxie adulteriū fit g'uiꝺ ꝓpt' ea q̄ nata sūt ex ea seq̄ vt plis occisio.iꝑdicio ꝯcept⁹

exheredītacō filioꝝ legittimo
rū· generis ignobilitacō· ꝓcu
racō aborsuū ⁊ cetera huiōi ꝓp
ter que in maledictiōe relin=
quit memoriā ei⁹ ⁊ dedecus il
lius ñ dlebitur. ecc· xxiij· Se
cūdo dixit In spāli nō mecha
beris· Ad excludēdum hūane
puersitatis opinionē. qua vi
ri nōnūq̄ȝ putāt nō inDcēs vł
turpe si fornicetur· ymo de in
cōtinēcia gloriantur ⁊ ꝑ op=
positū mulierem velut īfamē
ꝑsequuntur. Vñ aug⁹ de decē
cordis dicit· Ad hoc dilapsa ē
humana puersitas vt vir ha
beatur qui vict⁹ est a libidie
⁊ nō habeatur ꝓviro qui est
b libidinis victor· ¶ Hoc ergo
mādato. non mechaberis ꝺm
aug̃· exo· xx· ꝓhibetur etiam
ōis illicitus ↄcubit⁹ et etiam
ōis geitaliū mēbroꝝ· siue fi=
at ꝑ ↄcubitū siue illicitus et ī
ordinatus siue etiam innatu=
ralis vsus vł ↄtactus qui fit
ad ꝓcuracōeȝ libidis et causa
expiende veneree delectacō
nis· ꝯ ħ etiā luxurie vicō tria
ꝑncipalit̄ iā sūt vidēda· Prio
q̄ȝ detestabile illud vicium sit
Scdo de remedijs cōtra luxu
riam Tercō de falsis excusacō
nibꝫ quorūdā dicēciū se ñ posse
c cōtinere. ¶ Quātū ad primū
notandum ꝙ hoc vicium in se
est abhominabile ꝓpter. q̄ñq̄ȝ

Est eni nociuū quītuplicīter·
Et ē ꝓpt̄ triplices ei⁹ effect⁹
miserabile· Abhominabile est
ꝑmo. q͛ est anxiatiuū ⁊ peni=
tēciā īducēs Jero· Appetitus
fōnicacōis anxietas est· sacie
tas vo pnia. Vñ pcedēcia sūt
ānxietates mēte q̄s dn̄s spinas
vocat Osee· ij· di· Sepiā viā
tuā spinis· Spine sūt vigilie
timōes. expēse et solicitudies
Scdo est erubescibile vicium
Vñ Job· xxiiij· ocul⁹ adultei
obseruat caliginē· illud natura
ꝓclamat ⁊ seneca ↄt̄ dyoge
nē· q̄ canin⁹ dicitur ut aug⁹.
dicit in de ciui. dei· Tercō ē fe
tidum. Vñ Johel. j. Jumenta
cōputruerūt in stercoribꝫ suis
vbi ꝺm greg̃ stercus luxuia
et ↄputrescere est mori· nam
etiā ad lr̄aȝ dic̄ vill̄ȝ· ꝯ vicijs
viri spūales fetorē hui⁹ pcci
interdum senciunt. vt scola=
ris q̄ pn̄tiaȝ scorti ī sua domo
senciebat ꝑ fetorē. Et archi=
diacon⁹ q̄dā ī fuo senciebat·
qn̄ fōnicat⁹ fuerat Quarto ē
fedū seu maculosū. Vnꝺ sup
illud· j· cor· vj. Omne peccatū
q̄dcūq̄ȝ fecerit homo extra cor
pus ē· q̄ aūt fornicatur in cor
p⁹ suū pccat dic̄· glo· Cetera
pcta tm̄ aiaȝ maculāt· Forni=
cacō vero nō tm̄ animā sed et
corpus condamnat· et seneca in
voluptate nihil ē magnificū

nisi qđ naturã deo ꝓximã decet. q: mēbro ꝓviliũ ac turpiũ ministerio vehemēs ɔ̄lectacō exitũ fedat. Quito ē infame vñ ecci. xl vij. Inclinasti femora tua mulieribꝰ. et postea maculã dedisti i gloria tua. Est igitur luxuriosus iã qđã ifernus hñs ignē ɔcupie fetorē imũdicie. et vermē ɔ̄scie.
d ¶ Secūdo luxuria est qnqꝫ gñibꝰ nociua vel displicibilis. Primo deo: cuius tēplũ violat et polluit. vñ. j. cor. iij. et. vi. nescitis quia tēplũ dei estis vos. et spiritus dñi habitat i vobis. si qs aũt tēplũ dei violauerit dispēdet illũ deꝰ Et sequitur. empti estis pcō magno. glorificate et portate dm̄ i cōpe vr̄o. sup quo vltimo verbo dic̄ glo. si ñ parcis tibi ꝓpter te. vel parce tibi ꝓpt deũ. q̄ sibi fecit te domũ. Secūdo displicet ãgelis omibus. quia hō ṙlicta spũali natura. ptē iumētiã; sociat sibi et eidē se copulat. vnde i vitaspr̃m Angelus ad aspcũm fornicatoris nares obturauit ñ aũt ad fetorē cadaueris. displicꝫ aũt valde ꝓpo ãgelo qa ſm ps. Angelꝰ suis dꝰ mãdauit de te ut cus. te multum eni displiceret iueni. cui tradisset in custodiã rex filiã suã. si custodis negligēcia violãet. dicit gͦ bern. in quouis angulo. In quouis diuersorio reuerētiam exhibe ãgelo tuo. ⁊ ne audeas illo p̄sente. qđ me vidēte nõ audēs
e ¶ Tercō luxuria iiuriat multũ ꝓximo. q: rapit ei ñ sua. ſ; seipm̄. Iō pũ. vj. ñ grandis ē culpa cũ qs furatꝰ furatur ei vt esuriētē impleat aiam ɔ̄plexsus qꝫ reddet septuplũ Qui aũt adult ē ꝓpt cordis iopiã pdet aiaꝫ suã. iopis eni ē adult corde. q: isipiēs carēs dei sapia. iops eciã q: nlli fidē fuat alteri vtꝫ i dauid. ij. re. xij. Qui fidlē militē ꝓcurauit occidi fcūs adult. Quãto nocꝫ luxuria ꝓpo sbiecto i rebꝰ vtꝫ luc. xv. i filio ꝓdigo. q̄ ɔ̄sũpsit luxuria oēm sbam suam. nocet i corpe. quia senescere fac. vitã adimit. vires enēuat. Ideo iterdũ ec. multi ꝓpt vnius luxuriã interficiũtur vt patet d sychē filio emor. geñ xxxiiij. nocet etiã in fama. Vñ geñ. penultimo. Ruben ꝓpter luxuriã. per iacob puatꝰ est p̄mogenitura. Ruben inquit p̄mogenitus meus Et post prior in donis. maior in imperio. supp̄ esse debueras. sed sequitur non crescas. Quinto luxuria est displicibilis qa. valde placet dyabolo. vt ptꝫ i dmonibꝰ incubis ⁊ succubis. vnde iob. quadrage. legitur. vehemoth. in locis humidis dormire. naꝫ

in luxurie pcō demon semp bi nos hoīes lucratur. et emit p vilissimo pcō fede et momēta nec dlcācōis. Tercō luxuria ē abhoīabilis ꝑpt triplices eius effect⁹. Primus ē. qr luxuria ē multū efficax ad capiēdum hominē. vnde numeri. xxiiij. balaam eā elegit. ad vincēdū israhel. quē alias vincere nequit sapientissimos cecauit vt salomonem et dauid. fortissimos deiecit vt sampsonē. Scd's ē q luxuria est potēs ad retinēdum in malo. vnde puer. xxiij. fouea pfūda os aliene simil' vulue. cui iratus est dñs incidet in eam. Qui eni hoc vicio laborat vix pt cape ea q̄ di sūt j. cor. ij. Aīalis homo nō capit ea q̄ sunt dei. Et dan. xiij. in senib⁹ de quibus dicitur declinauerūt oculos suos vt non vid rent celum nec recordarentur iudicio𝔯 iusto𝔯. vñ et q̄ vxorē duxit. non se excusauit cum alij se excusarēt d veniendo ad cōuiuium vt patet luce. xiiij. Terci⁹ effect⁹ ē q durissime huituti sbicit. aīam eni nobilissimam facit seruire corpi et eius turpissimo menbro totū corpus siue hoiem facit seruie mulieri. vñ tuli⁹. Ego nullum libe𝔯 dico cui mulier impat. leges imponit. vocat veniendū est. abicit abeūdū est. huc g° non mō seruū. s nequissimū seruum iudico ¶ Malicia etiā h⁹ vicij patet ex septem filiab⁹ q̄s enumerat grego. xxxi. moraliū. que sunt cecitas mentis incōsideracō. pcipitacō. amor sui. odium dei. affect⁹ pñtis seculi. horror et desperacō futuri. q̄ ꝑ ꝑpetate' ostēdit scūs tho. 2. 2. q. cliij. di. Quādo iferiores potēcie vehemēter afficiūtur ad obiecta sua: ꝯsequē' est q supiores vires dordinētur et ipediātur in suis actib⁹ p viciū aūt luxuie appetitus iferior scꝫ ꝯcupiscibilis vehemēter intēdit obiecto suo. scꝫ delectabili ꝑpter vehemēciā delectacōis. et iō ꝯsequēs ē per luxuriā maxime supiores vires deordinētur. scꝫ racō et volūtas. Sunt aūt rōnis q̄tuor act⁹. Primus q̄dē simplex intelligēcia. q̄ ꝯprehēdit aliq̄m finē vt bonum. Et hic actus impedit' p luxuriam sm illud. dan. xiij. species decepit te et ꝯcupiscēcia sbuertit cor tuū. et quātum ad h̄ ponitur cecitas mētis. Secūdus act⁹ est ꝯsilium de hijs q̄ sunt agēda ꝑpter finem. et h̄ etiā ipedit' p ꝯcupiscenciā luxurie. Et q̄ntum ad hoc ponit' pcipitacō q̄ iportat subtractionem cōsilij. Tercius est iudicium de agēdis. Vnd dan. tredecio. senes

auerterũt sensũ suũ vt nõ rcor
daretur iudicioꝝ iustoꝝ· et qn
tum ad hoc ponit incõsideracõ
Quartus est preceptũ racõis
de agẽdis quod etiam ipedit
p luxuriã. ne exequatur quod
decreuit esse faciẽdum Ex pte
aũt volũtatis ꝯsequit duplex
actus inordinatꝰ· quoꝝ vnꝰ ẽ
appetitꝰ finis Et quãtum ad
hͦ ponit amõ sui quãtũ scꝫ ad
delectacõnẽ quã inõdiate ap
petit· Et per oppositum odiũ
dei iqntũ deꝰ ꝓhibet delcãcoꝫ
ꝯcupitã· Alius ẽ aũt appeti
tꝰ eoꝝ q̃ sũt ad finẽ ·et quãtũ
ad hͦ poit affcũs pñtis seculi i
quãtũ scꝫ in eo vult frui volu
ptate· Et p oppõitũ poitur de
speracõ futuri seculi. quia dũ
nimis detinet carnalibꝫ delcã
cõibꝫ: ñ curat pueire ad spũa
g les ſz eas fastidit· Quo ad
ij· pnci· notãdũ ẽ qꝫ ꝯ luxuiaꝫ
vij· sũt remedia· Nã cũ luxuia
sit ignis q̃dã· ollã seialiũ va
soꝝ calefaciẽs: õꝫ vt q̃s vl a
quã frigidã in ignẽ ꝓiciat· et
lig̃ sbtrahat l' ollã ab igne sꝫ
moueat· Vnð pͥmũ remediũ ẽ
ꝯ luxuriã vt ad aquã rcurrat
frigidã ad lrãꝫ· se ifrigidãdo
l' lacmis se rigꝫ· l' aliq̃ꝫ aq̃ꝫ tri
bl'acõis sibi intẽtet vt discipli
nã bonã q̃s sibi det vl' flagellꝫ
se fortit· l' capill' se trahat bar
be vel capitis vl' tribulacõnẽ i
ferni vel alterꝰ saltem yma
ginet· iõ eccĩ· xi· Malicia vni
us hore obliuionẽ fac· luxurie
multe· sic in vitaspͥm· pater
q̃ mulierẽ hospitãs tẽptabat
cãdela accesa oĩes digitos ꝯ
bussit· dicẽs· si hunc ignẽ suf
ferre neq̃s: quoͦ sustineres in
fernalẽ· vñ ñ mirꝫ si quorũdaꝫ
aime domꝰ luxurie ignis ꝯcre
mat· q̃ aquã tribulacõis assũ
mẽ tardãt Scðm remediũ vt
tẽptatꝰ materia luxurie vt sũt
cibi et potus nociui p abstinẽ
ciã sbtrahat· et sic deridẽdus
foret q̃ dicẽt sibi displicere do
mũ suã icineãri q̃ accẽse domui
ꝯtinue fascicl'os flãmigeros
iniceret· sic q̃ luxuria ardet et
carnes vinũ et cetera sup flua
ñ vitat· nã ſm ligna silue exã
descit ignis· et ſm v̾tutẽ hoĩs
sic iracũdia illius eit dicit ecc·
xxviij· Terciũ remediũ vt q̃s
se elonget ab igne luxurie vi
su· auditu. tactu· et cohabita
cõne mulierum quantum va
let quod iubet appostolus pri
ma· Corinth· sexto· dicens·
Fugite fornicacõnem vbi am
brosius· cũ alijs nempe vicijs
potest expectari conflictus
hanc fugite ne approximetis
quia non potest aliter melius
vinci in cuius exemplum io
seph fugiens pallium in ma
nu mulieris reliq̃t. gen· xxxix·

h et saluabit aia ei9. Quartum remediū. Cū luxuria non sit qualiscūq3 ignis. s; infernalis. oracōe opus est. Et sicut pacientes hūc ignem qui infernalis dicitur vel sancti anthonij. nō recedūt de eccia sancti anthonij nisi liberētur. Sic tales nisi iuuētur ab oracōe non cessent. et adiutus deberz quis sancto grās quotidie agere q̄ eū iuuit. hoc remediū docet̄ sap. viij. Sciui q̄ non possum aliter esse cōtinēs nisi de9 det et hoc ipm erat sapiē scire cui9 esset hoc donū. adij dnm et depcatus sū illū. Spāliter autē virgini virginū hic seruiēdū est. s; a votis stultis et idiscretis cauendū.

i Quintum remediū ē occupacō seu labor. sunt enim tria i hoie occupāda vic; mens principalissime. sensualitas. et corpus. ne ocium habeāt. alias per has tres ptes velut p rimas tēptacō intrat vn̄ in vitaspm̄ pres dixerunt occupatū vno. ociosū vo pluribz dmoibz tēptari. Et Bernard. oium tēptacōnū et malarz cogitacōnū sentina ē iners ociū. Et Jero. ad rusticū. semp aliquid opis facito. ut te dyabolus inueniat occupatū. mens enim occupāda ē meditacōne scripturarū. vn̄ Jero. ad rusticū. Ama scripturarz studia et carnis vicia nō amab. sensualitas aliquo tristabili castigāda est. vt i primo membro dictum est ne lasciuiat. Corp9 etiā corpali labore grauādum est iterdū. vnde in vitaspatrū. pater cū esset artifigulus et nimis impugnaretur a fornicacōe: figurauit de luto vxorē corpiq3 dixit. ecce nūc p te et vxore laborare oportet. et p9 paucos dies cū tēptacio n̄ cessasset figurauit de luto filiā dicēs. ecce nūc et filiā nutrire oportet. cumq3 labore nimium vexaretur dixit corpi xpo. si hūc laborē ferre n̄ vales: noli fornicari. quā diligēciā vides deus. ab eo tēptacōem fugauit. Sextū remedium est elemosina vnde. j. thi. iiij. pietas ad oia vtilis est. vbi glo. ambro. si quis misericordiam sequtur si lubricū carnis paciatur vapulabit q̄dē: sed n̄ peribit. sanctus tho. in. iiij. di. xlvij. dicit nō pibit idest disponetur p talia opera mie ad n̄ peudū.

Septimum remediū est attēta custodia memorie. cum inuocacōne diuine gracie ne inimicus mēti cogitacōnes luxuriosas inserat. et si immiserit: statim expellamus conatu et oracōe. sic enim caput serpentis oterimus. sic fm̄ ps. beat9 qui tenebit et allidet puulos k

suos ad petrã. hic ẽm õue dic tũ. principijs obsta. tarde me dicina paratur. sicut enĩ facilit̃ corui in orto tuo nidificantes expellũtur. si phibẽtur cũ sola ligna. siue stipulas ꝯportare inceperint. difficili⁹. si oua ge nuerint. ꝟ difficilime cũ opere pulloꝝ habuerint. sic etiã faci liter cogitacõni r̃sistit q̃s dif ficili⁹ dilectacõni. ꝟ difficili me ꝯsensui seu opi. optimũ ẽ ẽ go grã stabilire cor: heb. xiij.

¶ Quo ad terciũ p̃ncipale no tãdum ꝙ multi luxuriosi sunt q̃ dicũt se ñ posse cõtinẽ. quod ñ ẽ veꝝ si ad p̃fata media ten derẽt. pbatur tripliciť. Prio autoritatib⁹ scripturẽ. nã gen̄ iiij. ad chayn deus dixit. sb̃ te erit appetitus tu⁹ ⁊ tu dñabe ris illius. Item eccĩ. xv. de⁹ di cit homini. apposui tibi ignem ⁊ aquam ad q̃d volueris pone manũ. ante hoiem vita et mors bonũ et malũ. quod placuerit dabitur illi. et aplus. j. cor. x. fidelis d̃us q̃ ñ pmittit vos tẽ ptari sup̃ id quod potestis. et xp̃s math. xi. iugum meũ sua ue est. ⁊ onus meũ leue. Et q̃ mõ leue. si importabile. ⁊. j. io v. hec ẽ caritas dei ut mãdata eius custodiam⁹. et mãdata ei⁹ grauia non sunt. ⁊ iero. mã ledictus q̃ dic deũ p̃cepisse im possibile. et augustinus nemo

peccat in eo q̃d vitare ñ p̃t. q̃r ẽm eũdẽ pc̃m ẽ adeo voluntari um. ꝙ si non esset volũtarium non esset pc̃tm. et ne dum ista theologi sed etiam tradũt phi losophi. Nã vt dic ph̃us. iij. eth̃. sumus dñi oim nraꝝ opa cõnum a principio vsq3 i finẽ. Et seneca. obmitte excusacõ nes. nemo peccat inuit⁹. ¶ Se m cundo idem oñdiť experiencia humanorũ actuũ. Nam. ab actu luxurie facit cessare vere cũdia. de visiõe paucoꝝ hoim cur g° nõ attẽte ymaginata: a tẽptato visio dĩ ⁊ oium ãge lorũ ⁊ sanctoꝝ. Ideo boecius i fine. v. de consola. phĩe. Ma gna vobis si dissimulare ñ vul tis indicta est necessitas pbi tatis cũ ante oculos iudicis a gitis cũcta cernẽtis. Item ab actu fornicacõis cessare fac timor mutilacõis vl̃ mortis cõ palis intẽse ymaginatus vt3 in istis qui fugiũt mortem ad loca vbi nulla ẽ mulier. cur g° non idem faceret timor mõtis eterne. et vtriusq3 hominis. vñ prouer. xx. dolor vulneris ab sterget mala. Item ab actu luxurie ꝯpesceret amor pecu nie. vt si ex ꝯtinẽcia lucrari de beret q̃s castꝝ vl̃ mille mãcas cur g° ñ ꝯtinerem⁹ ppt̃ regnũ celoꝝ. ppt̃ ꝙ q̃dã se castraue rũt. math. xix. Ido bern̄. dixit

Ignosce dn̄e· excusamus ter giuersamur vix est aliquis q̄ i eis q̄ ad te sunt velit experiri quid possit· etia q̄d ꝓmptissime p̄t ꝓm carnē· vel secūdū seculū siue timor ipulerit siue cupiditas traxerit. Tercō pȝ idē a simili in irracōnabilib' · nam piscis se tp̄ac̄ p̄t ab esca si hamum suspicatur· Auis a cibo rethis si dolum suspicatur· animalia a laq̄o cauēt abscondito Cur g° homo se non temparet a veneno luxurie a cibo delectacōis et a laq̄o demōis cū talia vere cog°scat· vn̄ ecc̄· vij· Inueni mulierē amariorē morte· mulierē idest volupta tē q̄ corpus necat et animam

Capitulum secundum

Iam de spēb' luxurie ꝛ ei' fomētis tria sūt videnda· Prio q̄ sint species luxurie Scđo q̄ sint occasiones g̃ues luxurie vt cātus· tact'· ꝛ oscula· ꝛ qn̄ sint pc̄a choree ꝛ huiōi Tercō q̄lia pc̄a sint tact'· oscula · et huiōi q° ad g̃dꝰ

a Quātū ad· j· notād ꝓm tho· 2· 2· q· clviij· ꝙ plures sūt differēcie seu spēs luxurie q̄ ponūt᷑· xxxv· q· j· ca· Lex illa ꝛ excedūt se i malicia ꝓmꝙ g̃dus hic ān̄umerāt᷑· Prima ē simplex fornicacio Secunda prior adulteriū. Tercia icest' et vtrāq; agg̃uat rapt' Quarta sacrilegiū. Quinta viciū cōtra naturā· omnib' istis peccatur cont̄ sextū p̄ceptū· Prima ē simplex fornicacō q̄ est cōcubitus soluti cū soluta pri' corrupta· q̄d dicitur propter stuprum· q̄d non est simplex fornicacō· intelligitur ꝓm alexā· de hal· i suo tercō · Solut' et soluta a vinculo matrimonij ꝯsanguineitatis ordis · religionis et voti ꝯtinencie· vn̄ fornicacō ꝓprie dr̄ luxuriosus v sus viduarꝫ· meretricū· ꝛ ꝯcubiarꝫ et iam corruptarꝫ aliarꝫ hec simplex fornicacō sp̄ ē mōtale pc̄m· Q̄d pȝ primo thob· iiij· vbi thobias ait filio suo · Attēde tibi ab oī fornicacōne et p̄ter vxorē tuā nō paciaris c̄mē scie· Crimē aūt importat pc̄m mortale. Item gal· v· p̄missa fornicacōe et alijs quibusdā vicijs dr̄· q̄ talia agunt regnum dei nō possidebūt · Et j· cor· vj· nolite errare· neq; fōnicarij· neq; ydolis seruientes neq; adulteri etc̄· plura ibi ponit· ꝛ sequitur· n̄ scȝ tales regnū dei possidebunt· Ephe· v· scitote qm̄ ois fornicator ā immūdus· aut auar' quod est ydolorꝫ seruitus n̄ hȝ hereditatem in regno dei. Vn̄ numeri· xxv· legitur ꝙ cū fornicatus

esset populus' isrl' cū filiabus moab · iussit deus cūctos pn cipes populi suspēdi i patibu lis ɔt' solē·et occisi sūt de ꝑplo xxiiij·milia· Ex q° p3 ꝙ omes sequētes spēs luxurie sūt sem p pc̄a mōtalia·q̄a q̄lib3 spērū sequēciū ē maior quam sit sim

b plex fōnicacō· ¶ Scd̄a spēs ē stuprū q̄ ē illegittim⁹ ɔcubi tus q° v̄ginalis integ̃tas cor rūpitur nulla pactōe sc3 ɔiu= gali p̄cedēte· Et ē g̃uior' quā simplex fornicacio· nā valde multa mala ex stupro sequūt' · Primo q̄a iniuriat' virgini si e am vi opprimit· vel si eā ñ op p̄mit vi · tñ eā seducit ꝑpt' qd̄ si eā vi opprimit vel seducit te netur i foro cōsciē vt eā ducat aut ei satisfaciat · vel se cū ea cōpoāt vñ·exo·xxij· si seduxe rit q̄s virginē nōdū d̄spōsatā dormieitq3 cum ea· dotabit et hēbit eā in vxorē·si aūt pat' v̄ ginis dare noluerit · reddat pecuniam iuxta modum dotis q̄m virgines recipe ɔsueuer't Et si q̄s v̄ginē rapuerit et stu prauerit:ad huc g̃uius ē pc̄m Et similit' si vi opprimat· Se cūdo infamiā potest corrupta īcurrē·Tercō virgo p stuprū sepe impedit' a legittimo ma= trimonio contrahēdo· q2 ꝑpter infamiā eā nullus ducet facili ter· Quarto ponit' in via me = retricandi·q2 fama p̄dita ꝛ v̄ ginitate: ꝓnior fit ad malum Quinto in corpe et aīa destru it' · Sexto seq̄t' nōnūquā volū taria impedicō ꝓlis per vene na sterilitatis ꝛ ɔcubit⁹ in de bitos pc̄i cont' naturā· Septi mo volūtaria ꝓcuracō aborsu um ꝛ occisio ꝓlis nōdū bapti sate iterdū· Octauo stuprū sic deteriorat terrā v̄ginis· ꝙ ista q̄ poterat rēddē fructū cē tesimū·solū reddit sexagesi= mum· vl' tricesimū· Nono reci pit' thesaur⁹ irrecupabil' v̄gi nitatis· cū q° ñ dispēsatur q2 a nemine reparatur· Huius pec cati magnitudinē ostēdit scri ptura genes·xxxiiij·d·ꝙ sy= chem filius emor qui dynā fili am iacob d̄florauit iō interfe ctus ē cū patre suo ꝛ toto po pulo vbis sue ¶ Tercia spēs c luxurie est adulteriū. Est aūt adulterium illicitus concubi= tus quo cōiugalis thorus vio latur · et dicitur adulteriū q̄si accessus ad alterum thorum · Et semp est mortale peccatū et si vtraq3 persona ē in matri monio ɔstituta: est graui⁹ q̄3 si solum altera · Aggrauatur etiā p violēciā· vt si alicuius vxor vi rapiatur de domo mai ti·et iterū fit g̃uius si vxor ra= pta vi per violēciā opprimat' Itez ec· aggrauatur peccatū

per alias circūstācias vicȝ si vna psonarū fuerit religiosa et alia in matrimonio cōstituta· aut vna fuerit ī sacris ordib9 · et alia in mrīmonio· aut si fuerint adinuicē ↄsanguinee· viri etiā vt sup̄ patuit ceteris paibus plus peccāt q̄m mulieres quaꝝ deberent esse rectores·

b ¶ Quātū autē malū sit adulteriū pȝ ex· vij· Prio qꝛ assimilat' homicidio qdāmō: et ē maius oī pecunie furto· et sic fit iiuria aut ↄiugi ꝓprie· aut aliene· Cū eni vir et mulier sint vna caro· q̄ aufert vxorē suā alicui· idem est ac si ei seipsum auferret· vn̄ adulterium exsupeāt omē furtū· quia quod aufertur· vicȝ creatura racional' melius est quā quecūqȝ terrena substācia· idcirco ꝓhibicō adulterij imediate ponit' in decalogo post ꝓhibicōem homicidij et an̄ ꝓhibicōem furti vn̄ clemēs pap̄ dic· qđ ī oīb9 pcīs adulterio graui9 secūdū in penis tenet locū· sed fur suspenditur ꝓ pua re et adult' q̄si nichil patit' · Etiam adulter qui peccat cū soluta se furatur vxori legittime · Secundo fit ꝑ adulteriū iniuria magna deo· cuius sacramētū violat' et maculatur· qđ in padiso instituit incarnat9 approbauit· et passus sanctificauit· Contra illđ collo· iij. viri diligite vxores vrās sic et c̄stus ecciam suam dilexit· ꝑ q̄ vicȝ sanguiem fudit et de cui9 c̄sti latere sacramēta oīa fluxerūt. Adulter eni qđ deus ↄiūxit sepat· Terciō ex adulterio sequūtur homicidia sepe· vn̄ · ij· Re· xi· statim postq̄ȝ dauid adulteriū ↄmisit ꝓcurauit occidi fidelē vriā militem suum · Quarto tales in fortunati sūt sepe ī trāsitorijs reb9 vt pȝ in eodē dauid· cui ij. regum· xij· Deus p9 adulteriū dixit· nō recedet đ domo tua gladius vsqȝ ī sempitēnū· eo q desplexeris me et tuleris vxorē vrie ethei· Quito iterđ ex adulterio seq̄tur· exheredi tacō filioꝝ legittimoꝝ ī malū magnū et pale eoꝝ· et ī malum aīe adultere q̄ tenetur restituere. vn̄ ecc· xxiij· Mulier oīs relinquens viꝝ suū peccabit· statuens hereditatē ex alieno matrimonio · ꝓpter hec omni lege ꝓhibet' adulteriū· et grauib9 penis punit' · Ideo sexto adulter ↄtra omnem legē peccat· Primo cont' legē nature q̄ dicit. qđ tibi n̄ vis fieri alteri ne feceris· Nullus aūt est qui vellet vel velle deberet q alius cū sua vxore vl' filia luxuriaret' · Ideo geñ· xxvj· Abimelech statuit qui n̄ fuit de lege circūcisoꝝ vt quicumqȝ vxorē

abrahe tangeret · occideretur
et lex romanorꝝ fuit vsqꝫ ad the
odosij xpianī tpa · adulterā p
petuo ātro clausam manē · et ·
ff. no. li. x. ca. iiij. Lex hūana
punit adulterꝝ pena capitis ·
qd hodie seruat' i qbusdā xp̄stia
norꝝ terris · lex etiā vet' dina
sic dicit leui · xx · si mechat' fu
erit qs cū vxore alteri' · et ad
ulteriū ꝑpetrauerit · cum vxore
proximi sui · morte moriatur ·
et numeri · v · p iudicium zeloti
pie adultere dr · si declinasti a
viro tuo ac si polluta es · et cō
cubuisti cum altero viro · hijs
maledcōnibꝫ sbiacebis · det te
deus in maledictōem exēplū
cꝫ cūctorꝝ in populo putresce
re faciat femur tuū · et tumēs
vter' tu' dirumpatur · Sep
timo qdāmo' infames efficiū
tur · adulteri et adultere · vnd
vt supra apud romanos vsqꝫ
ad tpa theodosij · Adultera p
petuo clauso antro tenebat'
et ea vt scorto leones vti po=
terāt · s theodosi' ipatō hanc
penam in aliam commutauit ·
e ¶ Quarta spēs luxurie ē ince
stus · qui est illicitus ɔcubit'
ɔsanguineorꝝ ad inuicē in gra
du ꝓhibito · siue sit inter con=
sanguineos siue inter affines
Et pc̄m hoc tāto est grauius
q̄nto grad' ɔsanguinitatis ē
ꝓpinquior · Quantum autem
peccatum istud sit dtestabile
patet p aplm · j · cori · vj · q tra=
didit sathane illū fornicato=
rē q cū nouerca sua fornicat'
fuerat · et secundi · Regū · xiij ·
Aman q sororē suā corrupat
a fratre suo absolon interfec
tus est ¶ Quinta spēs ē sacri f
legium qd est illicitus ɔcubi
tus quo continencia deo sacra
ta leditur siue violatur · et dic
Alexan. de hal · cp continenci
a deo sacrata dicitur continen
cia d religiosis professis siue
viris siue mulieribus · et i hijs
q susceperunt sacros ordines
et qui votū continencie emise
runt · omniū ergo talium con
cubitus sacrilegium est · Dici
tur enim sacrilegium violacio
siue lesio · vel irreuerencia illi
cita vel vsurpacō sacre rei inui
to domio · Et dicitur sacrilegi
um quasi sacledium · id ē sacrū
ledens · Quelibet autem di=
ctarum continenciarum est
res sacra quia deo oblata · Et
est actus religionis ipse ob
seruacio talis castitatis · quia
ad diuinum cultum est ordia
ta · et per concubitum violat'
inuito domino scilicet deo cui
oblata est · Est autem hoc pec
catum valde grande et graue
propter quinqꝫ · Primo quia
fit semper cum circumstancia
votifractōnis · et fm aplum ·

pmam fidē tales irritā faciūt Secūdo q: ibi semp ɔmittitᶜ furtū· vel rapina· q: deo sacra tum· eo inuito· aufertur quod tāto peius ē q̄nto sbtractum donū ē in cōpabilius· vñ ecci· xxvi· oīs ponderacō non dig= na ē aie ɔtinētis· Tercō q: va se deo sacrato imūde qs abuti tur· sic eni in loco sacro qs lu= xurians· vel peccās aliter pl⁹ peccat q̄m extra talem similia faciēs· sic etiā plus peccat q̄ cum psona deo sacrata peccat quā maculat· contᶜ illud· ysa· lij· mūdamini qui fertis vasa dñi· vnde sicut qui calicē in lu= tum piceret sic isti corpus deo sacratū in lutum peccati pici unt· Quarto de āgelo dñi qui deo seruire deberet faciunt de monē spurcissimū· vñ malach ij· labia secerdotis custodiunt sciam ɑ legē reqrūt ex ore e⁹ quia āgelus dñi exercituū ē· Quinto d dino facit hoiem be stialem· deo eni sacrata perso na· vocatur de⁹· vñ exo· xxij· dijs ñ detrahes· pt ei sacdos ɔ ficiēdo qd null⁹ valet āgelus et similitᶜ dimittendo peccata·

g ¶ Sexta species luxurie est pc̄m ɔtra naturam· perquā in telligitur oīs iordiata effusio seminis extra vas sibi debitū i ordine ad generacionem· Pre dicādo aūt d hoc vicio publice debet q̄libet cautus esse et tm̄ in genere d ipso loqui taliter tamen q̄ q̄ rei sunt ex hoc vā leant ɔgnoscere culpam suā· sed species ɑ modos hui⁹ tur pitudinis nō expedit corā po= pulo particulariter explicaē ne pure aures maculentur· ɑ ne qs facere discat qd ignora bat· quilibet tñ distincte i cō fessione si reus est se debʒ ac cusare· et ɔfessor prudēs d h caute vbi oportet rimari· sunt aūt h⁹ nephādissimi pcī mul ti modi fm tho· vbi pus· Pri= mus vocatur imundicies siue mollicies· puta q̄ñ sine ɔcubi tu· volūtarie pcuratur polluᵒ cā delcācōis veneree· et fit p ɔtactum prij genitalis siue alieni· et p quoscūq̄ alios mo dos illicitos· q̄bꝫ huiōi polluᵒ pcuratᶜ volūtarie ppt experiri delectacōem veneream· Se cūdus mod⁹ et peior fit q̄ñdo nō seruatur modus naturalisᶜ ɔcubendi· et hoc fit quātū ad instrumētū vel q: non ad dbi tū vas scʒ qd a natura ad ge= nerandū deputatū est· aut q̄n tū ad alios ɔcumbendi modos bestiales ā mōstruosos· Ter= cius ē peior scd̄o et pe vocatᶜ zodomiticū peccatū· qd fit p concubitum ad non debitum sexū puta cū mascul⁹ cōcūbit cum masculo· Aut femina cū

feia· de hoc pc̄o loq̄tur ap̄l'us Ro·j· Quart9 ē pessimus· q̄ di cit' bestialis· et fit p cōcubitū rei·nō eiusdem sp̄ei·ut cum q̄s ɔcumbit cū bestia·hoc pecca= tum sexte sp̄ei videlicet viciū ɔtra naturā ē grauissimū inter oīa pc̄a carnis s̄m aug̃· de ad ulterinis ɔiug̃ijs· Et p3 h̄ tri pliciter·Primo quia grauissi= me hoc deus puniuit·q2 causa diluuij fuit s̄m methodiū· vñ geñ·vj· omnis caro corrupat viam suam sup terrā·oīs ca ro id ē hō·et gen·xix· dñs plu it sup 3odomā et gomorrā ig nē et sulphur de celo·ꝛ genes xxxviij· Onā fūdebat semē su p terrā idcirco pcussit eū dñs· Scd̄o leges pena mortis hoc plectūt·vñ leui·xx· q̄ dormie rit cū masclo coytu feieo mo= riatur·Terciō ifra bestiā hoiem mergit· nulla ei bestia similia facit· non g̃ mirū si vt sancti dicunt·et iero· p̄sertim in noc cte natiuitatis c̄sti oīs 3odo mite occisi sūt·et fere icarnāi

h de9 xp̄i h̄ viciū desijt· ¶ Se cūdo p̄ncipalit' vidēdū est de fomētis et nutrimētis sp̄ez lu uie·et sūt plura q̄ vix sine pc̄o luxurie fieri p̄nt vt visus muli eris incautus·auditus·cātus locuciō de venereis·et tactus oscula·āplex9·et huiōi·nō so lū aūt fōnicaciō ꝛ sp̄es luxuie

sūt pc̄ta mortalia: s̄ etiā p̄fa ta impudica actū carnalis co pule p̄cedēcia et ad eū alliciē= cia sūt pc̄a mōtalia qñ fiūt li= bidinose cū aliena muliere: vt qñ q̄s cū ñ sua facit talia· illa intencione vt per hoc in se vel muliere excitet ɔcupiam eius aut ip̄am inclinet ad sui ɔcu= pisteciā q̄d p3·q2 math̄·v·dr qui viderit mulierē ad ɔcupi= scēdū eā·id ē eo aīo vt ɔcupi= scat·illud eni non est iam titil lari solū sed plene ɔsentire li= bidini· et seq̄tur mechatus ē eā in corde suo·sup quo dicit· cris·qvriis dñi' hic loquitur hoc etiā de feminis dicit·ēgo multomagis osculum libidio sum tactus et similia sunt mō talia et contra p̄ceptū non me chaberis·Ideo·ciprianus i de virginitate·certe ipse concu= bitus·ipse amplexus·Ipsa cō fabulaciō·et osculacio·ꝛ feda dormitacio crimen est·Item ñ solum deliberatus consensus i actum peccati mortalis ē mō tale· sed etiam consensus deli beratus in delectacōnem pec cati mortalis in venereis·est speciale mōtale peccatum vt patebit in nono p̄cepto Ego plus prefati tact us et visus et huiusmodi·dicit tam̄ tho·2· 2·quest·cliiij·peccatum mōta le dicitur aliquid dupliciter·

Vno modo ſm ſpē̄m ſuā· et hō mo⁹ oſculū· āplex⁹· vł tact⁹ ſm ſuam ſpē̄m ñ noīant pc̄tm mortale· pūt enī hec ab cꝫ libidine fieri· vel propter ꝯſuetudinem patrie· vel ꝓpter aliq̄m neceſſitatē aut racōnabilē cauſam. Alio modo dicitur aliq̄d eſſe pc̄m mortale ex ſua cauſa ſic ille q̄ dat eleōſinā vt aliq̄m īducat ad hereſim· et iſto⁹ tact⁹ et huiōi vt dc̄m fuit p⁹ ſūt mōtalia pc̄a q̄ fiūt ꝓpt̄ dlcāōne moroſaꝫ ī venereis· Tercio pncipl'r notād cꝫ ſic mai⁹ pc̄ꝫ ē adulteriū q̄ꝫ ſimplex fōnica cō· ꝛ ſaclegiū mai⁹ q̄m adulteriū vt prius dc̄m ē · ſic eciā tactus oſcula et huiuſmodi int̄ adulterantes vel q̄cunq alie impudicicie maiora pc̄ta ſunt q̄m iter talia q̄ fiunt ſoluti cū ſoluta · et ſic de oſculis ſacrilegoꝝ maiora ſūt q̄ꝫ adulteꝛoꝝ

¶ Capitulum tercium

Eſt p̄terea aliud multū peccato luxurie deſeruiēs· vicꝫ chorea · de q̄ videda ſūt tria· Prio q̄ꝫ piclōſus lud⁹ ſit Scd̄o an poſſit fieri ſine pc̄o · Tercō q̄n ſit pc̄m

a mōtale· ¶ Quātū ad .j· notād cꝫ choriſaē ē picl'oſus lud⁹ valde ꝓpt̄ ſeptē· Prio q̄ chorea diabolicū hꝫ exordiū· vt refert magiſter hiſtoiaꝝ· nā a ſarepthauro quodā demōe ſic dc̄to exordiū habuit· q̄ demō in ſilitudine thauri gerentis ī hūeris ſignū lune corniculate al = be eg dieꝰ de fluie ab egipcijs ī die quodā feſto cū tympāis et choreis ē veneratꝰ· et ſarepthaurus iſte in flumie nil ibi = dē geſtus oſtendit· ſaltando quos egipcij ſecuti ſunt ī terra choriſando· poſtquam aūt ſarepthaur⁹ eos excitaueāt ad choriſandū: euaneſcebat· vnd et nūc loco ſarepthaui vetula aliq̄ īdeſt puella aliq̄ p̄ ceteis ducitur ¶ Scd̄o q̄ ſcriptura b de maxis malis refert · q̄ choreas ſecuta ſūt vt plurimū· nā exodi· xxx· cū moyſes appropīq̄ſſet ad caſtra· vidit vitulū et choreas· iratus ē valde et ꝓiecit de māu tabulas· et confregit eas ad radicē montis & inde aſſumptis ſecū filijs leui interfecit ·xxiij · milia hoīnū nā hodie in choreis vitulus p quē deſignatur laſciuia veneratur neglecto dei ſeruicō· ſic math· xiiij· ſaltatrix fec̄ am = putari caput iohānis bapti = ſte· q⁹ maiō int̄ natos mulieꝝ ñ ſurrexit· et eze· xxv· dī p eo cꝫ plauſiſti manu· et pcuſſiſti pede et gauiſa eꝰ ex toto affectu ſup terrā ecce e⁹ extēdam manū meā ſup te ꝛ tradam te

direpcōnē et interficiā te ꝺ populis. Tercō dissuadēda ē chorea qa ibi demon h; valde mlta arma ad occidēdū aīas mulier enim vt ait iero. gladius est igneus. ibi eni vic; in chorea tot sūt gladij. quot ad capiendum vestib; sunt ornati. Ibi ei gladij accucōres. quia ad aspectū. añ. retro. ifra. et sursū. pacōres. Ibi etiam gladij flāmei luxuriā accidētes. Ibi isup āma fōcōra ad vi cēꝺ qr mulier ibi q; demon elegit ad adā. sampsonē. dauid. salomōe;. iob. thobiā. ad filios israhel seducēdos. Mulier eni ōnata ē sagena dyaboli per q̄m multitudinē infinitam stultorū capit ad interitum. Sic eciam econuerso de viris ē itelligēdū. dyabolꝰ eni i ꝑpa spē nimis horribil' ē. iō p viꝝ vel mlierē seducit. ¶ Quāto qr i chorea quodamō cōtra oia sacramēta ecclastica exceditur. Nā i baptismo patrinꝰ ait loco baptisandi. abrenūcō dyabolo. et omib; pōpis eiꝰ. sed i chorea est ꝑcessio dyaboli ubi fistulator est cātor scolares peccatores et transitus ad sinistram. contra ordinem fit cuius causa vesperas. sermones et hiusmodi. tales negligunt matrimonij ibi fides faciliter etiā visu violatur. cōfirmacōi que p crisma signū crucis impssit frōti iniuria fit. p serta et pepla. et cetera illicita q̄ sūt signa demōis. pnie sacramēto iiuriantur qꝺ in q̄dragesima recepāt et iā se demonū exercitui imiscent. Eucaristiā q̄m suscepāt. sic iudas. pcis statim maculāt. Extreme vnctōi hij q̄ susceperūt ingti saitate collata abutūt' i corpe toto. et spālit' maib; et pedib; ¶ Quinto choisantes oib; qnq; sensib; et mēbs peccare pnt. vic; g'ssu ornatu. cātu. visu. et. auditu. nā supbiā et auariciā ꝓuocāt i n hntib; silia sicut ipi vestimta luxuria ibi ōuis ē in corde. indig̃cōem ꝓcurat cū muliēs et puelle volūt a maritis l' pntib; hēre pcōsa. iuidia ibi ꝓcurat' ōtra eos q̄ mag̃ excellunt. Gula nōnū q̄m sequitur. et potissime accidia. quia sicut gustato spiritu desipit omis caro ƒm grego. sic gustata carne desipit dei famulatus. Sexto quia multa dissuadent ineptam leticiam choree et aliorum. sumus enim in exilio sursum respiciendo suspirandum esset ꝙ sumus exules et incerti de reditu. infra infernus q̄m intrare possumus et terra i q̄m sepulti cōuertemur a dextris ꝓspera. et a sinistris aduſa q̄ nos pecāe faciūt ƒm illꝰ psal

Cadēt a lattē tuo mille A ter
go sūt nr̄a pc̄ta que fecimus
an̄ in q̄ cadere possumus. Inf
mordēs ꝯscia cū carne ifecta
Et extra demonum multiplex
pug. Vn̄ iero. gladiū tenz ho
stis vt me perimat. ex om̄i p=
e te sūt pericula ¶ Septimo di
suadēt choreas. sctōꝝ et pru
dētū exēpla. nā refert greg
li. iiij. dyalogoꝝ q̄ vgini de=
uote maia virgo apparuit no
cte ei oñdēs coeuas in alb pu
ellas. quibꝫ cū vgo se adiūgē
vellet: maria ait vt nichil vlt
leue ageret. a risu et iocis ab=
stineret. sicq̄ tricesimo die ei
iungeretur. Quod et factum
est. nā visio disparuit. virgo
se a p̄fatis abstinuit. pentibꝫ
mutacōem. mirātibꝫ visionem
aperuit. xxv. die febre corripi
tur. Et. xxx. die in hora exitus
mariam cum puellis prenomi
natis vidit. Quā virginem cū
maria vocaret. moritura cla=
mauit vt potuit. Ecce dn̄a ve=
nio. ecce dn̄a vēio. et sic eadē
voce spm̄ reddidit. Ex q̄ pꝫ q̄
choree et iepte leticie ab igssu
regni ipediūt. vn̄ i vitis phi=
losophoꝝ d socrate legitur q̄
ceromā venit populūq̄ ibi in
luxuria lapsū auctoritate sua
ad vsū frugalitatis reuocauit.
matronas a viris sepatas. et
pueros a parētibꝫ ad pudici

ciā et ad debita societatis ob
seqa suo studio reduxit Indu
xitq̄ matronas vt auātas ve
stes. ceteraq̄ sue dignitatis ō
namēta. vl luxurie instrumen
ta deponerēt. et in iunonis ēdē
ꝯlata ipsi dee ꝯsecrarēt. docēs
vera matronarū ōnamēta pu
diciciā esse ¶ Quo ad. iij. p̄ nci f
pale an choreare sit peccatū.
Rn̄. fm alb. in. iiij. di. xvj. q̄
chorea et huiōi ludi siue fiant
cātu. siue musicis. fm se nō sūt
mali qa possunt bn̄ fieri aliqn̄
Sed ex triplici causa pn̄t fiei
mali ex circumstancia. Quaꝝ
una et p̄cipua est mala intēcō
vt quādo fiunt ad oñdēdā iac
tanciam et prouocandum libi
dinem. sicut fere om̄s mo ex
ercēt et iō etiā ecclesiastice p=
sone talia deposuerūt. qr etiā
in signis gaudij nō est omni
cādū cū peccatoribꝫ. Alia cā
ē. qn̄ non fiūt suo tempore vt
tēpore tristicie. quia sic d ecc̄
xxij. musica i luctu iportuna
narracō. Et hoc mō interdr pe
nitēti ne sit i ludis. qr dum pe
nitet tēpus est flendi Tercia
causa est ex officiō psone sum
pta. sicut clericis interdicit
venacō. et alij ludi qui a in sor
te dn̄i electi alijs exerciciis d
bēt occupari. Puto aūt q̄ qui
q̄ cōcurrētibꝫ ad choreā nō sit
r̄prehensibilis. Primum q̄ sit

debito tpe scz gaudij sicut in nup
cijs vel tpe victorie vel libe-
racōis hois vel patrie. vel ad
uentus amici de terra lōginq
Secundū ē qp sit cū honestis
psonis de quibus non oriatur
psūpcio mali. non cum lecca-
toribus vel meretricibꝰ. Ter-
ciū qp fiat a psonis secularibꝰ
qr monialibꝰ monachis et cle
ricis pp̄ter hoc qp in alijs debēt
occupari oēz choreā puto illi
citā esse. Quātū ē qp honesto
modo fiat. nō gesticulacionibꝰ
nimis ihonestis vel iordinatis
Quintū ē qp cantꝰ excitās in
talibꝰ et musica nō sint de illici
tis. sed de moribꝰ vel de deo. de me
lodya aūt nō ē curādum ut pu
to qr in talibꝰ necē est fieri me
lodyam leuem q̄ aliqualiť exp̄
g mat modū chorisandi. ¶ Quo
ad terciū pncipale. qn̄ chorisa
re sit peccatum. Queritur vtr̄
peccēt mortaliť choreatrices
ducēdo choreas huiōi illicitas
siue i festis. siue i pfestis die
bꝰ Rñ. villħ. sup ray Credo qp
sic si hoc faciāt causa incitādi
vel se vel alios ad libidiez. Aut
si choreas ducūt de osuetudie
licet hz non faciūt corrupta in
tēcōe. vt dictū est peccāt mō
taliť. siue i diebꝰ festiuis hz fa
ciāt. siue pfestis cū ispiciētes
a deo puocēt ad libidinē qp di
cat Jero. in quadam omeli. qp
non credat viro si dicat se ille
sum euasisse a spectaculis ta
liū cū dauid ex eo qp vidit ber
sabeam lauantē se ad libidinē
puocatꝰ sit. si autē aliqs vel
aliq̄ mulier raro et sine aliq̄ cor
rupta itēcōe imisceat se huōi
choreis. nō audeo dicē qp sit mō
tale pcm. sed nec audeo eū vel eā
excusaē et assecuraē a pcō mō
tali. cū se igerat piclo puocā
di alios ad libidiz. Et ipō fcō
vidatt approbaē choreas. et ex
ēplo suo auctoritatē alijs si-
milia faciēdi prestare hec ille

¶ Capitulum quartum

Nunc de actu oiugali q̄
fit i mr̄imonio vidēda
sūt tria. Nā fm. alex.
de hal. et tho. i mr̄imōio triplex
ē i gn̄e ocubitꝰ. Primꝰ licitꝰ.
Secundus fragilis. Terciꝰ i
petuosus. Licitus fit tripliciť
Primo causa suscipiende plis
ad diuinum cultum educāde. Et
sic est in officiū multiplicāde
nature. vnde .j. thi. v. volo iu
niores nubere filios pcreare
¶ Est igiť cōcubitus i matri a
mōio meritoriꝰ et v̄tutis actꝰ
q̄ dr castitas oiugalis. qn̄ fit
solū cā plis pcreāde et religi
ose educāde ad āpliādū cultū
diuinū. Et si tūc assunt alie debi
te circūstācie est actꝰ v̄tutis

que ꝺı religio· Scꝺo eſt meritorı⁹ ⁊ v̄tuoſus actus mr̄ımoıal' qn̄ alias ē bn̄ circūſtancıonat⁹ ⁊ fit ſolū cā reꝺꝺenꝺı ꝺebitū alteri ꝯiugū qꝛ tūc eſt act⁹ iuſticie que vnicuiq; reꝺꝺıt q̄ȷ ſuū ē vn̄·ı·cor·vıȷ·vxorı vır ꝺbitū reꝺꝺat Tercō eſt meıtorı⁹ qn̄ alias nıbil illıcıtū ıteruenıt.⁊ fit ſolū ab vno cōiugū ꝑpt vitare fōnicacōꝫ in alteō quā alias ı eo facılıt' cauere n̄ poſſet Et ſic ē ı r̄medıū ꝯcupıſcēcıe·ı·cor· vıȷ·Vnuſquıſq; hēat ſuā vxorē et·ut ſı vır vıꝺat vxorē ꝺ alio tēptarı ⁊ aꝺbıbıta ꝺılıgēcıa ſuffıcıētı ı cobıbēꝺo aꝺbuc tımet ꝺ malo fōnicacōıs eı⁹ ⁊ aꝺ eā n̄ petētem acceꝺıt non ꝑpt ꝯſē ſ; tm̄ vt ponat remeꝺıū fornıcacōıs eı⁹ Aut ecōuerſo ſı mulıer vıꝺꝫ vırꝝ ın aꝺulterıū ıclınatū·⁊ ab eo petıt ꝺebıtū et·tales merētur·ſıc ecıā meret' mulıer moꝺratum oꝛnatū poꝛtanꝺo·ſolum ıꝺeo ne marıtus ꝑpter vxorıs ꝯtēptū aꝺulteretur vn̄·ı·cor·vıȷ·mulıer que nupta eſt cogıtat que munꝺı ſūt quomoꝺo vıro placeat Extra ıllos tres caſus ē peccatū act⁹ ꝯiugalıs ınterꝺū petētı ſolū ınterꝺū reꝺꝺētı·⁊ poſcētı Interꝺun' venıale Interꝺum mōtale·vꝫ ut pe.ꝺ·palu·ponıt ı·mȷ·fıt lıcıt⁹ act⁹ Quarto qn̄ q̄s petıt ꝺbıtū ꝑpt vıtāꝺam fornıcacōeꝫ ın ſemetıp̄o Seꝺ q̄rıtur ꝑpter ſcōm moꝺ Vtrū vterq; ꝯiugū teneatur ſub p̄cepto alterı reꝺꝺere ꝺebıtū·R̄n̄·ſm·tho·Scꝺo·et magıſtrū ı.ıııȷ.ꝺı·xxxıȷ·cp q̄ lıb; ꝯiugū tenet' ex p̄cepto alterı petentı reꝺꝺere ꝯiugale ꝺebıtum exceptıs caſıb⁹ racōnabılıb⁹ poſtea exp̄menꝺıs·pꝫ p verba magıſtrı ꝺıcētıs·vbı p̄us Cū ı oıbus vır preſıt vxorı ut caput coꝛporı ē enı̄ caput mulıerıs In ſoluēꝺo tn̄ ꝺebıtū carnıs pares ſūt Iꝺeo aplus utrıq; p̄cıpıt ı bac cā ſıbı muıcem ſubıcı ꝺıcēs·ı·cor·vıȷ·vır vxorı ꝺbıtū reꝺꝺat·ſımılıter et vxoꝛ vıro·qꝛ mulıer nō hꝫ ptātem coꝛpıs ſuı ſ; vır·ſımılıter vır non babet ptātem corporıs ſuı·ſ; mulıer·Ex q̄b⁹ pꝫ cp ı ꝯtractu mr̄ımonıȷ vır ꝺat coꝛp⁹ ſuū vxorı aꝺ actū matrımonıalē et ecōuerſo mulıer vıro.Vn̄ ſıc ex ꝺıuo p̄cepto ⁊ ꝺe rıgore ıuſtıcıe tenetur homo n̄ auferre alıenum ınuıto ꝺn̄o Ita tenetur ex p̄cepto et ıuſtıcıa alıenū reꝺꝺere petētı·ergo cū vnus ꝯiugū petıt corpus alterı⁹ aꝺ actū mr̄ımoıalem et h̄ ſm ꝺbıtum vſū·tunc tenet' reꝺꝺere nıſı babeat legıttımā excuſacōꝫ Alıas fac' cont' ꝺeı p̄ceptū nō reſtıtuēꝺo

alienū· Et si alter ꝑpt̄ hoc inci dit in fōnicacōem: etiā nō red dēti aliq̄ mō iputādū ē· Et in telligēdū est illud· siue expli cite debitū petatur vt p vba· siue implicite· vt p aliq̄ signa
b ¶ Sunt aūt hij casus i qb⁹ etiā petēti nō tenet̄ reddere· Prim⁹ qn̄ petēs amisit ius pe tēdi· vt qn̄ fornicatus ē ꝛ hoc alteri publice ɔstiterit. tunc ei nocēs ꝑdidit ius petēdi· et iō innocēs p̄t eū repellere nec te netur reddere nisi postq̄m ip sū nocentem sibi reconciliauit carnalit̄ sibi ɔmiscēdo Rō dci est. q̄a ex q̄ non fuauit nocēs siue fornicā̄ fidē· alter n̄ tene tur ei seruare fidē nisi vt nō cō misceatur alteri· vn̄ dicit tho· in· iiij· dis· xxxv· āti°· j. Vir p prio arbitrio p̄t dimittere vx orē quo ad thor· debitū vid̄lȝ negādo· q̄m scito sibi ɔstat d̄ vxoris fōnicacōe· nec tenet̄ ei reddere debitū nisi p ecclīaȝ ɔpellatur· Quātū vero ad co habitacōem· nō p̄t dimittere vxorē fōnicariā nisi iudicō ec clesie· hec ille· Et ecōuerso de vxore respectu viri· d̄ isto lo q̄tur cīst⁹· math· v· Qui dimi serit vxorē suā nisi ꝑpter fōni cacōem et̄· Scd̄s casus ē qn̄ nō dū acq̄siuit ius petēdi· d̄bi tū vt i tpe p⁹ mr̄imoniū ɔtrac tū· s̄ n̄ dū ɔsumatū q̄ꝛ interim p̄t intrare religionē· ymo s̄m villhel. peccat mōtalit̄· q̄ an̄ be nedcōem nupcialē vxorē coḡ scit in locis vbi ɔsuetū ē bene dictōem adhiberi· Terci⁹ ca sus est secundum thomam· qn̄ maritus r̄dditur impotens ex causa ex matrimonio secuta· puta si prius debitum reddi dit· et ex hoc factus ē ipotēs ad iam reddēdum· tūc mulier nō habet ius petēdi Et tūc in petēdo magis se meretricē oñ deret q̄ꝫ ɔiugē· Quart⁹ q̄ndo q̄s maiori vinculo astrictus̄ ē ad nō reddēdū. eo q̄ vrgit· in notabile nocumētū sanitatis sue· Tenet̄ hō plus ad ɔserua cōem sui q̄m ad reddicōem de biti vt q̄ꝛ ꝑsona īfirma ē ā p babilit̄ timeret̄ ex reddicōne eius infirmitas· dic̄ aūt tho. si mulier īfirmatur certū ē q̄ ex carnali coptu ei ꝑiculū iminet Quintus est quādo verisimili ter vel ꝓbabilit̄ timetur· d̄ pi culo extinctiōis fet⁹· aut ab orsu tūc neuter teneret̄ redde re alteri. q̄ꝛ maiori vinculo te netur ad cauendum occisionē fetus in vtero pregnātis aut vt non nascatur aborsus quā teneat̄ reddere debitū· Sex tus non tenetur reddere debi tū in sacro loco. qn̄ nō sacer lo cus et apt⁹ haberi p̄t· quia a lias irreūncia fierȝ loco sacro

q̄ pollueret᷑ · et r̄conciliacione indigeret · vt tenet · Joh̄ · andree · hosti · arch̄ · de ꝯsecra · di · j · ecc̄ijs · extra · ca · j · ȝ q̄n alius locus q̄m sacer haberi nō pos= set tūc ibi teneret᷑ q̄s ſm alb̄ reddere d̄bitū · nec etiā redde re licȝ debitū · nec q̄s tenetur ī locō etiam nō sacro qui eſt in publico vt deducit · aug᷒ · de · ci · dei · cont᷑ dyogenem · Sep timꝰ casus q̄n ꝯiuges pari cō ſenſu vouerūt ꝯtinēciam ī do= mo · tūc neuter tenet᷑ alteri de bitū reddere · ymo neuter p̄t votum reuocare vt patet per aug᷒ · ad ediciā · et ponit magi ſter in · iiij · di · xxxij · Racō ē q2 vterq̄ reliq̄uit iuri suo Octa uꝰ ē ſm pe · de pal᷑ · q̄ dic̄ · i · iiij · generaliter · vex̄ ē vbi cōiugi alicui nō p̄t ꝓuideri aliter de ſecuritate vite ſue · niſi aliū cō iugē dimittēdo: nō tenetur ei debitū reddere · nec cohabita re cū piculo corpis ſui Nonꝰ eſt vbi vna ps copule eſt in= fidelis vel incidit in heresim d̄ quibꝫ tamen iſta eſt cōclusio ꝙ q̄n duo tpe legis euange= lice ꝯtraxerūt m̄rimoniū extra legem xp̄ianorū: ſi alter eoꝝ ſolum conuertitur · tunc nō te netur conuerſus reddere d̄bi tum infideli nec eidem coha= bitare · ȝ ſtatim debēt ſepari ſi ammonitus noluit conuerti

Si vero inter xp̄ianos vnus cōiugū heresim incidit · alt᷑ p̄t eum dimittere quo ad cohabi tacōnem temporalem quouſq; corrigat᷑ · ſed ut tho · dic̄ · nō ꝓ p᷑ vnum actum infidelitatis poteſt dimittē · ſed ꝓp᷑ ꝯſuetu dinē que ptinaciā oſtēdit · q2 ex tali īfidelitas pficit᷑ · Ex ſu pradictis pȝ ꝙ vnuſ coniugū tenet᷑ debitum reddē alteri cō iugum qui omnino vult et debi tū exigit · etiam leproſo · licet ei cohabitare non teneat᷑ · itē mēſtruata quādo vir ſcit et oī no iſtat · itē tpe q̄ntumcūq; ſa cro q̄n maritꝰ nō vult deſiſtē in talibꝫ autē exactꝰ debet p modeātā v̄ba ab icōtinēcia re trahē aīm alteius ſi p̄t ſine pi culo fornicacōnis alteriꝰ · oīa iſta diffuſe tangit thomas · in iiij · vū ſi i talibꝰ reddēs debi= tum non faciat illud cauſa cō cupiſcencie · ſed ſolum propt᷑ reddē debitum ſicut obligat᷑ meret᷑ · et grauit᷑ peccaret ſi n̄ r̄ddēt · patȝ igit᷑ primū q̄n vi d̄licet actꝰ ꝯiugalis ſit licitꝰ et meritorius ¶ Dictū eſt ſe cūdo ꝙ aliꝰ ē actꝰ fragil᷑ ma trimonial᷑ · et fit multiplicit᷑ · et ſemp ē pc̄m veniale ad minꝰ · Primo q̄n fit ꝯcubitꝰ ſolū cā d̄ lcācōnis expiende in cōiuge · Ita tñ ꝙ n̄ vellet pro tali de= lectacōne expienda accedere d

ad aliam· si tūc nichil aliud in ordinatum interueniat est veniale peccatum· Itē q̄ cog̊scit vxorē cā sanitatis peccat q̄r q̄rit p̄ ineptū mediū sanitatē sic q̄ p̄ baptismum q̄reret sanitatē Item cog̊scens vxorē cā vitā de fornicacōis in se peccat se cūdū aug̊· Item q̄ cog̊scit vxorē post p̄tum ante purificacionem ob hoc p̄cise non peccat mortalit̄· Item q̄ in die festo petit debitū sine ɔtemptu tē poris et ecclastice exortacōis n̄ peccat mortalit̄· Itē q̄ petit d̄bitū i loco sacro q̄n aliū locū hēre nō p̄t· peccat veialit̄ s̄m alb· si exigit cū gemitu q̄r scilicet sine vsu matrimonij esse nō p̄t. in hijs casibus ɔmūit̄ doctores tenēt q̄ act̄ matrimonialis p̄t sine p̄cō mortali fieri

e ¶ Sed sunt alij casus in q̄b̄ piculū ē vel nō tā secur an sit veniale vel mortale exigere· et reddē debitū· Prim̄ q̄ reddit debitū an̄ b̄ndictōem nupcialē vel an̄q̄ā in facie eccīe ɔtrahat Itē q̄ exigit a mēstruata· q̄ ē menstruata naturalit̄ Itē d̄ menstruata naturalit̄ q̄ volūtarie reddit et cōplacet̄· Itē qui petit in loco sacro cū alium locū habere posset· Dēm est tercō q̄ quidam matrimonialis actus est impetuosus· et fit ɔūit̄ cū peccato mōtali· Primo q̄ q̄erit delectacōem in actu matrimoniali· extra limites matrimonij· sic vicz q̄ paratus esset idē facē cū vxore etiā si n̄ esset ɔiunx· et ē mortale p̄cm· Et d̄r ardēcior amat̄ ō vxoris· Secūdo impetuosus est q̄ fit causa saciādi libidis· et hō se ad h̄ prouocat p̄ meretriceas blādicias vel de industria vtitur calidis et valde incentiuis· aut p̄ alium modum huiōi actum a se q̄si exigit p̄ter sacietatē d̄lectacōis· Tercō fit ɔcubitus ɔt̄ naturalem modū ut cū obmittit̄ d̄bitum vas· et h̄ semp̄ ē mortale p̄cz q̄r proles sequi nō p̄t· et intencō nature totalit̄ frustratur. Quarto ē ip̄etuosū q̄n fit ɔt̄ naturalē mod̄ eciā ad d̄bitum vas nature· vbi tn̄ disposicio corpis bn̄ sustinēt naturalem mod̄· ē aūt modus tal̄ s̄m alb multiplex· Pri̊ mod̄ ē mal̄ q̄n ɔcubit̄ lateālit̄ fit· Secūd̄ peior q̄ fit sedēdo· Tercius adhuc peiō q̄ fit stādo· Quart̄ ē pessim̄ q̄ fit a tergo. Vbi dic. tho· vbi obmittit̄ debitus mod̄ ɔcubēdi solū q̄ ad sitū: n̄ ē sp̄ p̄cm mortale ut q̄dā dicūt· n̄ ē q̄n̄q̄ sine p̄cō· sic q̄n disposicō aliū mod̄ n̄ patit̄ hec ille. s̄ alij dicūt s̄m alb· q̄ ē cō t̄ itecōz natūe· n̄ ip̄edit̄ ɔcepcō· et ē signū ɔcupie mortalis

nisi dispositio corpis aliū situ exigeret q̄ȝ naturalis situs ē· vt fieri posset· ꝓpt egritudieȝ vel pinguedieȝ· vł piculū suf focādi fetū · aut ꝓpter aliam causam racōnabilē· Quīto fit concubitus impetuosus cum fit tpe ꝓhibito· ⁊ tūc potissi= me peccat ille qui petit· Sex to cū fit ī loco indebito vt ī sa cro vel in publico in scādalū aliorū· Septimo qui accedit ad impregnatam vicinā ptui vbi timor ē de aborsu· Octa= uo· cū quis accedit ad mēstru atam saltem naturaliter men struum habentem· vbi videt̃ scđm sco. ꝙ petēs sciēter pec cat mōtaliter q̄ȝ ut dic· nō est verisimile ꝙ lex noua minꝰ in tēdat castitatē q̄ȝ vetus· sed leui· xx. dicit̃ Qui coꝑerit cū muliere in flupa mēstruo ⁊ re uelauerit turpitudinem eius· ipaqȝ aperuit fōtē sanguinis sui iterficiēt̃ āb̄o de medio po puli sui hoc aūt ꝑm sco. non in fligitur nisi ꝓ mōtali · Contra tenet sic scotꝰ· scūs tho· ad idē declinare videtur in· mj. Vnđ glosando illā auctoritatē dic ꝙ intelligitur q̄n vtꝙ volun tarie ꝯsentit· Nono videt̃ im= petuosus in eo qui petit debi= tū pꝰ votū ꝯtinēcie a se emis= sum pari ꝯsensu· Aut an̄ ma= trimoniū emissum cū quo non est dispēsatū in p̄fatis casibꝫ oibꝫ actꝰ mr̄imoīalis ē pcc̄m mōtale vł multū ꝓpiquus mō tali· Notād̄ tn̄ ꝓ itellectu no ni modi· ꝙ ille q̄ vouit castita tē ⁊ ꝯtrahit mr̄imoniū ite cōe cōsumādi p carnalē copulam peccat mortalit̃· secꝰ si solum animo cōiugał societatis Itē q̄muis q̄ vouit ꝯtinēciā ꝑpetu am nō pecc ȝ mōtalit̃ pꝰ p̄mū actū mr̄imoīalē· petēti ꝯiugi iplicite vel explicite debitum reddēdo ꝑm multoꝝ tn̄ peccat mōtalit̃ đbitū a ꝯiuge petēdo nisi secū fueit dispēsatū· Item sic neuter ꝯiugū p̄t ꝯtinēciam vouere sine cōsensu alteriꝰ· sic etiā ꝓbabiliꝰ ē ꝙ neut̃ posset vouere nolle petere debitū si= ne alteriꝰ ꝯsensu· oia illa sūt đ mente sancti thome in· mj· Itē qui vouit ꝯtinēciam ꝑpetuam etiā peccat mōtaliter· Primo actu mr̄imoīali p quem cōsu mat mr̄imoniū q̄ȝ votū serua= re poterat post ꝯtractū religi onem intrando qđ non fecit·

¶ Capitulum Quintum

Dum ventris inglu uies sit cā mechie et luxurie vt patuit in p̄mis ꝑntibꝫ q̄ pꝰ cibū sta= tim erubuerūt gen̄· nj· Et ro· xiij· n̄ ābulemꝰ i ꝯmessacōibꝰ

et ebrietatib9. Et sequitur nō in cubilibus et ī pudiciciis. idē
a patuit ī zodomitis. Vñ ezech. xvj. hec est iniq̄tas sororis tue zodome. supbia. saturitas panis. et habūdācia. et ociū ipsius et filiarꝝ eius. Idcirco d̄ vicō gule tria sūt videda. vñ saluatō luc. xxi. ait. Attēdite ne g̃uetr̄ corda vr̄a crapula ⁊ ebetate. crapula id ē cruda epula. ideoqꝫ de vtroqꝫ vidēdū ē. Prio de gula ī gn̄e. Scdo de sobⁱetate. Tercō d̄ ieiunio quō ad illud teneam᷒. Quātū ad p̄mū tria dicētur principaliter Prio quid sit tēperancia et q̄d gula. Secundo que sint species gule. Tercō quādo sit mōtale vl̄ veniale peccatū. Quātū ad primū notandum ꝙ ad intelligendū quid sit viciū castrimargie congruit scire quomodo abstinendū sit. est autē abstinencia sūpcio vel s̄btraccio cibi vel potus ſm ꝙ recta dictat racō. vñ. ij. pe. j. ministrate ī fide vr̄a. v̄tutē. in v̄tute autē sciēciā. in sciencia aūt abstinēciā. Ex q̄ ptꝫ abstinenciam fieri optē scd̄m sciaꝫ videlicet q̄ntū oportet sumendo. q̄lia oportet. vbi oportet. q̄n oportꝫ et ꝓpter quid oportet ꝓ ɔgruēcia hoim bonoꝝ cū q̄b᷒ viuit homo. et pro congruencia persone sue et ꝓ sue valitudinis consuetudis etatis laboris roboris et incomoditatis necessitate vel cōgruēcia vt dic̄ aug᷒ in li. de q̄stionibus euāgelij. et eciā scd̄m regionem in q̄ quis degit quia in vna cicius sumitur cibus quam in alia et sic de tēpore. Secūdo notandū ꝙ cōpus nobis datum est vt seruiat spiritui nostro ad opera bona. que in hac vita nō potest spiritus exercere sine corporis misterio. sed cibus. potus. somnus. et huiusmodi sunt nobis data. vt per eoꝝ vsum conseruemus corpus pro posse in tali habitudine vt sit bene dispositum a spiritui seruiendum. sicut instrumentum bonum et aptum debuit expedite artifici ad laborandū. ē ergo regula ꝙ tunc homo tpate viuit in cibo et potu. quādo in eis talem modū seruat ī q̄ntitate ⁊ qualitate. vicib9 ⁊ sic de alijs circūstācijs. ꝙ p hoc corpus suū ī tali statu et robore ponit. ⁊ ɔſuat ꝙ ipē possit facē ea q̄ sibi ɔpetūt ſm officiū ad vitādū vicia. et de die ī diē ꝓficiēdi ī v̄tutib9. Idē itelligo d̄ somno vigilia ōcio ⁊ exercicō ⁊ silib9 ad cōp᷒ ptinēti b
hoc vt vult aug᷒ ī li. d̄ morib9 ecclie. dr̄ aūt signt̄ ꝙ īspiciēda sūt etas. ɔplexio. ɔsuetuᵒ et silia. qr iuueīs vꝫ ꝙ nō valet puer

Sanus q̄d nō valet infirmus paup̄ valet q̄d nō diues· vn̄ si diues d̄licate nutritus statim vellet grossa sumere· infirmaretur· ideo dicit d̄ diuitibꝫ aug̃· in de verbis dn̄i· vtātur diuites cōsuetudine infirmitatis sue· s̄ doleāt se aliter nō posse meli⁹ eni vellēt si alit̄ possent Tu ergo diues vtere cibis electis ꝛ p̄ciosis· quia sic ꝯsuevisti ꝛ alit̄ non potes· Quia si ꝯsuetudinē mutas· egrotas· Cōceditur ergo tibi vtere subtilibꝫ· da paupibꝫ superflua· vtere p̄ciosis· da paupibꝫ vilia· hec ille· Sic etiā senex indiget melioribꝫ q̄3 iuuenis fortis· similiter d̄licate ꝯplexionat⁹ indigꝫ ꝓ bono statu sui corpis subtilioribꝫ ꝛ mag̃ delicatis q̄3 robust⁹ ꝛ grossi cōpis hō· quē panis ꝛ legumina pl⁹ accēderēt q̄3 alterū cānes· sic etiā s̄m officia attēdēdum est· q2 fabrū vel similē mechanicum plus ꝛ crebri⁹ oportet comedere ꝛ sibi forte grossiora sufficiūt q̄3 insudāti studio

c aut sp̄uali exercicō ¶ Tercio notād̄ s̄m ꝙ aliq varias intēciones h̄nt qui sumunt cibum aut potū modēate· s̄m h̄ etiā sūt diuerse abstinēcie· Et sunt sex· quaꝝ vna sola virtus est vn̄d v̄sus Abstiēt eger· egēs cupidus· gula· simea· virtus

Prima abstinēcia· d̄r medicialis q̄ fit solū ꝓpter sanitatem corpis ꝯseruādā aut recupandā ꝛ n̄ est virtus· q2 ibi deficit optima circumstācia q̄ ē finis debitus i scd̄o notabili tact⁹ dicit̄ aūt solū q2 si abstineret ꝓpter sanitatē corpis non ibi sistendo s̄ eā i bonum virtutis et dei obsequm ordiando esset meritoria· Scd̄a d̄r abstinencia auaricie que fit solum ad p̄cendum expensis nec virtus ē· Dicitur eciā solum quia si abstineret ꝓpter minu᷑ expēdē n̄ ibi sistēdo· s̄ vlteri⁹ r̄ferēdo in fines debitos vt ꝓpter misericordie opa faciēda vel sibi racōnabilit̄ in futuꝝ ꝓuidendo vel ad laudem dei ꝛ ad similia tunc virtus esset qn̄ saltem alie circumstācie debite illi eēnt Tercia dicit̄ pauptatis· q̄ fit solū ex necitate penurie· nec ista est virtus· nisi paup̄ nō habēs vn̄ laute viueret abstineret ꝯtentus hijs que hꝫ· tn̄ cū illa intēcōe ꝙ si eciam multa possider3· nollet lauci⁹ viuere ex q̄ illud sibi sufficit ꝓ ꝯuenienti corporis valitudine· sed si vellet sic viuere propter deū· illa esset vera virtus abstinencie· Quarta vocatur abstinēcia ẏpocsis que fit ꝓpter hoim inanem gloriam· et hec semp̄ ē mala· Quinta ē religiōis que

fit ſm dictamē r̄ctē rōis ꝓpt deū· modo dicto in notabili ſecundo ¶ Sexto additur cum quis racōe gule ieiunat idest qn̄ quis abſtinet ſolū vel p̄ncipaliter ꝓpt̄ hoc vt poſtea delectabilius comedat ¶ Quāto notādū ꝙ gula oppoit̄ tēꝑācie et abſtinēcie· ⁊ ē actualis duplex gula· vna interiō q̄ ē aīalis et imoderata appeticio imoderate edēdi aut bibendi· ꝓpter ɔcupiam cibi aut potus delcābilis aut ipius delcācōis· ſed exteriō actualis gula ē imoderatu᷑ eſus aut potacō ab inteiori iordinata edēdi aut potādi appeticōne imperatus· Dicit̄ p̄mo ꝙ ē animalis appeticō· ad drām famis et ſitis q̄ ſūt appeticōes naturales nec ſbiciūt̄ racōi· Gula aūt ē appetitus aīalis q̄ eſt appeticō actualis exn̄s in volūtate· aut in ſenſualitate· a volūtate tamē aliq̄ modo dependens ⁊ racōni potēs ſubici Dicitur· ſecūdo appeticō non delectacō· Pro quo notādum ꝙ circa ſūpcōem cibi aut potus tria ſūt ɔſideranda· Primū ē ipa delectacō q̄ ē in ſūpcōne ciboꝝ aut potuū· Et iſtam delectacōem virtus temperācie ſeu abſtinēcie non aufert· nec videt̄ eam moderare· q̄a naturalis ē huiꝰmodi delectacō· et eſt maxie in abſtinētibus· quibus panis plus ſapit quā guloſ piſces aut carnes· ⁊ hō propter naturalē appetitū neceſſarij cibi ſibi· Secundum eſt ɔcupiſcencia et illa ē amor ⁊ deſiderium delectacōis que eſt in ciboruꝫ et potuum ſumpcōne et eſu· ꝰ delectacō ei experta in cibis et potibus cauſat amorem et deſiderium ſui· Et iſtam cōcupiſcenciā moderatur virtus abſtinēcie· ne ſua magnitudine faciat excedēr̄ circa cibos et potus contra bonū racōis eos ſumēdo· vl̄ appetēdo vltra debitā q̄ntitatē· q̄litatē· tp̄s· ⁊ ſimilia· Tercīū eſt actus interior et volicō ſumendi cibū· aut exterior actualis ſūpcō ab īteriori volicōne imperata· que volicio cauſat habitum abſtinēncie: prompte et facilit̄ inclinātem ad debite ſumēdum victum· vn̄ gula non ē delectacio cauſata ex ſumpcione cibi aut potus· ſ ē aīalis appeticio ſeu ɔcupiſcencia inordiata· Dicitur tercō ꝙ eſt appeticō inordiata· non eni oīs appeticio edendi aut bibēdi aīal̄ ē gula· ſed appeticō inordinata vt cum quis volūtarie vult et appetit cibum vel potum aliter q̄m ſecundū dictamē recte rōis· vt ſcꝫ plꝰ q̄ꝫ ōꝫ ante tp̄us· ⁊ ſic ꝺ alijs circūſtācij᷑

Dicit᷑ quarto ꝓpter ɔcupiam cibi delectabilis nam si q̄s excedit in q̄litate·q̄ntitate·ā ꝑm aliam circūstāciam· ita ꝙ appetat aut sumat cibū plus debito aut delicaciorē q̄m necessariam sit· aut āte debitā horā et h̄ nō ꝓpter ɔcupiscēciā·sed estimās sibi necessariū non ꝑtinet hoc ad gulā ut dic̄ tho·2·2·q· Cxlviiij·ā ad q̄ndā impiciam·nec ē semp pc̄m quia non p̄t semp ab homine vitari· vn̄ dic̄ greg̃.iij·moꝝ· Quia per esū voluptas necessitati miscetur· quid necessitas petat· et quid voluptas suppetat·ig̃=ratur. Et aug᷒·x·ɔfes· Quis ē dn̄e q̄ aliquātulum extra metas nec̄itatis cibū non sumat· ā si quis ꝓpter ɔcupiam idest amorē et desideriū delcāc̄ōnis que habet᷑ in edēdo et potādo excedat mēsurā in edēdo et potādo· hoc ē gule·siue sit exterior sumpcio· siue sola interior volicio vel appeticō·et semp ē pc̄m ¶Scd̄o principalit̄ ē vidēdū q̄ sint sp̄ēs gule·sunt aūt plures·q̄nꝙ ponit glo·et greg̃ sup illo gen̄·xxv· vbi esau ait· Jacob da m̄ de coctōne hac rufa· Et sumuntur ex xxx·moꝝ·Et om̄es sūt ꝑm obmissionē et defectū circūstāciaꝝ principaliū q̄ requirūtur in virtute abstinencie· vnde

ūsus· Pre·ꝓpe·laute·nimis ardent᷑ studiose. Prima ē cū āte debitā horā sumit᷑ cib᷒ aut potus sine racōnabili causa· ā solū ex inordiata ɔcupia ciborū aut potuū·de talibꝫ dic̄ apostolus phil·iij· quorum deus venter est·q̄ primo querunt regnū dei sui· Regnū aūt dei eoꝝ ē esca et potus· Scd̄a est quādo hō q̄rit laucōres et preciosiores cibos· quos n̄ req̄rit sup̄dcā sui corpis valitudo· nec honestas stat᷒ aut ꝑsone ā hoc in eo causat inordiatus amor delectacionis que in talibus est· Sic filij israhel nūi·xi·carnes desiderabant et puniti sunt·⁊ luc̄·xvj·diues epulo epulabatur quotidie splendide· Quo dꝫ· seneca· palatū tuū fames excitet nō sapores Tercia quādo homo ea que in cibis ā potibꝫ sumēda sūt vult et appetit ea nimis accurate p̄parari·frigēdo·assando·elixādo· et ꝑ diūsa exq̄sita ɔdimētorū genera· ut hoiem ad superflue sumēdum non solum incitent gustu ꝑ diuersos ⁊ delicatos sapores: sed eciā visu ꝑ varios colores· et olfactu ꝑ multimōs odores·sicut fecerūt filij helij·p̄mi·re·ij·qui vt dic̄· magister in histo·scolastica· ān̄q̄ʒ adoleret adipē·tollebāt ab offerētibus crudam carnē

vt lautius sibi procuraret. Tales sunt sicut bestie ruminantes studiose. vicz medicantes de accuratis. Sed differunt ab eis quia bestie post cibum isti autem ante ruminant. Quarta est quando homo nimis in quantitate excedit in cibo vel potu plus sumendo in quantitate quam sit sibi necesse aut conueniens magis propter delectacionem se implens quam reficiens. hec vna fuit causa subuersionis zodome vnde eze. xvj. Ecce hec fuit iniquitas sororis tue zodome. superbia. saturitas panis. et habundancia et ocium ipsius. et filiarum eius et manum egeno. et pauperi non porrigebant. Quinta cum homo nimio desiderio et auiditate victum quodammodo. vorat sicut lupus vel canis famelicus sic fecit esau gen. xxv. Nam iacob coquente pulmentum: venit esau lassus de agro dicens. da mihi de coctione hac rufa. Et sequitur en morior. et sic accepto pane et lentis edulio vendidit primogenita sua. ideo dicit aug. melius est piscibus vesci more domini quam lenticulam more iumentorum. Item idem. mallem piscem comedere cum domino. quam lenticulam cum esau Sexta species est cum quis nimis frequenter sumit cibum aut potum hec fuit vna causa dampnacionis diuitis. luc. xvj. quia epulabatur quotidie splendide suf

ficit ei homini sano quod non est puer aut intentus labore graui bis in die sumere cibum. aliter facere more porcorum et bestiarum est seruare. est enim prouerbium vulgare semel sumere cibum est diuinum. bis humanum. ter et vltra bestiarum. Septima est noua et inconsueta sumere. hec est enim causa. quare secundum suam periodum bestie diucius viuunt quam homines quidam viuant. quorum periodus. idest spacium vite. est secundum psal. in ipsis septuaginta anni. si autem in potentatibus octuaginta anni. amplius eorum labor et dolor. Quia homines quidam noua et inconsueta sumunt cibaria. bestie vero semper fere eadem vt vacca fenum. vnde ecclasti. decimo. omnis potentatus breuis vita. Octaua est quando homo multis et varijs ferculis et potibus vult vti. non ad sustentandum naturam sed ad irritandum gulam sic fecisse videtur assuerus rex gentilis hester. primo. de quo facto conuiuio solennissimo dicitur. bibebant qui inuitati erant aureis poculis. et alijs atque alijs vasis sibi inferebantur. Nona est cum preciosa vel sumptuosa nimis quis procurat non habens respectum nisi ad hoc quod sint magis saporosa. propter quod dominus videtur quinque milibus non

rata· sed oia i ista terra in qua fuerūt pcurasse· cū d qnqꝫ panibꝫ ordeaceis et duobꝫ piscibus saciauit eos· non eni legitur ꝙ potū vini dedeit· carnes aut d pane triticeo· qꝛ coibus ꝯmuni a sufficiūt et plus non nūqꝫ pficiūt ¶ Quo ad tercium pncipale dubitatꝰ qn gula pccm sit mortale vl n̄· R n̄· fm tho· vbi sup Q n̄ ho tātum amat ꝗ dsiderat delectacōes in cib vt pptꝰ eos ꝯsequendos deū cōtēnit· patus agere vel etiā agēs ꝯtꝰ dīna pcepta· vt huiusmodi dlectacōes ꝯseqtꝰ tūc ē mōtale pccm· qꝛ pponit delectacōe huiōi deo Quando vo qs amat huiōi dlectacōes plꝰ debito· citra tn̄ deum qꝛ licꝫ amet et desiderꝫ plꝰ debito huiōi delectacōes · tn̄ nequaqꝫ vellꝫ pter eas agere contꝰ legē dei· tūc ē veiale peccatū Et h vult augꝰ i smōe d igne pūgatorij vbi dic Quociēs aliqs i cibo aut potu plus accipit qꝫ necesse sit ad minuta pcca nouorit ptinē· Et hoc intelligitꝰ cū pptꝰ amorē delectacōes h ꝯtigit qꝫ plꝰ debito amat· licꝫ citꝰ deū· Q n̄ aūt gula qꝫ ad potū sit mōtale patebit stati· Ex pmissis pꝫ ꝙ gula ē pctm mōtale qn pptꝰ crapulā· ieiunia eccie vl missa in diebꝫ dn̄icis vl magnis seu pcipuis festis negligitꝰ · Scdo possidet esse mortale qn ꝯscia alicui pbabilitꝰ dictaret · ꝙ comedē vel bibē vltꝰ talē mēsurā eēt destructio natūe vel soluē ieiuniū tali die· et comedē tales cibos eēt ꝯtꝰ pceptū eccie· vl scādalisaret notabiliter pximū· Tercō posset esse mortale qn qs comederet vel biberet sine dispēsacōe l ncitate ꝯtꝰ illd qd vouit· patēt ista qꝛ i oibꝰ istis ho patꝰ ē facere ꝯtra dei pceptū proptꝰ gulam

¶ Capitulum sextum·

Dictū ē i pcedētibꝫ de vna specie tēperācie· videlicet d psimonia seu frugalitate q ē moderata sūpcō· vl sbtractō cibi fm rectā rōem· Iā dicēdū ē de alia specie videlicet de sobrietate q· est vtus disponēs homine ad hn̄dū se bn̄ circa vsū potus iebriare valētis· d q tria tāgētur· Primo qꝫ necessaria sit sobrietas· et qd sit viciū sibi oppositū scꝫ ebetas· Secūdo de filiabꝫ gule· Tercō d rmedijs videbitur gule tam quo ad psimoniā quā quo ad sobetatē ¶ Quātū ad primū notandū ꝙ sobetas ē virtus inclinans habentē vt dictū ē· ut vtatꝰ potu tēpate in qlitate i quātate

et sic de aliis· vt dictū fuit in p° et secūdo notabili p̄cedētis capituli· Et ē virtus multum necāria eo q̄ vsus moderatus huiōi· maxie vini plurimū cōfert corpi et aīe. Et modicus excessus multū nocz. qr sua fumositate turbat caput et ipedit vsū rōis· mag⁹ q̄m excessus cibi· vnd ecci·xxxi· Equa vita hoīs vinū in sobrietate potatū Et ibidē exultacō aīme et cordis vinū moderate potatū ¶

b ¶ Scdo notādū qd ad moderate sumendū potū· v·exēpla inducūt· Primū abstinēcia eorū q̄ fuerūt et sunt extra fidē catholicā nā sarraceni fm suā legem ppetuo abstinēt a vino. Itē iere mi·xxxv·rechabite in vetere lege nunquam bibebant vinū· Itē tercō illud qd dr numeri ·vj· Nazarei tpe ɔsecracōis sue nō bibebāt vinū· vel aliud qd inebriare posset· ¶ Quarto narrāt histoiec q̄ karol⁹ mag n⁹ n̄ bibebat nisi ter in mensa· similiter q̄nto legit̄ q̄ ludovicus rex francoꝝ i vase ex q̄ bibit habuit tpe hūberti signū vsq ad qd ei ministrabatur vinum et residuū totū implebatur aqua· si tales gētiles iudi et reges moderate biberūt q̄nta verecūdia ē simplices cristianos i potu excedē ¶ Terco no

c tād q̄ vinum multa mala fcit abutētibus· Primo incitat ad libidinem· puer·xx· Luxuriosa res vinū· et sic continenciā destruit· Secūdo facit turba cōem ad alios. quia audaciā generat· Ecci·tricesimop°· vinum multum potatum irritacōnē facit· Et sic pacē tollit et amiciciam· Tercō facit blasphemare vn̄ super illud· p̄mo corinth·decimo· siue comedatis siue bibatis dicit glosa. si vinolencia te ingurgites· q̄scumq laudes ligua sonet· vita blasphemat· et sic dei laudem tollit· Quarto facit fatue loqui. secūdo esdre· quāto· homines facit fatue loqui. Et sic tollit liguam disciplinatā Quinto vinum incitat ad vanam leticiam· secūdo. esdre· nij omnem mentē conuertit in securitatem et iocunditatem et nō meminit omnē tristiciam et sic tollit luctum qui ē quedā beatitudo vie. Sexto obscurat intellectū ecci·j· dic· salomon vt aīam meā melius trāsferrē ad sapiaz· cogitaui a vino abstrahē aīaz meam· sicut etiā dan̄·j· et dan̄.x· daniel id fecit et sic tollit deuocōnem. Septimo apostatare facit interdū· ad lrām religiosos et nō pseuerare vnde ecci· decimonono vinum apostatare facit· et sic tollit perseuerānciam·

d ¶ Quarto notādum q circa potum vini multa ɔtingūt re p̄hēsibilia· p̄mo ī q̄ntitate· iō j· thi· v· modico vtere vino· ter͞n· si tamē vobis placet auc toritas apostoli de bibēdo vi no obsecro· ne tradatis obliui oni q dicit modico· Secūdo ī numero et varietate vinorū· nā ī nobilissimo ɔuiuio q̄d a pud gētiles legit᷑ hitū fuisse hester· j· ñ legit᷑ q diūsa vina fuerīt mistrata· ſ vinū habun dans ministrabat᷑ ibi non vi na ibidē p̄mo· Tercō in q̄lita te p̄ciositatis· vnde vox pessi mox· Sap̄· ij· dic̄· vino p̄cio so nos impleamus· Quarto ī actione quo ad forcia vina· ecc̄· xxxi· Quā sufficiens ē hōi vinū exiguū idest debile Qui to in tp̄um vicibus ext̄ ordia rie bibēdo· peiores asinis q̄ cer tis vicibꝰ adaquāt᷑ de hijs p̄ū xxiij· Cui ve· nonne hijs q̄ mo rantur in vino prefata omnia indecencia sunt ī seculari· p̄ser tim ī muliere vl̄ pueō· peiora ī clerico· ſ pessima in religioso· hec quid de immoderancia vini sūpti dicta sunt que ɔtinge re possunt ī ebrijs ꝛ eciā ī nō e brijs· sed ebetas sp̄eale malū ē viciū· et ſm tho· 2· 2· q· cl· Ca pitur dupliciᷓ· vno modo pro ut dic̄ quedā defectū hōis· q̄ accidit ex multo vino aut alio potu fumoso potato ex q̄ fit vt homo non sit cōpos racōis Isto modo non est culpa cū ñ sit volūtaria· nemo ei vult hu iusmodi ebrietatē saltem p̄ se vl̄ solam· sed est defectꝰ q̄dā culpam consequens Alio mō actum dic̄· quo quis in hunc defectū icidit· vt ē iterior vo licō potacōnis immoderate· q̄ est ipamet exterior potacō ī moderata et iebrians Et p̄t is ta ebrietas ɔtingē tripliciter Primo q homo nesciat potuȝ esse immoderatū ꝛ iebriare po tētem· quia forte ignorat for titudiem vini· et credit se tan to īdigere potu· ꝛ sic iebriat᷑ sicut d̄ noe videt᷑ esse factum gen̄· nono· et hodie ɔtingere posset vt si quis ī itinē peregr nando multum fatigatꝰ ꝛ ca lefactus· nesciēs fortitudinē vini illius terre biberet ī q̄nti tate q̄ntū crederet se īdigere et tñ p̄pt nimiā fortitudiem vi ni q̄m oīno ignorat iebriat᷑ a liq̄liter· similiᷓ ɔtingere pos set de aliquo simplici q̄ puta ret se debile vinū bibere· q̄d tñ sibi p̄ īdustriā forti vino lim phatum eēt eo penitus igno rante· et sic p̄t esse ebrietas si ne pcc̄o· p̄cipue si non ex aliq̄ negligencia hōinis cōtingat Scd̄o modo sic q homo pci piat esse imoderatū potū non

tū estimat, ipm in ebetate potentē. et sic esse pt cū peccato veniali eo modo quo supi⁹ dictū ē de gula. Tercio mō pt contingere q aliqs tantū pcipiat potū esse imoderatū et inebriantē. attn̄ magis vult ebrietatē incurrere q̄ȝ abstinere. Et sic ē pc̄m mortale. quia talis volens et sciēs pūat se vsu rōis. qd ē optimū hōis. et sine quo nec v̄tutes operatur. nec vicia declinat. Et hoc vult augꝰ in sermone de purgatorio. vbi dicit q ebrietas si sit assidua ē pc̄m mortale. non intendēs p hō q ebetas fiat mōtale p solā iteracōnē. sed iō qr n̄ pt esse q hō assidue iebrietur. qn sciēs et volēs ebrietatē incurrat. dū sepe experitur fortitudinē vini et suam habilitatē ad ebrietatem ¶ Quo ad secundum principale notandū q quinq ponit gregoriꝰ. tricesimoprimo moraliū filias q̄ ex gule vicio generantur. que etiā sunt cause vel occasiōes aliorū multoꝝ maloꝝ corporis et anime. Pria est ebetudo sensus circa intelligibilia. acies enim racionis obtunditur. et ebetatur per imoderatā cibori n potuū supcōnē ppt fumositates ind surgētes et caput pturbātes. nā sic fenestra obi tructa limo obtenebrat: sic intellcūs cib et potib obscuratur. Scda ē inepta leticia. cū eni per imoderaciā cibi n potꝰ qi sopitū ē rōis gubernaculū. tūc sequūtur vt plurimū multe deordinacōnes in appetitu et male inordiate passiōes et spēalit vaga qdā leticia et inepta Tercia filia ē multiloqū p qd itelligi pt iordiacō locuōnis siue q̊ ad supfluitatē v̄boꝝ. siue q̊ ad honestatē eoꝝ. v tꝝ q ei orit ex iordiata supcione ciboꝝ et potuū. vn̄ gḡꝰ. i paſ. Nisi gule deditos imoderata loquacitas capet. diues ille q epulatꝰ quotidie, splēdide dr in lingua grauiꝰ n̄ arderet Quāta filia dr scurrilitas id ē qdā leuitas in exterioib motib et gestib. siue qdā iocularitas q risū moue solet vt dic glo. Eph. v. vnde dicit gḡori. ome. de diuite epulone. Prima male cōuiuātibus culpa fabulatur loquacitas. loqcitatēq ludendi sequitur leuitas scribitur enim. sedit populus mādu care et bibere. n surrexit ludere. Quinta filia est imundicia corpis. que pt attēdi scōm inordinatam emissionē, quarūcunq superfluitatū et maxie seminis. aut p vomitū Sequūtur eciam plura mala aīme et corpis ex gula. Primo auaricia. quia plūa fercla

volentes habere vel delicata victualia facilius conātur per phas et nephas acqrere tpalia vn iero. Delicie et epularum varietas auaricie fomenta sūt. Scdo seqt luxuria. vn iero. qmdiu eua i paradiso abstinuit: virgo fuit. qmcito pceptū abstinēcie violauit: corrupcōnem sensit. Tercō ira et inuidia. vn. ij. Re. xiij. Absolō fecit cōuiuiū et interfecit frem suū amā cū temulētus esset vino. Quarto p accidiā reqem prestat demōibus. iō legio dmonū dixit. marci. v. mitte nos i gregē porcorum. qd dn̄s pmisit eis in signum q gulosi sunt. fm glo. demonū habitacula. Qn̄to guat spiritū et ab oi deuocōe deicit vnde luc. xxj. Attēdite ne grauent corda vr̄a crapula et ebrietate. Crapula autē ē cruda epula. qn̄ tātū de cibo sumitur q calor naturalis n̄ sufficit ad eius decoctiōem Sexto seqtur corpis infirmitas pmo infirmitates plures Iō ecci. xxxvij. In multis eni escis erit ifirmitas. Septimo sepe mors seqt. vnde ibidem ppt crapulam multi pierunt.

f ¶ Quo ad terciū pncipale notādum. q contra gulam sunt plura remedia. Primū est sermo din̄ hoc dat dn̄s. Math. iiij. d. dyabolo de gula tēptāti non in solo pane viuit homo s in omi verbo qd pcedit de ore dei. ad lrām eni frequēs spūalis cibi studiū gulā restrigit secūdū est moderata occupacō. vn pū. xxj. desideria occidūt pigrū. noluerūt enim qcquā manus eius opari. to ta die cōcupiscit et desiderat ad lrām nāq aures ociosi desiderāt rumores. oculi vanitates. et os gulosa. Terciū est elongacio ab hiis q dāt occasionem excedēdi in cibo et potu. sicut sūt delectabilitas. varietas. vl nimietas ciborum. fugere eni i vicio gule sicut luxurie victoriosum est. vn gen̄. iij. d. vidit mulier lignum q bonū eēt ad vescēdū et pulchrum oculis aspectuq delcābile tulit d fructu illius et comedit. Quartū ē cōsiderare frequēt qualis post mortem caro sit futura. quod docet greg. dicēs nichil adeo valet ad domādū carnis desideria. sic cogitare qualis sit futura mortua. Quītū ē meditacō eterne cene quam non vltā degustabūt q i pādio huius seculi se siliqs porcorum reficiūt sicut eciā cenā auide gustare neqt. qui in pādio se repleuit vn̄ math. v. bti qui esuriūt et sicīūt iusticiam qm ipi saturabūtur. si bti q esuriūt. ergo beaciores q saturabūt. Sextū

est ꝯsideracō malorꝝ que gula facit in scdo mēbro tactorꝝ. Nā triplicē īfert mortē. culpe corpis. et eterne dānacō is vn̄ Job. vj. gustāe qs poterit ꝙ gustatū affert mōtē nā sic cū prudētissima mēsura sumit' medicinā vl' tyriaca sic sumi debēt discretissime victualia. Septimū ē ꝯsidracō penurie xpi in se et mēbris suis. treñ. iij. Recordāe paupꝫtatis. et trāsgssiōis et fellis q' ad. j. Quis eciā q' ad alterꝝ cogitare posset pau pū ꝓvictu solicitudies. labores. modicitates. et exiguitates. qs paciūt' captiui mēdici vidue ⁊ diaici. Octauū ⁊ optimū ē dei gr̄a. vn̄ q̄ laborat h̄ gule vicio. debet oracōib' īstare. ideo. Job. iiij. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei non siciet ineternū. et heb. xiij. optimum est gr̄a stabilire cō n̄ escis q̄ n̄ ꝓfuert ābulātib' i eis

Ca. vij. d abstinēcia ⁊ ieiunio

De abstinēcia et ieiunio tria sūt nūc vidēda Prio q̄ sūt vtilitates ꝯsequētes ieiuniū. ⁊ que mala sequāt' nō ieiunātes. Scdo q̄ teneāt' ad ieiunādum. qn̄ et' q̄lit'. Tercō de potēcia abstinen
a di in hoie. Quātū ad p̄mum notād p° ꝙ ieiuniū fm tho. in iij. di. xv. est per simonia victus. abstinēciacꝫ ciborꝫ. Primū scꝫ ꝑ simonia victus semꝑ est necessaia ad virtuosū actum habendum in sumēdo et appetēdo cibū. sed secūdū scꝫ abstinēciam in certis cibis et potib' certis horis nō semꝑ necesse ē seruare sed quādo ieiunium indicit' vt postea dicetur. Secūdo notādū ꝙ qntuplex ē ieiuniū seu abstinēcia scꝫ nature ꝓ sacramēto eukaristie i sano necāriū. Scdm ē spūale vicꝫ abstinē a viciis fm iero. etiā ad eiectōem demonū necessariū. Terciū ē merōris vt discipulorꝝ xpi i triduo mōtis xpi Et eciā aliorꝝ qb' dulcedo spūal' s btrahit' Quātū ē gaudiū vt discipulorꝝ xpi i ei' pn̄cia ⁊ duotorꝝ i pn̄a ꝯsolacōis spūal' Quītū est ieiuniū eccie quo tm̄ semel c̄ta hora. et c̄tis cibis. quis abstinet ⁊ qs ē fructus de hoc solum est ad ꝓpositum. Tercō notādū ꝙ gu b
losi quidam dicunt ieiuniū minimum virtutis esse actum q' contra secundū thomā i. mj. di xv. fructus. xij. et vtilitates ieiunij in summa ponit Prim' ē dimmucio fomitis quem ab adam et parētib' contraxim' qui licꝫ peccatū non sit. tn̄ valꝫ inclinat ad peccatū nisi ieiuniis et aliis operib' virtuosis

sibi resistatur. hec fames ignis est
virtutum opera destruens. si ligna
ciborum et potuum inordinate sibi mi
nistrantur. ideo apostolus ait .j. cor. ix. casti
go corpus meum et in seruitutem re
digo. ne cum aliis predicauerim:
ipse reprobus efficiar. Castigatur
eciam et domatur corpus ut seruiat
anime faciliter et viciis non lasciuiat
Secundus est delecio peccati. quia ut ait gre
gorius. caro leta nos traxit ad cul
pam afflicta ducat ad veniam. ideo
filii israel pro peccatis ieiunauerunt. iudi
xx. Tercius est acquisicio virtutum
et augmentacio. numquam enim temperancie
virtutem obtinemus nisi temperate per
abstinenciam iteratis actibus insu
demus ut dicit philosophus .ii. ethicorum. et
ii. domato etiam corpore faciliter
seruit spiritui ad virtutes. obe
ditur etiam in hoc ecclesie. et sic meremur
per obedienciam. Quartus est
corporalis dotis in patria aug
mentacio corpus enim resurgen
do erit lucidum subtile impassi
bile et agile. et in corporali pul
chritudine. et aliis similibus v
nus erit aliis excellencior. hii au
tem qui sunt christi corpus suum crucifi
xerunt cum viciis et concupiscenciis
ieiunando. gal. v. verisimiliter
erunt excellenciores in talibus do
tibus que sunt accedentale pre
mium. vnde apostolus .j. cor. iii. vnus
quisque propriam accipiet mercedem
secundum suum laborem. Quintus est men
tis eleuacio ut patet in helya

que post ieiunium .xl. dierum vidit vi
sionem magnam. iii. Re. xix. Ieiu
nii enim ad literam intellectum acuci
ores sunt. quia per gulam anima corpori
nimium immergitur. que per abstinen
ciam ad superna eleuatur. sicut
videmus quod secundum philosophum. aues
paucarum carnium aptius et altius
volant et vident. Et illa quinque
tanguntur in prefacione. Qui cor
porali ieiunio vicia comprimis quo
ad primum et secundum mentem eleuas
quo ad quintum. virtutem largiris
quo ad tercium. et premia quo ad
quartum. Sextus est corporis sa
nitas. vnde hugo de sancto vi
ctore. natura humana in modi
co contenta est. consuetudo ve
ro multa addidit et voluptas
plurima agregauit. et ad lit
teram ieiunantes saniores sunt quam
diuites crapulosi. in quibus
naturalis ignis tot victualia
non valens consumere cito sicut ma
terialis ignis extinguitur. Se
ptimus est satisfactio notabilis
pro peccato sicut primo. Re. vii. Filii is
rahel quando offenderant dominum ieiuna
uerant. dicentes. Tibi peccauimus domine
scilicet eligendo regem. Racione cu
ius est pars penitencie ipsa abstinencia
Et ceteris paribus tanto plus de
purgatorii pena minuit quanto
plus ipsum corpus ledit. Octauus
est quod ieiunium et abstinencia est
ad cautelam pro peccatis futuris puni
ti enim cicius recordantur ne offendant

de futuro q̄ tā penaliter puni
ti sūt de pterito ut patuit· Jo
ne· iij· in ieiunio niniuitarum a re
ge iniūcto· Nonꝰ est q2 p ie
iuniū fit d'ciacō tēporis q̄dam
vn̄ btūs greg' dic' i ome· duc
tus ē ih'̄s i desertū· dignū eni
ē vt q̄ tot diebꝰ vltra semel re
fici possumus i corpe: etiā in tē
dum abstineamꝰ a corporalib'
vt recreemur in mēte· Deciꝰ
est q̄ ad sacramēta prepat vt
fructuosius sumantur· Jdeo
tota q̄dragesima ieiunatur vt
i die pasce duote coīcetur xp̄e
qđ eciā eccīa p̄cepit a non ieiu
no sine necessitatis articulo nl'
lū debere communicari· Vnde
cimꝰ ē q̄ p ieiuniū xp̄o passo
multū cōformamur q̄ sic ad horā
nonā in cruce ē p nob' passus:
sic nos pp̄ter eā vsq3 ad eadē
horā nos cruciādo ieiunemꝰ vt
dicit tho'· i· iiij· di· xv· Duodeciꝰ
ē q̄ faciliꝰ p nob' et aliis ea q̄
petimꝰ a dō obtinemus sic da
niel oraturꝰ ieiunauit dan̄· x·
c et sancti multi· ¶ Q' d' aūt ieiu
nia ab eccīa instituta sint rigi
de obſuāda· ad h' multa īdu=
cūt· Prio ritus iudeorum quorū
dā q̄ adeo rigide ſuabāt suas
abstinēcias vt pociꝰ mori eli=
gerēt q̄3 abstinēciā idcām sol
uerēt vt3· ij· malach'· vj· et· vij
Quāta ergo verecūdia ē cīsti
anū tpe grē facilit' soluē ieiu
niū Sc̄do q2 n̄ iueit' aliq' d' pec
catū hūanū g'uius punitū q̄3
fractō abstinēcie iposite vt3
in p̄mis pentib' gen̄· iij· Quā
ta g° pena ifligēda ē faciliter
abstinēciā n̄ ſuātibꝰ Jō zach'
iij· adā exēplū meū ab adole
scēcia mea· Tercia abstinēcia
multos malos habet impug̃=
tores· Eā caro ipugnat· Itē
cature visu pulchre· et ad ve=
scēdū suaues· Jtem dyabolus
vt3 in x° et p̄mis pentib' ymo
ipsam ipug̃t rō qđ ē maximū
q̄ facile cont' eā reperit multa
argumēta· itē societas hoīm iō
tāto virtuosior ē actꝰ absti
nēcie· quāto plures h3 ipug̃=
tores· vn̄ p̄s· viriliť agite et cō
forteť cor vr̄m oēs q̄ spatis i
dn̄o ¶ Secūdo p̄ncipaliť ma d
gis i speāli videbiť qn̄ sit p̄ce
ptū ieiunāe et abstinē Qualiť
teneamr̄ ieiunare· et an ieiuniū
sit dispēsabile d' p° ſm tho'· r· r
q· Cxlvij· ieiuniū cadit in cōui
s' p̄cepto legis nature· Prio
inq̄ntū ptinet ieiuniū ad neces
sariā cohibicōē a pcō· Sc̄do
inq̄ntū ptinet ieiuniū ad satis
factōnē i pnia· et sic cadit s'
p̄cepto dino· sc3 put iniūctū
ē i pnia simpliciť· et sic ē ps sa
cramenti· Tercō cadit s' pre
cepto eadē abstinēcia inq̄ntū
p cibū aliquē pbabiliť qs sai
tate corpis et vita priuaretur

Quarto cadit sub p̄cepto legis dīne qñ q̄s vouit ieiunare Quito sb̄ p̄cepto ecc̄ie cadūt ieiunia ab ecc̄ia instituta ⁊ p̄cipue ieiuniū quadragesime · q̄tuor tp̄m · vigiliaꝝ oīm apostoloꝝ p̄ter vigilias iohānis euāgeliste · philippi · et iacobi · et similia ieiunia q̄ ab ecclesia instituta sūt · vl' ꝑ gñali ↄsuetudīe ecc̄ie tāq̄ȝ ieiunia necc̄ario abseruāda approbata sūt Ista cadūt sic sb̄ p̄cepto ꝙ q̄ ea sine nc̄itate et legittia cā trāsḡdit peccat mortl'r modis imediate ꝑ sc̄m thō · ex p̄mendis · vñ · j · q · vij. si q̄s omnē ecc̄iasticā tradicōem sc̄iptā vel non scriptā violat · anathema sit · nullus aūt nisi pro mortali anathematisatur. Et thō · vbi prius dicit · Q̄d si q̄s auctoritatē legislatoris ↄtēnit p̄ceptum eius trāsgrediēs ex cōtēptu · vel si q̄s transgreditur hoc modo ꝙ impediatur finis quē intēdit legislator · tūc peccat mortalit' . si aūt aliq̄s ex aliq̄ rōnabili causa statum non seruet · p̄cipue in eo casu i quo legislator si presens esset · decerneret non esse seruandum. talis non peccat mortalit'. ⁊ i scripto sup · iiij · di · x v · dicit · intencōni legislatoris obuiat · q̄ ex ↄtēptu vl' sine aliq̄ racōnabili cā ordinacōnē non seruat

Si aūt in aliquo casu ordiacionem non seruat in quo probabilit' credi p̄t si legislator adesset eū obligari ñ vellet talis nō est reputādus trāsgressor p̄cepti. ⁊ ideo non est necessariū ꝙ quicūq̄ aliquē diē ab ecc̄ia institutū ieiunare obmittit ꝙ mortalit' peccet. Potest enī hō aliqñ aino sine peccato ↄtingē · aliqñ aūt sine mortali cū veniali · quod intellige qñ racōnabilis causa sbest · aliqñ aūt cū mortali ⁊ hoc s̄m diuersas occasiones q̄bus homo ducitur ad ieiuniū frangēdū hec thō · Concordat pe de pal' · in · iiij · di · x v · dicens · Ieiuniū ecclesie cadit sb̄ iure positio · vñ ei⁹ trāsgressio sine causa ē peccatū mortale · ut i adā · ⁊ olim Aia q̄ se ñ afflixerit vic̄ȝ · Exo xij · abstinēdo a fermētato · pibit de populo suo · Quādo aūt fractio ē cū causa nō ex toto sufficiēti · est veiale vt d' hijs qui legūt matutinā i cōpletorio · quādoq̄ simpliciter nulla culpa ē vt in nc̄itate Quō aūt ieiunare teneamur. notād' secūdum eundemq̄ ieiuniū tripliciter p̄t solui · Primo qñ q̄s comedendo etiam semel · ꝑ totā mēsam irascitur male · vl' gulose comedit per totū vel huiusmodi facit q̄d ē cont' virtutem tēpācie Secundo qñ q̄s

etiam semel comedēdo· nō cōtinue· s; in pte excedit peccando vt ī fine gulose cōmedēdo· vel in pte irascēdo· ꝛ pro tāto solum pdit ieiuniū· nō pro toto Tercō qui die qua ieiunāt circūstācias necessarias violant Ieiuniū eni dꝫ fieri cū septem circūstācijs· Primo vt qs die ieiunabili vltra semel nō cōmedat ea p q̄ alias māducacō solet cōpleri· An aūt peccet tociens q̄s mōtalit quociēs die ieiunabili pluries q̄ȝ semel comedit sine racōnabili cā· Quidā dicūt ꝙ sic· Alij ꝙ nō· Tū tū tene ꝓm aug· certum et dimitte incertū· hoc tū certum ē scdm vtroꝝꝙ opinionem· ꝙ peccatū ex pluralitate comestionū āpliꝰ pt ǵuari· vt plꝰ peccꝫ q̄ die ieiunabili quatꝰ comedit· q̄ȝ q̄ ter ceteris pibus· Quia starꝫ ꝙ q̄s hora p̄ma diei comedat ficꝰ cū modico pane ꝛ sic secūda hora· tēcia· quāta ꝛ quīta· ꝛ sic quīquies cōmedat modicū semp· Aliꝰ vō comedat post prādium ꝛ in cena eandē cenā vsq; in crastinū ꝓtelādo ī cibis ꝛ potibꝰ· Apparet ꝙ secūdꝰ plꝰ peccet q̄ȝ p̄mus qꝛ secūdꝰ plꝰ cōtra itēcōꝫ legislatoris facit q̄ȝ p̄mus· qꝛ primꝰ plꝰ lasciuias corpis reprimit quod intendit legislator q̄ȝ secūdꝰ faciat· Secūdo

non debꝫ ieiunās horā prandij preuenire notabilit sine causa racōnabili· Est aūt hora prādij in ieiunio eccīe alicubi· xij· Alicubi forte aliter· ꝓm cōsuetudines varias a maioribus prelatis bene approbatas· in p̄mitiua tū eccīa fuit hora nona diei· q̄ est secunda hora pꝰ meridiem quia protunc scdm plures doctores videtꝰ p̄mo xp̄m mortuū fuisse in cruce· in cuius recompensam nos cruciamus ieiunio· in quadragesima tam strictiꝰ videtur ieiuniū esse seruādū· Vn̄ in calcedonensi cōsilio sic dicitur· in quadragesima nullatenꝰ credēdi sunt ieiunare· qui an̄ manducauerint q̄ȝ vespētinū celebretur officiū qꝺ quadragesimali tpe post nonā dicitur· Et ꝺ cōse· di· j· Solēt plures qui se ieiunare putant ī quadragesima mox vt signum audierint ad horā nonā· māducaꝛē· q̄ nullatenꝰ ieiunare credēdi sūt· si an̄ māducauerint q̄ȝ vespētinū celebretꝰ officiū· Concurrēdum est eni ad missas et audītis missarum solēpnijs vespētinis officijs· largitis elemosinis· ad cibū accedendū est· si qs vō aliq̄ necītate cōstrictꝰ fuerit ut ad missam venire nō valeat estimata vespētina hora ꝛ cōpleta oracōe sua· ieiuniū

soluat hec ibi· Addit tho· i· nij de hora ieiunij· Horã ieiunij in comedẽdo nõ oportet stricte ɔsiderare· ſ; sufficit grossa esti macõ sc; ꝙ sit circa horã debi tã· nec multum noc; si ex aliq̃ causa illa hora aliquãtulũ ꝑue niatᷣ· vel si fõte ꝓpᷤ infirmi tatẽ vel etatẽ vel aliq̃d huiõi tali hora comedere cederet ali cui in magnũ grauamẽ eẽt cũ eo de ieiunio dispẽsandũ vl̃ ut aliq̃ntulum ꝑuenir; horam pe. de pal· etiã dicit ꝙ ieiuniũ frã gitur notabili hore anticipaci one sine causa· dico notabili ñ de illa que vocatur spẽs gule Dico etiã horã nonã omni tem pore· tardius tñ ꝺbet edi i qua dragesima q̃; i aliis ieiuniis· in q̃dragesima g° p⁹ officiũ ve speraꝝ añ horã vespertinã nõ licet edere· Ex q° constat ꝙ ho ra nona trãsijt· sicut in aliis ie iuniis· post officium eni none ante horã none· dũ tñ ɔstat ho rã sextam trãsisse vel esse· hec pe· vocãt aũt doctões ꝑnoia ti horã sextam meridiẽ· Tercio ẜm tho· vbi ꝑus i sũma et scri pto· esus carniũ gñalitᷣ in oi ieiunio prohibit⁹ est· Racio est· quia generalitᷣ magis est delectabilis· et ad hũorẽ lux urie magis ceteris opatᷣ· Cõ cordant Innoceñ· et host· vn de eciã in sexta feria necessaio est abstinẽꝺ a carnib⁹ et etiã i sabbato ẜm quorũdã ɔsuetu dines In quadragesima vero interdicuturᷣ vniuersalitᷣ oua et oĩa lacticinia in aliis aũt ieiuniis circa hec comedenda vel dimittẽda diuẜe ɔsuetudi nes existũt apud diuẽsos· q̃s quisq; obseruaẽ d; scꝺ; morẽ eorũ inter quos conuersatur· Vñ iero· loquẽs de ieiunio di cit vnaqueq; ꝓuicia habun dat in suo sensu et ꝑcepta ma iorũ leges aplicas arbitretᷣ· S; nunq̃d dieb⁹ ieiunioꝝ ꝑt q̃s de castore ɔmedere· Rñd; vill'· i· rõnali· p· vj· ca· de dñi ca· nj· aduent⁹ Cũ q̃dã pisces sint habẽtes ex vna pte for mã q̃drupedis aĩalis· ⁊ ex al tera piscis· ut binet⁹ i ieiuniis possunt comedi· ex parte qua piscis ex alia veõ minime hec ille. tñ· di· mj· deniq; ꝺi sic ꝺ ie iunio· nequaq̃; sumptuosiora marinarũ beluaꝝ id ẽ mõstru orũ ⁊ cet⁹ ɔuiuia ꝑpar;· Quã to circa vsũ istoꝝ ciboꝝ q̃ ali as ɔuitᷣ ñ sumũtᷣ ut electuaio rũ ⁊ spẽrum· sic q̃s se deb; ha bere ut si modicũ sumat· ñ tñ i hoc debet exorbitare· vic; ꝙ q̃rat solũ delectacõ; in eis· vl̃ multũ sumat. Vñ ẜm tho· i· mj supcõ electuaiorum modica etiam ad ꝺlectacõem ieiuniũ eccłie non soluit· q̃muis homo

possit totalit᷑ vel in pte ex hoc meritū ieiunij pdē. vl̄ etiā mō talit᷑ peccare si sit imoderata libido. n̄ tn̄ ē trāsgressor pcepti eccle. ñ in fraudē sumeret. q̄ si eis q̄si alijs cibis vteret᷑ ad famem extinguēdam. Per electuaria eni vt i sūma dic. ñ solluit᷑ ieiuniū. sic nec p alias medicinas. ñ qs in fraudē electuaria sumat in magna q̄ntitate p modū cibi. Quito i potu nō debet qs exorbitare. Naz vt pe. de pa. dicit i. iiij. et tho. in. iiij. pot᷒ etiā an̄ et post nō soluit ieiuniū. ñ in fraudē fiat. qn̄ aūt dr ꝙ potus nec an̄ nec post soluit. illd itelligo dic pe qn̄ ñ ɔficitur ex illis q̄ consueuerit sumi in cibū. ut potus ceruisie. Qñ aūt potus cōficit᷑ ex illis q̄ consueuerunt sumi in cibum vt amigdolatū brodiuz et huiōi q̄ etiā an̄ i cibū sumūtur secus forte ē vt in purreta hec ille. et alb. li. d. iiij. co. e᷒ tenet ꝙ pot᷒ ante prādiū sūptus soluit ieiunium. Innocen̄. tenet ꝙ non. ppt ɔsuetudinē pe. de pa. vbi p̄us addit. Si qs non ppt famem vel voluptatem. s; timore ne deficeret p inanitate ficus aut purretaz aut aliquid huiōi prelibaret p modū medicine. sic non est

f fractum ieiunium. ¶ Sexto debet ieiunans locum et terrā considerare in q̄ fōte vult ieiuniū solué. vnd dicit pe. de pa. ubi prius. si consuetudo est in aliqua dyocesi ꝙ ieiunet᷑ certo die. illi de dyocesi tenent᷑ ieiunāe sicut tenent᷑ si episcop᷒ indiceret. Racio quia consue° racōabilis et p̄scipta obligat di. xij. c. illa. et hoc intelligo. quo ad indigenas. nō autem sic faciūt consuetudinē ribaldi ꝛ mali licet plures sint nūo qui nec cetera ieiunia obſuāt. qꝛ nō ē ɔsuetudo racōe obtēta sed corruptela. alienigene vero si veniūt aīo in habitādi ligant᷑ etiā ieiunio ɔsuetudiario sicut et scripto hec pe. si autē solum transeūt p terrā: tutissimū esset vt seruarēt ieiunia tre ppe. et aliene. et ƀm p̄fatū doctorē tenent᷑ fuare ieiunia ppe terre in alienis locis. et si ieiunia ɔsuetudinaīa aliene tre quā ptrāseūt ieiunāe nolūt tn̄ tenēt᷑ ñ scandalisare bis comedendo. vnde publice non dbent bis comedē. ideo .j. cori. viij. si esca scādalisat frem meum dicit apos. nō mādūcabo carnes ineternum. ad illd est illud quod hēt᷑ dis. xij. illa vbi aug᷒ interrogauit pro matre beatum ambrosi. qui respōdit Cum romam venio sabbato ieiuno. cum meliolani sum. nō ieiuno. sic et tu ad quamcūꝙ

ecciam venceis. ei⁹ morē ſua ſi cuiq̃ nō vis eſſe ſcādalum nec queq̃ȝ tibi· ex q⁹ ſūt vſus Cum fueis rome rōano viuito more Cū fueis alibi viuito ſic ibi Ceptio debet a ieiunāte iſpici tps. Nā ſm tho· i ſūma: die dñica ieiunare nō ↄueit q̃ dies ē leticie· vñ ſi qs tūc ieiunaret: ↄt̃ ↄſuetudinē ppl'i xpiani facerȝ q̃ ꝑ lege ſm aug. hñda ē Addit bonauē· li. de euāgelica pfectōne. ñ valitudo aliud reqrat. vl' familiaris inſtinct⁹ ſpūs ſci aliud reqrat pe. pa· et tho· dicūt ꝙ etiā i feſto natiuitatis dñi qs ieiunare p̄t ut ptȝ i mltis religiōib⁹. Et q̃uuiſſent pl⁹ tūc tenet̃ Que dicta ſūt ꝺ ieiunio i aliēa terra ſuādo etiā itelligēda ſūt de abſtinēcia a carnib⁹ vel lacticinĳs ne ſcādaliſet qs. Vnꝺ extra de obſ· ie. ca· Explicari ꝺr ꝙ in feſto natiuitatis xpi ſi i ſexta feria venit a carnib⁹ abſtinē tenentur qui ad hoc obligant̃ voto vel regulari obſuancia· Et ꝙ etiam hĳ nō ſunt rephēdendi q̃ pro tunc ob deuocōnē voluerint abſtinere

¶ Capitulũ Octauum.

Ed adhuc querit̃ q̃ teneant̃ ieiunare ꝛ quādo in ieiunio diſpenſari poſſit ꝛ qs ¶ Vbi notādum ſm dur. tho. ꝛ pe· de pa. ꝙ nullus auctoritate ſua debet ſoluē ieiuniū q̃ null⁹ ē iudex i ſua cauſa. ſi comode p̄t habere recurſū ad ſuperiorē ſuū· Et ſm hoſti· nō ſufficit licentia ſimplicis ſacerdotis· ſi p̄t hri epiſcopus· Alias ſi non poteſt comode habe i epūs: p̄t curat⁹ diſpēſare Tñ i ſumma tho. addit In talib⁹ recurrendū eſt ad ſupioris diſpenſacionem niſi forte vbi ita cōſuetum eſt ꝙ ex hoc ipo ꝙ p̄lati diſſimulāt annuē videntur· ¶ Sunt autē q̄nq̃ cauſe principales racōnabiles ꝛ legittime ꝓpter quas p̄t qs diſpenſare in ieiunio vl' in preueniendo horā. vl' in cōmedēdo aliū cibū quam ieiuniātes fortes ꝑ tūc coēdāt Et ſūt Etas īfirmitas· neceſſitas· labor. et miniſteiū· Prima cauſa ē Etas Vnde ſm tho· vſque ad finem xxj. anni non tenet̃ ieiunare iuuenes q̃ idigēt ut plurimū ante illꝺ tps de nutrimēto duplici de cauſa vicȝ. ut nutriāt̃ ꝛ eciā ut creſcāt. Tamē infra predictū tps decens eſt ut ad aliquā abſtinēciā ſe exerceāt plus ꝛ min⁹ ſm modū ſue etatis Sed q̃ quāto ad terminū p̄dictū appropiquatur: tanto virtus nature magis roborat̃ et augmentum tardi⁹ ꝓcedit

cū in p̄mis quinq̄ annis pueriat puer ad medietatē augm̄ti: ut pl̄ius dic̄ Ideo ſm q̄ maḡ ap ꝓpiquāt ad p̄dictū terminum ſūt eis ieiunia magis ꝯmenſu randa dicit tho. Idē credit̄ te nendum de ſenibus valde ꝓpt̄ debilitatē virtutis digeſtiue ſi tāta ſit q̄ nullo modo pn̄t di gerere tantū cibum vna dige ſtiōe. q̄ntus ſufficeret ad ꝯſer uacōem nature. pluriū etiam terrarum ꝯſuetudo habet q̄ i ieiuniis p̄fatis uſq̄ ad ſeptēni um pueris dātur oua ⁊ lacti cinia. dicit quidā doctō Secū da cauſa eſt infirmitas vl̄ d̄bi litas. q̄ aūt dicit decretal̄. de bilib⁹ et infirmis nō p̄iudicet̄ dic̄ ex. pa. i. iiij. Intelligit̄ nō ipo iure. ſed diſpēſatiue. vnde nō dicit q̄ tales nō ligent̄ ſed q̄ eis nō preiudicetur. Debet autem eſſe euidens infirmitas vnde etiā canones permittūt neceſſitate exigēte cū ifirmis in eſu carniū diſpēſare ext̄ de obſ̄. ieiu. Cōſiliū Et videt̄ q̄ etiā debiles q̄ nō pn̄t tātum co medere vna vice q̄ natura con ſuet̄. nō teneātur ſtricte diu ſaltem ieiunare eadē racōe qua ſupra de etate dictū ē. Iſte ca ſus ꝯtigit. ſ in paucōrib⁹. pro quāta aūt ifirmitate vl̄ d̄bili tate ſolui poſſit. ieiuniū ab in firmis vl̄ debilib⁹ arbitrio bo ni viri pocius limitandū eſt. q̄z ꝑ aliquā doctrinam generalē ut dicūt doctores. de mulierib⁹ p̄gnātib⁹ ⁊ nutricib⁹. ſi timea tur probabiliter de p̄iculo ea rū ſi ieiunauerint. de fetu i vte ro. vl̄ de puero. ad vbera: non ſolum pn̄t. ſed etiam tenēt̄ ſol uere ieiuniū

3 Tercia cauſa ē euidens neceſſitas penurie ni mie. q̄ poteſt eſſe duplex Vna magne paupertatis. ut quando aliquis cogitur hoſtiatim mē dicare. et nō p̄t habere tātum de cibo q̄ ſufficiat pro vna re fectōe ille p̄t pluries comedē Alias ſi poteſt habere ſimul ſa tis pro vna refectōne: tenet̄ ieiunare Cōcord. tho. in ſcrip. ⁊ in ſumma Et addit q̄ q̄n q̄s ꝓpter precedētem inediam ita d̄bilitat⁹ eſſet q̄ ieiuniū ſuſti nere nō p̄t: etiā excuſat̄. Alia penuria poſſet eſſe ex maḡ cari ſtia. ut ſi in. xl. vl̄ in prefatis ie iuniis null⁹ ali⁹ cib⁹ h̄ri poſſet niſi carnes. vl̄ in exercitu vel alias. ſi nō poſſet ſimul h̄re ci bū ſufficiētē. ſ ſolum ſucceſſi ue ⁊ interpolati In talib⁹ caſib⁹ pluries cōedēs vl̄ carnes edēs a pecō mōtali excuſaret̄. q̄ tn̄ ſufficiēciā carniū h̄ret. in tali caſu ſm quoſdā teneret̄ ieiua re ſcz tātum ſemel comedendo

4 Quārto cauſa ē labor neceſ ſarius et pius quem hō vſq̄ ad

aliud tempus differre non pot et quē cogitur cum magna fatigacōe ↄtinuare. In tali labore nō tenētur ad dicta ieiunia maxime q̄ nō sūt ita fortes q̄ simul possent laborāe et ieiunare Ex quo pt3 quid teneantur peregnātes. itinerātes. laborātes in vineis. agris. et artibus mechāicis. vñ in. iiij. dic. tho. Si sit tal' pegrinacō q̄ posset sine icomodo differri: debet pegrinacionē3 homo differre si simul cum ea nō potest ieiunare Si aūt pegrinacō comoď differri nō p̄t. vel quia tempus ieiunij hoiem in via preoccupat vel q̄a dies festus alicubi iminet ad quē ex deuocōe homo pgere cupit. vel q2 mora in peitēcia picīlū h3 spūale vl' corporale p̄t ɓm dispēsacōem sui supioris oibus predictis pēsatis pegrinai et ieiuniū soluere hoc tñ intelligitur de hijs q̄ labore itineris adeo affligūtur. q̄ simul cū ieiunio itinerare nō p̄nt. nec obstat q̄ p̄ceptū dēt p̄poni cōsilio. q2 cōtecō huiusmodi p̄ceptū dātis nō est alias pias et magis necessarias causas excludere: nec intencō maioris lucri nō necessarij laborātes corporaliter eos a peccato excusat si ieiuniū frāgūt: nec illi ite2 et pccō imūes sūt q̄ oparios cōducere nolūt nisi tali pacto ut ieiuniū soluāt nisi fōte causa sit necāria q̄ festinacōem opis p quo laboratur exposcat hec tho. ¶ Quāta causa e p̄ueniēdi cibum ē ministeium vnde fuiētes nobilib9 diu mēsam ptrahentibus. si ex causa necāia p̄ueniāt aliquātulū horā comedēdi comedēdo ex toto vl' si prelibāt modicum ne deficiāt i fuiēdo. et hoc faciāt positis iā mēsis vl' pa2 añ. Ita q̄ ppt cōtinuacōem tpis totum debeat reputari vna mēsa: nō credūt quidā doctores q̄ peccēt. sicut nec peccēt seruitores medocriū psonarū qui surgūt de mēsa dn̄oꝝ suoꝝ ut vadāt ad portandum vinū. vel ut portēt exenia et reuerentes iterū comedunt. ď regularibus qui debent legere ad mēsam i refectorio idem dicendū. sicut de ɓuitorib9 nobiliū: dūmodo hoc licēciati faciūt. ¶ Quo ad tercium p̄ncipale notādū q̄ multa v̄tus abstinēdi est in homie quā puacissimi expiūt' nisi corpus suū exerceāt ieiunijs abstinēcijs et similib9 qď pt3 primo i abstinēcijs phoꝝ paganoꝝ Nā ut legitur i vitis philosophoꝝ de socrate. Socrates tā tēpatus fuit i victu. ut fere p omē3 etatē suā ifirmitate carueit et in peste q̄ atheas vastauit illesus trāsiret Itē cū f

quosdā hospites tenui cena ꝓcurasset ⁊ amicꝰ eiꝰ ei hꝰ itimaret: Rn̄dit socrates· si boni sūt equanimit̄ ferent. si mali: non est curandū· Itē docebat illos vitandos in cibo ⁊ potu q̄ vltra siti fameꝗꝫ sedādā ꝓuocāe se noscerentur ¶ Sic carneydes ph̄us ut refert valerius intm̄ cogitacōibꝰ ⁊ studio inhesit· ut ad mēsam sedens manū ad mēsam porrigē obliuisceret̄ ⁊ famula q̄m loco vxois habuit dextrā ph̄i necc̄ārijs vsibꝫ appodiarꝫ Attn̄·j·c·⁊·x·sue etatis āno viuēdi ⁊ philosophādi finē dedit Et epicurꝰ voluptatis assertō ut ait Jero· dixit oleibꝫ pomis ⁊ vilibꝫ cibis vtēdū qꝛ carnes et exq̄site ēpule i gēti cura· ⁊ sollicitudīe misera ꝑparate· maiorē penā h̄nt iq̄rēdo q̄m voluptates i abutēdo· vbi aq̄ ⁊ pāis sūt· ⁊ cetēa similia. ibi nature satis factū est q̄cq̄d supfueit· nō ad vite necc̄itatē ꝫ voluptatē ptinꝫ· hꝰ de vita ph̄orꝝ Q̄ si gētiles hꝰ fecerit q̄nta verecūdia ē xp̄ianū nō abstinē Scd̄o q̄ntū valeat i abstinendo hūana natura licꝫ i adā sit debilitata ptꝫ i abstinencijs magnis ⁊ lōgis q̄s sustinēt iuiti i carceibꝫ· ⁊ quas faciūt aliq̄ ꝓ saitate acq̄rēda ⁊ ꝯsuāda Tercō pꝫ i abstinēcia q̄ꝫ fecert̄ viri sci q̄ nob̄ similes fuerūt· ymo ⁊ mulieres scē fragiliois nature Ex q̄ pꝫ q̄ hoies mlta possent: si vellent se ꝓbāe i abstinēcijs· ꝫ sunt heu mlti q̄ se ꝓbāt ꝓiciēdo lapidē luctādo· saltādo. currēdo· pugnādo etiā ad mortē· ꝫ i abstinēcijs pauci se ꝓbant. Vnde dic̄ bern̄· Ignosce domie ignosce· dissimulamꝰ. tergiūsam̄ et in hijs q̄ ad te ptinēt: vix ē q̄ velit expiri q̄d possit ¶ Sꝫ q̄rerꝫ aliq̄s ē ne aliq̄n ieiuniū vl̄ abstinēcia viciū. vl̄ cōtra augmētū ūtutis Rn̄. tho· i. iiij. di· xv· q̄ sic i triplici casu Prio q̄n q̄s sibi sbtraheret necessaria i cibis q̄ ptinent ad necc̄itatē vite hoc enim non licet. sicut nec interimere seipm̄· sed hoc nacessariū ē valde modicū· quia modicis natura cōtēta est. de hoc dicit Jeronimus· Non differt vtrꝝ magno vl̄ paruo tempore te i terimas· Secundo est necessarium ad conseruandum valitudinem corpois in statu· que accipitur secundum sufficiēciam habito respectu ad ea que i cumbūt ex officō. vel ex societate eorꝝ ad quos quis viuit necc̄ārio agēda. et tale necessarium subtrahi nō debet· qꝛ hoc esset de rapina hostiam offerre. si quis ꝓpter ieiuniū impediretur ab alijs opeibus ad que alias obligatur· vn̄ Jero. dic̄

de rapia holocaustū offert qui vel cibotū nimia egestate vel mādūcādi vl' somni penuria im moderate corpus affligit Tercio si sit tāta abstinencia q' hō ab opibus vtilioribꝰ impedia tur q̄muis ad ea ex necessitate nō teneatur: idiscretum est ie iunium ꝛ si nō sit illicitū Vnde Jero· dic· Racōnabilis hō dig nitatem amittit qui ieiuniū ca ritati· vl' vigilias sensus inte

h gritati prefert ¶ Querit· ij· an ieiunia possint redemi ꝑ pe cunia· vl' alio mō Rñ· ſm Jn= noc· q' triplex ē· Jeiuniū· vnū ab eccīa mandatū· de quo sup̄ ꝛ hoc nō p̄t redimi· nisi causa vl' necessitas in ieiunāte sbsit Alia ieiunia sūt volūtaria id ē votiua· ꝛ talia sine causa que i ieiunāte subsit dūmō alias sit vtile redimi pñt· auctoritate supioris· Tercō sūt ieiunia i pe nitēciā iniūcta ꝛ de istis idē ē sicut de voluntarijs·

Preceptū· vij· Capi· Primum

Nodo vidēdū ē d sep timo precepto· nō facies furtū Vbi nō solū deus ꝑhibꝫ furtū: ſ; rapinā· oēꝫ ifidelē emp cōeꝫ vendicōem· laborē· ꝛ oēs modos quibꝰ hō voluntarie in fert alteri dampnū in rebꝫ suis tpalibꝫ · Q̄ d notauit· Augꝰ· cū i q̄stioibꝫ· Exo· dixit furti nomine intelligit' oīs vsurpa cō rei aliene· ñ ei rapiaꝫ pmisit q̄ furtū ꝑhibuit· sed apte totū ꝑhibere voluit· Vñ cōt' auari ciā hoc mādatū tradit' de quo vidēda sūt tria· Primo q̄d sit auaricia· ꝛ quale pcc̄m· Se cūdo q̄ꝫ detestabil' sit· Tercio cur diuicie q̄ sunt infima bona tātū diligūt' ab homie· ¶ Q̄an a

tū ad p̄mū sciēdum q' auaicia capitur ſm tho· 2· 2· q· c· xviij· Dupliciť· Vno mō ē inordia tus appetitꝰ seu amor hñdi et possidēdi aliena· Ex q° amore mouet' hō ad volendū seu pessi dēdū aliena in debite· vicꝫ sur ripiēdo ea aut retinēdo Et sic auaricia oppoit' iusticie Et sic accipit' Ezech· xxij· pñcipes eiꝰ in medio eiꝰ q̄si lupi rapien tes p̄dā Alio mō accipit' aua ricia ꝑut ē i ordinatꝰ amor et appetitus ad diuicias ꝓprias ut cū q̄s nimis amat res vtiles exteiores· ꝛ ꝑpt' h̄ nimis desi dēat eas acq̄rē· Aut nimis cō placꝫ i iā possessis· ꝛ ido nimis retinꝫ eas· q̄ꝫuis nō velit rape ā retinē aliena Et sic oppoitur liberalitati· que modēatur hu iusmōi affectioēs circa ꝓpas diuicias· hec auaricia semꝑ est pcc̄m· Vñ heb· vlti· dicit' Sint mores idest vita sine auaicia

cōtēti p̄ntibus · id est nō sint cupidi nō habitoꝝ · vbi glo. Auarꝰ ē · qui tenax ē in largi
b ēdo · cupidꝰ in accipiēdo ¶ Ex q̄ꝰ ptꝫ ꝙ auaricia nō solū ē i diuitibꝰ qui plus debito acq̄rūt diuicias aut retinēt. ſ; etiā est in paupibus q̄ licꝫ nō habeāt supflua: tn̄ sic iordinate amāt diuicias · ꝙ ex hoc mouent̄ ad desiderādū eas superflue. Aut supra debitū modum Aut i p̄uis diuicijs sic amōe hn̄t ut indebite in eis delectent̄ · aut eas indebite r̄tineāt. Vn̄ ꝰ sup illud p̄s · q̄nquagesimop̄mo · videbūt iusti ⁊ timebūt ⁊ sup ip̄m ridebūt · ⁊ dicēt. Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutorem suum ſ; sperauit i multitudine diuiciarum suaꝝ dic̄ augꝰ. Audiuit aliq̄s paup ꝓphām dicēte sperauit in multitudie diuiciarum suarū · et cōtinue attendit pānos suos respexit forte iuxta se diuitem ornacꝰ indutū · ⁊ ait i corde suo · de illo dic̄ ·nū q̄d de me. Cōtra q̄d ſbdit Augꝰ · noli te ide excipe · noli te i de separe nisi videris ⁊ timueris ⁊ pcc̄a rideas Nā quid tibi ꝓdest si egeas facultate ⁊ ardeas cupiditate hō g̃ attēdite ne passim diuites rep̄hendatis · ⁊ rursū d̄ pauptate ⁊ egestate p̄sumatis · Et quāuis ita sit de paupibus ut dictum est

tn̄ auaicie supfluꝰ amō freq̄ncꝰ et magis habūdat i diuitibus Quia ex hoc ꝙ aliquis diuicias possidet · allicit̄ animus eius ad eaꝝ amorē. Sic etiaꝫ ex ɔtinua cohabitacōe mulierū efficitur quis icōtinēs . eo ꝙ vtꝗ materiā sui crimis habet p̄sentē vn̄ in ep̄la ad paulinū ⁊ thereasiā dic̄ augꝰ. ꝙ terrena arcꝰ diligūt̄ adepta q̄m ɔcupita Nam vbi ille iuuenis discessit nisi quia magnas habebat diuicias . Aliud est eni nolle in corpare q̄ desūt · aliud iam incorpata diuellē. Illa eni velut extranea repudiāt̄ Ista vero velut membra p̄scindūt̄ Et cris · sup math · apposicō diuiciaꝝ maiorē accendit flāmā ⁊ vehemēt̄ fit cupido ¶ Quan
c do autem ille due auaricie sint pcc̄a mortalia vel nō. Notandum ſm tho · ꝙ auaricia · Priomō vicꝫ ꝓut opponit̄ iusticie quo ad actus suos est de genere suo peccatum mōtale · qꝛ actꝰ eiꝰ sunt iniusta accepcō ⁊ retencō alieni · et sic ptinent ad rapinam ⁊ furtum que sūt mortalia ut patebit in sequentibus Sed secūdo modo auaicia · capiēdo eam prout opponitur liberalitati ꝓ amore inordinato diuiciarum propriarū Sic est aliquando peccatum mōtale · aliq̄n vēiale · qꝛ ut dic̄·

sanct⁹ tho. 2. 2. q. Cxviij. si hõ diligit diuicias supflue ⁊ pl⁹ debito. non tamẽ plus quã deum ꝫ citra deũ nec vellet ꝑpter diuicias aliqͥd facẽ qͦd esset cõtrarium amori dei aut proximi Tũc tal' auaricia est peccatũ qꝛ immoderat⁹ amor ⁊ contra rectã rõez. ꝫ est veiale. eo ꝙ nõ ẽ otrariũ caritati dei aut ꝓximi. si aũt amor exteioꝝ reꝝ sit tã imoderatus ⁊ magn⁹ ꝙ homo plus diligat diuicias vl' rẽ aliquã vtilẽ q̃ȝ deũ ut qꝛ pl⁹ vult carere deo q̃m tali re. vel qñ ꝑpẽ amorẽ diuiciaꝝ nõ veretur facere ɔẽ amorẽ dei aut ꝓximi. tũc talis auaicia ẽ peccatũ mortale. sicut cum amore nõ necessarij lucri et sine causa rõnabili violaret diem dñicũ aut multum solemnẽ diẽ. Aut piurat aut dãnificat proximũ et sic de alijs auaricie filiabus Et hoc vult apl's ro. v. Vbi cũ premissis rpletos om̄i iniq̃tate. fornicacõne. auaricia et similib⁹. Sbdit qꝛ talia agũt digne sunt morte ¶ Quo ad .ij. principale notãdum ꝙ auaricia est valde dtestabile viciũ. ꝑpter quinqꝫ. pͥmo qꝛ est capitale viciũ. ex qua filie valð nociue oriũtꝰ ſm gre. xxxj. mõa. Differũt aũt mortale viciũ ⁊ capitale. Quia mõtale ẽ qͦdlibet pͥuans hoiez vita aie. quod ẽ grã. ⁊ vita eterna Cui pccõ debetur ꝓ pena mors eterna ⁊ talia mortalia sũt valde multa. sed capitale est ex quo multa alia pcca ut frequẽt orium tur. ꝑ modum principij ⁊ cause efficiẽtis vñ sicut caput ẽ pͥncipale membꝝ ⁊ tanquã pͥncipium a qͦ alia quodãmodo oriũtur et dirigũtur Et sicut dux exercitus proptẽ principalitatem alios regit. sic ad similitudinem talium quedã sũt vicia q̃ ꝑpter pͥncipalitatẽ ⁊ depẽdẽciã aliorum ab ipis dicũtur capitalia. Et sũt. vij. quoꝝ vnũ ẽ auaicia de q̃ tho. 2. 2. q. cxvij. declarãdo filias auaricie quas vbi prius enumerat gre. dic. ꝙ auaicia est supfluus amor habẽdi diuicias et i duob⁹ habũdat Pͥo i rtinẽdo. ⁊ ex hac pte ex ea oritur obduracõ cõtꝰ misericordiã. qꝛ scꝫ cor nõ emolitꝰ miseicordia ut diuicijs suis sbueniat miseis Scḋo auaicia habũdat i accipiẽdo Et ſm hõ auaricia pt cõsiderari dupliciẽ Vno mõ ſm ꝙ est i affectu ⁊ sic ex auaricia oritur inq̃etudo iq̃ntũ ingerit hoi sollicitudines et curas superfluas. Alio modo pt considerari in effectu. et sic in acquirẽdo aliena vtitꝰ aliquando vi. qͦd ꝑtinet ad violenciã. Quãdoqꝫ aũt dolo. q̃ si fiet i verbo erit fallacia q̃ȝtũ

ad simplex vbū· piuriū autē si addatur cōfirmacō iuramenti Si autē dol⁹ omittatur i ope sic quātū ad res erit fraus· q̄n tū ad psonas erit pdicō ut patet de iuda qui pdidit xp̄m ex auaricia
e ¶ Secūdo facit ad d testacōnē auaicie q̄ natura il lud viciū dissuadet· q̄ terrā voluit esse infimā et oim cōculcari pedib⁹· Pecunia aūt ⁊ oia ap p̄ciabilia pecunia sūt terra rubra vl' alba s̄m bern̄· vel terrena In cui⁹ signū legit' Actu· iiij· q̄ p̄mitiui de ecc̄ia p̄cia domo⁊ vl' agro⁊ suo⁊ ponebāt an̄ pedes aplo⁊· q̄d et ioseph ibidē fecit· super quo glo· dic̄ docet calcādū esse aurū ⁊ sbdi pedib⁹ aplo⁊· Itē aia s̄m naturā est sblimior ⁊ purior celo utpote d̄o silior vn̄ in li· d̄ caus̄ d̄r esse in orizonte eternitatis id ē media īt' corpalia seu tpalia ⁊ eterna· que sūt āgeli ⁊ deus· Idcirco debet esse exaltata a terrenis Et si terrenis ihe ret: tūc celū terrā tāgit ɔt' naturā Itē aia s̄m bern̄· celū ē i q̄ de⁹ habitat· terra vero scabellū dei s̄m illd̄ xpb̄e Celū m̄ sedes est· terra aūt scabellū pedū meo⁊· ysa· lxvj· Absurdū ē celū· id est aiam terrenis repleri
f ¶ Terciō facit ad detestacōez auaricie ve multiplex p scipturā cōminatū· vn̄ ysa· v· Ve qui diūgitis domūm ad domū et agrū agro copulatis vsq; ad t̄minū loci· nūq̄d hitatis soli vos in medio terre Abacuk· ij· ve q̄ ɔgregat auariciā malā domui sue Amos· vj· ve q̄ opulenti estis i sion luc̄· vj· ve vob diuitib⁹· q̄ h̄ betis ɔsolacōnem vrām· iac̄· v· agite nunc diuites· plōate vlulātes i miserijs vris q̄ aduenier̄t vobis· diuicie vrē putrefacte sūt ⁊ vestimta vrā a tineis cōesta sūt argētū vr̄m ⁊ aurū erugiabit· ⁊ erugo eo⁊ itestimoniū vob̄ eit et mādUcabit carnes vrās sic ignis In ep̄la iude· ij· d̄r· ve hijs q̄ i via cham abierūt q̄ auariciā secuti sūt et errore balaam mercede effusi sūt et ɔtradictōne thore pierūt apoc̄· viij· ve ve· ve· hitātib⁹ i t'ra· hitātes aūt i terra ad modum talpa⁊ sūt auai nec mirū cum apostolus dicat· ep̄he· quinto Auaricia est ydolorum seruitus·
g ¶ Quarto detestabilis est· q; tria que debem⁹ dare deo fidē· spem· ⁊ caitatem: dat diuicijs Fidem dat· quia plus credit de diuicijs q̄m de deo· eo q̄ putat sibi diuicias debē pcurare necc̄aria· quasi de⁹ curam nō habeat de seruis suis· contra illud Math̄· sexto Cōsiderate lilia agri· volucres celi statura agri· ⁊ similia Spem dat

qȝ putat ꝯsolacões veras diui
cias cõferre et v̄tutũ diuicias
tristicias facere contra illud
xp̄i Johis. xvj. In me pacem
habeatis in mundo p̄ssurã ha
bebitis. Et math. xix. Omnis
q̄ reliq̄rit domũ vł fratres. ã
sorores. aut patrẽ aut matrẽ
aut vxorẽ ã filios. aut agros
ꝓpter nomẽ meũ. cẽtuplum ac
cipiet et vitã eternam possidebit. Caritatem diuicijs tradit
quia vbi est thesaur9 tuus ibi
h ẽ et cor tuũ Math. vj. Quinto facit ad detestacoẽm auaricie ꝙ īter īfirmitates sp̄uales
ipsa vna ẽ de peioibȝ. Vñ Ecc.
v. ẽ īfirmitas pessima q̄ȝ vidi
sб sole: diuicie cõsuate ī malũ
dñi sui peũt ei ī afflictõe pessima meito dicit pessima qȝ īfir
mitas mala ẽ debilitas corpis
sed hec ī bonũ cedit aīe Est īfir
mitas peior pccm veniale et
quedã mõtalia. qȝ aīam vulnerãt ꝓpł que vulneã xp̄m medicum venire oportuit. Sȝ auaricia est īfirmitatũ pessima q̄
ad plũa. sicut et īfirmitas magna. cõpis. Primo qȝ diuturna. eo ꝙ materia vix pfecte
euacuat̄ ut ptȝ ī diuite iuuene
q̄ noluit relinq̄re oĩa. Secũdo
qȝ continua. Ecc̄. iiij. vn9 est
et secundũ non habet. nõ filiũ
nõ fratrẽ. et tñ laborãe non cessat Tercõ qȝ acerbe affligit in
retinẽdo grauius in acq̄rendo
grauissime vero in amittẽdo. j.
thi. vj. Radix oĩm maloꝝ ẽ cupiditas Et statim seq̄tur. quã
quidã appetẽtes errauerũt a fide. et inserũt se multis doloib9
Quarto qȝ pestis est vniũsał
naȝ iuuenes et senes diuites et
paupes infirmos et sanos stultos et sapiẽtes clericos inficit
et seculares. nõ sic aũt est de luxuria vñ iere. vj. A minore vs
qȝ ad maiorẽ oẽs studẽt auaricie. et a ꝓpheta vsq̄ ad sacerdotem. cũcti faciunt dolum. seneca. Quid stulcius q̄m deficiẽte via viaticũ augere Quinto
quia celestis medic9 hanc īfirmitatem ad mõtem quasi iudicauit. math. xix. dicens Amẽ
dico vobis qȝ diues difficile intrat in regnum celorum Sexto qȝ hec auaricia expṫissimo et
potẽtissimo medico a cura abstulit vnũ īfirmũ. iudã videlicȝ
Septimo qȝ celestẽ medicũ irrisit. et ad vltimum interfecit.
vnd̄ luc. xv. Audiebãt verba
hec pharisei qui auaī erãt et irridebãt eũ. Octauo qȝ hec īfirmitas nimis vaiã est. ut pitissimi aīaꝝ medici vix eã ꝯgnoscant ut patet in vsurarijs ꝯtractibȝ. symõijs. et mercacoib9
Tot enim inuẽcões et modos
inuenit humana malicia ī acq̄rẽdo tp̄alia et̄. Vnde geñ. xx.

Abimelech dedit Abrahe mille argenteos in velamē oculoꝝ Nono quia xps contra hanc īfirmitatē idixit ꝙ nullꝰ eiꝰ discipulus esse possit nisi renūciet omnibus q̄ possidet. luc. xiiij. ¶ Quo ad terciū principale Cur diuicie nō saciēt appetitū ꝭm ꝙ dicitur Eccs. v. Auarꝰ nō implebitur pecunia Et ꝭm phm li. poli. Appetitus pecunie ē in infinitū. Dicendū ꝙ huiꝰ sūt q̄nq3 cause. Prima ē capacitas aīe infinita que aptitudinata ē ad solū deū recipiēdū si d3 saciari. vn̄ Augꝰ li. ꝯfes. Fecisti nos dn̄e ad te. et inquietū est cor nrm̄ donec requiescat i te et sap. xj. Cū orbis terraꝝ sit an̄ deū quasi gutta roris antelucani que descendit i terrā. Quō finitum posset saciare īfinitū Secunda causa ē īfineitas iordinati affectꝰ et fineitas reꝝ tpaliū q̄ ad nr̄a puersa desideria. Nullo ei fine mēsurat affectꝰ eiꝰ q̄ cupit oim glaꝝ et gr̄aꝝ h̄re ac supplecōem defectuū q̄d tn̄ cuilibet īpossibile ē ut p3 i xpo pfectissimo hoīe de q̄ d. Joh. vij. q̄d i dicebāt q̄ bonꝰ ē. alij dixerūt nequaq̄ ꝭ seducit turbas Cū aūt finitū nō possit replere l' pporcōnari īfinito: necē ē ut desideria tpaliū diminuārꝰ et tūc pauca sufficiūt ut patet i aīalibus brutis. et j. thi. vj. hn̄tes alimētū et q̄bꝰ tegamꝰ hijs contenti simus Ideo seneca. si vis te diuitē facere nō pecunie est adiciēdū ꝭ cupiditati sbtrahēdū. Tercia causa est q̄ noua tpalia acquisita semper vl' frequēt aliq̄d vacuū requirunt in quo recipiātur. vel ut custodiātur. vel pocius habēt defectꝰ annexus Exēpli gr̄a Si acquiris auꝝ indiges scrinio sera et camera Si faccā: indiges stabulo feno et famula si adicis tpalia. plura vis habē fercula. familiā. et ita de similibꝰ sil'e ē iudiciū: ideo Ecc. v. Ubi mlte sūt opes. et mlti sūt qui comedunt eas. Tales eni faciūt sicut multum sicientes. q̄ ad extiguēdū sitim aq̄3 salsam bibunt: nam i eo ꝙ aqua ē sitim habet extinguere. ꝭ q̄ salsa ē: sitim habet pūocāe. Sic tpalia aliquē defectū tollunt ꝭ ad alia plus affectum accendunt. Ideo Joh. iiij. Qui biberit ex aq̄ hac: siciet iteꝝ. Quarta causa est q̄ errāt i satisfaciendo potēcie q̄ sitit. et defectū p̄ncipalit̄ patitur puta itellectꝰ q̄ vult p̄mū veꝝ ꝭm Augꝰ im sup illo. j. metha Oīs hō natura scire ꝯsiderat Et p̄mum bonū. ꝭm illud primo ethicorum Oīa bonū appetūt Sed auari si sitim principalem vellēt extiguē. sciētiā et v̄tutes ꝯberēt

pmo acquirere et tūc cessaret sitis respcū alioꝝ ſm illd ioh. iiij. Qui biberit ex hac aqua quā ego dabo: nō siciet ietnū Quia vero auaı̄ nō sic faciūt ꝗ tpalia q̄ nec in itellectū nec in affectū pn̄t ponē ꝗ bene i cı stam vel stomachum ideo nū q̄ꝫ sacientur. sic nec ille corpa lem sitim sedaret qui potum in caltium dolum pedes aures vl̄ huiōi poneret. Quinta causa ē qꝛ aia est spūalis. ⁊ tēporali a sūt cōporalia. taliū aūt nulla ē proporcō Unde sic cista non pt̄ esse proporcōnata sapie sic k nec aia tpalibꝫ. Tercio pn̄cı palit̄ queitur. vnde pueniat tātus affcūs ad diuicias. cum tamen tot curis ⁊ malis acqui rant̄ ⁊ possideātur ⁊ amittan tur Rn̄. ꝙ ex tribꝫ. Primo qꝛ homies multū diligūt corpꝰ. honores. ꝑsidēcias ⁊ huiōi. et ſm hūanā estimacōem putat̄ ꝙ p pecuniaꝫ talia adipiscāt̄ Sꝫ videāt hn̄ exēplū luc. xij. diuitis q̄ multis diuicijs con gregatis ait aie sue iā gaude epulare ⁊ letare quia reposita habes multa bōa i annos plu rimos. sed ei dr̄. stulte hac no cte repetent aiam tuā a te et que cōgregasti cuiꝰ erūt Se cūdo qꝛ hoies nō cogitāt mala pueniēcia ex diuicijs pꝰ ta cta. Unde apl's. j. thi. vj. Ra dix omniū maloꝝ est cupidi tas idest auaricia. Et iteꝝ ibi dem. qui volunt diuites fieri in cidunt in temptacōnes ⁊ in la queos dyaboli et in dsideria in vtilia et nocua que mergunt hoies in interitum ⁊ in pdicō nem Exemplū de ꝯtractibꝫ. la toribꝰ et huiōi. Tercia causa est quia ut priꝰ tactū ē. nō cu piditati detrahere studēt hoies ꝗ pecunie adiciūt. Unde fere tā impossibile ē quē cū auaicie obiecto carere auaricia sic lu xurie obiecta hn̄do idest muli erū frequēciā et castū esse. Nō sic ignis nō extiguitur sed in tenditur si materia lignoꝛum aptoꝛum sibi mistretur. sic et auaricia. nō ergo mirū ꝙ do immus diuicias spinis cōpat. math. xiij. di. solicitudo seculi ⁊ fallacia diuiciarū suffocant vbū dei diuicie enim ſm augꝰ velut bitumē auium sunt. ⁊ si eas nō capiat: tn̄ multaꝝ cō tēplacōnū pennis priuat. Vn̄ Cesariꝰ diuites i suo statu cō pat aptissime naui in mari tē pestatibꝫ quassate. q̄ aut perit aut mergitur aut iactura one rū vacua ad litus venit. sic re uera diuitū status aut ad ifer nū trahit. ā i purgatoriū mer git ā plurimū gloie gradibꝫ p uat.

Capitulum Secundū

De obduracōne que est filia auaricie ⁊ d miseⁱcordia que opponitur obduracōi videbūtur pn̄cipaliter tria. Primo qd sit obduracō. quid mia. qd elemosina ⁊ q eius fruct9. Secundo qs possit elemosinā dare. qūo dz dari et qb9. Tercō que sūt elemosine spūales. quot ⁊ qūo corpalibus elemosinis sunt meliores.
a ¶ Quātū ad pmū notandū q obduracio est qdā a mie opib9 obstinacō. Est aūt mia fm aug9. ix. li. d ci. dei. aliene miserie in corde nr̄o cōpassio. cui cū possum9 sbueire cōpellimur. Sūt aūt duplices pximorū dfectus. quidā spūales. q b9 sbueniť p spūales elemosinaȝ de qb9 i tercō pn̄cipali diceť. Alij sūt corpales. qb9 subueitur p corpales elemosinas ut sūt. vij. opa mie cōpalia cōtēta math. xxv. ⁊ hoc versu visito. cibo. poto. redimo. tego. colligo. cōdo. Nō auaricia q est inordinat9 amor diuiciaꝝ facit cor duꝝ et nō pcipe miseroꝝ defcūs nec ɔpati. aut nō tātū q̄ntū deberet qs p tpalia offcū vl saltē affcū.
b ¶ Est autē elemosina fm tho. 2. 2 q. xxxij. ar. j. Op9 q° indigēti datʳ aliqd ex cōpassione ppť deum. et sūt elemosine effect9 fm tho. in. iiij. tres pn̄cipales et magni. Prim9 q satisfacit p peccatis q hic aut in purgatorio luere deberem9. vn̄ fm doctores dur. pe. pal. ⁊ etiā alios in iiij. di. xv. Elemosina inť tres ptes satisfactōis. q sūt ieiunium et orō Est ɔmittatiē magˢ satisfactoria. supposita pari grā et caritate. Racō qz i elemosina virtualiť ɔtinēť alie ptes. ut ieiuniū ⁊ oracō. triplici de causa. Primo qz cui datʳ elemosina ɔstituit eū debitorē ad ieiunāndū et orandū et ad faciēdū. alia bona que pt qui dedit loqndo de debito mōali nō ciuili. Secundo qz elemosina pter deum data est quasi quedā oblacio deo facta. Vnde in. iiij. ethicoꝝ dz q dona habent aliqd sile deo sacratis Oblacō autē facta deo vim oracōnis habet. frequēter enim plus impetrat donum q̄m supplicacō Tercio cum bona exteriora ad conseruacionem corporis ordinentur. subtractō eoꝝ per elemosinam continet virtute ieiunium. et plerumqȝ cōtingit q aliquis arcius viuit ex hoc q sua dedit. ergo elemosina complecius habet vim satisfactōnis q̄m oracō vel ieiuniū. Et idcirco elemosina indicitur etiaȝ p scripturam. vt vl'is medicia pcc̄i. luc. xj. date elemosinaȝ ⁊ oia mūda sūt vob. Et thob. iiij

Elemosina ab omni pcco liberat et a morte et nō paciet aiaz ire i tenebras. Secūd9 ef-
c fectus seu fruct9 elemosine ē q misericordes p opa misericordie freqnt a magnis pccis resurgūt. vn math. v. Beati misericordes. qm. et. Et mat. xxv. disceptacō fiet de misericordie opib9 q ibi enumerāt. et j. thi. iiij. pietas ad oia valet dic glo. ambro. Ois sūma discipline xpiane i mia et pietate est quā aliqs sequēs si carnis lubricū patit. sine dubio vapulabit s; nō pibit Quā auctoritatē tho. in. iiij. di. xlvj. exponēs dicit q sic itelligi potest. q i vita ista exntes. illi q ex fragilitate in carnalia peccata icidūt. mōtalia seu veniali a. p opa mie ad penitēciam disponūt. vn talis nō pibit. idē disponet p talia opa ad nō peūdē. ad idē est aug9. in epl'a. ad euodiū vbi rfert aug9. se a ginnadio medico audiuisse. Qui ginadi9 cū iunio esset elemosinas magnas daret. et cū de vita post morte; dubitaret dormiēte ginnadio: apparuit ei iuueis pulcherrimus. et se sequētē duxit ad ciuitatē in q sonos audiuit ad dextram supra modum suaues quos cū a iuuene audisset fōe gaudia btōr euigilauit ginadius Alia aūt nocte iuuenis iter dormienti apparēs querit. an se idest iuuenē ognoscat. Qui rūdit q sic Et iuuenis p que. Rūdit ginadi9. p visiōe; alteri9 noctis Et iuuenis nunqd vides me in somno Rū. ginnadi9 q sic Et iuuenis vbi est modo corp9 tuum rūdit ginnadi9 in cubiculo meo Et iuuenis. scis ne i eor corpuscolo ligatos oculos tuos habere et nichil eis mediātib9 videre Rūdit ginnadius. scio Et iuuenis. q g° sūt oculi q bus nunc me vides Et ille non inueniēs qd respōderet. obmutuit Et iuuenis ait. sicut oculi carnis tue. ia; me nō vidēt sed oculi tue mētis. sic post mōtē corpe iacente. aia viuit et ocul mētis videb. noli esse ammodo incredul9 Qua ex visione ois dubitacio a ginnadio recessit opibus mie dic. aug9. adiut9 vnde in iero. dicit non memini me legisse male mortuū q libenter exercuit opēa pietatis: h; eni multos intercessores. et impossibile est multor pces non exaudi Et leo papa Quicqd in opera pietatis expēdit nō minuitur sed augetur. nec vnqm aqud deū pire potuit quod fidelis benigtas erogauit dū qd cuicq; tribuit id sibi ad premiū recōdit Tercius effcūs b
elemosine est meritum premij

essencial᷑ ⁊ accidētal᷑. Et h̄ sm̄ φ magis datur de tpalib⁹ vl᷑ sm̄ φ ex maiori caritate dat᷑ vn̄ dic̄ tho·i·iiij·di·xv·tractā do q̄stionē An plus mereatur de p̄mio et fructu·q̄ dat mltū d̄ tpalib⁹ vl᷑ an ille q̄ dat modicū ex magna caitate. sic rn̄d₃ Elemosina efficaciā h₃ ex ip̄o faciēte· iq̄ntū ē q̄dda op⁹ meitoriū. et ex recipiēte iq̄ntū obligat᷑ ad orādū p illo q̄ elemosinam dedit· si ergo ɔsideretur elemosine efficacia ex pte recipiētis: sic maiō efficacia i maiori dato ɔsistit Inquātū p hoc plures ⁊ magis debitores efficiūtur Ex pte aūt dātis sic respcū p̄mij essencialis efficacia elemosine magis p̄esat᷑ ex affectu q̄m ex dato· s̄ respcū p̄mij accidētal᷑ ut puta r̄mssiōis pene vl᷑ alicui⁹ huiōi mag̃ficatur efficacia elemosine ex magnitudine dati·n̄ ex altera pte itēsio volūtatis mag̃tudini exterioris dati p̄pōder₃·p̄t tn̄ tā itēsa esse volūtas· φ etiā ōnē penā absorbet et reatū·sic
e dr̄ d̄ ɔtricōe ¶ Et sm̄ h̄ itelligitur illa glo·sup illd̄ p̄s· Qui seminat in lacrimis·mag̃ inq̄t volūtas multū dedit·multū seiauit In hac voluntate illa vidua q̄ minuta duo misit·nō parū seiauit·hec glo·⁊ tho· Et sup·ij· di·q̄rti dic̄· Act⁹ exterior nichil adiūgit ad p̄miū essenciale·tātū eni meretur q̄ h₃ perfectā volūtatē aliqd̄ bonū faciēdi·q̄ntū si faceret illd̄·iō vbi sit p̄ idem tho·dic̄ i.iiij·Null⁹ ab eleōsina excusat᷑·q2 si pecunia deest obseq̄ū p̄t facē. vl᷑ opus misericordie sp̄uale. ⁊ si hoc deesset: volūtas ɔpleta sufficer₃ hec tho· Ex p̄dictis pt₃ φ elemosina h₃ tres effcūs de q̄b⁹ ecci·xix·p de pecuniā ppt̄ fre₃ pone thesauros i p̄ceptis altissimi et pderit tibi magis q̄m aurū q̄ᵈ ad p̄miū effectū Quo ad sm̄ sequit᷑ ibidē Conclude elemosinā in sinu paupis·⁊ ip̄a pte orabit Quo ad terciū dicit᷑ ibidē ⁊ curabit te ab omni malo Verum q2 hos effect⁹ elemosine potissime diuites negligūt sepe. ¶ Notādū sm̄ armi f
canū sermone d̄ ep̄bia φ tria sunt genera hominum habencium diuicias p̄mi qui in vita sua nichil post mortē in elemosinā dādum ordināt·⁊ in vita modicā elemosinā aut nullam donāt. preuenti morte. Aut alias prepediti citra mortale peccatū Alij sūt qui in vita nō dant sed in vita ordinant ut elemosine post eorum mortem dentur Tercij sunt qui in vita dant elemosinas· p̄mi sunt desides·secundi simplices· tercij prudētes· De p̄mis et tercijs

sciēdū q̄ vtili⁹ est homi ut det q̄s denariū vnū i vita sua q̄z ut toci⁹ mūdi diuicie alteri⁹ or- dinacōne solū post eius mortē dent̄ ꝑ eo i elemosinā. q̄a pro vno denario dato ex carita- te i vita. dās meret̄ vitā eter nā vl' speale g̅dū essencial' ꝑpe tui gaudij teste math. x. vbi dic xp̄s. Quicūq̄ dederit potū vni ex mimis istis calicē aq̄ fri gide tm̄ i noie discipli: amē di co vob̄ nō ꝑdet mercedē suā q̄n to g° magis meret̄ q̄ ap̄li⁹ dat i noie discipuli. idest ex carita te q̄ q̄sq̄ xp̄i discipul⁹ efficit̄. ꝑ nullū aūt bonū datū ꝑ eo p⁹ mōtē. alteri⁹ dono. etiā si mun d⁹ daret̄ corpore⁹ p̄t defūcto mereri g̅dus ꝑpetuus gaudij in vita eterna s̄ tm̄ diminucio purgatorij aut ei⁹ total' pene ablacō Quia s̄m om̄es docto res theologie nullus p̄t alteri mereri excepto xp̄o augmētū g̅cie. et ꝑ ons glorie. s̄ q̄libet solū sibi. licz aliq̄s alteri mere ri possit dimmucōnem pene. de stulticia ergo primorū et secū doꝝ licz minor sit dicit salomō eccl. iiij. Consideraui et reperi aliā vanitatē sub sole. vnus est et scd̄um nō habz. nō filiū. non fratrem. et tn̄ laborare nō ces- sat. nec saciantur oculi eius di uicijs nec recogitat dicēs Cui laboro. et defraudo aiam meaz bōis De scd̄is etiā p̄tz quo ani mā suaz defraudant: cōparando actum donacōis denarij i vita et ordinacōnis rerū post mortē Nam virtus ut dicit ph̄us. ij. ethicorum est ēca difficile. Et r̄gnū celoꝝ vim patit̄ math. xj. et math. vij. Intrate ꝑ an- gustam portam q̄r lata porta et spacōsa est via que ducit ad ꝑdicōnē. et multi sūt qui intrāt eam Quā angusta porta et ar ta est via que ducit ad vitā et pauci sunt q̄ ieniūt eā. Ex g quo patz q̄ etiā meritū exigit actū difficilē saltē ex ꝑte ope ris. sed inordinacōe tue pecu- nie dande post mōtem nichil ē difficile tibi Quid eni pateris cum post mortem primo distri buitur ꝑ te. quo necāario velis nolis carebis. dacō autē volū taria vni⁹ denarij in vita sal- tem aliquam molestiam tibi ifert. q̄a amatū tradis. multū g° aiam defraudat bonis q̄ i vi ta dare potēs ōdinat p̄mo p⁹ mortem dandum Est tn̄ alte- rū meritoriū. s̄ tn̄ longe min⁹ p̄mo. Raro eni heredes ꝑpter auaiciā exequūt̄ fidelit̄ ordia cōez

Capitulu̅. Terciu̅

Videndū est nūc quādo teneam̄ dare elemosi nā vl' nō. Vbi sciēdum

q̄ dare elemosinā ſm tho. 2. 2. q. xxxij. Aliqñ ē pceptū aliqñ ɔſiliū. aliqñ ꝓhibitū. de quibꝰ
a tribꝰ videndū erit ¶ Preceptū eſt Primo qñ ꝓximꝰ eſt cōſtitutꝰ i vrgēte necitate et picu lo vite aut grauis īfirmitatis ⁊ iſte qui videt. nō habet tunc illā necitatē. ſ; ſupfluū q̄ ad illā necitatē īdigēti tūc dare ⁊ ſm poſſibilitatē ſbueire iſti in ſua necitate i victu et veſtitu cadit ſb pcepto ut cū quis occurrit i tali āticulo ɔſtitutꝰ q̄ ꝯca eū apparent ꝓbabilia ſigͣ extreme necitatis futūe niſi ei ſbueiatͬ. ſi tūc nullꝰ appar; in ꝓmpto q̄ poſſit aut velit ei ſb uenire: tu teneris quātū tibi ē poſſibile de tuo dādo aut aliū de ordinando. qđ ſi negligis: peccas mōtalitͬ cōtͣ pceptū de dilectōe ꝓximi. vñ amb. paſce fame morientē: ſi nō paviſti occidiſti. ita etiā de q̄lib; alia necitate intelligēdū eſt. Ideo Baſi. eſt panis faēlici quē tu tenes. tunica nudi quā ɔſuas Indigētes aurū vl argētū qđ poſſides quo ꝯca tot iniuriaris quot exhibere valeres. Et addit tho. di. xv. obligat precep tū qñ apparēt ſigna ꝓbabilia extreme necitatis futūe niſi ei ſbueniatͬ. ut cū quis videt aliquos impotētes vl pigros ad ſbueniēdū ⁊ paupem īdigētē

cibo ⁊ potu ⁊ aliis vite neceſſarijs. nec ſibi ſatiſfacē poſſe. nō eni eſt expectāda vltia neceſſitas. q: forte nō poſſet iuuari natura iā fame vl ſiti cōſūpta dicit enim criſ. ſuper ioh̄. non opt; paupem vlulātē decepto rē vocare Racō aūt dictoꝝ ē q: caitas plꝰ diligit vitā ꝓximi q̄m oīa bona tpalia. etiā decēcia ſtatū. vñ btūs martinꝰ cū indecēcia veſtitus ſui veſtiuit pauperem. ⁊ hoc eſt preceptum ioh̄. baptiſte luc. iij. Qui hab; duas tunicas. quod ē de necitate: det vnā nō hñti: qđ ē natūe q: extra padiſū nō pt viuere nudus. Videmus etiā bruta naturaliter ſubuenire paciētibꝰ neceſſitatē. vñ gallia nutrit alieños pullos. et catti qui dā alieños fetꝰ. ſic etiam beatꝰ dominicꝰ neceſſaia quo ad ſtatum ſuum. ⁊ ſupflua quo ad pſonaꝫ. libros et omnem ſuppellectilē vendidit ꝓpter famem pauperū palencie. Qđ quia et epulo nō fecit đ quo luc. xvj. Idcirco ſepultꝰ eſt in inferno
¶ Secundo elemoſinam dāe eſt pceptum qñ quis habet ſu b pflua. duplicia eni ſūt tpalia quedā ſūt neceſſaria homi. alia ſupflua. neceſſaria. ſūt adhuc duplicia. quedam ſimpliciter ſine quibꝰ homo eſſe nō poteſt aut viuere. Alia ſūt neceſſaia

nō simpliciter sed sine quibus
cōueniēter vita trāsigi non pt
sm statū et cōdicionem psone
ppie. et aliarum personarum qua=
rū cura ei icūbit. Et tūc q̄ vltra
hec necaria sūt dicūt supflua
vn̄ qn̄ quis talia habet supflu
a ista scdm armicanū sub p̄
cepto tenet distribuere in ele
mosinā paupm. aut i alios pi=
os vsus qd si qs n̄ fac: trāsgre
ditur mandatum dei et peccat
mortalit. Qd ptz qz luc. xi. di
cit xp̄s. qd sup ē date i elemosi
nā et ecce oia mūda sunt vobis
Et loquitur p̄ceptiue Ideo cri
stus ad ignem eternū odinat
eos qui esuriētes nō pauerūt
et ita de aliis Math. xxv. qd
nō diceretur nisi elemosinā da
re caderet sub precepto. et nō
de necario nisi i casu necitatis
igitur de superfluo. Idem vult
btūs Johes i. iii. ca. p̄me vbi
nō solū affirmat: sz etiaz pbat
q q̄m reseruacōe diuiciarum
superfluarum claudunt visce=
ra pietatis necessitatem paci=
entibus peccāt mōtalit. qz di
cit q caritas dei nō manz i eis
eo q nō diligūt pximū opere
et veritate sz tm̄ verbo et ligua
Item pbat tho. 2. 2. q. lxvi. idē
sic ea que sūt Juris humāi nō
possunt derogare iuri naturali
vel diuino sed sm naturalez or
dinem ex diuina prouidencia

institutū. res in feriores sūt or
dinate ad hoc ut ex eis subue=
niat hoim necessitati. Et ido p
rerum diuisiōem et appropacōnē
de iure humano pcedētem nō
impeditur quī hois necessita=
ti sit subueniēdū ex huiōi re=
bus. Et ideo res q̄s aliqui sup
habūdāter hn̄t ex naturali iu
re debētur paupm sustētacōni
Item de istis qui supflua di
uiciarum ogregāt dicit aug. li.
de decē cordis Seruat tibi pr
tuus. fuas tu filiis tuis. Ser
uāt filii tui filiis suis. et nullus
est fuaturus p̄ceptū dei. Qua
re illi nō seruas omia. qui te et
alios fecit ex nichilo. neqz eni
melius omittis pimoniū tuum
filiis tuis q̄m creatori tuo. hec
ille verū qz p̄res dicūt se excu
sando tpalia se rtinere amore
filiorum. qbus puidere volūt. vbi
tn̄ auaricia sepe est i causa. Id
circo sbdit augus. Amittat a
mator siue fuator diuiciarum fi
lium suum. tūc vtiqz si pter fi
lium fuabat mittet post illū p
tē suā q̄re illā tenet in seculo et
reliqt filiū ab aīo. redde illi qd
suum ē redde illi qd seruabas si
pt ipsū sic agebas mortuus
recessit ad deū. ps illius debet
paupibus Illi eni detur ad quē
prexit q et dixit qd vni ex mi
nimis meis fecestis michi feci
stis. videte fr̄es qz mendaciū

est q̄d dices dicūt· sc3 filijs me is suo Quia auari sunt dices: ideo diuicijs excecati sic menciūtur hec de aug· Ide pt3 de patre · qui si i diuicijs filiū aut filiam h̄ret. qui reformate religiōis locū intrare vellet. p̄r ei mi̅n9 q̄m alteri in seculo manēti daret de pecunijs Nec d residuo elemosinam faceret· ex q° pt3 p̄ris auaricia· vn̄ cōcludit Armicanus vbi sup̄ Basilius Crisf· Jero· aug9· amb· gre· et Bern̄· pre ceteris q̄ntū ego intelligo ex eoꝝ sciptura. sentēcialit̄ tali argumēto vtūt̄· Quicq̄d ē tibi supfluū i bonis paupm oputat̄ Cū igit̄ supfluū illud eis s̄btrahis tūc subtrahis q̄d eis d̄bet̄ et p ōns nō eis irrogas solum iniuriam · s̄ etiam cōmittis rapinā Et si ex illa causa moiūtur paupes sic s̄btrahēdo q̄d eis d̄bet̄: eos oc

d cidis· ¶ Sed queritur· Quid sit supfluū. R̄n̄ scd̄um eūdē armicanū ibidē ⁊ px. de pa· i. iiij· di· xv. ⁊ alios q̄ etiā micuus loquūtur d ꝓposito Supflua bona sūt que nec necessaria sūt psone. nec statui: nec psone acōmoda ad hoc ut psone stat9 ⁊ honestas seruetur Ex q° pt3 ꝙ in homine sūt quatuor ōsiderāda a quoꝝ q̄dlibet aliq̄d requirit de diuicijs· p que p̄t q̄s rimari an ⁊ q̄ habeat supflua·

Primū ē persona ꝓpa quātum ad ei9 tpalē vitā· cōplexionē3 sensus ⁊ oīa naturalia ut hō ōs uet̄ i ouenieti hitudine ⁊ i valitudine corpali · q̄ sufficit ei ad exerciciū opm spūaliū anie· et etiā exercicio corpaliū opm q̄ sibi ex officiō· statu aut societa et eoꝝ cū q̄b9 viuit necārio incūbūt faciēda· necāria sunt ei aliq̄ tpalia ut cib9 pot9 vestis hospiciū et̄ huiōi· sine quibus hec fieri nō possent· Et iste diuicie ad hoc reqsite dicūtur necessaria psone · Et ad sic cōsuādū psonā i bona disposicōe naturaliū ⁊ couenienti valitudie vn9 pl9 idiget q̄3 alter Aqua em̄ rustico sufficit· q̄ sola potata ifirmaret diuitē aut debile3 in oplexiōe· simplicia et modica vestimēta sufficerēt forti q̄ non sufficerent debili· et sic de alijs· Et q̄d secūdo ē necārium p̄uo esset supfluū. et sūt p̄fata n̄ solū itelligēda d necārijs vni psone soli s̄ d necārijs psone p̄ncipali ⁊ oib9 quoꝝ cura sibi necārio icūbit ut vxoris ⁊ filioꝝ ⁊ similiū Et notāt̄ dicitur necārio incumbit· q2 nō sic de psonis spōte assumptis ad ꝓpā vl̄ ad aliam supfluitatē Ex quo patet iteꝝ ꝙ vn9 pluribꝫ idig3 quo ad hoc q̄m alter quia habens infirmam vxorē plus indiget q̄m habēs sanā

e ¶ Secūdū in homine ɔsideran dū: est honestas persone q̄ est excellēcia p̄sone in aliquibꝫ bo nis· q̄ ei īsunt racōe quoꝝ red dit᷑ p̄sona honore dig̃ q̄ı ther· 2·2·q·Cxlv· dicit honestū ē ali quid ex hoc ꝙ est honore dig num. Vnde ſm ysid. hoēstas di citur quasi honris status· Sed quia hoēstas hoīs maxime cōsi deratur ſm virtutē et opera vir tuosa Ideo inter oīa hoīs bona virtutes reddūt eū magis ho nore dignum. Vn̄ phs primo ethico· dicit ꝙ honō est premi um v̄tutis Et in· iiij· In verita te soli boni sūt honādi Ideo eti= am hoēstas p̄sone maxime est virtus persone ⁊ opa ei9 hoa· vn̄ si nobilitas generis ⁊ aliq̄ exteriora faciūt hoiem excellē tem aut hore dignum· hoc ē so lum in opinione hoim erranciū aut inq̄ntū iuuāt hoiem ad vir tutū opa. Et dicitur notanter ꝙ vera hoēstas persone ɔsistit in hijs que faciūt vere hore di gnum· ut sūt virtutes. scie. et opa virtutū· Quia hoēstatem p̄sone nō faciūt multe diuicie grādes familie· vestes p̄cose· apparat9 mēse· dom9· gloiose et silia exteriora· ꝫ magis iho nestū faciūt· et signa sūt sup bie et auaricie insaciabilis. sic̄ etiam indicia virtutum easdē ostendūt

f ¶ Tercium in homiē ɔsiderādū est stat9 eius seu of ficiū vl' artificiū vel alia habi tudo ip̄i9 in ɔmunitate· qd to tū ɔphēdit᷑ sub statu. Ad sta tum autē sepe multa requirūt᷑ que officia talium exigūt· vn̄ magister ciuium plus indiget quam ceteris paribus simplex ciuis· plus dux q̄m comes. pl9 ep̄us q̄ꝫ pleban9· ⁊ sic de alijs Item mechanic9 vn9 indiget de istrumētis sue artis. de ma= teria quā faciat· et de talibus Unde ad hoc ꝙ ho exequatur cōueniēt᷑ ptinēcia ad statū su um. nccāria sūt sibi p̄fata vl᷑ duo p̄ma ⁊ illa dicūtur necessa ria statui

g ¶ Quartū in homie ɔsiderādum est honestas stat9 Et sicut honestas p̄sone per ea q̄ dicta sūt scđo mēbro nō est grandis familia et huiōi Sic nec honestas stat9 ē huiōi. sed est virtutes tali statui debite et factio opm tali statui debi toꝝ. et p̄ncipalit᷑ opa exterio ra racōni recte ɔmēsurata· que hoi racōne status sui vel officij faciēda incūbūt ad r̄gimē ali oꝝ ⁊ p̄fectū tp̄aliū· ⁊ sp̄uali um Et ad ɔseruādū talem sta tus honestatē sepe vltra p̄dc̄a tria que sūt necessaria: requiri tur aliqual' familia. alique ve stes· ⁊ aliqua huiōi. et diuicie ad hoc requisite dicuntur hone stati stat9 nccāie· ⁊ accomode

Et illa necessaria sūt differēcia ꝯm drām statuū. Stat⁹ enim honestior plura in talib⁹ requirit. Et nota ꝙ q̄nto virtutes ad statū ptinētes sunt excellēcōres. ⁊ opa ad q̄ homo tenet̄ racōe status sunt ꝯstanciora tanto stat⁹ videtur honestior Et ita stat⁹ epi cui pn̄cipalit̄ incumbit regimen oim in dyocesi honestior ē q̄m status plebani. qui solū subministracōez quorūdā habet. ideo etiā licite epus recipit vltra necessitatē ꝑsone ⁊ stat⁹ aliquā familiam ⁊ vestes ⁊ plures q̄m stat⁹ plebāi Et sic de plebano respcū altaiste Et ducis respcū militis Et militis r̄spcū rustici Et sic q̄ epo q̄ntū ē ex pte istius ꝯdicōis ꝯm rectam racōem sunt necāria in diuiciis. essent simplici plebāo supflua ⁊ ecōuso. Debet tn̄ illd̄ qd̄ ipeditur pro honestate status ⁊ ꝑsone esse moderatū q2 ꝯm aug. li. p̄mo de ci. dei. De racōe hōestatis est vsus rerum modest⁹ et recte racōis moderamie mēsurat⁹. quia aug⁹. ibidem exponit hōeste vti rebus ꝓ vti modeste sobrie tpāt̄ et pie Eciā hōestas vtriusq3 vic3 status et ꝑsone paucis ꝯtētat̄. Curiositati vero pompe. et varietati vtriusq3 stat⁹ totū mi⁹ ē ista oia deuorāt. ⁊ paupib⁹ nichil relinquūt. ⁊ faciūt ꝙ multi diuersis modis illicitis laborāt quo cōgregēt diuicias quib⁹ supbias et voluptates suas nutriant ⁊ dilatēt Istis igitur quatuor pensatis ea tpalia q̄ resultāt ex istis quadruplicib⁹ necessariis. dicūtur necāria homi ad trāsigēdū ꝯueniēt̄ vitā suam ꝯm exigēciā status sui. et ꝯdicōem ꝑsone ꝓpe. ⁊ aliorum quorū cura sibi necessario incūbit Et d̄ istis necessariis loq̄t̄ aplus. j. thi. vj. di. Habentes alimēta ⁊ quib⁹ tegamur hiis cōtēti simus Et salomō prou. xxx. di. Dn̄e diuicias et mēdicitatē ne dederis michi. ꝫ tm̄ victui meo tribue necessaria ꝓ quib⁹ ꝯm aug. ad pbā. oram⁹ panem nostrum quotidianum da nobis hodie. ¶ Et homo qc- quid super illa quatuor habet superfluum reputet ⁊ in pios vsus distribuat. quia preceptū est Et dic̄ pe. de pa. di. xv. in. iiij. ꝙ habens talia superflua nō solum tenetur subueni re paupei extremam paupta tem paciēti. sed etia3 paciēti necitatē i vite hōestate. Racō ē q2 quilibet d̄b3 velle ex caritate pximo qd̄ sibi. Vn̄ cōtra caritatē faceret si seipm dehōestaret. eoq3 crudel̄ ē qui famā negligit iō etiā ꝯ̄ caritatē pximi facit si eius honestati de

sic supfluo non subuenit Ido beat⁹ nicola⁹ vicino qui se dehonestare voluit pstituēdo filias: subuenit Exemplū de latrone qui liberauit vxorē vni⁹ detenti de carcere etc. q̄3uis videretur maior necītas vitādi pcm. Et in neemia et esdra q̄i de mortali rephēdūtur israhelite ꝰ h ꝙ fratres possidebāt in suos et ancillas dātes eis victū ꝛ vestitū q2 n̄ tenebāt eos ſm decēciā stat⁹ sui cum essent liberi et nō sui. ꝛ ꝰ sup fluo quo eos tenebāt seruos poterāt eos tenere ut liberos. vel mutuādo ut thobias fecit gabelo de sua habūdācia dādo pximo. vel ad decēt filias suas maitādas sic fecit btūs Nicola⁹ ſm pe. pal. ¶ Verū cū mediū tpancie non osistat in indiuisibili. ſ; in latitudine quadā: nō oport3 ꝙ pūctuali̇ pdicta necāria sciant. S3 exēpli grā. si cētū floreni sūt necāri ꝫ pcise ad quatuor pfata: tn̄ qui sine dolo ꝛ ſm racō3 rectam ꝛ investigacōe3 diligentē centū et duos florenos putar3 necessarios: n̄ magna vis esset q2 pūctuale mediū non ē necessariū scire. Ex quo pat3 q̄3 multi sint iiusti possessores tpaliū fures aut raptores q̄ supflua hn̄t. ꝰ quorum numero fuit epulo diues q̄ n̄ legit illicita acqsisse. attamē in inferno sepultus fuit. quia supflua nō dedit. pdictis satis ocōdat tho. 2. 2. q. xxxii. ar v. et addit ꝙ nō oport3 ꝙ diues vel alr̄ osider3 ad om̄s casus qui pn̄t otingere i futurꝫ hoc eni esset de crastino cogitare. qd dn̄s phib3 math. vi sed deb3 iudicai supfluū et necessariū ſm ea que pbabiliter et ut plurimū occurrūt. sed diceret aliquis diues. Cuilib3 licet re sua vti ꝛ ea3 rē retinere sed recipiēdo rem suā aliquis eliemosinam non dabit. ergo non est pceptū dare elemosinā. R. n̄. tho. vbi sup. bōa tpalia q̄ homini diuinit⁹ cōferūt eius quidē sunt q̄ntū ad pprietatē. sed q̄ntum ad vsum non solum debēt esse eius. sed ecia3 alio ꝝ qui ex eis sustētari pn̄t ex eo qd qd ei supfluit. Unde basilius si fateris ea diuinit⁹ tibi puenisse sc3 bona tpalia an iniustus est deus inequaliter nobis distribuens Cur tu habūdas. ille vero mendicat n̄ ut tu bone dispēsacōis merita oseq̄ris Ille vero paciencie meritis decoret. est panis famelici quē tu tenes. nudi tunica quā i ocla ui cōsuas. discalciati calcius q̄ penes te marcescit. Indigētis argētū quod possides inhumatū. quo circa

tot miuriais quot dare vales
hec ē xp̄i mēs luc·xvj·dicētis
facite vob amicos de mamo=
na iniq̄tatis·ut cū defeceritis
recipiāt vos i eterna taberna
cula·vn̄ aug·oia bōa sua de=
dit de⁹ duob hōib⁹·diuitib⁹
terrena paupib celestia s̄ de
us volēs vtrūq saluare·ↄsti=
tuit ut hic diuites i sua here=
ditate r̄cipiāt paupes·ꝛ pau
peres eos in sua hereditate
collocēt ut vterq p aliū collo
k cet. ¶ Est aūt elemosinaz dare
aliq̄n f̄m tho·ibidē pc̄m et p
hibitū vicz d̄ necc̄aio certo da
re·vbi notat q neccārium d̄r
aliq̄d dupliciē·vno° sine quo
aliquid esse nō p̄t·d̄ tali neccā
rio oino elemosinā dare n̄ de=
bet q̄s·puta si aliquis i necci=
tatis articulo ↄstitutus heret
solū vnd sustētari possent filij
sui et alij ad eū ptinētes d̄ h
eni elemosinā dare esset sibi ꝛ
suis vitā s̄btrahere sed hec di
co n̄ forte tal' casus immeret
ut s̄btrahēdo sibi daret alicui
magne psone p q̄m eccīa vel
respu·sustētaretē·q̄ p tal'p=
sone liberacōne seipm et suos
laudabiliē morti exponerz cū
bonū ↄūe sit ꝓpo p̄ferēdū·vn̄
iij·re·xvij·vidua victui suo ꝛ
filij ꝓposuit victū helie dicen
tis·fac m̄ s̄bcinericiū panē·ti
bi autē et filio facies postea·

laudabiliē eni p̄ferre poterāt
vitā helie·q̄ curr⁹ fuit isr̄ahel
et auiga ei⁹·ꝛ morti se expo=
nē·et sic patz q eciā duo ca=
sus sūt i q̄bꝫ elemosina ē i ꝓhi
bicōe·Prim⁹ rōe dātis·q̄ eq̄li
ter idigz·vl' pl⁹ i ꝑpa psona·
racō ē q̄r caitas ordiata icipit
a seipa vn̄ ecc·xxx·miserē aie
tue placēs deo. Secūd⁹ casus
q̄n̄ idigz p suis vn̄·j·thi·v·si
q̄s suoꝝ ꝛ maxie domesticoꝝ
curā n̄ habz·fidē negauit·ꝛ ē
īfideli deteriō vn̄ aug·si quis
vult filios exheredītare ꝛ ec
clesiā istituē aliū q̄rat q̄z aug
p ↄsilio·et itelligiē casus n̄ a
lia rō vtilitatis publice ↄtrariū
suaderz ut sup̄ dc̄m ē·¶ Q̄n vo l
elemosinā dare sit ↄsiliū et q̄n
q̄s p̄t de neccārio elemosinā da
re illd̄ docz vbi tho·d·q scd̄o°
aliq̄d d̄r neccāriū sine q° n̄ p̄t ↄ
uenienē trāsigi f̄m ↄdicōꝫ vel
statū psone ꝑpe ꝛ aliaꝝ pso=
naꝝ q̄rū cura ei incūbit·huiōi
neccārij termin⁹ n̄ ē i idiuisibi
li ↄstitut⁹ s̄ multis additis n̄
p̄t diiudicaī esse vlē tale neccā
riū ꝛ multis s̄btractis·adhuc
r̄manz vn̄ possit ↄueniēt vitaz
trāsigē·f̄m statū ꝑpū·d̄ huiōi
g° elemosinā dare ē bonū ꝛ nō
cadit s̄b pcepto s̄ sub ↄsilio·i
ordiatū aūt esset·si aliquis tā
tū sibi d̄ bois ꝑprijs s̄btraherz
ut alijs largireē·q d̄ residuo

nō posset vitā trāsigere ouenienter ꝺm ꝓpriū statū et negocia occurrēcia· null⁹ eni incon ueniēt viuere debꝫ· ꝭ ab hoc tria sūt excipiēda. quoꝝ Primū ē· qn̄ aliqs statū mutat· puta ꝑ rligiōis īgressum· tūc eni oīa sua lágiēs ꝓpter xp̄m op⁹ pfectōnis facit se ī alio statu ponēdo Scd̄o qn̄ ea q̄ sibi subtrahit ꝛ si sint necessaīa ad ouenīēciā vite tn̄ faciliter resartiri pn̄t vt n̄ seq̄tur maximū incōueniēs. Tercō qn̄ occurreret extrema necitas alicui⁹ p̄uate psone vł eciā aliq̄ mag̃ necessitas reipublice In hijs eni casibus laudabiliter aliqs p̄termitteret id qꝺ ad dececiam sui stat⁹ ptinere videretur ut necitati maiori sb̄

m ueniret hec tho ¶ Scd̄o pncipalit̄ sciēdū Quis dare possit elemosinā. Rn̄· ꝺm omnes q̄ isti q̄ hn̄t dn̄ium liberꝝ tpaliū vł ammistracōꝫ taliū ꝛ ptātē erogandi· ut religiosi q̄ hn̄t dispēsacōꝫ a p̄lato sibi omissam dare pn̄t elemosinā ꝺm omissum vł p̄sūptū Si vero nō hn̄t dispēsacōꝫ sibi omissam n̄ pn̄t dare corpalē elemosinaꝫ sine licencia p̄lati expssa vł p̄sūpta nisi in necessitatis casu extreme. Racō dicti ē· qꝛ nichil hn̄t ꝓpriū· famuli eciā dominoꝝ n̄ pn̄t dare elemosinā de rebus dn̄oꝝ nisi panē et supflua coquine et huiōi q̄ non inferunt sensibile nocumentū de quibus eis ostat aut verisimiliter presumitur q̄ non displiceat dominis suis. si enim alias darent· tūc otrectarent rem alienam inuito dn̄o et sic furtū omitterent· Filius familias· qꝛ ea q̄ habꝫ sūt pris: nō p̄t dare elemosinā nisi forte aliquā modicā ꝺ q̄ p̄t presumere q̄ patri placeat· nisi forte alicui⁹ rei esset sibi omissa dispēsacō a patre· vxor eciā nō p̄t de omnibus sibi et marito omunibus· sed ꝺm tho· ray· et pe palu· p̄t facere elemosinaꝫ et alienacōem sine licencia viri in multis casib⁹ ¶ Primo n

si vxor habꝫ res p afernales id est ꝓprias res preter dotē vbi huiusmodi de cōsuetudīe locū habet. Scd̄o si sit lucratiua ita q̄ exhibita debita gubernacōne dom⁹ opibus suis lucratur· p̄t de illis elemosinā dare· nec illud intelligit̄ deducendo expensas victus sui Quia vir tenetur ad omnia huiōi onera ꝓpt̄ dotem et ꝓpt̄ obsequiū ab vxore exhibitū Racio dicti est qꝛ talis mulier virago ē ꝛ q̄i virilis Tercō de rebus viri ut de pane vino et huiōi q̄ de approbato more solēt ad dispēsacōꝫ vxoris

ptinē· pt et debz dare elemosinas moderatas tūet ꝑm facultatē viri et maiorē vl' minorē m'titudinē et nccitatē pauperū. Intellige eciā de rebus dotalib9 et si vir aliqñ ꝓhibeat prefata verbo: pt tñ ꝓbabilit' credē ꝙ nō intēdat omino prohibere elemosinas dare. sed sup'fluitatē nisi aperte cōtrarium appareret. tūc non tenetur dare ñ in articulo necessitatis. Quarto si vxō pegnat'· et vir expensas taxatas dedit· si vult sibi subtrahē pt paupib9 dare Quito i extrema nccitate q2 tūc oīa sūt cōmūia Sexto pt alienacoz rerū facē sine licēcia viri ad vitādū dānū viri. sic abigapt. j· re xxv· q2 mulier habz ꝑpetatē i omnibꝫ bonis sicut et vir· vñ si p negligēciā vel maliciā viri immineat piculum· pt ipsa obuiare Septimo si vir sit fauus· tunc enim dispēsacō domus ptinet ad vxorem nisi aliter per supiorem fuerit ordinatum· ¶ Octauo si vir absens non posuit dispensatorē domus sue loco sui· sed quibꝫ danda est elemosina R ñ. ꝑm Ray· Iste q̄ posset dare omibus indigētibꝫ· talis indisticte omnibꝫ indigentib9 dare deberet· ut docz criso· sup epistolā ad hebre. Exēplo loth et abrahe qui quoniā omes indifferet'. recipiebāt inter alios eciam angelos recipe meruerunt· si enim nō omes recepissent. forsitan et āgelos repulissent In hoc eni casu addit criso. Quiescam9 ab hac surda ac dyabolica et pēptoria curiositate scz discernēdi inter paupem et paupem· ñ eni ex vita eoꝝ quos r'cipis mercedē tibi retributur9 est deus sed ex volūtate et honorificēcia multa. ex misericordia et boitate ymo ꝑm gre· excōmunicato danda esset elemosina et cuilibz maifeste peccanti ñ ex securitate cibi vl' elemosine negligerz iusticiā· In quo casu dic aug'. vtilius panis esurienti tollitur· si de cibo securus iusticiaz negligat· q2 esurienti panis frangatur ut iiusticie seductus acquiescat In tellige tñ hoc nisi talis esurirz ad mortem Vnde dicit petr9 de paludis· Ribaldo panis. nō pecunia danda est· ne luxurietur· Iusto ꝰ et scō danda ē elemosina. iuxta illd ecc· xij da misericordi et ne susceperis peccatorem· ñ solum ut foueatur natura non culpa· ꝑpter decē eni iustos olim pepcisset de9 pētapoleos genes· xviij· Bona ergo bonis scōm aug' creata sūt· peccatō aūt pane

dignus non est quo vescitur
p ¶ Propinquitas eciam ꝑm au
gu. li. pmo de doctria xpiana
debet inspici. qꝛ illi qui sūt no
bis magis ꝯiuncti quasi qua
dā sorte nob obueniūt ut eis
magis ꝓuidere debeam⁹ vtili
tas eciam inspicienda ē. que
expectat a ꝑsona cui subue
nitur vel ab eis data ē. ꝑdica
toib⁹ nāq̧ ꝛ ꝑlatis ex debito
subuenit. Vn̄ sacerdotibus ꝛ
pħis annona olim dabat de
publico. qꝛ multitudo sapien
tum sanitas est orbis terrarū
sap̄. vj. et leuite eciā nutriebā
tur de bonis coibus vt patet
leuit. in multis locis. mag au
tē ꝑdicatori subueniēdū ē vn̄
j. cor. ix. nō alligabis os bo
uis triturantis Ideo dicit tho.
vbi ꝑus in sūma. q̧ circa hec
ē discrecōis rō adhibēda. ꝑm
ꝯiūctōis drā. sanctitatis ꝛ
q vtilitatis ¶ Cui aūt mag sit
danda elemosina ꝛ pl⁹ bn̄ fa
ciendum dicit tho. in. mj. Vbi
prius non est facile determia
re ꝓpter multas diuersitates
boni ꝛ nccarij. ut dic pħs. ix.
ethico. tamen hoc est tenēdū
q̧ semꝑ magis est reddendū
debitū q̄ȝ beneficiū impende
dū ut ipe pħs ibidē dic. ñ ex
ꝑte altera assit maior bonitas
vł nccitas. ꝛ iō ꝑentib⁹ ꝛ ꝓpi
quis et bn̄factorib⁹ et eis a
quib⁹ spūalia accipit mag de
bȝ hō elemosinā facere si indi
geāt et ceteris parib⁹. melioi
bus magis. et magis indigē
tibus ꝛ sic ꝑm has tres ꝯdicō
nes debȝ grad⁹ in elemosina
ꝯstitui. scȝ ꝑm nccariū. hone
stū. ꝛ debitum. assignare aūt
in singulis qn̄ vnū alteri ꝑfe
ratur est impossibile. qꝛ singu
lares ꝯdicōes que attēdende
sūt. sūt infinite. et non cadūt
sub arte. d hijs aūt vnctō do
cet ꝛ prudēcie consiliū hec tho.
¶ Tercio principaliter viden r
dū ē de elemosina spūali q̄ ut
dicit tho. in sūma vbi ꝑus. est
septuplex. et sūt docere igno
rātē. ꝯt defectū itellect⁹ spe
culatiui Cōsulē dubitāti. ꝯtra
defectū itellcus practici. cor
rigere peccātem. cōtra inordi
natā volūtatē ꝓximi. Remit
tere offēdēti inqntum ꝓxim⁹
peccat in nos Cōsolari tristē
ꝯtra passionē appetitiue ꝑtis
int q̄s maxia ē ē tristicia. Por
tare onerosos ꝛ gues. contra
sequelā pcī. Ex inordiato eni
actu grauātur ei ꝯuiuētes eci
am preter peccātis intēcōem
ꝑm illud ro. vj. Debemus nos
firmiores infirmitates alioꝝ
portare. ymo non solum tales
ꝑm q̧ infirmi sunt graues ex
inordiatis actib⁹. ꝗ eciā q̄libet
eoꝝ onera sūt supportāda ꝑm

illō gallatħ·vj· alter alteri⁹ onera portate· vltimū ē oracio p quā poscimus auxiliū a dō vñ versus. Consule castiga r̄mitte·solare·fer·ora· et sꝫ li ↄsule ↄp̄hendit̄ doctria et ↄsiliū Querit̄ aūt vtꝛ elemosine sp̄uales sint meliores q̄3 corꝑales Rñ. thomas·ibidē simplicit̄ loquēdo ꝙ sic· Prio ex pte doni qꝛ illud qd exhibet̄ ē nobili⁹ scꝫ donū sp̄uale qd p̄emīnet corꝑali. Scdo rōe ei⁹ cui subuenit̄·qꝛ sp̄us nobilior est corꝑe·vnd sic hō sibiipi mag̃ debꝫ ꝓuidere q̄ntum ad spiritū q̄3 q̄ntū ad corpus·ita eciā ꝓximo quē debꝫ tāq̄3 seipm diligere· Tercio q̄ntū ad ipos act⁹ p quos ⁊ q̄bꝫ subueit̄ ꝓximo qꝛ act⁹ sp̄uales sūt meliores corꝑalibꝫ q̄ sunt qdāmō s̄uiles· Ex q̄bꝫ patꝫ ꝙ diciores sūt p̄dicatores et docētes sacrā scripturā ex compassiōe ꝓpt̄ deū pure ⁊ q̄bꝫ aurū ⁊ argētū deest qꝛ d sp̄ualibꝫ opibꝫ mie pl̄a facē pn̄t vñ pl⁹ merēt̄ tales nobiles euāgelici canes vlceā lazai.i·pc̄oris sanādo q̄3 diues epulo mereri poterat micas dādo et ecōuerso pl⁹ peccat abscōdēs talētū dn̄i·scꝫ v̄bū dei· q̄3 diues negās micas tpalis sꝫe· vñ eze.iij·sāguinē ei⁹ vicꝫ peccatoris d manu tua requiram

Qñ ergo medici visitant infirmos·aut aduocati defendūt pupillos ⁊ doctores legū̄ docēt iscios·q̄3uis nō sit pc̄m·tñ ñ ē elemosina si fit̄ ꝓpt̄ lucrū qꝛ non fit ex ↄpassione et ꝓpter deum· si autem gratis hoc facerent·et ꝓpter deū·elemosina esset nō sp̄ual̄·sed corporalis· quia ille sciencie lucratiue sunt principaliter ꝓpter indigencias corꝑales supplēdas possent tamen sp̄uales elemosine compari corꝑalibus ꝭm aliquē ꝑtick̄arē casū·⁊ tūc p̄ferri corꝑalis sp̄uali·puta mag̃ pascēd⁹ esset fame moriēs q̄3 ꝓ eo orādū· sic eciā ꝭm phm Meli⁹ ē idigēti ditari q̄3 phari q̄3uis hō simplicit̄ sit melius Queit̄ eciā quō ele·sint dāde ut fructuose debet̄ Rñ·p° sūt ex caitate dāde·i·corꝫ·13· si distribuero in cibos paupū oīs facultates meas·caitatē aūt ñ hēaꝫ nichil m̄ ꝓdest·s ad essenciale p̄miū i celo licet alias multipl̄r ꝓsit Scdo dāde sūt ex bona itēcōe ñ ꝓpt̄ manē g̃l̄iaꝫ·ꝭ tanq̄3 dō·qꝛ qd vni ex minimis xp̄i fit xp̄o fit·mathei·xxv·vñ math·vj·Qñ facis elemosinā nesciat sinistra· i·ianis g̃l̄a qd faciat dextera tua·i·rc̄a itēcō ñ ipediat̄ p sinistrā itēcōꝫ·terco ut ōdiate fiat p° tibi·scdo ꝓxis terco alieis

Capitulũ quartũ

De furto ꝓpe dc̄tō qđ directe cōtrariatᷣ precepto septio· tria pn̄cipalitᷣ videnda sūt· Primo vbi expsse ꝯmittatᷣ furtũ vl̄ rapia et quot mōis. scđo vbi talia ꝯmittātᷣ relate. Tercō quō in
a rebꝫ iuētis Quātũ ad pmū diffinit ray· ꝗ vl. in tracta· nj· Furtũ qđ ē ꝯtrectacō rei aliene· mobil̄. corpal̄· fraudulosa inuito dn̄o lucrifaciēdi grā· vel ipī⁹ rei· vel eciaꝫ vsus ei⁹ possessioni sue Dicitᷣ p° cōtrectacō qꝛ sine ea ñ ē furtũ ꝓprie· licꝫ interueniat voluntas v̄bū· vel scriptura· alias si ꝯcupiscat qs res alienas illicite ꝗ sine ꝯtrectacōe est trāsgressor alteri⁹ p̄cepti: scꝫ ñ ꝯcupisces rē ꝓximi tui· Dicitᷣ rei aliene qꝛ ñ ꝯmittitᷣ furtũ i re plenissime ꝓpria plenissime dico· qꝛ si ali⁹ hērꝫ i re illa ius puta cditor cui res ē pignori obligata ut comodatari⁹ id ē ille cui ē aliqđ comodatũ vl̄ soci⁹ vl̄ siīs psona alia ꝗ domini⁹ furtiue surripiēs alicui tali psone furtũ cōmitteret. Dicitᷣ mobil̄ corpal̄ qꝛ i reb⁹ immobilibꝫ vl̄ incorpalibꝫ ut sūt actōes et suitutes furtũ ñ ꝯmittitᷣ qꝛ talia ñ pn̄t ꝯtrectai ꝓpt sui immēsitatē ꝗ icorporeitatem Dicitᷣ fraudulosa· qꝛ si aliqs cdebat rē esse suā ꝗ cdebat sibi licē rē suā surripe ñ ꝯmittit furtũ licꝫ alias tene atᷣ r̄stituē si ñ fuit sua ꝗ ideo si cdebat se facē dn̄o volēte nō fac furtũ· qꝛ ñ facit dolū· Sꝫ i uito dn̄o· qꝛ si cdebat dn̄m pmissurū ꝗ sbest iusta cā cdedi nō tenetᷣ· si vero ñ subest cā· q̄re debebat cdere· s̄ h̄ tenetᷣ Et sꝫ dn̄s inuit⁹· eciā si videat rē auferri q̄ꝫuis ñ ꝯtradicat si aūt putat facē iuito dn̄o et tñ dn̄s vult· furtũ q̄dem facit q̄ntũ ad intencōꝫ· et mortaliter peccat· s̄ nō tenetur ad restitucōem nec dn̄s pt̄ petere· obstāte sibi sua volūtate· Sꝫ lucrifaciēdi grā Quia si quis alienā ancillā vel meretricem rapueit· vel celaueit· nō causa lucrifaciēdi· s̄ causa libidinis exercende· nō ꝯmittit furtum licꝫ alias g̃uitᷣ peccet Dicitur ipī⁹ rei vl̄ vsus ei⁹ possessiōis sue Quia ñ solū ꝯmittit furtũ qui rei dn̄ium vult lucrifacere sic furtiue s̄ eciā q̄ vsū vel possessionem rei· addit tho· ꝛ· q· lxvj· ꝗ sicut furtũ cōmittitur in occulta accepcōe rei aliene Ita ꝗ i occulta detēcōe iniusta
Est aūt tam furtũ q̄ꝫ rapia b
ut docet tho· vbi p̄us peccatũ mōtale· qꝛ ꝯtᷣ dinū p̄ceptũ· ut patuit supra· et cōtᷣ iusticiam

qua vnicuiqz reddendum est
qd suū est. Et ɔtra caritatē d
diligendo pximū. quia rapīa
et furto hūana societas pirz
et tam furtū q̄z rapīa aggraua
tur. ex circūstancijs loci tpis
et psone et similib9 ut si rem
sacrā i loco sacro aufert tunc
est sacrilegium aut alia speci
es aut si debito tpe oracōi au
fert alienā rem. si eciaz psona
dāmficata pauper fuerit in se
vel in suo statu aut i suis he
redibꝫ ex hoc grauē damnū pa
c ciatur ¶ Sed quereres est ne
pcm mortale si quis alteri fu
retur acum vel pēnam ad scri=
bēdum. vel talem puā rē Rn̄
ſm tho. vbi pus. ꝙ in talibus
rebus minimis hō cui aufert
res nō reputat sibi dānū ifer
ri. et ille qui accipit pt psumē
hoc nō esse ɔ ei9 volūtatē cu=
ius res ē. et si esset pn̄s ipe nō
dissentiret. g° si qs huiōi res
furtiue id ē alio nesciēte acci=
pit pt excusai a pcō mōtali si
aūt hēat animū furādi et alteri
inferēdi damnū. pt in talib9
mimis esse pcm mōtale sic et i
sola volūtate furādi ē morta=
le. Vbi eciā extrinsec9 nullum
d nocumētū ifert ¶ Ex qbꝫ pa
tz ꝙ multis mōis ɔ septimū
mādatū peccāt hōies. Primo
qn̄do quis rem alienā iniuste
aufert alteri. ignorāte illo cu

ius ē. et eo inuito. sic ꝙ si hoc
cognosceret. sibi displicerz. et
non solū ɔtra hoc septimū pre
ceptū peccat. s eciā tenet re=
stituē iniustue ablatū. ¶ Se e
cundo seqtur ſm tho. ꝙ q rem
suā apud aliū iniuste detētā
occulte recipet. peccaret qdem
furtim auferēdo. nō quia gra
uat illū q detinet. nec tenetur
ad restituēd aliquid vel ad r
cōpensandū sed peccat contra
ɔmunē iusticiā dum ipse vsur
pat sue rei iudicium. iuris or=
dine ptermisso. Et idō tenet
deo satisfacere et dare operam
ut si inde ortum fuit scandalū
proximorum ꝙ illud sedetur
sed p aureoli qōlibetis. nj. q.
xxi. dicit ꝙ hec opinio videt
habere veritatem in casu i q°
psona priuata potest per iu=
dicem siue personam ɔmunem
satis de facili recupare rē suā
sed in casu vbi talis p iudicē
non posset rem suaz recupare
bono modo. vel qz iudex nō ē
p n̄s. qz factum ad ei9 notici
am peruenire non potest. aut
quia iudex non audet inquirē
vel ille cui9 res detinetur nō
audet aliū accusare vel alio°
consimili in tali casu vnusquis
qz fit quasi minister iudicis.
et executor legis. Ita ꝙ rem
suā vel equalens accipere pt
nec peccat in re accepta. nec

in modo accipiendi hec ille et pbat p Aug. in epistola ad macedoniū et p racoz. eandem opiniōez pe. pa. recitat nec eā improbat Tercō peccat cōt septimū pceptū q pximo suo nec in se nec i re sua eā nō qui dē sibi vsurpando et retinēdo sed siue occulte siue maifeste destruēdo et corrūpēdo ut q o burit alteri9 domum iterficit aīalia aut destruit agrū eius et silia vastat Quāuis eni nihil d illa re apud eum māeat tñ q pximum iniuste damnificat peccat cōt h pceptū et tenetur damnum rcōpensare Quarto peccat ot h pceptū qui huiōi damnum pximo iniuste illatum sibi non recōpensat qntum pt. qd vtiqz tenet nisi alter qui dāificatus est sibi illd volūtarie rmittat aut ab eo habeat volūtariā dilacōem. aut impossibilitatem restituendi vel similē excusacōz licitā. Ex q patet rspōsio ad quosdā alios casus. vn9 ē q si aliquis accipit equū vl aliā rem accomodatā vsqz ad certum locum. et ipe vlt illū locū pcedat cū illa re. Rñ. sm ray. q furtum omittit nisi in casu quādo scz crededat dominū n fore inuitū si sciret. ali9 q si aliqs rem sibi ad vtendū cōcessam alij omodauit Rñ. ray. q furtum vtiqz cōmittit. q non erat ei ocessa ad vsū istū. alius casus vtz creditō omittit furtum si pignore sibi obligato vtat. Rñ. ray. q sic In h aūt casu et similibus scz cum furtum omittitur in vsu rei. tenetur fur ad estimacōnem vsus rei. eciā re ipa dño restituta sm ray. et hosti. Quito peccat otra hoc pceptum qui vineam agrū. ortum. aut qdcūqz aliud sue culture omissum infidelit aut fallacit colit. et p h pximū suū damnificat. et tenet ad damni restitucōz. Idē intelligendum puto de quolibet infideli et fraudulēto laboratore scz carpētatore. muratore pximū dāificāte iiuste Sexto peccat q termios agrorū suoz. vineaz. ortoz. pratoz. vel similiū possessionū scienter dilatat i damnū pximi sui. p hoc aliqd sibi de sua possessione auferēdo. et tenet ad restitucōem. non solū ablati s eciā fructuū quos ide pcepit et quos pcepisset dñs rei si eā possedisset deductis tñ expēs factis p fructibz querēdis. ogrgādis et osuādis Septio peccat iudex q ex cupiditate. tiore. odio. amore. ā ex qcūqz alia cā sciēt male iudicat et sentēciat i dānū pxi sui et sm ray. tenetur illi quem sic

iniuste lesit ad oīe iteresse· si
milit̄ intelligendū est de illo
q̄ licet sit ignar⁹ et ad talem
causam iudicādā insufficiēs·
tamē p̄sumit eā iudicare sine
ꝯsilio alioꝝ magis pitoꝝ qui
sufficientes reputati sūt· Et
sic ꝯtingit eū p ignorāciā iiu
ste iudicare ⁊ pximū dānifi=
care· peccat enim talis cōt̄ h̄
p̄ceptū iniuste iudicādo· et p
hoc ledēdo pximū et in foro ꝯ
sciencie tenetur lesō ad rstitu
cionem· Eodem modo dicēdū
est d̄ illo qui sufficiēs fuit ad
iudicādū· s̄ neglexit adhibe=
re diligēciā debitā q̄r nō stu
duit ⁊ vidit q̄ studere et vidē
debuit ⁊ sic ex sua negligen=
cia male iudicauit i pximi lesi
onē ¶ Octauo peccat aduoca
t⁹ aut pcurator q̄ scient̄ defē
dit causaꝫ iniustā ut dic̄ tho·
2·2·q·lxxij·q̄r iniustū est ⁊ illi
citum scient̄ alicui coopari ad
malū faciēdum· siue ꝯsulēdo
siue adiuuādo siue q̄litercūqꝫ
ꝯsenciendo· vn̄ ro·j· digni sūt
mōte nō solum qui faciūt sed
etiā illi qui ꝯsenciūt faciētibꝰ
tenetur etiā ad restitucōnem
ei⁹ damni qd̄ ꝯt̄ iusticiā p ei⁹
auxiliū altera ps icurrit· si ve
ro in p̄ncipio credidit causaꝫ
fore iustā· et i pcessu apparet
sibi iniusta debꝫ causaꝫ desere
re sine adūsarij damno ut dic̄

9 tho· vbi prius· Nono peccat
aduocatus aut pcurator· si pti
aduerse causaꝫ bōnā aufert ⁊
eā gūat· aut dānificat· in ex
pēsis aut ipedit i execucōe iu=
sticie· in hoc q̄ petit dilacōes
supfluas· aut pducit scienter
falsa instrumenta· aut falsos
aut corruptos testes· aut iu=
dicat s̄m falsas leges aut q̄s
cūqꝫ falsas phibicōes· et s̄m
ray· tenetur pti aduerse q̄m sic
iniuste lesit ad restitucōꝫ oim
que p eius patrociniū iniustū
10 amisit ¶ Decimo peccāt q̄ cē
sus et tallias ꝯsuetas ⁊ theo
lonia vectigalia vngeltas·
et silia iuste instituta· aut ab
antiq̄ ꝯsuetudīe cui⁹ ꝯtrariū n̄
ē i memoria itroducta nō sol
uūt s̄ i toto vel i pte dn̄is frau
dulent̄ sbtrahūt· et tenēt̄ ad
11 restitucōꝫ· Vndecimo q̄ pleba
no ⁊ alijs subtrahūt aut eoꝝ
eccījs debita· ut qn̄ nō soluūt de
cimas fidelit̄· aut oblacōes ꝯ
suetas aut alia huiusmōi· et
12 tenēt̄ ad restitucōꝫ· Duodeci
mo famuli ⁊ famule q̄ bōa do
minorum aut dn̄aꝝ infidelit̄
dispensant alijs· aut sibiipsis
inuitis dn̄is appropriādo aut
q̄ nimis late in pprios vsus ta
lia assumūt· vel etiā q̄ de bonis
dn̄oꝝ suoꝝ ipis iuitis elemo
sinas faciūt ꝯt̄ supi⁹ tradita
13 ¶ Tredecimo mulieres que

bona viroꝝ suoꝝ furant̄. aut ea maritis nesciētibꝫ aut nolētibꝫ nimis sūptuose cōsumūt in vsus ꝓprios vel eciā de ipsis bonis viroꝝ suoꝝ elēosinas faciūt ꝯᵗ eoꝝ exp̄ssā ꝓhibicōnem. et cōtra ea que supra ď elemosina tacta sūt Decimo quarto peccāt mulieres adulterātes q̄ filios illegittimos nutriūt sꝫ expēs eoꝝ q̄ putātur p̄res taliū filioꝝ ꝛ nō sūt ꝛ sic faciūt filios suos illegittimos succedē ad hereditatē legittimoꝝ q̄ tn̄ soli ius hn̄t in paternis bonis. talis enim mulier talit̄ ꝓuat legittimos vel maitū i bōis ad vtrūqꝫ vl̄ alteꝝ ꝑtinētibus. Quindecimo tesltametarij qui elemosinas aut alia legata nō assignāt quibꝫ ex testamēto assignanda sūt. scꝫ qui sibi retinēt aut ꝓpa volūtate alijs donāt q̄ꝫ illis quibꝫ noiatim p testatorem ordinata fuerūt. p hꝫ eni iniuste dānificant ꝑrimū in re sibi debita. ꝛ tenētur ad

16 restitucōem ei. Sedecimo peccat ꝯᵗ septimū p̄ceptū eciam q̄ rapinā ꝯmisit. vicꝫ rē alienā iniuste auferēdo alteri vi vel violēcia alio cuiꝰ res ē sciēte ꝛ iuito et tenet̄ tal' vl̄r restituē qḋ altei sic abstulit eciam dānū recōpēsare qḋ iuiuste intulit Et illud ē generale in omnibꝫ iniustis damnificatoribꝰ. Et notāť dictum est qui iniuste. qꝛ si fieret auctoritate iudicis iuste iudicantis tal' occulta ꝛ manifesta recepcō nec furtū forꝫ nec rapia. qꝛ n̄ iniusta sicut et filij israhel do iubēte egypcōrum bona licite receperunt. Verūtn̄ si talis in publica auctoitate positꝰ auferrꝫ alteri res p violēciā iiuste tal' peccaret et ꝯmitterꝫ rapinā et teneretur ad restitucōꝫ sic eciā nec furtū ꝯmittit nec rapinā qui aufert furioso occulte gladiū ne occidat nō iniuste. qꝛ non in alteriꝰ nocumentum. Decimoseptimo in 17
peccant dn̄i q̄ a subditis suis p iniustas tallias aut exactōnes indebitas sup̄fluas incōsuetas subditos suos grauāt et ab eis p̄fata exigūt. sūt tn̄ aliq̄ casus ꝯm ray. et hostien. in quibꝰ licitum est dn̄is vlt̄ censū debitū aliqḋ subsidium moderatū exigere. Primꝰ ē p defēsione patrie. ut cum p̄ria iniuste ab hostibꝰ inuaditur tunc enim sꝫditi non solū tenentur suas res impēdere ꝫ eciā tenētur corꝑaliter et totalit̄ iuuare et laborare. Secūdus si dn̄s vult ire in exercitum indictū ab eccīa vel p̄ncipe cōtra hereticos vel paganos. nec sufficiat ad expensas potest a

subditis petere sbsidiū Tercius si i bello ex pacto suo iusto fuerit capt⁹ ab hostibꝫ et n̄ sufficit se r̄dimere absq̧ dāno gui Quart⁹ si debeat filiam maritare· aut filiū despōsare ·et si aliq̄ alia causa simil' emergat· de quibꝫ vide laci⁹ i sūmis· p̄t licite a sbditis petē auxiliū ħ moderatū· si vero dominꝰ ext̄ tales ⁊ similes racōnabiles causas vl' ɔsuetū exigere vellet teneret' ad r̄stitucōem ħm ray. et alios decimo

18 octauo peccāt interdū q̄ i cōtractu cōductōis mercenaīū 𝔡 p̄cio suo nō statim soluēdo

n damnificāt ¶ Vn̄ dic̄ alex· 𝔡 halis i sūma· talis tenet' r̄stituere damnū. ⁊ eciā tantū q̄ntum mercenario nocuit. vn̄ leuiti ·xix· non morabitur op⁹ mercenarij tui apd̄ te vsq̧ mane id ē opis merces. et ecc·xxxiiij· Qui defraudat mercedē mercenarij ⁊ qui effundit sanguinē fratres sūt. et iac̄. v· dicit' diuitibꝫ· ecce merces opariorꝫ vestrorꝫ que fraudata ē a vobis clamat ⁊ clamor eorū i aures dn̄i sabaoth introiuit· p̄t aūt ille cui preciū solui deberet multipliciť dānificai nō solutus· aut quia tantū tenetur eadem nocte soluē aut alimoniā· et alia necaria emere vl' p̄ncipi obnoxiū fiei aut aliud huiōi incurrere ꝓpť carenciam sibi debite mercedis·

19 ¶ Decimonono peccāt q̄ defraudant dn̄os aut ciuitates i ɔteuris licite impositis ymo interdū illicite p̄ tirānos extortis· exēpli grā dn̄s alicui⁹ ciuitatis sibi subdite imponit ei aliquā exactionē iniustā ħ rectores dicte ɔmunitatis ꝓ se et ɔuitate ut maius malū euitent promittūt eidem dn̄o q̄ndam pecunie sūmā et statuūt quēdam modum recipiendi siue colligendi dictā pecuniaꝫ a singul' 𝔡 illa ɔmūitate· imponēdo cuilibꝫ certā pecuniā soluēdā· ħm multitudinē bonorꝫ suorꝫ· vl' alit'. posito eciā q̧ aliqs ciuiū dictā sūmā pecunie vel sil' vl' p̄ ptes ꝓmittēs soluē dicto mō recipiat ad firmā pecuniā impositā ɔmunitati dicto modo colligendā· demū posito q̧ aliq̄ 𝔡 dc̄a ɔuitate existimantes huiōi exactōꝫ iniustā· et iδo non soluēdā nisi p̄ violenciā ⁊ coactōꝫ aliquā pecunie sūmā eis impositā clam vel occulte retineāt Queit ergo gofredus q̄δ li· vij· q· xv· Vtrum sic r̄tinētes illud quod est impositum eis teneātur illud restituere et ħ illi q̄ recipit dictam collectā ad firmaꝫ· R̄ndit debitū ē ut vnusquisq̧ tamq̄m ps tribuat

ad cōmunē bonū cōfuādū suaȝ porcionem. sicut eciam quisqȝ pro salute ꝓpria tenetur dare tirāno bōa exteriora vl' pōdē pl' qȝ pmittat se perimi ab eodē. et bn̄ stāt simul ī ꝓposito casu et ī alio qꝫ aliqͩ iniuste ab aliquo recipitur. et tn̄ iuste pt ab alijs exigi ut si dn̄s a tirāno capitur. si captus sine subditoꝝ bonis redimi nō pt. et tn̄ tirannus iniuste preciū recipit. et restituere tenet'. et sbditi bn̄faciunt dn̄m liberando sic ē in ꝓposito. vbi oms de cōmunitate sūt sicut vnum corp' et rctōres cōuitatis qn̄ rōnabilit' sbditis aliquid soluēdū imponūt tenentur soluere alias cōmūitatē defraudant.

p ¶ Vicesimo peccāt qui scient' tradunt hoib' malas pecuńas vel alias res p bois. postq̄m ab alijs sic ad ipsos puenerīt tales eni nec dant pciū iustū nec fidelit' agūt. nec bn̄ intendūt ß ħ q° ad pecuniā pcipue intelligēdū ē. qn̄ datur pecunia que est falsificacō monete cōuis secus si non esset falsificata moneta. ß ī vno grosso pl' de argēto a casu q̄ȝ ī alio et min' ꝯ cupro

q ¶ Vicesimo pmo peccāt ßm plures q̄ meliores denarios eligūt ꝯ moneta non pure argentea. et resoluūt ī argentū vel vendunt pciosi' et leuiores eque care vēdūt. patȝ qr tūc monetam reddūt min' acceptā. et tales faciūt interdū librā denarioꝝ ita leueȝ sic̄ pcisores monete quod tn̄ oīno illicitū ē. ergo nocent cōuitati. eadem racōe interdum. sicut isti de quib' pū xi. 81. Qui frumēta abscōdit maledicetur in popul'.

r ¶ Secūdo principalit' videndū ē de palliatis furtis et rapinis ꝯ q̄bus ē pma regula Magistri Math. li. de cōtractib' Quicūqꝫ exhibȝ se qualē scit se ñ esse cuiꝫ pt' hoc principaliter qꝫ creditur esse talis qualē se exhibet: datur mutuat' vendit' vel fit aliquid boni qͦ nō daret' aut fieret si sciret' nō esse talis. illud ipe iniuste pcipit et ad restitucōȝ tenet' nisi sibi aliūde cōpetat ꝯ iure vel ipe pbabiliter ignorȝ. qꝫ hac racōne sibi detur vel fiat. Patet ista qr si nō debet' alias de iure. non datur sibi voluntarie. ymō inuolūtarie qr ex ignorācia cui' ipe ē causa p suā falsam exhibicōȝ et simulacōȝ. sequit' qꝫ ipe fraudulēt' rcipiat si iuxta hanc regulā discuterēt se hoies: o q̄m multi inueñirēt se iniustissimos occupatores q̄ de diuicijs suis gloriantur et aspernāt' ceteros ut malos. Primo eni pncipes q̄ hn̄t

defendē terrā ⁊ sb̄ditos eis⁊ ꝓuidere de iusticia ad q̄ ɔtribucōe sb̄ditoꝝ q̄si precio cō-ducti sūt. de q̄nto defēsionē debitā ⁊ iusticiā negligūt ꝺ tāto ɔtribucōem iniuste recipiūt. secundo idem iudiciū est de hijs qui se clericos v̄bo dicunt vel habitu vel officio exteriori ostēdūt. et n̄ sūt tales q̄les rōe clericat⁹ esse deberēt Ex quo enim ille quē ep̄us nō acceptauit ⁊ ordinauit i clericum iniuste recipit bn̄ficia ecclesiastica. ⁊ fructus eoꝝ q̄modo ille corā ꝺo iuste recipiet. quē deus nūq̄m in cleicum acceptauit Quomō aūt ē credibile ꝙ deus illū vnq̄m i cleicum acceptauerit. q̄ nūq̄m ut clericus viuere vel ut talis ꝺo seruire ꝓposuit. sed si aliq̄d de hijs que ad clericū ptinēt assumpsit aut facit. hoc p̄ncipalit̄ ideo facit ut p h̄ faciliter reddit⁹ et pecunias possit obtinē et per illas seculares hr̄e honores. ɔuiuia. luxurias. et vanitates seculi exercere. ⁊ si aliq̄n bonū propositū hab3 ⁊ ꝓ tūc iure pcipit: nonne eciā tunc q̄n mutat propositum ⁊ opere cōtrarium implet iterū percipiendi ius perdidit. tercio similit̄ est iudicandū ꝺ religiosis habitu. ⁊ irreligiose viuentib⁹. Quis enim credit puto aūt ꝙ nec ipi met credere pn̄t hoīes ideo eis bona dare. ɔstruē monasteria. elemosinas et oblacōes porrigē: ut inde et ꝺ talib⁹ ɔtra deū ⁊ regulam viuant. Cū ergo ipi solū sub pretextu huiusmodi ⁊ colore petāt et recipiant. et hoc i tuitu eis detur. ut vic3 f̄m statum assumptū deo seruiant ⁊ viuant Ipsi non habēt ius ɔūtendi data in aliꝺ: maxie ɔtrarium. q̄m ad id ad qꝺ data sūt et ipi receperūt q̄m cito ergo quispiā religiosoꝝ scient̄ ɔt̄ ea facit. q̄ ad statū religiosū ꝺ ncc̄itate salutis ptinēt iniuste pcipit et abutit̄ oīb⁹ mōasterio donatis. eciā pane vel hitacōe n̄ mutet itēcōnē ⁊ velit eis vti sic debet ad r̄stitucōꝫ tēt̄ ¶ Quarto ɔformit̄ pt dici ꝙ q̄ sciēt̄ conāt̄ ut res q̄cū ꝙ vēalis melior appareat q̄3 ē bōa q̄m emptor propt̄ h̄ emit p̄ncipalit̄ q̄r talē ēdebat eā esse q̄lis apparebat ɔūi iudicō tantū tenēt̄ r̄stituere q̄ntū recipiūt vlt̄ veꝝ eius valorē. Et si reddatur eis res eoꝝ integra. totum p̄cium reddere tenebūt̄. q̄r nō fiebat empcō nisi ꝓ tali re qualis f̄m iudicium ɔmune apparebat similiter senciēdū ē ꝺ hijs q̄ rē bonā esse vēalē oñdūt ut vinū claꝝ et sapiꝺ i vitro ⁊ p⁹ ea turbiꝺ

vel alias malū vasis vinū īfūdūt hec de pfato matheo· quito ſm pdca iniuſte agūt mercatores vel alij q accomodāt pecunias ab alijs· et ut decipiant: veſtes et apparatus hūt pcioſos ut eis cdat· cū tn pbabiliter ſoluere debita nō itedūt vel nequeāt. ¶ Scda regula eiuſdē. quicūq idebite ē alicui homi cauſa timoris verecūdie. triſticie· vl alteri9 paſſiōis ſibi oino inuolūtarie cui9 quidē paſſionis occaſione ille homo mouetur ad dandū mutuādū vl aliqd vtile ſibi faciēdū hō ipe iniuſte recipit de tāto ꝗ quāto illa dacō ex illa inuolūtaria paſſiōe pcedit. Et ad reſtitucōem tenetur niſi forte ſic ptactū ē illd ſibi ex aliquo iure debeat· vl niſi bona fide pbabilit ignoret an inuolūtarie ſibi det ſed pbabilez habeat pſūpcōz de volūtario ¶ Illd patz qz qn iſte nō habz ius et ſcit illū dare n volūtarie· et vltra hoc ē indebite cauſa illi9 dacōnis· quō pt ſibi res iuſte veire dico autem cui9 eſt idebite cauſa· qz ſi das paupib9 elemoſinā ex timore mortis· aut dānacōis ipi non iniuſte recipiūt qz nō ſūt cauſa illi9 timoris pmo adhuc ſi qs eſſet cauſa illi9 timoris ꝗ nō indebite· ut ſi neceſſe eſſet nautā facē foramē in naui· ppter qd oportz eici vel alijs dare merces· ſi aūt n eſſet neceſſe ꝗ faceret hō qz ſperaret ſe obtētuz merces eiectas· ipe ceteis pib9 n ſolū merces eiectas. et demū inuentas iniuſte recipet ꝗ eciā teneretur refūdere· dato q eas nunqz inueniret. ¶ Ex pmiſſis poſſunt multa elici· primo q potētes et dñi qn petūt ſibi aliqd dai vel mutuari a ſubditis quod pre timore idignacōis negare non audēt· de tāto iniuſte recipiūt: de quāto ex inuoluntario timore donatur· ſecundo ſi quis petit vel mēdicat p tā honorabilē pſonā cui quis pre verecūdia taz puā rem negare et vultum ei9 non audet cōfūdere. Tercō debitores q minātur creditorib9 n ps debiti rmittatur eis ſe totū velle negare coram iudice· nulli taliū ſūt abſoluti a debito qd occaſione illi9 timoris dimittitur· Quarto hij qui moleſtauerīt homines et minantur ampli9 inimicari eis ſi non ↄcordauerit cū eis pvoto ipoꝝ: non debēt credē ſe vere et euāgelice recōciliatos eciā ſi offenſi ex illo timore ſe iniuriā dimittere et vbo teſtēt et ſcripto· Quīto mimi et ioculatores qui nō vocati veniūt ad hoies ſed eis

penitus inuitis et dolētibꝫ et illi p̄ verecūdia vl' timore' oblocucōis eorꝝ aut hūane ɔfusionis sustinēt eos et aliqñ iocu= lacōes eorꝝ ñ sūt securi i ɔsciēcia ď eo qď eis dat' de qñto ex illis motiuis dat' quorum ipi sūt causa indebita sed hec oīa sunt intelligenda ñ ipis alio iure ɔpetat· aut ꝓbabilit' appareat qꝫ volūtarie detur Et sic additum est de tāto· ď qñto: et q̄ sequūt' cetera· qꝛ aliqñ hōies dant nō solū ex aliq̄ ta= liū passionū inuolūtariaꝝ sed eciā ex affcu hñdi bñuolēciā ɔplacēciā honorē solaciū aut laudē et certe de tāto illi ñ in= iuste recipiūt. et aliqñ totalit' mutatur affcus· Q ñ aūt hoc heret posset ɔtingē qꝫ q̄ prius iniuste recepit iuste postea r̄tineret· qꝛ qď p̄us erat inuolū tarium· postea fit aliqñ nō solum volūtariū· ß eciā delcabi= le sic ɔūiter i hijs cōtingit ad q̄ mouet· vl' in q̄bꝫ surgit ɔcupiscēcia. illa eni ñ facit iuolū tariū et iō q̄ ex illa dāt' · iudi= cātur licite posse retineri· ñ obstāte qꝫ dās peccꝫ i sic dādo et recipiēs mereatur cū pc̄o su= pbie. auaricie. vl' luxurie' hec magis· mathe ¶ Quantū ad x
ij. p̄ncipale de rebꝫ inuētis ē speālit' notādū ßm sanctum tho· 2· 2· q· lxvj· et ßm alexā. in suo· ij· dis· xxiij· qꝫ quedā sūt res q̄ nunq̄z fuerīt i alicui9 bonis· ut gemme et lapilli q̄ iueniūt' i littore maris· et ille res statim sunt inuentoris· dic eni ď illis lex in libro institucōnū de reꝝ inuēcōe· gemme et lapilli et similia q̄ in littore' maris inueniūt' iure naturali statim inuētorꝝ sūt et fiūt ¶ Alie y
sunt res que aliqñ possesse fu= erūt· ß modo derelicte sūt. ut thesauri antiq° tēpe sub terra occultati quorum nūc non est possessor. Et de istis dicendū ē sicut de supdictis · scꝫ qꝫ sūt inuētoris· ñ qꝫ ßm leges ciuiles tenet' iuētor dare medietatē dño agri si in alieno agro iuenit· non data ad hoc opa· ꝓpt' quod in parabola euāgelij mathei· xiij· ďr de inuēcōe thesauri absconditi in agro· qꝫ emit agrum illū: ut heret ius possi= dēdi thesaurꝝ· si vero inueneit thesaurum data opera· nichil tenet' dño agri· Unde de illo dicit lex li· insti· ď reꝝ dimissione. quisquis thesauros i loco suo inuenit. adrian9 naturalē equitatem secutus ei ɔcessit q̄ inuenit· ac si quis in alieno loco. non data ad hoc opera· sed fortuitu inuenit· dimidium inuentori et dimidiū domino soli concessit ¶ Alie sūnt res que 3
de ꝓpiquo i alicui9 fuerāt hois

et sūt ab eo derelicte. et istas si quis inuenit et eas accipit. nō aīo retinēdi ſ; eas rstituendi dn̄o eaꝝ qui eas non habz p derelictis. ille nō cōmittit furtū nec i re cū sint derelicte nec volūtate. cum eas derelictas sciat aut cdat. si aūt in veritate nō sūt derelicte. ipe tn̄ inuētor bona fide h̄ cdit et accipit eciā aīo rtinendi tunc ignorācia facti eū excusat ut dicit alex. si aūt n̄ cdat eas derelictas et accipit eas aīo retinendi. tūc furtū cōmittit. qꝛ ↄtrectat rē alienā. et de h̄ intelligit illd aug. in q̄dā omelia sic dicētis. si q̄d inuenisti et n̄ reddidisti rapuisti. dic tn̄ pe. pa. i. in j. de ↄsuetudie. thesaurꝰ vbicūq; iuētꝰ sit ē p̄ncipis. et sic ille solꝰ p̄t facē elemosinā Est eni thesaurꝰ vetꝰ deposicio pecunie cuiꝰ memoria n̄ extat. ſ; quō rstituet iuēta qn̄ nescit cui. R̄n̄. ſm ray. faciat inuētor publice dici per p̄cones vl' p eccias vbi rē inueit. et ſm hostien. anteq̄m dn̄o rstituat si dubiū ē cuiꝰ sit certificari debz iuētor p ccūstācias rei. alias fōte mlti n̄ dn̄i eā peterēt

¶ Capitulū quintū

a De empcōe et de vendicōne. circa q̄ sepe pla valde illicite acquirūtur. tria nunc sūt videnda. Primo q̄ requirātur ad talia. secundo q̄m piculosū ē habere officiū mercatoꝝ. tercio qualit' se debeāt hre bene ut saluētur mercatores. ¶ Quātū ad primū notā- b dum q; ſm vincēciū i speculo histo. li. ij. mercatoꝝ pprietates chaim p̄mꝰ habuisse videtur. qui simplicitatē vite hoim ad inuencōnem mēsuraꝝ et pōdeꝝ pmutauit. atq; ad callidi tatem et corrupcōem pduxit termios terre p̄mꝰ posuit. rapīnis et violēcia opes ↄg'gās suos. ad latrocinia iuitauit. Quāuis igitur negociacō ut hodie res se habz. d se non sit illicita. qꝛ ipa mediante bona terraꝝ q̄rūdā aliis terris talium carēciā habētib9 aduehūt et econūso. tamen ibi magne fraudes fiūt. ¶ Vn̄ scd̄o notā- c dū q; ſm tho. z. z. q. lxxvij. Et sco. in. iiij. di. xv. duplex est ↄmutacō. Vna yconomica quādo cōmutās intēdit recipe rē non ut mercetur in ea. ſ; ut ipsa vtatur. alia est cōmutacio negociatia vbi ↄmutās itendit lucrari de re q̄m acq̄rit. emit enim rem nō ut vtatur ea. ſcd ut vendat cariꝰ. Ad p̄maꝫ cōmutacōnem ut sit iusta quicq; requirunt'. et ad secūdā ut sit iusta eadē. et adhuc duo alia

reqruntur Primo igitur ad ɔ tractū empcōnis et vēdicōis et ad quemcūqʒ ɔtractum rēquiritur libera volūtas in vtroqʒ·scʒ vendendi in vno·et emēdi in altero id ē ꝙ dans velit trāsferre et rcipiēs velit accipere rē trāsferēdā·Scd̄o reqritur libertas in vtroqʒ·ita ꝙ neuter ipsorum probibeatur lege supioris nec ꝑ actū alteri⁹ a q̄ dependeat Et ꝓpt̄ defectum huiōi non potest monachus sine licencia supioris nec fili⁹ familias sine licēcia patris emē vel vendē·Tercō requirit̄ ꝙ fiat ɔmutacō sine fraude interueniēte bona fide iō·j·thess̄a·iiij·hec ē voluntas di ne ꝗs supgrediat̄ neqʒ circūueiat in negocō fratrē suū·ꝑ li supgrediat̄ ieqlitatē iusti pcij excludit·d q̄ post pauca dicet̄ et cūueiat ꝑ fraudeʒ

b ¶ Fit aūt ẜm tho·fraus tripliciť·primo in substācia rei vēdite ut cū q̄s rē vni⁹ spēi sciēt vēdit ꝓ re alteri⁹ spēi aut sb̄stācie min⁹ preciose·ut auricalcū ꝓ auro·aut aquā ꝓ vino·aut mixtū ꝓ puro·aut denariū cupreū ꝓ aureo cōt̄ illd ysa·j·argētū tuū vſū ē i scoriā vinū tuū mixtū ē aq̄·scd̄o cōmittit̄ fraus i q̄ntitate·q̄ ꝑ mēsurā cognoscit̄ siue res mēsuret̄ ꝑ pond⁹ siue ꝑ aliā mēsurā corꝑalē ut modiū vel sextarium·siue sit i liq̄dis siue aridis Et similit̄ in libra et pōdere et in oib₉ istis vniuersalit̄ opoꝛtʒ esse iustā mēsurā in vēdēdo et emendo alias iniustum fit lev deu·xxv·dicitur nō habebis in sacculo diūsa pōdera maius et min⁹·nec erit i domo tua modius maioꝛ et minoꝛ·ab homi natur enī dn̄s cū q̄b₉ facit·et adūsat̄ omēʒ iniusticiā Tercō ɔmittit̄ fraus i q̄litate·puta cū q̄s animal ifirmū vendit q̄i sanū aut vinū coꝛruptū q̄i sanū et purū aut crocū mixtū cū reviliori·Ex q̄ patʒ ꝙ q̄ faciūt res iutiles et defectuosas defectusqʒ eaꝝ ex idustria et studiose obtegūt et occultāt tenet̄ ad rſtitucōem illius q̄d occasiōe talis occultacōis eis datur ꝓ reb₉·n̄ res nō obstāte defectu tantū valeat q̄ntū dat̄ Et similit̄ ē de h̄ntib₉ res venales iudicād oīa ista ꝓbātur ext̄ de iniurijs et dāno dato·qui enī dat occasionē dāni dānū dedisse videt̄·ſi defraudās aliū i sb̄a q̄litate et q̄ntitate dat ei occasiōʒ dāni·alias enī n̄ ꝑmutarʒ et i hijs oib⁹ dic̄ tho·n̄ solū peccat q̄s in iustā vendicōne faciēdo eciaʒ ad restitucōʒ tenetur ¶ Quarto exigit̄ ꝙ admin⁹ hitualit̄ itēdat si veracit̄ agnouerit rē n̄ e

fuisse talem qualē ſm ɔtractū esse debuerit cꝫ hoc velit sic racõnabile fuerit emēdare si eni venditore ignorante aliquis p̄dictoꝝ defectuū i re vēdita fuerit· venditor q̄dē n̄ peccat· tenetur tn̄ cū ad ei⁹ noticiā puenerit veracit̄ saltē dānum recōpensare emptori· Et qd̄ dictū ē d̄ venditore eciaꝫ ītelligēdū est ex pte emptoris· Contingit enim qn̄qꝫ venditorē credere rē esse mīn⁹ p̄cōsam q̄ntū ad spēm· puta si quis auꝝ vendat loco auricalci· emptor si illd̄ cognoscat iniuste emit· et ad restitucōneꝫ tenetur· Et eadē racō est d̄ defectu qualitatis et q̄ntitatis ut si quis simplex pegrinus credēs equū suū valde ifirmū exhibꝫ eū venalem· ⁊ emptō astut⁹ q̄ꝫuis noscat defēm esse puū aut forte p noctē sanabilē et tn̄ emit eū ꝑ puo p̄cio quasi valde ifirmū· ille sciens ⁊ iiuste dānificat ꝓximū suū· ⁊ peccat ɔtra hoc mandatum et tenetur ad restitucōeꝫ

¶ Quinto requiritur eq̄litas valoris inter res pmutatas aut inter rē emptā aut vēditā et pciū· nā rē cari⁹ vendere aut vilius emere q̄ꝫ valet i se vl' estimacōe hoīm est ɔt̄ iusticiam ſm ph̄m p̄mo politi· Et ɔt̄ math· vij· Omnia que cūqꝫ vultis ut faciāt vob̄ homines ⁊ vos facite ill'· sed null⁹ est q̄ sibi vellet rē cari⁹ vendi q̄ꝫ valeat qꝛ sic dānificaretur ut plurimū vel semp· Vn̄ aug' xnj· li· de ci· dei· velle vile emere et care vendere reuera vicium est sꝫ aūt cꝫ nō licet rē cari⁹ vendere vl' vilius emere q̄ꝫ valeat in se vl' in estimacōe hominū· In trib⁹ eni casibꝫ licet rē carius vendē q̄m sit empta ideo qꝛ aut res meliorata ē in se vl' in estimacōe hoim· aut racione sumpcij circa rē emptā exhibiti· Primo eni res empta p̄t meliorari aliq̄n naturaliter ut q̄n fit de impuro vino purū· ⁊ de gracili ligno forte· et d̄ equo triū annoꝝ octennis Aliq̄n artificialit̄ fit empte rei melioracō· ut melior ē pann⁹ i tunicā formatus q̄m simplex pann⁹· aliquādo fit naturaliter et artificialit̄· ut meli⁹ ad ignē valent ligna sicca q̄m hūida· Secdo p̄ncipaliter res empta p̄t meliorai n̄ i se ſꝫ i opinione hoim· aut qꝛ nesciebatur pri⁹ q̄m bona esset aut qꝛ est iam indigencia ei⁹ q̄ p̄us nō fuit· ut patet de pillul' pestilēcialibꝫ ext̄ tps pestilēcie ⁊ i tpe pestilēcie ⁊ i multis alijs modis· Et tā i p̄mo q̄m in secūdo melioracōnis modo p̄t res cari⁹ vēdi q̄m empta ē

Tercō pncipaliter idē fieri pt ex pte vēdētis vicȝ rōne serui cij qd cca eam fecit· vl officij qd cca eā habȝ· et hac racōne collcōres hospitū· cāpsores in stitores caupones· penestici· et qcūqȝ stacōnarij pnt rē eci am nullo° mutatā nec i se nec i estiacōe hoim vendē cari⁹ qȝ emerūt· et hȝ ꝓpt̄ supt⁹· labo= res· industrias· curas· picula· et alias occupacōes rōnabi= les· ⁊ multo pl⁹ qui adducūt res a lōginq̄ racō ē q: j· cori. nj· vnusquisqȝ r̄cipiet mercedē ꝑm suū ꝓpriū laborē· eadē eni racō ē. de mercatore sic d alio laboratore· qȝ sibi merces det̄ ꝓ suis· labore· idustria· cura· ⁊ sitib:· ¶ Vn̄ tā ꝑm dinā qm
g naturalē legē illicitū r̄putat̄ si i empcōe ⁊ vēdicōe n̄ sit eq̄li tas iusticie ꝑuata scient̄ et il= le q pl⁹ habȝ postq̄m innotue rit sibi illd tenet̄ recōpensare ei q dānificat⁹ ē si sit notabi= le dānū· Quod dico· q: iustū preciū reꝝ qn̄qȝ nō ē punctu aliter determinatū. ꝫ magis in q̄dā estimacōne ꝯsistit· ita qȝ modica addicō vl minucō non videtur tollere equalita= tem iusticie· ut tho· dicit· ⁊ ad dit scotus· qȝ quando ꝯmutā tes pēsata necessitate mutua reputant hincinde equiualēs dare ⁊ accipe ita qȝ vterqȝ cō putat tantum dare q̄ntum re cipit· et ecōuerso recipe q̄ntū dat· si tunc aliquod modicum deficit ab indiuiduali equali tate non erit iniusticia r̄putā da· q: quādo ex tali estimacōe de dacione ⁊ recepcione equi ualentis mutuo sunt cōtenti tunc mutuo sibi volūt remitte re verisimilit̄ si in aliquo defi ciūt ab illa iusticia req̄sita. et sic istoꝝ ꝯtractuū quemlibet cōcomittatur aliqua donacio condicionalis· vt si aliquid sit amplius in re data· ¶ Verū h
tn̄ si aliquis multū idigeret d re aliqua ⁊ alius ledatur si ea careat· et ꝑ magnam instan ciam ille inducitur ad venden dum rem suam vel ad ꝑmutā dum ꝑ re alterius tūc cū possit se cōseruare indemnem erit in casu tali· iustū preciū nō r̄spi ciendo solum ad rem que vēdi tur· sed eciam ad dampnum qd venditor ex vendicōe incurrit Et sic licite pt aliquid carius vēdi q̄ȝ valeat ꝑm se q̄ȝuis nō vendatur plus q̄ȝ valeat hūti si vero aliquis multū iuuetur ex re alteri⁹ q̄m accepit· Ille vero qui vendidit non dampni ficetur carēdo re ista· non de bet eā supuendere quia vtili= tas que alteri accrescit non ē ex vendicione sed ex condicio ne ementis· nullus aut debet

vendere alteri qđ nō est suum licȝ posset ei vendere damnum qđ patitur Ille tn̄ q̄ ex re alterı⁹ accepta multū iuuatur p̄t ꝓpria volūtate vēdēti aliqđ superogare qđ ptinȝ ad ei⁹ honestatē ¶ Et sic pȝ ꝙ qn̄qȝ requirūtur ad cōmutacōnē ycono-nōicā. Sȝ ad negociatiuā adhuc super p̄fata reqrunt' alia duo Primo si debeat esse iusta oportet ꝙ talis cōmutacō sit vtilis reipublice. sic est de mercatoribꝫ illis q̄ afferunt res d' patria vbi habūdāt ad p̄riaȝ vbi deficiunt. quaꝝ tn̄ vsus ē ibi necessarius Et etiā qui res emptas ɔseruant ut ꝓmpte inueniātur venales a volētibus eas emere tales habent actū vtilē reipublice Oportȝ eni ꝙ nec aliqs credat nec credendi racōeȝ hēat empcōeȝ esse ɔmuitati vel reipublice p̄iudicialeȝ ꝓpter defectum illi⁹ cōdicōis sūt aliqui vituꝑabiliter negociatores. puta qui nec trāsferūt nec ɔſuāt nec coꝝ industria melioātur res venal'. nec certificat' ali⁹ simplex de valore rei emēde: ſ3 emit modo ut stati vēdāt sine oībꝫ iā dictis ɔdicōibꝫ Talis esset extermi-nādus a republica tāq̄ȝ nociuus ɔitati eo ꝙ ꝓhibȝ imediatā ɔmutacōeȝ volēciū ycono-mice ɔmutaē. ꝛ sic faciūt qđlibet venale vsuale carius emēti q̄ȝ deberȝ esse ꝛ vili⁹ vēdēti et sic dāificāt vtrāqȝ ptē. pȝ eciam ꝙ illi q̄ frumēta vl' alias res vtiles ɔitati vel necāriaſ et bonas ad hoc principaliter emūt. vt n̄ desint ciuitati p̄rie. vl' aliq̄ alia bona itēciōe. n̄ itēdētes caristiā iducē ſ3 qn̄cūqȝ necessitatē vel notabile gu̇amen paupm viderint: vēdere iuxta ɔūeȝ et rōnabilē estimacōem. Tales eni licite et meritorie p̄nt hꝰ facere et aliqn̄ caristiā ipedire. sed illi q̄ in ɔg'gādo talia nec ɔūitati ꝓſūt nec vtilitatem ei⁹ intendunt. sed solum lucꝝ suū nichil n̄ caristiam expectādo. g'uissime peccant. Rō ē q2 q̄libet in ɔūitate viuens rōne caritatis ꝓxi et racōe emolimēti vtpote solacij defensionis et similiū debet ɔmūitati esse vtilis et maxie nō nociu⁹. ꝛ ſ3m iuta Turpis ē ps q̄ se non ɔfirmat suo toti p̄nt aūt vtriqȝ p̄mossoꝝ se ex hꝰ ɔsiderare Quia q̄ intēdit caristiā dolet de frumētoꝝ copioso ꝓuētu. Alius vero ex hꝰ vl' let⁹ est. vel ɔtētus. et nō tristis

k ¶ Secūdū requisitū ad ɔmutacōem negociatiuam est vt vēdēs ꝓ re vendibili recipiat iustū p̄ciū. Est autē iustū p̄ciū ɔsiderandum scđum ꝙ res vendibiles valēt ad vsū hominum

i

plus vel min⁹ ſm nccītatē re
rum interdū ſm ꝺſiderīū hoim
qꝺ habēt ad res· Et licȝ diffi=
cile ſit dare de valore rei ſuffi
ciētē ⁊ gn̄alē rgulā· tn̄ hāc re
gulā qdā doctor tradit· Sic
eſtimacō q̄ veriſimilr bona fi=
de credit erronea eſſe· nō ē ſe
quēda· ſic omnis eſtimacō ī q̄
null⁹ error veriſimilr appaꝛ
ſequēda ē· ſiue ī ſpē ſiue in ſin
gulari vbi vero nulla ē vel nō
vera eſtimacō: ibi recurrat ad
rōeȝ· pēſando labores· ſūptus
et cetera ſtati diceda. bona fiꝺ
put meli⁹ pt fieri· necnō me
lioracōȝ vl̄ peioracōȝ ſiue rea
lē ſiue eſtimatā· ⁊ iuxta h res
vendatur· Talis negociator
iuxta diligēciā ſuā ⁊ induſtriā
⁊ picula accipiat ī omutacōe
pciū corn̄dēs· qꝺ ꝺclarat ſcō·
quia vnūquēq ī ope honeſto
ſeruiētē reipublice· oportet de
ſuo labore viuere· ſ talis affe
rēs vel etiā ꝯſuās honeſte et
vtilir ſeuit reipublice igit et
Secūdo qr vnuſquiſq īduſtri
am ſuā et ſolicitudiem ſuā pt
iuſte vendere Induſtria enim
magna requiritur in tali trāſ
ferēte ꝺ patria in patriam· g
pt iuſte ſuſtentaciōem ſuam
pro ſe et familia ſua ad illam
neceſſitatem deputatam reci
pere precium correſpondens
ſue induſtrie Tercō etiam cor
reſpondēs aliqꝺ ſuis piculis·
Semper tamen lucrum debȝ
eſſe moderatum ne talis cupi=
ens nimis diues fieri vicium a
uaricie incurrat· ¶ Ad hoc l
vero cp vendicō vel empcō ſit
bona materialr reqruntur cō
dicōnes et circūſtācie omnēs
ſic in alijs actibꝰ moralibꝰ po
tiſſie finis ē· cp nō ſit in ſcāda=
lū in malū exēplū· contra votū
vel ex auaricia· vnꝺ dicit ſanc
tus tho· cp emens non debet lu
crū ſtatuere tāq̄ finē ſuū vel
ſuoꝝ opeꝝ Sȝ lucrū qꝺ q̄rit
vlteri⁹ in aliū finē neceſſariū
vel honeſtū vt ad ſuſtētacōeȝ
dom⁹ ſue vel ad ſbueiendū in
digētibus ſi ſit negociacō lici
ta vel etiā cū qs negociacōeȝ
intēdit pp publicā vtilitatē·
ne ſcȝ res ad vitā neceſſaie de
ſint patrie· ⁊ tūc lucꝝ expetit
nō tāq̄m finē· ſ q̄ſi ſtipēdiū la
boris· ¶ Sȝ ē dubiū vtꝝ ven m
ditor teneatur dicere viciū rei
vēdēde: Rn̄· ſm tho· qꝺli· ij· q·
x· et· 2· 2· q· lxxvij· arti· iij· ſi res
vēdēda pp vicium qꝺ habet
reddit minoris valoris vl̄ ei⁹
vſus reddit ipedit⁹ vl̄ noxi⁹
ſcȝ cum equ⁹ claudicat vel do
m⁹ ē ruinoſa ā cibꝰ corruptus
vel venenoſus· ſi tūc huiōi vi
ciū ē occultū ⁊ vēditor non de
tegit et ſi tā care vendit ac ſi
non eſſet vicioſa: erit vendicio

dolosa· et venditor tenetur ad damni recõpensacõem· si vero viciũ sit manifestum puta cũ equus sit monoculus· vel tale maifestum viciũ habz res vẽdẽda vel cũ vsus rei licz ñ ouẽniat vni vẽditori· pt tñ oueniens esse alteri· et si tũc ipe vẽditor ꝓpt̃ huiõi viciũ subtrahat de pcio q̃ntũ oportz tunc nõ tẽtur ad maifestãdũ viciũ rei qr forte huiõi emptor vellet pl9 sbtrahi de pcio q̃z esset sbtrahẽdum· vnde pt licite vẽditor indẽnitati sue osulere viciũ rei reticẽdo· verbi grã· exemplificãt doctores alij. Tu vendis michi equũ oino malũ et q nichil valz ad eq̃tãdũ et das michi eũ ꝓ tãto pcio· q̃ntũ sola cutis valz· nichil iniustũ facis michi qꝛ equ9 ñ valz ad eq̃tãdũ· ñ ego in otractu interrogarẽ· an equ9 valerꝫ ad eq̃tãdũ· et tu diceres qꝛ sic tũc eni otract9 iniustus ẽ et fraudulent9· si autẽ ego ex simplicitate vel in adũtẽcia non osiderarem illum defectũ: nec inq̃rerem tu tñ bñ scires qꝛ ego pñcipalit̃ ad eq̃tãdũ eũ emerem· et ex simplicitate vel i aduertẽcia id non dicerẽ· Tu quidem peccas otra me: nõ iiuste ad extra vendendo· ſ min9 fideliter et caitatie ẽca me agẽdo/ hec est sentẽcia tulij q narrat de antipatre pho acutissimo· q dixit oia vicia emptori pãdẽda sũt· et pl9 plura eius vba ocludit tulius li· iij· de offi· nichil debet vẽditor emptori celare· Q d si increpãdi sũt q reticent: qd de hijs estimãdũ est qui fucacõis vanitatẽ adhibẽt· ¶ Sed qd de hijs mercatorib9 et otrahẽtibus qui sciũt verisimilit̃ iustum pciũ et tam signo· vel vbo· vel silẽcio· rem supuendũt. Rñ· qꝛ tripliciter pñt tales viciũ omittere Prio si vidẽs hoiem simplicẽ et inexptum circa rẽ· nõ facit diligẽciam fidelẽ ut ei nõ supuẽdat Quia ei inexptus hõ nescit rẽ estimare Jdo vẽditor non pt se scdz illius exhibicionem in vendendo regere· ſ tota eius estimacõ sibi incũbit· Et ergo nisi fidelẽ diligẽciam adhibeat ñ ẽ sine peccato si rẽ superuendat· secus aũt est quando res venditur homini intelligẽti et expto circa rẽ· Secundo qñ emptõ ã venditõ ẽ artat9 necessitate vel inordinata affectiõe ipulsus· tũc nequaq̃z pt alter dubius de valore rei tã secura osciẽcia dur9 esse erga eũ ceteris pibus· sic erga liberũ et omni tali impulsu carẽtẽ hꝫ ei timere qꝛ ex illa artacõe cari9 emat q̃z alias facerꝫ ẽptor vel qꝛ vẽditor vẽdat

remissus· Terciō quādo vendi tor aliq̄ arte vel cautela vbo= rū etiā si vera sint c̄ n̄ fl'a indu cit emptorē ad emēdum cari⁹ q̄z alias emeret· vt si venditō rē que vix valet vnū denariū· sciēter exhibeat p̄ quatuor· c̄ ēptor ex verecūdia vl' q2 n̄ cre dit superexhiberi rē in q̄druplū exhibeat et det plus quā vnū vēditō corā deo tenet' ad resti tucōem ei⁹ qd pl⁹ vno recepit Tenet' eni ad restitucōez si rē sciēter supuēderet· etiā si illū nullo modo induceret et quanto magis quādo h̄ p cautelas ef ficit· et maxie p falsitates et mēdacia h̄ p̄curat ¶ Secūdo pn̄cipalit' videndū est quā pi culosū sit mercari vel negocia ri· Et h̄ ptz ex septem que eā reddūt piculosam· Primo ig= nōācia interdū valoris rex c̄ q̄n ti estimandi sint labores· cure pericula· et cetera huiusmodi que negociātes habent circa venales res· i quarū estiacio ne merito q̄libet ē sibi suspec= tus vtpote iudex in p̄pa causa Et i h̄ min⁹ piculose stāt q̄ vē dūt res apd multos iueibiles' et venales· q̄a facili⁹ et p̄pinq̄ us p̄t haberi estimacō c̄ lbies non sunt artati ad vnū· Quis quis vero habet rem venalem vel exercet officiū |aut laborē non possibilē| apud |aliū habei sicut aliqn̄ solū vn⁹ ē notarius medicus· apotecari⁹· vl' alius talis· hic debet sibi multo ma gis esse suspcūs et valde caue re ne in necitate lbim exigat ā recipiat vlt' rei ā laboris sui valorē· Secūd reddēs nego ciacōem piculosam est diffidē cia de p̄ximis q̄ surgit ex cau telis et frudib9 oi die ōtingē= tib9 p̄pter qd vēdētes multo cari⁹ exhibēt res q̄m valēt· et emētes multo mi⁹ q̄z velit da re· et sic vtrobiq3 multa fl'a di cūt'· et n̄ pauca mēdacia· c̄ q̄n̄ q3 piuria ōmittūt' Terciū ē in ordiat⁹ timor dāni· et lucri de siderīū excessiuū ac affect⁹ res cito vendendi· Ex q̄b9 oritur ōsuetudo laudandi vendenda et emenda vitupandi q̄ q̄dem timor et desideriū tēpore ōtra ctus sic mētē vrgent et occu pāt· q̄ modicus vel nullus re spect⁹ ad deū vel iust'ciā solz hri· Quartū ōtinua et anxia solicitudo et occupacō cū tali b9 reb9 extrinsecis et diuersis lbibus· que raro mētis recolle ctōem admittūt et in q̄b9 tā ta habetur diligencia q̄ de= bitum deo| seruicium et cura proprie salutis obmittit'· Q̄n̄ tum est malum exēplum qd quis videt in maiori pte mer cancium propter quorum mlt' titudimem lbmo plane volēs·

pcedē vix pt aliqd lucrari mē cando· Sextū ē ɔtinua occu= paco cū vero obiecto et ma= teria auaricie scʒ cū tpalibus bonis et etiā cū forma eius qꝛ cū modo acqrēdi eadem nec nō cū auaris· circa q̄ videtur tam difficile vitare auariciaʒ sicut assidue conuersando cū proca cibus mulieribꝫ ɔtinēciam ser uare· Septimū ē raritas pure intencōis. quia valde rarum ē vt qs recte intēdat in mercā do vtilitatē pximoꝝ· et sic ƀm vtilitatem officij vl' obsequij sui victum mereri q̄ tn̄ intēcio tam necessaria ē q̄ sine tali in tencōne actuali vel habitua li nullus actus negociacōnis est meritoriꝰ apud deū· etiā si q̄ ad hoīes nichil iniusti fiat ymo dubiū et disputabile est an iste q nō intēdit in mercan do hoīm vtilitati seruire· etiā si vtilis sit: possit aliqd ƀm deum p p labore suo recipe ¶ Tercio pncipalit' videndum ē q̄uo mē cator cupiēs saluari debeat se tenere· R̄n̄· q̄ debet ante om= nia intendere· nō plus debito recipe· vel minus dare scient' et velle supplere vbi pcepit de fectum· et fidelit' seruiendo ā pdessendo hijs a quibus vult victū acqrere· et cū timore lu crum recipe scd̄m nobilitatem et grauitatem ꝛ vtilitatē cure laboris· industrie · et sūptum quos et q̄s ɔtingit hr̄e· nec nō ƀm magnitudinē· multitudi= nē· aut p̄cōsitatem rerum in q̄ bus seruit aut ministrat hoibꝫ nec tātum negociacōi intēdē vt p h' aliqd eoꝝ negligat q̄ sue sunt necessaria saluti· dico autem nobilitateʒ et cetera qꝛ dato q̄ negociatoris merce' adducētis tātu' esset labor sic militis defēdētis terram· nobi lior ē tamen labor militis cete ris paribꝫ: q̄ʒ alteriꝰ· quia ad nobiliorē finē tēdit· sic etiam staret q̄ labores· cure· et' es= sent eque nobiles ꝛ graues· ꝛ tn̄ vnꝰ eēt magis necessariꝰ a lio· p isto certe sibi magis de beretur· Dico etiā ƀm multitu dinem magnitudiem et p̄cōsi tatē reꝝ· q̄a penestica vēdens scʒ pisū et olera· ꝛ de vno flor' ɔmūitati seruiēs nō potest tā tū lucri recipere· sicut institor vēdēs nobiles ꝛ multū vtile' res nec istitō i q̄ete q̄dāmō re sidēs ceteris paribꝫ· pt tm̄ luc' recipe· etiam de eque magna pecunia· sicut res eque bonas de ptibꝫ longinquis adducēs· Et ideo si qlibet ƀm statum su um vellet viuere· ꝛ ƀm meritū suū lucrū recipe· oīa staret eo melius· sed qꝛ penestica de modico p̄cio ꝛ labore tm̄ vult lucrari· q̄ quotidie bōis cibi'

et potibꝫ repleta sit. et vlt᷑ hoc ↄtinue plus ditet᷑ que si debite ꝑpenderet: vix nudū panez mereretur. et istitor de modico labore et p̄cō r̄spectiue vult se et suos tā d̄licate nutrire ꝛ p̄cōse vestire sic vn⁹ de multo maiori sūma. ḡuiori et vtiliōi labore ↄuitati fuiēs et ita discurrēdo de aliis. hinc ē ꝙ q̄si oēs auaricie ꝛ supbie ꝛ voluptati᷑ morbo laborāt p q̄ tātū excecāt᷑ ꝙ c̄dūt ita eē dcre ex h̄ ꝙ illa sūt tā ↄuit iā ↄsueta et ꝙ q̄si omes sic agūt cū tam nulla ↄsuetudo possit excusare i hiis q̄ sūt ↄt᷑ rcām rōez. ſ᷑ solū in idifferētibꝫ q̄ pn̄t fieri bene ꝛ male. nulla aūt rō recta videt᷑ dictare h̄ bonū ꝙ filia simplicis militis aut burgēs. quantūlibet opulentā deferat tam p̄ciosam vestē cīgulum. aut coronā. que ꝓ statu sufficeret cuiuscumꝙ magne p̄ncipisse aut regie. nec hoc ꝙ q̄ntūlibet diues m̄cator. tā splēdide in vestibus. tā magnifice in sumptibꝫ viuat ꝙ sufficeret regi vl̄ p̄ncipi bn̄ magno. Et h̄ mō multa sūt q̄ s̄b dissimulacōe trāseūt nec reputāt᷑ tā mala q̄ tn̄ si rc̄e p̄esarēt᷑: manifeste viderēt᷑ excessiua r̄cto iudicō rōis. Ex qbꝫ pꝫ ꝙ q̄ntificacō p̄eii iusti p̄esanda ē i libra rōis rc̄e attēdēdo bona fid

id est fideli intencione suā idustriā circa rē. solicitudiem. necessitatem. inobilitatē rei vēdibilis mag̃tudiez. multitudinē. labores. picula. et sūptus

Seq̄t᷑. vi. ca. de vsuris.

De vsuris mō et aliis ↄtractibꝫ tria ponēt᷑. Primo quot mōis vsuārii faciūt ↄt᷑. vii. p̄ceptū. Scd̄o q̄nta mala ludos comittēt᷑. Tēcō quō peccāt losores. Quātū ad. i. p̄notāda sūt quatuor Pīo ꝙ vsurarii tenētur ad restitucōnem vsure. et ad restitucōem damni ꝑ vsuras alicui illati. Omis eni vsura ↄmittit᷑ circa mutuacōem vl̄ ↄcessionē Est autē matuacō actiua seu ↄcessio. dacō ḡtuita rei quā l᷑ equiualēs tenet᷑ reddē recipiens iuxta pactum. Mutuacō vero passiua est talis rei recepcio. d᷑ aūt mutuacō q̄si meū tuū facio. h̄ tn̄ qd̄ tibi mutuo nō simpliciť desinit esse meū. ſ᷑ solū ad tēp⁹ debet esse tuū vn̄ veracit᷑ dr̄e possum me tātum hr̄e apd̄ te et ille n̄ dicēt᷑ oīno paup cui d̄bitores bn̄ solutui tenerēt᷑ multa. d᷑ aūt mutuacō pecunie vl̄ huiōi dacō: quia dominium trāsfertur. vnde in scriptura vocat᷑ mutuacio. dacō. Exo. xxii. deu°. xv. luc. vi.

a

b

si inq̄t mutuū dederitis hijs a quibus speratis r̄cipe· q̄ gra= cia ē vobis · nā ⁊ pc̄ores pc̄ori b⁹ fenorāt̄ ut r̄cipiāt eq̄lia· et stati̅ sequitur· mutuum date· nichil īde sperātes· ⁊ erit mer ces vestra multa· ⁊ eritis filij al tissimi· q2 ipē benign⁹ ē sup i ḡtos et malos Dicit̄ ḡtuita dacō· q2 sic pura et simplex do nacō fit gratis sine limitacōe sic ista debet ḡtis fieri: salua ista limitacōe de reddēdo. Vn̄ xp̄s vbi sup̄ dic̄· n̄l īde speran tes supp̄· vltra reddicōem rei. Additur quā vel equiualens tenetur reddere· q2 n̄ hoc esset pura ⁊ simplex foret donacio Dicitur vel equalēs· q2 aliq̄n res eadē non p̄t reddi· q2 dis= trahitur vt pecunia vel ꝑdit̄ aut perit ut equ⁹ aut domus. Dicit̄ etiā iuxta pactū· quia mutuo r̄cipiēs nō tētur rē mu tuatā simpliciter reddere· nisi ita sit peccatū· p̄t eni̅ tale pa ctum fieri ꝙ restituat si peti= tū fuerit· vel si aut dū venerit ad pinguiorem fortunā ⁊ tūc si n̄ veneit odicō: reddere n̄ te= c netur· ¶ Secūdo notādū ꝙ q̄ʒuis mutuās possit iure rem mutuatā vel valorē ei⁹ recipe et repetere· n̄l tn̄ p̄t vltra hoc ab hōie rōe rei mutuate vl̄ mu tuacōis repetere r̄cipe vl̄ spe rare· sed bn̄ p̄t recipe qđ a mu

tuū recipiēte non ꝓ mutuo ſ; spōte vel ex alia iusta cā dat̄ aut pia· Primū pʒ q2 r̄cipiēs mutuū· nullū ius habet ad rē nisi ex concessione mutuantis sed mutuās nō dedit aut mu= tuauit nisi ad certū tēpus vl̄ qđ inuito dn̄o tenere nō debʒ Secūdū patet· quia q̄n do mi chi mutuasti pecuniam vl̄ hu iusmodi tūc res ista interim ē mea fcā et ei⁹ vsus ē meū op⁹ c⁹ signū ē· q2 si apđ me ꝑdit̄ pecunia vl̄ res m̄ ē ꝑdita nō ti bi vt oēs volūt· Sʒ ɔtra rōem ē· ꝙ ego tibi ɔbeā dare aliqđ de vsu et labore meo quē habe o de pecunia mea · licet postea tenear tibi dare pecuniam tu am aut equalēs q̄m a te mutu aui· et q̄n h̄ facio: tūc tuū tibi restitui ⁊ satisfeci ¶ Sed dice d ret qs · cū ille cui mutuo an̄ h̄ michi potuit dare vnū flo. vo lūtarie· cur ḡ pro mutuo non p̄t dare vnū florenū· R̄n̄· ideo q2 non vendile null⁹ p̄t vende re· sed q̄libet bn̄ p̄t dare suā rē q̄ saltē liber est: sed mutuacio cū sit act⁹ voluntatis elicitus vel imperatus· quo qs vult ꝙ res sua sit alteri⁹ ad benepla citū eius qui habet potestatē sic disponendi de re vl̄ vtrūqꝫ scʒ actū interiorē et exteriorē ɔplectēs et nullū taliū est ven dibile eo modo quo vsurarius

cupit. Ex quo etiam patet q usura otra legē nature ē. Terciū p₃ q₂ ñ ē peioris odicōis q̄ mutuū pstitit alicui p⁹ mutuacōnem q̄m ante. sȝ potuit recipe spōte vl' ex alia pia aut iusta causa data ab eo q̄ hēret potestatē dādi. ergo et postea h₃ p̄mo recōpēsacōnē eo q̄ pecunia non mēsuratur licite pt p mutuo qd exigē. sm multos. puta beniuolēciā et amorē ei⁹ cui mutuauit, vel aliqd huiōi. sed diceret ad huc vsurarius. si nichil possum recipere pro bono quod tu habes ex pecunia vel vsu eius. tamē tu teneris michi p damno quod habeo q₂ iterim q tu habes eā. ego non possum emere cēsum p ea nec possum vti ea nec cū ea lucrari. qd totū possem hn̄do pecuniā ipam. Cur ñ p tali dāno aliqd recipiā. R̄n̄. qn̄cūq₃ ē c̄tū dānū qd mutuā' ex mutuacōe icurrit: tūc nisi illi petēti sit tāta necitas. p q° iste mutuās teneret' illud dānū sbire ipe bn̄ pt sibi denegare mutuacō₃. si autē iste petēs volueit illud dānū in se recipe ad vitādū suū grauī⁹ dānū: hō mutuās licite pt facere et indemnitati sue puidere. nec recipit hoc rōe mutuacō s. sȝ ad vitād dānum. quod sibi ex mutuacione iminet vbi vero non ē aliquod certū dānum. ibi n̄l certi potest recipi. Et multomi⁹ cū eque verisit' ē ē occasione mutuacionis bonum veire sicut malū vl' dampnum vitare sic incurrere. sufficit eni p possibili dāno. possibile lucrū. vnde sic arguitur otra vsurarium. si hoc ē dānum tuū. q ñ potes lucrari cū pecunia tua. tūc hoc est lucrum vl' bonū tuū q nō potes perdere pecuniā tuā ex spolio furto. vel aliis dolis. vel mercādo dānificari cū ipa vtrūq₃ ei est eque possibile contingēs g° si teneor tibi p ista: tu teneris m̄ p isto. et sic fit recōpensacō. ¶ Tercō notātum q habēs sbstāciā hui⁹ mundi sicut tenetur interdum sb p̄cepto aliqn̄ sb consilio dare aliqd simpliciter vt elemosinā idigenti vt supra dictum est d elcōsina p̄cepto qnto. Item sup ca. iij. p̄ntis p̄cepti. sic etiā tenet' in casu rē suā dare ad tēp⁹ qd ē mutuare eadē rōe Quia p̄ma Joh. iij. q habuerit sbstanciā hui⁹ mūdi et viderit frem suū necitatē pacientem. cluserit q₃ viscera sua ab eo quō caritas dei manet in eo. sed certū ē q p̄mū tenet' qd facere libere et gratuite. et n̄l p eo sperare p dacōe vel recipe tāq̄m debitū ciuile. quāuis tal' elemosinarius possit licite intēdere q ali⁹

pius sit ad ipsū orando p eo·
paup ei in veritate obligatur
racōne opis pietatis orare vel
pius esse p benefactore·gᵒ et
secūdū deb3 fieri sic liber e vic3
mutuū·vbi res datur ad tēp9
opera eni pietatis debent gra
tis fieri vn̄ luce·vj·Estote mi
sericordes sicut et pater vester
misericors est·qui vic3 gratis
ē et ibidē·si benefeceritis hijs
qui vob bn̄faciūt: q vobis ē
f gracia ¶ Quarto notādū sm
tho·2·2·q·lxxviij·q q̄dam sūt
res quar vsus nō est osūpcio
ear·ut vsus domus ē inhabi
tacō et dissipacō ei9 vsus equi
est ei9 eqtacō vel alter ei9 la-
bor et i talib9 pt vsus ocedi ser
uata pprietate Et p taliū re-
rū vsu pt lō licite recipe pcīu
vt fit in earum locacione·alie
sunt res quarum principalis
vsus est ear osūpcio·vt sunt
pecunia·panis triticū et huiōi
vsus ei panis est omestio per
quā osumitur·sic etiā de vino
et similibus·sic vsus principa
lis pecunie est eius distractio
scd̄m q in omutacōe expendi
tur·et in talibus nō debet nec
vsus principalis ocedi sine do
minio·qr in illis per mutuū fit
trāslacō dominij·si ei mutuo ti
bi pecūiā·illa eit tua p mutu
um: nā mutuū dr q̄si d meo tuū
Et ido si mutuatū pdit·ipm
pditur illi q mutuo recepit·lic3
teneatur reddere equiualens
similiter de pane vino et simili
bus itelligendū est· ¶ Hijs g
pnotatis cōcluditur q q̄uis
vsura in nullo casu sit licita tn̄
in quibusdā casib9 pt qs lici-
te recipe vltra valorem rei mu
tuate. nō p mutuacōe·sed a-
lia de causa·pmum p3 qr vide
tur esse otra legē nature vt iā
patuit·et etiā ē otra declaracō
nē eccie·Ext de vsu li·v·fere
p totum·Et otra dinā legem
ps·q pecuniā suā nō dedit ad
vsurā·Scd̄m patet·pᵒ casu si
qs detinet iniuste p violenciā
bona mea·et mutuo sibi pecu-
niā: recipiēs eadem bona i pi-
gn9·si q fructus veniunt de il
la re impignorata: ego iure r
cipio·nō rōe mutui·sed qr pti
nebat ad me etiā sine omi mu
tuacōe Secūd9 casus si an̄ tē
pora tibi mutuaui et hodie de-
bes soluere· et qr n̄ soluis ego
ex legittima causa cogor tm̄
pecunie sb vsura recipe tūc illō
qd p vsura teneor soluere tu d
bes dare. et ego iure recipio·
non p mutuacōe quia iam fi-
nē habet: nec tu tenes rē illā
ex mutuacōe s detines violēt
vel me inuito·Et qr ex ista in
iuria tua habeo damnū·tu te
neris michi illud rfūdere·Ter
ci9 casus est si ego fideiussi p

te ei q̄ tibi mutuauit. et tu tp̄e solucōnis non soluis· nec liberas me a fideiussiōe. mutuans q̄ recipit pecuniā sibi debitā sb vsura vt p̄us ꝛ ꝓpt̄ ꝓmissionē meā obtinet iure a me illud qđ dedit ꝑ vsura tu teneris m̄ illđ reddē. nec ego r̄cipio vsurā a te. nec tu das illud residuum rōe mutui· ꝫ ꝓpt̄ dānū qđ ego ex negligēcia tua icurri·

h ¶ Quart⁹ casus ponit̄ ext̄ de vsuis salubrit̄. si socer q̄ differt dare genero dotē· obliget sibi in re cui⁹ vsus non est ei⁹ ɔsumptō pignus pro dote q̄m mox dare deberet· tunc gener non tenetur fruct⁹ quos de bonis impignoratis pcipit ɔputare in sortē· hoc intellige cū marit⁹ sustinet onera mr̄imonij alias nō. Et dicit̄ notāter i re cui⁹ vsus ē· Quia ꝫm ml̄tos nō potest de·x· florenis vnū recipe· q2 ɔtra naturā pecunie est ꝙ gener3 secūdū ph̄m sed tamē hoc non p̄t esse propter hoc ꝙ gener expectat· et dat inducias socero numerādi vel soluendi dotē quia hoc eēt pro mutuo recipe· sed hoc videtur esse licitū· q2 ius p̄sumit ꝙ quādo q̄s dat alteri filiā suam· non velit eos deficere vel perire· ymo sbleuare in oneribus matrimonij· vnde p̄sumitur ex caritate facere qcquid facit vl̄ q2 papa qui habet ꝓuidēre saluti hoim ordinauit hꝰ in penā differēciū dotem vel i fauorē matrimonij· et quia hꝰ mund⁹ acceptauit: quilib3 tale pign⁹ obligās videtur renunctiare quodāmō iuri suo. Quit⁹ casus ꝫ dubius apud quosdā ē et tāgit̄ Ext̄·li·iij· de feud· ca· insinuacōe· Quādo vasall⁹ bona feudalia ipignorat dn̄o feudi· q2 tūc scđm legistas et canoīstas dn̄s nō tenet̄ cōputare i sortē pcepta de bonis p̄dictis· etiam si pcipiat aliq̄d vltra labores ꝛ impēsas· maxie qn̄ interi non exigit seruiciū. tamē i hꝰ casu securior est opio Innocēcij· dicētis ꝙ ibi oport3 fruct⁹ ɔputari i sortē·

i ¶ Pz ex predictis ꝙ ml̄tis modis vsuraie peccat q̄s ɔtra septimū p̄ceptū· Primo q̄ alicui pecuniam mutuat ꝛ ꝑ solo tali mutuo exigit lucrū tp̄ale i pecuia· ā i alia re cuius valor p̄t pecuia mēsurari· Dico notāt̄ ꝑ solo mutuo q2 ꝫm thō· q̄ mutuū dat· p̄t absq̄ peccō i pactū reducere cū eo q̄ mutuū accipit r̄cōpensacōne3 dāni ut patuit i scđo notabili ꝛ i quarto p casus· dico etiā q̄ exigit lucrū· q2 scđm eundem thō· Si mutuās accipit aliq̄d ab eo cui mutuat· nō quasi exigēs nec q̄ꝫ ꝑ aliq̄ obligacōe

tacita vel expssa ꝗ sicut gra-
tuitū donū: non peccat ut sup
patuit Secūdo ɔtra hoc man
datum peccat p vsurā qui p q̄
cūq3 re que vsu cōsumitur mu
tuata accipit ex pacto vltra
sortē pecuniam ꝗ aliam rem cu-
ius valor pt pecunia mēsurari
qr cū talē rē mutuat alteri: tūc
ampli9 non est sua· ꝗ istius q̄
eā mutuo accipit· si ergo exi
git p ea lucrū: tunc exigit lu
crū p re nō sua Ex q° patz q
vsurā ɔmittit q̄ pro mutuo ex
igit munus ab obsequio· vl' ꝗ
lingua· qr vtq3 valor pecuia
mēsurari pt· ut pz i laborātib9
aduocatis ⁊ similibus Tercō
peccat ɔt' hoc pceptū per vsu
ram q̄ mutuat· xviij· libras p
vna vel centū etiā p vna cum
pacto de illa soluēda ymo so
la spes d' lucro racione mutui
scd̄m illd luce· vj· mutuū date
nīl īde spātes· Ex ꝗ pz q tal'
sperās lucrū p mutuo fit vsu
rari9 mētalis vex est quando
spes lucri est cā mutuādi Ita
q alias nō esset mutuaturus
nisi de lucro r̄cipiēdo speraret
aut aliquo alio emolimēto vt
de ꝑpina vel simili lucro· si qs
vero pn̄cipaliter moueretur
ex caritate ad mutuū ⁊ cū hoc
spetarz de retribucōe alicuius
lucri: illud nō esset vsura nec vi
ciosū vt dicit Alb· sup illo lu-

vj· mutuū date nīl īde sperātes
obligatur enim ex bn̄ficō qui
mutuū recepit· ꝰm illd luce· ibi
dē p vt vultis ut faciāt vob
hoies ⁊ vos facite illis simili'
Et dixi notāter· si quis mutu
aret· xviij· libras pro vna qr
si non mutuarz realiter ꝗ eme
ret vnam libram p xviij· sup
aliq̄ re immobili ānui cēsus ⁊
xviij· libre essent iustū preciū
pro vna ꝑpetui census· vel ad
re emēdum: tunc ɔtractus nō
esset vsurari9 ¶Quarto vsurā k
ɔmittit q̄ mutuat alteri sb' tali
pacto ut etiam sibi postea re
mutuet qr vult aliū obligare
ad pecuiaz estimabilē· licz eni
licitū sit et dignū· q mutuāti
vnū mutuetur aliud· nō tñ ē lici
tum aliū ꝑpter mutuū obliga
ri ad r̄mutuādū· ¶Quinto v l
surā cōmittit qui habēs molē
dinū mutuat pistoibus aut a
lijs illo pacto q molāt solū i
suo molēdino accipit eni vlt'
sortē i tali mutuo scz istā ɔmo
ditatē q̄ est pecuia estimabil'
et aufert eis libertatem alibj
molēdi et tenetur eis ad sat̄s
factionē Sexto ɔmittūt vsu
rā q̄ mutuauerūt res suas ad
ctū terminū q° veniēte nolūt
dare ꝑlonga coꝫ nisi data pe
cunia ꝑpter mutuū vl' alio eq
ualēti· sūt ei vsurarij· etiā si ex
psse nichil petāt ¶Septimo m

vsuram omittūt q̄ rē cari⁹ vē-
dūt q̄m sit iustū p̄ciū ip̄ius ꝓp
ter h̄ ut ēptori de pecunia sol
uēda expectēt vsq3 ad certum
terminū· vel q̄ rē vili⁹ emit q̄3
sit ei⁹ iustū p̄ciū ꝓpt̄ hoc q2 pe
cuniā soluit p̄us antequā sibi
res posset tradi · Aut etiā q̄ tē
pore collectiōis bladi vini ⁊ ɔ
similiū cū minu᷑ soluere solent
vēdit talia ꝓ p̄cio q̄ valitūa
sunt c̄ca pasca · Aut alio tēpe
in q̄ plus soluē ɔsueuerīt ⁊ sic
singulis modis palliate vsu-
re contra · vij · p̄ceptum fit ⁊ te
net᷑ in omnibus talib9 q̄s ad r̄
stitucōem dāni ꝓprio sic sibi in
n iuste illati ¶ Octauo q̄ mutu
āt ad vsurā noīe alieō · et h̄ ma
xime ē vex de tutore ꝓcurato
re et similibus q̄ i h̄ nō p̄stant
nudum ministeriū s̄ etiam au
toritatem · et sic vsuras accep-
tas noīe alieno tēētur huiōi re
stituere · si iste cuius noīe acce
pit nō est in soluēdo aut si non
vult restituē · Idem intelligo
p oia devitricis eccīe ⁊ d h̄ij᷑
quib⁹ ɔmēdata sūt hospitalia
aut alia loca religiosa et pia
nec excusat eos q̄ huiusmodi
lucra ɔuertātur in pios vsus ·
quia est regula iuris non sunt
faciēda mala vt eueniant bo-
na · Et q2 s̄m se vsura est mala ·
nunq̄m p̄t fieri bn̄ sic alia simi
lia vt dicit aug⁹ · libro contra

mendaciū ¶ Nono peccāt om o
nes isti ciues cont̄ hoc p̄ceptū
quoꝝ autoritate · ɔsilio · vel ɔ
sensu alicui⁹ commūitatis mu
tuant ad vsuram · Et oms qui
autoritate3 prestāt · aut p̄cep
tum ad h̄ dant · aut cōsilium si
ne q̄ ciues huiōi vsurā non cō
misissent · tenent᷑ ad restitucio
nem insolidum · Cetei vero vt
ɔsencientes ꝓpter emolimētū
quod ei᷑ ex hoc accrescit : tenē
tur ad restitucōem ei⁹ ptis q̄
ad eos ꝓuenit · aut q̄ntū rele-
uati sūt in expēsis q̄s alias fe
cissent d suo aut q̄s eos soluē
oportuisset · Notat aūt domi-
nus · alb̄ · sup illo luce · vj · Mu-
tuū date nichil inde sperāte᷑
Cōtra mutuū inq̄t multis mo
dis peccat᷑ · Primo indigenti
nō dādo · vn̄ ecci · xxix · Fenera
re ꝓximo tuo in t̄pe necessita-
tis illius · Scd̄o datū nimis i
portune repetēdo · q̄n h̄o nō p̄t
soluē ɔtra q̄ vsa · l · viij · omes d
bitores repetitis · vbi glo · qui
repetit n̄ h̄ntem deo facit vio
lēciā · Tercō pig̃ra necāria · vl̄
dtin̄do vl̄ d struēdo d q̄b9 · iob ·
xxiij · Abstulisti pro pig̃re
bouē vidue · et exo · xxij · ꝓprio
tuo pign⁹ ā vestimētū ei⁹ an
sol occasū reddes · Quarto cū
vsura exigēdo vt h̄ et eze · viij
Ad vsurā nō ɔmodauerit q̄
vicijs ad viꝝ iustū · neccio ꝓtin3

Exo·xxij· Si pecuniam dederis mutuo n̄ vrgeb eū nec vsuris opprimes· Quinto p dilacōe termini solucōis munera acci piēdo· de quo p̄s· qui pecuniam suā n̄ dedit ad vsurā· Quā= tum ad scđm pn̄cipale queritᶜ vtrū ea licite possint recipi et retineri que acquiruntur p lu= dos alee scacoꝝ vel alios· et ex pactis mutuis hoim ꝺ cursibꝫ equoꝝ galloꝝ et alioꝝ aialiū morsibꝫ· bellis· vel duellis· eti am hoim· vel de duracōe plu= uie· vel siccitatis· vl quocūq alio in certo futuro vno vnā ptē ꝯtradictōis· alio aliā eli gēte· Et ponatᶜ casus exēpli gr̄cia· sint petrꝰ et paulus ābo sui iuris· signo v̄bo vel facto tale pactū faciant mutuo q petrꝰ debeat dare florenū i ca su qᵒ crastina die n̄ ceciderit plu uia vel si i tessere venerint tres oculi· Et ecōtra paulꝰ petᵒ in casu qᵒ ceciderit pluuia vel q̄= tuor oculi venerint in tessere· ponatᶜ etiā vlteriꝰ q veniat il lud qđ petrꝰ elegit· tūc q̄ritur vtꝝ isti peccēt sic paciscendo· hoc est· q vnꝰ eoꝝ obligat se sic alteri ponēdo rē suā in tale dubiū et fortunā· et q r̄cipit reobligacōem ab alio· et vtꝝ ipleta ꝯdicōe quā petrus ele= git· paulꝰ posset licite r̄tinere rem suā· vel an teneatur eam dare petro· et an petrus possit eam licito iure recipe et reti= nē tāqm suā In istis ei ꝯsistit tota vis ludi· Pro quoꝝ intel lectu notādū q n̄ oportet du bitare an licitū sit ludicra vel iocosa exercere p recacōe et q̄i p q̄dam quiete virtutis aialᶦ cū tā theologi quā phi c̄ca hb ponāt virtutē eutropelie vel iocūditatis· sed qꝛ talia q̄ pro alleuiacōne mentis inuēta sūt fiūt p acquisicōne· pecunie et pecunia estimabiliū· Idcirco dubium motum est Rn̄· gᵒ ad dubiū septē sunt tenēda· Pri mū ē q homo habens domini um rei p̄t licite se obligāe ad dādum eam sb tali ꝯdicōe for tuita n̄ forte qs haberet dn̄iū quo ad hoc restrictū· vel nisi condicio vel obligacio vel ā= bo simul aliq̄d mali iplicarent patꝫ quia talis p̄t simpliciter et libere dare sicut et quomo= do vult et statim· gᵒ p̄t etiā da re impleta ꝯdicōe que nichil male includit· Quod autē p̄t quis licite facere: ad hoc faci endū potest se pacto vel pro misso restringere· sed hic ad= ūtēdū ē q talᶦ obligacō p̄t e= ciā male fieri· utpote qn̄ qs se cūdū rcām rōem deberet p se aut suis seruare· siue qn̄ obli= garet se ibi vbi sciret venire i malū· Secūdum ē q hominez

obligare se sic ut p̄dictū ē in p̄mo p̄cise et p̄ncipalit̄ ꝑ simi li re obligacōe iniquū et iniu= stū ē. similit̄ et talē exigē obli gacōnem pro obligacōe sua. ꝓbat̄ quia ibi in ɔtractu non seruat̄ equalitas. eo ꝙ obli= gacō pauli est pet᷒ lucrosa ꝰ obligacō petri paulo nl. Et h̄ est qð petrꝰ desiderat et inten dit paulꝰ vero ɔtrariū licet nō ɔsequat̄ intentum ergo nullꝰ eoꝝ intendit eq̄tatem que ta men necessario in omi ɔtractu non gratuito r̄quirit̄. Itē pro batur ex alio. quilibet ludens talis habet inordiatū desidriū ad tempalia. ꝛ nō s̄biectū ꝰo sic debet. q2 ludens de quo agi tur desiderat venire illð qð ipse elegit. intm̄ ꝙ si oino n̄ vene rit tristat̄. maledicit aliq̄n. et blasphemat. que sūt manife= sta sig̃ magni desiderij et ni= mis inordiati maīfestū autē ē ꝙ casus oculoꝝ in tessere. vel pluuia. vl̄ silia sūt actꝰ natu= rales a deo respectu cuiꝰ nlla ē ɔtūa directe. licet volūtas̄ mala vt sic n̄ sit a deo. Ecce q̄ mō lusor dolet de illo qð deus̄ facit. In h̄ aūt magis picu lo se stāt q̄ talia eligūt. q̄ si veni rent eēnt ɔuitati damnosa. vt ꝙ nō veniat pluuia. vl̄ ꝙ nix vel gelu diu duret. ꝛ q̄ p̄bent sibiip̄is occasiōem desiderandi id quod deo n̄ placet. vl̄ ɔuita ti nocet. ¶ Itē ptꝫ aliter. nam duo q̄ siml̄ ludūt volūt h̄re de um ad impossibilia. Quilibet eni vult ꝙ ip̄e finalit̄ lucret̄. h̄ aūt in eodē ludo impossibile est fieri. Ideoqꝫ lusor posuit se ad hoc qð ip̄ossibile est deū v triqꝫ placere. ꝛ sic agē ꝙ vter q̄s stet de eo bene contentus. Ad cuius cōtrariū deberent oi no conari quia aliter non p̄nt esse deo placētes et g̃ti. Dicē te aug̃. nemo placꝫ deo n̄ pla ceat sibi deus. Ecce quātū ma lum vult vnus lusorum alteri. dū q̄libet vult ꝙ deus alteri n̄ ɔplaceat. q̄muis ɔn̄dāt se q̄n= ꝙ tales q̄i sint socij et aīci Itē ex alio tales ludētes abutūt̄ donis dei deꝰ ei dedit nob tpa lia. n̄ ad aliud ɔutēda. nisi ad laudē suā. vtilitatē nr̄am aut ꝓxi. nunc aūt ludēs auertit se vt ɔuit̄ per ludum a laude dei et eius. memoria et necessario vl̄ habet dānum vl̄ dānificat ꝓxim. et hoc vltimū principa liter intēdit. ergo sic ludere ē abuti donis dei. Terciū est q̄= le pc̄m sit ludus p̄dictꝰ. R̄n. ꝙ ludere p̄ncipalit̄ itē cōe luc vt talis et acq̄sita retinere so la vl̄ p̄ncipalit̄ hac occasione est ex genere peccatum mōta le q̄a est ɔt̄ caritatem ꝓximi. ꝓmo et dei vt ptꝫ ex precedēti q

dicto pt tam aliquis sic lude do peccare veialiter· sicut si luderet puer ex toto ꝯsiderio lucrandi ꝓ globulo vel lapillo Aut alia tam pua re ꝙ ꝓximo ñ noceret· ¶ Quartū ē ꝙ paulus in casu principali non pt iuste retinere rē de q̄ pactum fecit· ꝓbatur· paulus ꝑdidit ius suū qd habuit ad illā rē· ꝛ nō acq̄siuit aliquid noui iuris ad eā· igit̄ ñ debet̄ sibi et ꝑ ꝯsequens nō pt retinere eā sibi Primū videlicet ꝙ ꝑdidit ius suū pꝫ ·qꝛ paul⁹ potuit iuri suo renūciare et renūciauit· g̊ ꝑdidit· Aliud ꝓ prima pte pꝫ ex casu· ꝓ secūda pte probatur· paul⁹ ex q̊ ꝯsensit in ludū cōsensit expsse vel tacite ꝙ si sic euenerit sicut petr⁹ elegit· ꝙ res nō esset sua ergo renunciauit rei illi si sic eueīret· ꝰ sic uenit igit̄ et· Secūdū vicꝫ ꝙ nō acq̄siuit nouū ius patet qꝛ ꝑ dēdo illud nichil iuris acq̄siuit et nichil aliud interueit iuxta casū· qꝛ ꝑ illū oia alia excludūtur· Quintū ē ꝙ petrus nō iuste occasione ludi r̄cipit rē istā ad sibi retinēdā· ꝓbatur· petrus nullū ius hꝫ ad rē in h̄ casu· et nō datur sibi gratuite ut casus innuit· g̊ ꝓmū videlicet ꝙ nullū ius habeat ad rem patꝫ · qꝛ nemo ex iniusto fūdamento suo poteit in aliq̄re ius acq̄rere· eo ꝙ sic nemo colligit de spinis vuas· nec de tribulis ficus· Math. vij· sic nec ex iiusto potest veire ius nichil eni dat qd nō habet· ꝰ petru⁹ ad acq̄rēdum rem pauli habet iniustū fūdamētū eo ꝙ facit iniustā obligacōem et dānificat ꝓximū et abutit̄ donis dei vt i scda ꝓbacōe patuit· ¶ Sextū ē ꝙ res ꝑ casū lucrata ad cuiuscunqꝫ man⁹ ꝯueiat occasiōe ludi scientis ꝙ res talis sit: ē ad pios vsus cōuertēda vel auctoritate supioris qui sibi talē dispēsacōem reseruauit· vel si nullus superior sibi talia reseruasset· Ipe ꝑ se debet facē vl̄ disponē ꝙ ꝑ aliū fiat· patet qꝛ oia tēpalia sūt ordiata a deo ꝛ ordināda ab hoībus· vl̄ imediate ad laudē dei vel ad vtilitatē hoim· In qua tñ etiā laus dei intēdēda est· si ergo ordiatur ista res imediate ad laudem dei: māifestum est ꝙ in pios vsus conuertitur cum pietas sit cult⁹ dei secundum augustinum· si autem ad vtilitatem hominū racōnabilit̄ ordiat̄· cū nulli debeatur de iure· planum est ꝙ cui datur· datur ex mīa et pietate ꝛ sic iterum in pios vsus conuertitur· sed quereret aliquis ex quo res ista dꝫ i pios vsus ꝯuerti· vtrꝫ hec spectet r

ad petrū vl' paulum vl' aliquē aliū. R̄n̄. q̄ vterq3 eo2 debet ad hoc conari. q2 quilibet eo2 est causa q̄ res sic cōuertēda est. et ꝑpterea etiā vterq3 eo2 debet facere diligēciā et impedire ne aliter ouertatur. vñ si paulus timet q̄ petrus non sic ouertat: debet q̄ntū d iure p̄t ꝓuidere q̄ n̄ veiat ad manus eius. notificādo vic3 superiori ad quē ꝑtinet disposicio vel ponēdo ad man9 ꝯmunes. vel procurādo arrestacōnem vl' aliquo alio modo iusto aut benigno. similiter d̄bet facere petrus ne res veiat in manus pauli si ꝯformiter tim3 de ip̄o si vero nullus talis iuridicus mod9 locū haberet. quia tam̄ paulus pactum fecit se daturū petro si pluer3 hodie tūc ex quo pluit: videtur securius q̄ det vel dimittat pet° possessionem rei q̄3 q̄ sibi refuet. pacta enim seruanda sunt q̄ntum possunt sine pc̄o maxie quādo dubiū est quomodo petrus rē ouertat quia tūc presumēdū est de bono vel quādo non p̄t iuridico vel benigno modo in debitā cōuersionem rei quam ꝓdidit impedire. nō ei videtur q̄ paulus ad impediēdā illa3 conuersionem rei indebitā etiam si v̄isimiliter timeat de ea debeat se ꝑiculo exponere vel pugnare. Aut se ponere ad scādalū vulgare. ut notetur de n̄ obs̄uacōe pacti. mēdacō. vl' falsitate n̄ si et q̄ntū aliq̄d istorū d iure debitū ē vel scd̄3 iusticiam expedit ¶ Septimū est q̄ occasione ludi n̄l omino p̄t de aliena re recipi vel teneri d iure. n̄ q̄ntū p̄sumitur de volūtaria ꝑdentis dacōne etiam si nō ꝑderet. sic eni fit inter amicos q̄ aliquādo sine ludo plus dant q̄3 ꝑ ludū amittant. Et ido qui ludūt in solacō pro esibilibus vl' potabilib9 vel alijs rebus tāto securius sumūt acquisita q̄nto verius p̄sumūt ꝑdētes volūtarios ad dādū ex amicicia etiā sine ludo igit' se nō lucrū s3 solaciū de victoria itēdere Detāto vero isecuriores de q̄nto illos inuite dare itelligūt vl' se lucrū ut luc2 intendisse ¶ S3 q̄reres p̄nt ne i aliquo casu ꝑdētes i ludo de iure ꝑdita repetere. R̄n̄. q̄ sic nā qn̄ furiosi mino2 ēnes maxime pupilli. mēte capti. surdi. ceci. muti. et morbo ꝑpetuo laborātes sui. r̄ligiosi. filij familias. q̄ n̄l habēt nisi a patre vxores q̄ n̄ habent ꝑa fernalia. perdunt aliquid ludo. illa iure p̄nt repeti et debent restitui. vl' illis. vel eorum tuto2ibus. curato2ibus. dominis. monasterijs. patribus. aut maritis

Idem d̄bet fieri si ām̄ministrat ō rerū eccīasticarū de reb⁹ eccīe aliq̄d ludo p̄didisset similit̄ re petere posset et reddi deberet si aliq̄s inuite ludēdo et ad ludū coactus aliq̄d p̄didisset· Conformit̄ credere ē repeti posse et reddi debere· si q̄s solū ꝯsensisset in simplicē et planum ludū· et ali⁹ p̄ falsitatē q̄z iste non agnosceret lucraretur· ludēs ei taliter non iuste p̄dit rē suā· nisi p̄ ꝯsensū i illud· mediāte quo p̄dit vt patuit Ille autem de q̄ͦ hic dicitur non ꝯsensit in fallaciā p̄ quā lucrās ob
v tinet q̄d intēdit· ¶ Quātū ad terciū p̄ncipale notādū q̄ ad detestacōem ludi· tria faciūt· Prio multitudo pc̄oꝝ q̄ i ludo accidere possunt· primū cupiditas q̄ scd̄m apl̄m ·j· thi· vj· est radix oim maloꝝ nec ē ibi quecūq̄ꝫ cupiditas· sed rapia vult eni pximum spoliare reb⁹ suis Scd̄m ē p̄dicō vult ei spoliare illū cū q̄ͦ ꝯmedit ⁊ bibit· Tercium est immia vellet enim eum spoliare si posset etiam camisia Quātū est q̄ꝛ vsurarium excedit in malo· q̄ infra mēsem d̄· x· floreis· vnū lucratur· ꝟ iste stati lucrat̄ eadem die· Q̄ntū ē afflictō p̄ris dei· q̄m iurādo ⁊ ip̄cādo d̄hōestat Sextū ē mādatū eccīe· q̄ q̄d āmō ꝯtēnit· de hꝭs duobus· pueꝝ· xix· Qui affligit p̄rem ⁊ fugit m̄rem ig̊miniosus erit et infelix Septimū est scādalū pximi· corrūpunt̄ eni multi qui ad ludū vidēdū ꝯueniūt Octauū ē obmissio multorū bonoꝝ q̄ deberet quis facē tēpore quo ludit Nonū est peccatū p̄iurij Decimū frau⁹ quā cōmittit in alterū· Vndecimū ira et conuiciacio pc̄oꝝ· Duodecimū est fractio solēnitatū in quibus plus ꝯueniūt· Decimūtercium interdū homicidiū eciam p̄ modico v̄bo· Decimū quartū ē ydolatria· q̄ꝛ sup̄ illo phil iij· quoꝝ deus venter est dicit glo· hoc ab homine colit̄ q̄d pre ceteris ab eo diligitur Secūdo faciūt ad detestacōz ludi q̄ in eo quasi oia p̄cepta decalogi trāsgrediūtur· Prio illud non hēbis deos alienos· vt iā tactū ē· Secūdū nomē dei inuanū facilit̄ assumit· Tē ciū sabbatū sepe violat· Quātum ⁊ alia facilit̄ patēt· p̄ter non mechaberis· q̄d ad minus sp̄ualit̄ trāsḡdit̄· q̄ꝛ adherēs alicui alij a deo ꝯtra deum fornicacōnem committit· amorē anime cum creata re cōbinando inōdinate· ymo sepe tales socij sūt fornicatoēs ad lr̄aꝫ· Tercō fac̄ ad detestacōz ludi m̄ltiplex ibi cōmissa stulticia· q̄ꝛ p̄ͦ vilissime fuituti se lusor

subiicit taxillis videlicet ossibꝫ fōte caiꝫ. Secūdo largitꝰ ad ꝑceptū taxilloꝝ qđ nō daret ad dei ꝑceptū. Tercō qa ꝯsentit ꝙ vilissimi sibi nobilissimū recipiāt vicꝫ tpꝫ. Quarto oibꝫ nocet. qꝛ fcit qđ sibi ē dānosū ꝓximo scādalosū et deo ꝯtumeliosū Qnīto qꝛ velut isanꝰ ꝓpiis manibus se ibi quis interimit

¶ Capitulum septimum

Quia vero detinere alienū. ē ꝯtra. vij. ꝑceptū Jdō nūc de restitucōne tria sūt pncipalr dđa Primo quō sint restituēda bona materialia reꝝ et corpm Scđo quō bonū fame sit restituēdū. Tercō quō bona aīe sint rstituēda.

a ¶ Quātū ad .i. notāđ ꝙ rstitucō ope vel volūtate ē qđdā ꝑābulū necessariū ad cōtricōem Et q̄ aliū iniuste dānificauit ā aliena detinet: tādiu ē peccatoꝛ mortalꝰ q̄mdiu n̄ vult restituē ꝓposse dicēte beato Aug. in epl̄a ad macedonium. Quādiu res ꝓpt q̄m pc̄m ē nō redditur. si reddi potest. penitēcia nō agitur ꝫ fingitur. si autē veraciter agitur. non dimittitur pc̄m nisi restituatur ablatum ex qͦ patet. ꝙ quādiu hō non restituit ꝓ posse si interim sacramētum aliqđ sumit nouo peccato peccat. quia indigne sacramētū sumit. Et si manēs i tali pc̄o iplet penitēciā sibi a sacerdote ꝓ peccatis sic ꝯfessis i iūctā. nichil ꝑ hꝰ satisfacit sđo

sm multos Secūdo notādum ꝙ detinere alienum inuito domino: est ideo pc̄m mortale. qꝛ ꝯtꝰ septimū ꝑceptū scꝫ n̄ furtū facies. Certū ē enim ꝙ auferre alienū est ꝯtra idem ꝑceptū et eadem racōne retinere alienū. qꝛ dānificatur i vtroqꝫ dominꝰ rei et ab vsu sue rei inuitꝰ ꝓpeditꝰ. Est etiā cōtra iusticie virtutē q̄ rddit vnicuiqꝫ ꝙ suum est. Est etiā ꝯtra frnā caritatem. q̄ vult alteri bonū et retinēs alienū vult alteri malum vnde eadē rōe qua detinēs vxorem alterius. non est capax pnie: sic etiā q̄ bona aliena inuito dn̄o. Tercio notādum ꝙ de restitucōne sunt multa dubia doctrinalia q̄ determinat sanctus tho. et scō. in. iiij. dis. xv. ¶ Primum dubiū est quis

b teneatur rstituē. Rn̄. ꝙ pmo ꝯ pncipaliter ille q̄ rem abstulit aut damnum iniuste itulit et hoc est certū. Et preter illū sunt multi alij q̄ ad restitucōꝫ obligantur. qui cōprehēduntur in hijs versibus. Jussio cōsiliū. cōsensus palpo. recursus Participans. mutus non obstās non manifestans. Et tho

exponēdo hos versus vbi ꝑus Et. 2. 2. q. lxij. dicit ꝙ inter illa q in hijs versib enumerata sūt. quīqꝫ obligāt semper ad restitucōez. Primū est iussio. vt cū qs iubꝫ aliquē depdari. ā alias iniuste dānificare. si ex ei9 iussione fit: tenet ad restitucōm tocius Secūdū est cōsensus i rapinam aut i aliam iniustam dānificacōnem et hō in eo sine cui9 ɔsensu talis rapia ā alia dānificacō fieri non poterat. Terciū est recursus. scꝫ qn̄ qs ē receptō latronū. ⁊ prestans patrociniū Nā q receptat latrones et tuetur eos. aut rem raptam vel furatā dolose celat ita ꝙ p hō impedit restitucio rei. ille tenetur isolidū cū hijs q abstulerūt Quartum pticipās vt cū qs pticeps ē in crimie furti. pdē vel similiū. ut qꝛ latroni se sociauit ad spoliād ⁊ ptem accepit Et ille q pticipat in crimie tētur insolid de toto s ille q pticipat nō in crimie s solū in re accepta. ille solū tenetur restituere qd de re sciēter emit vel accepit. Quītū nō obstās. cū scilicet huiōi spolijs latrocinijs: et ceteris malis. ex officio obstare tenet. ut princeps terre. q iusticiā ɔſuare tētur si n̄ obstat cū obstare possit ⁊ sic p ei9 defectū iualescūt latrōes ⁊ ceteri

malefcōres ad r̄stitucōem tenētur. similit intelligatur d n̄ maifestāte ⁊ cui ɔuenit ex officio maifestare Aut sm̄ scoq i iudicō reqsit9 tacꝫ vbi res finalit posset restitui ei cuius est ⁊ dicēdo veritatē vbi non immineret sibi piculū status aut psone. ɔsilit pdictis intelligēdū ē de nō reprhēdente. et cui hō ɔpetit ex officō vt dicit tho. 2. 2. q. lxij. Et subdit ꝙ pncipibus terre ex hō iminet piculū ꝓpter hoc ei ptāte publica pociūtur. ut scilicet sint iusticie custodes. In alijs aūt enumeratis i vsib n̄ tenetur hō ad restitucōem n̄ i certis casib9 scilicet qn̄ hō ꝓbabilit credit ꝙ suū ɔsiliū fuerit efficax et ꝙ alias sine suo ɔsilio n̄ fuisset facta ablaccio. similiter nō ois palpo vel adulator tenet s ille q adulādo incitat ad auferēdū laudās ꝓ illo ⁊ dicens signū esse strennuitatis. Et maxie tūc tenet ad r̄stitucionem qn̄ ꝓbabilit credit ꝙ sua adulacō fueit cā iiuste ablacōis Idem intelligat de detrahēte si ꝓpter detractionem ipe audiēs ꝓuocat et dānificat iniuste eū cui detractū est Et di. sanct9 tho. 2. 2. q. lxij. ꝙ pncipalit r̄stituere tenet illi q sūt pncipales in facto. Prio quidē pcipiens dānificacōem

fieri et scđario ipe exeqns ⁊ ɔsequēt omes alij ōbligātur p ordinē. Qñ tñ vnꝰ restituit illi dānũ q̄ damnũ passus ē. tũc ē eidē totalit satisfactũ nec aliqs eoꝝ tenet eidē aliqđ vlterius restituere. ſ3 illi q̄ sũt pncipales in facto et ad quos puenit res tenētur satisfacere illis alijs quod restituerũt. Qđ si non facerēt tũc ceteri tenēt vt videt singuli p ptibꝫ q̄ i solidũ satisfecit ¶ Notādum h̄ ꝙ sicut sunt nouē aliena pcã in versibꝫ tacta. quibus peccatis quis pticeps efficit alienis delictis in demerito hic et i accidētali supplicō in futura vita Jta ex opposito sũt nouē aliena merita. quibꝫ pxi virtutes nr̃as quodāmō facē possumꝰ h̄ ⁊ i futuro accñtalia p̄mia h̄ebiꝰ Prio cũ iubēꝰ et ipāꝰ bonũ alijs. vt pentes pueris. dñi suis. mg̃ri discipulis. plati sb̄ditis ipātes bona. Secũdo. cũ ɔsilia damꝰ pxis vt vitēt aliq̄ vicia vel operēt meritoīa vel virtuosa opa. sic q̄libet p̄t docere pximum verbo ⁊ exemplari vita. q̄bus tot meritiſ alienis participamus quot opa bona alij ex nr̄is bonis faciũt Tercō cũ ɔsentimꝰ i bona alioꝝ. ut dñi suos mãumittēdo p sacdocō et religiōe adipiscēdis pntes sisr. Quarto cũ ex laude alicuius v̓tutis i alio talis pficit. ut fit i ĩgredietibꝫ r̄ligiōz ł v̓gitatē vł viduitatē laudātibꝫ. Qũnto cũ d fēdimꝰ iniuste vexatos vt aduocãdo. hospicō recipiēdo. vel septē opa mie exhibēdo. mat. x. q̄ pphetam id ē p̄dicatorem recipit: mercedē pphecie h̄ebit Sexto cũ coopamur aliorum bonis vt pegrinādo. scribendo libros. corrigēdo eosdē. ecclesias et sermones visitādo. Septimo qñ silēcō nr̄o alios edificamꝰ et locucōe alioꝝ virtutes discrete attollimꝰ Octauo qñ nō obstamꝰ v̓tuos alioꝝ exerciciijs. ſ3 ecōtra fraterna correctōe et. vij. opibꝫ misericordie sp̄ualibꝫ iuuamꝰ ad bonũ. Nono qñ mãifestamuſ alioꝝ miserias vt eis sbueniat Sũt etiā tercō nouē demerita aliena in alijſ peccatis q̄3 sint illa vbi temporaliter dãnificatur pxiꝰ p scādalũ multiplex q̄ facilit repies ⁊ sic sũt triplicia nouē. Prio i restituendis. Scđo i merēdis. Tercō i dmerēdis p. ix. modos scādalisandi pxim ¶ Scđ3 dubiũ ē qđ sit r̄stituēd. Rñ. ꝙ ōe alienũ: qđ qs iiuste abstulit ã iniuste dtinet ⁊ iuito dño rei. tēt restituere Circa qđ notādũ ꝙ tripłr ɔtigit q̄m iiuste aliēa auferre vł detinē. prio cũ alteri ex cã

licita ad aliquid obligat᷑ et ei nō soluit alio inuito. ut cū non reddit depositū rite reposcenti nō restituit accomodatū non soluit mutuū nō reddit p̄cium mercenaio Aut nō soluit alias debita ut sunt vectigalia. thelonia. cēsus. decime. et huiōi ad q̄ soluēda q̄s iuste obligatur Secūdo cum q̄s iniuste aliqua acq̄siuit quocumq̄ʒ modo siue p vsurā siue p furtum. siue p rapinā. siue per ɔ̄fraudacōeʒ in mēsura liq̄doꝝ vel aridorum siue p pōdera falsa. siue p fraudem vł falsitatē in rei substancia. quātitate vł q̄litate ut supra dictū fuit. Tercō cū ei aliq̄d tale datum est in munere ā relictū in hereditate. aut in testamēto Aut ē sibi vēditū ab eo q̄ ius in eo nō habuit. eo q̄ res sua non fuit. aut ptātē eā dādi nō habuit Om̄e igit᷑ tale optet restituere. alias ɔtra p̄ceptum hoc agitur et grauit᷑ peccatur. Et istis additur. q̄ q̄ alteri iniuste nocuit. ⁊ dānū in reb⁹ intulit. tenetur sibi dānū r̄cōpensare etiā si idē nichil habuit ut si cōbusisti domum meaʒ iniuste teneris michi ad recōpēsacōem toci⁹ dāni quāuis nichil de domo apud te remāserit. Scđo dī q̄ nō solū iniuste ablatū. ē restituēdum. ʒ etiā fructus ei⁹ si sit res de se fructifēa ut ager vinea Et h̄ dicūt esse verū d̄ possessore male fide. ⁊ de fructib⁹ q̄ supsūt deductis expēsis que fiūt gr̄a fructuū q̄rēdoꝝ ɔgregādoꝝ ⁊ ɔ̄suādoꝝ. si autem ablatum sit res q̄ nō est de se fructifera ut pecunia: tūc auferēs vł iniuste detinēs tenetur ad restitucōem equiualētis et ad recōpēsacōem dāni q̄d ille passus est ex carēcia pecūie sue. nō tñ optet q̄ tātū restituat. quātum ille lucrari potuisset cum pecunia. ʒ ſm estimacōem lucri q̄d accidere ɔ̄sueuit. p̄sato labore ⁊ i fortuniꝫ q̄ i lucro alias accidere potuissent. lucrū eni nō solū pensat᷑ vel causatur ex pecuīa ⁊ labore Rā ſm th°. 2. 2. q. lxij. Quādo dacō alic⁹ illicita ē ⁊ cōtra legem. ut cū q̄s symōiace dedit. tunc non p̄t repetē sed meretur illud datum amittere nec debet sibi restitucō fieri. Et alius q̄ symoniace accepit non p̄t retinere. sed debet in pios vsus ɔūtere Tercū est dubiū. cui sit restituendum Rn̄dēt doctores q̄ illi q̄ ver⁹ dn̄s rei est Aut iniuste dānificatus. si ē viu⁹ ⁊ noscit᷑. Sʒ si nō est pn̄s: debet expectari aduētus ei⁹. ⁊ tūc sibi restitui si saltem speratur aliq̄n reuersur⁹. si aūt nō speratur redit⁹ ei⁹. tūc si res ē magni valoris

dʒ sibi trāsmitti si pt ꝯmode fieri nec obstat dic̄ scūs tho· si ꝛmittēs dānū remittēdo pati at᷑· quia ipe sibiipi hui⁹ dāni causa fuit· ꝑ hoc ꝙ alteri suū iniuste abstulit vl̄ detinuit· si autē trāsmittē nō possit· ꝗ si fōte res nō sit magni valoꝛis· ita ꝙ nō possit sibi remitti sine maiori in ꝯmodo q̄ʒ res esset sibi vtilis si eā hr̄et: tūc pt eā dāe aliquib⁹ cognatis eius ꝓpinqoribus· qꝛ p̄sumit᷑ lege natūe ꝙ ille velit magis restitucōem fieri ꝓpinqs suis q̄ʒ alienis Et si nō hr̄et cognatos· aut nō noscerēt᷑ posset rē comittere vni i cenobio cū tali ꝓtestacōne· ꝙ reddere teneat᷑· si vnq̄m reqsierit vl̄ cōparueit ꝗ etiā restituat heredib⁹ suis si vnq̄ʒ tales ꝯparuerit. si aūt dn̄s rei restituēde vl̄ ipe dānificatus oino incṫus sit ⁊ ignotus· nec poterit sciri. ⁊ similiter heredes ei⁹ ignorāt᷑ oino· nec sciri pn̄t adhibita sufficienti diligencia tūc paupes sūt heredes illarū reꝝ restituēdaꝝ· nō ei ille iiust⁹ ablatoꝛ vl̄ detētoꝛ alienarū reꝝ ꝑ hͦ deobligat᷑ a restituēdo nec pt sibiipi retinē ꝭ tenet᷑ dare ꝓ aīa illi⁹ cui restitucio debebat᷑· si vero dn̄s rei restituēde ē moꝛtu⁹: det᷑ heredib⁹ suis· ⁊ si nō sciūtur heredes nec facta diligēti inquisicōne sciri possunt· det᷑ paupib⁹ pro salute aīe sue scd̄um modū premissum. Cui eni non pt tēpaliter reddi· reddatur spiritualiter. Reddicō autē spiritualis fit cum dat᷑ paupibus ꝓ ipso et ꝓ ipi⁹ aīa ¶ Quartū dubium ē ꝑ cui⁹ manus debēt talia distribui pauperibus et reddi R̄n̄. ꝙ ꝑ man⁹ ꝯfessoris vl̄ alicuius alteri⁹ de cui⁹ fidelitate ꝯfidat. sed di· scō· ꝙ non inuenerit: q̄s necc̄ario determīatus sit mediatoꝛ in distribuendo paupibꝫ illa Et addit videt᷑ m̄ ꝙ tal̄ ꝑ seip̄m possit paupib⁹ reddē ⁊ distribure ꝯsilio tn̄ alicui⁹ boi viri· qꝛ posset ꝯtigē ꝙ daret tali meditaori de cui⁹ fidelitate ꝯfiderʒ· et ꝙ tal̄ tn̄ sibiipi applicarʒ· vl̄ alijs vsib⁹ q̄ʒ deberet· vn̄ vbi lex dīa vl̄ ecclesiastica nō ligat p̄sonā· sequēda est rō naturalis Illa autem magis dictat ꝙ p̄sona q̄ tenet᷑ magis restituat ꝑ seipsam q̄ʒ ꝑ aliā. nō tn̄ excludēdo ꝯsiliū boni viri ꝭ magis includēdo ¶ Quītū dubiū· qn̄ sit restituēdū R̄n̄· ꝙ q̄libet tenetur statim restituere alienū nisi dilacōem volūtariā hēat ab eo q̄ ē dn̄s rei· qꝛ ut dictū est pri⁹ sic̄ ē ꝯt᷑ iusticiā ⁊ dilectōʒ ꝓximi ⁊ ꝯt᷑ p̄ceptū dei auferre alienū Ita ē ꝯt᷑ iusticiā. cōt᷑ dilectōeʒ ꝓximi et ꝯt᷑ dīnū p̄ceptū

tenere alienū iniuste· ideo est magnū peccatū· sed cōstat q̄ p nullū tēpus licet peccatū cōtinuare. ß quilibet tenetur peccatū statim dferere tam q̄ ad actū volūtatis elicitū· q̄m quo ad actū exterius impatū Iuxta illud ecci· xxi· quasi a facie colubri fuge pccm Igitur q̄libet tenet statim restituere ablata aut q̄cūq3 aliena in quib9 nō habet ius nisi ip̄e obtinere3 volūtariā dilacōnem a dn̄o rei q2 nō licet detinere alienum id ē eo nolēte Ab isto tn̄ excipit scotus aliquos casus in quib9 ſm eum licitum est differre restitucōem exteriore3. dūmodo assit interior restitucō idest firma volūtas restituēdi q̄m cito occurrēt circūstancie oportune Et illi casus ɔprehendunt sb hac maxima· licitum est detinere rē alienā. q̄n ille sc3 dn̄s rei racōnabiliter deberet velle eā ðtineri· ß in aliquib9 casib9 racōnabilit̄ deberet velle q̄s rē suā detineri de facto· q̄ tn̄ haberet firmā volūtatē restituēdi· positis ibi ad hoc circūstanciis oportunis Prim9 illoꝝ casuū scd̄m scotū est Quando restitucō ad statim esset notabiliter dānosa cōmūitati: tūc nō tenetur ille stati restituere q̄a in tali casu alter deberet velle restitucōe3 nō stati sibi fieri q2 magis debet velle bonū ɔmūitatis Et iō ðbet rōnabilit̄ velle aliq̄lē dilacōem illi9 restitucōis boi vtilis· Secūd9 casus q̄n restitucō esset dānosa ei cui debet fieri ut reddē gladiū furioso q̄ mediante se vel aliū interficiat ut dic̄ scus tho· r· z· q· lxij· q̄ si res restituēda appare3 p nunc grauit̄ noxia illi cui restituēda foret vl̄ etiam alteri· tūc nō ðbet restitui ei· q2 restitucō ordinat̄ ad vtilitatem illi9 cui r̄stituit̄ Oia eni q̄ possidēt̄ sub racōne vtilis cōtinent̄ nec tn̄ q̄s debet sibi eā appropare in tali casu· ß debet reseruare ut ɔgruo tp̄e r̄stituat vl̄ alicui tradere tutius cōseruāda3· Terci9 casus ē q̄n immediata restitucō esset diffamatoria restituēti· sicut fur occultus nō tenet̄ statim de facto r̄stituere sed p̄t captare tēpus i quo sine sui diffamacōe restituat· debet tn̄ habere volūtatē restituēdi q̄3 cito oportune possit et debet ad h̄ diligenciā adhibere Addit etiā scotus q̄ quādo ablacō fuit occulta: tūc nō tenetur ablator se pdere. nec tenetur p seipsū restituere · sed p̄t hoc facere p aliam psonam discretam et fidelē et expedit p cōfessore3 cui prius ē peccatū in cōfessione detectū· supposito q̄ sibi credatur de fideliter

restituēdo id qd sue fidei cōmis sū est Et etiā q caute restituat sine mā ifestacōe ei9 qui p̄us abstulit. ꝛ nō restituit Et i tali casu p̄t restitucio differri quousq volūtas et optunitas talis psone medie possit haberi
h ¶ Quart9 casus. quādo accele racō restitucōis esset multū dānosa restituere debēti. ꝛ breuis dilacio restitucionis non esset dānosa vel nō multum dānosa ei cui fieri deberet. tūc iterū nō tenet᷑ statim restituere sꝫ fcō ꝫ sufficit q statim ex affcū restituat. cū cessabūt impedimēta hincinde. Qntus casus qñ qs ē oino impotēs ad restituēdū Talis eni ptūc nō tenetur sed cū puenerit ad pinguiorē fortunā. Actō enim nō extinguitur p inopiā ꝫ sopitur. Et talis debet habē fortē volūtatem restituēdi si aliquādo potēs erit ad hoc Et sanct9 tho. 2.2.q.lxij. dic̄ q i hoc casu debꝫ homo remissionē petere ab eo cui restituēdū est. vel saltē volūtariā dilacōem et hō petat ā per se aut p alium. Et videtur q pari racōne sit faciendū in casu precedenti hec sūt dicta de restitucōe fca. et d bonis fortune
i ¶ Sed querit᷑ quō restitucō sit faciēda de bonis corporis que quis aufert Rñd. scō. vbi prius. q si occidit aliquē iuste: si sibi pro illo a iudice secūdū legem istius loci infligitur mors. ut sic vitā reddat p vita. debet illā paciēt sustinere et sic soluē penā illaꝫ. si autē sibi a nullo īfligit᷑ iudice tunc expedit sibi ut vitā suā expōat in causa iusta. ut ɔᵗ infideles ꝛ inimicos ecclesie p rstitucōne faciēda illi cui vitā abstulit Qd si nō velit tātaꝫ restitucōnem facere nō p̄t tamen a restitucōe oino immunis esse. sicut quidā dicit᷑ scō. absoluunt homicidas nec eis rstitucōnē necessaio icūbentē iniūgētes qsi facilius possit transire homicida q̄m canicida vl̄ bouicida. qr si occidisset qs bouē pri sui. vel canē. nō absolueret᷑ sine restitucōe. tenetur g̊ ille ad restitucōem faciēdā equiualentē vite quā abstulit ꝛ hoc eo modo quo p̄t equiualēcia in talibus esse. Nec hoc solū tenetur ꝫ ut addit scō. si interfcūs sustētabat aliquos ut patrē matrē vl̄ ppinquos: tenet᷑ interfector oib9 ill᷑ ad tantā restitucōem q̄ntā eis abstulit p iterfectōꝫ istius
k ¶ De mutilacōne vero aut alia corporali ldi. scō. debet fieri restitucō p pecuniam et illa debet rñdere nō solū damno qd quis incurrit p mutilacōeꝫ p toto tpe vite sue quo vsur9 fuisset membro absciso ꝫ etiā

+ lesione

dbet rndere expesis appositis in curacione et vlt ho placaco i lesi q reqreret. ecia si no esset talis mutilaco et cosolaconi sic afflicti qr ppetua e sibi desolaco de tali mutilacone. pl9 ecia fm sco podarada est mutilaco paupis qz diuitis quia paup pl9 indigebat mebro absciso ad victu necariu acqrendu De talib9 restitucoib9 fiedis pvita ablata aut p mutilaco nib9 mebrorz. a lesionib9 et danis corpis dic scus tho. 2. 2. q. lxij. q in q no pt recopensari equales: sufficit q recopeset qd est possibile. sic patet de honorib9. qui fiut ad deu et ad parentes quibus no pt reddi eqvalens ut dicitur. viij. eth. sic etiam in pposito quando illud qd ablatu est. no est restituibile p aliqd eqle: debet fieri recopesacio qualis possibilis est puta cu qs alicui abstulit mebru: dbet ei recopensare i pecunia vl in aliquo honore. et similibus. osiderata odicoe vtriusq psone. et fm arbitriu boi viri ¶ Secudo pncipaliter dicedum e de restitucone bone fame ablate i toto vl i pte. Vbi notadu fm tho. et sco. i. iiij. di. xv. et ex dictis sci tho. 2. 2. q. lxij. q qdruplicit otingit aliquem danificare aliu i fama. Primo veru crime suu de eo manifestado et iuste. ut cu qs maliciā alteri9 maifestat ei q corrigere habet Aut si incorrigibilis e: maifestat i ospectu eccie et ho bona itecoe. scz ut cofusus a peccato desistat. vel saltem ut alij discedat ab ei9 consorcio infectio et corruptiuo. fuato tn ordie iuris et fraterne correctiois Et q isto modo manifestat crime alterius. et sibi aufert fama: no peccat in ho nec tenetur sibi famaz restituere. Secundo danificat quis aliu in fama et hoc iniuste scz falsu crime sibi imponendo id e false eu cora alijs accusando de crimine de quo non e re9 et q isto modo accusat et pximu danificat in fama sua. grauiter peccat. qr mai9 e auferre famam qm tepalia Et qui aufert temporalia alteri grauit peccat ut dictu fuit sup pcepto quinto capi. viij. q. x. et pcepto. vj. ca. ij. b. g9 graui9 peccat q sic iniuste aliu danificat in fama hoies enim diligut plus fama suam qm tpalia sua Talis enī sic false et iniuste danificas pximu tenetur sibi fama sua restituere et ho illo mo q verbu suum rtractet absolute apud oes ad quos p eu puenit. dum mo sciat et possit. debz ei apud oes ofiteri falsu se i hoc d illo dixisse ut dicit scus tho. et sco.

dicit q debet sic famā r̄stituē q retractōe; v̄bū suū seu illō qd sibi false imposuit. et h̄ ita publice sic sibi iposuit qz alias n̄ fuat iusticiā i reddēdo pxio qd suū est. Ex q̄ hō tenet̄ resti tuere tpalia ut dictū ē mlto a forcōri tenetur restituē famā sic iniuste ablatā. q̄ ē multo p̄ cōsior tpalibꝫ. vn̄ pu. xxij. di cit̄ Meli9 ē nomē bonū q̄z di
m uicie mlte ¶ Sz diceret aliqs nō impōit tale crimē i publico asserēdo illud de eo. ꝫ murmu rat et icaute ꝗ indiscrete loqt̄ vl̄ alicui corā pluribus loqtur et narrat huiōi nō tanquā sibi certū. ꝫ dic̄ se sic audiuisse. An talis teneatur famā illi r̄stitu ere R̄n̄. sco. d. rara fides ido qz multi multa loquūtur. Et ideo sic murmurās ā icaute loquēs de alio falsū crimē scz dicendo apud alios: forte ille fecit hoc certe p̄t esse q fecerit aut dicē do ego audiui q ille fecit hoc Et h̄ n̄ ex mō dicēdi tal' oñdat aliquā certitudinē maiorē quā ex r̄lacōe ꝯūi n̄ aufert ex natu ra act9 illi i opioe illoꝝ audiē cuimqz si illi firmit̄ ꝯcipiāt ꝗ c̄ dāt ex h̄ illū de q̄ ē sermo cmio sū eē. leues sunt. qz q̄ cito c̄dit leuis ē corde. verūptn̄ qz a scā dalo pusilloꝝ optz cauē Iux ta illd pauli. j. cor. viij. si esca mea scādaliset frem meū n̄ mā ducabo carnes ineternū. ꝗ ml ti sūt tales pusilli leues ad cre dēdū mala. ꝗ ideo piculosū est corā ipis talia audita ex r̄lato r̄ferre. et si h̄ fiat ex intēcōne mala ut scz aio ꝗ itēcōe ledēdi famā illi9 de q̄ smo ē: tūc nō ē facile excusare qn̄ sit ꝯt̄ caita tē ꝗ p ꝯn̄s mōtale si autem fi at corā talib9 pusill' et leuib9 ad c̄dēdū mala ꝗ fiat ex icōside racōe. durꝝ ē dicē q exeat ge n9 pcci venial' qz lingua in lu brico posita ē: et q̄ nō offendit v̄bo hic pfect9 ē vir Et dicūt aliq q si qs ex alicui9 tali rela cōne notā infamie incurrisset. apud illos apud quos sic locu t9 ē tenet̄ ille sibi r̄stituē famā Et dicē apud eos se falsū i hoc d isto audisse. et min9 cautū se locutū fuisse vl̄ q sibi nō fue rat c̄dēdū. cū tale cont̄ proxi mū dixit qn̄ illd r̄tulit ꝯt̄ bonū pxi. de q̄ nullā c̄titudiem ha buit. vl̄ aliq̄ ꝯsili mō r̄stituat pxio famā put meli9 potueit
¶ Tercō ꝯtigit q aliqs dāni n ficat pxim i fama. ꝗ h̄ verū d eo dicēdo. ꝫ iniusto mō ut cū qs occultū cmē alteri9 pdit ꝯtra debitū ordinē. seu cū verꝫ cmē alteri9 ꝫ occultū nō suato or die iuris ꝯt̄ eū i publico ppōat de h̄ dic̄. s. tho. tenet̄ illi dāni ficato in sua fama restituē fa mā q̄ntū p̄t tamē sine mēdacō

ut q̄ se dicat male dixisse vel q̄ iniuste eū diffamauerit. vel alio tali ꝯmodo mō. Et si non p̄t famā sibi restituere : debet sibi illd̄ dānū aliter recōpēsarē ꝓut etiā d̄ aliis dānis supius fuit dictū Et sco. de hoc dic. q̄ talis nō tenetur r̄tractarē verbū suū. qd̄ ꝓposuit i publico. q2 sic faciēdo mētiretur. cū sciat illd̄ qd̄ cōtra eū ꝓposuit esse verꝝ. ⁊ ideo n̄ deb3 mētiri ꝓpter qdcūq3 bonū alteri i d̄ dēdū ꝑmo in nullo casu est mēciendū. ſ3 tenetur alio mō licito sibi reddere famā. ut p hmōi verba non credatis eū esse talē. Male ei dixi ⁊ fatue dixi. et illd̄ suū dictū tūc est verꝝ. q2 non ſuato ordine iuris ꝓposuit in publico. qd̄ non fuit verꝝ publicū. ⁊ ergo i hoc male stulte. ⁊ fatue dixit. Et illa suasio sc3 non reputetis eū esse talem ē bona. q2 qlibet p̄sumēd9 ē bon9 donec ꝓbet̄ ꝯtrariū. Iuxta illd̄ Ext̄ de scrutinio i ordīe faciendo. hūana fragilitas istū quem in dignū esse non nouit dignū debet estimare Sed ille nō est ꝓbatus malus corā illis. ⁊ ergo hoc persuadēdū ē eis ut eū nō reputēt idignum

o et malū ¶ Quāto ꝯtingit quē dānificare aliū in fama sc3 verū crimē. ſ3 occultū in publico sibi impositum negādo. q2 ip̄3 qui sibi crimē imponit ostēdit in hoc mendacem. ⁊ notat eū d̄ calumnia id est de falsi criminis imposicōne. Et de illo dicit sco. q̄ ille sic negās non tenetur r̄tractare negacōe3 suā q̄ negauit in publico ver2 crimē sibi impositū. q2 ut dicit nō tenetur in publico quicumq̄ statim in iudicō cōfiteri se reū nisi fuerit ꝯuictus Tenetur tamē p quedā verba sobria ut stati an̄ hoc dictum fuit restituere famā illi accusanti. quē indirecte notauit de calūnia. vic3 dicēdo nō habeatis eū ꝑ calūniatore. q2 credo q̄ habuit itēcō nē bonā in ꝓponēdo. vel forte ipse credidit se ꝓbare posse intētū suū decept9 ē Ex quibus pt3 q̄m piculosū ⁊ magnū peccatū sit aliquē ifamare ¶ Tercō p̄ncipalit̄ dd̄. ē de dānificā

p te aliū i aīa sua id est in bonis anime quō teneatur r̄stituere Ubi notādū ſm scotū p bona aīe itelligēdo bona moris que acqsita corrūpunt̄ et acqrenda impediūtur. p vicia enim ⁊ peccata v̄tutes iā acqsite corrūpūtur ⁊ q̄ deberent ex bonis actib9 generari p vicia ipediunt̄ ne generētur in istis bōis aīe sc3 v̄tutibus et actib9 virtuosis nō p̄t vn9 aliū directe damnificare auferendo ea sibi sic auferūtur exteiora bona

aut infūdēdo sibi ɔtraria·scꝫ vicia ⁊ pecca·qꝛ pccm̄ in tātū est pccm̄ iq̄ntū est volūtariū nā si nō esset volūtariū nō esset peccatū ut dicit aug⁹· in de vera religione·igit̄ sola voluntate ꝓpa p̄t q̄s sic dirce dānificari scꝫ i seip̄o causando volicōnes malas ⁊ pecca·p̄t tamen vnus dānificare aliū idirecte scꝫ r̄hēdo ex intēcōe a bonis opib⁹ ⁊ sic impediēdo a gn̄acōe v̄tutum et inducēdo ad mala opera q̄bꝫ v̄tutes corrūpūt̄· ⁊ vicia generāt̄ Et talis iductō ad malū et retractō a bonis ɔtingit multis modis· vicꝫ iubēdo Cōsulēdo.ꝑsuadēdo . rogādo deridēdo bona.⁊ laudādo mala et sic de aliis modis·ad ꝓposituū igit̄ p⁰ dicēdū ꝙ q̄ aliū sic dānificat in istis aīe bonis ḡuit̄ peccat·qꝛ ɔt̄ dilectōem di agit eo ꝙ r̄trahēdo a bōis minuit hōrē q̄ deo exhiberet̄· et iducēdo ad mala auget dei ihōraciōnē ⁊ offēsam·agit etiā ɔt̄ dilectōnē ꝓximi·cui deberet velle et facē bonū·ꝯ vult et fac̄ sibi malū·et pccm̄ ē tāto ḡui⁹·q̄nto dānū est mai⁹ q̄d ꝓxio ifertur exempli grā·ḡui⁹ peccat ceteris ꝑibꝫ q̄ dānificat ꝓxim in libra q̄m si i solo denario· cū aūt bonū animē sit inestimabilit̄ meli⁹ bonis corꝑis aut fortune.sic aīa icōꝑabilit̄ meliore corpe seq̄t̄ ꝙ multo ḡuius peccat qui damnificat aliū in bonis aīe ut in v̄tutibus ⁊ opib⁹ bonis q̄b⁹ meret̄ eternū bonū.q̄m peccet q̄ dānificat in bonis corporis aut fortūe ¶ Secūdo dicitur ꝙ sic damnificās alium in bonis aīe tenetur sibi ad restitucōem modo possibili ut dicit scō· et patet qꝛ cū bōa virtutū sint maxima bona inter oīa humana bona in p̄nti vita ꝯm aug.li.primo r̄tractōnū: plus dānificat ꝓximū q̄ i istis eū dānificat· quā in q̄buscūꝙ aliis· ⁊ ꝑ ɔñs plus tenetur ꝯm iusticiā ad restitucōem suo ꝓximo de tali faciēda·q̄ntū sibi possibile ē·q̄m de aliis bōis Talis aūt restitucō fiat sic ut dānificās illum damnificatū suadēdo· inducēdo·exhortando·et aliis bonis modis efficaciter iducat ad p̄niteciā ad vite emēdacōnem· ad actus bonos: v̄tutū gn̄atiuos Et si nō sufficit sua ꝓpa ꝑsuasio aut exhortacō et similia·adducat alios efficaciores dummodo tamē illis nō prodat peccatū illi⁹ occultum·⁊ si nō sufficiūt persuasiones hmōi et inductō ad bonū qꝛ facilius ē ꝑuertē q̄m cōuertere:tunc tenetur vltra hoc q̄ntum p̄t impetrare illi cōuersionem ꝑ oracōes ꝓprias· ⁊ ꝑ oracōes alioꝝ per ipsū ipetratas

et ꝓcuratas et aliȷ̄s similibus aut melioribꝰ modis possibili bꝰ. damnificās igitur aliquez in bonis aīe tenetur sibi resti tuere q̄ntū sibi ē possibile. sem ꝑ tñ sic agendo ꝙ nō publicet istius occultū pcc̄m. et eiꝰ per sonam quā noscunt aut noscerent verisimiliter ꝓ futuro. ex hiȷ̄s ē dilige̅t̅ cōsiderandū quā magnū pcc̄m est sollicitare ⁊ īducere aliū ad peccādum qꝛ i se est magnū pcc̄m. et vltra h̄ tenetur homo illi restituere et damnum recōpēsare. qd̄ hō vix p̄t facere ad cōdignū eo ꝙ vo luntatem iā allectam ad malū vix p̄t hō reducere ad virtutē. pauci etiā s̄ūt q̄ sic restituere conentur. cū tñ multi sunt q̄ sic restituere teneātur Creberrima enī est illa dānificacio. ⁊ maxime circa iuuenes vtriusqꝫ sexꝰ q̄ sepissime inducūtur ad mala supradictis modis et nō nūq̄ꝫ maiorū exēplis pessimis corrūpūtur ¶ Sed qd̄ faciendū ē de eo q̄ dānificat aliū retrahendo eū a religione Rñ. sco. ꝙ si q̄s abstraxit a r̄ligiōe ali quē iā obligatū ad religiōem ꝓfessiōis obligacōne: tenet̄ agē restitucōem dānificauit enī religiōeꝫ i illa ꝑsona tenetur agē ut ille redeat ad r̄ligiōnē. ꝭ si aliquē dispositū ad in trādū religionē retraxit. aut i pediuit ne intraret. ⁊ hoc nō fecit intēciōe cōsulendi proprie vtilitati ꝭ sine fraude. Aut ex aliq̄ racōnabili causa. ꝭ fecit in tēcione nocēdi religiōi Et tūc qꝛ interest inter habere ⁊ iter ꝓpe esse: ideo nō tenetur ad tā tā r̄stitucōnem religiōi ad q̄n tam teneretur si ille fuisset i religiōe acceptus actualit̄. Tenetur tamen ad aliquā restitucōem ut ad inductōnē illiꝰ retracti. ut adhuc ingrediatur vel ad inductōem aliq̄lē alicuius alteiꝰ aliq̄lit̄ equalētis. ita tenet̄ restituere religiōi iniuste ꝑ eū dānificate. ꝑsone vēo iniuste ꝑ eū dānificate. ut q̄m retraxit extra religiōem. Aut quā impediuit ne ingrederet̄ tenet̄ etiā ad restitucōem. Tenetur enī oīm diligēcia inducere ad intrādū mōasteriū. qd̄ si nō p̄t efficere. ā forte ille queꝫ impediuit ne intraret. posuit se ad statū nūc impossibilē religioni ut matrimonȷ̄: tenetur sibi in suasionibꝰ et in aliȷ̄s sp̄ualibus bōis ad equalēciā illoꝝ bonoꝝ in q̄bus eū dānificauit retrahēdo a religiōe. et ad que maiora ꝓfecisset i religiōe q̄ꝫ i seculo. Et hoc tenetur facere ꝭm modos sup̄ positos de damnificato in bōis anime quo ad virtutes. aut ꝭm alios meliores prout poterit.

Seqtur capitulū Octauū

Quōm viui satisfacē possint p defūctis. ⁊ pro morituris. ⁊ p alijs viuis. et illā negligendo grauiter peccēt Pcirco adhuc de satisfactōe scz quomō p suffragia possum⁹ satisfacere p mortuis
a tria ondēt Prio q̄ aīe iuuari possint p suffragia Scdo qb⁹ reb⁹ iuuari possunt Tercō qui eas iuuare pñt. De prio notādū. q̄ sex sūt loca aiar ut dic mgr i. iiij. dī. xx. ⁊. xxi. et tho. cū alijs theologis. vicz. celū. ifern⁹ dānatoꝝ. limbꝰ puerorꝝ. lib⁹ patꝝ. hic mūd⁹ et pūgatoriū Et solū i purgatorio. et hic exñtibꝰ pſūt suffragia q̄ ad liberacōez pene. In p̄mis eni locis exñtib⁹ nō pſūt suffragia. scz exñtib⁹ in celo p mod idigētie q̄ ad p̄miū essenciale. dicēte btō aug. Iniuriā fac martiri. q̄ orat p martire pdest tñ eis suffragiū ad p̄mium accidētale qr gaudiū ē. i celis sup vno pccōre pnitēciā agēte luce. xv. Orare eni p talib⁹ i cel ifidolitatis esset Est
b aūt certū aliquē esse i cel qntuplicter. Primo p bibliaz noui testamēti de aplis. dempto iuda Secūdo de patrib⁹ veteis testamēti p bibliā veteris testamēti. Tercō q̄ sustinuit mātirīū. p fide etiā si añ peccauit ut de cipano rfert aug⁹. q̄ falx martirij abstulit venialia ab eo Quāto si p⁹ baptismū stati decedat puul⁹. et tūc si ipō pñte celebrat missa: dici dēbz p omib⁹ dfūctis vl p alijs. si autez maior infante morit: tunc pt p eo celebrari. cū btūs greg. iiij. dyalo. dicat dānatū puerꝝ necdū qnquēnem: si etiā adultus stati post baptismū moreretur orari pt p eo quia forte nō penituit nisi p mortalibꝰ ⁊ tūc idiget p venialib⁹. Quito si est canoisat⁹ p ecciam In secūdis locis nō pſūt suffragia scz exñtibꝰ i dānatoꝝ inferno vñ aug⁹. si prem meū esse i inferno scirē nō pl⁹ p eo quā p dyabolo orarē. Et teste eccia In iferno nulla ē rdēpcō bm lege cōmūem. qd dr pꝑe Traianū quē btūs gre. liberasse legit d iferno orādo Est aūt ctū esse i inferno hereticos p̄mo. secūdo iudeos. tercō. paganos. de xpiāis aūt ñ sic ctū ē. q̄zuis eni pccm eoꝝ māifestū sit nō tamē pena. vnd pt p eis orari in secreto. ⁊ possunt suffragia fieri p illis q̄ seipsos occiderūt Qui i bello iniusto mortui sūt Qui duello interierunt. aut q̄ in torneamentis succubuerūt aut cum meretrice. Dicit augustinus. i de cura p mortuis c

habēda p oib⁹ debet fieri ora
cō· sed nō deb; fieri publice p
ter scandalū· exēplū habes de
greg. iiij. dyalo. q̄ p pp̄etario
orare diu distulit· similit̄ deb;
fieri suffragium pro suspensis
et iuste dānatis. et subito mō
tuis· qr etiā latro in cruce peni
tuit· si autē inueniatur subito
mortu⁹ q̄ prius bone vite fuit
publice orō debet fieri· qr iu=
st⁹ si mōte p̄ occupatus fueit
In refrigerio erit· sapi. iiij. in
tercō nō psūt suffragia sc; ex
istētib; i limbo puerorū. qr nō
sūt i statu disposito· sicut nec
isti in iferno quia nō sunt d cō
muīitate fidliū· est eni vna vni
ūsal' eccīa in caritate ɔiūcta·
q̄ ē societas ⁊ amicicia spūal'
de q̄ i symbolo. scōꝝ ɔmūiōem
Et ps· pticipē me fac de⁹ oim
timēciū te etc̄ Ideo qcq̄d vn⁹
lucratur p oracōnes penitens
h ⁊ i illa societate: ē oim. aut
quo ad ɔ̄tulacōnem· aut q̄ ad
sbuēcōnem· sed isti in inferno
dānatoꝝ sūt de societate dya
boli et velut mēbra putrida· ⁊
q̄ in libo pueroꝝ sūt. a societa
te scōꝝ sunt exclusi ideo nō p
sunt eis nr̄a suffragia In q̄rto
nō pfuer̄t sc; existētib; in lim
bo patrū nō quo ad meritū qr
nullū est post hanc vitam. nec
ad satisfaciēdū. quia nō habe
bāt satisfacere nisi pro debito

huāne nature socius q̄d solus
xp̄s p ifinitū meitū tollē potu
it· In q̄nto loco existētibus
sc; in hoc mūdo suffragiū pro=
dest. sc; tā illi q̄ fac· q̄m isti aie
p q̄ facit. si est in purgatoio
Primo ei idē satisfaciēti potest
pdesse tripliciter. Vno modo
ad merēd si sit i caitate. nichil
eni min⁹ meret' de gaudio ce=
lesti q̄; si p se fieret suffragiū
ſm illud ps· oracio mea in sinū
meū ɔuertet'. ymo qn̄q; plus
meretur q̄s orando vl' celebran
do p alio q̄; si p se faceret· qr
maiori feruore caritatis suc=
cēsus videt' q̄ scītillas feruoris
mittit ad alios maxie ad iimi=
cos. i cui⁹ euidēciā xp̄o orāte
p iimicis latro ɔūsus ē ad pe
nitēciā· et ſm aug⁹· stephāo
orāte p inimicis· paulus tādē
ɔuertitur Alio mō prodest fa
ciēti ad satisfaciēdū pro se idi
recte. qr si iste p quo suffragi
um fit nō indiget: ut qr ē i celo
aut qr nō est capax ut si est in
inferno qn̄ tūc suffragiū facī=
ens ē talis intēcōis habitu et
p se faceret si nō crederz pdes
se illi: tūc suffragiū satisfac p
faciēte si indig;· si aūt nō indi
get dicit pe. pa. di. xlv· quāti
tūc i suffragio debet semp esse
iplicita intēcō faciētis ut aliis
psit indigētib⁹ hic· vel i pur
gatorio· si autē fiūt suffragia

multa et spēalia ꝓ illo q̄ nō in
diget. ut qꝛ est in glīa vł ī īfer
no ꝗ supest vł qꝛ minꝰ indigꝫ
tūc diuiditur indigētibꝰ ꝑ de
um. sicut ſm augꝰ. in regula
dꝛ Cū dat̄ vestis in mōasteio
vł aliud nō indigēti: dat ab=
bas illi q̄ idiget. et idē dic̄ tho.
et ꝓbat ex ſmōe quodā dam.
de doꝛ. Tercō mō idirce ꝓdest
faciēti quo ad oracōis sBsidiū
qꝛ iste cui suffragium pstatur
siue sit ī celo siue ī purgatorio
tenet̄ orare saltēꝫ cū liberatus
fuerit ꝓ faciēte suffragiū ali=
as esset igtꝰ. vn̄ math. x. Si
q̄dem fuerit filiꝰ pacis: reside
bit suꝑ illū pax vr̄a sin aūt ad
voꝫ reuertetur Quāto mō tn̄
nō ꝓdest dirce ad satisfaciēd
vn̄ si tibi iniūctū ē vnū psalte
riū et defūcto iiūctū fuit alid
psalteiū. si dico ꝓ dfūcto vnū
psalteriū: adhuc sum obliga=
tꝰ ad dicēd aliud ꝓ me. simile
ē in hūanis dbitis si dbeo vnū
flor. iohāni et frat̄ meꝰ eidem
etiā vnū: dādo vnū pro fratre
nō me acq̄taui. In purgatoio
autem existētes sūt ī magnis
dbitis erga deū. que debita si
nemo eis sBuenit luere optet
e peis ꝗ sic satisfacere ¶ Ex pre
missis pꝫ ꝙ multis modis me
liꝰ ē orare ꝓ mortuis fidelibꝰ
q̄m ꝓ viuis. Quia mortuꝰ aut
est me ignorāte ī īferno et tūc

gradum glorie merui per opꝰ
bonum: si sum in caritate et sa
tisfactō cedet michi. si aūt sū
ext̄ caritatem ꝑ actū suffra=
gīj disposui me ad caritatē ali
q̄lit̄ ꝗ opꝰ ad minꝰ feci ꝓmeri
toriū et si non meritoriū. aut ē
ī purgatoio. ꝗ tūc licꝫ ſm oēs
nichil iā mereri possit nec sibi:
tn̄ ſm mltos ꝓ me pt exaudi=
bilit̄ orare. sic̄ gere. ij. macha
beorū. xv. orauit exaudibilit̄
ꝓ isrł Et ſm omēs ad minus
orabit pro me cū venerit ad ce
lum. aut iā ē ī celo. vł ut iam di
ctū est erit ibi. tūc sciēt illos q̄
ꝓ eis orauerūt et pro eis ora
būt. ymo etiam si suffragātes
ꝓpt peccata sua ill̄ nō ꝓfuis=
sent: adhuc pro eis orabūt. et
racio est qꝛ amicicia ī virtuoso
ɔsiderat affectū plus q̄m effe
ctū. sunt aūt tūc beati in cari
tate ꝑfecta ꝑ quā oracō eoꝝ
expssa auditur faciliter. secꝰ
autē est de viuo quādo pro eo
oro. q̄a forte ignorat ꝙ ꝓ eo
oro ꝗ sic nō orabit pro me. itē
forte est pccoꝛ ꝗ sic modicum
valebit Item si est iustus non
tamen in voto semper exaudi
6 tur ¶ In sexto existētibus lo f
co scꝫ in purgatorio prosunt
suffragia. tum quia caritateꝫ
habēt que facit eos capaces.
tum etiā quia de nostra fideliū
sunt societate ut tactū fuit de

existētib⁹ in limbo puerorū de comuniōe ecclesie De loco hui⁹ purgatorij sex sūt videnda· q̄ tradit tho· sup. iiij. di· xxj· p° q̄ sic pbat᷑ auctoritate scripture p illud. ij. mach· xij. scā ḡ et salubris est cogitacō p defunctis exorare ut a peccatis soluātur· ergo purgant᷑. Itē pbat greg· iiij. dyalo. p exēpla plura Et p illō· j· cori· iij· Si quis edificauerit sup fundamētū hō· id est xp̄m aurū argētum et lapides preciosos· et se q̄tur· videlicet lignū· fenū· stipulaꝫ. vniuscuiusq̄ op⁹ q̄le sit· ignis pbabit Itē dyonisi⁹ vl· ca· celestis ierar· Cōmēorat ritū p̄mitiue ecc̄ie orātem p mortuis Item auctoritate phōꝝ· socrates eni libro q̄ dicitur fedrō platōis Quecūq̄ inq̄t anie p̄ui debūt᷑ mediocriter egisse veniēt in locum vbi p penas absoluētur· Et ponit aias bonas habere nullā penā mediocriter bonas mediocreꝫ habere penam. malas aūt magnas· Ad idē est auicēna· ix· metha. sue· ca. vltio· qui tam machometh ista fuit· Ad idē ē hermes termegist⁹ ad esculapiū Rōne etiā sic. opꝫ satisfacē quecūq̄ peitētē· ß aliq̄ moriuntur in caritate q̄ nō satisfecert p pccis preteritis· ergo oportet j futūo alicubi satisfacē

Et hoc est purgatoriū· exemplis probat greg· iiij· dyalo· ¶ Scdo notat q̄ triplex est purgatoriū. vnū i p̄nti vita p tribulacōes toleratas ut oportet· aliud i alia vita ſm legē comunē. tā iuxta infernū damnatoꝝ ut idē sit ignis q̄ dānatos cruciat· et q̄ electos purgat sicut sb eodē igne aurū purgatur et ferꝝ crematur ut exēplificat Tercīū purgatoriū ē ſm dispēsacōem. et sic q̄nq̄ in diūsis locis aliqui puniri legunt᷑ vel ad viuoꝝ instructionem vel ad mortuoꝝ subuencōnē· ut viuētib⁹ eoꝝ pēa inotescēs p suffragia ecc̄ie mitigetur Tercō notat q̄ duplex ē pena animaꝝ i purgatoīo· vna sensus q̄ dīna iusticia p ignē p̄ūit Alia dāni que cōsistit in p̄uacione visiōis btifice ad tempus Et d̄ vtraq̄ dicit q̄ mīma pēa purgatorij excedit maximam penā hui⁹ vite vnde aug⁹· de vera et falsa peitēcia Hic ignis purgacōis· et si etn⁹ nō sit miro mō est ḡuis. excedit eni oēm penā quā vnq̄m quis passus est i hac vita. Nunq̄ i carne tāta iuēta est pena· licꝫ mirabilia martires passi sint tormēta et multi neq̄ter iniq̄ q̄nta sepe sustinuerunt supplicia Item aug⁹· libro d̄ igne purgatorij dic̄ aliq̄s n̄ ad rē ptinꝫ

q̄m diu moras habeā tm̄ ut ad vitā etnā pueniā. Nemo h̄ dicat fratres k̄mi. quia ille ignis purgatori⁊ durior erit q̄m q̄c q̄d potestis i seculo aut videre aut excogitare Et stati subiūgit Jō totis virib⁊ vnusquisq̄ laboret capitalia c̄mia ⁊ minuta pc̄cā ita opib⁊ bōis redimē ut ex ipis nichil videat̄ remanē q̄d ignis ille possit absumē Exēplificat ibi. q̄m durū sit h̄ digitū modicū i igne tenē: q̄n topl⁊ totā aīa⁊ medullit⁊ dic̄ ec̄. ꝯūis theologo⁊ opinio ꝙ purgatorij p̄ēa icōpabilit̄ est maiō p̄eis mūdi. d p̄ēa dāni ꝓbat. q̄ q̄nto aliq̄d mag̃ desidat̄. tāto ei⁊ absencia ē molestior Et q̄ affc̄ūs quo desideratur sūmū bonū post hāc vita⁊ i animab⁊ s̄cis intēsior ē quia nō retardat̄ affec̄t⁊ molestia cōpis. et etiā quia terminus fruendi iam sūmo bono aduenisset nisi aliq̄d impediret. iō d tā dacōe marie affligūt̄. de p̄ēa sensus ꝓbat q̄ cū dolor nō sit lesio ſ lesiōis sensus: tāto aliquis magis dolet d aliquo lesiuo q̄nto magis est sensitiuū. vn̄ lesiōes q̄ fiūt i locis marie sensibilib⁊ ut i ocl̄o ⁊ i similib⁊ mēbris maxim dolorē causant Et q̄ tot⁊ sensus corpis ē ab aīa. iō si in ipam aiam aliq̄d lesiuū agat: de nc̄citate opt⁊ ꝙ

marime affligat̄. Quāto nohtat ꝙ aie volūtarie et cū mag̃ pacia sustinēt p̄ēa⁊ purgatorij pt⁊ q̄ h̄nt cor rc̄m et ꝑ ōns ꝯfōmāt volūtatē suā dīne volūtati ⁊ iusticie. itē omis sapiēs vult illd̄ sine q̄ n̄ pt̄ ꝑuenire ad finē itētū. ſ fine illa p̄ēa n̄ pn̄t ꝟeire i celū. itē petūt suffragia cū marīo d̄sidēio s̄cdm illd̄ iob xix. miseremi mei miseremi mei saltē vos aīci mei. h̄nt ei aīe pūgatorij q̄druplicē scia⁊. vnā ꝑ spēs ifluxas a deo sic̄ alie s̄be sepate. s̄cda⁊ ꝑ ea q̄ h̄ didicert̄ t̄ciā ꝑ aias illic̄ aduenientes. quātā ꝑ āgelos bonos reuelātes. q̄rtā ꝑ malos sc⁊ aliq̄n do eas f̄m th̄o. derīdētes. Q̄nto i notat. bōi āgeli nō puniūt animas i pūgatorio. q̄ eo⁊ cōciues sūt amicissimi. tn̄ possibile ē ꝙ eas ad loca p̄ēa⁊ deducāt nec cruciāt̄ misteio d̄monū q̄ aie eo⁊ victores fuert̄ possibile tn̄ ē ꝙ ipi demōes q̄ d pc̄cis hoim letāt̄. aias ꝯmittetur cū d̄ducūt̄ ab āgel̄ s̄cis ⁊ assistāt pūgādis. tū ut ea⁊ p̄eis saciētur. tū ut i ea⁊ exitu a cōpe suum aliq̄d r̄cipiāt. in h̄ aūt seculo q̄n ad huc loc⁊ pugne ē puniūt hoies. et a mal̄ āgelis sic̄ ab hostib⁊ ut pt⁊ de iob et a bonis sic̄ pt⁊ de iacob cuius nerū⁊ femoīs angelo paciente emarcuit Genes̄. xxxij. Sola

aūt dīna iusticia aīas igne īmediāte purgat. sicut aurifab p ignē aurū sic tribl'a gnū et cauterio medic⁹ mōbū. qdam etiā ibi pcca leuia illuc de portata purgant' ut dic gre. iiij. dyalo. et aug⁹. i de vera peītē cia Oēs vero pene p pccis qn tūcūq gnib' debite. qs pcās nō plene deleuit h' cōtricō. ibi ignis purgabit. sic p3 q i pū gatorio sūt qdruplices pene. Prio carcer loci mal⁹. q2 īm t'ra ī pe ifernū Scdo ignis vni formis. ḡ sm dīnā iusticiā dif formit' cruciās Tercō demonū assistēcia cruciatia Quāto p̄ uacō btitudis Est aūt triplex ignis purgatori⁹ Prim⁹ ē in alio mūdo in purgatoio q eit acerbissim⁹. Cui⁹ officiū ē tri plex. vic3 purgare a pccis ve nialib' A pnis p mōtalib' cō tritis ī p veialib' p quib⁹ h' non est satisfactū. et ab aliis scoriis aīe q sūt habit⁹ vicōsi errores. et fomes. Secūdus ignis ē ciri⁹ purgatori⁹ q eit in cōflagracōe mūdi Tercius purgatorius ignis ē tribula cio pn̄tis vite Et ille mlto pl⁹ purgat ī ciri⁹ qm ignis i lo co pūgatorii. q2 meitū eterne p'rie auget et modic⁹ multū d pccoꝝ penis delet. et mōtalē3 culpā et veiale delere pt q' ab penā. sed ignis purgatorii p̄ mi solū dlet veniale peccatū ī penas debitas p mortalib⁹ cō tritis et venialib' nichil mere tur de gaudio et in cōpabilit' tū ē maior tercō igne. Sexto notat q vna aīa citi⁹ pur gatur qm alia ut docet aplus i. cori. iij. exēplificās d ligno. feno et stipula. q2 quedā veni alia sunt maiois adherēcie qm alia scdm q affectus magis ad ea iclīatur et forcius in eis figitur. ideo talia tardi⁹ pur gātur Que aūt anie acerbius purgāt' vl' que tardi⁹. Sciē dū q acerbitas pene pprie re spōdet qntitati culpe. ḡ diut' nitas rn̄det radicacōi culpe in subiecto. vn̄ pt ōtingē q ali qs in purgatorio diuci⁹ mo ret'. qui min⁹ affligitur ī ecō uerso. Qia p̄fata sūt thō. vbi prius Abbas Joachī libro de semine scripturaꝝ dic. magis pccores q vere i fine vite peni tent. in purgatorio igne vsq ad nouissimū diē tales crema ri optere credendi sunt. Armi canus libro de qstione arme noꝝ li. xiij. dicit verisimile est mltos vsq ad resurrectōnem gloriosam oim electoꝝ i pur gatorio remansuros qui mlta purgacione indigebunt.

Seqt' Capi. Nonū p q suffra gia anime iuuari possunt et'.

a Quo ad secūdū princi-
pale p q̄ vic3 aie dfū
ctorum iuuari possint
Rn̄ · fm gre · iiij. dyalo · Et do-
ctores i · iiij. di. xlv. Prio val3
ieiunium Secūdo pl9 elemosi
na Tercō pl9 orō · Quāto ma
xime sacrificiū altaris · semp in
telligēdo ceteris paib3 · sb istis
tn̄ q̄tuor plura alia cōphendun
tur sic dictū est sup terco pre
cepto de satisfactōne. Primo
val3 ieiuniū · vel vigilia · absti
nēcia a dlcābilib3 cib · vel alijs
solacijs corporeis alias licitis
similiter asperitas lecti et ve-
stiū flagellacō · genuflexio · et
pegnacōes · otricō et huiōi · et
hec aiab3 applicata valēt p vi
am iusticie et p modū solucōis
pene vn̄ dr · xiij · q · ij · aia · Ieiu
nia viuēciū sūt auxiliū dfūcto
rū sic q deus ea acceptat p aia
b9 defūctoꝝ tāq̄m p ipsas b
fcm esset · vn̄ btūs dn̄icus fer-
rea cathēa triplicē disciplīam
ōni nocte recepit vnā p se. ali
am p defūctis · etiā p peccori
b9 viuis · nā si te i carcē exn̄te
n̄ posses soluē stati · x. floreos
quos teneris. ego tot p te dā
do · te liberarē · sic etiā i pposito
b ē d carcē purgatorij ¶ Ex q
pt3 q ɔsultū ē valde b p talia
purgari p̄sti p ifirmitates et
alia paciēt sustinendo dū viui
m9 q2 tūc et spāle meremi i pria
gaudiū et satisfacī9 · qn̄ autē
nob defūctis q̄s nob suffraga
t° tūc meitū sibi man3 b op9 sa
tisfactoriū inq̄ntū tale solū sb
ueit nob. exēplū de b purgan
do se pt3 p gḡori. in pme. vbi
refert q emilianus diues lap
sus i q̄dd āvicū mōasteriū itra
uit · se ml'tiplr afflixit. matuti
nas i mōte ext° mōasteriū p̄ue
nit · vbi abbas i medio noctis
sup eū lum̄ velut solē vidit et cū
ab eodē dp̄hēsus esset p9 mos
et īt rogat9 i mōasteio q̄d egis
set · tarde ɔfessus ē. q etiā i ip
sa luce audiuit dimissum ē pcm
tuū: pauor etiā et timor mōtis
quosdā purgat hic · vn̄ gre ·
iiij. dyalo · dicit plerūq3 de cul
pis minimis ipse solus pauor
egrediētes aīas iustorū pur
gat · sic narraui de quodā sanc
to viro frequēt° qui ad mortē
veniens vehementer timuit b
post mortem discipul' in stola
alba apparuit · et q̄m p̄clāe sit
susceptus indicauit hec ibi · et
btūs aug9. li. de visitacōe ifir
morū loquēs sacerdotib9 de ho
minib3 moituris sic dic · absol-
uēdi sūt ōmes absolucōem du
taxat rogātes. nec suspēdēdi
sunt a fidelium ɔmunione qui
b9 mors timetur sine dilacōne
et quos peccorum amara recor
dacio vl' eiciet in lacmis vl' me
tus mōtis ducit ad veniā sicut

scriptura testat᷑ et territi pur gabūt᷑·scȝ iob·xlj·hec aug᷒·

R ¶ Scd̄o valet elemosina etiā ꝑ viā iusticie ⁊ ꝑ modū redēp cōis ꝓ aīabꝫ ⁊ illd̄ meli᷒ ē q̄m ieiuniū·q2 bonū hūanū q̄nto cō mūius·tāto meli᷒·Elemosina aūt pluribꝫ dat᷑ iterdū Et sub isto ꝯphēdūt᷑ oīa opa mīe cor poralia simili᷑ et sp̄ualia impē sa ꝓrio ꝓpter aīas defūctoꝝ vn̄ dacō ouoꝝ·cādelaꝝ·pa nū·et huiōi ꝓ ministris eccie valȝ defūctis·h̄ aūt hic ꝓ se facta sic̄ dictū ē ꝺ ieiunio pl᷒ nob̄ valerēt Exēplū ꝑoit gre· iiij·dyalo·de pascasio dyaco no cardinali maximo elemosi nario et lrato valde q̄ n̄ ex ma licia s̄ ex ignorācia duobus in papatū elcis·postea aīo adhe sit illi q̄ minus ius habuit Pa scasio igit᷑ defūcto: scūs ger man᷒ ep̄s capuanus ꝺ cōsilio medicoꝝ in t̄mis se lauare vo lēs eū s̄uiētē i feruēti aqua re pit·a q̄ cū q̄sisset causam tāte s̄uitutis·r̄ndit ꝙ ꝓpter adhesi onem p̄dictaȝ Et si inq̄t ꝓ me oraueris·et reuersus nō me h̄ inueneris·libēatus sum·quod ⁊ factū ē·Et dicit gre·ꝙ ele mosinis pascasi᷒ meruit libera

S ri eici᷒ ⁊ germani p̄ce·¶ Ter cō valet ꝓ aīalibꝫ orō·et plus ceteis pijbꝫ q̄m p̄cedēcia et h̄ ꝑ viā gr̄e et ꝑ itercessiōem mem broꝝ xp̄i·meli᷒ eni ē op᷒ ca ritatis qd̄ dirigit᷑ in deū ut orō q̄m qd̄ dirigitur in se vel i pro ximū·ut solū ieiuniū vel elemo sina·vn̄ dicit scō·suo q̄dli·q· penul·Int᷑ oīa meritoīa oracō magis habet racōnem meriti Applicabil᷑ alteri·q2 ip̄a de ra cōe sui ē placatia ⁊ recōciliati ua deo ⁊ etiā isti᷒ ꝓ q̄ per ip̄sū orantē offertur·hec ille·vnde s̄m pe·pa·in·iiij·di·xlv·oracō scōꝝ in p̄ria valet ꝓ aīabꝫ q̄ꝝ forte bn̄ficijs pri᷒ adiute sūt dū hic viuerēt valēt etiā p̄ces Presbtim viatorū iustorū·et p̄ omibus oracōnib᷒ bti ansel· vl᷑ alioꝝ valet quo ad deuocō nē oracō dominica scȝ pr̄ nr̄ q2 iudex noster f̄cūs ē aduocat᷒ noster cui esset obprobriū ve ire ꝯtra suū moitū·et infrigere vl᷑ cassare qd̄ ibi docuit et for mauit·vn̄ in cimiterio et alibi dici dȝ Quia etiā ē oracō spi ritus sci·q̄ s̄m Apostolū postu lat ꝓ nob̄ gemitibꝫ i enarribi lib᷒ id ē nos postulare fac᷑ va lēt etiā plus q̄ȝ nr̄e oracōnes· vigilie defūctoꝝ ab eccia in stitute·q2 ex ope opato id ē ex ordīacōe ⁊ itecōe eccie Exē plū de hoc refert vincencius in speculo historiali de scō Iohā ne elemosinario p̄riarcha hu ic ei q̄dā diues ꝺdit·viij·libras auri·petēs ut oraret ꝓ salute

filiꝫ et fratris et nautarum et nauis moritur filius et circa eadē tempora nauis mergitur cū oībus contentis nisi q̄ tres p̄fati euaserūt. super quo cū amiraretur diues. vidit in somnis similē ioh. eleēosinario sibi dicentē Cur turbaris nonne pro salute petere iussisti filius saluatus ē. et si vixisset: imūdus fuisset Alij in vita sūt tuiti. et nisi orō et elemosina intercessissent oēs cū naui interijssent. ex quo gefactus igitur diues optime

e contentus ē ¶ Quāto super oīa valz di. greg. sacrificiū altaris id est misse celebracō. et hoc valet per viā grē et iusticie. quia melius est opus caritatis cōmūis scʒ totius eccie q̄ʒ p̄uate et speciale psone Et dicitur hic oblacō altaris indistincte ut dicit scō. vbi p̄us. siue sit consecracō siue percepcio eukaristie. siue opacō alia sacerdotis celebrātis in psona eccie. et nō accipitur precise pro contento in eukaristia quia etiā sic in pixide esset. hec aūt oblacō ut sit deo accepta. oportet q̄ offeratur a psona vel a psois acceptis deo. scōm illud Geñ. iiij. respexit deus ad abel scʒ p̄o et ad munēa eius scʒ secūdo. vñ qñ quis celebrat missam: oblacō fit. p̄mo a xp̄o qui sacramētum illud sic instituit fieri scōm illud ioh. vj. panis quem ego dabo caro mea est pro mūdi vita quia xp̄s est

sūmus sacerdos. q̄ licet imediate nūc nō offerat. alias esset infinitū meritū: tñ mediate offert per ministros Fit scdo a xp̄i passione et ab ea habet efficaciā inqntū ibi specialior cōmēoracō xp̄i passiōis habetur. verbis. signis. et meditacōibus scdm illud luc. xxij. hoc facite in meā cōmemoracōem. et j. cori. xj. Tercō fit et acceptatur racōe volūtatis eccie gñalis militātis. quia ille intelligitur facē cuius noie vel vice fit ut di. Dyo. ca. xiij. cele. ierarchie. Quarto p̄t acceptabilius fieri vel fructuosius sacrificiū rōne psonalis meriti offerētis puta sacerdotis offerētis Quito p̄t acceptabilius fieri per p̄uatā psonā. scdm q̄ deuocius petit missam celebrari. p̄mū ex dictis tā in bonis q̄m in malis sacerdotibus habet locū et efficaciā Quātū ē tm̄ in bonis Qñtū accidit. vñ. scdm dur. et tho. i. iiij di. xij. eucaristia in misse celebracōe duos fructus p̄ncipaliter habet conferre vnū inqntū eucaristia ē sacramētū dat recipiēti eā deuote. maiorē vnionē ad xp̄m fide. spē. caritatē. et alia. plura in ipa aīa recipiētis causat. aliud habet dāe eukaristia ut nō est tantum sacramentū. sed etiam sacrificiū quoddā deo acceptissimum propter p̄fatas tres causas vel quatuor recitatas. et sic habet vim satisfactionis

ad tollendā penā debitā illi p
quo offertur missa a sacerdote
siue sit pro pcc̄o mōtali siue ve
niali· tam i viuis quā i mōtuis
Et si queris quātū ergo de pe
na tollit eucaristie oblacō R̄n̄·
fm dur· ibidē nō semp penam
totam tollit· qr effect9 hodier
ne oblacōis finitus est Alias
oēs de purgatorio vna missa
liberaret· ß pl9 et minus tollit
fm q se extēdit deuocō mini=
stri offerentis· et v̄tus sacrifi
cij deo soli nota ē· et reat9 fm
bn̄placitū dei et fm disposicōz
illi9 p q̄ offertur Credit tam̄
āthisiodorēs· q nulla missa ce
lebret' p q̄ nō plures de pur=
gatorio liberent' Quod veita
tē dic̄ hr̄e pe·pa· vbi p̄9 sup
iiij· Quia qn̄qz multi sūt i pur
gatorio sic dispositi ut cito li
berēt' Aut qr iā diu ibi steter̄t
Aut qr pauca purganda ha
buerūt· Et notādū q q̄nto h̄
q̄tuor suffragia fiūt ex maiori
caritate· tāto āpli9 proficiūt
fm petrum de thar· vbi prius
F ¶ Quātum aūt sacramētū al
tais p aīab9 valeat docz gre·
iiij· dyalo· vbi primo refert de
mōacho noie iust9 q̄ in mona
sterio sancti grego· aliqn̄ ei=
usdē medic9 fuit· tres denari=
os occulte habuit quos iueni
ētes mōachi· i mādatis a bea
to gre· acceper̄t· ut morituro

iusto null9 adesset fr· et mortu
us i sterq̄linio sepiliret' · mori
tur igit' · ß peitēs iust9 in ster
q̄linio sepelitur· xxx· autē die
iussit greg· p eo quotidie per
trigita dies missaz vnā celebra
ri· et tricesima die iustus ap=
paruit vni de mōachis dicēs·
se an̄ ichoacōem missaz dicta
rū male habuisse· ß postea me
li9 et iā liberatū Scd̄o refert d̄
quodā apud hostes deteto p
q̄ vxor ctis diebꝫ sacficiū of=
ferri pcurabat · lōgo aūt post
tpe liberat9 inotuit vxori· p̄di
ctis dieb9 a vincul' fuisse solu
tū qn̄ sacficiū altaris p eo fu
it oblatū Tercō refert de p̄sbi
tero q̄ i riuis id ē tinis calidis=
simis aliquociēs se lauāe ɔsue
uit· vbi frequēter reperit fui=
torē sibi oīa exhibētem· q̄ bal
neatores ɔsueuerūt· tādē redi
ens ne ingrat9 esset· duas tor
tas id est panes in q̄bꝫ poterat
ɔfici eucaristia fuitori obtulit
Qui ingemiscēs ait hoc mādu
care non valeo·· ß p me queso
ɔsecrāe digneis celebrādo· do
min9 eni fui loci huius· et pro
meis pcc̄is h̄ purgor· si redi=
ens· me nō inueneris· liberatū
crede p ebdomadā ergo p̄sbi
ter quotidie celebrauit· et redi
ens nemīnē inueit· Quarto re
fert de agathone ep̄o cui naui
ganti romā tempestas nauiū

mi rie q̄ssa sit nauta aūt eius
nauiculā i naui p̄cedētem regē
volēs cū nauicula fune fracto
i mare ferebat̄· die tcō venit
ep̄s cū q̄ssata naui i isulam ho
sticā vbi celebrauit ꝓ nauta
quē putauit sbmersū · repata
q̄ꝫ naui· tādē venit ad romanū
portū· vbi nautā ambulātē vi
dēs· q̄siuit quō euasisset · rn̄dit
ille. Cū nauicula repleta esset
aqua ibi māsi· q̄ euersa· carine
supsedi ꝓut potui Cūq̄ꝫ pꝰ di
es qn̄q̄ꝫ fame et labore fuditꝰ
ðficerem: vidi quēdā mihi pa
nem porrigētē· ꝯfortatꝰ· vidi
nauē trāseūtē· q̄ me huc adue
xit Quo itellexit ep̄s eādē di-
em fuisse sue celebraconis·

Quo ad tercium p̄ncipale· an
suffragia fc̄a p pc̄c̄ores vale-
ant defūctis Notād p̄mo ſm
tho· vbi p̄us q̄ꝫ tria sūt q̄ faci-
ūt opa viuoꝝ velut cāne q̄dā
ad aias defūctoꝝ pueire Pri
mū ē caritatis vnio Scd̄m est
faciētis seu satisfacientis itē
cio· Terciū est obsecratis orō
De prio patꝫ· q2 caritas q̄ est
vīculū vniēs mēbra ecc̄ie nō so
lū se ad viuos extēdit: ꝫ etiam
ad defūctos· q̄ i caitate deces
sert· q2 caitas ē vita q̄ p mōtē
corpis nō finit̄ ſm illð· j· cori.
xiij· Caritas nūq̄m excidit· id
circo etiaꝫ amicicia ⁊ societas
sima int̄ bonos in caritate fir
mata ⁊ fundata p mortem nō
desinit· ꝫ manet inter viuos ⁊
mortuos in dn̄o ⁊ similiter int̄
mortuos in dn̄o int̄ se hec cari
tatis vnio facit aliq̄ mō om̄ia
ꝯmūia int̄ habētes eiꝰ societa
tē· ita ut in p̄ria quilibet gau
deat de bōis alteiꝰ singulis Et
in via quilibet deuotꝰ gaudet
de singul̄ vere bōis ꝓximi Et
i purgatorio q̄libet aīa ð bōis
alteriꝰ de q̄bus ponitur articu
lus· scōꝝ ꝯmūioneꝫ· ymo plus
habēs de caritate· de bōis ētis
altei factis amplius gaudet
et gratulat̄ scd̄m interiorē cō
solacōeꝫ et ðlectacōnē q̄ꝫ gau
deat alius qui minorem habet
caritatē· ⁊ cui illud certū bonū
inest. De secūdo videlicet ð sa
tisfaciētis itecōe patet q2 mō
tui in memorijs hominū viuūt
vn̄ sicut viuꝰ vnus pro alio in
societate ciuili satisfacere p̄t·
ut patet i debitoribꝰ· sic in so
cietate caitatis apud deū vnꝰ
p intencōem alteri p̄t dare bo
na sua satisfactoria· inquātū
talia· siue sit viuꝰ siue defūctꝰ
De tercō vicꝫ de obsecratis af
fectōe seu orone ptꝫ q2 p viā
orōnis aliq̄s alteri iterdū ipe-
trat p̄mā gr̄aꝫ· licꝫ ñ mereat̄·
peccatōes etiā deꝰ q̄nq̄ꝫ audit
qn̄ scilicet petūt aliq̄d deo ac-
ceptum q2 deus non solū iustis
ꝫ etiam peccatoribꝰ bona sua

ꝓuidit ut pꝫ math.v.nō ex eoꝝ meritis ſ; ex ſua clemēcia Jdeo ſup illo Joh.ix deꝰ pec catores nō exaudit dic̄ gloſa ꝙ cecus loqt̄ ut nō īunctꝰ id eſt ut adhuc non plene vi= denˢ ad ꝓpoſitū ergo dicēdū ꝙ ſuffragia ſiue fiāt p pc̄o res eciā ſeculares ſiue per iu ſtos valere pn̄t defūctis et ſi nō p caitatis vniōꝫ. tn̄ p impe tracōꝫ licꝫ p iuſtos fc̄a plꝰ va leāt hanc viā tho.expſſe tenē videt̄ ſup.ꝗ.di.xl.q.iiij.vbi oppoſitā opinionē rc̄itās pn̄ tem ſic approbat. quia iquit efficacia ſuffragioꝝ mēſurat̄ ſm caritatē eiꝰ pro quo fiunt cū tantū valeāt vnicuiqꝫ q̄ntū meruit ut ſibi valeret ut aug̃ dicit Jdo ab aliꝭs veriꝰ dicit̄ ꝙ eciā ipa opacō ſine caitate facta valet ei p quo fit virtu te caitatis eiꝰ et n̄ opātis hec ibi nec in q̄rto oppoſitū videt̄ tenē. Cōcordat vill.i rōnali

b diuo. ¶Et pe.pa.vbi ꝑus po nit q̄tuor g̃dus valoris ſuffra gioꝝ et opū bonoꝝ. Primꝰ ē ꝙ maxie valꝫ ſuffragiū boi fa ctū p bono qꝛ oibꝰ mōis tri= bꝰ ꝑdictis p̄t valere. Secū= dꝰ minꝰ valet. licet valeat boi p malo viuo qꝛ p modū fre= quētis ipetracōtis Terciꝰ ma li p bono Quātꝰ mali valꝫ p malo. qꝛ deꝰ pc̄ores nō exau dit id ē ſic iuſtos. ſ; ſicut petē tes id qd ē ꝯforme diuine vo lūtati. Ex ꝑdictis eciaꝫ patꝫ rn̄ſio ad aliḋ dubiū q̄ queritur vtꝝ ſuffragia fc̄a p multis oi bus pſint eq̄liter R̄n̄. pmo ꝙ ſuffragiū factū p multis tā= tū valet q̄ ad gaudiū. cuilibꝫ i purgatorio q̄ntū ſi pro quo libet fieret. Et eadē rōne valꝫ eciā p iſtis aiabus pro quibꝫ nō fit patet ex pmo modo qꝛ caritas ſm aplm non querit q̄ ſua ſūt id ē ſm aug̃. non ꝓpria ꝯmunibꝫ ſ; ꝯmūia ꝓpriꝭs ante ponit vn̄ ſic rligioſus bn̄ diſpo ſitꝰ plꝰ gaudet d legato fc̄o ꝯmunitati qꝫ de legato ſibi in ſpēali. ſic eſt i purgatorio q̄ ad ꝯgratulacōem. Secūdo di co ꝙ ſuffragiū factū p mul= tis nō tātū valet ſingul̄ q̄ ad liberacōem a pena. q̄ntum va= leret ſi fieret p vno vel pau= cis ex intēcōe dirigētis patꝫ qꝛ opꝰ ſatiſfactoriū ē finite efficacie i ſatiſfaciēdo. ꝛ q̄nto pluribꝫ ꝯdiuidit̄. tāto minus ſingul̄ cedit ꝛ ē ſimile i policia hūana. ſi enim quinqꝫ ſunt in carcere. quoꝝ quilibet tenet̄ quinqꝫ flor. ſi ex pte oim ſol= uo quiqꝫ florenos: non liberā= tur in toto. ſ; ſolum in vno. qꝛ adhuc q̄libet tenet̄ quatuor. ſed ſi quinqꝫ florenos darē p vno ille plene liberaretur. ſic

eciā ē de icarceratis i purga-
i torio. Dubitat' adhuc vtrū
tātū valeāt suffragia successi
ue ɔtinuata. q̄ntum sil' fc̄a ut
xxx. misse p dies trigita dc̄e-
q̄ntū. xxx. j. die dicte Et sic d̄
elemosina cētū flor. p vnā die
dato. q̄ntū si anniūsariū pcu
raret'. et sic d̄ aliis. Rn̄. pe. pa
tātū vel pl' valēt quo ad me
ritū instituētis. q2 magis est
ad honorē dei cōtinuacō taliū
anniūsarioꝝ. Et h̄ ɔsiderās ec
clesia. sic istituit āniūsaria. tri
cesimos et septuagesimos et
huiōi. sed quo ad celeriorē li-
beracōꝫ a purgatorio. ꝛ cicī
videndū deū. plus valet acce
lerata multiplicacō quia sacra
mentum i ꝓposito habitum si
est suffragium altaris. nunq̄ꝫ
tantum valet ex ope opato si
cut actu habitū Et forte aia
non erit tam diu in purgato
rio quousq; vltimum suffragi
um p anniūsariū fiet. vn̄ vtrū
q; est laudabile. ꝛ p̄t ex fon-
te caritatis manare ita ut ɔti
nuās suffragium dīne laudi'
ɔtinuacōꝫ q̄rat. et simul faciēs
cicī' velit eū liberari ut statim
do furat'. ꝛ ne diu cruciet' ex.

Seq̄tur p̄ceptū Octa
uū de falso testimonio.
Capitulū primum

Nunc octauū p̄cep- a
tū sic ponit' exo. xx
et deu. v. Nō loq̄ris
ɔtra p̄ximū tuū fal
sū testioniū. h̄ fm aug. noīe
falsi testimonii ɔt' p̄ximū da
ti itelligit' ꝓhiberi oīe i gn̄a
li m̄dacium saltē pnicōsū. qd̄ eci
aꝫ inuit text' leui. xix. d. Nō
mēciemi nec d̄cipiat vnusquis
q; p̄ximū suū. d̄ q̄' ecīā itelligi
tur illd̄ sap. j. os qd̄ mentitur
occidit aiaꝫ. et p̄s. pdes oīs
q̄ loquūt' mēdaciū. pmo scōm
tho. z. z. q. cx. ij. h̄ ꝓhibentur
oīa pc̄a ad locucōꝫ ptinencia.
qbꝫ saltē infert' nocumētū p̄xi
mo ut mendacia perniciosa d̄
tractōes blasphemie. ꝛ huiōi
De mēdacō igit' tria p̄ncipa
lit' sūt vidēda. p̄° qd̄ sit ꝛ quot
tuplex mēdaciū sit. ꝛ an oīe
mēdaciū sit pc̄m. scd̄o i sp̄eali
quot mōis q̄s peccat mēciēdo
tercio qn̄ sit mōtale vel veiale
pc̄m. Quātū ad p̄mū not ad b
q; ad m̄daciū fm tho. ꝛ docto
res ɔuīt i. ij. di. xxxviij. duo
req̄rūtur. pmo falsa sig̃ficacō
scd̄o intēcō fallēdi. ꝛ accipit'
intēcō fallēdi p intēcōne aliū
decipiēdi aut sibi asserēdi fal
sū qd̄ d̄r ppt' mendaciū iocosū
vbi nō semp est intēcō decipi
endi aliū. et falsaꝫ sibi opinio
nē generādi. prout quibusdā
videt' Ex q° patꝫ q; differēcia

est int̄ mētiri et int̄ dicē mendaciū. ad hoc eni qꝫ aliquis dicat mēdaciū duo p̄dicta requiruntur. sed ad hoc qꝫ q̄s menciatur sufficit scdm scꝫ qꝫ intēdat decipe. q2 mētiri ē ɔt̄ mētem ire. stat enim qꝫ q̄s aliqd verꝫ qd credit esse falsum. dicat cū intēcōne aliū decipiēdi tunc dicit ɔtra mētē et tn̄ non dic̄ mendaciū. cū sua assercō n̄ sit falsa Exempli gr̄cia posito qꝫ princeps non sit vienne. et q̄s credēs eū ibi esse dicat. volēdo alium decipe. p̄nceps nō est vienne. talis mentit̄ q2 loquitur ɔtra mentē. et tn̄ verū dicit. simile est si quis dicit de re vendibili quā credit malaꝫ qꝫ sit bona. cū in rei veritate sit bona. Secūdo patꝫ ex p̄dcis qꝫ ois q̄ dicit mendaciū mentitur s̄ nō ecōūso. patꝫ tercio qꝫ dicēs falsū qd c̄dit esse verum. nec mētitur nec loquitur mendaciū ut dic̄ aug̃. Cum n̄ habeat duplex cor nec d̄cipe intēdat. exēplū. aug̃. si alicui gladius ɔmendetur et dicat se redditurꝫ cū ille q̄ cōmēdat popo sceit. si forte gladiū r̄petat furens maīfestū est tunc n̄ esse reddēdū donec restituatur sanitas nō eni i ista p̄missione duplex cor habebat̄ i promittēte. ¶ Scdo notādū qꝫ

c

mēdaciū fit non solū p verba s̄ p f̄ca scripta. nut⁹. et sig̃ ut patꝫ d ypocritis ⁊ d religiosorū fals̄ signis. vn̄ mendaciū in gn̄e sic diffinit̄ Est falsa sig̃ficacio cū intēcōe fallendi. siue ergo homo sig̃ficet falsum voce. scripto. manu. lingua. signo vel veste. et si h̄ facit cū intencōe fallendi. aut falsū asserēdi. semp ē mēdaciū. vocale aūt mendaciū diffinitur. Est falsa vocis sig̃ficacō cū intēcione fallēdi. ¶ Tercio notādū b

qꝫ nullū mendaciū p̄t fieri sine pcō. patꝫ ecc̄. vij. Noli velle mentiri oīe mendaciū assiduitas eni illi⁹ nō ē bona. ad idem est aug̃. libro ɔtra mendaciū dicens. mendacioꝫ multa sūt gn̄a. sed ea vniuersalit̄ odisse debem⁹ nullū eni est mendacium qd non sit ɔtrariū veritati Nā sic̄ lux et tenebre. pietas ⁊ impietas. pcm̄ ⁊ recte f̄cm vita et mors int̄ se ɔtraria sūt Ita int̄ se sūt veritas ⁊ mendaciū ɔtraria. vn̄ q̄nto amam⁹ illā tāto ista odisse debem⁹. vn̄ pla. in thimeo Voces imposite sūt ut p̄sto fiat volūtatis i dicia. sed mēciēs ɔtrariū facit Et ph̄s. iiij. ethicoꝫ dicit qꝫ mendaciū f̄m se malū ē et fugiēdū. Verū aūt bonū ē ⁊ laudabile. Et racio ē. q̄re oīe mēdaciū est pcm̄. q2 cadit super idebitā mateiā. maxie vocale

et includit actū ⁊ ↄ̄cūstācias ipsum actū necessario defor= mātes sic ē de furto ⁊ adulte rio et ceteis huiōi ↄuolutis cū malicia ut dic̄ phūs ·ij· eth·. vo ces nāq̄ i stitute sūt ad signi ficandū alijs mētis ↄceptum vn̄ indebitum ē et ↄ̄t vocis i stitucōȝ q̄ quis significet qd̄ nō habet in mēte · Scd̄o om̄e mēdaciū ex sua racōe dicit in tencōem malā scȝ intencōȝ de cipiēdi · et huiōi impossibile ē esse bonū · ¶ Quo ad s̄m p̄nci pale notādum q̄ s̄m aug̈ · li. de mendacō: viij · sūt gn̄a mē dacōꝝ · scō · tn̄ sb̄diuidit quin tum in duo · Primū vocat̄ mē= daciū in doctrina r̄ligiōis scȝ cum quis cum intencione fal= lendi significat aliqd̄ falsum ↄtrariū hijs q̄ fidei sūt · aut sa cre scripture · aut eciā ↄtrari= um hijs que ptinēt ad bonos et xp̄ianos mores Scd̄m ge n9 mendacij ē qd̄ fit solum ad nocēdū alteri iniuste siue i cor= pore siue i rebꝰ · siue i fama · si= ue eciā in aīa · et vocat̄ mēda= ciū qd̄ nulli p̄dest et alicui no cet Terciū ē qd̄ fit i p̄fatis bo nis ad nocumētū vni9 ppt̄ vtili tatem alteri9 Et vocat̄ men= daciū qd̄ p̄dest vni et nocȝ al teri. Et hec triplicia mēdacia ↄprehenduntur sb̄ mendacio p̄nicioso Quartum vocat̄ mē dosū qd̄ fit ex sola libidie men ciendi · ut cū qs mentit̄ solū q̄ niā placet sibi · et delc̄at̄ atq̄ gaudet i menciēdo · Quītū vo cat̄ iocosū ⁊ ē duplex s̄m scō · Primū qd̄ fit solū causa dele= ctādi alios · sic̄ narrare fab u las d̄ q̄bꝰ eciā audiētes sciunt q̄ nō est verū nec decipiūtur audiētes ut plurimū cū eciā s̄ mo p̄ferētis non sit talꝭ q̄ na tus sit credi ab audiētibꝰ ali ud quod fit causa ioci s̄m au= gu · vbi sup̄ · ut cum quis iocā do intendit aliū decipe · ita q̄ audientes vere decipiant̄ nō tn̄ in aliquo in quo sibi mag= num nocumentum inferatur · In quo iocantur illi qui sciunt eum decipi ⁊ finaliter potest eciā ip̄e d̄ h̄ iocari · queadmo= dum dicit aug9 · fuisse de men dacō Joseph · q̄ veracit̄ voluit decipe fratres suos in verbis istis · exploratores estis et ce teris similibꝰ positis Gen̄ · xlij Sextū est qd̄ nulli obest id ē nulli alteri a se · et tn̄ alicui p̄= dest · et hoc in temporalib9 re bus Exemplificat augu · ve lut si quispiam alicuius pecu= niā iniuste auferēdā sciat vbi sit se nescire menciatur quocū q̄ interrogante Septimum est qd̄ nulli obest sed alicui p̄ dest in corpore quia per ip= sum impeditur alicuius mors

aut alia lesio corporalis. Exem plū aug. velut nolēs hominē ad mortē qsitū pdere męciat. Octauū qd nulli obest et ali cui pdest ad defēsioz a custo diā castitatis. pma tria dicū tur pniciosa mendacia. q vicz nocēt vel sunt nocua ex se cui mencior vel d q mencior. alia tria iocosa q nulli psunt nota biliter nec obsunt. sed tria vl tia officiosa. q utilitatis gra fiūt et psūt alicui a nulli ob sūt

f ¶ Quātū ad .ij. pncipale notādū pmo dictum aug. li. de mēdaco vbi sic dic. In hijs viij. generibȝ tanto mins q̄sq3 peccat cū mētitur. q̄nto męci endo accedit ad octauū. a tā to amplius q̄nto męciēdo acce dit ad pmū hec ille. et tho. ij. q. cx. dic. si quis diligenter o sideret fm ordinē pdcē annu meracōis p octenariū sciet or dinē gvitatis culpe q̄ ē i istis mēdacijs. nā bonū vtile pfer tur delectabili. a vita corpa lis pfert pecunie. honestas eci az ipi corpali vite. vn scdo no tādū fm eūdē q omē mēdaci um d quocūq3 gn̄e mēdacioz sit qd dr in dei iniuriā a i hono racōz aut otemptū. ē mortale ita q pter hoc dicitur n̄ solū ut qs decipiatur. s vltra h dicitur ea intencione et ad istū finē ut deus p hoc inhonoretur qr illud ē directe contra di ca ritatē. Primū vero gn̄s octo mēdacioz int cetera ē grauissi mū. vn omne mendaciū de pri mo gn̄e ē mortale pcm. qr qd libet tale contrariatur caritati dei. nā volūtarie falsū signifi care cū itēcōe fallēdi aliquē c ca res dinas. a cca materiā fi dei ē cōtra caritatē dei eo q p tale mēdaciū męciēs occultat dinā vitatē a corrūpit ¶ Vn aug. vbi pus. primū genus ē capitale mēdaciū. secūdum genus vicz qd nulli pdest et ali cui obest. grauius est q3 terciū qr terciū minuit de grauitate ex hoc q damno vnius intendi tur vtilitas alterius. tn̄ menda cia secūdi et tercij genez i q bus vicz qs intēdit alteri no cere in rebȝ cōpe vel fama sūt eciā mortalia pt istū malum finē intētum. sunt enim contra caritatē primi qr sic nocere al teri i aliq illoz est cōtra pcep ta dei. a mortale pcm. ut pa tuit in. vij. pcepto ¶ Ita eciā vl se sibi nocere vel mētiri pter sibi nocere ē mortale. Idē itel ligitur de mendaco q quis in tēdit altei nocē i aīa ut p mē daciū inducere eū possit ad ali qd mortale pcm. aut ad erro rē in fide. aut vult eū p hoc im pedire in acqsicōe alicuius scie cie vtilis et bone. aut impedire

eum̃ vult in emẽdacõne mor͡z aut retrahit eũ ab introitu r̃ ligiõis bone· aut a cõfusione ꝑ penitẽciam· ꝛ sic ꝺ alijs· semp ẽ mortale· qꝛ multo magis fit dãnũ hoi i hijs spũalibꝫ q̃z in dãnificacõne re͡z· aut bono͡z corpis qꝛ aĩa melior est corpe et rebꝫ· vñ sco· i· nj· dicit· men daciũ pnicõsum ẽm q̄ plꝰ vł minꝰ nocet qꝺ p̃sat͛ur ex bo= no cuiꝰ ẽ ablatiuũ ẽm hꝺ p̃sa= tur magis aut minꝰ g̃ue mẽ daciũ et vlt͛ om̃e tale mẽdaci um ex deliberacõe dictũ· ẽ mõ tale pc̃m· cuicũq̄ eñ ꝓhibet͛ simplicit͛ illo p̃cepto· non di= ces ↄtra ꝓximũ tuũ falsũ testi moniũ· nec p̃cise ẽ testimoniũ quod datur in iudicõ ẜ quãdo qs ex certa deliberacõe asserit quod ignorat· vel cuiꝰ nouit oppositũ dic͛ falsũ testimoniũ ↄt͛ ꝓximũ· vtr͡z aũt indelibera cio excuset dicet͛ capi· sequẽti de piurio· hec ille Concordat vi llꝺ· i sũ· vicõ͡z dicẽs q̄ tres prime spẽs sũt pc̃a mortalia

h si ex deliberacõe dicãtur ¶Se cũdo ergo ꝛ tercõ genere mẽ ciens nõ solũ peccat ↄt͛ hoc p̃= ceptum octauũ sed eciã si dã num intulit sic ꝓximo tenet͛ sibi illꝺ recõp̃sare. ꝺ istis mẽ dacijs intelligit͛ illꝺ ps· per= des om̃es q̃ loquũtur mẽdaci um Et sapi. j· Os quod mẽtit͛

occidit animã· mẽdacia vero ali o͡z quicq̄ gene͡z nõ sunt ꝺ se et ꝺ suo g̃ne mortalia pc̃a ẜ solum venialia eo q̄ nõ fiũt ꝓpter fine aliquẽ· q̃ ↄtrarietur caritati ꝺi aut ꝓximi ut patet ꝺ mẽdoso vbi intẽdit͛ ꝓpria de lectacõ· et de iocoso vbi inten dit͛· aut alio͡z leuis delc̃acio aut iocus aliquis et de officõ so in quo intẽditur aliqua vtili tas ꝓximo͡z· Quãuis aũt ẽm aug͛· vbi prius huiõi quinq̄ mendacia nõ sint mortalia de se et ex suo g̃ne qñ in eis nõ i= tenditur finis q̃ sit ↄtra carita tem pñt tñ ẽm tho· vbi p̃us ꝛ sco· i nj· fieri mortalia p accñs rõe scandali· aut alicuiꝰ dãni aut alteriꝰ talis nati seq̄ ut dũ qs suo mẽdacio non intendit malũ attamẽ ẽ veisimile q̄ ex mẽdacõ suo oriat͛ scãdalũ eci am pusillo͡z· ã notabile dãnũ ꝓxio· et tñ ꝓp͛ vitãdũ huiõi scãdalum aut ꝓximi dãnũ nõ vult mendaciũ obmittẽ ¶Item p̃t fieri mõtale rõe nimie libi dinis ut cũ homo suã ã alteriꝰ delectacõꝫ quã habꝫ aut itẽ dit in mendacõ p̃ponit dilcõni dei aut mãdato eiꝰ Ita q̄ añ q̃z velit ista ꝺsiderata delc̃acõ ne i mẽdacõ carere patꝰ ẽ po cius facere ↄtra dei mandatũ Et ita potest itelligi illud au gu· Nullũ peccatum est a ꝺo

veniale quod nō fiat mōtale si placet ¶ Itē q̄zuis mēdaciū iocosū et officiosum de se n̄ sint mōtalia. nec viris impfectis nec eciā ſm tho. pfectis qui sūt i statu pfectōis acq̄rēde ut rligiosi sunt nisi forte rōne scādali. tamē ſm sco. vbi p̄us sūt mortalia vtraq3 mēdacia viris existētibz in statu pfe=ctōis exercēde In exercēdo a ct⁹ q̄ ɔpetūt eis racōe tal' sta tus pfectōis puta doc̄e. iudi care. p̄dicare. Rō ē. q2 p vtra q3 mēdacia aufertur bonitas doctrie quā p̄dicāt. Iuxta il lud aug. in ep'la fūdamēti. si ad scripturas sacras admixta fuerit q̄ntūcūq3 iocosa mēda cia: nichil r̄manz i eis solidita tis puta si plat⁹ p̄dicet et mi sceat mēdaciū iocosū nichil r̄ manz soliditatis i doctria illa p̄t eni q̄cūq3 dubitare d quo=cūq3 dicto ab eo sic d alio v' q̄ rōne nō assentire illi mēda=cio iocoso pari rōe nec alijs Et ita pir3 auctoritas doctorū ecc'ie i docēdo. piret eciā vtili=tates ppl'i audiētis ɔsimilit' i iudicō solemni. et itelligo ita q3 nō pcipiatur illud menda ciū esse dictū seorsū ab actu docēdi vel iudicādi dū eni ali q̄s sedet ad iudiciū p̄t aliquā trufam admiscere q̄ ex modo loquēdi scit' nō esse de iudicio hec sco. Et sic patet q̄ntum pe riculū sit p̄latis et p̄fatis viris i statu pfectōis exercēde q̄n exercet act⁹ tal' status pfe=ctōis ut sunt p̄dicare iudica re docere publice p tūc mētiri iocose v' officiose q2 plures do ctōes ɔcedūt q3 sint mōtalia et videt' idē tenē scūs tho. vbi pri⁹ Cū enim ut dic. ponātur in statu veritatis suādē. q2 ve ritatē tenēt ex suo officio in iu dicio vel in doctrina. cont' q̄ si mēciāt' erit pcm mortale In alijs aūt nō oportet. hec tho. dic. tñ petr⁹ de pa. sup. iiij. di xxvij. Mētiri in iudicio ɔscien cie id ē i ɔfessione sacramētali semp ē mortale sic̄ et periuriū deliberatū. ppt' dei irreuerēciā annexam. Non sic autem i fo ro exteriori simplex mēdaciū ē pcm mortale. n̄ q̄n ledit pxi mū. ut si aduocatus ad vanā g'am falso īducat legē ad ve rā ɔclusiōz. hec ille ¶ Est aūt omne mēdaciū quiq3 d causis detestādū. Prio q2 origo ei⁹ ē dyabolica. vn̄ d geñ. iij. neq̄ quā moriemini Ioh. viij. dū lo quitur sc3 demon mēdaciū. ex proprijs loq̄tur q2 mendax ē et pr̄ ei⁹. et ibidem. vos ex pr̄e dyabolo estis et desideria pr̄is vestri vultis facere Secundo quia inquinat mēbrū q̄d ma=iori decēcia esset dignū sc3 os

prouē .xij. abhominacō ē dño labia mēdacia Exēplū d hñte os plenū muscis fetidis. Tercō quia oīs mēdax quasi q̄daz ꝓditorē vult ei ꝙ ille cui mētit fidē sibi adhibeat. et tñ fidē ñ suat ei. pmo vult decipe ut patz in rōe mētiri. qd est ꝯtra mentē ire. Quārto q2 valde nociuū est toti ecc͠ie facit eni ut vix alicui fides adhibeat. vñ ꝓpt mēdacia multiplicāt piuria. diffidēcie. lites. ⁊ huiusmōi vñ d mēdacib2 iere. ix. sagitta vulnerās lingua eoꝝ dolū locuta ē Quīto q2 ei9 vitacō oracōz cito facit exaudiri exēplū i vitaspr̄m. vbi fratrib2 angelico misteio trāslatis. p fluuiū ad quēdā heremitatē ab eo q̄rētib2 de ei9 vita R. a tpe ꝯūsiōis numq̄z d ore meo mēdaciū exiuit ⁊ q̄cq̄d peciȷ a dño sine mōa ꝯsecut9 sū

¶ Seq̄tur capitulū secūdū.

Roīn de vidēda sunt adhuc tria p̄ncipalit primo d pc̄is oīs i q̄b9 q̄s facilit mētit vel semp Scdo d mēdacō i opevl gestu Tercō dubiū d ꝑplexitate

a ¶ Quātū ad p̄mū pt q̄s mēdaciū icurrē promisso. iactācia ⁊ adulacōe lingue. p̄mo promissione. vñ ꝫm tho. 2. 2. q. cx. si ille q̄ aliq̄d promittit nō habeat animū faciēdi qd ꝓmittit: mētit si vero h̄eat ñ mētit q2 ñ loquit ꝯt id qd geit i mēte si vero nō facit qd promisit tūc videt ifidelit agē p hoc ꝙ animū mutat pt tñ excusai ex duob2. vno mō si ꝓmisit id qd ē maifeste illicitū q2 ꝓmittendo peccauit mutādo aūt ꝓposituū bñfacit. alio° si sint mutate ꝯdicōes psonaꝝ ⁊ negocia ad h eni ꝙ hō teneat facē qd ꝓmisit dic. seneca li. de bñficiȷs reqritur ꝙ oia imutata pmaneāt. vñ ⁊ apls ñ ē mētit9 nō iplēs qd ꝓmisit cū nō iuit coꝝ. ij. coꝝ. j. et h ꝓpt impedimta q̄ supuenert hec tho ¶ Et b videnť in ꝓmisso simplici multe ꝯdicōes itelligi. sicut ⁊ ꝫm hosti. i simplici iuramēto nam qñ iuro ꝙ faciā itelligit si dō placuerit. si pape vel prelato placueit vel nō displicuerit. si res i eod statu pmāserit vñ si apd me deponis gladiū ⁊ tibi ꝓmitto restituē si postea furis: res in alio statu ē. Itē si m̄ fidē suaueis. ñ suāti eni fidē ñ opoꝛtz fidē suai. vñ si ñ facis m̄ qd ꝓmisisti ñ tibi teneō extra d iure iurādo pueit itē si supioꝛ ñ ꝯtradixerit itē si facultas seu possibilitas se obtuleit vñ excusat nccitas vl impossibilitas tñ ñ potēs soluē p9 dz hōis cedē vl cū alio ꝓ posse ꝯcōdare vitz cū illo cui obligatur

c ¶ Secūdo mētitur qs iactan cia· de qua vide i tercia specie supbie pcepto pmo ca·xuj·a Iactatō aūt ut dic phs·mj· eth·fingit de se maiora exnā tibus qnq3 nulli9 gra. quādo q3 aūt gra glie vl' honoris qn q3 aūt gra argenti. vnd tho. 2·2·q·cxij·dicit Iactancia p prie importare videt' q h° ver bis se extollat·illa eni q h° lō ge vult iactare i altū eleuat. tūc aūt quis pprie se extollit quādo de se sup se aliquid dic Q8 qdē cōtingit duplicit'·qn doq3 eni loqtur 8 se. nō quidē sup illud quod in se ē. s supra illd q8 de eo hoies opinantur Q8 apostol9 refugiēs dicit ij·cor·xij· precor ne quis exi stimet me sup id q8 vid3 i me aut audit ex me. alio° quis p verba se extollit loquēs 8 se aliquid sup illud q8 in se ē sm rei veritatem·et vtroq3 modo 8r iactancia· primo modo ta mē magis pprie et opponitur iactācia veritati·Quādo aūt sit iactācia pcm mortale· et qn nō dicit ibidē·duplicit' ia ctancia cōsiderari pt vno mō sm se put est mēdaciū q8da3 et sic quādoq3 ē pcm mortale quādoq3 veiale·mōtale qdem quādo qs iactant' de se pfert q8 ē cont' gliaz dei· sicut ex p sona thiri regis 8r Ezechiel' xxvij·Eleuatū ē cor tuū 7 di xisti deus ego sum·vel ē cōt' caitatē pximi sic cum aliquis iactādo seipsum prorūpit i cō tumelias alio2· sicut habet' luc·xvij.8 phariseo q dixit nō sum sic cetei hoim raptores ad ulteri·iniusti·velut eciā h° pu blican9· Quandoq3 vero est pcm veiale quādo sc3 quis 8 se iactat q neq3 sūt cōt' deū nec ōtra primū·alio mō pt consi derari sm suam causam sc3 sup biā vel appetitū lucri aut ina nis glie et sic si pcedat ex sup bia vel inani gloria q si sit pec catum mortale·tūc ipa iactā cia erit pcm mōtale·alioquin erit pcm veniale·sed si quis p rūpit in iactāciā pp' appeti tum lucri: hoc videt' iam ptine re ad pximi decepcō3 et dam nū·Et ido talis iactācia ma gis ē pcm mortale. vnd dicit phs·mj·eth·q turpior ē qui se iactat causa lucri·q3 qui se iactat causa glie vl' honoris nō est tn pcm mōtale semper q2 posset esse tale lucr2 ex quo ali9 nō dānificaretur ¶ Ter d cio quidam mēciut' adulacio ne·Est aūt ut quidā ait·adu lacio pūsa laudacō·vn nomē laudacōis 7 adulacōis eisdem lrīs constat s nō eodem modo ordinatis alex·de hal·i sūma dicit·adulacio sic describitur

Est pc̃m ex ꝑmone vane lau=
dis alteri exhibitũ itẽcõe pla
cẽdi Dubitatur qñ adulacõ sit
pc̃m mortale vel ñ R̃ñdet idẽ
ibidẽ. Quedã adulacõ ẽ q̃ fit
i fouendo pc̃orẽ in pc̃o. hec ẽ
semꝑ mõtale pc̃m. Quedam
vero fit itẽcõe ut ꝓsit alicui ꝛ
nulli obsit. ꝛ hec ẽ veniale pec
catum. Quedã vero ẽ q̃ fit ex
sola itẽcõe placẽdi. nõ ut ꝓ=
sit vel obsit. ꝛ hec aliqñ venia=
le pc̃m ẽ aliqñ mõtale Qñ eni
fit ex aĩmi leuitate: veiale ẽ
Qñ vero fit ex consuetudine
ducẽte in ↄtẽptũ ꝛ libidinem
mortalẽ. tũc ẽ mortale hec il
le. h̓ viciũ xp̃s maxime fugit
vñ glo. sup illo math̓. xxi. rli
ctis ill'abijt foras ext̃ ciuita
tẽ qꝛ pauꝑ erat nulli adulat⁹
nullũ i tãta ciuitate iueit ho=
spitẽ. ꝫ apd̓ lazaꝝ r̃cept⁹ ẽ ꝛ
apl̓s. j. tes. ij. neq̧ aliqñ fui=
m⁹ i ꝑmõe adulacõis. sic vos
scitis. nec occasiõe auaricie de
e us testis ẽ. ¶ Est aũt adula=
cõis viciũ detestãdũ multipli
cit. Primo qꝛ adulatoꝛ nutrix
est dyaboli lactãs dyaboli fi
lios lacte adulacõis treñ. iiij
lamie nudauerũt mãmas la=
ctauerũt catulos suos. lamia
eni d̓r qĩ lania suis fetib⁹ cru
delioꝛ. qꝛ eos laniat quos vi=
det' lactare sic adulatoꝛ quẽ
mulcet laudando i pc̃o laniat i

ꝑtinacia Sc̓do ẽ locusta. que
estate ꝓsperitatis canit ꝛ hy
ẽme adũsitatis silꝫ ecc̃. xiij. di
ues locut⁹ ẽ ꝛ oẽs tacuerũt ꝛ
v̓bũ ei⁹ vsq̧ ad nubes ꝑducẽt
pauꝑ locut⁹ ẽ et dicẽt. qs ẽ h̓
Tercõ sũt adulatores syrene
ꝫm boeciũ vsq̧ ad extmiũ
dulces voce. ꝫ obstructis au
rib⁹ fugiẽde. Quarto sũt loto
res capitũ ꝑ oleũ. p̃s. Corripi
et me iust⁹ i mia ꝛ icrepabit
me oleũ aũt pc̃oris ñ ipiguet
caput meũ. Quito sũt sac̓do=
tes dyaboli hoĩes viuos sepeli
entes. vñ gre. sup illo math̓.
viij. dimitte mortuos sepelire
mortuos suos. mortui mortu
os sepeliunt cũ pc̃oꝛ pc̃orem
aggere adulacõis ꝑmit. ꝓpt̃
illa xp̃s ait luce. vj. ve vob̓. cũ
b̄ñdixerint vob̓ homines glo.
magna pars pene ẽ peccatori
sua celera ñ argui. ꝫ insuꝑ q̃i
bene gesta laudari et sup illd̓
p̃s. Deus in adiutoriũ meum
intẽde dicit augu. plus nocet
lingua adulatoris q̃ꝫ man⁹ ꝑ
secutoris. ysai. iij. popule me=
us qui te beatum dicunt ipi te
decipiunt ¶ Dubitatur quale f
remediũ sit adhibẽdũ adula
cioni. Respõdet alex. vbi ꝓus
ꝙ triplex spẽalit̃ vnum int̃ ꝓ
prie fragilitatis ↄsideracõ q̃ ho
minẽ ꝑfcẽ hũiliat. vñ treñ. iij
Ego vir vidẽs pauꝑtatẽ meã

Et mih · vj · hūiliacō tua i me
dio tui · alia duo sūt ext · vnū
est ex pte iusti hoīs · et dicitur
fidelis et discreta correctio
vñ sup illō ps · Oleū aūt pcō
ris ñ ipiguz caput meū glo ·
sustinet fidel' argui a viro iu=
sto in miseicordia et nō lauda
ri a pcōre · aliud ē ex pte pec=
catoris scz detractō q̄ est rme
diū non p causaz s p occasiōz
vñ greg · Sciēdū q ne immo
deratis laudibꝰ eleuemr plerū
qz miro rectoris nr̄i modera=
mine detractōnibꝰ laceraī per
mittimur · ut qd vox laudātis
eleuat lingua detrahētis hui
g liet ¶ Quo ad secūdū pncipa
le scz de simulacōe · Notād q
differūt simulacō et ypocs sic
supi' et inferi' · simulacō est
ꝓprie mēdaciū qd i exteioribꝰ
signis factoris ꝯsistit · ut dic
tꝰ · 2 · 2 · q · cxi · ñ aūt rfert vtꝝ
aliqs menciatur verbo vel q̄
cūqz alio facto · simulacio tñ
largius capitur sepe pro qua
cuqz fictione · sed ypocsis ē ñ
quecūqz simulacō s solū illa q̄
qs simulat psonam alteri' · si=
cut cū pcor assimulat psonaz
iusti de hoc habes quedā pri=
mo pcepto ypocrisi · de simula
cōne igitur dicit scō · in · ij · di ·
xxxvij · aliqs p̄t simulare per
argumenta ꝓbabilia assumē
do aliq̄ bona sibi inesse que nō
insunt puta p genuflexiōes
et adoracōes deuo cōz sibi iesse
q̄ nō inest · et tal' simulacō est
ypocrisis et pcm · aliqs eciam
p̄t simulare mala ñ inesse · vl'
ondendo signa opposita hijs
q̄ ꝯsueuit vl' opposita mal' vl'
nō ostēdēdo signa que cōmu=
nit' ꝯsueuerīt sequi illa mala et
primū istoꝝ videt' ptinere ad
ypocrisim puta si quis luxurio
sus audiēs d mulieribꝰ spuat
in signū castitatis excreans ·
et tñ hēat oppositū i corde Se
cūdū non est malū aliqd ymo
si p̄t esse in malo est laudabi=
le qr vitupabile ē publicare
eo mō q̄ dicitur de quibusdaz
q peccatū suū publicauerūt et
nō tacuerūt et si malū sit i cor=
d interi' tamē addē malū sig
nū exteri' ē addere malū ma
lo ¶ In differētibus aūt aliquis
p̄t aliq̄ facere q̄ ex natura sui
sunt signa alicui' · aliquis eni
p̄t facere alia que non sūt sig
ex natura sui s scit ea ꝯcipi a
p̄ntibꝰ tanq̄m signa · puta ex
natura rei sudare ē signū fa=
tigacōis vl' alicui' rsolucōis
corꝑalis · spumare aūt q sali
ua currat p barbā nō ē ex na
tura signū insanie mentis · p̄t
enim cōpos mētis emittere sa
liuā ut currat p barbā tamē a
circūstātibꝰ p̄t aliqs scire hoc
iudicandum sicut signū furie

puta q2 illa cōsueuerūt signa esse furiosoꝝ i terra illa. vnūū salit̄ g° de simulacōibꝫ pͣma et scda dico · q2 sunt pc̄a · et frequēt̄ mortalia · q2 y poc̄ et simulacō · tercia dūmō malū n̄ cōcomittet̄ ē laudabil' ita q2 hō nō ondat vnū malū p aliud malū · et in differentibꝫ simulacō pͣma si esset in aliquibus esset forte mala · ꝭ nō gͥuiter puta si qs posset se facere sudare licꝫ nō laborasset. quēadmodū qdam ioculatores vtūtur corpibus suis ad aliquoꝝ motus significātes alias disposicōes q nō insunt eis nec pcesserūt · simulacō alia que ē secūda in idifferētibꝫ nec peccatū ē et talis fuit simulacio

b dauid · j · re · xxij · hec scō ¶ Circa terciū pͥncipale qd sit faciendū i tali casu ꝛ similibꝫ aliqs qritur ad mortem quē abscōdit pfectus vir veniūt acpitores ꝛ qrūt ab abscōdēte vbi sit latitās. aut rn̄dꝫ · ibi · et tūc erit pditor · ā rn̄dꝫ se nescire · ꝛ sic mētit̄ · aut tacet et sic pdere videt̄ g° ē perplexus · rn̄det altisiodorē · debꝫ deludē acpitores sic dicebat ꝑpositi n2 sic dd° · Creditis q2 si ipe esset h: ego dicerem vob · vel dꝫ rn̄dē sic rn̄dit ille scūs eps · de q° exemplū poit btūs aug̃ li · ɔt̄ mēdaciū q abscōdit quēdam miserū q qrebat̄ ad mortē ꝛ dū ab ipo epo qreret acpitores vbi ille esset. Rn̄ · nec possū mētiri nec possū eē pditor ·

¶ Capitulū terciū

De falsitate hactenꝰ dc̄ꝫ ē ꝭ mō d testificacione vidēda sūt tria · pͥmo i qbꝫ casibꝫ qs tenet̄ testificari Secūdo an falsū testiomiū semp sit mōtale pc̄m · Tercō quō qs testificādo vl' alias asserēdo possit iurare ꝛ q scire dēat q iurat testificādo ¶ Quo

a ad · j · notat tho · 2 · 2 · q · lxx · i testimoīo ferēdo distiguēdū ē · q2 aliqn̄ rq̄rit̄ testioniū alicui i2 aliqn̄ n̄ reqrit̄ · si requiritur testimoniū subditi autoritate supioꝛis cui i hijs q ad iusticiā ptinēt obedire tenet̄ ꝛ tūc n̄ ē dubiū qn testioniū teneat̄ fēre i hijs i qbꝫ ꝭm ōdīnē iur̄ testioniū ab eo exigit̄ puta i maifestis et i hijs d qbꝫ ifaia pcessit · si autē exigatur ab eo testioniū i alijs puta i occultis ꝛ d qbꝫ ifamia n̄ pcessit n̄ tenetur ad testificādū si vero reqrat̄ eius testimoniū n̄ autoritate supioris cui obedire tenet̄ tūc distinguēdū ē · Quia si testimoniū reqratur ad liberandū hoiem ab iniusta morte seu pena qcūq3 vel falsa eciaꝫ ifamia vel eciā ab iniq° dāno tunc tenetur hō ad testificād

Sed si ei9 testimoniū non requiratur tenetur facere qd̄ i se est ut veritatē denūciet alicui q̄ ad h̄ possit ꝓdesse· dicit eni ps. eripite paupem et egenū d̄ manu pc̄oris liberate et pū· xxxj. Erue eos q̄ ducūtur ad mortē et ro·j· digni sūt mōte nō solū q̄ faciūt· s̄ et q̄ ꝯsenciūt faciētib9· vbi glo·ꝯsentire ē tacere cū possis redarguere sup hijs vero que ptinent ad dānacōꝫ alicui9 non tenetur quis ferre testimoniū nisi cū a supiore cōpellitur s̄m ordinē iuris· q2 si circa hoc veritas occultet̄ nulli ex hoc spēale dānū nascit̄· vel si immineat periculū accusatori: non ē curād̄ q2 ip̄e se in hoc piculū sponte igessit. alia aūt rō ē de eo cui piculū imminet eo nolēte hec tho·

b ¶ Sed dubitatur an testioniū possit licite fieri d̄ hijs q̄ alicui s̄b secreto sūt ꝯmissa· pro cui9 solucōe notād̄ ꝙ triplex ē secretū· vnū qd̄ sub sigillo ꝯfessionis cadit aliud qd̄ sub sigillo secreti tegit̄ Et fit dupliciter· vno mō qn̄ ꝯmittēs exp̄mat se dicere sub sigillo secreti· alio mō ꝙ non exp̄mat s̄ tn̄ natura s̄monis vl̄ rei illd̄ exposcat· vicꝫ ꝙ teneat̄ s̄b sigillo secreti· de hijs trib9 dic̄ pe·pa·sup q̄rto di·xxi· q̄zuis frāgēs qd̄libet istoꝝ· vicꝫ p̄o modo ⁊ scd̄o mō dc̄oꝝ sigillo loꝝ peccet mortalit̄. tn̄ g̃ui9 frāgēs sigillū ꝯfessionis nec solū ē fractor sigilli ⁊ proditor cui ē aliqd̄ exp̄sse ꝯmissum ut archanū· s̄ eciaꝫ ex natura facti si vid̄at̄ tale ꝙ reuelacō noceret min9 tamē ceteris paribꝫ q̄m si ad hoc se obligasset nā fuus auscultans a casu vl̄ a ꝓposito secretū qd̄ tractat̄ i curia dn̄i sui· ⁊ postea id reuelat forinsec9: ꝯmittit crimen ꝯt̄ dominū suū ⁊ curiā ei9 vn̄ talis fuus s̄m ius ciuile g̃uit̄ puniret̄· sacramentum aūt penitēcie seu ꝯfessionis ē qd̄daꝫ secretū qd̄ secrete tractat̄ in curia sūmi regis q2 tractatur corā illo q̄ rep̄ntat p̄sonā ei9. Quilibet vero homo fu9 di ē ergo ille q̄ audiret a ꝯfessore pc̄a ꝯfessa· teneretur ea celāe hec·pe. Et eadē racō videt̄ d̄ illo qui confitētis alicuius pc̄a audisset a casu vel a ꝓposito· alij doctores addūt· qui dolo se audit ꝯfitētē mortalit̄ peccat s̄ nō q̄ a casu· ambo tamē tenētur celare. Rō p̄mi q2 ꝯt̄ legem nature facit et ꝯt̄ caritatē proxi p̄mo ꝯt̄ dei sacramtum Et addit pe·d̄ pa· p̄itēs eciā si ex reuelacōe minꝯ tōis penitēcie probabilit̄ credereꝫ ꝯfessorē ledi. tenet̄ celare alioqn̄ esset maledict9 sic cham

q̄ discoopuit vel nō operuit ſʒ derisit verēda pr̄is· si enim ex hoc seq̄retur vel derisio simplicis vel offēsio· q̄r ꝓhibuit lo q̄ cū p̄sona suspecta nō debʒ dicē tal' h̄ m̄ miuxit· q̄r forte ille iterficeret eū hec ille ¶ Ad
c ꝓpositū dubiū r̄ndit tho· vbi p̄us sic· de ill' q̄ hoī ōmissa sūt i secreto p ꝯfessionē: nullo mō debʒ testimoniū ferre· q̄r huiusmōi nō scit ut homo ſʒ tāq̄ʒ dei minister Et mai' ē vinculū sacramenti quolibʒ hominis p̄cepto· Circa ea vero que aliter hoi ſb secreto ōmittuntur distinguēdū ē. quādoq̄ʒ enim sūt talia que statim cū ad noticiam hominis veniūt homo ea manifestare tenet' puta si ptinēt ad corrupcōnem multitudinis sp̄ūalem vel corpalem vel in graue damnū alicui' p̄sone v'l si quid aliud huiōi est ꝓpalare tenetur vel testificādo vel denūciādo· et cōtra hoc debitum obligari non potest per secretum cōmissum· q̄r i h̄ frāgerʒ fidem quā altei debʒ Quādoq̄ʒ vero sūt talia q̄ q̄s ꝓdere nō tenetur vn̄ potest obligari ex h̄ q̄ sibi ſb secreto cōmittuntur Et tunc nullo modo tenetur ea aliq̄s ꝓdere eciā ex p̄cepto sup̄ioris· q̄r ſʒuare fidē ē de iure naturali· nichil aūt p̄t p̄cipi hoi cōtra id

q̄d ē d̄ iure naturali hec tho. ſʒ diceres q̄m diu tenet' celare q̄ aliq̄d in ꝯfessiōe audiuit R̄n̄· semp ⁊ p semp. Itē q̄reres q̄ʒ penā icidit q̄ archanū alicui' ꝓdit illicite R̄n̄· si q̄s publice ṙuelat aliq̄d secretū crimē imponit' sibi aliq̄ pena scʒ īfamia imposito eni criminis cuiuscūq̄ʒ q̄d ꝓbare non p̄t pro calūniatore hetur· Extra d̄ calūnia· ⁊ talis ē ille q̄ reuelat q̄dcūq̄ʒ secretū crimē q̄d ꝓbare non p̄t
¶ Dubitat' ōn̄t an q̄s teneatur accusare p̄ximū R̄n̄· tho· d
2·2·q·lxvij· dr̄a ē int' denūciacōʒ et accusacōʒ. i p̄mo attēditur emēdacō fr̄is· i secūdo punicio criminis pene aūt p̄n̄tis vite nō p se expetūt' q̄r nō ē hic vltimū retribucōis tēp'· Sʒ in q̄ntum sunt medicinales ꝯferētes vel ad emēdacōnē p̄sone peccātis vel ad bonū reipublice cui' q̄es ꝓcurat' p punicōʒ peccātiū· quoꝝ p̄mū itēditur i denūciacōe Secūdū aūt ꝓpe ptinet ad accusacōʒ. et ideo si crimē fuerit tale q̄d v̄gat i detrimētū reipu· tenet' h̄o ad accusacōʒ dūmō sufficiēt' possit ꝓbare q̄d ptinʒ ad officiū accusatoīs· puta cū p̄cm̄ alicui' v̄git i multitudīs cōruptelā cōpalē siue sp̄ūalē· si aūt n̄ fueit tale p̄cm̄ q̄d i multitudīeʒ r̄dūdet v'l eciā si sufficiētē ꝓbacōʒ

nõ possit adhibere. non tenet' ad accusandũ q2 ad hoc null9 tenetur q8 nõ pt debito modo pficere. Sz ɔtra nõ licet reuelare q̄ quis i secreto recepit q2 hoc ē infideliter agere. sed stat solũ i secreto quē scire ꝓximi malũ ḡ est. rñdz reuelare secretũ in malũ psone infidelitas ē. non aũt si reuelet' ꝓpt bonũ ɔmune q8 semp pferēd est p̄uato bono. Et ideo ɔt bonũ ɔmune. nullũ licz secretum recipe nec tñ est omnino secretũ q8 p sufficiētes testes pt ꝓbari hec tho. sed nũqd sbditi pñt accusare suos prelatos Rñ. ibid. subditi p̄latos suos accusare ꝓhibētur q nõ affectione caritatis s3 sua p̄uitate vitam eoꝝ diffamare ⁊ rphēdere querũt. vel si sbditi accusare volētes fuerint criminosi ut hētur. 2. q. vij. alioqn si fuerint alias ydonei ad accusand licz subditis ex caritate suos

e p̄latos accusare ¶ Quo ad secũdũ p̄ncipale vtꝝ falsũ testimoniũ sit semp pcm mortale Rñ. tho. 2. 2. q. lxx. falsũ testimoniũ triplicē hz deformitatē. vno° de piurio quia testes non admittunt' nisi iurati. ⁊ ex hoc semp ē pcm mortale alio mõ ex violacōe iusticie et hoc mõ est mortale pcm i suo genere sicut ⁊ quelibz iniusticia

Et ido in p̄cepto decalogi sb hac forma interdicitur falsũ testimoniũ cũ dr Exo. xxi. nõ loquaris ɔtra ꝓximũ tuũ falsũ testimoniũ. nõ eni ɔt aliquē fecit qui eũ ab iiuria faciēda impedit s3 solũ qui ei suā iusticiā tollit Tercio mõ ex ipa falsitate fm q omē mēdaciũ est pcm et ex hoc nõ habet falsũ testimoniũ q sit semp mõtale peccatum Dubitatur vtꝝ iuramētum obliget scdm intēcoꝫ recipiētis. Rñ. tho. sup. ij. di xxxix. et. 2. 2. q. lxxxix. ar. vij. Iuramentũ promissoriũ obligat de necītate ut culpa euitet' vñ obligat ad illd esse faciendũ. q ñ fcō icurrit' culpa distinguendũ ē ergo in eo q̄ iurat aut enim simplicit' aut dolose iurat si iurat dolose: ex duabus ptibus pt culpa seq̄. scz ex fractione iuramēti ⁊ ex dolo Quāuis ḡ ex ipa rōne iuramenti inq̄ntum iuramētum nõ obligetur ad fuandũ ipm nisi fm fuā intēcōz ad obligacionē eni volũtas reqrit' sic eciā ad votum. tñ ex necessitate iurameti iq̄ntũ dolosũ fuit obligat' ad fuādũ talit' q ex dolo ei9 ali9 nõ ledat' et h ē qñ fm intēcōz recipiētis: iuramētum iplet. vñ debet fuari fm sanũ intellectũ ei9 cui iuramentum p̄statur. vnd ysido. Quacũq

arte verborum quis iuret de quo tamē q̄ cōsciēcie testis ē hō ita accipit sicut ille cui iuratur in telligit et quod illa verba intelli gātur de iuramēto doloso pa tet per ea q̄ sic subdit duplicit̄ reus fit q̄ et nomē dei in vanū assūit et proximū dolo capit. si autē simplicit̄ idē absque dolo iurat tūc obligatur i foro cō sciēcioso solum scd̄m intēcōem iurātis nō recipientis vnde gre go. xxvij. mor. humane aurēs talia verba nostra iudicant q̄ lia foris sonāt diuina vero iu di cia talia foris audiūt qualia ex itimis proferuntur Sed ta lis sine dolo iurāsi foro cōtēci oso vbi intencō ignorat̄ obli gatur s̄m quod verba communiter accipi solēt. hec ille Et addit. iuramētū nō debet adhiberi ni si de aliq̄ re de qua aliquis fir mitor certus ē. et nō est nisi cū magna cautela adhibendum Notād tn̄ quod in quibusdā ca sibus possunt aliqui iurare qb9 de re nō cōstat. nisi per fidem seu credulitatē. vn̄ mgr̄ i. iiij. di. xxxiiij. di. quod si mulier causat̄ frigiditatē mariti ipa et ipse iurabit de eo quod nunq̄ cōmixti sint. et sine fraude cū septima manu propinquorum. sacramen tales enim tūc iurabūt quod cre dūt ecclesie vera iurasse. idē iu ris ē si sepent̄ propt̄ artitudinē mulieris. sicut eciam in li. v. de purga. capi. xiiij. Iurare pa pa mādat per purgacōe cuius dā decani ifamati. similia hēs in scō. ut post dicetur sed du bitatur quomodo debent v̄ba oblig āciū itelligi. R̄ndz. scō. q. penultima q̄dli. sui ad istud dubiū habet̄ responsio. extra de spon. ex literis vbi dicit̄ sic si alter nō intellexit qd alter proposuit ad cōmunē verbi itelli gēciam recurratur. et cogat̄ vterque v̄ba per lata i sensu isto retinere quē solēt recte itelli gētibus gnare. et glosa addu cit illd ff. de supp le. le. l. labor nō ex opiniōibus singulorum sed ex cōmuni vsu loquēciū verba sunt intelligenda. addūt alij quādo v̄ba sunt duplicia et iu rās intendit in vno sensu et reci piēs i alio tūc verba multipli cia aut plus ptendūt vnū isto rū sensuū s̄m cōmunē vsū. aut equaliter ptendūt vtrūque si p̄ mū. tūc illius intencōi standū est qui illum sensum intellexit si secundū: tunc stādū est iudi cio bonorum virorum qui pensatis cōiecturis et racōnibus cōdescē dere debēt saniori et puriori in tēcōni. Sed quid si q̄s falsū testi mōniū ferrz ex igr̄acia facti R̄n. tho. ibid in testimonio fe rēdo n̄ debet hō per certo asserē q̄si sciens illud de q° cert9 non

est. ꝟ dubiū debet sꝫ dubio ꝓferre ꝛ id de quo certus ē pro certo asserere. sed q2 cōtingit ex labilitate hūane memorie ꝙ reputat se hꝫ qn̄ꝗ certum esse de eo ꝙ falsū ē ut si aliqs cū debita sollicitudie recogitās estimat se certū esse de eo qꝺ testat' illꝺ testimoniū nō ē falsū nec peccat mōtalit ꝟ asserēs q2 non dic falsū testimoniū p se ꝛ ex itecōe ꝟ p accidēs ꝯt illꝺ qꝺ intēdit. ¶ Dubitatur adhuc an indeliberacio in piurio et similit in mendacō excuset a pc̄o mōtali rn̄det sco. sup nj. cca finē piuriū qꝺ est ex pleno ꝯsensu ē ꝯt p̄ceptū p̄me tabule. et p conseq̄ns immediate adūtēs a fine vltio. et ita nichil sibi deficit de rōe pc̄i mōtal' siue piuriū fiat ex habitu siue nō siue semel siue ꝯsuetudiarie. si aūt fiat piuriū idelibate q̄ntūcū ꝙ fiat frequēter. cū act9 meritori9 rꝗrat ꝙ sit plene hūman9 ꝛ ita ex deliberacōe plena et demetori9 n̄ mim9 rꝗrat idē n̄ eni de9 ē pnior ad puniēdū q̄ꝫ ad p̄miādū: pt dici ꝙ illud piuriū idelibatū ec̄ quociēscūꝗ iteratū n̄ ē pc̄m mōtale. Notād tn̄ ꝙ virtuosus breuē habꝫ deliberacōꝫ. q̄ n̄ videtur deliberacō q2 habꝫ prudēciā magnā ꝛ ꝓmptus est ad

f

deliberādū quasi i tp̄e impceptibili. Ita posset aliqs ex habitu opposito prudēcie acqrere facultatē deliberandi ꝓmpte de opposito q̄ i tp̄e ipceptibili ꝛ illa deliberacō sequēs habitū esset sufficiens ad racōꝫ pc̄i sic consimilis deliberacio in bono esset sufficiēs ad racōꝫ meriti. nō ergo distinguo q̄ntum ad racōꝫ pc̄i mōtal' q̄ntum ad raritatē et frequēciam piurij ꝟ inter deliberacōꝫ et indeliberacōꝫ ita ꝙ deliberacō ꝯcurrēs reddit pc̄m mortale ꝛ hoc siue vnica siue ex ꝯsuetudine. Et i deliberacō excusat siue semel siue quociēscūꝗ hec sco. Idē tenet de mendacio ad hoc ꝙ sit mortale vel veiale. vide eciā ꝺ hoc sup̄ secūdo p̄cepto p totū ¶ Quātū ad terciū p̄ncipale queritur. vtꝝ adducēs deū in testē ut fit i iuramēto assertorio ad aliqꝺ qꝺ tal' credit esse verꝝ. licet n̄ sit verꝝ ꝟ ad aliqꝺ de q° aliquā hꝫ opinionē et tn̄ magis assentit oppoito peccet mōtalit R̄n̄. sco. vbi p̄us sup tercō dicēs dico ꝙ ille cui iuratur aut accipit ex lege positiua ā ex ꝯsuetudie iuramētū. tāꝗ simplicit' assertiuū iurati. aut nō tāꝗ simplicit' assertiuū ꝟ ꝓbabilit' iductū ad c̄dēdū iuramto Primo mō dico ꝙ iurās quocūꝗ dubiū hec est qꝺ non

g

est simplicit᷑ certū ꝛ delibera=
te peccat mortalit᷑ · qꝛ ad ↄfir
mādū id qđ asserit simpl'r esse
certū ꝛ veꝝ deū testē inducit
cū nō sit simpl'r certū · et h̄ mō
debēt intelligi oīa iuramēta
illoꝝ qui aliquid iurant in iu=
dicō pro quo sentēcia aliqua
ↄsueuit ferri q̄ sentencia oino
nō deberet ferri n̄ illud assertū
esset simplicit᷑ certū vbi g̃cia·
Sentēcia mortis n̄ debꝫ ferri
n̄ ꝑ crimine certo ergo iurās
il tū esse crim nosū cū n̄ sit cer
tus q̄ntumcūqꝫ tn̄ ꝓbabiliter
ↄiecturꝫ eū esse talē ꝛ hoc iu=
rās in tali foro vbi ex lege poi
tiua vel ↄsuetudine sequit᷑ dā
nacio ad mortē peccat morta
lit᷑ cōsimilit᷑ i foro quocumqꝫ
vbi ex h̄ q̄ aliqs ↄuict᷒ ꝑ iu
rātes vel iuramēta ↄdēnat᷑ tan
q̄m re᷒ simplicit᷑ ibi nō tm̄ fit
irreuerēcia nōi dei ↄt᷑ ꝑ · ꝑme
tabule ẜ ē ꝑniciosū qꝛ nociuū
h ꝓxio ¶ Et si dicas ē vtile rei=
pu· alioqn mali nimis multi=
plicarēt᷑ R̄n̄· dn̄s Deu· xvj· Ju
ste qđ iustū ē exeq̄ris sūt eni
q̄dā mala q̄ n̄ sūt puniēda ꝑ
hoīes ẜ r̄linquēda iurisdcōi di
ne puta oīa in q̄bꝫ h̄ ut h̄ nō
p̄t sufficiēt᷑ docere veritatē eo
mō q̄ deberꝫ doceri ad h̄ ut iu=
ste ferret᷑ sentēcia debita posi
tiua nec in istis sūt soli testes
culpabiles ẜ eciaꝫ iudex si tn̄

ipe sciat q̄ ex ↄsuetudine te=
stes n̄ testificāt᷑ sb̄ iuramēto ẜ
sub cdulitate· tūc eni n̄ deberꝫ
iste ferre sentēciā q̄lis esset fe
rēda si culpa esset simpl'r ꝓba
ta corā eo· scit eni ex ↄsuetudi
ne culpā n̄ esse sufficiēt᷑ ꝓba=
tā corā eo ut tali pena puniat᷑
si aūt ex lege positia habeat᷑
vl' ↄsuetudie q̄ iurat᷒ n̄ tenea
tur deponere đ certitudie ẜ de
credulitate tūc eciā iurās nō
peccat· dūmō ex signis ꝓba
bilibꝫ ↄiecturꝫ ꝑtē illā magis
q̄ꝫ aliā· sic h̄r de scrutinio i or
dine faciendo ca· vnico· In ꝑ
mocōnibꝫ g᷑ talibꝫ siue ad q̄s
cūqꝫ digtates pelectōes ā
ad ordies ā eciā i alijs colle=
gijs· puta vniūsitatibꝫ ad col
legiū i r̄ligioibꝫ ad p̄lacōꝫ vl'
act᷒ alios si ↄsuetudo appro
bata hꝫ q̄ r̄n̄siōes r̄n̄dēciu sb̄
iuramēto p̄stito vl' sb̄ fide data
vl' sb̄ obediēcia ꝑmissa n̄ dn̄t
intelligi n̄ đ credulitate q̄ntū
p̄t hūana fragilitas nosse. et
q̄ r̄n̄dēs nō nouit idigtatē in
eo debēt omnes tales r̄sponsi
ones intelligi scđm ↄsuetudi
nem ↄmunem· nec r̄spōdētes
peccāt in aliquo quia ↄsuetu
do est· vl' lex positiua q̄ talis
testificacō đ cdulitate suffici
at et ita fit in fauorabilibus
¶ Vniūsalit᷑ aūt siue i fauora i
bilibꝫ siue in odiosis iurans de

illo cui⁹ oppositū magis cre-
dit q̄3 aliud· iurās eciā de illo
d̄ quo simplicit̄ ē dubi⁹ id est
nō mag̃ assentit vni pti q̄3 al
teri peccat mortalit̄ q̄ addu
cit deū tāq̄3 in testem isti⁹ q̄d
neutro mō ē sibi certū q̄d de-
bet esse certū· p̄t enim piuriū
esse absq3 mētiri puta si aliq̄s
simpliciter dubitās iurat pti
d̄ q̄ dubitat quā forte dicēdo
nō mētiret̄ q̄ nō hab3 oppo
situm in mēte· aut saltē i aliq̄
casu vbi iurās tenet̄ esse cert⁹
peierat si non ē ibi cert⁹· et tñ
si illud assereret sine iuramēto
credēs illd̄ pl⁹ q̄3 oppositū ñ
mētiret̄ piculosū ē ergo fre-
quēt̄ hr̄e iuramenta in ore q̄
i multis s̄moīb⁹ sine iuramēto
nec peccar3 q̄s vbi addito iu-
ramēto peccat q̄s ꝛ grauit̄ si fiat
ex delibaracōe ꝯpt̄ q̄d ē vtile il
lud ꝯsiliū Math· v· sit sermo
vester est ē· nō nō hec de sco·

Seq̄tur nonū p̄ceptum
Non concupisces vxorē
proximi tui·

PReceptū nonū Nō
ꝯcupisces vxorem
p̄ximi tui· exo· xx
ꝛ deu· v· h̄ manda
to ꝛ sequēti hō i seipo ordiat̄
a i affectib⁹ Q3 q̄ sciēcia seu
noticia p̄cedit affectū ꝛ carē
cia sciēcie necessario⁊ q̄ voca
tur ig̃racia· causa est multo⁊
pcō⁊· Jdcirco p̄mo dicenda
sūt de ignorācia tria p̄ncipali
ter· p̄mo q̄d sit ꝛ q̄d scire tene
mur· et quottuplex ē· secundo
q̄n est pc̄m· q̄n auget vel di-
minuit pc̄m· tercio q̄m piculo
sa sit ignorācia· Quātū ad b
primū notādū q̄ necessarium
ē de ignorācia tractare q̄ ig̃
rancia ē q̄nq̄ pc̄m mortale· et
scire ē p ꝯsequēs in precepto
pat3 p illud math· xxv· Esuri
ui et nō dedistis m̄ mādūcare
Et stati dicēt kdi vbi vidim⁹
te Esuriētē q̄si diceret· Jgno
rauim⁹ te pascere in paupib⁹
sed xp̄s dicet· q̄3 diu ñ fecistis
vni de minorib⁹ istis nec m̄ fe
cistis et iterum discedite a me
maledicti in ignē eternū Jdē
pat3· j· cor· xiiij· Jgnorās ig
norabit̄ sed q̄ ignoratur a d̄o
est priuatus signo caritatis· ꝛ
dampnatur cū fatuis v̄ginib⁹
quib⁹ xp̄s clausit iā ianuā di
cēs nescio vos Jdeo orat p̄s·
delicta iuuētutis mee ꝛ igno
rācias meas ne memineris· se
cūdo notādū q̄ ig̃racia q̄ est
pc̄m est p̄uacō sciē debite q̄m
q̄s p̄t hr̄e et scire tenetur· d̄r
quā p̄t hr̄e· q̄ si est impossibi
lis· excusat q̄ inuincibilis· d̄r
debite q̄ si non cadit sub debi
to· nō ē pc̄m Terciō notādū c

cp ex debito tenet' diu'si diuersa scire. sũt aũt septẽ q̃ q̃libet adult9 scire tenetur aut opãdare ad talia addiscẽdũ Prima pria poit tho. ẽca 8 decẽ p̃ceptis. Primo q̃libet tenet' scire credẽda que in symbolo tenet' et docentur de quibꝫ pmo p̃cep. dictũ est. ca. ij. Secũdo desideraũda q̃ de orõne dñica eciaꝫ in primo p̃cepto dicta sunt. Tercio opanda q̃ docẽt hoies leges. Est enim hõ sꝫ triplici lege. scꝫ sꝫ lege nature. diuina et sꝫ positiua. Lex nature nihil alid ẽ q̃ꝫ lumẽ intellectus nob infusũ a deo p qd cognoscim9 q̃d vitare. q̃d vẽ agere debeam9. Et hãc dedit nobis de9 i creacõe a q̃ multi p ignorãciam se excusari putãt vnde ps. Multi dicunt quis ondit nob bona. Rñdit dauid. signatũ est sup nos lumẽ vult9 tui dñe. hec lex in oibus ẽ. Iudeis paganis ꝛ xpianis. Et iclinat ad talia ꝛ similia q̃ vultis supp. ꝭm racõem rectaꝫ ut faciãt vob supp. ex debito hõmies eadẽ facite eis. ꝛ q̃ ñ vultis supp. ꝭm racõnẽ rectã vob fieri supp. idebite alijs ne faciatis omẽ bonũ ẽ faciẽs nullũ malũ ẽ faciẽs ꝛ silia 8 q̃bꝫ ro. ij. gẽtes q̃ legẽ sup. scriptã ñ hñt naturalit' ea q̃ legis sunt faciũt huiõi legem nõ hñtes ipi sibi sũt lex. q̃ ondũt op9 legis scriptũ i cordibꝫ suis testimoniũ reddẽte illis cõsciencia ipoꝝ. Scdo ẽ quilibet sub lege dina q̃ tradit' in scripturis sacris. noui testamti p̃cipue int' q̃ sũme neccãriũ est scire decẽ p̃cepta. ad que scienda ut dicit Cancellari9 in triptito tenet' quilibet p se vl' p aliũ talẽ diligẽciã apponere pro obuacõe vite spũalis quã pro vite corpal' sustẽtacõe poneret et eo maiorẽ q' immortal' aia ẽ p̃stãcior corpe. racõ ẽ qꝛ sine p̃ceptoꝝ noticia nullus ꝯueniẽter pcã vitare p̃t aut ab eis resurgere. hoꝝ eni ignorãcia ex desiderio proueniẽs ñ excusat ꝫ accusat ꝛ ꝯdẽnat Tercõ quilibꝫ hõ ẽ ec sꝫ lege positia eccie vñ tho. i. iiij. di. xl. ar. vltio di. Eccie p̃ceptũ habet eãdẽ vim obligãdi sic dinũ p̃ceptũ. vñ luce. x. qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. Talis lex pronũciat' i prochijs die dñico. 8 ieiunãdo. festiuãdo. ꝛ exꝯicatos vitãdo Itẽ i die palmaꝝ quãdo iudicat' quis non debeat commũicare

¶ Dubitatur hic vtꝝ leges hũane iponãt hoi necessitatẽ q̃ntũ ad foꝝ ꝯscie siue sint iuste siue iniuste Rñdet tho. j. ij q. xcvj. ar. iiij. leges imposite hũanit9 vel sũt iuste vl' iiuste

si q̄dem iuste sint· habent' vim obligādi in foro ɔscie a lege eterna a q̄ deriuātur· vn̄ puer viij· p me reges regnāt et legū ɔditores iusta decernunt· Dicunt' aūt leges iuste. ⁊ ex fine qn̄ sc3 ordiantur ad bonum cōmūe· et ex autoritate qn̄ sc3 lex data nō excedit potestatē ferētis· et ex forma qn̄ ƒm eq̄litatē ꝓporcōis imponūt' s̄bditis onera ad bonū ɔūe· Cū enim vn9 hō sit ps multitudis q̄lib3 homo hoc ipm quod ē et qd̄ habet ē multitudis sicut et q̄lib3 ps est id quod est tocius· vn̄ et natura aliqd̄ detrimentū infert pti vt saluet totū· Et ƒm hoc leges huiōi onera ꝓporcōnabiliter ferenda imponētes iuste sūt et obligāt in foro cōsciēcie et sūt leges legales In e iuste aūt sūt leges dupliciter vno mō p ɔtrarietatē ad bonū hūanū· ecōtrario p̄dictis· sc3 vel ex fine· sicut cū aliquis' p̄sidēs leges iponit onerosas' subditis non ptinētes' ad vtilitatē ɔmūem· s̄ magis ad ꝓpa3 cupiditatē aut gloriā· vl' etiā ex autoritate sic cū aliq̄s legē fert vltra ɔmissam sibi autoritatē siue potestatē· vel etiā ex forma· puta cū ineq̄lit' onera multitudis dispensant'· etiā si ordinentur ad bonum ɔmune Et huiōi sūt mag' violēcie q̄3 leges Tales nō obligāt in foro ɔsciēcie· nisi ƒōte ꝓpter vitādū scādalū· vel turbacōe3 ꝓpt' qd̄ etiam homo iuri suo cedere debet· ƒm illud· math· v· Qui te āgariaueit mille passus vade cū eo alia duo et q̄ abstulit tibi tunicā· da ei et palliū· Alio mo° leges pn̄t esse iniuste p cōtrarietatē ad bonū dīnū· sic leges tirānoꝝ inducētes ad ydolatriā· vel qd̄libet aliud qd̄ ē ɔtra legē dīnā· Et tales nullo° licet obseruare. Quia sicut dicit' act· v· obedire oportet deo magis q̄m hoībꝫ hec tho f ¶ Sed q̄lit' peccant leges iniq̄s statuētes R̄n̄· ray· in sūma Qui cōdūt leges iniq̄s vl' statuta cōtra legē dei vl' ɔtra libertatē ecclesiasticā vt solēt facere pleriq3 p̄ncipes ⁊ ɔūitates circa vsuras soluēdas vel nō r̄petēdas corā iudice ecclesiastico· et multa alia eq̄pollēcia ipso iure nō valēt leges sue ɔt' maiorē· scilicet deū· Facientes igitur ⁊ ɔsenciētes peccāt mortalit' ⁊ heredes eoꝝ n̄ destituant· nulla ɔsuetudine obstante· ymo n̄ āmoiti tales leges obmiserit: excōicati sūt Item q̄ dānificati sūt occasione taliū legū tenētur statuētes et heredes eoꝝ ad r̄stitucōnē Tenentur etiā insolid: q̄ induxerit principem ad ɔdendum tales

leges Itē oēs obsuātes pec-cāt mōtalit̄ ⁊ tenent̄ ad r̄stitu cōem oim eoꝝ q̄ taliū legū oc casiōe lucrati sūt hec ꝫ sū·iob·
g li·ij·¶ Quāto scire tenet̄ sin-guli hoīes di tho·j·ij·q·lxxvij ar·ij·ea q̄ ad eoꝝ statū ptī-nēt vl' officiū· ut religiosus ea q̄ sūt r̄ligiōis·sac̄dos·eps· iu dex·scabinꝰ· artifex· mechāi cus·⁊ siles ea q̄ ad eorū offici um ptinēt sine quoꝝ sciēcia n̄ p̄t q̄sq; debitū actū exercere·
h ¶ Quīto q̄lib; scire tenet̄ ali q̄lit̄ tpe q° vult eukaistiā reci pe·an sit sine pcō mortali vl' n̄ q̄a alias indigne māducās sibi iudicium manducat et bi-bit· de q̄ sciencia loquit̄ apl's j·cori·xj·Probet autem seipm hō·⁊ sic ꝺ pane illo edat idest examinet p discussionē cōsciē ciam suā·que q̄lit̄ fieri opteat habes sup̄·iij·p̄cepto de cōmu nione Et ut cancellarius dicit tractatu de pollucōe noctur-na·sufficit talis c̄titudo q̄lem in materia morali cōsueuimus expetere q̄ c̄titudo vocat̄ mo ralis siue ciuilis Et ad hāc cer titudinē mōalē sufficit ut plu rimū ꝙ si hō accedēs ad missā; celebrādā discusserit ꝯscienciā suā sic fecisset p̄ magna re lu crāda·aut incomodo graui de uitando·Et ꝙ nō sit sibi cōsci us post hāc discussiōe; de pcō mōtali·aut de ꝓposito pec cā-di mōtalit̄ Q̄ꝫ isup nō noscat se aliq̄ꝫ impedimētum legitti mū p excōmūicacōe; aut irre gulaitatē hr̄e hec ille·ad ide; tradit idem tres regulas i suo triptito q̄s habes sup̄ de sacra mēto penitēcie ¶ Sexto q̄lib; i
tenetur scire bn̄ficia māifesta sibi a bn̄fc̄tōre suo iptita· q2 alias viciū ingr̄titudinis incur rit· vbi p̄mo notādū ꝙ optet p virtutē gr̄titudinis bn̄faciē ti aliq̄d retribuere· q̄ꝫ fieri ne q̄t n̄ bn̄ficiū agnoscatur ut p bat tho·in·iiij·di·xxij·Et·2·2· q·cvj·⁊ seq̄nti·q2 q̄;uis iste q̄ donat liberalit̄ nō intendat de bitorē constituere illum cui g̃ tis dōat debito ciuili seu lega li videlic; ut pacto firmet̄ ꝙ tātū p tāto tribuat̄·tn̄ cōsti-tuit eū debitorē debito mōali seu honestatis q2 ad virtutē g̃ titudinis ptinet r̄tribucō q̄ fit ex solo debito honestatis quā sc; aliq̄s spōte fac̄ et̄·Scd̄o notādū ꝙ tres sūt gradus nō dico spēs gr̄titudinis·Primꝰ ē ꝙ hō bn̄ficiū acceptū r̄cogno scat Secūdꝰ ꝙ laud; ⁊ gr̄as agat·Terciꝰ ꝙ r̄tribuat p lo co ⁊ tpe ẜm suam facultatem
k ¶ Sed dubitat̄ vtꝝ q̄s plus teneat̄ ad gr̄es reddēdas do penitēs q̄; inocēs R̄n̄·tho·i iiij· di·xxij·et·2·2·vbi p̄us·grarū

actō respicit et q̄ntitatē doni ac modū gratuite dacōnis· Et ex vtroq3 mēsurā recipit q2 tā maiori dono q̄m mag᷑ g̃tis da to maior grāꝝ actio debetur Cosiderādo ergo quātitatem doni·sic innocēs magis tenet᷑ Tū q2 maius donū ei datur vi delicet innocēcia q̄m sit restitu cō iusticie· Tum etiam q2 ma= gis otinuatur grā in eo ne ca dat ceteris paribꝫ·absolute lo quēdo de primo dicit. Aug᷒· ij·ofes· Quis hominum cogi= tans suam infirmitatem au= det viribus sui᷑ attribuere ca stitatem atq3 innocenciā suā; vt minus amet te·quasi mini᷒ fuerit ei necessaria mia tua do nans peccata ouersis ad te·ac subdit· Et iō tātūdem ymo ā plius te diligat q2 p quē me videt tātis pcōꝝ meoꝝ lang uoribꝫ exui·p eū si videt tāti᷑ pcōꝝ lāguoribꝫ ñ iplicari· de scdo dicit ibidē·grē tue depu to et mie tue· q peccata mea tāq̄m glaciē soluisti· grē tue dputo et q̄cūq3 non feci mala Quid ei nō facere potui et oia m̄ dimissa esse fateor:ac q̄ mea sponte feci mala.et que te du ce non feci·Alio° p̄t dici maiō grā q2 magis datur gratis·ac sm̄ h̄ magis tenet᷑ ad grāꝝ a ctiōs penitēs q̄m innocēs·qa mag᷑ g̃tis dat᷑ id qd ei dat᷑ a deo Cū ei dign᷒ eēt pena: da tur ei grā·et sic licet illd donū qd dat᷑ i nocēti sit absolute osi datū mai᷒ tñ donū qd dat᷑ pē tēti ē mai᷒ i opacōe ad ipm·si cut eciā puū donū pau pi da= tum ei ē maius q̄m diuiti mag nū·Et qa act᷒ cca singularia sunt in hijs q̄ agenda sūt ma gis osideraī᷑ qd hic ē vel nunc tale·q̄m quod ē simpliciter ta le vt dicit ph̄us·iij·eth̄· de vo lūtario et inuolūtario·Vñ lu· vij·Cui plus dimittitur·plus diligit ¶ Terco notādū·q mlt᷑ tis tenemur grati esse· Aliq̄ p̄ dcāꝝ retribucōne· Primo do Secūdo parētibꝫ· Tercō p̄la tis spūalis· Quarto p̄latis tē poralibꝫ· Qñto alijs q̄ nob bñ fecerūt· Et int᷑ p̄fatos q̄tuor adhuc sūt nouē genera hoim q̄ bus posset videri q beneficia eis essent totaliter sbtrahēda et tñ sūt eis cōmūicāda in pte vel in toto· Primo q̄ dāt cum otumelia ac tarditate vel cū tri sticia· nā boni ai est vt magis attēdat qs ad bonum q̄m ad= malū·Et idō si aliqs beneficiū dedit nō eo modo q° debuit nō oino debet recipiēs a grāꝝ ac ctione cessare· minustñ q̄m si mō dbito p̄stitisset·q2 vt sen· dicit li°·ij·de bñficijs ·Multū celeritas fecit. multum abstu lit mora· Secundo de istis qui

aliq̄ bn̄ficia dāt ꝓpt suā vtilitatē de q̄bus dic̄ sene. li. vj. de bn̄ficijs mltū interest vtrū aliq̄s bn̄ficiū nob det sua cā. an sua ⁊ nr̄a. ille q̄ tot⁹ ad se spectat et nob ꝓdest q̄r alit̄ sibi ꝓdesse nō p̄t eo loco m̄ hn̄d⁹ vid̄r q̄ q̄ pecoi suo pabulū ꝓspicit. si me i cōsorciū admisit. si duos cogitauit. ig̃tus sū et iiustus nisi gaudeo hoc illi ꝓfuisse q̄d ꝓderat m̄. sūme malignitatis ē nō vocare bn̄ficium n̄ q̄d dātem aliq̄ icōmodo afficit Tercō de istis q̄bꝫ nō ē necessariū ut eis aliq̄d det̄ ut diuitibus R̄n̄. ƀm sene. li. ij. de bn̄ficijs q̄ q̄ntūcūq̄ quis felix sit tn̄ p̄t sibi fieri recōpēsacō bn̄ficij p exhibicōem reuerencie ⁊ hōris. vn̄ di. ph̄s. viij ethi. q̄ supercellēti q̄dē ōbet fieri hōris r̄tribucō. idigēti autē r̄tribucō lucri. et. v. li. di. sene. Reddē possum⁹ felicibꝫ fidele ōsiliū. assiduā ōuersacōez ƀmonē ōmunē et sine adulacōne iocūdū. Etiā qui grat⁹ beneficiū accipit ut di. libro. ij. Primam eius p̄sionem soluit q̄m g̃te autē ad nos beneficia ꝓuenerit iudice⁹ effusis affectibꝫ q̄d nō ipso tm̄ audiēte ƀ vbiq̄ testemur hec ille Quarto de peccoribꝫ Naz si iste qui beneficium dedit i pei⁹ mutatus est. debet tamen sibi fieri r̄cōpēsacō ƀm statū isti⁹ ut sc̄z ad v̄tutē r̄ducat̄. si sit possibile si aūt sit isanabilis ꝓpt̄ malicīā. tūc alt̄ est effectus q̄m p̄us erat. et iō nō debet̄ ei r̄cōpēsacō bn̄ficij sic p̄⁹ Attamē q̄ntumcūq̄ fieri p̄t salua honestate mēoria debet haberi p̄stini bn̄ficij ut p̄z p ph̄m. ix. eth̄ Sexto de ƀuis respcū dn̄oꝝ. R̄n̄. sene. li. iij. de bn̄ficijs. quā diu ƀu⁹ prestat q̄d a seruo exigi solet. misteriū est. vbi pluſ q̄m a ƀuo necē ē: bn̄ficiū ē. ⁊ iō seruis vlt̄ ōbitū faciētibꝫ gracie sūt hn̄de ¶ Septimo de ingr̃tis vbi distinguēdū est. nā i ingrato duo p̄sanda sūt Primo q̄de q̄ dign⁹ sit ip̄e pati ⁊ sic ētū ē q̄ meret̄ bn̄ficij sbt̄ ctōem. Alio° cōsiderādū ē q̄d opteat. s. beneficiū facē Prio nāq̄ nō d̄z esse facil̄ ad ig̃titudinez iudicādā. q̄r frequēt̄ aliq̄s ut di. sene. q̄ nō reddit: n̄ s̄p ig̃tus ē. q̄r fōte nō occurrit ei facultas Aut debita oportuitas reddēdi Secūdo deb̄z tendere ad hoc q̄ ōig̃to g̃tū faciat. q̄d si n̄ p̄t prio bn̄ficō facere. forte faciet secūdo. vn̄d luce. vj. Altissim⁹ benignus ē sup igratos ⁊ malos. si vero ex bn̄ficijs multiplicatis igratitudinē augeat ⁊ peior fiat. deb̄z a beneficiorum exhibicōne cessare. Octauo de isto cui

bn̄ficium impensū inutile for3 aut nociuū si sibi fieret· R n̄d3 Recōpēsacō bn̄ficij precipue pēdet ex affectu· Et iō eo mō debet fieri recōpēsacō· q̄ mag sit vtilis· si tn̄ postea p ei9 incuriā in dānū ipi9 vtatur nō iputatur recōpensanti· sed quid si quis iuuit aliū peccādo· tenet ne grat9 esse· R n̄· tho· gratitudo respicit bn̄ficiū· Ille aūt q̄ alicui auxiliat ad peccandum nō ofert bn̄ficiū s3 magis nocumētum· et iō nō d3betur ei g̃ciaꝝ actio n̄ forte ꝓpter volūtatem si sit deceptus dū credidit adiuuare ad bonū et adiuuit ad peccādū· s3 tūc n̄ debet recōpēsacō tal' vt adiuuet ad peccādū· qr hoc nō esset recōpensare bonū s3 malū qd ōtrariatur gratitudini· Nono an sibi quis debeat bn̄ficiū p̄stare R n̄· q respectu sui nō ē ꝓpe bn̄ficiū s3 methaphorice Inq̄ntū vic3 s̄m ph̄m· v· eth· accipiunt diuerse ptes hoīs sic diuerse psone· vn̄ miserere aīme tue placēs deo· ecc̄· xxx· Quāto notādū q multi sūt g̃d9 ingratitudīs· Prim9 in eo q̄ n̄ retribuit bn̄ficiū acceptū opere aliquali· Secundus in eo qui retribuit bn̄fico mala· Terci9 in eo qui dissimulat q̄si non demonstrās se bn̄ficiū accepisse vt verbo nō g̃tes referēs nec laudās· Quart9 in eo q̄ bn̄ficiū vitupat· Quintus in eo q̄ nō recognoscit siue p obliuionē siue quocūq alio mō Intelligēdū q̄dā d obliuione que puenit ex naturali defectu· qr illa nō ē pc̄m· quia non sbiacet volūtate. sed d illa q̄ ex negligencia puenit· De q̄ sene· ij· de beneficijs· apparet illum n̄ sepe de reddēdo cogitasse· cui obtexit obliuio. hic quītus g̃dus respectu p̄cedēciū est g̃uissim9· Sext9 ē in eo qui bn̄ficiū q̄si maleficium reputat· primi duo opponuntur· tercō gradui gratitudis supra recitato· medij duo secūdo· et vltimi duo p̄mo· Est alius mod9 ingratitudinis improprie dc̄e qn̄ quis bn̄ficium recipit et ignorat q̄s dedit· non eni tal' peccat nec ingt9 ē si bn̄ficiū nō recōpēsat. dūmodo sit patus bn̄ficium recompensare si noscat Est aūt laudabile qn̄q vt ille cui datur bn̄ficium ignor3 q̄s p̄stet. Tum ꝓpter inanis g̃lie vitacōem· sicut beat9 nicola9 aurū in domū vicini sui furtim piciēs qr vitare voluit hūanū fauorē. Tū etiā qr i h' ipo amplī9 bn̄ficiū ꝯfcit q cōsulit verecūdie ei9 q̄ bn̄ficiū accipit· Io senē· ij· de bn̄ficijs interdū qui iuuatur fallēdus ē ut habeat nec a quo cepit sciat· Quinto

notād' φ ĩgtitu° aliqñ ē pc̄cm
mo͛tale. vñ. ĳ. thi. ni. ꝑentibꝯ
ñ obediēteſ ĩgti ſceleſti. ē ecīā
aliqñ veiale. nā vt tho. v̄ ſup̄ d
q. c vij. Ingt9 dr aliqs duplr
vno° p ſolā obmiſſiōe3. puta
qr ñ rcog̃ſcit l' ñ laudat l' ñ re
tribuit vices ꝓ bñfi° accepto.
et h' ñ ē ſꝑ mortale qr dbitū g̃
titudis ē vt ſup̄ dc̄m ē vt hō eti
am liberalit' tribuat ad qd ñ te
net' Et iō ſi illud ꝑtermittit ñ
peccat mortalit'. ē tñ pc̄m vei
ale qr h' ꝓueit ex negligēcia
q̄dam aut ex aliq̄ diſpoſicōne
hoīs ad v̄tutē p̄t tñ ꝯtingē φ
etiā talis ingratitudo ſit pc̄m
mortale vel ꝓpter interiorem
ꝯtemptū vel etiā ꝓpter ꝯdicō
nē ei9 qd ſubtrahit' bñfico qd
ex neceſſitate ei debet' ſiue ſim
pliciter. ſiue in aliquo neceſſi=
tatis caſu. Alio modo dicitur
aliqs ingrat9 qr non ſolum p̄=
termittit implere gratitudis
debitū. ſed ecīā ī ꝯtrariū eius a
git. et h' etiā ſm ꝯdicōem eius
qd agit'. quādoqʒ ē peccatum
mortale qñqʒ veniale. ſciendū
tñ φ ingratitudo q̄ ꝓuenit ex
peccato mortali h3 ꝑfectā in
g̃titudis rōe3 Illa v̄o q̄ ꝓueit
ex pc̄o veiali ipfcā3 Hec oīa
ab inicō illi9 materie de g̃titu
dine ſunt d mēte tho. vbi ſ̄us

¶ Capitulum ſecūdum

Septimo d3 q̄libet ſcire aliq̄lit' ſuas īfirmitates et miſerias. qr alias ſupbire3 vñ Bn. ſ̄mōe. xxx vij ſup cā Neo abſqʒ ſui cog̃cōe ſaluāi p̄t d q̄ nimirū mr̄ ſalutis humilitas oritur et timor dn̄i q̄ et ipē ſic iniciū ē ſapieītia et ſalutis nemo dico abſqʒ illa cognicōne ſaluat'. q̄ tñ etatē h3 et facultatē cog̃ſcendi qd ꝓpter puulos loquor. et ꝓpt' fatuos quorū alia ē rō°. Quid ſi ignoras dū poterit ne ſpes eē ſalutis. nec hoc quidē nec eī eū potes amare quē neſcias aut habere quē nō amaueris No ueris ꝓinde te ut dū timeas noueris ipm vt eū ipm diligas In altero iniciaris ad ſapiēciam In altero ꝯſumaris. qr īicium ſapie timor dn̄i ꝯ plenitudo legis ē caritas Tam ergo vtraqʒ ignorācia cauēda ē tibi quoniā ſine timoē ꝯ amoē dei ſaluus eē ñ potes. Et quēadmodū ex noticia tui veniet inte timō di Atʒ ex di noticia dei itidē amor. ſic ecōtrario de ignorācia tui ſupbia. et de dei ignorācia deſperacō. tui g̃ ignorācia ꝯ di maxie fugiēda ē hec de brn. ¶ Ad ꝯgnoſcēdū aūt ſe notāda ſūt tria principalit'. Primo q̄nti ſint dfect9 nr̄i. Secūdo cur tā difficile ſit humiliaē ſe. Tercio quō ſub oībꝯ

nos debem⁹ huilitare Quātū ad primū notādā sūt tria· Primo de ātecedētib⁹ pcci actualis maliciā Secūdo d ipō peccato Tercō de ɔsequētib⁹ mal De primo adūte q pmū nrm fūdamītum ē nichileitas ⁊ uanitas ex pte nra Quia sicut corp⁹ nostꝝ habet prem ⁊ mrēz Sic ⁊ aia similit prem et matrem quodāmō habet · In aia eni duo sūt vicȝ ea q sūt bona et pfectōis et illa a solo deo pre emanauerūt Et ea q sunt impfectiōis et illa a mre nra q ē nichileitas pueiunt d vt q dr ioh ·j· Oia p ipsū facta sunt· et sine ipō factū ē nichil Primū ē dei· non nostri nisi in qntum deus dedit· fm illud iacobi·j· Omne datū optimū et oīe donū pfectū d sursū ē descēdēs a pre luminū· volūtaie enim genuit nos verbo veritatis vt sim⁹ iniciū aliqd creature eius· vn vilh· parisi· li° suo de aia· Et mgr li° de caus· Et alb ·sup eodē probāt pmo demōstrant q cū de⁹ sit sol⁹ vn⁹ et vnicus fōs essendi boitatis scie potēcie ⁊ similiū perfectionū Idcirco nullibi alias inuenitur in qcūq creatura esse· bonū· virtus· scia· et talia huiōi nisi a pmo fōte habeat · vn dicit saluator· nemo bon⁹ nisi sol⁹ deus· vn creature omes sūt solū cannalia qda p q ad nos fluūt dina dona Exeplū d vnico fōte mūdi exnte· null⁹ tūc aqm hēret nisi de isto fōte· aliud exeplū ē de sole q ē fōs luminis· Aer igit nō illuiat sed lumē defert. Aliud exemplū. de vnico diuite· oibus exntib miseris p tūc nullus diuicias haberet· nisi ab eo q p nūcios dona dirigeret· vn ap⁹ ·j· thi· j· regi seculoꝝ immōtali iuisibili soli deo honoꝛ gloria· Exeplū similit de vnico sapiēte potes applicare · fm vicȝ nichil ē pcise nrm cū omnibꝫ iperfecconibus nichilum sequenti bo Et ē fm tho· pmū fūdametum oim nraꝝ opacōnū inqntū sūt ipfecte et deficiētes et monstruose ut pbat dns alb in li° suo de causis· h ps· vidit cum ait· Ego aūt tāquā nichilū ā te te· verūtn vniūsa vaitas ōnis ho viuēs· h expt⁹ ē sapiētissim⁹ salomō· cui⁹ pmū vbū li· eccias· ē illd· Vaitas vanitatū et oia vaitas supp· sūt· ecce mr· s qd de bonis a deo senseit ɔcludit in vlti° vbo eiusdē libri finē loquēdi omes parit audiam⁹· Deū time· et mādata ei⁹ obserua· hoc ē· omis homo Cūcta que fiunt· adducet in iudicium p omi ērato siue bonū sit siue malum ¶ Vbi notandum q vbicūq nos inspicim⁹· tūc

reperim⁹ nos nichil esse In nobis enim qñq3 ꝯsiderare possumus vic3 fieri ·esse· cogitare· velle· ⁊ opari· cū pficē· Quorū nullū ē ex nob· iqntū aliqd boni ibi ē sed inqntū ꝺfectuo si ibi aliqd est· de fieri p3 primo ro: viij· vanitati creatura subiecta ē· vnde creare diffinitur p aliqd ꝺ nichilo facere de secūdo vic3 esse· gal· vj· qui se existimat aliqd esse cū ñl sit ipe se seducit· Et ꝭm gre· Omnis catura in quolib3 instāti i nichilū ꝺciderz nisi manū ꝺi sb sisterz psa· xl· omes gentes q̄si nō sint sic sūt corā deo et· q· nichilū et inane reputate sūt ei· ꝺ tercō vic3 cogitaē· ij· cor· iij· ñ sum⁹ sufficiētes cogitare aliqd a nob q̄si ex nobis· de quāto ⁊ qñto sc3 velle ⁊ pficere· phili· ij· de⁹ opat' in nobis velle ⁊ pficē· psa· xxvj· oia ei opa nrā opatus es dñe· Et si velle hēm⁹ tam ro· vij· dicit' velle adiacet m̄· pficere autē bonū ñ iuenio· de facere p3 io· xv· sine me ñl potestis facere· Ex quo p3· Primo q ꝓ nichilo nostri saluamur ps· lv· pro ñlo salu os facies illos nec desperare debem⁹· quia· ij· cor· iij fiduciā talē hēmus p cristum ad deū non q sufficiētes sim⁹ cogitaē aliqd a nob q̄si ex nobis· sed sufficiencia nostra ex deo est Et plena est scriptura q in deo spem ponam⁹· vnde osee· xiij· perdicio tua israhel ex te tātūmodo in me auxiliū tuū Ad idē xps ioh· xv· ego sū vitis vera· et pr̄ meus agricola est· et p⁹ pauca· vos palmites. qui man3 in me et ego in eo hic fert fructū multum quia sine me nichil potestis facere· Siquis in me non manserit· mittet' foras sicut palmes et arescet· hec duo vic3 cognicio sui et dei sunt cause vere deuocionis secuudum thomā· Iterū vere humilitatis· hec q̄ cumq3 frequēter cogitaret· ꝺ nichilo nostri oia vicia faciliter vitaret· quid enim supbiret qui ñl habet nisi nichil· qd auare cuperet cuius oia bona sūt ꝺi· quid voluptati operam dar3· qui se p peccata in nichilū tendere creder3 scꝺm aug quādo irasceret'· q̄ deum iuste pmittere oia credit· et se reū cognoscit quid deniq3 torpebit qui se oib⁹ bonis priuatū credit· sed notāꝺ est valde q modicū ꝓficit talia solo intellectu cognoscere vic3 imperfectiōes et mala nr̄a nisi etiā volūtatē moueā⁹ ad ꝯtēptū nr̄i· ⁊ ad ꝺū ꝓ grā ⁊ adiutoio recurram⁹ cū geitu ⁊ ad huiliacōis signa ⁊ opa opa3· dem⁹·

Scꝺo huiliari ⁊ scire debem⁹ ꝺ

cp totalit in pcō originali in vtero aiati fuim⁹ et nati · Est aūt pc̄tm originale carencia origialis iustitie cū debito habēdi eā vl' equalēs vicȝ grāȝ ꝗ pccō oiginali sic isicim̄ · nā adam ⁊ eua i paradiso positi a deo recepert donū origialis iusticie ꝓ se ⁊ suis posteris iure hereditario: sub tali pacto ut si obediētes dō essent i suis mādatis etiā post ei idē donū haberēt · Si nō: tūc ipsi ⁊ heredes dono origialis iusticie priuati eēnt ꝑpetuo nisi dei filius recuparȝ Quia iusticia ōigiali pmi pentes et nos fuissem⁹ immunes a culpa · virtutib⁹ decorati · dō lete fuiētes · sine fame et siti et bruta nob obedissent · nihil nobis nocuissent ⁊ tādē sine mōtis pena i celū · trāslati fuissem⁹ · Sȝ heu hoc donū ipi pdidert ꝓthoplasti · ⁊ nos eoꝝ filij nati eodē dono carem⁹ Et idcirco scdm aplm Oēs nascimur filij ire ⁊ miseie et sic aiam̄ nō dū nati · Tercō hūiliari debem⁹ ꝓpt fomitem ɔtractū p originale pc̄m · q fomes ē qdā adhuc relicta isfectio oia mēbra corpis et anie inclināa ad vicia et a vtutib⁹ rtrahēs nō tn̄ ē fames iste peccatū qꝛ originale pc̄m p baptismi sacramentū xp̄i passione coopāte deletū ē · sed est qdā debilitas relicta in hoie · hoie etiaȝ iā sanato · sicut reliqe febris febre cessante manēt i artub⁹ · ab expedito motu retrahētes ⁊ i inerciā qndā inclinātes corp⁹ sanatū hoc xp̄us in pabola tāgit luce · x · vbi dicit Homo qdā descēdebat ab ierusalem in iericho id ē de padiso in terram iumentorum · q incidit in latrones id ē suasu demonū · q spoliauerūt eū supp · gratuitis vicȝ iusticia origiali que qtuor aie potecias pfecit · volūtatem iusticia Intellectū prudēcia · irascibilē fōtitudie · et cōcupiscibilē tpācia · et plagis ipoitis sup. natūalib⁹ hois vulneratis abierūt semiuiuo relicto · vbi fm bedā · ⁊ tho j · ꝛ · q · lxxx v · qtuor pncipalia vulnera qlibet aia in originali pcō mō ɔtrahit · scȝ maliciā in volūtate Ignorāciā in itellcū · Infirmitatē in irascibili · et itē pāciā in ɔcupiscibili Per iusticiā eni originalē pfecte rō inferiores aie vires ɔtinebat et ipsa rō a deo pficiebat' ei subiecta hec aūt originalis iusticia sbtracta ē p pc̄tm pi hois Primo sibi · deinde oib⁹ ade filijs · et ideo omnes vires aime manent quodammodo ꝓprio ordie destitute · quo ordināt' naturaliter ad virtutes prefatas et ad alias · Ipa autem

destitucõ nature vulneracõ dr

e ¶ De secũdo vic; de ipo pcõ i se ⁊ i xpinqs effcibꝫ sciẽdũ pͦo qꝫ peccare vł pcm habere est de se malũ ⁊ turpe et ido a rõe rcã nullo mõ eligibile velle ei peccare ꝑm ansel. cur dr hõ ẽ i finite fugibile cuilibet cãture racõnali. ꝫ ad hũc sensũ qꝛ ifi= nitũ malũ ꝓ qntiscũqꝫ bõis cõ sequẽdis vł malis effugiẽdis nũqꝫ dꝫ eligi vł accepta ĩ nec rõnabilit pt fieri vł omitti tã imẽsa aũt fugibilitas pci sur= git ex eo tũ qꝛ malũ d se tũ ex imẽsa ihonorabilitate di i et p oibꝫ rbꝫ hõrãdi. tũ eciã ex idis= pẽsabili dbito nro ⁊ obligacõ ne ad ei⁹ hõrẽ. pcm siqdẽ ẽ dei ihõracõ. et rspcũ tal ifinite fu gibilitati oia pcã sũt eq fugi bilia. ñ tñ oia pcã sũt eq ma= la seu ꝑuia: qꝛ mortale ẽ ꝑui⁹ veiali. malicia ei pci attẽdit pcẽs hitũ itẽsiorẽ volũtatis ⁊ ɔtẽpt⁹ dlcacõemqꝫ vł diffi= cultatẽ. et laborẽ quẽ hẽm⁹ i o peibꝫ qbꝫ dr ihõrat. Quia ꝑm hec spoliam bõis affligim pe nis ⁊ i natuãlibꝫ vulneram et ledim. scdo malicia pci pꝫ ex eo qꝫ illd dr sapiẽtissim⁹ maxi me odit ymo nec dyabolũ nec peõrẽ odit ñ xpt pcm. vñ sa. ij ñl odisti eoꝝ q̃ fecisti. et qd ã pli⁹ ẽ dr nullũ tã bonũ hꝫ ami cũ. qñ si peccet efficitur sibi ad

mortẽ iimic⁹ ut pꝫ de angelis peccãtibus q̃ i natuãlibꝫ erãt pulcherima ps mũdi. ⁊ i petro eũ negãte. et qd maximũ vidr vt pcm occidret de⁹ filiũ suũ voluit occidi ysa. liij ꝑpt scel⁹ populi mei ego pcussi eũ. deũ igit pcm q̃si iratũ ɔstituit et furibũd ꝑm illd ps dñe ne i fu rore tuo ãguas me. tercõ pꝫ pci malicia i eo qꝫ ñl pt nocere hõi ñ pcm ꝑm illd qd cãit eccia nulla nocebit adũsitas si nul= la dñet iniqtas ro. viij. scim⁹ qm diligẽtibꝫ dũ oia coopan tur i bonũ. dyabol⁹ ei si ñ pec= cam⁹ tẽptãdo nobis ꝑm bern Coronas eterna fabricat hõ inimic⁹ psequẽdo nos pũgat ⁊ adũsa cũcta v̉tutibꝫ roborat

¶ De. iij vic; d nocumtis ⁊ effci f bꝫ pci no. qꝫ. xij. mala ifert. q̃ mala dr ex mag bõitate ⁊ cai tate ẽg a nos õdiauit ut visis tot malis ad eũ rdeam⁹. Exẽ= pli grã Jste pr maxie ɔuicere tur filiũ diligere. q̃ ꝑcutaret vt ab eo fugiẽtẽ filiũ null⁹ bũ ꝫ qlibꝫ male tractarꝫ ad finẽ illũ ut ad prẽm redirꝫ. pͥmum malũ ẽ ɔpaia p⁹ pulcherima oi um cãturaꝝ ifra ãgelũ macu= las [illegible]t per pcm ɔtrahit quot pcã ɔmittit vt declaratur ꝑm thomam. j. ij. questiõe. octua gesimasexta. Sicut enim i cõ poralibus macula dicit quãdo

aliquod corp⁹ nitidū vel pulchrū pdit nitorē ex cōtactu alteri⁹ corpis·sic vestis. aurū· argētū·et similia· Sic i. spūalibus etiā fit macula·qr aīma duplicē nitorē habz· vnū ex r̄fulgēcia lumīs natuālis racionis p quā dirigit i suis actibꝰ· Aliū ex r̄fulgēcia dīni luminis scz sapiēcie et gracie p quā hō pficit ad bn̄ et decēter agēdū. est aūt quidā ɔtact⁹ inherere aliqbꝰ reb⁹ p amorē Cū igit hō peccat inherz aliqb⁹ r̄bus contra lumē racōis et dīne legis · vn̄ ipm detrimētū nitoris ex tali ɔtactu ꝓuenīens macula aīe methaphorice dicit vn̄ etiā de salomōe dicit dedisti maculā in gloriā tuā· et ephē. v. Viri diligite vxores vr̄as sicut xp̄s dilexit ecclesiā et semetipm̄ tradidit ꝓ ea ut illā sanctificarz mūdās eā lauacro aque i v̄bo vite vt exhiberz sibi gloiosam eccīaz nō hn̄tem maculā neqꝫ rugā. Sūt aūt triplices macule pcā cōcomitātes·Et qlibet istarū multiplex· pm̄a macula ē puacio nitoris aīe·secūda disposicōis relicte p pcā·tercia v̄o ē ɔsuetudo peccandi inducta·

27 S ¶ Secūdū malum pcī est qđ tollit vitā aīe·scz deū et graz ɋ denudat vestibꝰ v̄tutū infusaꝝ scz·vij·donis spūssancti· tribus virtutibus theologicis et infusis cardialibꝰ ɋ morali b⁹ caracteres aīe vacuos facit·ɋ v̄tutū acqsitaꝝ habitus palliat. vn̄ apoc̄·xvj· beat⁹ q̄ custodit vestimēta sua ne nud⁹ ābulet· Math·xxij· de veste nupciali ibiđ· Terci⁹ effectus pcī ē ꝙ r̄atū qđ icurrit id ē obligacōem ad penā. vna ē eēncialit pc̄m sequēs vicz remorsus ɔsciēcie hꝫ vł in morte ɋ postea đ q̄ aug·j·ɔfes· Iussisti dn̄e ɋ ita fc̄m est ut pcā sit sibi ois anim⁹ iordinatus. Et iteꝝ verte et reuerte oia in latus ɋ i tergū et oia inqetudo tu solus r̄quies Alia pena est aut eterna i inferno·aut purgatorij pena acerbissima·aut hic pnītēs vita p opa dura·et sic sūt q̄druplices pene et carceres in qbꝰ pc̄m punit vicz ɔscia·mūd⁹·ifern⁹·et purgatoriū·nā scđꝫ pbm culpe reordināt p penas· Quart⁹ effectus est ꝙ pcā minuūt inclinacionē ad virtutes et ꝓmptificāt ad vicia silia et alia·Et q̄ tuō vulneā aīe p oigiale pc̄m ɔtracta āpliat·et dilatat actuale pc̄m·iqntū vicz rō p pcꝫ ebetat·pcipue in agendis·et volūtas idurat ad bonū et difficultas bn̄ agēdi accrescit q̄ ad irascibilē·ɋ ɔcupiscēcia magis exardescit in cōcupiscibili

vñ ꝭm gre. pc̄m qđ ꝑ pniam
nō diluit᷑ mox suo pōdē i aliđ
trahit. exēplū in dauid q̄ visu
p̄mo peccauit· secūdo volunta
te· tercō ope adulteriū ꝑpetra
uit· quarto homicidiū ꝯmittēdo
⁊ p⁹ illđ diuſis modis· palliā
do· ij· Re· xj· sil̄r đ frib⁹ Josep
gen̄· xxxvij. sic eni auis alis
agguatis ꝑ lapidē vel aliđ cō
tinue ad yma descēdit et debi
litatur· sic et aīa pcō grauata
Quintus effect⁹ pc̄i ē ꝙ alia
dimissa redire facit taliter ꝙ
ꝓpt̄ ingratitudinē semꝑ sequēs
pc̄tm g̃ui⁹ ē vtꝫ math· xviij·
In seruo cui debitū dimissum
reuocatū est nō intelligas ꝙ
eađ nūo peccata redeāt ſ spē
h vt dc̄m est· ¶ Sextus effec
t⁹ ē ꝙ facit suū dyaboli cui⁹
mācipiū ē quodlibet peccatū·
vñ ioh· viij· omis q̄ facit pc̄m
seruus ē peccati· Et sic tollit
libtatem q̄ filij dei sum⁹· ꝭm il
lud ioh· j· Dedit eis ptātē fili
os dei fieri· Nā ꝭm v̄ba c̄sti io
his· viij· cū filios nos liberaue
rit· i· libtauit vere liberi sum⁹·
q̄ꝛ ꝭm ap̄lm· empti sum⁹ p̄cio
magno Et· ij· pe· ij· a q̄ q̄s sup
at⁹ ē eius seru⁹ ē· sed a demōe
vincim̄ ꝑ pc̄tm g̊ e᷑· Septi⁹
effect⁹ ē ꝙ pc̄m facieti maxi
ma gaudia aufert ⁊ p̄mia· vi
delicet celū et btitudiem ange
loꝝ et scōꝝ societatē et filia·

vñ math· xxv· Ueite bn̄dicti
patris mei possidete patū vob
regnū a ꝯstitucōe mūdi· Et e
conūso· discedite a me maledi
c̄ti i ignē eternū q̄ pat⁹ ē dya
bolo ⁊ āglis ei⁹· q̄re q̄ꝛ dimise
rūt bona facere vtꝫ ibidē· quid
ergo de malefaciētibus erit.
¶ Octau⁹ effect⁹ ꝑ pc̄m me i
ritū ⁊ augm̄tū futuroꝝ bono
rū minuit᷑· q̄ꝛ in eo ꝙ venialit᷑
vel mortalit᷑ peccam⁹ n̄l mere
mur· ſ demerem̄ penas Non⁹
effect⁹ ꝙ nocet corpi q̄ꝛ ꝓpt̄
pc̄a multi corpalit᷑ ifirmātur·
j· cor· xj· Jdeo int̄ vos multi in
firmi· et imbellices et dormiūt
multi q̄ꝛ scꝫ irreuerēt᷑ ꝯmūica
bāt· ⁊ ioh· v· đꝛ ifirmo xxxviij
ānos iacēti ⁊ c̄ca pisciam cura
to· ecce san⁹ fc̄us es iā noli pc̄
cāe ne aliq̄đ tibi đtei⁹ ꝯtigat
vicꝫ i signū ꝙ ifirm⁹ fc̄us fu
it ꝓpt̄ pcꝫ· vñ ext᷑ đ pēi· ⁊ rmis
đꝛ· Districte p̄cipi⁹ medicis
corpum· ut cū eos ad ifirmos
vocai ꝯtigeit. ipos āā oīa mo
ueāt ⁊ inducāt vt medicos ad
uocēt aīaꝝ vt postq̄ꝫ fueit ifir
mo de sp̄uali salute ꝓuisū ad
corpis medicie r̄mediū salub
us ꝓcedat᷑ ut cā cessante cesset
effectus vbi dicit glo· hostiē·
Ex q̄uo dicit precipim⁹: necīs
tatē importat· et transgressor
peccat mortaliter· Decim⁹ ē
ꝙ ecclesiā suffragijs spoliat

que faceret interi ꝙ peccat ⁊
aias similit̃ ⁊ peccātē puat bo
no ope· oēs ei aie hic et i pur
gatorio cū ps· orare debēt di
cēte· pticipē me fac de⁹ oium
timēciū te ⁊ custodiēciū man
data tua Vndecimus pcm be
stijs assimilat qr ps· hō cū i ho
nore eēt nō intellexit cpat⁹ ē
iumentis insipiētibꝫ etc̃· pcōr
eni racōe n̄ recte vtitur discre
te bonū eligēdo· ad terrā incli
natur terrena amādo· ad celū
nō erigitur dīna contemplādo·
impetu ire fertur ⁊ carnali cō
cupiscēcia· Duodecim⁹ aiam
quā d⁹ creauit ⁊ dotauit pul
chritudine ⁊ sanissimā fec atꝫ
post angelū oim creaturaꝝ p
fectissimā· pcm deturbat· ifir
mat· et in piculosissimo statu
oīqꝫ ꝓuit vn̄d aia peccatrix·
cpingi ⁊ ymaginari pt velut
virgo vel feia q̄ esset inflata
per supbiā· vulnerata p aua=
riciā· ydropica per luxuriam
fetida· p gulā· febricitans p
irā· itoxicata p inuidiā· oibus
menbris cfracta p accidiam
hec ceca est per ignoranciam
surda p indeuocōem· muta p
recte locucōis carenciā: nuda
p vtutū carēciā hec sedꝫ sup
vacuo ⁊ nīlo i cuius dorso fert
corpus qd cōrūpitur ⁊ eā ag
grauat. sb ei⁹ pedibꝫ infirm⁹ in
quē pt cadere quā circūdant

hostes inumerabiles Int⁹ vi=
cia et cōcupiscie· ext⁹ demoia·
et circūqꝫ mūd⁹ Que videns
aplꝫ ad ro· vij· exclamauit di
Infelix ego hō qs me librāuit
de corpe mōtis hui⁹ grā di p
ihesū xpm dnm nrm· ¶ Quo
ad scdm cur tā difficile sit ad
huilitatē peruēire cū tn̄ tota
nr̄a natuā ad illd inclinare vi
deat̃ d q̄ vēturin⁹ tractatu·
de huilitate tres causas assig
nat· pmo illd ctigit ex ꝓpa ar
duitate Quia vt⁹ q̄nto ē ma
gis ardua et pfecta: tāto ce=
teris pibꝫ ē iaccessibilior nr̄is
virib⁹· ⁊ tāto optꝫ cū maiori
conatu assurgere ad eā· secun
do ex forti ipulsu ⁊ multa ap
petibilitate sui ctrarij vehemē
ter cradicata i natuā racōnali
q̄ n̄ ē plena s vacua bo ⁊ p cō
seques ē iflata ⁊ plena vēto
sa estiacōne sui ipi⁹· altitudo
ei ptātis ⁊ psidēcie ⁊ singula
ris pcellēcie ⁊ nulli sbesse nul=
liusqꝫ legibꝫ coartari· s i oib⁹
ꝓpriā volūtatē seq· hec se ex=
hibēt mētali vt qdā dīnū eē
⁊ posse et ut q̄dā q̄si gloria di
et ideo ē difficilimū radices su
pbie i tali medullit⁹ ibibitas
a se eradicaē Tercio ex eo ꝙ c
tēpt⁹ tui pfert quādā ymagi
nē ieffabil' mortis ānichilacō
nis ⁊ ānullacōis et ido grādē
sui contēptū hērꝫ hō sicut sui

annichilacōem· tm̄ ei se sentit hō esse et viuere in cordibꝫ alio rū q̄ntū sentit se appreciari ab eis· et silr tm̄ se sentit hō viuē si bi q̄ntū sibi occurrit ut glori=osus et vt res magna et alicꝰ valoris· Quātū aūt huiōi ap p̄ciacō et fama tollit aut mi= nuit et a quot cordibꝫ tm̄ et a tot cordibꝫ sentit se hō mori et ānichilari· Cōteptus etiā ad dit vlt' h' ɔsensū ɔculcacōis et deiectiōis et tāquā abhoīabi lis et hoc ē q̄dāmō peiꝰ esse q̄m nichil hec ē cā tāte difficulta tis ad tolerādū amādū grādē ɔtēptum sui vel infamiā· et iō pfecta huiliacō ē sūmū genꝰ martirij· et holocaustū apd' de

1 um ¶ Quo ad terciū dubitat' quot modis hō veraciter se pos sit reputare oībꝰ hominibꝫ inferiorem et viliorē R̄n̄· ibi= dem ꝙ quintupliciter· p̄mo ɔ pando id quod est tibi ꝓprium ad alia scōm ꝙ sunt opera dei tibi enī ꝓp̄m ē esse de nichilo· et tēdere in nichilū q̄ntū in te ē· et ea sunt tibi ꝓpa de q̄bꝫ di ctū ē cca p̄ncipiū huiꝰ capitu li· Ea enī q̄ h̄nt rōnem entis et boni sunt a deo et ab ipso deo pticipancia· si ergo hoc modo ɔpas te illis inuenies te in ifi nitū viliorē illis· hāc viam do cet ansel· secūdā viā ponit bea= tus· augꝰ· sup· j· phili· ij· supi

ores inuicē arbitātes dicit· n̄ hoc debemus estimare· vt esti mare fingamꝰ· s; vere estime mꝰ posse aliq̄d occultū esse in alio q° nob' supior sit· et si bo= nū nr̄m quo ipō videmur supi ores nō sit occultū· Dicit enī ambº li· de virginitate· Q̄d q dā plerꝗ; h̄nt multa bona ex teriora s; intus minora Quidā vero h̄nt pauca exteriꝰ s; ha bēt multa occulta interiꝰ que p̄ualēt oībꝫ istis vtpote aliq̄s cōiugatus habet habitū mar tirij et virtutē sufficiētem ad sufferēdū mertiriū q̄m aliquā ho virgo aliqua n̄ habet aut n̄ tm̄ quātū alius· Jō gre· sup il lud iob· si simplex fuero· h' ip sum igⁿrabit aīa mea· dicit· sp̄ mimꝰ d̄bet hō estiare bona sua quā bona alteriꝰ· Tercō fit h' p forte affectū et gustū suo rū d̄fectuū· sicut ei paciēs do lorē dencīū estimat se p̄ alijs pati· nō ꝙ p rōem videat do lorē suū eē maiorē· s; q̄ itimiꝰ et forciꝰ dolorē suū sentit q̄m alioꝝ· sic etiā in ꝓposito dꝫ eē hoc mō paulꝰ doctor gēcium et vas electiōis· j· thi· j· dic se p̄mū et maxim oīum pccōrū· Quāto p̄t fieri ɔpando illud q̄d tu reddis d̄o respcū grāꝝ q̄s dꝰ tibi fecit ad illd' q̄d alt' reddit respcū eoꝝ q̄ a deo rece pit· aut ad illud que redderet

si tāta et talia sic ipe a deo rece pisset hō mō btūs fraciscꝰ dice bat se maximū pcōꝝ oium qꝛ estimabat n̄ eē ribaldū q̄ n̄ eēt gcioꝛ do si tāta bn̄ficia graꝝ a dō accepisset sic ipe accepe rat. Quīto mō fit ex ɔsideraci one dinoꝝ iudicioꝝ ⁊ nr̄e va riabilitatis. qꝛ fm greg. xxv mora. sup illd iob. xxxiiij. ɔte ret mltos et inumerabiles. et alios stare faciet ꝓ eis dicit. Sepe ɔtigit ut q̄ videt stare hūano iudicō iam i ɔspcū dini iudicij iaceāt ⁊ q̄ hō corā hoībꝰ iacent iam i ɔspcū dini iudicij stēt. et exēplificat de iuda et eiꝰ apostolatu. ⁊ de latrone in cruce. et adducit illd apoc. iij. Tene qd habes ut nemo acci piat coronā tuā Et illd .j. cor. x. Qui se existimat stare vide at ne cadat. ⁊ quia fōtasse illi quos dspicimꝰ: tarde pn̄t inci pe. ⁊ vitā nrā; feruēcōribꝰ stu dijs pire vt ibi etiam tāgit.

Capitulū. tercīū.

Secūdū pn̄cipale de ig norācia declarād fuit qn̄ ignorācia sit pcm. qn̄ excuset a pcō ⁊ qn̄ non.

a Pro itellectu huiꝰ notād fm tho. ⁊ du. i. ij. di. xxij. ⁊ tho. i. 2 q. lxxvj. ⁊ fm alios tā theolo gos q̄m iuristas ac phos q quīntuplex ē ignorancia Pria ē ignorācia electōis. ⁊ hec quo dāmō affectū pci ɔseqt. ut qn̄ ex ɔcupia pci quā volūtas non rp̄mit absorbet iudiciū ra cōnis i ꝑticulari opabili fm q dr. vj. et hō. q dlectacō corrū pit existiācōe; prudētis. et se cūdū hāc ignorāciā oīs malꝰ seu peccās dr ignorās. Secū da dr ignorācia cōcomitās et hec se hꝫ ad actū ɔcomitāte vt qn̄ qs ignorās aliqd fac. ⁊ nichilominꝰ facerꝫ si n̄ ignora ret. ⁊ hec se hꝫ ꝑ accn̄s ad dū Ido nec excusat pcm nec alle uiat nec agguat signū aūt q qs talē ignorāciā habuit ē cū qs n̄ pnitet vl dolꝫ postq̄ꝫ ac tū pfecit aliquē vt si qs inuci ret flor. quē putarꝫ suū fuisse qui n̄ fuit suus et refuaret eū et n̄lominꝰ seruaret eū etiā si non putaret eū suū fuisse. silit si aliqs credēs accedere ad v nā mulierē. accederet ad alte ram ad quā tn̄ accederꝫ si eā n̄ ignorasset Tercia ē ignora b cia inuicibilis vicꝫ eoꝝ q̄ non p̄t qs scire ⁊ q̄ studio vinci nō p̄t. talis est i omnibꝰ q̄ nō p̄nt vti racione ad tempus vel ad semp vt i pueris mīoꝛēnibꝰ ma niacis demoniacis. ebrijs ⁊ q̄ ignorāt p̄uātur racōe ex ɔme stione cicute vel iusquiani Ig norancia igitur inuincibilis. si

scōm se et ſm ſuā cām fucit in
vincibil' excuſat in toto. p3 q2
nō ē volūtaria aliq' mō Et idō
nō ē nec fuit in ptāte alicui'
eā repellere vt in pueris mino
rēnib9 · ſed quid de habentib'
ignorācīā inuincibilē · que i p
te aufert vſū racōnis · Rn̄ · q̄ i
talib9 excuſat i tāto vt i pueis
qui ſm ptē ſūt doli capaces ⁊
p̄cepti dini Et in furioſis hn̄ti
b9 lucida interualla · Et ſi no
tāter ſi scōm ſe et ſm ſuā cām
fuerit inuincibil' ꝑt' ebum ex
ebetate peccantē cui' ignorā
cia inuicibilis ē scōm ſe · q2 tūc
nō p̄t iudicare quid agēdū ſit
vel non agendū · tamē n̄ ē inui
cibilis scōm ſuam cauſam · q̄a
potuit ſe non inebriare et ita
non ignorare · Et ideo nō ē oi
no excuſatus a toto scōm tho ·
et multos · ſ3 a tāto · ſi inebeta
te aliū occidit vel ſile facit · ſi
aūt q̄s icidit in ignorācīā inui
cibilē · puta in p̄uacōem vſus
rōis p opus licitū · vt ſi p vigi
lias ⁊ abſtinēcias aliq̄s iſan'
factus ē vel ex debilitate cō
plexionis vel ex ſupcōne cibi
quē nō tenebat' ſcire p̄uat m̄ v
ſu rōis · tūc iter̄ excuſat' a to
to . ſi etiā q̄s incidit in ignorā
cīā inuicibilē p op' p q̄d veia
liť peccauit · eciā excuſat' a to
to · ut ſi feruoris exceſſus pc̄m
veiale fuit i vigilādo · abſtinē
do ⁊ in huiōi · ſi aūt q̄s icidit i
igrācīā iuicibilē ex culpa ſua
mortali · adhuc excuſat' scōm
multos a toto ſi ſaltē nullū h3
vſū rōis q̄n actū fcit · q̄ alias
eſſet pc̄m · puta ſi occidit · Et
hec opio ꝓbabilior et verior ·
Aug' · et ab° · et · Ray · eſſe vi
detur oib9 tamē talib9 ſi libera
ti fuerint ē pnia imponenda ſ3
leuior q̄m ſi ſani talia cōmiſiſ
ſent vt3 · x v · q · j · ſi q̄s et hec fit
ad cautelā et ne diſciplina ec
cleſie ꝯſiđat' Cui ꝯſoāt ph's
ij · et h. vbi dicit · q̄ ebus mere
tur duplices maledictōes · et
ij · politi · iubet tales ebos pl'
aliis puniri · nō q̄ pc̄m ſit g̃ui
us · ſ3 q2 talia fiūt frequēci' et
pni' tho · excipe videt' ebum v
bi ſup i · ij · q · lxxvj · Et forte ſi
cut de ebrio dc̄m ē q' ad culpā
ſimile eēt de iſto q̄ ex culpa ſu
a graui efficeret' demōiac' vl'
furibund' · vt fit interdum p
maledictiones et iras q̄ tles
in inſania aliquid facietes ali
as illicitū nō in toto · ſ3 excuſa
rent' in tanto · dicit tamē tho ·
i · ij · q · lxxvj · ar · iij · ſi eſſet talis
ignorancia que totaliter ex=
cluderet vſū racionis: omnino
a peccato excuſaret ſicut p3 i
furioſis ⁊ amētibus hec ibi · p
talē etiam ignorācīā inuinci=
bilem excuſat' ſecūdū vlricum
Iſte q̄ in aliquo agēdo dubio

magis peritos ɔsuluit. & quo nullā autoritatē expssam habet vtrū ita sit vel ñ. dummō formet sibi bonā cōscienciam postq̄z mag pitos ɔsulueit. et si res aliter se habz q̄z ipe sentit. excusatur: quia fec qd potuit Deus aūt nihil ipossibile requirit ab hoie dic etiā vilhō. sup ray. q̄ i habētibus vsū rōnis quo ad ea sine quibus nō ē salus: nulla ē ignorācia iuincibilis simplicit et oino. qz si ñ inuenirz hoiez a quo doceretur vnctō docerz eū. ñ staret p ipm

c ¶ Quāta ē ignorācia vniūsal ƀm pbōs. et ƀm iuristas dz ignorancia iuis. vicz eoꝝ q̄ quis scire tenet ut patuit ē ca pñcipiū pcedētis capli i. vij. sciendis. vnus eni scire tenet qd alter nō. ut ibidē dictū ē. qñ taliū ignorācia directe et p se ē volūtaria seu affectata. ut si qs aliqd sua spōte nesciat vt liberius peccet. hec ignorācia in nullo excusat. ß ē speale pēm et actū agguat qz auget volūtariū et p ɔñs pēm Ex itēsione eni volūtatis ad peccandum proueit q̄ aliqs vult subire igorācie dānū ꝑpt libertatē peccādi. distigūt verūp tñ ibi aliqui de ignorācia affectata q̄ pt haberi dupl'r Primo cū ignorācia ꝑtencōis. ut cū quis tenetur ad aliquid. ß nescit an teneat vl nō Et hec excusat aliqlit licet modicū. et illa fuit in paulo. j. thi. j. misericordiā ɔsecut9 sū qz ignorans feci i incredulitate ut de se dic Alio mō pt haberi cū ɔsciatē cōis. et hec in nullo excusat ß dānat vñ ps. Noluit itelligere ut bñ ageret. Quādo vero taliū ignorācia q̄ ē causa peccati. nō ē directe voluntaria seu affectata. ß indirecte vl p ɔñs q̄ dicit simplex ignorācia. puta cū qs ꝑpter laborem vl ꝑpter alias occupacōes negligit illd addiscere p quod a pcō retrahat. talis eni negligēcia facit ipam ignoracīam esse volūtariaz et pcēm dū mō sit eoꝝ q̄ qs scire tenet et pt. Talis ignorācia nō totaliter excusat a pcō. similit cū aliqs nō vult laborare i studio vel negligit discere vel querere vl ƀmonē audire. Ex quo seqt eū ignōare. vel cū aliqs vult bibere vinū immoderate Ex quo sequitur eū in ebriari et discrecōe carere. talis ignorācia diminuit volūtariū scdz tho. et p ɔsequēs pēm et sic nō excusat a toto ß a tanto. cū ei aliqd nō cognoscitur esse peccatū: non pt dici q̄ voluntas directe et p se ferat i pcēm ß p accidens vñ ē ibi minor contemptus. et p cōsequēs min9

d pc̄m· ¶ Quidā de igit̄ ig̃rācia iuris q̄ ad leuitatē et g̃uitatē ponūt g̃dus tales· Primo sūt q̄dam q̄ habēt ignorācia simplicē talē q̄ ignorāt q̄ tenēt̄ scire ꝫ laborāt vt sciāt· Et hec habetur aut sine trāsgressiōe iuris· et tūc ē pena pc̄i tm̄· Aut cū trāsgressiōe et hec nō excusat a toto ꝫ vt multū q̄ minuit cibilis ē vt nūc licet nō simpliciter· et sic sūt duo gradus· Alij sūt hn̄tes ig̃rancia crassam vl̄ supiam qui ignorāt et negligūt scire cū possint ꝫ sūt idoñ tes ad vtrūlibet ⁊ hec min⁹ excusat Exēplū istoꝝ triū de illo q̄ nescit clādestinū mrimoniū esse ꝓhitū· vel non esse ducendam in mrimoniū quā polluit ꝑ adulteriū· Alij sūt q̄ habēt ig̃ranciā affectatā sine ꝯsciatēcōis· vt paulus et hec min⁹ excusat q̄m tercia Alij vō hn̄t affectatā cū ꝯsciēcia tēcōis ⁊ illa in nullo excusat ꝫ oino dānat Et sic sunt quinq̧ gradus

¶ Quīta ē ig̃rancia pticularis dc̄a a phis· ꝫ a iuristis dr̄ fc̄i q̄ ē ignorācia pticulariū circūstāciaꝝ ī actu. Exēpli gr̄a in illo silogismo. null⁹ pr̄ ē pcuciēd⁹· Iste pr̄ ē ig̃r et̄· ig̃rācia maioris esset ig̃rancia iuris siue vniūsal̄· ꝫ ig̃rancia mioris· esset ig̃rācia fc̄i siue pticularis similit̄ ignorācia pticularis siue fc̄i ē· vt si nescis hāc rē quā tollis esse alienā vl̄ nescis hāc mulierē tuā· H̄ distinguēdū ē qr̄ aut ibi ē adhita et ꝑmissa dbita diligēcia et datur opa rei licite· tūc ig̃rācia fc̄i oino excusat· qr̄ tal̄ ig̃rācia ē cā fc̄i talit̄ q̄ si sciret hāc c̄cūstāciā in pc̄m trahētē non faceret actū· cui⁹ signū est q̄ postea dolet qn̄ itelligit pc̄m hec iq; excusat a toto vt iacob q̄ cognouit lyā· eā putās rachel i q̄m solū ꝯsenserat· si aūt n̄ ē adhita debita diligēcia licet aliq̄l̄ adhibita sit· vel n̄ datur opa rei licite· hec non excusat a toto ꝫ a tanto· p̄t tn̄ plus et min⁹ alleuiare· si nō fuerit directe affectata· vn̄ n̄ excusatur in toto lamech qui occidit· Caym putās se feram occidere· si aūt nulla adhibita est diligēcia· tunc in nullo excusat de ignorancia ponit Cancellari⁹· vij· regulas in floribꝫ r̄gularum moraliū· Pria ea que tibi p̄cepit deus cogita semper Racō qr̄ q̄libet obligatur scire illud absq̧ cui⁹ noticia n̄ potest euitare pc̄m Secunda culpabilis ig̃rācia iuris dini nō cadit i faciētē illd̄ qd̄ i se ē· Rō ē qa spūs scūs talē hoīz d nc̄cārijs ad salutē que vires suas excedūt docere imediate paratus ē· Tercia· ignorācia inuincibil̄

excusat in eis p̄sertim q̄ sūt fa
cti: nō autē crassa vl' supina q̄
pueīt ex negligēcia sciēdi vl'
faciēdi qd̄ in se est Dicit' aūt
inuicibilis· nō qui posset vinci
Aut q ex ea necesse sit tunc
opari sed q2 opans sufficient'
sm casus euentuū diligēciam
apposuit sciēdi illud qd̄ nescit
Quarta ignorācia iuris hūa
ni sufficiēt' pmulgati: nō libe
rat s'bditos a pena in foro ex
teriori· licet frequēt' q' ad deū
excuset a culpa quosdā igno
rātes Q̄nta n̄ q̄lib3 tenet' scire
de quolibet pc̄o mortali an sit
tale lic3 expediat illd̄ inq̄rere
et scire iuxta vniuscuiusq3 vi=
res et statū· et pl' ecc̄iasticos
q̄m laycos. Et iter ecclesiasti
cos p̄lati ex officō tenētur q
sint pati om̄i pp sc̄eti reddē rō
nem de ea q̄ in eis ē fide et spe
Sexta nulli faciēti qd̄ in se ē·
h̄ ē bñ vtēti rōis d̄ iā hītis· d
us talē hōiem pat' ē docere in
necessarijs ad salutē siue sint
illa credenda siue operanda·
Septima nemo vtēs rōe diu
ab ignorācia principiorū mo
taliū excusatur· q2 forte moru
lam ad ɔsiderādum apponere
f phas h3 hec cācell'· Dubi=
tat' h̄ p̄io de em̄te rē aliquā
furtiuā vl' raptā vl' pditā q̄m
ignorat esse talem. vel alias
vicōsam similit' R̄n· rap· q sci=
ebāt vel pbabiliter credebāt
esse de iusto simplicit' nō tenē
tur ad restitucōem in aliq' du
rāte sc3 bona fid̄ q̄ntū ad illos
q̄ credebāt· Qui vero temere
credebāt vel ignorabāt igno
rācia crassa vel supia vl' ex ne
gligēcia vel ppt' fatuā simpli
citatē nihil sup h̄ cogitabāt
tenēt' ad r̄stitucōe3 Dicit' aūt
ignorācia crassa vel supina p
methaphorā hōis crassi vel su
pini: q̄ non videt etiā ea q̄ corā
eo sunt q2 nullā diligēciā face
re vult· sic q̄ publica ⁊ manife
sta se dicit ignorare ei etiā nō
facile credit'· xvj· di· qd̄ dici=
tis Exēpli grā ignorāciā cras
sam ⁊ supinā hr̄et: q̄ emer3 rē
spoliatam ab eo q̄ spoliauit i
bello iiusto: talit' q audiuit ō
nes vicinos vel p maiori pte
vel etiā pauciores si sapiēcō=
res audiuerat dicere illd̄ bellū
esse iiustū ⁊ ɔt' deū· vl' fōte q2
ecc̄ia phibebat vel ex cōmūi
cabat publice auctōes et pri
cipes illi' belli. tal' teneret' ad
r̄ltitucōnē· qui eni de tali vel
sili furto vel rapina emerint· i
iudicō aīe nō excusant' siue di
cāt se habuisse igrāciam iuris
siue facti siue ignorāciā cras=
sam. si vēo scit vēditorē iuste
vel ex iusto bello habuisse· li
cite pt emē nec tenet' ad resti
tucionem· si etiā nesciebat de

iusto bello esse ꝯ credebat ꝓbabilit᷑ nā om̄es vicini sui vł maior pars vł ad min⁹ sapiētes ita credebāt. prout ipi vēditori videbatur ipē ñ tenet᷑ restituere durāte hac bona fide· Sꝫ si postea sciat rē esse de rapina· debꝫ r̄stituere ⁊ in foro pn̄itēciali tenebitur sibi vēditor ad interesse: sentēcia est Ray· si vo emit bona fide· scꝫ voluntate restituēdi: tunc et postq̄ꝫ cōpit rē fuisse vicōsam pt r̄tinere expēsas q̄s exp̄s in bona fide fecit circa rē ꝯseruādā vł meliorādā· ⁊ ñ tētur de fructibꝫ tēpe bone fidei pceptis· Tenet᷑ tñ de fructibꝫ illꝫ· q̄ nō eēnt adhuc cōsūpti si extarēt ex quo incipit hr̄e malā fidem· Cōcordat hosti· vlri· et villhel· Et si durante bona fide res perijt non tenetur· q2 non erat in mora· similit᷑ si alieñauit eā q2 nō dolo desijt possidere ꝯ nunq̄d ille q̄ emit bona fide scꝫ credēs rem non esse furtiuam si postea inueiat rē esse alienā pt petere a dn̄o precium R̄ñ· Har· pysan⁹ in sūma certe nō C· d furtis· l· in ciuilē· ꝯ agat ꝯt᷑ vēditorē
g ¶ Dubitat᷑ vtꝝ ignorantes excusentur p ig= igr̄āciā a statutis / ordiarīorū R̄ñ· ꝙ igr̄ātes ñ excusant᷑ cōmuīt᷑ loq̄ndo a statutis et obfuācia legū. ñ sic dcꝫ ē sup̄ distinguendo de igr̄ācia iuris et fci· ꝯ tñ a suis ꝓlatis p statuta ordiaiorꝝ excusant᷑ igr̄ātes q2 ñ ligāt᷑ illꝫ ñ eoꝝ igr̄ācia fuerit crassa ł supīa li· vj. de ꝯstitu· ut aiaꝝ· Quo ad t᷑ciū p̄ncipale notād ꝙ q̄muis peccātes ex igr̄ācia ñ sp̄ ꝯuissiē peccēt. tñ pic'lose valde peccāt q2 q̄ nescit morbū ñ q̄rit remediū Vñ sup i° Ro· ij· Ignoras q° niā bn̄gnitas dei ad pn̄iaꝫ te adducit dicit glosa· et ē amb° grauissime peccas id ē periculosissime si ignoras
h ¶ Sꝫ dubitatur· j· vñ veniat q̄s in ignorāciam R̄ñ· ꝙ cause ei⁹ sūt plures· vna ē natural' ebetudo itellect⁹· ꝯ illa ē pena ñ culpa talē igr̄āciā hn̄t minorēnes ⁊ pueri de quibus dn̄s ait ad ionā· Jone vltimo· tu doles sup ederā in q̄ nō laborasti neq̄ꝫ fecisti vt cresceret q̄ sb vna nocte nata ē· et sb vna nocte perijt· Et ego nō parcā niniue ciuitati magne in q̄ sūt pl⁹ q̄m Cxx· milia hoīm q̄ nesciūt q̄d sit inter dextrā ⁊ sinistrā suā ⁊ iumēta multa Alia est icōsideracō et negligēcia discēdi ps̄ai xxvj· Impi⁹ nō discet facere iusticiā· In terra scōꝝ in q̄ gessit et ñ videbit glām dn̄i· Tercia est passionū sensibiliū perturbacō· vnde scōm ph̄m· j Ethicoꝝ· iuuenes et passionū

insecutores nō sūt boni sciēcie moral' auditores Quarta ē affectō et cura nimia de bois trāsitoriis ꝯᵗ q math. vi. pmū q rite regnū dei et iusticiam ei9 Quita ē cura carnis in desideriis p crapulā et ebrietatē ꝯᵗ apłum qꝛ talia vias ymagiatiue et fātastice obdurāt et obnubilant. ut in nabal patuit ebreo q fuisse legitᵗ vir maliciosus dur9 et pessim9. et ɓm nomē suū stult9 ē et stulticia sua cū eo est. ait vxor sua abigail

i prudētissima. j. re. xxv. ¶ Dubitatᵗ scdo Cū obmissio sciendi sit pcm. peccat ne semp hō qꝫ diu ignorat id ad qd sciēd tenetur Et si nō semp. qn ḡ et qn nō peccat ignorās. Rn̄ tho preceptū affirmatiuū cui obmissio opponitᵗ obligat semp ɓ nō p semp et ideo ois illa obmissio p illo tpe ē pcm i actu in quo qs p pceptū obligatᵗ et quociēs illd tēp9 reiteratᵗ tociēs pcm multiplicatur Ex q patꝫ ꝙ ille q percipit se ignorasse in ꝯfessione debet dicere diuturnitatē tēpis p qd in

k ignorācia stetit ¶ Dubitatur tercō quō qs possit delere ignorāciā p pn̄iam cū ignoret se ignorare. Rn̄. ꝙ pol tqꝫ qs fecit diligēciā discuciēdo ꝯsciēciam suam modis suptactis pcepto. iij. c. de ꝯtricōe. debet eciā in gn̄ali dolere de ignorātis si aliq haberet pcā ignorācie. qꝛ ps. dicit. Delicta qs intelligit ab occultis meis et et tūc ignorācia inqntū ē peccatū p pn̄iam quo ad reatum deletᵗ. manet tamē ignorācia actu qꝛ qn̄ desinit esse volūtaria desinit esse pcm. nō tn̄ desinit esse simpliciᵗ de hoc habes iij. precepto capi. de ꝯtricōne

l ¶ Dubitatur qb9 modis qs possit igrācie viciū expire. Rn̄. ɓm cri. sup math. ome. xxxix p qtuor Qui enim posse suum faceret ad sciēdū drāꝫ virtutū et viciorꝫ hō pmo deū pro isto oraret vn̄ iac. j. Si qs indigꝫ sapiēcia postulet a deo qui dat omibꝫ affluēter et non improperat et dabitᵗ ei Secūdo libēs legeret vel audiret vba dina de necāriis docēcia ideo. ij. thi. ij. Intellige id ē int9 lege q dico dabit eni tibi dn̄s in oibus itellectū. tercio q scit esse bōa faceret et mala dimitteret mōtalia qꝛ ɓm greg. Nō ē dign9 dādis q nō ē grat9 de datis ɓm illd ps. Iniciū sapiēcie timor dn̄i. Et si mortaliᵗ peccaret statim deberet penitē. qd qrtū pt esse reqsitū. vn̄ ɓm eū dē greg. pcm qd p penitēciā nō deletur mox i aliud suo pōdere trahit. pcm enim cecat et obduracōem meretur. vn̄ ps.

Intellectū tibi dabo ⁊ instruā te ĩ via hac q̄ gradieris Itē psal. tuus sū ego. da m̄ itellc̄m ut di scā mādata tua. Quarto ĩ du biis bonorum ⁊ malorum sibi n̄ cō siderz ſ̄ ad sacerdotes prudētes ⁊ timoratos q̄rerz exēplo cri sti luc. ij. q̄ eciā sedēs ĩ medio doctorum p̄mo iterrogabat. et pauli q̄ ananiā accessit ⁊ cor= nelij petrum d̄ hac materia hēs sup̄ p̄cep. nj. c. vnj. f. g. ¶ Du m bitat̄. mj. cum negligēcia sit causa igr̄ācie qñ negligencia sit pc̄m mortale et qñ nō R̄n. ſ̄m tho. 2. 2. q. lmj. ar. nj. negli gēcia pueit ex q̄dā r̄missione volūtatis p quā ɔtigit q̄ rō nō solicitat̄ ut pficiat ea q̄ de berz vl' eo mō q̄ deberz. p̄t aūt dupl'r cōtingē q̄ negligēcia sit pc̄m mortale. vno° ex pte eius q̄d p̄termittit̄ p negligē ciā q̄d q̄dē si sit d̄ necītate sa= lutis siue sit actus siue sit c̄cū= stācia ē pc̄m mōtale. alio° ex pte cause. si eni volūtas ĩ tan tū sit r̄missa c̄ca ea q̄ sūt dei ut totalit̄ a caitate dei deficiat. tal' negligēcia ē pc̄m mōtale et h' p̄cipue ɔtingit qñ negli gēcia seq̄t̄ ex ɔtēptu vñ p̄u. xix. qui negligit vitā suā mor tificabit̄ alioquim si negligē cia ɔsistat ĩn p̄termissione ali cuius actus vel circūstācie q̄ non sit d̄ necītate salutis nec

hoc fiat ex cōtēptu ſ̄ ex aliq° alio defectu feruoris q̄ ĩpedi tur iterdū p aliq̄d veniale pc̄m tūc negligēcia non ē̄ pecc atū mōtale ſ̄ veniale hec thomas Quā mala sit tepiditas ⁊ ne n gligencia eciā q̄ ē veniale pc̄m ostendit Bern̄. ĩn sermone d̄ ascēsione dn̄i dicēs pnicio sa ni mis ⁊ molesta tepiditas. ifer no eni p̄xima et vmbra mor= tis iure cēset̄ sane ē videē hoies pusillanimes ⁊ r̄missos defici entes sub onē v̄ga ⁊ calcaribus indigētes. quorum breuis ⁊ ra= ra ɔpunctio aialis cogitacio tepida ɔ̄usacio obediēcia sine deuocōe. ſ̄mo sine c̄cūspectō ne orō sine cordis itēcōe. locu cio sine edificacōe. quos deni q̄ ut videm⁹ vix gehēne met⁹ ibib3. vix pudor cohibet. vix frenat rō. vix disciplia coher cet. ⁊ huiōi si diu ita p māserit ā opprimūt̄ sb onē ⁊ succūbūt ā iā q̄dāmō ĩ inferno sūt ut nū q̄m ad plenū r̄spicerēt ĩn luīe miseracionū dn̄i n̄ ĩn libertate spūs q̄ sola facit iugū suaue ⁊ on⁹ leue. ide aūt pnicōsa te= piditas manat. q̄ voluntas eorum nō dū purgata ē nec bo nū sibi volūt nec nouerīt a p̄pa ɔcupia abstracti et illecti a= mant. n. cum carne sua terre= nas ɔsolaciūculas ĩn v̄bo sig= no vl' facto ⁊ si hec iterrūpūt

aliqn̄. n̄ tn̄ penit⁹ rūpūt hic ē ꝙ raro affectiones suas diri gūt i deū. et eoꝝ ꝯpūctō n̄ cō tinua s; horaria ē Jmpleri autē miseracōibꝫ dn̄i aīa huiōi n̄ p̄t et q̄nto mag̃ ill' euacuabit' tā to mag̃ istis iplebit' vl' si fōte mag̃ ꝓbas. nūq̄m iste ill' mi sceri poterint n̄ eni sp̄us ꝛ ca ro. ignis ꝛ tepiditas ivno do micilio ꝯmorat'. p̄stim cū te piditas domino soleat vomi tū prouocare hec Bern̄.

¶ Seq̄tur capi. iiij.

a Jstis igit' de ignorā cia p̄missis. declaran dū ē p̄ceptū nonū. nō ꝯcupisces vxorem ꝓxi tui. et suo mō ē itellig̃ēs ꝙ nec feia ꝯcupiscat viꝝ alienū. Et poni tur exo. xx. et deu. v. Circa q̄ tria p̄ncipaliter sūt videnda. p̄mo intellect⁹ hui⁹ mādati. secūdo ad quot act⁹ se exten dat ābit⁹ hui⁹ mādati. tercīo q̄; piculosū sit delcābilibꝫ im

b morari. ¶ Quātū ad p̄mi itel lectū notād p̄° ꝙ pc̄m iteri us in volūtate dr̄ pc̄m cordis. ꝛ pc̄m exteri⁹ dr̄ pc̄m opis. et qn̄ ista sc; pcā cōdis ꝛ ope ris ꝯiūgūt: tūc sūt sic vnum pc̄m vt determiat'. ij. sen. di. xlij. tūc eciā vno p̄cepto ꝓhi bēt' ut dicūt doctores. ıııj. sen cēa di. vl. Cū aūt peccat' i cor de solū n̄ ꝑueniēdo ad actū ex teriorē ꝓpt' aliq̄d ipedımtū fō te. tūc pc̄m cordis sepatur a pc̄o opis ꝛ recipit sp̄ealē ꝓhi bicōꝫ. ad ꝓpositū igit' ꝯcupia mulieris aliene ad venerea p̄t dupl'r ꝯsiderari. vno° ex ea cā tur et oritʼ exteriō act⁹ mech ādi. et tūc ꝓhibet' ead ꝓhibi cōe cū exteiori actu sexto mā dato. n̄ mechaberis. alio° cōsi derat' iq̄ntū ex ip̄a ꝯcupia n̄ se q̄tur act⁹ exterioꝛ q; forte i pedit'. ꝛ ne q̄s putarꝫ h' desiō riū n̄ esse pc̄m. debuit sp̄ealē p̄ ceptū vic; nonū dari. vn̄ sic p p̄ceptū sextū nō mechaberis ꝓhibetur oīs vsus illicit⁹ mē broꝝ exteioꝝ ad venerea. sic p istud nonum nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui ꝓhibetur oīs illicita ꝯcupiscēcia venereoꝝ turpiū q; optū ē ex vehemēti ymaginacōe venereoꝝ sine a ctu exteriori. ut dic aug̃. se mē defluxisse i vigilia q̄d ē ꝯt' naturā peccare. et pc̄m mutū vulgariter. Secūdo notādū s̄m tho. i. z. q. xxx. ꝙ ꝯcupiscē cia ꝓprie loquēdo ē passio que dam appetitus sensitiui ¶ Est c eni i sensu appeticō alicui⁹ de lectabilis sensual' absentis ꝛ q̄ntū ad ꝓpositū sufficit huiōi ꝯcupiscēcia ē duplex. vna cā nis sc; appeticō delectabiliū

ꝯm tactū ut ſūt venerea alia oculoꝝ vicȝ appeticō tēpaliū bonoꝝ quantū ad poſſeſſionē et vſum vtilitatis eoꝝ· ſecūda ptinent ad vltimū pceptū· pˀma ad pñs ¶ Tercō notandū
d ꝙ prima cōcupiſcēcia dicitur ꝯcupiſcencia carnis et tripliciť accipiť ꝯm tres eiꝰ motꝰ principales ī genere· Quidā nullū ſūt pc̄m· aliȷ̄ ſunt venia le· tercȷ̄ ſūt mōtale· Nā pˀmo aˡiq̄ dicūť pˀmi motꝰ iſtiꝰ ꝯcu piſcēcie carnis et ſūt tales q̄ ꝯſiſtūt īfra limites nature vel ſenſualitatis ſic ꝙ nulloº dependēt a volūtate ꝛ tūc nullū pc̄m ſūt exēpli grā fiūt enim aliqñ motꝰ q̄daȝ naturales in carne ſequētes ꝯdicōȝ natura liū q̄litatū quos frequētť nec ſenſus applēdit nec hō adūtit nec delectatť· et tales nulloº ſūnt pc̄a· ſ̄ aliqñ ſequela pc̄i ꝯm thō· ut cū q̄s ordiate ꝯmedit et calefactus mouetť ſine ymagiacōe alicuiꝰ venerei fit ecīā aliqñ ex fomite motꝰ q̄dā titillacōis ī carne ad libidinē id ē ad cānalē ꝯcupiſcēciā q̄ȝ titillacōȝ applēdit ſenſus ꝛ dicitur motus ille ꝓprie titillacōis ꝯm heinricū de gandauo q̄oli ·vȷ· Et ē talis motꝰ ipſa ſenſitiua applēſio delcābilis· vľ delectacō ī applēſo· Et ſi il le motus totaliť ꝑueniat volūtatē ita ꝙ volūtas nō delectatť ī eo nec manȝ nec rō adūtit eū· et ſic ꝯm bonauē· videtur veniale· ſ̄ ꝯm aliquos adhuc nullū ē pc̄m q꞉ nichil eſt pc̄m ñ īq̄ntū ē aliqº mō volūtariū ꝯm aug· et ꝯm eūdē non ē ī ptāťe nr̄a q̄bꝰ viſis tangamˀ ſ̄ eſt in poteſtate noſtra ea libere reſpuē vel acceptare ſimiliter ꝯtingit aliqū hōiem inſpicere mulierē audire vel tangē eā vel de ea cogitare ꝛ ſine culpa attamē ad huiōi aſpectū auditū· tactū· vľ cogitacōȝ· mox ſeq̄ť ꝛ naturaliť ī appetitu eiꝰ ſenſitiō ꝯcupia q̄dā et delc̄acio vel motꝰ deſiderȷ̄ ad ꝓſequēdū illō ope reſpcū eiuſdē mulieis· q̄ ꝯcupia dr̄ ꝓpaſſio ꝛ pˀmꝰ motꝰ· ꝛ talˀ cū ſic totaliť ꝑuenit rōis actū ñ ē peccatū mōtale rōe p̄dicta q꞉ ñ ē ī ptāte nr̄a ꝙ afficiamˀ vel ñ ſenſualiť et om̄s p̄fati ꝯcupie motus dicūtur pˀmi· vñ aug· li·ȷ̄·d nupcȷ̄s ꝛ ꝯcupiſcēcȷ̄s cōcupia nō ē pc̄m qñ ad illicita opa nō ꝯſentiť· q̄d itelligēdū ē qñ volūtas nullatenꝰ cōſentit ¶ Sedō ſūt aliq̄ motus
e ꝯcupie carnis q̄ pc̄a venialia fiūt ut patȝ ī p̄ori exēplo· poſt q̄ȝ hō huiōi ꝯcupiam iam ī aio ortam pcipit aliquali racōe· ꝛ volūtas mouetť motu delc̄acō is ꝯdelc̄āndo appetitui ſenſitio

aut' si mouet' motu i delectati onem· aut qñ mouetur deside rio ɔsensus surrepticꝭ ad ꝓse quẽdũ illð in op⁹ licȝ in nullũ hoꝝ dcõꝝ deliberate et plene ɔsenciat. ß ꝑmittit ɔcupiscẽ ciã i aio ortã morai cũ quadã morosa delectacõe· sine tñ cõ sensu volũtatis deliberato et pleno i op⁹ aut i delectacõȝ· In istis fit pc̃m veiale. ñ qs ɔ sentirȝ iterp̃tatie· ð hð statim dicetur· qꝛ imputatur negli gẽcie volũtatis que ñ ꝓhibet nec excludit p̃fata. ß negli gẽt' ꝑmittit i aio morai huiõi ɔcupiaȝ ad mõtale pc̃m icli nantẽ Tercõ mõ sũt aliꝭ mot⁹ q̃ dicũt' ɔcupia carnis. et tũc accipit' ɔcupia carnis ꝓ volũ tatis deliberato cõsensu · Qñ enim ɔsequitur i volũtate deli beratiu⁹ ɔsensus in op⁹ vene reũ ꝓhibitũ sexto p̃cepto li cet nũq̃m egrediat' i op⁹ vel eciã qñ ɔsentit i p̃fati opis ð lectacõȝ· vera vl' iterp̃tatie q̃ ɔsensus dꝛ ɔsensus in moro sam delectacõnem· tũc ille cõ sensus ẽ pc̃m mortale· Et ista ꝓhibetur ꝓprie isto nono pre
f cepto· ¶ Vbi notãdũ ẜm tho. q· de veritate· q· xv. Et bõauẽ. sup· ij· di· xiiij· q̃ anteq̃ȝ qs ꝓ grediatur i op⁹ venereũ sex to p̃cepto ꝓhibitũ· scȝ nõ me chaberis· vel anteq̃ȝ ɔsenciat i op⁹ tale p̃t q̃s peccãe mõtali ter triplici ɔsensu ɔtra hð nonũ p̃ceptum ɔsenciendo i venere ã morose· vn⁹ ɔsensus vocat' in terp̃tatiu⁹ alt' exp̃ssus seu ve rus i ðlectacõȝ Terci⁹ i op⁹ nephariũ si posset · q̃ declarat bonauẽtura vbi prius sic et su mitur ab aug⁹. originaliter li· xij· de trinitate· Et a mgr̃o di stinctõe p̃fata· vñ ꝓgressus tẽptacõis ⁊ delectacõis dicit bonauentu. talis ẽ· primo eñ delcãbile offertur siue ꝑcipit' Secũdo vero delectacõ adũ titur· tercio in id ad qð trahit delectacõ ɔsentit' vel dissenti tur delectabile ꝑcipe ẽ· sensu alitatis delcãcõ ȝ adũtẽ· ẽ ifei oris ꝑtis rõnis que iteriores motus ⁊ affcus habȝ diiudi care et cognoscere· hð eñ non ẽ potẽcie sensitie· diffinire aũt an hð sit ãplectẽdũ an respuẽ dum ẽ sup̃ioris ꝑtis rõnis i q̃ residȝ autoritas judiciarie po testis cõtingit aũt delectari ad apprehẽsionẽ delectabilis añ adũsionẽ delcãcõis· et hoc ẽ sensualitatis· ⁊ absq̃ȝ dubio est veiale pc̃m· cõtingit iteꝝ delectari post apprehẽsiõȝ de lectabil' ⁊ post' delectacõis ꝑ cepcõȝ ante plenũ cõsensũ et deliberacõem ⁊ hoc ẽ iferioris partis rõnis ⁊ ẽ aliq̃ñ mõrta le aliq̃ñ veiale· ⁊ tunc dicitur

comedē sola mulier. Cōtingit
iterū tercō delcari post apphē
siōz delcabilis et adūsiōz dele
ctacōis et post plenū osensū
delibeacōnis et tūc dī omedē
vir. et tūc ē mortale pcm. In
hijs gn̄ibꝫ pcōrꝫ quorꝫ act⁹
sūt iphibicōe ppt̄ plenū osen
sū et dordiacōz vn̄ cū tēptacō
icboat̄ a sensualitate. planū ē
esse vͥiale cū osūmat̄ i supio
ri pte rōis planū ē esse morta
le pcm. cū vero sola mulier cō
medit pt̄ esse mortale vel vͥe
niale. ſ; difficile ē discernē qn̄
sit mortale vl̄ vͥiale. pt̄ tn̄ h̄
mō discerni qꝛ cū pcipit̄ delca
cio. ā stati rpellit̄ ā retinet̄ si
stati rpellit̄. tūc leue ē pcm si
vō rtinet̄ h̄ pt̄ esse triplr̄. vel
qꝛ placꝫ ipa delcacō et opis o
sūmacō ita qꝫ adest voluntas
faciēdi i cogitacōne et eciā in
ope si facultas adesset. et tūc
ē ibi plen⁹ osensus et pcm mō
tale. simul ocurrēte viri et mu
lieris omestiōe. vel qꝛ placet
delcacō ſ; tn̄ displicet pci osū
macō. et tūc est osensus semi
plen⁹ et dī mādu care mulier
nichilomin⁹ tn̄ peccat mōta
lit̄. cū i istā delcacōz cōsentit.
vel qꝛ vtrūqꝫ displicet scꝫ ipa
iterior delcacō et opis osūma
cio. tūc aut adūtit piculū aut
n̄ adūtit. si n̄ adūtit piculū de
lectacōis. nec repellit eā. pec
cat ſ; n̄ mortalit̄ gͮuit⁹ tn̄ pec
cat q̄ꝫ si statim mulier rpulis
set si aūt adūtit piculū et dele
ctacōnē istā nō repellit ſ; mē
tem in talibꝫ cogitacōnibꝫ re
uolui sinit. Et tūc dicūt mgr̄i
qꝫ peccat mortalit̄. qꝛ q̄muis
eciā ibi nō sit osensus ver⁹ est
tn̄ ibi osensus interptatiuus
et omedit sola mulier nichilo
min⁹ tn̄ illd̄ pcm imputatur
viro qꝛ cū eam opescere debu
isset et teneret̄. nō tn̄ compes
cuit. hoc tn̄ qd̄ nūc vltimo di
ctum est nō est vsqꝫquaqꝫ cer
tū. Negāt eni aliqui esse mor
tale i negligēcia rpmēdi vbi
ē displicēcia q̄muis qs piculū
aduertat. ſ; tn̄ securior via te
nēda est. qcquid sit rei vͥitas
Et si alicui h̄ otingat: sanū ē
osiliū qꝫ de ipō ut d̄ mōtali pe
niteat In dubijs eni securior
via eligēda ē. et nota qꝫ nō d̄
q̄cūqꝫ delcacōe loqͥ̄ utpote d̄
ipa q̄ qs delcatur cogitādo d̄
pulchritudie mulieis ſ; d̄ ista
q̄ osurgit ex dl̄cacōe illi⁹ ope
ris nefarij. hec bonauen. scūs
tho. q̄stiōibꝫ d̄ veritate vbi p̄
us eciā sic dic̄ simplr̄ ocedim⁹
osensū i delcacōz fornicacōis
vel alteri⁹ pci mōtal̄ esse pcm
mortale. ex q̄ eciā seqt̄ qꝫ qc
qd̄ hō agit ex osensu talis de
lcacōis ad hoc ut huiōi delca
cōz nutriat vel teneat sic sunt

turpes tactus. act⁹ et libidinosa oscula. vel aliqd h uiōi. totū ē mortale pcm. Idē dic. i 2. q. lxxxij. ar. vij. Et itez vbi prius de veritate declarans qd sit ɔsensus iterptatiu⁹ sic dic anteqm racō delectacōz ꝑpēdat aut nocumtū ipi⁹ n̄ habz iterptatiuū ɔsensū eciā si nō rsistat. sed qn̄ iā ꝑpendit rō de delectacōe insurgēte ꝛ de nocumto ɔnte utpote cū pcipit homo totaliter se per huiōi delectacōem in pcm inclinari ꝛ in pceps ruere. nisi expsse resistat: videt̄ consentire. et tūc pcm ad rōnem transfertur ut pactū ei⁹. qꝛ agere et n̄ agere cū quis agere dz. ad gen⁹ act⁹ reducūtur ſm qꝫ pcm omissionis ad pcm ɔmissionis reducitur hec ibi Cācellarius nou⁹ dat q̄tuō rgulas ꝯ th̄bus ꝛ alijs sibi. pma ē. nullū ē pcm mortale actuale absqꝫ ɔsensu. libero rōnis vero vl' iterptatio Interptatiuū ɔsensū tūc esse dicimus dū habuit rō tēp⁹ sufficiēs deliberādi et rfugiēdi ea ēca q̄ vitāda esse puigil tenebat̄ qualit̄ dicit lex forens Qui tacz ɔsentire videt̄ dū vicz rpugnare deberet Secūda ɔsensus in delectacōz luxurie ēca obiectū sibi ꝓhibitū est mōtale pcm. siue sit i cogitacōe siue i verbis aut i visu aut i tactu aut nutib⁹ aut i opacōe. Quāobrem familiaitas mag̃ hoim carnaliū ꝑserti ad nudū q̄ntūcūqꝫ sint eiusdē gn̄is ā sexus diuse etatis. piculo ꝓxima ē. ideo qꝫ vitāda ē Tercia hō qui tenet̄ reprimere illecebrā anteqꝫ sit mortalis primo q° obmisit reꝑmere et euitare ei iputabit̄ ad culpā mortalē i pmo istāti n̄ esse grē et esse pci mortal' et ante nūquā fuit verū dicere iste mortalit̄ obmisit Quāta nullū ꝯsiderīu rei illicite factū tm̄mō sub ɔdicōne actualit̄ vel habitualit̄ adhibita est de se mortale delictū. per accidēs tn̄ ꝓpt̄ appetit⁹ sensualis ɔmocōz nimiā. qua scient̄ dimittit̄ inualescē ex talis desiderij continuacōne libera ꝑt ipm inter mortalia deputari Quia q amat piculū pibit in illo dubitat̄ circa dēa. primo p bonauen. vbi prius. an sola mora de veniali faciat pcm mōtale Et rn̄dz. mora tpis q̄ntū ē ꝯ se nō facit. vt qd prius erat veniale fiat mortale. ſ; solum occasionalit̄. vicz qꝛ iducit ɔsensū vez vl' iterptatiuū Tūc aūt inducit ɔsensū vez qn̄ ex diuturnitate delectacōis crescit libido a deo vt hō velit omnino i interiori delcacōe psistē et morari. Tunc vero inducit

ↄſenſū īterp̄tatiuū. qn̄ hō adū
tēs piculū delc̄acōis r̄tēte ne
gligit eā rep̄mē. ħ aūt nō fit
abſq₃ ↄtēptu ſalutis ꝓpe ꝑ eo
ꝙ diſcrimini ſe ↄmittit et ex-
ponit. illa eni delc̄acō ſ̄ƀmtrat
ſic ſ̄pēs et venena diffūdit. ꝑ
q̄ racōnalis ſp̄us incurrit mor
tem culpe. ſicut igit̄ ſalutem
corp̄alē negligeret. q̄ ſerpen
tē iuxta ſe ſcient̄ collocar₃ ſic
q̄ in tali delc̄acōe adūtēs pi-
culū et debēs adūtē volūtaīe
verſatur. exponit ſe diſcrimi-
ni qn̄ negligit repellere. et ꝑ
tāto dı̄c magiſter vbi ſup̄ ip-
ſum peccare mortalit̄ ħ autē
nō facit mora de ſe ſ₃ fit rōne
ↄſenſus vel ↄtēpt⁹ hec bona-
g uentu. ¶ Sʒ dubitat̄ ꝑ eūdē
ij. Quanta mora ħ faciat ſc₃
ꝙ fiat de veniali mōtale R̄n̄. i
gn̄ali determinat̄ ħ in qua in
q₃ adeo creſcit delc̄acō et libi
do ꝙ ſupuenit ↄtēpt⁹ ꝯ ↄſen
ſus vel adeo eſt repellēdi ne-
gligēcia vel ꝓpe ſalutis i cuia
ꝙ ſupuenit cōtempt⁹ ꝯ ↄſen
ſus interp̄tatiu⁹ ſi aūt i ſpēa
li queratur quanta ſit illa mora
vtꝝ vni⁹ hore vel dimidie vel
amplioris ſpacij. nō p̄t r̄n̄ſio
dari. qꝛ aliqn̄ ē maior. aliqn̄ do
minor ſ̄m diuerſos ſtat⁹ et ↄ
dicōes pſonaꝝ vn̄ ħ nō deter
miat ſciēcia vl̄ lectō ſ₃ pocius
ↄſciēcia recta ꝯ vnctō. vn̄ qn̄
adūtit ↄſciēcia recta ſe n̄ mo
dicū ledi ex moroſa delc̄acōe
ↄſenſus ſupueit vel ↄtēptus
q̄d ſi n̄ adūtat. aliqn̄ ꝓpt̄ tene
bras ꝯ inuolucōes affectōnū
nr̄aꝝ: ſecuriorē ptem debet eli
gere et ↄfiteri pure ſic. ꝯ do-
lere q̄ſi mortalit̄ peccaſſet per
q̄d apparet eciā r̄n̄ſio q̄d faci
ēdū ſit qn̄ q̄s dubitat an venia
lit̄ vel mortalit̄ peccauerit. ꝯ
qualit̄ ei ſit ↄſulēdū ¶ Dubita h
tur tercō ꝑ eūdē ſc₃ bonauen-
tꝝ in aliis gn̄ibꝫ pcōꝝ eciā
ita ſit piculoſū et durū ſic iā d̄
pc̄o carnis dc̄m eſt. Exempli
grā de homicidio et huiōi. q̄-
lit̄ ſit ei ↄſulēdū R̄n̄. idē i oibꝫ
pc̄is delectacō moroſa vigilā
ter ꝯ ſtrēue vitāda ē. attamē
v̄ba aug̃. poſita q̄li. xij. de tri
nitate ponūt̄ Et di. xxiiij. vbi
dicit. ſic in illo ↄiugio primo
rū hoim ꝯ cetera p̄cipue viden
tur intelligi i peccatō carnis
q̄d habꝫ ex carnis icentiuo de
lectacōnem ſibi magis ↄiun-
ctam ad quā hō facilime icur
uat̄. Et ideo cū magna diligē
cia eſt vitāda. nō ſolū aūt ħ ſ₃
ꝯ oīe pc̄m. multa eni frequē
ter credūt̄ eſſe venialia q̄ ſunt
mortalia et difficile tamen ē i
hijs diſcernere Et ideo q̄i a fa
cie colubri habet hō q̄ vult ſal
uari pc̄m fugere hec ille. ſed
ſcūs tho. i. 2. vbi prius videtur

diffinire dubiū prefatū ꝙ in alijs morosis delectacōibꝰ · i hijs videlicȝ pc̄is immorando q̄ ſm ſe ſūt pc̄a mortalia · poſſit q̄s peccare mortalit̄ · ß diſtinguit vn̄ ſic dicit ꝯ fornica cōne cogitās de duobꝰ p̄t delectari · vno mō ꝯ ip̄a cogita cōne alio mō de ip̄a fornicacō ne cogitata · Et ſic ſemp ſunt due delectacōes · vna de cogi tacōe · alia ꝯ fornicacōe cogi tata · delectacō ꝯ cogitacōne ip̄a ſeq̄tur incliacōȝ affectꝰ in cogitacōȝ ip̄aȝ · Cogitacō aūt ip̄a ſm ſe nō ē pc̄m mōta le · ymo quādoqȝ ē veniale tm̄ ſicut cū aliq̄s inutilit̄ cogitat · Q̄nqȝ aūt ſine pc̄o puta cum aliquis vtiliter de ea cogitat · ſicut cū vult de ea p̄dicare vel diſputāe · et iō p ꝯn̄s affectō ꝗ delectacō q̄ ſic ē ꝯ cogitacō ne fornicacōis nō eſt de gene re pc̄i mortalis · ß quandoqȝ ē pc̄m veniale ꝗ q̄nqȝ nullū vnꝯ nec ꝯſenſus i talē delectacōȝ eſt pc̄m mortale · Q̄ꝯ aūt aliquis cogitās ꝯ fornicacōe delectet̄ de ip̄o actu cogitato hoc ꝯtingit ex h̄ ꝙ affectus eiꝰ ē incliatꝰ ad hūc actū vn̄ cū aliq̄s ꝯſenciat i talē delc̄a cōȝ hoc nichil aliud ē q̄ȝ ꝙ ip ſe ꝯſenciat i hoc ꝙ affc̄us ſuꝰ ſit inclinatus i fornicacōȝ nullus eni delectat̄ niſi i eo q̄ꝯ ē

cōforme appetitui eiꝰ Q̄ꝯ au tē aliq̄s ex deliberacōe eligit ꝙ affectꝰ ſuus cōformetur hijs q̄ ſm ſe ſūt pc̄a mortalia ē pc̄m mōtale vn̄ tal̄ ꝯſenſus in delc̄acionē mortalis ē pc̄m mortale ad q̄ntū argumentū dicit Cōſenſus i delc̄acōȝ que ꝓcedit ex cōplacencia ipſius actꝰ homicidij cogitati ē pc̄m mortale nō aūt ꝯſenſus i dele ctacōȝ q̄ ꝓcedit ex ꝯplacēcia cogitacōis ꝯ hoīcidio ꝗ i ſcrip to · 2 · dicit di · xxiij · ſicut in fornicacōne ſi q̄s ꝯſenciat in dele ctacionē q̄ appetitū ꝯcupiſci bil̄ reſpcū fornicacōis ſeq̄tur erit pc̄m mōtale ita eciā ꝗ mꝫ to ap̄ltꝰ ſi ꝯſenciat i delecta cōȝ que appetitū iraſcibilis re ſpectu homicidij ſeq̄tur erit pc̄m mortale · vn̄ plꝰ ꝯ · x · et h̄ vult ꝙ idē iudiciū ē de opacō ne ꝗ delectacōe hec ibi. ¶ Du i bitatur q̄rto q̄ꝯ · ſi q̄s ymagi net̄ delectacōȝ venereaȝ cum aliq̄ quā vellet eſſe vxorē ſuā nulla lege ſibi copulari ꝓhi bitā · et in h̄ delectet̄ · nolēs tn̄ cū ea corpalit̄ delc̄ari n̄ eſ ſet vxor ſua · p̄t ne pc̄m mor tale ibi ꝯmitti ꝯſencieꝯo i mo roſaȝ delc̄acōȝ · R · ſm pe · pa · ſup · iij · di · q̄ p̄us · q̄n nō ē actu vxor: tūc licet eā caſtitate ꝯiu gali vl̄ ſimplici aīo deſiderare vxorē niſi aliūde ſit ꝓhibitū

Jacob eni ſeruiuit ꝓ rachel quã diligebat Geñ. xxix. et ſic nõ eſſet mortale. ſꝫ an̄q̄m ſit vxõ i eã exardeſcẽ ut i cogitãdo d̃ ea velit ſiͦ delcãri. videt̃ mortale. poſſet eni eſſe libido tam vehemẽs ꝙ ſemẽ emitteret̃. qd̃ nemo dubitat eſſe mõtale ꝗ ad crimẽ mollicíei ꝑtinẽs. ñ min⁹ abſorbẽs rõꝫ q̄m ſi exteri⁹ ꝯᷓ naturã ꝓcuraret̃. dubitat̃ q̄nto q̄d ſi q̄s ymagiet̃ delcãcõꝫ venereã cũ aliq̄ q̄ actu ẽ vxõ ſua. ſic eni actu eã cognoſcẽ ñ ẽ mortale. ſic nec eã ꝯcupiſcẽ. In oppoſitũ ẽ ꝑiculũ pollucõis. Rñ. pe. de pa. ſicut nõ licet cogſcere vxorẽ extra ordiarie nec appetẽ ad ſic ꝯgnoſcẽdum. ſic nõ licet moroſe delcãri i appetitu cuiuſcũq̄ꝫ femme ex q̈ talis turpitudo cõtra naturã ſeq̄ p̃t ſm aug. q̄m uis eni marit⁹ vxorẽ illã ñ appetat ñ ſm naturã ꝗ licite ꝗ licet nõ ſit illicitũ ex pte obiecti. ẽ tñ illicitũ ex pte medij. k modi. ꝗ ſbiecti. ¶ Ex p̃miſſis apparet ꝙ ꝯcupie carnal̃ ꝗ aliorꝫ pcõꝝ ſũt. x. g̃d⁹ vel. xi. q̄b⁹ itur ad mortẽ aie. ſic eciã i infirmitatib⁹ corpis. vna ẽ i firmitas morti ꝓpinqor q̄ꝫ alia ſ̃ ã ẽ p̃m⁹ vbi nullũ ẽ pcm Scd̃s vbi ẽ veiale Tercius ẽ ꝯſenſus iterp̃tatiu⁹ ꝗ moroſus in delectacõꝫ venereoꝝ.

Et ſm aliquos ẽ mortale peccatũ In hoc et ſequẽti mortua eſt aia vel agoniſat vel moritur vl̃ ẽ morti ꝓpiq̄ſſima. Quãtus eſt ꝯſenſus verꝰ expͥſſus ſeu moroſus i delcãcõꝫ et ille eciam ſcd̃m theologos ꝯmuniter eſt pcm mortale. Quint⁹ eſt ꝯſenſus in opus nephãiũ q̄d fieret ſi oportunitas haberet̃. et ſm om̃es illud eſt mortale peccatũ. et certũ ẽ ꝙ. ix. p̃cepto ꝓhibetur. ſequentes vero ſunt contra ſextũ p̃ceptũ. vñ hic aia eſt mõtua Sext⁹ ẽ opis inteti ꝑpetracõ exterior vbi facultas adeſt ſꝫ ext̃ ad monumẽtũ portat̃ Septim⁹ ẽ cõſuetudo q̄ cauſatur ex frequẽcia act⁹ ſꝫ fetet. octau⁹ ẽ deſperacõ d̃ ñ poſſe dimittẽ ſꝫ pcm. ſꝫ ſepelit̃ clauſa duro lapide Non⁹ ẽ abſtinacõ ꝗ obdurac̃õ in pcõ tali. q̄ꝛ pcõꝝ cũ i pfũdũ pcõꝝ venerit ꝯtẽnit ut p̃ꝫ i pharaone. ſꝫ a memoia hoim quorũdã ſcõꝝ labit̃. Decim⁹ ẽ final̃ i pñia i q̄buſdã ſꝫ t̃plici mõte morit̃ cõpis ꝗ aie et i fernaliũ demonũ ꝓpa efficit̃ Vndecim⁹ ẽ mg̃ſlus actual̃ poſt mõtẽ i infernũ p̃fati g̃d⁹ ſic ſe hñt ꝙ ſemper ſequẽs p̃t eſſe peior p̃ore. hijs ſũ t g̃d⁹ q̄b⁹ itur ad infernũ g̃ p̃ncipijs obſta. tard⁹ medicia ꝑatur qui vult p̃fata p̃dicare

vulgo caut⁹ sit ī multis ne cō
sencias ledat iordiate timora
tas būs ḡ declarat · ā littera cō
nib⁹ talia cōmittat ¶ De secū
do pn̄cipali ad quot se exten-
dat ꝓhibicō noni p̄cepti No
tād q̄ i h̄ mādato ꝓhibet᷑ · p̄
mo ōis volūtari⁹ ꝯsensus vo-
lūtatis ī q̄dcūq̄ op⁹ venereū
sexto mādato ꝓhibitū vbi vo
lūtas n̄ exit i actū exteriorē ·
q̄ı volūtas tūc ꝓ facto r̄pu-
tat᷑ · Ex q̄ patet q̄ sūt multa
pc̄a venerea it⁹ i corde ⁊ tot
quot fuerūt enumerate sp̄es
⁊ mōi exteriores venerei i sex
to mādato · q̄ı respcū cuiusli-
bet p̄t haberi volūtas delibera
ta illd̄ faciēdi si n̄ timeret in-
famia vel alid̄ huiōi et adūtē
dū ꝯnter q̄ sicut sūt ḡdus in
ḡuitate pc̄oꝝ luxurie · q̄ ad
act⁹ exteriores sexto māda
to ꝓhibitos q̄ı extei⁹ adulte
riū ḡui⁹ pc̄m ē q̄₃ simplex fō
nicacō ⁊ sic d̄ aliȷ̄s ut in sexto
mādato dc̄m ē · et simili᷑ ince
st⁹ tāto ē grauior q̄nto fit in
ter p̄sonas gradu ꝯsanguini
tatis ꝓpinqores · ⁊ ita d̄ aliȷ̄s
Ita eciā sūt gradus in ḡuita
te pc̄i luxurie q̄ ad actus ite
riores hic ꝓhibitos · vū voli-
cio adulteriȷ̄ ḡuior ē q̄₃ voli-
cio simplicis fornicacōis q̄m
uis vtraq̄ sit mortale pc̄m · et
sic itelligēdū ē d̄ aliȷ̄s · Scd̄o
h̄ n̄ solū prohibet᷑ volūtari⁹
ꝯsensus i op⁹ venereū i sexto
mādato prohibitū · s̄ prohi
bet᷑ eciā volūtari⁹ ꝯsensus i d̄
lc̄acōꝫ ad tale op⁹ de p̄ se icli
nātē · cōtingit em̄ q̄ h̄o nollet
extrinsecū op⁹ aliquo modo
ꝑpetrare · attn̄ deliberate vult
illā delc̄acōꝫ libidinosam p̄ q̄₃
affc̄us su⁹ ē de p̄ se ad huiōi
opus prohibitū incliatus ut
si q̄s nollet fornicaī fōte ꝓpt᷑
timorē aut verecūdiā aut ꝓpt᷑
aliam talem causam . vult tn̄
cogitare de fornicacōe aut d̄
aliȷ̄s libidinosis ad eā incitā
tibus ut de oscul᷑ ⁊ tactib⁹ et
aliȷ̄s huiōi impudicis ⁊ impu
dice sc₃ ꝓpt᷑ delc̄ari i obiecto
cogitato · Iste ꝯsensus ē pc̄m
mortale s̄m tho · ⁊ aug · xii · li ·
d̄ trini · Ideo eciā ille ꝯsensus
est hic prohibitus ¶ Tercō
nō solū hic prohibet᷑ ꝯsensus
in op⁹ et in delectacōꝫ s̄ ōms
modi et gestus mali q̄b⁹ vna
p̄sona aliā sibi nō mr̄imoniali
ter ꝯiūctā trahit et solicitat
aut solicitare nititur ad luxu
riā siue h̄ fiat p̄ internūciū siue
p̄ missionē lraꝝ · siue p̄ minas
promissiōes . munera · m̄dacia
adulacōes aut p̄ sup̄fluū ā la
sciuū vestimētoꝝ ornatū siue
p̄ fucatū ⁊ m̄dacē faciei colo
rē · q̄ eni talia fecerit potissime
tali itēcōe ut p̄ h̄ aliā p̄sonā

nō mr̄imonialit͛ sibi ꝯiūctā attrahat in sui ꝯcupiaꝫ ꝓhibitā peccat mortalit͛ ⁊ ꝯt͛ h̄ nonū mandatū agit eciā si nūqm̄ fiat ꝓgressus in aliqd̄ extrinsecū et ꝓhibitū opꝰ· vn̄ cris·super illo math̄·v· Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eā iā mechatꝰ ē eā in corde suo· si mulier aliq̄ ornādo se ornatu salltē supfluo ā impudico ut oculos hoīm ad se attrahat et virorꝫ aspectibꝫ placeat ad ꝯcupiscēd̄· eciā si nulli plagā i tulerit penā paciet͛ extremā· venenū eni ꝯfecit· ⁊ si nullꝰ inuetꝰ sit q̄ bibat· similit͛ itelligē de viris respcū mulierꝫ.

n Quarto eciā h̄ ꝓhibet͛ oscula· aspectꝰ āplexꝰ· affatus· tactꝰ ⁊ sil̄ia impudica· actū carnal͛ copule p̄cedēcia· et ad eū alliciēcia· qꝛ talia sūt peccata mortalia cū int͛ psonas n̄ ꝯiūctas mr̄imonialit͛ fiunt libidiose et tali itēcōe ut vna earꝫ aliā p huiōi incitet i sui ꝯcupiaꝫ aut ad illicitū aut ꝓhibitū venereū actū· aut ut i se ꝓuocꝫ delcācōnē ad huiōi actū inclinantē de q̄ eciā dictū est sexto mandato· Quito non solū hic prohibent͛ exteiora talia libidiosa· scꝫ oscula tactꝰ ⁊ sil̄ia· ß eciam ꝓhibetur volūtas talia faciēdi siue volūtariꝰ ꝯsensus i ea quia sic exteriora illa oscula· tactꝰ ⁊ huiōi sūt ḡuia p̄cā ut dc̄m ē ⁊ h̄ mandato prohibita ita eciā volicō deliberata talia faciēdi ē ḡue pc̄m et h̄ ꝓhibitū eciā si effectus nūqm̄ seqret͛ exteriꝰ ¶ Quo ad·ij· p̄ncipa

o le q̄m piculosū sit delcābilibꝰ malis immorari p̄c̄tim luxuriosis Illd̄ p̄mo ptꝫ p ea q̄ tacta sūt i p̄·membro p̄ncipali Secūdo patet ex eo qꝛ voluntas valde facilit͛ curuat͛ ad peccādū et racōis iudiciū cecatur p delcābilia· vn̄ phs·ij· et h̄·capi· vltimo Inter r̄gulas ꝓ virtutibꝫ acqrēdis et viciis vitādis poit·iij· regulas· Prima ē ut qs magis fugiat illd̄ viciū qd̄ plus virtuti certe ꝯtrariat͛ ut tpancie plus ꝯtrariat͛ intēpanciā q̄m isensibilitas· ⁊ plꝰ liberalitati r̄pugn̄t seu mie auaricia q̄ꝫ ꝓdigalitas· rō ē qꝛ tale viciū plꝰ inficit v̄tutē Exemplū ē de volēte sanai q̄ plꝰ nociuū mag͛ habꝫ vitare· Scd̄a ē ut qs ꝯsiderꝫ ad qd̄ malū plꝰ sit icliatꝰ a natura vl͛ ꝯsuetudine et ꝯt͛ illd̄ plꝰ conet͛· racō ē qꝛ ad qd̄ ꝯplexio incliat vel ꝯsuetudo· facilꝰ trahit ad trāsgressionē mediꝫ v̄tutis ad qd̄ aūt qs sit plꝰ icliatꝰ pate͛ p̄t ex delectacōe vel tristicia q̄m qs ēca viciū certū hꝫ Tercia secūda via efficacissima ē ꝯt͛ viciū

sed via stoycoꝝ ut tulius narrat fuit minus efficax. q̄ docebāt lēte a vicijs cessare debē. qd ꝓpe ē tepidoꝝ. oportet enī ſm theologos simul oīa mortalia vicia dimittē. sed n̄ oportet oīa pfectōis opa statim opari exēplū de volētibus bestias aliq̄ docere oportet qꝫ cum magno conatu opentur ɔ̄t naturalē iclinacōeȝ. ut q̄ vult canē docere ābulare duobꝫ pedibus Tercia regula ē int̄ oia maxime est delcacō et delcābile qd cūcꝫ cauēdū racō ē qȝ naturaliter ad delectabilia inclinamur et talia appetitui ꝓposita statim placēt et sic ɔcupiscēcia si p̄sentant̄ mala: stati mouetur volūtas curuatur et racō cecatur. sic eciā exēpli gr̄a p extetiora muneta iudicia iustoꝝ puertūt̄. Ita eciā p delcacōȝ q̄ habet spēm iteriotis muneris similit̄ fieri p̄t faciliter. et differt illa r̄gula a secūda. qȝ secūda fuit̄ penes id qd ē ꝓpriū vnicuicꝫ ſꝫ ista tercia penes id qd oibꝫ ɔuenit. Quarta r̄gula ē ut quis ɔsideret supabhabūdāciā et defectū q̄ opponūtur virtuti. et ꝑpendat q̄lia sint et q̄ȝ mala fiut pc̄a. et sic facilius mediū virtutis diliget et medium inueniet virtutis.

p ¶ Tercō qꝫ fugiēda sint delcabilia mūdi docȝ locus in quo sumus vallis miseie et lacrimaꝝ Nō eni ſm aug. deus eiecit hoīnē de padiso ut hic padisū habeat. ſꝫ ut laborem9 et i sudore vultus cū adā vescamur pane vel cū eua erūnas paciamur ut ꝟ mereamur eternū gaudiū ꝟ enī mixta sunt meror et gaudium. i celo solū est gaudium sed i inferno tm̄ pena. Quarto idem docet tēpus Nā ſm bern. vniuersum tempus est penitēcie et vigilia q̄dā solemnitatis magne sabbati i celo vigila aūt exigit ieiuniū et tribulacōem Quito idē docȝ exēplū xp̄i. q̄ p omīa elegit ſm bern. penosa opa et v̄tuosa ut ptȝ i ciz paupertate multiplici q̄ȝ habuit nascēdo ɔūsando moriēdo Ego i q̄t p̄s. Mēdicus sū et paup qd ſm glo. ibi ad litterā d xp̄i psona dixit. hoc inq̄t glo. xp̄s dicit de se i psona sui Sexto idē docēt exēpla scōꝝ veteris et noui testamti mlt̄iplicia hexpi. Circuierūt i melotis i pellibus caprinis egētes angustiati afflicti quibꝫ dignus n̄ erat mūdus. Septio docēt idē nocumēta que hoibꝫ ex volupta tibꝫ puenerūt ut ptȝ i eua. eca elū ꝓhibitū de salomōe q̄ infamis mortuus ē de dauid et sampsone et de multis alijs Octauo idē docēt penurie ɔfratrū xp̄ianoꝝ quot ei sūt vidue

tribulate· paupes egētes deuoti tēptati· laboib⁹ pssi· capti· et siles. qb⁹ cōpati derem⁹ ñ inanit vo gaudē. vñ bern ñ dec3 xpianū delicias q̄rere cū sciat xpm i tot mbris suis necītatē hre· Nono doc3 illd voluptatū breuitas· labor· et p otraria mixtio. vñ boe· de cōso. O q̄ntis amaritudib⁹ hūana felicitas respersa ē· vex qa nemo sine ōsolacōe diu pseuerare pt· conari g° dēm⁹ ut delectem̄ de spe celestis prie· de diuitatibus vic3 bonitate· mia et huiōi· de xpi pfectōib⁹ de suis bñficiis d vtutib⁹ et aliis fm illd ps Delectare i dño et dabit tibi petīcoēs cordis tui· et fm illd apli phil. iiij· gaudete i dño semp iter dico gaudete modestia vr̄a nota sit oībus

Decimū pceptū

N On ocupisces rē pximi tui· ñ domū· nō agrū ñ suū· ñ ancillā· ñ boue· nō asinū ñ vniusa q̄ illi⁹ sūt exo· xx· Et deu· v· Illd ē decimū mādatū d q° tria pncipalit sūt vidēda· p° quō deb3 intelligi. scdo de mādatis· dubia q̄dā soluētur Tercō videbit d pca trāsgre-
a diēciū mādata Pro intellcū pmi notād p° sic dcm ē pcepto pcedēti ita suo mō h ē. q° pmi mot⁹ ocupie rei aliene put ōsistūt ifra limites sensualitatis· siue ut pueniūt totalit deliberacōz rōis· et nullo° a volūtate depēdēt nō phibēt ali q° mādato nec illo° sūt pca. s volūtatis deliberatiu⁹ cōsensus i dānificacōz pximi p illicitā vsurpacōz tpaliū bono rū ei⁹ phibet vltio isto mādato
Scdo notādū q sic aliene b
mulieris ocupia ad actū venereū pt dupl'r ōsiderari ut pcedēti mādato eciā tactū ē· ita silit ocupia rei aliene a pximo pt duplicit ōsiderai· vno° put ex ea oritur et causat exterior act⁹ illicite sibi vsurpandi rē pximi sui siue rē alienā· et illa ocupiscēciā phibet eadē pro hibicōe q̄ phibetur act⁹ ei⁹ exterior· vic3 septio pcepto ñ furtū facies. alio° iterior illa volūtatis ocupia deliberata ōsideratur inq̄ntū ex ea nō seqtur act⁹ exteior vsurpādi sibi rē alienā. q: forte timet verecūdat' ā nō habet oportunitatē Et ne qs illā ocupiaz iteriorē solā sine exteriori actu eā ōmittēs cēder3 ñ esse pcm. ipa3 dñs speali precepto phibuit sc3. x· nō ocupisces rē pxi tui Cū igit' i septimo pcepto sint multi modi iiuste hoiez dānificādi p exteiorē tpaliū illicitā

vsurpacōem suoꝝ ut ibi dcm fuit. patꝫ eciā quot et q̄m mltiplicia sint pc̄a q̄bꝫ cōtˀ hoc decimū mādatū transgredimˀ qꝛ sūt oīs ꝺliberata volicō furti vel rapine et similiū. vbi tn̄ nō seqtur exterior furādi aut rapiendi actus. Et sic eciā intelligatˀ de multiplicibꝫ aliꝭ huiōi cōcupiscēcijs volūtatis et deliberatis eiꝰ cōsensibꝰ in tales iniustas ꝓximi dānificacōes. q̄ tn̄ nō impletˀ opere exteriori. Tercō notād ꝙ pn̄cipalitˀ h̄ auaricia iterior ꝓhibetur. q̄ est inordiatus amor hn̄di tēpalia. de q̄ h̄etur circa pn̄cipiū septimi mādati. si q̄s aūt videret bōa exteriora i curia alicuiꝰ diuitis. et talia huiusmōi. et nollet ea hr̄e ꝯtˀ ꝺi mādatū. nec cōtˀ ꝓximi bonū ꝫ desideraret ea nō inordiate ꝗ feruidē nō ꝓpter hoc oporteret eū contˀ h̄ mandatū egisse sed tn̄ affectōes tales sūt inutiles interdū ꝗ ociose. ꝺ q̄bꝫ Sen̄. dicˀ Cū oīa edificaueris c vacuꝰ remaneb. ¶ Quo ad secūdū pn̄cipale p̄mo dubitatˀ c̄ca decalogū. vtꝝ veiale peccatū possit fieri mortale. R̄n̄. ꝫm thō. j. 2. q. lxxxvij. p̄º notādo drāꝫ pc̄i mortalˀ a veniali ꝗ quō fit aliqd mōtale triplr̄. sic q̄dē drn̄t veiale ꝗ mortale pc̄m. nā qn̄ volūtas fertˀ i aliqd qd ꝫm se repug̃t caritati. p q̄m hō ordiatˀ in vltimū finē pc̄m ex sua specie. genere. seu obiecto. habet ꝙ sit mortale siue sit ꝯtˀ dilectōꝫ dei. sic blasphemia. piuriū et huiōi. siue contˀ dilectōꝫ ꝓximi. sic adulteriū et similia. Q̄n̄cūqꝫ vero volūtas peccātis fertur i illd qd in se cōtinet quādā inordinacōem. non tn̄ ꝯtrariatur dilectōni dei et ꝓximi sic verbū ociosū. risus supfluus et alia huiōi talia sūt peccata venialia ex suo genere ꝫ qꝛ actꝰ morales recipiūt rōnem mali ꝗ boni nō solū ex obiecto sed eciā ex aliqua disposicōe agētis. contingit qn̄qꝫ ꝙ illd qd ē pc̄m veiale ex genere rōne sui obiecti fit mortale ex pte agētis vlˀ qꝛ i eo ꝯstituit finē vltimum vel qꝛ ordinat ip̄m ad aliqd quod est pc̄m mortale ex genere. puta cū q̄s ordiat v̄bum iocosū ad adulteriū ꝯmittēdum. similiter eciā ex pte agētis contingit ꝙ aliqd pc̄m qd ex suo gn̄e ē mortale fit veiale. ꝓptˀ hoc ꝙ actꝰ est impfectus id ē nō deliberatꝰ rōne. q̄ est pn̄cipiū ꝓpriū mali actꝰ. Scdo notat ꝙ pc̄m veiale posse fieri mortale triplr̄ pt continḡe. Primo ꝙ vnus ꝗ idem actꝰ numero p̄mo sit pc̄m veniale. ꝗ postea mōtale

sed hec esse nō pt q̄ pncipali ter pc̄m ɔsistit i actu volūta tis sic ꝛ q̄lib; act⁹ moral' vn̄ non ꝫ vnus actus moralit' si volūtas mutet'. q̄zuis ecia a ctio ꝓm naturā sit ɔtinua Si aūt volūtas nō mutetur n̄ pt esse q̄ ꝺ veiali fiat mōtale. se cūdo mō pt intelligi ut id qꝺ est veniale ex gn̄e. fiat mōta le. et hꝰ q̄dē possibile ē inq̄ntū in eo ɔstituit' finis vl' iq̄ntum refertur ad mortale pc̄m sic ad finē ut dc̄m ē. tercō mō pt itelligi ita q̄ multa pc̄a veia lia ɔstituāt vnū pc̄m mortale qꝺ dupliciť pt intelligi. pº q̄ ex multis pc̄is venialib; ite= ḡlit' ɔstituat' vnū pc̄m mōta le. ꝛ illꝺ falsū ē. q̄ oia pc̄a ve nialia mūdi nō pn̄t hr̄e tantū de reatu. ꝺ pc̄a dāni. nec sen= sus. q̄ntū vnū mōtale h; rea= t⁹ eni pc̄i mortal' ē etern⁹. ve nialis vero tpaneus. mortale meret' carēciā dīne visiōis p= petuā. n̄ aūt sic veiale morta= le ecia meret' v̄mē ɔscie ꝑpetu um n̄ veiale int' q̄ oia nulla ē ꝑ porcō. alioº pt itelligi q̄ mul ta pc̄a veialia faciūt vnū mor tale dispositie ꝛ sic verꝫ ē. q̄ q̄ peccat veialit' ex gn̄e pter= mittit aliquē ordiez et ex hoc q̄ ɔsueuit volūtatē suā i mio rib; debito ordini n̄ sbicē. di sponit' ad hꝰ q̄ ecia volūtatē

suā n̄ sbiciat ordini vltimi fi= nis. eligēdo id qꝺ ē pc̄m mor tale ex gn̄e ꝛ sic libido peccā di introducit' p act⁹ veiales ut ꝓrūpat facili⁹ i mortale. ex q̄b; ꝛ aliis sup pº ꝛ q̄rto p cep. positis. ꝛ i nono pt; q̄ ex veiali pt fieri mōtale q̄ntuplr pº q̄n i veiali ɔstitueret' finis scꝺo q̄n veniale ordinaretur i mortalē actu. tercō q̄n veia le fit ɔt' ɔsciēciā diffinitie iudi cātē aliqꝺ esse mortale vel ɔt' ɔscia; vehemt' dictātē vel du bitātē ꝛ plura argumēta hn̄tē q̄ sit mōtale q̄; q̄ sit veiale q̄r to q̄n veiale dispōit ad morta le siue fiat p ɔ̄sſu i morosa; ꝺ lcacō; siue ex disposicōe malo rū hituū Quito q̄n fit ex ɔtē tu ꝺui ꝺ hijs itelligit' aug'. ꝺ nullū pc̄m ē a ꝺo veiale q̄n dū placeat sup. vno ex. v. mōꝝ fi at mōtale. Dubitat'. ij. quot ꝺ mala faciat pc̄m veiale R. q̄ xi. pº ad penā obligat ā eter nā si q̄s cū eo dānat' ꝓm tho. ā purgatoriā si hꝰ n̄ satisfacit ā tpalē hꝰ faciēdā Scꝺo ma culā q̄ndā causat i aia ut ta= ctū ē sup. p. ix. ca. ij. f. q̄; ecia purgatoriū ꝓm tho. h; delere Tercō feruorē caitatis minu it sic aq̄ igni iniecta lic; n̄ ex tiguat tn̄ feruorē minuit. q̄r to pc̄as aie lassat i bonis opi b⁹ sic q̄n ponit' on⁹ sup equū

min⁹ pmpte ābulāt Quīto a gloria retardat· oportȝ enim ut minim⁹ quadrās pcī veial' soluatur hic vel ī purgatoio vel p indulgēcias· sexto bona patrie celestis diminuit n̄ qdē ea q̄ ibi habem⁹ reposita ex merito. ſ3 que deberēt opibus q̄ venialia faciēdo obmisim⁹ venialit' nāqȝ peccādo n̄ deo fuim⁹ nec merem̄ sed demeremur· septimo occasiōes sūt ad mōtalia pc̄a facienda Octauo qetē mētis ī deū tollunt et spūalē dulcedinē ac deum a nob alienāt aliqualiter Quia ī mūdo p veialia delcamur Nono grāȝ sancti spūs iterdū fugāt q̄ȝ dedisset si nō veialib pc̄is nr̄e voluptati satisfecissemus Decimo scādalisant p̄ximū Vndecio ī demeritū accn̄tale iactāt aīaȝ ut q̄ docuit ioca veialia ptīceps· fiat alteri⁹ pc̄i Quo ad terciū p̄ncipale mirāt' qdā ꝛ murmurāt Cur deus miseicordissim⁹ p vni⁹ trāsgressione mādati n̄ deleta p pn̄itēciā puniat p ꝑtua dānacōe ſm iacobi apostoli sentenciā cū tn̄ qdā pc̄a tā cito fiant ꝛ breuit'· Rn̄· q dei ſ3 h rōnabilissima sentēcia appaȝ iusta ex nouē osideracōib sūptis ex natura pc̄oȝ· dic' eni btūs aug·xxi·li·de ci· si null⁹ existit gētiliū legislatoȝ q censeret tā cito nocenciū finiēda esse tormēta q̄ȝ cito factū ē homicidiū vel adulteriū vel sacrilegiū vl' qdlibȝ aliud scel⁹ n̄ tpis lōgitudīe sed iniqtatis ꝛ ipietatis magtudīe mēciēdū ē· hec ibi · et plura ibi de hoc ponit et ocludit· q nichil irracōnabile p̄t occurrē hoi si de⁹ cui⁹ ineffabil' est iusticia p pc̄o breui tp̄e omisso det lōge duracōis suppliciū ā eciā eternā infligat penā· talia eni egreferētes nō osiderāt maliciā ꝛ nocumētum peccati mortal'· qd ſm vilh· parisieñ· ī de fide ꝛ legib multis r̄bus opat' Primo ē vulneracō spūalis aīe ido p̄s· libera me ſ sanguinibus et'. sicut eni nemo miratur q ex breui vulneracōe corporali qs ꝑpetue corpali vita p' mortē priuat' sic nec miretur q p mortale crimen qs eternaliter coram ſo maneat mortu⁹ · secūdo pc̄m mortale ē qdam casus ī pfundum volūtari⁹ ſ quo xp̄s ait Math·xvi· Cec⁹ aūt si ceco ducatū p̄stat: āb ī foueā cadūt sed in ictu oculi qs se pcipitare p̄t ī foueā q̄m ꝓpo conatu nūqȝ exire p̄t Tercō peccatū mōtale ē trāsgressio precepti sb mōte iterdca ſm illd math·xix· si vis ad vitā īgdi ſua mādata ſ3 nullus miratur

cu ꝑ trāsgressiōe hūanar̄ le-
gū tpanee fcār fur· latro et
aiī malefcores reipu· eterna
lit puniūt suspēdio vel torm
to simili Unde ẜm aug. vbi p
us· octo penas ẜm tulium le
ges malefcoribꝫ iſligūt vicȝ
dānū vīcula· vbera taliōȝ· ig-
noīaȝ exiliū· ẜuitutē ⁊ mortē·
et tn̄ qmlibȝ istar̄ pēar̄ cōtin
git p bꝛies iuste ꝑpetuo iſli-
gi ꝑ tpalit ōmisso· Cur g° nō
silit ꝑ pcō mōtali fierȝ· Quā
to pcm mortale ē ōtract9 q-
dā et empcō iſernaliū tormē
tor̄ nec ñ ⁊ vēdicō q̄ꝑcio bre
uis voluptatis seipm tā i aīa
q̄z i corpe vēdit isania pcōris
vn̄ tales venūdati sunt ut fa
cerēt malū· sic· nj· re· xxi· di· he
lias ad achab· venūdat9 es
ut faceres malū nulli aūt du-
biū qn ex vēdicōe ⁊ ēpcōe q̄n
tūcūq; breui tpe fiāt· ius ꝑpe
tuū rei empte acq̄rit emptori
Quito pci mortal ꝑpetracō ē
lu mis gr̄e extictio et lucerne
q̄ lucet cog° cōe ⁊ ardet amore
Cū aūt neme possit ꝺ se ista r̄
accedere ꝑpetue ñ xp̄s ẜm illꝺ
Ioh· j· ⁊ rat lux vera q̄ illuīnat
omēȝ bꝛieȝ veniētē i hūc mun
dū idcirco ad illꝺ piculū se ꝑi
ciens merito puniret ꝑpetuo
Sexto qcūq; addit sup pcm
suū i pñiaȝ seu ōtumaciā· ad-
dit ꝺ iure eciā et penam: et iu-
stissime q̄ntū durat i vno q̄ꝺ i
iiuria tātū durare i eo debȝ et
pena, ẜ exn̄tes in inferno sup
pcō suo addūt impñiaȝ et ō-
tumaciā ꝑpetuo· g° nō solū iu
ste ꝑpetuo puniūt extēsiue ẜ
ēciā itēsiue de9 penā eor̄ au-
gere posset· Septio ẜm aug°
de ci· dei li· xvj· Dign9 ē pena
eterna q̄ i se ꝑimit bōa eterna
ẜ pcōr mortal̄ē huiōi· qr pec
catō ad ꝑpetuū ẜuiciū grār
actōis tenet dō exhibēdō· de
quolibȝ mbro vl̄ dono tā cor
pis q̄ȝ aīe qꝺ sibi de9 g°cose ō
tulit hec aūt oīa dyabolo per
pcm tradit ⁊ dō recipit· g° ꝑpe
tuo pūiri debȝ· si eni in hūana
policia q̄ furat cappam· mere
tur certā penā· q̄ furatur cetū
flor̄· maiorē meretur· ergo q̄
ꝑpetuū cēsū dō recipit quē hȝ
i mēbris aīe et corpis ⁊ quē i
ꝑma lete dō rꝺdē dere9 ꝺ mē
bror̄ obsequijs sp pūiri ꝺbȝ
Octauo· q̄ peccat i simplicē ꝑ
ximū eū lede̅dō alapa meret
aliq̄m penā q̄ i pn̄cipē· meret
maiorē· ut dr̄· v· eth· g° q̄ i īfi
nitū bonū peccat· īfinitā qꝺā
mō meret penā q̄libȝ eni pcō
ē ꝺ qbꝫ dr̄ i ps· sup dorsū meū
fab cauert pcores ꝑlōgaue-
rūt iniq̄tatē suā g° dn̄s iustus
ōcidȝ ceruices pcōr̄ semꝑ Uo-
no q̄ ꝑdit ex sua negligēcia a
liqꝺ donū ut exēpli grā flore

vel dñi sui meret᷑ certā penā ꝫ q̄ vo ꝑdit decē florenos plus demeret᷑ g° q ꝑdit ifinitū bonū i ifinitū puiri debꝫ ut pcōr facit· deꝰ eni infinitū bonū ē· ⁊ nr̄m ē p grāꝫ ⁊ gloriā ꝫm illud geneß·xv· vbi deꝰ ait ad abrahā· Ego ero merces tua magna nimis quā mercedem nobis tribuat qui solꝰ cūctis bonis supabūdat·

¶ Capitulū Secūdū

Nunc scdo pncipalit̃ ꝯ penis trāsgredieciū decalogū tractatus eit ꝯ peīs iferni scꝫ q̄s icurrūt trāsgressores pceptorum vbi tria pncipalit̃ tractabūt᷑· p° ꝯ penis exterioribꝫ dānatoꝝ sensibilibꝫ Scdo ꝯ peīs iteriori bꝫ eoꝝ Tercō ꝯ penis q̄s ha

a bēt respcū supioꝝ· ¶ Quātū ad p̄mū notādū ꝙ dānatoꝝ hoim ab autēticis doctoribꝰ ponūt᷑·xiiij· pene ꝫm ꝙ a diuersis caturis exteriꝰ puniūt᷑ diuersimode ut in .iiij. elemētis. p° a terra q° ad locum iferni· scdo ab aere q° ad tenebras· tercio ab igne· q̄rto ab aq̄· q̄nto ab oibꝫ mūdi ⁊ elemētoꝝ fetulenciis. deīde q° ad .v. sensus· sexto puniuntur visu q̄ntuplicit᷑ scꝫ q° ad fletū fumū obiecta damnatoꝝ hoim ⁊ demonū et priuacōꝫ oim delcabiliū luminū· septimo auditu q° ad clamoris ꝑcepcōꝫ ⁊ blasphemias· octauo gustu q° ad ꝑuacōem oim comestibiliū ⁊ potabiliū· nono olfactu q° ad presenciā sulphureoꝝ corpū· decīo tactu q̄drupl̃r· scꝫ ignis ⁊ dine ptātis ac demoīace et stridore deciū· vndecimo p opposita gloriosꝫ dotibꝫ· duodecimo p oppoita aureolaꝝ. tredecīo p societatē pessimoꝝ· decimoq̄rto ꝑuacōe hūanitatis xpi· ¶ Prima pēa ē locꝰ iferna b lis. est autē duplex ifernꝰ ꝫm greg° iiij. dyalogoꝝ· Primꝰ ē vniuersalis ⁊ est in media concauitate terre latissimꝰ et pfūdissimꝰ· orbiculais· ⁊ ignobilissimꝰ ac ppetue duraturꝰ· ꝙ ifernꝰ sit pbat᷑ scriptuā pbīa ⁊ poetria Scriptura per illud math. xxv· ite maledicti i ignē eternū· et i simbolo attanasij. Qui vo mala egert i. ignē eternū· et ps· Qui eripuit aiaꝫ meā ex iferno inferiori Pbīa idē dicit· nā socrates in li· q ꝯ i fedrō platōis postq̄ꝫ noiauit grādes pcōres· sic concludit· hos ꝯpetēs equidē porta iacit i tartaꝝ· vn̄ nūq̄m exibūt· poete similit᷑ ut virgiliꝰ in georgicis ⁊ plures aliȷ qui ponūt ibi fluuios infernales ⁊ horrēda hic infernꝰ cū suo igne a pncipio mūdi patus ē a deo· vnde Math· xxv· Ite maledicti in

ignē eternū q̄ pat⁹ ē et· ca ysa xxx· pata ē ab heri tophet a r̄ ge pata ē glo· ab heri id ē ab inicō tophz id ē vall' gehēne h̄ q̄re de⁹ infernū fecit. Rn̄· de⁹ palaciū hz ac regnū vniuiusi In q° qr multi sūt malefcōres cō-gruētissimū fuit ut iustissim⁹ carcerē heret p talibꝫ vicz in-fernū. scdo q̄rit' q̄re ē sb terra Rn̄· p°· qr iustū est ut pessimi maxie distēt ab optis i pria vicz a btis· h̄ hoc fit p mediū int' terrā. scdo ꝯgruū ē eadꝫ rō ne ꝓpt' ignobilitatē loci vicz ut ig̃bilissim⁹ loc⁹ a nobilissi mo vicz celo maxie distet· ter cō rōe affcus· ut q̄ h̄ terrena p deo coluert ꝑpetue in terra claudāt' ps· adhesit i terra vē ter nr̄· ali⁹ ifern⁹ ē pticulais quorūdā an̄ diem iudicij· qui postmodū i inferiorē infernū detrudēt'· sūt eni sup terrā q̄-dā loca patēcia· vbi dānato rū aīe luūt penas ut ethna et olle vulcāi id ē ēm isid· li· xij· ethimo· sūt mōtes ardentes plei sulphureis flāmis et hor ribilibꝫ qr in talibꝫ ēm poetas dicebat' hitare de⁹· quē voca bāt vulcanū h̄ reuera dyabol⁹ ibi hitat cū suis· d̄ istis pticu laribꝫ ifernis narrat gre· eciā iiij· dya· p° q̄ heremita scūs i isula lipparis vidit aiaz theo-derici r̄gis i ollaz vulcāi ibidē piectā p deuotos vicz Iohā nē papā et simachū patriciū quos p̄fat⁹ rex p̄us iniuste oc ciderat· scdo narrat de quodā romāo i extremis laborāti cui apparuit nauis pata q̄ ipe et q̄dā vicin⁹ su⁹ deducēdi erāt i siciliā vn̄ gre· ibi addit causaz hoꝝ locoꝝ· d· q̄d vō ille morī-ēs se ad siciliā ducēdū testat⁹ est· q̄d aliud sentiri p̄t· nisi q̄ p̄ ceteis locis i cui⁹ terre isul' eructuāti igne tormtoꝝ olle patuerūt q̄ ut solēt narrare q̄ nouerūt laxatis quottidie fi-nibꝫ excrescūt ut mūdi termi no appropinq̄nte q̄n certū ē il luc āpli⁹ exurēdos colligi q̄n to et eadē tormtoꝝ loca āpli us videāt' apperiri q̄d oīpotēs deus ad correctōz viuēciū in hoc mūdo voluit ostēdi ut mē tes infideliū qui inferni torm̄ ta esse non credūt· tormētoꝝ loca videāt q̄ audita credere recusant· Eandē causaz assig̃t vill'h· pisieñ· de vniuerso pte· i ca· xlvij· vbi eciā dic' q̄ i p̄fa ta insula sicilie ignis p̄noiat⁹ viuoꝝ itollerabiliter cruciat aias appropinq̄ncium sibi· c̄ tn̄ corpa nō ledit· ¶ Secūda pe na sunt tenebre exteiores vn̄ math· xxij· ligatis manibꝫ et pedibꝫ pīcite eū i tenebras ex teriores· vbi notādū ēm tho i· iiij· di· vl· q̄ triplici d̄ causa

erūt ⁊ sūt in inferno tenebre vñ sic dic̄ disposicō īferni eit tal' ꝓut maxime miseīe dāna toꝝ ꝯuenit vel cōpetit vñ ſm h̄ sūt ibi lux ⁊ tēbre ꝓut ma= xime spectat ad miseriam dā natoꝝ Ipsa aūt visio ſm se de lcābilis est p̄mo enim metha phisice dicit̄ ꝙ sensus oculo rū est maxīe diligibilis eo ꝙ ꝑ ipm plura cognoscim⁹ Sȝ ꝑ accidēs ꝯtigit visiōȝ esse af flictiuā īqntū videm⁹ aliqua nob nociua vl' nr̄e volūtati re pugnācia Ideo in inferno h̄ mō dȝ esse loc⁹ disposit⁹ ad vi dēdū ſm lucē ⁊ tenebras ꝙ nl ibi ꝑspicue videat̄ ꝟ solūmō sub q̄dam vmbrositate videā tur illa q̄ afflictōnē cordi ige rere pn̄t Idcirco btūs gre· in morali· li· ix· sup illo verbo in inferno nullus ordo ꝟ sempi ternus horror inhabitat dic̄· quāuis ignis ille ad cōsolacō nē non luceat tn̄ ut magis tor q̄at ad aliq̄d lucet nam sequa ces quos secū traxerīt ꝺ mūdo reprobi· flamma illucēte vi furi sunt· Et similiter sup illō prius vox dn̄i intercedētis flā mā ignis dic̄ Basilius ꝙ vir tute dei sepabitur claitas ig nis ab ei⁹ virtute adustiua ⁊ cedet i gaudiū scōꝝ ⁊ vstiuū ignis i tormētū dānatoꝝ vñ simplicit̄ loc⁹ ē tenebrosus ꝟ tn̄ ex dina disposicōe ē ibi alī q̄d lumis q̄ntū sufficit ad vidē dū illa q̄ animā torq̄re pn̄t et ad h̄ satisfacit naturalis sit⁹ loci q̄ī terre medio vbi infer n⁹ ponitur non p̄t esse ignis ñ fetulēt⁹ ⁊ turbid⁹ ⁊ q̄i fumo sus q̄dā tn̄ tenebraꝝ haꝝ cau saȝ assignt ex ꝯmassacōe et ꝯpssiōe corpꝰ ū dānatoꝝ· q̄ ꝓp ter multitudīnē ita r̄plebūt lo cū īferni ꝙ nichil ibi ꝺ aere r̄ manebit et sic ñ erit ibi aliq̄d ꝺ dyaphaneitate q̄ꝺ possit esse sbiectū lucis· ñ oculi dānato rū q̄ er̄t obtenebrati· hec tho· Cui ꝯcordat p̄s· sic oues i ifer no positi sūt mōs depascȝ eos ¶ Tercia pēa ē calor sūm⁹ per ignē vñ math̄· xxv· Ite male dicti in ignē eternū et̄· deu· xxxij· dic̄ moyses ignis succē sus ē i furōre meo id ē a p̄nci pio mūdi p̄° ꝯt̄ demōes ⁊ ā de bit vsq; ad iferni nouissima de uorabit ꝙ terrā id ē terre nos cū germie suo ⁊ fūdamēta mō ciū id ē supboꝝ ꝯburȝ h̄ ignis ut dic̄ alb· sup ꝑū· vl· li· ꝺ mu· forti vret iteri⁹ aīaȝ ⁊ exteri⁹ corp⁹· Qui ignis i immēsum est calidior nr̄o igne· h̄ ignis ut i secūda pena dc̄m ē calidis sim⁹ ē tenebrosus simpliciter ſm q̄d lucidus q̄si fumosus ⁊ v̄tute dina ⁊ naturali actiuis sim⁹ et tho· i· iiij· di· xliiij· dicit

Ignis inferni corpeꝰ ē ut ꝓbat gre·mi·dya·et maxie actiuꝰ ē eiuſdē q̃dē ſpēi cū nr̄o igne ſ; hʒ ꝓprietates multas drn̄tes a nr̄o·tū q2 ſucceſione n̄ idiget nec lignis nutrit᷑·tū q2 deꝰ eum r̄git· vn̄ yſa·xxx· ſflatꝰ dn̄i ſic̄ torrēs ſulphureꝰ ſuccedēs eā·i·a ſ ē accenſus q̄ naturā eiꝰ iſtituit nō ab hoie· ignis eciā ibi erit fōtiſſime caliditatis·q2 calō eiꝰ erit vndiqꝫ cōgregatꝰ ꝓpt̄ frigꝰ terre vndiqꝫ ipm ēcuſtās hec ſ tho· Quāta pēa ē frigꝰ per aq̄m ſ q̄ ⁊ pcedēti pēa ſ2 iob·xxiij·trāſibūt ab aq̄s niuium ad calorē nimiū ⁊ i p̄s·ignis ſulphur et ſp̄us ꝓcellaꝝ ps calicis eoꝝ et tho· ꝑ intellcū hoꝝ dic̄ vbi p̄us di·vl· dānati trāſibūt ex vehemētiſſimo calore ad vehemētiſſimū frigꝰ ſine h̄ ꝙ i eis ſit aliq̄ſ refrigeriū·⁊ q2 eoꝝ paſſio ab exteioribꝫ n̄ eit p ſpēs ſenſibiles eo mō q° h̄ ſ p actōnes ſp̄uales impmēt fōmas leſiuas·vn̄ ſequit᷑ eciā ſic̄ i febricitantibus ſtridor dēciū.ſ q° lu·xiij· et ut alb·vbi p̄us dic̄ frigꝰ imtꝰ et ext᷑ dānatos pſeq̄t᷑·Quinta pēa ꝙ paciet᷑ ab oibꝫ elemētorū fetulēcijs·vn̄ tho·vbi p̄us ſm inquit baſiliū i vltia mūdi purgacoe fiet q̄dā ſepacō in elemēus ut q̄cq̄d ē puꝝ ⁊ nobile rmaneat ſupiꝰ ad gl̄iaꝫ beatoꝝ q̄cq̄d vō ē ig̃bile ⁊ fetulētū in iferuū ꝓiciat᷑ ad penā dānatoꝝ ut ſic̄ oīs ċatura ſ2 ē btis mateia gaudij ita dānatis ex oibꝫ ċaturis tormētū accreſcat ſm illō ſap·v·pugbit cū illo orb terraꝝ ꝯt̄ iſenſatos h̄ eni dine iuſticie ꝯpetit ut ſic ab vno recedentes ꝑ pc̄m i rebꝰ materialibꝫ q̄ ſūt multa ⁊ varia finē ſuū ꝯſtituert̄ ita eciaꝫ materialit̄ affligāt᷑ ex multis· ¶ Sexto puniet᷑ q° ad viſū multiplicit᷑. fletu p° vn̄ lu. xiij·ligatis pedibꝫ et q̄lis aūt fletꝰ i dānatis eſſe poſſit·docꝫ alb·ſup eodē.i fletu inq̄t p° ē ꝯſtrictō cordis ex triſticia et ſenſu pene.ſcḋꝫ.ē ꝯſtrictō pāniculoꝝ cerebri ꝓueniēs ex cōdis ꝯſtrictōe·q2 pāniculi cerebri ꝑtelas neruos ⁊ venas cōcuruāt᷑ ad cor ⁊ cū cor extrēitates ſuoꝝ vētricloꝝ ꝯſtringit tūc ꝯtrahūt᷑ pānicli cerebri ⁊ alia mbra i q̄ pānicli neruí ⁊ vene diffūdūt᷑ ex q° tercō ſeq̄t᷑ iordiata diſtractō figure et ſitꝰ i facie hec tria ſūt in fletu ifernali·q̄rtū aūt n̄ vicꝫ effuſio lacmaꝝ q̄ h̄ ſolū hʒ locū·⁊ tho·vbi p̄us ſi dic̄ i fletu cōpali duo iueniūt᷑ quoꝝ vnū ē lacmaꝝ reſolucō ⁊ q̄ntū ad h̄ fletꝰ corpal᷑ i dānatis eſſe n̄ pt̄ q2 poſt diē iudicij q̄eſcēte

motu primi mobilis non erit aliq͂ gn̄acio vel corrupcō vel corpalis alteracō i lacmarum aut͂ gn̄acōe oportet illi9 huo ris esse gn̄acionē q͂ p lacmas distillat vn̄ quātum ad h͂ i dānatis corpalis flet9 esse n̄ pt aliud qꝫ inueit i corpali fletu ē͂ qdaꝫ ꝯmocō ⁊ turbacō capitis et oculoꝝ et quantu͂ ad h͂ flet9 esse poterit i dānatis p9 resurrectōnem Corpa eni dānatoꝝ nō solu͂ ab exteiori affligent͂ ſ͂ eciā ab mteiori ſm qꝫ corp9 imutat͂ ad passionē aie i bonu͂ ⁊ malu͂ ⁊ q͂ntu͂ ad h͂ flet9 carnis resurrectōeꝫ idicat ⁊ r͂ndet delcācioni culpe q͂ fuit i aīa ⁊ cōpe oculi eciā puent͂ fumo ut i secu͂da pena tactu͂ ē ꝯ obiectō q͂ corpa dānatoꝝ multu͂ puniēt͂ ·qꝛ turpia erit colore ⁊ turbacōe faciei ⁊ stridore dēciu͂· puabu͂t eciā luie sol·lune·stellaꝝ.diei

f et alioꝝ· ¶Septio puniētur auditu p clamōes puitoꝝ lacmabilissimos et blasphēias eoꝝ vn̄ dic͂ th9·2.2.q·xvi·Credibile ē qꝫ post r͂surrectōꝫ in dānatis eit vocal͂ blasphemia sic i sanctis vocal͂ ꝯi laus ⁊ ꝯ iteriori blasphēia nulli dubiu͂ vn̄ ꝯ vtraqꝫ ꝯr apoc·xvi·Estuauerunt hoies el tu magno et blasphemauer͂t nom̄ ꝯi hn̄tis ptātē sup has plagas·⁊ th9 vbi p͂us idē oñdit·ad rōnē inquit blasphēie ptinet detestacō dine bonitatis·Illi aut͂ q͂ su͂t i iferno r͂tiebu͂t puſaꝫ volu͂tatē auſaꝫ a ꝯi iusticia i h͂ qꝫ diligu͂t ea i q͂b9 puniu͂t͂ ⁊ vellet eis vti si possent·⁊ odiu͂t pēas q͂ p huiōi pc͂is ifligu͂t͂· Tal͂ igit͂ detestacio dine iusticie ē interior in eis blasphēia cordis·ex q͂ exterior blasphēia sequi pt. ¶Octauo puniu͂t͂ gu- g stu q͂ ad puacōꝫ oim delcābiliu͂·potuu͂·et ciboꝝ· vnde luce xvi. Diues in inferno ait·mitte lazaꝝ ut itingat extremu͂ digiti sui in aq͂m ut r͂frigeret linguā meā· ſ͂ nemo hēbit cu͂ eodē q͂ꝺ ꝯsiderat.ex q͂ ſm greelicitur qꝫ in illis mēbris pc͂ores pl9 in inferno punient͂ in q͂b9 pl9 peccauer͂t ut chorisantes in pedib9 tāgētes luxuiosa ibidem·luxuriosi i genitalib9 et ¶Nono puniu͂t͂ i olfactu verisimili9 eni putat͂ a doctorib9 ut tactu͂ ē in quita pena ptim post iudiciu͂ ifern9 r͂plēb9 est immu͂dicijs·spurcicijs sterq͂linijs ⁊ ceteris penoſ͂ abhominacōnib9 quas pc͂m fecit ex elementis gn̄ari·Ideo ut hoies q͂ in hac vita florib9 elemētoꝝ i optis effectib9 ⁊ fructib9 abusi fuer͂t vilissimis eoru͂ fecib9 ⁊ sterq͂linijs puniēt͂ Quis igit͂ estimare possit dı-

heinric⁹ de hassia sup geñ· ab hoiacō₃ ifernaliū flāmarꝫ sul phureū ac fetorē earꝫ·q̄ si exi rēt ifernū cōrūprerēt totū ele mtarē globū· ñ g° nūc exibit nec post·ꝫ rflectit' ex toto ɔ cauo iferni et terre. declarat illd alb·in de muli·forti·alle gās illd iob·xvij· putredini dixi pr̄ me⁹ es·mr̄ mea ꝛ soror mea vermibꝫ·nō inqt fiet fe tor exalacōe alicui⁹ putredi nis·qꝛ ñ putrescūt ibi corpa· ꝫ ignobilitas illa ibi ɔg̃gata dꝛ putredo ꝛ pūcture penarꝫ vermes vnde sap·v·pug bit cū illo orbis terrarꝫ ɔt' in sensatos id ē q̄tuō elemēta·ter ra artādo·ignis vrēdo·aer ob scurādo·ꝛ aq̄ ifrigidādo· quic qd eni ig°bile ē i elemētis ifer n⁹ deglutiet· Decio punient' tactu ignis acerbissimi·Et a dina iusticie itra et ext' medul las cremāte. a demoibus tor quētibꝫ a ɔdēnatis ɔpm̄tib⁹ ut tactū ē ptīm scda pꝫa. vñ crisᵒ dic·d repacōe lapsi ad a mātīcū· ꝙ acerbitatem hui⁹ ignis nulla lingua explicare

b valꝫ· Vndecio puniēt' p op posita dotibꝫ btōrꝫ·corpa eni eorꝫ erūt q̄orupsir misera· pᵒ dfōmia ē aūt fm tho·i·iiij·di· xliiij. duplex deformitas vna ex defcu alicui⁹ mēbri·ꝛ tal'i nullo dānatorꝫ erit ut nulli du

biū ē ꝙ oms integris mbris r surgēt alia ē defōmitas ex i dbita pciū dispoicōe i q̄litati b⁹ q̄dē ut febre vl' podogra et huiōi· nec tal' deformitas in dānatis erit·ꝫ corpa eorꝫ erūt sensibilissiā ꝛ viuacia qꝛ ñ sic tūc min⁹ sentirēt mala pene i inferno sic ec·si mutilati rma nerēt qd ñ ɔcedit' Sūt igr d formes dfectibꝫ ill' q̄ ex na tūalib⁹ pñcipijs i hūano cor pe natūalit' ɔsequūt' · vt ē pō derositas·tarditas· passibili tas·ꝛ opacitas·palliditas·ꝛ huiōi·vñ q. vlti·dic ꝙ corpa dānatorꝫ erūt turpissima· Se cūdo g° corpa dānatorꝫ erunt passibilia valde·tum fm tho. vbi p̄⁹ qꝛ integ̃ mēbris·tū qꝛ carēcia ipceptibilibꝫ mōb.tū qꝛ dina iusticia reg₃ i eis ma teiam ignis·tū eciā qꝛ natūa eorꝫ ēi cōruptibil' passibilia ei erūt cōpa eorꝫ·ꝫ icorruptibilia ꝛ spēs caloīs q̄ mateialit' sūt i igne rcipiēt' spūalit' i dānato cōpe ꝛ sic ignis affliabit sibi ea nec tñ cōsumet ea ꝓpt' que apoc·ix·dꝛ i diebꝫ ill' q̄rēt ho mies mōtē ꝛ ñ iueiēt eā·ꝛ dsi derābunt mori ꝛ fugiet mors ab ei' Tercō erūt pōdrosa ꝛ tā da·ꝫ q̄rit' vtꝝ ne aliq̄ñ iā dā nati iferñu exire possint ꝫ lxi b⁹ apparēdo· R·fm tho·i·iiij· di·xlv·dānati exire pñt ꝓpa

inferni r̃ceptacula ſm̃ diſpoſi
cõꝫ diuine ꝓuidẽcie ⁊ aſpectı
b⁹ hoīm apparẽ ñ tñ illõ pñt
ꝓꝓa libtate· ſꝫ dina ꝓuidencia
ad erudicõꝫ hoīm et terrorẽ· ſi
milit̃ q̃ ſũt ı purgatorio eadẽ
rõe et ut ſuffragia petãt ſꝫ q̃ i
celo ſũt pñt ꝓꝓa libertate glie
dãnati tñ ſecũ miſeriã fert itẽ
ibidẽ addit q̃muis aũt aie dã
natoꝝ pncipaliter aſſint vbi
apparẽt· ñ tñ cẽdẽdũ ẽ hõ ſemp
accidere· aliqñ enim huiõi ap
paricões fiũt vel ı dormiendo
vel ı vigilãdo opacõe bonoꝝ
ſpirituũ vel maloꝝ· ad inſtru
ctõꝫ vel decepcõꝫ viuẽciũ· ſic
eciã viui hoïes aliqñ alijs ap=
parẽt et eis multa dicũt ı ſom
nijs· cũ tñ ↄſtet eos ñ eſſe pñ=
tes ſic aug̃· per multa exẽpla
ꝓbat li· de cura ꝓ mortuis a=
genda· Quarto dãnati erunt
groſſi et ñ ſubtiles ⁊ ſic oues
mõbide in iferno poſite quas
i mors depaſcꝫ· Duodecima
pena ẽ deformitas q̃dã oppoſi
ta auree ⁊ aureol̃· vñ q̃dã an
tiquus doctor ſup· iiij· mouet
hãc q̃ſti· cũ rõe actuũ excellẽ
ciũ debeat̃ aureola ad decorẽ
corpis ⁊ aïe· vtꝝ eciã ꝓ acti
b⁹ excellẽt mal̃ ⁊ turpib⁹ de=
beat̃ ipis mal̃ ꝓ pẽa aliq̃d ꝑ
modũ deformitatis ⁊ turpi=
tudinis q̃d rñdeat aureole in
bonis et verius dicat̃ luteola

Rñderi pt· q͛ ſic q̃dã caracte
res ſiue q̃dã deformitates re
ſpõdeãt ı q̃buſdã dãnatis re
ſpcũ aureolaꝝ ı hoïs viciũ ei
ſiue pc̃m opponit̃ v̾tuti· ⁊ ſic
aurea hẽtur propter v̾tutem
Ita lutea ꝓpter viciũ habebit̃
q̃d ſtatui ñ pncipalit̃ opponi
tur· ſed illa vicia vbi non ſolũ
virt⁹ corrũpitur· ſꝫ eciã ſtat⁹
cui debebat̃ aureola· talia vi=
cia demerentur luteolã· vñ
verbi gr̃a· in ipis corruptori
b⁹ v̾ginũ Et ſimilit̃ ı ipis here
ticis q̃ fidẽ corrũpũt ı alijs et
ſimilit̃ in hijs q̃ ꝓ defenſione
ſui erroris paciũt̃ mortẽ· Et
ponũtur ille deformitates nõ
ſolũ q: ſe aureol̃ ꝑuauerũt ma
le opãdo· ſꝫ q: eciã ı alios pec
cauerũt q̃ntum ı ſe fuit eos vicꝫ
corrũpendo· vnde ſic boni ha
bebũt ı celo accidentale pmiũ
Ita ecõũſo mali ante iudiciũ
accidẽtale demeritũ et poſt lu
teolã· De accidẽtali demeito
dic̃· ambro· q͛ pena arrij nõ ẽ
adhuc finita q: neſcit̃ quot ꝑ
eũ ruẽt· Tredecia pena ẽ ꝑpe=
tua ſocietas peſſimoꝝ oïm de
monũ et hoïm Sꝫ dubitat̃ k
vtꝝ ne ı inferno ſit dr̃a locoꝝ
in ſitu ſm̃ maioritatẽ penaꝝ·
et mioritatẽ Rñ· q͛ ſic· vñ Jo
han· xiiij· In domo patris mei
manſiones multe ſunt ergo a
ſimili in inferno· dic̃ eciã tho·

j·mj·di·xlv. Exītes inq̄t i in
ferno. sm diūsitatē culpe diū
sam sorciūt̄ ⁊ penā. ⁊ eciā sm
ꝙ grauioribꝫ pctīs irreciūt dā=
nati sm h̄ obscuriorē ⁊ ꝓfun
diorē locū obtinēt i iferno vn̄
et supiores i qbꝫ minimū erat d
rōne culpe supmū ⁊ minꝰ te=
nebrosū locū hn̄t oibꝫ punie
l dis hec ille Dubitat̄ ij. vtꝝ
eterna sapiēcia i locis penaꝝ
īfernaliū hoīes siles h̄ ivicijs
ad silia loca i iferno puiēdos
trāsmittat R̄n̄. sm greg̃·mj·
dya·ꝙ sicvn̄ math̄·xij·tunc
id ē i die iudicij dicet messoibꝫ
Colligite zizania ⁊ ligate ea
i fasciclos ad ꝯburēd·sup q̄
gre·mj.dya· q̄d ē zizania in
fasciclos ligāe ñ ꝯpares pi=
bꝰ i tōmtis silibꝫ sociare ut su
pbos cū supb. luxuriosos cū lu
xurios. auaros cū auaris· fal
laces cū fallacibꝫ· ifideles cū
ifidelibꝫ etc̄·cū ḡ siles i culpa
ad tormīta silia angeli i locis
pēalibꝫ deputāt q̄i zizanioꝝ
fasciculos ad ꝯburādū ligāt
hec ille ⁊ sic erit tot pcīales i in
ferno māsiones quot pncipa
lia vicia mortalia·nec obstat
illd iob.xi· vbi dr i iferno nul
lꝰ ordo s sempiternꝰ horrō in
hitat qr sm gre. ibid itelligi
tur d itēcōis directōne ⁊ rca
opacōe quoꝝ neutꝝ ibi eit ⁊
tn̄ sap·viij· dr sapia attigit a

fie vsq3 ad finē fōtit ⁊ dispōit
oia suauit· Decia q̄rta pēa ē p
uacō sensacōis xpi sm hūani
tatē·cuiꝰ pulcritudo ē sola q̄e
tatiua visus·cuiꝰ vox sola q̄e
tat auditum odor olfcm sapor
gustū ⁊ ꝯiūctō tactū vn̄ i q̄
libꝫ·v·sensuū dānati tā iterio
rū q3 exterioꝝ ꝑmanebit ꝑpe
tua sitis·q̄dā naturalꝰ qr i xpi
hūanitate nr̄e hūanitatis es
sencialꝰ q̄dā btitudo ꝯsistit. cū
ꝯgit̄ q̄nq3 sint sensus quoꝝ q̄li
b3 hūanitate xpi ꝑuabit̄ ·et
q̄ntuplex sitis p ōns i q̄nq3 po
tēcijs sensuū erit dec̄ pciales
pene sꝫ h̄ mbro pncipali ꝯp
hēse·et erit pōce pene tāto q̄d
āmō grauiōes q̄nto xpi hūani
tas omia sensibilia excedit in
ameitate ¶ Capitulū terciū

O Nō ad ij·pncipale d
iterioribꝫ penis dāna
toꝝ notādū ꝙ·v·pn
cipales pēas dānati hebūt et
iā pti hn̄t·q̄ sūt·p̄ͦ oim q̄nq3
iterioꝝ sensuū puicō qbꝫ dlca
bilia subtrahūt̄· et tristia pn̄
tabūt̄ q̄ͦ ad ꝯcupiscibilē. secū
do q̄ͦ ad irascibilē erit odiū et
detestacō·tercio intellcus ob
cecacō·q̄rto vmis ꝯscie remor
sus·q̄nto pcī ⁊ iterioris blas
phēie ꝯtinuacō· Pria pēa iteri a
or erit i·v· iterioribꝫ sensibꝫ q̄
sūt sensus ꝯuis ymagiatia fā
tasia estiatia ⁊ meōia sensitia

Nā p oculos ingredietur ad sensum ꝯmunē ea q̄ dicta sūt i pena sexta et sic p auditū q̄ i septia dicta sūt. et sic d alijs sensib⁹ et ꝯgregabūt i sensu ꝯmuni. eū maxime cruciancia ad ymaginatiuā q̄ h̄ infecta fuit pulch̄tudie mulierꝫ. veni ēt amarissime eedē ymagies et penitēcie ut dicat vtinā vidissem p muliere s̄pentē. vtinā p ebrietate gustassem cinerē. p cātilenis audiuissez s̄monē et sic d alijs. ad fātasiaz venięt horribiles visiones ad estiatiuā indicibiles timores puta cū viderit aliquē torq̄ri p demonē statim timebit sibi affuturꝫ eūdē dolorē. sic fit cīca rotādos successiue. meōria sensitia cogitabit d mal' male et d celestib⁹ ifernalit̄. hec oia ꝓbant' p dcm̄ s̄. tho. i. mj. di. vl. dicentis. sicut ꝓpt' pfectā btitudinē scōꝫ nichil eit i eis qd nō sit gaudij materia. Jta nichil erit i dānatis qd nō sit eis materia et causa tristicie. nec aliqd qd ad tristiciā ptinē possit. deeit ut sit eoꝫ miseria ꝯsūmata. ¶ Scda pēa iterior q̄ ad irascibilē erit odium oim demonū. hoim tam viuoꝫ q̄ȝ mortuoꝫ angeloꝫ et scāꝫ animaꝫ vnd super illud ysaie xiij. surrexerūt de solijs oms pncipes. dic̄ glo. solacium est inaloꝫ multos h̄re socios penaꝫ idō scūs tho. vbi p̄us dicit sicut in beatis in pria erit perfectissima caritas ita i dānatis erit pfectissimū odiū. vn̄ sic sci gaudebūt d oib⁹ bonis ita mali de oib⁹ mal' gaudebūt et d oib⁹ bōis dolebūt vn̄ et felicitas scōꝫ ꝯsiderata eos maxime affliget. vn̄ ysai. xxvj. videāt et ꝯfūdāt' gloriātes ppli. et ignis hostes tuos duorꝫ vn̄ vellēt oms btōs esse dānatos tāta eciā eit i dānatis iuidia ꝙ ꝓpiquoꝫ glie iuidebūt cū ipi sint i sūma miseria et h̄ eciā bn̄ i hac vita accidit crescēte inuidia sed tam̄ min⁹ inuident ꝓpinq̄s q̄ȝ alijs et maior esset eoꝫ pēa si oms ꝓpinq̄ dānarētur et alij saluarētur. q̄m si aliqui de suis ꝓpinq̄s saluarētur et alij dānarēt'. ¶ Et ide fuit ꝙ diues pecijt fratres suos a damnacōne eripi sciebat enim ꝙ aliqui eriperētur maluisset tn̄ fratres suos cū alijs oibus dānari. q̄muis aūt ex dānatoꝫ multitudine pena singuloꝫ augeat' tamē tm̄ superxc̄scit odiū et inuidia ꝙ magis eligēt toq̄ri cū multis. q̄ȝ minus soli. Sȝ quid eit de affectu dānatoꝫ ad eos quos h̄ carnalit̄ dilexerūt nā affectōes iordiate i iferno a damnatis nō auferen tur. sed

dānati h aliquos carnalit̄ di lexerūt· ergo videtur q eciā illic· R̄ n̄. dilectō q nō funda tur sup' honestum facile r̄scin ditur ⁊ p̄cipue i malis homini bus ut ph'ūs dicit· ix· Ethico. vnde dampnati non conserua- būt amiciciam ad eos quos i ordinate dilexerūt· sed in hoc voluntas eorum p̄manebit p uersa q causam inordinate di lectōnis adhuc diligūt Odi unt eciam deum s̄m illō psal. superbia eoꝝ qui te oderunt ascendit semper· potest eni de us dupliciť videri· vno modo i se ⁊ sic a nullo clare visus po test odiri. alio mō in effectu Et qꝛ quidā effectus di puta punicō repugt aliqbꝫ ideo deum odiunt in opibꝫ iusticie sue· hec omnia Tho. vnde alb· sup puer· vl· de muliere forti dicit dānati nullo affectu pe nit' se diligūt. vn̄ iob· xl· cor pus eius id ē leuiathā· q sig- nificat dyabolū q̄si scuta fusi- lia ꝯpacta squamis sese pre mētibꝫ Corp' dyaboli sūt om nes dānati et scuta fusilia i q amor diuin' itrare neq̄at. vn̄ et se se iuicē derid ē dicūť ⁊ ꝯui ciari· nec obstat q diues solli citabať ō f̄ribꝫ· qꝛ h fecit nō amore· s̄ ut ip̄e min' arderet si f̄res a crimibꝫ ad q ip̄e eos i duxerat absoluerētur vl' ut n̄ sustineret ꝯuicia ipoꝝ ip̄ropeꝛ raciū sibi vel veri' ut dic aug· ꝯpulsus fuit hoc dicere pp̄t ex emplū viuēciū ut magis cre- dāt scripture q̄z eciā mortuis resurgētibꝫ. ¶ Tercia pēa sūt e tenebre interiores q̄ sūt tripli ces vicꝫ p̄uacō scie. hūane· cele stis ⁊ diñe De priuacione pri ma scꝫ d hūanis tenebris dubi tať vtꝝ dānati possint vti no ticia q̄m i h mūdo habuerēt R· tho· vbi p̄us di· vl. dānati me morabūť aliquoꝝ q h sciuer̄t vn̄ lu. xvj. abraha diuiti ait· re cordare qꝛ recepisti bōa i vita tua. ꝯsideracō eni aliquoꝝ sci- toꝝ q̄ntū ad aliq̄d iducit gau diū. vel ex p̄te cog' scibiliū in q̄ntū diligūť vel ex p̄te ip̄i' cognicōnis inq̄ntum ē conue niens et p̄fecta· potest eciaꝫ tristicie racō esse ⁊ ex p̄te cog' scibiliū que nata sunt ꝯtrista re ⁊ ex p̄te ipsi' cognicōis p ut eius imp̄fectio ꝯsideratť ut pote cū aliquis ꝯsiderat se defi cere in cognicōne alicuius rei cuius p̄fectōꝫ appeteret. sic ergo in dānatis erit actual' ꝯ sideracō eoꝝ q prius sciuerant ut mateia tristicie· n̄ aūt ut de lc̄acōis causaꝫ ꝯsiderabūt· ꝯsi derabūt eni mala q gessert ex qb' dānati sūt ⁊ bona dilc̄a q h amisert ⁊ ex vtroq torq̄bū tur· similiter eciā torquebūť

de hoc q̄ cõsiderabũt noticiã
quã d' reb⁹ speculabilib⁹ ha
buerũt imp̄fectã esse et ami
sisse sũmã eius p̄fectõnẽ quã
poterãt adipisci denique eciam
ea q̄ h' agũtur ondent' eis q̄
ad ea que in eis tristiciã auge
re p̄nt nec dãnati p̄eis acerbis
simis torti abstrahentur sicut
h' fit a osideracõne tristabiliũ
quia i futuro ñ abstrahet' aĩa
a cõp̄e sicut h' fit ß q̄ntũcũq
corpus affliget' tñ aĩa semp
considerabit lucidissime illa q̄
p̄nt esse ei causa meroris nec
obliuio esse poterit ex quanta
cũq diuturnitate t̄pis post iu
diciũ hec ille · scd̄o tenebris q̄
sunt p̄uacio celestis visionis
affliget' vñ ßm tho vbi p̄⁹ di
vltia et idẽ het' ibi in lr̃a a btõ
greg' · damnati añ diẽ iudicij
videbũt bonos in gl'a vñ luc·
xvj Diues vidit lazar̄ in sinu
abrahe nõ hoc modo q̄ gloriã
eor̄ q̄lis sit ognoscãt ß solũ
mõ cognoscẽt eos esse i gl'ia
q̄dã inestimabili et ex h' tur=
babũtur · tum p̄pt' inuidiã · do
lẽtes de bonor̄ felicitate · tũ
p̄pt' h' q̄ ipi talẽ gloriã ami=
serĩt vñ di sap. v. de impijs vi=
dentes turbabũt' timore hor=
ribili. sed post diẽ iudicij om̄i=
no visione beator̄ p̄uabũtur
nec tñ ex h' eor̄ pena minue=
tur · ß augebitur · q2 in memo
ria habebũt gloriã btõr̄ q̄m
in iudicõ vel añ iudiciũ viderũt
et h' ẽ eis in tormẽtum · ß vlte
ri⁹ affligẽtur i hoc q̄ videbũt
se indignos reputari · eciã vi
dere gloriã q̄m sancti merẽt'
h̄re · hec ille · ter cõ affligẽt' te
nebris c̄ca diuinã noticiã ¶ Que d
rit' igit' an dãnati cogitabũt
aliq̄d d' deo · R̄ñ · tho. vbi p̄us
q̄ sic · ß notãd' inq̄t q̄ de⁹ p̄t
dupliciť osiderari · vno modo
ßm se · et ßm illud q̄d ẽ p̄priũ ei
sc3 esse toci⁹ bonitatis p̄ncipiũ
Et sic nullo mõ cõsiderari p̄t si
ne delc̄acõe · vñ d' sic nullo mõ
a damnatis cogitabitur · alio
mõ ßm aliq̄d q̄d ẽ ei q̄i accidẽ
tale in effectib⁹ suis ut pote
punire vl' aliq̄d huiõi · et ßm h'
osideracõ d' deo p̄t tristiciã in
ducere · Et h' mõ dãnati de eo
cogitabũt · Ipi eni deũ odio
h̄nt · et d' eo nõ cogitabũt nisi
rõne puniciõis et p̄hibicõis ei⁹
q̄d male eor̄ volũtati osonat
vñ nõ osiderabũt eũ ñ ut puni
torẽ et p̄hibitorẽ · q̄rta pena
dãnator̄ interior est otinua
p̄cor̄ multiplicacõ et p̄petua
i odio di · p̄ri · d'monũ · scõr̄ et
ãgelor̄ · et i blasp̄hẽia otinua
cio et de q̄bo dc̄m ẽ · Et sic otra
deũ p̄petue p̄uersam volũtatẽ he
bũt non tñ p̄prie demerentur
p̄prie loquẽdo · q2 i termio nõ
in via sunt · vbi solũ est meritũ

dānati lʒ aliquos carnalit̄ di lexerūt· ergo videtur ꝙ eciā illic· R̄ n̄. dilectō q̄ nō funda tur sup̄ honestum facile r̄scin ditur ⁊ p̄cipue i malis homini bus ut ph̄s dicit· ix· Ethico. vnde damnati non conserua būt amiciciam ad eos quos i ordinate dilexerūt· sed in hoc voluntas eorum r̄manebit p uersa ꝙ causam inordinate di lectōnis adhuc diligūt Odi unt eciam deum s̄m illō psal. superbia eoꝝ qui te oderunt ascendit semper· potest eni de us dupliciter videri· vno modo i se ⁊ sic a nullo clare visus po test odiri· alio mō in effectu Et qꝛ quidā effectus d̄i pu ta punicō repugn̄t aliq̄bꝫ ideo deum odiunt in opibꝫ iusticie sue· hec omnia Th̄o. vnde alb̄· sup̄ puer· vl· de muliere forti dicit dānati nullo affectu pe nitꝰ se diligūt. vn̄ iob· xl· cor pus eius id ē leuiathā· q̄ sig nificat dyabolū q̄si scuta fusi lia ɔpacta squamis sese pre m̄tibꝫ Corpꝰ dyaboli sūt om nes dānati et scuta fusilia i q̄ amor diuinꝰ itrare neq̄at. vn̄ et se se iuicē deridē dicūt ⁊ ɔui ciari· nec obstat ꝙ diues solli citabat̄ d̄ frībꝫ· qꝛ lʒ fecit nō amore· s̄ ut ip̄e minꝰ arderet si fr̄es a crimibꝫ ad q̄ ip̄e eos i duxerat absoluerētur vl̄ ut n̄ sustineret ɔuicia ipoꝝ iprope raciū sibi vel veriꝰ ut dic̄ aug· ɔpulsus fuit hoc dicere ꝓpt ex emplū viuēciū ut magis cre dāt scripture q̄ʒ eciā mortuis resurgētibꝫ· ¶ Tercia pēa sūt e tenebre interiores q̄ sūt tripli ces vicʒ p̄uacō scie. hūane· cele stis ⁊ diuine De priuacione pri ma scʒ d̄ hūanis tenebris dubi tat̄ vtꝝ dānati possint vti no ticia q̄m i lʒ mūdo habuer̄t R̄ thō· vbi p̄us di· vl. dānati me morabūt̄ aliquoꝝ q̄ lʒ sciuer̄t vn̄ lu· xvj· abrahā diuiti ait· re cordare qꝛ recepisti bōa i vita tua· ɔsideracō eni aliquoꝝ sci toꝝ q̄ntū ad aliq̄d iducit gau diū· vel ex pte coḡscibiliū in q̄ntū diligūt̄ vel ex pte ipiꝰ cognicōnis in q̄ntum ē conue niens et pfecta· potest eciaʒ tristicie racō esse ⁊ ex pte coḡ scibiliū que nata sunt ɔtrista re ⁊ ex pte ipiꝰ cognicōis p ut eius impfectio ɔsiderat̄ ut pote cū aliquis ɔsiderat se defi cere in cognicōne alicuius rei cuius pfectōʒ appeteret. sic ergo in dānatis erit actual̄ ɔ sideracō eoꝝ q̄ prius sciuerant ut mateia tristicie· n̄ aūt ut de lc̄acōis causaʒ ɔsiderabūt· ɔsi derabūt eni mala q̄ gesser̄t ex q̄bꝰ dānati sūt ⁊ bona dilc̄a q̄ lʒ amiser̄t ⁊ ex vtroqʒ torq̄bū tur· similiter eciā torquebūt̄

de hec q̄ cōsiderabūt noticiaꝫ quā d̄ reb⁹ speculabilib⁹ ha buerūt impfectā esse et ami sisse sūmā eius pfectōnē quā poterāt adipisci deniq̄ꝫ eciam ea q̄ h̄ agūtur ondent̄ eis q̄ ad ea que in eis tristiciā auge re pn̄t nec dānati pcis acerbis simis torti abstrahentur sicut h̄ fit a ɔsideracōne tristabiliū quia i futuro n̄ abstrahet̄ aīa a cōpe sicut h̄ fit ꝟ q̄ntūcūq̄ꝫ corpus affliget̄ tn̄ aīa semp considerabit lucidissime illa q̄ pn̄t esse ei causa meroris nec obliuio esse poterit ex quanta cūq̄ꝫ diuturnitate tp̄is post iu diciū hec ille · scd̄o tenebris q̄ sunt puacio celestis visionis affliget̄ vn̄ ꝟm tho vbi p̄⁹ di vltia ɾ idē hēt̄ ibi in lr̄a a btō greḡ · damnati an̄ diē iudicij videbūt bonos in gl̄a vn̄ luc̄ xvj Diues vidit lazaꝝ in sinu abrahe nō h̄ec modo q̄ gloriā eoꝝ q̄lis sit ɔgnoscāt ꝟ solū mō cognoscēt eos esse i gl̄ia q̄dā inestimabili et ex h̄ tur babūtur · tum ꝓpt̄ inuidiā · do lētes de bonoꝝ felicitate · tū ꝓpt̄ h̄ q̄ ip̄i talē gloriā ami serīt vn̄ dr̄ sap̄ · v · de impijs vi dentes turbabūt̄ timore hor ribili · sed post diē iudicij omi no visione beatoꝝ puabūtur nec tn̄ ex h̄ eoꝝ pena minue tur · ꝟ augebitur · q̄r in memo ria habebūt gloriā btōꝝ q̄m in iudicō vel an̄ iudiciū viderīt et h̄ ē eis in tormētum · ꝟ vlte ri⁹ affligētur i hec q̄ videbūt se indignos reputari · eciā vi dere gloriā q̄m sancti merēt̄ hr̄e · hec ille · tercō affligēt̄ te nebris ċca diuā noticiā ¶ Que d rit̄ igit̄ an dānati cogitabūt aliq̄d d̄ deo · R̄n̄ · tho · vbi p̄us q̄ sic · ꝟ notād̄ inq̄t q̄ de⁹ p̄t dupliciť ɔsiderari · vno modo ꝟm se · et ꝟm illud q̄d ē ꝓpriū ei scꝫ esse toci⁹ bōitatis p̄ncipiū Et sic nullo mō cōsiderari p̄t si ne delcacōe · vn̄ d sic nullo mō a damnatis cogitabitur · alio mō ꝟm aliq̄d q̄d ē ei q̄i accidē tale in effectib⁹ suis utpote punire vl̄ aliq̄d huiōi · et ꝟm h̄ ɔsideracō d̄ deo p̄t tristiciā in ducere · Et h̄ mō dānati de eo cogitabūt · Ip̄i eni deū odio hn̄t · ɾ d̄ eo nō cogitabūt nisi rōne puīcōis et ꝓhibicōis ei⁹ q̄d male eoꝝ volūtati ɔsonat vn̄ nō ɔsiderabūt eū n̄ ut puni torē et ꝓhibitorē · q̄rta pena dānatoꝝ interior est ɔtinua pcōꝝ multiplicacō ɾ ꝑpetua i odio dī · ꝓxi · d̄monū · scōꝝ ɾ āgeloꝝ · ɾ i blasph̄ia ɔtinua cio ɾ de q̄bꝫ dc̄m ē · Et sic ɔtra deū ꝑpetue ꝑuersam volūtatē he būt non tn̄ ꝓprie demerentur ꝓprie loquēdo · q̄r i termio nō in via sunt · vbi solū est meritū

ꝓpe et demeritū· vn̄ ſ tho· vbi ſ̄ꝑus· Nō ꝓpt̄ h dānati excuſant̄ a demerito· qr neceſſitatē peccādi hn̄t. ſ qr ad ſūmū ꝑuenerīt maloꝝ· demones tñ añ iudiciū peccant ⁊ demerentur alios ad peccata trahētes ſed ad dānatoꝝ hoīm officiū nō ꝑtinꝫ alios ad dānacōꝫ ꝑtrahere ·ſic ꝑtinꝫ ad officiū demonū rōne cuiꝰ demeret̄ q̄ntū ad ſecūdariā penā hec ille·

e Quita pēa dānatoꝝ interioꝛ ſūt vermes ꝯſcie vn̄ yſa· vltio Ignis eoꝝ nō extinguet̄ et vermis eoꝝ nō moꝛiet̄ ſuper q̄ aug· de ci· dei li· xxi· plures expoſicōes r̄citās ꝯcludit· In penis mq̄t maloꝝ iextinguibiľ ignis ⁊ immaniſſimꝰ vermis aliꝗ ꝓpe ad coꝛpꝰ ignē expoſuer̄t tropice vero ad aīam vermē q̄d eſſe ꝓbabiliꝰ videt̄ vn̄ ſm tho· vbi ſ̄ꝑus diſtictōe vltia Et bonauē· Ipa trāſlacō vermis ad doloꝛe ſpūalē maifeſtat i q̄bꝰ et quō ſit vermis ſi attēdatur racō trāſferēdi in vermē eni naturali ꝯſideratur oꝛigo ⁊ moꝛdinacō oꝛit̄ mq̄ꝫ ex putrefactōe ⁊ moꝛdꝫ illd ex q̄ oꝛit̄ ·ſic i ſpūali doloꝛe n̄ q̄libet doloꝛ ē vermis ſ q̄ naſcitur ex putrefactōne peccati ſic tūc pc̄m dr̄ putridū q̄n anima i eo r̄qeſcit fialit̄· Rurſus opoꝛtet ꝙ ſit i doloꝛe r̄moꝛſio

h aūt ē ex ꝯcurſu duoꝝ ſibi iuicem obuiāciū ⁊ r̄ſiſtēciū Iſta duo mouēcia ſūt i hoīe voluntas naturaľ ⁊ ꝺliberatiua iſta ꝯcurrūt ꝑ ꝯſciēciā dictantē aliqd factū eſſe indebitum· ⁊ tūc obuiāt q̄n volūtas naturalis deteſtat̄ indebitū et deliberatiue volūtati placet· Tūc aūt r̄ſiſtūt q̄n vtraq̄ꝫ in ſuo actu viget· Ex hijs patet cur in q̄buſdā viuētibꝫ ſit vermis ꝯſciēcie modicus aut magnꝰ In dānatis eciā patet ſiliť ꝙ ibi erit pc̄i putrefactō ex hoc ꝙ pc̄m finaliť r̄manſit in aīa eoꝝ· Ibi erit ꝯcurſus ꝓpt̄ pc̄orū apertiſſimam viſionē · Ibi erit obuiacio ꝓpter volūtatis deliberatiue obſtinacōnē ꝑpetuam· ⁊ ſinderiſis remurmuracōnem Ibi erit reſiſtēcia quia ipa delectacō peccati erit ablata ꝑ pene acerbitatē · et ex hoc ipiꝰ ſinderiſis foꝛtificata actio et ex h vermis mirabiliter rodens ⁊ puniēs v̄ba ſunt bonauē· Eſt aūt q̄ntuplex f vermis ſm oīs doctoꝛes primꝰ de pc̄o ꝯmiſſo a ſe nō quia pc̄m· ſ qr cauſa demeritoꝛia r̄ſpectu pene dāni Scd̄s vermis ē ſm ſco· triſticia de obſtinacōe ſua i pc̄o q̄ ē ꝑuacō boni honeſti ſiue gracie ꝑ culpā vľ ſaltē triſtatur de peccato q̄d cōmiſit in vita ſua in quo nūc

sine remissione dimissus est et derelictus non qdem tristat' de hoc· vel de hoc ſm se· qr tal' ē puacō boni moral' s qr demeritū respcū pene dāni. Terci9 vermis ē ſm alb· sup missam de bono a seipo obmisso qd si fecisset mīora mala sustineret Et ſm alb. ibidē hn̄ tres vermes nūqm ppetue crescēt nec decrescēt qr sūt d pterito· ꝛ d neccārio· Quart9 vermis ē secūdū eūdē d malo cui9 ipe potuit esse causa ut fierꝫ i alio ꝛ ille vermis crescet ꝛ mitigabit' Si eni p malū suū causa ē mali in alio· tociēs c̄scit vermis quociēs c̄scit ꝛ dilatatur malum illd i alios quos iuoluit· et i h sensu dic ambro· ꝙ ignorat' pēa arrij qr nescit' ꝙ errore ei9 sint sbūtēdi· si autē causa fuit ut bonū fieret tociens decrescit vermis quociēs bonū illud multiplicabit'· hec alb· Quit9 vermis ut dic tho· vbi pus ē corpal' qdāmō · pt eciā mqt dici ꝙ p verm̄ spūale caro affliget' ſm ꝙ passiones aie rdūdāt i corp9 ꝛ h et i futuro vn̄ ecc· vij· vindicta carnis ipij ignis et vermis

¶ Capitulū Quartū d pena damnatoꝝ

De tercio pncipali videlicet de pena damnatorū respectu supioꝝ Notandū ꝙ talis in genere triplex est. pma ē subtractio celestis solacij hominū beatoꝝ et angelorū et alligacio ad carcerē iferni in societatē pcoꝝ et demonū Scda est puacio trium dotū anime ꝛ adepcio ipis oppositoꝝ. Tercia est certitudo de interminabilitate omniū pfataꝝ penaꝝ et de redēpcōe desperacō ¶ Prima inqm pena ē ā septuplex. Prima ē ꝙ pallacio amenissimi celi puabūt' qd ē patria omi rōnali creature desiderabilissima· sic cētrū terre gruib9· ita aie cētrū ē celum Secūda ē ꝙ ifernali loco igneo ppetue ɔtēplando alligabūtur vn̄ math. xxv· Ite maledicti in ignē eternū Tercia ē puacio naturalis societatis ad btōs hoies a qb9 tot gaudia deberēt rcipe quot sūt bti hoies· Quarta ē adepcō societatis dānatoꝝ hoim· de qbus tāto plura tristia rcipient qnto plures dānati existūt· Qnta ē puacō societatis āgelice nature· q pimq est nr̄e aie· de quoꝝ āgeloꝝ societate gaudere possent sic hoim d societate Sexta ē itroit9 ad societatē demonū ifinitoꝝ qdāmodo a qb9 eciā tot mala recipient quot sūt defōmissimi demōes

Septia ē societas pessimi de monis et turpissimi luciferi q̄ oia notāt' ibi i verb xpi· q̄ pa t9 ē dyabolo· et angelis eius

b Scda pena ē puacō triū do tū aie et adepcō oppositoꝝ ei us. aia eni btōꝝ hebit p° visi onē di clarā q̄ decorat' intelle ct9 i mun9 fidei h' hite· scdo ɔphēsionē di q̄ pficiet' meōria i mun9 spei· tercio fruicōz dei delcābilissimā· q̄ qetabit' vo lūtas in mun9 caritatis vie ut docet tho· i· mj· di· xlix. sic aia dānati et penas ediūsō hebit quaꝝ q̄libet qdāmō in ifinitū excedet oīs pnoiatas penas gehēne ut dic criso· de repa cōne lapsi. sic creator excedit creaturā· qr obiecta triū do tū sunt Infinitū· veꝝ· ens· et bonū· g° opposita sūt falsissi mū miserrimū et pessimū· sicut igitur de9 delcābilissimū et sū mū bonū obiectū ē beatis ita dyabol9 scz sathan ē sūmū et terribilissimū obiectū dāna tis. Cui9 eni obiectū ē opti mū ei9 oppositū ē pessimū. pri ma igit' pena ē puacō visiōis beatifice et oīm ibi factibiliū q̄ vidisset si n̄ in mortali defun ct9 esset. Racōe hui9 puacō nis itellcus ꝑpetuā siti natu ralē paciet' · aia dānata· quia s'm phm· j· metha· Oīs homo naturaliter scire desiderat· et p ut ɔmētator auerrois expōit nō quietatur intellectus n̄ sū mū veꝝ fuerit adept9· hac si ti aia non corpus diuitis i in ferno siciebat cum ait· Mitte lazarū ut intigat extremū di gitū et· Scda pena corrūdēs ingtitudi fidei ē visio ꝑpetua oīm demonū et aiarū turpissi maꝝ p̄sertim pessimi demōis 8 q° math· xxv· q̄ pat9 ē dya bolo et angelis ei9· et sic puie tur intellcus acerbissime· qua lis aūt sit pessimi demōis faci es hanc describit iob· xl· sb si militudine dicēs. sternutacio eius splēdor ignis· et oculi ei9 sic palpebre diluculi 8 ore ei9 lampades ꝓcedunt sicut tede ignis accense de naribus eius procedit fumus sic olle succē se atq3 feruentis anhelit9 ei9 prunas ardere facit· et flāma de ei9 ore egredit'. In collo ei us morabit' formido· et faciē ei9 p̄cedit egestas sup q° alb vbi sup. sternutacō dyaboli ē pessim9 conat9 malignandi. splēdō ignis d' n̄ a claitate s a terribilitate et cremacione oculi ei9 tremebūdi· vbi itelli git' furia demōis sic in iratis. Os aūt q° loquitur ad animā emittit lampades· qnia icēdit animas et cogitacōes in malū 8 naribus ei9 id ē a capite vn̄ ꝓcedere debet discrecō ꝓcedit

fum⁹ demētis ɔcupīe ꝛ furō iracōnalis alitus iniq volūtatis prunas ardē facit id ē impios igne infernali succēsos Collū ei⁹ ē ceruicosa supbia. ipi⁹ i q̄ ē fōmido·q꞉ pl⁹ aud3 supba temeritas q̄3 possit explē et egestas ois boni pced3 faciē ei⁹ tercia pēa ē puacō sūme pfectōis dine ꝛ eciā amicicie q̄3 tn̄ ois aīa desiderat naturaliter·q꞉ a dō pmo pcessit vn̄ pmo eth̄. Oia bonū appetūt ergo optimū maxie.et pmo ɔfes. Aug⁹. Fecisti nos dn̄e ad te et inqetū ē cor nr̄m donec reqescat in te·erūt eni in sūma distācia a celo·btis ꝛ deo quoꝝ adepcō3 nūqm habebūt Quarta pēa ē adepcio sūme miserie·int⁹ ꝛ ext·sup ꝛ ifra·a dextris et a sinistris·an̄ et rtro·ut sic diligētib9 deum oia i bonū coopabūt·Ita deū odiētib9 oia coopētur in malū·corrn̄dēs spei·quā i creaturas deo postergato posuerūt ꝛ sic meōria dānatoꝝ erit miserrima Quita pēa loco fruicōis delcābil btōꝝ erit in dānatis tristicia ꝛ dolor oia prefata ɔn̄s. Tercia pncipalis
c pena cōplēs omnē miseriā est certitudo d ꝑpetuitate penaꝝ oim supdictaꝝ xpo dicente·
Ite in ignē eternū. Et i simbolo q̄ vero mala egerūt ibūt i

ignē eternū. Et hec ē fides catholica quā nisi quisq̄ integre firmit et inuiolabiliter crediderit salu⁹ esse n̄ poterit·et sic ƀm aug·nō esset pfce q̄s beatus deū clare vidēs et eo fruens nisi esset d ꝑpetuitate istorū certus·sic suo mō eciā certitudo d nulla redēpcōne ɔplet miseriā3 dānatoꝝ. Et pt dici tristicia absorptia ƀm scō·super.iiij·carēcia btitudinis·q꞉ ei⁹ desideriū maxie speālit in est nature ꝛ speāliter nature sibi fine freno iusticie derelicte·eiusdē eni btitudīs ꝑpetua carēcia pcepta ɔtristat totū absorbēdo·hec ille. Dubitat cca pmissa vtꝝ ɔsideracō
d pēaꝝ iferni pl⁹ moueat ad dimittendū pēa et ꝑuādā mandata q̄3 ɔsideracō gaudioꝝ celi·R̄n̄·ƀm mgr̄m h̄ri de hassia sup gen̄·distinguēdo. sūt eni tria genera hoim·Quidā3 carnales et mūdani. aliȷ sunt sensuales et impfecti·tercȷ vero sūt spūales ꝛ pfecti·de pmis g° dicēdū q mundanos ꝛ carnales fidē habētes plus mouēt pene iferni q̄3 gaudia celi·q꞉ j·coꝝ.ȷȷ.aīalis homo n̄ sapit ea q̄ dei sunt pmo talib9 gustū ifectū h̄ntib9 spūalia dsipiūt vsq ad nauseā·prios eciā pl⁹ mou3 ɔminacō pn̄tis seculi q̄3 futuri·q꞉ pene pn̄tis

seculi sūt omniū̄ p experiēciam
note· similit̄ et bōa puata sūt
auide amata· De secūdis di=
cēdū q pmissio bonoꝝ tpali
um plꝰ mouꝫ ipfcos q̄ꝫ pmis
sio celestium et spūaliū q̄m ob
causam i veteri testamto vbi
nullꝰ celū itrauit qn̄ lex ipfca
fuit deꝰ pmisit tpalia· et omi
natꝰ ē pēas g̃ues trāsgresso=
ribꝰ s̄ i nouo testamto otraiū
xp̄s fecit· laudādo pauptatē
et nemimē occidēdo· qr lex ē ca
ritatis pfce· tñ sic s̄m aug· in
veteri testamto pauci erāt p
fecti· et p tāto ad nouū testa
mtū ptinebāt q eiꝰ legē i pau
ptate suauert ita hodie i no=
uo testamto multi sūt ad ve=
tꝰ testamtū ptinētes moribꝰ
quos plꝰ moueret ad dei suā
da mādata pmissio pmiū tē=
paliū q̄ꝫ futuroꝝ et silit̄ omi=
nacō pēaꝝ ciuiliū· s̄ hec xp̄us
nec dare h̄ nec pmittē voluit
qr ob talē rspectū mādata i
plere· n̄ esset salutare multū s̄
tūc ē salubre· qn̄ ob dei boita
tē pncipalit̄ p̄cepta suamus
De terciis dicēd q ut pluri=
mū salubriꝰ mouet iustos et p
fcos meditacō gaudioꝝ celi
q̄ꝫ meditacō pēaꝝ iferni licet
vtraq; salubrit̄ moueat p̄m i
patꝫ qr osideracō bn̄ficoꝝ ex
cellēciū et pncipaliū ē efficaci
or i causando amorē dei ituitu
sue boitatis pcise q̄ꝫ sit cōside
racō bn̄ficoꝝ minꝰ pncipaliū
scdm patꝫ qr otēplacō pēaꝝ
inferni facit bonos et iustos
ferriī deū p dilectōꝫ iqntū sū
me iustꝰ ē sic meditacō gaudi
oꝝ celi facit ipm amaī iqntū
sūme piꝰ ē liberalꝰ et bonꝰ dr au
tē notāt ut plurimū· qr cōside
racō pēaꝝ p̄t eciā hr̄i cū moti
uo maxie dī boitatis· ipe ei tā
q̄ꝫ piissimꝰ pr̄ maxie nos dili
gēs pēas iferni ideo istituit
ut ab eo pfugi ipis ispectis
et vndiq; male suscepti ad eū
redeamꝰ et sic hn̄t pene infer
ni rōꝫ maximi bn̄ficij et p ons
caritatiue mouere ad deum·

Capitulū Quintū

POstremo s̄ pmio suā a
ciū decalogū· Terciꝰ
tractatus erit vicꝫ s̄
gaudijs future btitudinis de
qbꝰ tria eciā sūt vidēda· pᵒ de
gaudijs exteioribꝰ· v· sensuū
scdo s̄ interioribꝰ· tercō s̄ su
perioribꝰ· exteriora sūt in gn̄e
xiij· scꝫ celi collocacō· mūdi re
nouacō· v· sensuū actuacō do
tū q̄tuō corpis et triū aie colla
cio· aureolaꝝ et fructuū dacō
beatoꝝ associacō· et xp̄i hūa
nitatis sensacō· Primū ē celi b
collocacō· ē aūt celū in q collo
cāt beati s̄m doctores in scdo

di.ī.dictū ēpirreū ob sui lumiositatē ñ ob calorē· Est capacitatis q̈ʒ āmō infinite ē et vniforme. immobile. et icorruptibile int̄ se splēdidissimū ad ext̄ ñ radiatiuū ad nr̄m visū licet ƀm tho·i sūma i ista iferiora nobilissime ifluat· Dubitat̄ vtrꝫ diuse māsiōes sint i celo empirreo Rñ·tho·i·mi·di·xlix·ꝙ sic vbi tria ƀm eum notāda sūt Primo ꝙ diūsi sūt ḡdus i btis q° ad eoꝝ btitudies· Scd̄o q° ad mansiones· Tercīo penes q̄d attēdāt̄ iste drn̄cie· Primo sūt ḡd9 btitudinis i btis ñ q° ad obiectū ß quo ad opacōꝫ. Btitudo eni ɔsistit. scd̄m ph̄m.x. Ethi·in duob9·p̄mo i nobilissima opacōe·scꝫ ividēdo diligēdo ꝛ fruendo deū clare·Et vn9 clari9 alio ista hꝫ·Et sic btitudo habet ḡdus·Cui9 racō ē·q2 p̄mium debet correspōdē merito ß vn9 pl9 q̄ʒ ali9 h̄ meruit·vn̄ j·coꝝ.xv. stella differt a stella i claritate sic erit et resurrectio mortuoꝝ· Scd̄o cōsistit i obiecto nobilissimo scꝫ deo· et sic btitudo ñ habet ḡd9 q2 deus est vnicus q̄ ab oibus videtur. vn̄d math̄.xx. dicit̄ ꝙ oīs accepert singulos denaios· secūdo notādū.scd̄m eūdē ibidē ꝙ sunt eciā gradus i celo·quo ad māsiones aie et corpis ut docet autoritas Joh̄· xiiij·In domo pr̄is mei māsiones multe sūt·et rō q2 i q̄libet ciuitate et quolibet pallacio bn̄ ordiatis ē māsionū distinctio·ß celū ē ordinatissima ciuitas ƀm ꝙ apoc.xxi·Sꝫ primo ōn̄detur ƀm tho māsio aie secundo corpis. p̄intellcu p̄mi notād·ꝙ sic māsio i corpalibus ē loc9 corpal'i quo q̄ete q̄s hitat post motū.sic i spūalib9 postq̄m h̄ q̄s motib9 virtutū laborauit tādem in loco suo vicꝫ deo q̄escet dulcissime velut i domo p̄pa. dicēte btō aug·j.cōfes·fecisti nos dn̄e ad te·ꝛ inq̄etū ē cor nr̄m donec r̄q̄escat in te·et math̄·xi· xp̄s ait.Venite ad me oīs q̄ laboratis et onerati estis·ꝛ ego r̄ficiā vos vn̄ assecucō vltimi finis appetitiui motus nr̄i dr̄ māsio et iō diuersi mōi assequēdi finē vltimū dicūt̄ diuse māsiōes et tn̄ cū de9 adept9 ē· vnica ē oīm māsio ꝛ domus ut vnitas domus rn̄deat vnitati btitudinis q̄.ē ex pte obiecti·ꝛ plutalitas māsionū rn̄deat differēcie q̄ est in btitudine ex pte btōꝝ sic eciā videmus in reb9 naturalib9 ꝙ idē ē loc9 sursū oim leuiū ad quē tēdūt. ß vnūq̄dꝫ ꝑtingit propinqui9 ƀm ꝙ ē leuius·et ita hn̄t diusas māsiones ƀm drās

leuitatis. ¶ Et hec q̄dē d̄ca sunt
c d loco sp̄uali aīe. ¶ Sʒ d loco
corpis dic̄ tho. in .iiij. di. xlix.
locus ɔgru⁹ vnicuiqʒ corpori
glorioso deputat⁹ ſm gdū sue
digtatis ptinʒ ad p̄miū accn̄
tale ñ tñ oportʒ ꝙ diminuat̄
aliqd d p̄mio q̄ntūcūqʒ ē ext̄
illū locū qr locus ille ñ ptinet
ad p̄miū ſm ꝙ actu ɔtinʒ cō
p⁹ locatū cū nichil ifluat in
corp⁹ glosū ſʒ magis r̄cipiat
splēdorē d ip̄o ſm ꝙ debit⁹ ē
ꝓ meitis vñ gaudiū d tali lo
co manet eciā ei q̄ ē ext̄ locū il
d lū hec tho. ¶ Tercō notādū ꝙ
q° ad p̄miū essenciale ille sim=
plicit̄ i celo d ꝓpinq̄orē hēbit
mā[illegible] q̄ h̄ pl⁹ habuit de cari
tate cui⁹ rō ē ſm tho. ibidē qr
tota rō merēdi i actu aliq° et
p̄ncipiū merēdi ē caritas. ¶ Et
ideo ſm ei⁹ diu̇sitatē p̄mia di
stiguēt̄ q̄ʒuis eciā ex ip̄o ge
nē act⁹ possit aliq̄s gd⁹ i me
rēdo ɔsiderari. ñ q̄dē respectu
p̄mij essencial' qd ē gaudiū de
deo. ſʒ r̄spcū alicui⁹ p̄mij acci
dētal' qd ē gaudiū d aliq° bo=
no cāto. vñ q̄ h̄ pl⁹ hʒ de cari
tate. illi⁹ cor aīe ⁊ oculi aīe in
p̄ria ert̄ apcōres ad recipiēd
maiorē hitū luis glie et q̄ cla
ri⁹ vidʒ. pl⁹ diligʒ ⁊ q̄ pl⁹ di
ligʒ pl⁹ gaudebit. ⁊ deo ꝓpin
q̄or erit hec d tho. i sūmis. ¶ Ex
q̄bꝫ patʒ p̄° ꝙ maritata ꝓpin=
q̄us deó i p̄ria ɔiuget̄ et sim=
plicit̄ mai⁹ gaudiū hēbit q̄ʒ v̇
go mīoris caritatis. difficile
tñ ē maritatā maiorē caitatē
hr̄e q̄ʒ virginē. qr ſm ap̄lm. i.
cor. vij. mulier cogitat ea q̄
viri sūt vñ alibi di. de v̇gibꝫ p̄
ceptū dñi ñ hēo. cōsiliū aūt do.
ptʒ. ij. ꝙ i domo celi ēpirrei cō
palit̄ vn⁹ pl⁹ appropiq̄t hūa
nitati xp̄i ſm ꝙ pl⁹ meruit h̄
ut ꝓbabile videt̄ ⁊ si ꝓpiq̄tati
aīe ad deū corrn̄dʒ ꝓpinq̄tas
ad xp̄i hūanitatē tūc marita
ta eciā sic p̄t pl⁹ hūanitati cri
sti appropiq̄re q̄ʒ tepida v̇go
vñ xp̄o marie magdalene fa
miliarior fuit ptʒ. iij. ꝙ aliq°
alio r̄spcū v̇gies sūt ꝓpiq̄ssime
q° ad accn̄tale p̄miū vicʒ aure
olā. d q̄ videbit̄ d aureol' post
ea. qr apoc̄. xiiij. sequūt̄ agnū
quocūqʒ ierit. deind vidue. et
postea ɔiugate ⁊ demū alij ɔ
tinētes. ⁊ postremo pueri. ꝓ
illo videt̄ facē ꝙ xp̄s in cena
iohāni ꝓpiq̄orē sibi ⁊ familiai
orē isessiōe oñdit q̄ʒ petro xp̄i
vicario. ¶ Scdm p̄ncipale ex e
trinsecū gaudiū ē mūdi visibi
lis purgacō ⁊ inouacō d q° no
tat tho. i .iiij. di. xlvij. vbi cau
sam purgacōis mūdi iferiois
assiḡt sic qr mūd⁹ aliquo° ꝓ
ter hoīem f̄cus ē. oportʒ ꝙ qñ
hō glorificat̄ ſm corp⁹ eciam
elmēta hui⁹ mūdi oportet ꝙ

ad statū meliorē mutētur · ut sic locus sit cōueniēcior et aspectꝰ delectabilior ad hoc aūt qꝫ gloriā corpis hō cōseqt̄ʳ oportet prius rmoueri ea q̄ glorie opponūtur · q̄ sunt duo · scʒ cōrupcō et īfectō culpe qꝛ ut dꝛ j · coꝝ · xv · corrupcō icorruptelā non possidebit et a ciuitate gl'ie ꝯ oms imūdi fois erītꝰ apoc. vj · Et similiter oportet mūdū a cōtrarijs disposicōibꝫ anq̄m in nouitatē gloie adduc ātur ꝓporcōnari ei qꝺ de hoie dcm ē · Quāuis aūt res corpal' sb iectū īfectōis culpe esse nō possit tn̄ ex culpa quedā incōgruitas i rebꝫ corporeis relinqtur ad hoc qꝫ spūalibꝰ dedicētur ideo videmꝰ qꝫ loca in q̄bꝰ aliq̄ crimia sunt cōmissa n̄ deputāt' ad aliq̄ sacra i eis exercēda n̄ purgacōe q̄dā pmissa. Et ſm hoc ex pcīs hoim q̄ndam inydoneitatē ad glorie susceꝑcōꝫ ps mūdi recipit q̄ i vsum nr̄m cedit · vnꝺ q̄ntū ad hꝰ mūdacōe indiget · et similiter circa mediū locū ꝓpter elemētoꝝ cōtactū multe sunt cōrupcōes et gn̄acōnes et alteracōes q̄ puitati eoꝝ ꝺrogāt Et ideo ab hijs oportꝫ elemēta purgari Sꝫ · d · p qd purgabit' Rn̄ · ſm aug · x · de ciui · dei et hētur i glo · j · coꝝ · vij · figura huiꝰ mūdi pterit dic glosa pulchritudo huiꝰ mūdi · mundanoꝝ igniū cōflagracōe pibit qꝺ ꝺclarat tho · vbi priꝰ dicit illa mūdi purgacō ut dcm ē rmouebit a mūdo infectōꝫ ex culpa rlictā et ipuritatē cōmixtionis · et erit disposicō ad glorie pfectōꝫ · et ideo q̄ntū ad hec tria cōueniētissime fiet p ignē · Primo qꝛ cū ignis sit nobilissimū elementoꝝ hꝫ naturales ꝓprietates siles ꝓprietatibꝰ glorie · ut maxie patꝫ de luce · Scꝺo qꝛ ignis nō ita rcipit cōmixtionē extranei ꝓpt' efficaciā ṽtutis actie sic alia elemēta · Tercō qꝛ spera ignis remota ē a nr̄a hitacōe · necꝫ ita cōmunis ē nobꝭ vsus ignis sic terre · aque · et aeris · vn̄ nō ita inficit' · et ꝓpt' · hꝰ hꝫ magnam efficaciā ad purgādū et ad idē sbtiliādū · eciam ē ca finē mūdi regnabit viciū cupiditatis : mundo iam q̄i se nesciēte · qꝛ ut dꝛ math · xxiiij · Tūc rfrigescet caritas multoꝝ vn̄ tunc ecīa purgacō cōueniēter fiet p ignē · Sed diceres vsqꝫ q' ignis attinget · Rn̄ · ſm qꝫ dꝛ · ij · pe · iij · tm̄ ascendet iudiciū ignis q̄ntū aque diluuiū scꝫ xv · cubitis sup oms mōtes p ignē eni poterūt cōsumi impuritates elemētoꝝ que ex eoꝝ cōmixtiōe puenīūt · huiusmōi aūt impuritates pcipue sunt

f

circa terciā vsq ad mediū aeris intersticiū· vn̄ vsq ad illd spaciū ignis vltie cōflagracōnis elemēta purgabit tm̄ eciā aq diluuij ascēderit. qd pbabilit estiari pt ex altitudie mōciū quos determiata mēsura trāscēderit· S. d· quot loca purgacōne idigēt· R· ifern⁹ n̄ purgabit qz totū qd ē fedū i elemētis per ignē ad locū dānatoꝝ ꝯgabit· vn̄ ad ifernū purgamta adducet Celū vo purgacōe n̄ idiget· qz licz dyaboli ibi peccauerūt· tn̄ cū statim dyaboli ide eiecti fuert· n̄ fuit loc⁹ peccādi eadē rōne nec padisus. nec spera ignis. nec g supior rgio aeris ¶ Sz dices q ordie erit purgacō per ignē ⁊ iudicis aduēt⁹ R. sm eūdē ibidem· p⁹ ꝯflagracō ignis q mūdū purgabit iudicē precedet vn̄ psal· Ignis ante ipsum precedet· secundo ut dicit di· xl vnj· q̄rti p totū tā malorū q̄z bonoꝝ hominū corpora tunc viuēcium incinerabit s differēter Quia in mortali p tūc manentes penose cremabūt in venialibz existētes purgabūtur penose et vtilit· sed mūdi resoluentur sine dolore Tercō omniū tā maloꝝ q̄z bonoꝝ rsurrectō mortuoꝝ fiet ⁊ rsurrectō bonoꝝ ⁊ eoꝝ corpoꝝ glorificacō simul erit vn̄ j· coꝝ· xv· seminat i ignobilitate· ⁊ rsurget i gloria· simul aūt cū corpa scōꝝ glorificabūt· ecia tota cātura suo mō renouabitur ut patet ro· viij Ipa creatura liberabit a fuitute corrupcōis i libtatē glie filioꝝ di Quarto boni in ictu oculi rapiet p̄ vtute agilitatis dote obuiā xpo i aera· j· tes iiij· Et p tūc xps iudex veniet ⁊ ignis sm illd ps. Inflāmabit i cuitu iimicos ei⁹ scz xpi Quito post iudicis sentenciā ignis iuoluet malos vtute diuina vn̄ dan̄· vij· Fluui⁹ igne⁹ rapid⁹ qz egrediet a facie eius glo· ut pcores trahat i gehēnā. et loqt eadē glo· d igne d q nūc ē mecō· ut patz p quandā glosam q ibi dic· ut bonos purget· ⁊ malos puiat vn̄ qc qd grossum ē in igne· ⁊ fedū sepabit a puro igne· et retrudet in ifernū· quicqd aūt pulchrū ē ⁊ nobile ⁊ subtile et lucidū in supioribz reseuabit ad gloriā scōꝝ ut dic glo· basilij sup illo ps Vox dn̄i intercidētis flāmam ignis vn̄ lu· iij· Cui⁹ supp· iudicis ventilabrū i manu sua et purgabit areā suā et ꝯgabit triticū suū id ē electos i horreū paleas aūt id ē rprobos ꝯburz igne i extiguibili ¶ Sz· d· quō inouabū h tur alia corpa p tūc ex q nō

purgabūt̄ oīa. Rn̄. ſm tho. ⁊ alios ſup materia di. xlvij. i iij. q̄dā corpa purgabunt̄ ut elemēta ⁊ corpa btōꝝ vn̄ terra erit tūc ut c̄ſtallꝰ et planabitur. aer erit clarioꝛ nec hēbit obſcuritatē vētos. impſſiōes alias. nec ſilia. aq̄ ⁊ ignis fiēt puioꝛa ⁊ mānebūt ſm ſbas et q̄litates ꝑpas q̄ ſenſus ſcōrū mulcebūt luce pſpicuitate et ꝑmis q̄litatibꝫ n̄ aūt nocebūt. alia aūt corpa inouabūtur ſupiꝰ q꜡ ſol ſtabit i oriēte luna i occidēte et motus oīm celoꝝ ceſſabit ipſꝭ q̄eſcētibꝫ ⁊ oīa āpliori luce illuſtrabūt̄ et ſic a motu et a mioꝛi luce libetabūt̄. vn̄ yſa. xlvj. Ecce ego creo celū nouū et terrā nouā. et n̄ erūt i memoria ꝑoꝛa. et apoc. xxi. vidi celū nouū ⁊ terrā nouā vn̄ yſa. xxx. eit lux lune ſic lux ſol᷑. et lux ſol᷑ erit ſeptēplr. ſic lux. vij. dieꝝ i die q̄ alligauerit dn̄s vulnus ꝑpli ſui vbi glo. iterli. poſt iudiciū et celū eit nouū ⁊ terra noua oia eni ꝓpt̄ hōieꝫ fc̄a i eiꝰ lapſu ꝑeiōata ſūt ⁊ ſol ⁊ luna ſuo luīe miorata. hec ibi vn̄ ſup. iij. di cit tho. di. xlviij. Q᷑ꝰ q̄dā illā mioracōꝫ ad lr̄am ꝓbabilit̄ itelligūt. ſ; alij ꝓbabiliꝰ ut dicit. dicūt ꝙ mioracō illa fc̄a ſit q̄ ad vſū hōis. nō i ipis cel᷑. ſic ꝙ hō poſt pc̄m n tm como

dū ꝯſecutꝰ ē ab eis ſic ante. ꝑ quē moꝺ ecīā gn̄. iij. terta maledc̄a dicit̄ i ope ade. ut ſic ſit minoracō i rebꝫ nō ſm ſubſtācīā ſed ſcōm effectū. vn̄ hō añ pc̄m tātū comodū habuit ex lumie lune ſic nūc ex lumie ſolis. ſed poſt reſurrectōnē lux lune augmētabit̄ ſm rei veritatē Et ut dꝛ tūc luna lucebit tātū q̄ntū nūc ſol lucet. ſol autem in ſeptuplū plꝰ q̄ꝫ mō luceat quātitas aūt melioracōis et moꝺꝰ illi ſoli ꝯgnita ē qui erit melioracōnis actoꝛ. Oia ſūt tho. oīa ecīā ꝑfata tangit apl᷑s ro. viij. di. Scimus q̄m creatura ingemiſcit et ꝑturit vſq; adhuc id ē ad modū igemiſcētis ⁊ ꝑturiētis ſe hꝫ motu. generacōne corrupcōne et multis alijs. ſeq̄tur ibi non ſolum aūt illa ſ; nos ipi ꝑmicias ſpūs habentes ⁊ ipi int̄ nos gemimꝰ expectātes r̄dēpcōꝫ corpis nr̄i. ſpe eni ſalui facti ſumꝰ Cū igitur tāta inouacō fiet bene xp̄s ait lu. xxi. Celū ⁊ terra trāſibūt ſup q̄ ad ſpēꝫ quā nūc habēt nō quo ad ſbſtācīā et. i. coꝛ. vij. ꝑterit figura huiꝰ mūdi ¶ Dubitat̄ cur iſta inouacō fiet. Rn̄. ſm tho. ibiꝺ ꝑmo ut hītacōes cōuenīētes gl̄ificatis corpibꝫ dēdicēt̄. Scꝺo ut ꝓ labore q̄ hōi iuſſu dei fuierūt remuneretur

Tercio ut videãt deũ i innouatis taq̃ȝ i speculo mũdiori speculent'. Dubitatur vtꝝ aĩalia plãte ⁊ mineralia maneãt ſm ſbaȝ poſt iudiciũ R. idẽ ꝙ nõ ſꝫ tñ videãt naturas eoꝝ cog̃ſcẽt optĩe ut i tercõ dicet' gaudio rõ q̃re ñ manẽt. pͥma qꝛ illa q̃ manẽt dñt de ſui natura eſſe ꝑpetua ut hõi tũc aſſimilet'. ſꝫ p̃fata ñ ſũt huiõi. ſꝫ hõ celi. ãgeli. et elemẽta. ſcða p̃fata corruptibilia ſolũ ſũt cãta ꝓpt' hominem ut eũ i hꝫ exilio iuuẽt ad pͥaȝ ſm illð p̃s. oĩa ſbiecisti ſb' pedibꝫ ei' et'. et ro. j. Inuiſibilia di a cãtura mũdi ꝑ ea q̃ facta ſũt itellc̃a ↄſpiciũt'. ſꝫ poſt iudiciũ oms erũt i termĩo ſeu pͥa iferni vl' celi ad q̃d g̃ valerẽt cũ null' eis egeat tercia cauſa ⁊ rñdit i ſcðaȝ qꝛ ibð nũc ſũt p̃fata cõruptibilia ut hõ iuuet' ad ↄſtructõȝ domus pͥe ſꝫ finito mũdo corruptibili qlibȝ ẽ i domo celeſti g̃ dponi dñt ſcale q̃ ſũt hee cõruptibiles cãture ſic fit i ꝑparacõe turris et pallacij terreni.

¶ Capitulũ ſextũ

TErciũ pͥncipale gaudiũ extrinſecũ erit viſio corpal' delcãbiliſſima.
a Vbi notãð pͦ ſm tho. i. mj. di. xlmj. ꝙ oẽs. v. ſenſus erũt i actu i pͥa. rõ qꝛ ibi erũt i maiori ꝑfectõe q̃ȝ hꝫ. ſꝫ hꝫ ſũt in actu ergo ibi. Itẽ vicin' ſe hꝫ ſenſus ad aĩaȝ q̃ȝ corp'. ſꝫ corp' p̃miabit' ꝑ dotes fluẽtes ab aĩa. g̃ ſenſus. Itẽ ſoci' laboris dꝫ eſſe ſoci' ↄſolacõis ſꝫ quiqꝫ ſenſus hꝫ fuierũt laborãdo aĩe. g̃ ipã ↄſolata ſcȝ anima ipĩ id ẽ ſenſus p̃miari dñt. ſcðo notãð ꝙ q̃libȝ ſenſus in pͥa cog̃ſcȝ aliq̃ ſingl'aria vel ſaltẽ aliq̃ð ſingl'are ⁊ p̃cipue mag̃ excellẽs ð q̃libet ſpecie reꝝ ſenſibiliũ ꝓbat mgr̃ iohẽs ð tãbaco ð ſenſibilibꝫ delicijs ꝑadiſi qꝛ ſm doctões ↄũit in pͥa pl' r̃ſtituet' q̃ȝ i ꝑadiſo adam ꝑdidit. ſꝫ i ꝑadiſo fuiſſet cog̃cõ reꝝ ſenſibiliũ igit' et'.
b ¶ Tercõ notãð ꝙ q̃ȝuis poſt hãc vitã nõ ſint q̃dã ſenſibilia puta aĩalia plãte et'. tñ ꝑ influxas ſpẽs ſenſibꝫ a dõ mediãte itellcũ pñt verisilit' i pͥa videri ſenſibilia p̃teita ñ exñcia ptȝ qꝛ aĩa ſepata ſm tho. i. mj. itelligit itelligibilia ꝑ ſpẽs influxas g̃ ⁊ ſenſus ꝑcipit ſenſibilia ꝑ ſpẽs ifluxas alias ſenſus ñ ꝓpocõaret' itellcui ꝑ tũc i ꝑſcibilitate q̃ð mõſtroſũ forȝ ⁊ hãc ſenſacõȝ nec ſit' nec diſtãcia nec abſencia ſenſibil' i pediet nec ĩ'poſicõ pȝ qꝛ tho. dĩ a vt' vtis ad nutũ i oibꝫ ſbueiet ⁊ adẽit ⁊ aſſiſtet i oibꝫ q̃

volūt· Cū hec tñ oēs qnq3 sen sus sentiēt in patria sua ꝓpria obiecta p spēs rceptas a sen sibilib9 ꝑtūc exñtib9 ꝓbat· etiā ex dictis sci· tho· i· iiij· di vltia· q· vlti· dicētis A btis ni hil abstrahi deb3 qd ad pfe= ctōe3 btitudinis ptinet Sed sentire p spēs īfluxas nō solū
c p rceptas est hmōi ¶ Hijs suppositis videbit ocul9 beati qnq3 i genē· rōe quoꝝ gaudi ū summū habebit Prio nō exi stētia post iuditium ut flores aialia pisciculos aues et simi= lia videbit verisilr p spēs sensi bꝫ a dō influxas· p3 q2 illa vi disset in statu inocēcie· & i pa tria pl9 videbit· Secūdo vide būt sci mūdū ꝑtūc sensibilem in· iiij· elemētis tūc purgatū ꝛ celoꝝ speis stell' ꝛ planetis innouatā vt sup dcm ē Tercio videbūt corpa btōꝝ tunc pul chrima· vñ anſ· li° de similitu= dibꝫ pulchrtudo quam perfec te hic nullus habet naturalir ab hoie appetitur· In illa vero btitudine pulchrtudo iustorū solis excellet pulchrtudinem q septēpliciter ā3 mō fit splēdi dior fulgebūt inqt iusti sic sol in regno ec'· Corpus qdā dñi plucere soli null9 ābigit san9· cui cū similes erim9 teste ap= postolo· reformabit corp9 hu militatis nr̄e ɔfiguratū corpi

claritatis sue· hec d anſ· Quā to vidbūt dānatos i iferno vt ꝓbat tho· di· vlti· iiij· Rā ysa vlti· 81· Eg'dietur ꝛ videbunt cadauera viroꝝ q̄ puaicati sūt i me glo· Electi eg'dientur in tellciua vel manifesta visione vt ad laudē dei magis accen= dantur probatur etiā rōe· qa a btis nihil abstrahi dbet qd ad pfectōem beatitudinis p tineat vnūqdq3 aūt ex ɔpacō ne ɔtrarij mag' ɔg'scit' q2 ɔtra ria iuxt' se posita magis eluce scūt· Et idō vt beatitudo scōꝝ eis mag' ɔplaceat· ꝛ de ea vbe riores grās agant· dat' eis vt penas ipioꝝ pfecte intueāt' Et quāuis corpa dānatoꝝ fi= ant turpissiā· tñ visio btōꝝ sic ꝛ dei p h ñ ledet'· nec ꝑtūc be ati cōpaciēt' dānatis· q2 sūme se ɔformāt dine volūtati q pu nit dānatos· sed de penis eoꝝ gaudebūt· ñ inqntū penā hñt dānati· sed iqntū i pena dāna toꝝ ɔsiderāt ordinē diuie iusti cie· et suam liberacōe3· vñ i ps Letabit' iust9 cū viderit vindi ctā· Quito videbunt cīsti hu mānitatē i iudicō et semp vñ lu ce· xxj· tūc videbūt filium hois venietē cū potestate mag' et maiestate· q ad gloriā ptinēt In pmo eni aduētu semp hui liter venit· sed in secundo cum potestate ꝛ maiestate veniet

vt glām pris ōndat et ptātē dānatis · veniet cū cicatricibꝰ ↄ signo crucis q btis dlcābilis sima erūt ad vidēd ¶ Est etiā h̄ ſm Joh· de tanbaco no. vbi sup̄ q in quolibʒ sensu multi° delcāc̄ois cātur in pr̄ia ex sex vicʒ ex restitucōe comodi naturalis· Ex melioracōe obiectoꝝ· ex acumie potēcie sensitiue· ex diu̇sitate visibiliū· ex cōiectura deitatis p sensibilia · et ex h̄ q nec distācia ipedit obiēa nec sit9 nec i tristiciū· ↄ h̄ veꝝ ē q° ad spēs isfluxas· s̄ r ceptas spēs sensus adhuc vald a r̄motis ſm tho· pcipiet vn̄ v̇sus Cōmod· obiem. acuit· diu̇sa distācia de9 · exi grā i pposito de visu sex faciēt ad eiꝰ d lcābilissimā in pfcissimā dlcācōeʒ· Prio restitucō ↄmodi natural· Quia in padiso hūisset tm̄ cōmodū de luie lūe sic nūc de luie sol' vt allegatū fuit su p̄· sup psa· xxx· s̄ stat9 glē p fectōra restituet pdita in paradiso· scd̄o ad magnitudiem delcācōis in visu faciet melioracō obiectoꝝ i ordie ad visū siue sint elemēta celi· stelle. siue etiā corpa scōꝝ· et etiā alia q pcipiē9 p spēs isfluxas vtʒ p glo· psa· xxx· dicētē oia melioari hoie resurgēte sic dteriorata fuit ipo cadēte· Cōsistit autē melioracō in q̄tuō vicʒ i augmētacōe lucis· in clarificacōe coloris· i ↄuēlēcia mēbroꝝ et i corpali pulchritudine btōꝝ q colorati erūt candido et rubicūdo purissimis coloribꝰ ſm optime ↄplexiōis ↄueienciaʒ ↄ phisonomie· decēciā Erūt q eciā corpa eo tersa et polita ↄ pspicua· decētissime q̄ntitatis licet vn9 alio maior sit q̄ntitate· ſm q h̄ pueisset natura n̄ ērāte· Cicatrices etiā p x° suscepte· sic et cristi erūt decētissime. Nā pulctu° mimi sci ad mim9 ēit q̄nqgesies l' fere tāta q̄nta ē mō pulctudo natūal' cuiuscūq corpis ec celestis· ↄ pl' ctudo sci i dup° maioris meiti fere cēcies tāta ↄ sic deinceps ſm mai9 meitū· Rō ē q: ex supdcis mim9 scūs eit p tē sepcies excedēs pulctudieʒ sol' p tūc· q erit sic lux septē dieꝝ p sa· xxx· s̄ sepcies septē faciūt xlix· g° et· Tercō ad magtudinē delcācōis in visu faciet acumē visus et claritas oculorū q maior et minor erit scd̄m merita vie· nec oculi quocūq lumie offēdēt q: oia lūia tūc mulcebūt nō ledēt sicut et discipuli cr̄stū vidert corruptibilibꝰ oculis cū maxio gaudio i trāsfiguracōe dicēte pet°· dn̄e bonū ē nos h̄ eē et· ↄ ſm io. de tābaco vbi p̄us no· q si hō nō equaliter meruit scd̄m visum

vel scʒ auditum ⁊ sic de alijs sensib⁹ · ſm hoc magis vel minꝰ meliorabunt̄ obiecta illi⁹ ꝟ alteri⁹ sensus · saltē ſm effectū scʒ ↄmodi vꝉ delcātionis ¶ Quāto ↄfert ad mltitudieʒ dlcātionis in visu: diūsitas visibiliū qꝛ videbim⁹ p spēs rceptas oēs speras celoꝝ oēs stellas oia elemēta · oia scōꝝ infinita quodāmō corpa et dānatoꝝ Et p spēs īfluxas · d qlibet spē aīaliū plātaꝝ lapidū rosaꝝ · violaꝝ · ⁊ mīnēaliū: videbim⁹ aliq̄ vel de qualibʒ spē ⁊ de singulis spēb⁹ excellētissimū illi⁹ spēi qꝛ talia in statu innocētie habuissem⁹ · Quito augebit delcātōnē visus visio deitatis in q̄libet creatura ꝓtūc exñte vnde quāuis oculꝰ cōpalis directe ⁊ sic visibile p se nō possit videre deū cū ñ sit coloratus nec lucidus corpalit̄ · tñ vt dicit tho in · iij · di · xlix · videbit ocul⁹ deitatē sic visibile p accidēs · Cū ex vna pte visus corpaꝉ tātam gloriam dei inspiciet · in corpib⁹ pcipue gloriosis · ⁊ marie i corpe cr̄sti · ⁊ ex pte alia intellcūs tā clare videbit deū cp in reb⁹ corpalib⁹ visis de⁹ pcipiet̄ sic in locucōe pcipitur vita · vnd aug⁹ de ciui · dei dic̄ · valde credibile est sic nos visuros tūc mūdana corpa celi noui et terre noue · vt deū vbiq̄ pñtē et vniūsa corpalia gubnātē p spicuitate clarissima videam⁹ nō sic inuisibilia di p ea q̄ facta sunt itellecta ↄspiciūt̄ · ſ sic hoīes mox vt aspicim⁹: nō credim⁹ viuere ſ videm⁹ hec Aug⁹ · et tho · Sextū augēs multitudieʒ gaudij i visu suptactū ē satis qꝛ nec distācia interst̄icium nec situs visū ipediet · ¶ Quartū pncipale gaudiū extrinsecū erit p auditū · q̄ erit in actu vꝉ in cātu ꝓbat tho i · iiij · di · xlix · p aug⁹ di · sup illud ps · Exultacōs dei in gutture eoꝝ · Corda et lingue eoꝝ nō desinēt laudare deū · Idē hetur p glo · sup illo osee iiij · In cātico ⁊ cibaꝉ ymo in pria erit risus · ut dic̄ tho · q ꝺli · pi · q · vj · secūdū illd · Job · viij · ipleat̄ os tuū risu et labia tua iubilo · nō solū aūt ut ꝓbat mgr̄ · Joh d tābaco vbi pus: i pria modus audiēdi erit p imutacōeʒ soni realē ſ etiā p spēs īfluxas dinit⁹ auditui ſm q̄s hēbit iocūditatē cant⁹ philomene · ⁊ aliaꝝ auiū · qꝛ i statu inocēcie hō ista eciā hubuisset Ad magnitudiem etiā delectacōis in auditu faciēt sex q̄ de visu tacta sūt · Prio rr̄stitucō comodi naturaꝉ · qꝛ ei ad hoīs pcm oia deteriorata sunt homo i statu innocēcie tātam delcācionem

habuisset ad vocē cicade sicut mō ad vocē philomene. S₃ p⁹ r̄sur rectōem restituet͛ ⁊ ā pli⁹ dabit͛ auditui. Scđo ad gaudiū audit⁹ fciet melioracō obiectoꝝ audibiliū. q̄ melioācō ɔsistet in v̄boꝝ sig̃ficacōe. In organoꝝ emūdacōe. in exteioꝝ īpedimētoꝝ amocōe. ⁊ in ipaꝝ vocū claritatis supnaturał pfectōe. Nā q̄ ad p̄mū q̄z to vox ē maioꝛis caitatis expssiua. tāto delcābilioꝛ ē. Confert etiā q̄nto cōsonācia mag̃ ɔdita s̄m noticiā artis musice q̄ excēcebūt aliq̄n actu vt potēcia educat͛ i actū ⁊ d⁹ g̃lificet͛ vn̄ cāt⁹ h̄ quoꝝcūq₃ musicoꝝ i ɔpacōe ad celestē musicā ē velō rugit⁹ rusticoꝝ h̄ r̄spcū naturaliū h̄ cātoꝝ. et s̄m g̃rsam estiacōem eit i quoꝝūdaꝫ scōꝝ vocib₉ suauitas q̄nq̄gesies tāta q̄nta nūc ē natuał et artificialis vocū et sonoꝝ suauitas. In q̄busdā cēcies tāta. Et sic ascēdēdo. sic de pulchritudie coloris dcm est. Tercio. gaudiū audit⁹ augebit maiō pfectō auditiui ō̄gani q̄ ad ablacōem eoꝝ q̄ auditū ipediri possent. Quarto multitudo et varietas audibiliū s̄m spēꝫ et numeꝝ q̄ maiora erūt sił vł successiue q̄ꝫ h̄. Qnto q₃ p accidēs i vocib₉ et sonis audie⁹ deū i oib₉. Sexto nec distācia interstīciū. nec situs. sonū ipediet. ¶ Qntū p̄ncipale extrinsecū gaudiū eit p olfcīuū sensū odoratu. vn̄ di. th. di. xlviij. Odoꝛ eit i p̄ria. cū eccia cātet. q₃ odoꝛ suauissim⁹ erit corpa scōꝝ. nā odoꝛ i via n̄ solū ē fumał euaporacio. s₃ ec spūał q̄dā ad odoratū multiplicacō s₃ i corpib₉ gloriosis erit odoꝛ i suavlti. pfectōe. nullo° p humidū suppssus. et t̄n imutabit spūali imutacōe sic odō fumalis et sensus odorat⁹ i scis. q̄a nulla huiditate ipediet͛ ɔg⁹ scꝫ n̄ solū excellētias odoꝝ sic i nobis nūc ɔtingit ꝑꝑ cerebri niniā huiditatē sed etiā minimas odoꝝ d̄ras hec th. et nō solū odorabim⁹ p imutacōnem ab obiectis sanctoꝝ corporum. sed etiam per spēs influxas odorabiliū odorabim⁹ balsamū cinamomū etc͛. Ad mag̃tudiꝫ aūt delcācōis i odoratu sex faciet. Prio r̄pacō naturał comodi. q̄r i padiso si mā sissem⁹ ad odorē rute t̄n comodū habuissem⁹ sic mō in tota apoteca. s₃ in p̄ria pl⁹ saltē i eq̄pollēti r̄stituet͛. Scđo melioracō obiectoꝝ vt grossa estimacōe corpis g̃łosi mioꝛis meiti q̄nq̄gesies tāta sit q̄nta ē nūc q̄cūq₃ suauitas. et cēcies i duplo sanctioꝛis vnde ymaginandum est corpus bti quasi q̄ddā cor

p9 cōpositū ex rosis lilijs ꝯ si=
milib9 optie redolētib9 nutri
tū cinamomo et summe odori
feris et punctū balsamo · et
optimis vngētis Tale erit ob
iectū olfactui · Tercō cōfert
sic pus dictū ē de alijs sic etiā
g de quarto · v · et · vi · ¶ Sextū
pncipale extnsecū gaudiū eit
gust9 vn̄ ẜm · tho · v sup gu=
st9 hꝫ ꝯ habebit i pria mediū cō
iūctū · ꝯ erit i actu n̄ tn̄ ẜm · ꝙ
ē sensus alimēti ẜ erit ẜm ꝙ ē
iudiciū sapoꝝ ita tn̄ ꝙ imuta
bit ab aliq cibo vel potu sup=
to nisi fōte dicat ꝙ ibi gust9
eit in actu pimmutacōem li=
gue ab aliq hūiditate adiun
cta · Et qr scūs tho · nō dubi
tat qn̄ in actu fiat gustus · ẜ
modū sb dubio rliqt · Tradit
magistē Joh · vbi sup mod di
cēs ꝙ i pria gust9 erit i actu
p immutacōem spūalē seu itē
cōnalē absqꝫ supcōe p mod ci
bi et masticacōne fcā a corpe
btōꝝ mediāte tn̄ sapore eis fō
malit inherēte · q corpa si ma=
sticata fuissent an̄ glificacōꝫ
nata fuissent mediāte suo sa=
pore gustū immutare · vnde i
pria beati dupliciter gustare
possunt. Vno modo p itēcōna
lē imutacōem lingue a sapore
scis inherēte · Alio° p influxū
speꝝ a deo · sic de alijs sensibꝰ
dcm ē · Ad magtudinē ec gu
statiui gaudij faciet sex Prio
restitucō cōmodi natural qr a
dā in statu innocēcie de come
stione alicui9 fructus vel aq
tātū delectat9 est · sic mo° qs
dlectat i gustu clareti vl zuc
kare · plus aūt i pria restitue
tur quā p adam pditū ē · Se
cūdo ꝯfert melioracō obiecto
rū in ordine ad gustū nā cete
ris paribꝰ q̄ntuꝫ pulchritudo
corpm gloriosoꝝ excedet om
nē pulchritudinē cōpum nūc
existēciū tātū ad mīn9 excedꝫ
suauitas saporis corpm glori
osoꝝ in statu futuro omēꝫ na
turalē suauitatē saporis toci9
mūdi · Ita ut corp9 mīmi sanc
ti sit q̄nq̄gesies suauius q̄ꝫ sa
por mellis zuckare vel cuiuscū
qꝫ alteri9 rei saporose in pnti
nō tn̄ dentibꝰ masticabim9 vl
ꝯterem9 ẜ deo ifluēte pcipie=
mus intencōnaliter · De resi=
duis q̄tuor dōm ē ꝓporcōnabi
liter sicut de visu ¶ Septimū h
pncipale extnsecū gudiū ē ac
tuacō tactus · vn̄ et xps gloi
ficat9 tact9 ē et Joh · xx · ait
noli me tāgere Et btā agnes
ait · Quem cū tetigero casta
sum · mediū autem tactus sic
et gust9 ꝯiūctū ē · mod9 aūt
tāgendi ẜm tho · vbi pus tal
ē · ꝙ eit imutacō spūal a q̄lita
tibꝰ tangibilibꝰ · sicut etiam in
corporea defuit · qd necvrere

nec gladius scindere potuisset. et tñ hõr sensum hũisset ipassibilitatis ei dos excludit naturalẽ imutacõe; gº spũalis erit· itẽ erit sine oi imutacõe qm sbiectũ p se faciat· s p spẽs erit ipsi tactui a dõ ifluxas. Ex qº seqt͂ q nec tactus ipediet͂ distãcia nec situ nec iterpositõe hũc sensũ ec͂ sine ifluxis spẽbꝫ omnes pñt hr̃e sic͂ et visũ vt dicit tho· erũt ec͂ i pria ãplexus et oscula ad pntes. cogtos. aicos· et natos vt di. ioh· ep̃ i smõe d oibꝫ scis Jtẽ bñ. i smo· d oibus scis. s tactus tales et oscula erũt sine oi venerea ɔcupia· sic͂ ec͂ i via ex naturali pietate mr̃ filiũ. pntes natos· et alieni osculãt͂ ifãtlos· ac maia· elisabeth ãplexata ẽ poterit ec͂ p spẽs ifluxas fieri ɔtactus mutui int͂ distãtes· ad tactus aũt gaudiũ. faciẽt sex· pº rstitucõ ɔmodi natural͂ q2 ipria erũt corpa tẽsa· polita. et q̃litates pme ad mediũ reducte tpatissie· Jta ut mimus scũs i tãgẽdo hitũs sit q̃nq̃gesies tãtã dlcãcõ; q̃ntã nũc q̃cũq; h; d quocũq; tãgibili· d rsiduis· v· dd· sic͂ de pcedentibꝫ sensibꝫ. De gaudio aũt q̃nq; sensuũ psertĩ tactus dic͂ ans· liº d silitudibꝫ sic volu ptas q̃m h q̃rẽ nitim̃ ñ ñ p anxietatẽ iuenit͂ cũ ad id puenerint hõies qd voluptatẽ putãt· ñ ñ odiotando eadẽ fruiualẽt· qº si ñ fuerint imediate fruiti: in anxietatẽ vertũtur post hãc vero vitã aut in oimoda voluptate sũt aut oino replebũt͂ ãxietate· sic͂ ei ferr̃ igtũ q̃lib; sui pte ɔtin; ignẽ: sic i se hõi voluptatẽ· hãc voluptatẽ q2 neõ h sensit Jõ nec explãri pt pfecte a qº q̃m hec ille Exẽplũ ẽ de fauo mell͂· quod in oi sui pte melle penetrat͂· Et de buccella intincta vino optimo vndiq; panẽ penetrãte· sic voluptas prie omes aie et corporis venas· ossa· medullas· ãtus et ɔplexionem penetrat· sic͂ de igne videmus in ferro ignito

Capitulum septimum

Octauũ pncipale extrisecũ gaudiũ ẽ dos impassibilitatis Vbi notã dũ pº sm tho· i· nñ· di· xlnñ· et· xlix. q dos ẽ ɔpetuus ornatus aie et corpis i eterna btitudie iugit͂ pseuerãs Est ei inter xp̃m· hõiez et aia; quãlib; mrimoniũ spũale teste aplo eph· v· Sacramtũ h magnũ ẽ dico aũt i cr̃sto et eccia Ex qº hẽt͂ q spũale mrimoniũ p corpale significatur. dantur autẽ spõsis carnalibus tria· dos· donacio propter nupcias· et pafernalia· dos. ẽ donacio fcã spõse

ex pte pr̄is · et h̄ ad vſū ſpōſi
ꝓpt̄ onera mr̄imonij · et dat̄ ad
mr̄imonij ſolaciū tñ ad poſſeſſi
onē ſpōſe · Et ſic dat̄ ſpōſe i ꝓ
p̄etatē · licet ſpōſo det̄ ad diſ=
p̄ēſacōem ſeu vſū · Et tradit̄ qñ
ſponſa in domū ſpōſi traducit̄
q̄muis añ traductōnē ꝓmitta
tur · et eſt dos non quodcunq̄
donū ſpōſe · ſed p̄cipue · q̄ſi pri
moniū ei⁹ de q̄ viuere et ſuſtē
tari debeat · Et ſm̄ multas le=
ges ſpōſus non poteſt dotem
inuita vxore ab ea alienare

b ¶ Sic in mr̄imōio ſpūali quod
ē int̄ xp̄m hoīez et ecc̄iam ſe q̄z
libet deuotā aīam vl̄ hoiem to
ta trinitas q̄ ē pr̄ nr̄ ecc̄ie ſeu
deuoto hoi dat dona aliq̄ i ꝓp
etatē · ad volūtatē tñ et ad di
ſpēſacōem xp̄i · ſpōſi qñ ecc̄ia
vel aīa in domū ſpōſi introdu
citur q̄ fit in patria quamuis
āte traductiōem hic promit=
tat̄ · q̄ dona dotes appellātur
Et ſūt duplices dotes · q̄dā ai
me d̄ q̄bȝ i · iij · p̄ncipale dicet̄ ·
Alie cōp̄is quia tā aīa q̄m cō
pus xp̄o in patria iungetur ·

c ¶ Secūdo notād̄ q̄ ſic̄ ſpōſis
carnalibȝ tria dātur · dos vicȝ
de q̄ dictū ē · donacō ꝓpter nu
pcias · q̄ ē illud quod a ſpōſo
datur ſponſe · Et pafernalia
q̄d eſt ill̄d q̄d habet ſpōſa pre
ter dotē · vt ſunt munera ab ai
cis data ſpōſe · et ſimilia · ſic in
patria cuilibet hoi ſeu deuote a
īe dātur tria · dotes vt dc̄m ē
donacō ꝓpter nupcias q̄d erit
in futuro gaudiū q̄d habebi⁹
reſpcū hūanitatis xp̄i · eā cog
noſcēdo et vidēdo d̄ q̄bȝ poſtea
dicet̄ · et pafernalia q̄ erūt ali
a dona poſtmodū declaranda

d ¶ Tercō notād̄ q̄ corpus et q̄li
bet potēcie ſenſitiue hoīs glori
ficati q̄tuor dotes hēbit id ē q̄
tuor q̄litates ſupnaturales no
biliſſimas: q̄ ſunt impaſſibili=
tas · ſb̄tilitas · agilitas · et clai
tas · q̄ q̄tuor ponūtur in lr̄a · et
glo · j · cor · xv · vt in ſeq̄ntibȝ al
legabitur · ſunt aūt q̄tuor vt
refert tho · di · xlix · ꝓpt̄ q̄tuor
v̄tutes cardiales q̄rū materia
ſunt bōa corpalia · vt prudēci
e corrn̄deat claritas ꝓpt̄ cog=
cōem iuſticie q̄ ē ꝑpetua et im
mortal̄ impaſſibilitas · forti=
tudini · agilitas · ex q̄ ɔtingit
vt nichil corpori poſſit reſiſtē
vñ agilitas notat̄ · j · cor · xv ·
p h̄ q̄ dic̄ · Surgȝ in virtute
Tēpantie v̄o que hic corpus
attenuat ſubtilitas · et ſic q̄tu
or v̄tutibus cardinalibȝ q̄tu=
or correſpōdēt dotes corpis
ſicut tribȝ theologis virtutibȝ
cōreſpōdēt tres dotes anime
vt poſtea dicet̄ · ſunt autem q̄
tuor dotes corpis alia racōne
Quia ſicut in preſenti anima i
corp⁹ influit quatuō · quibus

corp⁹ caret ipa absente· vicz
q corp⁹ viuũ ē coloratius· du
rabili⁹· v̄tuosi⁹· ꝛ agili⁹· sic ai
ma btificata corpi i p̄ria p re
dūdāciā ifluet q̄tuor ꝓporcōa
lit dotes· Claritatē ipassibili
tatē sbtilitatē ꝛ agilitatē· ut
hijs mediātibꝫ corp⁹ pfectis
sime aie sbiciat· sic aīa deo p
suas tres dotes· sunt eciā q̄tu
or dotes corpis sicut in clari=
tate radij solaris · q̄ est clarissi
mus· subtilissimus· agilimus·
et ipassibilis· ꝓ tali eni clari=
tate xp̄s post cenam· Jo· xvij
sbleuatis ocul' in celum dixit ·
j· orauit pr̄ venit hora clarifica
filiũ tuũ supp̄· in resurrectiōe
q̄tuor dotibus corporis q̄ tn̄ ꝓ
p̄e i x̄o n̄ sorciūtur nomē dotis
cũ sit sp̄osus· licet ip̄e q̄tuō h̄e
at excellētissīe· Et seq̄t ut fili⁹
tuus clarificet te supp̄· i mēbs
vn̄ statim addit · sicut dedisti
michi potestatē omis carnis
vt ome quod ddisti ei det eis
vitā eternā· Hec autem ē vi=
ta eterna vt co g̊scant te solũ
verum deũ et quem misisti ihe
sũ cristum sunt autem sm̄ tho
Jō q̄tuor dotes corpis · qr ad
h̄ q corpus sit pfecte sbiect=
tum anime nec eam impediat
in operibꝫ glorie q̄tuor requi
rūtur· duo ptinent ad sensum
et duo ad motũ· Quo ad sen=
sũ req̄rit' vnũ vt sit fcile recep
tibile· sp̄uum sensibiliũ· et ad
h̄ disponit claritas Alterꝫ ut
n̄ sit rceptibile passionũ igno
biliũ · ad q̄d disponit ipassibi
litas· Quo ad motũ duo req̄=
rūtur. Vnũ ē vt p otrariam icli
nacōem n̄ resistat suo motori
ad quod dispōit agilitas· a=
liud ē vt corpa p que mouet'
non resistāt ei · ad q̄d dispōit
sbtilitas ¶ Est igitur octa e
uũ gaudiũ et p̄ma dos ipossi=
bilitas· de q̄ dicitur· j· cor· xv·
seminatur in corrupcōe resur
get in incorrupcōe· et secūdũ
tho· di· xliij· Resultat ex v̄tu
te anime suũ corp⁹ potenter ɔ
tinētis ita vt a nullo exteriori
agēte valeat immutari Et q̄z
uis corpa btōꝝ sint cōposita
ex ɔtrarijs· tam̄ illa ɔtraietas
erit ad oimodam equalitatē ·
et ɔcordiā reducta· Et diffēt
illa impassibilitas ab ea q̄m a
dam in statu inocēcie habuit
ꝛ q̄m pueri in originali decedē
tes habebunt· quia impassibi
litas sanctoꝝ erit nō posse pa
ti id est nullo modo· et nũquā
posse pati· sed ade impassibili
tas fuit posse non pati· id est
aliquo modo· et interim quod
non peccaret diuina potenciā
eum ꝓtegēte exteri⁹ Impas
sibilitas vero pueroꝝ in lȳbo
erit nichil pati · si tamē i ignē
p̄icerēt' : paterētur · sed beati

etiā i inferno existētes nō pa
terētur· Et erit illd donū ipas
sibilitatis i vno magis q̄m i a
lio q̄a cā ei9 ē maio i vno q̄3 in
alio· cā eni ei9 ē dn̄iū anie sup
corpus qd q̄dē causat ex h cp
fruit aia deo immobilit· vn̄ in
eo qui perfecti9 fruitur ē ma
ior impassibilitatis cā huic do
ti associantur duo dona corpo
ris q̄ ponit ansel· li° de similitu
dib9 vic3 sanitas et vite lōge
uitas · Et terciū addi pt vic3
cicatricū formositas· Sani=
tate inq̄t pfecta hic carem9
a p̄ma natiuitatis die esuim9
sitim9 et· hic vn9 claud9· alt
scabiosus et · Quibusdā tam
olinim medicamētis ne sūma
hic sit miseria i futuro aūt sū
ma saitas erit de q̄ ps Salus
iustoꝝ a dn̄o· Sed dicis vndi
cp san9 sū· R̄n̄· ansel· Quid di
cis o h tangaris fuste· et cla
mab· tecp deceptū q̄rulaberis
Ibi et lōgeuitas vite erit q̄3 h
null9 pfcē h3 moritur9 q̄ntūli
bet viuat diuci9 somniū sibi eē
videt cp vixit cū morit hec de
f anseĺ ¶ De cicatricib9 dic th·
di· xliiij· in iiij · Cicatrices iq̄t
vulneꝝ nō erūt in scis nec i x°
fuerūt · inq̄ntū iportāt aliquē
defcm· s iq̄ntū sūt sig̃ ɔstātis
sime v̄tutis q̄ passi sūt sci p iu
sticia et fide· vt ex h et ipsis et
aliis gaudiū crescat· vn̄ dicit

aug9 li° · xxij· de ciui· dei· Ne=
scio quomō sic afficim9 amore
martiꝝ btōꝝ· vt velim9 in il
lo regno in eoꝝ corpib9 vidē
vulneꝝ cicatrices q̄ p xp̄i no
mie ptulerūt· et fortassevidebi
mus· nō eni deformitas in eis
s dig̃tas ē q̄dā· q̄muis i cōpe
nō corpis s virtutis pulchtu
do refulgeat· nec tn̄ si aliq̄ mā
tirib9 āputata et ablata sunt
mēbra sine ipsis mēbris erūt i
resurrectōe mortuoꝝ quib9
dctm ē capill9 capitis ei9 n̄ pi
bi ¶ Nonū extrinsecū gaudi g
um principale ē secūda dos sb
tilitatis· de q̄ · j· cor· xv· semina
tur corpus aniale· surget cor
pus sp̄uale id est sp̄ui simile·
hec dos ē q̄ aufert sm th· gros
sitiue corpis cātam ex ɔposi=
cōe elemētaliū q̄litatū· Est au
tē duplex sbtilitas· vna ex ra
ritate pcium stāciū nō ɔpinq̄·
et ex tali sbtilitate efficit cor
pus facile diuisibile et hec n̄ e
rit in corpib9 gloriosis alia ē
ex pfcā victoria forme sup
materiā· et huiōi sbtilitatis ē
vniē· et sic celū ē sbtile· et cōpa
btōꝝ sic erūt subtilia· ē ei sbti
le· i ɔposito qd ē facile penetra
tiuū alteri9· vn̄ corpib9 btōrū
cedet absq̄ vlla difficultate et
resistēcia q̄libet corpora n̄ glo
rificata· vt di· vill· de vniuer
so li° · i· c· quinqua· primo huic

doti correspōdet apte fortitu do corpal' opposita imbecillitati de q̄bus ansel. i li° d sili. sic di. fortitudo nr̄a h̄ a bestijs supa t's in vita futu̾a n̄l r̄siste potērit q̄n moueat. et si voluerit euer tat. nec in h̄ pl9 laborabūt q̄3 ocl's mouēdo sese cū ei āgel' si les erim9. neq̄q̄3 minois fōtitu dis erim9. sed fōtalfis q̄ris ad q̄d illa fōtitudo p̄derit cum p̄ tūc nichil sit i q° vires exercē possimus. Qui h̄ dicit pauca nobiscū q̄d in huiōi h̄eat vsus hūan9 attēdit. Attēdat et vi debit. q2 nō semp de oib9 q̄ h̄e m9. s̄ q̄ nos h̄re speram9 non pa p̄ gaudem9 et q̄si actu vti mur. sic verbi gr̄a ipo visu. po testate aliq̄n vtim̄ nō i ea p̄ p̄ sencia re p̄ tm̄. et ita de multis in huc modū. sic et tūc de hac q̄ nūc fortitudie agit' erit. so la nāq̄ ei9 possessio grata nob erit et exultacō gr̄adis. lic3 in actu neq̄q̄3 sit necessaria nob cūctis vt dc̄m ē in suo statu ɔ uenieṫ collocatis. hec eadē. q. si aut de velocitate aut d aliq̄ btitudis p̄te mouet'. hac so lucōe si nō apcōre soluat'. sic i git' iust9 fortis erit. vt etiā si velit terrā ɔmouere possit hec de ansel.

b ¶ Sed dubitat'. v. cōp9 glo̾sū sit palpabile R̄n̄ tho. q̄ sic di. xiiij. vn̄ ioh̄. xx. xp̄us ait palpate et videte cū resurrexisset. ē tn̄ notā. q̄' pal pabile 81 aliq̄d corp9 ex duo b9 sc3 q̄ h3 q̄litates q̄b9 nat9 ē imutari sensus tact9. calōe frigore. et' vt h3 aer. ignis. et huiōi. et ex h̄ q̄ resistit tā gēti. sic̄ t'ra aq̄ ɔ opposita plūa s̄ tāgibile 81 s̄m q̄ h3 resistē tāgēti. vn̄ aer n̄ ē palpabil' q2 nō resistit tāgenti. s̄ nec tāgi bilis. Et nec corpa celestia sūt tāgibilia nec palpabilia. vn̄ de gre. di. Corrūpi necesse est oīe q̄d palpatur. Corpus g̃ gloriosū h3 ex sua natura q̄li tates suas. q̄ nate sūt imutāe tactū. S3 tn̄ q2 corp9 ē oīno s̄biectū sp̄ui. in p̄tāte ei9 ē vt s̄m eas imutet tactū vel non immutet. similit' etiā cū sc̄dum naturā ɔpetat sibi vt resistat cuilibet alteri corpori transeūti ita q̄ nō possit esse cū eo sil' in eodē loco. s̄ miraculose hoc p̄t diuina v̄tute ɔtingere ad nu tum ipsi9 q̄ sit cū alio corpōe in eodē loco. et sic nō resistit ei trāseūti. vn̄ s̄m naturā suā pal pabile ē corpus gloriosū s̄ ex v̄tute sup̄naturali h̄ eni ei cō petit. vt cū nō vult: nō palpet' a corpe nō glorioso. vn̄ greg̃ dic̄ dn̄s palpādā carnē p̄buit q̄m clausis ianuis introduxit vt p̄fecto ondēret post resur rectōem corpus suum esse. et eiusdē nature et alteri9 gloie

Qualitates tñ tāgibiles i cō pib9 gloriosis licȝ nō sint re= ducte ad mediū rei ſm eq̄ di stanciā ab extremis acceptā tñ sūt reducte ad mediū ꝓpor cōis ſm q optie ꝯpetit ꝯplex ioni hūane i singul' ptib9. ⁊ iō tact9 illoꝝ corpm ē delcābilis sim9. qꝛ potēcia semp delecta tur in ꝯueniēti. et tristat' i ex cessu. hec de th. ¶ Decimū ex i trinsecū gaudiū ē tercia dos. vicȝ agilitas. de q̄ ap9. j. cori. xv. seminatur in ifirmitate r̄ surget in virtute. glo. id ē mo bile et viuū. Est autē agilita= tis dos ſm th. dis. xliiij. pfec cio supaddita corpi q̄ corpus gloriosū erit oīno sbiectū aīe glorificate nō solū vt nichil i eo sit q resistat volūtati spūs qꝛ etiā lō fuit in corpe ade. ſ; e ciā vt sit in eo aliq̄ pfectō ef fluēs ab aīa glorificata i cor pus p quā abilitet' ad p̄dcā; sbiectōem vt sic corp9 sit ex peditū et abile ad obediēdum spūi in oīb9 motib9 ⁊ actioni bus. vn̄ sic nūc dat natura di locōrib9 animalib9 instrumēta diūse disposicōis in figura et q̄ntitate. Jta de9 dabit cōpori b9 scōꝝ aliq̄m dispōicōem ali am q̄m mō habeāt. non quidē in figura et q̄ntitate. ſ; in ꝓpe= tate glorie q̄ d̄r agilitas. hec th. Dubitat' p̄mo vtꝝ bti cō palit' aliq̄n moueātur R̄n. ibi d̄e q sic. Corpa inq̄t gloiosa aliq̄n moueri est necessariū po nē. qa et ipsū cōpus xp̄i ē mo tum in ascensione. et simili' cō pa scōꝝ q̄ de terra r̄surgēt ad celum empirreum ascēdēt. sed etiam postq̄m celos ascēderūt verisimile ē q aliq̄n moueāt' pro libitu sue volūtatis. vt il lud q̄d habent in virtute actu exercētes dinā sapiam cōmen dabilē ostēdāt virtus eni ꝓce dēs in actus exerciciū potēci oꝛ et pfectior apparet. qa ac tus manifestat potētiā. Et vt etiā visus eoꝝ r̄ficiat' pulchri tudie creaturaꝝ diūsaꝝ i q̄b9 sapia dei eminēt' r̄lucebit Du k bitat' secūdo vtꝝ aīe glorifi= cate moueāt corpa sua motu ñ organico. R̄n. durā. di. i. iiij q nō. sed motu ꝓgressiuo. ñ eni mouebit totū corp9 suū si mul. queadmodū graue moue tur totū simul deorsum et leue totum simul sursū. R̄ō est q̄a scōm scōs in aīa post resurrec cōem nō erit aliqua noua vt9 ad mouēdū p̄ter illam q̄m ha buit in corpe viuēs. Dubita tur tercō an i istāti aīa ꝓtūc moueat corpus glorificatū. R̄n. th. q nō sed i tpe ipcep tibili. vil. dicit vbi sup q glo rificat9 lō pt in ictu oculi di= stancius moueri amplius q̄m

p mille milia miliariorū et p-
bat ibidē · vñ aug9 · etiā dicit
ptin9 vbi volet spūs :erit et·
cōp9· Simile ē iā de aīo p ym
aginacō3 q̄ d roma ymagina
ta i tpe ip̄ceptibili ymagina·
ri potest parisi9 Verūtamē me
liō aīma sic habebit corp9 p-
fecti9 Ita etiā moueri potest
veloti9 Sed modo corpa nr̄a
sūt tarda Tū quia elemētū tē
re in nobis mouet dorsū et le-
ue sursū et sic de aliīs Tū· etiā
quia appetit9 mouēdi i nobis
sunt iter dū ɔtrarij ut sensuali
tas mouet ɔtra rōe3 d hoc do
no di Ansel· li· d similitudib9
nūc pti agiles sumus. s i hoc
etiam a passeribus supamur·
s tūc sicut āgeli a celo ad trā
dicto celeri9 mouebimr vides
eni quāta celeritate p angelū
homo a abacuck delat9 sit da
nieli a iudea in caldeam· par e
rit velocitas q̄bo pmissa ē eq̄-
litas· si eni resurrectō in ictu
oculi fiet: sic et nr̄a opacō fie
ri potest cum corruptibile in-
duerit incorrupcōem. sicut eni
velocissime radius solaris ab
oriente fertur in occidēs· et o
culi visus a terra in celū· sic ai-
mus cū corpōe q° voluerit hec
ansel· Huic eciam doti appro
p̄atur corpis libertas· d q̄ idē
ibidē dicit: lib ē q̄ cogi non pt
ad ea q̄ nolit· nec ab eo q8 ve
lit· sed hoc nullus integre hic
habet· sed in futuro beat9 q̄-
cumq3 certe angelis similis ef
ficitur· eorum libertatē habe-
bit· et sicut in angelis non est
instrumētū q8 obsistet· ac i-
pediat· aut ɔstringat p velle
suo cū oia penetrēt sic et xp̄s
clauso pdijt sepulchº q̄ hostio
clauso discipulis appauit· cui
xº similes erim9 In illa ei vita
si bon9 fuerit nichil paciet ab
eo q8 nolit· sed agere pmitte
tur quecumq3 voluerit hec ille·

¶ Vndecimū extrinsecū gaudi
um ē q̄rta dos dicta claritas
de q̄ · j· corin· xv· seminatur in
ignobilitate· surget in gloia
quod ad claritatem ptinet Et
math· xiij· Fulgebūt iusti sic
sol i regno p̄ris mei hec clari-
tas erit intrinseca corpi glori
so et causabitur ex redūdācia
aīe ad corp9· Et scdum q3 aīa
fuerit maiōis claritatis i luie
glorie· et fruicōne btifica. s̄m
h pl9 corp9 ei9 clarificabit· iō
j· corin· xv· d· stella differt a
stella i claritate· ita et resur-
rectō mortuo4· et ita i corpe
glioso ɔg°scet· glia aīe sic in
vitº ɔg°scit colō corpis q8 ɔti
net i vase vitreo· ut di· gre· su
p illd Job non adequabitur ei
aurum vel vitrum hec de tho·
etiā pt3 q3 corpa gloriosa erūt
puia vt vitrum et clara ut au4

Sūt eni nūc duo q causant in nro corpe obscuritatē. scz materie ipuitas. ⁊ luis paucitas s vtrūqz tolletur. et claritas dabit pspicua et fulgida sed dubitares prio. Erūt ne oēs ptes cōpis eq̄les i claitate ⁊ colore. Rn̄. ſm tho. di. xliiij. in iiij. q n̄ q̄ cōpis glia nō tollz naturā s pficiet. vn̄ color q debet corpi ex natura sua r pcium ꝑmanebit i eo s sup addetur claitas ex glia aie. Sicut etiā videm⁹ cōpa colorata ex sui natura splendore sol ꝑsplēdere. vl ex aliq cā extrīseca vl intrīseca. et sic claitas glie redūdat ab aia sup. p cālitatē i corp⁹ ſm suū mod ⁊ ē ibi alio mō q̄z sit i aia. ita i qualibz ptē cōpis ꝑdūdabit ſm suū modū vn̄ n̄ ē icōueniēs q diuse ptes hāant diūsimode claritatē scōm q fūt diūsimode disposite ex sua natuā ad ipam. vna ei ps hz maiorē disposicōem ad claitatē q̄z alia sic oculi q̄z man⁹. ⁊ spūs q̄z ossa ⁊ humores q̄z caro vl neru⁹. ¶ Dubitat. ij. an claritas cōpm glosoꝝ visū offēdat sic h radi⁹ solis. Rn̄. q n̄. Rō ē. q sic cōp⁹ glosū n̄ pt pati aliqd passiōe nature s passiōe aie id ē recepcōe ɔueniētis solū. Ita ex ppetate glie n̄ agz n̄ actōe aie s scdz h mag dcāt offēdit aūt inqntū agit actōe natue iqntū agit calefaciēdo ⁊ dissoluēdo organū visu et disgregādo spūs. et ideo claitas gliosi cōpis licz excedat claritatē solis tn̄ d sui natuā n̄ offēdit visū s dmulcz ppt qd claitas illa ɔpat claritati iaspidis. apoc. xx. Dubitat. iij. an i ptāte cōpis gloriosi sit videri vel non videri. Rn̄. idē q sic. q claritas ꝓuenit ex impio volūtatis cui sbdet. vn̄ i ptāte aime gloificate erit q videatur vl non videat. sic et q̄libet actō corpis i aie ptāte erit. alias n̄ eēt corp⁹ gloriosū istrumētū sūme obediēs pncipali agēti

¶ Capitulū Octauū

Duodecimum gaudiū extrinsecum est aureolarum et fructuum dacio que habent circa animā et corpora beata. sicut paferr nalia in matrimonio. Vbi a notandum secūdū tho. ⁊ alios i. iiij. di. xlix. q differūt aurea aureola ⁊ fruct⁹ Nā aurea ē gaudiū qd de do imediate hz aima in supiorib⁹ viribus scz de visione dei clara. de fruicōe. et certitudie tencōnis. que tria sequūt gaudiū aime. et illd ē aurea. auream hāc meremur hic per quodcumqz certamem

cuiuscūq; temptacōis quā ex caritate vincim⁹ ſm illō Ap⁹ nēo coronat̄ n̄ q̄ legittime c= b taūit ¶ Aureola v̄o ē aīe gaudiū de opibꝫ a ſe fcīs. q̄ hn̄t racōnē victorie excellētis xp̄i ſō mit· fcā vel ſic Eſt p̄miū de opibꝫ pfectōis q̄bus hō maxime xp̄o ꝯformat̄ ſm pfcām victoriā · et hāc aureolā meremꝰ ꝗ martirio· aut doctrina· aut v̄gitate· Fruct⁹ aūt ē gaudium ⁊ delcācō de ſp̄uali exēci° i ſpnēte delectacōs p̄ſerti venereas· ⁊ hūc meremꝰ · aut ꝯtinēcia ꝯiugali· ꝗ viduali. aut v̄ginali ex q̄bꝫ p3 ꝙ tam aurea q̄m aureola ſūt p̄ncipl'r i aīa· ß ſic ex gaudio eēncial' p̄mij· qḋ ē aurea ḋ deo imediate hīti redūdat· fluit · et cāt · i corpus bti q̄dā decor q̄ ē gl'ia corpis ſeu dos corpis q̄druplex· de q̄bꝫ dictū eſt · ſic etiam ex gaudio aureole r̄ſultat aliq̄s decor in corpus repreſentatiuus ſpēalis triumphi· de quo gaudet anima · vt p̄dicatoꝛis in ore· virginis i illa pte· martiris i cicatrice· vel in alia pte corpis ſm gen⁹ martirij· Ita ut ſtatim ex aſpcū corpis ſciatur qualiſquiſq; fuit· martir· ꝗ virgo· aut doctor · ſeu p̄dicator Ex q̄bꝫ patet ꝙ aurea eſt gaudiū de deo· aureola de triūphꝫ excellēti· et frcūs ē gaudiū et ḋlcācō ḋ exēcicō ſp̄uali pt3 ecīā ꝙ ſic aurea ē p̄ncipl'r i aīa· et ſecūdario i corpe p redūdācīā · Et ſic due ſūt quoḋ āmo aurec ſic etiā due ſūt aureole de eadē victoria· vna in aīa alia in corpe p redūdācīā Patz etiā tercō ꝙ q2 op⁹ meitoriū duo h3 bōa vnū q2 ex caritate fit. Aliud q2 excellēter ⁊ victoioſe· puta martiriū eſt Idcirco etiā duplex p̄miū hēbit Aurea ꝓpt̄ p̄mū et aureolā ꝓpt̄ ſcḋm· Tn̄ p̄miū corrn̄s merito rōe caritatis q̄ntūcūq; ſit paruū· ē mai⁹ quolibet premio rn̄dēte actui rōne ſui generis· et iō aureola diminutie ḋr reſpectu auree· ḋr autē aureola dimīutiuē ab aurea · nā eēnciale p̄mium ḋr aurea ſiue corona· tum q2 datur victoribꝫ et victorie ḋbetur corona· vn̄ Iob· vij· milicia eſt vita hominis ſuper terram· tum eciā3 q2 p ipſum hō efficitur particeps dinitatis· et p ꝯn̄s regie poteſtatis ſm illō apoc· v· Feciſti nos deo nr̄o regnū et ſacdotes· Dubitatur p̄° vnde hēatur ꝙ tres ſūt aureole· R̄n̄· ꝙ ex glo· ōdiarijs et ſcōꝝ dictis de v̄ginū p3· ſm illō yſa· lxvj· hec dic̄ de⁹ eunuchis eſt Dabo eis nomē, meli⁹ a filijs et filiabꝫ glo· meli⁹ nom̄ ꝓpaz gl'iaz excellēteq; ſignificat· ſed

p eunuchos qui se castrauerūt
ꝓpter regnū celoꝝ ṽgines de
signāt᷑ Et sup isto exo·xxv·
Facies alterā coronā aureolā
glo·Corona ptinet ṽginibus
Ad hāc eciā coronā ptinꝫ cā
ticū nouū qd virgines tm̄ corā
agno cōcinūt·et q̄ sequūt᷑ ag
nū quocūqꝫ ierit De mātirum
patꝫ p aug·li·d scā virginita
te·di·Nemo q̄ntū puto ausus
fuit pferre ṽginitatē mātirio
ß ṽginitati detur·g° martirio·
d doctoꝝ pꝫ sup illud eph·j·
Sciati᷑ q̄ sit supeminē᷑ mag
nitudo ṽtutis eis·dic glo·cre
mentum habebunt doctores
sancti vltra id qd aliȷ̄ ꝯmunit᷑
hebunt·Dubitat᷑ secūdo Cur
tm̄ tres sint aureole vicꝫ mar
tiꝝ·ṽginū·et doctoꝝ·Rn̄·p°
qꝛ tm̄ tria sūt opa excellētissiā
triū potēciaꝝ·nā excellētissim
op⁹ rōnalis ē veritatis pdica
cō·ꝯcupiscibil᷑ obseruacō vir-
gitatis·et irascibil᷑ ꝑpessio mō
tis· Secūdo qꝛ tm̄ tres sūt ho
stes quos excellētissiē vincere
possum⁹ vicꝫ mūd⁹·caro dmo
nia·martires vincūt mūdū·ṽ
gines carnē·ꝛ pdicatores de
mones in cordibꝫ suis ꝛ alioꝝ
c Tercō qꝛ xpo i opibꝫ tribꝫ per
fectissime ꝯformam̄ In pdi-
cacōe·i puritate et martirio·
Dubitat᷑ tercō q̄ aureolaꝝ sit
pfectioꝛ Rn̄·tho·di·xlix·sim

plicit᷑ iter tres aureolas·mar
tirum ē pocioꝛ qꝛ pugna mar
tiriȷ̄ est forcioꝛ scd̄m seipam ꝛ
vehemēci⁹ affligēs ꝛ scdꝫ pe·
de pa·ibidē p⁹ h aureola doc
toꝝ·ut pꝫ in cathologo scōꝝ
qꝛ ec ecc̄ia i letaniȷ̄᷑ pfert mā
tires doctoribus ꝛ doctores
ṽginibꝫ ꝑut etiā tho·allegat
Tn̄ q̄ntū ad aliq̄d tres aureo
le habēt se sic excedētes et ex
cesse·pemīnet ei fm aliqd au-
reola ṽginū aliȷ̄s ī q̄ntū pug-
na carnis ē piculosioꝛ et e vici
no ß ū sic ē d martirio et d doc
trina pemīnꝫ eciā aureola doc
toꝝ aliȷ̄s·qꝛ pugna doctoꝝ
versat᷑ circa itelligibilia de q̄
apl's·eph·vj·nō est nob col-
luctacio aduersus carnem et
sanguinē ß adūsu᷑ ptāte᷑ et᷑
Alie vero sūt circa passiones
sensibiles. Dubitatur·iiij·an
dr̄a sit iter aureolā et palmā·
Rn̄·q sic qꝛ aureola ē premi-
um accidētale·nō qdlibꝫ ß p-
miū correspōdens pugne vel
victoie pcellenti Sed palma
ē pmiū accidētale qd nec radi
ci vicꝫ caitati nec opi pcellēti
debet᷑ ß volūtati quā palmam
martiriȷ̄ martin⁹ hꝫ ꝛ dn̄icus
q̄ auide dsiderauer᷑t martirium
nec tn̄ actū martiriȷ̄·hūerūt·
¶ Dubitat᷑ v·i speāli de aureo d
la mātiꝝ que exigāt᷑ ad h q
aliqs aureolā martirum ꝑpe

deāꝫ habeat Rñ· ſm tho· ꝗ pe. pa
ꝙ tria neceſſaia ſūt vicꝫ pena
cauſa· et volūtas· ꝑexigit̄ tñ
caritas in omi hn̄te aureolā·
Primū ḡo ē pena ñ q̄cūqꝫ ſꝫ mo
tis· vt optet recepta· Ex q° pꝫ
p̄mo ꝙ nō dētur aureola mar
tirꝫ obediētibꝫ ſolū· licet in eis
vſqꝫ eciā ad mortē mactet̄ ꝑ
ꝑa volūtas· Scdo ꝙ nec pau
peribꝫ ſolū q̄muiˀ moriāt̄ ínō
Tercō ꝙ nec peitētibꝫ licꝫ car
nē ſuā crucifigāt· Quāto nec
martiriū ſolū ſicietibꝫ vt marti
no et dñico· Quinto nec iohā
ni euāgeliſte licet in olei doliū
feruētis miſſus ſit· nō mortu
us· Sexto nec pueris in cami
no ignis· qꝛ illeſi exiuerūt. nec
ſeptio ſiluestro et anathaſio
licet mḡnā pſecōcuꝫ ſint paſſi
ſꝫ tñ q̄libet xp̄ianꝰ q̄ i caritate
morit̄ ꝑ obediam vel volūta=
tē hꝫ moriēdi ꝑ xp̄° vel q̄ðcūqꝫ
aliō opꝰ facit bonū· de tali hē
bit i celo ſpēale p̄miū et gau=
diū· ſꝫ ñ omē tlē meret̄ dici au
reola· Exēpli gr̄a pfecti pau
peres volūtarij hēbūt iudicia
riā ptātē· et ſic cānis macera°
aliō ſpēale gaudiū· ꝗ ſic itelli
ge ð alijs ſilr etiā itellige ð a
lijs opibꝫ ſm tho· ymo iterdū
plus de aurea q̄s mereri p̄t in
talibꝫ· vt pꝫ dicet̄· Nec octa
uo lucrecia· q̄ ſeipāꝫ iterfecit
pagana· Nec nono ſeneca q̄
xp̄t ſe ut tolerabiliorē mōtem
hēret apcōnē venaꝝ i balneo
elegit xp̄t q̄ð ſculꝰ vt rfert ḡ
gꝰ· iij· dya. occidēdꝰ et opcōe
ſibi de morte eligēda data nl
lā eligere voluit· ſꝫ illā dixit ſe
toleratuꝝ q̄m deus ꝑmitteret
quē tñ deus a morte eripuit· ſꝫ
martirij aureolā hn̄t· p° q̄dam
q̄ ſe ne corrūperet̄ feie ſbmer
ſerūt qꝛ ſpēali inſtinctu ſpūs
ſancti hoc fecerunt vt libro p̄
mo de ciui· dei refert augꝰ· ſi=
milit̄ ſampſon eadem de cauſa
Item btūs petrus q̄ ſibi mor=
tē elegit euerſis pedibꝫ cruci=
figi ñ xp̄t ſe ſꝫ propt̄ c̄ſti hōrē
nec refert vtꝝ mors ſtati an=
poſtea ſeq̄t̄ dū tñ propt̄ illud
cauſet̄ vel acceleret̄· vnð mō
tui in carcere et in ſtabulis vt
mācellꝰ papa· Item mōtui in
exilio martires ſūt quia huiuſ
modi mōtē in eis acceleraſſe p̄
ſumuntur· ¶ Secundum qð e
ad martirium rquiritur ē cau
ſa· quia eni martir teſtis eſt i
cauſa fidei· ꝑ eccia vel ꝑ quo
cūqꝫ articulo fidei· vel iure ec
cleſie· aut ꝑ q̄cūqꝫ virtute ifu
ſa· quia virtutibus deſponſat̄
eccleſia c̄ſto· quicumqꝫ ſic mo
ritur martir eſt· vnde iohan=
nes baptiſta pro veritate p̄=
dicacionis· Agnes pro virtu
te caſtitatis· et thomas can=
tuariēſis pro iuribus eccleſie·

occisi talit martires sūt . simi
lit tā mr q̄m filius i vtero eius
si ab ifideli i vtero lederet in
odiū fidei q̄n vtrūq; vl alterū
mori ɔtingeret silr q̄ vuln9 nō
letale susciperz ↄ p neglientiā
q̄ non esset mōtale peccatum
moreret i vulnere neglecto.
Similit q̄ potius vellet occi-
di quā mēdaciū dicere q̄cūq;
peccādo Similit q̄ cruce sig-
nati i bello hostiū xp̄i ꝓpt xp̄z
suscepto pugnādo peūt mā-
tires sūt . q2 nō se sed cristūm
defendūt ↄ eccia; et sic mori-
ūt . vn̄ mortē nō fugiūt ꝫ eli-
gūt Similit si quis ꝓpter bo
nū ɔmune n̄ rlatū ad xp̄m su-
stineret mortem aureolā non
merēt ꝫ si h̄ referat ad xp̄m
aureolā merebit ↄ martir eit
ut pote si rē publicā defēdat.
ab hostiū ipugnacōe . q̄ fidē.
xp̄i corrūpere moliūt et in tli
defensiōe mortem sustinent.
Tercō rq̄rit volūtas . vn̄ qui
dormiēdo occideret nūq3 p9
voluntate ad martiriū hita i
uitus occideretur . ā fugiēs ā
se ɔ̄fendens inuitus occidere
t : martir nō esset n̄ fierz ut p9
dictū ē de cruce sig̃tis . ꝓpter
q̄d Mauriti9 cū socijs suis ar
ma piecit . ut fieret martir .
Innocētes etiā n̄ pfecta; rō;
aureole h̄nt n̄ ut q̄dā tenēt . v
sw rōis i eis miāculose fueit.

sicut et ꝫ ioh̄e baptista i vte
ro ꝓbabile est ¶ Dubitatur f
sexto . q̄bꝫ debeat aureola v̄-
ginū . R̄n̄ . ſm th̄o . vbi p̄us q̄
h̄ntibus tria . p̄mo i expiēciā
h̄ntibus venereē voluptati
volūtari e hoc eligētibꝫ ↄ fina
liter i sili ꝓposito pseuerātib9
semp tn̄ p̄suꝓponitur caritas
q̄ ē aureē meritoria vn̄ pt; q̄
decē sūt genera hoim v̄ginum
aureola carēciū ſm th̄o . i . iiii .
p̄rio frigidi ↄ eunuchi q̄ volū
tatē hūt ducēdi ɔiugē si pos-
sent . vn̄ aug9 . li . de sancta v̄
ginitate . q̄bꝫ ip̄m virile mēbr
ɔ̄bilitat ut generare n̄ possint
nō sunt eunuchi . sufficit tam̄
q̄ xp̄iani fuerint . ↄ dei p̄cep-
ta custodiūt eo tamē ꝓposito
sūt ut ɔiuges si possent habe-
rent ɔiugatis fidelibꝫ adeq̄ri
Secūdo q̄ solū ad tēp9 q̄ in-
trabūt mr̄imoniū ɔtinere ꝓpo
nūt ↄ sic decedūt n̄ mutato ꝓ
posito Tercō q̄ p̄mo ꝓponunt
ꝑpetue ɔtinere . attam̄ postea
mutātur in ꝓposito . ↄ sic dece
dūt . Quarto q̄ i veteri testa .
virginitatē fuauerūt adulti .
sine sp̄eali instinctu sp̄ussanc
ti . Quito violēter oppressa . ↄ
ɔsenciēs delibertate stati Sex
to iexpte vēree voluptatis
cū ꝓposito ꝑpetue castitatis si
mōtali ɔ̄cedēte q̄ sūt vere fa
tue v̄giēs . septio ifid9 vl fid9

nichil cogitās de v͛ginitate vł ꝯiugio vel icōtinēcia et sic decedēs· Octauo baptisati ifantes añ vsū rōis decedētes· Non noifātes añ baptis͛ decedētes
g ¶ Sed q̄reres nū q̄d icorrupti aureolā ñ merētes et i caritate decedētes spēale gaudium hēbūt de inocēcia corrupcōis· Rñ· tho· in· iiij· ꝙ sic et si nō ꝓposuert ꝑpetuo ſuare· Sicut et inocētes q̄ peccare potuert de innocētia spēalit͛ gaudebūt
h ꝟ illd gaudiū ñ ē aureola· Decio q̄ morosis· dlcācōibꝫ plēo ꝯsensu et deliberato imorātes sine tactu virili ꝓpo motu aiꝰ ł ec̄ corpis i vigilia ad pollucōꝫ vł ad fiñez expiēciā venree voluptatis ꝓg͛diut͛ etiā saluis͛ signacul͛ corpee iteg͛tatis s q̄
i hēs p̄ce· ix· Sūt etiā sex gña hoim q̄ verā aureolā v͛ginū possidebūt· Prio btissima maria v͛go v͛ginū· q̄ vt tho· dicit q̄zuis nō habuit pugnā p̄ tēptacōꝫ q̄ fit a carne· habuit tñ pugnā q̄ fit p̄ tēptacōem ab hoste q̄ nec eciā ipm cristū reueritꝰ tēptare fuit· vt pꝫ math· iiij· Secūdo inexpte venerea voluptate i vigilia cū ꝓposito ꝑpetue ꝯtinēdi Terᵒ iexpte venerea voluptate cū ꝓposito it͛rupto de ꝯtinēdo· de q̄ᵒ finalit͛ penituerūt· Quāto q̄ in veteri testamēto ex diuiosisticitu v͛ginitatē seruauerūt· sic ēdit͛ de iere· ezechiele· et helya· quoꝝ ꝯiugia ñ legūt͛· Quito vi oppsse q̄ i venereā voluptatē nūq̄m ꝯsenserūt deliberate· Quia cꝰ p̄ncipiū ē totalit͛ ext͛· ñ ē ōdiabile a rōe vñ delcacō q̄ ē cū semis emissiōe v͛ginitatē ñ tollit in somno fca· Similis rō ē de mulieribꝫ que dormiētes ā i ebetate· ā amētes a viris cog͛scūt͛· nisi forte hac itēcōe dormitū ierint vt a viro ꝯgnoscāt͛ Et eadē rōe ille q̄ vigilātes͛ p̄ violēciā corrūpūt͛ siue ab homie· siue a demōe incubo· si q̄ntum pñt renitātur vt ꝯseruēt corpꝰ a corruptōe aīe vel saltē mētem a ꝯsensu· et siue ꝓ fide· siue ꝓ q̄cūqꝫ alia causa violēter corrūpātur v͛ginitatē ñ pdūt· sed si ꝓfide hꝰ q̄s sustineat· erit meritoriū· et ad genus martirij ptinebit· vñ Lucia dixit· si me inuitā violare feceris michi castitas duplicabit͛ ad coronā· nō ꝙ habeat duas v͛ginitatis aureolas· sed ꝙ duplex p̄miū reportabit· vnū ꝓ virginitate custodita Aliud ꝓ iniuria q̄m passa est· dato eciā ꝙ talis violenter oppssa ꝯcipiat nec ex hoc meritū virginitatis pdit· nec tam̄ mr̄i xp̄i eq̄bit͛· in q̄ fuit cū integritate mentis· etiā integritas carnis· Omnia sunt Tho· verba·

Sexto frigidi et eunuchi vo
lūtatē habētes in corrupcōe
ꝑpetuā seruādi· etiā si facltas
adesset coeūdi· faciūt eni ꝯ ne
k cītate virtutē ¶ Dubitat' se=
ptimo q̄bus aureola doct· de
beat· R̄n̄ · ꝯm tho· et pe. pa · v̄
p? cp hn̄tib9 tria. Primo q̄ ac
tu docuerūt Secūdo q̄ ex offi
cō docuert vel missi Tercō q̄ do
cuerunt publice ca rcā intēcōe
ptinēcia ad salutē. p q̄ dyabo·
a cordib9 hoim expugt' sic qui
busdā spūalib9 armis. de qb?
ij· cor· x· Arma milicie nr̄e nō
sūt cānalia ꝯ spūalia. necārio
tn̄ caritas p̄exigit'· ex q̄ pce=
dat doctrina· ꝓpt p̄mū: plati
q̄ntūcūcp magni n̄ hebūt au=
reolā· q̄ nūq̄m actu docuerūt·
licet hitu lrātissimi fuerint· nō
eni hitui ꝯ actui debet' aureo
la doctor Similiter nō habe
būt p̄lati· qb9 ex officō docto
ɔpeteret p̄dicare qui n̄ p̄dica
uerūt q2 pugnāti debet' ꝯm il
lud. ij· thi· ij· n̄ coronabit' nisi q̄
legittie c̄tauerit· similit' nec
p̄lati nec alij qui solū i puato·
non publice docuerūt actu au
reolā habebūt ꝓpter carēciaz
secūdi. mulieres nō hebūt nec
viri q̄ non sunt missi legittime
ad docēdū· nec frne correctōi
puate debetur· ꝓpter tercij ca
rēciam non habebunt aduoca
ti aduocantes nec medici nec
ph̄i i suas artes docētes. ꝓmo
nec theologis ph̄iam docenti
b9· n̄ vtātur ad declaracōnem
theologie· vt paulus interdū
fecit et ierōim? et alij nec the
olog? ex officō p̄dicās fine i
ꝯbito· sp scꝫ ꝓpt vanā gl'iaz· l'
q̄vbū dei ꝓpt lucrū tpale ad=
ulterās recipit mercedē suā nū
q̄m hebit doctor aureolā ec.
si i caitate ꝯcedat n̄ ei pnia p̄t
recupare aureolā q2 peitēcia
nō viuificat mōtua opera que
nūq̄m viua fuert. dicūt' autē
mortua. non solū sine caritate
fcā· ꝯ etiā fine itēcōe rcā· et q̄
cūcp nō fuerūt a p̄ncipio· mei
toria· v̄go tn̄ mēte solū corru
pta· penitēdo recupare p̄t au
reolam q2 mortificata opa p
penitēciam reuiuiscūt idest q̄
viua fuerūt. et p mortale fue
rūt mortificata· ꝯ virginitas
illi? q̄ mēte corrupta est q° ad
integ'tatem carnis et q° ad p
positū ɔtinendi viua fuit licꝫ
postmodū p ꝓpositū coeūdi po
tuerit mortificari· Nō peitēcia
reuiuiscere p̄t· sed sic nō ē ꝯ p
dicāte sp ex inani gl'ia· vel ex
auaricia q2 nūq̄m suus actus
bonus fuit· sed doctor aure
olā hebūt p̄dicantes et docen
tes trib9 modis supra dictis·
siue fuerint magistri siue sim
plices sacdotes. siue p̄lati siue
n̄ p̄lati· siue docuerint scripto·

siue verbo siue legēdo. siue p̄dicādo · scripta eni ɔponē q̄dā modꝰ dicēdi ē · ⁊ no · cꝑ docē ē opꝰ caitatis et mie magnū

l ¶ Dubitatᷣ · viij · vtꝝ i eadē spē vna aureola p̄emineat alteri · Et vtꝝ vniꝰ v̄gis aureola sit nobiliō q̄m aureola v̄gis alteriꝰ ⁊ sic de martirij et doct · aureolꝭ · R̄n̄ · cꝑ sic · vna ei ꝭm excellēciā actꝰ p q̄z hic puguit nobilioꝛ eitvt exi griā q̄ acbiꝰ mātiriū · ā q̄ purioꝛē v̄gitatē · vitāº occasiōes h̄uit · ā q̄ ples saluauit p̄dicādo ꝉ freq̄nciꝰ p̄dicauit nobilioꝛē h̄ebit aureolā · ⁊ rō ē q: aureola supponitᷣ aureē · ꝭ aurea ē i vno maiō et nobilioꝛ q̄z i alio · vt de dotibꝰ patuit · ⁊ patebit · gᷓ ⁊ auēola

m ¶ Sꝫ no · ꝭm tho · cꝑ q̄muis aliq̄s possit pueire ad alciꝰ ꝉ ifeius ꝉ eq̄lē meitū p̄mij scꝫ eēncialis p radicē caritatis · h̄nº solā volūtatē ad mātiriū q̄z martir in actu mereatᷣ p martiriū tn̄ n̄ martirisatꝰ n̄ veiet ad aureolā n̄ pꝰ martirisetᷣ · et sic eciā ē 8 aliȷ̄s duabꝰ aureolꝭ p̄iꝑōmitᷣ ꝭm tho · sciēd · Sciēdū ꝭm eūd cꝑ meitū aureole p̄t itēdi dulr vnoº ex pte radiciᷣ scꝫ caitatᷣ · alioº ex pte opis Cōtingit ei aliquos duos quoꝝ vnꝰ ex minōi caritate maiꝰ toꝛmtū martirij h̄z · ꝉ magᷓ p̄dicacōi istat Aut etiā magis se a delcācōi bꝫ carnis elōgat · Intēsioni gᷓ meriti q̄ attēditur penes radicē · nō r̄n̄det intēsio aureole · ꝭ itēcō aureē · ꝭ intēcōi meriti q̄ ē ex genere actus: r̄n̄det intensio aureole · vn̄ p̄t esse cꝑ aliq̄s minus in mātirio meretᷣ q̄ntū ad essencıale p̄mium qui h̄ebit p martirio maioꝛē aureolam

¶ Capitulum nonum

Nunc d̄m ē q̄ sūt fructꝰ debiti beatis q̄bꝫ dā vel oibꝫ 8 qº notat tho · in · iiij · di · xlix · R 8 fructꝰ de qº loq̄tᷣ xp̄s · math xiij · et lu viij · quē diuidit i tricesimū sexagesimū ⁊ cētesimū · ē q̄dā p̄miū q̄ dbetᷣ hoi ex h̄ cꝑ de carnali vita in sp̄ualē trāsit et r̄n̄det illi v̄tuti fructꝰ p̄cipue q̄ hominē p̄cipue a s̄biectōe carnis liberāt h̄ aūt facᷓ ɔtinencia sola q: p eā r̄p̄mūtur delcācōnes q̄ maxime gustū sp̄ualis dulcedis ipediūt quē fructus suo noie impoꝛtat · nā p dlcāciones venēaᷣ aīa p̄cipue coꝛpi s̄bdī adovt i actu carnali ꝭm iero · nec sp̄us ꝓph̄ie cōda ꝓphetaꝝ tāgit nec in illa delcācōe ē possibile aliq̄d itelligē vtph̄ꝰ dicᷣ · vij · et h̄ Et iō ɔtinēcie magis coꝛr̄n̄det frc̄us q̄m alteri v̄tuti · ¶ Huiꝰ aūt fructus similitudo sic accipitᷣ · Fructꝰ

eni ex semine ↄsurgit Fruct⁹ aūt fm h̓ pōt ꝓdire ex semine. q̄ vis semētia ē efficax ad ↄūtēd hūores t̄re i suā naturā. Et q̄nto hec v̄t⁹ ē efficacioꝛ ⁊ t̄ra ad h̓ patior tāto fruct⁹ seq̄t̄ uberiō. Spirituale autē semē qd̓ i nobis semiat̄ ē v̄bū dei. vn̄ quāto aliq̄s magis in spiritualitatē cōūtit̄. a carne recedens: tāto in eo est maior fruct⁹ verbi dei fm h̓ igitur fruct⁹ differt ab aureola q̄a aureola cōsistit in gaudio qd̓ habet̄ d̓ opis ꝑfectōe. Sed fructus in gaudio qd̓ habet̄ de ip̄a dispōicōe opātis fm g̃dū sp̄ualitatis i quē ꝓficit ex semie verbi d̓i. vn̄ sic aureola nō debet̄ cuilibet victorie sed excellēti et cū hoc i materia excellēti. Ita fruct⁹ suo modo q̄ impōtat delcātionē debitā ꝓ ↄtinētia a uehemēti delcātiōe Ideo dabit̄ illi virtuti nō que spreuit miores delcātiōes sic gust⁹ puta abstinētie ꝫ dabit̄ illi q̄ spreuit maiores scʒ venereas sic ↄtinētie et castitati Alber. li. de q̄tuō coequis di. Qd̓ sicut videmus in officiis ag̃culture ꝙ ōne qd̓ fructū fert terra ē ꝫ tn̄ cultō gustat ⁊ ꝑcipit ipm̄ fructū. Sic etiā t̄ra cōpis n̄ri ꝉ aie fēt fructū ꝫ aīa gustat ipsum seu sp̄us. Est aūt fruct⁹ ꝓpie q̄ g̃nat̄ ex g̃no cadente i terrā ad qd̓ viuificādū ⁊ fouēdū et nutriēdū h̓ʒ t̄ra virtutē sic dictū ē. ei a pricipio germinet terra. herbā virētē et faciētē semen iuxta gen⁹ suum Cōtinentia aūt ē ꝫm delcācōes carnis ↄtīnēdo illd̓ ad qd̓ ꝑtātē accepat. ꝑm⁹ homo ⁊ etiā accidēs ↄtīntie qd̓ ē virginitas nascit̄ nobiscū i agro cōpis n̄ri ut faciliꝰ excolat̄. vn̄ q̄ fōtitudo q̄ est circa cultum extrinsecū vꝉ resistēciam passionum. et paimonia circa victum et iusticia circa extrinsencos actus q̄ ōia minorē laborē exigūt nō ē fructus de quo nūc loq̄mur. ꝫ circa venerea q̄ magno indiget cultu ¶ Sed q̄reres q̄ sūt gradus fructuū. R̄n̄. luc. viii et math. xiii. ꝙ tres vicʒ tricesimus. sexagesim⁹. et cētesimus. q̄ dantur in patria quos triplex gradus ↄtinendi meruit in via. Cui⁹ rō ē. q̄ ꝑ ↄtinēciā cui fruct⁹ r̄ndet hō in quādā sp̄ualitatē adducit̄ carnalitate abiecta Et iō scd̓m diuˢūm modū sp̄ualitatis quē cōtinēcia facit: diuersi fruct⁹ distingūtur. Est eni q̄dam sp̄ualitas necessaria ad salutē Et q̄dam sup̄habūdās. necessaria q̄dem sp̄ualitas ē in hoc ꝙ rc̄titudo sp̄us ex delectacōe carnis nō ꝑuertatur. qd̓ fit cum

aliqs ſm rctm ordinē rōis vtitur dlectabilib9 carnis et hec ē ſpūalitas ɔiugatoꝝ· Spūalitas vero ſup habūdās eſt p quā hō ab huiōi delectacōib9 carnis ſpm̄ ſuffocātib9 oino ſe abſtrahit· ſꝫ hō cōtingit dupl'r vł reſpcū ſolū pn̄tis et futuri tpis et hec ē ſpūalitas viduarū vł ē rſpcū cuiuſlibet tpis p teriti· pn̄tis· et futuri· ⁊ hec ē v ginū. ſuātib9 ḡ ɔtinēciā ɔiugalē dat' i pria frcūs tceſim9 viduale ſexageſim9 v̄gialē cēteſim9. Cui9 rō ſm tho. ⁊ alb. ubi ſup aſſigri pt ex ipa natura nūoꝝ· Tricenari9 ei numē9 ex ductu ternarij in denariuꝫ ſurgit. Eſt aūt ternari9 nū9 ōnis rei pfectōvt dr p̄° celi· Et hꝫ i ſe pfectioem quādā oib9 ɔuem· ſcꝫ pncipij· medij· et finis vn̄ ɔueient ɔiugatis aſſig̃tur ternari9· i q̄b9 ſupra obſeruāciā decalogi q̄ p denariū deſig̃tur non addit' pfectio niſi ɔuis ſine q̄ nō ē ſal9· ſeruāt ei boni ɔiugati denariū dcalogi et ɔtinēt ſe a trib9 mal' cūſtā cijs vicꝫ a tpe indebito· a pſona indebita· et a circūſtācia indebita· Jdeo ſtipes ɔtinencie eoꝝ ramo triplici dilatat9 merito hēbit fructum triceſimū· eſt· ¶ Sexagenari9 autē numer9 ex ductu ſenarij in denariū ſurgit ſeu cauſat'· Et hꝫ ſe ad tricenariū i dupla ꝓporcōe Jdcirco ſig̃t fructū vidualis ɔtinencie· Quia hec ɔtinet· p̄° reſpcū oim pſonaꝝ Secundo ɔtinet reſpcū ois futuri tēpis Et ſic dupl'r excedit cōiugalē iō duplū fructū hꝫ reſpcū cōiugatoꝝ· vicꝫ ſexageſimū· vł etiā viduis dat' ſexageſimus· q2· lx· ɔponūtur ex denario et ſenario· vidue aūt vere ſeruāt denariū pceptoꝝ. et cū hō ſenariū opeꝝ mie Eo q nec maritū futuꝝ· nec natos i futuꝝ hn̄t ꝓuidere. Et ſic ſtipes dcalogi i duplici ramo arborē ɔiugū excedit iō ſexageſimū fructū hēbūt ¶ Cētenari9 aūt cōueient' rn̄det v̄gitati. q2 denari9 ex cui9 ductu cētenari9 ſurgit ē limes et tmi9 nūoꝝ· ſil'r v̄gitas. teꝫ ſpūalitatis limitē ſeu apicē q2 ad eā nl̄ de ſpūali addi pt Cōtꝫ ei v̄go ab oib9 a q̄b9 ɔiugati et vidue· ⁊ cū hō ɔtinꝫ tplici tpe· pfecte. vicꝫ p̄terito· pn̄ti· ⁊ futuo· Jō nonagenarius v̄gib9 dēt'· ſꝫ q2 ſup hō votū emittūt ɔtinēcie v̄ginalis· vł ſaltē firmum ꝓpōitū adduīt ſup tra tpa· ideo cētenarius eis meito dēt' q̄ꝛ ſtipes eſt obſuacō decalogi· ⁊ rami dcuplices· ¶ Dubitat' hō p̄° vtꝝ aliqs d fructib9 deat' infātib9 poſt baptiſimum mortuis. Rn̄· alb· vbi prius q non proprie

Fructus eni ꝓpe debet' labo=
rāti Eſt aūt iſātū fruct⁹ mu=
neris potius q̄m vſus ꝉ laboris
Sic ſi ager ꝓfēt aliq̄ q̄ ſpōte
naſcūt' ex būfico ſol' tm̄ Sol
eni iuſticie ꝑ puulis laborauit
qb⁹ ut ſup̄ tactū eſt eoꝝ ino
cētia ꝗ integritas aliqd gau=
g dium in patria dabit ¶ Dubi
tat' ſcdo vtꝝ binubis id ē que
ſecūdario nupſerūt debeatur
fruct⁹ ſexageſim⁹ pꝫ q̄m ↄti
nēt altero ↄiugū mōtuo. R̄n̄.
ꝙ nō ꝓpe ſm alber· et pe·pa
vbi p̄us q2 ↄtinētia vidualis
a ſecundis nupcijs abſtinet·
h ¶ Dubitat'·iij·vtꝝ iſti q̄ nūq̄ȝ
i mr̄imonio fuerīt nec v̄gitatē
ſuauerīt an fructū aliquē ha
beat·R̄n̄·ꝙ ſic vn̄ pe pa·diſti·
xxxix·ſic ad aureolā n̄ ſufficit
votū ſeu ꝓpoſitū ſine effcū·ſic
nec ad frcūm·vn̄ ſi qs icōtinēs
i mōte peniteat cū ꝓpoſito ↄti=
nēdi· aureā q̄dē hꝫ ſ3 n̄ fructū
Qui vero corrupt⁹ pcō· peni
tēs vixit ſan⁹· cū ꝓpoſito ſolū
ↄtinēdi mr̄imonialit'·frcūm hē
bit triceſimū·ſ3 cū ꝓpoſito cōti
nēdi ſimplr' hēbit frcūm ſexa
geſimū·Cēteſimū aūt habē n̄
pt·ſic nec aureolā·q2 corde et
corpe cōrupt⁹ ē Ad idē ē tho·
ead diſ·d·Fruct⁹ n̄ oibꝯ ↄuei
ūt ſaluādis·ſic pꝫ de hijs q̄ i fi
ne peitēt·et icōtinēter vixerīt·
Eis ei n̄ frcūs ſ3 eēnciale p̄miū

dbet'·nec cuilibꝫ vidue·ſ3 ei ſo
lū q̄ ꝓpoit ſuare viduitatē et
q̄ ſuat: ſexageſim⁹ dēt' frcūs
¶ Notat tn̄ tho·vbi prius ꝙ i
fructus tripliciter accipitur
Vno mō vt dcm ē hactenus
Secūdo mō fruct⁹ ſpūal' ſu
mit' ad modū et ſimilitudineȝ
corpalis fruct⁹·Inq̄ntū corp
alis fructus ē qdda cōmodū
qd ex labore ag̃culture expec
tat' ·Et ſic frcūs dr illd p̄miū
qd hō cōſeq̄t' ex labore q° i hac
vita laborat. Et ſic oīe p̄miū
qd in futuro habebitur ex no
ſtris laboribꝯ fructus dicitur
Et ſic accipit' Ro·vj·habetis
fructū vr̄m in ſanctificacōeȝ
finē vero vitā eternā ¶ Tercō k
ſumit' frcs ſpūalit' ꝓ eo ꝙ re
ficit tm̄·q̄muis nō ſit vltim⁹ fi
nis·Et ſic v̄tutes frcs dicūt'·
iq̄ntū mtē ſincera delcācōe rfi
ciūt·vt ab°·dic·et ſic accipit'
gall'·v·fruct⁹ aūt ſpūs ſunt
caritas·gaudiū·etc'·vbi ponū
tur duodecim·quos tho·expo
nit·ibidem di·ꝙ fruct⁹ ſpūs
ſūt q̄ i hac vita i aia ↄſurgūt
ex ſemiacōe grē·Et poit ap⁹·
p̄mo pficiētes i aia iteri⁹ q̄n=
ꝙ·Secūdo ſeptē pficiētes in
aia exteri⁹·Primo ei interius
pficitur aia in corde p amorē
q2 p̄mium principium motiuū
viriū interioꝝ·ē iclīacō ad bo
nū q̄ dicitur amor ſiue caritas

Scd̃o pficit̃ p gaudiũ amor qr vltim᷒ termi᷒ q̃ pficim̃ ite ri᷒ ẽ gaudiũ· qd̃ ꝓcedit ex pñ cia rei p caritatẽ amate· q̃ eni hʒ caritatẽ· hʒ qd̃ amat· et sic ↄsurgit gaudiũ· Terc̃o pficit̃ pace· tũc eni amãs pacẽ hʒ qñ rẽ amatã sufficiẽt̃ possidet· et res amata sufficiẽt̃ ẽ amãti ꝓ pt̃ suã pfectõnẽ· Quãto pfi cit̃ paciã· sũt ei q̃ pacem ↄtur bãt adũsa q̃dã. ↄt̃ q̃ pficit pa ciã q̃ fac̃ adũsa paciẽt̃ tolerãẽ vñ lu· xxi· In paciã vr̃a possid̃ bitis aĩas vr̃as· Q̃nto pficit̃ lõganitate· qr dilac̃õ boni ãa ti etiã iꝑdit gaudiũ· ↄtra q̃m dilac̃õem pficit lõganitas q̃ expectac̃õne ñ frãgit̃· vñ ma th· xxiiij Qui pseuerauerit us q3 in finẽ h̃ salu᷒ erit· Sexto pficit̃ boitate q̃ ad scq̃ncia ex tñsec̃a pficiũt· q̃ sũt. aut iuxt̃ nos vt ꝓxim᷒· aut sup̃ vt de᷒ aut ĩfra vt sensitiã et corp᷒· p̃ mo g° in corde in ordie ad ꝓxi mũ pficit boitas p rc̃ãm et bo nã volũtatẽ· Est ei boitas rc̃i tudo et dulcedo aĩ q̃ oib᷒ aliĳs q̃s bñvtit̃· qr lu· vj· Nõ p̃t ar bõ bona fructus malos facẽ Septimo bñgnitas pficit in ordie ad ꝓxim· vt q̃s ei bona sua largit̃ ↄũicet· vñ benigni tas d̃r quasi bõa igneitas q̃si faciẽs hoiem fluere ad ꝓxim id ẽ rex largitas· vñ· ij· co· ix· Hilarẽ datorẽ diligit de᷒· vñ col. iij· Induite bñgnitatẽ et̃ Octauo pficit̃ mãsuetudie q̃ q̃s paciẽt̃ sustinet ꝓximi mo lestias· de qua math· xj· Disci te a me qr mitis sum et hũilis corde· Nono fide pficim̃ ad de um sup nos· Fides ei est h̃ co gnic̃õ q̃dã iuisibiliũ c̃titudine quadã· ſm illd̃ gñ. xv· Credi dit abrahã deo et reputatũ ẽ ei ad iusticiã· Decĩo modestia ad id qd̃ infra nos ẽ· sc3 corp᷒ pficiens in exteriorib᷒ actib᷒ nã modestia actib᷒ seu dictis modũ iꝑoit. Vndecĩo q̃ ad ap petitũ sensibiliũ interiorẽ pfi cit ↄtinẽciã· q̃ etiã a licitis abs tinet. Duodecĩo castitas q̃ lici tis rc̃ẽ vtit̃· hec de his. Gal᷒· v.

¶ Capitulum decimum

Terciũdecimũ gaudiũ a extrinsecũ corpis erit de societate iocũdissiã btõꝝ et segregac̃õe a ↄsorc̃õ maloꝝ· Hec duo principalia gaudia erũt· et vtrũq3 nob mul titudie inũabili· Prio gaude bũt tot gaudĳs quot sũt ↄso dales bti ãgeli ⁊ hoines· scd̃o tot gaudĳs quot dãnatoꝝ d̃ monũ ⁊ hoim euaserũt sodales d̃ p̃° di· ans· pslogio ca· penl· i troga itiã tuã si cape possint gaudiũ suũ d̃ tãt̃ btitudie sua

sed certe si q̄s alius q̄m oino si
cut teip̄m diligeres eādē bti
tudiem h̄ret duplicaret̄ gau
diū tuū · q2 nō min9 gauderes
p eo q̄m p teipso · si vero duo
vl̄ tres vl̄ multo pluēs idip̄m
h̄rēt · tātūdē p singul̄ q̄ntum
p teipso gauderes · si singl̄os
sicut teipsū amares · Ergo i il
la pfecta caritate innumera
biliū āgeloꝝ btōꝝ et hoim v=
bi nullus min9 diliget alium
q̄m seip̄m · n̄ alit̄ gaudebit q̄s
qꝫ p singul̄ alijs q̄m p seipso ·
si g̊ cor hois de tāto suo bono
vix capiet gaudium suū quō
capax erit tot et tātoꝝ gau=
b dioꝝ hec ansel ¶ Vn̄ tho · i · nij ·
di · xlix · dic̄ · Illud gaudiū q̄d
vnus sp̄ealit̄ videt̄ h̄re inter
om̄es homies beatos · illud q̄d
ām̄o om̄es bti silr̄ h̄nt · In quā
tū sc3 p caritatē pfcām vnus=
q̄s qꝫ bonū alteri9 bonū suū re=
putat nō tn̄ h̄ gaudiū q̄ vn9
alteri ogaudet de aureola q̄m
in eo videt p̄t in non h̄nte au=
reolā vocari aureola · q2 nō da
tur in p̄miū victorie ei9 · ꝭ ma
gis respicit victoriā alienam
Corona vero ipsis victorib9
reddit̄ n̄ victoie ogaudētib9
ppt̄ illoꝝ gaudioꝝ multitu=
dinē · dr̄ math̄ · xxv · fideli suo
Euge serue bōe et fidel̄ et̄ In
tra i gaudiū dn̄i tui · nō dr̄ gau
diū te intrabit · quia etiā extn̄

secū gaudiū vix h̄o cape p̄t hu
māa oiectura Huic · xiij · gau
dio associari p̄nt tria bona bti
tudis q̄ ponit Ansel · li · de simi ·
videlicet aicicia · ocordiā · et ho
nore · De p̄mo eni dicit pfec
ta amicicia ē q̄ in inimicitiā ou
ti nō p̄t · hic eni si q̄s tātā ami
ciciā h̄ret velut p̄r ad filium:
verti tamē potest in inimicici
am · ꝭ in patria q̄ntū se q̄squis
tātum et tā diu diliget alterū
nec vido quomō possit alt̄ esse
p̄serti cū om̄s vnū corpus xp̄i
sint · et xp̄us qui est p̄r oim sit
caput ¶ De · ij · sc3 ocordia di · c
Cōcordiā nec ad nosip̄os hic
plerū qꝫ habemus · cū corp9 et
aia dissideāt · sed hec cessabūt
cū corpus et aia in deū tēdent
Ibi enim erit tāta concordia ·
ut queādmodū ad q̄m locū o=
cul9 dexter velit ad eūdē et si
ne laboe et sinister · Eccia vna
erim9 et cristi corp9 et sp̄osus
sed dicis · si ergo volo q̄ volue
ro · et idē mecum om̄s volūt g̊
maior petro esse potero si volu
ero · R̄n̄ · ibecillitati tue te ma
iorē petro velle non potes · q2
h̄ velle ē se nichil velle eē illi
enim eē in gl̄a eq̄lē velle nō po
teis · c9 meriti impar es · pulc=
rimū enim illd̄ corp9 p nllo cō
modo violāe vis In hūano ete
nim corpore nec pes manus es
se appetit · nec ocl̄s auis · sic et

in illa dei ciuitate admirabili· Quisqꝫ eni pro modulo suo saciabitur vt nec āpli⁹ velle possit tho· in· nṅ· di· xlix· assigt rōnē sic di· in beatis erit pfcā caritas· vn̄ qlibet ibi pl⁹ diliget deū q̄m seipm̄· Et iō magis volet id qd ē ɔuēiēs deo q̄m id qd esset ei vtilius ⁊ iō mag̃ volet dinā iusticiā saluari in hoc qd ipe minus hēat qd ē deo ɔueniencı⁹ q̄z in h̄ qd pl⁹ hēat qd esset sibi vtili⁹ ¶ De tercō vicz honore sic di· an̄s· Honorari aūt hō appetit ab hoībꝫ vt eoꝝ verbis ā fcīs collaudet· vbis vt eum collaudent· fcīs vt eū sibi ꝑponāt· sed cū honorem huiusmodi appetit· tale ē ac simm⁹ vn⁹ q̄rat ab aliȷ̄s laudari· eisqꝫ in regimīe ꝑponi· hunc tamen honorē nullus ad plenum h̄ hēre p̄t cum nec imperatoꝛ ab oībꝫ cognoscatur· aut omnibus ꝑponatur· Infuturo autē ab omībꝫ beatis honorabitur· Cuiusmodi aūt honoꝛ sit· futuris exēplis declarem⁹· Ecce poit̃ paup oī solacō destitut⁹· vulneꝝ et aliaꝝ infirmitatū corrupt⁹· et omni q̄ vel a frigoris asperitate ɔ̄fēdat̃ tegimine nud⁹ hūc talē tali modo iacētem· et in nullo semet iuuāe valētem· si rex aliqs potētissimus transiens videret mistus vulneribꝫ mederi iuberet· cura tū qꝫ suis r̃galibꝫ idumtis seu ɔ̄namtis idutū pn̄tatū p̄cipꝫ et in filiū adoptarꝫ adductū: ac ōinꝫ p̄cipet vt i regno suo fili⁹ su⁹ hr̃et a cūctis· atqꝫ in nllo qð iparet a quoq̄ꝫ ɔ̄t̃ diceret̃· heredē suū filiȷ̄ qꝫ sui ꝓpriȷ̄ coheredē ɔ̄stitueret· et eū suo noīe vocari vellet· nōne diceres hūc magnifice et inopinate honoratū· et certe noƀ deus hec oīa fciet nati enim ð putredīe carnis replenī̄ multis miserȷ̄s· oīi solacō destituti· oīm passiōum infirmitatē obnoxiȷ̄· ac pcoꝝ vulneībꝫ pleni a deo recipim̄· curat· sanat· restituit· ornat· facit icōruptibiles· adoptatos coheredes et̃· Ego inq̄t dixi diȷ̄ estis· Omnisqꝫ cature iubebit vt noƀ obediat vocam̄ diȷ̄ nomine suo Ipe deus deificās ē· tu vero de⁹ deificat⁹· ꝫ hec rō fōtassis in aplis ⁊ excellētibꝫ locū hꝫ· ꝫ qð ð me q̄ lōge disto· attēde qꝫ vniūsalit̃ ait· e° dixi diȷ̄ estis ⁊ filiȷ̄ excelsi ōs· ut nllū ab ista deitate excipiēð ð⁹ oñdēt· hec an̄s· ⁊ poit stati exēplū ð lig̃· plūbo· et ferro· in ignē positis quoꝝ vnū altero mag̃ igtū fit· cū ignis totuꝫ penetrauit· sic̄ eni ibi nullū fit ignis̃ ꝫ qðlibet fit igtū ⁊ vnū pl⁹ alio ignescit· si i p̄ria vnusqsqꝫ deificatus erit ex deivnis

valde multa sub se· pmū ē de bita spirituū quantitas vł ad minꝰ spirituū maior puritas· supposito ꝙ i pria foret dlcā cio cū oi dilatacōe Secūdū ē ꝯplexiōis bonitas· cuiꝰ signū ē ꝙ melācolici nō sūt apti ad delcācōes sic sanguinei In pa tria aūt sci optias hebūt com plexiōes ſm cuiuslibet merita Terciū ē iuuenilis etas qꝛ ſm phm· viij· ethi· In senibꝰ mi nus ē de delcāciōe q̄ȝ in iuueni bus In etate aūt xpi rsurge mꝰ ſm aplm· vn̄ aptitudiem maximā hebimꝰ ad gaudēdū sicut eciā sulphur maiorē hȝ aptitudieȝ ad igniēdū q̄ȝ lig nū fumigās· Quātū ē pfec cō tā sensuū q̄ȝ ꝯpacōnū quia q̄nto potēcia ē pfectior· tāto ꝯpacō ē delcābilior ſm phm· iiij· ethi· Fiet aūt ꝓtūc rfluē cia ab aīma i corpꝰ· vt in suis ꝯpacōibꝫ pficiāt sensus ꝓut dic augꝰ· i eplā ad dyoscoꝝ· Quintū ē ꝙ ꝯpabimꝰ atteciꝰ q̄m in via· qꝛ ꝓtūc n̄ erūt ipe dimta q̄ nunc· Inde surgeret maxia delcācō. Sextū ē q̄ si ne lesione organoꝝ actuabū tur oms sensus nr̄i· Septimū ē qꝛ non vexabimꝰ in organis mēbroꝝ ⁊ sensuū tedio vel la bore Octauū ē ipmixtio dlcā cōnis cū tristicia· Nonū ē ꝙ n̄ minꝰ delcābimꝰ in ꝓcessu dlcā

cōis q̄m in pncipio· Decimū ē ꝙ magis a lōginqꝰ possumus videre corpa scōꝝ glosa audi re odorare et sic de alijs sensi bꝫ q̄m nō glosa qd delcābiliꝰ ē qꝛ a longinqꝰ vidēdo audien do: plura videꝰ et audimꝰ. Vn decimū ē ꝙ licet n̄ p se· tn̄ per accn̄s intellcūs ⁊ affectꝰ sen ciēdo recreabūtꝰ p p̄senciā dei in oibꝫ rebꝫ exn̄tē maxie in xͦ sic ꝯcludimꝰ in via aliquē vi uē ex locucōne· Duodecimū ē maius meritū ſm sensū qͦ mē bra hꝰ et potēcie coopate sunt ad meitū ꝑtꝰ q̄ in pria magis gaudebimꝰ ſm sensus n̄ solū absolute· ſ etiā in ꝯpacōe vni us sensus ad aliū. et vniꝰ men bri ad aliud· Quia si aliqs ſm ctū sensum hic plus meruit p̄ uatiue vel positiue quam secun dū aliū· ſm hꝰ etiā ām̄pliꝰ p̄mia bitꝰ vt oculꝰ a vanis visibilibꝫ abstinēdo· vel eukaristiā duo te vidēdo· et sic de auribus et de alijs ſm talē ptē plus p̄mi abitꝰ· vn̄ diues in iferno ſm g go· vbi plꝰ peccauit ibi āpliꝰ scȝ in lingua torꝰ est· sic ead rōe lazarus v̄bi plus meruit· ibi plus p̄miabitꝰ· ¶ Secūdū principale interiꝰ gaudium e rit de irascibilis et ꝯcupiscibilꝰ quietacōne· Quia ꝯcupiscibilꝰ āplius de sensibilibus delicijs non poterit optare· cum sit

apice pfecta· nec irascibilis ali
cui hebit tristi rpugnare· q̄ ali
quid tāq̄3 difficile ⁊ arduū cō
siderare· ibi ec̄ erit aicicia vera
inť xp̄m et ei⁹ mr̄em ex vna p
te· et nos ex alia· vn̄ q̄ ansel. li·
de sili· dic̄ sic Cōteplare xp̄m
p quē tibi oīa gaudia eueniēt
et pcipies q̄ ille pl⁹ q̄3 tu te·
ip̄m et q̄3 oēs alij se icompabi
liter amet te ⁊ tu sup teip̄m ⁊
sup oēs alios ineffabili q̄dam
suauitate illū amabis hec ille
Ibi ec̄ aicicia pfc̄a eit iť te et
oēs electos hoīes· Ibi ec̄ aici
cia eit iť te ⁊ oēs āgelicos spi
ritus Ibi ec̄ gaudebim⁹ de e·
uasione oīm odioꝝ q̄ hn̄t dā·
nati· de aicicia ɔcordia ⁊ hōre
habes p̄cedēti ca· de p̄nti eciā
materia hr̄e potes plura q̄ dc̄a
sūt vn̄ peis iteiorib⁹ dānatoꝝ
scd̄o· mēbro p̄ncipali ibidē·

Terciū p̄ncipale iteri⁹ gaudi
um eit vn̄ itellc̄us r̄spectu oīm
scibiliū pfc̄one. Vbi notād̄ q̄
intellc̄us aie btē quodāmō sci
et inumerabilia p q̄nq̄ iflux⁹
Primo ɔgnoscet p sp̄ēs iflux
as sic alie sbe sep̄ate natūalit̄
plura· Scd̄o p sp̄ēs acq̄sitas
hic i via· Terc̄o p sp̄ēs rceptas
p sensus corpis glorificati· ut
dc̄m ē de actuacōe q̄nq̄ sensu
ū· Quāto p illuīacōz aie xp̄i
⁊ btē v̄ginis· ⁊ alioꝝ supioꝝ
btōꝝ vn̄ dic̄ tho· i· iiij· di· xlix·

Quī gloria hoīm et āgeloꝝ e
rit pcit⁹ ɔsūata: oēs bti scient
oīa q̄ de⁹ scia visiōis nouit id
ē oīa q̄ vnq̄3 sūt p̄terita oīa p̄
sencia simplr̄· et oīa q̄ vnquaz
sūt futūa· ita tn̄ q̄ non oēs be
ati videāt i eēncia dīna Sz a·
nima xp̄i ibi plene vidbit oīa
sic ⁊ nūc vidz· alij aūt ibi vide
būt plura vl' pauciora s̄m g̃·
dū q̄ deū ɔgnoscēt· et sic aīa
xp̄i de hijs q̄ p̄ alijs vidz i v̄bo
oēs alios illuminabit· vn̄ dr
apoc· xxi· q̄ claitas dī illuīnat
ciuitatē btōꝝ et lucna ei⁹ est
agn⁹· et similiť alij supiores il
luīnabūt iferiores nō quidem
noua illuminacōe ut scīecia in
ferioꝝ p h̄ augeatur sed q̄dā
ɔtinuacōe illuīnacōnis sicut si
intelligatur q̄ sol quiescens
illuminat aerem ⁊ ideo dicitur
dan̄· xij· q̄ q̄ ad iusticiam eru
diunt multos fulgebūt quasi
stelle in ppetuas eternitates
prelacio autem ordinis dicit̄
cessatura q̄ntū ad ea que nunc
circa nos per angelorum or·
dinata ministeria exercentur
hec thomas Quinto in dei eēn
cia· vel speciali dei influencia
ɔgnoscent omnia eciam idi·
uidua· vnde anselm⁹· libro· de
similitudi· dicit sic Beatitudi
nis ps ē sapiēcia q̄ hic se care
re estimat· si q̄d non agnoue·
rit quod alteꝝ scire putaueit

one. Attamē vn⁹ alio beacior nullusq; vere dr de⁹ p essenciā s ꝑticipacōe vt sic cuiq; ꝑ modulo sue vnionis ꝓpinquiori⁹ ad deū deitatis nomē et honor cui
e cq ipendat⁹ ¶ Decimūqrtū extrinsecum gaudiū hēbit⁹ rspectu' xp̄i hūanitatis. Pro cui⁹ intellcū notādū ſm mgr̄m iode tābaco tractatu d delicijs sensibilib; padisi ꝙ d bti duplex gaudiū hēbūt vnū eēnciale qd hēbūt d catōe viso et amato. aliud accidētale de catura ꝯgnita et amata. Sz cū i hoie sit corp⁹ et aia: quorum vtrūq; btificabit⁹ essencialit⁹ et accidētalit⁹. Jdcirco eēnciale gaudiū adhuc est duplex ſm cp i xp̄o duo repiūt⁹ vnū ē aie et erit visio et fruicio dīne essencie i se et p se. de qb⁹ dicetur i tercō p̄ncipali. Et qr de⁹ in se n̄ p̄t ꝯgnosci a corporeis sensibus Jdcirco ut isti sensus deo btificet⁹ est aliud gaudiū eēnciale corpis qd hēbim⁹ de xp̄i hūanitate pcepta qr ibi ē termin⁹ ꝯ finis ꝯ sūmū a sensibus hūanis desiderabilissimū. hec distictio notat⁹ Jo. xvij. vbi xp̄s ait describēdo btitudinē. d. hec est vita etēna id ē btitudo eēncial⁹ vt ꝯgnoscāt te solū deū verū. ecce p̄miū essenciale aie. ꝯ quē misisti ihm xp̄m. ecce eēnciale p̄miū corporis ¶ Vn̄ in xp̄i hūanitate
f sola oēs sensus nr̄i qetabūtur ut optare neqant gaudia maiora triplici de cā. Pmo qr xp̄i hūanitas eit pfectissiē dcorata p̄mijs. q i alijs dicūt⁹ ēs aureole. iiij. dotib⁹ corpis. et dcoracōe sūma oim sensuū suoꝝ q oia i xº videbi⁹ et nr̄is fruem⁹ sensib⁹. Scdo qr nr̄a aia i aia xp̄i videbit sūmas pfectōes i eēncia ei⁹ ivtutib⁹ varijs. In actib⁹ triū dotū aie. i hijs etiā q i nob dicūt⁹ aureole et sitib⁹. Et sic sūme gaudebit de hijs aia nr̄a. Tercō qr in xp̄i hūanitate p accn̄s videbi⁹ deū vt expositū ē sup. Et tāto pl⁹ q; in alijs reb⁹: qnto de⁹ mag⁹ ē vnit⁹ hūanitati xp̄i qm alijs reb⁹ sit vnit⁹ Erit igit⁹ xp̄i humanitas iocūdissimū obiectū qnq; nroꝝ sensuū. ſm illd iob xix. Credo cp redēptor meus viuit etc. Et in carne mea videbo deū saluatorē meū. Et eadē rōe audiet. adorabit. gustabit. et tanget. qr visus ponit⁹ p noticia alioꝝ sensuū. pº qa in pria erit xp̄s visui obiectū pulcherimū qr h etiā fuit pulcherim⁹ hoim ſm illd p̄s. speciosus fōma p̄ filijs hoim Cicatrices eū n̄ deformāt s vlt⁹ omne qd de⁹ gēmis et coronis cogitari p̄t decorabunt. Ita vt de⁹ pater oibus dicat aiabus

illđ Cañ·iij·Egredimini filie sion et videte regẽ in dyademate q̃ coronauit eum mater sua scȝ sinogoga i die solẽnitatis et leticie sp̄· egredimini
g ꝛ videte·¶ S; q̄reres quō xp̄s videre poteit suã pulchrimã ꝑpaȝ faciẽ· Dicit quō alij sci ꝑpas Rñ·mgr ioħ·ꝙ per spẽs iflu̾xas hoc pñt vbiqȝ et sp̄·et eč pñt videre ꝑpas facies p spẽs a se r̃ceptas et r̃flexas·pñt ei vti corpib; g̃losis a lioꝝ vl' eč maib; ꝑp̄ijs leuãdo eaꝝ añ oculoꝝ tãqȝ specul' mũdissimis Cui' rõ ẽ q: ſm grecorpa g̃osa sunt trãsparẽcia. polita eč sũt·ꝛ aĩme btõꝝ pñt vti corpib; suis·ꝛ spẽb; sensibilib; ad placitũ sič ꝛ xp̄s i resurrectõe·vñ sbtrahẽdo vl' immutãdo pñt corpa sua facere termĩata ꝛ p ɔ̃ns optima spẽrum r̃ceptacula·ꝛ sic vidẽ eis situ opposita· Scđo in patria xp̄s erit auditui nr̃o obiectũ iocũdissimũ·ita ut v̄bũ vnũ amorose alteri aĩcabilit' allocutũ p̄ dulcedĩe mõtal' hõ sufficẽ ñ posset qñ cor ei' p̄ dulcedime q̃lifactũ deficerȝ ñ miraculose de' aliquẽ vellȝ ɔ̃suaẽ cristus itaqȝ sil' posse loq̄ p̄t ꝛ cãtare optimis r̃gul' artis musice et alia hẽbit in sũmo q̃ cãtuẽ btẽ hẽbũt pticipatie solũ ab eo đ gustu·tactu·olfactu· ɔtem plare sič sup̄ dc̄m ẽ đ alijs dũ mõ nobilissiẽ xº attribuas amplex' eč castissiõs xp̄s in p̄ria nemi negabit·q̄ ħ dulcit' a deuotiꝭ pmisit se tãgi ꝛ quosdã ẽ ãplexat' ut pȝ i die r̃surrectionis đ m̃lierib; accedẽtib; q̄ pedes ei' tenuer̃t·et mar·ix· dž Ih̄s accipiẽs pueꝝ quẽ cũ ɔplexus eẽt ait ill' q̃squis vnũ ex hijs pueis r̃cepit:me r̃cipit ꝛ Mar·x·ait sinite puulos venire ad me·ꝛ ɔplexãs eos bñdicebat eoꝝ hec oĩa đ io·de tãbaco vbi supra·

¶ Capitulũ Vndecimũ

Q. Vo ad scđm p̃ncipale de iterioĩb; btõrum gaudijꝭ notãđ ꝙ ta-
a
liũ r̃piut' q̃nqȝ p oppositũ ad q̃nqȝ iteioẽs ꝑpãs dãnatoꝝ r̃citatas sup̄ ca·iij·Primũ gaudiũ iteri' eit i sensuũ iteriorũ ꝛ exteioꝝ multiplici melioãcione Scđȝ ẽ i irascibilis ꝛ ɔcupiscibil' q̃etacõe·Terciũ i itellcũꝭ r̃spectu oĩm scibiliũ pfeccõne Quãtũ i oĩm p̄teritoꝝ g̃tissima ɔtẽplacõe Qũtũ i oĩm opacõnũ ad đi volũtatẽ ɔfirmacõe·¶ Quãtũ ad·j·notãđ
b
ſm Io·đ tãbaco vbi p̄' ꝙ xij sũt q̄ i p̄ria faciũt sensibiliũ i teioꝝ ꝛ exteioꝝ maxiaȝ delectacõȝ·ꝛ q̄lib; int' illa·xij·hȝ

memorie· Et h̄ donū tercium ē deus ip̄e q̄ mai⁹ intelligi nequit Ex hi͡j⁹ tribꝫ sup̄mis donis p̄manētibꝫ aīa elicit tres p̄fectissi͡as opacōes· ex primo visionē dei clarā· ex scd̄o dilcōnē ei sumā· et ex tercō certitudinē ei n̄ amissibilitate sup̄mā q̄ tria seq̄t̄ iexplicabil' aie delcācio· fruicō· ⁊ letificacō· vn̄ sic ad dulcit̄ ⁊ delcābilit̄ vidēdū aliqd̄ · puta rosam· tria p̄ncipalit̄ r̄qrunt̄· Primo vt oculus sit transparens ⁊ mundus p̄ huidū glaciale· Secūdo ut lumē corp̄ale adueiat oculo· et medio· qd̄ facit mediū transparēs i actu· vt possit moueri a colore· Et tercō sīlitudo q̄dā decisa a rosa q̄ similitudo rosam i oculo r̄p̄ntet· qr rosa n̄ ē in oculo s̄ eius sīlitudo in spē coloris· Sic ec̄ ad vidēdū deū btifice· p̄mo requirit̄ aliquod lumē in ipso oculo aie quod ē intellectu⁹ ita vt fiat potens ad deū intelligēdū n̄ p̄ qd̄ sed s̄b q̄ poteciōr fiat· sic̄ potēcia p̄ habitū fit forcior scd̄m illd̄ math· v· Bti mūdo corde· secūdo habit⁹ caritati⁹ p̄fect⁹ affectum mulcēs· vt delcābilissime videat̄· tercio de⁹ ip̄e loco sīlitudis i corp̄alibꝫ sic se vniet memorie ut sit p̄ncipiū quo deū vidēdi ⁊ n̄ vnit se p̄ si-

b militudinem· ¶ Sꝫ q̄ritur cur sint tres dotes aie R̄ n̄· s̄m tho· ⁊ alios triplici de cā Primo ut sic sacietur tota ymago aie q̄ cōsistit i intellcū· volūtate· et memoria· velut in aie tribꝫ supremis potēcijs· nā sapia seu lumē glorie p̄ficit sūme intellcūm caritas ꝯsūmata affcm· et ꝯp̄hensio dei approp̄ate memoriā· secūdo vt sūme remuneret̄ tres nobilissime virtutes vie· fides· caritas· et spes· nā fides meret̄ lumē glorie· spes intēcōꝫ· et caitas sūmā dilcōꝫ· ¶ Fides tn̄ et spes non maēbūt eēncialit̄ i p̄ria s̄ fidei succedit lumē gl̄ie ⁊ spei tēcō Caritas vero maēbit· s̄ p̄ficiet̄ ibi s̄m illd̄ apli· j· cor· xiij· nūc manēt fides spes ⁊ caitas maior aūt hoꝝ ē caritas· tercō ut tribꝫ p̄sonis dimis optie cōformem⁹· nā p̄ lumē gl̄ie seu hitū sapie cōformabim⁹ filio q̄ ē sapia p̄ caritatē spiritui sancto q̄ ē caritas· ⁊ p̄ tēcōꝫ p̄ q̄m oia possum⁹ p̄ris potēcie· ¶ Est itaqꝫ c p̄ma dos aie lumē gl̄ie· qd̄ q̄dā dicūt eē ip̄m grāꝫ ꝯsumatā alij hitū sapie· c̄tū tn̄ ē qd̄ ē q̄dā hit⁹ ⁊ decō aie vt dtermiauit ecc̄ia ex͡t de hēticis i clemē ad nr̄m· vbi dr̄ sic q̄ aīa rōnal' potest eē beata p̄ naturā q̄ q̄ non indigeamus lumine glorie eleuante ad deum videndum ⁊ beate fruendum error·

Cuius rōem assignat scūs tho· p̄ma pte· q· xij· a· q2 oīe qd e leuat᷑ ad aliqd qd excedit suā naturā oportet q̄ dispōat᷑ ali q̄ dispoicōe ad talē fōmā· Cū igit᷑ vtus naturalis intellcūs ca· ti nō sufficiat ad dei eēnciā vi dēd ꝰm illd Ro· vj· Gra dei vi ta eterna· oportet q̄ ex dina gra supaccēscat ei vtus intelli· gēdi· Et h augmētū vtutis in tellciue vocamꝰ lumē glorie· Et ē illd d quo dr apoc· xxi· q̄ claritas dei illūiabit eā scz soci etatē btōꝝ deū videciū· Et in ps In luie tuo videbimꝰ lumē Et ꝰm h lumē efficimᷓ deifor· mes id ē do siles ꝰm illd · i· io· iij· Cū apparuerit siles ei eriꝰ Huiꝰ eciā lumis et doni mag nitudo facit q̄ quis in patria plura in deo vidz q̄m aliꝰ· ⁊ q̄ plꝰ diligit ⁊ gaudz· vn̄ vbi su p̄ di· tho· videciū deū vnꝰ alio pfcius videt· ⁊ h erit p h q̄ in tellcūs vniꝰ hebit maiorē vtu tē vidēdi deū· Facultas aūt vi dēdi deū nō cōpetit intellcūi p naturā· ſ p lumē glorie qd in tellcm in quādā deiformitatē ↄstituit· vn̄ intellcūs plꝰ ptici pās d luie glorie pfectiꝰ deū videbit plꝰ aūt ꝑticipat de lu mine glīe q̄ plꝰ hz d caritate quā h meruit· et ad p̄riam at tulit· Quia vbi ē maiō caitas est maiꝰ desideriū· Et desideri um quodāmodo facit desiderā tem aptū et patulū ad suscep cōem desideāti· vn̄ q̄ plꝰ hebit de caritate pfectiꝰ eū vidēbit et beacio erit ¶ Sed q̄reres vi dēbit ne minimꝰ btūs oīs spe cies et genera reꝝ et rōes ea rū Rn̄· ibidē q̄ sic· Quia natu rale desiderium racōnalis cāte est ad sciēdū oīa q̄ ptinent ad pfectionem intellectꝰ cāti· Et hec sūt spēs et gn̄a reꝝ et rōes earum· q̄ videbit in do q̄ libet vidēs essenciam dinā· Co gnoscē aūt aliq̄ singularia et cogitatꝰ et fcā eoꝝ n̄ ē d pfe ctōe itellcūs cāti· nec ad h na turale dsiderium tēdit tn̄ vt su p̄ habitū ē in autoritate Ans talia etiā cognoscemꝰ· vn̄ vi dēbit vnusquisq3 cogitacōs al terius put ipe vult· dicente g gori· vniuscuiusq3 mentem ab alterius oculis corpulēcia ne quaquā abscondet dato etiā ut dicit tho· q̄ tunc solꝰ deus videret᷑ · q̄ ē fōs et p̄ncipiū to ciꝰ esse ⁊ veritatis ita r̄pleret dsideriū natūale sciēdi q̄ n̄l a lid q̄reret᷑ · et btūs eēt· vn̄ dic btūs aug· v· ↄfes· Infelix ho q̄ scit oīa ista scz cātuās· te au tē nescit· Btūs aūt qui te scit etiam si ista nesciat Qui vero te et ista nouit· non propter ista beacior ſ ꝑpt te solū bea tus hec ille· ¶ Sed quereres

b e

Sz q̄ ei⁹ sapia q̄ seipm̄ igno=
rat Quis eni pfc̄e cognoscere
valeat cuiusmōi res sit corp⁹
ei⁹ interi⁹ q̄le posteri⁹ et inte
ri⁹ In futuro aūt btūs nichil
eoꝝ q̄ scire voluerit ignorabit·
qꝛ in sūma sapia toci⁹ cature
bonitatē videbit quā i dō me=
lius q̄ꝫ i seipa relucere constat
ibi singuli oēs· ibi ab omnib⁹
singuli ꝯgnoscentur · nec quē
quā oino latebit· q̄ pria q̄ gē
te q̄ stirpe quis edit⁹ fuerit vl'
quid eciam in vita sua fecerit·
e ¶ Sed diceres nunq̄d scelera
mea q̄ erubescenda cunctis ꝯ
fessio deleuerat· ibi cūctis i a=
pto ꝯtuēda tradūt' i cōdi' met
libro· sed tu cui tanta dimissa
sūt nūq̄d ingtus eris· certe ut
in illi⁹ laudibꝫ eternalit' iocū=
dus semp dō q̄nta miseria sis e=
rut⁹ ut puto curam hēbis cū g'
singuloꝝ ꝯsciēcie singulis pa
teant· fateri audio curata cri=
mina sine ꝯfusione ad magnā
misericordiā dī eiusqꝫ gr̄ificā=
cōem tuāqꝫ ꝯgr̄tulacōꝫ cunc=
tis patere· n̄ ei ꝓ pc̄is te ma=
ior cord' āgustia pmet· sceleꝝ
re tuoꝝ mag' pudebit q̄ꝫ ali=
quē mag' vulneribus sauciatū
nūc qꝫ ex oi pte sanatū aboliti
lāguoris molestia nūq̄d eorū
q̄ i cunis posit⁹ ifans egerit re
rēda pudet'· tūc q̄ppe cū iteg'
sanitas pfecta· mūdicia ple=
na· r̄missio omnium secura· of
fensionum impunitas certē ti=
bi arriserit. cognicio vel recor
dacio peccatorum tuorum in
nullo tibi horrori vel confusio
ni esse potest· verum super ag
nitis delictis velut enormi ac
feda ifirmitate tua pietas v'
tus· sapiencia medici· q̄ te sa=
nauit sblimi⁹ a cunctis admi
rabit' laudabit' mag' extollit'
laus tal' aūt dei eciā tua glo=
ria est. ¶ Sz dicis gloriā dei f
ibi intuēdā video· s quō inter
tot innocētes i me sanata ituē
tes n̄ me iudicēt· n̄ itelligo· de
q̄ agis frat' itellig ꝫ te· neq̄ q̄ꝫ
se· s deū in quē peccasti offen
disse quē tu videris penit⁹ ig=
nouisse· nec i cor innocētis a=
scendere pt ut te iudicꝫ cū sic de
um offenderet· s mag' clemē=
ciā admirabitur non solū in te
s eciā in se q̄ ne hō medicamen
to indigerꝫ custoditus fuit·
si ipi eciā āgeli te indignū so
cietate sua iudicare vellēt di=
cētes Tu hō de puluere fact⁹
ꝯt' p̄ceptū te i cenū pc̄i dimer
sisti nūquid nob sibis esse vis·
quos nūq̄ꝫ ꝯt' dī p̄ceptum ire
audisti r̄ndeb· si de puluere ut
dicis fact⁹ sū· nō mirꝫ si vēto
tēptacōis ipulsus sū cadēs ve
rū agnita xp̄i grā· ꝓ eo oia r̄
liq· ei⁹ volūtate conat⁹ sū iple
re· vide t'bulacōes i fame i siti·

q̄ ad ei⁹ honorem sustinui vos
aūt nūq̄m hoꝝ mimū tulistis.
ꝯ hec rōcinacō adultos tm̄ re
spicit. q̄ vim sibi fecerīt. vn̄ alij
dicē pn̄t Q̄ꝫ i regno dei vrāz
q̄ri⁹ eq̄litatē dono et grē xp̄i
ascribim⁹ cuius sanguis bo=
nis cūctis ꝓpondeāt hec ansel
g ¶ Quartū intrinsecū gaudiū
p̄ncipale ꝯsistit i om̄iū p̄tōꝝ
gr̄tissiā ꝯtēplacōe. nā tūc disti
ctissiē videbūt. tā i ꝓpꝛiis opi
bꝰ q̄m i alienis quō diligētibꝰ
deū ꝺm ap⁹. Oia coopāt̄ i bo
nū celū. terra. mūd⁹. ifern⁹. bo
ni. et mali. ꝓspera. et adūsa. ꝺ
mon. et bon⁹ āgel⁹. Tūc vidē
poterīt iudicia dei q̄ sūt ꝫ abis
sus multa. ubi p̄s. mirabit̄. ꝺ.
zelaui sup iniquoꝝ pace pcoꝝ
vidēs. nō ē respcūs morti eoꝝ
et̄. Et seq̄t̄ donec intrē i scūari
um dei et itelligā i nouissimis
eoꝝ id ē p⁹ hāc vitā. et Jere.
xij. Quare via impioꝝ ꝓspe
rat̄. bn̄ ē oib⁹ q̄ opāt̄ iniq̄tatē
et̄. Sꝫ p̄cedit iust⁹ q̄dē es dn̄e
si dispute tecū et̄. ꝫ erūt tot
gaudia. quot de cognitis vt i
p̄cedēti mēbro dictū ē notabi
lia beati ꝯsiderāt dona eis ꝫ in
via collocata. ꝫ etiā maxima
gaudia hn̄t q̄ euaserūt om̄s
vermes ꝯscie quos hn̄t dāna
h ti i iferno. ¶ Quintū intrīsecū
gaudiū ꝯsistit i oim̄ opacōnū
ad dei volūtatē ꝯformacione.

sic eni dānati ꝑpetue peccant.
Ita isti perpetue deū honorāt.
Et sic dānati pro quolibet suo
malo actu eēncilem penā hn̄t
id est insepabilem ꝺordinaci
onem scꝺm illꝺ aug⁹. libro cō
fessi. Jussisti dn̄e. et ita factū
est. vt pena sit sibi omnis ani
mus inordinatus. Ita saluati
in quolibet suo actu q̄ꝺdā in
sepabile et cōtinuū p̄miū hn̄t
et cōplacenciā de bonis actibꝰ
quos deū in eis videt opari et̄

¶ Capitulum Duodecimū

GAudia supiora aie be a
ate in pria nūc vl. sūt
declarāda. q̄ ꝯsistūt in
dotib⁹ aie trib⁹. vbi Primo no
tādū q̄d sit dos de ꝫ dc̄m ē su
p̄. vij. ca. Scꝺo notat tho. in
iiij. di. xlix. ꝓprie inquit dotes
aie sūt immediata p̄ncipia illi
us opacōis in q̄ beatitudo ꝯsi
stit p quā aima cristo ꝯiūgit̄
Et sūt tres dotes tanquā tria
suprema dona animā sūme or
dinācia et disponencia ad be
atitudinē. Prima est visio id
est habit⁹ luminis glorie seu
sapiēcie. Secūda ē dilectō id
ē ꝯsummata ꝛ pfecta caitas
patrie. Tercia est ꝯpꝛehensio
id est tencō dei infiniti boni. q̄
se tradit sua vnione ipsius ani
me essencie itellcūi volūtati et

videbit ne vnus in essencia diuina plura quam alius de hiis que deus facere potest Ro. ibidem hoc est quod deus facit vel facere potest tanto aliquis intellectus plura cognoscit quanto perfectius deum videt. In patria ergo videbimus deum in se et deum in nobis et nos in deo et deum in creaturis et creaturas in deo. Cognoscere autem deum in sua essencia est visio meridiana Cognoscere vero creaturas in verbo id est in diuina essencia est visio matutina Sed cognoscere creaturas in se hoc est in proprio genere est cognicio vespertina In via autem quintuplex medium est inter nos et deum. Primum peccati ysa. lix. peccata vestra diuiserunt inter vos et deum hec impediunt ne deus videatur et cognoscatur delectabiliter. et est medium impiorum. Secundum medium sunt creature Ro. j. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. sempiterna quoque virtus eius ac diuinitatis et est medium philosophorum. Tercium figure. illud medium fuit patriarcharum et prophetarum. vnde j. cor. x. Omnia in figura contingebant illis. Quartum scripture. De quo psalmista. Declaracio sermonum tuorum illuminat. et intellectum dat paruulis. Et hoc est medium theologorum. Quintum est fidei. vnde apoc. ij. Esto fidelis vsque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Et illud est medium omnium fidelium in speculo et in enigmate. sed in patria sine omni medio speciei et similitudine deus cognoscetur seipso qui immersus toti anime supplebit vicem similitudinis. et erit quo met videmus. et quod videmus. vt sic vniatur deus toti anime. sicut iam lux oculo. mel fauo. et vinum pani intincto vnde j. cor. xiij. videmus nunc per speculum et in enigmate. tunc autem facie ad faciem Secunda dos est dilectio id est caritatis habitus qui tunc in summa sui perfectione consistens. maior et minor secundum cumulum quod in via quis meruit hec caritas sola est de qua j. cor. xiij. caritas numquam excidit. hec caritas amplexabitur infinitum bonum sine medio inperdibiliter quod in via per media et insecura deum dilexit. de qua caritate anselmus li. prosolo. capi. xxiiij. sic dicit excita nunc anima mea et erige totum intellectum tuum et cogita quantum potes quale et quantum sit illud bonum. si enim singula bona delectabilia sunt: cogita mente quam delectabile sit illud bonum quod continet iocunditatem omnium bonorum et non quale in rebus creatis sumus experti sed tanto differentem quanto differt creator a creatura si enim bona est vita creata. quam bona est vita creatrix. Et capitulo xxv. Qui hoc bono fruetur. quid illi erit. et quid illi non erit. certe quicquid volet erit et quicquid nolet non erit Ibi quippe erunt bona corporis et anime qualia nec oculus f

vidit nec auris audiuit nec in
cor hois ascēderūt. Cur ergo
p multa vagaris homūtio q̄=
rēdo bona aie tue ꝛ corpis tui
Ama vnū bonū i q° sūt oia bo=
na et sufficit. si delcāt pulch=
tudo: fulgebunt iusti sic sol. si
velocitas ꝗ fortitudo ꝗ libtas
corpis cui nl obsistē possit erit
similes āgelis dī Quia semi=
nat corpꝰ aiale ꝛ surgꝫ corpꝰ
spūale ptāte vtiqꝫ n̄ natūa. si
longa ꝛ salubris vita. ibi sana
est etēnitas. ꝛ eterna sanitas
quia iusti ipetuū viuēt. et sa=
lus iustoꝝ a dn̄o Si sacietas
saciabim̄ cū apparueit gloria
dei. si ebetas iebabūt ab vber
tate domꝰ eiꝰ. si melodia. ibi
āgeloꝝ chori ꝯcinnūt sine fine
deo. si q̄libet n̄ immūda ꝫ mū=
da voluptas torrēte volupta
tis sue potabit eos deꝰ. si sapi
ēcia ipa dī sapia ostēdet seip
sam. si aicicia. diligēt deū plꝰ
q̄m seipōs. ꝛ inuicē tāq̄m seip=
sos. ꝛ deꝰ illos plusq̄ꝫ illi seip
sos. si cōcordia oibus illis erit
vna volūtas qꝛ nulla erit ibi n̄
dei volūtas. si potestas. omni
potentes erūt sue volūtatis.
vt deꝰ sue. nā sic poterit deus
qđ volet p seip̄m Ita poterūt
illi qđ volūt p illū. Quia sicut
illi non aliud volēt q̄m qđ ille.
Ita ille nollet q̄cquid illi nol=
lēt. et qđ ille volet non poterit
nō esse. si honor et diuicie. dus
seruos bonos ꝛ fideles sup̄ bo
na multa constituet. pmo filij
dī et dij vocabūt et erūt. et v
bi erit filiꝰ eiꝰ. ibi erūt et illi.
heredes q̄dē. dei coheredes aūt
cristi. si vera securitas. certi ita
erunt vt nullatenus ista vl̄ po
ciꝰ illud bonū sibi defuturꝫ sci
āt. Interroga itima tua si ca=
pe pn̄t tm̄ gaudiū suū ꝺ tāta
btitudie sua. Tercia dos aie ē g
tēcō seu ꝯphēsio. put opponi
tur isecucōni vie. spes eni ē in
via expectacō futūe btitudi
nis. Et spes q̄ differt affligit
aiam de q̄. i. corj. ix. nescitis q̄
hij q̄ in stadio currūt. oēs q̄dē
currūt. ꝫ vnus accipit brauiū.
sic currite vt ꝯphēdatis. ꝫ i pa
tria spes desinet. et ctitudo et
secuitas de felicitate ꝑpetua
dabit p dī imediatā eēnciā q̄
aie illabet ꝺ hac dote di. ans
lj. de sibtudib. securitas oēs a
lias ptes btitudinis ꝯfirmat.
nec heri pn̄t pfecte sine illa i
hac aūt vita nl secuꝝ exstat
tot hr. ꝫ Beo dē ei pte paup ex=
dite. mortuꝰ ex viuo p̄t existē
In futuro aūt bonꝰ q̄cqđ volu
erit hebit. et nichil ex eo se a=
missurum timebit hec ille. Om
nia p̄dicta gaudia et singl'a
videbit se habē btā anima et
ex istis quo ad ifinitum quod
āmodo surget i. ea gaudium

de q° ansel·ibidē sic di Quid q̄
so mai⁹ gaudiū cogitari possit
q̄m ex istis ɔpactū pretactis
Gaudiū eni erit ei int⁹ et ext̄
gaudiū sursū atq̄ dorsū gau
diū circūcirca et vbiq̄ gaudi
um plenū hec de ansel. vn̄ ibi=
dē li·p sol·capi·vlti· oracōne
sic ɔcludit·de⁹ me⁹ ꝛ de⁹ me⁹
spes mea ꝛ gaudiū cord mei·
dic aīe mee si hoc est gaudiū
de quo nobis dicis p filiū tuū
petite et accipietis vt gaudi
um vestrum sit plenum· Inue
ni nāq̄ gaudium qddam ple
nū et plus quā plenū Pleno q̄
dem corde·plēa mēte. plēa ai
ma·plēo toto homie. nō ergo
totū illud gaudiū intrabit in
gaudentes · s; toti gaudētes
intrabūt in gaudiū· vtiq̄ tm̄
gaudebūt quātū amabūt· tā
tū amabūt q̄ntum ɔgnoscent
q̄ntū te ɔgnoscēt dn̄e tunc et
q̄ntum te amabūt? Certe nec
ocul⁹ vidit: nec auris audiuit·
nec in cor hois ascendit in hac
vita· q̄ntū te ɔg°scent et ama
būt in alia vita. Oro deus co=
gnoscā te. amē te· ut gaudeā
de te et si nō possum in hac vi=
ta ad plenū vel perficiā in di=
es vsq̄ dū veniat illud ad ple
num· Domie p filiū tuū iubes
ymo ɔsulis petere et ꝓmittis
accipe vt gaudiū nr̄m sit ple
nū·peto dn̄e qd ɔsulis p admi
rabilē ɔsiliariū nr̄m· Accipia;
qd ꝓmittis per veritatē tuam
vt gaudiū meū plenū sit me=
ditetur interim inde mēs mea
loq̄tur inde lingua mea· amet
illud cor meū · sermocinet' os
meū·esuriat illud aīa mea·sici
at caro mea. desideret tota sb
stātia mea donec intrē i gau
dium dn̄i· Qui es trin⁹ ꝛ vnus
deus benedictus in secula·

¶ A M E N

¶ Explicit preceptorium di=
uine legis. Fratris Johan=
nis Nyder sacre theologie
professoris eximii ordinis
predicatorum · Conuētua
lis Nurēbergensis ·:·

Hanc edition[em] esse raram a[it] Bauer in N[iederer?] pag: 131.